

رووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)

روونکردنه وهی

مناجات الرب العالمین

للإمام الزاوي

له تیگه یشتنی بریاره کانی شه ریه تی ئیسلام
له سه ر پارده وی ئیمامی (الشافعی) رَضِيَ اللهُ

دانی
عبدالله عبدالعزیزه رته لی

دارالمعرفة

بیروت - لبنان

پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)
پوونکردنه وهی

﴿مِنْهَا جِ الطَّالِبِينَ﴾

پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)

پوونکردنه وهی

﴿ مِنْهَا جِ الطَّالِبِينَ ﴾

للإمام النواوي

له تیگه یشتنی بریاره کانی شه ریعته تی نیسلام

له سهر پار هوی نیمامی (الشافعی) رحمته الله علیه

به رگی چوارهم

دانانی

عبدالله عبدالعزیز هه رته لی

چاپی پوخته کراو

دانهر به خوئی پیی دا چۆته وهو جهند مهسه له یه کی تی دا زیاد کردون

محرم (۱۴۳۰) ی کۆچی

به فرانبار (۲۷۰۸) ی کوردی

کانونی دووم (۲۰۰۹) ی زایینی

ژماره ی سپاردنی (۱۹۴) سالی (۲۰۰۱) ز، له کتبخانه ی گشتی هه ولیتر، دراوه تی

ناسنامه:

ناوی کیتاب: پووناکی (رب العالمین) پوونکردنه‌وی (منهاج الطالبین).
بابهت: شهریه‌تی ئیسلام.

دانه: عبدالله عبدالعزیز همرته‌لی.

نۆبه‌تی چاپ: دوایین چاپی پوخته‌کراو و زنده‌کراو.

بلاوکراوه‌ی: کتیبخانه‌ی حاجی قادری کوئی، له همولیر.

چاپخانه: دارالمعرفة به بیروت

شاره‌زاکردن:

ئهی خوینهری به‌ریز، ههر کاتیڤک دانه‌ر ده‌لی:

* رواد الشیخان، مه‌به‌ستی ئیمامی (البخاری و مسلم)ن.

* رواد اصحاب السنن، مه‌به‌ستی ئیمامی (أبو داود و النسائي و الترمذي)ن.

* هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه. یان پوون کراوه‌ته‌وه. مه‌به‌ستی ئهم

چوار کتیبه‌نه:

١- (المجموع: شرح المذهب) دانراوی (الإمام النووي).

٢- (تحفة المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام ابن حجر الهيتمي).

٣- (نهاية المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الرملي).

٤- (مغنی المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الخطيب الشربيني).

جا نه‌گه‌ر یه‌کیڤک له‌وه‌و چوارانه له‌گه‌لدا نه‌بی. نه‌و کاته ده‌لی:

هه‌ر وه‌ک له‌ زۆربه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا...

ئهی قوتابی‌ی خوشه‌ویست و پڕێژدار، تکایه:

١- پێشه‌کیه‌که‌ له‌ به‌رگی یه‌که‌مدا به‌ بیرلی‌کردنه‌وه‌یه‌کی ورد بخوینه‌وه.

٢- بۆ تیگه‌یشتنی ئهم کتیبه‌ پشت مه‌به‌سته‌به‌ ته‌نها زانستی‌خۆت، به‌لگه‌ له‌ لای

مامۆستای ئایینی بیخوینه، چونکه‌ چه‌ند پێناسه‌و زاراوه‌یه‌کی شرعی هه‌نه، له‌ لای

مامۆستای ئایینی باشر لای ته‌ده‌گی.

(کتابُ الفرائضِ)

يُبْدَأُ مِنْ تَرِكَةِ الْمَيِّتِ بِمُؤَنَةِ تَجْهِيزِهِ،

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.
نه مهيه به رگی چواره می ﴿پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ) پوونکردنه وهی (منهاج الطالبین)﴾
خوای گه وره یارمه تيم بدا بؤ ته و او کردنی، آمین.

نیمامی (النواوی) ده فهرموی:

﴿کتابُ الفرائضِ: نه مهيه په رتوکی به شکردنی میراته کان﴾

پیغه مبه رتوکی ده فهرموی: ﴿أَقْسَمُوا الْمَالَ بَيْنَ أَهْلِ الْفَرَاغِ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى﴾ رواه
مسلم و أبو داود، میراتی مردووه که له نیوان میراتگره کانی دا بهش بکن به گویره هی قوپرانی
پیروژ. واته: که له سوږه تی (النساء) دا خوای گه وره دایناوه.

که و ابو: هر که سیک به پیچه وانه هی شریعه تی نیسلام به یاسای ده سنکرد- میرات بهش
بکا، یان وهی بگری: نه گهر باوه پری به شریعه تی نیسلام نه بین نه وه کافره، نه گهر نا:
(ظالم) و (فاسق) وه نه میراته هی به ناشه رعی وهی گرتوه، نایبته مولکی خوی و لوی
حه رانه، خوای گه وره ده فهرموی: ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾. قال
ابن عباس رضی الله عنهما فی تفسیرها: ﴿مَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ جَاحِدًا بِهِ فَقَدْ كَفَرَ، وَمَنْ أَقْرَبَ وَلَمْ
يَحْكَمْ فَهُوَ ظَالِمٌ فَاسِقٌ﴾ رواه ابن جریر، هر که سیک په فتار به قوپرانی پیروژ نه کاو
باوه پرسی پیی نه بین نه وه کافره، وه هر که سیک باوه پری پیی هه بین به لام په فتاری
پی نه کا نه وه (ظالم) و (فاسق) ه. واته: هر وه که له دوو نایه ته که ی تر دا فهرمووی ته، له
(تفسیر ابن کثیر) دا پوون کراوه ته وه.

(يُبْدَأُ مِنْ تَرِكَةِ الْمَيِّتِ) واجبه: پیش هه موو شتی که له میراتی مردووه که ده ست بگری (بِمُؤَنَةِ
تَجْهِيزِهِ) به نه رگی وه پیکردنی مردووه که بؤ ناو گوږه که ی: وه ک شوردن و کفرن و نویژ له سر
کردن و ناشتنی به گویره هی نه و پوونکردنه وهی له په رتوکی مردووه کاندایا پراپا.

نیجا بزانه: مه به ست له میرات: گشت ما فی ک و گشت پاره و زترو خوارده مه نی و ملک و مال و
زه وی و خانووه: که مردووه که له دوی خوی به جی هی ده هی لئ، هه خوی نی کوژداوه که ش
که له مرفه کوژه که ورده گری، نه ویش به میرات داده ندری، هر وه که له زوری هی
سه رچاوه کاندایا فهرموویانه، که واته: نه و خوی نه ش له نیوان میراتگره کانی دا بهش ده کری
به گویره هی به شه میراتی خویان.

دیسان بزانه: نه رگی وه پیکردنی ژنه مردووه که- به فهرمووده ی پاستر- له سر
میرده که ی ته، واته: له میراتی ژنه که ندری، به و مرجه ی له حاله تی مرندی دا میرده که ی

هه‌بوویی بی‌و ژنه‌که‌ش ته‌سلیمی می‌زده‌که‌ی کرابی‌و (نَاشِرَة) نه‌بی‌و ته‌لاهدراوی (باشن‌ش) نه‌بی، نه‌گینا: نه‌که‌که‌ی له‌ میراته‌که‌ی‌خوی ده‌دری، هه‌روه‌ک له‌ باسی (کفن‌کردنی مردو)‌دا پابرا.

(ثُمَّ) ئینجا له‌ نوای ته‌واوویونی وه‌پیکردنی مردووه‌که‌ بۆ ناو‌گۆرپه‌که‌ی (تُقْضَى ذُبُونُهُ) نه‌و قه‌رزانه‌ی له‌ نه‌ستوی مردووه‌که‌‌دانه‌ ده‌درینه‌وه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ﴾ حدیث صحیح رواه‌ الترمذی، گیانی مروفی ئیماندار به‌ هوی قه‌رزه‌که‌ی - قه‌ده‌غه‌ ده‌کری له‌ چونه‌ به‌ه‌شت تا قه‌رزه‌که‌ی له‌ جیاتی ده‌دریته‌وه.

ئینجا له‌ دانه‌وه‌ی قه‌رزه‌کانیش قه‌رزه‌کانی‌خوای گه‌وره: وه‌کو زه‌کات و حه‌جی واجب و که‌قفاره‌ت و نه‌ز، وه‌ پێش‌قه‌رزنی ئاده‌میزادان بێخوین، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه، چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿لَدَيْنَ اللَّهِ أَحَقُّ بِالْقَضَاءِ﴾ رواه‌ الشیخان، قه‌رزنی‌خوای گه‌وره‌ له‌ پێشته‌ره‌ بدریته‌وه.

ئینجا بزانه‌ نه‌و قه‌رزهی له‌ سه‌ر مردووه‌که‌یه‌ په‌یوه‌ندی به‌ میراته‌که‌یه‌وه‌ هه‌یه، واته‌: میراته‌که‌ ده‌بیته‌ بارمه‌ته‌یه‌کی‌شه‌ری بۆ گشت قه‌رزه‌کانی‌مردووه‌که‌، که‌وابو: تا به‌شیکی قه‌رزه‌که‌ له‌ سه‌ر مردووه‌که‌ مابن، هه‌یج ده‌ستکاریه‌کی میراتگه‌که‌ - به‌ بی‌ئیزنی‌خاوه‌ن قه‌رزه‌کان - له‌ میراته‌که‌دا دروست نابن، که‌واته‌: مه‌رجه‌ نه‌و زه‌کاته‌ی له‌ نه‌ستوی مردووه‌که‌دایه‌ بدری‌و حه‌جی‌واجبی بۆ بکری، یان کری‌ی حه‌ج بۆ‌کردن ته‌سلیمی په‌کیک بکری تا‌کو حه‌جی بۆ بکا، نه‌زرو که‌قفاره‌ته‌کانیشی بۆ بدرین، ماره‌یی‌ژنه‌که‌ی - نه‌گه‌ر نه‌یدابن - و قه‌رزه‌کانی‌تری ئاده‌میزادانی بۆ بدرینه‌وه، ئینجا ده‌ستکاریه‌کانی میراتگه‌که‌ له‌ میراته‌که‌دا دروست ده‌بن، نه‌گینا: دروست نابن.

به‌لام هه‌ر کاتیک میراتگریک - په‌گۆیره‌ی به‌شه‌ میراته‌که‌ی‌خوی - به‌شه‌ قه‌رزه‌که‌ بداته‌وه، نه‌وه‌ به‌شه‌ میراته‌که‌ی وی له‌ بارمه‌تی به‌ره‌ل ده‌بن و دروسته‌ ده‌ستکاری به‌شه‌که‌ی‌خوی بکا، هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر میراتگه‌که‌ به‌ ئیزنی‌خاوه‌ن قه‌رزه‌کان - بۆ قه‌رزدانه‌وه - میراته‌که‌ بفروشی، نه‌وه‌ فروشتنه‌که‌ی دروست ده‌بن، به‌و مه‌رجه‌ی فروشتنه‌که‌ به‌ نرخ‌ی هاویننه‌ بین و به‌ ئیزنی‌گشت‌خاوه‌ن قه‌رزه‌کان بن، جا نه‌گه‌ر په‌کیکیان ناماده‌ نه‌بو، نه‌و کاته‌ به‌ ئیزنی‌قازی ده‌بفروشن، هه‌روه‌ک له‌ کۆتایی (رَهْن)‌دا پوونمان‌کرده‌وه.

﴿ناگاداری﴾: نه‌گه‌ر مردووه‌که‌ قه‌رزنی‌که‌سیکی ونبووی له‌ سه‌ر بوو و له‌ نۆزینه‌وه‌ی‌خاوه‌ن قه‌رزه‌که‌ش بی‌ئوعید بوین، نه‌وه‌ مه‌سه‌له‌ی قه‌رزه‌که‌ ده‌دریته‌ ده‌ست‌قازی، جا نه‌گه‌ر قازی نه‌بو، یان خائین بوو و به‌ شه‌ریعه‌تی‌ئیسلام په‌فتاری نه‌ده‌کرد، نه‌و کاته‌ ده‌دریته‌ ده‌ست‌باوه‌پیکراویکی لی‌زان، تا‌کو نه‌ندازه‌ی قه‌رزه‌که‌ له‌ میراته‌که‌ی بفروشی‌و

ثُمَّ وَصَّيَاهُ مِنْ ثُلُثِ الْبَاقِي ثُمَّ يُقَسِّمُ الْبَاقِي بَيْنَ الْوَرَثَةِ، قُلْتُ: فَإِنْ تَعَلَّقَ بَعْضُ التَّرِكَهَاتِ حَقَّ كَالزَّكَاةِ وَالْحَجَانِي وَالْمَرْهُونِ وَالْمَبِيعِ إِذَا مَاتَ الْمُشْتَرِي مُفْلِسًا قَدَّمَ عَلَى مُؤْتَةِ تَجْهِيزِهِ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ،

بق (بيت المال) سرفى بكا، يان ميراتگره كه به خوى ئو كاره جى به جى دهكاو بق هه ژاران و بهرزه وهندى موسولمانان سرفى دهكا، واته: تا ئو كاره نه بجام نه دا دستكارى له ميراته كه دا دروست نايى.

به لام دوريش نيه مه سه لهى قه رى ئو ونبوهش وهك به تيمى بى سه په شتكار بى، واته: بيا و ما قولانى شوينه كه جى به جى كرنى ئو فروشتنو سرف كرنه بخنه نه ستقى خويان، هه روه كه له كوتايى (زفن) دا به دريى پويمان كرده وه.

(ثُمَّ) ئينجا كه هه موو قه رزه كانى درانه وه (وَصَّيَاهُ مِنْ ثُلُثِ الْبَاقِي) وه سيته كانى مردوه كه جى به جى دهكرين له سييه كى ئو ميراتهى له دواى قه رز دانه وه كه ما وه ته وه.

(ثُمَّ) ئينجا له دواى جى به جى كرنى وه سيته كانى مردوه كه (يُقَسِّمُ الْبَاقِي بَيْنَ الْوَرَثَةِ) ئو به شه ميراتهى ما وه ته وه له نيوان ميراتگره كانى دا بهش دهكرى به گويرهى شه ربه تى ئيسلام: كه له م په رتوو كه دا پوون دهكرينه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى، خواى گه وره ده فهرموى: ﴿مَنْ بَعْدَ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ ذَنْبٍ﴾ ميراته كه ده دريته ميراتگره كان له دواى جى به جى كرنى وه سيته و قه رز دانه وه.

(قُلْتُ) ئيعامى (النواوى) ده فهرموى: ئو بپارهى پابردو له حاله تيكدا بوو: كه قه رزه كه له نه ستقى مردوه كه دا بى، چونكه (فَإِنْ تَعَلَّقَ بَعْضُ التَّرِكَهَاتِ حَقَّ) نه گه ر مافيك به خودى ميراته كه يوه به سترابى (كَالزَّكَاةِ) وه كوئو زه كاتهى - پيش مردى - له خودى مالىكى دا واجب بووى زه كاته كه شى نه دابى: وهك زه كاتى نازه له كانى نه دابى، يان زه كاتى دانه ويته كهى نه دابى، ئو كاته واجب: پيش وه پيكرنى مردوه كه زه كاته كه بدرى.

(و) هه روه ها (الْحَجَانِي) وهكو كويلهى تاوانكار: كه پيش مردى گه وره كهى تاوانيكى كر بى و تولهى تاوانه كه به گه رده نيه وه به سترابى، واجب: پيش وه پيكرنى مردوه كه تولهى تاوانه كه له خودى ئو كويله يه بدرى (و) هه روه ها (الْمَرْهُونِ) وهكو مالى به بارمه داندراو بق قه رزيك، واجب: مافى ره هه نوهرگره كه - پيش وه پيكرنى مردوه كه - بدرينه وه.

(و) هه روه ها (الْمَبِيعِ) وهكو شتى به قه رز فروشراو (إِذَا مَاتَ الْمُشْتَرِي مُفْلِسًا) هه ر كاتيك كپاره كه به نه بووى بمرى به هوى نه بووى پاره كهى نه دابى، ئو وه مافى فروشياره كه ش - وهك مافه كانى پابردو - (قَدَّمَ عَلَى مُؤْتَةِ تَجْهِيزِهِ) وه پيش وه پيكرنى مردوه كه ديخرى و ريگا ده دريته فروشياره كه مامله ته كه هه ليوه شينينه وه وه خودى فروشراوه كهى خوى بباته وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، به لام نه گه ر مردوه كه هه بووى بى و پاره كهى نه دابى، ئو كاته

وَأَسْبَابُ الْإِرْثِ أَرْبَعَةٌ: قَرَابَةٌ وَنِكَاحٌ وَوَلَاءٌ فَإِثْرُ الْمُعْتَقِ وَالْعَتِيقِ وَلَا عَكْسَ، وَالرَّابِعُ: الْإِسْلَامُ فَتُصْرَفُ التَّرِكَةُ لِبَيْتِ الْمَالِ إِذَا لَمْ يَكُنْ وَارِثٌ بِالْأَسْبَابِ الثَّلَاثَةِ.

مامله تکه هه لناوه شیندریتته، به لکو له میراته که ی پاره که ی ده بری، هه روه که له باسی (قه دهغه دانان له سهر قهرزدان) دا پوونمان کرده وه.

هه روه ها نه رکی نیشته جی کردنی ژنی مردووه که ش- تا (عده ی ته واو ده بی- وه پیش وه پیکردنی مردووه که دیخری، هه روه که له (مغنی) و (الشروانی) دا فرموویانه.

﴿ باسی هویه کان و مهرجه کانی میراتگرتن ﴾

۱- (وَأَسْبَابُ الْإِرْثِ أَرْبَعَةٌ) هویه کانی میراتگرتن چوارهن، یه که م: (قَرَابَةٌ) خزمایه تی به: که له م په پرتوکه دا به لریژی پوون کراوه ته وه.

دووه م: (وَنِكَاحٌ) ماره برینتیکی دروستو دامه زراوه به گویره ی شه ریه تی نیسلام، که واته: به ته نها ماره برین ژنو میزد میرات له یه کتری ده گرن، هه رجه ند میزده که ش جیماعی له گه ل ژنه که ی نه کردین، یان هه ر هیچیکیان بلوغیان نه بوین ﴿عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ: أَلَّهُ سَأَلَ عَنْ رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً وَلَمْ يَفْرُضْ لَهَا صَدَاقًا وَلَمْ يَدْخُلْ بِهَا حَتَّى مَاتَ؟ فَقَالَ: لَهَا مِثْلُ صَدَاقِ نِسَائِهَا وَعَلَيْهَا الْعِدَّةُ وَلَهَا الْمِيرَاثُ. فَقَالَ مَقْلُ الْأَشْجَعِيِّ: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِثْلَ مَا قَضَيْتَ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، له باره ی پیاویک که ژنیکی ماره کردین و ماره ی بؤ دانه نابین و جیماعیشی له گه ل نه کردین و پیاوه که مرد بی، پیغه مبه رﷺ بریاری داوه: ماره ی هاویننه ی ژنه کانی بدریتتی و (عده ی شسی له سهر واجبه و میراتی میزده که شسی ده بریتتی. واته: جماع کردن مهرج نیه بؤ میراتگرتنی ژنو میزد.

سسی به م: (وَوَلَاءٌ) سه ره رشتکاریه تی نازادکردنی کویله به، که و ابو: (فَإِثْرُ الْمُعْتَقِ الْعَتِيقِ) نازادکه ره که میرات له نازادکراوه که ی ده گرتی، به لام (وَلَا عَكْسَ) به پیچه وانوه نابین. (وَالرَّابِعُ) هوی چوارهم: (الْإِسْلَامُ) لایه نی نیسلامه تی به، که واته: (فَتُصْرَفُ التَّرِكَةُ لِبَيْتِ الْمَالِ إِذَا لَمْ يَكُنْ وَارِثٌ بِالْأَسْبَابِ الثَّلَاثَةِ) هه ر کانتیک مردووه موسولمانه که هیج میراتگرتکی- به و سن هویانه ی پراوردو- نه ی، پیغه مبه رﷺ ده فهرموئی: ﴿أَنَا وَارِثٌ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ أَعْقَلَ عَنْهُ وَأَرْتَهُ﴾ صححه ابن حبان، من میراتگری نه و که سه م که هیج میراتگرتکی نیه، من خوینی بؤ نه ده م و میراتی له ده گرم.

ئینجا بزانه: نه گه ر مردوویکی کافر هیج میراتگرتکی نه ی، نه وه میراته که ی وی به ناوی (قیء) بؤ (بَيْتِ الْمَالِ) ی نیسلام سهر ف ده کرتی، نه ک به ناوی میرات.

هه روه ها بزانه: له حاله ته ی میراته که به ناوی میرات بدریتته (بَيْتِ الْمَالِ)، دروست نیه به شسی کافرو مروفکوزه که و کویله ی لیدری، هه روه که له ژویه ی سه رچاوه کاندافه رموویانه.

وَالْمُجْمَعُ عَلَىٰ إِرْتِهَامِهِ مِنَ الرَّجَالِ عَشْرَةٌ: الْإِبْنُ، وَابْنُهُ وَإِنْ سَقَلَ، وَالْأَبُ، وَأَبُوهُ وَإِنْ عَلَا،

۲- مهرجه کانی میراتگرتن چوارن، یه کهم: بن گومان میراتده ره که مردبی، یان له لایه ن قازی بپاری مردنی درابن به گویره ی شهره تی نیسلام. دووهم: بن گومان میراتگره که زنی دوو بی له کاتی مردنی میراتده ره که دا، هر چند ته نها به ماوه ی چاولیکردنیکیش بی. سنی یه م: به یه کیک له و هزیانه ی پرابردو میراتگره که بگاته وه مردووه که. چوارهم: به دریژی هوی میراتگرتنه که بزاندری، جا نم مهرجه تاییه ته به قازی، واته: نابن شاهیدی له و که سه وه ریگری که ته نها بلن: فلانکه س میراتگری فلانکه سه، هویه که شی نه لن، هروه که له (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ باسی ژماره ی میراتگره کان ﴾

پیشه کی بزانه: سه رجه م میراتگره کان - نیر و می - دوو جوون، یه کهم: (ذوالفرضی)، واته: خاوه ن به ش، که له شهره تی نیسلامدا به شی بق دیاری کراوه، له (فصلی) داهاتوودا پوون کراونه وه. دووهم: (عصبه)، واته خزمی له پشتی، به لام له باسی میراتدا مه به ست نه و میراتگره یه: که له شهره تی نیسلامدا به شی بق دیاری نه کرابن، هروه که له باسی (بی به شکردن له میرات) دا پوونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

جا له دروستکردنی مه سه له کاندای نیمه به (پشتقییه) ناوی (عصبه) دینین، هم نم نیشایه ش (x) بق لیکنای ژماره کان داده نین، نه مه ش (+) بق کزکردنه وه یان، نه مه ش (÷) بق به شکردن.

نینجا بزانه: جگه له خزمه کانی میراتگر خزمه کانی تر پیمان ده گوتری: (ذوی الأرحام)، واته: خاوه ن په حم. هروه که کزتایی نم باسه دا پوون کراونه وه.

(وَالْمُجْمَعُ عَلَىٰ إِرْتِهَامِهِ مِنَ الرَّجَالِ) نه و میراتگرانه ی به (اجماعی زانایانی نیسلام میرات ده گرن: له چینی نیرینه کان (عشرة) ده که سن:

یه کهم: (الإبن) کوپی مردووه که. دووهم: (وَأَبْنُهُ) کوپی کوپی مردووه که (وَإِنْ سَقَلَ) هر چند کوپی کوپی به ره و خواره وه ش بی: وه که کوپی کوپی کوپی... هتد، به و مهرجه ی به پوخته ی نیرینه کان بگاته مردووه که؟ چونکه کوپی کیژی مردووه که میراتگر نیه، هروه که له (مغنی) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

سنی یه م: (وَالْأَبُ) باوکی مردووه که. چوارهم: (وَأَبُوهُ) باوکی باوکی مردووه که، واته: باپیره (وَإِنْ عَلَا) هر چند باپیره که به ره و سه ره وه ش بی: وه که باوکی باوکی باوک... هتد، به و مهرجه ی به پوخته ی نیرینه کان بگاته وه مردووه که؟ چونکه باوکی دایک میراتگر نیه، هروه که له (القلیوبی) و (البجیرمی) دا پوون کراوه ته وه.

وَالْأَخُ، وَابْنُهُ إِلَّا مِنَ الْأُمِّ، وَالْعَمُّ إِلَّا لِلْأُمِّ، وَكَذَّابَةُ، وَالزَّوْجُ، وَالْمُعْتَقُ. وَمِنَ النِّسَاءِ سَبْعٌ: أَلْبِنْتُ، وَبِنْتُ الْإِبْنِ وَإِنْ سَفَلَ، وَالْأُمُّ، وَالْجَدَّةُ، وَالْأَخْتُ، وَالزَّوْجَةُ، وَالْمُعْتَقَةُ.

پيئنجهم: (وَالْأَخُ) برای مردووه که، جیاوازی نیه برابیه که: له دایکوبواوکی بین، یان تنها له دایکی بین، یان تنها له باوکی بین. شه ششم: (وَابْنُهُ) کوپه برای مردووه که، هرچه نده کوپه برابیه که به ولاده تریش بین: وه ک کوپی کوپی برای مردووه که... هتد، هر وه که له (الشروانی) دا فرمویه تی، به و مرجه ی کوپی برای له دایکوبواوکی بین، یان کوپی برای تنها له باوکی بین (إِلَّا مِنَ الْأُمِّ) تنها کوپه برای تنها له دایکی نه بین؟ چونکه کوپه برای تنها له دایکی مراتگر نیه.

حفتهم: (وَالْعَمُّ) مامی مردووه که، هر چه نده دوریش بین: وه ک مامی باوکی مردووه که، یان مامی باپیره ی مردووه که، جیاوازی نیه مامه که: له دایکوبواوکی بین، یان تنها له باوکی بین (إِلَّا لِلْأُمِّ) تنها مامی تنها له دایکی نه بین؟ چونکه مامی تنها له دایکی میراتگر نیه. هه شتم: (وَكَذَّابَةُ) کوپه مامی مردووه که، هر وه ها نه ویش به و مرجه ی کوپه مامی تنها له دایکی نه بین، به لکو کوپه مامی له دایکوبواوکی بین، یان کوپه مامی تنها له باوکی بین، هر چه نده دوریش بین: وه ک کوپی کوپی مامی مردووه که... هتد، هر وه که له (شرح المنهج) دا فرمویه تی.

نویهم: (وَالزَّوْجُ) میردی ژنه مردووه که. دهیم: (وَالْمُعْتَقُ) نازادکری کزیه مردووه که. (وَمِنَ النِّسَاءِ) نه و میراتگرانه ی به (إجماع) ی زانایانی نیسلام میرات ده گرن له چینی نافر هتان (سَبْعٌ) حفت که سن:

یه که م: (أَلْبِنْتُ) کیژی مردووه که. دووم: (وَبِنْتُ الْإِبْنِ) کیژی کوپی مردووه که (وَلِنْ سَفَلَ) هر چه نده کوپی مردووه که به ره و خواره وه ش بین: وه ک کیژی کوپی کوپ... هتد، به و مرجه ی به پوخته ی نیرینه کان بگاته وه مردووه که؟ چونکه کیژی کیژی کوپ میراتگر نیه، هر وه که له زوریه ی سرچاوه کاند ا فرمویانه.

سنی یه م: (وَالْأُمُّ) دایکی مردووه که. چوارهم: (وَالْجَدَّةُ) داپیره ی مردووه که له هر دوو لاهه، واته: هم دایکی دایکوبه به سهره وه، هم دایکی باوکوبه به سهره وه، به و مرجه ی داپیره که به هوی میراتگری که وه بگاته وه مردووه که، هر وه که له کزایی میراتی باوک دایکدا پوونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

پینجهم: (وَالْأَخْتُ) خوشکی مردووه که، جیاوازی نیه خوشکه که: له دایکوبواوکی بین، یان تنها له دایکی بین، یان تنها له باوکی بین. شه ششم: (وَالزَّوْجَةُ) ژنی پیاوه مردووه که. حفتهم: (وَالْمُعْتَقَةُ) نازادکری کزیه مردووه که.

فَلَوْ اجْتَمَعَ كُلُّ الرَّجَالِ وَرِثَ الْأَبُ وَالْإِبْنُ وَالزَّوْجُ فَقَطْ، أَوْ كُلُّ النِّسَاءِ فَالْبِنْتُ وَبِنْتُ
 الْإِبْنِ وَالْأُمُّ وَالْأَخْتُ لِلْأَبَوَيْنِ وَالزَّوْجَةُ، أَوْ الَّذِينَ يُمَكِّنُ اجْتِمَاعُهُمْ مِنَ الصَّنْفَيْنِ
 فَلِأَبْوَانِ وَالْإِبْنِ وَالْبِنْتُ وَأَحَدُ الزَّوْجَيْنِ.

(فَلَوْ اجْتَمَعَ كُلُّ الرَّجَالِ) جا نه گهر ته نها هه موو نه و نیرینانه ی پرابردو کو بونه وه - له و
 حاله ته ی مردووه که نافرته ته - نه و کاته (وَرِثَ الْأَبُ وَالْإِبْنُ وَالزَّوْجُ فَقَطْ) ته نها باوکو کوپو
 میزد میرات ده گرن، چونکه باپیره به باوک بین بهش ده بی و کوپو کوپ به کوپ بین بهش
 ده بی و براو برازو ماموژاو نازادکر به کوپه که وه م به باوکیش بین بهش ده بن، جا
 له م حاله ته دا: شه شیکو میراته که بق باوک، چواریکو بق میزد، پاشماوه که شی بق
 کوپه که یه، که وابو: بنچینه ی مهسه له که یان له نوانزه یه، به لیدانی سی له چوار، به م
 شیوه یه:

۴. میراتگر ————— باوک، میزد، کوپ
 ۳ × به شه میرات ————— شه شیک، چواریک، پشتییه.
 ۱۲ ÷ ————— ۲ + ۲ + ۷ = ۱۲.

(أَوْ كُلُّ النِّسَاءِ) یان نه گهر ته نها هه موو نه و نافرته تانه ی پرابردو کو بونه وه - له و حاله ته ی
 مردووه که نیرینه یه - نه و کاته (فَالْبِنْتُ وَبِنْتُ الْإِبْنِ وَالْأُمُّ وَالْأَخْتُ لِلْأَبَوَيْنِ وَالزَّوْجَةُ) ته نها
 کیژو کیژی کوپو دایک و خوشکی له دایک و باوکو و ژن میرات ده گرن، چونکه داپیره به دایک
 بین بهش ده بی و خوشکی ته نها له دایکی به کیژه که بین بهش ده بی و نازادکر و خوشکی
 ته نها له باوکی به خوشکی له دایک و باوکی بین بهش ده بن؟ چونکه خوشک له گه ل کیژدا به
 میراتگری پشتی داده ندرئ، جا له م حاله ته دا: نیوه بق کیژ، شه شیک بق کیژی کوپ،
 شه شیک کی تر بق دایک، هه شتیک بق ژن، پاشماوه که شی بق خوشکه که یه، که وابو: بنچینه ی
 مهسه له که یان له بیست و چواره، به لیدانی سی له ههشت، به م شیوه یه:

۸. میراتگر ————— کیژ، کیژی کوپ، دایک، ژن، خوشکی له دایک و باوکی.
 ۲ × به شه میرات ————— نیوه، شه شیک، شه شیک، هه شتیک، پشتییه.
 ۲۴ ÷ ————— ۱۲ + ۴ + ۴ + ۳ + ۱ = ۲۴.

(أَوْ الَّذِينَ) یان له و میراتگرانه ی پرابردو، هه موو نه وانه کو بونه وه: که (يُمَكِّنُ اجْتِمَاعُهُمْ مِنَ
 الصَّنْفَيْنِ) ده گونجا ویکرا کو ببنه وه له هر دوو جوړه که ی نیرینه کان و نافرته ته کان، نه و
 کاته (فَالْأَبْوَانِ) دایک و باوک و (وَالْإِبْنِ وَالْبِنْتُ) کوپو کیژو (وَأَحَدُ الزَّوْجَيْنِ) یه کیژ له ژنه که و
 میزده که میرات ده گرن:

جا نه گهر میزده که مرد بی: نه وه هه شتیکو میرات بق ژنه که یه، شه شیکو بق باوک،
 شه شیکو کی تر بق دایک، پاشماوه که شی بق کوپو کیژه که یه، که وابو: بنچینه ی نه م

وَلَوْ فَقَدُوا كُلَّهُمْ فَأَصْلُ الْمَذْهَبِ أَنَّهُ لَا يُورَثُ ذَوُو الْأَرْحَامِ وَلَا يُرَدُّ عَلَى أَهْلِ الْفَرَضِ
بِالْمَالِ لَبَيْتِ الْمَالِ، وَأَفْتَى الْمُتَأَخَّرُونَ إِذَا لَمْ يَنْتَظِمِ أَمْرُ بَيْتِ الْمَالِ:

مه‌سه‌له‌یه له بیست و چواره، به لیدانی سن له هه‌شت، به لام له هه‌فتادوو ساغ ده‌بیته‌وه

به لیدانی سن- که ژماره‌ی سه‌ری کوره‌که و کیژه‌که‌یه- له بیست و چوار، به م شیوه‌یه:

۸. میراتگر _____ زن، دایک، باوک، کوپو کیژ.

۳ × به‌شه‌میرات _____ هه‌شتیک، شه‌شیک، شه‌شیک، پشتییه.

۲۴ ÷ _____ ۳ + ۴ + ۴ + ۱۳ = ۲۴.

۳ × _____ ساغکردنه‌وه‌ی به سن هاوبه‌ش.

۷۲ ÷ _____ ۹ + ۱۲ + ۱۲ + ۲۹ = ۷۲.

وه نه‌گه‌ر ژنه‌که مره‌بئ: نه‌و کاته‌ش دایک و باوک- وه‌ک مه‌سه‌له‌که‌ی پرابردوو- هر یه‌که‌و

شه‌شیکیک ده‌گرن، چواریکیش بۆ مرده‌که، پاشماوه‌که‌شی بۆ کوپو کیژه‌که‌یه، که‌وابو:

بنجینه‌ی نه‌م مه‌سه‌له‌یه له دوانزه‌یه، به لیدانی سن له چوار، به لام له سی و شه‌ش ساغ

ده‌بیته‌وه به لیدانی سن- که ژماره‌ی سه‌ری کوره‌که و کیژه‌که‌یه- له دانزه، به م شیوه‌یه:

۴. میراتگر _____ میرد، دایک، باوک، کوپو کیژ.

۳ × به‌شه‌میرات _____ چواریک، شه‌شیک، شه‌شیک، پشتییه.

۱۲ ÷ _____ ۳ + ۲ + ۲ + ۵ = ۱۲.

۳ × _____ ساغکردنه‌وه‌ی به سن هاوبه‌ش.

۳۶ ÷ _____ ۹ + ۶ + ۶ + ۱۵ = ۳۶.

(وَلَوْ فَقَدُوا كُلَّهُمْ) نه‌گه‌ر میراتگره‌کان- له جۆری نیر و من- هیجیان نه‌بون، یان هه‌ندیکیان

هه‌بون به لام میراته‌که له به‌شی خۆیان زیاد بوو، واته: هیج میراتگریکی له پشتیش نه‌بو،

نه‌وه (فَأَصْلُ الْمَذْهَبِ) بنجینه‌ی مه‌زه‌به‌ی (الشافعی) نه‌مه‌یه: (أَنَّهُ لَا يُورَثُ ذَوُو الْأَرْحَامِ)

میراته‌که هیجی نادرته‌ خزمه‌کانی (ذَوِي الْأَرْحَامِ)، واته: خزمه‌کانی خاوه‌ن په‌حم، هم (وَلَا

يُرَدُّ عَلَى أَهْلِ الْفَرَضِ) نه‌و میراته‌ی له به‌شه‌کان زیاد بووه، نه‌ویش دووباره به سه‌ر خاوه‌ن

به‌شه‌کاندا به‌ش ناکرته‌وه (بِالْمَالِ لَبَيْتِ الْمَالِ) به‌لکو گشت میراته‌که- نه‌گه‌ر هیج

میراتگریک نه‌بئ- یان نه‌وه‌نده‌ی له به‌شه‌ میراته‌کان زیاد بووه- نه‌گه‌ر میراتگره‌به‌ی به لام

له پشتییان له‌گه‌لدا نه‌بئ- له هه‌ردوو حاله‌تدا ده‌دریته (بَيْتِ الْمَالِ)، هه‌رچه‌ند (بَيْتِ الْمَالِ)

نارێکیش بئ و سه‌ره‌رشته‌کارکه‌شی سته‌مکار بئ.

به لام (وَأَفْتَى الْمُتَأَخَّرُونَ) کومه‌له زۆره‌که‌ی زانایانی مه‌زه‌به‌ی (الشافعی) به پیچه‌وانه‌ی مه‌زه‌به

فتوایان داوه‌و فه‌رموویانه: (إِذَا لَمْ يَنْتَظِمِ أَمْرُ بَيْتِ الْمَالِ) هر کاتیک کاروباری (بَيْتِ الْمَالِ) رێک

بِالرُّدِّ عَلَى أَهْلِ الْفَرْضِ غَيْرِ الزَّوْجَيْنِ مَا فَضَّلَ عَنْ فُرُوضِهِمُ بِالنِّسْبَةِ، فَإِنْ لَمْ يَكُونُوا
صُرِفَ إِلَى ذَوِي الْأَرْحَامِ، وَهُمْ مَنْ سِوَى الْمَذْكُورِينَ مِنَ الْأَقْرَابِ، وَهُمْ عَشْرَةٌ أَصْنَافٌ:

نهبو؟ چونکه پيشه وای موسولمانان نهبو، یان ستمکار بوو-وهك سهردهمی ئیستتا- (بِالرُّدِّ
عَلَى أَهْلِ الْفَرْضِ) دهبی میراته زیده که نوویاره بی خواهن به شه کان بگه پیندریته وه (غیر
الزَّوْجَيْنِ) جگه له زن و میرد، واته: هیج به شیکی میراته زیاده که نوویاره به سهر زن و
میرددا بهش ناکریته وه، چونکه نه م نووانه خزمی په حمی و پشتی نین، جا نه میراته ی
نوویاره بهش ده کریته وه (مَا فَضَّلَ عَنْ فُرُوضِهِمْ) نه وه یه: که له به شی میراتگره کان زیاد
بووه له و حاله ته ی هیج میراتگریکی پشتیش نیه، که و ابو: (بِالنِّسْبَةِ) هه ریه که یان به گویره ی
به شه که ی خویان نوویاره به سهر یاندا بهش ده کریته وه، هه روه که له کزتایی (ساغردنه وه ی
مه سه له کان) دا به برئی پوونی ده که ینه وه، اِن شاء الله تعالی.

(فَإِنْ لَمْ يَكُونُوا) جا نه گه ر هیج خواهن به شیک نه بو، نه و کاته (صُرِفَ إِلَى ذَوِي الْأَرْحَامِ)
واجبه: میراته که- به ناوی میرات- بدریته (ذَوِي الْأَرْحَامِ)، واته: خزمه خواهن په حمه کانی
داهاتوو، چونکه پیغه مبه رب ﷺ ده هه رموی: ﴿الْخَالُ وَارِثٌ مِّنْ لَّا وَارِثَ لَهُ﴾ حدیث صحیح
رواه ابوداود و غیره، خال میراتگری نه و که سه یه: که هیج میراتگریکی نیه.
﴿نَاكَادَارِي﴾ زانایانی لی کوله روه نه و فتوایه یان به راستر داناو له بنجینه ی مه زه ب،
هه روه که له زوری سهر چاوه کانداهه رموویانه، که و ابو: دهبی په فتاوه هه ر به و فتوایه بگری،
جا نه گه ر مر بووه که هیج میراتگریکی نه بو و هیج خزمیکی (ذَوِي الْأَرْحَامِ) شی نه بو، نه و
کاته واجبه: میراته که بدریته ده ست کاریه ده ستیکی نه مینو باوه پینکراوی شوینه که، تا کو
له به رزه وهندی موسولمانانی سهر ف بگا.

جا نه گه ر کاریه ده ست له و شوینه دا نه بو، یان خائینو لیته زان بوو، نه و کاته نه و که سه ی
میراته که ی له به رده ستدایه بیی دروسته- به لکو واجبه-: هه ر به خوی له به رزه وهندی
موسولمانان سهر فی بگا، جا نه گه ر به خوی نانه مین بوو، یان لیته زان بوو، نه و کاته واجبه:
بیداته ده ست یه کیکی نه مینو لیزان تا کو نه و له به رزه وهندی موسولمانان سهر فی بگا.
جا له و بوو حاله ته دا مه رجه: دواړوړی نه و ده ستکاری یه سه لامه ت بی و تووشی نازاوه
نه بی، هه روه که له (تحفه) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا پوون کراوه ته وه.

﴿بِاسْمِ (ذَوِي الْأَرْحَامِ) وَچُونیه ته میرات گرتنیان﴾

(وَهُمْ) خزمه کانی (ذَوِي الْأَرْحَامِ) له شه ردا (مَنْ سِوَى الْمَذْكُورِينَ مِنَ الْأَقْرَابِ) خزمه کانی ترن
جگه له و هه فده خزمانه ی باسما ن کردن له (ژماره ی میراتگره کان) دا (وَهُمْ عَشْرَةٌ أَصْنَافٍ)
خزمه کانی (ذَوِي الْأَرْحَامِ) ده جو دن:

أَبَوَالْأُمَّ وَكُلُّ جَدٍّ وَجَدَّةٍ سَاقِطَيْنِ، وَأَوْلَادُ الْبَنَاتِ، وَبَنَاتُ الْإِخْوَةِ، وَأَوْلَادُ الْأَخَوَاتِ، وَبَنُو الْإِخْوَةِ لِلْأُمِّ، وَالْأَعْمُ لِلْأُمِّ، وَبَنَاتُ الْأَعْمَامِ، وَالْأَعْمَاتُ، وَالْأَخْوَالُ، وَالْأَخَالَاتُ، وَالْمُدُلُونَ بِهِمْ.

یه کهم: (أَبَوَالْأُمَّ) باوکی دایکو، هم (وَكُلُّ جَدٍّ وَجَدَّةٍ سَاقِطَيْنِ) گشت باپیره و داپیره یه کی بی بهش له میرات: وهك باوکی باوکی دایک، دایکی باوکی دایک. دووهم: (وَأَوْلَادُ الْبَنَاتِ) کوپو کیژی کیژه کان: جا کیژه کاننی خزی بی، یان کیژه کاننی کوپو بی. سنی یه م: (وَبَنَاتُ الْإِخْوَةِ) کیژه کاننی برایه کان: جا برای له دایک ویاوکی بن، یان تنها له باوکی، یان تنها له دایکی. چوارهم: (وَأَوْلَادُ الْأَخَوَاتِ) کوپو کیژی خوشکه کان: جا خوشکی له دایک ویاوکی بن، یان تنها له باوکی، یان تنها له دایکی. پینجه م: (وَبَنُو الْإِخْوَةِ لِلْأُمِّ) کوپو برایه کاننی تنها له دایکی، هم کیژه کاننیشیان هروه ک برابر. شه شه م: (وَالْأَعْمُ لِلْأُمِّ) مامی له دایکی که تنها له دایکه وه برای باوک بی. حه فتم: (وَبَنَاتُ الْأَعْمَامِ) کیژه مامه کان: جا مامی له دایک ویاوکی بی، یان تنها له باوکی، یان تنها له دایکی، هروه ها کوپه مامی تنها له دایکیش وهك کیژه مامه کانه. هه شتم: (وَالْأَعْمَاتُ) پوره کاننی مردووه که: که خوشکی باوکن. نویه م: (وَالْأَخْوَالُ) خاله کاننی مردووه که. ده یه م: (وَالْأَخَالَاتُ) پوره کاننی مردووه که: که خوشکی دایکن (وَالْمُدُلُونَ بِهِمْ) هم نه وانسی به و ده جورانهش ده گه نه وه مردووه که نه وانیش (نَبَوِي الْأَرْحَامِ) ن.

نینجا بزانه: له باره ی میراتگرتنی خزمه کاننی (نَبَوِي الْأَرْحَامِ) دوو مه زه ب هه نه: یه که م: مه زه بی (أَهْلُ الْقَرَابَةِ)، که مه زه بیکی بی میزه و ده فهرموئ: کامه یان له مردووه که نزیکتره نه و یان میراته که ده گریئ. دووهم: مه زه بی (أَهْلُ التَّنْزِيلِ)، که مه زه بیکی راستره و ده فهرموئ: هر خزمیک له خزمه کاننی (نَبَوِي الْأَرْحَامِ) ده هیندریتته شوین نه و میراتگری که به هوی نه و یه وه ده گاته وه مردووه که، که و ابو: مامی تنها له دایک و خوشکی باوک وه کو باوک داده ندرین، خالو خوشکی دایک وه کو دایک داده ندرین، کوپو کیژی خوشک و کوپو کیژی کیژ هر یه که یان وه کو دایکی خویان داده ندرین، دیسان بزانه: چۆنیه تی میراتگرتنی خزمه کاننی (نَبَوِي الْأَرْحَامِ) سن حاله تی هه نه:

حاله تی یه که م: حاله تی به ته نه ای، واته: هر یه کیک له خزمه کاننی (نَبَوِي الْأَرْحَامِ) به تنها بی، نه وه گشت میراته که ده گریئ، جیاوازی نیر و می نیه، بو وینه: نه گه مردووه که تنها کیژه برایه کی هه بی، نه وه میراته که ی گشتی بو کیژه برایه که یه، یان نه گه تنها کیژه مامیکی هه بی، نه وه میراته که ی گشتی بو کیژه مامه که یه، هروه که له (تحفة) و (الشروانی) دا فهرموویانه.

حاله تي دووهم: خزمه کانی (نَبِي الْأَرْحَامِ) له يه کهس زیاتر بنو وه نديکيان له هه نديکيان نزيکتر بن له ميراتگری مردووه که، لهو حاله تدا کامه يان له ميراتگره که نزيکتر بن، نه ويان له پيشتره بن ميراتگرتن - نه که نه وهی له مردووه که نزيکتره، هه روه که له مه زمه به که ی بی هیژدا نه وها بو - چونکه نهو خزمه له جي ی ميراتگره که داندراوه، که و ابو: نزيکی له ميراتگره که ره چاو ده کړئ، نه که نزيکی له مردووه که:

بنو ويينه: نه گهر مردووه که له پاشی به جي ما: ته نها کيژی کيژی کوپو کيژی کوپي کيژ، نه وه ميراته که گشتی بن کيژی کيژی کوپه که يه؟ چونکه نه مه يان به يه که نمره ده گاته ميراتگره که: که کيژی کوپي مردووه که يه، به لام نه وه که ی تر به نوو نمره ده گاته ميراتگره که: که کيژی مردووه که يه.

هه روه ها نه گهر له پاشی به جي ما: ته نها باوکی دايکی دايکی و دايکی باوکی دايکی، نه وه ميراته که گشتی بن باپيره که يه؟ چونکه نه مه يان به يه که نمره ده گاته ميراتگره که: که دايکی دايکی مردووه که يه، به لام داپيره که به دوو نمره ده گاته ميراتگره که: که دايکی مردووه که يه... هتد.

حاله تي سئ يه م: خزمه کانی (نَبِي الْأَرْحَامِ) له يه کهس زیاتر بنو به يه کسانيش له ميراتگره که نزيک بن، لهو حاله تدا وا دابنئ: مردووه که خودی نهو ميراتگرانه ی له دوی خوی به جي هيشتون: که خزمه کانی (نَبِي الْأَرْحَامِ) به هوی نه وانه وه ده که نه وه مردووه که، نينجا به شه ميراتی هر يه کيک لهو ميراتگرانه ته سلیمی نهو خزمه ده کړئ: که به هوی نهو ميراتگره وه ده گاته مردووه که، نينجا نهو به شه ميراته ش - که ده دريته خزمه کانی (نَبِي الْأَرْحَامِ) - هر يه که يان به گویره ی ميراتگرتنی خوی ته له خودی نهو ميراتگره، نه گهر وا دابنئین: خودی ميراتگره که مردوه، جا ميراتگرتنه که به پووی پشتی بی، يان به خاوهن به شی بی:

بنو ويينه: نه گهر مردووه که له پاشی به جي ما: ته نها کيژی کيژو کيژی کيژی کوپ، نه وه نيوه ی ميراته که بن کيژی کيژه که يه و شه شيکيشی بن کيژی کيژی کوپه که يه، نينجا پاشماوه که ش به سه رياندا به ش ده کړته وه: سئ به شی بن کيژی کيژه که و به شيکيشی بن کيژی کيژی کوپه که.

هه روه ها نه گهر له پاشی به جي ما: ته نها کيژی کيژو کوپو کيژيکی کيژيکی تر، نه وه نيوه ی ميراته که گشتی بن کيژی کيژه که يه و نيوه که ی تریش بن کوپو کيژی کيژه که ی تره - له پووی پشتی - واته: له م نيوه يه کوپه که دوو هندی کيژه که ی ده دريستی، چونکه نه گهر دايکی خویان مردبا: نه وها ميراتیان لی ده گرت.

(فَصَلِّ الْفَرُوضُ الْمَقْدَرَةَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى سِتَّةً: اَلنِّصْفُ فَرَضُ خَمْسَةِ: زَوْجٍ لَمْ يُخَلَّفْ زَوْجَتَهُ وَلَدًا وَلَا وَلَدَ ابْنٍ،

ثینجا بزانہ بین بہ شکردن له میرات له خزمه کانی (نَوَى الْأَرْحَامِ) دا په چاو ده کړی به گویره ی بین به شکر دنی ئو میراتگرانہ ی که خزمه کان به هژی ئوانه وه ده گنه مردووه که:

بِقِ وَيْنَه: نه گهر مردووه که له پاشی به جی ما: کیژه برایه کی له دایک ویاوکی و کیژه برایه کی ته نها له دایکی و کیژه برایه کی ته نها له باوکی، نه وه شه شیکی میراته که بق کیژه برای ته نها له دایکی یه و پاشماوه که ش گشتی بق کیژه برای له دایک ویاوکی یه، کیژه برای ته نها له باوکیش به م کیژه برایه بین بهش ده بین له میرات؟ چونکه برای ته نها له باوکی به هژی برای له دایک ویاوکی بین بهش ده بین.

هر ووه ها نه گهر له پاشی به جی ما: پوریک که ته نها له دایکه وه خوشکی باوک بوو، له گان کیژه برایه کی له دایک و باوکی، نه وه میراته که گشتی بق پوره کیه، کیژه برایه که ش بین بهش ده بین، چونکه گشت برایه که به هژی باوک بین بهش ده بین، هر ووه که له (تحفة) دا پوونی کردوته وه.

﴿ نَاگاداری ﴾: خزمه کانی (نَوَى الْأَرْحَامِ) ناتوانن به شی میراتگره کانی خاوهن بهش که ژن، یان میزده - که م بکنه وه، بقِ وَيْنَه: نه گهر مردووه که ته نها ژنیک و کیژی کیژی له پاش به جی ما، نه وه ژنه که چوارنکی میراته کی به ته اوای ده دریتی و سنی چوارنیکه کی تریش بق کیژی کیژه که یه، واته: به هژی کیژی کیژ به شی ژنه که که م نابیتته وه بق هشتیک، هر ووه که له (نهایه) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ فَصَلِّ: له باسی به شه میراته کان و، خاوهن به شه کان ﴾

(الْفَرُوضُ الْمَقْدَرَةُ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى) ئو به شه میراتانہ ی له قورپانی پیروز له سوپه تی

(النساء) دا دیاری کراون بق میراتگره کان (سِتَّةً) شش به شن:

(النِّصْفُ) نیوه بی = ۱ (وَالرَّبِيعُ) چوارنیک = ۱ (وَالثُّمْنُ) هشتیک = ۱ (وَالثَّلَاثَانِ) دوو سبیه ک = ۲

(وَالْأُلُّثُ) سبیه ک = ۱ (وَالسُّدُسُ) شش شیک = ۱

۱- (النِّصْفُ فَرَضُ خَمْسَةٍ) نیوه بی به شی پینچ میراتگرانہ، یه که م: (زَوْجٍ) به شی میزدی ژنه که یه، به و مرجه ی (لَمْ يُخَلَّفْ زَوْجَتَهُ وَلَدًا وَلَا وَلَدَ ابْنٍ) ژنه که ی له دوی خوی به جی نه هیشتبن: نه کوپ و نه کیژ و نه کوپی کوپی و نه کیژی کوپی و نه به ره و خوار تریش، خوی که ورده ده رموی: ﴿وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ﴾ نیوه نیوه ی ئو میراتان هه یه: که ژنه کانتان به جیان هیستوه، به و مرجه ی ژنه کان کوپو کیژیان نه بن.

وَبِنْتٍ، أَوْ بِنْتِ ابْنٍ، أَوْ أُخْتِ لِأَبَوَيْنِ، أَوْ لِأَبٍ مُتَّفِرِّدَاتٍ. وَالرَّبِيعُ: فَرَضُ زَوْجٍ لِزَوْجَتِهِ
وَلَدًا أَوْ وَلَدًا ابْنٍ، وَزَوْجَةٌ لَيْسَ لِزَوْجِهَا وَاحِدٌ مِنْهُمَا. وَالثَّمْنُ: فَرَضُهَا مَعَ أَحَدِهِمَا.

دووم: (وَبِنْتٍ) به‌شی کیژیکی مردوه‌که‌یه. سنی‌یه: (أَوْ بِنْتِ ابْنٍ) به‌شی کیژیکی کوپی
مردوه‌که‌یه هرچند به‌ره‌و‌خوارتریش بی، خوای‌گوره ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً
فَلَهَا النِّصْفُ﴾ نه‌گه‌ر یه‌ک کیژ بوو، نه‌وه نیوه‌یی هه‌یه.

چوارهم: (أَوْ أُخْتٍ لِأَبَوَيْنِ) به‌شی خوشکیکی له‌دایک‌وباوکی‌یه. پینجه‌م: (أَوْ لِأَبٍ) به‌شی
خوشکیکی ته‌نها له‌باوکی‌یه، خوای‌گوره ده‌فرموی: ﴿وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ﴾
نه‌گه‌ر مردوه‌که خوشکیکی هه‌بوو، نه‌وه نیوه‌ی میراته‌ک‌هی هه‌یه.

(مُتَّفِرِّدَاتٍ) به‌و‌مه‌رجه‌ی نه‌و‌چوار‌نافره‌تانه‌ی‌پ‌پ‌ردوو‌گشتیان به‌ته‌نها بن، واته: هه‌یچ
میراتگریکی وه‌هایان له‌گه‌لدا نه‌بی: که بیانکاته میراتگری‌پشتی، یان به‌شیان که‌م بکاته‌وه،
یان بی‌به‌شیان بکا له‌میرات، هه‌م میراتگریکی وه‌کو‌خویشیان له‌گه‌لدا نه‌بی.

۲- (وَالرَّبِيعُ) چواریک به‌شی دوو میراتگرانه، یه‌که‌م: (فَرَضُ زَوْجٍ) به‌شی می‌ردی ژنه‌که‌یه
له‌و‌حاله‌ته‌ی که (لِزَوْجَتِهِ وَوَلَدٍ) ژنه‌که‌ی: کوپ، یان کیژی هه‌بی، جیاوازی نیه: کوپو
کیژه‌که‌ی له‌م می‌رده بوین، یان له‌می‌ردی‌کی‌تر، یان له‌زینا (أَوْ وَوَلَدُ ابْنٍ) یان ژنه‌که‌ی:
کوپ‌کوپ‌ی، یان کیژی‌کوپ‌ی هه‌بی، هرچند به‌ره‌و‌خوارتریش بی، خوای‌گوره
ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلِكُمُ الرِّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ﴾ نه‌گه‌ر ژنه‌کانتان مندالیان هه‌بوو،
نیوه‌ چواریکی میراتتان هه‌یه.

دووم: (وَوَلَدٍ) چواریک به‌شی ژنیکی مردوه‌که‌و‌زیاتر له‌ژنیکی‌ته‌ی تا ده‌گاته‌ چوار ژن
- واته: چواریکه‌که له‌نیوان خو‌ی‌اندا به‌ش ده‌که‌ن - به‌و‌مه‌رجه‌ی (لَيْسَ لِزَوْجِهَا وَاحِدٌ مِنْهُمَا)
می‌رده‌که‌ی: نه‌ کوپ و نه‌ کیژ و نه‌ کوپ‌کوپ‌ی و نه‌ کیژی‌کوپ‌ی و نه‌ به‌ره‌و‌خوارتریشی نه‌بی،
خوای‌گوره ده‌فرموی: ﴿وَلَهُنَّ الرِّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ﴾ ژنه‌کانتان
چواریکیان هه‌یه، نه‌گه‌ر مندالتان نه‌بی.

۲- (وَالثَّمْنُ) هه‌شتیک به‌شی یه‌ک میراتگره، چونکه (فَرَضُهَا) ته‌نها به‌شی ژنی
مردوه‌که‌یه له‌ژنیکه‌وه تا ده‌گاته‌ چوار ژن - واته: هه‌شتیکه‌که له‌نیوان خو‌ی‌اندا به‌ش
ده‌که‌ن - له‌و‌حاله‌ته‌ی (مَعَ أَحَدِهِمَا) کوپ‌می‌رده‌که‌ی، یان کیژی‌می‌رده‌که‌ی له‌گه‌لدا بی،
یان کوپ‌کوپ‌ی می‌رده‌که‌ی، یان کیژی‌کوپ‌ی می‌رده‌که‌ی، یان به‌ره‌و‌خوارتری له‌گه‌لدا بی،
جیاوازی نیه: کوپو کیژه‌که‌ی له‌م ژنه بوین، یان له‌ژنیکی‌تر، خوای‌گوره ده‌فرموی:
﴿وَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثَّمْنُ مِمَّا تَرَكَنَّ﴾ نه‌گه‌ر نیوه مندالتان هه‌بوو، نه‌وه ژنه‌کانتان
هه‌شتیکیان هه‌یه له‌میراته‌که‌تان.

وَالثَّلَثَانِ: فَرَضُ بَنَتَيْنِ فَصَاعِدًا، وَبِنْتِي ابْنِ فَاكْرٍ، وَأَخْتَيْنِ فَاكْرٍ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ.
وَالثَّلَثُ: فَرَضُ أُمَّ لَيْسَ لِمَيْتِهَا وَلَدٌ وَلَا وَلَدًا بِنِ وَلَا اثْنَانِ مِنَ الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ،

ثینجا بزانه: له گشت نه و حاله تانه یابردودا مهرجه: کوپو کیژی خوی کوپو کیژی کوپ
میراتگر بن، واته: نه گهر نه وانه به هوی کوشتن، یان کافر یون، یان کویله یی میرات
نه گرن، نه و کاته هه بوونیان وه ک نه بوونه، واته: کار له میراتی ژن و میزده که ناکا، به لکو
میزده که نیوه یی هر ده دریتی و ژنه که ش چواریکی هر ده دریتی، هر وه که له زوریه یی
سه رچاوه کانداه رمویانه.

ثینجا بزانه له (عِدَّة) ی ته لاقی (الرُّجْعِي) دا ژن و میزده میرات له یه کتری ده گرن، هر وه که له
(کتاب الطلاق) دا پرونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

۴- (وَالثَّلَثَانِ) دووسییه که به شی چوار میراتگرانه، یه که م: (فَرَضُ بَنَتَيْنِ فَصَاعِدًا) به شی دوو
کیژو زورتر له دوو کیژی مردووه که یه، خوی گه وره ده فهرموی: ﴿إِن كُنْ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ
فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ﴾ نه گهر کیژده کان دوو و به سه ره وه تر یون، نه وه دووسییه کی میراته که یان
هه یه. دووهم: (وَبِنْتِي ابْنِ فَاكْرٍ) به شی دوو کیژده کوپو زورتر له دوو کیژده کوپه، به
(اجماع) ی زانایانی نیسلام، جیاوازی نیه نه و کیژده کوپانه: هی یه ک باوک بن، یان هی زور
باوکان بن، واته: دووسییه که که له نیوان خویاندا به ش ده گرن.

سئیه م: (وَأَخْتَيْنِ فَاكْرٍ لِأَبَوَيْنِ) به شی دوو خوشکی له دایک و باوکی و زورتر له دووانه.
چوارهم: (أَوْ لِأَبٍ) به شی دوو خوشکی ته نها له باوکی و زورتر له دووانه، خوی گه وره
ده فهرموی: ﴿إِن كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثَّلَثَانِ مِمَّا تَرَكَ﴾ نه گهر خوشکه کان دوو بون، نه وه
دووسییه کی میراتیان هه یه.

ثینجا بزانه: له و چوارانه شدا مهرجه: هیچ میراتگریکی وه هایان له گه لدا نه بن: که بیانکاته
میراتگری پشتی، یان به شیان که م بکاته وه، یان بن به شیان بکا له میرات، هر وه که له
زوریه یی سه رچاوه کانداه رمویانه.

۵- (وَالثَّلَثُ) سییه که به شی دوو میراتگرانه، یه که م: (فَرَضُ أُمَّ) به شی دایکی مردووه که یه،
به و مهرجه ی (لَيْسَ لِمَيْتِهَا وَلَدٌ) کوپه مردووه که یی هیچ کوپو هیچ کیژیکی نه بن و هم (وَلَا
وَلَدٌ ابْنِ) هیچ کوپو کیژی کوپو هیچ به ره و خوارتریشی نه بن و هم (وَلَا اثْنَانِ مِنَ
الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ) دوو و زیاتر له دووان خوشک و برای مردووه که یی له گه لدا نه بن، جیاوازی
نیه: له دایک و باوکی بن، یان ته نها له باوکی، یان ته نها له دایکی، خوی گه وره ده فهرموی:
﴿إِن لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرَّثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثَّلَثُ﴾ نه گهر مردووه که کوپو کیژی نه بون و دایک و
باوکی شی میراتیان لی ده گرت، نه وه دایکه که یی سییه کی هه یه.

وَفَرَضُ اثْنَيْنِ فَأَكْثَرَ مِنْ وَلَدِ الْأُمِّ، وَقَدْ يُفْرَضُ لِلْجَدِّ مَعَ الْإِخْوَةِ. وَالسُّدُسُ فَرَضُ سَبْعَةٍ:
 أَبٌ وَجَدٌّ لِمَيْتَيْهِمَا وَلَدٌ أَوْ وَلَدُ ابْنٍ، وَأُمٌّ لِمَيْتِهَا وَلَدٌ أَوْ وَلَدُ ابْنٍ أَوْ ابْنَانِ مِنْ إِخْوَةِ
 وَأَخَوَاتِ،

دووم: (وَفَرَضُ اثْنَيْنِ فَأَكْثَرَ مِنْ وَلَدِ الْأُمِّ) به‌شی دیوان و زیاتر له دیوانه له و خوشکو
 براینه‌ی تنها له دایکوه خوشکو برای مردوه‌کن، جیاوازی نیرو می‌نیه، خوی گوره
 ده‌فرموی: ﴿إِن كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثَّلَاثِ﴾ نه‌گر خوشکو براینه‌کانی تنها
 له دایکی له یه کهس زدرتربون، نه‌وه گشتیان له سنیه‌کی میراته‌که‌دا هاوبه‌شن.

(وَقَدْ يُفْرَضُ لِلْجَدِّ مَعَ الْإِخْوَةِ) هندی جاریش سنیه‌ک بؤ باپیره داده‌ندری له و حاله‌ته‌ی له‌گه‌ل
 براینه‌کانی مردوه‌که‌دا بن، هر وه که له‌باسی (میراتی باپیر) دا پوونی ده‌که‌ینه‌وه، ان شاء الله تعالی.

۶- (وَالسُّدُسُ فَرَضُ سَبْعَةٍ) شه‌شیک به‌شی حفت که‌سانه، یه‌که‌م: (أبٌ) به‌شی باوکی
 مردوه‌که‌یه. دووم: (وَجَدٌّ) به‌شی باپیره‌ی مردوه‌که‌یه نه‌گر باوک نه‌بن، هم به‌و
 مهرجه‌ش باپیره‌که به می‌بیننه‌گاته مردوه‌که، واته: بارکی باوک به سه‌روه‌تر بن، نه‌ک
 باوکی دایک، نینجا له و حاله‌ته‌دا باوک و باپیره شه‌شیک ده‌گرن: که (لِمَيْتَيْهِمَا وَلَدٌ)
 مردوه‌که‌یان کوپ، یان کیژی هه‌بن (أَوْ وَلَدُ ابْنٍ) یان کوپی کوپ، یان کیژی کوپ، یان به‌ره
 خوارتری هه‌بن، خوی گوره ده‌فرموی: ﴿وَلَا بُوَيْهَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ
 كَانَ لَهُ وَوَلَدٌ﴾ دایکو باوکی مردوه‌که هه‌ریه‌که یان شه‌شیکی میراته‌که‌یان هه‌یه، نه‌گر
 مردوه‌که مندالی هه‌بن. واته: له‌م نایاته‌دا باپیره وه‌کو باوک.

سنیه‌م: (وَأُمٌّ) شه‌شیک به‌شی دایکی مردوه‌که‌یه، له و حاله‌ته‌ی (لِمَيْتِهَا وَلَدٌ) مردوه‌که‌ی:
 کوپ، یان کیژی هه‌بن (أَوْ وَلَدُ ابْنٍ) یان کوپی کوپ، یان کیژی کوپ، یان به‌ره خوارتری هه‌بن
 (أَوْ ابْنَانِ مِنْ إِخْوَةٍ وَأَخَوَاتٍ) یان دوو، یان زیاتر خوشکو برای هه‌بن، جیاوازی نیه: له
 دایک و باوکی بن، یان تنها له دایکی، یان تنها له باوکی، هم جیاوازی نیه: گشتیان برا
 بن، یان خوشک بن، یان خوشکو برا بن، هه‌روه‌ها جیاوازی نیه له و خوشکو براینه:
 یه‌کیکیان، یان گشتیان به هوی که‌سیکی‌تر بی‌به‌ش بین له میرات، یان نا.

به‌لام لی‌ره‌شدا له گشت نه‌وانه‌ی پابردودا- مهرجه: کوپو کیژه‌که‌ی و کوپو کیژی
 کوپه‌که‌ی و خوشکو براینه‌کانیش میراتگر بن، واته: نه‌گر نه‌وانه به هوی کویله‌یی، یان
 کوشتن، یان کافر بیون میرات نه‌گرن، نه‌و کاته هه‌بوونیان وه‌ک نه‌بوونه، واته: کار له
 میراتی باوک و باپیره دایک نا‌کا، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهایه‌دا) پوون کراوه‌ته‌وه، به‌لکه‌ش
 نایه‌ته‌که‌ی پابردوه‌وه هم خوی گوره ده‌فرموی: ﴿إِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ﴾
 نه‌گر مردوه‌که برای هه‌بن، دایکه‌که‌ی شه‌شیکی هه‌یه.

وَجَدَّةٌ، وَلَيْسَتْ ابْنِ مَعَ بِنْتِ صُلْبٍ، وَلَا أُخْتٌ أَوْ أُخْوَاتٌ لِأَبٍ مَعَ أُخْتٍ لِأَبَوَيْنِ، وَلِوَأَحِدٍ مِنْ وُلْدِ الْأُمِّ.

چوارهم: (وَجَدَّةٌ) شه شیک به شی داپیره یه کو زیاتر له داپیره یه که، به و مرجعی دایکی مردووه که نه مابن، جیاوازی نیه مردووه که: براو مندالی هه بن، یان نه یین، هه روه که له (شرح الرحبیه) دا فرموویه تی، هه روه ها جیاوازی نیه داپیره که: دایکی دایکو به سه روه وترین، یان دایکی باوکو به سه روه وترین ﴿عَنْ بُرَيْدَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَعَلَ لِلْجَدَّةِ السُّلُسِ إِذَا لَمْ تَكُنْ دُونَهَا أُمَّ﴾ رواه أبو داود بسند صالح، پیغه مبه رتبه شه شیک بی داپیره داناو، به و مرجعی له خوی به روه و خوارتر دایکی که نه یین.

جا نه گهر له داپیره یه که زیاتر بون: وه که دایکی دایکی باوکو دایکی باپیره و دایکی دایکی دایک، نه و کاته شه شیکه که له نیوان خویاندا به ش ده کهن، هه روه که (أصحاب السنن بسند صحیح) گنراویه تیا نه وه، (مغنی) ش فرموویه تی.

پینجه م: (وَلَيْسَتْ ابْنِ) به شی کیژه کو پیک و زیاتر له کیژه کو پیکه، واته: له نیوان خویاندا شه شیکه که به ش ده کهن، جیاوازی نیه گشتیان له یه که باوکو بن، یان له زقر باوکان بن، هه ر چه ند به ره و خوارتریش بن، جا کیژه کو پ له و حاله شه شه شیکه هه یه: که (مَعَ بِنْتِ صُلْبٍ) له که ل کیژیک مردووه که دا بی، هه م کو پی مردووه که ش مردی ﴿عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِلْإِنْتِ النَّصْفَ وَالْإِنْتِ الْإِبْنِ السُّلُسِ - تَكْمِلَةُ الثَّلَاثِينَ - وَمَا بَقِيَ لِلْأُخْتِ﴾ رواه البخاری، پیغه مبه رتبه برپاری دا: نیوه ی میراتر بق کیژی مردووه بی و شه شیک بی کیژی کو په که ی بی - تا بیته ته و او که ری دووسیه که - پاشماوه که شی بق خوشکه که ی بی.

شه شه م: (وَلَا أُخْتٌ أَوْ أُخْوَاتٌ لِأَبٍ) به شی خوشک و زیاتر له خوشکیکه: که ته نها له باوکوه خوشکی مردووه که بن، واته: شه شیکه که له نیوان خویاندا به ش ده کهن، له و حاله ته ی (مَعَ أُخْتٍ لِأَبَوَيْنِ) له که ل خوشکیک له دایکو باوکو دا بی، به (قیاس) له سه ر کیژو کیژی کو پ.

حه فته م: (وَلِوَأَحِدٍ مِنْ وُلْدِ الْأُمِّ) به شی ته نها یه کیکه له و خوشکو بریا نه ی ته نها له دایکه وه خوشکو برای مردووه کهن، جیاوازی نیر و من نیه له شه شیک گرتندا، خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَلَهُ أُمَّةٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّلُسُ﴾ نه گهر مردووه که بریا یه له دایکی، یان خوشکیک له دایکی هه بوو، نه وه هه ر یه کیک له وان شه شیک هه یه.

ئینجا بزانه: له و میراتر گانه ی برابروو، هه ندیکیان هه ندی جار له پوی پشتیوه ش میراتر ده گرن: وه که باوکو باپیره، خوشک، کیژ، کیژی کو پ.

(فَصَلِّ الْأَبُ وَالْإِبْنُ وَالزَّوْجُ لَا يَحْجُبُهُمْ أَحَدٌ، وَابْنُ الْإِبْنِ لَا يَحْجُبُهُ إِلَّا الْإِبْنُ أَوْ ابْنُ ابْنِ أَقْرَبٍ مِنْهُ، وَالْجَدُّ لَا يَحْجُبُهُ إِلَّا مُتَوَسِّطٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَيِّتِ،

﴿ناگاداری﴾ نه گهر دووکس له زگماکدا پیکوه نوسا بون، نه وه به دوو میراتگر داده ندرین به و مرجهی دوو سه ریان هه بن، هه روه که له (تحفة) و (مغنی) دا فه رموویانه، واته: -جگه له سه- مارج نیه نه ندنامه کانی تر به ژماره ی دوو که سان بن، به لکو هه کاتیگ برانین ژبانی هه سه رکیکیان له وی تر جیایه و سه ریه خۆیه، نه وه به دووکس داده ندرین، هه روه که له (تحفة) دا فه رموویه تی.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي (حَجْب) قَهْدَهْ غَهْ كَرْدَن لَه مِيرَاتْگَرْتَن﴾

واته: قه ده غه کردنی میراتگر له گرتنی گشت میراته که ی، یان له به شیکه میراته که ی، که واته: (الحجب) = قه ده غه کردن دوو به شه:

یه که م: (حَجْبُ النَّقْصَان) = قه ده غه کردنی ناته واوی، وه که میراتگره که به هوی میراتگری تر به شی که م بیته وه، هه وه که دایک به هوی کوپ له سینه که وه دیته وه سه شه شیک، یان ژن به هوی کوپ له چواریکه وه دیته وه سه شه شیک... هتد، جا نه مه یان له (فصل) ی پرابردودا به درژی پوون کراوه، والحمد لله تعالی.

دووه م: (حَجْبُ الْحَرَمَان) = قه ده غه کردنی بین به شی، وه که میراتگره که به هوی میراتگری له خۆی به هیتر بین به ش بین له گشت میراته که ی - هه وه که لیتره دا پوونی ده که ینه وه - یان به هوی سیفه تیک له گشت میراتگرتن قه ده غه بگری، هه روه که له باسی (هویه کانی میرات نه گرتن) دا پوونی ده که ینه وه، إن شاء الله تعالی.

(الْأَبُ وَالْإِبْنُ وَالزَّوْجُ لَا يَحْجُبُهُمْ أَحَدٌ) له چینی نیرینه کان باوک و کوپو میرد هیچ که سیک بین به شیان ناکا له میرات، به (إجماع) ی زانایانی نیسلام، به لام واده بین: میراتگری تر به شیان که م ده کاته وه، هه روه که له (فصل) ی پرابردودا پوون کراوه.

(و) هه به (إجماع) ی زانایانی نیسلام (ابْنُ الْإِبْنِ) کوپی کوپو به ره و خوارتر (لَا يَحْجُبُهُ إِلَّا الْإِبْنُ) هیچ که سیک بین به شی ناکا ته نه کوپی مردووه که نه بینو (أَوْ ابْنُ ابْنِ أَقْرَبٍ مِنْهُ) یان کوپه کوپیکی له خۆی نزیکتر له مردووه که، بۆ وینه: کوپی کوپی کوپ به کوپی کوپ بین به ش ده بین... هتد.

(و) هه به (إجماع) ی زانایانی نیسلام (الْجَدُّ) باپیره، واته: باوکی باوک به سه ره وه تر (لَا يَحْجُبُهُ إِلَّا مُتَوَسِّطٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَيِّتِ) هیچ که سیک بین به شی ناکا ته نه وه و نیرینه یه نه بین: که که و تۆته نیوان باپیره که و مردووه که، بۆ وینه: باوکی باوک به باوک بین به ش ده بین... هتد، چونکه (قاعدة) یه: (هه که سیک به هوی که سیک تر بگاته مردووه که، به و که سه ش

وَالْأَخُ لِأَبَوَيْنِ يَخْتَبُهُ الْأَبُ وَالْإِبْنُ وَالْإِبْنُ وَالْأَبُ يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ وَأَخٌ لِأَبَوَيْنِ، وَالْأُمُّ يَخْتَبُهُ أَبٌ وَجَدٌّ وَوَلَدٌ وَوَلَدَاتُنِ، وَأَبْنُ الْأَخِ لِأَبَوَيْنِ يَخْتَبُهُ سَتَّةٌ: أَبٌ وَجَدٌّ وَأَبْنٌ وَأَبْنَةٌ وَأَخٌ لِأَبَوَيْنِ وَالْأَبُ، وَالْأَبُ يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ وَأَبْنُ الْأَخِ لِأَبَوَيْنِ، وَالْعَمُّ لِأَبَوَيْنِ يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ وَأَبْنُ أَخٍ لِأَبٍ، وَالْأَبُ يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ وَعَمٌّ لِأَبَوَيْنِ،

بنی بهش دهبی له میرات). به لام خوشکو برای تنها له دایکی لهو (قاعدۀ) یه جیا کرونده وهو به هژی دایک بنی بهش نابن، ههروه که له نژی بهی سهراوه کانداهه رمویانه.

(و) هه ره به (إجماع) ی زانایانی نیسلام (الأخ لِأَبَوَيْنِ) برای له دایک ویاوکی (يَخْتَبُهُ) سنی کهس بنی بهشی ده کهن: (الأبُ وَالْإِبْنُ وَأَبْنُ الْإِبْنِ) باوک و کوپو کوپو کوپو به ره وخوارتر.

(و) ههروه ها (لأبٍ) برای تنها له باوکی (يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ) نهو سنیانه ی پابردوو بنی بهشی ده کهن، ههه (وَأَخٌ لِأَبَوَيْنِ) بریه کی له دایک ویاوکیش بنی بهشی ده کا، چونکه نه مهیان خزمایه تی به هیتره، ههروه ها خوشکیکی له دایک ویاوکیش - نه گه ره له گه له کیژی مردوو که، یان کیژی کوپو مردوو که دا بنی - نه ویش برای تنها له باوکی بنی بهش ده کا، ههروه که له میراتی (خوشکو ورا) دا پوونی ده کهینه وه، إن شاء الله تعالی.

(وَالْأُمُّ) برای تنها له دایکی (يَخْتَبُهُ) نهه چوارانه بنی بهشی ده کهن: (أَبٌ وَجَدٌّ وَوَلَدٌ وَوَلَدَاتُنِ) باوک و باپیره و کوپو کیژی مردوو که و کوپو کیژی کوپو مردوو که و به ره وخوارتریش، به به لگی نایه تی (بُورَثُ كَاللَّهِّ)، اته: مردوو که باوک و باپیره و کوپو کوپو کوپو نه بن.

(وَأَبْنُ الْأَخِ لِأَبَوَيْنِ) کوپه برای له دایک ویاوکی (يَخْتَبُهُ سَتَّةٌ) شهش کهس بنی بهشی ده کهن، که نه مانه ن: (أَبٌ وَجَدٌّ) باوک و باپیره و به سهروه تر (وَأَبْنٌ وَأَبْنَةٌ) کوپو کوپو کوپو به ره وخوارتر، چونکه نهو چوارانه - به هژی لایه نی بابایه تی و کوپایه تی - له وی به هیترن، ههه (وَأَخٌ لِأَبَوَيْنِ وَالْأَبُ) به برای له دایک ویاوکی و به برای تنها له باوکی بنی بهش ده بی، چونکه نه وانه ش - به هژی نژی کتری - له وی به هیترن.

(و) ههروه ها (لأبٍ) کوپه برای تنها له باوکی (يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ) نهو شه شانیه ی پابردوو بنی بهشی ده کهن، ههه (وَأَبْنُ الْأَخِ لِأَبَوَيْنِ) کوپه برای له دایک و باوکیش بنی بهشی ده کا، چونکه نه مهیان خزمایه تی به هیتره.

(وَالْعَمُّ لِأَبَوَيْنِ) مامی له دایک ویاوکی (يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ) نهو هفت که سانه ی پابردوو بنی بهشی ده کهن، ههه (وَأَبْنُ أَخٍ لِأَبٍ) کوپه برای تنها له باوکیش بنی بهشی ده کا، چونکه لایه نی کوپه بریه تی له لایه نی مامایه تی به هیتره (و) ههروه ها (لأبٍ) مامی تنها له باوکی (يَخْتَبُهُ هُوَلَاءُ) نهو هشت که سانه ی پابردوو بنی بهشی ده کهن، ههه (وَعَمٌّ لِأَبَوَيْنِ) مامی له باوک و دایکیش بنی بهشی ده کا، چونکه نه مهیان خزمایه تی به هیتره.

وَابْنُ عَمٍّ لِأَبَوَيْنِ يَخْجُبُهُ هُوَ لَاءِ وَعَمٌّ لِأَبٍ، وَلِأَبٍ يَخْجُبُهُ هُوَ لَاءِ وَابْنُ عَمٍّ لِأَبَوَيْنِ،
وَالْمُعْتَقُ يَخْجُبُهُ عَصَبَةُ النَّسَبِ. وَالْبِنْتُ وَالْأُمُّ وَالزَّوْجَةُ لَا يَخْجُبْنَ، وَبِنْتُ الْإِنْسَانِ
يَخْجُبُهَا ابْنُ أَوْ بِنْتَانِ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَعَهَا مَنْ يُعَصِّبُهَا، وَالْجَدَّةُ لِلْأُمِّ لَا يَخْجُبُهَا إِلَّا الْأُمُّ،
وَلِلْأَبِ يَخْجُبُهَا الْأَبُ أَوْ الْأُمُّ، وَالْقَرْبَى مِنْ كُلِّ جِهَةٍ تَخْجُبُ الْبُعْدَى مِنْهَا،

(وَابْنُ عَمٍّ لِأَبَوَيْنِ) كوپه مامی له دایک ویاوکی (يَخْجُبُهُ هُوَ لَاءِ) نه و نو که سانه ی پرابردو
بی بهشی ده کهن، هم (وَعَمٌّ لِأَبٍ) مامی تنها له باوکیش بی بهشی ده کا، چونکه مام له
ماموزا نزیکتره (و) ههروه ها (لِأَبٍ) کوپه مامی تنها له باوکی (يَخْجُبُهُ هُوَ لَاءِ) نه و ده
که سانه ی پرابردو بی بهشی ده کهن، هم (وَابْنُ عَمٍّ لِأَبَوَيْنِ) کوپه مامی له دایک ویاوکیش
بی بهشی ده کا، چونه خزمایه تی به هیزتره.

ههروه ها مامی باوکی مردووه کهش به و یازده که سانه ی پرابردو بی بهش ده بی و هم به
کوپه مامی تنها له باوکیش، ههروه ها کوپه مامی باوکی مردووه کهش به و دوانزه که سانه ی
پرابردو بی بهش ده بی و هم به مامی باوکی مردووه کهش، ههروه ها مامی باپیره ی
مردووه کهش به و سیزده که سانه ی پرابردو بی بهش ده بی و هم به کوپه مامی باوکی
مردووه کهش، ههروه ها کوپه مامی باپیره ی مردووه کهش به و چوارده که سانه ی پرابردو
بی بهش ده بی و هم به مامی باپیره ی مردووه کهش (و) ههروه ها (الْمُعْتَقُ) نازاد که ری کویله
مردووه کهش (يَخْجُبُهُ عَصَبَةُ النَّسَبِ) پشتیبه کانی نه ژاد بی بهشی ده کهن.

(و) ههروه ها له جینی می بیننه کان: (الْبِنْتُ وَالْأُمُّ وَالزَّوْجَةُ لَا يَخْجُبْنَ) کیژو دایک و ژن به هیچ
که سیک بی بهش نابن له میرات به (إجماع) ی زانایانی نیسلا، به لام وا ده بی: میراتگری کی تر
به شیان که م ده کاته وه، ههروه که له (فصل) ی پرابردو دا پوون کراوه.

(وَبِنْتُ الْإِنْسَانِ) کیژو کوپی مردووه که (يَخْجُبُهَا ابْنٌ) کوپی کی مردووه که بی بهشی ده کا،
جیاوازی نیه کوپی مردووه که: باوکی خوی بی، یان مامی بی، هم (أَوْ بِنْتَانِ) یان دوو
کیژو مردووه که و زیاتریش بی بهشی ده کهن (إِذَا لَمْ يَكُنْ مَعَهَا مَنْ يُعَصِّبُهَا) به و مرجه ی
کیژو کوپه که نیرینه یه کی وه های له گه لدا نه بی: که بی کاته میراتگری پشتی، واته: نه کهر
کیژو کوپه که برای خوی، یان کوپه مامی خوی له گه لدا بی، نه و کاته به هوی دوو کیژو که
بی بهش نابن، به لکو له گه ل نیرینه که پاشماوه ی میرات که ده گرن.

(وَالْجَدَّةُ لِلْأُمِّ) داپیره ی لای دایک، واته: دایکی دایک (لَا يَخْجُبُهَا إِلَّا الْأُمُّ) تنها دایک بی بهشی
ده کا له میرات، چونکه به هوی دایکه وه گه یشتو ته مردووه که، به لام (وَلِأَبِ) داپیره ی
لای باوک، واته: دایکی باوک (يَخْجُبُهَا الْأَبُ أَوْ الْأُمُّ) هم باوک و هم دایک بی بهشی ده کهن.
(وَالْقَرْبَى مِنْ كُلِّ جِهَةٍ) داپیره نزیکتره که ی گشت لایه که (تَخْجُبُ الْبُعْدَى مِنْهَا) داپیره

وَالْقُرْبَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأُمِّ كَأُمِّ أُمِّ أَبٍ، وَالْقُرْبَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأَبِ لَا تَحْجُبُ الْبُعْدَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأُمِّ فِي الْأَظْهَرِ، وَالْأَخْتُ مِنَ الْجِهَاتِ كَالْأَخِ، وَالْأَخْوَاتُ الْخُلُصُ لِأَبٍ يَحْجُبُهُنَّ أَيْضًا أُخْتَانِ لِأَبَوَيْنِ، وَالْمُعْتَقَةُ كَالْمُعْتِقِ،

دوورتره که ی هه مان لا بئ بهش ده کا، بۆ وینه: دایکی باوک دایکی دایکی دایکی باوک و هه م دایکی باوکی باوکی بئ بهش ده کا، هه روها دایکی دایکی دایکی دایکی بئ بهش ده کا.

(و) هه روها (الْقُرْبَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأُمِّ) داپیره نزیکتره که ی لای دایک: (كَأُمِّ أُمِّ) وهك دایکی دایک (تَحْجُبُ الْبُعْدَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأَبِ) داپیره دوورتره که ی لای باوک بئ بهش ده کا: (كَأُمِّ أُمِّ أَبٍ) وهك دایکی دایکی باوک.

به لام (وَالْقُرْبَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأَبِ) داپیره نزیکتره که ی لای باوک: وهك دایکی باوک (لَا تَحْجُبُ الْبُعْدَىٰ مِنْ جِهَةِ الْأُمِّ فِي الْأَظْهَرِ) داپیره دوورتره که ی لایه نی دایک بئ بهش نا کا: وهك دایکی دایکی دایک، له فه رمووه ی به هیزتردا، به لکو هه ردوکیان له شه شیکی میراته که دا هاو به شن.

(وَالْأَخْتُ مِنَ الْجِهَاتِ كَالْأَخِ) خوشک له هه ر سیک لایه وه وه کو برایه، واته: خوشکی له دایک و باوکی به هۆی باوک و کوپو کوپو کوپو به ره و خوارتریش بئ بهش ده بئ، هه روها خوشکی ته نها له باوکیش به و سینیانه وه م به برای له دایک و باوکی بئ بهش ده بئ، به لام خوشکی ته نها له دایکی به باوک و باپیره وه به کوپو، یان کیژی مردووه که وه به کوپو، یان کیژی کوپو مردووه که وه به ره و خوارتریش بئ بهش ده بئ.

(وَالْأَخْوَاتُ الْخُلُصُ لِأَبٍ) نه و خوشکانه ی ته نها له باوکه وه خوشکی مردووه که نه و برای خۆیان له که لیاندا نیه بیانکاته میرانگری پشتی، نه وان شه (يَحْجُبُهُنَّ أَيْضًا أُخْتَانِ لِأَبَوَيْنِ) دوو خوشکی له دایک و باوکی بئ بهشیان ده که نه هه روک به برایه کی له دایک و باوکیش بئ بهش ده بون، به لام نه گه ر برای خۆیان له که لیاندا بئ: نه و کاته برایه که ده یانکاته (عَصْبَةَ) = میرانگری پشتی و به و دوو خوشکانه بئ بهش نابن، بۆی بئ به و برایه ده گوتری: (الْأَخُ الْمُبَارَكُ) = برای به به ره که ت.

هه روها خوشکیکی له دایک و باوکیش نه گه ر له گه ل کیژی مردووه که، یان کیزه کوپو مردووه که دا بئ، نه ویش خوشکی ته نها له باوکی بئ بهش ده کا، هه روک له میرای (خوشک و برا) دا پوونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَالْمُعْتَقَةُ) نه و نافرده ته ی کوپله مردووه که ی نازاد کردوه (كَالْمُعْتِقِ) وهکو نه و پیاو به: که کوپله که ی نازاد کردوه، واته: نه ویش به میرانگره پشتییه کان بئ بهش ده بئ.

وَكُلُّ عَصَبَةٍ يَخْجُبُهُ أَصْحَابُ فُرُوضٍ مُسْتَفْرَقَةٌ.

﴿بن به شبوونی (عَصَبَة) = میراتگری پشتنی له میرات﴾

(وَكُلُّ عَصَبَةٍ) گشت میراتگری پشتنی (يَخْجُبُهُ) بن به شی ده کا (أَصْحَابُ فُرُوضٍ مُسْتَفْرَقَةٌ) نه و خاوهن به شانای به شه کانیان گشت میرات که ده گریته وه، واته: هر کاتیک میراتگره کانی خاوهن بهش - به گویره ی به شه کانی خویان - گشت میرات که یان گرت، نه وه میراتگری پشتنی هیچی بۆ نامینیتته وه و بن بهش ده بن، چونکه پیغه مبر عليه السلام ده فیه رموی: ﴿أَلْحِقُوا الْفَرَايضَ بِأَهْلِهَا لِمَا بَقِيَ لِلأَوْلَىٰ رَجُلٍ ذَكَرَ﴾ رواه الشيخان، به شه میرات که یان بده نه خاوهن کانیان، جا نه وه نده ی ده مینیتته وه، نه وه بۆ نزیکترین میراتگری نیرینه یه. واته: نه گهر هیچیش نه ماوه، نه و کاته بن بهش ده بن.

بۆ وینه: نه گهر مردوه که له پاشی به جئ ما: برایه کی تنها له دایکی و میردو دایکو مام، نه وه خاوهن به شه کان گشت میرات که ده گرن و مامه که ش بن بهش ده بن، چونکه بنچینه ی مه سه له که یان له شه شه - که به شی برایه کی ئی ده رده چئ - به م شیوه یه:

- 6. میراتگر _____ برای له دایکی، میرد، دایک، مام.
- 1 × . به شه میرات _____ شه شیک، نیوه، سییه ک، پشتییه.
- 6 ÷ _____ 1 + 2 + 2 + . بن به شه = 6.

﴿پیناسه ی (عَصَبَة) = میراتگری پشتنی﴾

(عَصَبَة) = میراتگری پشتنی نه و میراتگره یه: که له قورئان و حه دیسدا به شه میراتی بۆ دیاری نه کرابن، به لکو گشت میرات که ده گری نه گهر هیچ خاوهن به شیکی له گه لدا نه بن، یان نه وه نده میرات ده گری: که له پاش خاوهن به شه کان ده مینیتته وه، له و حاله ته ی خاوهن به شی له گه لدا یه.

ئینجا بزانه: (عَصَبَة) = میراتگری پشتنی سی جوره، یه که م: (عَصَبَة بِنَفْسِه) که هر به خودی خۆی میراتگری پشتنی بن: وه که نه و نیرینه یه ی نه زادی بگاته مردوه که و هیچ مینینه کیش له نیوان نه و و مردوه که دا نه بن: وه که کوپو باوک و براو مام... هتد.

دووم: (عَصَبَة بِالغَيْرِ) نه و مینینه یه: که به هۆی نیرینه یه ک بیته میراتگری پشتنی: وه که خوشکه کان و کیژه کانی مردوه که به هۆی برای خویان ده بنه (عَصَبَة) = میراتگری پشتنی.

سییه م: (عَصَبَة مَعَ الْغَيْرِ) نه و مینینه یه: که به هۆی کوپونه وه ی له گه ل مینینه یه کی تردا ده بیته میراتگری پشتنی: وه که خوشکه کانی مردوه که به هۆی کوپونه وه یان له گه ل کیژه کانی مردوه که، یان کیژه کوپه کانی مردوه که ده بنه (عَصَبَة) = میراتگری پشتنی، ههروه که له (مغنی) و (حاشیه البقری) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ ریزی (عصبة) - میرانگرمکانی پشتنی ﴾

بزانه: هر به به لگه‌ی حدیسه‌ک‌ی ﴿فَلأُولَى رَجُلٍ ذَكَرٍ﴾ ی‌پ‌ر‌د‌و‌و: میرانگرمکانی پشتنی به‌گویره‌ی به‌هیزتری و نزدیکتری‌ی خویان‌ی به‌کتری بی‌بش ده‌کن، که‌واته: تا لایه‌نی به‌هیزتری و نزدیکتر ه‌ب‌ن، لایه‌نه‌ک‌ی تر میرات ناگرئ، چونکه میرانگرایه‌تی پشتنی شه‌ش لایه‌نی ه‌نه:

کوپ‌ایه‌تی، ئینجا باب‌ایه‌تی، ئینجا باپ‌رایه‌تی و برایه‌تی، ئینجا کوپ‌ه‌برایه‌تی، ئینجا ماما‌یه‌تی، ئینجا نازاد‌کردنی کزیه‌ل.

جا به‌گویره‌ی نه‌و لایه‌نانه‌ی ریزی و ه‌پیش‌خستنیان له میرانگرتندا به‌م شیوه‌یه بق داندراره: کوپ، ئینجا کوپ‌ی کوپ‌و به‌ره‌و‌خوارتر، ئینجا باوک، ئینجا باپ‌یره و برا- ویک‌را-، ئینجا برای له دایک‌ویاوک‌ی- نه‌گر باپ‌یره نه‌ب‌ن-، ئینجا برای ته‌نها له باوک‌ی، ئینجا کوپ‌ه‌برای له دایک‌ویاوک‌ی، ئینجا کوپ‌ه‌برای ته‌نها له باوک‌ی، ئینجا مام‌ی له دایک‌ویاوک‌ی، ئینجا مام‌ی ته‌نها له باوک‌ی، ئینجا کوپ‌ه‌مام‌ی له دایک‌ویاوک‌ی، ئینجا مام‌ی ته‌نها له باوک‌ی، ئینجا مام‌ی کوپ‌ه‌مام‌ی له دایک‌ویاوک‌ی، ئینجا مام‌ی باوک‌ی مردووه‌که، ئینجا مام‌ی باپ‌یره‌ی مردووه‌که، ئینجا کوپ‌ه‌مام‌ی باپ‌یره‌ی مردووه‌که- هر چواریان به‌و ریزی له مام‌ی مردووه‌که‌دا پ‌برا-، ئینجا نازاد‌کردنی کزیه‌ل مردووه‌که، ئینجا (بَيْتُ الْعَال).

جا نه‌گر نه‌وانه‌ی پ‌ر‌د‌و‌و هیچیان نه‌بون، نه‌و کاته میراته‌که به‌سه‌ر خاوه‌ن به‌شه‌کاندا به‌ش ده‌کردته‌وه، جا نه‌گر خاوه‌ن به‌شه‌کانیش نه‌بون، نه‌و کاته ده‌درتته (نَوَى الْأَرْحَامِ)، ه‌روه‌که له (شرح‌الرحبیه) و (قطر‌العارض)‌دا پ‌وون کراوه‌ته‌وه.

جا نه‌گر (نَوَى الْأَرْحَامِ)‌ش نه‌بون، نه‌و کاته میراته‌که له به‌رژه‌وه‌ندی موسولمانان سه‌رف ده‌کردی، ه‌روه‌که له ناگاداریه‌ک‌ی پیش (نَوَى الْأَرْحَامِ)‌دا پ‌وونمان کرده‌وه، والحمد لله‌عالی.

﴿ پاشکۆ ﴾: نه‌گر کومه‌لئک کوپ‌ی کوپ، یان کوپ‌ه‌برا، یان کوپ‌ه‌مام له یه‌ک پله‌دا - ویک‌را- کۆ بونه‌وه، نه‌وه گشت میراته‌که، یان پاشماوه‌ک‌ی به‌یه‌کسانی به‌سه‌ر ژماره‌ی سه‌ره‌کانیاندا به‌ش ده‌کردی، بق وینه: نه‌گر چوار کوپ‌ی کوپ‌ی له پاش به‌جی‌مان: یه‌ک‌کیان له کوپ‌ئک بوو، سییه‌کانی‌تریش له کوپ‌ئکی‌تر بون، نه‌وه میراته‌که به‌سه‌ر هر چواریاندا به‌یه‌کسانی به‌ش ده‌کردی، نه‌ک‌ی نه‌وه‌ی به‌ته‌نها له کوپ‌ئکه نیوه‌ی ه‌ب‌ن و سییه‌کانی‌تریش ویک‌را نیوه‌ک‌ی‌تریان ه‌ب‌ن، چونکه گشتیان له یه‌ک پله‌دانو به‌لایه‌نی کوپ‌ه‌کوپ‌ه‌تیش میرات له مردووه‌که ده‌گرن، ه‌روه‌ها کوپ‌ه‌برایه‌کان و کوپ‌ه‌مامه‌کانیش به‌و شیوه‌یه به‌یه‌کسانی میراته‌که ده‌گرن، ه‌روه‌که له (حاشیه‌البقری)‌دا پ‌وون کراوه‌ته‌وه.

(فَصَلِّ الْإِبْنَ يَسْتَعْرِقُ الْمَالَ وَكَذَا الْبُنُونَ، وَلَبِئْتَ النَّصْفُ وَلِئْتَيْنِ فَصَاعِدًا الثَّلَاثَانِ،
وَلَوْ اجْتَمَعَ بَنُونَ وَبَنَاتٌ فَالْمَالُ لَهُمْ لِلذَّكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ،

﴿ ناکاداری ﴾: لیروه له باسه کانی پرابر دوشدا مهرجی قه دهغه کردن له میرات نه وه یه:
قه دهغه که ره که میراتگر بین، که واته: هر که سیک به هوی کوشتن، یان کافر یون، یان
کویله یی میرات نه گری، نه وه هه بوونی وه که نه بوونه و ناتوانی هیه میراتگریک بی بهش بکا،
یان بهشی کم بکاته وه.

هه روه ها هر میراتگریکیش به هوی میراتگریکی تر بی بهش بوبی، نه ویش ناتوانی هیه
میراتگریک بی بهش بکا، یان بهشی کم بکاته وه، به لام له م دووه م نه م سه لانه
جیاکراونه وه: که خوشکو برایه کانی مردووه که له گه ل دایکی مردووه که کو دهنه وه،
چونکه نه و خوشکو برایانه بهشی دایکه که کم ده که نه وه بۆ شه شیک هه رچند خۆشیشان
بی بهش بین له میرات: به هوی باوک، یان باپیره، یان گرتنی گشت میرات که له لایه ن
خاوه ن به شه کان، بۆ نه وونه:

۱- دایکو باوک و خوشکیکو برایه ک: خوشکو برایه کان به هوی باوک بی بهش ن،
به لام نه و انیش بهشی دایک کم ده که نه وه له سییه که وه بۆ شه شیک.

۲- دایکو باپیره و دو خوشکی تنها له دایکی: خوشکه کان به هوی باپیره بی بهش ن،
به لام نه و انیش بهشی دایک کم ده که نه وه له سییه که وه بۆ شه شیک.

۳- دایکو میردو خوشکیکی له دایکی و باوکی برایه کی تنها له باوکی: برایه که به هوی
گرتنی گشت میرات که بی بهش ده بین، به لام له گه ل خوشکه که هه ر دوکیان بهشی دایکه که
کم ده که نه وه بۆ شه شیک، هه ر وه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندئا ناوه رۆکی نه م ناکاداریه پوون
کراوه ته وه، چه ند وینه یه کی تریش هه نه: له پوونکردنه وه ی (قطر العارض) دا پوونم کردونه وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي مِيرَاتِي مَنَدَالَهُ كَانِ وَ مَنَدَالِي مَنَدَالَهُ كَانِ ﴾

(الْإِبْنَ يَسْتَعْرِقُ الْمَالَ) تا که کوریک گشت میرات که داده گری (وَكَذَا الْبُنُونَ) هه روه ها دوو
کوپو زیاتریش گشت میرات که داده گرن و گشتی بۆ نه وانه، به (إجماع) ی زانایانی نیسلام.
(وَالْبِئْتِ النَّصْفُ) تا که کیژیک نیوه ی میراتی هه یه (وَالْبِئْتَيْنِ فَصَاعِدًا الثَّلَاثَانِ) دوو کیژو
زیاتریش دوو سییه کی میراتیان هه یه، هه ر وه که له به شه میرات کاندئا رابرا.

به لام (وَلَوْ اجْتَمَعَ بَنُونَ وَبَنَاتٌ) نه گه ر کوپه کان و کیژه کان و یکرپا کو بونه وه، نه و کاته
(فَالْمَالُ لَهُمْ) گشت ماله که راته: میرات که - بۆ هه موویانه (لِلذَّكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ) هه ر
نیرینه یه که وه که بهشی دوو مینینه ی هه یه، خوی گوره ده فه رموی: ﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِى
أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ﴾ له باره ی منداله کانتان خوی گوره نامۆزگاریتان ده که:
نیرینه وه که بهشی دوو مینینه ی هه یه له میرات که تان.

وَأَوْلَادُ الإِبْنِ إِذَا انْفَرَدُوا كَأَوْلَادِ الصُّلْبِ، فَلَوْ اجْتَمَعَ الصَّنْفَانِ: فَإِنْ كَانَ مِنْ وُلْدِ الصُّلْبِ ذَكَرٌ حَجَبَ أَوْلَادَ الإِبْنِ،

نينجا بزانه: بۆیى نۆزىنه دوو هەندى مەبىنەى بۆ داندراره؟ چونكه نۆزىنه (جهادى) له سهه و اجبه و خۆيى مەرفى كۆزراوى له سهه و دوو ئەركى به خۆي كۆردنى-خۆى و ژنه كه شى- له سهه، به لام مەبىنە ئەوانەى له سهه نيه، به لكو ئەگەر مەردى هەبى، به خۆي كۆردنى خودى خۆيشى له سهه نيه، ههروهك له زۆريهى سههچاوه كاندا فهرمويانه.

﴿ ناكادارى ﴾: ئەو ياسا دهستكردهى نىستا له دادگا ستهمكاره كاندا ههيه: كه به يه كسانى ميراث ده داته نۆزىنه و مەبىنە، ياسايه كى نۆ به قورپانى پيرۆزه، مەبىنە كه شى- جگه له به شى خۆى- ميراته كى لى حەلال نابى، به لكو ئەگەر ئەو ياسايه به پهوا بزانى و باوه پى به و شهريعه تهى نىسلام نهبى، ئەوه كافر شى دهبى، ئەگينا: (ظالم و فاسق) ه، ههروهك له سهه تهى ئەم په پرتوو كه دا پهونمان كردهوه.

(وَأَوْلَادُ الإِبْنِ) كۆرپه كان و كۆرپه كانى كۆرپه مەردووه كه (إِذَا انْفَرَدُوا) ههه كاتىك منداله كانى مەردووه كه يان له گه لدا نهبى (كَأَوْلَادِ الصُّلْبِ) وهكو كۆرپه كۆرپه خودى مەردووه كه نه، به (اجماع)ى زانايانى نىسلام، واته: تاكه كۆرپه كۆرپه و ههه زياتر شى گشت ميراته كه دهگرن، تاكه كۆرپه كۆرپه نيوه دهگرن، دوو كۆرپه كۆرپه زياتر شى دووسىيه كه دهگرن، ئەگەر نۆزىنه و مەبىنە كانيان و يكرپا كۆ بونهوه، ئەوه ههه نۆزىنه يه كه وهه به شى دوو مەبىنەى ههيه.

به لام (فَلَوْ اجْتَمَعَ الصَّنْفَانِ) ئەگەر ههردوو چينه كان- واته: منداله كانى خودى مەردووه كه و منداله كانى كۆرپه مەردووه كه- و يكرپا كۆ بونهوه، ئەو كاته ئەم سى حاله تانهى داهاتوويان ههه وهه له ههه حاله تىكدا به شيوه يه كه پهفتاريان له گه ل دهكرى:

حاله تى يه كه م: (فَإِنْ كَانَ مِنْ وُلْدِ الصُّلْبِ ذَكَرٌ) ئەگەر له منداله كانى خودى مەردووه كه نۆزىنه يه كه، يان زياتر ههبوو: به ته نها، يان له گه ل مەبىنە، ئەو كاته (حَجَبَ أَوْلَادَ الإِبْنِ) نۆزىنه كه گشت منداله كانى كۆرپه مەردووه كه بى به شى دهكا- نۆزىنه كان و مەبىنە كانيان- به (اجماع)ى زانايانى نىسلام.

كه و ابو: ئەو ياسا دهستكردهى نىستا له دادگا ستهمكاره كاندا ههيه: كه ئەگەر منداله كانى كۆرپه مەردووه كه باوكى خۆيان نه مابى، ئەوان له جى باوكيان داده ندرين، واته: به واجبه به شه ميراتيان بۆ داده ندرى، هههچهه خودى مەردووه كه شى كۆرپه خۆى ههبى، جا بهم به شه ناشه رعى به ده لىن: (وه سىقى واجب). ئەو ياسايه به پىچه وانەى شهريعه تهى نىسلام و نۆ به هه بىسه كهى ﴿فَلَاؤُلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ﴾ پى پى بىر دووه، كه و ابو: ئەگەر مەردووه كه له زيانبا وه سىته كهى نه كۆردى، به شه ميراته كه شى نايته ملكى منداله كانى كۆرپه كه و لىيان هه پاره؟

وَأَيُّهَا فَان كَانَ لِلصُّلْبِ بِنْتُ فَلَهَا النُّصْفُ وَالْبَاقِي لَوْلَادِ الْإِبْنِ الذُّكُورِ أَوْ الذُّكُورِ
وَالْإِنَاثِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ إِلَّا أُنْثَى أَوْ إِنَاثٌ فَلَهَا أَوْ لَهَا السُّدُسُ، وَإِنْ كَانَ لِلصُّلْبِ بِنْتَانِ
فَصَاعِدًا أَخَذْنَا الثَّلَاثِينَ وَالْبَاقِي لَوْلَادِ الْإِبْنِ الذُّكُورِ أَوْ الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ، وَلَا شَيْءَ لِلْإِنَاثِ
الْخُلْصِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَسْفَلَ مِنْهُنَّ ذَكَرَ فَيُعْصِبُهُنَّ،

چونکه وه سیتی واجب به ثابته کانی میرات (تسخ) بؤته وه، ههروه که له (تفسیر ابن کثیر) و
(ارشاد الساری) دا فه رمویانه .

حاله تی دووهم: (وَأَيُّهَا فَان كَانَ لِلصُّلْبِ بِنْتُ) نه گهر له منداله کانی خودی مردووه که هیچ نیرینه یه که نه بو، نه وه
ته ماشا ده که یین: (فَإِنْ كَانَ لِلصُّلْبِ بِنْتُ) نه گهر خودی مردووه که تا که کیژیکی هه بوو، نه وه
کاته (فَلَهَا النُّصْفُ) نیوهی میراته که ی بؤ نه و کیژدیوه (وَالْبَاقِي لَوْلَادِ الْإِبْنِ) پاشماوهی
میراته که شی بؤ منداله کانی کوپی مردووه که یه: (الذُّكُورِ) نیرینه کانیان (أَوْ الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ)
یان نیرینه و می یه کانیان: هه نیرینه یه که وه که به شی دوو می یینه ی ده دریتی.

(فَإِنْ لَمْ يَكُنْ) جا هه له م حاله ته دا نه گهر له منداله کانی کوپی مردووه که ش هیچ
نیرینه یه که نه بو، به لکو (إِلَّا أُنْثَى أَوْ إِنَاثٌ) ته نها می یینه یه که، یان زیاتر له می یینه که
هه بوو، نه و کاته (فَلَهَا أَوْ لَهَا السُّدُسُ) کیژه کوپه که و زیاتریش له کیژه کوپیک هه
شه شیکی میراته که ی هه یه، اته: نه گهر له کیژه کوپیک زیاتر یون، نه وه گشتیان له
شه شیکه که دا هاویه شنو نه و شه شیکه ش له گه ل نیوهی کیژه که ده بیته (تَكْمَلَةُ الثَّلَاثِينَ)
ته واوکه ری دوو سیتی که، به (إجماع) ی زانایانی نیسلام و هم حه دیسه که ی (ابن مسعود) ی
پا بر دوو له باسی (شه شیکی) دا.

حاله تی سینیهم: (وَإِنْ كَانَ لِلصُّلْبِ بِنْتَانِ فَصَاعِدًا) نه گهر خودی مردووه که دوو کیژ، یان
زیاتری هه بون و هیچ نیرینه یکی شی نه بو، نه و کاته (أَخَذْنَا الثَّلَاثِينَ) کیژه کان دوو سیتی که ی
میراته که ده گرن (وَالْبَاقِي لَوْلَادِ الْإِبْنِ) پاشماوه که ش بؤ منداله کانی کوپی مردووه که یه:
(الذُّكُورِ) نیرینه کانیان (أَوْ الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ) یان نیرینه و می یه کانیان: هه نیرینه یه که وه که
به شی دوو می یینه .

به لام (وَلَا شَيْءَ لِلْإِنَاثِ الْخُلْصِ) پوخته ی می یینه کانی کوپی مردووه که - که نیرینه یان
له گه لدا نه بن - هیچ میراتیان نادریتی به (إجماع) ی زانایانی نیسلام، چونکه به هؤی دوو
کیژه کانی مردووه که بی به ش ده بن (إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَسْفَلَ مِنْهُنَّ نَكَرٌ) مه گهر کیژه کانی
کوپی مردووه که نیرینه یه که له خویان به ره و خوارتر له گه لیان دابن: وه که کوپه برا، یان له
پله ی خویان: وه که برا، یان کوپه مام، نه و کاته بی به ش نابن، به لکو (فَيُعْصِبُهُنَّ) نیرینه که
ده یانکاته (عَصَبَةٌ) - میراتگری پشتی و ویکرا پاشماوه که ده گرن، جا بزانه: نه م
نیرینه یه ش پی ی ده گوتری: (الْأَخِ الْمُبَارَكِ) - برای به به ره که ت.

وَأَوْلَادُ ابْنِ الْإِبْنِ مَعَ أَوْلَادِ الْإِبْنِ كَأَوْلَادِ الْإِبْنِ مَعَ أَوْلَادِ الصُّلْبِ، وَكَذَا سَائِرُ الْمَنَازِلِ، وَإِنَّمَا يُعَصَّبُ الذَّكَرُ النَّازِلُ مَنْ فِي دَرَجَتِهِ وَيُعَصَّبُ مَنْ فَوْقَهُ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا شَيْءٌ مِنَ الثَّلَاثِينَ. (فَصْلٌ) الْأَبُ يَرِثُ بِفَرَضٍ إِذَا كَانَ مَعَهُ ابْنٌ أَوْ ابْنُ ابْنٍ،

(وَأَوْلَادُ ابْنِ الْإِبْنِ) منداله کانی کوپی کوپی مردووه که: که (مَعَ أَوْلَادِ الْإِبْنِ) له گه ل منداله کانی کوپی مردووه که دا بن، گشتیان (كَأَوْلَادِ الْإِبْنِ مَعَ أَوْلَادِ الصُّلْبِ) وه کو منداله کانی کوپی کوپی مردووه که نه: که له گه ل منداله کانی خودی مردووه که دا بن. (وَكَذَا سَائِرُ الْمَنَازِلِ) هه روه ها گشت پله کانی تری به ره و خوار تریش به و شیوه به نه، واته: پله ی به ره و خوارتر وه ک منداله کانی کوپی مردووه که دابنئو پله ی سهره و تریش وه ک منداله کانی خودی مردووه که دابنئو... هتد.

(وَإِنَّمَا يُعَصَّبُ الذَّكَرُ النَّازِلُ مَنْ فِي نَجْوَتِهِ) نئزینه ی خواره وه - واته: کوپی کوپو به ره و خوارتر - ته نها ئو مئینه ی له پله ی خویه تی ده کاته (عَصَبَةٌ) - میراتگری پشتی: وه کو خوشکی خوی و کیزه مامی خوی، به لام مئینه ی له خوی به ره و خوارتر - وه کو کیزه برای خوی - بی به ش ده کا، هه روه له زوریه ی سه رچاوه کانداه رمویانه.

(وَ) هه روه ها (يُعَصَّبُ مَنْ فَوْقَهُ) ئو مئینه ی له خویسی به سهره و تره - وه کو خوشکی باوکی خوی، یان کیزه مامی باوکی خوی - ئو هوشیان ده کاته (عَصَبَةٌ) - میراتگری پشتی، به لام (إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا شَيْءٌ مِنَ الثَّلَاثِينَ) به و مرجه ی ئم مئینه یه هیچ به شیکی له نووسنیه که که نه بن: وه ک نوو کیزی مردووه که و کیزه کوپی مردووه که و کوپی کوپی مردووه که، واته: نوو کیزه کان نووسنیه ک ده گرن، ئم نئزینه یه ش ئو کیزه کوپه یه - که به پله یه ک له خوی به سهره و تره - ده کاته (عَصَبَةٌ) و یکرأ پاشماوه که ده گرن.

به لام ئه گه به شی له دووسنیه ک هه بوو، ئو کاته پیویست ناکا بیکاته (عَصَبَةٌ): وه کو کیزیکی مردووه که و کیزه کوپی مردووه که و کوپی کوپی کوپی مردووه که، چونکه لیره دا کیزی مردووه که نیوه ی هه یه، کیزی کوپه که ش شه شیکی هه یه - که (تَكْمَلَةُ الثَّلَاثِينَ) ته و اوکری دووسنیه که - پاشماوه که ش بؤ نئزینه که یه.

﴿فَصْلٌ: لَه بَاسِ مِرَاتِي بَاوَكِ وَدَايِكِ وَبَايِرُو دَايِرُو﴾

(الْأَبُ) باوکی مردووه که له میرات گرتندا سئو حالته تی هه نه: **حَالَتِي يَه كَه م:** (يَرِثُ بِفَرَضٍ) ته نها به خاوه ن به شی شه شیکی میراته که ده گری (إِذَا كَانَ مَعَهُ ابْنٌ أَوْ ابْنُ ابْنٍ) هه رکاتیک کوپی مردووه که، یان کوپی کوپی مردووه که، یان به ره و خوارتری له گه لدا بن، جیاوازی نیه له گه ل ئو مندالانه دا: مئینه ش هه بن، یان نه بن.

وَبَتَّصِيبَ إِذَا لَمْ يَكُنْ وَلَدٌ وَلَا وَلَدٌ ابْنٍ، وَبِهِمَا إِذَا كَانَ بِنْتُ أَوْ بِنْتُ ابْنٍ لَهٗ السُّدُسُ فَرَضًا وَالْبَاقِي بَعْدَ فَرَضَيْهِمَا بِالْعُصُوبَةِ. وَلِلْأُمَّ الْثُلُثُ أَوْ السُّدُسُ فِي الْحَالِّينَ السَّابِقِينَ فِي الْفُرُوضِ، وَلَهَا فِي مَسْأَلَتِي زَوْجٍ أَوْ زَوْجَةٍ وَأَبَوَيْنِ ثُلُثٌ مَا بَقِيَ بَعْدَ الزَّوْجِ أَوْ الزَّوْجَةِ.

حاله تي دووم: (وَبَتَّصِيبِ) تنها به میراتگریه تی پشتنی پاشماوهی میراته که ده گریئ (إِذَا لَمْ يَكُنْ وَلَدٌ وَلَا وَلَدٌ ابْنٍ) هرکاتیک نه کوپو کیژی مردووه که و نه کوپو کیژی کوپو مردووه که و نه بهره و خوارتری شی له گه لدا نه بن.

حاله تی سن یه: (وَبِهِمَا) هم به خاوهن به شی و هم به مراتگریه تی پشتنی میرات ده گریئ (إِذَا كَانَ بِنْتُ أَوْ بِنْتُ ابْنٍ) هرکاتیک کیژی کیژی مردووه که، یان زیاتر، یان کیژه کوپو کیژی مردووه که، یان زیاتر، یان بهره و خوارتری له گه لدا بن، به و مرجهی له گه ل نه و مندالانه دا هیچ نیرینه یه نه بن، که و ابو: (لَهُ السُّدُسُ فَرَضًا) شه شیکی میراته که به خاوهن به شی بؤ باوکه که یه و هم (وَالْبَاقِي بَعْدَ فَرَضَيْهِمَا بِالْعُصُوبَةِ) له پاش به شه کی باوک و کیژه که، یان کیژه کوپو که، پاشماوه که ش به میراتگریه تی پشتنی هر بؤ باوکه که یه، به به لگی حه دیسه که ی ﴿لَمَّا بَقِيَ فَلَأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرَ﴾ ی پابردوو، واته: نه وهی ده مینیتته وه بؤ نزیکترین میراتگری نیرینه یه.

﴿مهسه له کانی (الْفَرَاوِين): دوو پرشنگذاره کان﴾

(وَالْأُمَّ) دایکی مردووه که سن حالته ی هه نه، **حاله تی یه که م:** (الْثُلُثُ) سنیه کی میراته که ی هه یه به و مرجهی: نه مندالی مردووه که و نه مندالی کوپو مردووه که و نه بهره و خوارترو نه ژماره ی خوشک و برای مردووه که ی له گه لدا نه بن. **حاله تی دووم:** (أَوْ السُّدُسُ) یان شه شیکی هه یه، نه گه ره یه کیک له وانه ی پابردوو له گه لدا بن، هر وه (فِي الْحَالِّينَ السَّابِقِينَ فِي الْفُرُوضِ) له دوو حالته ته که ی پابردوو له به شه میراته کاندای پوون کراوه.

حاله تی سن یه: (وَلَهَا فِي مَسْأَلَتِي زَوْجٍ أَوْ زَوْجَةٍ وَأَبَوَيْنِ) له و دوومه سه لانه ی که میردو دایکو باوک، یان زن و دایکو باوک و کرا کق ده بنه وه، به شی دایکه که (ثُلُثٌ مَا بَقِيَ بَعْدَ الزَّوْجِ أَوْ الزَّوْجَةِ) سنیه کی نه و پاشماوه یه: که له پاش به شی میزده که، یان ژنه که ده مینیتته وه - نه که سنیه کی هه مو میراته که - به (إِجْمَاعِی) (صحابه) ی پیغه مبره رضی الله عنه، چونکه هر نیرو می یه که له یه که پله دا بن، نه وه نیرینه که دوو هندی می یه که ده گریئ، جا له راستی دا به شی دایکه که لیره دا: یان شه شیکه، یان چواریکه، به لام چونکه له قورئانی پیروزدا به (ثُلُثُ) - سنیه کی ناوی هاتوه، بؤیی ده لئین: (ثُلُثٌ مَا يَبْقَى) سنیه کی پاشماوه که.

جا بزانه: نه م دوومه سه له یه پییان ده گوتریئ: (الْفَرَاوِينِ)، چونکه وه که نه سستیره ی پرشنگذار به ناویانگن، هم پییان ده گوتریئ: (الْعَصْرِيَّتَيْنِ)، چونکه نیمامی (عمر) نه وها پیریاری پین داوه.

وَالْجَدُّ كَالْأَبِ إِلَّا أَنْ الْأَبَ يُسْقَطُ الْإِخْوَةَ وَالْأَخْوَاتِ وَالْجَدُّ يُقَاسِمُهُمْ إِنْ كَانُوا لِأَبَوَيْنِ
 أَوْ لِأَبٍ، وَالْأَبُ يُسْقَطُ أُمَّ نَفْسَهُ وَلَا يُسْقَطُهَا الْجَدُّ، وَالْأَبُ فِي زَوْجٍ أَوْ زَوْجَةٍ وَأَبَوَيْنِ
 يَرُدُّ الْأُمَّ مِنَ الثَّلَاثِ إِلَى ثَلَاثِ الْبَاقِي وَلَا يَرُدُّهَا الْجَدُّ.

مهسهلهی یه که م: میرد، دایک، باوک، بنچینهی مهسهله که له دووانه: نیوهی بق میرده که و
 نیوه که ی تریش به سر دایکو باوکدا بهش نا کرئو که مترین ژماره: که نیوه و سنییه کی
 پاشماوهی ه بی: ژماره شه شه، که وابو: به کسر ده لئین: بنچینهی مهسهله که له شه شه:
 سنی بق میرده که یه، سنییه کی پاشماوه که ش-یه که- بق دایکه که یه، دووش بق باوکه که یه،
 به م شیوه یه:

6. میراتگر _____ میرد، دایک، باوک.
 1 × به شه میرات _____ نیوه، سنییه کی پاشماوه، پشتییه.
 6 ÷ _____ 3 + 1 + 2 = 6.

مهسهلهی دووم: ژن، دایک، باوک. بنچینه کی له چواره- که بهشی ژنه کی لی دهرده چی-
 چوارئکی بق ژنه که یه، سنییه کی پاشماوه که ش-یه که- بق دایکه که یه، دووش بق
 باوکه که یه، به م شیوه یه:

4. میراتگر _____ ژن، دایک، باوک.
 1 × به شه میرات _____ چوارئک، سنییه کی پاشماوه، پشتییه.
 4 ÷ _____ 1 + 1 + 2 = 4.

(وَالْجَدُّ) باپیره، واته: باوکی باوکو به سره وه تر (کالاب) وه کو باوک- نه گهر باوک
 نه ماین- (اللا) تنها له سنی مهسهله دا باوکو باپیره لیک جیانه:

یه که م: (أَنَّ الْأَبَ يُسْقَطُ الْإِخْوَةَ وَالْأَخْوَاتِ) باوکی مردووه که گشت خوشکو برایه کانی
 مردووه که بی بهش ده کا، به لام (وَالْجَدُّ يُقَاسِمُهُمْ إِنْ كَانُوا لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ) باپیره
 هاویه شییان له گه ل ده کا نه گهر له دایکو باوکی، یان تنها له باوکی بن، به لام نه گهر
 تنها له دایکی بن، باپیره ش بی بهشیان ده کا.

دووم: (وَالْأَبُ يُسْقَطُ أُمَّ نَفْسِهِ) باوکی مردووه که دایکی خوی- که داپیره ی مردووه که یه-
 بی بهش ده کا، چونکه به ویه وه گه یشتوته مردووه که، به لام (وَلَا يُسْقَطُهَا الْجَدُّ) باپیره
 دایکی باوکه که بی بهش نا کا، چونکه ژنی خویه تی.

سنی یه م: (وَالْأَبُ فِي زَوْجٍ أَوْ زَوْجَةٍ وَأَبَوَيْنِ) باوکی مردووه که له مهسهله ی میرد، یان ژن له گه ل
 دایکو باوک- که به (الغراوین) ناو دهران- (يَرُدُّ الْأُمَّ مِنَ الثَّلَاثِ إِلَى ثَلَاثِ الْبَاقِي) دایکی
 مردووه که له سنییه کی ه موو میراته که وه ده گه ریئیتته وه بق سنییه کی پاشماوه که، هروه ک
 پابرا، به لام (وَلَا يَرُدُّهَا الْجَدُّ) باپیره دایکی مردووه که ناگه ریئیتته وه سر سنییه کی پاشماوه که،

وَالْجَدَّةُ السُّدُسُ وَكَذَٰلِكَ الْجَدَّاتُ، وَتَرِثُ مِنْهُنَّ أُمُّ الْأُمِّ وَأُمَّهَاتُهَا الْمُدَلِّيَاتُ
يَأْتِيْنَ خُلُوصِ، وَأُمُّ الْأَبِ وَأُمَّهَاتُهَا كَذَٰلِكَ، وَكَذَٰلِكَ أُمُّ أَبِي الْأَبِ
وَأُمُّ الْأَجْدَادِ قَوْعُهُ وَأُمَّهَاتُهُنَّ عَلَى الْمَشْهُورِ، وَضَابِطُهُ: كُلُّ جَدَّةٍ أَذَلَّتْ
بِمَخْضِ إِبْنَاتٍ أَوْ ذُكُورٍ أَوْ إِبْنَاتٍ إِلَى ذُكُورٍ تَرِثُ، وَمَنْ أَذَلَّتْ بِذِكْرِ بَيْنِ اثْنَيْنِ فَلَا.
(فَصَلِّ) الْإِخْوَةَ وَالْأَخْوَاتُ لِأَبَوَيْنِ إِنْ انفَرَدُوا وَرَثُوا كَأَوْلَادِ الصُّلْبِ،

به لگو-نگه باوکی مردووه که نه ماین- دایکی مردووه که له گه له باپیره دا سیتیکی هموو
میراته که ده گری، چونکه پله یه که له باپیره نیزکتره.

(وَالْجَدَّةُ السُّدُسُ) یه که داپیره شه شیتیکی میراتی هه یه (وَكذَٰلِكَ الْجَدَّاتُ) هه روه ها دوو داپیره و
زیاتریش ته نها شه شیتیکیان هه یه و له نیوان خو یاندا به یه کسانی به شی ده که ن: وه که
دایکی دایکی باوکو دایکی باپیره دایکی دایکی دایک، هه روه که له به شه میراته کاندا
به لگه مان هیناوه (وَتَرِثُ مِنْهُنَّ) له داپیره کان نه مانه میرات ده گرن:

له لای دایکه وه: (أُمُّ الْأُمِّ) دایکی دایکو هم (وَأُمَّهَاتُهَا) دایکه کانی دایکی دایک: که (الْمُدَلِّيَاتُ
يَأْتِيْنَ خُلُوصِ) به پوخته ی می بینه کان بگه نه مردووه که: وه که دایکی دایکی دایکو به
سه روه وتر، نیجا بزانه: له لای دایکه وه ته نها یه که داپیره میرات ده گری به به رده وامی.

(و) هه روه ها له لای باوکه وه: (أُمُّ الْأَبِ) دایکی باوکو هم (وَأُمَّهَاتُهَا كَذَٰلِكَ) دایکه کانی
دایکی باوک: که به پوخته ی می بینه کان بگه نه باوکی مردووه که: وه که دایکی دایکی باوک
(وَكذَٰلِكَ أُمُّ أَبِي الْأَبِ) هه روه ها دایکی باوکی باوکیش و هم (وَأُمُّ الْأَجْدَادِ قَوْعُهُ) دایکی
باپیره کانی سه روه وتری نه و باپیره شو هم (وَأُمَّهَاتُهُنَّ) دایکی نه و داپیرانه ش گشتیان
میرات ده گرن (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سه روه رموده ی ناسراوی مه زه ب.

(وَضَابِطُهُ) نه و (قَاعِدَةُ) یه بی داپیره میراتگه کان دانداوه نه مه یه: (كُلُّ جَدَّةٍ أَذَلَّتْ
بِمَخْضِ إِبْنَاتٍ) هه ر داپیره یه که به پوخته ی می بینه کان بگاته مردووه که: وه که دایکی دایکی
دایک (أَوْ ذُكُورٍ) یان به پوخته ی نیزینه کان بگاته مردووه که: وه که دایکی باوکی باوک (أَوْ
إِبْنَاتٍ إِلَى ذُكُورٍ) یان به پوخته ی می بینه کان بگاته نیزینه کان: وه که دایکی دایکی باوک
(تَرِثُ) نه و جوره داپیره یه میرات ده گری، به لام (وَمَنْ أَذَلَّتْ بِذِكْرِ بَيْنِ اثْنَيْنِ) هه ر
داپیره یه که به نیزینه یه کی نیوان دوو می بینه بگاته مردووه که: وه که دایکی باوکی دایک (فَلَا)
نه وه میرات ناگری.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي مِرَاتِي خَوْشِكُ وَبِرَاو مَام ﴾

(الْإِخْوَةَ وَالْأَخْوَاتُ لِأَبَوَيْنِ) براو خوشکی له دایک و باوکی (إِنْ انفَرَدُوا) نه گه به ته نها بن، واته:
خوشکو برای ته نها له باوکیان له گه لدا نه بن، نه و کاته (وَرِثُوا كَأَوْلَادِ الصُّلْبِ) وه کو
منداله کانی خودی مردووه که میرات ده گرن، واته: برایه کو زیاتر له برایه که گشت میراته که،

وَكَذَآ اِنْ كَانُوْا لِأَبٍ اِلَّا فِى الْمَشْرُكَةِ: وَهِيَ زَوْجٌ وَاُمٌّ وَّوَلَدًا اُمٌّ وَاَخٌ لِأَبُوَيْنِ، فَيُشَارِكُ
 الْاَخُ وَّلَدِي الْاُمِّ فِى الثَّلُثِ،

يان پاشماوهى میراته که ده گریو تنهها خوشکيک نیوهى میراته که ده گریو نوو خوشکو زیاتر دووسیتییه کی میراته که ده گرن، ههروه که له به شه میراته کاندایا برابرا، به لام نه گهر خوشکو برا ویکرا کل بونه وه، نه وه هه برابره نوو هه ندى خوشکيک ده گریو، خواى گه وره ده هه رموى: ﴿وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيْنَ﴾ نه گهر میراتگره کان خوشکو برا ویکرا بون، نه وه نیرینه وه که به شى نوو من بیینه هه هیه.

﴿مهسه لهى (المشركة) - هاویه شکراو﴾

(وَكَذَآ اِنْ كَانُوْا لِأَبٍ) ههروه ها نه گهر خوشکو برابره کان تنهها له باوى بنو خوشکو برابره له دایک و باوى کیان له گه لدا نه بن، نه وانیش به و شیوهى پابردو میرات ده گرن، به (اجماعى) زانایانى نیسلام (إِلَّا فِى الْمَشْرُكَةِ) تنهها له مهسه لهى (المشركة) - هاویه شکراودا نه بن، واته: له ویدا لیک جیانه (وَهِيَ) مهسه لهى (المشركة) نه هیه:

(زَوْجٌ وَاُمٌّ وَّوَلَدًا اُمٌّ وَاَخٌ لِأَبُوَيْنِ) میردو دایکو نوو خوشکو، یان نوو برابره تنهها له دایک و برابره کی له دایک و باوى، بنچینه هه مهسه له که له شه شه - که شه شیکى دایکى لیده رده چى - نیوهى بى میرده که یه، شه شیکى بى دایکه که یه، سییه کی بى خوشکو برابره کانى تنهها له دایکى یه، جا نه وه به شانگشت میراته که داده گرنه وه هه هیج بى برابره له دایک و باوى نامینیتته وه، چونکه (عَصَبَةٌ) = میراتگرى پشتتیه وه (قیاس) نه وه یه: به هوى نه وه داگرتنه وه یه بى به ش بى، به لام لیرده دا ره هق برابره له دایک و باوى خزمایه تی باوى هه لده وه شیندریتته وه و تنهها خزمایه تی دایکى ره چاو ده گریو، که و ابو: (فَيُشَارِكُ الْاَخُ وَّلَدِي الْاُمِّ فِى الثَّلُثِ) برابره که ی له دایک و باوى - به خزمایه تی دایکى - ده بیته هاویه شى خوشکو برابره کانى تنهها له دایکى له و سییه که داو به یه کسانى له نیوان خویاندا به شى ده گرن، چونکه گشتیان مندالى یه ک دایکن، به لام باوى کیان جیایه، واته: دایکه که یان - لای که مى - نوو میردى کردون، جا له بهر نه وهى سییه که که نووه وه به سه ره رسیک منداله کاندایا به ش ناگرى، ژماره ی منداله کان - که سى یه - له بنچینه هه مهسه له که ده دهن - که شه شه - له هه رده ساغ ده بیته وه، به م شیوه یه:

6. میراتگر ————— میرد، دایک، دوو برابره له دایکى، برابره کی له دایک و باوى.

× 1. به شه میرات ————— نیوه، شه شیک، سییه ک، پشتتیه.

÷ 6. ————— 3 + 1 + 2 + 6. بى به شه = 6.

× 2. ————— ساغ کردنه وهى به سى هاویه ش.

÷ 18. ————— 9 + 3 + 6 بق هه رسیک برابره کان = 18.

وَلَوْ كَانَ بَدَلُ الْأَخِ أَخٌ لِأَبٍ سَقَطَ. وَلَوْ اجْتَمَعَ الصَّنْفَانِ فَكَاجْتِمَاعِ أَوْلَادٍ صُلِبَ
وَأَوْلَادِ ابْنِهِ

ثینجا بزانه: به مہ سہ لہ یہ دہ گوتری: (المُشْرُکَةُ)، چونکہ برایہ کہہ کر او تہ ہاویہ شی
خوشکو و برایہ کانی تہ نہا لہ دایکی، ہم پئی دہ گوتری: (الْحَمَارِيَّةُ)، چونکہ کہ نیمامی
(عمرؓ) ویستی برایہ کانی لہ دایکو و باوکی بی بہ ش بکا، گوتیان: وا دابنی باوکمان
گوئی بزیڑک بوو، خق گشتمان مندالی یہ ک دایکین؟ ہم بہ (الْحَجْرِيَّةُ) ش ناو دہ بری،
چونکہ لہ (روایہ) یگدا: گوتیان: وا دابنی باوکمان بہ ردیک بوو و فریماندا ناو دہ ریا، خق
گشتمان مندالی یہ ک دایکین؟ جا نیمامی (عمرؓ) قسہ کی پئی جوان بوو و بہ خزمایہ تی
دایکی کردنیہ ہاویہ ش.

کہ و ابو: (وَلَوْ كَانَ بَدَلُ الْأَخِ أَخٌ لِأَبٍ) نہ گہر لہ م مہ سہ لہ یہ دا لہ جیاتی برای لہ دایکو و باوکی
برایہ کی تہ نہا لہ باوکی ہہ بویہ (سَقَطَ) بی بہ ش دہ بو، چونکہ (عَصَبَةُ) یہ و ہیچی بق
نہ ماوہ تہ و ہ دایکیشی جیایہ و خزمایہ تی دایکی نیہ ہاویہ شی پئی بکا، بہ لکو نہ گہر
خوشکیکی خقی، یان زیاتریشی لہ گہ لدا بی، نہ و ہ خوشکہ کانیش بہ ہئی نہ و یہ و ہ
بی بہ ش دہ بن، چونکہ دہ یانکاتہ (عَصَبَةُ)، بڑی بہ و برایہ دہ گوتری: (الْأَخُ الْمَشُومُ) =
برای بہ دیوم.

ثینجا بزانه: نہ گہر لہ و مہ سہ لہ یہ دا خوشکو و برایہ کانی تہ نہا لہ دایکی لہ دووان زیاتر بون
برای لہ دایکو و باوکیش دوو، یان زیاتر بون، یان خوشکی لہ دایکو و باوکیان لہ گہ لدا بوو،
یان لہ جیاتی دایکہ کہہ داپرہ یہ کہ ہہ بوو، لہ و حالہ تانہ دا ہیچ لہ ہاویہ شیکہ ناگرپیئو ہیچ
جیاوازیش لہ نیوان خوشکو و برایہ کانی لہ دایکو و باوکی دا ناگرپیئو گشتیان بہ یہ کسانی دہ بنہ
ہاویہ شی خوشکو و برایہ کانی لہ دایکی، بہ لام وا دہ بن: ساغرکرنہ و ہی مہ سہ لہ کہہ دہ گرپیئو.
ہہ روہا نہ گہر لہ و مہ سہ لہ یہ دا لہ جیاتی برای لہ دایکو و باوکی: خوشکیک ہہ بوو، نہ و نیوہ
میراتہ کہی ہہ یہ و مہ سہ لہ کہہ ش (عَوْلٌ) دہ کرپی بق بق، و ہ نہ گہر دوو خوشکو، یان زیاتر بون،
نہ و کاتہ دووسیہ کیان ہہ یہ و مہ سہ لہ کہہ ش (عَوْلٌ) دہ کرپی بق دہ، واتہ: لہ ہہ ربوو حالہ تہ دا
مہ سہ لہ کہہ دہ گرپیئو ہاویہ شی ناگرپی، جیاوازی خوشکی لہ دایکو و باوکی تہ نہا لہ باوکیش
نیہ، ہہ روہ کہہ لہ (تحفة) و (مغنی) دا پرون کر او تہ و ہ.

(وَلَوْ اجْتَمَعَ الصَّنْفَانِ) نہ گہر ہہ ربوو چینہ کان، واتہ: خوشکو و برایہ کانی لہ دایکو و باوکی
تہ نہا لہ باوکی و یکرپا کق بونہ و ہ، نہ و ہ (فَكَاجْتِمَاعِ أَوْلَادِ صُلْبِ وَأَوْلَادِ ابْنِهِ) و ہ کو
کڑیوونہ و ہی مندالہ کانی خودی مریوہ کہہ و مندالہ کانی کوپی مریوہ کہہ یہ و یکرپا، واتہ: سنی
حالہ تیان ہہ تہ:

إِلَّا أَنْ بَنَاتِ الْإِبْنِ يُعَصِّبُهُنَّ مَنْ فِي دَرَجَتِهِنَّ أَوْ أَسْفَلَ وَالْأَخْتُ لَا يُعَصِّبُهَا إِلَّا أَخُوهَا،

حاله تي يه كه م: نه گهر برايكي له دايكو باوكي، يان زياتر هه بوو: به تهنه، يان له گه له خوشكي له دايكو باوكي، نه وه گشت خوشكو برايي كاني تهنه له باوكي بي بهش ده كا، به (اجماع) ي زاناياني نيسلام.

حاله تي دوو م: نه گهر تهنه خوشكيكي له دايكو باوكي هه بوو، نه وه نيوه ي ميراته كه بۆ نه و خوشكيه، پاشماوه كه ش بۆ خوشكو برايي كاني تهنه له باوكي يه: هر برايي ك دوو هندی خوشكيك ده گري، جا نه گهر خوشكي تهنه له باوكي نه بو، نه وه پاشماوه كه گشتي بۆ برايي كه يه، به لام نه گهر براي تهنه له باوكي يان له گه له نه بو، نه وه شه شيك -ته واو كهر ي دووسيه ك- بۆ خوشكي له باوكي يه، جا نه گهر له خوشكيك زياتر بون، نه وه گشتيان له و شه شيك دا هاويه شن.

حاله تي سي يه م: نه گهر تهنه دوو خوشكي له دايكو باوكي، يان زياتر هه بون، واته: براي خويان له گه لدا نه بو، نه وه دووسيه كي ميراته كه بۆ نه وانه، پاشماوه كه شي بۆ خوشكو برايي كاني تهنه له باوكي يه: هر برايي ك دوو هندی خوشكيك ده گري، جا نه گهر خوشكو نه بو، نه وه پاشماوه كه گشتي بۆ برايي كه يه، به لام نه گهر براي تهنه له باوكي نه بو، نه وه به هۆي دوو خوشكي له دايكو باوكي خوشكه كاني تهنه له باوكي بي بهش ده بن.

(إِلَّا) به لام مندا له كاني كور ي مردووه كه و خوشكو برايي كان له وه دا جياوازن: (أَنْ بَنَاتِ الْإِبْنِ) كيژه كور په كان (يُعَصِّبُهُنَّ مَنْ فِي دَرَجَتِهِنَّ أَوْ أَسْفَلَ) نه و نيرينه ي له پله ي خويانه، يان به ره و خوارتره ده يانكا ته (عَصْبَة) -ميرانگري پشتي و پي ي ده گوترا: (الْأَخُ الْمَبَارَكُ)، ههروه ك رابرا.

به لام (وَالْأَخْتُ) خوشكي مردووه كه (لَا يُعَصِّبُهَا إِلَّا أَخُوهَا) تهنه نه و برايي له پله ي خويته ي ده يكا ته (عَصْبَة)، واته: خوشكي له دايكو باوكي به براي له دايكو باوكي ده بيته (عَصْبَة)، به لام خوشكي له دايكو باوكي به براي تهنه له باوكي ناييته (عَصْبَة)، به لكو خوشكه كه به شه ديار كراوه كه ي خوي ده گري و پاشماوه كه ش- نه گهر ماوه - بۆ برايي كه يه، ههروه ك له حاله ته كاني رابردودا پوون كراوه.

ههروه ها هيچ خوشكيكي مردووه كه ش به هۆي كور په براي خوي، يان كور په مامي خوي ناييته (عَصْبَة)، بۆ ويته: نه گهر مردووه كه دوو خوشكي له دايكو باوكي خوشكيكي تهنه له باوكي كور په برايي كي له پاش به جئ مان، نه وه دووسيه كي ميراته كه بۆ دوو خوشكه كانو پاشماوه كه شي گشتي بۆ كور په برايي كه، خوشكه له باوكي كه ش به و دوو خوشكانه بي بهش ده بن و به و كور په برايي ناييته (عَصْبَة)، به لام هر له م مه سه له يه دا نه گهر برايي كي له باوكي هه بن، نه وه خوشكه كه ي خوي ده كا ته (عَصْبَة) و پاشماوه كه بۆ هه روو كيانه، بۆين به م

وَلِلْوَاحِدِ مِنَ الْإِخْوَةِ أَوْ الْأَخَوَاتِ لَأُمِّ السُّدُسِ وَالْإِثْنَيْنِ فَصَاعِدًا الثَّلَاثُ سَوَاءٌ ذُكُرُهُمْ وَإِنَّا تُهْمُ، وَالْأَخَوَاتُ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ مَعَ الْبَنَاتِ وَبَنَاتِ الْإِبْنِ عَصَبَةٌ كَالْإِخْوَةِ:

برایش ده گوتری: (الاخ المبارك) برای به بهر هکت، هر وه که له (تحفه) و (نهايه) دا پوون کراوه ته وه، که و ابو: کوپه برایه که ش به و برایه بی به ش ده بین، هر وه که پابرا.

(وَلِلْوَاحِدِ مِنَ الْإِخْوَةِ أَوْ الْأَخَوَاتِ لَأُمِّ السُّدُسِ) خوشکیکی ته نها له دایکی، یان برایه کی ته نها له دایکی شه شیکی میراته که ی هیه (وَالْإِثْنَيْنِ فَصَاعِدًا الثَّلَاثُ) دو، یان زیاتر له خوشکو برایه کانی ته نها له دایکی سییه کیان هیه (سَوَاءٌ ذُكُرُهُمْ وَإِنَّا تُهْمُ) نیرینه و می بینه کانیان یه کسانن له و سییه که دا، واته: به یه کسانی به سه ریاندا به ش ده کوی به (اجماع) ی زانایانی نیسلام، هر وه که له به شه میراته کاند پابرا، چونکه نه وانه به خزمایه تی په حمی— که لایه نی دایک— میرات ده گرن، نک به خزمایه تی پشتن، که واته: نه گهر خوشکو برای له دایکی و باوکی، یان ته نها له باوکی له گه لیاندا بین، هیچ به شه که یان ناگوتری:

بُوَ وَيُنْه: نه گهر برایه کی له دایک و باوکی و برایه کی ته نها له باوکی و برایه کی ته نها له دایکی و یوکړا کو بونه وه، نه وه برایه که ی ته نها له دایکی شه شیکی هیه و برایه که ی له دایک و باوکی گشت پاشماوه که ی ده دریتن، برای ته نها له باوکی ش به م برایه بی به ش ده بین، هر وه ها نه گهر هر سیک لا خوشک بون، نه وه خوشکی له دایک و باوکی نیوه ی هیه و خوشکی ته نها له باوکی شه شیکی هیه و خوشکی ته نها له دایکی شه شیکی هیه، هر وه که له (مغنی) دا فرموویه تی، واته: نه گهر له دوو مه سه لانه ی پابردودا دوو خوشکی ته نها له دایکی، یان دوو برای ته نها له دایکی، یان خوشکیکو برایه کی ته نها له دایکی بون، نه و کاته سییه کیان هیه.

(وَالْأَخَوَاتُ لِأَبَوَيْنِ) زور خوشک، یان ته نها خوشکیکی له دایک و باوکی (أَوْ لِأَبٍ) یان ته نها له باوکی، نه گهر کو بونه وه (مَعَ الْبَنَاتِ) له گه ل زور کیژ، یان ته نها کیژکی مردووه که (أَوْ بَنَاتِ الْإِبْنِ) یان له گه ل زور کیژ، یان ته نها کیژکی کوپی مردووه که، نه وه (عَصَبَةٌ) خوشکه کان دهبه میراتگری پشتن (كَالْإِخْوَةِ) وه کو برایه کانیان، واته پاشماوه ی میراته که ده گرن ﴿عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ﴾: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِلْإِبْنَةِ النِّصْفَ وَالْإِبْنِ السُّدُسَ وَمَا بَقِيَ لِلْأَخْتِ ﴿رواه البخاري﴾، پتغه مبه ربی الله پیریاری دا: نیوه ی میراته که بو کیژ ی مردووه که بین و شه شیکی بو کیژه کوپه که ی بین و پاشماوه که شی بو خوشکه که ی بین. جا بنچینه ی نه م مه سه له یه له شه شه— که به شی کیژه کوپه که ی لده رده چی— به م شیوه یه:

۶. میراتگر ————— کیژ، کیژه کوپ، خوشک.

۱. × به شه میرات ————— نیوه، شه شیک، پشتییه.

÷ ۶ ————— ۲ + ۱ + ۲ = ۶.

فَتَسْقُطُ أُخْتٌ لِأَبَوَيْنِ مَعَ ابْنَتِ الْأَخَوَاتِ لِأَبٍ، وَيَتَوَالِي خَوَةَ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ كُلِّ مِنْهُمُ كَأَبِيهِ اجْتِمَاعًا وَانْفِرَادًا لَكِنْ يُخَالِفُونَهُمْ: فِي أَنَّهُمْ لَا يَرُدُّونَ الْأُمَّ إِلَى السُّدُسِ، وَلَا يَرْتُونَ مَعَ الْجَدِّ، وَلَا يُعَصِّبُونَ أَخَوَاتِهِمْ، وَيَسْقُطُونَ فِي الْمَشْرُكَةِ. وَالْعَمُّ لِأَبَوَيْنِ وَلِأَبٍ كَأَخٍ مِنَ الْجِهَتَيْنِ اجْتِمَاعًا وَانْفِرَادًا، وَكَذَا قِيَاسُ بَنِي الْعَمِّ

ثینجا هر کاتیک خوشک بیته (عصبه)، نه وه (فَسْقُطُ أُخْتٍ لِأَبَوَيْنِ مَعَ ابْنَتِ) خوشکی له دایکو باوکی - نه گهر له گه ل کیزی مردوه که، یان له گه ل کیزه کورپی مردوه که دا بی - بی بهش ده کا: (الْأَخَوَاتِ لِأَبٍ) خوشکه کان و برایه کانی ته نها له باوکی، هر وه که برای له دایکو باوکیش بی بهشیان ده کا، هر وه ها نه گهر خوشکی ته نها له باوکیش له گه ل کیزی مردوه که، یان له گه ل کیزه کورپی مردوه که بیته (عصبه)، نه ویش - وه کو برای ته نها له باوکی - کورپه برایه کان و مامه کان و... هند، بی بهش ده کا، هر وه که له (حاشیة البقری) دا فرموویته تی.

(وَيَتَوَالِي خَوَةَ لِأَبَوَيْنِ) کورپه برایه کانی له دایکو باوکی (أَوْ لِأَبٍ) یان ته نها له باوکی (كُلِّ مِنْهُمُ) کأبیه اجتماعاً وانفراداً) هر یه کیک له وان وه کو باوکی خویته تی له حاله تی کومه لی و ته نهایی دا، اته: کورپه برایه کو زیاتر له کورپه برایه ک گشت میراته که، یان پاشماوه ی خاوه ن به شه کان ده گری و، نه گهر هر دوو لا ویکرا کز بونه وه، نه وه کورپه برای له دایکو باوکی کورپه برای ته نها له باوکی بی بهش ده کا (لَكِنْ يُخَالِفُونَهُمْ فِي أَنَّهُمْ) به لام کورپه برایه کان له چوار مه سه له دا له باوکی خویان جباوازن:

یه که م: (لَا يَرُدُّونَ الْأُمَّ إِلَى السُّدُسِ) کورپه برایه کان دایکی مردوه که له سنییه که وه ناگه ریتنه وه بز شه شیک. دووهم: (وَلَا يَرْتُونَ مَعَ الْجَدِّ) کورپه برایه کان له گه ل باپره دا میرات ناگرن، به لکو باپره بی بهشیان ده کا. سنییه م: (وَلَا يُعَصِّبُونَ أَخَوَاتِهِمْ) کورپه برایه کان خوشکه کانی خویان ناگه نه (عصبه)، چونکه کیزه برا له (ذَوِي الْأَرْحَامِ) هکانه. چوارهم: (وَيَسْقُطُونَ فِي الْمَشْرُكَةِ) کورپه برایه کانی له دایکو باوکی له مه سه له ی (الْمَشْرُكَةِ) دا بی بهش ده بن، چونکه خزمایه تی دایکیان نیه.

﴿ میراتی مامه کان ﴾

(وَالْعَمُّ لِأَبَوَيْنِ وَلِأَبٍ) مامی له دایکو باوکی و هم مامی ته نها له باوکی (كَأَخٍ مِنَ الْجِهَتَيْنِ) وه کو برایه: له هر دوو لایه وه (اجتماعاً وانفراداً) له حاله تی کومه لی و ته نهایی دا، اته: مامیک و زیاتر له مامیک گشت میراته که، یان پاشماوه ی خاوه ن به شه کان ده گری و نه گهر هر دوو لا ویکرا کز بونه وه، نه وه مامی له دایکو باوکی مامی ته نها له باوکی بی بهش ده کا. (وَكَذَا قِيَاسُ بَنِي الْعَمِّ) هر وه هاش (قیاس) ی کورپه مامه کان ده کریته سهر باوکیان، اته:

وَسَائِرِ عَصَبَةِ النَّسَبِ، وَالْعَصَبَةُ مَنْ لَيْسَ لَهُ سَهْمٌ مُقَدَّرٌ مِنَ الْمُجْمَعِ عَلَى تَوْرِيهِمْ، فَيَرِثُ الْمَالَ أَوْ مَا فَضَلَ بَعْدَ الْفُرُوضِ. (فَضْلٌ) مَنْ لَا عَصَبَةَ لَهُ بِنَسَبٍ وَلَهُ مُعْتَقٌ فَمَالُهُ أَوْ الْفَاضِلُ عَنِ الْفُرُوضِ لَهُ رَجُلًا كَانَ أَوْ امْرَأَةً، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَلِعَصَبَتِهِ بِنَسَبِ الْمُتَعَصِّبِينَ بِأَنْفُسِهِمْ لِأَلْبَنَتِهِ وَأَخْتِهِ، وَتَرْتِيبُهُمْ كَتَرْتِيبِهِمْ فِي النَّسَبِ، لَكِنْ الْأَظْهَرُ أَنَّ أَحَا الْمُعْتَقِ وَإِبْنَ أَخِيهِ يُقَدِّمَانِ عَلَى جَدِّهِ.

کوپه مامیک و زیاتر گشت میراته که، یان پاشماوه که ده گریئو کوپه مامی له دایک و باوکی کوپه مامی تنها له باوکی بین بهش ده کا، هر وه ما مامی باوکی مردووه که و مامی باپیره ی مردووه که و کوپه کانیان و هم (وَسَائِرِ عَصَبَةِ النَّسَبِ) گشت (عَصَبَةَ) کانی تری نه ژادی: وه ک کوپه کوپه براو کوپه کوپه مام، گشتیان له پیزی خوی دا به و (قیاس) هی پابردوو په فتاریان له گه لا ده گریئو، نینجا بزانه: له دوی کوپه مامایه تی هیج (عَصَبَةَ) یه کی تری نه ژادی نیه، هر وه که (تحفة) (و) (نهایه) دا فرموویانه.

(وَالْعَصَبَةُ) پیناسه ی (عَصَبَةَ) = میراتگری پشتنی نه مه یه: (مَنْ لَيْسَ لَهُ سَهْمٌ مُقَدَّرٌ نُو) که سه یه: که هیج به شینکی دیارکراوی نه بی (مِنِ الْمُجْمَعِ عَلَى تَوْرِيهِمْ) له و میراتگرانه ی به (اجماع) میرات ده گرن، بویئ (فَيَرِثُ الْمَالَ) یان گشت مالی مردووه که به میرات ده گریئو (أَوْ مَا فَضَلَ بَعْدَ الْفُرُوضِ) یان نو و پاشماوه یه ی له پاش خاوهن به شه کان ده میتیتته وه، نیر له کوتایی (الحجب) = بین به شکردندا به شه کان و ریزه کانی (عَصَبَةَ) کانمان به دریزی پوون کرده وه، والحمد لله تعالی.

﴿ فَضْلٌ: لَهُ بَاسِیْ مِیرَاتگریه تی به هوی نازادگرندی کویله ﴾

(مَنْ لَا عَصَبَةَ لَهُ بِنَسَبٍ) هر مردوویک میراتگری پشتنی له نه ژادی خوی نه بی و (وَلَهُ مُعْتَقٌ) نازادگریکی ه بی - واته: مردووه که کانی خوی کویله بو بی و که سیک نازادی کر بیئ - نه وه (فَمَالُهُ) گشت ماله که ی (أَوْ الْفَاضِلُ عَنِ الْفُرُوضِ) یان نو و پاشماوه یه ی له پاش خاوهن به شه کان ده میتیتته وه (لَهُ) بؤ نو و نازادگره یه، جیاوازی نیه (رَجُلًا كَانَ أَوْ امْرَأَةً) نازادگره که: پیاو بی، یان نافرته (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ) جا نه گه نازادگره که ش نه مابو، نه وه (فَلِعَصَبَتِهِ بِنَسَبِ الْمُتَعَصِّبِينَ بِأَنْفُسِهِمْ) میراته که بؤ (عَصَبَةَ) کانی نه ژادی نازادگره که یه: که به خودی خویان (عَصَبَةَ) = میراتگری پشتنی بن: وه کو کوپو برا (لِأَلْبَنَتِهِ وَأَخْتِهِ) نه ک بؤ کیژی نازادگره که و خوشکی نازادگره که (وَتَرْتِيبُهُمْ) پیزی (عَصَبَةَ) کانی نازادگره که ش (كَتَرْتِيبِهِمْ فِي النَّسَبِ) وه کو پیزی (عَصَبَةَ) کانه له نه ژاددا، واته: نه گه نازادگره که نه مابو، نه وه کوپو وی، نینجا کوپو کوپو... هتد (لَكِنْ الْأَظْهَرُ أَنَّ أَحَا الْمُعْتَقِ وَإِبْنَ أَخِيهِ يُقَدِّمَانِ عَلَى جَدِّهِ) به لام به فرمووده به هیزت: لیره دا برای نازادگره که و کوپه برای نازادگره که وه پیش باپیره ی نازادگره که بیخزین.

فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ عَصَبَةٌ فَلَمُعْتِقُ الْمُعْتَقِ، ثُمَّ عَصَبَتُهُ كَذَلِكَ، وَلَا تَرِثُ امْرَأَةٌ بَوْلَاءً إِلَّا مُعْتَقَهَا أَوْ مُنْتَمِيًا إِلَيْهِ بِنَسَبٍ أَوْ وِلَاءٍ. (فَصَلِّ) إِذَا اجْتَمَعَ جَدٌّ وَأَخَوَةٌ وَأَخَوَاتٌ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ ذُو فَرْضٍ فَلَهُ الْأَكْثَرُ مِنْ ثُلْثِ الْمَالِ وَمُقَاسَمَتِهِمْ كَأَخٍ،

(فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ عَصَبَةٌ) جا نه‌گەر نازادکەر که میراتگری پشتی له نه‌ژادی خوی نه‌بو، نه‌و کاته (فَلَمُعْتِقِ الْمُعْتَقِ) میراته که بۆ نازادکەری نازادکەر که یه (ثُمَّ عَصَبَتُهُ كَذَلِكَ) ئینجا (عَصَبَةٌ) کانی نازادکەری نازادکەر که وه که وه پیزه‌ی پابرا، ئینجا بۆ (بیت المال). (وَلَا تَرِثُ امْرَأَةٌ بَوْلَاءً) نافرته به هوی نازادکردن میرات له هیج که سیک ناگری (إِلَّا مُعْتَقَهَا) ته‌نھا له نازادکراوی خوی نه‌بن (أَوْ مُنْتَمِيًا إِلَيْهِ بِنَسَبٍ أَوْ وِلَاءٍ) یان له وه که سه‌ی ده‌چیته‌وه لای نازادکراوه که به هوی نه‌ژاد: وه که کوپو به‌ره‌وخوارتر، یان به هوی نازادکردن: وه‌کو نازادکراوی نازادکراوه که.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي مِيرَاتِي بَإِپِرِه لَه‌گه‌لْ خُوشِكُ وَبِرَایَه‌کَاندَا ﴾

(إِذَا اجْتَمَعَ جَدٌّ وَأَخَوَةٌ وَأَخَوَاتٌ) هه‌ر کاتی که باپیره، یان باوکی باپیره له‌گه‌لْ خوشکو برایه‌کانی مره‌وه‌که ویکرا کۆ بو‌نه‌وه (لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ) جا خوشکو برایه‌کان له‌دایک‌وبیاوکی بن، یان ته‌نھا له‌باوکی بن، نه‌وه له مه‌زه‌به‌ی ئیمام (أبی‌حنیفه‌)دا: باپیره خوشکو برایه‌کان بی‌به‌ش ده‌کا. به‌لام له هه‌رسیک مه‌زه‌به‌که‌ی تیردا: بی‌به‌شیان ناکا، به‌لکو هاویه‌شییان له‌گه‌لْ ده‌کا: به‌م شیوه‌به‌ی له‌م باسه‌دا پوون کراوه‌ته‌وه، هه‌روه‌که له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌ک‌اندَا فه‌رموویانه.

ئینجا باپیره چۆن قازانجی بی، نه‌وها له‌گه‌لْ خوشکو برایه‌کاندا میرات ده‌گری، ئینجا میراتگری ته‌که‌شی چوار حاله‌تی هه‌نه، گشتیان له قازانجی خۆیه‌تی:

حَالَه‌تِي يَه‌كَه‌م وَ دَووَه‌م: (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ ذُو فَرْضٍ) نه‌گه‌ر له‌گه‌لْ باپیره و برایه‌کاندا هیج میراتگریکی خاوه‌ن به‌ش نه‌بو، نه‌وه (فَلَهُ الْأَكْثَرُ مِنْ ثُلْثِ الْمَالِ وَمُقَاسَمَتِهِمْ كَأَخٍ) باپیره به‌شه زۆرتره‌که‌ی هه‌یه: له سێیه‌کی گشت میراته‌که‌و له هاویه‌شی‌کردن له‌گه‌لیان وه‌کو برایه‌ک، که‌واته: نه‌گه‌ر ته‌نھا خوشکی له‌گه‌لدا بن، نه‌وه— وه‌کو برایه‌ک— نوو هه‌ندی به‌شی خوشکیک ده‌گری.

ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر ژماره‌ی خوشکو برایه‌کان نوو هه‌ندی باپیره بوو: وه‌که نوو برا، یان چوار خوشک، یان برایه‌کو نوو خوشک، نه‌وه سێیه‌کی میراته‌که‌و هاویه‌شی‌کردن بۆ باپیره یه‌کسانن، وه نه‌گه‌ر ژماره‌که‌یان له نوو هه‌ندی باپیره که‌متر بوو: وه‌که برایه‌ک، یان خوشکیک، یان نوو خوشک، یان سێ خوشک، یان خوشکیک و برایه‌ک، نه‌وه هاویه‌شی‌کردن

فَإِنْ أَخَذَ الثَّلْثَ فَلِأَبَاقِي لَهُمْ، وَإِنْ كَانَ فَلَهُ الْأَكْثَرُ مِنْ سُدُسِ التَّرِكَةِ وَثُلُثِ البَاقِي وَالمُقَاسِمَةِ،

بق باپيره به سوتتره، وه نه گهر ژماره كه يان له دوو هندی باپيره زياتر بوو: وهك سى براو زياتر، يان پينج خوشكو زياتر، يان برايه كو سى خوشك، يان دوو براو خوشكيك... هتد، نه وه ستيه كي ميراته كه بق باپيره به سوتتره، هه روهك له زوريه سهرچاوه كاندا فه رمويانه.

ئينجا (فَإِنْ أَخَذَ الثَّلْثَ) نه گهر باپيره ستيه كي ميراته كه سى گرت، نه وه (فَالْبَاقِي لَهُمْ) پاشماوه كه سى بق خوشكو برايه كانه به ميراتگرايه تى پشتى، واته: هه ر برايه ك دوو هندی به شى خوشكيكي هه يه.

حَالَهُ تَى سَيِّئِهِمْ وَ چوارهم: (وَإِنْ كَانَ ثُو فَرَضٍ) نه گهر له گهل باپيره و خوشكو برايه كاندا ميراتگري خاوهن به ش هه بى، نه وه (فَلَهُ الْأَكْثَرُ مِنْ سُدُسِ التَّرِكَةِ وَ ثُلُثِ البَاقِي وَ الْمُقَاسِمَةِ) باپيره زورتريه كه سى هه يه: له شه شيكي گشت ميراته كه وه له ستيه كي پاشماوه كه وه له هاو به شى كردنه كه ي پابردوو.

ئينجا بزانه: خاوهن به شه كان له باسى باپيردا شه ش كه سن: كيژ، كيژه كوږ، دايك، داپيره، ژن، ميژد.

ديسان بزانه: نه گهر خاوهن به شه كه نيوه، يان كه مترى ده گرت: وه كو ميژد، يان كيژيك، يان كيژه كوږيك، يان ژن، يان دايك، نه و كاته نه گهر ژماره سى خوشكو برايه كان له دوو هندی باپيره كه متر بوو، نه وه هاو به شى كردن له گه ليان بق باپيره به سوتتره: وهك باپيره و برايه كو كيژيك، كيژه كه نيوه ده گريږو نيوه كه سى تيريش بق باپيره و برايه كه به يه كسانى، وه نه گهر ژماره كه يان له دوو هندی باپيره زياتر بوو، نه وه ستيه كي پاشماوه كه بق باپيره به سوتتره: وهك باپيره و سى براو ميژد، مه سه له كه له شه شه به ليدانى نوو له سى- كه به شى ميژده كه و باپيره يان لي ده رده چى- سى بق ميژده كه و ستيه كي پاشماوه كه ش- يه كه- بق باپيره و دووه كه ش بق برايه كان، ئينجا ژماره سى برايه كانيش له مه سه له كه ده بريږو له هه ژده ساغ ده بيتته وه. وه نه گهر ژماره يان نوو هندی باپيره بوو، نه وه هاو به شى و ستيه كي پاشماوه كه يه كسانن: وهك باپيره و دوو براو ژنيك، مه سه له كه له چواره، چونكه ژنه كه چواريك ده گريږو سى به شه كه سى تيريش بق باپيره و دوو برايه كانه به يه كسانى.

ئينجا بزانه: هندی جار هاو به شى و ستيه كي پاشماوه كه و شه شيك يه كسانن: وهك باپيره و دوو براو كيژيك، بنچينه سى مه سه له كه له دووه و له شه ش ساغ ده بيتته وه به ليدانى ژماره سى باپيره و برايه كان له مه سه له كه: له هه ر سىك حاله تدا يه ك بق باپيره يه.

وَقَدْ لَا يَبْقَى شَيْءٌ كَبْتَيْنِ وَأُمٌّ وَزَوْجٌ فَيُفْرَضُ لَهُ سُدُسٌ وَيُزَادُ فِي الْعَوْلِ،

وه نهگر خاوهن به شهکه دووسیتیه کی هه بوو: وه کو دوو کیژ، یان دوو کیژه کوپ، یان کیژیکو کیژه کوپک، نه و کاته هاو به شسی بۆ باپیره به سووتره به و مرجهی ته نها خوشکیکی له گه لدا بی: وه ک باپیره و خوشکیکو دوو کیژ، بنچینه ی مه سه له که یان له سی یه - که به شسی کیژه کانی ئه درده چی - به لام له بق ساغ ده بیته وه به لیدانی سی - که ژماره ی باپیره و خوشکه یه - له مه سه له که: شه ش بۆ کیژه کان، سی بۆ باپیره و خوشکه کان، به لام نهگر له خوشکیک زیاتری له گه لدا بی: وه ک برایه کو زیاتر، یان دوو خوشکو زیاتر، نه و کاته شه شیک بۆ باپیره به سووتره: وه ک دوو کیژو برایه کو باپیره، مه سه له که له شه شه - که به شسی باپیره ی ئه درده چی - دووسیتیه کی - چواره - بۆ کیژه کان، شه شیک یه که - بۆ باپیره، پاشماوه که ش - یه که - بۆ برایه که .

وه نهگر خاوهن به شهکان له نیوان نیوه و دووسیتیه کیان هه بوو: وه ک کیژیکو ژنیک - که نیوه و هه شتیکیان هه یه - نه وه هاو به شسی بۆ باپیره به سووتره، به و مرجهی ته نها برایه ک، یان ته نها خوشکیک، یان ته نها دوو خوشکی له گه لدا بن، که و ابو: بنچینه ی مه سه له که یان له هه شته - که به شسی ژنه که ی ئه درده چی - : نیوه ی - چواره - بۆ کیژه که، هه شتیک یه که - بۆ ژنه که، پاشماوه که شسی بۆ باپیره و خوشکه که، یان برایه که، به لام نهگر له برایه ک، یان له دوو خوشکو زیاتر بون، نه و کاته شه شیک بۆ باپیره به سووتره: وه ک کیژیکو ژنیکو باپیره و دوو براو خوشکیک، مه سه له که له بیست و چواره به لیدانی سی - که (وقو) ی به شسی باپیره یه - له هه شت - که به شسی ژنه که ی ئه درده چی - نیوه ی دوانزه بۆ کیژه که، هه شتیک یه سی یه بۆ ژنه که، شه شیک ی چواره بۆ باپیره، پینچ ده مینیتته وه بۆ خوشکو برایه کان.

ئینجا بزانه: نه و وینانه ی پرابردو له و حاله ته دا بون: که خاوهن به شهکه به شسی خوی ببا، ئینجا له شه شیک زیاتر له پاش خاوهن به شهکان بمینیتته وه، به لام (وَقَدْ لَا يَبْقَى شَيْءٌ) هه ندی جار هه یج له پاش خاوهن به شهکان نامینیتته وه: (كَبْتَيْنِ وَأُمٌّ وَزَوْجٌ) وه کو دوو کیژو دایکو میژد له گه ل باپیره و خوشکو برا، له م مه سه له یه دا هه یج له پاش خاوهن به شهکان نامینیتته وه، که و ابو: (فَيُفْرَضُ لَهُ سُدُسٌ) شه شیک بۆ باپیره داده ندری و (وَيُزَادُ فِي الْعَوْلِ) له (عَوْلِ) ی مه سه له که زیاد ده کری، چونکه بنچینه ی مه سه له که له دوانزه یه: به لیدانی سی له چوار، دووسیتیه کی - هه شته - بۆ کیژه کان، چواریک ی - سی یه - بۆ میژده که، شه شیک ی - دوو - بۆ دایکه که، به لام دوو ته واو نه ماوه ته وه، که و ابو: به نیوه ی شه شیک (عَوْلِ) ده کری بۆ سیژده، تاکو به شسی دایک ته واو ببی، جا له بهر نه وه ی هه یجیش بۆ باپیره نه ماوه ته وه، نه م جار هه ش به شه شیک (عَوْلِ) یکی تر زیاد ده کری بۆ پانزه: جا

وَقَدْ يَبْقَى دُونَ سُدُسٍ كَبْتَيْنِ وَرَوْحٍ فَيَفْرَضُ لَهُ وَتَعَالُ، وَقَدْ يَبْقَى سُدُسٌ كَبْتَيْنِ وَأُمَّ
فَيَفُوزُ بِهِ الْجَدُّ وَتَسْقُطُ الْإِخْوَةُ فِي هَذِهِ الْأَحْوَالِ،

شە شەئیککی تر— که دوو— بۆ باپیره دادەندرئ، که وابو: خوشکو و برایه کانیش بە
داگرتنە وەئ خاوەن بە شەکان بێ بەش دەبن، بەم شیوەیە:

۴. میراتگر — دوو کیژ، دایک، میرد، باپیره، خوشکو و برا.

۳. × به شە میرات — دووسیئەک، شە شەئیک، چوارئیک، شە شەئیک، پشەتیئە.

۱۲ ÷ — ۸ + ۱ ناته واوہ + ۲ + شە شەئیکى که مە + ۰ بێ بەشن = ۱۲.

+ ۱ ————— (عَوْل) ئیک بە نیوہئ شە شەئیک.

+ ۲ ————— (عَوْل) ئیکى تر بە شە شەئیک.

۱۵ ÷ ————— ۸ + ۲ + ۳ + ۲ + ۰ بێ بەشن = ۱۵.

(وَقَدْ يَبْقَى دُونَ سُدُسٍ) هەندئ جاریش لە شە شەئیک کە متر لە پاش خاوەن بە شەکان
دەمیئیتەوہ: (كَبْتَيْنِ وَرَوْحٍ) وەکو دوو کیژو میرد لە گەل باپیره و خوشکو و برا، لەم
مەسەلە بە دا تەنھا یەک—کە لە شە شەئیک کە مترە— لە پاش خاوەن بە شەکان دەمیئیتەوہ،
کە وابو: (فَيَفْرَضُ لَهُ) شە شەئیککی تەواو بۆ باپیره دادەندرئ (وَتَعَالُ) مەسەلە کە (عَوْل)
دەکری، چونکە بنچینەئ مەسەلە کە لە نوانزەئەئ بە لیدانی سئ لە چوار، دووسیئەئیکى
—هەشتە— بۆ کیژەکان، چوارئیکى سئ—یە— بۆ میردەکە، شە شەئیکى—نووہ— بۆ باپیره،
بەلام دوو تەواو نە ماوہ تەوہ، کە وابو: بە نیوہئ شە شەئیک (عَوْل) دەکری بۆ سیزدە، تاکو
شە شەئیکى باپیره تەواو ببئ، کە وابو: خوشکو و برایه کانیش بێ بەش دەبن، بەم شیوەئەئ:

۴. میراتگر — دوو کیژ، میرد، باپیره، خوشکو و برا.

۳. × به شە میرات — دووسیئەک، چوارئیک، شە شەئیک، پشەتیئە.

۱۲ ÷ ————— ۸ + ۲ + ۱ ناته واوہ + ۰ بێ بەشن = ۱۲.

+ ۱ ————— (عَوْل) بە نیوہئ شە شەئیک.

۱۳ ÷ ————— ۸ + ۳ + ۲ + ۰ بێ بەشن = ۱۳.

(وَقَدْ يَبْقَى سُدُسٌ) هەندئ جاریش تەنھا شە شەئیک لە پاش خاوەن بە شەکان
دەمیئیتەوہ: (كَبْتَيْنِ وَأُمَّ) وەکو دوو کیژو دایک لە گەل باپیره و خوشکو و برا، کە وابو:
(فَيَفُوزُ بِهِ الْجَدُّ) باپیره بەو شە شەئیکە بەختەوہر دەبئ و وەئ دەگری، چونکە بنچینەئ
مەسەلە کە لە شە شە—کە بە شئ دایکى لێ دەردەچئ—: دووسیئەئیکى—چوارە— بۆ کیژەکان،
شە شەئیکى—یە— بۆ دایکە کە، شە شەئیککى ماوہ تەوہ بۆ باپیره.

کە وابو: (وَتَسْقُطُ الْإِخْوَةُ) بە داگرتنە وەئ خاوەن بە شەکان خوشکو و برایه کانی بێ بەش
دەبن (فِي هَذِهِ الْأَحْوَالِ) لە هەرسئیک حالە تەکاندا، واتە: لە دوو حالە تە کەئ پرابر دوو—
هەروەک ساغمان کردەوہ— هەم لەم حالە تە شدا بەم شیوەئەئ:

وَلَوْ كَانَ مَعَ الْجَدِّ إِخْوَةٌ وَأَخَوَاتٌ لِأَبَوَيْنِ وَلِأَبٍ: فَحُكْمُ الْجَدِّ مَا سَبَقَ وَيَعْدُ أَوْلَادُ
 الْأَبَوَيْنِ عَلَيْهِ أَوْلَادُ الْأَبِ فِي الْقِسْمَةِ، فَإِذَا أَخَذَ حِصَّتَهُ: فَإِنْ كَانَ فِي أَوْلَادِ الْأَبَوَيْنِ ذَكَرٌ
 فَالْباقِي لَهُمْ وَسَقَطَ أَوْلَادُ الْأَبِ،

۶. مراتگر ————— دوو کیژ، دایک، باپیره، خوشک و برا.

۱ × به شه میرات ————— دووسییهک، شه شیک، شه شیک، پشتییه.

۶ ÷ ————— ۴ + ۱ + ۱ + ۰ بی به شن = ۶.

﴿ مهسه له کانی (المعاده): ژماردراوه کان ﴾

(وَلَوْ كَانَ مَعَ الْجَدِّ إِخْوَةٌ وَأَخَوَاتٌ) نه گهر خوشکو و برا له گه ل باپیره دا بون، به لام نه م جارِه
 (لِأَبَوَيْنِ وَلِأَبٍ) خوشکو و برايه کانی له دایک و بیاوکی و تنها له باوکی گشتیان و یکرا بون، نه وه
 لیره شدا (فَحُكْمُ الْجَدِّ مَا سَبَقَ) بریاری باپیره هر بریاره که ی پرابردوه له چوار
 حاله ته کاندا، واته: چونی قازانج بی، نه وها میرات ده گری، به لام لیره دا (وَيَعْدُ أَوْلَادُ
 الْأَبَوَيْنِ عَلَيْهِ أَوْلَادُ الْأَبِ) خوشکو و برايه کانی له دایک و بیاوکی — له نژی باپیره — خوشکو
 برایه کانی تنها له باوکی له گه ل خزیان ده ژمیرن (فِي الْقِسْمَةِ) له حاله تی هاویه شسی کردنی
 باپیره دا، ئینجا (فَإِذَا أَخَذَ حِصَّتَهُ) هر کاتیک باپیره به شه میراتی خزی گرت به گویره ی
 نه و چوار حاله تانه ی پرابردو، نه وه ته ماشا ده که ی:

(فَإِنْ كَانَ فِي أَوْلَادِ الْأَبَوَيْنِ ذَكَرٌ) نه گهر له منداله کانی دایک و بیاوکی دا برایه ک، یان زیاتر
 هه بو، به تنها، یان له گه ل خوشکیک، یان زیاتر، یان تنها خوشکیک، یان زیاتر بون،
 به لام له گه ل کیژ، یان کیژه کوپدا بون، نه وه (فَالْباقِي لَهُمْ) له دوی به شسی باپیره،
 پاشماوه که گشتی بۆ خوشکو و برايه کانی له دایک و بیاوکی یه: هر برایه ک دوو هندی خوشکیک
 ده گری — نه گهر خوشک هه بی — (وَسَقَطَ أَوْلَادُ الْأَبِ) خوشکو و برايه کانی تنها له باوکیش
 — به هوی خوشکو و برايه کانی له دایک و بیاوکی — بی به شن ده بی:

بۆ وینه: باپیره و برایه کی له دایک و بیاوکی و برایه کی تنها له باوکی، لیره دا برای له دایکو
 باوکی به باپیره ده لی: من و نه م برا له باوکیه م هر دوو کمان به رامبه ر به تو یه کسانینو
 هر دوو کمان برای مردووه که ینو و یکرا هاویه شیت له گه ل ده که ی: به شیک بۆ تو، دوو
 به شیش بۆ ئیمه. باپیره ش که برده کاته وه هاویه شسی و سینه ک — لیره دا — یه کسانن، بۆ یی
 به شه که ی خزی ده باو ده روا، ئینجا برای له دایک و بیاوکی به برای تنها له باوکی ده لی: من له
 تو خزمایه تیم به هیژتره، تا من هه بی تو هیچ میرات ناگری من (عَصَبَةٌ) م — میراتگری
 پشتیم، که وایو: گشت پاشماوه که بۆ منه و تو بی به شسی، به لام له نژی باپیره تو م له گه ل
 خؤدا ژماردبو... وینه کانی تریش به و جؤره نه.

وَالْأُفْأُفْ فَتَأْخُذُ الْوَاحِدَةَ إِلَى النُّصْفِ وَالثَّنَانِ فَصَاعِدًا إِلَى الثَّلَاثِينَ،

(وَالْأُفْأُفْ) به لَام نه گەر له منداله کانی له دایکو و باوکی دا هیچ برایه ک نه بو، به لکو ته نها خوشکیک، یان زیاتر هه بوو، نه و کاته (فَتَأْخُذُ الْوَاحِدَةَ إِلَى النُّصْفِ) تاکه خوشکیکی له دایکو و باوکی - به هۆی ژماردن خوشکو و برایه کانی ته نها له باوکی - تا نیوهی میراته که ده گریو و هه م وا ده بن: که متریش له نیوه ده گریو نایب داوای زیاتر بکا:

وَيُنْهَى يَهْ كَهْمَ كَه نِيَوْهِيَه: باپیره و خوشکیکی له دایکو و باوکی و برایه کی ته نها له باوکی، خوشکه که به باپیره ده لئ: من و نه م برایه م هه ر دوو کمان به رامبه ر به تۆ به کسانین و ویکرا هاویه شیت له گه ل ده که یین، که و ابو: مه سه له که یان له پینجه - که ژماره ی سه ری میراتگره کانه - چونکه لیره دا هاویه شی بۆ باپیره به سونتره: نوو بۆ باپیره، نوو بۆ برایه که، به کیک بۆ خوشکه که، ئینجا خوشکه که به برا له باوکیه که ی ده لئ: من خاوه ن به شم تا به شی من ته و او نه ی، نایب تۆ میرات بگری، که واته: له به شی خۆت نیره م بۆ ته و او بکه. جا له بهر نه وه ی پینج نیوهی ساغی نیه، بۆیی دوو - که نیوه ی خوشکه که ی لده رچی - له مه سه له که ی ده ده ی نو له ده ساغ ده بیته وه، چواری بۆ باپیره به هاویه شی، پینجی - که نیوه یه - بۆ خوشکه که یه به خاوه ن به شی، به کیک بۆ برایه که ده مینیتته وه به (عَصَبَة یی) ئینجا بزانه: نه م مه سه له یه پیی ده گو ترئ: (عُشْرِيَّةٌ زَيْدٍ ﷺ).

وَيُنْهَى دُووَمَ: که که متر له نیوه یه: خوشکیکی له دایکو و باوکی و خوشکیکی ته نها له باوکی و باپیره و ژنیک، بنچینه ی مه سه له که یان له چواره - که به شی ژنه که ی لده رده چی - چوارینکی بۆ ژنه که یه، ئینجا خوشکی له دایکو و باوکی به باپیره ده لئ: من و نه م خوشکه له باوکیه م به رامبه ر به تۆ به کسانین و ویکرا هاویه شیت له گه ل ده که یین. جا له بهر نه وه ی پاشماوه که سنیه و به سه ر چواردا - که ژماره ی باپیره و خوشکه کانه - به ش نایب، بۆیی ژماره که یان له مه سه له که ده ده ی نو له شانزه ساغ ده بیته وه: چواری بۆ ژنه که، شه شی بۆ باپیره به هاویه شی، شه شه که ی تریش بۆ هه ر دوو خوشکه کان: هه ریه که و سنیان، به لام خوشکه که ی له دایکو و باوکی به خوشکه که ی ته نها له باوکی ده لئ: من خزماتیم له تۆ به هیزتره، تا من به شه میراتی خۆم - که نیوه یه - نه گرم، نایب تۆ میرات بگری، به لام من له لژی باپیره تۆم له گه ل خۆمدا ژماربو، که و ابو: سنیه که ی خۆت بده وه من، تۆش بینه به شی، که واته: به شی خوشکی له دایکو و باوکی لیره دا - که شه شه - له نیوه یی که متره وه بی پیی پازی بی و نایب داوای زیاتر بکا، خوشکه که ی ته نها له باوکیش بینه به شه.

(و) هه روه ها (الثَّنَانِ فَصَاعِدًا إِلَى الثَّلَاثِينَ) دوو خوشکی له دایکو و باوکی و زیاتریش - به هۆی ژماردن خوشکو و برایه کانی ته نها له باوکی - تا دوو سنیه کی میراته که ده گرن و هه م وا ده بن: که متریش له دوو سنیه ک ده گرن و ده بی پیی پازی بن:

وَلَا يَفْضَلُ عَنِ الثَّلَاثِينَ شَيْءٌ، وَقَدْ يَفْضَلُ عَنِ النِّصْفِ فَيَكُونُ لِأَوْلَادِ الْأَبِ.
وَالْجَدُّ مَعَ أَخَوَاتِ كَأَخٍ فَلَا يُفْرَضُ لَهُنَّ مَعَهُ إِلَّا فِي الْأَكْذَرِيَّةِ: وَهِيَ زَوْجٌ وَأُمٌّ وَجَدٌّ
وَأَخْتُ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ،

وینہی یہ کہہ کہ دو سنیہ کہ: باپیرہ و برایہ کی تہنہا لہ باوکی و دوو خوشکی لہ دایکو و باوکی،
لہ مہ سہ لہ یہ دا ہاویہ شی و سنیہ کہ بق باپیرہ یہ کسانن، چونکہ خوشکہ کان بہ باپیرہ
دہلین: نئمہ و نمہ برایہ مان و یکرا ہاویہ شیت لہ گہ ل دہ کین، کہ و ابو: مہ سہ لہ کہ لہ شہ شہ
— کہ ژمارہ ی سہری میراتگرہ کانہ—: سنیہ کی— دوہ— بق باپیرہ، دو سنیہ کہ کہ ی تریشی
— چوارہ— خوشکہ کان دہ یگرن، چونکہ بہ برایہ کہ دہلین: نئمہ خاوہن بہ شین، تا بہ شی
نئمہ تہ واو نہ بن، نابئ تو میرات بگری، کہ واتہ: دوہ کہ ی خوت بق نئمہ واز لئینہ، تا کو
دو سنیہ کمان بق تہ واو بن، چونکہ نئمہ لہ دئی باپیرہ تو مان لہ گہ ل خوماندا ژماردو.

وینہی دوووم کہ کہ متر لہ دو سنیہ کہ: باپیرہ و دوو خوشکی لہ دایکو و باوکی و خوشکی
تہنہا لہ باوکی، مہ سہ لہ کہ لہ پینجہ— کہ ژمارہ ی سہری میراتگرہ کانہ—: دوو بق باپیرہ بہ
ہاویہ شی، سنیہ کہ ی تریش بق خوشکہ کان ی لہ دایکو و باوکی یہ و دہ بی پی پی پازی بن،
ہہ رچہ ند لہ دو سنیہ کیش کہ مترہ، واتہ: خوشکہ کہ ی لہ باوکیش بن بہ ش دہ بن.

ثینجا بزانه: (وَلَا يَفْضَلُ عَنِ الثَّلَاثِينَ شَيْءٌ) هیچ شتیک لہ دو سنیہ کہ کہ زیاد نابئ و بق
خوشکو برایہ کان ی تہنہا لہ باوکی نامینتتہ وہ: وہ کہ شو دوو وینہ ی پرا بردو، بہ لام (وَقَدْ
يَفْضَلُ عَنِ النِّصْفِ) ہندی جار شتیک لہ نیوہ ییہ کہ زیاد دہ بی و دہ مینتتہ وہ، کہ و ابو:
(فَيَكُونُ لِأَوْلَادِ الْأَبِ) شویش بق خوشکو برایہ کان ی تہنہا لہ باوکی یہ: وہ کہ وینہ کہ ی
(عَشْرِيَّةٌ زَيْدٍ) پرا بردو.

﴿ مہ سہ لہ کہ ی (الْأَكْذَرِيَّةِ) ﴾

(وَالْجَدُّ مَعَ أَخَوَاتِ) باپیرہ کہ لہ گہ ل تہنہا خوشکہ کاندا بی و برایان لہ گہ لدا نہ بی (كَأَخٍ) وہ کو
برایہ کہ، کہ و ابو: (فَلَا يُفْرَضُ لَهُنَّ مَعَهُ) هیچ بہ شہ میراتیک بق خوشکہ کان دیاری ناکری
نہ گہ لہ گہ ل باپیرہ دا بن— جگہ لہ مہ سہ لہ کان ی (الْمُعَانَدَةُ) ژماردراوہ کان ی پرا بردو دا— و ہ م
بہ ہوی خوشکہ کانیش مہ سہ لہ کہ (عَوْلٍ) ناکری (إِلَّا فِي الْأَكْذَرِيَّةِ) تہنہا لہ مہ سہ لہ کہ ی
(الْأَكْذَرِيَّةِ) نہ بی، بوی بی بہ (الْأَكْذَرِيَّةِ) ناو دہ بری، چونکہ مہ زہ بہ کہ ی (زید بن ثابت) ی ﷺ
لیل کردوہ بہ ہوی بہ ش دانان بق خوشکہ کہ.

(وَهِيَ) مہ سہ لہ کہ نئمہ یہ: (زَوْجٌ وَأُمٌّ وَجَدٌّ وَأَخْتُ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ) میردو دایکو و باپیرہ و تاکہ
خوشکی لہ دایکو و باوکی، یان تہنہا لہ باوکی، بنچینہ ی مہ سہ لہ کہ لہ شہ شہ: بہ لیدانی
دوو لہ سنی— کہ بہ شی میردو دایکیان لہ دہ ردہ چی— و بہ م شیوہ یہ بہ ش دہ کری:

فَللزَّوْجِ نِصْفٌ وَلِلْأُمِّ ثُلُثٌ وَلِلْجَدِّ سُدُسٌ وَالْأَخْتِ نِصْفٌ،
فَقَوْلُ ثَمَّ يَقْتَسِمُ الْجَدُّ وَالْأَخْتُ نِصْبَيْهِمَا أَثْلَاثًا لَهُ الثَّلَاثَانِ.
(فَصْلٌ لَا يَتَوَارَثُ مُسْلِمٌ وَكَافِرٌ،

(فَللزَّوْجِ نِصْفٌ) نيوهی سى به - بؤ مىرده که (وَلِلْأُمِّ ثُلُثٌ) سى به کی دووه - بؤ دايکه که
(وَلِلْجَدِّ سُدُسٌ) شه شىکى به که - بؤ باپيره، نينجا هيچ بؤ خوشکه که نه ماوه، به لام
چونکه هيچ که سىک نيه بين به شى بکاو باپيره ش نايکاته (عصبه)، بؤين (وَلِلْأَخْتِ نِصْفٌ)
خوشکه که ش نيوه ی هه به که سى به - که وابو: (فَقَوْلُ) مه سه له که به به شى خوشکه که
(عَوْلٌ) ده کرى بؤ نؤ، جا له بهر ئه وه ی به هيچ پىگايه ک ناگودجن خوشکه که له باپيره
زياتر ببا، بؤين (ثُمَّ يَقْتَسِمُ الْجَدُّ وَالْأَخْتُ نِصْبَيْهِمَا أَثْلَاثًا) له دواى به شکردنى ميراته که
باپيره و خوشکه که ده گه پينه وه سهر (عصبه) يى و به شه کانى خويان - که چواره - وه کو
خوشک و برا به سى به شى له نيوان خوياندا به شى ده کن (لَهُ الثَّلَاثَانِ) دووسى به کی بؤ
باپيره و سى به شى بؤ خوشکه که، جا له بهر ئه وه ی چوار به سهر سى دا به ش نابى،
سى - که ژماره ی باپيره و خوشکه که به - له نؤ ده دىن - که مه سه له (عَوْلٌ) کراوه که به -
له بيست و هفت ساغ ده بيته وه، به م شيوه به:

۲. ميراتگر ————— مىرد، دايک، باپيره، خوشک.

۲ × به شه ميرات ————— نيوه، سى به ک، شه شىک، نيوه.

۶ ÷ ————— ۳ + ۲ + ۱ + نيوه ی که مه = ۶.

۲ + ————— (عَوْلٌ) به نيوه ی مه سه له که.

۹ ÷ ————— ۳ + ۲ + ۱ + ۳ = ۹.

۳ × ساغکردنه وه ی به ژماره ی باپيره و خوشکه که.

۲۷ ÷ ————— ۹ + ۶ + ۱۲ بؤ باپيره و خوشکه که = ۲۷.

نينجا بزانه: له هاويه شى کردنه که دا (عصبه) يى په چاو کراوه و له به ش دانان بؤ خوشکه که ش
خرمايه تى په حمن په چاو کراوه، نينجا بؤين باپيره له کاتى به شکردنى ميراته که دا
خوشکه که ی نه کردوته (عصبه)؟ نه وه ک به شه شه شىکى خوى که م بيته وه، چونکه نه و کات
خوشکه که له شه شىکه که دا هاويه شى له گه ل ده کرد، جا نه گه له جى خوشکه که - له م
مه سه له به دا - برايه ک هه بوايه، نه وه به داگرتنه وه ی خاوه ن به شه کان بين به ش ده بو.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي (مَوَانِعِ الْإِرْثِ) هُوَ يَه كَانِي مِيرَاتِ نَه كَرْتَن﴾

واته: نه و روداوانه ی قه ده غه ده کن مروؤ بيته ميراتگر، هر چه ند هؤيه کانى
ميراتگرتنىشى تن دا هاتبيته جى.

قه ده غه ی به که م: جياوازى نايين، که وابو: (لَا يَتَوَارَثُ مُسْلِمٌ وَكَافِرٌ) موسولمان و کافر
ميرات له به کترى ناگرن هر چه ند له دواى مردن پيش به شکردنى ميراتيش بيته موسولمان،

وَلَا يَرِثُ مُرْتَدُّ وَلَا يُورَثُ، وَيَرِثُ الْكَافِرُ الْكَافِرَ وَإِنْ اِخْتَلَفَتْ مَلْتُهُمَا، لَكِنْ الْمَشْهُورُ أَنَّهُ لَا تَوَارُثَ بَيْنَ حَرَبِيٍّ وَذِمِّيٍّ، وَلَا يَرِثُ مَنْ فِيهِ رِقٌّ، وَالْجَدِيدُ أَنَّ مَنْ بَعْضُهُ حُرٌّ يُورَثُ، وَلَا قَاتِلٌ،

چونکه پیغمبر ﷺ ده فہرموی: ﴿لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ﴾ رواہ الشیخان، موسولمان میرات له کافر ناگری، کافریش میرات له موسولمان ناگری. **فہدہ غہی دووم:** کافر یون (وَلَا يَرِثُ مُرْتَدُّ) مروفی له نایین وەرگہ پاو میرات ناگری: کہ له کاتی مردنی میرات لیکراوہ کسی دا کافر بن، هرچہند له دواى مردنہ کہشی بییتہ وہ موسولمان، ہم (وَلَا يُورَثُ) مروفی وەرگہ پاو میراتیشی لیتاگری نه گہر به کافر یویى مردین، به به لگہی حہدیسہ کہی پرابردو، کہ وابو: گشت ملک و مالہ کہی به (قیء) بؤ (بیئت المال) سہرف دہ کری.

به لام (وَيَرِثُ الْكَافِرُ الْكَافِرَ) کافر میرات له کافر دہ گری (وَإِنْ اِخْتَلَفَتْ مَلْتُهُمَا) هرچہند شہریعہ ته کہ شیان جیاواز بن: وه کہ جولہ کو دیان = گاور، چونکہ (الْكَافِرُ مَلَةٌ وَاحِدَةٌ) ریبازہ کانی کوفر- له پوچہ لی دا- یهک ریبازہ. خوی گہورہ دہ فہرموی: ﴿لَمَّاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾ نایا له دواى راستی جگہ له گومپایی هیچی ترهه یه؟.

(لَكِنْ الْمَشْهُورُ) به لام به فہموودہی ناسراوی مہزہب: (أَنَّهُ لَا تَوَارُثَ بَيْنَ حَرَبِيٍّ وَذِمِّيٍّ) میراتگرتن له نیتوان کافر ی جهنگی و کافر ی پهیمان له نہستردا نیہ: وه کہ یه کیک جہنگ له دژی موسولمانان بکاو خزمہ کہشی له ناو موسولماناندا به دوستایہ تی (نَمَةٌ) دانیشستی، هر وہا مروفی (زَنَدِيقٌ) بن دین: کہ له هیچ نایین کدا نہ بن، نہ ویش نہ میرات دہ گری و نہ میراتی لیدہ گری، به لکو وه کو وەرگہ پاو پرفتاری له گہل دہ کری، هر وہ کہ له زوربہی سہرچا وہ کاندہ فہرمویانہ.

فہدہ غہی سن یہم: کویله یی، کہ وابو: (وَلَا يَرِثُ مَنْ فِيهِ رِقٌّ) هر کہ سیک به شیکی کویله یی تی دا بین میرات ناگری و میراتیشی لیتاگری، به لام (وَالْجَدِيدُ) به فہرموودہی نوئی (أَنَّ مَنْ بَعْضُهُ حُرٌّ) نه و کویله یی به شیکی نازادہ، هر کاتیک مرد، نہ وہ (يُورَثُ) نہ و میراتہی لیدہ گری کہ به به شہ نازادہ کہی پهبیدی کردہ.

فہدہ غہی چوارم: کوشتن، کہ وابو: (وَلَا قَاتِلٌ) مروفکوزہ کہ میرات له کوزراوہ کہی خوی ناگری، هرچہند نہ شبیتہ زامین و تولہی کوشتنہ کہی نہ کہ ویتہ سہر، پیغمبر ﷺ دہ فہرموی: ﴿لَيْسَ لِلْقَاتِلِ مِنْ مَقْتُولِهِ شَيْءٌ﴾ صححہ ابن عبدالبر، مروفکوز هیچ به شیکی له میراتی کوزراوہ کہی خوی نیہ.

نینجا بزانه: جیاوازی نیہ کوشتنہ کہ: به هق بن، یان به ناہق، به خوشی خوی بن، یان به زور لیکردن، به هله بن، یان به قہسدی، به ویستی خوی بن، یان بین ویستی خوی: وه کہ

وَقِيلَ إِنْ لَمْ يُضْمَنْ وَرَثَ . وَلَوْ مَاتَ مُتَوَارِثَانِ بَعْرَقٍ أَوْ هَدْمٍ أَوْ فِي غُرْبَةٍ مَعًا أَوْ جُهْلٍ
 أَسْبَقُهُمَا لَمْ يَتَوَارَثَا وَمَالَ كُلِّ لِبَاقِي وَرَثَتِهِ .

یه کیکی خوتوو بکه ویتته سره یه کیکیو بیکوژئی، پاسته وخو بئ، یان به هؤیه کی دهره کی:
 وهك شاهیدی یی له سره بداو به هؤی شاهیدی به کی بکوژئی، ههروهك له (تحفة) و (شرح
 الرحبیة) و حاشیه کانیندا پهون کراوه ته وه (وَقِيلَ إِنْ لَمْ يُضْمَنْ وَرَثَ) له فهرموده به کی
 بی هئزدا: نه گهر کوشتنه که زامینی نه بی، نه وه میرات ده گریئ.

﴿ ناکاداری ﴾ یه که م: هه که سیک پاراستنی شتیکی له نه ستودا بئ: وهك وولافنیک
 لی بخوئی، یان پایبکی شئی، نه وه نه گهر به هؤی نه وولاغه که سیک بکوژئی میراتی لیتا گریئ،
 ههروهك له (تحفة) دا فهرمووی ته، نه وهش واده گه به نی: نه گهر شو فیزی ئوتومبیلک به
 ئوتومبیلکه خزمیکی خوی بکوژئی، یان له کاتی لیخوپین ئوتومبیلکه وه ریگه پئی و خزمه کانی
 ناو ئوتومبیلکه ی بمرئ، نه وه میرات له و خزمه مردووانه ی نا گریئ هه رچهند که مته رغه میشی
 نه کربئ، یان به خؤیشی به هؤی نه م بوداوه بمرئ، جیاوازی نیه ئوتومبیلکه که: ملکی خوی
 بئ، یان نا، چونکه نه بووه ته هؤی کوشتنو زامینیش مه رج نیه .

دووه م: وا ده بی کوژداوه که میرات له بکوژه که ی خوی ده گریئ: وهك برابیه که برابیه کی خوی
 بریندار بکا، ئینجا یه کسه ر به خوی بمرئ، یان بکوژئی، ئینجا له نوای ماوه یه ک نه م برابیه
 برینداره ش به و برینه بمرئ، ههروهك له زؤریه ی سه رچاوه کاندا فهرموویانه .

قه ده هؤی پینجه م: نه زانیی کاتی مردن، که وابو: (وَلَوْ مَاتَ مُتَوَارِثَانِ) نه گهر دوو که س،
 یان زیاتر- که میرات له یه کتری ده گرن- ویکرا مردن (بَعْرَقٍ) به هؤی نقومبویون له ئاودا
 (أَوْ هَدْمٍ) یان به هؤی پوخانی دیوارک، یان چیایه ک، یان به هؤی سوتان، یان وه رگه پانی
 ئوتومبیل، یان ته قینه وه ی بؤمبیک، یان به هه ر بوداویکی تری به کومه ل (أَوْ فِي غُرْبَةٍ مَعًا)
 یان له شوینیکی سوور وولات ویکرا مردن (أَوْ) یان جیا جیا مردن به لام (جُهْلٍ أَسْبَقُهُمَا)
 نه زاندره کامه یان پیشتر مردوه، له و حاله تانه دا (لَمْ يَتَوَارَثَا) مردوه کان هیچیان میرات له
 یه کتری نا گرن، به (إجماع) ی (صحابة) ی پیغه مبه ر ﷺ، چونکه مه رجیکی میرات گرتن
 نه مه یه: له کاتی مردنی میرات ده ره که دا بی گومان میرات گره که زیندوو بئ، هه رچهند به
 ماوه ی چاولیکردنی کی ش بئ، ههروهك له مه رجه کانی میرات گرتندا پابرا .

که واته: نه گهر لیره شدا بزاند ریئ کامه یان به ماوه ی چاولیکردنی ک، یان زیاتر له نوای
 نه وی تر مردوه، نه وه نواکه و توه که میرات له پیشکه و توه که ده گریئ، چونکه مه رجه که
 هاتوته جن، نه گه رنا: نا، که وابو: (وَمَالَ كُلِّ لِبَاقِي وَرَثَتِهِ) مالی هه ر یه کی که له و ویکرا
 مردووانه ی پرابر سوو بؤ میرات گره کانی تری ته: که له کاتی مردنی نه واندا زیندوو بونه، چونکه
 خوی گهره زیندووی کردونه میرات گری مردووان .

وَمَنْ أَسْرَ أَوْ فَقَدَ وَأَنْقَطَعَ خَبْرُهُ تُرِكَ مَالُهُ حَتَّى تَقُومَ بَيْنَهُ بِمَوْتِهِ أَوْ تَمْضِيَ مُدَّةً يَغْلِبُ
عَلَى الظَّنِّ أَنَّهُ لَا يَعِيشُ فَوْقَهَا، فَيَجْتَهِدُ الْقَاضِي وَيَحْكُمُ بِمَوْتِهِ

فهددهغی شه شه: (الدُّورُ الْحُكْمِيُّ) خولانه وهی بریاری شهرعی، که و ابو: هر کاتیک برایه ک
دان بهینتی به نه ژادی کوپتی که ناسراو بق برا مردوه که ی، نه وه نه م کوپه - هر چه ند
ده بیته کوپی مردوه که - به لام میراتی باو که که ی نادریتی، چونکه هر چی دانهنینه ره که
نه وه یه: میراتگر بی، جا نه گهر کوپه که میرات بگری نه وه برایه که له میراتگریه تی
بی بهش ده بی، هر کاتیکیش بی بهش بیی دانهنینه که ی دروست نابی و کوپه که نابیته
کوپی مردوه که، که واته: میراتگریتی کوپه که ده بیته هژی میرات نه گرتنی، هر وه که له
باسی (اقران) دا رابراو له زدر به ی سه رچاوه کانداه فرموویانه .

فهددهغی حه فته م: نه بوونی نه ژادی شهرعی، که و ابو: نه و منداله ی - به هژی له عنه تگردنی
ژنو میرد - حاشایی لی کراوه، میرات له له عنه تگره که و خزمه کانی له عنه تگره که ناگری بو
نه و انیش میرات له وه ی ناگرن، چونکه نه ژادی شهرعی ی نیه، هر وه ها مندالی بیژی - که له
زینا پیدا بووه - نه ویش میرات له زینا که ره که و له خزمه کانی زینا که ره که ناگری بو نه و انیش
میرات له وه ی ناگرن، چونکه به هژی زینا نه ژاد جینگر نابی، به لام له دایکی خوی بو له
خوشکو برایه کانی له دایکی ی میرات ده گری، هر وه که له (قطر العارض) دا فرموویه تی،
واته: نه و انیش میرات له وه ی ده گرن؟ چونکه نه ژادی لای دایکی بی گومانه .

﴿ هویه کان راگرتنی به شگردنی میرات چوارن ﴾

۱- **هر کاتیک گومان له نه ژاد دا هه بی:** وه ک دوو که س له مندالیکی نه ناسراودا بیته
کیشه یان و هیجیکیان به لگه ی شهرعی نه بی، نه وه واجبه - له باره ی منداله که -
میراتگریتی میرات لیگرتن رابگری تا ناشکرا ده بی مندالی کامه یانه، هر وه که له (تحفة) بو
(مغنی) دا فرموویانه .

۲- ﴿ مهسه له ی (الْمَفْقُود) گومبوو ﴾

واته: هر کاتیک گومان له هه بووندا هه بی: وه ک مروفی گومبوو، که واته: (وَمَنْ أَسْرَ) هر
که سیك به دلیل گیرا (أَوْ فَقَدَ) یان گوم بوو (وَأَنْقَطَعَ خَبْرُهُ) هه والی مان و نه مانیشی نه ما،
نه وه (تُرِكَ مَالُهُ) ماله که ی راده گری بو به سه ر میراتگره کانی دا بهش ناگری (حَتَّى) تا به
یه کیک له م دوو ریگایه مردنی ناشکرا ده گری:

یه که م: (تَقُومَ بَيْنَهُ بِمَوْتِهِ) یان دوو پیوا شاهیدی بدهن: به مردنی گومبووه که .
دووه م: (أَوْ تَمْضِيَ مُدَّةً) یان تا ماوه یه کی وه ها راده بری: که (يَغْلِبُ عَلَى الظَّنِّ أَنَّهُ لَا
يَعِيشُ فَوْقَهَا) گومان به میز بیی: نه و گومبووه مردوه له و ماوه یه زیاتر ناژی، جا نه گهر
نه و ماوه یه پویش (فَيَجْتَهِدُ الْقَاضِي) نه و کاته قازی (اجتهاد) ده کاو (وَيَحْكُمُ بِمَوْتِهِ) بریار

ثُمَّ يُعْطَى مَالَهُ مِنْ يَرِئُهُ وَقَتَّ الْحُكْمِ. وَلَوْ مَاتَ مَنْ يَرِئُهُ الْمَفْقُودُ وَقَفْنَا حِصَّتَهُ وَعَمَلْنَا فِي الْحَاضِرِينَ بِالْأَسْوَأِ.

به مردنی گومبووه که هدا (ثُمَّ) ئینجا له دواى بپاری قازى به مردنى، یان له دواى شاهیدی دانه که (يُعْطَى مَالُهُ مِنْ يَرِئُهُ وَقَتَّ الْحُكْمِ) ماله که ی به میرات ده دریتته نه و که سه ی له کاتی بپاریدانه که دا، یان له کاتی شاهیدی دانه که دا میراتی ئی ده گریئ، نه که نه و که سه ی پیش بپاریدانه که، یان پیش شاهیدی دانه که مردوه.

ئینجا بزانه: نه وه ی پابردوو له و کاته دا بوو: که قازوو شاهیده کان تهنه باسی مردنه که ی بکه ن و هیچ کاتی کیش بۆ مردنه که ی دیاری نه که ن، به لام نه گهر قازى، یان شاهیده کان کاتی پابراویان بۆ مردنه که ی دیاری کرد، واته: گوئیان به ماوه ی نه و نده پیش ئیستا مردوه، نه وه له و حاله تدا کاته دیارکراوه که حیساب ده کریئو بۆ میراتگرتنو بپاراهه کانی تر په چاو ده کریئ، که واته: هه ره که سیك له و کاته دیارکراوه پابراوه دا میراتی ئی ده گرت، نه وه میراته که ی ده دریتتی، هه ره که له زۆریه ی سه رچاوه کانداهه رموویانه، که واته: نه گهر ئیستا میراتگره که به خۆی نه مابئ، نه وه به شه میراته که ی ده دریتته وه میراتگره کانی.

ئینجا بزانه: تا ئیستا باسی گومبوونی میراتده ره که بوو، ئیستاش باسی گومبوونی میراتگره که ده که ی ن، که وابو: (وَلَوْ مَاتَ مَنْ يَرِئُهُ الْمَفْقُودُ) نه گهر که سیکی وه ها مرد: که گومبووه که میراتی ئی ده گرتو به هیچ ینگایه کیش مردنی گومبووه که ناشکرا نه کرابو، نه وه (وَقَفْنَا حِصَّتَهُ) به شه میراتی گومبووه که پاده گرین تا حالی مانو نه مانی پوون ده بیته وه (وَعَمَلْنَا فِي الْحَاضِرِينَ بِالْأَسْوَأِ) ده ره ق میراتگره کانی حازریش به خرابترین حاله ت په فتار ده که ی ن، واته: لیژده دا سی حاله ت هه نه:

یه که م: هه ره میراتگریک به هۆی گومبووه که بی به ش بیئ، نه وه ئیستا هیچی ناده ی نی تا حالی گومبووه که ناشکرا ده بیئ.

دووهم: هه ره میراتگریک به هۆی مردنی، یان زیندووته ی گومبووه که به شه میراتی نه گریئ، نه وه به شه میراته که ی خۆی به ته واوی ده دریتتی.

سی یه م: هه ره میراتگریک به هۆی مردنی، یان زیندووته ی گومبووه که به شه ی که م بیته وه، نه وه ده ره قی وی گومبووه که به زیندوو داده ندرئ نه گهر به زیندووته ی به شه ی که م بیته وه، یان به مردوو داده ندرئ نه گهر به مردنی به شه ی که م بیته وه، نه مه ش وینه کانن:

حاله تی یه که م: مامیک و میردو براهه کی گومبووی له دایک ویاوکی، مه سه له که له بووه، چونکه له حاله تی مردنو زیندووته ی گومبووه که دا: نیوه یی-یه که- بۆ میژده که یه، نیوه که ی تریش پاده گیریئ: نه گهر ناشکرا بوو له کاتی مردنی میراتده ره که دا براهه که زیندوو

بووه، ئه‌وه گشت نيوه‌که بق ئه‌وه و مامه‌که بئ به‌شه، وه ئه‌گه‌ر له‌کاتی مردنی
ميراتده‌ره‌که‌دا بپاره‌که‌ش مردوو بوين، ئه‌وه نيوه‌که گشتی بق مامه‌که‌يه.

حاله‌تی دووه‌م: مي‌زدو کيژو کوپيکی گومبوو: بنچينه‌ی مه‌سه‌له‌که له‌ چواره، چونکه له
حاله‌تی مردن و زیندووه‌تی گومبووه‌که‌دا مي‌زده‌که چوارتيکی مه‌يه-که يه‌که- به‌شه‌که‌ی
ناگوپي، جا ده‌ره‌ق کيژه‌که‌ش وه‌ها خراپ‌تره: کوپه‌که زیندوو بئ، که‌وابو: له‌و سئ‌يه‌ی
ماوه‌ته‌وه‌ته‌ن‌ها يه‌کيک ده‌درتته کيژه‌که به (قاعده‌ی ﴿لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيْنَ﴾، جا
ئه‌گه‌ر ناشکرا بوو: کوپه‌که له‌ کاتی مردنی دايکی‌دا زیندوو بووه، ئه‌وه هر به‌و (قاعده‌ی
دوو ه‌اگيراه‌که‌ی ده‌درتتئ، ئه‌گه‌ر ناشکرا بوو: له‌ کاتی مردنی دايکی‌دا مردوو بووه،
ئه‌وه-له‌و دووانه- يه‌کيکی‌تريش به‌ خاوه‌ن به‌شی ده‌درتته کيژه‌که، تاکو نيوه‌ ميراتی
بق ته‌واو ببئ، پاشماوه‌که‌ش-ئه‌گه‌ر (بَيْتِ الْمَالِ) نه‌بئ- هر بق کيژه‌که په‌د ده‌کریتته‌وه،
مه‌روه‌ک پاپرا.

حاله‌تی سئ‌يه‌م: باپيره‌و بپاره‌ی له‌ دايک‌وباوکی‌و بپاره‌ی گومبووی ته‌ن‌ها له‌ باوکی، لي‌زه‌دا
پتويسته‌ دوو مه‌سه‌له‌ دروست بکرتئ، له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی ده‌ره‌ق باپيره‌ وه‌ها خراپ‌تره: برا
گومبووه‌که زیندوو بئ، چونکه له‌ دژی وی ده‌ژميردري، جا له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی لي‌زه‌دا سئ‌يه‌ک‌و
هاويه‌شی بق باپيره‌ يه‌کسانن، مه‌سه‌له‌ی زیندووته‌ی له‌ سئ‌يه‌که-به‌شی باپيره‌ی
لي‌ده‌رده‌چئ- ده‌ره‌ق بپاره‌که‌ش وه‌ها خراپ‌تره: گومبووه‌که‌ مردبئ، چونکه باپيره‌
هاويه‌شی له‌گه‌ل برا حازره‌که ده‌کاو ته‌ن‌ها نيوه‌ی ده‌درتتئ، بئوي مه‌سه‌له‌که‌ی مردنیشی
له‌ دووه‌که-به‌شی بپاره‌که‌ی لي‌ده‌رده‌چئ- که‌واته: لي‌زه‌دا مه‌سه‌له‌ی که‌ی مردن‌و
مه‌سه‌له‌ی که‌ی زیندووته‌ی دروست بون:

جا له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی هر دوو مه‌سه‌له‌کان (مُتَبَايِن): تيکنه‌که‌ره‌وه‌ن‌و به‌ سه‌ر يه‌کتری‌دا به‌ش
نابن، بئوي يه‌کيکیان له‌وی‌تر ده‌ده‌ين‌و له‌ شه‌ش ساغ ده‌بنه‌وه، جا ئه‌م مه‌سه‌له‌ سئ‌يه‌مه
پئ‌ی ده‌گوتري: (الْجَامِعَة) = کۆکه‌ره‌وه‌ی هر دوو مه‌سه‌له‌کان، ئينجا ده‌لئين: باپيره‌ له
مه‌سه‌له‌ی زیندووته‌ی سئ‌يه‌کی مه‌بوو، که‌وابو: له‌ کۆکه‌ره‌وه‌که‌ش سئ‌يه‌کی ده‌درتتئ-که
دوو- بپاره‌که‌ش له‌ مه‌سه‌له‌ی مردن نيوه‌ی مه‌بوو، که‌وابو، له‌ کۆکه‌ره‌وه‌که‌ش نيوه‌ی
ده‌درتتئ-که‌سئ‌يه‌ يه‌ يه‌کيک ده‌ميينتته‌وه-که شه‌شیکه-: ئه‌گه‌ر ناشکرا بوو: گومبووه‌که
له‌ کاتی مردنی ميراتده‌ره‌که‌دا مردوو بووه، ئه‌وه شه‌شیکه‌که بق باپيره‌يه، تاکو وه‌کو
بپاره‌که‌ نيوه‌ بپا به‌ هاويه‌شی، وه‌ ئه‌گه‌ر ناشکرا بوو: گومبووه‌که له‌ کاتی مردنی
ميراتده‌ره‌که‌دا زیندوو بووه، ئه‌وه شه‌شیکه‌که‌ش ده‌درتته‌ بپاره‌ی له‌ دايک‌وباوکی،
گومبووه‌که‌ش بئ به‌ش ده‌بئ، چونکه ئه‌و ته‌ن‌ها له‌ باوکی‌يه، به‌لام بپاره‌که له‌ دژی باپيره‌
له‌گه‌ل خۆی‌دا ژماردبووی.

وَلَوْ خَلَفَ حَمَلًا يَرِثُ أَوْ قَدْ يَرِثُ: عَمَلٌ بِالْأَخْوَاطِ فِي حَقِّهِ وَحَقِّ غَيْرِهِ، فَإِنَّ الْفَصَلَ حَيًّا لَوْقَتٍ يُعْلَمُ وَجُودُهُ عِنْدَ الْمَوْتِ

﴿ ناکگاداری ﴾ یه که م: نه وهی پرابردوو وینهی نه وه بوو: که مهسه له کانی زیدووه تی و مردن (مُتَبَّانِ) بن، به لام نه گهر مهسه له کان (مُتَوَافِقِ) بون، نه و کاته (وَفُوقِ) ی به کیکیان له وی تر ده درئو مهسه له سی یه مه که ی (الْجَامِعَةَ) = کۆکه ره وه دروست ده بی، وه نه گهر (مُتَدَاخِلِ) بون، نه و کاته زۆر تره که به کۆکه ره وه داده ندرئو.

دووهم: نه و به شه میراته ی بۆ گومبووه که پراگیروه، نه گهر به وتی، له سه سر گشت میراتگره کان حیساب ده کری، که واته: هر کاتیک گومبووه که هاته وه، واته: ناشکرا بوو له کاتی مردنی میراتده ره که دا زیندوو بووه، نه وه واجب: سه سر له نوئی له به شی هه موو میراتگره کان - به گۆپه ی میراته که یان - به شه میراته که ی بۆ دابندرئته وه هه م له گشت به رو بوو زنده یه کانی میراته که ش ده بیته هاو یه ش، به لام نه گهر گومبووه که نه گه پراوه به هۆی شاهید، یان به برپاری قازی ناشکرا کرا: که له کاتی مردنی میراتده ره که دا مردوو بووه، نه وه به شه میراته که ی گومبووه که ش ده درئته وه میراتگره کانی مردوو که ی یه که م، واته: میراتگره کانی گومبووه که هیچ مافیکیان له وه به شه دا نیه، چونکه ده گونج گومبووه که پیش میراتده ره که ی مردی، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) حاشیه کانیاندا پوون کراوه ته وه.

۳- ﴿ مهسه له ی (الْحَمَلِ) - کۆپه ی ناوژگ ﴾

واته: هر کاتیک گومان له کۆپه ی ناو زگدا هه بی، که وابو: (وَلَوْ خَلَفَ حَمَلًا) نه گهر مردوووه که کۆپه یه کی ناو زگی به جی هیشته: که (يَرِثُ) کۆپه که له گشت حاله تیکدا میراتی ده گرت - نه گهر به زیندویی له دایکی جیا بو باوه - وه که ژنی خۆی به ناوسی له پاش به جی بیعتی (أَوْ قَدْ يَرِثُ) یان هه ندئ جار میراتی ده گرت وه هه ندئ جار ییش نه یده گرت: وه که ژنه برایه کی ناوسی له پاش به جی بیعتی: نه گهر کۆپه که نیرینه بی، میرات ده گرتی نه گهر مینینه بی، میرات ناگری، نه وه (عَمَلٌ بِالْأَخْوَاطِ) به پارێزکاری ترین ڕینگه په فتار ده کری (فِي حَقِّهِ وَحَقِّ غَيْرِهِ) ده ره ق کۆپه که وه ده ره ق میراتگره کانی تری جگه له کۆپه که - پیش نه وه ی کۆپه که له دایکی جیا بیته وه - نینجا چاوه پووان ده که یان:

(فَإِنَّ الْفَصَلَ حَيًّا) نه گهر کۆپه که هه مووی به زیندویی له دایکی جیا بووه و بی گومان گیانی جیگیر بووی تی دابو: وه که گریان، یان باوشکان، یان جولاندنی نه ندامیک (لَوْقَتِ) جیا بوونه وه شی له کاتیک ی وه ها بوو: که (يُعْلَمُ وَجُودُهُ عِنْدَ الْمَوْتِ) بزاندی نه م کۆپه یه له کاتی مردنی میراتده ره که دا له ناو زگدا هه بوه: وه که له مردنی میراتده ره که وه چوار ساله که متر به ووا مندا له که بی، به و مه رجه ی میردیک ی تر سه رجه یی ژنه ناوسه که ی نه کری بی،

وَرَثَ، وَإِلَّا فَلَا، بَيَّأْتُهُ: إِنْ لَمْ يَكُنْ وَارِثٌ سِوَى الْحَمَلِ أَوْ كَانَ مَنْ قَدْ يَخْجُبُهُ وَوَقِفَ
 الْمَالُ، وَإِنْ كَانَ مَنْ لَا يَخْجُبُهُ وَلَهُ مُقَدَّرٌ أُعْطِيَهِ عَائِلًا إِنْ أُمِّكَنْ عَوْلٌ كَزَوْجَةٍ حَامِلٍ
 وَأَبْوَيْنَ، لَهَا ثَمَنٌ وَلَهُمَا سُدْسَانِ عَائِلَاتٍ،

یان شەش مانگ که متر بپروا و منداله که بیسی هەر چه ند میژدیکی تریش سه رجی بی کردبی،
 ئەو هە بەو مەرجانە (وَرِثَ) منداله که میرات دەگری (وَأِلَّا) بەلام ئەگەر کۆرپە که بە مردوسی
 لە دایکی جیا بۆوه، یان بەشیکێ لاشەمی نەهاتبۆه دەرەو هە مرد، یان گیانی جینگێر بپووی
 تێدا نەبو، یان نەزاندرا لە کاتی مردنی میراتدەرە که یەدا لە ناو زگدا هەبۆه، ئەو هە (فَلَا)
 کۆرپە که میرات ناگری، چونکه لە حالەتی یە که مو دوو هەم و سێ یەمدا بە نەبوو دادەندری، لە
 چوارەمیشدا لە ئەژادی مردووه که نیه.

(بَيَّأْتُهُ) پووئکردنەو هە ی پارێزکاری لە مەسەلە ی کۆرپە دا ئەمە یه: (إِنْ لَمْ يَكُنْ وَارِثٌ سِوَى
 الْحَمَلِ) ئەگەر جگە لە کۆرپە که هیچ میراتگریکی تر نەبێ (أَوْ كَانَ مَنْ قَدْ يَخْجُبُهُ) یان جگە
 لە کۆرپە که میراتگری تریش هەبوو، بەلام بە هۆی کۆرپە که بی بەش دەبو: وەکو خوشکو
 برای تەنھا لە دایکی، که بە هۆی کۆرپە ی مردووه که بی بەش دەبن، یان میراتگریکی وەها
 هەبوو: که بە حالەتیک بی بەش دەبوو و بە حالەتیک تر بی بەش نابو: وەکو خوشکو
 براهەکانی لە دایکو و باوکی، یان لە باوکی: ئەگەر کۆرپە که نێر بی، ئەوان بی بەش دەبن،
 ئەگەر مێ بی، بی بەش نابن، ئەو هەموو وێنانە ی پرابرودا (وَقِفَ الْمَالُ) گشت
 میراتە که پادەگیری و بەش ناگری، تا کۆرپە که لە دایکی جیا دەبیته وە.

(وَإِنْ كَانَ مَنْ لَا يَخْجُبُهُ) ئەگەر—جگە لە کۆرپە که—میراتگری وەها هەبوو: که کۆرپە که
 بی بەشی نەدە کردو (وَأَلَهُ مُقَدَّرٌ) بەشی دیارکراویشی هەبوو، ئەو هە (أُعْطِيَهِ عَائِلًا) بەشە
 دیارکراوه که ی بە (عَوْلٌ) کراوی دەدریتی (إِنْ أُمِّكَنْ عَوْلٌ) ئەگەر (عَوْلٌ) بگوجی (كَزَوْجَةٍ
 حَامِلٍ وَأَبْوَيْنَ) وەک ژنیکی ئاوس و دایکو و باوکی لە پاش بەجێ بمینن، مەسەلە که لە
 بیست و چوارە: بە لێدانی (وَقِفَ) بەشی ژنە که لە بەشی دایکه که، بەلام بۆ پارێزکاری
 (عَوْلٌ) دەگری بۆ بیست و چەفت—ئەو هە کۆرپە که دوو کیژ، یان زیاتر بن—(لَهَا ثَمَنٌ) ژنە که
 هەشتیکێ هەیه—که سێ یه—(وَأَلَهُمَا سُدْسَانِ) دایکو و باوکیش دوو شەشیکیان هەیه—که
 هەر دووکیان دەکه نە هەشت—هەر یه که و شەشیکیکیان (عَائِلَاتٌ) هەشتیک و شەشیکەکان
 (عَوْلٌ) کراون، شانزەش ماوه تەو و پادەگیری: ئەگەر کۆرپە که دوو کیژ، یان زیاتر بون،
 ئەو هە گشتی بۆ ئەوانە، وە ئەگەر کۆرپە که کوپیک، یان زیاتر، یان کوپو کیژ بون، ئەو
 کاتە بەشی ژنە که و دایکو و باوک بە بی (عَوْلٌ) تەواو دەگری و پاشماوه کهش بۆ منداله کانه،
 بەلام ئەگەر تەنھا کیژیک بی، ئەو نیوه ی بە بی (عَوْلٌ) دەدریتی.

وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مُقَدَّرٌ كَأَوْلَادٍ لَمْ يَغْطُوا، وَقِيلَ أَكْثَرُ الْحَمْلِ أَرْبَعَةٌ، فَيَغْطُونَ الْيَقِينَ.
وَالْخُنْثَى الْمَشْكُلُ إِنْ لَمْ يَخْتَلَفْ إِرْتُهُ كَوَلَدٍ أُمَّ وَمُعْتِقٍ فَذَاكَ،

ئینجا بزانه: به و مهسه له یه ده گوتری: (الْمُنْبَرِيَّةُ)، چونکه ئیمامی (علیؑ) له سه ر مینبهری مزگوت ووتاری ده داو ئه و مهسه له یان ئی پرسی و ئه وها وه لامی داوه، دیسان بزانه: ئه گهر کۆرپه که - له و مهسه له یه دا - به مردوویی له دایکی جیا ببیته وه، ئه و کاته مهسه له که ده بیته یه کیکی (الْفَرَاوِينِ)، که واته: دایکه که سینه کی پاشماوه که ی ده دریتتی، به لام ئه گهر له و مهسه له یه دا دایک نه بئ، واته: ته نها ژنه ئاوسه که و باوک بن، ئه و کاته ش هر له بیست و چواره، به لام (عَوْلٌ) ناگووچی، که وابو: هه شتیکی - سی یه - بۆ ژنه که و شه شیکی - چواره - بۆ باوکه که و حه فده ش ده مینبیه وه، ئه گهر کۆرپه که نیریک، یان زیاتر، یان نیرو می بون، ئه وه گشتی بۆ ئه وانه، ئه گهر دوو کیژ، یان زیاتر بون، دووسینه کیان ده دریتتی، ئه گهر ته نها کیژیک بئ، نیوه ی ده دریتتی، پاشماوه که ی هه ردوو حاله تیش بۆ باوکه که یه به (عَصْبَةٌ) یی.

(وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مُقَدَّرٌ) ئه گهر میراتگره که هیچ به شیکی دیارکراوی نه بو: (كَأَوْلَادٍ) وه ک کیژو کۆرپه کانی مردووه که له گه ل کۆرپه ی مردووه که، ئه وه (لَمْ يَغْطُوا) ئیستا هیچیان نادریتتی، چونکه ژماره ی ئه و مندالانه ی به زیندوویی دینه ده ره وه نازاندری (وَقِيلَ) له فه رموده یه کی بئ هیژدا: (أَكْثَرُ الْحَمْلِ أَرْبَعَةٌ) زۆرترینی کۆرپه کانی ناو زگ چواره، که وابو: (فَيَغْطُونَ الْيَقِينَ) منداله کان به شه بئ گومانه که یان ده دریتتی و میراتی چوار مندالی نیریش پاده گیری، بۆ وینه: کوریک و ژنیکی ئاوسی له پاش به جئ مان: ئه وه ژنه که هه شتیکی ده دریتتی و کۆرپه که ش ته نها پینجیکی پاشماوه که ی ده دریتتی، ئه وه ی تیش پاده گیری تا کۆرپه که دینه ده ره وه.

ئینجا بزانه: له سه رده می ئیستادا ئامیری وه ها هه یه: ژماره و نیرو مینبیه تی کۆرپه که ناشکرا ده کا، به لام بۆیی میراته که پاده گیری، چونکه - جگه له خوا - که سی تر نازانی: ئه و کۆرپه یه به زیندوویی له دایکی جیا ده بیته وه، یان به مردوویی، واته: مهسه له ی مردن و ژینی کۆرپه که ش وه کو گومبوی بئ هه واله، والله اعلم.

٤ - ﴿ مَهْسَلَه ی (الْخُنْثَى) = نِیرامو ک ﴾

واته: هه رکاتیک گومان له نیریه تی دا هه بن، که وابو: (وَالْخُنْثَى الْمَشْكُلُ) نیراموکی نا ناشکرا: وه که ئه ندامی نیرو می و یکپا هه بن، یان ته نها کونیکه هه بئو میزی ئی بیته ده ره وه، ئه وه (إِنْ لَمْ يَخْتَلَفْ إِرْتُهُ) ئه گهر به نیرو مینبیه تی میراتی نه گۆرئ (كَوْلَادٍ) وه کو مندالیکه ته نها له دایکی: خوشک بئ، یان برا بئ، هه ر شه شیکی هه یه (وَمُعْتِقٍ) هه م نازادکری کۆرپه، ئه وه (فَذَاكَ) ناشکرایه گشت به شه دیارکراوه که ی خۆی ده دریتتی.

وَالْأَفْعَالُ بِالْيَقِينِ فِي حَقِّهِ وَحَقِّ غَيْرِهِ وَيُوقَفُ الْمَشْكُوكُ فِيهِ حَتَّى يَتَبَيَّنَ.

(وَالْأَفْعَالُ) به لَام نه گەر به نِیَرُو مِیَیَیَهِ تِی میراتی ده گوڤا، نه وه (فِیْعَمَلُ بِالْيَقِينِ) به بی گومانی په فتار ده کړئ (فِی حَقِّهِ وَحَقِّ غَيْرِهِ) دهره ق خوی و دهره ق میرانگره کانی تر، واته: گشتیان به شه بی گومانه که خویان ده دریتئ و (وَيُوقَفُ الْمَشْكُوكُ فِيهِ حَتَّى يَتَبَيَّنَ) نه و به شه که گومانی تن دایه راده گيرئ تا نیرایه تی، یان مِیَیَیَهِ تِی نیرامؤکه که ناشکرا ده بی: به هوی حه یز، یان (مَنَى هَاتِن،) یان به حه ز بؤچونی پیاوان، یان نافرته تان، یان خه به رانی خوی، به لَام ریش و مه مک هاتن و جیاوازی ژماره ی پراسوه کان نابیته نیشانه، هه روه که له (مغنی) دا فهرموویه تی.

جَا نُه مَانَه ش چَه نَد وِیْنَه یَه کِی پَه فِتَار کِرْدِنِی بِنِ گُومَانِن: یه گه م: برایه که و مندالیکي نیرامؤک، دهره ق برایه که به کوږ داده ندرئ و دهره ق خوی به کیژ داده ندرئ، که و ابو: مه سه له که له دوه - که نیوه ی لږده رده چئ - چونکه بی گومان نیوه ی میراته که بؤ نیرامؤکه که یه، نیوه که ی تریش راده گيرئ: نه گەر نیر بوو، نه وه نیوه که ی تریشی ده دریتئ، به لَام نه گەر مئ بوو، نه و کاته نیوه که بؤ برایه که یه.

دوووم: مامیک و کیژیک و مندالیکي نیرامؤک، دهره ق مامه که به کوږ داده ندرئ و دهره ق خوی به کیژ داده ندرئ و دهره ق کیژه که ش یه کسانه، که و ابو: مه سه له که له سئ یه - که دووسئ یه کی لږده رده چئ - چونکه بی گومان دووسئ یه که به یه کسانو بؤ کیژه که و نیرامؤکه که یه، سسئ یه که ی تریش له نیوان نیرامؤکه که و مامه که دا راده گيرئ: نه گەر کوږ بوو، نه وه بؤ خویه تی به (قاعده ی) ﴿لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَى﴾، نه گەر مئ بوو، نه و کاته بؤ مامه که یه به (عَصْبَة) بی.

سئ یه م: میردو باوک و مندالیکي نیرامؤک، دهره ق باوک که به کوږ داده ندرئ و دهره ق خوی به کیژ داده ندرئ و دهره ق میرده که ش هه ردو لای یه کسانه، که و ابو: مه سه له که له دوانزه یه به لیدانی (وَقْفِی) به شئ میرده که له به شئ باوک که: چوارنکی - سئ یه - بؤ میرده که، شه شیکي - دوه - بؤ باوک که، نیوه بی شئ - شه شه - بؤ نیرامؤکه که، یه کیچیکش ده مینیته وه له نیوان باوک که و نیرامؤکه که دا راده گيرئ: نه گەر کوږ بوو، نه وه بؤ خویه تی به (عَصْبَة) بی، نه گەر کیژ بوو، نه ویش بؤ باوک که یه به (عَصْبَة) بی.

ئینجا بزانه: لږه شدا - وه کو مه سه له ی گومبوو - حاله تی واهه یه: دوو مه سه له دروست ده کړئ: نیر، مئ. ئینجا نه گەر هه ردو مه سه له کان (مُتَبَّأِن) بون، نه وه یه کیچیکان له وی تر ده درئ، نه گەر (مُتَوَافِق) بون، نه وه (وَقْفِی) یه کیچیکان له وی تر ده درئ، ئینجا به و لیدانه گه یشتنه چه ند، نه وه مه سه له که ی (أَلْجَامِعَة) - کژکه ره وه دروست ده بی، به لَام نه گەر (مُتَدَاخِل) بون، نه و کاته زږرتره که به کژکه ره وه داده ندرئ، ئینجا له مه سه له ی

وَمَنْ اجْتَمَعَ فِيهِ جِهَتَا فَرْضٍ وَتَفْصِيْبِ كَرْوَجٍ هُوَ مُعْتَقٌ أَوْ ابْنُ عَمٍّ وَرِثَ بِهِمَا. قُلْتُ:
 فَلَوْ وُجِدَ فِي نِكَاحِ الْمَجُوسِ أَوْ الشُّبْهَةِ بِنْتُ هِيَ أُخْتُ

کزکه ره وهش هر میراتگریک به گویره ی زهره - به شه میراته که متره که ی دهریتتی،
 هر وه که له (الأنوار) دا فرمویه تی.

بؤوینه: کوریک و مندالیک نیرامۆک، دهره ق کورکه به کوپ داده ندری، که وابو:
 مه سه له ی نیرایه تی له دووه و بن گومان کورکه نیوه ی دهریتتی، به لام دهره قی خزی
 به کیژ داده ندری، که وابو: مه سه له ی مییایه تی له سنیه، چونکه بن گومان نیرامۆکه که
 سنیه کی دهریتتی، جا له بهر نه وه ی هر دوو مه سه له کان (مُتَبَّأَيْنِ)، یه کیکیان له وی تر
 ده دین و مه سه له که ی (الْجَامِعَةَ) - کزکه ره وه له شه ش دروست ده بی: کورکه له
 مه سه له ی نیرایه تی نیوه ی هه بوو، که وابو: له کزکه ره وه که ش نیوه ی دهریتتی - که
 سنیه - نیرامۆکه که ش له مه سه له ی مییایه تی سنیه کی هه بوو، که وابو له کزکه ره وه که ش
 سنیه کی دهریتتی - که دووه - یه کیکیش ده مینینه وه: نه گهر کوپ بوو، نه وه بؤ خویه تی
 تاکو وه کو برایه کی نیوه ی ته واو بی، وه نه گهر کیژ بوو، نه و کاته یه که که دهریتته
 کورکه که تاکو به شی بیینه دووه ندی کیژه که.

﴿ ناکاداری ﴾: نه گهر نیرامۆکه که به نانا شکاری مرد و پۆن نه بؤوه نایا نیره، یان
 مئی به؟ نه وه هیچ چاره مان نیه، ته نها سولج کردن نه بی: له نیوان میراتگره کاندایا، اته:
 هه ندیکیان چاوپۆشی له به شی خویان بکه نو به وان ی تری بیه خشن، به لام له و حاله ته دا بؤ
 سه ره رشتکاری شیته و مندال دروست نیه: له نه اندازه ی مافی خویان که متریان بؤ
 وه ریکری، هر وه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندایا فرمویانه.

﴿ میراتگری له دوو لاهه ﴾

(وَمَنْ اجْتَمَعَ فِيهِ جِهَتَا فَرْضٍ وَتَفْصِيْبِ) هر میراتگریک هه ردو لای خاوه ن به شی و
 میراتگریه تی پشتی ویکرانی داکو بونه وه: (كَرْوَجٍ) وه کو میدیک ی وه ها: که (هُوَ مُعْتَقٌ)
 نازاد که ری ژنه مردووه که ی بی (أَوْ ابْنُ عَمٍّ) یان کورکه مامی ژنه مردووه که ی بی، یان وه که
 برایه کی ته نها له دایکی: که کورکه مامی مردووه که ی بی، نه وه (وَرِثَ بِهِمَا) به هه ردو لایه کان
 میرات له مردووه که ی دهری، اته: میدره که نیوه ی به ژنو میدرایه تی و پاشماوه که ش
 به میراتگریه تی پشتی، برایه که ش شه شی که به خاوه ن به شی و پاشماوه که ش به
 میراتگریه تی پشتی، هر وه که له دوی نیره دی.

(قُلْتُ) نیمیامی (النواوی) ده فرموی (فَلَوْ وُجِدَ فِي نِكَاحِ الْمَجُوسِ أَوْ الشُّبْهَةِ) نه گهر له ژن
 مینانی مه گۆشه کاندایا، یان له جیماعی به هه له دا وه ها پوی دا: (بِنْتُ هِيَ أُخْتُ) دایکی که
 کیژیکی هه بوو و له هه مان کاتیشدا کیژه که خوشکی خزی بوو ته نها له باوکی: وه که جیماع

وَرِثَتْ بِالْبُتُوَّةِ، وَقِيلَ بِهِمَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَلَوْ اشْتَرَكَ اثْنَانِ فِي جِهَةِ عُصُوبَةٍ وَزَادَ أَحَدُهُمَا بِقَرَابَةِ أُخْرَى كَاتِبِي عَمَّ أَحَدُهُمَا أَخٌ لَأَمَّ فَلَهُ السُّدُسُ وَالْبَاقِي بَيْنَهُمَا، فَلَوْ كَانَ مَعَهُمَا بِنْتٌ فَلَهَا نِصْفٌ وَالْبَاقِي بَيْنَهُمَا سَوَاءً، وَقِيلَ يَخْتَصُّ بِهِ الْأَخُ، وَمَنْ اجْتَمَعَ فِيهِ جِهَتَا فَرَضِ وِرْثٍ بِأَقْوَامًا فَقَطْ، وَالْقَوَّةُ: بِأَنْ تُحْجَبَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى أَوْ لَا تُحْجَبَ أَوْ تَكُونَ أَقْلَ حَجْبًا،

له که آن کیزه که می خزی بکاو له و جیماعه کیژیکی لی بیی، نه م کیزه بجوکه: هم م کیژی کیزه که وره که یه و هم خوشکی تنها له باوکیه تی، که واته: هر کاتیک کیزه که وره که بمری، نه وه (وَرِثَتْ بِالْبُتُوَّةِ) کیزه بجوکه که تنها به کیژیایه تی میرات له دایکی ده گری، چونکه به هیزتره (وَقِيلَ بِهِمَا) له فرموده یه کی بی هیزدا: به کیژیایه تی و به خوشکایه تی میرات ده گری (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، به لام نه گر بجوکه که بمری، نه و کاته که وره که تنها به دایکایه تی میراتی لی ده گری، نه که به خوشکایه تی، واته: چونکه که وره که ش دایکی بجوکه که یه و هم خوشکی له باوکیه تی، هر وه که له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ اشْتَرَكَ اثْنَانِ) نه گر دوو میراتگر هاویه ش بون (فِي جِهَةِ عُصُوبَةٍ) له لایه کی میراتگریه تی پشتی دا، به لام (وَزَادَ أَحَدُهُمَا بِقَرَابَةِ أُخْرَى) یه کیکیان خزمایه تی کی زیاتری له وی تره بوو (كَاتِبِي عَمَّ أَحَدُهُمَا أَخٌ لَأَمَّ) وه کو دوو کوپه مامی مردووه که یه کیکیان برای له دایکی ی بی: وه که بیوه ژنیک-کوپژیکی هه بی و- میرد به برای میرده که ی بکاته وه، جا له م میرده ش کوپژیکی تری بیی، میرده که ی دووه میش کوپژیکی تری له ژنیک تره بیی، نینجا کوپی له میرده کونه که ی بمری، نه وه له و مه سه له یه دا (قَلَهُ السُّدُسُ) له و دوو کوپه مامه نه وه ی برای له دایکی یه شه شیک ی هه یه به خاوه ن به شی و (وَالْبَاقِي بَيْنَهُمَا) پاشماوه که ش له نیوان هر دوو کیان-به یه کسانی- به میراتگریه تی پشتی.

به لام (وَلَوْ كَانَ مَعَهُمَا بِنْتٌ) نه گر نه و دوو کوپه مامه کیژیکی مردووه که یان له که لدا بی، نه و کاته (فَلَهَا نِصْفٌ) کیزه که نیوه ی هه یه و (وَالْبَاقِي بَيْنَهُمَا سَوَاءً) پاشماوه که ش له نیوان هر دوو کوپه مامه که دا به ش ده گری به یه کسانی، چونکه لای برایه تی له دایکی ی به هی کیزه که بی به ش بووه (وَقِيلَ يَخْتَصُّ بِهِ الْأَخُ) له فرموده یه کی بی هیزدا: پاشماوه که تاییه ته به برایه که، چونکه هر چهنه بی به شیش بووه، به لام خزمایه تی به هیزتره.

(وَمَنْ اجْتَمَعَ فِيهِ جِهَتَا فَرَضِ) هر میراتگریک دوو لای خاوه ن به شی ی تی دا کز بوینه وه، نه وه (وِرْثٍ بِأَقْوَامًا فَقَطْ) تنها به به هیزتره که یان میرات ده گری (وَالْقَوَّةُ) به هیزتریش به یه کییک له م سن کاره ده زاندری، یه که م: (بِأَنْ تُحْجَبَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى) لایه که لایه که ی تره قدغه بکا: له گشت میراته که، یان له به شیک ی میراته که. دووهم: (أَوْ لَا تُحْجَبَ) یان لایه که هیچ کاتیک بی به ش نه بی، سن یه م: (أَوْ تَكُونَ أَقْلَ حَجْبًا) یان لایه که که متر بی به ش بیی:

فَالأَوَّلُ: كَبِنْتَ هِيَ أختٌ لأمِّ بَانَ يَطًا مَجُوسِيٌّ أَوْ مُسْلِمٌ بِشُنْبَهَةِ أُمِّهِ فَتَلَدُ بِنْتًا.
 وَالثَّانِي: كَأُمِّ هِيَ أختٌ لِأَبِ بَانَ يَطًا بِنْتُهُ فَتَلَدُ بِنْتًا، وَالثَّالِثُ: كَأُمِّ أُمِّ هِيَ أختٌ
 بِأَنَّ يَطًا هَذِهِ البِنْتُ الثَّانِيَةَ فَتَلَدُ وَلَدًا فَالأُولَى أُمُّ أُمِّهِ وَأخْتُهُ.
 (فَصْلٌ) إِنْ كَانَتْ الوَرَثَةُ عَصَبَاتٍ فَسَمَّ المَالُ بِالسُّوِيَّةِ إِنْ تَمَحَّضُوا ذُكُورًا أَوْ إِنَاثًا، وَإِنْ
 اجْتَمَعَ الصَّنْفَانِ قُدِّرَ كُلُّ ذَكَرٍ الأُنثِيَيْنِ

(فَالأَوَّلُ) وَيُنْهَى بِهِ كَم: (كَبِنْتَ هِيَ أختٌ لأمِّ) وَهَكَ كِيْزَتِكَ خُوشَكِي تَهْنَأُ لَهَا دَائِكِي بِيْنَ (بَانَ
 يَطًا مَجُوسِيٌّ أَوْ مُسْلِمٌ بِشُنْبَهَةِ أُمِّهِ) وَهَكَ مَهْ كُوشِيْكَ بَهْ مَارَهْ كَرْدَن، يَانَ مَوْسُولَمَانِيْكَ بَهْ هَلَهْ
 جِيْمَاع لَهْ كَهْ لَ دَائِكِي خُوزِي بَكَ (فَتَلَدُ بِنْتًا) نِيْنَجَا دَائِكِهْ كَش لَهْ م جِيْمَاعَهْ كِيْزَتِكِي بِيْنِي، نَهْ م
 كِيْزَهْ تَهْنَأُ بَهْ كِيْزَاهِي تِي مِيْرَات لَهْ جِيْمَاعَهْ كِهْ رَهْ كِهْ دَهْ كِرِيْ - نَهْ ك بَهْ خُوشَكِيَاهِي تِي لَهْ دَائِكِي -
 چُونَكِهْ لَآيَهْ نِي كِيْزَاهِي تِي لَآيَهْ نِي خُوشَكِيَاهِي تِي لَهْ دَائِكِي بِيْ بَهْ ش دَهْ بِيْن.

(وَالثَّانِي) وَيُنْهَى دَوُوْم: (كَأُمِّ هِيَ أختٌ لِأَبِ) وَهَكَ دَائِكِيْكَ خُوشَكِي لَهْ بَاوَكِي بِيْ: (بَانَ
 يَطًا بِنْتُهُ) وَهَكَ مَهْ كُوشَهْ كِهْ بَهْ مَارَهْ كَرْدَن، يَانَ مَوْسُولَمَانَهْ كِهْ بَهْ هَلَهْ جِيْمَاع لَهْ كَهْ لَ كِيْزِي
 خُوزِي بَكَ (فَتَلَدُ بِنْتًا) نِيْنَجَا كِيْزَهْ كِهْ لَهْ م جِيْمَاعَهْ كِيْزَتِكِي بِيْنِي، نَهْ وَهْ كِيْزَهْ كِهْ وَرَهْ كِهْ تَهْنَأُ
 بَهْ دَائِكِيَاهِي تِي مِيْرَات لَهْ م كِيْزَهْ دَهْ كِرِيْ - نَهْ ك بَهْ خُوشَكِيَاهِي تِي لَهْ بَاوَكِي - چُونَكِهْ دَائِكِ هِيْج
 كَاتِيْكَ بِيْ بَهْ ش نَابِيْ.

(وَالثَّالِثُ) وَيُنْهَى سِيْ يَهْ م: (كَأُمِّ أُمِّ هِيَ أختٌ) وَهَكَ دَائِكِي دَائِكِ خُوشَكِي لَهْ بَاوَكِي بِيْ (بَانَ
 يَطًا هَذِهِ البِنْتُ الثَّانِيَةَ) وَهَكَ مَهْ كُوشَهْ كِهْ يِ بَرْدُو، يَانَ مَوْسُولَمَانَهْ كِهْ يِ بَرْدُو جِيْمَاع لَهْ كَهْ لَ
 نَهْ م كِيْزَهْ دَوُوْمَهْ ش بَكَ (فَتَلَدُ وَلَدًا) نِيْنَجَا كِيْزَهْ دَوُوْمَهْ كِهْ ش لَهْ م جِيْمَاعَهْ مَنْدَالِيْكَ بِيْنِي،
 نَهْ وَهْ (فَالأُولَى) كِيْزَهْ كِهْ وَرَهْ كِهْ (أُمُّ أُمِّهِ) دَائِكِي دَائِكِي نَهْ م مَنْدَالَهْ سِيْ يَهْ مَهْ يَهْ وَهْ م (وَأخْتُهُ)
 خُوشَكِي لَهْ بَاوَكِيَاهِي تِي، كِهْ وَتَهْ: نَهْ كِهْ ر نَهْ م مَنْدَالَهْ سِيْ يَهْ مَهْ بَمِرِيْ، نَهْ وَهْ يَهْ كِهْ مَهْ كِهْ بَهْ
 دَآيِرِيَاهِي تِي مِيْرَاتِي لِيْ دَهْ كِرِيْ - نَهْ ك بَهْ خُوشَكِيَاهِي تِي - چُونَكِهْ دَآيِرَهْ كِهْ مَتَر بِيْ بَهْ ش دَهْ بِيْن.

﴿ فَصْلٌ: لَهْ بَاسِي دَرُوسْتَكِرْدَنِي (أَصُولُ الْمَسَائِلِ) بِنِجِيْنَهْ يِ مَهْ سَهْ لَهْ كَان ﴾

(إِنْ كَانَتْ الوَرَثَةُ عَصَبَاتٍ) نَهْ كِهْ ر مِيْرَاتَكِهْ رَهْ كَان كَشْتِيَان (عَصَبَةٌ) - مِيْرَاتَكِرِي بَشْتِي بُوْن وَهِيْج
 خَاوْن بَهْ شِيْكِيَان لَهْ كَهْ لَدَا نَهْ بُو، نَهْ وَهْ (فَسَمَّ المَالُ بِالسُّوِيَّةِ) مِيْرَاتَهْ كِهْ بَهْ يَهْ كَسَانِي لَهْ نِيْوَآيَانْدَا
 بَهْ ش دَهْ كِرِيْ (إِنْ تَمَحَّضُوا ذُكُورًا) نَهْ كِهْ ر تَهْنَأُ نِيْزِيْنَهْ بِن: وَهَكَ سِيْ كُوْب، يَانَ سِيْ بَرَا (أَوْ
 إِنَاثًا) يَانَ مِيْ يِيْنَهْ بِن: وَهَكَ سِيْ نَافَرَهْ ت وَيَكِرَا كُوْبِلَهْ يَهْ كِيَان نَآزَاد كِرِيْ بِيْ.

بَهْ لَام (وَإِنْ اجْتَمَعَ الصَّنْفَانِ) نَهْ كِهْ ر هَرْدُو جُوْرَهْ كَانِي نَهْ زَاد وَيَكِرَا كُوْبُونَهْ وَهْ: وَهَكَ
 خُوشَكِ وَبَرَا، يَانَ كُوْبُو كِيْز، نَهْ وَكَآتَه (قُدِّرَ كُلُّ ذَكَرٍ الأُنثِيَيْنِ) هَر نِيْزِيْنَهْ يَهْ كِهْ بَهْ دَوُو مِيْ يِيْنَهْ
 دَاوَهْ نَدَرِيْ، چُونَكِهْ بَهْ فَهْ ر مَوْوَدَهْ يِ خُوَآيْ كِهْ وَرَهْ: ﴿ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثِيَيْنِ ﴾ نِيْزِيْنَهْ وَهَكَ

وَعَدَدُ رُؤُوسِ الْمَقْسُومِ عَلَيْهِمْ أَصْلُ الْمَسْأَلَةِ، وَإِنْ كَانَ فِيهِمْ ذُو فَرَضٍ أَوْ ذَوَا فَرَضَيْنِ مُتَمَاتِلَيْنِ فَالْمَسْأَلَةُ مِنْ مَخْرَجِ ذَلِكَ الْكَسْرِ: فَمَخْرَجُ النُّصْفِ اثْنَانِ وَالثُلُثُ ثَلَاثَةٌ وَالرُّبْعُ أَرْبَعَةٌ وَالسُّدُسُ سِتَّةٌ وَالثَّمْنُ ثَمَانِيَةٌ.

به شی نوومی بینه‌ی هیه. نینجا (وَعَدَدُ رُؤُوسِ الْمَقْسُومِ عَلَيْهِمْ) ژماره‌ی سه‌ری شه که سانه‌ی میراته‌کیان به سه‌ردا به‌ش ده‌کری، پی‌ی ده‌گوتری: (أَصْلُ الْمَسْأَلَةِ) - بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که. بُو وُفْنَه: کوپنکو کیژنک، بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌کیان له سه‌یه. دوو کوپو کیژنک، بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌کیان له پیئجه. دوو خوشک و برابه‌ک، بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌کیان له چواره... به و جوره.

(وَإِنْ كَانَ فِيهِمْ ذُو فَرَضٍ) نه‌گه‌ر له میراتگه‌کاندا خاوه‌ن به‌شیک هه‌بی (أَوْ ذَوَا فَرَضَيْنِ مُتَمَاتِلَيْنِ) یان دوو خاوه‌ن به‌شی هاووینه هه‌بون: که له لیده‌رچووی به‌شه‌کانیادا هاووینه بون: وه میردو خوشکیکی له‌باوکی، هه‌ریه‌که و نیوه‌یه‌کیان هه‌یه، هه‌م وه دایکو برابه‌کی له‌دایکی و برابه‌کی له‌باوکی، دایکو برا له‌دایکه‌که هه‌ریه‌که و شه‌شیک‌کیان هه‌یه، شه‌وه (فَالْمَسْأَلَةُ) بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که - له‌حاله‌تی خاوه‌ن به‌شیکو دوو خاوه‌ن به‌شی هاووینه‌دا - (مِنْ مَخْرَجِ ذَلِكَ الْكَسْرِ) له لیده‌رچووی شه‌ پارچه‌یه دروست ده‌بی، واته: که‌مترین ژماره که شه‌ پارچه‌یه‌ی به‌ ساغی لیده‌ریجی، شه‌وه لیده‌رچووی به‌شه میراته‌کیه و ده‌بیته بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که.

جا مه‌به‌ستیش به‌ پارچه‌که - لیده‌دا - ناوی به‌شه میراته‌کیه، که‌وابو: (فَمَخْرَجُ النُّصْفِ اثْنَانِ) لیده‌رچووی نیوه‌یی ژماره دوو، چونکه که‌مترین ژماره - که نیوه‌یی ساغی هه‌بی - ژماره دوو (وَالثُّلُثُ ثَلَاثَةٌ) لیده‌رچووی سه‌یه‌ک ژماره سه‌یه، چونکه که‌مترین ژماره - که سه‌یه‌کی ساغی هه‌بی - سه‌یه (وَالرُّبْعُ أَرْبَعَةٌ) لیده‌رچووی چوارنک چواره، چونکه که‌مترین ژماره - که چوارنکی ساغی هه‌بی - چواره، هه‌روه‌ها (وَالسُّدُسُ سِتَّةٌ) لیده‌رچووی شه‌شیک شه‌سه (وَالثَّمْنُ ثَمَانِيَةٌ) لیده‌رچووی هه‌شتیک هه‌شته، که‌واته: بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که‌ی دایکو برابه‌کانی پابردو، به‌م شه‌وه‌یه‌یه:

۶. میراتگر ————— دایک، برای له‌دایکی، برای له‌باوکی.

۱. × به‌شه‌میرات ————— شه‌شیک، شه‌شیک، پشتییه.

۶ ÷ ————— ۱ + ۱ + ۱ = ۴ = ۶.

نینجا بزانه: وا ده‌بی: شه‌وه ژمارانه زیاتر له‌ پارچه‌یه‌کیان هه‌یه: وه‌ک ژماره چوار: نیوه‌یی و چوارنکی هه‌یه، شه‌ش: نیوه‌یی و سه‌شیکو شه‌شیکو هه‌یه، هه‌شت: نیوه‌یی و چوارنک و هه‌شتیکو هه‌یه، به‌لام بُو دروستکردنی مه‌سه‌له‌کان ووردترین پارچه‌یه‌چاو ده‌کری، هه‌روه‌که له (الشروانی) دا‌فرموویه‌تی.

وَإِنْ كَانَ فَرَضَانِ مُخْتَلِفًا الْمَخْرَجِ: فَإِنْ تَدَاخَلَ مَخْرَجَاهُمَا فَأَصْلُ الْمَسْأَلَةِ أَكْثَرُهُمَا كَسَدُسٍ وَثُلُثٍ، وَإِنْ تَوَافَقَا ضُرِبَ وَفُقُ أَحَدُهُمَا فِي الْآخِرِ وَالْحَاصِلُ أَصْلُ الْمَسْأَلَةِ كَسَدُسٍ وَثُمْنٍ فَأَلْأَصْلُ أَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ، وَإِنْ تَبَايَنَّا ضُرِبَ كُلٌّ فِي كُلِّ وَالْحَاصِلُ الْأَصْلُ

(وَإِنْ كَانَ فَرَضَانِ مُخْتَلِفًا الْمَخْرَجِ) نه گەر له مهسه له که دا دوو به شه میرات هه بون: که لیده رجوه کانیان لیک جیاواز بون: به زوری و که می، نه و کاته هه ردوک ژماره کان: یان (مُتَدَاخِلِن)، واته: تیکرچوون، یان (مُتَوَافِقِن): واته: تیککه ره وهن، یان (مُتَبَايِنِن)، واته: ریکنه که وتوون.

که و ابو: (فَإِنْ تَدَاخَلَ مَخْرَجَاهُمَا) نه گەر لیده رجوی هه ردوو به شه کان (مُتَدَاخِلِن) - تیکرچوو بون - چونکه که متره که ده چوو هه ناو زۆرتره که - نه و کاته (فَأَصْلُ الْمَسْأَلَةِ أَكْثَرُهُمَا) بنچینه می مهسه له که ژماره زۆرتره که به (كَسَدُسٍ وَثُلُثٍ) وه کو شه شیک و سئیه ک، له مهسه له می مامو دایکو برایه می له دایکی دا: دایک سئیه کی هه به، برایه که ش شه شیک می هه به، شه شو سئ (مُتَدَاخِلِن)، چونکه سئ ده چپته ناو شه ش، شه ش ژماره زۆرتره که به، بزیئ شه ش ده کریته بنچینه می مهسه له که، چونکه سئیه کیشی تی دایه، به م شیوه به:

۶. میراتگر _____ دایک، برای له دایکی، مام.

۱ × به شه میراتگر _____ سئیه ک، شه شیک، پشتیه.

$$6 \div 1 = 6 \quad \text{---} \quad 2 + 1 + 3 = 6$$

(وَإِنْ تَوَافَقَا) نه گەر ژماره کان (مُتَوَافِقِن) - تیککه ره وه بون، واته: به به شیک له به شه کانیان تیکیان ده کرده وه، نه و کاته (ضُرِبَ وَفُقُ أَحَدُهُمَا فِي الْآخِرِ) به شه تیککه ره وه می به کیکیان له ته واری نه و بتر ده برئ (وَالْحَاصِلُ) نه و ژماره به می له و لیدانه دروست ده بی، نه وه (أَصْلُ الْمَسْأَلَةِ) - بنچینه می مهسه له که به (كَسَدُسٍ وَثُمْنٍ) وه کو شه شیک و هه شتیک له مهسه له می دایکو ژن و کو پیک: دایک شه شیک می هه به، ژنه که هه شتیک می هه به، شه شو هه شت له نیوه می دا (مُتَوَافِقِن) نه و تیک ده که نه وه، واته: هه ردوک نیوه می ساغیان هه به، بزیئ نیوه می به کیکیان له ته واری نه و بتر ده دهین (فَأَلْأَصْلُ أَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ) بنچینه می مهسه له که بیست و چواره، به م شیوه به:

۸. میراتگر _____ دایک، ژن، کوپ.

۲ × به شه میرات _____ شه شیک، هه شتیک، پشتیه.

$$24 \div 2 = 12 \quad \text{---} \quad 4 + 3 + 17 = 24$$

(وَإِنْ تَبَايَنَّا) نه گەر ژماره کان (مُتَبَايِنِن) - ریکنه که وتوو بون، واته: به ههچ به شیکیان تیکیان نه ده کرده وه، نه و کاته (ضُرِبَ كُلٌّ فِي كُلِّ) ته واری به کیکیان له ته واری نه و بتر ده برئ (وَالْحَاصِلُ الْأَصْلُ) نه و ژماره به می له و لیدانه دروست ده بی، نه وه (أَصْلُ الْمَسْأَلَةِ) -

كُلْتُ وَرَبْعٌ فَلأَصْلُ اثْنَا عَشَرَ، فَلأَصُولُ سَبْعَةٌ: اِثْنَانِ وَثَلَاثَةٌ وَأَرْبَعَةٌ وَسِتَّةٌ وَثَمَانِيَةٌ
وَإِثْنَا عَشَرَ وَأَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ، وَالَّذِي يَقُولُ مِنْهَا:

بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که‌یه (کُلْتُ وَرَبْعٌ) وه‌کو سیئیه‌کی چوارئیک، له مه‌سه‌له‌ی دایکو ژنو
برایه‌کی له دایکو باوکی دا: دایک سیئیه‌کی هیه، ژنه‌که چوارئیکی هیه، سئو چوار
(مُتَبَّانِ) نو به هیچ به‌شیکیان تیک ناکه‌نه‌وه، بؤیی سئ له چوار ده‌ده‌ینو (فَلأَصْلُ
اِثْنَا عَشَرَ) بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که‌ی دوانزه‌یه، به‌م شیوه‌یه:

۴. میراتگر ————— دایک، ژن، برا.

۳. به‌شه‌میرات ————— سیئیه‌کی، چوارئیک، پشتییه.

$$\frac{4 + 3 + 2 + 5}{12} = 12$$

(فَلأَصُولُ سَبْعَةٌ) کزوی بنچینه‌کانی نه‌وه مه‌سه‌لانه‌ی به‌شه‌ میراته‌کانیان لیده‌رده‌چن
حه‌فتن: (اِثْنَانِ) دوو (وِثَلَاثَةٌ) سئ (وَأَرْبَعَةٌ) چوار (وَسِتَّةٌ) شه‌ش (وِثْمَانِيَةٌ) هه‌شت
(وَإِثْنَا عَشَرَ) دوانزه (وَأَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ) بیست‌و‌چوار.

جا نه‌و بنچینه‌انه‌ش: یان له به‌شیک‌ی به‌ته‌نھا دروست ددبن، یان له دوو به‌شی هاووینه،
یان تیکرچوو، یان تیککه‌ره‌وه، یان پیکه‌که‌وتوو، هه‌روه‌که‌پابرا.

به‌لام چهند زانایه‌ک دوو بنچینه‌ی تریشیان زیاد کردوه له مه‌سه‌له‌کانی باپیره‌و برایه‌کاندا:
یه‌که‌م: هه‌ژده، وه‌ک پینج براو دایکو باپیره، چونکه‌که‌مترین ژماره‌که‌شه‌شیکو
سیئیه‌کی پاشماوه‌که‌ی هه‌بن: هه‌ژده‌یه.

دووهم: سئو شه‌ش، وه‌ک هه‌فت براو ژئیکو دایکو باپیره، چونکه‌که‌مترین ژماره‌که‌ی
چوارئیکو شه‌شیکو سیئیه‌کی پاشماوه‌که‌ی هه‌بن: سئو شه‌شه، که‌واته: هه‌ژده بنچینه‌ی
گشت مه‌سه‌له‌یه‌که: که‌شه‌شیکو سیئیه‌کی پاشماوه‌که‌ی تئ‌دابئ، سئو شه‌شیش بنچینه‌ی
گشت مه‌سه‌له‌یه‌که: که‌چوارئیکو شه‌شیکو سیئیه‌کی پاشماوه‌ی تئ‌دابئ، جا نه‌و
فرموده‌یه‌راسترو هه‌لژاردراوه، هه‌روه‌که‌له‌ژدیه‌ی سه‌راچه‌کاندا فرمودیانه.

﴿بِاسْمِ (عَوْلِ) ي مه‌سه‌له‌کان﴾

پیناسه: (عَوْلِ) ژنده‌کردنیکه‌له‌ژماره‌ی به‌شه‌ میراته‌کانداو که‌مکردنیکه‌له‌نه‌ندازه‌ی
به‌شی میراتگره‌کاندا.

(وَالَّذِي يَقُولُ مِنْهَا) نه‌وه‌ی (عَوْلِ) ده‌کری له‌و بنچینه‌انه‌ی پرابردوو، سیئانن: شه‌ش، دوانزه،
بیست‌و‌چوار. چونکه‌به‌شه‌ میراته‌کان له بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌کان زیاتر ددبن، بؤیی مه‌سه‌له‌که
بؤ نه‌و به‌شانه‌ به‌رز ده‌کریتته‌وه، به‌لام به‌هؤی (عَوْلِ) گشت میراتگرئیک له مه‌سه‌له‌که‌دا
که‌مبونوه‌یه‌کی به‌شه‌که‌ی ده‌یگریته‌وه به‌گویره‌ی به‌شه‌که‌ی خؤی، واته: به‌شه‌که‌ی له
چهند یه‌ک پیک هاتبئ نه‌وه هه‌ر یه‌کیک به‌نیسه‌تی (عَوْلِ) پیکراوه‌که‌لئ‌ی که‌م ده‌بیتته‌وه،

الْسُّتَةُ إِلَى سَبْعَةِ كَرْوَجٍ وَأُخْتَيْنِ، وَإِلَى ثَمَانِيَةِ كَهْمٍ وَأُمِّ، وَإِلَى تِسْعَةِ كَهْمٍ وَأَخٍ لِأُمِّ،
وَإِلَى عَشْرَةِ كَهْمٍ وَأَخْرَ لِأُمِّ،

بِقَوْلِهِ: نَهَكَرْ شَهْشَ (عَوْلٌ) بَكْرِي بَقْ حَفْتِ، نَهَوَهُ هَرِ يَهْ كَيْكِ لَهْ وَشَهْشَ يَهْ كَانَهْى زَمَارَهْ
شَهْشِيَانِ لِيْ تَيْكِ دِيْ بَهْ نَهْ نَدَازَهْى حَهْفَتِيْكَ لِيْ يَانِ كَهْمِ دَهْ بِيْتَهْ وَهْ.

ثِيْنَجَا بَزَانَهْ: بَهْ (اِجْمَاعِى) (صَحَابَهْ) كَانِ لَهْ سَهْرَدَهْمِى ثِيْمَامِى (عَمْر) دَا بَهْ ثَامَازَهْى ثِيْمَامِى
(عَبَاس) رَضِيَ اللهُ عَنْهُمُ نَهَوَ (عَوْلٌ) كَرْدَنَهْ دَانْدِرَا، هَهْرَهْ كَهْ لَهْ زَوْرِيَهْى سَهْرچَاوَهْ كَانَدَا فَهْرَمُوِيَانَهْ.
بَنچِيْنَهْى يَهْ كَهْمِ: (الْسُّتَةُ) شَهْشَهْ، چَوَارِ جَارِ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَهْ تَاكُو بَهْ جَووْتِ تَا دَهْ گَا تَهْ دَهْ:
(إِلَى سَبْعَةٍ) جَارِيْكَ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَقْ حَفْتِ (كَرْوَجٍ وَأُخْتَيْنِ) وَهَكَو مِيْرَدُو دُوو خَوْشَكِ،
مِيْرَدَهْ كَهْ نِيَوَهْى هَهْ يَهْ— كَهْ سِيْ يَهْ— خَوْشَكَهْ كَانِيْشِ دُوو سِيْ يَهْ كِيَانِ هَهْ يَهْ— كَهْ چَوَارَهْ— جَا لَهْ
بَهْرِ نَهْوَهْى كَوِيْ بَهْ شَهْ مِيْرَا تَهْ كَانِ لَهْ بَنچِيْنَهْى مَهْ سَهْ لَهْ كَهْ زِيَا تَرَهْ، بُوِيْ يَهْ بَهْ شَهْشِيْكَى
مَهْ سَهْ لَهْ كَهْ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَقْ حَفْتِ، كَهْ وَا تَهْ: شَهْشِيْكَى زِيَا دَهْ كَرَاوَهْ، بَهْ لَامِ هَهْرِ
شَهْشِيْكَى كِيْشِ حَهْفَتِيْكَى لِيْ كَهْمِ بُوْتَهْ وَهْ، وَا تَهْ: مِيْرَدَهْ كَهْ سِيْ شَهْشِيْكَى هَهْ يَهْ وَ سِيْ
حَهْفَتِيْكَى لِيْ كَهْمِ بُوْتَهْ وَهْ، خَوْشَكَهْ كَانِيْشِ چَوَارِ شَهْشِيْكَى هَهْ يَهْ وَ چَوَارِ حَهْفَتِيْكَى لِيْ كَهْمِ
بُوْتَهْ وَهْ، هَهْرَهْ كَهْ لَهْ (الْبَجْرِيْ) دَا پَرُوْنِ كَرَاوَهْ تَهْ وَهْ، نَهْمَهْشِ شِيْوَهْى (عَوْلٌ) كَرْدَنَهْ كَهْ يَهْ:

۲. ميراگر ————— ميْرَد، دُوو خَوْشَكِ.

۲ × . به شه ميرات ————— نيوه، دوسويهك.

۶ ÷ ————— ۲ + ۲ شه شيكي كه مه = ۶.

۱ + ————— (عَوْلٌ) به شه شيكي مه سه له كه.

۷ ÷ ————— ۳ + ۴ = ۷.

(وَإِلَى ثَمَانِيَةٍ) جَارِيْكَى تَرِ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَقْ هَهْشَتِ (كَهْمٍ وَأُمِّ) وَهَكَو نَهَوَ سِيْ مِيْرَا تَرَا نَهْ وَ
دَايَكِ: مِيْرَدَهْ كَهْ نِيَوَهْى هَهْ يَهْ وَ خَوْشَكَهْ كَانِ دُوو سِيْ يَهْ كِيَانِ هَهْ يَهْ وَ دَايَكِيْشِ شَهْشِيْكَى هَهْ يَهْ
— كَهْ يَهْ كَهْ— جَا بَهْ شَهْ مِيْرَا تَهْ كَانِ لَهْ بَنچِيْنَهْى مَهْ سَهْ لَهْ كَهْ زِيَا تَرِنِ، بُوِيْ يَهْ بَهْ سِيْ يَهْ كِيْ
مَهْ سَهْ لَهْ كَهْ (عَوْلٌ) دَهْ كَهْ يِنِ بَقْ هَهْشَتِ، سِيْ يَهْ كَيْكِ زِيَا دَهْ بِيْ وَ هَهْرِ يَهْ كِيْ كِيْشِ
هَهْشَتِيْكَى لِيْ كَهْمِ دَهْ بِيْتَهْ وَهْ، وَهْ كَهْ پَرُوْنِمَانِ كَرْدَهْ وَهْ.

(وَإِلَى تِسْعَةٍ) جَارِيْكَى تَرِيْشِ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَقْ نَوْ (كَهْمٍ وَأَخٍ لِأُمِّ) وَهَكَو نَهَوَ چَوَارِ
مِيْرَا تَرَا نَهْ وَ بَرَا يَهْ كِيْ لَهْ دَايَكِيْ: مِيْرَدِ نِيَوَهْى هَهْ يَهْ وَ خَوْشَكَهْ كَانِ دُوو سِيْ يَهْ كِ وَ دَايَكِ شَهْشِيْكَِ وَ
بَرَا يَهْ كَهْشِ شَهْشِيْكَِ، بَهْ شَهْ مِيْرَا تَهْ كَانِ لَهْ بَنچِيْنَهْى مَهْ سَهْ لَهْ كَهْ زِيَا تَرِنِ، بُوِيْ يَهْ بَهْ نِيَوَهْى
مَهْ سَهْ لَهْ كَهْ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَقْ نَوْ، جَا هَهْرِ يَهْ كَيْكِ تَوِيَهْ كِيْكَى لِيْ كَهْمِ دَهْ بِيْتَهْ وَهْ.

(وَإِلَى عَشْرَةٍ) جَارِيْكَى تَرِيْشِ (عَوْلٌ) دَهْ كَرِيْ بَقْ دَهْ (كَهْمٍ وَأَخْرَ لِأُمِّ) وَهَكَو نَهَوَ پِيْنچِ
مِيْرَا تَرَا نَهْ وَ بَرَا يَهْ كِيْ تَرِيْ لَهْ دَايَكِيْ: نِيَوَهْ بَقْ مِيْرَدَهْ كَهْ وَ دُوو سِيْ يَهْ كِ بَقْ خَوْشَكَهْ كَانِ وَ شَهْشِيْكَِ

وَالْإِنْتَاعَشَرَ إِلَى ثَلَاثَةِ عَشَرَ كَزَوْجَةِ وَأُمِّ وَأَخْتَيْنِ، وَإِلَى خَمْسَةِ عَشَرَ كَهَمِّ وَأَخِ لَأُمِّ،
وَإِلَى سَبْعَةِ عَشَرَ كَهَمِّ وَآخِرِ لَأُمِّ، وَالْأَرْبَعَةَ وَالْعِشْرُونَ إِلَى سَبْعَةِ وَعِشْرِينَ كِبِتْنَيْنِ
وَأَبْوَيْنِ وَزَوْجَةِ.

بِق دايكو ستيهك بق هردوو برايہ كاني له دايكي، به شه ميراته كان له بنچينه ي مهسه له كه
زياترن، بويي به دووستيه كي مهسه له كه (عول) ده كرى بق ده، هر يه كي كيش ده يه كي كي
لي كه م ده بيته وه.

بنچينه ي دووم: (وَالْإِنْتَاعَشَرَ) دوانزه، سى جار (عول) ده كرى به تاك تا ده گاته حه فده:
(إِلَى ثَلَاثَةِ عَشَرَ) جاريك (عول) ده كرى بق سيزده (كَزَوْجَةِ وَأُمِّ وَأَخْتَيْنِ) وهكو ژنيكو دايكو
دوو خوشكي له دايكو وباوكي، ژنه كه چوار يكي هه يه - كه ستيه - دايكيش شه شيكي هه يه
- كه دووه - خوشكه كانيش نووستيه كيان هه يه - كه هه شته - به شه ميراته كان له بنچينه كه
زياترن، بويي به نيوه ي شه شيك (عول) ده كرى بق سيزده.

(وَالِى خَمْسَةِ عَشَرَ) جاريكيش بق پانزه (كَهَمِّ وَأَخِ لَأُمِّ) وهك شه و ميراترانه و برايہ كي
له دايكي، چوار يك بق ژنه كه و شه شيك بق دايك، نووستيهك بق خوشكه كان، برايہ كه ش
شه شيكي هه يه - كه دووه - كه و ابو: به چوار يكي مهسه له كه (عول) ده كرى بق پانزه.
(وَالِى سَبْعَةِ عَشَرَ) جاريكيش (عول) ده كرى بق حه فده (كَهَمِّ وَآخِرِ لَأُمِّ) وهك شه و ميراترانه و
برايہ كي تری له دايكي، چوار يك بق ژنه كه، شه شيك بق دايك، نووستيهك بق خوشكه كان،
ستيه كيك - كه چواره - بق هردوو برايہ كان، كه و ابو: به چوار يكو شه شيكي مهسه له كه
(عول) ده كرى بق حه فده.

بنچينه ي ستيه م: (وَالْأَرْبَعَةَ وَالْعِشْرُونَ) بيست و چوار، ته نها جاريك (عول) ده كرى (إِلَى
سَبْعَةِ وَعِشْرِينَ) بق بيست و حه فت (كِبِتْنَيْنِ وَأَبْوَيْنِ وَزَوْجَةِ) وهك دوو كيژو دايكو باوك و
ژن - كه (الْمُنْبَرِيَةِ) ي پى ده گوترا - كيژه كان دووستيه كيان هه يه - كه شانزه يه - دايك
شه شيكي هه يه - كه چواره - باوكيش شه شيكي تری هه يه - كه چواره - ژنه كه ش
هه شتيكي هه يه - كه ستيه - جا له بر شه يه يه به شه كان له بنچينه كه زياترن، بويي به
هه شتيكي مهسه له كه (عول) ي ده كه ين بق بيست و حه فت، به م شتوه يه:

6. ميراتر _____ دوو كيژو، دايك، باوك، ژن.

4. × به شه ميرات _____ نووستيهك، شه شيك، شه شيك، هه شتيك.

24 ÷ 24 = 16 + 4 + 4 + 4 + هه شتيكي كه مه = 24.

2 + _____ (عول) به هه شتيكي مهسه له كه.

27 ÷ 27 = 16 + 4 + 4 + 2 + هه شتيكي كه مه = 27.

وَإِذَا تَمَّائِلَ الْعَدَدَانِ فَذَاكَ، وَإِنْ اِخْتَلَفَا وَفَنِي الْأَكْثَرُ بِالْأَقْلِّ مَرَّتَيْنِ فَأَكْثَرُ فَمَسَدًا خِلَانٍ
كثَلَاثَةً مَعَ سِتَّةٍ أَوْ تِسْعَةٍ، وَإِنْ لَمْ يُفْنِهِمَا إِلَّا عَدَدٌ ثَالِثٌ فَمُتَوَافِقَانِ بِجُزْئِهِ كَأَرْبَعَةٍ وَسِتَّةٍ
بِالنِّصْفِ، وَإِنْ لَمْ يُفْنِهِمَا إِلَّا وَاحِدٌ تَبَايَنَّا كَثَلَاثَةً وَأَرْبَعَةً،

(و) هر کاتیک (مخارج الفروض)، واته: لیده رچووه کانی به شه کانت زانی ته ماشا بکه:
(إِذَا تَمَّائِلَ الْعَدَدَانِ) هر کاتیک هر دوو ژماره کان هاووینته بون: وه ک سئ له گه ل سئ، یان
شه ش له گه ل شه ش، یان نیوه له گه ل نیوه (فَذَاكَ) نه وه دیاره به کیکیان ده کریته
بنچینه ی مه سه له که.

(وَإِنْ اِخْتَلَفَا) نه گهر هر دوو ژماره کانیش لیک جیاواز بونو (وَفَنِي الْأَكْثَرُ بِالْأَقْلِّ)
زۆرتره که ش به لیده رکرینی که متره که له ناو ده چو (مَرَّتَيْنِ فَأَكْثَرُ) به دوو چار، یان
زیاتر، نه وه (فَمُتَوَافِقَانِ) ژماره کان تیکرچاوونه، چونکه که متره که ده چیته ناو زۆرتره که
(كَثَلَاثَةٌ مَعَ سِتَّةٍ أَوْ تِسْعَةٍ) وه ک سئ له گه ل شه ش، یان نو، یان پانزه، که واته: زۆرتره که
به بنچینه ی مه سه له که داده ندرئ.

(وَإِنْ لَمْ يُفْنِهِمَا إِلَّا عَدَدٌ ثَالِثٌ) به لام نه گهر ته نها لیده رکرینی ژماره یه کی سییه مین
که متره که و زۆرتره که ی له ناو ده بردن، نه و کاته (فَمُتَوَافِقَانِ بِجُزْئِهِ) که متره که و زۆرتره که
تیککه ره وه نه به پارچه ی سئ به مه که (كَأَرْبَعَةٍ وَسِتَّةٍ) وه کو چوارو شه ش: تیککه ره وه نه
(بِالنِّصْفِ) به نیوه ی، واته هر دوو نیوه ی ساغیان هه یه، چونکه نه گهر چوار له شه ش
دهر که ین دوو ده مینیتته وه، نه م دوو ه ژماره یه کی سئ به مینه و شه شو چوار له ناو ده باو
هم نیوه ی شی لیده رده چی، که و ابو: شه شو چوار له نیوه ی دا تیک ده که نه وه و نیوه ی
یه کیکیان له وی تر ده رئو مه سه له که دروست ده بی.

جا نه گهر هر دوو ژماره کان به زیاتر له پارچه یه کیکیان ده کرده وه، نه و کاته ته نها
وورترین پارچه په چاو ده کرئ: وه ک دوانزه له گه ل ه ژده، به نیوه و به سییه ک و به
شه شیک تیک ده که نه وه، جا چونکه شه شیک له گشتیان وورترین بوی بئ دروستکردن و
ساغکردنه وه ی مه سه له کان نه ویان په چاو ده کرئ، هه روه که له زۆریه ی سرچاوه کاندایه
فرموویانه.

(وَإِنْ لَمْ يُفْنِهِمَا إِلَّا وَاحِدٌ) نه گهر جگه له لیده رکرینی یه ک هیچ ژماره یه کی تر زۆرتره که و
که متره که ی له ناو نه ده بردن، نه و کاته (تَبَايَنَّا) تیک ناکه نه وه و به پرنکه که ته و ناو
ده برین (كَثَلَاثَةٌ وَأَرْبَعَةٌ) وه کو سئ له گه ل چوار، واته: نه گهر سئ له چوار دهر که ین، یه ک
ده مینیتته وه، به لام یه ک هر دوو کیان له ناو ده با، که واته: یه کیکیان له وی تر ده رئو
بنچینه ی مه سه له که دروست ده بی.

وَالْمُتَدَاخِلَانِ مُتَوَافِقًا ۖ وَإِنِ لَوْلَا عَكْرُ سِ
(فَرَعٌ) إِذَا عَرَفْتَ أَصْلَهَا وَانْقَسَمَتِ السَّهَامُ عَلَيْهِمْ فَذَلِكَ،

(وَالْمُتَدَاخِلَانِ مُتَوَافِقَانِ) ئەو دوو ژمارانەى تىكراچوونە، لە هەمان كاتيشدا تىككەرەونە: وەكو سى لەگەڵ شەش و نۆ، كەمەكە دەچىتە ناو زۆرەكان و بە سىتەيكيش تىك دەكەنەو- جا ئاگادارى: بۆ ساغکردنەوى مەسەلەكان زۆر پىويستە شارەزای ئەم (قَاعِدَةٌ) يە بى- بەلام (وَلَا عَكْسٌ) بە پىچەوانەو نىيە، واتە: هەردوو ژمارەيەك كە تىككەرەو بن تىكراچوو نىنە: وەك شەش و هەشت، چونكە مەرجى (مُتَدَاخِل) تىكراچوو ئەمەيە: كەمترەكە لە نيوەى زۆرتەرەكە زياتر نەبىن، هەروەك پرابار.

﴿ فَرَعٌ: لَقِيكَ لَهُ بَاسِي (تَصْحِيحُ الْمَسَائِلِ) سَاغْكَرْدَنَهْوَي مەسەلەكان ﴾

پيشەكى بزانە: (أُصُولُ الْمَسَائِلِ)، واتە: دروستکردنى بنچينەى مەسەلەكان-بەو چوار حالەتانەى پرابردو- پىخۆشكەريك بوو بۆ (تَصْحِيحُ الْمَسَائِلِ)، واتە: ساغکردنەوى مەسەلەكان.

ديسان بزانە: (أُصُولُ الْمَسَائِلِ) = بنچينەى مەسەلەكان بە ليدانى (مُخْرَج) لە (مُخْرَج) دروست دەبىن- واتە: ليدانى ليدەرچووى بەشەميراتيک لە ليدەرچووى بەشەميراتيکی تر- بەلام (تَصْحِيحُ الْمَسَائِلِ) = ساغکردنەوى مەسەلەكان بە ليدانى (الْمُنْكَسَرَعَلَيْهِمْ) دەبىن، واتە: بە ليدانى ژمارەى سەرى ئەو ميراتگرانەى بەشەكانيان بە سەردا دەشکيێتەو، تاكو بە ساغى بە سەرياندا بەش بىن، هەروەك لە (البجیرمی) دا پوونى كرێتەو.

﴿ ئاگادارى ﴾: ليدەرەشدا- وەك بەشکردنى ميرات- ئەگەر کوپو کيژ، يان خوشكو برا ويکرا کو بونەو، ئەو بۆ ساغکردنەوى مەسەلەكە هەر نيرينهيك بە دوو ميبينە دەژميرى. ديسان بزانە: جارى واهەيە: مەسەلەكە هەر لە بنچينەى خۆى ساغ دەبيتەو، جارى واهەيە: بۆ ساغکردنەو پىويستى بەو ليدانەى داهاتوو هەيە:

كەوابو: (إِذَا عَرَفْتَ أَصْلَهَا) هەركاتيک زانيت بنچينەى مەسەلەكە لە چەندە (وَأَنْقَسَمَتِ السَّهَامُ عَلَيْهِمْ) هەر لەو بنچينەشدا بەشەميراتهكان بە ساغى بە سەر ميراتگرەکاندا بەش دەبون، چونكە ژمارەى ميراتگرەكان لەگەڵ بەشەكانيان (مُتَعَاثِل) = هاويینە بون، يان (مُتَدَاخِل) = تىكراچوو بون، واتە: ژمارەى سەرى ميراتگرەكان دەچوو نوو ژمارەى بەشەكانيان (فَذَلِكَ) ئەو ئەشکرايە پىويستى بە هيچ ساغکردنەو يەك نىيە، چونكە بەشەكان بە ساغى بەش دەبن: وەك ميبردو سى کوپ، مەسەلەكە لە چوارە- كە بەشى ميبردەكەى ليدەردەچى: - چوارىك- يەك- بۆ ميبردەكە، پاشماو هەكش- سى- يە- بۆ سى کوپەكان. هەم وەكو ژنيكو سى کوپو کيژىك، مەسەلەكە لە هەشتە- كە بەشى ژنەكەى

وَإِنْ انْكَسَرَتْ عَلَى صِنْفٍ قُوِبَلَتْ بِعَدَدِهِ: فَإِنْ تَبَايَنَّا ضُرِبَ عَدْدُهُ فِي الْمَسْأَلَةِ بِعَوْلِهَا إِنْ عَالَتْ،

لِدَرْدِهِ جِي: - ههشتيكي - يه كه - بؤ ژنه كه، پاشماوه كه ش - حهفته - بؤ كيژو كوپره كان: هر كوپرئك دوو هه ندى كيژه كه.

به لام (وَإِنْ انْكَسَرَتْ عَلَى صِنْفٍ) نه گهر به شه ميراته كان به سر ژماره يه ك جؤره ميراتگر دا شكانه وه، واته: ميراتگره كان يه ك جؤر بون و به شه ميراته كه يان به سر دا به ش نه ده بو، نه وه (قُوِبَلَتْ بِعَدَدِهِ) به شه ميراته كه يان به رامبهر ژماره ي سهره كان يان ده كرى، جياوازي نيه: ميراتگرى پشتى بن، يان خاوه ن به ش بن، ئينجا كه ته ماشا ده كه يان ژماره ي سهرى ميراتگره كان و به شه كه يان: يان (مُتَبَايِن) ن، يا (مُتَوَافِق) ن، واته: چونكه نه گهر (مُتَمَاطِل)، يان (مُتَدَاخِل) بن، نه و كاته به شه كه يان ناشكيته وه و به ساغى به سهر ياندا به ش ده بى، ههروه ك تازه پابرا.

ئينجا له دواى به رامبهر كردن (فَإِنْ تَبَايَنَّا) نه گهر ژماره ي سهرى ميراتگره كانى جؤره كه و به شه كه يان (مُتَبَايِن) - ريكنه كه و توو بون، نه وه (ضُرِبَ عَدْدُهُ فِي الْمَسْأَلَةِ) ژماره ي ميراتگره كانى جؤره كه ده بيتته (جُزْءُ السُّهُم) و له ته واوى مه سه له كه ده درى (بِعَوْلِهَا إِنْ عَالَتْ) به (عَوْل) وه نه گهر (عَوْل) كرابى، يان به بى (عَوْل) نه گهر (عَوْل) نه كرابى، ئينجا به و ليدانه گه يشته كام ژماره، نه وه له و ژماره يه مه سه له كه ساغ ده بيتته وه:

وَيُنْفَى بِي (عَوْل): ژئيك و دوو برا، بنچينه ي مه سه له كه له چواره - كه به شى ژنه كه ي لِدَرْدِهِ جِي: - چوارئكى يه كه - بؤ ژنه كه، پاشماوه كه شى - سى يه - بؤ دوو برا يه كان و به سهر ياندا به ش نابى، ژماره ي دوو برا يه كان له گه ل به شه كه يان (مُتَبَايِن) ن، بؤ يى ژماره ي دوو برا يه كان ده بيتته (جُزْءُ السُّهُم) و له ته واوى مه سه له كه ده درى و له هه شت ساغ ده بيتته وه: دوو بؤ ژنه كه، شه ش بؤ برا يه كان، به م شيوه يه:

$$4. \text{ ميراتگر} \quad \text{---} \quad \text{ژن،} \quad \text{دوو برا.}$$

$$1 \times. \text{ به شه ميرات} \quad \text{---} \quad \text{چوارئك،} \quad \text{پشتتويه.}$$

$$\div 4 \quad \text{---} \quad 1 + 2 \quad \text{به سر دوو دا به ش نابى} = 4.$$

$$\times 2 \quad \text{---} \quad \text{ساغ كردنه وه ي به دوو برا.}$$

$$\div 8 \quad \text{---} \quad 2 + 6 \quad \text{---} \quad 8 = .$$

وَيُنْفَى (عَوْل) كراو: ميردو پينچ خوشك، بنچينه ي مه سه له كه شه شه، به ليدانى دوو له سى - كه به شى ميرده كه و خوشكه كان يان لِدَرْدِهِ جِي - ئينجا (عَوْل) ده كرى بؤ حهفت، چونكه نيوه ي - سى يه - بؤ ميرده كه، دووسويه كيشى - چواره - بؤ پينچ خوشكه كان و به سهر ياندا به ش نابى و ژماره ي خوشكه كان له گه ل به شه كه يان (مُتَبَايِن) ن، بؤ يى ژماره ي

وَإِنْ تَوَافَقَا ضُرِبَ وَفُقُ عَدَدِهِ فِيهَا فَمَا بَلَغَ صَحَّتْ مِنْهُ،

پینج خوشکه کان ده بیته (جُزء السُّهْم) و له مهسه له (عَوْل) کراوه که دهر دړی و له سړی پینج ساغ ده بیته وه: پانزه بڼ میړده که، بیست بڼ خوشکه کان، به م شیوه یه:

$$\begin{array}{r}
 ۲. \text{ میراتگر} \text{-----} \text{ میړد، پینج خوشک.} \\
 \times ۲. \text{ به شه میرات} \text{-----} \text{ نیوه، دوو سینه ک.} \\
 \div ۶ \text{-----} ۲ + ۲ \text{ شه شیکیکي که مه} = ۶. \\
 + ۱ \text{-----} \text{ (عَوْل) به شه شیک.} \\
 \div ۷ \text{-----} ۳ + ۴ \text{ به سر پینج دا به ش نابی} = ۷. \\
 \times ۵ \text{-----} \text{ ساغ کړنه وه ی به پینج خوشک.} \\
 \div ۳۵ \text{-----} ۱۵ + ۲۰ = ۳۵.
 \end{array}$$

(وَإِنْ تَوَافَقَا) نه گهر ژماره ی سړی میراتگره کان و به شه میرات که یان (مُتَوَافِق) = تیک که ره وه بون (ضُرِبَ وَفُقُ عَدَدِهِ فِيهَا) نه و کاته (وَفُقُ) ی ژماره ی سړی میراتگره کان ده بیته (جُزء السُّهْم) و له ته وای مهسه له که دهر دړی: به بڼ (عَوْل)، یان به (عَوْل) وه نه گهر (عَوْل) کرابڼ (فَمَا بَلَغَ) جا کړی لیدانه که که یشته کام ژماره، نه وه (صَحَّتْ مِنْهُ) له و ژماره یه مهسه له که ساغ ده بیته وه.

ویننه ی بڼ (عَوْل): دایک و چوار مام، بنچینه ی مهسه له که له سړی به که به شسی دایکه که ی لږ دهر دړه چڼ: سینه کی به که - بڼ دایکه که، پاشماوه که شی - دووه - بڼ چوار مامه کان و به سر یاندا به ش نابی و ژماره ی مامه کان له که لږ به شه که یان (مُتَوَافِق) = تیک که ره وه ن به نیوه یی - چونکه گشت (مُتَدَاخِل) یک به (مُتَوَافِق) داده ندری، هر وه ک رابرا - که و ابو: نیوه ی چوار مامه کان - که دووه - ده بیته (جُزء السُّهْم) و له ته وای مهسه له که دهر دړی و له شه ش ساغ ده بیته وه: نوو بڼ دایکه که، چوار بڼ مامه کان، به م شیوه یه:

$$\begin{array}{r}
 ۲. \text{ میراتگر} \text{-----} \text{ دایک، چوار مام.} \\
 \times ۱. \text{ به شه میرات} \text{-----} \text{ سینه ک، پشینه.} \\
 \div ۳ \text{-----} ۱ + ۲ \text{ به سر چوار دا به ش نابی} = ۳. \\
 \times ۲ \text{-----} \text{ ساغ کړنه وه ی به نیوه ی چوار مامه کان.} \\
 \div ۶ \text{-----} ۲ + ۴ = ۶.
 \end{array}$$

ویننه ی (عَوْل) کراو: شه ش کیږو دایک و باوک و میړد، بنچینه ی مهسه له که له لوانزه یه: به لیدانی سڼ له چوار - که به شسی میړدو کیږه کانی لږ دهر دړه چڼ - ئینجا (عَوْل) ده کړی بڼ پانزه، چونکه دوو سینه ک - مه شته - بڼ شه ش کیږه کان، شه شیکي - دووه - بڼ دایک، شه شیکیکي تر - دووه - بڼ باوک، چوار یک - سړی به - بڼ میړده که، به لام به شسی خوشکه کان

وَإِنْ انْكَسَرَتْ عَلَى صِنْفَيْنِ قُوبِلَتْ سِهَامُ كُلِّ صِنْفٍ بَعْدَهُ: فَإِنْ تَوَافَقَا رُدَّ الصَّنْفُ إِلَى وَفْقِهِ وَإِلَّا تَرَكَ، ثُمَّ إِنْ تَمَاطَلَّ عَدَدَا الرَّؤُوسِ ضُرِبَ أَحَدُهُمَا فِي أَصْلِ الْمَسْأَلَةِ

به سه ریاندا بهش نابو ژماره‌ی کیژده‌کان له‌گه‌ل به‌شه‌که‌یان (متوافق)ن به نیوه‌یی، که‌وابو: نیوه‌ی شه‌ش کیژده‌کان - سه‌یه - ده‌بیته (جزء السهم)و له مه‌سه‌له (عول)کراوه‌که‌ی ده‌ده‌بین‌و له چل‌وپینچ ساغ ده‌بیته‌وه: بیست‌و چوار بق کیژده‌کان، شه‌ش بق دایک، شه‌ش بق باوک، تو بق میرده‌که، به‌م شیوه‌یه:

$$4. \text{ میراتگر} \text{ --- شه‌ش کیژ، دایک، باوک، میرد.}$$

$$2 \times 3. \text{ به‌شه‌میرات --- دووسپیه‌ک، شه‌شپیک، شه‌شپیک، چواریک.}$$

$$12 \div \text{ --- } 8 + 2 + 2 + \text{ چواریکی که‌مه} = 12.$$

$$+ 2 \text{ --- (عول) به چواریک.}$$

$$15 \div \text{ --- } 8 + 2 + 2 + 2 = 15.$$

$$3 \times \text{ --- ساغکردنه‌وه‌ی به نیوه‌ی شه‌ش کیژده‌کان.}$$

$$\div 45 \text{ --- } 24 + 6 + 6 + 9 = 45.$$

(وَإِنْ انْكَسَرَتْ عَلَى صِنْفَيْنِ) نه‌گه‌ر به‌شه‌میراته‌کان به سه‌ر ژماره‌ی دوو جزیره میراتگراندا شکانه‌وه، واته: میراتگره‌کان نوو جزیر بون‌و به‌شه‌میراته‌که‌ی هیچیکیان به سه‌ریاندا به‌ش نه‌ده‌بو، نه‌و کاته (قُوبِلَتْ سِهَامُ كُلِّ صِنْفٍ بَعْدَهُ) به‌شه‌میراته‌کانی هر جزیریکیان به‌رامبه‌ر به ژماره‌ی سه‌ره‌کانیان ده‌کری، جیاوازی میراتگری پشتی‌و خاوه‌ن به‌ش نیه، ئینجا ته‌ماشنا ده‌که‌یین:

(فَإِنْ تَوَافَقَا) نه‌گه‌ر به‌شه‌میراته‌کان و ژماره‌ی سه‌ری‌میراتگره‌کانی هه‌دوو جزیره‌که، یان جزیریکیان (مُتَوَافِقٌ) = تیککه‌ره‌وه بون، نه‌وه (رُدَّ الصَّنْفُ إِلَى وَفْقِهِ) ژماره‌ی میراتگره‌کانی جزیره تیککه‌ره‌وه‌که ده‌گه‌ر پیندریته‌وه بق (وفق)ی‌خوی (وَأِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر (مُتَوَافِقٌ) نه‌بون، به‌لکو ژماره‌ی هه‌ردوو جزیره‌که، یان یه‌کیکیان له‌گه‌ل به‌شه‌کانیان (مُتَبَايِنٌ) = پیکنه‌که‌وتوو بون، نه‌و کاته (تَرَكَ) جزیره‌که‌ی (مُتَبَايِنٌ) وه‌کو خوی ده‌هیشتریته‌وه ده‌سنتکاری ناکری.

جا بزانه: لیره‌شدا نه‌گه‌ر (مُتَمَاطِلٌ)، یان (مُتَدَاخِلٌ) بن، واته: ژماره‌ی میراتگره‌کان بچپته ناو به‌شه‌کانیان، نه‌و کاته‌ش به‌شه‌کان ناشکیته‌وه به ساغی به‌ش ده‌بین.

(ثُمَّ) ئینجا له‌ نوای گه‌راندنه‌وه‌که بق (وفق)و له‌ نوای هیشتنه‌وه‌که، نیشان که ته‌ماشای ژماره‌ی سه‌ری هه‌ردوو جزیره میراتگره‌کان ده‌که‌مینه‌وه، جوار حاله‌تیا ن هه‌نه:

حاله‌تی‌یه‌که‌م: (إِنْ تَمَاطَلَّ عَدَدَا الرَّؤُوسِ) نه‌گه‌ر ژماره‌ی سه‌ری میراتگره‌کانی هه‌ر دوو جزیره‌کان (مُتَمَاطِلٌ) هاووینه بون، نه‌وه (ضُرِبَ أَحَدُهُمَا فِي أَصْلِ الْمَسْأَلَةِ) له‌ هه‌ر دوو جزیره‌کان ته‌نها یه‌یکیکیان ده‌بیته (جزء السهم)و به‌ ته‌واوی له‌ بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که

بَعُولَهَا، وَإِنْ تَدَاخَلَ ضَرِبَ أَكْثَرُهُمَا،

ده درى: به بى (عَوْل)، يان (بَعُولَهَا) به (عَوْل) هوه نه گهر (عَوْل) كرابى، نينجا كوى ليدانه كه گيسته كام ژماره، نه وه له ژماره يه مه سه له كه ساغ ده بيته وه:

بُو وَيْنَه: دايكو شه شى براى له دايكى و دوازده خوشكى له باوكى، بنچينه ي مه سه له كه له شه شه - كه به شى دايكه كه ي لده رده چى - جا (عَوْل) ده كرى بُو حافت، چونكه شه شيكى - يه كه - بُو دايكه كه، سئيه كي - دووه - بُو شه شى برايه كانى له دايكى، دووسئيه كي - چواره - بُو دوازده خوشكه كان، نينجا به شى شه شى برايه كان به سه رياندا به شى نابى و به شه كه يان و ژماره كه يان (مُتَوَافِق) ن به نيوه يى، كه و ابو: ژماره ي برايه كان ده گه ريندر يته وه بُو نيوه ي شه شى - كه سئيه -، هه روه ها به شى دوازده خوشكه كانيش به سه رياندا به شى نابى و به شه كه يان و ژماره كه يان (مُتَوَافِق) ن به چوارىك، كه و ابو: ژماره ي خوشكه كانيش ده گه ريندر يته وه بُو چوارىكي دوازده - كه سئيه - نينجا نه م سئيه ي سه رى خوشكه كان و سئيه كه ي سه رى برايه كان (مُتَمَآثِل) - ها و وينه ن، كه و ابو: ته نها يه كئيكان ده بيته (جَزْءُ السُّهْمِ) و له مه سه له (عَوْل) كراوه كه ده درى و له بيست و يه ك ساغ ده بيته وه، به م شتوه يه:

6. ميراتگر ----- دايك، شه شى براى له دايكى، دوازده خوشكى له باوكى.

1. x. به شه ميرات ----- شه شيك، سئيه ك، دووسئيه ك.

6 ÷ ----- شه شيكى كه مه + 2 + 4 = 6.

1 + ----- (عَوْل) به شه شيك.

7 ÷ ----- 1 + 2 + 4 = 7.

3 x ----- ساغ كرده وه ي به ژماره سئيه - كه (وَفْق) خوشك، يان برايه كانه -.

21 ÷ ----- 3 + 6 + 12 = 21.

حاله تى دووه م: (وَإِنْ تَدَاخَلَ) نه گهر ژماره ي سه رى ميراتگره كانى هه رى و چوره كان (مُتَدَاخِل) - تيكر اچوو بون، نه و كاته (ضَرِبَ أَكْثَرُهُمَا) زور تره كه يان ده بيته (جَزْءُ السُّهْمِ) و له بنچينه ي مه سه له كه ده درى: به (عَوْل)، يان بى (عَوْل)، نينجا كوى ليدانه كه گيسته كام ژماره، نه وه له ژماره يه مه سه له كه ساغ ده بيته وه:

بُو وَيْنَه: دايكو چوار براى له دايكى و چوار مام، بنچينه ي مه سه له كه له شه شه - كه به شى دايكه كه ي لده رده چى -: شه شيكى - يه كه - بُو دايكه كه، سئيه كي - دووه - بُو چوار برايه كانى له دايكى، پاشماوه كه شى - سئيه - بُو چوار مامه كان، نينجا به شى چوار برايه كان به سه رياندا به شى نابى و به شه كه يان و ژماره كه يان (مُتَوَافِق) ن به نيوه يى، كه و ابو: ژماره ي برايه كان ده گه ريندر يته وه سه رى نيوه ي چوار - كه دووه -، هه روه ها به شى

وَإِنْ تَوَافَقَا ضُرِبَ وَفُقُ أَحَدُهُمَا فِي الْآخِرِ ثُمَّ الْحَاصِلُ فِي الْمَسْأَلَةِ

چوار مامه کانیس به سه ریاندا بهش نابئو به شه که یان و ژماره که یان (متباین)ن، که و ابو: ژماره ی چوار مامه کان وه کو خویان ده هیشت ریته وه، نینجا ژماره دوی سه ری بریاه کان له که ل ژماره چواری سه ری مامه کان (مُتَدَاخِل)ن، که و ابو: زویره که یان- که چواره- ده بیته (جَزْءُ السُّهُمِ) و له ته وای مه سه له که ده درئو له بیست و چوار ساغ ده بیته وه، به م شیوه یه:

۶. میراتگر _____ دایک، چوار برای له دایکی، چوار مام.

۱ × به شه میرات _____ شه شیك، سییه ك، پشتییه.

$$\frac{1 + 2 + 3}{6} = 1$$

۴ × _____ ساغ کربنه وه ی به ژماره ی ۴ مام.

$$\frac{4 + 8 + 12}{24} = 1$$

حَالَتِي سَوِيَه م: (وَإِنْ تَوَافَقَا) نه گهر ژماره ی سه ری میراتگره کانی هردوو جوره کان (مُتَوَافِق) - تیککه ره وه بون، نه و کاته (ضُرِبَ وَفُقُ أَحَدُهُمَا فِي الْآخِرِ) به که مجار (وفق) ی ژماره ی میراتگره کانی جوریك له ته وای ژماره ی جوره که ی تر ده درئ (ثُمَّ الْحَاصِلُ فِي الْمَسْأَلَةِ) نینجا کزی نه و ژماره یه یی له و لیدانه په یدا ده بی، نه و ده بیته (جَزْءُ السُّهُمِ) و له ته وای مه سه له که ده درئ: به (عَوْل)، یان بی (عَوْل)، نینجا به و لیدانه ش گه یشته کام ژماره، نه وه له و ژماره یه مه سه له که ساغ ده بیته وه:

بُو وَيْنَه: دایک و دوانزه برای له دایکی و شانزه خوشکی له باوکی، بنچینه ی مه سه له که له شه شه- که به شی دایکه که ی لژده ده چی- جا (عَوْل) ده کزی بؤ حفت، چونکه شه شیکی- به که- بؤ دایکه که، سییه کی- دوه- بؤ دوانزه بریاه کان، دوس سییه کی- چواره- بؤ شانزه خوشکه کان، نینجا به شی دوانزه بریاه کان به سه ریاندا بهش نابئو به شه که یان و ژماره که یان (مُتَوَافِق)ن به نیوه یی- چونکه گشت (مُتَدَاخِل)یک به (مُتَوَافِق) داده درئ- که و ابو: ژماره ی بریاه کان ده گه پیندریته وه بؤ نیوه ی دوانزه- که شه شه-، هروه ها به شی شانزه خوشکه کانیس به سه ریاندا بهش نابئو به شه که یان و ژماره که یان (مُتَوَافِق)ن به چواریك، که و ابو: ژماره ی خوشکه کانیس ده گه پیندریته وه بؤ چواریکی شانزه- که چواره-، نینجا نه م چواره ی سه ری خوشکه کانیس له گه ل شه شه که ی سه ری بریاه کان (مُتَوَافِق)ن به نیوه یی، که و ابو: نیوه ی به کیکیان له ته وای نه و ی تر ده درئو ده گاته دوانزه، نینجا نه م دوانزه یه ده بیته (جَزْءُ السُّهُمِ) و له مه سه له (عَوْل) کراوه که ده درئو له هه شتا و چوار ساغ ده بیته وه، به م شیوه یه:

وَإِنْ تَبَايَنَّا ضَرْبَ أَحَدُهُمَا فِي الْآخِرِ ثُمَّ الْحَاصِلُ فِي الْمَسْأَلَةِ، فَمَا بَلَغَ صَحْتُ مِنْهُ،

۶. میراتگر _____ دایک، نوانزه برای له دایکی، شانزه خوشکی له باوکی.

۱ × به شه میرات _____ شه شیک، سییه ک، دووسییه ک.

۶ ÷ _____ شه شیک کی که مه + ۲ + ۴ = ۶.

+ ۱ _____ (عَوْل) به شه شیک.

۷ ÷ _____ ۱ + ۲ + ۴ = ۷.

۱۲ × _____ ساغکردنه وهی به لیدانی ۲ × ۴ = ۱۲.

۸۴ ÷ _____ ۱۲ + ۲۴ + ۴۸ = ۸۴.

حاله تی چسوارم: (وَإِنْ تَبَايَنَّا) نه گهر ژماره ی سهری میراتگره کانی هه ریدوو جوره کان (مُتَبَايِن) پرنکته که وتوو بون، نه و کاتهش (ضَرْبَ أَحَدُهُمَا فِي الْآخِرِ) به که مجار ته وای ژماره ی میراتگره کانی جوریک له ته وای ژماره ی جوره که ی تر ده دری (ثُمَّ الْحَاصِلُ فِي الْمَسْأَلَةِ) نینجا کزی نه و ژماره یه ی له و لیدانه په یدا ده بی، نه و ده بیته (جُزْءُ السَّهْمِ) له ته وای مه سه له که ده دری به (عَوْل)، یان بی (عَوْل)، نینجا (فَمَا بَلَغَ صَحْتُ مِنْهُ) به و لیدانهش گه یشته کام ژماره، نه وه له و ژماره یه مه سه له که ساغ ده بیته وه:

بۆ وینه: دایک و سن کیژو دوو برای له باوکی، بنچینه ی مه سه له که له شه شه-که به شی دایکه که ی لی ده رده چی: شه شیک ی-یکه- بۆ دایکه که، دووسییه کی-چواره- بۆ سن کیژه کان، پاشماوه که شی-یکه- بۆ دوو برایه کان، نینجا به شی سن کیژه کان به سهری اندا به ش نابزو به شه که یان و ژماره که یان (مُتَبَايِن)ن، که وایو: ژماره ی سن کیژه کان وه کو خوی ده هیشتریته وه، ههروه ها به شی دوو برایه کانیش به سهری اندا به ش نابزو به شه که یان و ژماره که یان (مُتَبَايِن)ن، که وایو: ژماره ی دوو برایه کانیش وه کو خوی ده هیشتریته وه، نینجا نه م دووه ی سهری برایه کانیش له گه ل سنی یه که ی سهری کیژه کان (مُتَبَايِن)ن، که وایو: ته وای به کیکیان له ته وای نه وی تر ده دین و ده گاته شه ش، نینجا نه م شه شه ده بیته (جُزْءُ السَّهْمِ) له ته وای مه سه له که ی ده دین و له سس و شه ش ساغ ده بیته وه، به م شیوه یه:

۶. میراتگر _____ دایک، سی کیژ، دوو برا.

۱ × به شه میرات _____ شه شیک، دووسییه ک، پشتییه.

۶ ÷ _____ ۱ + ۴ + ۱ = ۶.

۶ × _____ ساغکردنه وهی به لیدانی ۲ × ۲ = ۶.

۳۶ ÷ _____ ۶ + ۲۴ + ۶ = ۳۶.

وَيُقَاسُ عَلَى هَذَا الْإِنْكَسَارُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ وَأَرْبَعَةٍ، وَلَا يَزِيدُ الْإِنْكَسَارُ عَلَى ذَلِكَ،

(وَيُقَاسُ عَلَى هَذَا) ههروهه (قياس) دهكرتته سهر شكانهوهى سهر دوو جوره ميراتگر (الْإِنْكَسَارُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ وَأَرْبَعَةٍ) شكانهوهى بهشه ميراتهكان به سهر سى جوره ميراتگرو چوار جوره ميراتگردا، واته: نهگر بهشه ميراتهكانى سى جوره ميراتگر، يان چوار جوره ميراتگر به سهرياندا بهش نهدهبو، نهوه ليژهشدا به ههمان شيوهى چوار حالتهكه يپايردوو پهفتار دهكرى:

واته: ژمارهى سهري ههرسيك جورهكان، يان ههر چوار جورهكان بهرامبهر بهشه ميراتهكانيان دهكرى: نهگر (مُتَوَافِق) بون، سههركان دهگه پيندرينهوه بى (وَفَقِى) خويان، نهگر (مُتَبَايِن) بون، سههركان وهكو خويان دههيشترينهوه، ئينجا تهماشا دهكهن: ژمارهى ههرسيك جورهكان، يان ههر چوار جورهكانيش: نهگر (مُتَمَاثِل) بون، نهوه تهنه يهكيكان دهبيته (جُزْءُ السُّهُمِ) وه مهسهلهكه دهدرى، نهگر (مُتَدَاخِل) بون، نهوه زورترهكه يان دهبيته (جُزْءُ السُّهُمِ) وه مهسهلهكه دهدرى، نهگر (مُتَوَافِق) بون، نهوه (وَفَقِى) يهكيكان له يهكيكى تر دهدرى كوى نهو ليډانهش له (وَفَقِى) ژمارهكه يتر دهدرى، ئينجا كوى نهو ليډانهش دهبيته (جُزْءُ السُّهُمِ) وه مهسهلهكه دهدرى، نهگر (مُتَبَايِن) بون، نهوه يهكيكان لهوى تر دهدرى، ئينجا كوى نهو ليډانهش لهوى تر دهدرى، ئينجا كوى نهو ليډانهش دهبيته (جُزْءُ السُّهُمِ) وه مهسهلهكه دهدرى.

(وَلَا يَزِيدُ الْإِنْكَسَارُ عَلَى ذَلِكَ) له شكانهوهى بهشه ميراتهكان به سهر چوار جوردا زياتر نابن، تهنه له خزمهيهتى كويله نازادكرندا نهبن.

وَيُنْفِيهُ كَيْ سَى جُورَى: دوو داپيرهو سى براى لهدايكى دوو مام، بنچينهى مهسهلهكه له شهشه-كه بهشى داپيرهكانى ليدهردهچن-: شهشيكى-يهكه- بى دوو داپيرهكان، سيبهكى-دوهه- بى سى برايهكان، پاشماوهكهشى- سى-يه- بى دوو مامهكان، ژمارهى ههرسيك جوره ميراتگرهكان لهگه ل بهشهكانيان (مُتَبَايِن)ن، كهوابو: ژمارهى سهري گشتيان وهكو خوى دههيشترينهوه، ئينجا ژمارهى سهري دوو داپيرهكهو دوو مامهكه (مُتَمَاثِل)ن وهگه ل ژمارهى سهري سى برايهكانيش (مُتَبَايِن)ن، كهوابو: ژمارهى يهكيكان له تهواوى ژمارهى سى برايهكان دهدرى دهگاته شهش، ئينجا نه م شهشه دهبيته (جُزْءُ السُّهُمِ) وه تهواوى مهسهلهكه دهدرى وه سى وشهش ساغ دهبيتهوه: شهش بى دوو داپيرهكان، نوانزه بى سى برايهكان، ههژده بى دوو مامهكان.

وَيُنْفِيهُ كَيْ چوار جُورَى: دوو ژنو چوار داپيرهو سى براى لهدايكى دوو مام، بنچينهى مهسهلهكه له نوانزهيه به ليډانى سى له چوار-كه بهشى ژنهكان وبرايهكانيان ليدهردهچن-: چواريكى-سى-يه- بى دوو ژنهكان، شهشيكى-دوهه- بى چوار داپيرهكان،

فَإِذَا أَرَدْتَ مَعْرِفَةَ نَصِيبِ كُلِّ صِنْفٍ مِنْ مَبْلَغِ الْمَسْأَلَةِ فَاضْرِبْ نَصِيبَهُ مِنْ أَصْلِ الْمَسْأَلَةِ
فِيمَا ضَرَبْتَهُ فِيهَا فَمَا بَلَغَ فَهُوَ نَصِيبُهُ، ثُمَّ تَقْسِمُهُ عَلَى عَدَدِ الصِّنْفِ.

سپهه کی - چواره - بۆ سئ برابره كان، پاشماوه كه شى - سئ يه - بۆ دوو مامه كان، ئينجا
ژماره ي چوار داپيره كان و به شه كه يان (مُتَوَافِق) ن به نيويه ي، كه و ابو: ژماره ي سه رى
داپيره كان ده گه پيئندريته وه بۆ نيويه ي چوار - كه دوو -، ژماره ي سئ جوړه كانى تريش
له گه ل به شه كانيان (مُتَبَايِن) ن، كه و ابو: ژماره ي سه رى هه رسيكيان وه كو خويان
ده هيتش تريته وه، ئينجا ژماره ي سه رى داپيره كان و ژنه كان و مامه كان (مُتَعَاثِل) ن و له گه ل
ژماره ي سه رى سئ برابره كانيش (مُتَبَايِن) ن، كه و ابو: يه كيكيان له ته و اوى ژماره ي سئ
برابره كان ده ده ي نو ده گاته شه ش، ئه م شه شه ده بيتته (جُزْءُ السُّهُم) ي له ته و اوى مه سه له كه
ده درى و له حه فتاو دوو ساغ ده بيتته وه: هه ژده بۆ دوو ژنه كان، نوانزه بۆ چوار داپيره كان،
بيست و چوار بۆ سئ برابره كان، هه ژده بۆ دوو مامه كان.

ئينجا بزانه: له ساغكردنه وه ي مه سه له كاندا گوتمان: ئه و ژماره يه ي بۆ ساغكردنه وه له
مه سه له كه ده درى پئى ده گوترى: (جُزْءُ السُّهُم) ي مه سه له كه، واته: پارچه يه كي به شه
ميراتيكي مه سه له كه پيش ساغكردنه وه.

جا له بهر نه وه ي ليړه دا مه به ست به شكردنې به شه ميراته كانه - به ساغى - پيويسته
(جُزْءُ السُّهُم) ي گشت مه سه له يه كي ساغ ده كړيته وه بزاني، چونكه (فَإِذَا أَرَدْتَ) هه ر
كاتيك - له دواى ساغكردنه وه ي مه سه له كه - ويستت (مَعْرِفَةَ نَصِيبِ كُلِّ صِنْفٍ مِنْ مَبْلَغِ
الْمَسْأَلَةِ) بزاني: به شى گشت جوړه ميراتريك چه نده له و ژماره يه ي مه سه له كه ي لى ساغ
بوته وه، ئه وه (فَاضْرِبْ نَصِيبَهُ مِنْ أَصْلِ الْمَسْأَلَةِ) به شى ميراتكره كه: كه له بنچينه ي
مه سه له كه - به (عَوْل)، يان بئى (عَوْل) پيش ساغكردنه وه - گرتبو، لى بده (فِيمَا) له و
(جُزْءُ السُّهُم) ي كه (ضَرَبْتَهُ فِيهَا) له بنچينه ي مه سه له كه ت دابو بۆ ساغكردنه وه كه (فَمَا
بَلَغَ) به و ليډانه گه بيشته چند، ئه وه (فَهُوَ نَصِيبُهُ) كوى ليډانه كه به شه ميراته كه يه تى له
ساغكراوه كه (ثُمَّ تَقْسِمُهُ عَلَى عَدَدِ الصِّنْفِ) ئينجا كوى ليډانه كه ش به سه ر ژماره ي
ميراتكره كانى جوړه كه دا به ش بكه، به شكردنه كه به ساغى درده چئ:

پوونكردنه وه: له ويئى يه كه مى ئه م لقه دا: بنچينه ي مه سه له كه له چوار بوو و له هه شت
ساغ بوته وه و (جُزْءُ السُّهُم) ي مه سه له كه ش دوو، جا له بنچينه ي مه سه له كه ژنه كه يه كي
گرتبو و له دووه كه ي (جُزْءُ السُّهُم) ي بده و له ساغكراوه كه به شى ده بيتته دوو، هه روه ما
دوو برابره كانيش ستيان گرتبو و له دووه كه ي (جُزْءُ السُّهُم) ده درى و له ساغكراوه كه
به شيان ده بيتته شه ش.

ههروهه ها له وینهی دووهی ئهم لقه دا: بنچینهی مهسه له که به (عَوْل) کراوی له ههفت بوو و له سی و پینج ساغ بۆته وهو (جُزْهُ السُّهْمِ) مهسه له که ش پینجه، جا له بنچینهی مهسه له (عَوْل) کراوه که: میژده که سی گرتبو و له پینجه که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ له ساغکراوه که بهشی ده بیته پانزه، پینج خوشکه کانیش چواریان گرتبو و له پینجه که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ له ساغکراوه که بهشیان ده بیته بیست.

ههروهه ها له مهسه له که ی حاله تی په که میش- که وینهی دوو جۆره میراتگر بوو-: (جُزْهُ السُّهْمِ) مهسه له که سی بوو، جا له بنچینهی مهسه له (عَوْل) کراوه که: دایکه که په کی گرتبو و له سی په که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ له ساغکراوه که بهشی ده بیته سی، شهش برابره کانیش دوویان گرتبو و له سی په که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ له ساغکراوه که بهشیان ده بیته شهش، دوانزه خوشکه کانیش چواریان گرتبو و له سی په که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ له ساغکراوه که بهشیان ده بیته دوانزه.

ههروهه ها له وینه که ی سی جۆریش: (جُزْهُ السُّهْمِ) مهسه له که شهش بوو، له بنچینهی مهسه له که ش: دوو داپیره کان په کیکیان گرتبو و له شهشه که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ له ساغکراوه که بهشیان ده بیته شهش، سی برابره کانیش دوویان گرتبو و له شهشه که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ به شهکه یان له ساغکراوه که ده بیته دوانزه، دوو مامه کانیش سییان گرتبو و له شهشه که ی (جُزْهُ السُّهْمِ) ده درئۆ به شهکه یان له ساغکراوه که ده بیته ههژده.

ئیتیر هه ر به و جۆره: بهشی گشت میراتگریک- که پیش ساغکردنه وه له بنچینهی مهسه له که گرتویه تی- له و (جُزْهُ السُّهْمِ) ه بده: که له بنچینهی مهسه له که ت داوه، ئینجا کۆی ئه و لیدانه ده بیته بهشی هه مان میراتگر له ساغکراوه که، والحمد لله تعالی.

﴿ ساغکردنه وهی (مَسَائِلُ الرُّدِّ) = مهسه له کانی ره دکردنه وهی میراته زیده که ﴾

له باسی ژماردنی میراتگره کاندای گوتمان: نه گهر میراته که زیاد بوو، میراتگری پشتی و (بیت المال) ش نه بو، ئه وه زیده بیه که بۆ خاوه ن به شهکانی جگه له ژنو میژد ده که ریژندریته وه، ئیستاش لیژره دا باسی نروسکردن و ساغکردنه وهی ئه و مهسه لانه ده که بین و ده لئین: مهسه له کانی گه پاندنه وهی میراته زیده که بۆ خاوه ن به شهکان- ههروهه له (الأنوار) (قطر العارض) دا فرموویانه- ده کړینه چوار بهش:

بهشی په که م: خاوه به شهکان په جۆر بن، واته: په که جۆره به شه میرات بگرن و ژنو میژدیشیان له که لدا نه بن، ئه وه ژماره ی سه ری خاوه ن به شهکان ده بیته بنچینهی مهسه له که: وه که دوو خوشک، یان دوو کیژ: مهسه له که له سی وه دیتته وه سه ر دوو، یان وه که دوو داپیره: مهسه له که له شهشه وه دیتته وه سه ر دوو، نه گهر سی بون دیتته وه سه ر سی... به و جۆره.

به‌شی دوووم: خاوهن به‌شه‌کان له یه‌ک جۆر زیاتر بن، واته: دوو جۆره به‌شه‌میرات، یان زیاتر بگرن و ژنو میزدیشیان له‌گه‌لدا نه‌بن، ئه‌و کاته بنچینه‌یه‌مه‌سه‌له‌که له کۆی ژماره‌ی ئه‌و به‌شه‌میراتانه‌یان دروست ده‌بن: که له لێده‌رچووی به‌شه‌کان وه‌رده‌گیرئ، ئه‌گر له مه‌سه‌له‌که‌دا گه‌راندنه‌وه‌ی میراته‌که نه‌بوایه:

بۆ وینه: داپیره‌یه‌ک و براهیه‌کی له‌دایکی، هه‌ر یه‌که و شه‌شیکێکیان هه‌یه و مه‌سه‌له‌که‌یان له شه‌شه‌وه دیته‌وه سه‌ر دوو، چونکه دوو شه‌شیک ده‌کاته دوو، هه‌ریه‌که و یه‌کێکیان. هه‌روه‌ها دایک و خوشکیکی له‌دایکی: دایکه‌که سێیه‌کی هه‌یه - که دوو - خوشکه‌که‌ش شه‌شیک - که یه‌که - کۆی هه‌ر دوو به‌شه‌کان ده‌کاته سێ، که‌وابو: مه‌سه‌له‌که‌یان له شه‌شه‌وه دیته‌وه سه‌ر سێ، دوو بۆ دایکه‌که، یه‌کێک بۆ خوشکه‌که.

هه‌روه‌ها دایک و کیزیک: دایکه‌که شه‌شیکێ هه‌یه - که یه‌که - کیزه‌که‌ش نیوه‌ی هه‌یه - که سێ - یه - کۆی هه‌ر دوو به‌شه‌کان ده‌کاته چوار، که‌وابو: مه‌سه‌له‌که له شه‌شه‌وه دیته‌وه سه‌ر چوار، سێ بۆ کیزه‌که، یه‌کێک بۆ دایکه‌که.

هه‌روه‌ها دایک و کیزیک و کیزه‌کوێک: دایکه‌که و کیزه‌کوێکه هه‌ر یه‌که و شه‌شیکێکیان هه‌یه و کیزه‌که‌ش نیوه‌ی هه‌یه، کۆی به‌شه‌کان ده‌کاته پینچ، که‌وابو: مه‌سه‌له‌که له شه‌شه‌وه دیته‌وه سه‌ر پینچ، سێ بۆ کیزه‌که، یه‌کێک بۆ دایکه‌که، یه‌که‌کی‌تریش بۆ کیزه‌کوێکه... به‌و جۆره.

به‌شی سێیه‌م: خاوهن به‌شه‌کان یه‌ک جۆر بن، به‌لام ژن، یان میرد له‌گه‌لدا بن، ئه‌و کاته به‌شی ژنه‌که، یان میرده‌که له لێده‌رچووه‌که‌ی به‌شه‌که‌ی خۆیان ده‌یاندریتئ - که نیوه، یان چواریک، یان هه‌شتیکه -، ئینجا پاشماوه‌که‌ش ده‌دریته ئه‌و خاوهن به‌شانه‌ی مافی گه‌راندنه‌وه‌ی میراته‌که‌یان هه‌یه، ئینجا ته‌ماشای ده‌که‌ین:

ئه‌گر پاشماوه‌که‌ش به‌ ساغی به‌ سه‌ر ژماره‌ی سه‌ری ئه‌و خاوهن به‌شانه‌دا به‌ش ده‌بو، ئه‌وه هه‌ر لێده‌رچووه‌که‌ی به‌شی ژنو میرده‌که بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که‌یه: وه‌ک ژنیک و هه‌فت کیز، بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که له هه‌شته - که به‌شی ژنه‌که‌ی لێده‌رده‌چئ - هه‌شتیکێ - یه‌که - بۆ ژنه‌که، پاشماوه‌که‌شی - هه‌فته - بۆ هه‌فت کیزه‌کان. هه‌م وه‌ک میردو سێ کیز، بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که له چواره - که به‌شی میرده‌که‌ی لێده‌رده‌چئ - یه‌کی بۆ میرده‌که، پاشماوه‌که‌شی بۆ سێ کیزه‌که.

به‌لام ئه‌گر پاشماوه‌که به‌ ساغی به‌ سه‌ر خاوهن به‌شه‌کاندا به‌ش نه‌ده‌بو، ئه‌و کاته ته‌ماشای ده‌که‌ین: ئه‌گر پاشماوه‌که و ژماره‌ی سه‌ری خاوهن به‌شه‌کان (مُتَوَافِق) بون، ئه‌وه (وَفِی) ژماره‌ی سه‌ره‌کان له لێده‌رچووه‌که‌ی به‌شی ژنو میرده‌که ده‌درئ، به‌لام ئه‌گر

پاشماوه که و ژماره‌ی سهره‌کان (مُتَبَّأين) بون، ئه و کاته ته‌واوی سهره‌کان له لیده‌رچووه‌که‌ی به‌شی ژنو می‌رده‌که ده‌درئ، ئینجا له هه‌ربوو حال‌دا کۆی لیدانه‌که گه‌یشته کام ژماره، ئه و ژماره‌یه ده‌کریتته بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که‌و له‌و ژماره‌یه ساغ ده‌بیته‌وه:

وینه‌ی (تَوَافِق): می‌ردو شه‌ش کیژ، مه‌سه‌له‌که له چواره-که لیده‌رچووی به‌شی می‌رده‌که‌یه: چوارئکی-یه‌که- بۆ می‌رده‌که، پاشماوه‌که‌شی-سئ-یه- به سهر شه‌ش کیژه‌کاندا به‌ش نابئ، سئو شه‌ش (مُتَوَافِق)ن به سئیه‌ک، که‌وابو: سئیه‌کی شه‌ش کیژه‌کان-که نووه- له لیده‌رچووه‌که‌ی به‌شی می‌رده‌که ده‌ده‌ینو بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که ده‌بیته هه‌شت: دوو بۆ می‌رده‌که، پاشماوه‌که‌ش شه‌شه بۆ شه‌ش کیژه‌کان.

وینه‌ی (تَبَّأين): می‌ردو پینچ کیژ، دیسان مه‌سه‌له‌که له چواره: چوارئکی-یه‌که- بۆ می‌رده‌که، پاشماوه‌که‌شی-سئ-یه- به سهر پینچ کیژه‌کاندا به‌ش نابئ، سئ له‌گه‌ل پینچ (مُتَبَّأين)ن، که‌وابو: ژماره‌ی پینچ کیژه‌کان له لیده‌رچووه‌که‌ی به‌شی می‌رده‌که ده‌ده‌ینو بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که ده‌بیته بیست: پینچ بۆ می‌رده‌که، پانزه‌ش بۆ کیژه‌کان.

به‌شی چواره‌م: خاوه‌ن به‌شه‌کان له یه‌ک جۆر زیاتر بن، به‌لام ژن، یان می‌رد له‌گه‌ل‌دا بئ، ئه و کاته‌ش به‌شی ژنه‌که، یان می‌رده‌که هه‌ر له لیده‌رچووی به‌شه‌که‌ی خۆیان ده‌یاندریتئ-که نیوه، یان چوارئک، یان هه‌شتیکه-، هه‌روه‌ک له به‌شی سئ-یه‌مدا پابرا، ئینجا پاشماوه‌که‌شی ده‌دریتته ئه و خاوه‌ن به‌شانه‌ی مافی گه‌پاندنه‌وه‌ی میراته زیده‌که‌یان هه‌یه، ئینجا ته‌ماشای ده‌که‌ین:

ئه‌گه‌ر پاشماوه‌که‌ش به‌ ساغی به‌سه‌ر کۆی به‌شه میراته‌کانی خاوه‌ن به‌شه‌کاندا به‌ش ده‌بو - واته: ئه و به‌شه میراته‌نای له به‌شی نووه‌مدا ده‌کرانه بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که-، ئه و کاته هه‌ر لیده‌رچووه‌که‌ی به‌شی ژنو می‌رده‌که ده‌کریتته بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که: وه‌ک چوار داپیره‌و ژئیکو شه‌ش خوشکی له‌دایکی، بنچینه‌ی مه‌سه‌له‌که له چواره-که به‌شی ژنه‌که‌ی لیده‌رده‌چئ:- چوارئکی-یه‌که- بۆ ژنه‌که، پاشماوه‌که‌شی-سئ-یه- به سهر کۆی به‌شه‌کانی داپیره‌کانو خوشکه‌کاندا به‌ش ده‌بئ-که شه‌شیکو سئیه‌کیکه‌و کۆیان ده‌کاته سئ:- یه‌کێک بۆ داپیره‌کان، نوو بۆ خوشکه‌کان، هه‌روه‌ک له به‌شی نووه‌مدا پابرا، به‌لام به‌شی داپیره‌کانو خوشکه‌کان به‌ ساغی به‌سه‌ر سهره‌کانیاندا به‌ش نابئو نوویاره مه‌سه‌له‌که له چله‌وه‌هه‌شت ساغ ده‌کریتته‌وه، به‌و (قاعده)یه‌ی له ساغ‌کرینه‌وه‌دا پابرا.

به‌لام ئه‌گه‌ر پاشماوه‌که به‌ ساغی به‌سه‌ر کۆی به‌شه میراته‌کاندا به‌ش نه‌ده‌بو، ئه و کاته کۆی به‌شه میراته‌کانی ئه و خاوه‌ن به‌شانه‌ی مافی گه‌پاندنه‌وه‌ی میراته‌که‌یان هه‌یه، له لیده‌رچووه‌که‌ی به‌شی ژنه‌که، یان می‌رده‌که بده، ئینجا کۆی لیدانه‌که گه‌یشته کام ژماره،

ئو دەكریته بنچینهی مهسهلهكه: وهك تو كیزو شهش داپیره و چوار ژن، مهسهلهكه له ههشته-كه بهشی ژنهكهی لێدەردەچی-: ههشتیگی-یهكه- بۆ چوار ژنهكان، پاشماوهكهشی-ههفته- به سەر كۆی بهشه میراتهكانی داپیرهكان و كیزهكاندا بهش نابێ -كه شهشیکێكو نووسییهكه و كۆیان دهكاتە پینچ-، جا پینچهكهی كۆی بهشهكان و ههفتهكهی پاشماوهكهش (مُتَبَايِن)ن، كه وابو: پینچهكه له لێدەرچووهكهی بهشی ژنهكه دهدهین- كه ههشته-، بنچینهی مهسهلهكه دهبیته چل:

ئینجا كه ساغکردنه وهك تهواوکردو ههزت كرد بزانی له كۆی مهسهلهكه- گهشت میراتگریك چهندی ههیه، ئه و كاته بهشه میراتهكهی ژنهكه، یان میردهكه له و ژمارهیه بده: كه له لێدەرچووی بهشهكه ت دابو، ئه وه كۆی لێدانهكه دهبیته بهشی وی له بنچینهی مهسهلهكه، بۆ وینه: له مهسهلهكهی پرابردودا بهشی چوار ژنهكان یهك بوو، له و پینچهی بده: كه كۆی بهشه میراتهكان بوو و له لێدەرچووی بهشی ژنهكانت دابو، ئه و كاته بهشی ژنهكان- له چلهكه- دهبیته پینچ.

ههروهها بهشه میراتی ئه و خاوهن بهشانهش كه مافی گهراندنه وهی میراتهكه یان ههیه له پاشماوهكه بده: كه له پاش بهشی ژنهكه، یان میردهكه ماوه تهوه، ئه وهش دهبیته بهشی وی، بۆ وینه: له مهسهلهكهی پرابردودا: داپیرهكان یهكێکیان ههبوو له ههفتهكهی پاشماوهكهی بدهو له چلهكه بهشیان دهبیته ههفته، هه م كیزهكانیش چواریان ههبوو، له ههفتهكهی پاشماوهكهی بدهو له چلهكه بهشیان دهبیته بیست و ههشت.

ئینجا نهگه ر له نوای دیاری کردنی بهشه میرات، بهشه میراتهکانیش به سەر سەری خاوهنەکانیاندا به ساغی بهش نهدهبون، ئه وه هه ر به و (قاعده) پرابردوانه ی له باسی ساغکردنه وهی مهسهلهكاندا پووتمان کردنه وه، لێره شدا کرداری ساغکردنه وه جی به جی بکه، كه واته: له مهسهلهكه ی پرابردودا: بهشهکانی ژنهكان و داپیرهكان و كیزهكان گهشتیان له گه ل سەری خاوهنەکانیان (مُتَبَايِن)ن، كه وابو: سەر هەكان وهكو خۆیان دههیشترینه وه، ئینجا ژماره ی سەری داپیرهكان و سەری ژنهكان (مُتَوَافِق)ن به نیوهی، كه وابو: نیوهی سەری ژنهكان له تهواوی سەری داپیرهكان دهدهین و دهبیته نوانزه، ئه م نوانزه یهش له گه ل ژماره ی تو كیزهكان (مُتَوَافِق)ن به سیهك، كه وابو: سیهکی تو-كه سیهیه- له نوانزه كه دهدهین و دهكاتە سێ و شهش، جا ئه م سێ و شهش دهبیته (جُزءُ السُّهُم) له چلهكه ی دهدهن، جا له (١٤٤٠) هه زارو چوار سهدو چل ساغ دهبیته وه: (١٨٠) سه دوههشتا بۆ ژنهكان، (٢٥٢) نووسه دو په نجاو دوو بۆ داپیرهكان، (١٠٠٨) هه زارو ههشت بۆ كیزهكان.

(فَرَعَ) مَاتَ عَنْ وَرَثَةٍ فَمَاتَ أَحَدُهُمْ قَبْلَ الْقِسْمَةِ فَإِنْ لَمْ يَرِثِ الثَّانِي غَيْرَ الْبَاقِينَ وَكَسَانَ
 إِرْثُهُمْ مِنْهُ كَأِثْمِهِمْ مِنَ الْأَوَّلِ جُعِلَ كَأَنَّ الثَّانِي لَمْ يَكُنْ وَقُسِمَ بَيْنَ الْبَاقِينَ كَأَخْوَةٍ
 وَأَخَوَاتٍ أَوْ بَيْنَ وَرَثَاتِ مَاتَ بَعْضُهُمْ عَنِ الْبَاقِينَ، وَإِنْ لَمْ يَنْحَصِرْ إِرْثُهُ فِي الْبَاقِينَ أَوْ
 الْخَصَرَ وَاخْتَلَفَ قَدْرُ الْإِسْتِحْقَاقِ فَصَحَّ مَسْأَلَةُ الْأَوَّلِ ثُمَّ مَسْأَلَةُ الثَّانِي ثُمَّ

﴿ فَرَعَ: لَهُ بَاسِي (الْمَتَّاسَخَاتِ) = گواستنهومی میرات له مردوویک بو مردوویکی تر ﴾

واته: پیش به شکر دنی میراته که به کیك له میراتگره کان بمری.
 که ابو: هر کاتیک (مَاتَ عَنْ وَرَثَةٍ) به کیك مرد و کومه له میراتگری کی له پاش به جی مان
 (فَمَاتَ أَحَدُهُمْ قَبْلَ الْقِسْمَةِ) جا پیش به شکر دنی میراته که به کیکیان مرد، نه وه ته ماشا
 ده کهین:

(فَإِنْ لَمْ يَرِثِ الثَّانِي غَيْرَ الْبَاقِينَ) نه گهر جگه له میراتگره کانی مردووه که ی به که م هیچ
 میراتگری کی تر میراتی له مردووه که ی دووهم نه ده گرتو (وَكَانَ إِرْثُهُمْ مِنْهُ كَأِثْمِهِمْ مِنَ الْأَوَّلِ)
 میراتگرته که شیان له مردووه که ی دووهم وه ک میراتگری تیان له مردووه که ی به که م بو، نه وه
 بو دروستگر دنی مه سه له که (جُعِلَ كَأَنَّ الثَّانِي لَمْ يَكُنْ) وا داده ندری که مردووه که ی دووهم
 له گه ل میراتگره کانی مردووه که ی به که مدا نه بو وه (وَقُسِمَ بَيْنَ الْبَاقِينَ) میراته که له نیوان نه و
 میراتگرانه دا به ش ده کری که نیستا ماون:

(كَأَخْوَةٍ وَأَخَوَاتٍ) وه کو به کیك له برابه کان و خوشه کانی له باوکی ی مردووه که پیش
 به شکر دنی میراته که بمری، نه وه وا داده ندری مردووه که ی دووهم هر نه بو وه ژماره ی نه و
 میراتگرانه ی نیستا ماون ده بیته بنچینه ی مه سه له که .

(أَوْ بَيْنَ وَرَثَاتِهِ) یان وه کو کوره کان و کیزه کانی مردووه که (مَاتَ بَعْضُهُمْ عَنِ الْبَاقِينَ)
 هه ندری کیان بمرن و نه وانی تریش بمینن، لیتره شدا هر چه ند کوره کان و کیزه کان ده بنه
 خوشه و برای مردووه که ی دووهم، به لام هر ژماره که یان ده بیته وه بنچینه ی مه سه له که و وا
 داده ندری مردووه که ی دووهم هر نه بو وه .

(وَإِنْ لَمْ يَنْحَصِرْ إِرْثُهُ فِي الْبَاقِينَ) به لام نه گهر میراته که ی مردووه که ی دووهم ته نها بو نه و
 میراتگرانه نه بو: که نیستا ماون، به لکو میراتگری تر هاو به شیان له گه ل ده گردن، یان ته نها
 بو هه ندری که ی دووهم (أَوْ اِنْحَصَرَ) یان هر بو نه و میراتگرانه بوو: که نیستا ماون،
 به لام (وَاخْتَلَفَ قَدْرُ الْإِسْتِحْقَاقِ) نه ندازه ی میراته که یان له مردووه که ی به که م دووهم
 جیاواز بوو، نه وه له هر سیک حاله تدا (فَصَحَّحَ مَسْأَلَةَ الْأَوَّلِ) مه سه له ی مردووه که ی به که م
 ساغ بکه وه (ثُمَّ مَسْأَلَةَ الثَّانِي) نیجا مه سه له ی مردووه که ی دووهم میس ساغ بکه وه (ثُمَّ)
 نیجا که هر دوو مه سه له کانت ساغ کردنه وه ته ماشا بکه :

إِنْ انْقَسَمَ نَصِيبُ الثَّانِي مِنْ مَسْأَلَةِ الْأَوَّلِ عَلَى مَسْأَلَتِهِ فَذَلِكَ، وَإِلَّا فَمِنْ كَانَ يَتَنَهَمَا مُوَافَقَةً ضَرْبٍ وَفَقُّ مَسْأَلَتِهِ فِي مَسْأَلَةِ الْأَوَّلِ، وَإِلَّا كَلَّهَا فِيهَا فَمَا بَلَغَ صَحْتًا مِنْهُ، ثُمَّ مَنْ لَهُ شَيْءٌ مِنَ الْأُولَى أَخَذَهُ مَضْرُوبًا فِيمَا ضُرِبَ فِيهَا،

(لِنْ انْقَسَمَ نَصِيبُ الثَّانِي) نه گهر نهو به شه میراته ی مردووه که ی دووهم - که (مِنْ مَسْأَلَةِ الْأَوَّلِ) له مهسه له ی مردووه که ی یه که م گرتبوی - به ساغی بهش ده بو (عَلَى مَسْأَلَتِهِ) به سهر مهسه له که ی خوی دا - که نووه مه که یه - (فَذَلِكَ) نهو ناشکرایه و کاری گواستنه وه که ناسانه: وه ک ژنیک بمری و میربو نوو خوشکی له باوکی ی له پاش به جن بعینن، نینجا له و نوو خوشکانه ش - پیش به شکردنی میراته که - خۆشکیکیان بمری و خوشکه که ی ترو کیژنکی له پاش به جن بعینن، نهوه مهسه له که ی یه که م له شه شه به لیدانی نوو له سی - که بهشی میرده که و خوشکه کانیا ن لده رده چی -، نینجا (عَوْل) ده کری بۆ حهفت، مهسه له که ی نووه میش له نووه - که بهشی کیژه که ی لده رده چی -، نینجا بهشی خوشکه مردووه که له مهسه له که ی یه که م نوو بو، چونکه به هر نوو خوشکه کان نووسییه کیان گرتبو - که چواره - نووه که ش به سهر مهسه له که ی خوی دا بهش ده بین، که واته: به شه که ی مردووه که ی دووم - که له مهسه له که ی یه که م گرتبوی - یه کسر ده درتته میراتگره کانی خوی: یه کیک بۆ کیژه که ی به خاوه ن بهشی، یه که که ی تریش بۆ خوشکه که ی به (عصبه یی).

(وَإِلَّا) به لام نه گهر به شه میراته که ی مردووه که ی دووهم - که له مردووه که ی یه که م گرتبوی - به سهر مهسه له که ی خوی دا بهش نه ده بو، نهو کاته ش ته ماشا بکه: (فَمِنْ كَانَ يَتَنَهَمَا مُوَافَقَةً) نه گهر له نیوان مهسه له که ی مردووه که ی دووهم و به شه میراته که ی (تَوَافَق) هه بو (ضَرْبٍ وَفَقُّ مَسْأَلَتِهِ فِي مَسْأَلَةِ الْأَوَّلِ) نهوه (وَفَقُّ) مهسه له ی مردووه که ی دووهم له ته وای مهسه له ی مردووه که ی یه که م ده درئ (وَإِلَّا) به لام نه گهر (مُتَوَافِق) نه بون، به لکو مهسه له که و به شه که ی دووه مه که (مُتَبَايِن) بون، نهو کاته (كَلَّهَا فِيهَا) ته وای مهسه له ی دووه مه که له ته وای مهسه له ی یه که مه که ده درئ، نینجا له هر نوو حاله تی لیدانه کاندای (فَمَا بَلَغَ) کزی لیدانه کان گه یشته کام ژماره، نهوه (صَحْتًا مِنْهُ) هه ربوو مهسه له ی یه که مه که و دووه مه که له کزی نهو لیدانه ساغ ده بنه وه:

(ثُمَّ) نینجا که هه ربوو مهسه له کان له ژماره یه ک ساغ بونه وه، نهو کاته بۆ به شکردنی میراتی هه ربوو مردووه کان بلئ:

(مَنْ لَهُ شَيْءٌ مِنَ الْأُولَى) هه ر میراتگریک - جگه له مردووه که - به شه میراتیکی له مهسه له که ی یه که م هه یه، نهوه (أَخَذَهُ مَضْرُوبًا فِيمَا ضُرِبَ فِيهَا) که به شه میراته که ی ده گری له و ژماره یه ده درئ: که له مهسه له که ی یه که م دربو - که (وَفَقُّ) مهسه له که ی دووهم بو، یان ته واهه که ی بو - نینجا کزی لیدانه که گه یشته کام ژماره، نهوه بهشی نهو میراتگریه له کزی هه ربوو مهسه له کان.

وَمَنْ لَهُ شَيْءٌ مِنَ الثَّانِيَةِ أَخَذَهُ مَضْرُوبًا فِي نَصِيبِ الثَّانِي مِنَ الْأُولَى أَوْ فِي وَفْقِهِ إِنْ كَانَ بَيْنَ مَسْأَلَتِهِ وَنَصِيْبِهِ وَفَقٌّ.

هه ره وها (وَمَنْ لَهُ شَيْءٌ مِنَ الثَّانِيَةِ) هه میراتگریک به شه میراتیکی له مهسه له که ی دووهم هه یه، نه وه (أَخَذَهُ مَضْرُوبًا فِي نَصِيبِ الثَّانِي) که به شه میراته که ی دهگری له ته وای به شی مردووهم که ی دووهم ده دری- که (مِنِ الْأُولَى) له یه که مه که گرتبو ی- نه گه به شه که ی مهسه له که ی (مُتَبَّانِ) بن (أَوْ فِي وَفْقِهِ) یان به شه میراته که له (وَفَقُّ) ی به شی مردووهم که ی دووهم ده دری (إِنْ كَانَ بَيْنَ مَسْأَلَتِهِ وَنَصِيبِهِ وَفَقٌّ) نه گه له نیوان مهسه له ی دووهم که وه به شه که ی (تَوَافُق) هه بی، ئینجا کزی لیدانه که به شی نه و میراتگریه له کزی هه ر دوو مهسه له کان، ئینجا ناگا داریه: له کزی مهسه له کان به شی مردووهم که دامه نن.

وَيُنَاسِي (تَوَافُق): نوو داپیره و خوشکیکی له دایکی و خوشکیکی له باوکی و خوشکیکی له دایک و یوایکی، ئینجا پیش به شکردنی میراته که خوشکه له دایکیه که مرد، له پاشی به جی مان: دایکی دایک- که یه کیک له نوو داپیره گانه- و خوشکیکی له دایکی- که خوشکه له دایک و باوکیه که یه- و نوو خوشکی له دایک و یوایکی- که له یه که مه که دا نه بون-: مهسه له که ی یه که له شه شه و له نوازه ساغ ده بیته وه، مهسه له که ی دووهمیش له شه شه، ئینجا به شی خوشکه مردووهم که له یه که مه که نوو بو و له گه له مهسه له نووهمه که ی خوی (مُتَوَافُق) ن به نیوه یی، که و ابو: نیوه ی مهسه له که ی دووهم- که سی یه- له ته وای یه که مه که ده دری- که نوازه یه- له سی و شهش هه ر دوو مهسه له کان ساغ ده بنه وه:

ئینجا هه ر داپیره یه که له یه که مه که یه کی هه بو، که و ابو: یه که که ی هه ر داپیره یه که له سی یه که ده دری و له کزی هه ر دوو مهسه له کان هه ر داپیره یه که به شی ده بیته سی، هه م داپیره که ی مهسه له ی دووهمیش له نووهمه که یه کی هه بو و له (وَفَقُّ) ی به شی خوشکه مردووهم که ده دری- که یه که- و به شی نه م داپیره نه مجارهش له کزی هه ر دوو مهسه له کان هه ر ده بیته یه که، خوشکه له دایک و یوایکیه که ش له یه که مه که شه شی گرتبو و له سی یه که ده دری و له کزی هه ر دوو مهسه له کان به شی ده بیته هه زده، هه ر نه م خوشکه ش له نووهمه که یه کیکی گرتبو و له (وَفَقُّ) ی به شی خوشکه مردووهمه که ی ده ده یین و نه مجارهش له کزی هه ر دوو مهسه له کان به شی هه ر ده بیته یه که، خوشکه له باوکیه که ش له یه که مه که نووی گرتبو و له سی یه که ده دری و له کزی مهسه له کان به شی ده بیته شهش، به لام له نووهمه که هیچی نیه، نوو خوشکه کانی له دایک و یوایکیش له نووهمه که چواریان هه بو و له (وَفَقُّ) ی به شی خوشکه مردووهمه که ده دری و له کزی مهسه له کان به شیان هه ر ده بیته وه

چوار، ئەم دووانەش لە یەکەمەکە هیچیان نەگرتبو؟ چونکە لە یەکەمەکەدا ھۆبەکی میرات نەگرتن ھەبۆ، ھەروەک لە (نہایە) و (مغنی)دا فەرموویانە.

وینھە (تَبَّأَيْنَ): ژنیک و سێ کوپو کیزێک، ئینجا پێش بەشکردنی میراتەکە کیزەکە مرد، ھەر ئەو میراتگرانی تازە لە پاش بەجێمان، بەلام لە دووھەکەدا ژنەکە دەبیتتە دایکی کیزە مریووەکە و سێ کوپوکانیش دەبنە برای کیزە مریووەکە، جا مەسەلە یەکەمەکە لە ھەشتە، مەسەلە یەدوھەمەکەش لە شەشە، بەلام لە ھەژدە ساخ دەبیتتە: بەشی کیزە مریووەکە لە مەسەلەکی یەکەم تەنھا یەک بوو، واتە: بەشی کیزە مریووەکە لە گەڵ مەسەلە دووھەمەکی خۆی-کە ھەژدە- (مُتَّبَإَيْنَ)، کە وابو: تەواوی مەسەلەکی دووھەم-کە ھەژدە- لە تەواوی مەسەلە یەکەم دەدرئ-کە ھەشتە-، لە سەدوچل و چوار ساخ دەبیتتە: ژنەکە لە یەکەمەکە یەک ھەبو و لە ھەژدە دەدرئ و لە کۆی ھەردوو مەسەلەکان بەشی دەبیتتە ھەژدە، ھەم لە دووھەمەکەش بە دایکیاتە سێ ھەبو و لە بەشی کیزە مریووەکە دەدرئ-کە یەک- ئەمجارەش لە کۆی ھەردوو مەسەلەکان بەشی ھەر دەبیتتە سێ، ھەر کوپوکیش لە سێ کوپوکان لە یەکەمەکە نووی ھەبو و لە ھەژدە دەدرئ و لە کۆی ھەردوو مەسەلەکان بەشی ھەر یەکێک دەکاتە سێ و شەش، ھەم لە دووھەمەکەش بە بریاتی ھەر یەک و پینجی ھەبو و لە بەشی کیزە مریووەکە دەدرئ-کە یەک-، ئەمجارەش بەشی ھەر یەکێکیان لە کۆی ھەردوو مەسەلەکان ھەر دەکاتە پینج.

ئینجا بزائە: نەگەر میراتگری سێ یەمیش مرد، ئەو کاتە ئەو ژمارە یەمی ھەردوو مەسەلەکانی ئی ساخ بونەتەو، وەک مەسەلە یەکەمەکە دادەندرئ مەسەلەکی مریووەکە سێ یەمیش وەک مەسەلەکی دووھەم دادەندرئ، کە واتە: نەگەر بەشی مریووەکە سێ یەم-کە لە کۆی یەکەمەکە و دووھەمەکە گرتبوی- بە سەر مەسەلەکی سێ یەمدا بەش دەبو، ئەو ناسانە، بەلام ئەگەر بەش نەدەبو، تەماشابکە: ئەگەر بەشی سێ یەمەکە و مەسەلە سێ یەمەکە (مُتَّبَإَيْنَ) بون، ئەو تەواوی سێ یەمەکە لە کۆی یەکەمەکە و دووھەمەکە بە، وە ئەگەر بەشی سێ یەمەکە و مەسەلە سێ یەمەکە (مُتَّوَأَفِق) بون، ئەو کاتە (وَفِق)ی سێ یەمەکە لە کۆی یەکەمەکە و دووھەمەکە بە، ئینجا لە ھەردوو حالەتدا کۆی لیدانەکە گەشتە کام ژمارە، ئەو لەم ژمارە یە ھەرسێکیان ساخ دەبنەو.

ئینجا ھەر میراتگریک لە کۆی یەکەمەکە و دووھەمەکە بەشە میراتیکی ھەبێ، ئەو کە وەری دەگرئ: لە (وَفِق)ی سێ یەمەکە دەدرئ- ئەگەر (مُتَّوَأَفِق) بوبێ-، یان لە تەواوی سێ یەمەکە دەدرئ- ئەگەر (مُتَّبَإَيْنَ) بوبێ- وە ھەر میراتگریکیش لە سێ یەمەکە بەشی ھەبێ، ئەو کە وەری دەگرئ لە تەواوی بەشی مریووەکە سێ یەم دەدرئ: کە لە

مهسه له کانی تر گرتبوی، یان له (وفاق)ی به شی مردووه که سی سیه م ده درئ نه گهر (توافق) هبئ. جا نه گهر مردوونکی چواره میش بمرئ، چواره مه که به نووم داده ندئ... ئیتر هر به و جوره په رفتار بکه، هر وه له (الانوار)و (مغنی)دا پوون کراوه ته وه.

﴿ پاشکو: له باره ی چوئیه تی به شکردنی میرات به گویره ی به شه میراته کان ﴾

ئم باسه زور گرنه و به ره می زانستی میراته، جا نه گهر میراته که، پاره بوو، یان نه و جوره شتانه بون: که نه اندازه یان وه کو په کتری به، نه وه په کسر به په کیک له و پښگایانه ی داهاتوو به ش ده کړئ، نه گهر نا: نه و کاته میراته که ده قرسیندرئو به پاره نرخ ی بئ دیاری ده کړئ، ئینجا به په کیک له و پښگایانه ی داهاتوو به ش ده کړئ، هر وه له (الانوار)و (حاشیة البقری)دا پوون کراونه وه:

رینگای په که م: به شه میراتی گشت میراترک-که له مهسه له که گرتویه تی- له هموو میراته که بده، ئینجا کوی لیدانه که گه یشته کام ژماره، نه و ژماره ی به سر مهسه له که دا به ش بکه، له و به شکردنه چند ده وچوو، نه وه به شی میراترکه که یه:

بو وینه: میراترکه کان دایکو ژنیک و مامیک بون، میراته که ش سهد دینار بوو، نه وه مهسه له که له نوازیه: سی بئ ژنه که یه، چوار بئ دایکه که یه، پینج بئ مامه که یه، ئینجا سی په که ی ژنه که له سهد دیناره که بده ده گاته سیسه د، به سر نوازیه که ی مهسه له که دا به شی بکه: بیست و پینج دهر ده چئ، که واته: به شی ژنه که له و سهد دیناره بیست و پینج دیناره، نه مجاره ش چواره که ی دایکه که له سهد دیناره که بده ده گاته چواره سهد، به سر نوازیه که دا به شی بکه: سی و سی و سییه کیک دهر ده چئ، که واته: به شی دایکه که ش سی و سی دینارو سییه که دینار که، نه مجاره ش پینجه که ی مامه که له سهد دیناره که بده ده گاته پینج سهد، به سر نوازیه که دا به شی بکه: چلو یه کو نووسییه که دهر ده چئ، که واته: به شی مامه که ش چلو یه ک دینارو نووسییه که دیناره.

رینگای دووه م: به شی هر میراترک-که له مهسه له که گرتویه تی- نیسبت بده لای مهسه له که، ئینجا به گویره ی نه و نیسبت له میراته که وه ریگره و بیده میراترکه که:

بو وینه: له مهسه له که ی پاپر دوودا: سی په که ی ژنه که چوار یکی مهسه له که یه، که و ابو: چوار یکی سهد دیناره که بیست و پینج دیناره و بیده ژنه که، چواره که ی دایکه که ش سییه کی مهسه له که یه، که و ابو: سییه کی سهد دیناره که سی و سی دینارو سییه که دینار که و بیده دایکه که، پینجه که ی مامه که ش چوار یکی که ش ش شیک کی مهسه له که یه، که و ابو: چوار یکی سهد دیناره که- که بیست و پینج دیناره- له گه ل ش شیک کی سهد دیناره که- که شانزه دینارو نووسییه که دیناره- ده کاته چلو یه ک دینارو نووسییه که دینار، بیده مامه که، والحمد لله تعالی.

(کتابُ الوَصَايَا)

تَصِحُّ وَصِيَّةُ كُلِّ مُكَلَّفٍ حُرٍّ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا وَكَذَا مَحْجُورٌ عَلَيْهِ بِسَفَهٍ عَلَى الْمَذْهَبِ،
لَا مَجْنُونٍ وَمُعْمَى عَلَيْهِ وَصِيٍّ،

﴿ كِتَابُ الْوَصَايَا: نُهْمِيه پهرتوکی وهسیتنه کان ﴾

وهسیت: به خشینی مافیکه که له دوی مردن جی به جی بکری. جا بزانه: له سهره تای نیسلامدا وهسیتکردنی به مال بۆ دایکو باوک و خزمان واجب بوو، نینجا به نایه ته کانی میرات واجب بوونه که ی (نسخ) بۆوه، به لام بریاری سوننه تی وهسیت له سییه کی مالدا هر برده وام ماوه ته وه، هر وه که له (مغنی) دا فرموویه تی، پیغه مبه ر علیه السلام ده فرمووی: ﴿مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُرِيدُ أَنْ يُوصِيَ فِيهِ بَيْتَ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ﴾ رواه الشيخان، باش نیه بۆ مروفی موسولمان شتیکی ه بئ و بیه وی له دوی مردن بیکاته خیر، نو وه وی به سهردا بره وهسیت نه کا، ته نها و باشه وهسیتنه کی له لای خوی نوسرابی.

نینجا بزانه: نه گهر مروؤ مافیکی خوی گهره ی له سهر بوو، یان مافیکی ناده میزادانی له سهر بوو، یان شتیکی که سیتی تری له لا بوو، له و حاله تانه دا وهسیتکردن بۆ دانه وه ی نو مافه— واجبه نه گهر هیچ که سیک نه بی نو مافه ناشکرا بکا، هر وه که له (تحفة) بو (مغنی) دا فرموویانه.

دیسان بزانه: هر پامه وهسیت بۆ نو جوړه که سه بکا: که بزانی له تاوانکاری سهر فی ده کا، هر وه ها هر پامه: به زیت له سییه کی مالی خوی وهسیت بکا نه گهر مه به سستی بی به شکردنی میراتگره کانی بی.

جا نه وهش بزانه: وهسیت بۆ خزمو که سه کانی خوی خیری زوتره له وهسیت بۆ بیگانه. هر وه ها خیرکردن له حاله تی زیندووه تی دا خیری زوتره له خیرکردنی دوی مردن، هر وه که هر نووکیان له چند حدیستیکی (صحیح) دا هاتون و له (تحفة) و (مغنی) شدا فرموویانه.

جا بزانه: وهسیت له م بوکانه پیک دی: (الْمَوْصِي) = وهسیتگر. (الْمَوْصِي لَهُ) = وهسیت بۆ کراو. (الْمَوْصِي بِهِ) = وهسیت پیکراو. (الصِّيغَةُ) = گوتی وهسیتکردن.

پوکنی به که م: وهسیتگر (تَصِحُّ وَصِيَّةُ كُلِّ مُكَلَّفٍ حُرٍّ) دروسته: وهسیتکردنی گشت مروؤتیک که بالغ و عاقل بی و نازاد بی و زور لیکراو نه بی، اته: وهسیتکه به خوشی خوی بی (وَإِنْ كَانَ كَافِرًا) هر چند کافریش بی (وَكَذَا مَحْجُورٌ عَلَيْهِ بِسَفَهٍ) هر وه ها وهسیتی نو که سهش دروسته که له دهستکاری کردنی مالی خوی قده غه کرابی، به هوی به فیژودانی مالی خوی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فرمووده ی پاستی مه زه مبه.

(لَا مَجْنُونٍ وَمُعْمَى عَلَيْهِ) به لام وهسیتی شیت و له هوشچو دروست نیه، هم (وَصِيٍّ) وهسیتی مندالیش دروست نیه، چونکه نه وانه بایه خ به گوته کیان ناری.

وَلِي قَوْلٍ تَصِحُّ مِنْ صَبِيٍّ مُمَيِّزٍ، وَلَا رَقِيقٍ، وَقِيلَ: إِنْ عَتَقَ ثَمَّ مَاتَ صَحَّتْ، وَإِذَا أَوْصَى لِجَهَةِ عَامَّةٍ فَالْشَّرْطُ أَنْ لَا تَكُونَ مَعْصِيَةً كَعِمَارَةَ كَنِيسَةَ، أَوْ لِشَخْصٍ فَالْشَّرْطُ أَنْ يُتَّصَرَ لَهُ الْمَلِكُ، فَتَصِحُّ لِحَمَلٍ وَتَنْفُذُ إِنْ انفَصَلَ حَيًّا

به لأم (وَقِي قَوْلٍ تَصِحُّ مِنْ صَبِيٍّ مُمَيِّزٍ) له فرموده دیه کی بی هیژدا: وه سیت کردنی مندالی فامیده دروسته (وَلَا رَقِيقٍ) هروه ها وه سیتی کزلهش دروست نیه، به لأم (وَقِيلَ: إِنْ عَتَقَ ثَمَّ مَاتَ صَحَّتْ) له فرموده دیه کی بی هیژدا: نه گهر کزله که پیش مردنی نازاد کرابین، وه سیت که ی دروست ده بی.

پوکنی دووم: وه سیت بؤکراو (وَإِذَا أَوْصَى لِجَهَةِ عَامَّةٍ) هر کاتیک وه سیتی کرد بی پووئی گشتی، نه وه (فَالشَّرْطُ) مهرجی دروست بونی وه سیت که نه مهیه: (أَنْ لَا تَكُونَ مَعْصِيَةً) پوهه که گونا هکاری نه بین (كَعِمَارَةَ كَنِيسَةَ) وه کو دروست کردن و نو پکردنه وه ی که نیتسه و سینه ماو مه یخانه و چاپ کردنی ته ورات و نینجیل و گشت په پتووک کانی زانستی چه پام و هر جوره چه پامیکی ترو ناپه سندی کی تر.

نینجا بزانه: بی دروست بونی وه سیت مهرج نیه ناوی وه سیت بؤکراوه که بلئی، که وابو: نه گهر ته نها گوتی: سیتی کی مالْم وه سیت بی. واته هیچ وه سیت بؤکراو نیکشی دیاری نه کرد، نه وه ده بیته وه سیت و ده بریته گداو ه ژاران، هروه ها نه گهر بلئی: سیتی کی مالْم وه سیت بی بؤ خوی گهره. نه وهش دروست ده بی و له پوهه کانی خیر و چاکه سه رف ده کری، هروه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

(أَوْ لِشَخْصٍ) یان نه گهر وه سیتی کرد بی مَرُوفِيك، واته: بی دیار کراویک، نه کاته (فَالشَّرْطُ) مهرجی دروست بونی وه سیت که نه مهیه: گونا هکاری و ناپه سندی تی دا نه بین، هروه که له زوری سهرچاوه کاندا فرموویانه، هم (أَنْ يُتَّصَرَ لَهُ الْمَلِكُ) دیار کراوه که— له کاتی وه سیت کردنه که دا— بگونج بیته خاوهن ملك، که واته: وه سیت دروست نیه: بی مردوو و بی نازده لو بی شتی نه بوو، وه که بلئی: وه سیت بی بؤ کزپه ی نه م نافرته که له مه ودوا په پیدا ده بی. یان بی مزگه و تیک که له مه ودوا دروست ده کری. نه وانه دروست نینه.

به لأم نه گهر نه بووه که بکریته پابه ندی هه بوویک، وه که بلئی: وه سیت بی بؤ منداله کانی فلانکس: نه وانه ی نیستای و نه وانه ی له مه ودواش ده بین. یان بلئی: وه سیت بی بؤ مزگه وتی نیستای نه م گونده و بی مزگه وت کانی تریش که له مه ودوا له م گونده دا دروست ده کری. نه و کاته وه سیت که دروست ده بی، هروه که له (تحفة) و (نهاية) دا پرون کراوه ته وه.

نینجا (فَتَصِحُّ لِحَمَلٍ) وه سیت بی کزپه ی ناوژگ دروست ده بی: که له کاتی وه سیت که دا هه بی (وَتَنْفُذُ) وه سیت که ش جی به جی ده بی (إِنْ انفَصَلَ حَيًّا) به و مهرجی کزپه که:

وَعَلِمَ وَجُودَهُ عِنْدَهَا بِأَنَّ الْفَصْلَ لِدُونِ سِنَّةٍ أَشْهُرٍ، فَإِنَّ الْفَصْلَ لِسِنَّةٍ أَشْهُرٍ فَأَكْثَرَ
وَالْمَرْأَةُ فِرَاشُ زَوْجٍ أَوْ سَيِّدٍ لَمْ يَسْتَحِقَّ، فَإِنَّ لَمْ تَكُنْ فِرَاشًا وَالْفَصْلَ لِأَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعِ
سِنِينَ فَكَذَلِكَ أَوْ لِدُونِهِ اسْتَحَقَّ فِي الْأَظْهَرِ، وَإِنْ أَوْصَى لِعَبْدٍ فَاسْتَمَرَ رِقُّهُ فَالْوَصِيَّةُ
لِسَيِّدِهِ، وَإِنْ عَتَقَ قَبْلَ مَوْتِ الْمُوصِي فَلَهُ، وَإِنْ عَتَقَ بَعْدَ مَوْتِهِ ثُمَّ قَبِلَ بِنِسْبَةِ عَلِيِّ أَنْ
الْوَصِيَّةُ بِمِثْلِكَ؟

به زندووی له دایکی جیا بییته وهو گیانی جیگربووشی تی دابی (وَعَلِمَ وَجُودَهُ عِنْدَهَا)
بشزاندری له کاتی وهسیتکردنه که دا کوربه که هه بووه: (بِأَنَّ الْفَصْلَ لِدُونِ سِنَّةٍ أَشْهُرٍ) وهک
له کاتی وهسیتکردنه وه تا ماوه یه کی که متر له شهش مانگ کوربه که له دایکی جیا بییته وه،
هر چند ژنه ناوسه کهش سه رجی بی کرابی.

(فَإِنَّ الْفَصْلَ لِسِنَّةٍ أَشْهُرٍ فَأَكْثَرَ) جا نه گهر له کاتی وهسیتکردنه وه به ماوه ی شهش مانگ،
یان زیاتر کوربه که له دایکی جیا بووه (وَالْمَرْأَةُ فِرَاشُ زَوْجٍ أَوْ سَيِّدٍ) ژنه ناوسه کهش
میزدیک، یان گه وره یه ک سه رجی بی ده کرد، نه و کاته (لَمْ يَسْتَحِقَّ) مافی وهسیت
پیکراوه که ی نیه، چونکه ده گونجی له نوای وهسیتکردن له م میرده په بیدا بوینی.

(فَإِنَّ لَمْ تَكُنْ فِرَاشًا) جا نه گهر نافره ته که هیچ سه رجی بی نه ده کراو (وَالْفَصْلَ لِأَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعِ
سِنِينَ) له کاتی وهسیتکردنه وه له ماوه ی زیاتر له چوار سالان کوربه که له دایکی جیا بووه
(فَكَذَلِكَ) نه وهش وهک نه وی تر مافی وهسیت پیکراوه که ی نیه.

به لام (أَوْ لِدُونِهِ) نه گهر له ماوه ی که متر له چوار سال جیا بووه وه سه رجی بیشی نه ده کرا، نه و
کاته (اسْتَحَقَّ فِي الْأَظْهَرِ) مافی وهسیت پیکراوه که ی هه یه، له فرموده ی به هیزتردا، که واته:
سه ربه رشتکاره که ی وهسیته که ی بۆ قبول ده کا، هه روه که له زوری ی سه رچاوه کاند
فرموده یان.

(وَإِنْ أَوْصَى لِعَبْدٍ) نه گهر وهسیتی کرد بۆ کویله یه که (فَاسْتَمَرَ رِقُّهُ) ئینجا تا مردنی
وهسیتکه ره که کویله یه که ی به رده وام بوو، نه وه (فَالْوَصِيَّةُ لِسَيِّدِهِ) وهسیتکه بۆ
گه وره که یه تی، به لام (وَإِنْ عَتَقَ قَبْلَ مَوْتِ الْمُوصِي) نه گهر کویله که پیش مردنی
وهسیتکه ره که نازاد بوو، نه و کاته (فَلَهُ) وهسیتکه بۆ کویله نازاد کراوه که یه.

(وَإِنْ عَتَقَ بَعْدَ مَوْتِهِ) نه گهر کویله که له نوای مردنی وهسیتکه ره که نازاد بوو (ثُمَّ قَبِلَ)
ئینجا وهسیتکه ی بۆ خوی قبول کرد، نه و کاته (بِنِسْبَةِ) مهسه له که بنیات دهندری (عَلَى أَنْ
الْوَصِيَّةُ بِمِثْلِكَ؟) له سه ره نه وه ی ئایا وهسیتکه به چی ده بیته ملک؟ به فرموده ی
به هیزتر: وهسیتکه به مردنی وهسیتکه ره که ده بیته ملک ی وهسیت بۆ کراوه که، به و
مه رجه ی قبولی بکا، که وابو: له م مهسه له یه شدا وهسیتکه بۆ گه وره که یه.

وَإِنْ أَوْصَى لِدَابَّةٍ وَقَصَدَ تَمْلِيكَهَا أَوْ أَطْلَقَ فَبَاطِلَةٌ، وَإِنْ قَالَ لِيُضْرَفَ فِي عُلْفِهَا فَالْمَنْقُولُ صَحَّتْهَا، وَتَصِحُّ لِعِمَارَةِ مَسْجِدٍ وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ فِي الْأَصْحِ وَتُخْمَلُ عَلَيَّ عِمَارَتِهِ وَمَصَالِحِهِ، وَلِذِمِّي وَكَذَا حَرْبِي وَمُرْتَدُّ فِي الْأَصْحِ، وَقَاتِلْ فِي الْأَظْهَرِ، وَلِوَارِثٍ - فِي الْأَظْهَرِ - إِنْ أَجَازَ بَاقِيَ الْوَرْتَةِ، وَلَا عِبْرَةَ بِرَدِّهِمْ وَإِجَازَتِهِمْ فِي حَيَاةِ الْمُوصِي،

(وَإِنْ أَوْصَى لِدَابَّةٍ) نه گهر وسیتی کرد بؤ وولاغیکو (وَقَصَدَ تَمْلِيكَهَا) مه به سستی شی نه وه بوو: بیکاته ملکی وولاغه که (أَوْ أَطْلَقَ) یان هیچ مه به سستی کی نه بو، نه وه (فَبَاطِلَةٌ) وه سیته که به تاله، به لام (وَإِنْ قَالَ) نه گهر وه سیته که ره که گوتی: (لِيُضْرَفَ فِي عُلْفِهَا) وه سیت پیکراوه که له نالیكدانی وولاغه که سهرف بکری، نه وه (فَالْمَنْقُولُ صَحَّتْهَا) به فهرمووده ی ناشکرا: وه سیته که دروست ده بی نه وه نالیكدانی وولاغه که سهرف ده کری.

ئینجا بزانه: دروسته وه سیت به مارجیکه وه هلیواسری، وه ک بلئی: نه م شته م وه سیت بین بؤ فلانکه س نه گهر له سه فه ره که ی بگه ریته وه. یان بلئی: نه گهر نه م شته بووه ملکی من نه وه وه سیت بین بؤ فلانکه س. یان بلئی: نه وه شته م وه سیت بین بؤ فلانکه س نه گهر به م نه خوشیمه بمرم. واته: جیاوازی نیه مارجه که: له ژیا نی وه سیته که ره که دا بین، یان له دوا ی مردن، هه روه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(و) هه روه ها (تَصِحُّ لِعِمَارَةِ مَسْجِدٍ) وه سیت دروست ده بین بؤ نئی کدرنه وه و چاک کدرنه وه ی مزگوت (وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ) هه روه ها نه گهر ته نها بلئی: وه سیت بین بؤ نه م مزگوته. نه وه ش هه ر دروست ده بین (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ی راستردا، که و ابو: (وَتُخْمَلُ عَلَيَّ عِمَارَتِهِ وَمَصَالِحِهِ) وه سیته که ده هیند ریته سه ر چاک کدرنه وه و به رژه وه ندیه کانی مزگوته که، جا سه ره رشتکاری مزگوت له به رژه وه ندیه گرنگ تره کان، ئینجا گرنگه کان سه رفی ده کا.

(وَلِذِمِّي) هه روه ها وه سیت دروسته بؤ کافری په یمان له نه ستقو (وَكَذَا حَرْبِي وَمُرْتَدُّ) هه روه ها بؤ کافری جهنگی و له دین وه رگه پراویش دروست ده بین (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ی راستردا (وَقَاتِلْ) وه سیت بؤ مرفکوزه که ش دروست ده بین، واته: بؤ نه وه که سه ی وه سیته که ی کوشته (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرمووده ی به هیتردا.

(و) هه روه ها وه سیت دروست ده بین (لِوَارِثٍ) بؤ میراتگری خوی (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرمووده ی به هیتردا (إِنْ أَجَازَ بَاقِيَ الْوَرْتَةِ) به وه مارجه ی میراتگره کانی تر پیگه بده ن و بیروینن، چونکه پیغه مبه ر عليه السلام ده فهرموی: ﴿لَا وَصِيَّةَ لِرَّوَاثِ إِلَّا أَنْ يُجِيزَ الْوَرْتَةَ﴾ رواه الدارقطني والبيهقي بإسناد صالح، وه سیت بؤ میراتگر دروست نیه، مه گهر میراتگره کانی تر پیگه بده ن. ئینجا بزانه: (وَلَا عِبْرَةَ بِرَدِّهِمْ وَإِجَازَتِهِمْ فِي حَيَاةِ الْمُوصِي) له حالته ی زیندووه تی وه سیته که ره که دا: نه په دکدرنه وه نه پیگه دانی میراتگره کانی تر په چاو ناکری و په فتار

وَالْعَبْرَةُ فِي كَوْنِهِ وَارْتِثًا بِيَوْمِ الْمَوْتِ، وَالْوَصِيَّةُ لِكُلِّ وَارِثٍ بِقَدْرِ حَصَّتِهِ لَقَوْلِهِ: وَبِعَيْنِ هِيَ قَدْرُ حَصَّتِهِ صَحِيحَةٌ وَتَقْتَفِرُ إِلَى الْإِجَارَةِ فِي الْأَصْحَحِ،

به هیچیکیان ناکرئ، به لکو ره دگردنه وه که و ریگه دانه که له دواى مردنى وه سیتکه ره که ره چاو ده کرئین.

(وَالْعَبْرَةُ فِي كَوْنِهِ وَارْتِثًا بِيَوْمِ الْمَوْتِ) ههروه ها میراتگرابه تی وه سیت بؤکراوه که ش هه ر به کاتی مردنى وه سیتکه ره که ره چاو ده کرئ، که واته: نه گه ره وه سیتی بؤ برابه کی خوی کرد، ئینجا وه سیتکه ره که -پیش مردنى خوی- کوپیکى بوو، نه و کاته وه سیتکه که -بئ ئیزندانى میراتگره کان- دروست ده بئ، چونکه له کاتی مردنى وه سیتکه ره که دا نه و برابه به هوی کوپه که له میراتگرابه تی قه دهغه کراوه به بیگانه داده ندرئ.

﴿ فَاكاداري ﴾: نه گه ره له نه خۆشى مردنى دا شتیک وه قف بکاته سه ر میراتگره که ی، یان پئی ببه خشئ، یان له قه رزیک گه رده نی نازاد بکا، نه وانه ش گشتی وه کو وه سیتی بؤ میراتگره، واته: نه گه ره میراتگره کان پازی نه بن هیچیان جئ به جئ ناکرئ، به لام نه گه ره له حاله تی ساغی دا نه و شتانه بکا، نه وه گشتی جئ به جئ ده بن و گونا هباریش نابئ، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیا ندا رهون کراوه ته وه.

(وَالْوَصِيَّةُ لِكُلِّ وَارِثٍ) وه سیتکردن بؤگشت میراتگریکی خوی (بِقَدْرِ حَصَّتِهِ) به نه ندازه ی به شه میراته که ی خوی: وه ک سیه که و نیوه وه شه شیک... همد (لَقَوْلِهِ) بوچه له وه ره فتاری پئ ناکرئ، چونکه به بئ وه سیتکردنیش مافی نه وه به شه ی هه به.

به لام (وَبِعَيْنِ هِيَ قَدْرُ حَصَّتِهِ) وه سیتکردن بؤگشت میراتگریکی خوی به خودی شتیک که به نه ندازه ی به شه میراته که ی خوی بئ (صَحِيحَةٌ) دروسته، وه ک وه سیت بکا: نه م خانووه ی بؤ نه م کوپه ی بئ، خانووه که ی تریشی بؤ کوپه که ی تری بئ، ئوئومبيله که شی بؤ کیزه که ی بئ، نه وه دروسته، به و مه رجی نرخی هه ربوو خانووه کان به نه ندازه ی به کتری بئ و نرخی ئوئومبيله که ش به نه ندازه ی نیوه ی خانویک بئ، به لام (وَتَقْتَفِرُ إِلَى الْإِجَارَةِ) نه م وه سیته ش پئویستی به ریگه دانی گشت میراتگره کان هه به (فِي الْأَصْحَحِ) له فه رمووده ی راستردا، چونکه مه به سته کان له و جوړه شتانه دا لیک جیاوازن.

﴿ فَاكاداري ﴾: نه گه ره شتیکى کرده وه سیت بؤ گه داو هه ژاران، نه وه دروست نیه هیچ له وه سیت پیکراوه بدرتته میراتگره کانی وه سیتکه ره که، هه ر چه ند هه ژاریش بن، ههروه ها بؤ سهروه سیته که ش دروست نیه: هیچ به شیک له وه سیت پیکراوه که بؤ خوی دابئ هه رچه ند وه سیتکه ره که ش ئیزنی دابئ، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا لیروه له باسی (سهروه سیت) دا فه رموویانه.

وَتَصِحُّ بِالْحَمَلِ وَيَشْتَرَطُ الْفَصَالَهُ حَيًّا لَوْ قَتَّ يُعْلَمُ وَجُودُهُ عِنْدَهَا، وَبِالْمَنَافِعِ وَكَذَا بِثَمَرَةٍ
 أَوْ حَمَلٍ سَيَحْدُثَانِ فِي الْأَصْحِ، وَبِأَحَدِ عَيْدِيهِ وَبِنَجَاسَةٍ يَحِلُّ الْإِنْتِفَاعُ بِهَا كَكَلْبٍ مُعْلَمٍ
 وَزَيْلٍ وَخَمْرٍ مُحْتَرَمَةٍ، وَلَوْ أَوْصَى بِكَلْبٍ مِنْ كِلَابِهِ أُعْطِيَ أَحَدَهَا، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ كَلْبٌ

پوکنی سنی یم: وهسیت پیکراو، هرچه وهسیت پیکراوه که: قبولی گواستنوره بکاو
 سود لویه رگرتنیسی حالال بی، هرچند نه زاندر اویش بی، که او بو: (وَتَصِحُّ بِالْحَمَلِ)
 وهسیت کردن به م بیچوهی ناو زگ که له کاتی وهسیت کردنه که دا هه بی - دروست ده بی،
 ههروه ها به گشت شتیکی نه زاندر اویش دروست ده بی: وهک شیر ی ناو گوان و خودی
 سه رپشتی نازله، ههروه که له (مغنی) دا فرموویه تی.

(وَيَشْتَرَطُ) بۆ دروست بوونی وهسیت به م بیچوهی ناو زگ به مهرج داده ندری: (إِنْفَصَالُهُ
 حَيًّا) به زیندوویی له دایکی جیا بیته وه (لَوْ قَتَّ يُعْلَمُ وَجُودُهُ عِنْدَهَا) له کاتیکی وه ها: که
 بزاند ری له کاتی وهسیت کردنه که دا له ناو زگدا هه بوه.

(وَبِالْمَنَافِعِ) ههروه ها وهسیت به سوده کانی حالایش به نه نهایی دروسته، هرچند
 خودی سولد یوه رگراوه که ش هی که سیتیکی تر بی، وهک بلئی: سودی نه م خانووم کرده
 وهسیت بۆ فلانکه س. نه وه له دوی مردن خودی خانووه که بۆ میراتگره کانه و سوده که شی
 بۆ وهسیت بۆکراوه که یه، به لام میراتگره کان ده توانن سوده که به کری بگرن، یان به
 حالال کردن وه ری بگرن، یان به پنگایه کی تری شهرعی له گه له وهسیت بۆکراوه که پیک
 بی، ههروه که له (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَكَذَا) ههروه ها وهسیت به شتی نه بوو دروسته: وهک وهسیت بکا (بِثَمَرَةٍ) به میوه یه کی
 وه ها (أَوْ حَمَلٍ) یان گزربه یه کی وه ها: که (سَيَحْدُثَانِ) له مه دوا په پیدا ده بی، اته: له
 کاتی وهسیت کردنه که دا نه بن (فِي الْأَصْحِ) له فرمووده ی پراستردا.

(و) ههروه ها وهسیت به شتی دیار نه کراویش دروسته: وهک وهسیت بکا (بِأَحَدِ عَيْدِيهِ) به
 یه کی که له و دوو کزیلان هی، یان به یه کی که له و دوو مه پانه ی، یان به یه کی که له و چوار
 په رتوو کانه ی، جا له م حاله ته دا میراتگره که ی یه کی که بۆ وهسیت که دیاری ده کا.

(وَبِنَجَاسَةٍ يَحِلُّ الْإِنْتِفَاعُ بِهَا) ههروه ها وهسیت دروسته به پیسیه کی وه ها: که
 سولد یوه رگرتنی حالال بی: (كَلْبٍ مُعْلَمٍ) وهک سه گیتی فیره پاو کراو (وَزَيْلٍ) هم وه کو
 زیل و جیقنه و پیسته ی مردارو (وَخَمْرٍ مُحْتَرَمَةٍ) وهکو شه پاییکی پزدار: که بۆ کردنه سرکه
 گوشرابی بو به خوی بو بیته شه پاب.

(وَلَوْ أَوْصَى بِكَلْبٍ مِنْ كِلَابِهِ) نه گه وهسیتی کرد به سه گیک له سه گه کانی خوی، نه وه
 (أُعْطِيَ أَحَدَهَا) یه کیکیانی ده دریته وهسیت بۆکراوه که (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ كَلْبٌ) جا نه گه له

لَقْتُ، وَلَوْ كَانَ لَهُ مَالٌ وَكِلَابٌ وَوَصَىٰ بِهَا أَوْ بَعْضُهَا فَلَا صِحَّ نُفُوذُهَا وَإِنْ كَثُرَتْ وَقَلَّ الْمَالُ، وَلَوْ أَوْصَىٰ بِطَبْلٍ وَلَهُ طَبْلٌ لَهُوَ وَطَبْلٌ يَحِلُّ الْإِنْتِفَاعُ بِهِ كَطَبْلِ حَرْبٍ وَحَجِيجٍ حُمِلَتْ عَلَى الثَّانِي، وَلَوْ أَوْصَىٰ بِطَبْلٍ لِلَّهِ لَقْتُ إِلَّا إِنْ صَلَحَ لِحَرْبٍ أَوْ حَجِيجٍ (فَصَلِّ) يَتَّبِعِي أَنْ لَا يُوصِيَ بِأَكْثَرٍ مِنْ ثُلْثِ مَالِهِ،

کاتی مرینی دا هیج سه گیکي نه بی (لقت) وه سیتته که پوچه ل ده بیته وه (ولو کان له مال وکلاب) نه گه وه سیتته که مالی هه بوو وه هندی که سه گیشی هه بوو (ووصی بها او ببعضها) وه سیتی کرد به هه مو سه گه کان، یان به هندیکیان، نه وه (فالأصح نفوذها) به فرموده ی پاستر: وه سیتته که جی به جی ده بی (وإن کثرت وقل المال) هر چه ند سه گه کانیش زرد بنو ماله که ش که م بی، چونکه نه وه هر چه: نوو هندی وه سیت پیگروه که بز میرانگره کان بمینتته وه، واته: سه گیش به مال داناندری.

(ولو اوصی بطبل) نه گه وه سیتی کرد به ته پلنیک (وله طبل له) له و حاله ته شدا ته پلنیکي که مه کردنی ناشه رعی هه بوو، هه م (وطبل یحل الإنتفاع به) ته پلنیکي تریشی هه بوو، که حه لال بوو سودی لوه ریگیری: (کطبل حرب و حجیج) وه که ته پلی جه نگو ته پلی حاجیه کان، نه وه (حملت علی الثانی) وه سیتته که ده هیندرتته سه ته پلیه حه لاله که، که وابو: (ولو اوصی بطبل لله) نه گه وه سیتی کرد به ته پلی که مه ی حه پام، یان به زوپنا، یان هر نامیرنیکي تری موسیقا، نه وه (لقت) وه سیتته که پوچه ل ده بی و دانامه زری، چونکه گونا هکاری به (إلا إن صلح لحرب أو حجیج) مه گه ته پلیه که بز جه نگو، یان بز حاجیه کان بگوچی، نه و کاته دروسته.

﴿ فصل: له باسی خیراته کانی کاتی نه خوشی مودن ﴾

(يَتَّبِعِي) له پووی سوننه ته وه پتوسته (أَنْ لَا يُوصِيَ بِأَكْثَرٍ مِنْ ثُلْثِ مَالِهِ) به زیاتر له سیتی کی مالی خوی وه سیت نه کا، به لکو وه ها سونه ته: له سیتی که متریش بی ﴿عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: مَرَضْتُ عَامَ الْفَتْحِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَأُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ؟ قَالَ: لَا. قُلْتُ: فَتُحِلُّهُ لِي؟ قَالَ: لَا. قُلْتُ: فَالْشُّطْرُ؟ قَالَ: لَا. قُلْتُ: فَالْثُلْثُ؟ قَالَ: الْثُلْثُ وَالْثُلْثُ كَثِيرٌ، إِنَّكَ إِنْ تَذَرْتَهُ وَأَغْنَيْتَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَائِلَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ﴾ رواه الشيخان، له سالی بزگار کردنی (مکه) دا نه خوش که وتم و گوتم: نه ی پیغه مبه ری خواته نایا هه موو مالی خوم بکه مه خیر؟ فرموی: نا. گوتم: نوو به شی ماله که م بکه مه خیر؟ فرموی: نا. گوتم: نیوه ی بکه مه خیر؟ فرموی: نا. گوتم: سیتی کی بکه مه خیر؟ فرموی: سیتی که بکه خیر، سیتی که زوریشه، چونکه نه گه رت میرانگره کانت به ده وله هندی له نوای خوت به پلیه وه، باشته له وه ی هه ژارین و ده روزه بکن.

فَإِنْ زَادَ وَرَدُّ الْوَارِثِ بَطَلَتْ فِي الزَّائِدِ، وَإِنْ أَجَازَ فِاجَازَتُهُ تَنْفِيذٌ، وَفِي قَوْلِ عَطِيَّةٍ مُبْتَدَأَةٌ
وَالْوَصِيَّةُ بِالزِّيَادَةِ لَعَوٌ، وَيُعْتَبَرُ الْمَالُ يَوْمَ الْمَوْتِ وَقِيلَ يَوْمَ الْوَصِيَّةِ،

(فَإِنْ زَادَ) جا نه گهر به زیاتر له سینه کی مالی خوی وه سیتی کرد (وَرَدُّ الْوَارِثِ) میراتگره کهش پازی نه بو و په دی کرده وه، نه و کاته (بَطَلَتْ فِي الزَّائِدِ) وه سیتته که له زیاده که به تال ده بیته وه، واته: ته نها له سینه که کدا دروست ده بی و زیاده کهش ده بیته میرات به (اجماع) ی زانایانی نیسلام، به لام (وَإِنْ أَجَازَ) نه گهر میراتگره که پازی بو و پویاندی، نه وه (فِاجَازَتُهُ تَنْفِيذٌ) پویاندنه که ی جی به جی کردنی وه سیتته که یه، چونکه نه و کاته درده که وی: وه سیتته که له زیاده که شدا دروست بو وه (وَفِي قَوْلِ عَطِيَّةٍ مُبْتَدَأَةٌ) له فهرمووده یه کدا: رویاندنه که به خشیتتیکی تازه یه له میراتگره وه بق وه سیتت بؤکراوه که و (وَالْوَصِيَّةُ بِالزِّيَادَةِ لَعَوٌ) وه سیتت به زیاده کهش بوچه له، چونکه به هوی پویاندنه که بووه ته به خشین.

ثینجا بزانه: نه و میراتگره ی پازی ده بی، مهرجه: بالغ و عاقل بی و ده ستکاری مالی دروست بی، جا نه گهر هندیک میراتگر پازی بون زیاده کهش بیته وه سیتت وه هندیکیش پازی نه بون، نه و کاته به نه ندازه ی به شی پازی بووه که له زیاده کهش ده بیته وه سیتت وه سی پازی نه بووه کهش به تال، واته: به میرات بق خوی ده گه پیتته وه، ههروه که له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ نَاگاداری ﴾: لیترده ما به بست سینه کی نه و مال یه: که له پاش قهرزدانه وه ده میتیته وه، که واته: نه گهر قهرزه که گشت مالی دابگریته وه، نه و کاتهش وه سیتته که داده مزئی، به لام جی به جی ناکری، جا نه گهر خاوه ن قهرزه که گرده نی نازاد بکا، یان یه کیک قهرزه که ی له جیاتی بداته وه، نه و کاته جی به جی ده کری، ههروه که له زدیبه ی سه رچاوه کاند ا فهرموویانه.

ثینجا (وَيُعْتَبَرُ الْمَالُ يَوْمَ الْمَوْتِ) مال وه سیتت پیکراوه کهش له کاتی مردنی وه سیتته که ره که په چاوه ده کری سینه کی ده زاندری، که واته: نه گهر وه سیتته که ره که به هله کوزراو خوینی وه رگریا، نه وه خویته کهش وه گه ل مال که ی بیخری و وه سیتت بؤکراوه که به نه ندازه ی وه سیتته که له خویته کهش وه درده کری، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

به لام نه گهر به قه سدی کوزرا بی و له جیاتی کوشتنه وه ی مرفکوزده که خوینی وه رگریا بی، نه و کاته خویته که وه گه ل مال که ناکه وی، چونکه له کاتی مردنی دا نبوه، به لکو به هوی لیبوردن په یدا بووه، ههروه که (الشبراملسی) فهرموویته ی (وَقِيلَ يَوْمَ الْوَصِيَّةِ) له فهرمووده یه کی بی هیژدا: له کاتی وه سیتت کردنه که دا مال که په چاوه ده کری.

وَيُعْتَبَرُ مِنَ الثَّلْثِ أَيْضًا عُنُقٌ عَلِقَ بِالْمَوْتِ وَتَبْرُغٌ نُجَزَى فِي مَرَضِهِ: كَوَقْفٍ وَهَبَةٍ وَعَنْقٍ وَإِبْرَاءٍ، وَإِذَا اجْتَمَعَ تَبْرُغَاتٌ مُتَعَلِّقَةٌ بِالْمَوْتِ وَعَجَزَ الثَّلْثُ فَإِنَّ تَمَحُّضَ الْعِنُقِ أَقْرِعٌ، أَوْ غَيْرُهُ فَسَطَّ الثَّلْثُ،

تینجا بزانه: گوتمان: وهسیت به خشینیکه به مردن هه لواسراوه و له دوی مردن له سییه کی مالّ جی به جی ده کری، که وابو: هر خیراتیك و هر به خشینیک به مردن وه هه لواسرا بی، گشتی له سییه کی مالّ جی به جی ده کری، هر چه ند له حاله تی ساغیشدا وهسیته کی کردین، هه روه که له (الانوار) دا فرموویه تی.

(و) هه روه ها (يُعْتَبَرُ مِنَ الثَّلْثِ أَيْضًا) وه کو وهسیت له و سییه که په چاو ده کری و ده ژمیردی (عُنُقٌ عَلِقَ بِالْمَوْتِ) نازاد کردنی کویله یه که به مردن وه هه لواسرا بی.

هه روه ها (وَتَبْرُغٌ نُجَزَى فِي مَرَضِهِ) نه و خیراته ی که له نه خویشی مردنی دا ده سته جی براندرا بیته وه، نه ویش وه کو وهسیت له سییه کی ماله کی ده ژمیردی: (كَوَقْفٍ) وه که له نه خویشی مردنی دا شتیك وه قف بکا (وَهَبَةٍ) یان شتیك بیه خشیته که سیکی تر (وَإِبْرَاءٍ) یان گهرده نی که سینک له قهرزیک نازاد بکا، یان شتیك نهرز بکاته که سیکی تر، اته: هر یه کیك له وانه له نه خویشی مردنی دا بیکا، نه وهش وه کو وهسیت له سییه کی ماله کی جی به جی ده کری، جا نه گهر له سییه کی ماله کی زیاتر بون، نه و کاته نه گهر میراتگره کان پازی بن، نه وه جی به جی ده کری نو نه گهر پازی نه بن جی به جی ناکرین، هه روه که له (فصلی) داهاتودا پوون کراوه ته وه.

(وَإِذَا اجْتَمَعَ تَبْرُغَاتٌ مُتَعَلِّقَةٌ بِالْمَوْتِ) هه رکاتیك چه ند خیریکی هه لواسراو به مردن ویکړا کو بونه وه، اته: چه ند جوړه وهسیتیکی کردبون (وَعَجَزَ الثَّلْثُ) سییه کی ماله که ش به شی هه موانی نه ده کرد، نه وه ته ماشا ده که یین: (فَإِنَّ تَمَحُّضَ الْعِنُقِ) نه گهر هه مووی کویله نازاد کردن بون، وه که بلی: هه رکاتیك مردم نه م پینج کویله یه م نازاد بن. نه وه (أَقْرِعٌ) پشکه له نیوان کویله کانداهه کری و هه رکامیکیان ناوی ده رچوو نازاد ده بی... به م جوړه تا سییه کی ماله که نه واو ده بی.

(أَوْ غَيْرُهُ) یان نه گهر وهسیته که شتیکی تری جگه له نازاد کردن بوو: وه که بلی: وهسیت بئ: سه د دینار بؤ (محمد) و په نجا دینار بؤ (خالد) و په نجا دینار بؤ (محمود). له هه مان کاتیشدا سییه کی ماله کی ته نها سه د دینار بوو، نه و کاته (قَسَطَ الثَّلْثُ) سییه که که به سه ر وهسیته کانداهه ش ده کری به گویره ی نه اندازه که یان، یان به گویره ی نرخه کانیان، که اته: له وینه که ی ابر بودا په نجا دینار بؤ (محمد) وه بیست و پینج بؤ (خالد) وه بیست و پینج بؤ (محمود) ه.

أَوْ هُوَ وَغَيْرُهُ قَسَطًا بِالْقِيَمَةِ وَفِي قَوْلِ يُقَدِّمُ الْعَنْقُ، أَوْ مُنْجِزَةً قَدَّمَ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ حَتَّى يَتِمَّ الثَّلَاثُ، فَإِنْ وُجِدَتْ دَفْعَةٌ وَأَتَّحَدَ الْجِنْسُ كَعَنْقِ عَيْبِدٍ أَوْ إِبْرَاءِ جَمَعَ أَقْرَعَ فِي الْعَنْقِ وَقَسَطًا فِي غَيْرِهِ، وَإِنْ اِخْتَلَفَ وَتَصَرَّفَ وَكَلَّأَ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا عَنْقٌ قَسَطًا، وَإِنْ كَانَ قَسَطًا، وَفِي قَوْلِ يُقَدِّمُ الْعَنْقُ،

(أَوْ هُوَ وَغَيْرُهُ) یان وهسیته که نازادکردن و شتی تر بوو، نه وهش (قَسَطًا بِالْقِيَمَةِ) به گویره ی نرخ سییه که به سه نازادکردن و شته که دا بهش ده کری، بۆ وینه: نه گهر وهسیته که سه دینارو نازادکردنی کویله یه ک بئ، نرخی کویله کهش سه دینار بئ، سییه که کهش ته نها سه دینار بئ، نه وه نیوه ی کویله که نازاد ده بئ و په نجا دیناریش ده درتیه وهسیت بؤکراوه که (وَفِي قَوْلِ يُقَدِّمُ الْعَنْقُ) له فهرمووده یه کی بئ هیژدا: نازادکردنه که وه پیش دئخرئ.

(أَوْ مُنْجِزَةً) یان چه ند خیراتیکی ده سبه جئ ی براندرایه وه ویکرا کۆ بونه وه و پریزان بۆ داندرا بو: وه که یه که مجار وه قفئکی کردبئ، نینجا به خشینیک، نینجا نه زریک، نه و کاته (قَدَّمَ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ) یه که مه که، نینجا نوای یه که مه که وه پیش نو اوهر تر دئخرئ (حَتَّى يَتِمَّ الثَّلَاثُ) تا سییه که که ته واو ده بئ، به لام (فَإِنْ وُجِدَتْ دَفْعَةٌ) نه گهر خیراته کان ویکرا بوبون و (وَأَتَّحَدَ الْجِنْسُ) په گزی به خشینه کانیش یه ک په گز بوو: (كَعَنْقِ عَيْبِدٍ) وه که نازادکردنی چه ند کویله یه ک ویکرا (أَوْ إِبْرَاءِ جَمَعَ) یان گهر ده ن نازادکردنی کومه له قهرزداریک ویکرا، یان وه ففکردنی چه ند شتیک ویکرا، نه و کاتهش (أَقْرَعَ فِي الْعَنْقِ) له نازادکردنه که دا پشکه له نیوان کویله کاند ا ده کری، ههروه ک پابراو (وَقَسَطًا فِي غَيْرِهِ) له به خشینه کانی تریشدا به گویره ی نرخ سییه که که به سه ریاند ا بهش ده کری، ههروه ک پابرا.

به لام (وَإِنْ اِخْتَلَفَ) نه گهر په گزی خیراته کان لیک جیاواز بوو (وَتَصَرَّفَ وَكَلَّأَ) چه ند وه کیلیک ویکرا ده ستکاریان له و به خشینانه دا کردبو: وه که له یه ک کاتدا: وه کیلیک شتیکی به خشی بئ و وه کیلیکیش شتیکی وه قف کردبئ و وه کیلیکیش گهرده نی قهرزداریکی نازاد کردبئ، نه وه (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا عَنْقٌ) نه گهر له و ده ستکاریانده نازادکردن نه بو (قَسَطًا) سییه که که به سه ر گشتیاند ا بهش ده کری به گویره ی نرخ (و) ههروه ما (إِنْ كَانَ) نه گهر نازادکردنیش هه بئ، هه ر (قَسَطًا) سییه که که به سه ر گشتیاند ا بهش ده کری، ههروه ک پابرا (وَفِي قَوْلِ يُقَدِّمُ الْعَنْقُ) له فهرمووده یه کی بئ هیژدا: نازادکردنه که وه پیش دئخرئ.

﴿ نَاكِدَارِي ﴾: نه گهر خیراته کانی براندرایه وه ی ده سبه جئ له نه خوشی مردندا، له گه ل خیراته کانی هه لواسراو به مردن، ههردوکیان ویکرا کۆ بونه وه، وه ک بلی: وهسیت بئ له

وَلَوْ كَانَ لَهُ عَبْدَانِ فَقَطُ سَالِمٌ وَغَانِمٌ فَقَالَ: إِنْ أَعْتَقْتُ غَانِمًا فَسَالِمٌ حُرٌّ، ثُمَّ أَعْتَقَ غَانِمًا فِي مَرَضٍ مَوْتِهِ عَتَقَ وَلَا إِقْرَاعَ، وَلَوْ أَوْصَى بِعَيْنِ حَاضِرَةٍ هِيَ ثُلُثُ مَالِهِ وَبَاقِيهِ غَائِبٌ لَمْ تُدْفَعْ كُلُّهَا إِلَيْهِ فِي الْحَالِ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَتَسَلَّطُ عَلَى التَّصَرُّفِ فِي الثُّلُثِ أَيْضًا.

دوای مردن سهد دینار بدهنه (محمد). هم له نه خوشی مردنیشی دا به خوی سهد دینار بداته (خالد)، نهوه خیراته کانی براندریاه وه له نه خوشی دا وه پیش وه سیتی دوی مردن دیکسرتین تا سینه ک ته واو دهبین، هه روه ک له زوری سهرچاوه کاندان فرموویانه.

(وَلَوْ كَانَ لَهُ عَبْدَانِ فَقَطُ) نه گهر ته نها دوو کزلیله ی هه بون، ناویان (سَالِمٌ وَغَانِمٌ) بوو (فَقَالَ) جا له وه سینه ته کی دا کوتی: (إِنْ أَعْتَقْتُ غَانِمًا فَسَالِمٌ حُرٌّ) نه گهر (غانم) م نازاد کرد (سالم) ش نازاد بین (ثُمَّ أَعْتَقَ غَانِمًا فِي مَرَضٍ مَوْتِهِ) نینجا له نه خوشی مردنیشی دا (غانم) ی نازاد کرد، نهوه (عَتَقَ) ته نها (غانم) نازاد دهبین و (وَلَا إِقْرَاعَ) پشکه ش له نیوان کزلیله کاندان ناکری.

(وَلَوْ أَوْصَى بِعَيْنِ حَاضِرَةٍ) نه گهر وه سیتی کرد به شتیکی حازر: که (هِيَ ثُلُثُ مَالِهِ) شته که سه ته نها— سینه کی هه موو مالی خوی بوو، به لام (وَبَاقِيهِ غَائِبٌ) دوو به شه ماله کی تریشی له شویتیکی تر بوو و له ژیر دهستی میراتگره که دا نه بو، نهوه (لَمْ تُدْفَعْ كُلُّهَا إِلَيْهِ فِي الْحَالِ) نیستا هه موو شته که ندرینه وه سیت بؤکراوه که نهوه ک دوو به شه ماله کی تری نه مابین و میراتگره کان دوو هندی وه سیت بؤکراوه که یان دهست نه که وی (وَ) هه وه ها (الْأَصْحُ) به فرمووده ی پاستر (أَنَّهُ لَا يَتَسَلَّطُ عَلَى التَّصَرُّفِ فِي الثُّلُثِ أَيْضًا) وه سیت بؤکراوه که دهسه لاتی دهستکاری به سهر سینه کی شته که شدان نابین، هه روه ک دهسه لاتی به سهر هه مووشی دا نه بو، به لام نه گهر میراتگره کان نیرنی بدهن، نه و کاته دروسته دهستکاری له سینه کی شته وه سیت پیکراوه که دا بکا، هه روه ک له (نهایه) بو (مغنی) دا فرموویانه.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي نُهُو نُهُو خُوشِيَهِي مَهْتَرَسِي مَرْدَنِي لِي دَه كَرِي ﴾

پیشه کی بزانه: هه خیراتیکن و هه به خشینیک مروؤ له ژانیا له حالته تی ساغی دا بیکا، نهوه له سهرمایه ی ماله کی ده ژمیردین نه ک له سینه که کی، چونکه له حالته تی له ش ساغی دا مروؤ نازاده له دهستکاری ملک و مالی خوی، هه روه ک له (المهذب) دا فرموویته ی. هه روه ها گشت مامله تیکیشی به پاره ی حازر له نه خوشی مردنیشی دا دروسته و پیویستی به پازی بوونی میراتگره کان نیه، به و مرجه ی به نرخ ی وینه ی خوی بین، یان بؤ خاتری کریاره که به نه اندازه یه کی که متری فروشتبین که عاده ت بین وینه ی نه و نه اندازه یه بؤ خاترانه دابشکیندرین، جیاوازی نیه کریاره که: میراتگر بین، یان بیگانه، به لام نه گهر بؤ خاترانه به نه اندازه یه کی زور که متر له نرخ ی خوی فرشتبوی که عاده ت نه بو نه اندازه یه

(فصل) إِذَا ظَنَّنَا الْمَرَضَ مَخَوْفًا لَمْ يَنْفُذْ تَبْرُغُ زَادَ عَلَى الثُّلُثِ، فَإِنْ بَرَأَ نَفَذَ، وَإِنْ ظَنَّنَاهُ غَيْرَ مَخَوْفٍ فَمَاتَ فَإِنْ حُمِلَ عَلَى الْفَجَاءَةِ نَفَذَ، وَإِلَّا فَمَخَوْفٌ،

دابشکیندری، ئو کاته ئەندازەى خاترەکه سه‌ه‌کو وه‌سیت- له سییه‌کی ماله‌کی ده‌زمیردئ، هه‌وه‌ک له (الانوار) و (المهذب) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

هه‌روه‌ها به‌پاره‌ی قه‌رزیش هه‌ر دروسته، به‌لام ئەندازەى قه‌رزەکه له سییه‌کی ماله‌کی ده‌زمیردئ، هه‌روه‌ک له (فصل) ی‌پ‌ابردوودا له (تحفة) و حاشیه‌کانی دا پوون کراوه‌ته‌وه.

جا ئەگه‌ر له‌حاله‌تى نه‌خۆش‌ى دا خێرێكى كرد، يان به‌خۆپای شتیكى دایه‌كه‌سێك، ئه‌وه ته‌ماشای ده‌كه‌ین: (إِذَا ظَنَّنَا الْمَرَضَ مَخَوْفًا) هه‌ر كاتیك گومانمان برد كه نه‌خۆشیه‌كه مه‌ترسی مردنی ئی‌ده‌كړئ، ئه‌وه (لَمْ يَنْفُذْ تَبْرُغُ زَادَ عَلَى الثُّلُثِ) هه‌چ خیراتیك وه‌یج به‌خشینه‌تیکى نه‌خۆشه‌كه: كه له وه‌خۆشیه‌دا كرده‌یتى وه له سییه‌کی ماله‌كه‌ش زیاتر بئ: وه‌كو وه‌فكردن وه‌زكردن وه‌خشینی مال وه‌گه‌رده‌ن ئازادكردنی قه‌رزدار، ئه‌وانه هه‌یچیان بئ ئیزنی میراتگه‌ره‌كانی- جئ به‌جئ نابن، به‌لكو ئه‌وه ئەندازە‌یه‌ی له سییه‌کی ماله‌كه‌ زیاتره‌ پاده‌گه‌یرئ: (فَإِنْ بَرَأَ) جا ئەگه‌ر له وه‌خۆشیه‌ چاك بۆوه، ئه‌وه (نَفَذَ) گشت خێرو به‌خشینه‌كانی جئ به‌جئ ده‌بن، هه‌رچه‌ند له سییه‌كیش زیاتر بن، به‌لام ئەگه‌ر چاك نه‌بۆوه مرد، ئه‌وه ته‌نها تا سییه‌کی ماله‌کی جئ به‌جئ ده‌بن، به‌هه‌لگه‌ی هه‌دیه‌سه‌كه‌ی (سعد) ی‌پ‌ابردوو، به‌لام ئه‌وه‌ی له سییه‌كیش زیاتره: ئەگه‌ر میراتگه‌ره‌كان ئیزن بده‌ن، ئه‌ویش جئ به‌جئ ده‌بن، ئەگه‌ینا: جئ به‌جئ نابن وه‌بێته‌ میرات، هه‌روه‌ك له (الشروانی) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

جا بزانه: جیاوازی نیه‌ به‌وه‌ نه‌خۆشیه‌ به‌مئ، يان له وه‌خۆشیه‌دا به‌هۆیه‌کی تر به‌مئ: وه‌ك یه‌كێك بیه‌كوژئ، هه‌روه‌ها بزانه: هه‌ر كه‌سێك گیانی بگاته‌ حاله‌تى گیانداری سه‌ره‌پاوه‌-كه‌ بئ گومان بزانه‌ن ده‌مئ- وه‌ك سه‌ری به‌پاين، يان كرابیته‌ دوو له‌ت، يان نقومی ناو ئاو بوین وه‌له‌وانی نه‌زانئ، ئه‌وه هه‌چ گوفتاریك وه‌یج ده‌ستکاریه‌کی دروست نابن، هه‌روه‌ك له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌كاندا ئه‌وه مه‌سه‌لانه پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَإِنْ ظَنَّنَاهُ غَيْرَ مَخَوْفٍ) ئەگه‌ر گومانمان برد: نه‌خۆشیه‌كه مه‌ترسی مردنی ئی‌ناكړئ به‌لام (فَمَاتَ) له وه‌خۆشیه‌دا مرد، ئه‌وه (فَإِنْ حُمِلَ عَلَى الْفَجَاءَةِ) ئەگه‌ر مردنه‌كه به‌مردنی كتوپر دابندرئ: وه‌ك له‌حاله‌تى ددان ئی‌تشاندا به‌مئ، ئه‌وه (نَفَذَ) گشت خیرات وه‌بخشینه‌تیکى جئ به‌جئ ده‌بن، هه‌رچه‌ند له سییه‌كیش زیاتر بئ (وَإِلَّا) به‌لام ئەگه‌ر مردنه‌كه به‌مردنی كتوپر دانه‌ندرئ: وه‌ك پوژتیکى ته‌واو زه‌چوونی توش ببئ، يان تايه‌کی توش ببئ، ئه‌وه (فَمَخَوْفٌ) به‌نه‌خۆش‌ى به‌ترس داده‌ندرئ وه‌رخی‌راتیکى له سییه‌کی مال زیاتر بئ- بئ ئیزنی میراتگه‌ره‌كان- جئ به‌جئ نابن.

وَلَوْ شَكَّكُنَّا فِي كَوْنِهِ مَخُوفًا لَمْ يَثْبُتْ إِلَّا بِطَبِيبَيْنِ حُرَيْنِ عَدْلَيْنِ، وَمِنَ الْمَخُوفِ قَوْلُنْجُ،
 وَذَاتُ جَنْبٍ، وَرُعَافٌ دَائِمٌ، وَإِسْهَالٌ مُتَوَاتِرٌ، وَدَقٌّ، وَابْتِدَاءُ فَالِجٍ، وَخُرُوجُ طَعَامٍ
 غَيْرِ مُسْتَحِيلٍ أَوْ كَانَ يَخْرُجُ بِشِدَّةٍ وَوَجَعٍ أَوْ مَعَهُ دَمٌ، وَحُمَى مُطَبَّقَةٌ أَوْ غَيْرُهَا إِلَّا
 الرَّبِيعَ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ يَلْحَقُ بِالْمَخُوفِ أَسْرُ كُفَّارِ اعْتَادُوا قَتْلَ الْأَسْرَى، وَالنَّحَامُ قِتَالُ
 بَيْنَ مُتَكَافِئَيْنِ، وَتَقْدِيمُ لِقْصَاصٍ أَوْ رَجْمٍ، وَاضْطِرَابُ رِيحٍ وَهَيْجَانُ مَوْجٍ لِي رَاكِبٍ
 سَفِينَةٍ، وَطَلْقُ حَامِلٍ وَبَعْدَ الْوَضْعِ مَا لَمْ تَنْفَصِلِ الْمَشِيمَةُ.

(وَلَوْ شَكَّكُنَّا فِي كَوْنِهِ مَخُوفًا) نه گهر که وتینه گومان له وه دا: نایا نه خویشیه که به ترسه،
 یان نا، نه و کاته (لَمْ يَثْبُتْ إِلَّا بِطَبِيبَيْنِ حُرَيْنِ عَدْلَيْنِ) به ترسیه که ی ناشکرا نابین ته نها به
 شاهیدی دوو پزیشکی پیاو و نازادو دادپه ره وه نه بین.

نیجا بزانه: نه وه خویشیانه ی مه ترسی مردنیان لیده کړی زدن، بق نمونه: (وَمِنَ الْمَخُوفِ
 قَوْلُنْجُ) په کیک له نه خویشیه به ترسه کان نه خویشی قولنجه، چونکه خوارده مانی له ناو
 هه ندیکه پیخوله دا ده مینیتته و دانابه زیتته خواره وه، هه م (وَذَاتُ جَنْبٍ) نه خویشی به رهنګ،
 چونکه نه ویش چه ند کړوانیکن له ناو وه ی ته نیشتی مروژ ده بینه هوی کړخه و پشوو
 ته نگی و تاپه کی به رده و ام، هه روه ها (وَرُعَافٌ دَائِمٌ) لوت داپسانی به رده و ام، چونکه به
 هوی خوین پڑانه که مروژ له هیز ده که وئ، هه روه ها (وَإِسْهَالٌ مُتَوَاتِرٌ) زگچوونیکي به دوی
 په کدا، چونکه ته پاپه تی له لاشه ی مروژدا نامینئو له هیز ده که وئ.

هه روه ها (وَدَقٌّ) نه خویشی دلو (وَابْتِدَاءُ فَالِجٍ) سه رته تای شه له لو (وَخُرُوجُ طَعَامٍ غَيْرِ
 مُسْتَحِيلٍ) هاتنه دهره وه ی خوارده مانی به نه گړپاوی (أَوْ كَانَ يَخْرُجُ بِشِدَّةٍ وَوَجَعٍ) یان به
 زگچوونیکي به هیزو نازاره وه ده اته دهره وه (أَوْ مَعَهُ دَمٌ) یان زگچوونه که خوینی
 نه ندانه پزداره کانی له گه لدا بوو، هه روه ها (وَحُمَى مُطَبَّقَةٌ) تای به رده و ام (أَوْ غَيْرُهَا) یان
 تاپه کانی تری جگه له به رده و ام نه وانیش به ترسن (إِلَّا الرَّبِيعَ) ته نها تای سیبه پړ نه بین: که
 پړژیک ده یگری دوو پړژ نایگری، نه مه یان به ترس نه یه.

(وَالْمَذْهَبُ) به فهرمووده ی راستی مه زه ب: (أَنَّهُ يَلْحَقُ بِالْمَخُوفِ) وه که نه خویشی به ترس وایه
 (أَسْرُ كُفَّارِ اعْتَادُوا قَتْلَ الْأَسْرَى) به دیلگری موسولمانیک له لایه نه وه جوړه کافرانه ی
 عاده تپانه دیله کان ده کوژن، هه م (وَالنَّحَامُ قِتَالُ بَيْنَ مُتَكَافِئَيْنِ) تیکه لېوونی جهنگ له نیوان
 دوو هیزو هاوتوانادا، هه م (وَتَقْدِيمُ لِقْصَاصٍ) برنی مروژ بق کوشتنی له توله (أَوْ رَجْمٍ) یان
 بق به ردارانکردنی زینا، هه م (وَاضْطِرَابُ رِيحٍ) په شه یار (وَهَيْجَانُ مَوْجٍ) شه پولدانی دهریا
 (فِي رَاكِبٍ سَفِينَةٍ) دهره ق سوار که شتی، هه م (وَطَلْقُ حَامِلٍ) ژانی مندالېوونی نافره تی
 ناوس، هه م (وَبَعْدَ الْوَضْعِ) له دوی مندال دانانه که ش مه ترسی هه ره یه (مَا لَمْ تَنْفَصِلِ
 الْمَشِيمَةُ) مادام پیسته که ی ولاشی کړپه که له نافره ته که جیا نه بویتته وه.

وَصِيغَتُهَا: أَوْصَيْتُ لَهُ بِكَذَا. أَوْ اذْفَعُوا إِلَيْهِ. أَوْ أَعْطُوهُ بَعْدَ مَوْتِي. أَوْ جَعَلْتُهُ لَهُ. أَوْ هُوَ لَهُ بَعْدَ مَوْتِي. فَلَوْ اقْتَصَرَ عَلَى هُوَ لَهُ. فَإِقْرَارٌ، إِلَّا أَنْ يَقُولَ: هُوَ لَهُ مِنْ مَالِي. فَيَكُونُ وَصِيَّةً، وَتَنْعَقِدُ بِكِنَايَةٍ، وَالْكِتَابَةُ كِنَايَةً، وَإِنْ أَوْصَى لِغَيْرِ مَعِينٍ كَالْفُقَرَاءِ لَزِمَتْ بِالْمَوْتِ بِلَا قَبُولٍ، أَوْ لِمَعِينٍ اشْتَرَطَ الْقَبُولَ، وَلَا يَصِحُّ قَبُولٌ وَلَا رَدٌّ فِي حَيَاةِ الْمُوصِي، وَلَا يُشْتَرَطُ بَعْدَ مَوْتِهِ الْقَبُولُ،

پروکنی چوارهم: (وَصِيغَتُهَا) گزتهی وهسیت نهمهیه: (أَوْصَيْتُ لَهُ بِكَذَا) نهو شتتم کرده وهسیت بؤ فلانکس (أَوْ) یان بلی: (اذْفَعُوا إِلَيْهِ أَوْ أَعْطُوهُ بَعْدَ مَوْتِي) له دواى مردنم نهو شتهی بدهنی (أَوْ) یان بلی: (جَعَلْتُهُ لَهُ) نهو شتتم له دواى مردنم کرده هی فلانکس (أَوْ) یان بلی: (هُوَ لَهُ بَعْدَ مَوْتِي) نهو شته له دواى مردنم بؤ فلانکسه (فَلَوْ اقْتَصَرَ عَلَى هُوَ لَهُ) نهگر تنها گوتی: نهو شته هی فلانکسه. واته نهیگوت له دواى مردنم، نهوه (فَإِقْرَارٌ) دانپیداھینانه: که نیستا شتهکه ملکی فلانکسهکهیه، واته: وهسیت نیه (إِلَّا أَنْ يَقُولَ) مهگر بلی: (هُوَ لَهُ مِنْ مَالِي) نهو شته بؤ فلانکسه له مالی من. نهو کاته (فَيَكُونُ وَصِيَّةً) گزتهکه دهیته کینایهتی وهسیت.

هروهها نهگر بلیته قهرزدارهکهی خوی: هر کاتیک مردم نهو قهرزم که له سر تویه به سر گه داو هه ژارانی دا بهش بکه. نهوهش دروسته، بهلام پیویسته لهو حالتهدا قهرزدارهکه شاهیدی هبن: که کراوته سر وهسیتی بهشکردنی قهرزکه، ههروهک له (تحفة) دا فرموویهتی (وَتَنْعَقِدُ بِكِنَايَةٍ) وهسیت دادهمهزئی به گزتهی نااشکرا نهگر نیهتی لهگه لدا بئ، وهک بلی: نهم شتتم بؤ فلانکس دیاری کردوه (وَالْكِتَابَةُ كِنَايَةً) نویسنیش به گزتهی نااشکرا دادهندری، واته: نهگر نیهتی لهگه لدا بئ، وهسیتکه دادهمهزئی.

﴿ قبولکردنی وهسیت ﴾

(وَإِنْ أَوْصَى لِغَيْرِ مَعِينٍ) نهگر وهسیتی کرد بؤ دیارنهکراویک (كَالْفُقَرَاءِ) وهک گه داو هه ژاران، نهوه (لَزِمَتْ بِالْمَوْتِ بِلَا قَبُولٍ) وهسیتکه به مردنی وهسیتکهرهکه واجب دهبن، بئنهوهی هیچ کهسیک قبولی بکا (أَوْ لِمَعِينٍ) بهلام نهگر وهسیتی کرد بؤ دیارکراویک: وهک فلانکس، نهوه (اشْتَرَطَ الْقَبُولَ) به مهرج داندراوه: وهسیت بؤکراوهکه قبولی بکا، ئینجا وهسیتکه واجب دهبن، بهلام (وَلَا يَصِحُّ قَبُولٌ وَلَا رَدٌّ فِي حَيَاةِ الْمُوصِي) تا وهسیتکهرهکه زیندوو بئ: نه قبولکردن و نه په دکردنوه هیچیان دروست نابن، بهلکو له دواى مردنی دروست دهبن.

بهلام (وَلَا يُشْتَرَطُ بَعْدَ مَوْتِهِ الْقَبُولُ) له دواى مردنی وهسیتکهرهکش به مهرج داناندری: بهکسر بئ دواختن قبولی بکا، بهلام میراتگرهکه مافی ههیه: داوا له وهسیت بؤکراوهکه

فَإِنْ مَاتَ الْمُوصَى لَهُ قَبْلَهُ بَطَلَتْ أَوْ بَعْدَهُ فَيَقْبَلُ وَارِثُهُ، وَهَلْ يَمْلِكُ الْمُوصَى لَهُ بِمَوْتِ
 الْمُوصَى أَمْ يَقْبُولُهُ أَمْ مَوْقُوفٌ: فَإِنْ قَبِلَ بَانَ أَنَّهُ مَلَكَ بِالْمَوْتِ وَإِلَّا بَانَ لِلْوَارِثِ؟ أَقْوَالٌ
 أَظْهَرُهَا: الثَّالِثُ، وَعَلَيْهَا تُبْنَى الثَّمَرَةُ وَكَسْبُ عَيْدِ حَصَلًا بَيْنَ الْمَوْتِ وَالْقَبُولِ وَتَفْقُّهُ
 وَفَطْرَتُهُ،

بکا: یان قبولی بکا، یان پەدی بکاتەوہ. جا دروستە بەشیکی وەسیت پیکراوەکە قبول
 بکاو بەشیکیش پەد بکاتەوہ، جا ئەگەر هیچی قبول نەکرد، ئەوہ بپاری پەدکردنەوہی
 لە سەر دەدری، بەلام ئەگەر وەسیت پیکراوەکە شیت، یان منداڵ بوو، ئەو کاتە
 سەرپەرشتکارەکی بۆی قبول دەکا، جانەگەر بۆی قبول نەدەکرد، ئەو کاتە قازی بۆی
 قبول دەکا، ھەرۆک لە (تحفة) و (مغنی) دا پوون کراوەتەوہ، جانەگەر هیچ کەسیک بۆی
 قبول نەکرد، ئەوہ ھەر کاتیک منداڵەکە بلزعی بوو، وەسیتەکە بۆ خۆی قبول دەکا،
 ھەرۆک لە (ابن قاسم) دا پوون کراوەتەوہ.

(فَإِنْ مَاتَ الْمُوصَى لَهُ قَبْلَهُ) جا ئەگەر وەسیت پیکراوەکە پیش وەسیتکارەکە مرد، یان
 ھەردووکیان ویکرا مردن (بَطَلَتْ) وەسیتەکە بەتال دەبیتەوہ، چونکە وەسیتەکە واجب
 نەبوہ (أَوْ بَعْدَهُ) یان ئەگەر وەسیت پیکراوەکە نوای وەسیتکارەکە مرد، ئەو کاتە بەتال
 نابیتەوہ، کەوابو: (فَيَقْبَلُ وَارِثُهُ) میراتگری وەسیت پیکراوەکە قبول دەکا، یان
 پەدی دەکاتەوہ، جا ئەگەر میراتگرەکە شیت، یان منداڵ بوو، ئەو کاتەش
 سەرپەرشتکارەکی بۆی قبول دەکا، بەو جۆرە پابرا.

(وَهَلْ يَمْلِكُ الْمُوصَى لَهُ بِمَوْتِ الْمُوصَى) ئایا وەسیت پیکراوەکە بە مردنی وەسیتکارەکە
 دەبیتە خاوەنی وەسیت پیکراوەکە (أَمْ يَقْبُولُهُ) یان بە قبولکردنی دەبیتە خاوەنی (أَمْ
 مَوْقُوفٌ) یان ملکایەتیەکە وەستیندراوەو چاوەپوان دەکەین: (فَإِنْ قَبِلَ بَانَ أَنَّهُ مَلَكَ
 بِالْمَوْتِ) ئەگەر قبولی کرد، ئەوہ ئاشکرا دەبێ بە مردنی وەسیتکارەکە بوو تە خاوەن
 (وَإِلَّا بَانَ لِلْوَارِثِ؟) ئەگەر قبولیش نەکاو پەدی بکاتەوہ ئاشکرا دەبێ: کە لە مردنەوہ
 بوو تە ملک میراتگرەکە؟ ئەوہ (أَقْوَالٌ) سێ فەرموودە ھەنە، بەھێزترەکیان سێیەمەکە
 کە دەفەرموی: وەستیندراوە تا قبول دەکا، یان پەد دەکاتەوہ.

(وَعَلَيْهَا) ھەر لە سەر ئەو سێ فەرموودانە (تُبْنَى الثَّمَرَةُ وَكَسْبُ عَيْدِ) دادەمەزیندەری
 میوہی درەختی وەسیت پیکراو و کەسابەتی کۆیلە وەسیت پیکراو: کە (حَصَلًا بَيْنَ
 الْمَوْتِ وَالْقَبُولِ) لە نێوان مردنی وەسیتکارەکە و قبولکردنی وەسیت پیکراوەکە دا پەیدا
 بوین، ھەم (وَتَفْقُّهُ وَفَطْرَتُهُ) بەخیوکردنی کۆیلەکە و سەر فیترەکە ی گشت ئەرکیکی تری
 بەخیوکردنی وەسیت پیکراوەکە و گشت سوودەکانی تریشی، لە سەر فەرموودەکی

وَنَطَالِبُ الْمُوصَى لَهُ بِالنَّفَقَةِ إِنْ تَوَقَّفَ فِي قَبُولِهِ وَرَدَّهُ.
 (فَصَلِّ) إِذَا أَوْصَى بِشَاةٍ تَنَاولَ صَغِيرَةَ الْجُنَّةِ وَكَبِيرَتَهَا سَلِيمَةً وَمَعِيَّةً ضَانًا وَمَعْرًا وَكَذَا
 ذَكَرَ فِي الْأَصْحَحِ، لَا سَخْلَةَ وَعَنَاقَ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ قَالَ أَعْطُوهُ شَاةً مِنْ غَنَمِي. وَلَا غَنَمَ
 لَهُ لَقَتَ، وَإِنْ قَالَ: مِنْ مَالِي. اشْتَرَيْتَ لَهُ، وَالْجَمَلَ وَالنَّاقَةَ يَتَنَاولَانِ الْبَحَاتِيَّ وَالْعِرَابَ
 لَا أَحَدُهُمَا الْآخَرَ،

سینه می به میزتر: گشتی وه ستیندراون، جا نه گهر وه سیّت بؤکراوه که قبولی کرد، نه وه
 میوه ی دره خسته که و گشت سوده کانی په یدابوو بؤ خویه تی و گشت نه رکه کانی شی له
 سه رن، نه گهر په دیشی کرده وه، نه و کاته گشت نه رکه کانی شی بؤ میراتگره کانه و گشتی له
 سه ر میراتگره کانه، که واته: نه گهر میوه که له کاتی مردنی وه سیّتکه ره که دا به
 دره خسته که وه ناشکرا بوبی، نه و کاته میوه که گشتی بؤ میراتگره کانه، نه که بؤ نه و
 که سه ی وه سیّتی- به دره خسته که- بؤ کراوه.

(وَنَطَالِبُ الْمُوصَى لَهُ بِالنَّفَقَةِ) دَاوَا لَهُ وَهَسِيَّتَ بؤکراوه که ده که ین کویله که به خویو بکا (إِنْ
 تَوَقَّفَ فِي قَبُولِهِ وَرَدَّهُ) نه گهر خوی گیر کرد: نه قبولی ده کردو نه په دی ده کرده وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِمَالِي بِرِيَارِهِ كَانُوا وَوَشَّهَ كَانِي وَهَسِيَّتِي ﴾

(إِذَا أَوْصَى بِشَاةٍ) هر کاتیک له کاره گه لیک حه یوانتیکی دیاری نه کراوی کرده وه سیّت،
 نه وه (تَنَاولَ صَغِيرَةَ الْجُنَّةِ وَكَبِيرَتَهَا) هم حه یوانتیکی لاشه بچوک وه هم لاشه گه ورهش
 ده گریته وه، هم (سَلِيمَةً وَمَعِيَّةً) به عیبو بئ عه بیبیش ده گریته وه، هم (ضَانًا وَمَعْرًا)
 بزنو مه پش ده گریته وه، نه گهر کاره گه که بزنو مه ر بون (وَكَذَا ذَكَرَ) هه روه ها
 نیرینه ش ده گریته وه (فِي الْأَصْحَحِ) له فرمووده ی پاستردا (لَا سَخْلَةَ وَعَنَاقَ) به لام به رخ و
 چوشتیر ناگریته وه (فِي الْأَصْحَحِ) له فرمووده ی پاستردا.

(وَلَوْ قَالَ أَعْطُوهُ شَاةً مِنْ غَنَمِي) نه گهر گوتی: له دوا ی مردن حه یوانتیک له کاره گه که ی
 من بده نه فلانکس (وَلَا غَنَمَ لَهُ) له کاتی مردنیشی دا هیچ کاره گه لی نه بو (لَقَتَ) وه سیّته که
 پوچه ل ده بیته وه، به لام نه گهر له کاتی مردن کاره گه لی هه بئ، نه وه له و کاره گه له
 حه یوانتیک ده دریته وه سیّت بؤکراوه که (وَ) هه روه ها (إِنْ قَالَ) نه گهر بلی: (مِنْ مَالِي) له
 مالی من حه یوانتیکی بده نن. نه وه (اَشْتَرَيْتَ لَهُ) نه گهر له کاتی مردن هیچ حه یوانتیکی
 نه بئ، حه یوانتیک به پاره بؤ وه سیّت بؤکراوه که ده کپردی.

(وَ) هه روه ها ووشی (الْجَمَلَ وَالنَّاقَةَ) که هه ر دووکیان بؤ ووشتر ده گوترین (يَتَنَاولَانِ
 الْبَحَاتِيَّ وَالْعِرَابَ) ووشتری مل دریزو نه وانی تریش ده گرنه وه، به لام (لَا أَحَدُهُمَا الْآخَرَ)
 ووشی به کیکیان نه و یتر ناگریته وه، چونکه (الْجَمَلَ) بؤ ووشتری نیر ده گوتری و

وَالْأَصْحُ تَنَاولُ بَعِيرٍ نَاقَةً لَا بَقَرَةَ ثَوْرًا وَالثَّوْرُ لِلذَّكَرِ، وَالْمَذْهَبُ حَمْلُ الدَّابَّةِ عَلَى فَرَسٍ وَيَغْلُ وَحِمَارٍ، وَيَتَنَاولُ الرِّقِيقُ صَغِيرًا وَأُنْثَى وَمَعِيًّا وَكَافِرًا وَعُكُوسَهَا، وَقِيلَ: إِنْ أَوْصَى بِإِعْتِقَاقِ عَبْدٍ وَجَبَّ الْمُجْزِئُ كَفَّارَةً، وَلَوْ أَوْصَى بِأَحَدٍ رَقِيقَهُ فَمَاتُوا أَوْ قُتِلُوا قَبْلَ مَوْتِهِ بَطَلَتْ، وَإِنْ بَقِيَ وَاحِدٌ تَعَيَّنَ، أَوْ بِإِعْتِقَاقِ رِقَابِ ثَلَاثٍ، فَإِنْ عَجَزَ ثَلَاثُهُ عَنْهُمْ فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَى شَقِصٌ بِلِ نَفِيسَتَانِ بِهِ، فَإِنْ فَضَلَ عَنْ أَنْفُسِ رَقَبَتَيْنِ شَيْءٌ فَلِلثَّوْرَةِ، وَلَوْ قَالَ ثَلَاثِي لِلْعَتَقِ. اشْتَرَى شَقِصٌ،

(الناقَة) بؤ مینینه (والأصح) به فرموده‌ی راستتر: (تَنَاولُ بَعِيرٍ نَاقَةً) ووشه‌ی (بعیر) ووشتری می ده‌گرتیه‌وه، به لام (لَا بَقَرَةَ ثَوْرًا) ووشه‌ی مانگا گاجوت ناگرتیه‌وه، چونکه (وَالثَّوْرُ لِلذَّكَرِ) گاجوت بؤ نیرینه ده‌گوتری.

(وَالْمَذْهَبُ) فرموده‌ی راستی مه‌زه‌ب (حَمْلُ الدَّابَّةِ) ووشه‌ی وولاغ (عَلَى فَرَسٍ وَيَغْلُ وَحِمَارٍ) ده‌هیندریته سه‌ر نه‌سپو هیتسرو که‌ر، واته: بؤ هه‌ر سیکیان ده‌گوتری (وَيَتَنَاولُ الرِّقِيقُ) ووشه‌ی کویله (صَغِيرًا وَأُنْثَى وَمَعِيًّا وَكَافِرًا) کویله‌ی بچوکو می‌بینه‌و عه‌بیدارو کافر ده‌گرتیه‌وه، هم (وَعُكُوسَهَا) پیچه‌وانه‌کانیشیان ده‌گرتیه‌وه (وَقِيلَ) له فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا: (إِنْ أَوْصَى بِإِعْتِقَاقِ عَبْدٍ) نه‌گه‌ر وه‌سیتی کرد به نازادکردنی کویله‌یه‌ک، نه‌و کاته (وَجَبَّ الْمُجْزِئُ كَفَّارَةً) واجبه: کویله‌یه‌کی وه‌ها نازاد بکری که بؤ که‌فاره‌ت ده‌ست بدا.

(وَلَوْ أَوْصَى بِأَحَدٍ رَقِيقَهُ) نه‌گه‌ر وه‌سیتی کرد: به‌کیک له کویله‌کانی بدریته فلانکه‌س، یان مه‌پیک له مه‌په‌کانی بدریته فلانکه‌س (فَمَاتُوا أَوْ قُتِلُوا قَبْلَ مَوْتِهِ) نینجا پیش مردنی وه‌سیتکه‌ره‌که گشت کویله‌کان، یان گشت مه‌په‌کان مردن، یان کوزدان، یان فروشنتنی، یان به‌خشینی، نه‌وه (بَطَلَتْ) وه‌سیتکه به‌تال ده‌بیته‌وه، چونکه له کاتی‌مردنی‌دا هیچیکانی نیه، به‌لام (وَإِنْ بَقِيَ وَاحِدٌ) نه‌گه‌ر ته‌نها به‌کیکیان له کاتی‌مردنی مابو، نه‌وه (تَعَيَّنَ) نه‌ویان دیاری ده‌کری و ده‌دریته وه‌سیت بؤ‌کراوه‌که.

(أَوْ بِإِعْتِقَاقِ رِقَابِ) یان نه‌گه‌ر وه‌سیتی کرد چه‌ند کویله‌یه‌ک نازاد بکری (ثَلَاثٌ) لای که‌می ده‌بی سی کویله‌ی بؤ بکپردین و نازاد بکری، به‌لام (فَإِنْ عَجَزَ ثَلَاثُهُ عَنْهُمْ) نه‌گه‌ر سی‌یه‌کی مال‌که‌ی به‌شی سی کویله‌ی نه‌ده‌کرد، نه‌وه (فَالْمَذْهَبُ) به فرموده‌ی راستی مه‌زه‌ب (أَنَّهُ لَا يُشْتَرَى شَقِصٌ) به‌شه کویله‌یه‌کی بؤ ناگردی (بِلِ نَفِيسَتَانِ بِهِ) به‌لکو دوو کویله‌ی به‌نرخ به وه‌سیت پی‌کراوه‌که ده‌کپردین (فَإِنْ فَضَلَ عَنْ أَنْفُسِ رَقَبَتَيْنِ شَيْءٌ) جا نه‌گه‌ر له کپنی به‌نرخ‌ترینی دوو کویله شتیک زیاد بوو (فَلِلثَّوْرَةِ) شته‌که بؤ میرانگه‌کانیه‌تی.

(وَلَوْ قَالَ) نه‌گه‌ر گوتی (ثَلَاثِي لِلْعَتَقِ) سی‌یه‌کی مال‌م وه‌سیت بی بؤ کویله نازادکردن، نه‌و کاته (اشْتَرَى شَقِصٌ) به‌شه کویله‌یه‌کیش ده‌کپردی تا سی‌یه‌ک ته‌واو ده‌بی.

وَلَوْ وَصَّى لَحَمَلَهَا فَأَتَتْ بِوَلَدَيْنِ فَلَهُمَا، أَوْ بَحِيٍّ وَمَيَّتْ فَكَلَّمَهُ لِلْحَيِّ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ قَالَ: إِنْ كَانَ حَمْلُكَ ذَكَرًا أَوْ قَالَ أَنْتَى فَلَهُ كَذَا. فَوَلَدْتُهُمَا لَعَتٌ، وَلَوْ قَالَ: إِنْ كَانَ يَبْطِنُهَا ذَكَرٌ. فَوَلَدْتُهُمَا اسْتَحَقَّ الذَّكَرُ أَوْ وَلَدَتْ ذَكَرَيْنِ فَلِأَصْحَحِّ صَحَّتْهَا وَيُعْطِيهِ الْوَارِثُ مَنْ شَاءَ مِنْهُمَا، وَلَوْ وَصَّى لِجَيْرَانِهِ فَلِأَرْبَعِينَ دَارًا مِنْ كُلِّ جَانِبٍ، وَالْعُلَمَاءُ أَصْحَابُ عُلُومِ الشَّرْعِ مِنْ تَفْسِيرِ وَحَدِيثِ وَفَقِهِ، لَا مُقَرَّرِيٍّ وَأَدِيبٌ وَمُعَبَّرٌ

(وَلَوْ وَصَّى لَحَمَلَهَا) نه گهر وهسیتی کرد: نه وشته بدریته کوریه ی ناو زگی نه و نافرته (فَأَتَتْ بِوَلَدَيْنِ) نینجا نافرته که ش دوو مندال، یان زیاتری له وزگه بون، نه وه (فَلَهُمَا) وهسیت پیکراوه که بی هموو منداله کانه به یه کسانی: جیاوازی نیر و می نیه (أَوْ بَحِيٍّ وَمَيَّتٌ) به لام نه گهر نافرته که مندالیکی زیندوو و مندالیکی مردووی بون، نه و کاته (فَكَلَّمَهُ لِلْحَيِّ) گشتی بی زیندوو که یه (فِي الْأَصْحَحِّ) له فهرمووده ی پاستردا.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر وهسیت که ره که گوتی (إِنْ كَانَ حَمْلُكَ نَكَرًا) نه گهر کوریه که ت نیر بی، نه وشته وهسیت بی بوی (أَوْ قَالَ) یان گوتی (إِنْ كَانَ أَنْتَى فَلَهُ كَذَا) نه گهر کوریه که ت می بی، نه وشته وهسیت بی بوی (فَوَلَدْتُهُمَا) نینجا نافرته که ش نیریکو می یه کی بون (لَعَتٌ) وهسیت که پوچه ل ده بیته وه، چونکه گشت باره که ی ناو زگی ته نایا نیر و ته نایا می نه بوه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی (إِنْ كَانَ يَبْطِنُهَا نَكَرٌ) نه گهر نیرینه یه کی له زگدا بی، نه وشته وهسیت بی بوی (فَوَلَدْتُهُمَا) نینجا نافرته که نیریکو می یه کی بون، نه وه (اسْتَحَقَّ الذَّكَرُ) ته نایا نیرینه که مافی وهسیت که ی هیه (أَوْ وَلَدَتْ ذَكَرَيْنِ) به لام نه گهر دوو نیرینه ی بون، نه وه ش (فَالْأَصْحَحُّ صَحَّتْهَا) به فهرمووده ی به هیتر وهسیت که دروست ده بی و (وَيُعْطِيهِ الْوَارِثُ مَنْ شَاءَ مِنْهُمَا) میراتگره که به حه زکرینی خوی وهسیت پیکراوه که ده داته -ته نایا- یه کینکیان نه که هردوکیان، به لام نه گهر بلن: نه گهر زگه که ت نیر بی، یان بلن: نه گهر نیرینه ت له زگدا بی، نه وشته وهسیت بی بوی. نینجا دوو نیرینه، یان زیاتری له وزگه بون، نه و کاته ش به یه کسانی ده دریته همووانیان، ههروه که له (تحفة) و (مغنی) دا فهرموویانه.

(وَلَوْ وَصَّى لِجَيْرَانِهِ) نه گهر وهسیتی کرد شتیک بدریته جیرانه کانی، نه وه (فَلِأَرْبَعِينَ دَارًا مِنْ كُلِّ جَانِبٍ) وهسیت که بی دانیشتووای چل خانوو له هه چوار لاره. (وَالْعُلَمَاءُ) زانایانی بایینی له وهسیتدا (أَصْحَابُ عُلُومِ الشَّرْعِ) خاوهن زانسته کانی شه رع ی ده گریته وه: (مِنْ تَفْسِيرِ) له زانستی واته ی قورپانی پیروؤو (وَحَدِيثِ) زانستی حه دیسه کانی پیغه مبه روئیه (وَفَقِهِ) شه رع ته ی نیسلام که له (قُرْآنِ) و (حَدِيثِ) و (إِجْمَاعِ) و (قِيَاسِ) وه رگریاره (لَا مُقَرَّرِيٍّ) به لام خاوهن زانستی خویندنه وه ی قورپان ناگریته وه، هه م (وَأَدِيبٌ) خاوهن ریژمانی عه ره بی: وه کو (نحو) و (صرف) و (بلاغه) و (وَعَبَّرٌ) خاوهن زانستی خه ون و

وَطَيِّبٌ وَكَذَا مُتَكَلِّمٌ عِنْدَ الْأَكْثَرِينَ، وَيَدْخُلُ فِي وَصِيَّةِ الْفُقَرَاءِ الْمَسَاكِينُ وَعَكْسُهُ، وَلَوْ جَمَعَهُمَا شُرْكَ نَصْفَيْنِ، وَأَقْلُ كُلِّ صِنْفٍ ثَلَاثَةٌ وَلَهُ التَّفْضِيلُ، أَوْ لَزِيدٌ وَالْفُقَرَاءُ فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ كَأَحَدِهِمْ فِي جَوَازِ إِعْطَائِهِ أَقْلُ مُتَمَوِّلٍ لَكِنْ لَا يُحْرَمُ، أَوْ لَجَمْعٍ مُعَيَّنٍ غَيْرِ مُنْحَصِرٍ كَالْعَلَوِيَّةِ صَحَّتْ فِي الْأَظْهَرِ وَلَهُ الْإِقْتِصَارُ عَلَى ثَلَاثَةٍ، أَوْ لِأَقْرَبِ زَيْدٍ دَخَلَ كُلُّ قَرَابَةٍ وَإِنْ بَعُدَ إِلَّا أَصْلًا وَقَرَعًا فِي الْأَصَحِّ،

(وَطَيِّبٌ) پزیشکو (وَكذَا مُتَكَلِّمٌ عِنْدَ الْأَكْثَرِينَ) هر چه او را که لای زودیهی زانایان: زانای (عقیده) ش، واته: نه وانهی به فلهسه فهو مهنتیق باس له زاتو سیفه تهکانی خوا ده کهن، نه که به ثایه ت و حه دیس، واته: نه وانهی پرابردوو- له باسی وه سیئتدا- به زانای ثایینی داناندرینو هیجیان نه وه سیئته یان نادریتتی که بؤ زانایانی ثایینی کراوه.

(وَيَدْخُلُ فِي وَصِيَّةِ الْفُقَرَاءِ الْمَسَاكِينُ) وه سیئت کردن بؤ هه ژاران که دایه کانیش ده گریته وه (وَعَكْسُهُ) به پیچه وانهش بؤ که دایان هه ژاره کانیش ده گریته وه، به لام (وَلَوْ جَمَعَهُمَا) نه گهر له وه سیئته که ی دا هه ردوکی کؤ کردنه وه، واته گوتی وه سیئت بی بؤ که داو هه ژاران، نه و کاته (شُرْكَ نِصْفَيْنِ) وه سیئته که ده گریته هاویهش به نیوهیی له نیوان هه ردو چینه که دا، واته: نیوهی بؤ هه ژاره کان و نیوهی بؤ که دایه کان، ئینجا (وَأَقْلُ كُلِّ صِنْفٍ ثَلَاثَةٌ) لای که می هه چینیک ده بی سی که س بنو که متر نه بن، به لام (وَلَهُ التَّفْضِيلُ) سه روه سیئته که بؤی دروسته له نه ندامه کانیش هه چینیکدا جیاوازی بکاو له و نیوهیه هه ندیکیان له هه ندیکیان زیاتریان بداتن.

(أَوْ لَزِيدٍ وَالْفُقَرَاءِ) یان نه گهر وه سیئتی کرد بؤ (زهید) وه هه ژاره کان، نه وه (فَالْمَذْهَبُ) به فهرموودهی راستی مه زهه ب: (أَنَّهُ كَأَحَدِهِمْ) (زهید) ش وه کو هه ژاریک داده ندری (فِي جَوَازِ إِعْطَائِهِ أَقْلُ مُتَمَوِّلٍ) له و دا: که دروسته که مترین شتیکی وه های بدریتتی که به مال دابندرئ (لَكِنْ لَا يُحْرَمُ) به لام دروست نیه بی بهش بکری.

(أَوْ لَجَمْعٍ مُعَيَّنٍ غَيْرِ مُنْحَصِرٍ) یان نه گهر وسیتی کرد بؤ که مه لئیکی دیارکراو: که سه رزمیر نه ده کران (كَالْعَلَوِيَّةِ) وه ک بلی: وه سیئت بی بؤ نه ته وهی ئیمامی (علی ؑ)، یان بؤ سهیده کان (صَحَّتْ فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموودهی به هیژتردا: وه سیئته که دروست ده بی وه (وَلَهُ الْإِقْتِصَارُ عَلَى ثَلَاثَةٍ) بؤ سه روه سیئته که دروسته: وه سیئته که بداته ته نها سی که سیان، هه روه که له وه سیئتی هه ژارانیشدا نه وها بوو.

(أَوْ لِأَقْرَبِ زَيْدٍ) یان نه گهر وه سیئتی کرد بؤ خزمه کانیش (زهید)، نه وه (دَخَلَ كُلُّ قَرَابَةٍ وَإِنْ بَعُدَ) گشت خزمیکی (زهید) ده گریته وه هه رچه ند دوریش بی (إِلَّا أَصْلًا وَقَرَعًا) به لام ته نها دایکو و اوکو کویزی (زهید) ناگریته وه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموودهی راستردا.

وَلَا تَدْخُلُ قَرَابَةُ أُمِّ فِي وَصِيَّةِ الْعَرَبِ فِي الْأَصْحِ، وَالْعَبْرَةُ بِأَقْرَبِ جَدِّ يُنْسَبُ إِلَيْهِ زَيْدٌ وَتَعْدُ
 أَوْلَادُهُ قَبِيلَةً، وَيَدْخُلُ فِي أَقْرَبِ أَقَارِبِهِ الْأَصْلُ وَالْفَرْعُ، وَالْأَصْحُ تَقْدِيمُ ابْنِ عَلِيٍّ أَبِ وَأَخِ
 عَلِيٍّ جَدِّ، وَلَا يُرْجَعُ بِذِكْرَةِ وَرَاثَةِ بَلِّ يَسْتَوِي الْأَبُ وَالْأُمُّ وَالْإِبْنُ وَالْبِنْتُ وَيُقَدَّمُ ابْنُ
 الْبِنْتِ عَلَيَّ ابْنِ ابْنِ الْإِبْنِ، وَلَوْ أَوْصَى لِأَقَارِبِ نَفْسِهِ لَمْ تَدْخُلْ وَرَثَتُهُ فِي الْأَصْحِ.
 (فَصْلٌ) تَصِحُّ بِمَنَافِعِ عَدُوٍّ وَذَارٍ وَغَلَّةِ حَائِثٍ، وَيَمْلِكُ الْمُوصَى لَهُ مَنَفَعَةَ الْعَبْدِ

(وَلَا تَدْخُلُ قَرَابَةُ أُمِّ فِي وَصِيَّةِ الْعَرَبِ) له وه سیتی عهده بزمانه کاندا وه سیتی خزمان
 خزمایه تی دایکی ناگریته وه (فی الاصح) له فه رموده ی راستردا، چونکه عهده به کان
 شانازی به خزمایه تی دایکیان ناکنه و به خزمیان دانانین، به لام زور له زانایانیش
 فه رموده که ی تریان به به هیتر داناه: که له ناو گشت که لیکدا خزمه کانی دایکیش به
 خرم داده ندرین (والعبرة بأقرب جد ینسب الیه) بق ناسینی خزمه کانی نزیکتین باپیره
 په چاو ده کری که (زید)ی نسبت بدریته پالو (وتعد اولاده قبيلة) منداله کانی
 باپیره که ش به به ره بابیک دابندرین.

(وَيَدْخُلُ فِي أَقْرَبِ أَقَارِبِهِ) نیته که ل نزیکتین خزمه کانی زهید (الأصل والفرع) دایکو باوکو
 کوپو کیزه کانی (زهید)، واته: نه گهر بلن: وه سیت بین بق نزیکتین خزمه کانی (زهید). نه وه
 دایکو باوک منداله کانی (زهید)ش ده گریته وه (والاصح) به فه رموده ی راستر (تقديم ابن
 علی ابی) کوپو کیزو منداله کانیشیان وه پیش باوک دینخینو (وآخ علی جد) هه سیک جورده
 براو منداله کانیشیان وه پیش باپیره دینخین (ولا يرجع بذکوة وراثت) به هزی نیرایه تی و
 میراگرتن هیچیکیان له هیچیکیان به هیتر ناگرین (بل یستوی الأب والأُمُّ والإبن والبنت)
 به لکو دایکو باوکو کوپو کیزو خوشک و برا گشتیان په کسانو (ويقدم ابن البنت علی ابن
 الابن) کوپو کیزو وه پیش کوپو کوپو دینخین، چونکه نه وه میان له نه میان نزیکتره (ولو
 أوصی لأقارب نفسه) نه گهر وه سیتی کرد بق خزمه کانی خوی (لم تدخل ورثته) له
 وه سیته که دا میراگره کانی نایه نه که ل خزمه کانی (فی الاصح) له فه رموده ی راستردا،
 چونکه به نه غله بی وه هایه: میراگر وه سیتی بق ناگری.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي جَهْدٌ بِرِيَارِيكِي وَاتِهِي وَهَسِيَّتْ بِيكِرَاو ﴾

(تصح) وه سیت دروست ده بی (بمنافع غير ودار) به سوده کانی کزيله و خانوو و زهوی و
 نازول، هم (وغلة حائوت) به به رمه می دوکان و خانوو و به میوه ی باغو به و جورده
 شتانه، جیاوازی نیه وه سیته که: بق ماوه یه کی دیارکراو بی، یان هتا هتایی بی، جا
 نه گهر ماوه که ی دیاری نه کرد، نه وه ده بیته هتا هتایی.

(و) هه کاتیک وه سیتی کرد به سودی کزيله، یان شته کانی تر، نه وه (يملك الموصى له منفعة
 العبد) وه سیت بؤکراوه که ده بیته خاوه نی سودی کزيله که و سوده کانی شته کانی تریش،

وَأَكْسَابُهُ الْمُعْتَادَةَ وَكَذًا مَهْرَهَا فِي الْأَصْحِ، لَا وَلَدَهَا فِي الْأَصْحِ، بَلْ هُوَ كَالْأُمِّ مَنْفَعَتُهُ لَهَا
وَرَقَبَتُهُ لِلْوَارِثِ، وَلَهُ إِعْتَاقُهُ وَعَلَيْهِ نَفَقَتُهُ إِنْ أُوصِيَ بِمَنْفَعَتِهِ مُدَّةً وَكَذًا أَبَدًا فِي الْأَصْحِ،
وَيَبِيعُهُ إِنْ لَمْ يُؤْبَدْ كَالْمُسْتَأْجِرِ،

کواته: بئ وهسیت بؤکراوه که دروسته: ئو سودانه به کرئ بداو به خواستن بداو وهسیتی
پئ بکا، هرکاتیکش مرد ئی به میرات دهگیرئ.

(وَأَكْسَابُهُ الْمُعْتَادَةَ) مهرهها ده بیته خاوهنی که سابه ته کانی کویله که: که عاده تن (وَكذًا
مَهْرَهَا فِي الْأَصْحِ) مهرهها ده بیته خاوهنی ماره بی جاریه کهش (لَا وَلَدَهَا فِي الْأَصْحِ) به لام
نابیته خاوهنی منداله که ی جاریه که (بَلْ هُوَ كَالْأُمِّ مَنْفَعَتُهُ لَهَا) به لکو منداله کهش وه کو
دایکه که ی سوده که ی بئ وهسیت بؤکراوه که یه و (وَرَقَبَتُهُ لِلْوَارِثِ) خودی منداله کهش وه کو
دایکه که ی — ملکایه تیه که ی بئ میراتگره که یه، که وابو (وَلَهُ إِعْتَاقُهُ) بئ میراتگره که دروسته
کویله وهسیت پیکراوه که نازاد بکا، نینجا له نوای نازاد کردنیسی ئرکی به خئیو کردنیسی له
سر (بیت المال) ه، مهره که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه.

﴿ به خئیو کردن و فروشتنی وهسیت پیکراوه که ﴾

(وَعَلَيْهِ نَفَقَتُهُ) ئرکی به خئیو کردنی وهسیت پیکراوه که له سر میراتگره که یه (إِنْ أُوصِيَ
بِمَنْفَعَتِهِ مُدَّةً) نه گهر تا ماوه یه کی دیارکرا وهسیت به سوده که ی کرابئ، چونکه خودی
شته که ملکی میراتگره که یه، هر کاتیکش ماوه ی وهسیت که ته واو بوو، سودی شته کهش
هر بئ میراتگره که یه، مهره که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه.

(وَكذًا أَبَدًا) مهرهها نه گهر هتا هتایش وهسیت به سوده که ی کرابئ، به خئیو کردنه که ی
هر له سر میراتگره که یه (فِي الْأَصْحِ) له فرمووه ی پاستردا، چونکه خودی شته که ملکی
میراتگره که یه، ته نها سوده که ی بئ وهسیت بؤکراوه که یه، میراتگره کهش ده توانئ به
فروشتن و نازاد کردن و ئو جوره شتانه خوی له و زیانه پزگار بکا.

به لام نه گهر خودی شته که کرابیته وهسیت، ئو کاته ئرکی به خئیو کردنی له سر وهسیت
بؤکراوه که یه، مهره که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، نینجا بزانه: ئاودانی ئو باغی
میوه که ی کراوته وهسیت له سر هیچ لایه کیان واجب نیه، که وابو: هر یه کیکیان ئاوی
بدا، دروست نیه ئو یتر پیگای ئی بگریئ، مهره که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَيَبِيعُهُ) بئ میراتگره که دروسته: خودی ئو شته بفروشتن: که وهسیت به سوده که ی
کراوه (إِنْ لَمْ يُؤْبَدْ) به و مرجه ی وهسیت به سوده که ی هتا هتایی نه بیئ (كَالْمُسْتَأْجِرِ)
وه که فرشتنی شتیکی به کریدراو، اته: مهره که له فروشتنی شتی به کریدراو دا تا ماوه ی
به کریدانه که ته واو ده بو سودی شته که بئ به کریدگره که بوو، له فروشتنی ئو شته شدا که
وهسیت به سوده که ی کراوه بئ ماوه یه کی دیارکراو، تا ماوه ی وهسیت که ته واو ده بیئ

وَإِنْ أَبَدَ فَلَا صِحَّ لَهُ يَبْعُهُ لِلْمَوْصِي لَهُ دُونَ غَيْرِهِ، وَأَنَّهُ تُعْتَبَرُ قِيمَةُ الْعَبْدِ كُلِّهَا مِنْ
الْثُلُثِ إِنْ أَوْصِيَ بِمَنْفَعَتِهِ أَبَدًا، وَإِنْ أَوْصِيَ بِهَا مُدَّةً قَوْمٌ بِمَنْفَعَتِهِ ثُمَّ مَسْلُوبَهَا تِلْكَ الْمُدَّةُ
وَيُخَسَّبُ النَّاقِصُ مِنَ الثَّلَاثِ،

سوده‌کی هر بڑ و هسیت بڑکراوه‌کیه، نینجا که ماوه‌که ته‌واو بوو، سوده‌کی بڑ
کریاره‌کیه.

به‌لام (وَإِنْ أَبَدَ) نه‌گه‌ر وه‌سیت به سوده‌کی هه‌تا هه‌تایی بئی، نه‌وه (فَلَا صِحَّ) به
فرموده‌ی راستر: (أَنَّهُ يَصِحُّ يَبْعُهُ لِلْمَوْصِي لَهُ) دروسته میرانگره‌که خودی شته‌که
بفروشیتته وه‌سیت بڑکراوه‌که (دُونَ غَيْرِهِ) به‌لام دروست نیه بفروشیتته که‌سیکی‌تر،
چونکه به هژی وه‌سیتته که شته‌که هه‌تا هه‌تایی سوده‌کانی لیدارپناوه و جگه له وه‌سیت
بڑکراوه‌که که‌سیکی‌تر ناتوانی سودی لیدره‌یگری.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه‌گه‌ر میرانگره‌که وه‌سیت بڑکراوه‌که هر دوویکیان رینک بکه‌ون خودی
شته‌که وه‌سوده‌کی ویکرا بفروشنه که‌سیکی‌تر، نه‌و کاته فروشنه‌که دروست ده‌بئی و
پاره‌که‌ش به سهر خودی شته‌که وه‌سوده‌کی‌دا به‌ش ده‌کری به‌گویزه‌ی نرخ‌ی خویان،
هر وه‌ها بڑ وه‌سیت بڑکراوه‌که‌ش دروسته: سودی شته‌که بفروشیتته میرانگره‌که وه‌م
ببفروشیتته خه‌لکی‌تریش، هر وه‌که له (نهاییه) (مغنی) و حاشیه‌کانی (تحفة)‌دا پوون کراوه‌ته‌وه.
نینجا بزانه: نه‌گه‌ر وه‌سیتی کرد: هه‌موو سائیک له به‌ره‌می زه‌ویه‌کی نه‌وه‌نده بدریتته
فلانه مزگه‌وته، نه‌وه دروست نیه: به‌شیکی زه‌ویه‌که بفروشری‌وو به نه‌ندازه‌ی وه‌سیتته‌که‌ش
نه‌فروشری، چونکه جاری وا هه‌یه: نه‌ندازه‌ی وه‌سیتته‌که به نه‌ندازه‌ی هه‌موو کری‌یه‌که
ده‌بئی و پیوسته گشتی بدریتته وه‌سیت بڑکراوه‌که، به‌لام دروسته زه‌ویه‌که بفروشیتته
وه‌سیت بڑکراوه‌که، هر وه‌که له (تحفة)‌دا پوون کراوه‌ته.

(وَأَنَّهُ) هر به فرموده‌ی راستر (تُعْتَبَرُ قِيمَةُ الْعَبْدِ كُلِّهَا مِنَ الثَّلَاثِ) نرخ‌ی کزیله‌که‌و
نرخ‌ی سوده‌که‌شی گشتی له سبیه‌کی مال ده‌ژمیردری (إِنْ أَوْصِيَ بِمَنْفَعَتِهِ أَبَدًا) نه‌گه‌ر
وه‌سیت به سوده‌کی کرابی هه‌تا هه‌تایی، هر وه‌ها نرخ‌ی خانوه‌که و باغه‌که و نرخ‌ی
سوده‌کان و به‌ره‌مه‌که‌شیان گشتی له سبیه‌کی مال ده‌ژمیردری نه‌گه‌ر وه‌سیت به
سوده‌کیان هه‌تا هه‌تایی بئی، به‌لام (وَإِنْ أَوْصِيَ بِهَا مُدَّةً) نه‌گه‌ر تا ماوه‌یه‌کی دیارکراو
وه‌سیت به سوده‌کیان کرابی، نه‌و کاته (قَوْمٌ بِمَنْفَعَتِهِ) یه‌که‌مجار به سوده‌که‌یه‌وه
ده‌قرسیندرئ (ثُمَّ مَسْلُوبَهَا تِلْكَ الْمُدَّةُ) نینجا به بئی‌سود له و ماوه‌یه‌دا ده‌قرسیندرئ
(وَيُخَسَّبُ النَّاقِصُ مِنَ الثَّلَاثِ) نه‌و نه‌ندازه‌یه‌ی که‌می کردوته‌وه، نه‌ویان له سبیه‌ک
ده‌ژمیردرئ، بڑ وینه: نه‌گه‌ر به سوده‌وه نرخ‌ی سد دینار بئی و به بئی‌سود نرخ‌ی نه‌وه‌د
دینار بئی، نه‌وه ده دینار ده‌بیتته وه‌سیت.

وَتَصِحُّ بِحَجِّ تَطَوُّعٍ فِي الْأَظْهَرِ، وَيُحَجُّ مِنْ بَلَدِهِ أَوْ الْمَيْقَاتِ كَمَا قَيْدٌ، وَإِنْ أَطْلَقَ فَمَنْ
 الْمَيْقَاتِ فِي الْأَصَحِّ، وَحَجَّةُ الْإِسْلَامِ مِنْ رَأْسِ الْمَالِ، فَإِنْ أَوْصَى بِهَا مِنْ رَأْسِ الْمَالِ أَوْ
 الثَّلَاثِ عَمِلَ بِهِ،

ثینجا بزانه: نه‌گهر خانووه‌که پوخوا، ثینجا هر به که لویه‌له‌که‌ی خوی دووباره دروست
 کراوه، نه‌وه مافی وه‌سیت بۆکراوه‌که‌ش دووباره ده‌بیته‌وه، هه‌روه‌ها نه‌گهر دروستیش
 نه‌کریتته‌وه، مافی وه‌سیت بۆکراوه‌که له به‌رهمی زویه‌که‌ی‌دا به‌رده‌وامه، به‌لام نه‌گهر به
 که‌لویه‌لیکی‌تر دروست بکریتته‌وه، نه‌و کاته وه‌سیت بۆکراوه‌که مافی له خانووه‌که‌دا
 نامیتن، هه‌روه‌که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه‌کانیاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿ وه‌سیت به‌حج و خواپه‌رستی‌ه‌کانی‌تر ﴾

(وَتَصِحُّ بِحَجِّ تَطَوُّعٍ) وه‌سیت‌کردن دروسته به‌حج و عومپه‌ی سوننه‌ت (فِي الْأَظْهَرِ) له
 فه‌رمووده‌ی به‌هیت‌تردا، ثینجا حج و عومپه‌ی سوننه‌تیش له سییه‌کی‌مالی ده‌ژمیردرئ و
 هه‌م (وَيُحَجُّ مِنْ بَلَدِهِ) به‌و سییه‌که له شاری‌خویه‌وه حجی بۆ ده‌کرئ (أَوْ الْمَيْقَاتِ) یان له
 شوینی ئیحرام به‌ستنه‌وه (كَمَا قَيْدٌ) چۆن دایناوه نه‌وما ده‌کرئ، به‌لام (وَإِنْ أَطْلَقَ) نه‌گهر
 هیچانی دانناپی، نه‌و کاته (فَمِنْ الْمَيْقَاتِ) له شوینی ئیحرام به‌ستنه‌وه حجی بۆ
 ده‌کرئ (فِي الْأَصَحِّ) له فه‌رمووده‌ی راستردا.

(وَحَجَّةُ الْإِسْلَامِ) حج و عومپه‌ی پوکنی‌نیسلام (مِنْ رَأْسِ الْمَالِ) له سه‌رمایه‌ی هه‌موو
 ماله‌که‌ی ده‌ژمیردرئ، جیاوازی‌نیه: وه‌سیتی کردبی بۆی بکرئ، یان نا، وه‌کو
 قه‌رزه‌کانی‌ترو گشت واجبه‌کانی‌تری شه‌ری: وه‌که زه‌کات و که‌ففاپه‌ت و حجی‌نه‌زکراو له
 حاله‌تی له‌ش ساغی‌دا، واته: نه‌وانه‌ش وه‌کو حج و عومپه‌ی پوکنی‌نیسلام له سه‌رمایه‌ی
 هه‌موو ماله‌که‌ی ده‌ژمیردرئ، نه‌که ته‌نها له سییه‌که، به‌لکو نه‌گهر له ژیانیا حج و عومپه‌ی
 له سه‌ر واجب بوین، نه‌و کاته واجبه: پێش جی‌به‌جی‌کردنی وه‌سیت و به‌شکردنی میراته‌که
 حجی بۆ بکرئ، هه‌روه‌که له سه‌ره‌تای (الفرائض)‌دا پوونمان کرده‌وه.

ثینجا بزانه: مه‌به‌ست به‌حج و عومپه‌ی سوننه‌ت نه‌وانه‌یه: که له دوا‌ی حج و عومپه‌ی
 پوکنی‌نیسلام دووباره ده‌کرئ، به‌لام (حَجَّةُ الْإِسْلَامِ) = حج و عومپه‌ی پوکنی‌نیسلام
 نه‌وانه‌یه: که بۆ یه‌که‌مجار له ته‌مه‌نیا ده‌کرئ، هر چه‌ند له سه‌ریشی واجب نه‌بوین،
 واته: حج و عومپه‌که بۆی به‌به‌ر واجبی پوکنی‌نیسلام ده‌که‌وئ.

(فَإِنْ أَوْصَى بِهَا) جا نه‌گهر وه‌سیتی کرد حجی پوکنی‌نیسلامی بۆ بکرئ (مِنْ رَأْسِ الْمَالِ)
 له سه‌رمایه‌ی هه‌موو ماله‌که‌ی (أَوْ الثَّلَاثِ) یان له سییه‌کی‌ماله‌که‌ی، نه‌وه (عَمِلَ بِهِ)
 په‌فتار به‌قسه‌که‌ی ده‌کرئ، جا نه‌گهر سییه‌کی‌ماله‌که‌ی به‌ر وه‌ستی کرئ‌ی حج و

وَإِنْ أَطْلَقَ الْوَصِيَّةَ بِهَا فَمِنْ رَأْسِ الْمَالِ، وَقِيلَ مِنَ الثَّلَاثِ وَيُحَجُّ مِنَ الْمِيقَاتِ، وَاللَّاجِنِيُّ
 أَنْ يَحُجَّ عَنِ الْمَيْتِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ

عومړه که ی پوکنی نیسلامی نه کرد، نو کاته واجبه کریه که له سه رمایه ی هموو ماله که ی ته واو بکړی، به لام نه گهر سییه که بهر وهستی حاجو عومړه ی سوونته نه کا، نو کاته وهسپته که به تال ده بیته وه وهسپت پیکراوه که ش بؤ میراتگره کان ده گهرپته وه، هروه که له زویه ی سه چاوه کانداهرموویانه.

به لام (وَإِنْ أَطْلَقَ الْوَصِيَّةَ بِهَا) نه گهر بئ دیارکردن وهسپتی کرد حاجی پوکنی نیسلامی بؤ بکړی، نو وه (فَمِنْ رَأْسِ الْمَالِ) له سه رمایه ی هموو ماله که ی حاجی بؤ ده کړی (وَقِيلَ مِنَ الثَّلَاثِ) له فرموده یه کی بئ میژدا: له سییه کی ماله که ی بؤی ده کړی، جا به هردوو فرموده کان: (وَيُحَجُّ مِنَ الْمِيقَاتِ) واجبه: له شوینی ئیحرام بهسپته وه حاجی بؤ بکړی، واته: نو که سه ی حاج له جیاتی نو مردوو ده کا، واجبه: له (مِيقَاتِ) پکی شهرعیه وه ئیحرام بهسپتی، هروه که له په پتوکی حاجدا به درژی پوونمان کرده وه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر وهسپتی کړو گوتی فلانکهس به نه وهنده پاره یه بنیزن حاجم بؤ بکا. نو ه دروست نیه له و نه اندازه یه که متری بدرتی، هرچند که سپکی تریش ه بئ به که متر حاجی بؤ بکا، به لام نه گهر هیچ که سپکی دیاری نه کرد، به لکو ته نها گوتی به نه وهنده پاره یه حاجم بؤ بکن. ئینجا که سپکیان ده ست که وت به که متر له و نه اندازه یه حاجی بؤ ده کرد، نو کاته دروسته به که متر به کړی بگرن و پاشماوه که ش بؤ میراتگره کان ده گهرپته و.

ئینجا بزانه: نه گهر وهسپتکه ره که له وهسپته که ی دا یه کی دیاری کرد حاجی بؤ بکا، ئینجا دیارکراوه که ش په دی کرده وه و گوتی هرگیز حاجی بؤ ناکم. نو کاته واجبه یه کی تری بؤ به کړی بگرن تاکو حاجی بؤ بکا، به لام نه گهر دیارکراوه که گوتی: نه مسال ناتوانم له نوای سالیکی تر حاجی بؤ ده کم. نو کاته تماشاه که ی: نه گهر له ژانیا حاجی له سر واجب بو بئ و به هوی که مته رغمی حاجی نه کربئ، نو کاته واجبه: یه کی تری بؤ به کړی بگرن تاکو نه مسال حاجی بؤ بکا، به لام نه گهر حاجی له سر واجب نه بو بئ، نو کاته لوا نیخړی تاکو دیارکراوه که ی حاجی بؤ بکا، هروه که له زویه ی سه چاوه کانداهرموویکی هم ناکاداریه پوون کراوه ته وه.

نیسان بزانه: هروه که بؤ میراتگره که دروسته: به بئ نیزن حاجو عومړه له جیاتی مردوو که ی بکا، نه وه هاش (وَاللَّاجِنِيُّ) بؤ که سپکی بیگانه دروسته: (أَنْ يَحُجَّ عَنِ الْمَيْتِ) به مالی خزی له جیاتی مروفتی مردوو حاج و عومړه ی پوکنی نیسلام بکا (بِقَيْرِ إِذْنِهِ) به بئ نیزنی

فِي الْأَصْحَ، وَيُؤَدِّي الْوَارِثُ عَنْهُ الْوَاجِبَ الْمَالِيَّ فِي كَفَّارَةِ مُرْتَبَةِ، وَيُطْعِمُ وَيَكْسُو فِي الْمُخَيَّرَةِ، وَالْأَصْحَ أَنَّهُ يُعْتَقُ أَيْضًا، وَأَنَّ لَهُ الْأَدَاءَ مِنْ مَالِهِ إِذَا لَمْ تَكُنْ تَرِكَةً، وَأَنَّهُ يَقَعُ عَنْهُ لَوْ تَبَرَّعَ أَجْنَبِيٌّ بِطَعَامٍ أَوْ كِسْوَةٍ، لَا إِعْتِاقَ فِي الْأَصْحَ،

میراتگره که و هم بنی زنی مردووه که ش، هر چند مردووه که ش له ژانیا حه جی له سر واجب نه بوین، هر وه ها دروسته حه ج و عوموړه ی نه زکر اویشی له جیاتی بکا (فی الاصح) له فرمووده ی راستردا، هر وه ک دروسته زه کات و قهرزه کانیسی له جیاتی بداته وه.

به لام حه جی سوننه ت- نه گه ر وه سیتی نه کر دین- دروست نیه: نه بیگانه و نه میراتگره که ی بوی بکا، هر وه ک له سر چا وه کاند ا فرموویانه، به لام له فرمووده ی که ی بن هیژدا- نه گه ر مردووه که وه سیتیسی نه کر دین- دروسته: میراتگره که ی حه جی سوننه تی له جیاتی بکا و هم دروسته: بیگانه ش به نی زنی میراتگره که له جیاتی ی بکا، هر وه ک له (حه جی مردوو په ککه و توو) دا پرونمان کرده وه.

(و) هر وه ها (يُؤَدِّي الْوَارِثُ عَنْهُ الْوَاجِبَ الْمَالِيَّ) واجبه: مراتگره که- له میراتی مردووه که- نه و واجبانه ی مالین له جیاتی بداته وه (فِي كَفَّارَةِ مُرْتَبَةٍ) له و که ففاره ته ی پزی بی داندر اوه: وه ک که ففاره تی کوشتن و (ظهار) و (جماع) ی پوزانی په مه زان.

(و) هر وه ها (يُطْعِمُ وَيَكْسُو فِي الْمُخَيَّرَةِ) خواردن ده داته هه ژاران و به رگیان ده کا له و که ففاره ته ی پزی تی دا نیه: وه ک که ففاره تی سویند (وَالْأَصْحَ أَنَّهُ يُعْتَقُ أَيْضًا) به فرمووده ی راستر کزله شی له جیاتی نازاد ده کا له و که ففاره ته دا.

(و) هر به فرمووده ی راستر (أَنَّ لَهُ الْأَدَاءَ مِنْ مَالِهِ) بی میراتگره که دروسته، به لکو سوننه ته: له مالی خزی که ففاره ته که ی له جیاتی بدا (إِذَا لَمْ تَكُنْ تَرِكَةً) نه گه ر مردووه که هیج میراتی نه بین، هر وه ها نه گه ر میراتیسی هه بین، هر دروسته: میراتگره که له مالی خزی له جیاتی ی بدا.

(و) هر به فرمووده ی راستر: (أَنَّهُ يَقَعُ عَنْهُ) به ر مردووه که ده که وی (لَوْ تَبَرَّعَ أَجْنَبِيٌّ بِطَعَامٍ أَوْ كِسْوَةٍ) نه گه ر بیگانه یه ک له خوی وه به خوپایی خواردن، یان جلو به رگی که ففاره تی له جیاتی بدا (لَا إِعْتِاقَ) به لام کزله نازاد کردنی بیگانه به به ر مردووه که ناکه وی (فِي الْأَصْحَ) له فرمووده ی راستردا.

نیجا بزانه: نه گه ر مردووه که به قهر زداری مرد، هیج میراتیسی نه بو، به لام میراتگره که ی قهرزه که ی له جیاتی دا وه خاوه ن قهرزه که، نه وه واجبه: لی وه ریگریته وه، یان گه رده نی مردووه که نازاد بکا، به لام نه گه ر بیگانه یه ک له جیاتی مردووه که بیداته وه، نه و کاته له سر خاوه ن قهرزه که واجب نیه قبولی بکا لی وه ریگریته وه، هر وه ک له (مغنی) دا فرموویه تی.

وَتَنْفَعُ الْمَيِّتَ صَدَقَةً وَدُعَاءٍ مِنْ وَارِثٍ وَأَجْنَبِيٍّ.
(فصل) لَهُ الرُّجُوعُ عَنِ الْوَصِيَّةِ

﴿ خَيْرِ كَرْدَنِ وَ دُوعَا كَرْدَنِ بُوَ مَرْدُوو ﴾

(وَتَنْفَعُ الْمَيِّتَ) سود ده داته مردووه که (صَدَقَةً) خیر بؤکردن و هم (وَدُعَاءً) دوعا بؤکردن، جا دوعایه که و خیره کهش (مِنْ وَارِثٍ وَأَجْنَبِيٍّ) له میراتگرو له بیگانه وه سودنی ده داتس، به (اجماع) ی زانایانی نیسلام، دهریاره ی دوعا کردنی میراتگر پیغه مبر علیه السلام ده فرموی: ﴿إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ﴾ رواه مسلم، هر کاتیک ناده میراد مرد، پاداشتی کرده وه که ی خوی ده برپیته وه تنها له سن کرده وه نه بی: خیریکی نه برپاوه، یان زانستیکی به سود، یان مندالتیکی باش که دوعای بؤ بکا.

هر وه ها له باره ی دوعای بیگانه ش پیغه مبر علیه السلام - هر کاتیک مردوی ده ناشت - ده فرموی: ﴿اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَأَسْأَلُوا لَهُ التَّيِّبَاتِ لِأَنَّ الْيَسْأَلَ﴾ رواه ابوداود بسند قوي، له خوا بیارپیته وه له م برایه تان خوش بییو دوعای بؤ بکن وه لامی فریشته کان بداته وه، چونکه نیستا پرسیری لده کری.

هر وه ها دهریاره ی خیرکردنیش پیغه مبر علیه السلام ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَيَرْفَعُ دَرَجَةَ الْعَبْدِ فِي الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ أَمَى لِي هَذَا؟ فَيَقَالُ: بِإِسْقَاءِ وَكَدِّكَ لَكَ﴾ رواه الامام احمد یاسناد صحیح، خوی گوره له به هشتدا پله ی بنده که ی برز ده کاته وه، به بنده کهش ده لی: خویبه نه م پله ی م له کوی وه ده ست که وتوه؟ جا پیی ده گوتری: به هزی ناودانی مندالکه ت به خیری تو.

نیجا بزانه: له مه زه بی نیمامی (الشافعی) دا: خیری قورپانخویندن ناگاته مردوو، به لام له هر سیک مه زه به که ی ترداو له فرموده ده کی بی هیزی مه زه بی (الشافعی) دا: خیری قورپانخویندنیش ده گاته مردووه که و سودی لوه رده کری، واته: به و مرجه ی له دوی قورپانخویندن که دوعا بگا و بلتی: خویبه خیری نه م قورپانخویندنم بگینه فلانه مردوه. یان له سر گوره که ی قورپان بخوینتی، یان هر له سره تاوه نیه تی نه وه بی: خیری قورپانخویندن که ی بؤ مردووه که بی، هر وه له (تحفة) و حاشیه کانی دا پوون کراوه ته وه. نیر له باسی (به کری گرتن بؤ خویبه رستی) و له باسی (زیاره تی گورستان و خیرکردن بؤ مردوو) نه م باسه دریزتر پوون کراوه ته وه بگ پیوه بویان.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بِاسِي پَه شِيمَانِ بُونُو هُوَهْ لَهُ وَ سِيَّتِ ﴾

(لَهُ الرُّجُوعُ عَنِ الْوَصِيَّةِ) بؤ وه سیتکه ره که روسته: له وه سیتکه ی په شیمان بیته وه، واته: له ه موو نه و خیرو به خشینانه ی به مردنیه وه ه لیاوسیون، به (اجماع) ی زانایانی نیسلام

وَعَنْ بَعْضِهَا بِقَوْلِهِ: تَقَضَّتْ الْوَصِيَّةَ أَوْ أَبْطَلَتْهَا أَوْ رَجَعْتُ فِيهَا أَوْ فَسَخْتُهَا أَوْ هَذَا لِوَارِثِي. وَبَيْعٌ وَإِعْتَاقٌ وَإِصْدَاقٌ وَكَذًّا هَبَةٌ أَوْ رَهْنٌ مَعَ قَبْضٍ وَكَذًّا ذُوئُهُ فِي الْأَصْحَ، وَبِوَصِيَّةٍ بِهَذِهِ النَّصْرَفَاتِ، وَكَذًّا تَوَكُّيلٌ فِي بَيْعِهِ وَعَرْضِهِ عَلَيْهِ فِي الْأَصْحَ، وَخَلَطُ حِنْطَةٍ مُعَيَّنَةٍ رُجُوعٌ، وَلَوْ وَصَّى بِصَاعٍ مِنْ صَبْرَةٍ فَخَلَطَهَا بِأَجْوَدَ مِنْهَا فُرْجُوعٌ، أَوْ بِمِثْلِهَا فَلَا، وَكَذًّا بَارِدًا فِي الْأَصْحَ، وَطَخَنُ حِنْطَةٍ وَصَّى بِهَا وَبَدَّرَهَا وَعَجَنُ دَقِيقٍ وَغَزْلُ قَطْنٍ

(وَعَنْ بَعْضِهَا) هم دروسته: له به شيكى وهسيته كه شى به شيمان بيته وه وه له به شيكى شى به شيمان نه بيته وه، به لام نه وخيرو به خشينانهى له نه خوشى مردنى دا كردونى و ده سبه جن براندونيه وه، دروست نيه لتيان به شيمان بيته وه، هه روه كه له زويهى سه رچاوه كاندا فرموديانه.

ثِنِجَا بِهَشِيمَانِبُونَوَه وَه كَش (بِقَوْلِهِ) به وه ده بى بلى: (تَقَضَّتْ الْوَصِيَّةَ) وه سيته كه م هه لوه شانده وه (أَوْ أَبْطَلَتْهَا) يان به تالم كرده وه (أَوْ رَجَعْتُ فِيهَا) يان لى به شيمان بومه وه (أَوْ فَسَخْتُهَا) يان فه سخم كرده وه (أَوْ هَذَا لِوَارِثِي) يان نه م وه سيته بيكراوه بق ميرانگروه كه م بى (و) هه روه ها به شيمان بونه وه نيته جن (بَيْعِ) به فروشتنى وه سيته بيكراوه كه و (وَإِعْتَاقِ) به نازانكردنى و (وَإِصْدَاقِ) هم به وهى وه سيته بيكراوه كه بگاته ماره بى ژن (وَكَذًّا هَبَتْ) هه روه ها به وهى وه سيته بيكراوه كه بيه خشيته كه سيكى ترو (أَوْ رَهْنٌ مَعَ قَبْضِ) يان په هنى بكاو به خشراوه كه وه هه كه ش وه ريگيرين (وَكَذًّا نُوتَهُ) هه روه ها نه گهر وه ريش نه گيرين هه ر ده بيته به شيمان بونه وه (فِي الْأَصْحَ) له فرموده بى راستردا.

(و) هه روه ها به شيمان بونه وه نيته جن (بِوَصِيَّةٍ بِهَذِهِ النَّصْرَفَاتِ) به وه سيته كردن به به كيك له وه دستكار يانه برابرو، اته: وه سيته بكا وه سيته بيكراوه كه بفروشرى، يان بيه خشرى ... هتد (وَكَذًّا تَوَكُّيلٌ فِي بَيْعِهِ) هه روه ها وه كيلگرتن بق فروشتنى وه سيته بيكراوه كه وه م (وَعَرْضِهِ عَلَيْهِ) وه كيلگرتن بق پيشاندانى بق فروشتن، يان وه كيلگرتن بق به خشين، نه وانه ش گشتى ده بنه به شيمان بونه وه (فِي الْأَصْحَ) له فرموده بى راستردا.

(وَخَلَطُ حِنْطَةٍ مُعَيَّنَةٍ) تيكه لگردنى گه نميكي لياركراو كه وه سيته پى كردبى، نه وه ش (رُجُوعِ) به شيمان بونه وه (لَوْ وَصَّى بِصَاعٍ مِنْ صَبْرَةٍ) نه گهر وه سيته كرد به په يه كه له كومه له گه نميك (فَخَلَطَهَا بِأَجْوَدَ مِنْهَا) ثينجا تيكه لى گه نميكي باشرى كرد (فُرْجُوعِ) نه وه به به شيمان بونه وه داده ندرى (أَوْ بِمِثْلِهَا) به لام نه گهر تيكه لى گه نميكي وه كو خوى كرد (فَلَا) نه وه به به شيمان بونه وه داناندرى (وَكَذًّا بَارِدًا) هه روه ها نه گهر تيكه لى گه نميكي خراب تريشى بكا، هه ر نابيته به شيمانى (فِي الْأَصْحَ) له فرموده بى راستردا.

(وَطَخَنُ حِنْطَةٍ وَصَّى بِهَا) هه رپنى نه وه گه نمى وه سيته پى كردوه، هم (وَبَدَّرَهَا) وه شاندى به ناو زهوى دا، هم (وَعَجَنُ دَقِيقِ) كردنه هه ويبرى نارده كه، هم (وَغَزْلُ قَطْنِ)

وَتَسْجُ غَزَلٍ وَقَطْعُ ثُوبٍ قَمِيصًا وَبِنَاءٌ وَغِرَاسٌ فِي عَرَصَةِ رُجُوعٍ.
 (فَصْلٌ يُسَنُّ الْإِيصَاءَ بِقَضَاءِ الدِّينِ وَتَنْفِيزَ الْوَصَايَا وَالنَّظَرَ فِي أَمْرِ الْأَطْفَالِ، وَشَرْطُ
 الْوَصِيِّ: تَكْلِيفٌ وَحَرِيَّةٌ وَعَدَالَةٌ وَهَدَايَةٌ إِلَى التَّصَرُّفِ فِي الْمَوْصِي بِهِ وَإِسْلَامٌ، لَكِنَّ
 الْأَصْحَحَّ جَوَازٌ وَصِيَّةٌ ذِمِّيٌّ إِلَى ذِمِّيٍّ، وَلَا يَضُرُّ الْعَمَى فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَا تُشْتَرَطُ الذُّكُورَةُ،

پسنتی په مؤیه که، هم (وَتَسْجُ غَزَلٍ) چینی دلوه که، هم (وَقَطْعُ ثُوبٍ قَمِيصًا) برینی
 قوماش که بۆ کردنه جلو بهرگ، هم (وَبِنَاءٌ) خانو دروستکردنو (وَغِرَاسٌ) درخت چاندن
 (فِي عَرَصَةٍ) له زهویه کهی وهسیت پیکراودا، نهوانه گشتی (رُجُوعٌ) دهبه په شیمانوبونه وه
 له وهسیته که.

ئینجا بزانه: نه گهر شتیکی کرده وهسیت بۆ (محمد)، ئینجا همان شتی کرده وهسیت بۆ
 (خالد)، نه وه نابیته په شیمانی، به لکو هر نووکیان دهبه هاویش له وهسیت پیکراوه که دا،
 ههروه که له (تحفة) و (مغنی) دا فهرموویانه.

﴿ فَاصلٌ: له باسی دانانی سهر وهسیت ﴾

سهر وهسیت نهو که سهیه: وهسیت که ره که کاروباری خوی دداته دست تاكو له دوی
 مردنی بۆی جی به جی بکا نه وهش به (إجماع) ی زانایانی ئیسلامه، هم ﴿عَنْ ابْنِ
 مسعود﴾: أَنَّهُ أَوْصَى إِلَى الزُّبَيْرِ وَأَبْنَيْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ﴿ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ، (عبدالله
 بن مسعود) حه زه تی (زبیر) و (عبدالله) ی کوپی کردنه سهر وهسیتی خوی.

که وایو: (يُسَنُّ الْإِيصَاءَ) بۆ گشت که سیتک سوننه ته: وهسیت له لای که سیتک بکا و بیکاته
 سهر وهسیت (بِقَضَاءِ الدِّينِ) بۆ نه وهی قه زه کانی بۆ بداته وه، جا قه زی خوی گه وه بن:
 وهکو زه کات و قفاپهت، یان قه زی ئاده میزاد بن، ههروه ها بۆ نه وهی نه مانه ته کانی بۆ
 ته سلیمی خاوه نه کانیان بکاته وه و مافی سته ملیکراوه کانی بداته وه.

(و) ههروه ها (تَنْفِيزَ الْوَصَايَا) بۆ نه وهی وسیته کانی بۆ جی به جی بکا، هم (وَالنَّظَرَ فِي أَمْرِ
 الْأَطْفَالِ) بۆ نه وهی سه په رشتی کاروباری منداله کانی بکا.

(وَشَرْطُ الْوَصِيِّ) مه رجی نهو که سهی ده کرتته سهر وهسیت (تَكْلِيفٌ) نه وهیه: بالغ و عاقل
 بی و (وَحَرِيَّةٌ) نازاد بی و (وَعَدَالَةٌ) داد په ره وهر بی و (وَهَدَايَةٌ إِلَى التَّصَرُّفِ) شاره زایی هه بی
 بۆ ده ستکاری کردن (فِي الْمَوْصِي بِهِ) له وهسیت پیکراوه که دا، هم (وَإِسْلَامٌ) موسولمانیش
 بی (لَكِنَّ الْأَصْحَحَّ) به لام به فهرمووده ی راستتر (جَوَازٌ وَصِيَّةٌ ذِمِّيٌّ إِلَى ذِمِّيٍّ) دروسته:
 کافرکی په یمان له نه ستق وهسیتی خوی له لای کافرکی په یمان له نه ستق بکا (وَلَا يَضُرُّ
 الْعَمَى) کوپی یی سهر وهسیته که زیانی نیه (فِي الْأَصْحَحِّ) له فهرمووده ی راستتر دا.

(وَلَا تُشْتَرَطُ الذُّكُورَةُ) ههروه ها نیرایه تیش به مه رج داناندی، به (إجماع) ی زانایان، هم
 ئیماسی (عمر) ش ﴿و وهسیتی له لای (حَفْصَةَ) ی کیزی خوی کرد، ههروه که (أبو داود)

وَأُمُّ الْأَطْفَالِ أَوْلَىٰ مِنْ غَيْرِهَا، وَيَنْزَعُ الْوَصِيَّ بِالْفِسْقِ وَكَذَلِكَ الْقَاضِي فِي الْأَصَحِّ، لَا
 الْإِمَامَ الْأَعْظَمُ، وَيَصِحُّ الْإِيصَاءُ بِقَضَاءِ الدُّيُونِ وَتَنْفِيذِ الْوَصِيَّةِ مِنْ كُلِّ حُرٍّ مُكَلَّفٍ،
 وَيَشْتَرَطُ فِي أَمْرِ الْأَطْفَالِ مَعَ هَذَا: أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَايَةٌ عَلَيْهِمْ، وَلَيْسَ لَوْصِيٍّ إِيصَاءً لِإِنَّ
 أُذُنَ لَهُ فِيهِ جَازٌ لَهُ فِي الْأَطْفَالِ،

کیراویه تیه وه، که وابو: (وَأُمُّ الْأَطْفَالِ) دایکی منداله کان نه گهر مهرجه کانی پابردوی لیبینه
 جی (أَوْلَىٰ مِنْ غَيْرِهَا) له پیشتره له پیاو و نافرده ته کانی تر: بۆ نه وهی بگریته سهروه سیتی
 منداله کانی، چونکه زیاتر به زهیی پیاندا دئ.

(وَيَنْزَعُ الْوَصِيَّ بِالْفِسْقِ) سهروه سیته که به هوی (فاسق) بیون له سهروه سیتی ده که وی،
 به لکو باوک و باپیره و نه سه ربه رشکاری له لای قازی یه وه داندراوه، نه وانیش به هوی
 (فاسق) بیونیان له سه ربه رشکاریه تی ده که ون، ههروه که له زوریه ی سه رچاوه کاند
 فرموویانه (وَكَذَلِكَ الْقَاضِي) ههروه ها (قازی)ش به هوی (فاسق) بیون له قازیه تی ده که وی
 (فِي الْأَصَحِّ) له فرمووده ی راستردا (لَا الْإِمَامَ الْأَعْظَمُ) به لام پیشه وای که وره تر به
 (فاسق) بیون له پیشه وایه تی نا که وی، چونکه به رزه وه ندیه گشتیه کان به ویه وه
 به ستراونه وه کاروباری وولات تیک ده جی.

مهرجی وه سیته که ره که: (وَيَصِحُّ الْإِيصَاءُ) سهروه سیته دانان دروست ده بی (بِقَضَاءِ
 الدُّيُونِ) بۆ دانه وهی قه رزه کان و گشت مافه کانی تر، هه م (وَتَنْفِيذِ الْوَصِيَّةِ) بۆ
 جی به جی کردنی وه سیته: (مِنْ كُلِّ حُرٍّ مُكَلَّفٍ) له گشت وه سیته که ره که: که نازاد بی و
 بالغ و عاقل بی و به خووشی خوی بی.

(و) ههروه ها (يُشْتَرَطُ فِي أَمْرِ الْأَطْفَالِ) له دانانی سهروه سیته بۆ کاروباری منداله کانی به
 مهرج داده ندری (مَعَ هَذَا) له که ل چوار مهرجه که ی پابردو (أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَايَةٌ عَلَيْهِمْ)
 وه سیته که ره که مافی سه ربه رشکاریه تی شه رع ی به سه ره و منداله دا هه بی: وه ک
 باوک و باپیره، نه ک وه کو مام و برا.

به لام له فرمووده ی بی هیزی مه زه بی نیمامی (الشافعی) دا: —ته گهر باوک و باپیره نه بن—
 دایک ده بیته سه ربه رشکاری منداله کانی، ههروه که له باسی (سه ربه رشکاری منداله) دا
 پوونمان کرده وه، که وابو: به وه فرمووده یه —ته گهر باوک و باپیره نه بون— دایکیش ده توانی
 سهروه سیته بۆ کاروباری منداله کانی دابنی، ههروه که (مغنی)ش ناماژه ی بۆ کردوه.

(وَلَيْسَ لَوْصِيٍّ إِيصَاءً) بۆ هیچ سهروه سیته تیک دروست نیه: سهروه سیته کی تر دابنی،
 به لام (فَبِإِنْ أُذِنَ لَهُ فِيهِ) ته گهر سهروه سیته که له لایه ن وه سیته که ره که نیزن درابنی
 سهروه سیته کی تر دابنی، نه و کاته (جَازٌ لَهُ) بۆی دروسته سهروه سیته کی تر دابنی (فِي
 الْأَطْفَالِ) له فرمووده ی به هیتردا.

وَلَوْ قَالَ: أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ إِلَى بُلُوغِ ابْنِي أَوْ قُدُومِ زَيْدٍ فَإِذَا بَلَغَ أَوْ قَدِمَ فَهُوَ الْوَصِيُّ جَارٌ، وَلَا يَجُوزُ نَصْبُ وَصِيِّ وَالْجَدُّ حَتَّى بِصِفَةِ الْوِلَايَةِ، وَلَا الْإِیْصَاءُ بِتَزْوِیجِ طِفْلِ وَبَنَتْ، وَلَقَطُّهُ: أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ أَوْ فَوَّضْتُ وَتَحَوُّهُمَا. وَيَجُوزُ فِيهِ التَّوْقِيتُ وَالتَّغْلِيقُ، وَيُشْتَرَطُ بَيَانُ مَا يُوصَى فِيهِ، فَإِنْ اِقْتَصَرَ عَلَى أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ. لَعَا، وَالْقَبُولُ

ثینجا بزانه: دروسته سهروه سیئت دانانه که بؤ ماوهیه کی دیارکراو بی و هم دروسته: دانانه که ش به شتیکه وه هه لبواسری، بؤ وینه: (وَلَوْ قَالَ) نه گهر وه سیئتکه ره که گوتی: (أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ إِلَى بُلُوغِ ابْنِي أَوْ قُدُومِ زَيْدٍ فَإِذَا بَلَغَ أَوْ قَدِمَ فَهُوَ الْوَصِيُّ) وه سیتم له لای تو کردو توّم کرده سهروه سیئت تا کوره که م بلوغی ده بی. یان گوتی: تا فلانکه س دیته وه، جا هر کاتیک کوره که م بلوغی بوو نه و بییته سهروه سیتم، یان هر کاتیک فلانکه س هاته وه نه و بییته سهروه سیتم. نه وه (جَارٌ) سهروه سیئت دانانه که له هر دو مه سه له که دا دروسته.

(وَلَا يَجُوزُ نَصْبُ وَصِيِّ) بؤ باوکی منداله کان دروست نیه: سهروه سیئتیک دابنی - (وَالْجَدُّ حَتَّى) له و حاله ته دا که باپیره ش زیندوو بی - (بِصِفَةِ الْوِلَايَةِ) به ناوی سهر په رشکاریه تی له سهر منداله کان، چونکه شرع نه و مافه ی داوه ته باپیره، که و ابو: باوک ناتوانی مافه که بداته که سیکی تر (وَلَا الْإِیْصَاءُ) ههروه ها دانانی سهروه سیئت دروست نیه (بِتَزْوِیجِ طِفْلِ وَبَنَتْ) بؤ ماره برینی کوپ، یان کچ، هر چه ند باپیره ش نه مابن.

(وَلَقَطُّهُ) ووشه ی دانانی سهروه سیئت: (أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ) وه سیتم له لای تو کرد بؤ نه و کاره (أَوْ فَوَّضْتُ إِلَيْكَ) یان بلئی: نه و کاره م دا به دهسته تو له دوا ی مردنم (وَتَحَوُّهُمَا) نه وه ی وه کو نه و بووانه ش بی: وه ک بلئی: توّم له جئی خوّم دانا بؤ کاروباری منداله کان له دوا ی مردنم (وَيَجُوزُ فِيهِ التَّوْقِيتُ) له دانانی سهروه سیئتدا دانانی کاتیک دیارکراویش دروسته، وه ک بلئی: بؤ ماوه ی سالتیک توّم کرده سهروه سیئت. یان تا کوره که م بلوغی ده بی. ههروه ک پابرا (وَالتَّغْلِيقُ) هم هه لواسینیشی به شتیکه وه دروسته، وه ک بلئی: هر کاتیک سهروه سیئه که م مرد توّم کرده سهروه سیئت، یان هر کاتیک کوره که م بلوغی بوو نه و م کرده سهروه سیئت. ههروه ک پابرا.

(وَيُشْتَرَطُ) به مارج داده ندری (بَيَانُ مَا يُوصَى فِيهِ) نه و شته ی وه سیئی تی دا ده کا پرونی بکاته وه، وه ک بلئی: فلانکه س سهروه سیئی منه بؤ دانه وه ی قهرزه کانم. یان توّم کرده سهروه سیئت بؤ کاروباری منداله کانم (فَإِنْ اِقْتَصَرَ عَلَى أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ) نه گهر ته نها گوتی: وه سیتم له لای تو کرد. یان تو سهروه سیئی منی. نه وه (لَعَا) دانانی سهروه سیئه که بوچه ل ده بیته وه (وَالْقَبُولُ) ههروه ها به مارج داده ندری: سهروه سیئه که ش له دوا ی

وَلَا يَصِحُّ فِي حَيَاتِهِ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ وَصَّى اثْنَيْنِ لَمْ يَنْفَرِدْ أَحَدُهُمَا إِلَّا أَنْ صَرَخَ بِهِ،
وَلِلْمُوصِيِّ وَالْوَصِيِّ الْعَزْلُ مَتَى شَاءَ، وَإِذَا بَلَغَ الطِّفْلُ وَتَأَزَّعَهُ فِي الْإِنْفَاقِ عَلَيْهِ صُدَّقَ
الْوَصِيُّ،

مردنی وهسیتکه ره که قبول بکا بیته سهروه سیت (ولا یصح فی حیاته) قبولگردنوه
په دگردنوه هیچیکیان له حالته زیندووه تی وهسیتکه ره که دا دروست نابن (فی الأصح)
له فه رمودی پاستردا.

(وَلَوْ وَصَّى اثْنَيْنِ) نه گهر دوو که سی کردنه سهروه سیت (لَمْ يَنْفَرِدْ أَحَدُهُمَا) نابن یه کیکیان
به تنها کاره که بکا، به لکو پیویسته ویکرا بن (إِلَّا أَنْ صَرَخَ بِهِ) مه گره به ناشکرا
گوتیبیتی هر یه که تان به تنها کاره که بکا. یان بلتی: هر یه که تان سهروه سیتی من بی.
نهو کاته دروسته به تنهاش کاره که بکن (وَالْمُوصِيُّ) بؤ وهسیتکه ره که وهام
(وَالْوَصِيُّ) بؤ سهروه سیتکه که ش دروسته (الْعَزْلُ مَتَى شَاءَ) سهروه سیتکه له کار
لابدن: وه بلتی: توأم له سهروه سیتی لادا. یان سهروه سیتکه به خوی بلتی: خوأم له
سهروه سیتی خست.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: هر کاتیک وهسیتکه ره که گومانی به هیز بیی: که نه گهر سهروه سیتکه ی له
کار لابدا، نه مانه ته کانی، یان مالی منداله کانی له دهست دهچی، یان سته مکاریک دهستیان
به سردا دهگری، نهو کاته دروست نیه: سهروه سیتکه ی له کار لابدا، هر وهها نه گهر
سهروه سیتکه که ش ترسی هی بی مالی وهسیتکه ره که، یان مالی منداله کانی له دهست بچی،
یان سته مکاریک دهستیان به سردا بگری، نهو کاته ش دروست نیه خودی خوی له کار
لابدا، واته: لهو حالته دا خولادانه که ی چی به چی نابن، به لام واجب نیه به خورایی سر
وهسیتیه که بکا، به لکو دروسته: کرئی سهروه سیتیه که ی له مالی وهسیتکه ره که، یان له
مالی منداله کان وهریگری، جا نه گهر وهسیتکه ره که کرئی بؤ دیاری نه کردبو، نهو کاته
دوو که سی لیزان و دادپه روه نه اندازه ی کرئی که ی بؤ دیاری ده کن.

نیجا بزانه: هر کاریک عادهت نه بو سهروه سیتکه به خوی بیکا، یان توانای نه بو
کاره که بکا، نهو کاته دروسته وه کیلیک بؤ خوی بگری تاکو کاره که ی بؤ بکا، هر وه که له
(تحفة) و (مغنی) دا ناوه پوکی نه م ناکاداریه پوون کراوه ته وه.

(وَإِذَا بَلَغَ الطِّفْلُ) هر کاتیک منداله که بلوغی بو، یان شیتکه چاک بؤوه (وَتَأَزَّعَهُ) له گهل
سهروه سیتکه ی بسوه کیشه یان (فِي الْإِنْفَاقِ عَلَيْهِ) له باره ی سهرفکردنی نه رکی
به خوی کردنی: نایا نه اندازه ی چندی سهرف کردوه، یان دهیگوت هیچت سهرف نه کردوه.
نهوه (صُدِّقَ الْوَصِيُّ) باوه په سهروه سیتکه ده کرئی بهو مهرجه ی سویند بخوا، هر وهها

أَوْ فِي دَفْعِ إِلَيْهِ بَعْدَ الْبُلُوغِ صُدُقَ الْوَالِدِ.

(كِتَابُ الْوَدِيْعَةِ)

مَنْ عَجَزَ عَنْ حِفْظِهَا حَرَمَ عَلَيْهِ قَبُولُهَا، وَمَنْ قَدَرَ وَلَمْ يَتَّقِ بِأَمَانَتِهِ كُرْهًا، فَإِنَّ وَتَّقِ اسْتَحَبَّ،

نه گهر - له و مهسه له يه دا - له گه ل باوك و باپيرهش ببيته كيشه يان به سويند خواردن باوه پ به باوك و باپيره ده كرى.

(أَوْ فِي دَفْعِ إِلَيْهِ بَعْدَ الْبُلُوغِ) يان له باره ي مال و يدا نه وه ي دواي بلوغبون بووه كيشه يان، منداله كه ده يگوت: ماله كه ت نه داومه وه. سه روه سيته كه ش، يان باوك و باپيره ديانگوت ماله كه تمان ته تسليمي تو كر دوتنه وه. نه وه (صُدُقُ الْوَالِدِ) به سويند خواردن باوه پ به منداله كه ده كرى، چونكه له و حاله ته دا سه روه سيته و باوك و باپيره كه متعريفه ميان كر دوه: كه شاهيد يان نه گرتوه بى داننه وه ي ماله كه.

ئينجا بزانه: نه گهر ده ترسا سته مكاريك ده ست به سه ر ماله كه دا بگري و جگه له به خشيني مال به هيچ زينگه يه كي تر نه يده تواني ماله كه پزگار بكا، نه و كاته بى سه روه سيته كه دروسته به بچووني خوي كه مترين نه اندازه له ماله كه سه رف بكا بى پزگار كر دني ماله كه، جا له م مهسه له يه دا به سويند خواردن باوه پي پي ده كرى، هه روه كه له زوري به سه ر چاوه كاندا فرمويانه.

﴿ كِتَابُ الْوَدِيْعَةِ: نُهْمَه يَه پَه رتوكي سپار دني نه مانه ت ﴾

واته: شتيك به نه مانه ت له لاي كه سيك دابني تاكو بوي بپاريزي. خواي گوره ده فرموي: ﴿إِنَّ أَمِنْ بَفُضْكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أَوْثَمِنَ أَمَانَتَهُ﴾ نه گهر يه كيكتان يه كيكتاني به نه ميندار دانا، با نه مينداره كه نه مانه ته كه ي بداته وه. هه م پيغه مبه ر ﷺ ده فرموي: ﴿أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَى مَنِ اتَّمَكْتَ﴾ حديث حسن رواه أبو داود والترمذي، نه مانه ته كه بده وه نه و كه سه ي به نه مينداری داناي.

ئينجا (مَنْ عَجَزَ عَنْ حِفْظِهَا) هه ر كه سيك تواناي نه بين نه مانه ته كه بپاريزي، نه وه (حَرَمَ عَلَيْهِ قَبُولُهَا) له سه ري چه پامه قبولي بكا، واته: نه مانه ته كه وه ريگري (وَمَنْ قَدَرَ وَلَمْ يَتَّقِ بِأَمَانَتِهِ) وه هه ر كه سيكيش تواناي هه بين بپاريزي، به لام باوه پي به نه مينداریه تي خوي نه بو، واته: ده ترسا خيانه تي تن دا بكا، نه و كاته (كُرْهًا) ناپه سنده وه ري بگري.

به لام (فَإِنَّ وَتَّقِ) نه گهر باوه پي به نه مينداریه تي خوي هه بوو وه هه م ده يتواني بپاريزي، نه و كاته (اسْتَحَبَّ) سوننه ته: وه ري بگري، پيغه مبه ر ﷺ ده فرموي: ﴿وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا دَامَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ﴾ رواه مسلم، خواي گوره له يارمه تيداني به ننده دايه مادام به ننده له يارمه تي براي خوي دابن.

وَشَرَطُهُمَا: شَرَطُ مُوَكَّلٍ وَوَكِيلٍ، وَيَشْتَرِطُ صَيْفَةُ الْمُوَدِّعِ: كَأَسْتَوْدَعْتُكَ هَذَا أَوْ اسْتَحْفَظْتُكَ أَوْ أَتَيْتُكَ فِي حِفْظِهِ. وَالْأَصْحَحُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرِطُ الْقَبُولُ لَفْظًا وَيَكْفِي الْقَبْضُ،

جا بزانه: له و حالتهی سنی به مدا نه گهر جگه له خوری که سسی تر نه بو نه مانه ته که بیاریزی،
نه و کاته له سه ری واجبه وه ری بگری، به لام بوی دروسته کریی پاراستنه که شی وه ریگری،
ههروه که له زوریی سه رچاوه کانداهه رموویانه.

(وَشَرَطُهُمَا) مه رجی نه مینداره که وسپارده ری نه مانه ته که (شَرَطُ مُوَكَّلٍ وَوَكِيلٍ) وه که
مه رجی وه کیلگرو وه کیله که یه، واته: هیچیکیان مندال، یان شیته نه بن، هه ری که شیان
بزیان دروست بی-پاراسته وخو-کاره که بکن، که واته: نه مانه ت دانان و نه مانه ت
وه رگری مندال و شیته دروست نابی.

(و) هه روهها (وَيُشْتَرِطُ صَيْفَةُ الْمُوَدِّعِ) به مه رج داده ندری: سپارده ره که-واته: نه و
که سه ی نه مانه ته که داده نی-گوته یه ک بلی که لی بیامیته وه: شته که نه مانه ته (ک)
وه ک بلی: (اسْتَوْدَعْتُكَ هَذَا) نه م شته م به سپاردن له لای تو دانا (أَنْ يَنْ يَنْ بَلَى:
(اسْتَحْفَظْتُكَ) نه م شته م بوی پاراستن له لای تو دانا (أَنْ يَنْ يَنْ بَلَى: (أَتَيْتُكَ فِي حِفْظِهِ) تو م
کرده جیگری خو م بوی پاراستنی نه م شته. یان نه م شته م نه مانه ت بی له لای تو. هه روهها
به گوته ی نانا شکراو به نووسینیش دروست ده بی، نه گهر نیه تی له گه لدا بی، هه روهها به
نامازه کردنی مروفی لالیش دروست ده بی.

به لام (وَالْأَصْحَحُ) به هه رمووده ی پاراستر (أَنَّهُ لَا يُشْتَرِطُ الْقَبُولُ لَفْظًا) به مه رج داناندری
نه مینداره که به زویان بلی: قبولم کرد. به لکو (وَيَكْفِي الْقَبْضُ) نه وه نده به سه: نه مانه ته که
وه ریگری، یان به زویان بلی: له و شوینه دایینی. واته: به یه کی که له وانه دانانی نه مانه ته که
داده مه زری، ههروه که له زوریی سه رچاوه کانداهه رموویانه.

﴿ نَاگاداری ﴾: گهر ماوچی و خانچی و دوکاندار هیچیکیان نابنه زامینی نه و جلو به رگو
نه و وولاغ و نوتومبیله و نه و شته ی له لایان داده ندری، به لام نه گهر خاوه نه که به زویان
پییان بلی: ناکاداری نه م شته م به بوم بیاریزه. نه وانیش قبول بکن، یان کریی
پاراستنی نه و شتانه له خاوه نه که وه ریگری، نه و کاته- نه گهر که مته رغمی بکن-
ده بنه زامین، هه روهها نه گهر نه مینداره که نه مانه ته که له لای خاوه نه که ی به جی بهیلی و
بروا، نه وه ش واپریار ده ری: دابیتی وه ده ست خاوه نه که ی، واته: نه گهر فه و تا نابیتته
زامین، هه روهها نه گهر که سیک شتیکی له لای دانا، نه ویش بی ده نگ بو، واته: نه قبولی
کردو نه وه ری گرتو نه په دی کرده وه، نینجا خاوه نه که ی پویشته و نه ویش پویشته و
شته که ش فه و تا، دیسان نابیتته زامین، ههروه که له (تحفة) و (الشروانی) دا ناوه پوکی نه م
ناگاداریه پوون کراوه ته وه.

وَلَوْ أَوْدَعَهُ صَبِيٌّ أَوْ مَجْنُونٌ مَالًا لَمْ يَقْبَلْهُ فَإِنْ قَبِلَ ضَمِنَ، وَلَوْ أَوْدَعَ صَبِيًّا مَالًا قَتَلَفَ
عِنْدَهُ لَمْ يَضْمَنْ، وَإِنْ أَتْلَفَهُ ضَمِنَ فِي الْأَصْحِ، وَالْمَخْجُورُ عَلَيْهِ بِسَفَهٍ كَصَبِيٍّ، وَتَرْتَفِعُ
بِمَوْتِ الْمُودِعِ أَوْ الْمُودِعِ وَجُنُونِهِ وَإِعْمَانِهِ، وَلَهُمَا الْإِسْتِرْدَادُ وَالرُّدُّ

(وَلَوْ أَوْدَعَهُ صَبِيٌّ أَوْ مَجْنُونٌ مَالًا) نه گهر مندالیک، یا شیتیک مالیکى به نه مانهت له لا دانا
(لَمْ يَقْبَلْهُ) دروست نیه قبولی بکا (فَإِنْ قَبِلَهُ) جا نه گهر ماله کى قبولاً کردو وهى گرت،
نه وه (ضَمِنَ) ده بیته زامینى ماله که، چونکه سپاردنى مندال و شیت دروست نابى،
که وابو: له و زامنى به نازاد نابى تا ماله که نه داته وه ده ست سه رپه رشکاره که یان، به لام
نه گهر له وه ده ترسا ماله که بفه وتی و له رپگه ی خوا ماله کى به نامانهت وه رگرت، نه و
کاته نابیته زامین، ههروهه ها نه گهر منداله که، یان شیتیکه به خویان نه مانه ته کى خویان
له لای نه مینداره که بفه وتینن، نه و کاته ش نه مینداره که نابیته زامین، ههروهه که له زوریه ی
سه رچاوه کانداهه رمویانه .

(وَلَوْ أَوْدَعَ صَبِيًّا مَالًا) نه گهر یه کیکى بالغ و عاقل مالیکى به نه مانهت له لای مندالیک، یان له
لای شیتیک دانا (قَتَلَفَ عِنْدَهُ) جا ماله که ش له لای منداله که، یان له لای شیتیکه به خوی
فه وتا (لَمْ يَضْمَنْ) نه منداله که وه شیتیکه نابیته زامین، هه رچند که مته رغه میشیان کردبى،
به لام (وَإِنْ أَتْلَفَهُ) نه گهر منداله که، یان شیتیکه ماله که بفه وتینن، نه و کاته (ضَمِنَ فِي الْأَصْحِ)
فه وتینره که ده بیته زامین، له فه رمووده ی راستردا.

به لام نه گهر مندالیک، یان شیتیک ماله که به نه مانهت له لای مندالیک، یان له لای شیتیک
دابنى، نه و کاته نه و مندال و شیتیکى نه مانه ته که یان وه رگرتوه - نه گهر فه وتا - ده بیه
زامین، ههروهه که له (تحفة) و (نهاية) دا فه رمویانه (وَالْمَخْجُورُ عَلَيْهِ بِسَفَوٍ) نه و که سه ی
قه ده غه ی له سه ر داندراوه به هوی به فه یزدانى مالى خوی، نه ویش (كَصَبِيٍّ) وه کو مندال
بپیری بى ده برى: له نه مانهت دانان و له وه رگرتنى نه مانه تدا.

(وَتَرْتَفِعُ) بپیری سپاردنى ماله که کوتایى دى (بِمَوْتِ الْمُودِعِ) به مردنى سپارده ره که (أَوْ
الْمُودِعِ) یان به مردنى نه مینداره که، هم (وَجُنُونِهِ) به شیتیبونى یه کیکیان و (وَإِعْمَانِهِ)
به بى هوشبونى یه کیکیان، واته: هه ر یه کیکیان یه کیکى له و بوداوانه توش ببى، نه وه
بپیری سپاردن له سه ر ماله که لاده چن و ده بیته نه مانه تیکى شه رعى واجب: به په له
بدریته وه میراتگره کانى مردوه که وه سه رپه رشتکاری شیتیکه، هه رچند داواى ماله که ش
نه کن، ههروهه که له زوریه ی سه رچاوه کانداهه رمویانه .

(وَلَهُمَا الْإِسْتِرْدَادُ) بى هه ر دوکیان دروسته: داواى گه پاندنه وه بکن، واته: بى سپارده ره که
دروسته داواى گه پاندنه وه ی ماله سپاردراوه که ی بکا، هم (وَالرُّدُّ) بى نه مینداره که ش

كُلُّ وَقْتٍ، وَأَصْلُهَا الْأَمَانَةُ، وَقَدْ تَصِيرُ مَضْمُونَةٌ بِعَوَارِضٍ: مِنْهَا أَنْ يُودَعَ غَيْرُهُ بِلَا إِذْنٍ وَلَا عُذْرٍ فَيَضْمَنُ، وَقِيلَ إِنَّ أَوْدَعَ الْقَاضِي لَمْ يَضْمَنُ، وَإِذَا لَمْ يُزَلْ يَدُهُ عَنْهَا جَازَتْ الْإِسْتِعَانَةُ بِمَنْ يَحْمِلُهَا إِلَى الْحَرِزِ أَوْ يَضَعُهَا فِي خِزَانَةِ مُشْتَرِكَةٍ، وَإِذَا أَرَادَ سَفَرًا فَلْيَسْرُدْ إِلَى الْمَالِكِ أَوْ وَكَيْلِهِ

دروسته: ماله که بقی خاوه نه که ی بگ پرینتته وه (کل وقت) گشت کاتیک که حز بکن، به لام نه گهر نه مینداره که بترسن ماله که بفه وتی و که سی تر نه بی بیپاریزی، نه و کاته حرابه بیگ پرینتته وه، ههروه که له زوریه ی سهراوه کانداهرموویانه.

﴿ هُوَ يَه كَانِي زَامِينِي نُه مَانَه تَه كَه ﴾

(وَأَصْلُهَا الْأَمَانَةُ) بنچینه ی سپاردن به نه مانه ت داده ندری، ههراچند له بهرام بهر پاراستنه که ش کری ی وه رگرتبی، چونکه له نایه ته که ی پابر بودا - خوی گوره ناوی ناوه: (نه مانه ت). به لام (وَقَدْ تَصِيرُ مَضْمُونَةٌ) هه ندی جار سپاردراوه که ده بیته زه مانه تکروله سر نه مینداره که، واته: نه مینداره که ده بیته زامینی نه مانه ته که وتوله ی ده که ویتته سره (بِعَوَارِضٍ) به چهند هویه که:

(مِنْهَا أَنْ يُودَعَ غَيْرُهُ) یه کیک له وهویانه نه وه یه: نه مانه ته که به که سیکی تر بسپیژی: وه که به ژنو منداله کانی خوی بیسپیژی، یان به که سیکی تر (بِلَا إِذْنٍ وَلَا عُذْرٍ) به بی نیزی خاوه نه که وه بی هیچ عوزیک (فَيَضْمَنُ) جا نه گهر له وحاله ته دا - نه مانه ته که فه وتا، نه وه نه مینداره که ی یه که موه نه مینداره که ی دووه میش ههردوویان ده بنه زامین، واته: خاوه نه که مافی هه یه وتوله ی نه مانه ته که ی له ههرا کامیکیان بستیتی، به لام نه گهر دووه مه که نه یزانیبو نه وه مالی یه که مه که نیه، نه و کاته بقی دروسته نه ندازه ی نه وتوله یه ی ئی وه رگیراوه، له یه که مه که ی وه ریگریته وه.

به لام نه گهر خاوه نه که نیزی بدا، یان عوزیکی هه بی، وه کو نه خوشی، یان به سههه رچوون، یان ترسی دز و زورداریک، نه و کاته نه گهر نه مانه ته که به که سیکی تریش بسپیژی ههرا نابیته زامین، ههروه که له زوریه ی سهراوه کانداهرموویانه.

(وَقِيلَ) له ههرمووده یه کی بی هیژدا (إِنَّ أَوْدَعَ الْقَاضِي لَمْ يَضْمَنُ) نه گهر نه مانه ته که ی به (قازی) یکی نه مین سپارد بی نه و کاته ش نابیته زامین (وَإِذَا لَمْ يُزَلْ يَدُهُ عَنْهَا) ههراکاتیک دهستی خوی، یان چاودیری خوی له سر نه مانه ته که لانه با (جَازَتْ الْإِسْتِعَانَةُ بِمَنْ) دروسته داوا یارمته ی له که سیک بکا: که (يَحْمِلُهَا إِلَى الْحَرِزِ) نه مانه ته که ی بقی هه لگری بقی شوینی پاراستنی (أَوْ يَضَعُهَا فِي خِزَانَةِ مُشْتَرِكَةٍ) یان بقی له ناو کزگایه کی هاو به ش دابنی.

(وَإِذَا أَرَادَ سَفَرًا) ههراکاتیک نه مینداره که ویستی سههه ریک بکا (فَلْيَسْرُدْ إِلَى الْمَالِكِ) ده بی نه مانه ته که بقی خاوه نه که ی بگ پرینتته وه (أَوْ وَكَيْلِهِ) یان بقی وه کیلی خاوه نه که ی، یان بقی

فَإِنْ فَقدَهُمَا فَالْقَاضِي، فَإِنْ فَقدَهُ فَأَمِينٌ، فَإِنْ دَفَنَهَا بِمَوْضِعٍ وَسَافَرَ ضَمِنَ، فَإِنْ أَعْلَمَ بِهَا
 أَمِينًا يَسْكُنُ الْمَوْضِعَ لَمْ يَضْمَنْ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ سَافَرَ بِهَا ضَمِنَ إِلَّا إِذَا وَقَعَ حَرِيْقٌ أَوْ
 غَارَةٌ وَعَجَزَ عَمَّنْ يَدْفَعُهَا إِلَيْهِ كَمَا سَبَقَ، وَالْحَرِيْقُ وَالْغَارَةُ فِي الْبُقْعَةِ وَإِشْرَافُ الْحَرَزِّ
 عَلَى الْخَرَابِ أَعْدَاؤُ كَالسَّفَرِ،

سه‌پر رشتکاری خاوه‌نه‌ک‌ی بیگه‌ر پئینتته‌وه (فَإِنْ فَقدَهُمَا) جا نه‌گه‌ر هیچ‌یک‌یانی ده‌ست
 نه‌که‌وتن (فَالْقَاضِي) ده‌بی نه‌مانه‌ته‌که ب‌داته دست قازی (فَإِنْ فَقدَهُ) جا نه‌گه‌ر (قازی) بیکی
 نه‌مینیشی ده‌ست نه‌که‌وت (فَأَمِينٌ) ده‌بی بیداته ده‌ست مروفتیکی نه‌مین، نینجا واجبه
 شاهیدیش بگری: که نه‌مانه‌ته‌ک‌ی داوه‌ته ده‌ست نه‌مینه‌که.

نینجا هه‌رکاتیک چووه سه‌فه‌رو نه‌مانه‌ته‌ک‌شی نه‌داوه ده‌ست نه‌وانه‌ی پراپردو، نه‌وه
 ته‌ماشا ده‌که‌ین: (فَإِنْ دَفَنَهَا بِمَوْضِعٍ) نه‌گه‌ر نه‌مانه‌ته‌ک‌ی له شوینتیک‌ی پاراستندا
 شارده‌وهو (وَسَافَرَ) چووه سه‌فه‌رو شته‌که فه‌وتا، نه‌وه (ضَمِنَ) ده‌بیته زامین، به‌لام (فَإِنْ
 أَعْلَمَ بِهَا أَمِينًا) نه‌گه‌ر نه‌مانه‌ته‌ک‌ی به مروفتیکی نه‌مین ناساند: که (يَسْكُنُ الْمَوْضِعَ) له
 شوینی شارده‌وه‌که‌دا نیشه‌جی بوو و چاودیری ده‌کرد، نه‌و کاته (لَمْ يَضْمَنْ فِي الْأَصَحِّ)
 نابیته زامین له فه‌رمووده‌ی راستردا.

(وَلَوْ سَافَرَ بِهَا) نه‌گه‌ر نه‌مینداره‌که نه‌مانه‌ته‌ک‌ی له‌گه‌ل خُزیا برده سه‌فه‌ر (ضَمِنَ)
 ده‌بیته زامین (إِلَّا إِذَا وَقَعَ حَرِيْقٌ أَوْ غَارَةٌ) ته‌نها نه‌گه‌ر سوتانیک، یان تالان و پراپوتیک له‌و
 شوینه رو بدار (وَعَجَزَ عَمَّنْ يَدْفَعُهَا إِلَيْهِ كَمَا سَبَقَ) نه‌شیتوانی بیداته ده‌ست یه‌ک‌یک به‌و
 پیزه‌ی پابرا، نه‌و کاته دروسته، به‌لکو—نه‌گه‌ر ترسی فه‌وتانی هه‌بی— واجبه: له‌گه‌ل خُزیا
 بیباته سه‌فه‌ر، واته: نه‌رکی هه‌لگرتنیشی له‌و سه‌فه‌رده‌ا له سه‌ر خاوه‌نه‌که‌یه‌تی، هه‌روه‌ک
 له (تحفة) دا فه‌رموویه‌تی.

جا نه‌گه‌ر نه‌مینداره‌که له سه‌فه‌ره‌که‌دا ترسی فه‌وتانی تووش بوو، واجبه: له ماله‌وه
 دابینن، به‌لام هه‌ر کاتیک پئگر هیرشیان بۆ هیتاونه‌یتوانی نه‌مانه‌ته‌که بپاریزی، واجبه
 خوی پابگری تا نه‌وان لی‌ی ده‌ستینن، واته: نه‌گه‌ر له ترسان نه‌مانه‌ته‌ک‌ی فری‌دا
 شوینتیک‌و فه‌وتا، یان له شوینتیک‌دا شارده‌وه‌و شوینه‌ک‌شی نه‌ناسیه‌وه، نه‌و کاته ده‌بیته
 زامین، هه‌روه‌ک له (نهاية) بو (مغنی) دا فه‌رموویانه.

(وَالْحَرِيْقُ وَالْغَارَةُ فِي الْبُقْعَةِ) په‌یدا بوونی سوتان و تالان و پراپوت له شوینه‌که، هه‌م
 (وَأِشْرَافُ الْحَرَزِّ عَلَى الْخَرَابِ) نزیک‌بوونه‌وه‌ی شوینی پاراستن له خراپوون، گشتیان (أَعْدَاؤُ)
 ده‌بینه عوزر بۆ نه‌وه‌ی نه‌مینداره‌که نه‌مانه‌ته‌که به نه‌مینیک‌ی تر بسپیری (كَالسَّفَرِ) وه‌کو
 مه‌سه‌له‌ی سه‌فه‌ر، واته: له‌و حاله‌تانه‌شدا نابیته زامین.

وَإِذَا مَرَضَ مَرَضًا مَخُوفًا فَلْيُرِدُّهَا إِلَى الْمَالِكِ أَوْ وَكِيلِهِ وَإِلَّا فَالْحَاكِمِ أَوْ إِلَى أَمِينٍ أَوْ يُوصِي بِهَا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ ضَمِنَ إِلَّا إِذَا لَمْ يَتِمَّكَنْ بِأَنْ مَاتَ فَبِجَاءَةٍ. وَمِنْهَا إِذَا نَقَلَهَا مِنْ مَحَلَّةٍ أَوْ دَارٍ إِلَى أُخْرَى ذُوْنَهَا فِي الْحَرْزِ ضَمِنَ وَإِلَّا فَلَا. وَمِنْهَا أَنْ لَا يَدْفَعُ مُتْلِفَاتِهَا، فَلَوْ أَوْدَعَهُ دَابَّةً فَتَرَكَ عَلْفَهَا ضَمِنَ، فَإِنْ نَهَاهُ عَنْهُ فَلَا عَلَى الصَّحِيحِ، وَإِنْ أَعْطَاهُ الْمَالِكُ عَلْفًا

(وَإِذَا مَرَضَ مَرَضًا مَخُوفًا) ههراکتیک نه مینداره که نه خویش که وتو مه ترسی مرینی لیده کرا (فَلْيُرِدُّهَا إِلَى الْمَالِكِ) ده بی نه مانه ته که بق خاوه نه که ی بگه ریئیتته وه، یان بق سه پره رشتکاره که ی (أَوْ وَكِيلِهِ) یان بق وه کیله که ی (وَإِلَّا) نه گهر نه گودجا بق نه وانه ی بگه ریئیتته وه (فَالْحَاكِمِ) ده یداته وه دست دابوهریکی نه مین (أَوْ إِلَى أَمِينٍ) یان مره یئیکی نه مین (أَوْ يُوصِي بِهَا) یان له لای که سیکی نه مین وه سیتی پن ده کا تا کو له دوی مرینی بیداته وه خاوه نه که ی (فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ) جا نه گهر نه مینداره که هیچیکی له وانه ی پرابردو نه کردو مرد، ئینجا نه مانه ته که ش فه وتا، نه و کاته (ضَمِنَ) نه مینداره که ده بیته زامین، که واته: له میراته که ی توله ی ده دری (إِلَّا إِذَا لَمْ يَتِمَّكَنْ) مه گهر بوی نه گودجا بی هیچیکیان بکا (بِأَنْ مَاتَ فَبِجَاءَةٍ) وه ک کتوپر مرد بی، نه و کاته نابیتته زامین.

(وَمِنْهَا) یه کیکی تر له هویه کانی زامینی: (إِذَا نَقَلَهَا مِنْ مَحَلَّةٍ أَوْ دَارٍ) ههراکتیک نه مانه ته که ی گواسته وه له گهره کیکی وه، یان له خانووکی وه (إِلَى أُخْرَى) بق گهره کیکی تر، یان خانووکی تر: که (ذُوْنَهَا فِي الْحَرْزِ) له شوینه که ی یه که م بی هیترتو بو بق پاراستنی نه مانه ته که، نه وه نه گهر بفه وتی (ضَمِنَ) نه مینداره که ده بیته زامین (وَإِلَّا) به لام نه که شوینه که ی دو وه له یه که مه که بی هیترتو نبو (فَلَا) نابیتته زامین.

(وَمِنْهَا) یه کیکی تر له هویه کانی زامینی: (أَنْ لَا يَدْفَعُ مُتْلِفَاتِهَا) نه وه یه: فه وتینه ره کانی نه مانه ته که لانه دا به گویره ی عاده ت، که واته: نه گهر ناگر به ربوه خانوه که ی، نه ویش به په له که لوپه لیخوی دهریاز کردو فریا نه که وت نه مانه ته که ش دهریاز بکا، نه وه نابیتته زامین، ههروه ها نه گهر له و حاله ته دا چند نه مانه تیکی جؤراو جؤری له خانوه که دا بون وه ندیکی دهریاز کردن و فریا نه که وت نه وانی تر دهریاز بکا، دیسان نابیتته زامین، چونکه له ههردو مه سه له دا به گویره ی عاده ت پره فتاری کردوه، له زؤریه ی سه رچاوه کانیشدا پوون کراوه ته وه.

(فَلَوْ أَوْدَعَهُ دَابَّةً) نه گهر وولاغیکی پی سپارد (فَتَرَكَ عَلْفَهَا) جا نه مینداره که ش ئالیکی نه دا وولاغ که، یان ناوی نه دا (ضَمِنَ) ده بیته زامین، به لام (فَإِنْ نَهَاهُ عَنْهُ) نه تطر خاوقنه که طوتی: ئالیکی متده، نتو کاته (فَلَا) نابیتته زامین (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه فرموده ی راست، ئینجا (وَإِنْ أَعْطَاهُ الْمَالِكُ عَلْفًا) نه گهر خاوه نه که ی ئالیکی وولاغ که ی ته سلیمی

عَلَفَهَا مِنْهُ، وَإِلَّا فَيَرَا جَعُهُ أَوْ وَكَيْلُهُ، فَإِنْ فَقَدَا فَالْحَاكِمُ، وَلَوْ بَعَثَهَا مَعَ مَنْ يَسْقِيهَا لَمْ يَضْمَنْ فِي الْأَصْحَحِّ، وَعَلَى الْمُؤَدِّعِ تَعْرِيفُ ثِيَابِ الصُّوفِ لِلرِّيحِ كَمَا لَا يُفْسِدُهَا السُّدُودُ، وَكَذَا لُبْسُهَا عِنْدَ حَاجَتِهَا. وَمِنْهَا أَنْ يَعْدَلَ عَنِ الْحِفْظِ الْمَأْمُورِ وَتَلَفَّتْ بِسَبَبِ الْعُدُولِ

نه مينداره که کردبو، نه وه (عَلَفَهَا مِنْهُ) هر له و نالیکه نالیکی دهدا (وَأِلَّا) به لام هیچی ته سلیم نه کردبو، نه و کاته (فَيَرَا جَعُهُ أَوْ وَكَيْلُهُ) ده گه پټه وه لای خاونه که ی، یان وه کیلی خاونه که ی تا کو نالیکه که ی بدن، یان بیبه نه وه (فَإِنْ فَقَدَا) جا نه گه خاونه که ی و وه کیله که ی ده ست نه که وتن (فَالْحَاكِمُ) ده چپته لای دانوهر تا کو نالیکه که ی به قهرزی سر خاونه که ی بداتی، یان بژی بکری، جا نه گه دانوهر نه بو، نه و کاته هر به خزی به قهرزی سر خاونه که ی نالیکی دهدا، یان بژی ده کری، به لام ده بی شاهیدی ه بی تا کو بتوانی له خاونه که ی وه ریگریته وه.

(وَلَوْ بَعَثَهَا مَعَ مَنْ يَسْقِيهَا) نه گه نه مينداره که ولاغه که ی له گه ل که سیکی نه ميندا نارد تا کو ثاوی بدا، یان بیله وه پټتی، نه وه (لَمْ يَضْمَنْ فِي الْأَصْحَحِّ) نه مينداره که نابیبه زامین له فرموده ی راستردا، چونکه نه و پیدانار دنه عاده ته.

﴿ثَاكِلَادَارِي﴾: نه گه نه مينداریک، یان شوانیک دیتی نازه لیک خه ریکه به هیلاک بچی، نه وه نه گه به بی ماندوو بوونیکی قدر پرگار کردنی بگوچی، واجبه: پرگاری بکا، نه گه نا: واجبه سهری بچی- نه گه گزشتی بخوری- تا کو گزشته که ی بؤ خاونه که بیاریزی، نه گینا: ده بیته زامین، جا نه وه ش له حاله تیکی وه هادا ده بیته زامین: که شاهیدی ده ست بکه وی بؤ نه وه ی هویه که ی سهر پینی پی باوه بکری، واته: نه گه شاهیدی ده ست نه که وتو ده ترسا باوه پی پی نه کری بژی سهری نه پری، نه و کاته نابیته زامین.

ههروه ها نه گه که سیکی تریش- که شوان و نه مينداره نه بی- دیتی حیوانیک خه ریکه بفه وتی، نه ویش بژی دروسته سهری بیچی تا کو بؤ خاونه که ی بیاریزی، به لام به بی شاهد هویه که ی سهر پینی پی باوه ناکری، مه گه نیشانه یه کی راستی ه بی، نه و کاته له وانه یه باوه پی پی بکری، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا پوون کراوه ته وه.

(وَعَلَى الْمُؤَدِّعِ) له سر نه مينداره که واجبه: (تَعْرِيفُ ثِيَابِ الصُّوفِ لِلرِّيحِ) چلو به رگی خوری بداته هر با (كَمَا لَا يُفْسِدُهَا السُّدُودُ) نه وه که مؤرانه جله که تیک بدا (وَكَذَا لُبْسُهَا عِنْدَ حَاجَتِهَا) ههروه ها واجبه: ده بهر خویشی بکا نه گه- بؤ پاراستن- جله که پتویستی به ده بهر کردن ه بی.

(وَمِنْهَا) یه کیکی تر له هویه کانی زامینی: (أَنْ يَعْدَلَ عَنِ الْحِفْظِ الْمَأْمُورِ) نه وه یه لایدا له و پاراستنه ی فرمانی پی کراوه و (وَتَلَفَّتْ بِسَبَبِ الْعُدُولِ) به هوی لادانه که ش نه مانه ته که

فِيضْمَنْ، فَلَوْ قَالَ لَا تَرْقُدْ عَلَى الصُّنْدُوقِ. فَرَقَدَ وَالْكَسْرَ بِثِقَلِهِ وَتَلَفَ مَا فِيهِ ضَمَنْ، وَإِنْ تَلَفَ بغيرِهِ فَلَا عَلَى الصَّحِيحِ، وَكَذَا لَوْ قَالَ: لَا تَقْفَلْ عَلَيْهِ قَفْلَيْنِ. فَأَقْفَلَهُمَا، وَلَوْ قَالَ: اِرْبِطِ الدَّرَاهِمَ فِي كُمَّكَ. فَأَمْسَكَهَا فِي يَدِهِ فَتَلَفْتَ فَأَلْمَذْهَبُ أَنَّهَا إِنْ ضَاعَتْ بِنَوْمٍ وَنَسْيَانٍ ضَمَنْ، أَوْ بِأَخْذِ غَاصِبٍ فَلَا، وَلَوْ جَعَلَهَا فِي جَيْبِهِ بَدَلًا عَنِ الرِّبْطِ فِي الْكُمَّ لَمْ يَضْمَنْ، وَبِالْعَكْسِ يَضْمَنْ، وَلَوْ أَعْطَاهُ دَرَاهِمَ بِالسُّوقِ وَلَمْ يُبَيِّنْ كَيْفِيَّةَ الْحِفْظِ فَرَبَطَهَا فِي كُمَّهِ وَأَمْسَكَهَا بِيَدِهِ أَوْ جَعَلَهَا فِي جَيْبِهِ لَمْ يَضْمَنْ،

بفوتی، نه و کاته (فِيضْمَنْ) ده بیته زامین (فَلَوْ قَالَ) جا نه گهر خاوه نه که گوتی (لَا تَرْقُدْ عَلَى الصُّنْدُوقِ) له سر سوندووقه که مه خوه (فَرَقَدَ وَالْكَسْرَ بِثِقَلِهِ) نه ویش له سر ی خه وتو به گرانایه تی وی سوندووقه که شکا (وَتَلَفَ مَا فِيهِ) نه و شته ی له ناوی دابو فه وتا (ضَمَنْ) نه مینداره که ده بیته زامین، به لام (وَإِنْ تَلَفَ بغيرِهِ) نه گهر شته که به هویه کی تری جگه له شکانه که فه وتا: وه ک بدرزی (فَلَا) نه مینداره که نابیته زامین (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فه رموده ی پاست (وَكَذَا لَوْ قَالَ لَا تَقْفَلْ عَلَيْهِ قَفْلَيْنِ) هه روه ها نه گهر خاوه نه که بلی: به دوو قوفل سوندووقه که کلیل مه ده (فَأَقْفَلَهُمَا) نه ویش به دوو قوفل کلیلی دا، هه ر نابیته زامین، چونکه زیاتر پاریزکاری ی کرده.

(وَلَوْ قَالَ: اِرْبِطِ الدَّرَاهِمَ فِي كُمَّكَ) دیره مه مکان له ناو باسکی کراسه که تدا بیچه (فَأَمْسَكَهَا فِي يَدِهِ) نه ویش له ناو دهستی خوی دانانو (فَتَلَفْتَ) ئینجا دیره مه مکان فه وتان، نه وه (فَأَلْمَذْهَبُ) به فه رموده ی پاستی مه زه ب (أَنَّهَا إِنْ ضَاعَتْ بِنَوْمٍ وَنَسْيَانٍ) نه گهر دیره مه کان به هوی خه وتو له بیرچوون فه وتان (ضَمَنْ) نه مینداره که ده بیته زامین (أَوْ بِأَخْذِ غَاصِبٍ) به لام نه گهر به لیستاندن ی زورداریک فه وتان (فَلَا) نابیته زامین، چونکه ده ست له باسکی کراس به هیتره.

(وَلَوْ جَعَلَهَا فِي جَيْبِهِ بَدَلًا عَنِ الرِّبْطِ فِي الْكُمَّ) نه گهر له جیاتی پیچانی ناو باسکی کراسه که ی دیره مه کانی له ناو بهرکی خوی دانان (لَمْ يَضْمَنْ) نابیته زامین، چونکه بهرک له باسک پاریزه رتره (وَبِالْعَكْسِ) به لام نه گهر به بیچه وانه وه گوتی: له بهرکت دایانینتی. نه ویش له باسکی کراسی داینان (يَضْمَنْ) ده بیته زامین.

(وَلَوْ أَعْطَاهُ دَرَاهِمَ بِالسُّوقِ) بۆ وینه: نه گهر له بازار چند دیره میکی داین، به لام (وَلَمْ يُبَيِّنْ كَيْفِيَّةَ الْحِفْظِ) چۆنیه تی پاراستنی بۆ دیاری نه کرد (فَرَبَطَهَا فِي كُمَّهِ) نه ویش له ناو باسکی کراسه که ی دا پیچانی (وَأَمْسَكَهَا بِيَدِهِ) به دهستی خوی گرتنی (أَوْ جَعَلَهَا فِي جَيْبِهِ) یان هه ر له ناو بهرکی خوی داینان (لَمْ يَضْمَنْ) نابیته زامین، به لام نه گهر بهرکه که ی کون بوو، یان تقد بهرین بوو و زارکی دانه خستبو، نه و کاته ده بیته زامین، هه روه که له زوری هه سه رچاوه کانداهه رمویانه.

وَإِنْ أَمْسَكَهَا بِيَدِهِ لَمْ يَضْمَنْ إِنْ أَخَذَهَا غَاصِبٌ وَيَضْمَنْ إِنْ تَلَفَتْ بِغَفْلَةٍ أَوْ نَوْمٍ، وَإِنْ قَالَ: أَحْفَظُهَا فِي الْبَيْتِ. فَلْيَمْنُضْ إِلَيْهِ وَيُخْرِزْهَا فِيهِ، فَإِنْ أَخْرَجَهَا بِلَا عُدْرٍ ضَمِنَ. وَمِنْهَا أَنْ يُضَيِّعَهَا بِأَنْ يَضَعَهَا فِي غَيْرِ حِرْزٍ مِثْلِهَا أَوْ يَدُلَّ عَلَيْهَا سَارِقًا أَوْ مَنْ يُصَادِرُ الْمَالِكَ، فَلَوْ أَكْرَهَهُ ظَالِمٌ حَتَّى سَلَمَهَا إِلَيْهِ فَلِلْمَالِكِ تَضْمِينُهُ فِي الْأَصَحِّ ثُمَّ يَرْجِعُ عَلَى الظَّالِمِ. وَمِنْهَا أَنْ يَنْتَفِعَ بِهَا بِأَنْ يَلْبَسَ أَوْ يَرْكَبَ

(وَإِنْ أَمْسَكَهَا بِيَدِهِ) نه گهر دبره مه کانی به دهستی خوی گرتن، نه و کاتهش (لَمْ يَضْمَنْ إِنْ أَخَذَهَا غَاصِبٌ) نایبته زامین نه گهر ستمکار تک لی بی بستیتی، به لام (وَيَضْمَنْ إِنْ تَلَفَتْ بِغَفْلَةٍ أَوْ نَوْمٍ) نه گهر به هوی غافلپوون، یان خوتن دبره مه مکان فوتان، نه و کاته ده بیته زامین. (وَإِنْ قَالَ) نه گهر شتیکی داین و گوتی: (أَحْفَظُهَا فِي الْبَيْتِ) بیبه وه له ماله که تدا بوم بیاریزه (فَلْيَمْنُضْ إِلَيْهِ) با به په له بپواته ماله وه و (وَيُخْرِزْهَا فِيهِ) په کسه له شوینیکی پاریزهز دایبینن (فَإِنْ أَخْرَجَهَا بِلَا عُدْرٍ) نه گهر به بی عوزر دوی خست و نه یبرده وه ماله وه و فوتا، نه و کاته (ضَمِنَ) ده بیته زامین.

(وَمِنْهَا) په کیکی تر له هویه کانی زامینی: (أَنْ يُضَيِّعَهَا) نه وه یه: نه مانه ته که له دهست بدا (بِأَنْ يَضَعَهَا فِي غَيْرِ حِرْزٍ مِثْلِهَا) وه که له شوینیکی وه ها دایبینی: که شوینی پاراستنی وینهی نه و شته نه بی (أَوْ يَدُلَّ عَلَيْهَا سَارِقًا) یان شوینه که ی به دزیک نیشان بدا (أَوْ مَنْ يُصَادِرُ الْمَالِكَ) یان به که سیتی وه های نیشان بدا: که مالی خاوه نه که ی داگیر ده کا. (فَلَوْ أَكْرَهَهُ ظَالِمٌ) جا نه گهر ستمکار تک زوری لی کرد (حَتَّى سَلَمَهَا إِلَيْهِ) تا نه مانه ته که ی تسلیمی ستمکاره که کرد، یان ته تسلیمی که سیتی تری کرد، نه وه (فَلِلْمَالِكِ تَضْمِينُهُ) بوی خاوه نه که ی دروسته: نه مینداره که بکاته زامین و تولی لی لپوه ریگری (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا (ثُمَّ يَرْجِعُ عَلَى الظَّالِمِ) نینجا نه مینداره که ش ده که پرتوه سر ستمکاره که بوی نه وه ی چند تولی لی لپوه ریگراوه نه ویش نه وه نده ی له وی وه ریگریته وه، به لام نه گهر نه مینداره که نه مانه ته که ی ته تسلیم نه کردو شوینه که شی نیشان نه دا، به لکو ستمکاره که به خوی بردی، نه و کاته نه مینداره که نایبته زامین.

نینجا بزانه: واجبه نه مینداره که به هموو پنگایه کی گودجاو ستمکاره که لایدا له بردنی نه مانه ته که، هر چند به عیب دار کردنی نه مانه ته که ش بی، یان به درو کردن بی، به لکو دروسته: سویندیش به درو بخوا، به لام واجبه که ففاره تی سوینده که بدا، به لام نه گهر سویندی به درو به تلاق بخوا، نه و کاته تلاق ده که وی، چونکه ژنه که ی کردو ته قوریانی نه مانه ته که، هر وه که له زوری ی سرچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

(وَمِنْهَا) هویه کی تری زامینی: (أَنْ يَنْتَفِعَ بِهَا) نه وه یه نه مینداره که بوی خوی سود له نه مانه ته که وه ریگری (بِأَنْ يَلْبَسَ) وه که جله که ده بهر بکا (أَوْ يَرْكَبَ) یان سواری وولاغه که

حَيَاةً، أَوْ يَأْخُذَ الثُّوبَ لِيَلْبَسَهُ أَوْ الدَّرَاهِمَ لِيُنْفِقَهَا فَيُضْمَنُ، وَلَوْ نَوَى الْأَخْذَ وَلَمْ يَأْخُذْ لَمْ يَضْمَنَ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ خَلَطَهَا بِمَالِهِ وَلَمْ تَتَمَيَّزْ ضَمْنًا، وَلَوْ خَلَطَ دَرَاهِمَ كَيْسَيْنِ لِلْمُودِعِ ضَمْنَ فِي الْأَصْحَحِّ، وَمَتَى صَارَتْ مَضْمُونَةٌ بِانْتِفَاعٍ وَغَيْرِهِ ثُمَّ تَرَكَ الْحَيَاةَ لَمْ يَبْرَأْ، فَإِنْ أَخَذَتْ لَهُ الْمَالُ اسْتِثْمَانًا بَرَأَ فِي الْأَصْحَحِّ.

بیّن، یان له سهر رایه خه که دابنیشی، یان کتیبه که بخوینیتته وه، جا له و حاله تدها ده بیته زامین: که (حیّانَه) نه و به کاره مینانه ی پر ابروو به خیانه تکاری بین، واته: هیج عوزدیکی نه بی، به لام نه گهر بق سودی نه مانه ته که بین، نه و کاته نابیتته زامین.

(أَوْ يَأْخُذَ الثُّوبَ لِيَلْبَسَهُ) یان جله که به دهستی هه لبرگرتی تا کو ده به ری بکا (أَوْ الدَّرَاهِمَ لِيُنْفِقَهَا) یان پاره و پوله که هه لبرگرتی تا کو خه رجی بکا (فَيُضْمَنُ) به و ده سندانه ش ده بیته زامین، هر چه ند ده به ریشی نه کاو خه رجیشیان نه کا، به لام (وَلَوْ نَوَى الْأَخْذَ) نه گهر نه مینداره که نیته هیئا نه مانه ته که دست بداتی و به کاری بیئی، ئینجا په شیمان بقوه و (وَلَمْ يَأْخُذْ) دهستی نه دایین، نه و کاته (لَمْ يَضْمَنُ) نابیتته زامین (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فهرموده ی راست.

(وَلَوْ خَلَطَهَا بِمَالِهِ) نه گهر نه مینداره که نه مانه ته که ی تیکه لی مالی خو ی کردو (وَلَمْ تَتَمَيَّزْ لِيَكَيْشَ جِا نَه دهبقوه: وه که نم تیکه لی جق بکا، نه وه (ضَمْنًا) ده بیته زامین.

(و) هه روه ها (لَوْ خَلَطَ دَرَاهِمَ كَيْسَيْنِ لِلْمُودِعِ) نه گهر چه ند دیره میکی زیو که له دوو کیسه دا بون تیکه لی کردن که گشتی هی یه کاوه ن بون لیک جیا نه ده کرانه وه، نه و کاته ش (ضَمْنًا فِي الْأَصْحَحِّ) ده بیته زامین له فهرموده ی راستردا، به لام نه گهر زیوه که ی هه ردوک کیسه کان لیک جیا بکرتته وه، نه و کاته نابیتته زامین.

(وَمَتَى صَارَتْ مَضْمُونَةٌ بِانْتِفَاعٍ وَغَيْرِهِ) هه کاتیک نه مانه ته که له سهر نه مینداره که بیته زه مانه تکراو: به هوی سودلیوه و رگرتن، یان به هویه کی تر (ثُمَّ تَرَكَ الْحَيَاةَ) ئینجا نه مینداره که وازی له خیانه تکاری هیئا و هیچی تر به کاری نه هیئا، نه وه (لَمْ يَبْرَأْ) نه مینداره که له زامینیه که نازاد نابین و ناشیبتته وه نه میندار، به لکو واجبه: یه کسه ر بقو خاوه نه که ی بیگه پرنیتته وه.

به لام (فَإِنْ أَخَذَتْ لَهُ الْمَالُ اسْتِثْمَانًا) نه گهر خاوه نه که نه مینداریه کی تری بق په پیدا کرده وه: وه که پئی بلئی: تقوم کردوه نه مینداری نه مانه ته که. یان گوتی: له زامینیه که گه رده نت نازاد بین. یان گوتی: ببیه وه شوینی خو ی بقم بیاریزه. نه و کاته (بَرَأَ فِي الْأَصْحَحِّ) نه مینداره که له زامینی ی پر ابروو ی نه مانه ته که نازاد ده بی، له فهرموده ی راستردا، به لام نه گهر وه کیلی خاوه نه که، یان سه ره رشتکاری خاوه نه که نه مینداریه کی تری بق په پیدا بکاته وه، نه و کاته نه مینداره که له زامینی نازاد نابین، هه روه که له زوری هه سه رچاوه کانداهه رمویانه.

وَمَتَى طَلَبَهَا الْمَالِكُ لَزِمَهُ الرَّدُّ بَأَنْ يُخْلِي بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا، فَإِنْ أَخَّرَ بِلَا عُذْرٍ ضَمِنَ، وَإِنْ ادَّعَى تَلْفَهَا وَلَمْ يَذْكُرْ سَبَبًا أَوْ ذَكَرَ خَفِيًّا كَسْرِقَةٍ صُدَّقَ بِيَمِينِهِ، وَإِنْ ذَكَرَ ظَاهِرًا كَحَرِيقٍ: فَإِنْ عُرِفَ الْحَرِيقُ وَعُمُومُهُ صُدَّقَ بِلَا يَمِينٍ، وَإِنْ عُرِفَ دُونَ عُمُومِهِ صُدَّقَ بِيَمِينِهِ، وَإِنْ جُهِلَ

﴿ گه راندنه وی نه مانه ته که ﴾

(وَمَتَى طَلَبَهَا الْمَالِكُ) هر کاتیک خاونه که داوی نه مانه ته که ی کرد (لَزِمَهُ الرَّدُّ) له سر نه مینداره که واجبه نه مانه ته که بگه پښتته وه، به به لگه ی نایه ته که، جا مه به ست به گه راندنه وه نه وه یه: (بَأَنْ يُخْلِي بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا) وازی لی پښتتو ریگا بدا خاونه که نه مانه ته که بیاتوه، واته: له سر نه مینداره که واجب نیه: به خزی بوی بیاتوه، که او بو: نه رکی گه راندنه وی نه مانه ته که له سر خاونه که یه تی.

به لام نه گه ر دوو هاویه ش ویکرا نه مانه تیکیان له لا دانابو، نه وه دروست نیه: ته نها ته نها نه مانه ته که بداتوه هیچیکیان، جا نه گه ر هاویه شتیکیان سوپ بوو له سر بردنه وی به شه که ی خزی، نه و کاته (قازی) بویان به ش ده کا، نیجا به شه که ی وی ده داتوه، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا نه و مه سه لانه پروون کراونه وه.

نیجا بزانه: هر کاتیک خاونه که مرد، یان شیت بوو، واجبه: نه مینداره که به په له - نه مانه ته که بداتوه میراتگری مردوه که و سه ره رشتکاری شیتته که، هر وه که پابرا (فَإِنْ أَخَّرَ بِلَا عُذْرٍ) جا نه گه ر نه مینداره که گه راندنه وی نه مانه ته که ی دوا خست (بِلَا عُذْرٍ) به بی عوز، نه وه (ضَمِنَ) ده بیته زامین، واته: به لام نه گه ر عوزریکی هه بی، نه و کاته به هزی دوا خستنه که نابیتته زامین.

(وَإِنْ ادَّعَى تَلْفَهَا) نه گه ر نه مینداره که گوتی: نه مانه ته که فه وتاوه (وَلَمْ يَذْكُرْ سَبَبًا) هیچ هویه کی فه وتانه که شی نه گوت (أَوْ ذَكَرَ خَفِيًّا) یان هویه کی په نهانی گوت (كَسْرِقَةٍ) وه کو بلن: دزراوه. یان بلن: زورداریک بردی. نه وه (صُدَّقَ بِيَمِينِهِ) به سویند خواردن باوه پی پی ده کری، به لام (وَإِنْ ذَكَرَ ظَاهِرًا) نه گه ر هویه کی ناشکرای گوت (كَحَرِيقٍ) وه کو سوتان، یان مردن، نه وه (فَإِنْ عُرِفَ الْحَرِيقُ وَعُمُومُهُ) نه گه ر سوتانه که و داگرته وه ی سوتانه که له ناو خه لکی زاندرابو، یان هر به لایه کی داگره وه ی تری ناشکرا: وه که به هزی بومبیک هه موو خانوه که ی ویران ببین، نه وه (صُدَّقَ بِلَا يَمِينٍ) به بی سویند خواردن باوه پی پی ده کری: که نه مانه ته که به و هویه فه وتاوه.

به لام (وَإِنْ عُرِفَ) نه گه ر زاندرابو هویه که پوی داوه (دُونَ عُمُومِهِ) به لام داگرته وه که ی نه زاندرابو: وه که به شیکی خانوه که سوتابن، نه و کاته (صُدَّقَ بِيَمِينِهِ) به سویند خواردن باوه پی پی ده کری: که به و هویه فه وتاوه (وَإِنْ جُهِلَ) نه گه ر هویه که نه زاندرابو، نه وه

طَوْلِبَ بَيْئَتِهِ، ثُمَّ يُحْلَفُ عَلَى التَّلْفِ بِهِ. وَإِنْ ادَّعَى رَدَّهَا عَلَى مَنْ ائْتَمَنَهُ صُدَّقَ بِيَمِينِهِ،
 أَوْ عَلَى غَيْرِهِ كَوَارِثِهِ أَوْ ادَّعَى وَارِثُ الْمُودَعِ الرَّدَّ عَلَى الْمَالِكِ أَوْ أُوْدَعٌ عِنْدَ سَفَرِهِ أَمِينًا
 فَادَّعَى الْأَمِينَ الرَّدَّ عَلَى الْمَالِكِ طَوْلِبَ بَيْئَتِهِ،

(طَوْلِبَ بَيْئَتِهِ) داوای شاهیدی لیده‌کری: که نه هوویه پوی‌داوه (ثُمَّ يُحْلَفُ عَلَى التَّلْفِ بِهِ) نینجا سویند دهری: که نه‌مانه‌تکه به و هوویه فه‌وتاوه، چونکه ده‌گونجی نه‌فه‌وتابین، جا نه‌گهر نه‌مینداره‌که سویندی نه‌خوارد، نه و کاته خاوه‌نه‌که سویند ده‌خوا: که نه‌یزانیوه نه‌مانه‌تکه‌ی فه‌وتابین. نینجا که سویندی خوارد، تزلای نه‌مانه‌تکه‌ی له نه‌مینداره‌که ده‌ستینی، هه‌روه که له‌زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رمویانه.

(وَإِنْ ادَّعَى رَدَّهَا عَلَى مَنْ ائْتَمَنَهُ) نه‌گهر خودی نه‌مینداره‌که گوتی: نه‌مانه‌تکه‌م که پانده‌توه بۆ نه‌و که‌سه‌ی به نه‌مینداری دانابوم نه‌مانه‌تکه‌م لۆه‌رگرتبو. جا که‌سه‌که: خاوه‌نی نه‌مانه‌تکه‌ی بئ، یان سه‌ره‌رشتکاری خاوه‌نه‌که‌ی بئ، یان قازی بئ، نه‌وه (صُدَّقَ بِيَمِينِهِ) به سویند‌خواردن باوه‌پی پی‌ده‌کری، چونکه گشت نه‌مینداریک به سویند‌خواردن باوه‌پی که پانده‌توه‌ی پی‌ده‌کری: وه که وه‌کیلو هاوبه‌شو...هند.

هه‌روه‌ها نه‌گهر میراتگری نه‌مینداره‌که‌ش بلئ: نه‌مینداره‌که پیش مردنی به‌خوی نه‌مانه‌تکه‌ی بۆ خاوه‌نه‌که‌ی که پانده‌توه. یان گوتی: هه‌ر له سه‌رده‌می‌خوی‌دا نه‌مانه‌تکه له لای وی فه‌وتاوه. نه‌ویش به سویند‌خواردن باوه‌پی پی‌ده‌کری، هه‌روه که له زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رمویانه.

(أَوْ عَلَى غَيْرِهِ) به‌لام نه‌گهر نه‌مینداره‌که بلئ: نه‌مانه‌تکه‌م داوه‌توه ده‌ست که‌سیکی‌تری جگه له و که‌سه‌ی لیم وه‌رگرتبو (کَوَارِثِهِ) وه که بلئ: داومه‌توه میراتگه‌که‌ی (أَوْ ادَّعَى وَارِثُ الْمُودَعِ الرَّدَّ عَلَى الْمَالِكِ) یان میراتگری نه‌مینداره‌که گوتی: من به‌خۆم نه‌مانه‌تکه‌م داوه‌توه ده‌ست خاوه‌نه‌که‌ی (أَوْ أُوْدَعٌ عِنْدَ سَفَرِهِ أَمِينًا) یان له کاتی چوونه سه‌فه‌ر نه‌مینداره‌که نه‌مانه‌تکه‌ی به نه‌مینداریکی‌تر سپاردبو (فَادَّعَى الْأَمِينَ الرَّدَّ عَلَى الْمَالِكِ) جا نه‌مینداره‌که‌ی دوه‌میش گوتی: نه‌مانه‌تکه‌م بۆ خاوه‌نه‌که‌ی که پانده‌توه. نه‌وه له هه‌ر سیک مه‌سه‌له‌دا (طَوْلِبَ بَيْئَتِهِ) نه‌وه‌ی ده‌لئ: که پانده‌تومه‌وه. داوای شاهیدی لیده‌کری‌بو به سویند‌خواردن باوه‌پی پی‌ناکری، چونکه له و مه‌سه‌لانه‌دا نه‌وه‌ی نه‌مامه‌نه‌تکه‌ی ته‌سلیم کراوه‌توه، ته‌سلیم‌که‌ره‌که‌ی نه‌کردۆته نه‌میندار.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه‌گهر دوو که‌س داوای نه‌مانه‌تکه‌یان کردو هه‌ردووک گوتیان: هی من. نه‌مینداره‌که‌ش ته‌نها به‌کیکیانی به پاستگو دانا، نه‌و کاته بۆ نه‌وی‌تریان دروسته: نه‌مینداره‌که سویند بدا، نینجا که نه‌مینداره‌که سویندی خوارد، داوای نه‌وی‌تر له کار

وَجُحُودَهَا بَعْدَ طَلْبِ الْمَالِكِ مُضْمَنٌ.

(كِتَابُ قَسَمِ الْفَيْءِ وَالْغَنِيمَةِ)

الْفَيْءُ مَالٌ حَصَلَ مِنْ كُفَّارِ بِلَا قِتَالٍ وَإِبْجَافِ خَيْلٍ وَرِكَابٍ: كَجَزْيَةِ وَعَشْرِ تِجَارَةٍ وَمَا جَلُّوا عَنْهُ خَوْفًا وَمَالٍ مُرْتَدٍّ قُتِلَ أَوْ مَاتَ وَدَمِيَّ مَاتَ بِلَا وَاْرِثٍ، فَيُخْمَسُ؛

دهکه وی، به لآم نه گهر نه مینداره که سویندی نه خوارد، نه و کاته نه وی تر سویند دهخوا، نینجا ده بی نه مینداره که تولی نه مانه ته که ی بی بزمیرئ، هر وه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه.

نینجا بزانه: نه گهر به کی که نه مانه تیکی که سیکی له لا بوو، نینجا خاوه نه که ی گوم بوو و له نوزینه وه ی بی نومید بوو، نه و کاته ش وه که مالی بی خاوه نه ده بیته ملکی (بیئت المال)، که واته: بی نه مینداره که دروسته له به رزه وه ندی موسولمانان و دروستکردنی مزگه وت و نه و جوړه شتانه سهر فی بکا، هر وه که له (تحفه) و (نهایه) دا فرموویانه.

(وَجُحُودَهَا بَعْدَ طَلْبِ الْمَالِكِ) داننه هینان به نه مانه ته که به بی عوز له دوی داواکردنی خاوه نه که ی (مُضْمَنٌ) ده بیته هوی زامینی، به لآم نه گهر بی داننه هینانه که عوزی کی هه بی: وه که له کاتی داواکردنی خاوه نه که ی سته مکاری که له وی بیو ترسی هه بی نه مانه ته که ی نوبستینئ، نه ویش له ترسی وی گوتی: هیچ نه مانتی کی ترم له لا نیه. نه و کاته نایته زامین، هر وه که له زوریه ی سرچاوه کاند ا فرموویانه.

﴿ كِتَابُ قَسَمِ الْفَيْءِ وَالْغَنِيمَةِ: نُه مَهِيه پَه رتوکی به شکردنی دهسکه وتوو و تالانی کافران ﴾ پیناسه: (الْفَيْءُ) = دهسکه وتوو ی کافران (مَالٌ حَصَلَ مِنْ كُفَّارِ بِلَا قِتَالٍ وَإِبْجَافِ خَيْلٍ وَرِكَابٍ) شتی که له کافره کانه وه به دهست موسولمانان که وتبئ بی جهنگ و بی وه کارخستنی نه سپ و وولاغ و هه لگره کانی تری وه کو که شتی و توتومبیل و فرۆکه و نه و جوړه شتانه:

(ك) وه کو (جَزْيَةٌ) = نه و سهرانه ی له جوله که و دیانه کان وهرده گیرئ، هه م (وَعَشْرِ تِجَارَةٍ) ده په کی نه و بازرگانه ی له بازرگانه کافره کان وهرده گیرئ، هه م (وَمَا جَلُّوا عَنْهُ خَوْفًا) نه و شته ی له ترسی موسولمانان کافره کان به جی ده هیلن و هه لدین، هه م (وَمَالٍ مُرْتَدٍّ قُتِلَ أَوْ مَاتَ) مالی نه و که سه ی له نیسلامه وه بوته کافرو هر به کافریش کوژرابئ، بیان مردبئ، هه م (وَدَمِيَّ مَاتَ بِلَا وَاْرِثٍ) مالی نه و کافره ی په ایمان له نه سستی، یان نه مین کراوه و به بی میرانگر ده مرئ.

(فَيُخْمَسُ) جا گشت نه و دهسکه وتوو ی پابردو و ده کرتته پینج به ش و به و شیوه ی داهاتوو به ش ده کرئ، به لآم له مهزه بی هر سی که نیامه کانی تردا: ناکرتته پینج به ش، به لکو گشتی بی به رزه وه ندی موسولمانان سهرف ده کرئ، هر وه که له زوریه ی سرچاوه کاند ا فرموویانه.

وَحُمُسُهُ لِحَمْسَةِ: أَحَدَهَا: مَصَالِحُ الْمُسْلِمِينَ كَالنُّفُورِ وَالْقَضَاةِ وَالْعُلَمَاءِ يُقَدَّمُ الْأَهْمُ.
وَالثَّانِي: بَنُو هَاشِمٍ وَالْمَطْلَبِ يَشْتَرِكُ الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرُ وَالنِّسَاءُ وَيُفْضَلُ الذَّكَرُ كَالِإِرْثِ.

﴿ناگاداری﴾: نه گوهرگه ی له بازرگانه موسولمانه کان وهرده گریئ، به (اجماع) ی زنايانی نیسلام حهرا مه وهر که سنیکیش به حه لالی دابنی کافر ده بی، ههروهک سه رچاوه کان له یاسی کافریووندا فرموویانه، که وایو: نه وهی وهر گراوه، واجبه: بدریته وه خودی بازرگانه کان، که واته: دروست نیه وهری گریئو وه کو (قیء) بهش بگریئو بئ به رژه وهندی موسولمانان به کار بی، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِنَّمَا الْعَشُورُ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، وَلَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ عَشُورٌ﴾ رواه أبو داود بسند صالح، ده یه کی بازرگانی تنها له سه ر جوله که و دیانه گانه، موسولمانه کان هیچ ده یه که کی بازرگانیان له سه ر نیه.

(وَحُمُسُهُ لِحَمْسَةٍ) پینجیکی گشت ده سکه و توه که ش ده کریته پینج بهش: بئ پینج جور سه رف ده کری (أَحَدَهَا) یه کیکیان: (مَصَالِحُ الْمُسْلِمِينَ) به رژه وهندی موسولمانان: (كَالنُّفُورِ) وه کو سه نگه ره کانی سنوری شاره کانی موسولمانان، واته: له چه کو موچه ی پاسه وانه کانی ناو نه و سه نگه رانه سه رف ده کری، هم بئ دروست کردنی مزگه وتو پردو پیگه و بان، هم (وَالْقَضَاةِ) بئ موچه ی قازیه کان و (وَالْعُلَمَاءِ) زانایانی ثابینی و قوتابیان ثابینی سه رف ده کری، نیجا له وانه ش (يُقَدَّمُ الْأَهْمُ) هه ره گرن گتره که وه پیش گرن گه که دیکری.

جا بزانه: نه م به شه— که پینجیکی پینجیکه— کاتی خوی به تابیته ی بئ پیغه مبه رﷺ بو، ههروه ها چوار پینجیکه که ی تریش هه مووی هه بئ پیغه مبه رﷺ بو، واته: له بیست و پینج بهشی ده سکه و توه که: بیست و یه که بهشی بئ پیغه مبه رﷺ بو بئ خوی و بئ به رژه وهندی موسولمانان سه رفی ده کرد، ههروه که له (تحفة) دا فرموویته.

که واته: تنها چوار پینجیکی پینجیکه ده دره نه و چوار که سانه ی دها توه، به به لگه ی ثابته ی ﴿مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِلَّذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَأَنْبِ السَّبِيلِ﴾ هه ر شتی که له دانیش توهانی نه و دئی به کافرانه ده ست پیغه مبه رﷺ ده که وی، نه وه بئ خواو پیغه مبه ره وﷺ بئ خزمه موسولمانه کانی پیغه مبه ره وﷺ بئ یه تیمانه و بئ هه ژارانه و بئ پیوارنه.

(وَالثَّانِي) جوری دووه م— که (خُمْسُ الْخُمْسِ) = پینجیکی پینجیکی ده سکه و توه که یان ده دریتی: (بَنُو هَاشِمٍ وَالْمَطْلَبِ) نه ته وهی (هاشم) و نه ته وهی (المطلب): که هه ر یو کیان خزمه موسولمانه کانی پیغه مبه رﷺ،— نیمامی (الشافعی) له نه ته وهی (المطلب) هه سه یه ده کانی کوردستانیش له نه ته وهی (هاشم) — (يَشْتَرِكُ الْغَنِيُّ وَالْفَقِيرُ) ده وه مه ندو هه ژاره کانیان ده بینه هاو بهش له و پینجیکه پینجیکه دا، هم (وَالنِّسَاءُ) ژنه کانیان، به لام (وَيُفْضَلُ الذَّكَرُ كَالِإِرْثِ) نیزی نه دوو هندی می بینه ی ده دریتی وه کو میرات.

وَالثَّلَاثُ: الْيَتَامَى وَهُوَ صَغِيرٌ لَا أَبَ لَهٗ، وَيُشْتَرَطُ فَقْرُهُ عَلَى الْمَشْهُورِ. وَالرَّابِعُ وَالْخَامِسُ: الْمَسَاكِينُ وَابْنُ السَّبِيلِ، وَيَعْمُ الْأَصْنَافَ الْأَرْبَعَةَ الْمُتَأَخَّرَةَ، وَقِيلَ يَخْصُ بِالْحَاصِلِ فِي كُلِّ نَاحِيَةٍ مَنْ فِيهَا مِنْهُمْ. وَأَمَّا الْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ فَالْأَظْهَرُ أَنَّهَا لِلْمُرْتَزِقَةِ، وَهُمْ الْأَجْنَادُ الْمُرْصَدُونَ لِلْجِهَادِ فَيَضَعُ الْإِمَامُ دِيوَانًا، وَيُنْصَبُ لِكُلِّ قَبِيلَةٍ أَوْ جَمَاعَةٍ عَرِيفًا وَيَبْحَثُ عَنْ حَالِ كُلِّ وَاحِدٍ وَعِيَالِهِ وَمَا يَكْفِيهِمْ فَيُعْطِيهِمْ كِفَايَتَهُمْ،

(وَالثَّلَاثُ) جۆرى سنى يه ميش - كه (خُمْسُ الْخُمْسِ) پينجيكي پينجيكي ده سته كه وتووه كه يان ده دريتى -: (الْيَتَامَى) يه تيمه كانن (وَهُوَ) يه تيم له شه رعدا (صَغِيرٌ لَا أَبَ لَهُ) مندالته بلوغى نه بوين و باوكى نه بين، هر چه ند با پيره شى هه بين، يان له زينا بوين، كه واته: جياوازي كوڤو كچ نيه، به لام (وَيُشْتَرَطُ فَقْرُهُ عَلَى الْمَشْهُورِ) به مارج داده ندرين: منداله بين باوكه كه هه ژار بين، له سهر فه رموده ي ناسراوى مه زه هب.

(وَالرَّابِعُ وَالْخَامِسُ) چواره مو پينجم - كه پينجيكي پينجيكي ده سته كه وتووه كه يان ده دريتى -: (الْمَسَاكِينُ وَابْنُ السَّبِيلِ) گه داو هه ژاره كان و پيواره كانن.

(وَيَعْمُ الْأَصْنَافَ الْأَرْبَعَةَ الْمُتَأَخَّرَةَ) پيشه وای موسولمانان - له و ده سته كه وتووه - ده داته گشت نه و چوار جۆرانه ي نوای جۆرى يه كه م، جياوازي نيه: له شويئى ده سته كه وتووه كه دا ناماده بن، يان له شويئى تير بن، به لام مارج هه چوار جۆره كان: موسولمان بن، ئينجا بۆ كار به ده سته كه دروسته: جياوازي له نيوان نه دنامه كانى سنى جۆره كه ي نوای جۆرى دووم بكاو هه نديكيان له هه نديكيان زياتريان بداتى (وَقِيلَ) له فه رموده يه كه بين هيزدا: (يَخْصُ بِالْحَاصِلِ فِي كُلِّ نَاحِيَةٍ مَنْ فِيهَا مِنْهُمْ) ده سته كه وتووى هه ناوچه يه كه به تاييه تى ده داته نه وانى له ناوچه يه دانه له و چوار جۆرانه.

(وَأَمَّا الْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ) به لام چوار پينجيكي كه ي تيرى ده سته كه وتووه كه - كه گشتى له گه ل پينجيكي پينجيكي يه پيردوش بۆ پيغه مبه ر بوو ﷺ - (فَالْأَظْهَرُ) به فه رموده ي به هيزتر: (أَنَّهَا لِلْمُرْتَزِقَةِ) نه و چوار پينجيكي له نوای وه فاتى پيغه مبه ر ﷺ گشتى بۆ جه نكاوهرانى ئيسلامه (وَهُمُ الْأَجْنَادُ الْمُرْصَدُونَ لِلْجِهَادِ) جه نكاوهره كان نه و سه ريازانه كه بۆ جهاد) - بۆ غه زاكردن ناماده كراون.

كه و ابو: (فَيَضَعُ الْإِمَامُ دِيوَانًا) واجبه: پيشه وای موسولمانان ده فته ريكي تو ماركردن بۆ نه و سه ريازانه دابنى و ناوه كانيان تى دا بنوسن، هه روه كه ئيمامى (عمر ﷺ) دابنا بو، ئينجا (وَيُنْصَبُ لِكُلِّ قَبِيلَةٍ أَوْ جَمَاعَةٍ عَرِيفًا) سوننه ته بۆ گشت هوزيك، يان بۆ گشت كومه ليك حالناسيك دابنى، چونكه (وَيَبْحَثُ عَنْ حَالِ كُلِّ وَاحِدٍ وَعِيَالِهِ) واجبه: پيشه وابه خوى، يان به جينگريكي - له حالى گشت سه ريازتكو حالى دايكو باوكو و منداله كانى بگولتته وه، هم (وَمَا يَكْفِيهِمْ) ده بى بزاني چه ند موچه به شيان ده كا (فَيُعْطِيهِمْ كِفَايَتَهُمْ) جا چه ند به شى

وَيُقَدِّمُ فِي إثْبَاتِ الإِسْمِ وَالإِعْطَاءِ قُرَيْشًا وَهُمْ وَلَدُ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ، وَيُقَدِّمُ مِنْهُمْ بَنِي هَاشِمٍ وَالْمُطَلِّبِ ثُمَّ عَبْدِ شَمْسٍ ثُمَّ نُوْفَلٍ ثُمَّ عَبْدِ الْعُزَّى ثُمَّ سَائِرِ الْبَطُونِ الْأَقْرَبِ فَأَلْقَرَبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ الْأَنْصَارِ ثُمَّ سَائِرِ الْعَرَبِ، ثُمَّ الْعَجَمِ، وَلَا يُبْتِغَى فِي الدِّيْوَانِ أَعْمَى وَلَا زَمِنًا وَلَا مَنْ لَا يَصْلُحُ لِلْعَزْوِ، وَلَوْ مَرِضَ بَعْضُهُمْ أَوْ جُنَّ وَرَجِيَ زَوَالُهُ أُعْطِيَ، فَإِنْ لَمْ يُرَجَّحْ فَأَلْظَهَرُ أَنَّهُ يُعْطَى،

خوی و منداله کانی ده‌کا: بۆ جلو به‌رگو خوارده‌مەنی و خانوو و گشت پیوستیه کانی تری خوی و دایکو و باوک و منداله کانی گشتی ده‌دریته سەریازەکه، هەرچەند دەوله‌مەندیش بێ و پیوستی بێ نەبێ، جا ئەگەر مندالی زیاتری پەیدا بون، یان لە ژێنیک زیاتری هینا، واجبه: موجه‌کی بۆ زیاد بکری، هەر وه‌ک لە زۆریه‌ی سەرجاو هەکاندا فەرموویانە.

کەواته: ئەو سەریازەه‌ی ژنی هەیه زیاتری دەدریته‌ی له‌وه‌ی ژنی نیه ﴿عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا آتَاهُ الْفَيْءُ قَسَمَهُ فِي يَوْمِهِ: فَأَعْطَى الْإِهْلَ حَظَّيْنِ وَأَعْطَى الْعَرَبَ حَظًّا﴾ رواه أبو داود بسند صالح، هەركاتیك پیغه‌مبەر ﷺ (قیه‌ی) بۆ هاتبا، هەر له‌ پۆزه‌که‌ی خوی دا به‌شی ده‌کرد: نوو به‌شی دەدا خاوه‌ن ژن، به‌شیکی دەدا بێ ژن.

(وَيُقَدِّمُ فِي إثْبَاتِ الإِسْمِ وَالإِعْطَاءِ قُرَيْشًا) سوننه‌ته: له‌ تۆمارکردنی ناو و له‌ به‌خشیندا (قریشی) یه‌کان وه‌پیش بێخێ، چونکه له‌ هۆزه به‌پۆزه‌که‌ی پیغه‌مبەر ﷺ (وَهُمْ وَلَدُ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ) قورەیشیه‌کان نه‌ته‌وه‌ی (نضری کورپی (کنانه‌) نه، ئینجا (وَيُقَدِّمُ مِنْهُمْ بَنِي هَاشِمٍ وَالْمُطَلِّبِ) له‌ قورەیشیه‌کانیش به‌ره‌بابی (هاشم و) (المطلب) وه‌پیش دێخێ (ثُمَّ عَبْدِ شَمْسٍ ثُمَّ نُوْفَلٍ ثُمَّ عَبْدِ الْعُزَّى) ئینجا به‌ره‌بابی (عیدشمس) ئینجا به‌ره‌بابی (نوفل)، ئینجا به‌ره‌بابی (عبدالعزى) وه‌پیش دێخێ (ثُمَّ سَائِرِ الْبَطُونِ الْأَقْرَبِ) ئینجا به‌ره‌بابی (الله ﷺ) ئینجا به‌ره‌بابه‌کانی تری (قریش) به‌گوێره‌ی نزیکتریان له‌ پیغه‌مبەر ﷺ وه‌پیش دێخێ (ثُمَّ الْأَنْصَارِ) ئینجا (أنصاری) یه‌کانی (مه‌دینه‌) ی پیرۆز (ثُمَّ سَائِرِ الْعَرَبِ) ئینجا عه‌ره‌به‌کانی تر (ثُمَّ الْعَجَمِ) ئینجا گه‌له‌کانی تری جگه‌ له‌ عه‌ره‌پ: کامه‌یان پێشدا هاتونه‌ته‌ ناو ئیسلام تۆماریان ده‌کا.

(وَلَا يُبْتِغَى فِي الدِّيْوَانِ أَعْمَى وَلَا زَمِنًا) نابێ له‌ ده‌فته‌ره‌که‌دا کوێیو په‌ککه‌وتوو و مندال و شیت و ئافه‌ته‌ تۆمار بکا، هەم (وَلَا مَنْ لَا يَصْلُحُ لِلْعَزْوِ) نابێ ئەو که‌سه‌ش تۆمار بکا: که‌ بۆ غه‌زاکردن به‌ که‌ک نایێ له‌ به‌ترسه‌نۆکی، یان بێ ده‌ستی، یان بێ قاجی.

(وَلَوْ مَرِضَ بَعْضُهُمْ أَوْ جُنَّ) ئەگەر سەریازێک نه‌خۆش بوو، یان شیت بوو (وَرَجِيَ زَوَالُهُ) چاوه‌پوانی لاچوونی نه‌خۆشی و شیتیه‌که‌شی ده‌کرا، ئەوه (أَعْطِيَ) موجه‌که‌ی هەر ده‌دریته‌ی ناوه‌که‌ی ناسپێته‌وه، به‌لام (فَإِنْ لَمْ يُرَجَّحْ) ئەگەر چاوه‌پوانی چاکبونه‌وه‌ی نه‌ده‌کرا، ئەو کاته‌ش (فَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ يُعْطَى) به‌ فەرمووده‌ی به‌هێزتر: موجه‌که‌ی هەر

وَكَذَا زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ إِذَا مَاتَ: فَتُعْطَى الزَّوْجَةُ حَتَّى تَنْكَحَ وَالْأَوْلَادُ حَتَّى يَسْتَقْبِلُوا، فَإِنْ فَضَلَتْ الْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةَ عَنْ حَاجَاتِ الْمُرْتَزِقَةِ وَزُجَّ عَلَيْهِمْ عَلَى قَدْرِ مُؤْتِنَتِهِمْ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ يَجُوزُ أَنْ يُصْرَفَ بَعْضُهُ فِي إِصْلَاحِ الثُّغُورِ وَالسَّلَاحِ وَالْكَرَاعِ، هَذَا حُكْمٌ مَنْقُولٌ الْفِيءِ، فَأَمَّا عَقَارُهُ: فَأَلْمَذْهَبُ أَنَّهُ يُجْعَلُ وَقْفًا وَتُقَسَّمُ غَلَّتُهُ كَذَلِكَ. (فَصَلِّ) الْغَنِيمَةُ مَالٌ حَصَلَ مِنْ كُفَّارِ بَقْتَالٍ وَإِجَافٍ،

دهدریتین، بهلام ناوهکهی له دهفتهری سهریازهکان دهسپرتیهوه (وکیداً زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ إِذَا مَاتَ) ههروهها ههراکاتیک سهریازهکه مرد، ژنهکانو مندالهکانیشی بهشه موچهکهیخویان ههردهدریتین، ههروهها دایکو باوکیشی نهگه بهخیتوکردنیان له سهرسهریازهکه بوپین، نهوانیش بهشه موچهکهیان ههردهدریتین:

کهوابو: (فَتُعْطَى الزَّوْجَةُ حَتَّى تَنْكَحَ) ژنهکهی ههردهدریتین تا میریدیکیتر دهکا، بهلام نهگهردولهمنده بوونایدریتین (وَالْأَوْلَادُ حَتَّى يَسْتَقْبِلُوا) مندالهکانیشی ههردهیاندریتین تا سهریهخو دهبن، واته: یان دوهولهمنده دهبن، یان بلوگیان دهپیتو توانای کهسابهتیان دهپین، یان تا کیژهکان میرد دهکهن.

(فَإِنْ فَضَلَتْ الْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةَ عَنْ حَاجَاتِ الْمُرْتَزِقَةِ) جا نهگهچوار پینجیکهکه له پیویستیهکانی سهریازهکان زیاد بوو، نهوه (وَزُجَّ عَلَيْهِمْ عَلَى قَدْرِ مُؤْتِنَتِهِمْ) زندهکهش ههربه سهرسهریازهکاندا بهش دهکرتیهوه بهگویرههی نهکی بهخیتوکردنی خویانو مندالهکانیان، بهلام (وَالْأَصْحُ) به فهرموودهی پراستتر (أَنَّهُ يَجُوزُ أَنْ يُصْرَفَ بَعْضُهُ فِي إِصْلَاحِ الثُّغُورِ) دروسته بهشیکي نهو زندهیهه سهرف بکری بۆ چاککردنهوهی سهنگهرهکان، ههم (وَالسَّلَاحِ) بۆ چهکو ههم (وَالْكَرَاعِ) بۆ وولاغی سواری، بهلام نیستا له جیاتی وولاغ: تۆتومبیل و فرۆکهو زئیپوش له جهنگدا به کار دین، کهوابو: بۆ نهوانه سهرف دهکری.

(هَذَا) نهوهی رابرا (حُكْمٌ مَنْقُولٌ الْفِيءِ) بریاری نهو دهستهکوتوهه بوو: که دهگواستراوه (فَأَمَّا عَقَارُهُ) بهلام زهوی و باغو خانووی دهستهکوتوههکه (فَالْمَذْهَبُ: أَنَّهُ يُجْعَلُ وَقْفًا) به فهرموودهی پراستی مهزههه: ههردهستهکوتویکی نهگواستریتهوه دهکرتیه وهقسو (وَتُقَسَّمُ غَلَّتُهُ كَذَلِكَ) ههموو سالیك بهرهمهکهشی وهك گواستراوهی پرابردو دهکرتیه پینج بهشو بهش دهکری.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِاسِي (الْغَنِيمَةُ) تَالَانِي كَافِرِهَكَان ﴾

پیناسه: (الْغَنِيمَةُ) تالان (مَالٌ حَصَلَ مِنْ كُفَّارِ بَقْتَالٍ وَإِجَافٍ) شتیکه له کافرهکانهوه به دهست موسولمانان کهوتبێ به جهنگو بهکارهتانی نهسپو وولاغو ههنگههکانیتر: وهکو کهشتی و تۆتومبیل و فرۆکهو نهو جوړه شتانه.

فَيَقْدُمُ مِنْهُ السَّلْبُ لِلْقَاتِلِ وَهُوَ ثِيَابُ الْقَتِيلِ وَالْخَفُّ وَالرَّانُ وَالْأَلْتُ الْحَرْبِ كَدِرِجٍ
وَسِلَاحٍ وَمَرْكُوبٍ وَسَرْجٍ وَلِجَامٍ،

ئینجا بزانه: ئه و شتهی کافره کانی جهنگی له موسولماننیک، یان له کافرئیک په یمان له ئه ستر
به ناهق سه ندویانه ئینجا به هژی جهنگ، یان به هژی که تر لئیان ده ستئندرئته وه، ئه وه
نابئته تالان، به لکو واجبه: بدرئته وه خاوه نه که ی، ههروه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا
فه رمویانه.

به لام ئه و شته ی موسولماننیک، یان کومه له موسولماننیک له (دارالْحَرْبِ)، یان له کافره کانی
جهنگی ده یذن، یان ده یرفئتن، یان ده ی دۆزنه وه، ئه وه له فه رمووده ی راستردا: به
تالان داده ندرئ، به لام له فه رمووده یه کی تردا: نابئته تالان، به لکو بۆ ئه و که سه یه که
دزیویه تی، یان پفاندویه تی، یان دۆزیویه تیه وه، جا (امام الحرمین) و (الإمام الغزالی) ش
پشتگیری ئه م فه رمووده دووه مه یان کردوه، ههروه که له (شرح المَحَلِّي) له باسی به
دیگرتنی کافره کاندا روون کراوه ته وه.

دیسان بزانه: مالی ئه و موسولمانانه ی کافر ده بن و له جهنگدا ده کوژئین، ئه وه ماله که یان
پاده گیری: جا هه ر یه کیکیان بۆوه موسولمان، ماله که ی ده بدرئته وه، ئه گه ر نا: له دوا ی
مردنی، یان کوژرانی، ئه ویش ده بئته (فَسْمٌ)، ههروه که ئیمامی (الموردی) له (الأحكام
السلطانية) دا پوونی کردۆته وه.

ئینجا تالانه که ش به م شیویه به ش ده کری: سه ره تا (فَيَقْدُمُ مِنْهُ السَّلْبُ لِلْقَاتِلِ) پیش
هه موو ده ستکاریه که له و تالانه که لوپه لی کوژراوه که ده بدرئته ئه و که سه ی کوشتویه تی،
پینغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی: ﴿مَنْ قَتَلَ قَتِيلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلْبُهُ﴾ رواه الشيخان، هه ر
که سئیک له جهنگدا کافرئیک بکوژئ و شاهیدی هه بئ، ئه وه که لوپه لی کوژراوه که بۆ
خۆیه تی. ئیتر جیاوازی نیه بکوژه که: مندال بئ، یان بالغ بئ، ئیر بئ، یان مۆ بئ، به لام
مه رجه: موسولمان بئ، واته: ئه و کافره ی یارمه تی موسولمانان ده داو کافرئیک ده کوژئ،
مافی که لوپه له که ی نیه، ههروه ها جاسوس و خائین و ئه و که سه ی ترس له ناو
موسولماناندا بلاو ده کاته وه، یان له جهنگردن ساردیان ده کاته وه، ئه وانه ش ئه گه ر
کافرئیک بکوژن مافی که لوپه له که یان نیه وه هه م هه یج به شیکیشیان له تالانه که نادرئتی،
ههروه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا فه رمویانه.

(وَهُوَ) که لوپه له که (ثِيَابُ الْقَتِيلِ) جلو به رگی کوژراوه که یه، هه م (وَالْخَفُّ) خوفو
گۆره و یو (وَالرَّانُ) به له کپئج، هه م (وَالأَلْتُ الْحَرْبِ) که رسته ی جهنگ: (كَدِرِجٍ) وه کو زئیو
(وَسِلَاحٍ) چه کو (وَمَرْكُوبٍ) وولاغی سواری و (وَسَرْجٍ) زینی وولاغه که و (وَلِجَامٍ) ده سته

وَكَذَا سَوَارٍ وَمَنْطَقَةٌ وَخَاتَمٌ وَتَفَقَّعَ مَعَهُ وَجَنِيَّةٌ تُقَادُ مَعَهُ فِي الْأَظْهَرِ، لَا حَقِيَّةَ مَشْدُودَةً عَلَى الْفَرَسِ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَإِنَّمَا يَسْتَحِقُّ بَرْكُوبَ غَرَرٍ يَكْفِي بِهِ شَرُّ كَافِرٍ لِمَا فِي حَالِ الْحَرْبِ، فَلَوْ رَمَى مِنْ حِصْنٍ أَوْ مِنَ الصَّفِّ أَوْ قَتَلَ نَائِمًا أَوْ أُسِرَ أَوْ قَتَلَهُ وَقَدْ ائْتَهَزَمَ الْكُفَّارُ فَلَا سَلْبَ، وَكَفَايَةُ شَرُّهُ أَنْ يُزِيلَ امْتِنَاعَهُ بِأَنْ يَقْفَأَ عَيْنَيْهِ أَوْ يَقَطَعَ يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ، وَكَذَا لَوْ أُسِرَ أَوْ قَطَعَ يَدَيْهِ أَوْ رِجْلَيْهِ فِي الْأَظْهَرِ،

جمله وده که ی (وَكَذَا سَوَارٍ) مهره ها بازنی دهستی کوزراوه که و (وَمَنْطَقَةٌ) پشتیندو قایشی پشتینو (وَخَاتَمٌ) نهنگوستیلو (وَتَفَقَّعَ مَعَهُ) نه و خوارده مهنیه ی له گه ل خویه تی و (وَجَنِيَّةٌ) تُقَادُ مَعَهُ) هم نه و وللاغش که به یه دهک له گه لی لئده خوپردی تاکو له کاتی پیویستی سواری بی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیتردا.

(لَا حَقِيَّةَ مَشْدُودَةً عَلَى الْفَرَسِ) به لام نه و جانتایه ی له سهر نه سپه که ی به ستراوه، نه وه ی نادریتی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فرموده ی راستی مزه هب، به لام به فرموده که ی تر: نه و جانتایه و نه وه ی له ناو جانتایه که شدایه گشتی ده دریتن، کومه له زانایه کیش یارمه تی نه م فرموده دووه مه یان داوه، مهره که له (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَإِنَّمَا يَسْتَحِقُّ) بکوزه که تنها به وه مافی که لوپه لی کوزراوه که ی هیه: که (بَرْكُوبِ غَرَرٍ) به سواری مه ترسیه که بین: که (يَكْفِي بِهِ شَرُّ كَافِرٍ) به مه ترسیه خراپه ی کافرکی جهنگی له موسولمانان لایدا (فِي حَالِ الْحَرْبِ) له حاله تی جهنگدا، که وابو: (فَلَوْ رَمَى مِنْ حِصْنٍ) نه گهر له قه لایه که وه، یان له سهنگه ریکه وه چه کی بؤ کوزراوه که هاویشتبو (أَوْ مِنَ الصَّفِّ) یان له ریزی موسولمانانه وه بؤی هاویشتبو (أَوْ قَتَلَ نَائِمًا) یان کافرکی خه وتوی کوشبو (أَوْ أُسِرَ) یان دیلیکی کافرکی کوشتبو (أَوْ قَتَلَهُ وَقَدْ ائْتَهَزَمَ الْكُفَّارُ) یان له و حاله تدا کافره که ی کوشتبو: که کافره کان به زی بیونو وه لاتیبون، نه وه (فَلَا سَلْبَ) مافی که لوپه له که ی نیه، چونکه له و حاله تانه دا سواری هیچ مه ترسیه که نه بوه.

که وابو: نه و کوزراوه نه ی له م سه رده مه دا به تفهنگو توپ ده کوزرین، که لوپه له که یان وه گه ل تالانه که ده خستری و هیچی به تاییه تی نادریته توپه قینه که و تفهنگهاویژه که، والله اعلم.

(وَكَفَايَةُ شَرُّهُ) لادانی خراپه ی کافره که ش نه وه یه (أَنْ يُزِيلَ امْتِنَاعَهُ) هیزی خویاراستنی کافره که لا بیا (بِأَنْ يَقْفَأَ عَيْنَيْهِ) وه که مهردوو چاوه کانی ده ریتن، یان مه دووکیان کویر بکا (أَوْ يَقَطَعَ يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ) یان مهردوک دستو قاچه کانی گشتی لیکاته وه (وَكَذَا لَوْ أُسِرَ) مهره ها نه گهر به دیل بیگری (أَوْ قَطَعَ يَدَيْهِ) یان تنها مهردوو دهستی لیکاته وه (أَوْ رِجْلَيْهِ) یان تنها مهردوو قاچی لیکاته وه، یان دهستی و قاچیکی لیکاته وه، نه و کاته ش که لوپه له که یی ده دریتی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیتردا.

وَلَا يُخَمَّسُ السَّلْبُ عَلَى الْمَشْهُورِ، وَبَعْدَ السَّلْبِ تُخْرَجُ مُؤْتَةُ الْحِفْظِ وَالنَّقْلِ وَغَيْرَهُمَا، ثُمَّ يُخَمَّسُ الْبَاقِي: فَخُمْسُهُ لِأَهْلِ خُمْسِ الْفَيْءِ يُقَسَّمُ كَمَا سَبَقَ، وَالْأَصْحَحُ أَنَّ النَّقْلَ يَكُونُ مِنْ خُمْسِ الْخُمْسِ الْمُرْصَدِ لِلْمَصَالِحِ إِنْ نَقَلَ مِمَّا سَيُغْنِمُ فِي هَذَا الْقِتَالِ، وَيَجُوزُ أَنْ يُنْقَلَ مِنْ مَالِ الْمَصَالِحِ الْحَاصِلِ عِنْدَهُ، وَالنَّقْلُ زِيَادَةٌ يَشْتَرِطُهَا الْإِمَامُ أَوْ الْأَمِيرُ لِمَنْ يَفْعَلُ مَا فِيهِ

(وَلَا يُخَمَّسُ السَّلْبُ عَلَى الْمَشْهُورِ) كه لوپه لی کوژراوه که نا کریته پینج بهش له سه ر فه رموده ی ناسراوی مه زه ب، به لکو گشتی بق بکوژه که یه تی، هه روه ک پابرا.

ئینجا (وَبَعْدَ السَّلْبِ) له دواى جی به جی کرینی که لوپه لی کوژراوه که (تُخْرَجُ مُؤْتَةُ الْحِفْظِ وَالنَّقْلِ وَغَيْرِهِمَا) نه رکى پاراستنو و گواستنه وه ی تالانه که و نه رکه کانی تریش گشتی له تالانه که ده رده کرئ (ثُمَّ يُخَمَّسُ الْبَاقِي) ئینجا له دواى ده رده کرینی که لوپه لو نه رکه کانی پابردوو، پاشماوه که ی گشت تالانه که ده کرئته پینج بهش:

(فَخُمْسُهُ) جا پینجیکی گشت پاشماوه که (لِأَهْلِ خُمْسِ الْفَيْءِ) بق نه و پینج جۆرانه یه که (فِيءٍ) = ده سته که وتوه که یان ده درایی (يُقَسَّمُ كَمَا سَبَقَ) له ئیوانیادا بهش ده کرئ، هه روه ک له باسی (فِيءٍ) دا پابرا، واته: چوار به شه که ی تریش گشتی بق ناماده بووه کانی چه نگه که یه، هه روه ک له مه ودوا پوونی ده که ی نه وه، إِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى، خَواى گه وره ده فه رموی: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمْسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِلَّذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَإِنَّ السَّبِيلَ﴾ بزانه هر شتیکتان له کافره کان به تالان گرت، نه و پینجیکی بق خواو پیغه مبه ره و ﷺ بق خزمه کانی پیغه مبه ره و بق یه تیمانه و بق هه ژارانه و بق ریوارانه. ئینجا بزانه: به شه که ی خواو پیغه مبه ره و ﷺ هر یه ک به شه، جا ئیستا وه کو (فِيءٍ) له به رزه وه ندی موسولمانان سه رف ده کرئ هه روه ک پابرا.

﴿ زَيْدُهُ بِشَيْءٍ جَهَنگَاوَرَهْ كَان ﴾

(وَالْأَصْحَحُ) به فه رموده ی راستر: (أَنَّ النَّقْلَ) زیده به شی جهنگاوه ره کان (يَكُونُ مِنْ خُمْسِ الْخُمْسِ الْمُرْصَدِ لِلْمَصَالِحِ) له و پینجیکه پینجیکه ده درئ که بق به رزه وه ندیه کان داندراره (إِنْ نَقَلَ مِمَّا سَيُغْنِمُ فِي هَذَا الْقِتَالِ) نه گه سه رکرده که زیده به شه که ی به سه رج دانابئ: له و تالانه بیدا که له و چه نگه دا ده ست ده که وئ، به لام (وَيَجُوزُ أَنْ يُنْقَلَ مِنْ مَالِ الْمَصَالِحِ الْحَاصِلِ عِنْدَهُ) دروستیشه زیده به شه که هر له مالی به رزه وه ندیه کان بدا: که ئیستا له (بيت المال) دا هه یه.

پیناسه: (وَالنَّقْلُ) زیده بهش له شه رعدا: (زِيَادَةٌ) به شه مالیکی زیاده سه ره پای به شه تالانه که (يَشْتَرِطُهَا الْإِمَامُ أَوْ الْأَمِيرُ) پئشه وا، یان نه میر به سه رجی داده ئی (لِمَنْ يَفْعَلُ مَا فِيهِ

نَكَايَةُ الْكُفَّارِ، وَيَجْتَهُدُ فِي قَدْرِهِ، وَالْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ عَقَارُهَا وَمَنْقُولُهَا لِلْفَانِينِ: وَهُمْ
 مَنْ حَضَرَ الْوَقْعَةَ بِنَيْةِ الْقِتَالِ وَإِنْ لَمْ يُقَاتِلْ، وَلَا شَيْءَ لِمَنْ حَضَرَ بَعْدَ انْقِضَاءِ الْقِتَالِ،
 وَفِيمَا قَبْلَ حَيَاةِ الْمَالِ وَجَهٌ، وَلَوْ مَاتَ بَعْضُهُمْ بَعْدَ انْقِضَائِهِ وَالْحَيَاةُ فَحَقُّهُ لَوَارِثِهِ
 وَكَذَا بَعْدَ الْإِنْقِضَاءِ وَقَبْلَ الْحَيَاةِ

نَكَايَةُ الْكُفَّارِ بِيَهُ وَكَسَى جَالِيهِ كِي وَهَذَا دَهَكَ: كَه شَكْسْتِيهِ كِ كَافِرِه كَانِي تِي دَا بِي: وَه
 هَوَالِ هِي تَانِيك، يَان پِي كِه نِي شَان دَانِيك، يَان سِر كِر دِه يِه كِيَان بَكْرِي... هِتْد.

(وَيَجْتَهُدُ فِي قَدْرِهِ) نَه وَهِي زِي دِه بَه شَه كِه بَه مَرَج دَادَه نِي: بَه بُو جُو نِي خَزِي نَه دَا زِه كِه شِي
 دِيَارِي دِه كَا ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُتَّقِلُ بَعْضَ مَنْ يُبْعَثُ مِنَ السَّرَايَا لِأَنْفُسِهِمْ
 خَاصَّةً سِوَى قِسْمَةِ عَامَّةِ الْجَيْشِ﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ، بِبَيْغَمِبِه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ زِي دِه بَه شِي كِي نَه دَا چَه نَد
 كِه سِي كِي نَه وَ تِي بَانِي نَه نِي بَار نَدِه جَه نَگ جَه كِه لَه وَ بَه شَه تَالَانِي خُو يَان: كِه لَه كِه لَ بَه شَكْر نِي
 كَشْت لَه شَكْرِه كِه دَا نَه يَان دَرِي بِي.

(وَالْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ) چَوَار پِي نَجِي كِه كِه ي تَرِي ش: (عَقَارُهَا وَمَنْقُولُهَا) زِه وَ يِه كِه ي وَ بَا غِه كِه ي وَ
 خَانُو هِه كِه ي وَ نَه وَهِي دِه كُوَار زِي تَه وَ هَش كَشْتِي (لِلْفَانِينِ) بِي تَالَان كِرِه كَانِه (وَهُمْ) تَالَان كِرِه كَان
 (مَنْ حَضَرَ الْوَقْعَةَ بِنَيْةِ الْقِتَالِ) نَه وَ كِه سَانِه نِي ش كُو تَابِي هَان نِي جَه نَگ نَامَادِهِي جَه نَگ كِه
 بُو بِن بَه نِي هَتِي جَه نَگ كِرِن (وَإِنْ لَمْ يُقَاتِلْ) هَر چَه نَد جَه نَگ شِي نَه كِرِي بِن.

كِه وَابُو: (وَلَا شَيْءَ لِمَنْ حَضَرَ بَعْدَ انْقِضَاءِ الْقِتَالِ) نَه وَ كِه سَه ي لَه نَوَ ي تَه وَ ابُو بُو نِي جَه نَگ
 نَامَادِه بُو هِه چَشْتِي كِي لَه تَالَانَا كِه نِي ه، چُون كِه نِي مَامِي (أَبُو بَكْرٍ) وَ نِي مَامِي (عَمْرٌ) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
 فَهَر مَوِيَانِه: ﴿إِنَّمَا الْغَنِيمَةُ لِمَنْ شَهِدَ الْوَقْعَةَ﴾ رَوَاهُ الشَّافِعِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ مَالِ، تَالَان تَه نَهَا بِي نَه وَ
 كِه سَه ي كِه نَامَادِهِي جَه نَگ كِه بُو بِن.

(وَفِيمَا قَبْلَ حَيَاةِ الْمَالِ) لَه بَارِهِي نَامَادِه بُو نِي جَه نَگ وَ هَر كِه لَه نَوَ ي تَه وَ ابُو بُو نِي
 جَه نَگ كِه وَ پِي ش كُو كِرِن نَه وَهِي هَه مَوُو تَالَان كِه (وَجَهٌ) فَهَر مَوُو دِه يِه كِي بِي هِي زِه هِي ه: كِه
 تَالَان كِه ي دِه دَرِي تِي، هَر وَه كِه مَه زِه يِي (حَنْفِي) ش نَه وَ هَا يِه، نِي نَجَا بَزَانِه: نَه وَهِي لَه جَه نَگ
 هَه لَدِي، يَان خَزِي دِه شَارِي تَه وَه، نَه وَهِي تَرِس لَه نَوَ لَه شَكْر دَا بِلَاو دِه كَاتِه وَه، يَان لَه جَه نَگ
 سَار دِيَان دِه كَاتِه وَه، نَه وَهِي خِيَانِه ت دِه كَا وَ جَا سُو سِي بِي نُو زِمِن دِه كَا، نَه وَانِه هِي چ
 بَه خَشِي ش وَ هِي چ بَه شِي كِيَان لَه تَالَان كِه نَا دَرِي تِي، بَه لَكُو وَاجِبِه: قَه دِه غَه بَكْرِي نَو پِي كِه يَان
 نَه دَرِي تِي بِي نَه بَه رِه ي جَه نَگ، هَه رَو كِه لَه (مَعْنَى) دَا پُو ن كِرَا وَه تَه وَه.

(وَلَوْ مَاتَ بَعْضُهُمْ) نَه كِه ر يِه كِي كِه لَه نَامَادِه بُو نِي جَه نَگ كِه مَرِد (بَعْدَ انْقِضَائِهِ وَالْحَيَاةِ) لَه
 نَوَ ي تَه وَ ابُو بُو نِي جَه نَگ كِه وَ كُو كِرِن نَه وَهِي تَالَان كِه، نَه وَه (فَحَقُّهُ لَوَارِثِهِ) مَانِي وَه رَكْر نِي
 تَالَان كِه بِي مِيرَا تِرِه كِه ي هَتِي (وَكَذَا بَعْدَ الْإِنْقِضَاءِ وَقَبْلَ الْحَيَاةِ) هَه رَو هَا نَه كِه ر لَه نَوَ ي

فِي الْأَصْح، وَلَوْ مَاتَ فِي الْقِتَالِ فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا شَيْءَ لَهُ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ الْأَجِيرَ لِسِيَاسَةِ الدُّوَابِّ وَحِفْظِ الْأَمْتَعَةِ وَالتَّاجِرِ وَالْمُحْتَرِفِ يُسْتَهْمُ لَهُمْ إِذَا قَاتَلُوا، وَلِلرَّاجِلِ سَهْمٌ وَلِلْفَارِسِ ثَلَاثَةٌ، وَلَا يُعْطَى إِلَّا لِلْفَرَسِ وَاحِدٍ عَرَبِيًّا كَانَ أَوْ غَيْرَهُ، لَا لِبَعِيرٍ وَغَيْرِهِ، وَلَا يُعْطَى لِلْفَرَسِ أَعْجَفَ وَمَا لَا غَنَاءَ فِيهِ، وَفِي قَوْلٍ يُعْطَى إِنْ لَمْ يُعْلَمَ نَهْيُ الْأَمِيرِ عَنِ إِحْضَارِهِ،

ته و او بیونی جهنگه که و پیش کل کردنه وهی تالانه که ش بمرئ، مافی وه رگرتنی تالانه که هر بؤ میراتگره که یه تی (فی الاصح) له فرمووده ی راستردا.

به لام (وَلَوْ مَاتَ فِي الْقِتَالِ) نه گه ر له ناو جهنگه که دا بمرئ، یان شیت بیئ، نه وه (فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا شَيْءَ لَهُ) به فرمووده ی راستی مه زهه ب: هیچ به شتیکی له تالانه که نیه، به لام نه گه ر له ناو جهنگه که دا بریندار بیئ، یان بئ هوش بیئ، یان نه خوش بیئ، نه و کاته مافی له تالانه که هر ده بیئ، هه روه که له (مغنی) دا فرموویه تی.

(وَالْأَظْهَرُ) به فرمووده ی به میزتر (أَنَّ الْأَجِيرَ لِسِيَاسَةِ الدُّوَابِّ وَحِفْظِ الْأَمْتَعَةِ) نه و که سه ی به کری گراوه بؤ سه ره رشتی و ولاغه کان و بؤ پاراستنی که لوپهل، هم (وَالتَّاجِرَ وَالْمُحْتَرِفَ) بازرگان و پیشه ساز: وه که به رگرو و ناسنکر (يُسْتَهْمُ لَهُمْ إِذَا قَاتَلُوا) نه وانیش به شیان له تالانه که بؤ داده ندرئ هر کاتیک جهنگ بکن.

(وَالرَّاجِلِ سَهْمٌ) جهنگاوه ری پیاده ته نها به شتیکی له تالانه که هیه (وَالْفَارِسِ ثَلَاثَةٌ) سوار نه سپیش سن به شی هه نه: یه کتیکی بؤ خوی و سووی بؤ نه سپه که ی ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا﴾ قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ وَ لِلرَّاجِلِ سَهْمًا﴾ رواه الشيخان، له غزای خبیبه ردا پیغه مبه رﷺ له تالانه که دوو به شی بؤ نه سپ داناو به شتیکی بؤ پیاده دانا.

نیجا بزانه: نه گه ر دوو که س به نه سپتیکی هاو به ش ناماده ی جهنگ بون، نه و کاته به شی نه سپه که به هاو به شی ده دریتنه هه ردوویکان، دیسان بزانه: که شتی و توتومبیل بریاری نه سپیان بؤ ده ندرئ، هر چند به سواری توتومبیل و که شتی که ش جهنگ نه کا، هه روه که له زقوبه ی سه رچاوه کان ده فامیتنه وه.

(وَلَا يُعْطَى إِلَّا لِلْفَرَسِ وَأَجِيرٍ) سوار نه سپه که دوو به شه که ی ته نها بؤ یه که نه سپ ده دریتن، هر چند زور نه سپیشی له گه ل خویا هینابن (عَرَبِيًّا كَانَ أَوْ غَيْرَهُ) جیاوازی نیه نه سپه که: عه ره بی بئ، یان جوریکی تر بئ (لَا لِبَعِيرٍ وَغَيْرِهِ) به لام به شی تالان بؤ ووشترو و ولاغه کانی تر داناندرئ، به لکو هر جورده و ولاغیک به گویره ی خوی به خشیشیکی بؤ داده ندرئ (وَلَا يُعْطَى لِلْفَرَسِ أَعْجَفَ) به شه تالان بؤ نه سپتیکی لاواز داناندرئ، هم (وَمَا لَا غَنَاءَ فِيهِ) بؤ نه سپی بئ سوویش داناندرئ (وَفِي قَوْلٍ يُعْطَى) له فرمووده یه کدا: نه و نه سپه ش ده دریتن (إِنْ لَمْ يُعْلَمَ نَهْيُ الْأَمِيرِ عَنِ إِحْضَارِهِ) به و مه رجه ی نه زاندراین نه میر

وَالْعَبْدُ وَالصَّبِيُّ وَالْمَرْأَةُ وَالذَّمِّيُّ إِذَا حَضَرُوا فَلَهُمُ الرُّضْخُ، وَهُوَ ذُونٌ سَهْمٌ يَجْتَهَدُ
 الْإِمَامُ فِي قَدْرِهِ، وَمَحَلُّهُ الْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ فِي الْأَظْهَرِ، قُلْتُ: إِنَّمَا يُرَضَّخُ لِذِمِّيٍّ حَضَرَ
 بِلَا أُجْرَةٍ وَيَأْذِنُ الْإِمَامُ عَلَى الصَّحِيحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

قه دهغهی کردبئی نوو نوسپه بویندریته جهنگ، هم که لکی سواریشی هه بئی، جا نه گهر
 نوسپه که ی ساغ بوو، به لام له جهنگدا نه خوش بوو، یان بریندار بوو، یان مرد، یان به
 ملکایه تی دایه که سیکتی تر، نوو کاته دوو به شه که ی نوسپه که ی هه ر ده بریتتی، هه روه که له
 زقرده ی سه رچاوه کانداهه رموو یانه.

(وَالْعَبْدُ) کوزیلوه (وَالصَّبِيُّ) مندالو شیتو (وَالْمَرْأَةُ) ئافره تو (وَالذَّمِّيُّ) کافری په یمان
 له نه ستو (إِذَا حَضَرُوا) هه ر کاتیک ئاماده ی جهنگه که بونو سوویتیکیان هه بوو (فَلَهُمُ الرُّضْخُ)
 مافی به خشیشیان هه یه (وَهُوَ) به خشیشه که (ذُونٌ سَهْمٌ) له به شیکتی جهنگاوه ریکتی پیاده
 که متره و (يَجْتَهَدُ الْإِمَامُ فِي قَدْرِهِ) نیام به بوجوونی خوی نه ندازه که ی داده نئی ﴿عَنْ ابْنِ
 عَبَّاسٍ رَضِيَ عَنْهُمَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغْزُو بِالنِّسَاءِ قَيْدَاوِينَ الْجَرْحَى وَيُخَذِّينَ مِنَ الْغَيْمَةِ، وَأَمَّا
 بِسَهْمٍ فَلَا﴾ رواه مسلم وأصحاب السنن، پیغه مبه ربه ﷺ ئافره تی له که ل خویا ده برینه غه زا،
 جا ئافره ته کان برینداره کانیان ده رمان ده کردن و به خشیشیکیان له تالان ده درایی، به لام
 وه کهر پیواون به شیکتی ته او بیان نادرایی.

(وَمَحَلُّهُ الْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ) نه و به خشیشه له چوار پینجیکه که ی تالان ده درئی که بۆ
 جهنگاوه ره کان داندراوه (فِي الْأَظْهَرِ) له فه رموده ی به هیترتدا.
 (قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فه رموی (إِنَّمَا يُرَضَّخُ لِذِمِّيٍّ) به خشیشه که ته نها له و حاله ته دا
 ده دریتته کافری په یمان له نه ستو: که (حَضَرَ بِلَا أُجْرَةٍ) به بی کرئی ئاماده ی جهنگه که
 بوئی، هم (وَيَأْذِنُ الْإِمَامُ) به نیزنی پیشه و، یان نه میری جهنگه که ش هاتبئی
 (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فه رموده ی راست (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿پاشکۆ﴾: خیانه تکردن له تالاندا هه پامه، جا هه ر چه ند شارینه وه ی ده رزی و
 داویکیش بی لی هه پامه و واجبه: بیگه پینجیتته وه بۆ ناو تالانکه، خوی گوره ده فه رموی:
 ﴿وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ هه رکه سیک خیانه ت له تالاندا بکاو شتیک به دزی بیا،
 نه وه له پوژی قیامه تدا شته که له سه ر ملی خوی داده نئی و دیتته مهیدانی مهشهر.
 هه روه ما پیغه مبه ربه ﷺ ده فه رموی: ﴿لَا تَغْلُوا فَإِنَّ الْغُلُولَ نَارٌ وَعَارٌ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي الدُّنْيَا
 وَالْآخِرَةِ﴾ رواه الامام احمد، هیچ شتیک له تالان مه شارنه وه به دزی مه بیه ن، چونکه
 خیانه ت له تالاندا سزایه که ی ئاگرو شه رمه زاری به له دونیاو قیامه ت.

(کتابُ قَسَمِ الصَّدَقَاتِ)

الْفَقِيرُ مَنْ لَا مَالَ لَهُ وَلَا كَسْبَ يَقَعُ مَوْقِعًا مِنْ حَاجَتِهِ، وَلَا يَمْتَنِعُ الْفَقْرَ مَسْكَنَةً وَثِيَابَهُ
وَمَالَهُ الْغَائِبُ فِي مَرَحَلَتَيْنِ وَالْمُؤَجَّلُ وَكَسْبٌ لَا يَلِيقُ بِهِ،

﴿ كِتَابُ قَسَمِ الصَّدَقَاتِ: نُهْمِيهِ بِهَرْتُوکی بِه شکر دنی زهکاته کان ﴾

خوای گه ورده ده فهرموی: ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ
قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾
زهکاته کان ته نها بق هزاره کانه و بق گه دایه کانه و بق کرینکاره کانی زهکاته و بق
نوی موسولمانه کانه و بق کویله کانه و بق قه رزاره کانه و بق جه نگا وهرانی پزگی خوی و بق
پتیواره کانه.

ثینجا ئیمامی (النواوی) به ریزی نایه ته که پیناسه ی ئو ههشت چینانه ده کاو ده فهرموی:
۱- (الْفَقِيرُ) هزار: (مَنْ لَا مَالَ لَهُ) ئو که سه یه مالتیکی وه های نه بین و هم (وَلَا كَسْبٌ)
که سابه تیکی وه هاشی نه بین: که ماله که، یان که سابه ته که، یان هردو وکیان (يَقَعُ مَوْقِعًا
مِنْ حَاجَتِهِ) شوئینکی پیوستیه کانی بق پر بکاته وه: له خواردن و جلو بهرگو شوئینی
نیشته جی بوون بق خوی و بق ئو که سانه ی ئرکی به خیوکردنیانی له نه ستویه تی،
هه رچند به پاده ی زه کاتیش مالی هه بین، چونکه مروئی وه ها هه یه: ئو ونده ماله ی
هه یه: که زه کاتی لیپدا، به لام بهروه ستی به خیوکردنی خوی و منداله کانی ناکا، ههروه ک
له (مغنی) دا فهرمویه تی.

بق ویئنه: نه گهر هزاره که پیوستی به ده دیره م هه بین، ئو ته نها دوو، یان سن، یان
جوار دیره می ده ست بکوی، واته: له نیوه ی پیوستیه که ی که متر بین، که واته: نه گهر
که سیک توانای که سابه تی هه بین و که سابه ته که شی ده ست بکوی و بق به شی به خیوکردنی
بکا، ئو وه به هزار داناندری، به لام نه گهر هر توانای نه بو، یان که سابه ته که ی ده ست
نده که وت، یان ده ستی ده که وت به لام توانای ئو جوړه که سابه تی نه بو، یان توانای
هه بو، به لام به شی به خیوکردنه که ی نده کرد، ئو وه ش به هزار داده ندری، ههروه ک له
سه رچاوه کاند ا فهرمویانه.

(وَلَا يَمْتَنِعُ الْفَقْرَ مَسْكَنَةً) هه بوونی شوئینی نیشته جی بوونی و (وَتِيَابُهُ) جلو بهرگه که ی
هچیکان پزگی هه زاری ناگرن، به و مرجه ی شیوی خوی بن (و) ههروه ها (مَالُهُ الْغَائِبُ
فِي مَرَحَلَتَيْنِ) ئو ماله یی که دوو قوناغ لی دوره، یان نزیکه به لام نایکه ویته ده ست، هم
(وَالْمُؤَجَّلُ) ئو قه رزه ی له سهر خه لکی یه کاتی دانوه ی نه هاتوه، هم (وَكَسْبٌ لَا يَلِيقُ
بِهِ) ئو که سابه ته ی شیوی ئو نیه، ئو وانه هچیان پزگی هه زاری ناگرن و هر به هزار
داده ندری و دروسته به نه اندازه ی پیوست زهکات وه ریگری.

وَلَوْ اشْتَغَلَ بِعِلْمٍ وَالْكَسْبِ يَمْتَنِعُهُ فَقِيرٌ، وَلَوْ اشْتَغَلَ بِالنَّوْافِلِ فَلَا، وَلَا يُشْتَرَطُ فِيهِ الزَّمَانَةُ وَلَا التَّعَفُّفُ عَنِ الْمَسْأَلَةِ عَلَى الْجَدِيدِ، وَالْمَكْفِيُّ بِتَفَقُّهِ قَرِيبٌ أَوْ زَوْجٌ لَيْسَ فَقِيرًا فِي الْأَصَحِّ.

(وَلَوْ اشْتَغَلَ بِعِلْمٍ) نه گەر په کتیک خه ریکی خویندنی زانستیکی شرعی بوو، به لام (وَالْكَسْبُ يَمْتَنِعُهُ) که سابه ته که پښتای خویندنی لیده گرت، نه وهش (فَقِيرٌ) به هزار داده ندری و زه کاتی ددریتی و با که سابه ت نه کا، به و مهرجه ی لی بی فییره زانست بیی، چونکه وده سته پنیانی زانستی ثابینی (فَرَضَ الْكِفَايَةَ) به، واته: نه گەر لی نه بیی فییره زانست بیی، نه وه زه کاتی نادریتی، هه روه که له (المجموع) و (مغنی) دا فرموویانه.

به لام (وَلَوْ اشْتَغَلَ بِالنَّوْافِلِ) نه گەر خه ریکی خواپه رستیه سوننه ته کان بوو و که سابه تیش پښتای لیده گرت، نه وه (فَلَا) نابی زه کاتی بدریتی، چونکه سودی خواپه رستیه که ی ته نها بی خو به تی (وَلَا يُشْتَرَطُ فِيهِ الزَّمَانَةُ) به مهرج داناندری: هزاره که له کارکه و تووین و توانای کارکردنی نه بی، هم (وَلَا التَّعَفُّفُ عَنِ الْمَسْأَلَةِ) به مهرج داناندری خوی له دهرزه بیاریزی، یان به خوی داوای زه کات نه کا (عَلَى الْجَدِيدِ) له سهر فرمووده ی نوئی نیمامی (الشافعی).

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گەر به شی خوراند و جل و برگی خوی که سابه تی ده کرد، به لام پیوستی به ژن هینان هه بوو، هیچی نه بو ژنی پی بیی، نه وهش دروسته: به نه اندازه ی مه سره فی ژن هینان که زه کاتی بدریتی، هه روه که له زوری ه سرچاوه کاند ا فرموویانه.

(وَالْمَكْفِيُّ بِتَفَقُّهِ قَرِيبٌ) هه ر که سیك به ته وای به خپو بگری: به به خپو کردنی خزمیکسی: وه ک دایک و باوک و به سه ره و هتر، یان کوپو کیژو به ره و خوارتر (أَوْ زَوْجٌ) یان به به خپو کردنی میزد، نه وه (لَيْسَ فَقِيرًا) نه هزاره و نه گه دایه، واته: دروست نیه به ناوی هزاری و گه دای زه کات وه ریگری: نه له وانه و نه له بیگانه (فِي الْأَصَحِّ) له فرمووده ی راستردا، به لام به ناویکی تری جگه له هزاری و گه دایی دروسته زه کات وه ریگری.

هه روه ما نه گەر به خپو کردنه که شی به ته وای نه بو و به شی نه ده کرد: وه ک میزده که ی، یان خزمه که ی نه بووی بی، یان خزمه که ی، یان میزده که ی، یان میزده که ی به خپو کردنی نه نه دای و نه ویش نهیده توانی لییان وه ریگری، یان که سی خوی به خپوی نه ده کرد به لگو بیگانه په ک به پیاوه تی له پښتای خوا به خپوی ده کرد، نه وه له و حاله تانه دا دروسته زه کات وه ریگری، به لام نه گەر ژنه که (ناشیره) بوو له فرمانی میزده که ی ده رچوبو، بوی به خپو نه ده کرا، نه وه بوی دروست نیه زه کات وه ریگری، به لگو واجبه توبه بکا تاکو به خپوی بکا، هه روه که له سرچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

﴿ نَاگاداری ﴾: هه رکه سیك به خپو کردنی له سهر زه کاند هره که واجب بی: وه ک ژن و دایک و باوک و کوپو کیژو، دروست نیه: زه کاند هره که زه کاتی خوی بداتی به ناوی گه داو

وَالْمَسْكِينُ مَنْ قَدَرَ عَلَى مَالٍ أَوْ كَسَبَ يَقَعُ مَوْقِعًا مِنْ كِفَايَتِهِ وَلَا يَكْفِيهِ. وَالْعَامِلُ سَاعٍ
وَكَاتِبٌ وَقَاسِمٌ وَحَاشِرٌ يَجْمَعُ ذَوِي الْأَمْوَالِ، لَا الْقَاضِي وَالْوَالِي. وَالْمَوْلُفَةُ مَنْ أَسْلَمَ
وَنَيْتُهُ ضَعِيفَةٌ أَوْ لَهُ شَرَفٌ يُتَوَقَّعُ بِإِعْطَانِهِ إِسْلَامٌ غَيْرُهُ،

هزارى، چونکه بهم زه کاتدانه به خيوکردنه که له سر خوى لاده با، ههروه که
(المجموع) دا فرمويه تی، به لام (ابن الرفعة) نه وهی باس کردوه: نه گهر کوپه که مندالو
خيزانی ههين، دروسته باوکه که ی نه اندازه ی مه سه رفی ژنو منداله کانی له زه کاته که ی
بداتی، چونکه به خيوکردنی ژنو منداله کانی وی له سر باوکه که ی واجب نیه، ههروه که له
حاشیه کانی (تحفة) دا گپراويه تیان هه.

ههروه ها نه گهر ژنه که ش مالی ههين، وه ها سوننه ته: زه کاتی خوى بداته ميژده که ی،
ههروه که له سر چاوه کاند ا فرمويان ه، چونکه به خيوکردنی ميژد له سر ژنه که ی واجب
نيه، ههروه که به خيوکردنی براو خزمه کانی تریش له سر براو خزمه کانی تر واجب نیه،
که واته: وه ها خيتره بر اش زه کاته که ی خوى بداته براو خزمه کان، ههروه که له (المجموع) دا
فرمويه تی، به به لگه ی: ﴿عَنْ زَيْنَبِ امْرَأَةِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ عَنْهَا: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: زَوْجُكَ
وَوَلَدُكَ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَيْهِمْ﴾ رواه البخاري، پيغه مبه رﷺ فرموي: ميژده که تو
منداله که ت له هه موکه س مافيان زياتره: که زه کات و خيره که تيان به ديتي.

۲- (وَالْمَسْكِينُ) که دا: (مَنْ قَدَرَ عَلَى مَالٍ أَوْ كَسَبَ) نه وه يه توانای وه ده سه تينانی مالیکی
وه ها، يان که سابه تيکی وه های ههين: که (يَقَعُ مَوْقِعًا مِنْ كِفَايَتِهِ) شويتنيکی پيوتيه تي هه کانی بؤ
پر بکاته وه: له خواردن و جلو به رگو نيشته جن بوون، به لام (وَلَا يَكْفِيهِ) به ته اوويش
به ره وه ست نه کا پيوتيه تي هه کانی خوي نه وه که سانه ی نه رکی به خيوکردنيانی له سه ره پر
بکاته وه، هه رچند نه وه ننده ماله شی ههين: که زه کاتی ليژدا، وه که پيوتيه تي به ده بيره م
ههين، به لام نه وه ته نها ههشت، يان ههفت بيره می ده ست بکه ون.

۳- (وَالْعَامِلُ) کريکاری زه کات: (سَاعٍ) نه وه که سه يه: زه کاته که له خه لکی وه رده گري و
هه م (وَكَاتِبٌ) نوساری زه کاته که يه وه هه م (وَقَاسِمٌ) به شکه ري زه کاته که يه وه هه م (وَحَاشِرٌ
يَجْمَعُ ذَوِي الْأَمْوَالِ) کۆکه ره وه ی خاوه ن ماله کانه (لَا الْقَاضِي وَالْوَالِي) به لام قازيو
کاربه ده ستي شويتنه که به کريکار داناندرين.

۴- (وَالْمَوْلُفَةُ) نوي موسولمان: (مَنْ أَسْلَمَ وَنَيْتُهُ ضَعِيفَةٌ) نه وه که سه يه: تازه موسولمان
بووه و هيشتا نيه ته که ی بي هيزه (أَوْ) يان نيه ته که ی به هيزه، به لام (لَهُ شَرَفٌ) مروفتيکی
به شه ره فو پيژداره، نه گهر زه کاتی بدريتي (يُتَوَقَّعُ بِإِعْطَانِهِ إِسْلَامٌ غَيْرُهُ) چاوه پروان
ده کري به هزی نه وه کات پيدانه ی وی خه لکی تریش چاوی ليژکا و موسولمان بي.

وَالْمَذْهَبُ أَهْلُهُمْ يُعْطُونَ مِنَ الزَّكَاةِ. وَالرَّقَابُ الْمُكَاتِبُونَ. وَالْفَارْمُ إِنْ اسْتَدَانَ لِنَفْسِهِ فِي
غَيْرِ مَعْصِيَةِ أُعْطِيَ، قُلْتُ: الْأَصْحُ يُعْطَى إِذَا تَابَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَالْأَطْهَرُ اشْتِرَاطُ حَاجَتِهِ
ذُوْنَ حُلُولِ الدِّينِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ اشْتِرَاطُ حُلُولِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ، أَوْ لِإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ
أُعْطِيَ مَعَ الْغَنَى،

(وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُمْ يُعْطُونَ مِنَ الزَّكَاةِ) به فرموده‌ی پاستی مذهب: نه نوبی موسولمانانه
به شیکیان له زهکات دهریتتی، واته: هرچند دهوله مهندس بن، هررهک له
(الشروانی) دا فرموده‌ی تی.

ه- (وَالرَّقَابُ) کویله کان: (الْمُكَاتِبُونَ) نهو کویلاننه که نووسراویان دراوه‌تی: نه‌گر
نه‌ندازه‌ی یکی پاره بؤ گوره که یان بیئن نازاد دهبن، هررهک له پهرتووی کویله
نازادکردندا پرونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

۶- (وَالْفَارْمُ) قهرزدار نوو جوره، یه که م: (إِنْ اسْتَدَانَ لِنَفْسِهِ فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ) نه‌گر بؤ
مه به سستیکی خوی شته که ی قهرز کردبو، قهرز کردنه که ش گوناهاکاری نه بو: وهک
به خیوکردنی خوی منداله کانی، یان ژن هینان، یان حج کردن، یان خانوو دروستکردن،
یان به بیویستی خوی شتیکی له دهست فهوتابینو توله‌ی لیسه‌ندربین، نه وه (أُعْطِيَ)
زهکاتی دهریتتی.

(أَوْ لِمَعْصِيَةٍ) به لام نه‌گر بؤ گوناهاکاری قهرزی کردبئ: وهک بؤ زیدده پویی مه‌سرف، یان
بؤ کرینی شتیکی حرام قهرزی کردبئ، یان به تاوانکاری قهرزدار بوبئ: وهک به ناهق
شتیکی که سیک بفهوتیتتیو توله‌ی لیسه‌ندربئ، نه وه (فَلَا) دروست نیه زهکاتی بدریتتی
(قُلْتُ) نیمانی (النواوی) ده فرموی (الاصحُ يُعْطَى إِذَا تَابَ) به فرموده‌ی پاستر: هر
کاتیک قهرزداره که توبه‌ی یکی به پاستی بکا، زهکاتی دهریتتی، چونکه توبه‌کردن تاوانی
پیشه خوی لا دهب (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَالاصْحُ اشْتِرَاطُ حَاجَتِهِ) به فرموده‌ی پاستر مهرجه: قهرزداره که پیویستی به زهکات
هه‌بئو توانای قهرزدانه وهی نه‌بئ، یان توانای هه‌بئ، به لام نه‌گر قهرزه‌کی بداته وه،
تووشی که دایی ببئ، نهو کاته به نه‌ندازه‌ی قهرزه‌کی زهکاتی دهریتتی (نُونُ حُلُولِ
الدِّينِ) به لام مهرج نیه کاتی قهرزدانه وه که ی هاتبئ (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی
(الاصْحُ اشْتِرَاطُ حُلُولِهِ) به فرموده‌ی راستر مهرجه: کاتی قهرزدانه وه که ی هاتبئ (وَاللَّهُ
أَعْلَمُ) چونکه پیش کاتی قهرزدانه وه که پیویستی نیه.

دووه م: (أَوْ لِإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ) یان نه‌گر قهرزه‌کی وهرگرتبو بؤ ناشتکردنه وهی نیوان
نوو که س، یان نوو کومه ل: که ناگورکییان له نیوانیاندایه مه ترسی فیتنه‌ی لی‌ده‌کرئ، نهو
کاته ش (أُعْطِيَ مَعَ الْغَنَى) به نه‌ندازه‌ی قهرزه‌کی زهکاتی دهریتتی هرچند دهوله مهندس

وَقِيلَ إِنْ كَانَ غَنِيًّا بِنَقْدٍ فَلَا. وَسَبِيلُ اللَّهِ تَعَالَى غُرَاةٌ لَا فِئَاءَ لَهُمْ فَيُعْطُونَ مَعَ الْغَنِيِّ.
وَأَبْنُ السَّبِيلِ مُنْشِي سَفَرٍ أَوْ مُجْتَازٌ، وَشَرْطُهُ الْحَاجَّةُ وَعَدَمُ الْمَعْصِيَةِ. وَشَرْطُ
أَخْذِ الزَّكَاةِ مِنْ هَذِهِ الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ: الْإِسْلَامُ وَأَنْ لَا يَكُونَ هَاشِمِيًّا وَلَا مُطَّلِبِيًّا

بن، تا کو خهک واز له م کاره باشه نه مینن، به لام نه گهر هیچی قهرز نه کردبو، به لکو له
مالی خزی پاره کی دابو، یان له مالی خزی قهرزه کی دابوو، نه وکاته زه کاتی نادریتی،
ههروه له سه رچاوه کانداهه رموویانه. (وَقِيلَ) له هه رمووده به کی بن هیژدا (إِنْ كَانَ غَنِيًّا
بِنَقْدٍ) نه گهر قهرزداره که دهوله مه ند بن: به پاره و پوولو زه ویو باغ (فَلَا) زه کاتی نادریتی،
به لام پهفتار به م بن هیژه نا کرئی.

۷- (وَسَبِيلُ اللَّهِ) جهه ناگواهانی پرنگی خوا: (غُرَاةٌ لَا فِئَاءَ لَهُمْ) نه و که سانهن که له ریگی
خوا غهزا ده کن و هیچ به شیکیان له (فِئَاءٌ) نیه، چونکه ناویان له دهفتوری سه ریازانی
نیسلامدا نه نوسراوه، به لکو هه کاتیک چه ز بکن ده چنه غهزا، نه گهر نا: به کارو باری
خویان خه ریک ده بن، که وابو: (فَيُعْطُونَ مَعَ الْغَنِيِّ) نه وانه زه کاتیان ده دریتی هه رچه ند
دهوله مه ندیش بن، به لام نابن (فِئَاءٌ) وه ریگرن، ههروه ها نه وانی ناویان له دهفتوری
سه ریازانی نیسلامدا تومار کراوه و (فِئَاءٌ) وه رده گرن، نه وانیش نابن زه کات وه ریگرن،
ههروه له سه رچاوه کانداهه رموویانه.

نیجا بزانه: به هیچ مه زه بیک دروست نیه: زه کات بن به رژوه ندیه کان سه رف بکرئی:
وه کو مزگه وت و پرنگو پردو... هتد: نه و جوره شتانه، ههروه له کوتایی زه کاتدا
به لکه مان بن هیئاوه.

۸- (وَأَبْنُ السَّبِيلِ) پریوار: (مُنْشِي سَفَرٍ) نه و که سه یه: له شوینی زه کاته که وه ده ست به
سه فه رده کا (أَوْ مُجْتَازٌ) یان به شوینی زه کاته که دا تیده په ری بن شوینیکی تر (وَشَرْطُهُ)
مه رجی زه کات پیدانی پریوار (الْحَاجَّةُ) نه وه یه پیویستی به و زه کاته هه بن له و
سه فه ره ی دا، هه رچه ند له شوینیکی تریش ملک و مالی هه بن، هم (وَعَدَمُ الْمَعْصِيَةِ)
سه فه ره که شی بن گونا هکاری نه بن، واته: نه گهر سه فه ره که ی گونا هکاری بوو، دروست
نیه زه کاتی بدریتی.

(وَشَرْطُ أَخْذِ الزَّكَاةِ مِنْ هَذِهِ الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ) مه رجی زه کاتوه رگر له وه هشت جئرانه:
یه که م: (الْإِسْلَامُ) ده بی موسولمان بن، چونکه به (إِجْمَاعِ) ی زانایانی نیسلام دروست نیه
زه کات بدریته کافر.

دووه م: (وَأَنْ لَا يَكُونَ هَاشِمِيًّا وَلَا مُطَّلِبِيًّا) نابن زه کاتوه رگره که له نه ته وه ی (هاشم) و
(المطلب) بن، چونکه نه وانه به هزی خزمایه تی پیغه مبه ربه الله پاکزو زه کاتیش چلکی

وَكَلَّمَ لَدَا مَا وَلَاهُمْ فِي الْأَصْحَحْ .

(فَصَلِّ مَنْ طَلَبَ زَكَاةً وَعَلِمَ الْإِمَامَ اسْتِحْقَاقَهُ أَوْ عَدَمَهُ عَمِلَ بِعِلْمِهِ، وَإِلَّا فَإِنْ ادَّعَى فَقَرًا أَوْ مَسْكِنَةً لَمْ يُكَلِّفْ بَيْنَهُ، فَإِنْ عُرِفَ لَهُ مَالٌ وَادَّعَى تَلْفَهُ كُفِّفَ، وَكَذَا إِنْ ادَّعَى

خه لگی یه، هه روهه ا دروست نیه: نه زو که ففاره ت و خوینه کانی حه ج و عومره و قوریانی واجبیش وه ریگرن، به لام نیامی (الاصطخری) و چند زانیه کی تر فه رمویانه: نه گه ر له (خُمْسُ الْخُمْسِ) بی به ش کرابن دروسته زه کان وه ریگرن، هه روه که له (المجموع) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه، که وایو: دروسته (سید) هه کانی کوردستان (تقلید) ی نه و نیامانه بکه نو زه کات وه ریگرن (وَكَذَا مَوْلَاهُمْ) هه روهه نه و کزیلانه ی نه و نوو نه ته وه یه ش نازادیان کرون نایی زه کات وه ریگرن (فِي الْأَصْحَحْ) له فه رموده ی راستردا.

سی یه م: نایی زه کاتوه رگره که نه یکی به ختیو کردنی له سر زه کاتده ره که بی، هه روه که له کوتایی باسی (فقیر) دا پوون کراوه، چوارهم: بالغ و عاقل بی، اته دروست نی یه زه کات بدریته ده ست شیت و مندال، به لکو مرجه: سه ربه رشتکاره که یان بویان وه ریگری، هه روهه نه و که ش که بلوغی ده بی نویژ نه کهره، نه ویش دروست نیه زه کات وه ریگری، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي لَهُ وَهُ نُهُ نَدَا زَه كَاتِه ي دَه دِرِي تَه زَه كَاتِه رِ گَرِه كَان ﴾

(مَنْ طَلَبَ زَكَاةً) هه ر که سیک داوای زه کاتی کرد (وَعَلِمَ الْإِمَامَ اسْتِحْقَاقَهُ) پیتشه و، یان زه کاتده ره که ده یزانی مافی له زه کات هه یه (أَوْ عَدَمَهُ) یان ده یزانی مافی له زه کات نیه، نه وه (عَمِلَ بِعِلْمِهِ) به گویره ی زانسته که ی خوی په فتار ده کا، اته: نه گه ر ده یزانی: زه کاتی پی ده چی، نه وه زه کاته که ی ده داتی، نه گه ر زه کاتی پی ناچی دروست نیه بی داتی، هه روهه نه گه ر داوای زه کاتیش نه کا، به لام زه کاتده ره که ده یزانی زه کاتی پی ده چی، نه و کاته ش دروسته زه کاته که ی بداتی.

(وَإِلَّا) به لام نه گه ر زه کاتده ره که نه یه زانی: زه کاتی پی ده چی، یان نا، نه و کاته (فَإِنْ ادَّعَى فَقَرًا أَوْ مَسْكِنَةً) نه گه ر زه کاتوه رگره که کوتی: من هه ژارم، یان گه دامه. نه وه (لَمْ يُكَلِّفْ بَيْنَهُ) داوای شاهیدی ئی تا کری و سویندیش ندری، چونکه نه و که سانه ی داوای زه کاتیان ده کرد، پیغه مبه ر علیه السلام بی شاهیدو پی سویند دان زه کاتی ده دانی، هه روه که له زوبه ی سه رچاوه کاند ا فه رمویانه و (أبو داود بسند صحیح) هه دیسه که ی گپراوه ته وه.

(فَإِنْ عُرِفَ لَهُ مَالٌ) جا نه گه ر زاندرابو: زه کاتوه رگره که به نه ندازه یه کی وهه مالی هه یه: که زه کاتی پی نه ده چو، به لام (وَادَّعَى تَلْفَهُ) زه کاتوه رگره که کوتی: ماله کم نه ماوه و نیستا هه ژارم. نه و کاته (كَلِّفَ) داوای شاهیدی ئی ده کری: که ماله که ی فه وتاوه (وَكَذَا إِنْ ادَّعَى

عِيَالاً فِي الْأَصْحَ، وَيُعْطَى غَازٍ وَأَبْنُ سَبِيلٍ بِقَوْلِهِمَا، فَإِنْ لَمْ يَخْرُجَا أُسْتُرْدُ، وَيُطَالَبُ
عَامِلٌ وَمُكَاتَبٌ وَعَارِمٌ بَيْنَهُ: وَهِيَ إِخْبَارٌ عَدَلَيْنِ، وَيُعْنَى عَنْهَا الْإِسْتَفَاضَةُ وَكَذَا تَصْدِيقُ
رَبِّ الدِّينِ وَالسَّيِّدِ فِي الْأَصْحَ، وَيُعْطَى الْفَقِيرُ وَالْمَسْكِينُ كَفَايَةَ سَنَةٍ، قُلْتُ: الْأَصْحُ
الْمَنْصُوصُ وَقَوْلُ الْجُمْهُورِ كَفَايَةَ الْعُمَرِ الْعَالِبِ، فَيَشْتَرِي بِهِ عَقَارًا يَسْتَعْلَهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

عِيَالاً) هر روهما نه گهر بلی: نه وندنه منداله م هه نه ماله که م به روه سستی به ختوکرنیان ناکا.
نه و کاتهش داوای شاهیدی لیده کری (فی الاصح) له فرموده ی راستردا.

(و) هر روهما (يُعْطَى غَازٍ وَأَبْنُ سَبِيلٍ بِقَوْلِهِمَا) جه نگاهوری ریگای خواو، هم م ریوار
زه کاتیان ده دریتی به تنها قسه ی خویان، واته: سویند نادرینو داوای شاهیدیشیان
لینا کری (فَإِنْ لَمْ يَخْرُجَا) جا نه گهر سئ پوژ ته او بونو نه وان بق غه زاو بق سه فر
نه ریوشتن (أُسْتُرْدُ) زه کاته کیان لیه رده گیریته وه.

(وَيُطَالَبُ عَامِلٌ وَمُكَاتَبٌ وَعَارِمٌ بَيْنَهُ) کریکاری زه کاتو کویله ی نوسراو پیتر او و قهر زدار،
هر سیتیکیان داوای شاهیدیان لیده کری (وَهِيَ) شاهیدی (إِخْبَارٌ عَدَلَيْنِ) خه به ردانی نوو
پیایو دادپه روه ره، یان پیایو کتو نوو ژنی دادپه روه ره (وَيُعْنَى عَنْهَا الْإِسْتَفَاضَةُ) بلاویو ونه وه ی
هه والی گه دایی و هه ژاری سیفته ته کانی تری زه کاتو هر گرتن له جیاتی شاهید به سه وه به بهر
شاهیدی دانه که ده که وی (وَكَذَا تَصْدِيقُ رَبِّ الدِّينِ) هر روهما نه گهر خواهن قهر زه کهش
قهر زداره که به راستگو دابنیو بلی: قهر زداره. به بهر شاهیدی سویند خواردن ده که وی،
هم (وَالسَّيِّدِ) نه گهر گه وره ی کویله کهش بلی: راست ده کا نوسراوی نازاد کردنم داوه تی.
نه وهش به بهر شاهیدی ده که وی (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا.

(وَيُعْطَى الْفَقِيرُ وَالْمَسْكِينُ كَفَايَةَ سَنَةٍ) هه ژارو گه دا، هر به که یان نه اندازه ی مه سره فی
سالیکیان ده دریتی: بق به ختوکرنی خویان و نه وه که سانه ی به ختوکرنیان له سه ریته ی
(قُلْتُ) نیمیامی (النواوی) ده فرموی (الْأَصْحُ الْمَنْصُوصُ وَقَوْلُ الْجُمْهُورِ) به ده فی
فرموده ی راسترو به فرموده ی کومه له زوژره که ی زانیان: (كَفَايَةَ الْعُمَرِ الْعَالِبِ) به شی
ته منی نه غله بی ده دریتی، واته: به شی مه سره فی شه ست سالی ده دریتی، جا نه گهر
ته منی له شه ست سال زیاتر بوو، نه و کاته سال به سال زه کاتی ده دریتی.

که و ابو: (فَيَشْتَرِي بِهِ عَقَارًا يَسْتَعْلَهُ) زه کاتو هر گره که به نه اندازه زه کاته زمینی، یان
باغیک ده کری بو بهر هه که ی وه ده ست دینی و خویو منداله کانی پی به ختو ده کا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)
هر روهما نه گهر بارزگانی بزانی، سه رمایه ی بازگانیکی وه های ده دریتی: که قازادجه که ی
به شی به ختوکرنی بکا، نه گهر پیشه یه ک بزانی، نه و کاته پاره ی که ره سته ی پیشه که ی
ده دریتی و نه گهر شوانی بزانی میگه لیک ی پی ده کری... به و جوره.

وَالْمُكَاتَبُ وَالْفَارِمُ قَدْرَ دِينِهِ، وَابْنُ السَّبِيلِ مَا يُوصَلُهُ مَقْصِدُهُ أَوْ مَوْضِعَ مَالِهِ، وَالْفَارِي قَدْرَ حَاجَتِهِ نَفَقَةً وَكِسْفَةً ذَاهِبًا وَرَاجِعًا وَمُقِيمًا هُنَاكَ وَفَرَسًا وَسِلَاحًا، وَيَصِيرُ ذَلِكَ مِلْكًا لَهُ، وَيَهَيِّئُ لَهُ وَوَلَابِنِ السَّبِيلِ مَرْكُوبٌ إِنْ كَانَ السَّفَرُ طَوِيلًا أَوْ كَانَ ضَعِيفًا لَا يُطِيقُ الْمَشْيَ، وَمَا يَنْقَلُ عَلَيْهِ الزَّادُ وَمَتَاعُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ قَدْرًا يَعْتَادُ مِثْلَهُ حَمْلَهُ بِنَفْسِهِ،

(وَالْمُكَاتَبُ وَالْفَارِمُ) کزلیه‌ی نوسراویندراو و قهرزدار (قَدْرَ دینِه) هر به که یان به نه‌ندازه‌ی قهرزه‌کی زه‌کاتی دهریتتی (وَابْنُ السَّبِيلِ مَا يُوصَلُهُ مَقْصِدُهُ) پئیواریش نه‌ندازه‌یه‌کی وها زه‌کاتی دهریتتی که بیگه‌بیتته شوینی مه‌به‌ست (أَوْ مَوْضِعَ مَالِهِ) یان شوینی مال‌ه‌کی خزی.

(وَالْفَارِي) جه‌نگاوه‌ری پئیگای‌خودا (قَدْرَ حَاجَتِهِ) به نه‌ندازه‌ی پئیوستی خزی و منداله‌کانی زه‌کاتی دهریتتی (نَفَقَةً وَكِسْفَةً) بۆ خواردن و جل و به‌رگو و پئیوستیه‌کانی‌تر (ذَاهِبًا وَرَاجِعًا وَمُقِيمًا هُنَاكَ) بۆ نه‌و ماوه‌یه‌ی ده‌پواته غه‌زاو ده‌گه‌پیتته‌وه و له‌وی ده‌میتیتته‌وه، هم (وَفَرَسًا وَسِلَاحًا) نرخی نه‌سپیک و چه‌کیک زه‌کاتی دهریتتی بۆ جه‌نگکردن (وَيَصِيرُ ذَلِكَ مِلْكًا لَهُ) نه‌سپه‌که و چه‌که که ده‌بنه‌ملکی جه‌نگاوه‌ره‌که.

(وَيَهَيِّئُ لَهُ وَوَلَابِنِ السَّبِيلِ مَرْكُوبٌ) هر‌وه‌ها ناماده ده‌کری بۆ جه‌نگاوه‌ره‌که و بۆ پئیواره‌که: شتیکی سواری تاکو به سواری بۆ غه‌زایه‌که و بۆ سه‌فه‌ره‌که برون (إِنْ كَانَ السَّفَرُ طَوِيلًا) نه‌گر سه‌فه‌ره‌که یان دریز بی (أَوْ كَانَ ضَعِيفًا لَا يُطِيقُ الْمَشْيَ) یان سه‌فه‌ره‌که کورت بوو، به‌لام هیچیکیان توانای پدیشتیان نه‌بو (وَمَا يَنْقَلُ عَلَيْهِ الزَّادُ وَمَتَاعُهُ) هم نه‌و شته‌شیان بۆ ناماده ده‌کری: که خواردن و که‌لوپه‌له‌که‌یانی پی بگوازنه‌وه (إِلَّا أَنْ يَكُونَ قَدْرًا يَعْتَادُ مِثْلَهُ حَمْلَهُ بِنَفْسِهِ) مه‌گر که‌لوپه‌له‌که نه‌وه‌نده کهم بی: که عاده‌ت بوو وینه‌ی نه‌و مرقه‌به‌خزی هله‌ی بگری، نه‌و کاته بزیان ناماده ناکری.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: هرکاتیک خاوه‌نه‌که زه‌کاته‌کی بداته که‌سیک، نه‌گر به زویانیش نه‌لن نه‌مه زه‌کاته‌و هیچ وشه‌یه‌کی‌تریش نه‌لن، زه‌کاته‌کی هر دروسته و قبول ده‌بی.

به‌لام نه‌گر زه‌کاته‌کی دابه‌و که‌سیک که وایتیگه‌یشتبو زه‌کاتی پی‌ده‌چی، ئینجا ناشکرابو زه‌کاتی پی‌ناچی؟ چونکه کافره، یان ده‌وله‌م‌نده... هتد، نه‌و کاته زه‌کاته‌کی قبول نابن و واجیه: دوویاره زه‌کاتیکی‌تر بداته‌وه که‌سیکی وها: که زه‌کاتی پی‌بچن.

جا نه‌گر له‌کاتی زه‌کاتدانه‌کی‌یه‌که‌م به زه‌کاتوه‌رگره‌کی‌یه‌که‌می گوتبی: نه‌مه زه‌کاته. نه‌وه دروسته زه‌کاته دروسته‌بووه‌کی لۆهریگریته‌وه، یان تۆله‌ی زه‌کاته‌کی لۆهریگریته‌وه، به‌لام نه‌گر پی‌نه‌گوتبی: نه‌مه زه‌کاته. نه‌و کاته دروست نیه‌ی لۆهریگریته‌وه، که‌واته: زه‌کاته‌کی‌بووه‌میش هر له‌مالی‌خزی دوویاره ده‌داته‌وه، هر‌وه‌ک له (المجموع) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

وَمَنْ فِيهِ صِفَتَا اسْتِحْقَاقٍ يُعْطَى بِأَخْذِهِمَا فَقَطُّ فِي الْأَظْهَرِ.
 (فَصَلِّ) يَجِبُ اسْتِيعَابُ الْأَصْنَافِ إِنْ قَسَمَ الْإِمَامُ وَهُنَاكَ عَامِلٌ، وَإِلَّا فَالْقِسْمَةُ عَلَى سَبْعَةٍ، لِأَنَّ
 لِقَدِّ بَعْضِهِمْ فَعَلَى الْمَوْجُودِينَ، وَإِذَا قَسَمَ الْإِمَامُ اسْتَوْعَبَ مِنَ الزُّكُوتِ الْحَاصِلَةَ عِنْدَهُ أَحَادَ
 كُلِّ صِنْفٍ، وَكَذَا اسْتَوْعِبَ الْمَالِكُ إِنْ انْحَصَرَ الْمُسْتَحِقُّونَ فِي الْبَلَدِ وَوَفَّى بِهِمُ الْمَالُ، وَإِلَّا
 فَيَجِبُ إعْطَاءُ ثَلَاثَةٍ، وَتَجِبُ التَّسْوِيَةُ بَيْنَ الْأَصْنَافِ لِأَنَّ آحَادِ الصَّنْفِ، إِلَّا أَنْ يَقْسِمَ الْإِمَامُ

(وَمَنْ فِيهِ صِفَتَا اسْتِحْقَاقٍ) هر که سببیک به دو جور مافی زهکاتوه رگرتنی هه بو: وه که
 هه ژار بئو و قه زارداریش بئو، یان جه نگاوه ری پئیگای خودا بئو، ئه وه (یُعْطَى بِأَخْذِهِمَا
 فَقَطُّ) ته نهنا به جورئیکیان زهکاتی ده بریئتئ (فی الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا.

جا بزانه: ئه وه له حاله تیگدا بو: که له یهک زهکات به یهک جار بیدریئتئ، به لام نه گه ره
 دوو زهکات بیدریئتئ، یان له یهک زهکات به دوو جار بیدریئتئ، واته: زهکاته که یه که می
 سه رف کردبو، ئینجا جاری دووهمیش له هه مان زهکات درایئ، ئه و کاته له هه ردوو
 حاله تدا دروسته به هه ردوو جور بیدریئتئ، هه روه که له زؤریه ی سه رچاوه کانداه فرمودیانه.

﴿ فَاذًا قَسَمَ الْإِمَامُ وَهُنَاكَ عَامِلٌ ﴾

(يَجِبُ اسْتِيعَابُ الْأَصْنَافِ) واجبه: له زهکاتدانه که هه ره هشت جوره کان دابگریته وه
 بدریته گشتیان (إِنْ قَسَمَ الْإِمَامُ وَهُنَاكَ عَامِلٌ) نه گه ره پیشه وای موسولمانان زهکاته که به ش
 بکاو کریکاری زهکاتیشی هه بئو (وَإِلَّا) به لام نه گه ره کریکار نه بئو (فَالْقِسْمَةُ عَلَى سَبْعَةٍ) ئه و
 کاته به شکردن به سه ره هفت که سانه (فَإِنْ قَدِّ بَعْضُهُمْ) جا نه گه ره هه ندیکیان نه بون،
 ئه و کاته (فَعَلَى الْمَوْجُودِينَ) به سه ره ئه واندا به ش دهکا: که ئیستا هه نه.

(وَإِذَا قَسَمَ الْإِمَامُ) جا هه ر کاتیک پیشه وای موسولمانان زهکاته که به ش بکا (اسْتَوْعَبَ مِنَ
 الزُّكُوتِ الْحَاصِلَةَ عِنْدَهُ أَحَادَ كُلِّ صِنْفٍ) واجبه: تاکه تاکه ی گشت جوریک له و زهکاته
 دابگریته وه که له لایه تی (وَكَذَا اسْتَوْعِبَ الْمَالِكُ) هه روه ها واجبه: خاونه که ش گشتیان له
 زهکاته که ی دابگریته وه (إِنْ انْحَصَرَ الْمُسْتَحِقُّونَ فِي الْبَلَدِ) نه گه ره ئه و که سانه ی مافی
 زهکاتوه رگرتنیان هه په له و شارهدا سه ر ژمیر بکریئو (وَوَفَّى بِهِمُ الْمَالُ) زهکاته که ش
 به روه ستیان بکا (وَإِلَّا) به لام نه گه ره زهکاته که به روه ست نهکا، یان زهکاتوه رگه رکه کان
 سه ر ژمیر نه ده کران، ئه و کاته (فَيَجِبُ إعْطَاءُ ثَلَاثَةٍ) واجبه لای که می زهکاته که بدریته
 سه ی که سان له هه ر جوریک له وه هشت جورانه.

(وَتَجِبُ التَّسْوِيَةُ بَيْنَ الْأَصْنَافِ) واجبه: به یه کسانی زهکاته که بداته هه موو جوره کان (لَا
 بَيْنَ أَحَادِ الصَّنْفِ) به لام واجب نیه: به یه کسانی بیدانه تاکه تاکه ی جوره کان، چونکه
 نه ندازه ی پیویستیه کانیان لیک جیاوازه (إِلَّا أَنْ يَقْسِمَ الْإِمَامُ) هه گه ره پیشه وای موسولمانان

فَيَحْرُمُ عَلَيْهِ التَّفْضِيلُ مَعَ تَسَاوِي الْحَاجَاتِ، وَالْأَطْهَرُ مَنَعُ نَقْلِ الزُّكَاةِ، وَلَوْ عُدِمَ الْأَصْنَافُ فِي الْبَلَدِ وَجَبَ التَّقْلُّ، أَوْ بَعْضُهُمْ وَجُوزْنَا التَّقْلُّ وَجَبَ، وَإِلَّا فَيُرَدُّ عَلَى الْبَاقِينَ، وَقِيلَ يُنْقَلُ،

زهکاته که بهش بکا، نهو کاته (فَيَحْرُمُ عَلَيْهِ التَّفْضِيلُ) له سر وی حرامه هندیکیان له هندیکیان زیاتریان بداتی (مَعَ تَسَاوِي الْحَاجَاتِ) له گه ل نهو هس که پیوستیه کانیان به کسان بن، به لام نه گهر پیوستیه کانیان لیک جیاواز بن، نهو کاته دروسته به گویره ی پیوستیه کانیان زهکاتیان بداتی.

(وَالْأَطْهَرُ) به فرموده ی به هیتر (مَنَعُ نَقْلِ الزُّكَاةِ) دروست نیه زهکات له شوینیکه وه بگوازیته وه بدریته زهکاتوه رگره کانی شوینیکتری، به لام (لَوْ عُدِمَ الْأَصْنَافُ فِي الْبَلَدِ) نه گهر هیچ جزیریکی زهکاتوه رگره کان له و شاره دا نه بون، نهو کاته (وَجَبَ التَّقْلُّ) واجبه: بگوازیته وه بقی شوینیکتری تو بدریته زهکاتوه رگره کانی شوینه که.

(أَوْ بَعْضُهُمْ) یان هندیکی جزیری زهکاتوه رگره کان نه بون و (وَجُوزْنَا التَّقْلُّ) له و حاله ته شدا گواستنه وه که دروست بکین، نهو کاته ش (وَجَبَ) گواستنه وه که واجبه (وَإِلَّا) به لام نه گهر به فرموده ی راستر بلتین: گواستنه وه دروست نیه، نهو کاته (فَيُرَدُّ عَلَى الْبَاقِينَ) زهکاته که دو یاره ده دریته وه نهوانه ی له شوینی زهکاته که دا ماون (وَقِيلَ يُنْقَلُ) له فرموده یه کی بی هیتر دا: ده گوازیته وه.

نینجا بزانه: نه گهر زهکاتوه رگره که دانیشتوی شوینی زهکاتدانه که نه بی، به لکو له شوینیکتری وه هاتی و لیره زهکات وه ریگری، نهو دروسته وه به گواستنه وه ی زهکات داناندری، ههروه که (مغنی) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

دیشان بزانه: وه قفی سه ره ژاران نه گهر دیاری نه کرابن، هم وه سیئت و که ففاره ت و نه زر - جگه له نه زری دیاری کراو بقی شوینیک و قوریانی نه زر کراو - نهوانه دروسته بگواستریته وه بقی شوینیکتری، ههروه که له زوری سه رچاوه کانداه فرموویانه.

﴿ نَاكِدَارِي ﴾ یه که م: چند زانایابه فرموویانه: دروسته زهکاتی سه رفیتره بدریته تهنها یه که س، زهکاتی مالیش بدریته تهنها سی که س، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، به لکو له مزه بهی نیمامی (حنفی) دا دروسته: زهکاتی سه رفیتره و زهکاتی مالیش بدریته تهنها یه که س، ههروه که له (المجموع) و کتیبه کانی خو یاندا فرموویانه.

دووم: له مزه بهی نیمامی (حنفی) داو له فرموده یه کی بی هیتری مزه بهی (الشافعی) دا دروسته: زهکات بگوازیته وه، واته: بقی گه داو هه ژاره کانی شوینیکتری بنیتردی، ههروه که له (المجموع) و کتیبه کانی (حنفی) دا پوون کراوه ته وه.

نینجابزانه: نه رکی گواستنه وه ی زهکات و هیتانی تا زهکاتوه رگره که وه ری ده گری، له سر زهکاتده ره که یه، ههروه که له زوری سه رچاوه کانداه فرموویانه.

وَشَرَطُ السَّاعِي: كَوْنُهُ حُرًّا عَدْلًا فَقِيهًا بِأَبْوَابِ الزَّكَاةِ، فَإِنْ عُنِيَ لَهُ أَخَذَ وَدَفَعَ لَمْ يُشْتَرَطِ الْفِقْهُ، وَلْيُعْلَمَ شَهْرًا لِأَخْذِهَا، وَيُسْنُ وَنَسْمُ نَعْمُ الصَّدَقَةِ وَالْفِيءِ فِي مَوْضِعٍ لَا يَكْثُرُ شَعْرُهُ، وَيُكْرَهُ فِي الْوَجْهِ، قُلْتُ: الْأَصْحَحُ يَحْرُمُ وَبِهِ جَزَمَ الْبَغَوِيُّ، وَفِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ لَعْنُ فَاعِلِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

سنن یه: نه گهر خاوه نه که به په کيکي گوت: نه م زه کاته به سه ره ژاراندا به شي بکه. نه وه دروست نيه هيچ به شيك له و زه کاته بى خوى دابنې، هم دروست نيه بى نه وکه سانه ش دابنې: که نه رکي به خيوکردنيانې له سه ره، هر چند خاوه نه که ش نيزني بدا، به لام نه گهر خاوه نه که نه اندازه په کي بى جيا بکاته وه، نه و کاته دروسته نه اندازه که بى خوى وه ريگرې، هره وه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشيه کانياندا فرمويانه.

(وَشَرَطُ السَّاعِي) مرجى کړيکاري زه کات: (كَوْنُهُ حُرًّا عَدْلًا) ده بى نازاد بې و دادپه روه بې و (فَقِيهًا بِأَبْوَابِ الزَّكَاةِ) شه رزان بې له باسه کاني زه کاتدا، به لام (فَإِنْ عُنِيَ لَهُ أَخَذَ وَدَفَعَ) نه گهر بى کړيکاره که ديارى کرابو: زه کات له کي وه ريگرې و بيداته کي، نه و کاته (لَمْ يُشْتَرَطِ الْفِقْهُ) شه رزاني به مرج داناندرې.

به لکو دروسته نه خوینده وارو نافرته و کويله ش بکړينه وه کيل بى زه کاتوهرگرتن و بى زه کات به شکردن، هره وه دروسته مندالېش بکړينه وه کيل بى زه کات به شکردن، هره وه که له باسي (وه کيلايه تي) دا پابرا.

(وَلْيُعْلَمَ شَهْرًا لِأَخْذِهَا) سوننه ته پېشه وای موسولمانان مانگيک ديارى بکا بى وه رگرتنى زه کات (وَيُسْنُ وَنَسْمُ نَعْمُ الصَّدَقَةِ وَالْفِيءِ) سوننه ته: مه رو نازه له کاني تری زه کات و (فِيءِ) نيشاندار بکړين، واته: به ناسنيکي سورکراوه داغ بکړين (فِي مَوْضِعٍ لَا يَكْثُرُ شَعْرُهُ) له نه دناميکي لاشه يان که مووی زود نه بې: وه کو پان و گوئ (وَيُكْرَهُ فِي الْوَجْهِ) به لام له پوخساردا ناپه سنده (قُلْتُ) نيمامي (النواوي) ده فرموي (الاصح يحرم) به فرموده ي راستر: داغکردنى پوخسارى نازه له حرامه (وَبِهِ جَزَمَ الْبَغَوِيُّ) نيمامي (البغوي) ش فرموييه تي حرامه، هم (وَفِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ لَعْنُ فَاعِلِهِ) له حه ديسيکدا که (مسلم) کي پراويه تيه وه: (پينغه مېهره عليه السلام) به لای گوئدرؤژيکدا پابرد که پوخسارى داغ کرابو، فرموي: لعننه له و که سه ي داغي کردوه. (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ پاشکو: له يارې خه ساندن و ناوسکردنى ده سگرد ﴾

بى گشت که سيک دروسته: نازه له کانينان به داغکردن نيشانه بکه، هر چند زه کات و (فِيءِ) ش نه بې، هره وه خه ساندنى نه و نازه له ي گزشتى ده خورې له حاله تي بچوکى ي دا دروسته، به لام له حاله تي که وره ي ي دا دروست نيه، هره وه خه ساندنى نه و نازه له ي گزشتى ناخورې له هيچ حاله تيکدا دروست نيه.

(فصل) صدقة التطوع سنة، وتحل لغني وكافر، ودفعها سرا وفي رمضان،

ثینجا بزانه: ناپه‌سندہ: کار بپه‌پتندریته سہر ماین، چونکہ دہرہق نہو کارہ پیغہ مبرہ علیہ السلام فہرمویہ تی: ﴿إِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ الَّذِينَ لَا يَغْلُبُونَ﴾ رواہ أبو داود بسند صحیح، تہنہا نہو کہ سانہ نہو کارہ دہکن کہ نازانن. واتہ: چونکہ لہم پہراندنہ ہیستر دروست دہبن نہو نسپو ماین کہم دہبن، ہہرہک لہ سہرچاوہ کاندا ناوہ پوکی نہو پاشکویہ پوون کراوہ تہوہ.

ہم لہ زوریہی سہرچاوہ کاندا فہرمویانہ: حہرامہ: نہسپ بپہ‌پتندریته سہر مانگا، چونکہ نہندامہ کی نہسپ گہرہیہو زیان لہ مانگاہیہ کہ دہدا-واتہ: نہک لہ بہر نہوہی پہگہزی جیایہ- کہوابو: ہہر پہراندنیک زیان بہ میبینہ بگہیہنئ حہرامہ، ہہرہک لہ (تحفة) دا فہرمویہ تی، نہوش وا نگہیہنئ: کہ (التَّلْفِيحُ الإِسْطِنَاعِي) -واتہ: ناوسکردنی ناژہل لہ ناوی نیرہیہک بہ نامیریکی دہستکرد- دروستہ، بہو مہرجہی- نگہر بق گزشت خواردن بی- نیرہ کہو میہ کہ ہہر دوکیان گزشتیان بخوری، چونکہ ہیچ زیان بہ میہ کہ ناگاو نہژادیش لہ ناژہ لدا پہچاوا ناکری، واللہ اعلم.

﴿فصل: لہ باسی خیر کردن﴾

(صدقة التطوع) خیر کردن بہ مال (سنة) سوننہ تیکی (مؤكدہ) یہ، چونکہ لہ قورپانی پیروزو لہ حدیسہ کانی پیغہ مبرہ علیہ السلام زور بایہ خی پی‌دراوہ، بہ لام نگہر مروؤ بزانی خیروہرگرہ کہ لہ گوناہکاری سہرفی دہکا، نہو کاتہ حہرامہ خیرہ کہی بداتی، ہہرہک لہ (تحفة) و (مغنی) دا فہرمویانہ، بہ لام (وتحل لغني وكافر) حہلالہ خیرہ کہی بداتہ دہولہ مندو کافر، چونکہ پیغہ مبرہ علیہ السلام دہ فہرموی: ﴿لِي كُلِّ كَبِيرٍ طَبْعَةٌ أُجْرٌ﴾ رواہ الشیخان، لہ گشت خاوہن جہرگیکی تہرپدا پاداشتیک ہہیہ.

(ودفعها سرا) بہ نہینسی خیرہ کہ بداتہ خیروہرگرہ کہ خیری گہورہ ترہ، چونکہ پیغہ مبرہ علیہ السلام دہ فہرموی: ﴿سَبْعَةٌ يَظْهَرُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ... وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ﴾ رواہ الشیخان، حہفت کہس ہنہ خوی گورہ لہ سیبہری خوی دا دایاندہنئ لہ پوزی قیامت کہ جگہ لہ سیبہری خوی ہیچ سیبہریکی تر نیہ... یہ کیکیشیان نہو کہسہیہ کہ بہ نہینسی خیرگیکی کردبنئو بہ شیوہیہ کی وہا بیشاریتہوہ: کہ چہ پہ کہی نہزانی راستہ کہی چی دہبہ خشن. بہ لام زہکاتدان بہ ناشکرای خیرترہ، ہہرہک لہ زوریہی سہرچاوہ کاندا فہرمویانہ.

(و) ہہرہوا (فی رمضان) خیر کردن لہ پہمہزاندان خیری زورترہ، چونکہ پیغہ مبرہ علیہ السلام لہ پہمہزاندان زور خیری دہکردن، ہہرہک لہ (پہرتوکی زور) دا پوونمان کردہوہ.

وَلِقَرِيبٍ وَجَارٍ أَفْضَلُ، وَمَنْ عَلَيْهِ دَيْنٌ أَوْ وَلَهُ مِنْ تَلْزُمِهِ نَفَقَتُهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ لَا يَتَصَدَّقَ حَتَّى يُؤَدِّيَ مَا عَلَيْهِ، قُلْتُ: الْأَصْحَحُ تَحْرِيمُ صَدَقَتِهِ بِمَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ لِنَفَقَتِهِ مِنْ تَلْزُمِهِ نَفَقَتُهُ أَوْ لِلدَّيْنِ لَا يَرْجُو لَهُ وَقَاءً وَاللَّهُ أَعْلَمُ، وَفِي اسْتِحْبَابِ الصَّدَقَةِ بِمَا فَضَّلَ عَنْ حَاجَتِهِ أَوْجُهُ، أَصَحُّهَا: إِنْ لَمْ يَشُقَّ عَلَيْهِ الصَّبْرُ

(وَلِقَرِيبٍ) هر دوها خیرکردن به خزم خیری زود گزیده تره، چونکه در رهق خیرکردن به خزم پیغمبر ﷺ فرموی: ﴿لَهُ أَجْرَانِ: أَجْرُ الْقَرَابَةِ وَأَجْرُ الصَّدَقَةِ﴾ رواه الشيخان، خیرکردن به خزم دوو پاداشتی هه نه: پاداشتی خزمایه تی و پاداشتی خیرکردن هه.

(وَجَارٍ أَفْضَلُ) هر دوها خیرکردن به دراوسن خیری گزیده تره له که سنیکی که دراوسن نه بن، چونکه خواو پیغمبر ﷺ زود بایه خیان به چاکه کردنی له که دراوسن داوه.

ثینجا سوننه ته باشترین و خوشه ویستترین شت بکاته خیر، هر دوها چند حدیسیکیس در رهق ناودان هاتون، بقره نمونه: ﴿أَيُّمَا مُسْلِمٍ سَقَى مُسْلِمًا عَلَى ظَمًا سَقَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ الرَّحِيقِ الْمَخْشُومِ﴾ رواه أبو داود یاسنادجید، هر موسولماننیک ثاو بداته موسولماننیک تیوو، خوای گزیده له شه پابه مؤرکراوه که ی به هشت ثاوی ده دا.

(وَمَنْ عَلَيْهِ دَيْنٌ) هر که سیک قهرزکی له سر بن، جا قهرزی خوا بن: وه کو زه کاتو که فقار پت، یان قهرزی ناده میزاد بن (أَوْ وَلَهُ مِنْ تَلْزُمِهِ نَفَقَتُهُ) یان که سنیکی وه های هه بن: که به خیر کردنی له سر واجب بن: وه کو دایک و باوک و ژنو منداله کانی، نه وه له هر دوو حاله تدا (يُسْتَحَبُّ أَنْ لَا يَتَصَدَّقَ) وه ها سوننه ته: هیچ شتیک نه کاته خیر (حَتَّى يُؤَدِّيَ مَا عَلَيْهِ) تا نهو قهرزه و نهو به خیر کردنی له سریه تی به ته واوی دهیدا.

به لام (قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی (الاصح) به فرموده ی راستر (تَحْرِيمُ صَدَقَتِهِ بِمَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ) چه پامه نهو شته بکاته خیر: که پیویستی پی هیه (لِنَفَقَتِهِ مِنْ تَلْزُمِهِ نَفَقَتُهُ) بقره به خیر کردنی نهو که سه ی به خیر کردنی له سر واجب (أَوْ) یان پیویستی پی هیه (لِلدَّيْنِ لَا يَرْجُو لَهُ وَقَاءً) بقره زکی وه ها: که جگه له نه وه نده شته ته های به هیچی تر نه بن قهرزه که ی پی بداته وه، چونکه دانه وه ی قهرز واجب، خیر کردنیس سوننه ته (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) هم پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُخْبِسَ عَنْ يَمَلِكِ لَوْتَهُ﴾ رواه مسلم، نه وه نده گونه ه بقره سزادانی مؤؤف به سه: به خیر کردنی نهو که سه پراگری له به خیر کردنی له نه ستویه تی.

(وَفِي اسْتِحْبَابِ الصَّدَقَةِ) له باره ی خیرکردن (بِمَا فَضَّلَ عَنْ حَاجَتِهِ) به گشت نه و شته ی که له پیویستی خویو منداله کانی زیاده (أَوْجُهُ) چند فرموده یه که هه نه (أَصَحُّهَا) له هه مووانیان راستر: (إِنْ لَمْ يَشُقَّ عَلَيْهِ الصَّبْرُ) نه گهر خوراکرتنی له سر نه بوونی له لای

زهامت نه بن، نه وه (أَسْتَحِبُّ) سوننه ته گشت ماله زیاده که ی بکاته خیر، چونکه (نیمامی) (ابوبکر رضی الله عنه) جار بک هموو مالی خوئی کرده خیر، پیغهمبریش رضی الله عنه ئی قبول کرد). هروهک (الترمذی) گزپاویه ته وه.

(وَإِلَّا فَلَا) به لام نه گهر له سر نه بوونی خوی پی پانه ده گبرا شو کاته (فَلَا) سوننه ت نه، به لکو ناپه سنده، چونکه پیغهمبر رضی الله عنه ده فرموی: «خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِي وَعِنْدَ بَيْنِ تَعُولٍ» رواه الشيخان، چاکتر خیر کردن نه وه به له سر ده وله مندی بی و پیویستی پی نه بن، پیشدا مافی شو که سانه بده: که به خیر کردنیان له نه ستوی تویه.

﴿پاشکوکو﴾: سوننه ته هموو رزئیک خیر بک، هر چه ند که میش بی، خوی گوره ده فرموی: «لَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ» هر که سیک به گرانای زه پرده به ک خیر بک بکا له رزئی قیامت ده بیینی. هروه ها سوننه ته خیره که شی بداته هه ژارو پیواچاکان، چونکه پیغهمبر رضی الله عنه ده فرموی: «لَا يَأْكُلُ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيًّا» رواه أبوداود بسند صحیح، هیچ که سیک خوارده منی تو نه خوا تنها مروئی له خواترس نه بن.

هروه ها شو خیرانه ی برده وامن و سوده که بیان گشتی به له هموو خیر بک گوره ترن: وهک (وقف) کردن و ناوی خیرات، هم پیغهمبر رضی الله عنه ده فرموی: «لَا يَغْرِسُ الْمُسْلِمُ غَرْسًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ إِنْسَانٌ وَلَا دَابَّةٌ وَلَا شَيْءٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» رواه مسلم، هر موسولمانیک دره ختیک بچینی - برویینی، جا هر ناده میزادیک و هر نازه لیک و هر شتیکی تر له و دره خته بخوا، نه وه بق داچینه که ده بیته خیر تا رزئی قیامت.

نینجا شو که سه ی خیره که ی ده برتتی سوننه ته: دوعای چاک بق خیر که ره که بکا، چونکه پیغهمبر رضی الله عنه فرموی ته: «مَنْ صَنَعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفًا لِقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا. لَقَدْ أْبْلَغَ فِي الشَّنَاءِ» رواه الترمذی بسند صحیح، هر که سیک چاکه به کی له گه ل کرا، نینجا نه ویش به چاکه که ره که ی گوت: خوا پاداشتی چاکت بداته وه. نه وه به راستی سوپاسیکی زدی کردوه. به لام هر پامه: خیر که ره که ش منعت بکا و نازاری شو که سه بدا که خیره که ی داوه تی، یان کاریکی پی بکا، چونکه به و ره فتارانه خیره که ی ده سر پته وه و نانوسرئی، خوی گوره ده فرموی: «لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى» خیره کانی خوتان به منته کردن و نازاردان به تال مه که نه وه.

هروه ها پیویسته به نوای هر گونا هیکدا خیر بک، یان چاکه به کی تر بکا، چونکه خوی گوره ده فرموی: «إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ» به راستی چاکه کان خراپه کان لاده به بن. دیسان بزانه: هر پامه به خاتری خوا له خه لک بیار پته وه، هر پامه خوی سوک بکا و ده روزه

(کتاب النکاح)

هُوَ مُسْتَحَبٌّ لِمُحْتَاجٍ إِلَيْهِ يَجِدُ أَهْبَتَهُ، فَإِنْ قَدَّهَا أُسْتَحِبَّ تَرْكُهُ

بکا، به لام نه گهر که سیک له خوئیوه شتیکی بداتی، نه و کاته با وهی بگری، هروه له حدیسیکی (صحیح) دا هاتوه، هروه ها له بارهی خیرکردن و چونیتهی و سوده کانی خیرکردن چهند حدیسیکی تر هه نه له بهر دریزی نه مانوسین، پیویسته له کتیبه کانی حدیس لییان ناگادارین، وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

﴿ كِتَابُ النِّكَاحِ: لَهُ مَهْيَةٌ بِهَرِ تَوَكَّى زَيْنَ مَارِهِ كَرْدَن ﴾

خوای گه وره ده فهرموی: ﴿وَأَلْكَحُوا الْأَيَّامِي مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ زین بۆ پیاوه بین ژنه کانتان بین و ژنه بین میرده کانتان بده نه شوو، هم کزیله و جاریه سالحه کانیشتان، نه گهر ژن و پیاوه کان هژار بن، خوای گه وره له گه وره سی خوی ده وله مهن دیان ده کا. واته له ترسی به خویوکردن واز له ژن هینان و میردکردن مهینن. پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرموی: ﴿أَرْبَعٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: الْحَيَاءُ وَالنَّطَرُ وَالسَّوَأُكُ وَالنِّكَاحُ﴾ رواه أحمد والترمذی بسند حسن، چوار سیفات په وشتی پیغه مبه رانن عليهم الصلاة والسلام: شهرم کردن و خۆ بۆ دخۆشکردن و سیواک کردن و ژن هینان. جگه له وانه ش چهند نایه ت و حدیسیکی تر له بارهی ژن هینان هاتون پیویسته له کتیبه کانی حدیسا بیا دخویئیوه، چونکه ژن هینان تا که خوا په رسته که له نوای نیمان - که له سرده می باب (آدم) هوه و تا له به هه شتیشدا بده واهه، هروه که له زوریه سه رچاوه کانداهرمویاته.

(هُوَ) زَيْنَ هَيْنَانَ (مُسْتَحَبٌّ) سوننه تیکی زۆر خو شه ویسته (لِمُحْتَاجٍ إِلَيْهِ) بۆ نه و پیاوهی پیویستی به ژن هینان هیه: وه که حزی بۆ جیماع بچی، به و مرجهی (يَجِدُ أَهْبَتَهُ) نه رکی ژن هینانی ده ست بکه وی: وه که ماره یی و جلو به رگی وه زه که ی بوک گواستنه وه، هه رچهند هه ژاریش بن، به به لگه ی نایه ته که ی پابروو. پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرموی: ﴿يَوْمَ مَعَشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضَى لِلْبَصْرِ وَأَخْصَنَ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَلْيَلِيهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ﴾ رواه الشيخان، هۆ کومه لی لاهه کان هه که سیک له نیوه توانای ژن هینانی هه بو با ژن بهینن، چونکه ژن هینان با شتر چاوی له حه پام ده نوقیتی و با شتر دامیتی له حه پام ده پاریزی، وه هه که سیکیش توانای نه بو، با به پۆزوو بیی، چونکه پۆزوو ره که خساندن - شه هوه ته که ی ده بپی.

(فَإِنْ قَدَّهَا) جا نه گهر پیاوه که نه رکی ژن هینانی نه بو (أُسْتَحِبَّ تَرْكُهُ) سوننه ته: واز له ژن هینان بینن تا نه رکی ژن هینانی ده ست ده که وی، خوای گه وره ده فهرموی:

وَيَكْسِرُ شَهْوَتَهُ بِالصَّوْمِ، فَإِنْ لَمْ يَحْتَجْ كُرَّةً إِنْ فَقَدَ الْأَهْبَةَ، وَإِلَّا فَلَا لَكِنَّ الْعِبَادَةَ
 أَفْضَلَ، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ يَتَعَبَّدْ فَالْتِّكَا حُ أَفْضَلُ فِي الْأَصْحَحِ، فَإِنْ وَجَدَ الْأَهْبَةَ وَبِهِ عَلَّةٌ كَهَرَمٍ
 أَوْ مَرَضٍ دَائِمٍ أَوْ تَعْنِينٍ كُرَّةً وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيُسْتَحَبُّ دِينَةٌ

﴿وَلْيَسْتَعْفِفِ الدِّينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ ئەو كەسانەى ئەركى ژن
 هينانيان دەست ناکەوئى با خۆيان به داوئىنپاکى پابگرن تا خودا له گەورهى خۆى
 دەوله مه نديان دهکا، واته: ئەركى ژن هينانيان دەداتن.

کهوابو: (وَيَكْسِرُ شَهْوَتَهُ بِالصَّوْمِ) لهو ماوه يه دا پياوه که حه زيوچوونى جيماعى به
 پۆژووگرتن دهشکيئى، به به لگهى حه ديسه کهى پابردو، به لام ناپه سنده: به ده زمان
 شه هوه ته کهى بشکيئى، به لکو ئەگه به يه کجارى شه هوه ته کهى بشکيئى، ئەو کاته
 حه پاره و گونا بهار ده بى، ههروه که له زۆربهى سه رچاوه کائدا فه رموويانه.

(فَإِنْ لَمْ يَحْتَجْ) جا ئەگه پيويستى به ژن هينان نه بو، واته: حه زى بۆ جيماع نه ده چو، ئەو
 کاته (كُرَّةً إِنْ فَقَدَ الْأَهْبَةَ) ناپه سنده ژن به يئى ئەگه ئەركى ژن هينانى نه بى (وَإِلَّا) به لام
 ئەگه پيويستى به ژن هينان نه بو و ئەركى ژن هينانىشى هه بو، ئەو کاته (فَلَا) ناپه سنده
 نيه (لَكِنَّ الْعِبَادَةَ أَفْضَلُ) به لام لهو حاله ته دا خوا به رستى خيتره له ژن هينانه که.

(قُلْتُ) ئيمامى (النواوى) ده فه رموئى (فَإِنْ لَمْ يَتَعَبَّدْ) ئەگه خوا به رستى نه ده کرد، ئەو کاته
 (فَالْتِّكَا حُ أَفْضَلُ) ژن هينانه که خيتره (فِي الْأَصْحَحِ) له فه رموودهى راستردا، نه وه که توشى
 بى شه رعى بى (فَإِنْ وَجَدَ الْأَهْبَةَ) جا ئەگه ئەركى ژن هينانى هه بو، به لام (وَبِهِ عَلَّةٌ) له
 سه ره تا وه نه ساغيه کهى هه بو: (كَهَرَمٍ) وه كو پيرى (أَوْ مَرَضٍ دَائِمٍ) يان نه خۆشبه کهى
 به رده وام (أَوْ تَعْنِينٍ) يان نه ميژدى، واته تواناي جيماعه کردنى نه بى، ئەو کاته (كُرَّةً)
 ناپه سنده: ژن به يئى، چونکه پيويستى نيه و ژنه که شى داوئىنپاک ناکاو سه ره ده کيشيئته
 لای بى شه رعى (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

ئينجا بزانه: ئەو به ريارانهى پابردو-جگه له به رۆژوو بوون-گشتى له ئافره تيشدا په چاو
 ده کرىن، که واته: ئەگه حه زى له جيماع بوو، يان پيويستى به به خيتر کردنى خۆى
 هه بوو، يان ده ترسا بيناموسه کان تووشى بين، لهو حاله تانه دا سوننه ته شوو بکا، به لام
 ئەگه ئەو پيويستيانهى نه بنو بشزانى ئەركى ميژده کهى پى جى به جى ناکرى، ئەو کاته
 حه پاره شوو بکا، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا فه رموويانه.

﴿سَيْفُهُ تَهْكَامِيٌّ ژن و ميژدى باش﴾

(وَيُسْتَحَبُّ دِينَةٌ) سوننه ته: ژنيكى ئايين په ره وه رو خوا به رست به يئى، چونکه ئايينه کهى
 ريگهى خيانه ت و بى ناموسى له فه رمانده رچوونى ل ده گرى، پيغه مبه رﷺ ده فه رموئى:

﴿تُنَكِّحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَلِجَمَالِهَا وَلِدَيْبِهَا، فَاطْفَرُ بِنَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ﴾
 رواه الشيخان، بق چوار مه به ست ژن ماره ده کړئ: بق ماله که یو بق خزمه کانیو بق
 جوانیه که یو بق نایینه که ی، جا نه تر خاوه ن نایینه که بگره، نه گار وانه که ی هه ژار بیی.
 ټینجا بزانه: له باره ی نافرته ی نویژنه که ر دوو فرموده ی جیاواز هه نه، بویی له
 فرموده یه که دا: هینانی ژنیکی جوله که، یان دیان باشته له هینانی ژنیکی نویژنه که ر،
 هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمودیانه.

﴿بَكَرٌ﴾ سوننه ته: ژنیکی که بویتن، پیغه مبه ﷺ به (جابر ی فرموی: ﴿هَلَّا بَكَرًا تَلَاعِبُهَا
 وَتَلَاعِبُكَ﴾ رواه الشيخان، بریا نه و ژنه ی هیناوته که بوايه تا کو که مه ی له که ل بکه ی و
 که مه ت له که ل بکا. جگه له مه ش که له بیوه ژن بن فیلتره و قسه ی خوشتره و به مه سره ی
 که م و به جیماعی که م رازی تره.

﴿نَسِيَّةٌ﴾ هم نه ژاډنیکی پاکو به شه رهی هه ی، به به لگه ی هه دیسه که ی چوار
 سیفه ته پابردو (لَيْسَتْ قَرَابَةً قَرِيبَةً) خزمیکی نزیک نه بن، چونکه به هوی شهرمی خزمایه تی
 شه هه ته که یان بی هیژ ده بی و ده بیته هوی بی هیژیوونی منداله که، به لام له که ل نه وه شدا
 مندالیکی ریزدار ده بی، چونکه له هه ر دوو لایه وه ته بیعه تی بنه ماله که ی تی دا کو
 ده بیته وه.

هه روه ها سوننه ته: له و جوړه ژنانه بی: که به زوری زاوژگ ده که ن، پیغه مبه ﷺ
 ده فرموی: ﴿تَزَوَّجُوا الْوُدُودَ الْوُلُودَ لِأَنِّي مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ﴾ رواه أبو داود و صححه الحاكم،
 نه و جوړه ژنه ماره بکن که میړدی خوی زور خوش ده وی و به زوری مندالی ده بن، چونکه
 من شانازی به زوری نیوه له سه ر نومه تانی تر ده که م. جا بزانه: نه م سیفه ته به هوی
 دایک و خوشکو خزمه کانی که که ده زاندرئ.

هه روه ها سوننه ته: ماره ییه که ی که م بی، پیغه مبه ﷺ ده فرموی: ﴿أَعْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَةً
 أَيْسَرُهُنَّ مُؤَنَّةً﴾ صححه الحاكم، له هه مو ژنه کان به پیت و به ره که تتر نه و ژنانه ن که
 ماره یی و مه سر فیان سوک و ناسانه. هه روه ها سوننه ته: ژنه که به دل ی خوی بی، واته: له
 به رچاوی خوی جوان و دلگیر بی، چونکه له باره ی ژنی باش پیغه مبه ﷺ فرموی:
 ﴿خَيْرُ النِّسَاءِ الَّتِي تَسْرُهُ إِذَا نَظَرَ وَتُطِيعُهُ إِذَا أَمَرَ وَلَا تُخَالِفُهُ فِي نَفْسِهَا وَلَا مَالِهَا بِمَا يَكْرَهُ﴾
 رواه أصحاب السنن بسند صحيح، باشته رین ژن نه وه یه: هه ر کاتی که میړده که ی ته ماشای
 بکا دل خوشی بکا- واته: له که ل میړده که ی پو خوش و به زه رده خنه بی و رازاوه و پاکو
 خاوی بی- هم هه ر کاتی که فرمانی شی پی بکا فرمانه که ی جی به جی بکا و له خودی
 خوی له مالی میړده که شدا خیانت نه کا. واته: بی ناموسی و دزی نه کا.

وَإِذَا قَصَدَ نِكَاحَهَا سُنُّ نَظَرُهَا إِلَيْهَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ وَإِنْ لَمْ تَأْذَنْ، وَلَهُ تَكْرِيرُ نَظَرِهِ، وَلَا يَنْظُرُ غَيْرَ الْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ، وَيَحْرُمُ نَظْرُ فَحْلٍ بَالِغٍ إِلَى عَوْرَةِ حُرَّةٍ كَبِيرَةٍ أَجْنَبِيَّةٍ

ئینجا بزانه: هر وهك بؤ پیاو كه سوننه ته: نه و سیفه تانه ی پرابردو له ژنه كه دا په چاو بكا، نه و ماش بؤ ژنه كه و بؤ (وكی) په كه ی سوننه ته: نه و سیفه تانه له میرده كه دا په چاو بكن، هر وهك له (تحفة) دا فرمویه تی.

﴿بأسی (نظر) = ته ماشا كړدنی نافرته و پیاو﴾

پیشه كهی بزانه: ته ماشا كړدنی په كتری ی نافرته و پیاو سنی پریاری هغه: سوننه ته، چه پامه، چه لاله. جا له باره ی ته ماشا كړدنی سوننه ده فرموی (وَإِذَا قَصَدَ نِكَاحَهَا) هر كاتیک ویستی ژنیک بؤ خوی ماره ببری (سُنُّ نَظَرُهُ إِلَيْهَا) سوننه ته: ته ماشای ژنه كه بكا (قَبْلَ الْخُطْبَةِ) پیش داخواری كړدنی (وَإِنْ لَمْ تَأْذَنْ) هر چه ند ژنه كه و و له یه كه شی نيزنی نه دن، هر وه ما له دوی داخواریش دروسته: ته ماشای بكا، چونكه پیغه مبه رﷺ نيزنی داوه، به به لكه ی ﴿عَنِ الْمَغْرِبَةِ﴾: اَللّٰهُ خَطَبَ امْرَاةً، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: اَنْظُرْ اِلَيْهَا لِاِنَّهُ اٰخَرَىٰ اَنْ يُؤَدَّمَ بِتِنَكْمَا﴾ رواه الترمذي وحسنه، پیغه مبه رﷺ به (المغیره) ی فرموی: نه و ژنه ی داخواری كړدو ته ماشای بكا، چونكه نه و ته ماشا كړدنه باشره ده بیته هوی به رده وامی خو شه ویستی له نیوانتندا.

(وَلَهُ تَكْرِيرُ نَظَرِهِ) بؤی دروسته زیاتر له سنی جاریش ته ماشای بكا، تا دلی جیگیر ده بی و قه ناعه تی ته و او ده بی، به لأم نه گهر به په ك جار قه ناعه تی ته و او بوو، نه و كاته چه پامه دوو جار ته ماشای بكا.

(و) هر وه ما (لَا يَنْظُرُ غَيْرَ الْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ) جگه له پوو و هر دوو له په ده سته كانی نابی ته ماشای هیچ شوینیكي تری بكا، چونكه جوانی له پوهه كه ی دیاره و قه له وی و نروم نولی لاشه كه شی له له په ده سته كانی دیاره. ئینجا نه گهر نه گوجا به خوی ته ماشای بكا، نه و كاته سوننه ته: ژنیكي مه چه پرمی خوی بنیړی له جیاتی ته ماشای بكا، ئینجا بؤی باسی جوانی و قه له ویه كه ی بكا، جا نه گهر ژنه كه ی به دل نه بو، سوننه ته بی نه نگ بی و عه بیه كانی نه لی، هم نه لی: ناموی. چونكه دلشكاندنی تن دایه، هر وهك له زوریه ی سه رچاوه كاند فرموی یانه.

هر وه ما بؤ نافرته ته كه ی داخواریش سوننه ته: ته ماشای هه مو لاشه ی پیاوه داخواری كه بكا - جگه له عوره ته كه ی - هر وهك له (مغنی) و (الشروانی) دا فرموی یانه.

هر وه ما له باره ی ته ماشا كړدنی چه پام ده فرموی (وَيَحْرُمُ نَظْرُ فَحْلٍ بَالِغٍ) چه پامه: نیرینکی بالغ و عاقل ته ماشا بكا ته (إِلَى عَوْرَةِ حُرَّةٍ كَبِيرَةٍ أَجْنَبِيَّةٍ) عوره تی نافرته تیكي گورده ی بیگانه، هر چه ند شه هوه تی شی نه جولی و له بی شه رعیش نه ترسن.

وَكَذَا وَجْهَهَا وَكَفَيْهَا عِنْدَ خَوْفِ فِتْنَةٍ، وَكَذَا عِنْدَ الْأَمْنِ عَلَى الصَّحِيحِ،

جا بزانه: مه‌به‌ست به بیگانه نه و نافرته‌یه: که ماره‌یی لَبَّین: نیتسا، یان له‌مه‌ودوا، هم مه‌به‌ست به عه‌وره‌تی نافرته: هم‌مو لاشه‌یه‌تی - جگه له پوو و له‌په‌ده‌سته‌کانی - هه‌روه که له باسی نو‌یزدا رابرا، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾ به پیاره نیمانداره‌کان بلن: چاوی‌خو‌یان بنوقینن له ته‌ماشا‌کردنی حه‌پام و دامینی‌خو‌یان بیاریزن له حه‌پام به کاری نه‌هینن.

(وَكَذَا وَجْهَهَا وَكَفَيْهَا) هه‌روه‌ها حه‌پامه ته‌ماشا بکاته روو و له‌په‌ده‌سته‌کانی نافرته‌تی بیگانه (عِنْدَ خَوْفِ فِتْنَةٍ) نه‌گه‌ر له پودانی بین‌شه‌ریه‌ک بترستی، به (اجماع) زانایانی نیسلام (وَكَذَا عِنْدَ الْأَمْنِ) هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر له پودانی بین‌شه‌ریش نه‌ترستی و ده‌ما‌ریشی هه‌لته‌ستی، هر حه‌پامه ته‌ماشای له‌په‌ده‌سته‌وو پووی نافرته‌تی بیگانه بکا (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه‌ر فه‌رمووده‌ی راست ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: كَانَ الْفَضْلُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ فَجَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ خَتَمِمْ، فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشَّقِّ الْأَخْرِي... وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ﴾ رواه الشيخان، له حه‌جی‌مالئاوی‌دا (فضل) له پشت پیغه‌مه‌به‌ر ﷺ سواری وولاخ بو‌بو، جا نافرته‌تی‌ک هات، (فضل)ش ته‌ماشای نافرته‌ته‌که‌ی ده‌کردو نافرته‌ته‌که‌ش ته‌ماشای (فضل)ی ده‌کرد، جا پیغه‌مه‌به‌ر ﷺ پووی (فضل)ی ده‌برده لایه‌که‌ی‌تر تا‌کو ته‌ماشای نافرته‌ته‌که‌ نه‌کا. واته: چونکه حه‌پامه پیاو ته‌ماشای پووی نافرته‌تی‌بیگانه بکا.

﴿ناگاداری﴾: هه‌ر نافرته‌تی‌ک بزانی پیاوی بیگانه ته‌ماشای ده‌کا، واجبه: پووی خو‌ی دابپوشی، نه‌گه‌ر نا: ده‌بیته یارمه‌تیده‌ری بیگانه‌که له‌و‌گوناهه‌داو‌گوناهبار ده‌بن، هه‌روه که له (تحفة)‌دا فه‌رموویه‌تی، خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ﴾... إلى آخر الآية، به ژنه نیمانداره‌کان بلن: جوانی خو‌یان بق هیچ که‌سی‌ک ناشکرا نه‌کن، ته‌نها بق میزدی‌خو‌یان، یان بق باوکی‌خو‌یان، یان باوکی‌میزده‌که‌یان... تا‌کو‌تایی مه‌حظه‌مه‌کان. هم ﴿عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كُنَّا نُفْطِي وَجُوهَنَا مِنَ الرِّجَالِ...﴾ الحديث رواه الحاكم في الحج - على شرط البخاري ومسلم، (أسماء) ده‌فه‌رموی: له سه‌رده‌می پیغه‌مه‌به‌ر ﷺ پووی خو‌مان داده‌پوشی له پیاوانی بیگانه.

جا شتیکی ناشکرایه پوخساری‌نافرته جوانترین نه‌ندامیه‌تی، که‌وا‌بو: واجبه: نه‌و جوانیه‌ی له پیاوی‌بیگانه بشاریته‌وه، چونکه تازه رابرا: که‌به فه‌رمووده‌ی‌پراست - حه‌پامه: ته‌ماشای پوخساری نافرته‌تی‌بیگانه بکا، هه‌رچه‌ند ده‌ما‌ریشی هه‌لته‌ستی.

جا نه‌و فه‌رمووده‌ی‌پراسته به‌وه‌ش به‌هیزتر ده‌بن: که (امام الحرمین) ده‌فه‌رموی: زانایانی نیسلام یه‌کده‌نگن: که بق کاریه‌ده‌سته‌دروسته: نافرته‌تان قه‌ده‌غه بکا له‌وه‌ی به‌پووی

وَلَا يَنْظُرُ مِنْ مَخْرَمِهِ بَيْنَ سُرَّةٍ وَرُكْبَةٍ، وَيَحِلُّ مَا سِوَاهُ، وَقِيلَ مَا يَبْدُو فِي الْمِهْنَةِ فَقَطُّ،
وَالْأَصْحَحُ حَلُّ النَّظَرِ بِلَا شَهْوَةٍ إِلَى الْأُمَّةِ إِلَّا مَا بَيْنَ سُرَّةٍ وَرُكْبَةٍ، وَالْيَ صَغِيرَةٌ إِلَّا الْفَرْجُ،
وَأَنْ نَظَرَ الْعَبْدَ إِلَى سَيِّدَتِهِ وَنَظَرَ مَمْسُوحٌ كَالنَّظَرِ إِلَى مَخْرَمٍ، وَأَنْ الْمُرَاهِقُ كَالْبَالِغِ،

دانه پوئشراو له مال بینه دهره وه، هم ته ماشاگردنی نافرته بیگانگانهش له وانه یه دهماری
پیاو ده جولینتی و مه ترسی بی شه رعوی لیده کړی، که وایو: له شه رعدا وا جوانه دهرگه ی
ته ماشاگردنی چه پام به یه کجاری دابخزی، هه روه که له زړه یه سه رچاوه کانداه فرموویانه .
نینجا بزانه: که خوای گه وره ده فرموی: ﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا﴾ به نافرته تان
بلن: جوانی خویمان ناشکرا نه که ن ته نه و جوانیه نه بی: که ناشکرا ده بی. مه به ست
نه وه یه: که عاده ته له کاتی کارکردن و پیوسته یه کانی ترده ناشکرا ده بی، هه روه که له
(تفسیر) هکاندا پافه کراوه.

(وَلَا يَنْظُرُ مِنْ مَخْرَمِهِ بَيْنَ سُرَّةٍ وَرُكْبَةٍ) نابی و چه پامه: پیاو ته ماشای نیوان ناوک و نه ژتوی
نافرته ته مه چه مه کانی خزی بکا، واته: نه و نافرته تانه ی به یه کجاری ماره یان لیتای، به لام
(وَيَحِلُّ مَا سِوَاهُ) حه لاله: ته ماشای شوینه کانی تری - جگه له نیوان ناوک و نه ژتو - بکا، به و
مه رجه ی شه هوه تی نه جول (وَقِيلَ مَا يَبْدُو فِي الْمِهْنَةِ فَقَطُّ) له فرمووده یه کی بی هیژدا:
دروسته ته ماشای ته نه و شوینانه بکا: که له کاتی کارکردن به دهرکه ون.

(وَالْأَصْحَحُ) به فرمووده ی راستتر (حَلُّ النَّظَرِ بِلَا شَهْوَةٍ إِلَى الْأُمَّةِ) حه لاله به بی شه هوه تی
ته ماشای نافرته تی کزیه بکا (إِلَّا مَا بَيْنَ سُرَّةٍ وَرُكْبَةٍ) ته نه نیوان ناوک و نه ژتوی نه بی (وَالْيَ
صَغِيرَةٌ) هه روه ها دروسته ته ماشای کیزوله یه کی بچکوله بکا، واته: نه و نه دنده بچوک بی: پیاو
حه زی لته کاو شه هوه تی بؤ نه جول (إِلَّا الْفَرْجُ) به لام دروست نیه ته ماشای نه ندما ی
میزگردنی کیزوله بچوکه که بکا (و) هه ر به فرمووده ی راستتر (أَنْ نَظَرَ الْعَبْدَ إِلَى سَيِّدَتِهِ)
ته ماشاگردنی کزیه بؤ نافرته ته گه وره که ی خزی وه هم (وَتَنظَرَ مَمْسُوحٌ) ته ماشاگردنی نه و
پیاوه ی گون و نه ندما ی میزگردنی گشتی لیکراونه وه دلی بؤ نافرته تان ناچی (كَالنَّظَرِ إِلَى
مَخْرَمٍ) وه که ته ماشاگردنی پیاوی مه چه پامه بؤ نافرته ته مه چه مه که ی خزی.

﴿لُكَاذَارِي﴾: هه ر ته ماشاگردنیک به شه هوه تی، یان مه ترسی بی شه رعوی لیکری،
گشت نافرته تیکی مه چه پامه نامه چه پامه ده گزیتته وه، جگه له ژنه که ی خزی جاریه که ی خزی،
هه روه ها گشت شتیکی بی گیانیش ده گزیتته وه، که واته: به شه هوه ته وه ته ماشاگردنی گشت
شتیک چه پامه، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا پوون کراوته وه.

(و) هه ر به فرمووده ی راستتر (أَنْ الْمُرَاهِقُ) نه و منداله ی له بلوغیون نریک بؤ ته وه و
شه هوه تی ده جول (كَالْبَالِغِ) وه که پیاوی بالغ بریاری بؤ دهری، واته: واجبه
سه رپرشتکاره که ی له ته ماشاگردنی چه پامه قه ده غی بکا، هم واجبه نافرته تی نامه چه همیشه

وَيَحِلُّ نَظْرُ رَجُلٍ إِلَى رَجُلٍ إِلَّا مَا بَيْنَ سُرَّةِ وَرُكْبَةٍ، وَيَحْرُمُ نَظْرُ أَمْرَدٍ بِشَهْوَةٍ، قُلْتُ:
 وَكَذَا بغيرها فِي الْأَصْحِ الْمَنْصُوصِ، وَالْأَصْحُ عِنْدَ الْمُحَقِّقِينَ أَنَّ الْأُمَّةَ كَالْحُرَّةِ وَاللَّهُ
 أَعْلَمُ. وَالْمَرْأَةُ مَعَ امْرَأَةٍ كَرَجُلٍ وَرَجُلٍ، وَالْأَصْحُ تَحْرِيمُ نَظْرِ ذَمِيَّةٍ إِلَى مُسْلِمَةٍ، وَجَوَازُ
 نَظْرِ الْمَرْأَةِ إِلَى بَدَنِ أَجْنَبِيٍّ سِوَى مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ إِنْ لَمْ تَخْفَ

خوی لدایپوشن، هر وهك واجبہ: له پیاویکی شیتیش خوی دایپوشن، خوی گه وه
 ده فہرموی: ﴿أَوِ الْفُطُلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ﴾ یان نه و مندالانہی شارہ زای
 عہودتی نافرہ تان نہ بونہ - واتہ: بق جیما عکردن شہوہ تیان ناجولی - دروستہ نافرہ تان
 جوانی خویان بویان ناشکرا بکن.

(وَيَحِلُّ نَظْرُ رَجُلٍ إِلَى رَجُلٍ) حہ لالہ: پیاو تہ ماشای پیاو بکا بہ و ہرجہی بہ بین شہوہ ت
 بین (إِلَّا مَا بَيْنَ سُرَّةِ وَرُكْبَةٍ) تہ نہا تہ ماشا کردنی نیوان ناوک و نہ ژتوی دروست نیہ.

(و) ہر وہا (يَحْرُمُ نَظْرُ أَمْرَدٍ بِشَهْوَةٍ) بہ (إجماعی) زانایانی نیسلام حہ پامہ: تہ ماشا کردنی
 نہ و کوپہی کاتی مووی پیشی نہ ماتوہ، نہ گہر تہ ماشا کردنہ کھی بہ شہوہ ت بین.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فہرموی (وَكَذَا بغيرها) ہر وہا بہ بین شہوہ تیش تہ ماشا کردنی
 کوپہی پیش نہ ماتوہ ہر حہ پامہ (فِي الْأَصْحِ الْمَنْصُوصِ) له دهقی فہرموودہی راستردا،

چونک مہ ترسی بین شہرعی لدہ کرئی، ہر وہا تہ ماشا کردنی پیاوی پیش ہاتووش بہ
 شہوہ ت ہر حہ پامہ، ہر وهك تہ ماشا کردنی ژنی مہ حہ پہ مییش بہ شہوہ ت حہ پامہ و، له

زوریہی سہرچا وہ کاندہ فہرموویانہ.
 (وَالْأَصْحُ عِنْدَ الْمُحَقِّقِينَ) فہرموودہی راستر له لای زانایانی لیگولہ روه: (أَنَّ الْأُمَّةَ كَالْحُرَّةِ)

نافرہ تی کوپلہ وه کو نافرہ تی نازاد تہ ماشا کردنی حہ پامہ (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).
 (وَالْمَرْأَةُ مَعَ امْرَأَةٍ) نافرہ ت لہ گہ ل نافرہ تدا (كَرَجُلٍ وَرَجُلٍ) وه کو پیاوہ لہ گہ ل پیاو دا: له

حہ پامی و حہ لالی تہ ماشا کردندا، واتہ: بہ بین شہوہ ت دروستہ: نافرہ تان تہ ماشای
 یہ کتری بکن جگہ له نیوان ناوک و نہ ژتویان، بہ لام بہ شہوہ ت حہ پامہ.

(وَالْأَصْحُ) بہ فہرموودہی راستر (تَحْرِيمُ نَظْرِ ذَمِيَّةٍ إِلَى مُسْلِمَةٍ) حہ پامہ نافرہ تیکی جولہ کہ،
 یان دیان تہ ماشای نافرہ تیکی موسولمان بکا، چونکہ خوی گہ ورہ له نایہ تہ کھی پابردو دا

ده فہرموی: ﴿أَوْ نِسَائِهِنَّ﴾ با نافرہ تی موسولمان جوانی خویان ناشکرا نہ کن تہ نہا بق
 نافرہ تانی خویان نہ بین، واتہ: بق نافرہ تہ موسولمانہ کان.

ہر بہ م نایہ تہ ش نیمامی (عمر) قہ دہ غہی کرد: نافرہ تی موسولمان و نافرہ تی کافر
 ویکرا بچنہ گہ رماو بق خوشوشتن، ہر وهك له زوریہی سہرچا وہ کاندہ فہرموویانہ.

(و) ہر بہ فہرموودہی راستر (جَوَازُ نَظْرِ الْمَرْأَةِ إِلَى بَدَنِ أَجْنَبِيٍّ سِوَى مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ)
 دروستہ نافرہ ت تہ ماشای پیاوی بیگانہ بکا، جگہ له نیوان ناوک و نہ ژتوی (إِنْ لَمْ تَخْفَ

فَتَنَةً، قُلْتُ: الْأَصْحُ الْتَحْرِيمُ كَهَوِّ إِلَيْهَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَنَظَرُهَا إِلَى مَحْرَمِهَا كَعَكْسِهِ، وَمَتَى حَرَّمَ النَّظْرُ حَرَّمَ الْمَسَّ،

فَتَنَةً) به و مرجعی له بین شرعی نه ترس و شهوه‌تی نه جولی، مه‌به‌ست به بیگانه نه‌ویه ماره‌یی لی‌بین.

(قُلْتُ) نِیَمَامِی (النَّوَوِی) ده‌فرموی (الْأَصْحُ) به‌فرموده‌ی راس‌تتر (الْتَحْرِيمُ كَهَوِّ إِلَيْهَا) حرّامه نافرته‌ته‌ماشای پی‌اوی بیگانه بکا، هر چند شهوه‌تیشی نه‌جولی‌و له بین‌شرعی‌ش نه‌ترس، هر‌روه‌ك حرّام بوو پی‌اوی‌ش ته‌ماشای نافرته‌تی بیگانه بکا هر چند شهوه‌تیشی نه‌جولی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه‌ خ‌وای‌گ‌وره ده‌فرموی: ﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ به نافرته‌ته نی‌مانداره‌كان بلی: چ‌اوی‌ خ‌ویان بن‌وقینن له ته‌ماش‌ا‌کر‌نی حرّام، دام‌تی‌خ‌ویان پی‌ارینن له حرّام به‌کاری نه‌مینن.

﴿وَعَنْ أُمِّ سَلْمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ مَيْمُونَةُ، إِذْ أَقْبَلَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اِجْتَبَا مِنْهُ. فَقُلْتُ: أَلَيْسَ هُوَ أَعْمَى لَا يُبْصِرُنَا؟ فَقَالَ ﷺ: أَلَعَمْرُؤُا إِنْ أَنْتُمَا تُبْصِرَانِهِ؟﴾ رواه أبو داود والترمذي بسند صحيح، (ام سلمة) (مَيْمُونَةُ) هر‌دی‌وکیان له‌خ‌ز‌مه‌ت پی‌غه‌م‌به‌رﷺ بون، کاتیک (عبدالله ابن أم مکتوم) هاته لایان، جا پی‌غه‌م‌به‌رﷺ فرموی: هر‌دی‌وکیان خ‌وتانی لی‌د‌ا‌ب‌ی‌وشن. جا (ام سلمة) گوتی: نه‌دی نه‌و کو‌ی‌ر‌نی‌ه، خ‌و نام‌ان‌بینی؟ پی‌غه‌م‌به‌رﷺ فرموی: خ‌و نی‌وه کو‌ی‌ر‌نین، نه‌دی نی‌وه نه‌وی نابین؟

(وَنَظَرُهَا إِلَى مَحْرَمِهَا) ته‌ماش‌ا‌کر‌نی نافرته بق پی‌اوه مه‌حرّم‌ه‌کانی خ‌وی (كَعَكْسِهِ) وه‌ك پی‌چه‌وانه‌که‌یه‌تی، اته: در‌وسته نافرته ته‌ماشای گشت نه‌ندامی پی‌اوه مه‌حرّم‌ه‌کانی خ‌وی بکا جگه له نی‌وان ناوکو نه‌ژنق، به‌و مرجعی به بین‌شه‌وه‌ت بین، هر‌روه‌ك له (نهایی‌و) (مغنی) دا فرموی‌انه، اته: به‌لام ته‌ماش‌ا‌کر‌نی به‌شه‌وه‌ت حرّامه.

﴿مُصَافَحَةٌ تَوْقَهُ كَرْدَنِي حَرَامٌ﴾

(وَمَتَى حَرَّمَ النَّظْرُ حَرَّمَ الْمَسَّ) هر کاتیک ته‌ماش‌ا‌کر‌نی نافرته‌و پی‌اوه حرّام بین، ده‌ست لی‌دانی گشت نه‌ندامیکی به‌ک‌تریشیان به‌پ‌وتی حرّامه، که‌وا‌بو: ده‌ست لی‌دانی کو‌پی‌ پیش نه‌هات‌وش حرّامه، چونکه بق جولان‌دی‌شه‌وه‌ت و بین‌شرعی‌ ده‌ست لی‌دان له ته‌ماش‌ا‌کر‌دن به‌هی‌ز‌تره، که‌وا‌بو: نه‌گ‌ر له‌سه‌ر جلو به‌رگ‌یشه‌وه ده‌ست لی‌دانه‌که‌شه‌وه‌ت ب‌ج‌ولینتی نه‌و کاته‌ش هر حرّامه، هر‌روه‌ك له ز‌ری‌هی‌سه‌ر‌چ‌اوه‌ک‌اند پ‌وون ک‌راوه‌ته‌وه.

که‌وا‌بو: توقه‌کر‌دن حرّامه: له‌گ‌ه‌ل نافرته‌تی نام‌ه‌حرّم‌ه‌مو کو‌پی‌ موولینه‌هات‌وو، چونکه ته‌ماش‌ا‌کر‌دنیان حرّامه ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ إِلَّا امْرَأَةٌ يَمْلِكُهَا﴾ رواه الشيخان، پی‌غه‌م‌به‌رﷺ ده‌ستی له ده‌ستی هیچ نافرته‌نه‌داوه، ته‌نها ده‌ستی نه‌و نافرته‌نه‌بین: که‌ح‌لالی خ‌وی بین. (بگ‌ه‌ری‌وه بو پاش‌کو‌ی‌ نوی‌ژی‌جه‌ژنه‌کان).

وَيَبْحَثَانِ لِفَصْدٍ وَحِجَامَةٍ وَعِلَاجٍ، قُلْتُ: وَيَبْحَثُ النَّظْرُ لِمُعَامَلَةٍ وَشَهَادَةٍ وَتَعْلِيمٍ وَنَحْوِهَا
بِقَدْرِ الْحَاجَةِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلِلزَّوْجِ النَّظْرُ إِلَى كُلِّ بَدَنِهَا.

هر روهها له باره‌ی تماشاکردنی حلالان ده‌فهرموی: (وَبَيَّحَانِ) تماشاکردن و ده‌ست
لیدانی نافره‌ت و پیاوی نامه‌حرهم حلالان (لِفَصْدٍ وَحِجَامَةٍ وَعِلَاجٍ) بؤ خوین لیگرتن و
چاره‌سهرکردنی بریندارو نه‌خۆش، واته: دروسته: نافره‌ت پیاو ده‌رمان بکا، پیاویش
نافره‌ت ده‌رمان بکا، به‌لام به‌و مهرجه‌ی می‌رد، یان مهرجه‌میک، یان نافره‌تیک له‌گه‌ل
نافره‌ته‌که‌دا بئ، هم به‌و مهرجه‌ش پزیشکی نافره‌ت بؤ نه‌و جورده نه‌خۆشیه‌ی
نافره‌ته‌که‌ده‌ست نه‌که‌وئو پزیشکی پیاویش بؤ نه‌و جورده نه‌خۆشیه‌ی پیاوه‌که‌ده‌ست
نه‌که‌وئو، نه‌گینا: دروست نیه.

هر روهها نه‌گه‌ر پزیشکه‌که‌کافر بئ، مهرجه: پزیشکی موسولمان بؤ نه‌و جورده نه‌خۆشیه
ده‌ست نه‌که‌وئو، مه‌گه‌ر پزیشکه‌کافره‌که‌لیزانتز بئ، نه‌و کاته دروسته: پزیشکه‌کافره‌که
نافره‌ته‌که‌ده‌رمان بکا، مهرجه‌ند پزیشکی می‌بینیه‌ی موسولمانیش هه‌بئ که نه‌گاته
پله‌ی کافره‌لیزانه‌که، هر روه‌که له (تحفة) و (نهاية) حاشیه‌کانی‌اندا فرموویانه.
هر روهها نه‌گه‌ر بؤ چاره‌سهری نافره‌ته‌که‌پزیشکی نیرینه‌ی موسلمان و پزیشکی
می‌بینیه‌ی کافریش هه‌بوو، نه‌و کاته بؤ ده‌رمانکردنی نافره‌ته‌که‌می‌بینیه‌کافره‌که‌وه‌پیش
دی‌خوئو، هر روه‌که له (مغنی)‌دا فرموویه‌تی.

(قُلْتُ) نِيَمَامِي (النَّوَاوِي) دَه‌فَه‌رَمَوِي (وَبَيَّحُ النَّظْرُ لِمُعَامَلَةٍ) تماشاکردنی پوهی نافره‌ت
دروسته: بؤ کرپین و فرۆشتن و مامله‌ته‌کانی‌تر، هم (وَشَهَادَةٍ) بؤ کردنه شاهیدو بؤ
شاهیدی‌دان، هم (وَتَعْلِيمٍ) بؤ فیزکردنی زانستی پیویست و کاروپیشه‌کانی پیویست، به‌و
مهرجه‌ی نافره‌ته‌که‌و پیاوه‌که‌به‌ته‌نئا نه‌بن، هم به‌و مهرجه‌ی له پشت په‌رده‌وه
فیزکردنه‌که‌نه‌گونجئ، هم به‌و مهرجه‌ مامۆستایه‌کی مهرهم، یان مامۆستایه‌کی له
په‌گه‌زی‌خۆی ده‌ست نه‌که‌وئو، هر روه‌که له (تحفة) و (نهاية)‌دا فرموویانه.

(وَنَحْوِهَا) هم بؤ کاره‌کانی‌تریش که وه‌کو پابردوه‌کانن: وه‌که قازی تماشای نافره‌ت
بکا له کاتی دادکردن و سویندندان، نینجا نه‌و تماشاکردنه‌ی پابردوش (بِقَدْرِ الْحَاجَةِ وَاللَّهُ
أَعْلَمُ) به‌نه‌ندازه‌ی پیویستیه‌که دروسته و زیاتر دروست نیه.

(وَاللِّزْوَجِ) بؤ می‌ردی‌ژنه‌که دروسته: (النَّظْرُ إِلَى كُلِّ بَدَنِهَا) تماشای گشت لاشه و نه‌ندامه‌کانی
ژنه‌که‌ی بکا له حاله‌تی زیندوه‌تی‌دا، هه‌وه‌ها بؤ ژنه‌که‌ش دروسته: تماشای گشت
لاشه و نه‌ندامه‌کانی می‌رده‌که‌ی بکا له حاله‌تی زیندوه‌تی‌دا، به‌لام بؤ هر روه‌کیان چه‌پامه
تماشای عه‌په‌ته‌ی به‌کتری بکن له حاله‌تی مردوه‌تی‌دا، که‌واته: بؤ هر روه‌کیان دروسته:

به زیندوویی تماشای نندامی جیماعی یه کتری بگه نو ده ستیشی لئبدن، ههروه که له زۆرهی سهراوه کاندای فرموویانه، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿حَفِظْ عَزْرَكَ إِلَّا مِنْ زَوْجِكَ﴾ رواه اصحاب السنن بسند حسن، عه وپه تی خۆت بپارێزه: کهس نه بیینی و دهستی لئنه دا جگه له ژنه که ی خۆت.

پاشکۆ: پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿الْمَتَانِ زَاهِمَا النَّظْرُ﴾ رواه الشیخان، زینای چاوه کان ته ماشاگردنی چه پامه. ﴿وعن جریر: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ نَظْرِ الْفَجَاءِ؟ فَقَالَ: إِصْرِفْ بَصْرَكَ﴾ رواه مسلم، پرسیارم له پیغه مبه رﷺ کرد له باره ی ته ماشاگردنی کتوپر-که به ویستی خۆم نه بی-؟ له وه لامدای فرموی: چاوی خۆت لابده. واته: چونکه نه گهر برده وام بی به تاوان له سهرت ده نوسری.

ههروه ها چه پامه: دوو پیاوی پووت، یان دوو ئافره تی پووت ویکرا پال بده نه وه، هه رچه ند باوک و کوپ، یان دایکو کیژ، یان دوو خۆشک، یان دوو برا بن. جا هه ر کاتی که ته مهنی منداله کان گه یشته ده سالان، واجبه: جیگه ی خه وتنیان لیک جیا بکریته وه، ههروه که له هه دیسه که ی نوێژدا پیغه مبه رﷺ فرموویه تی، له (باسی په روه رده کرنی مندال) دا پوون کراوه ته وه.

ههروه ها پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِيَّاكُمْ وَالِدُخُولِ عَلَى النِّسَاءِ، فَقَالَ رَجُلٌ أَرَأَيْتَ الْحَمُو؟ قَالَ: أَلْحَمُو الْمَوْتَ﴾ رواه الشیخان، ئاگادار بن به ته نها مه چوونه لای ئافره تانی نامه چه رم، پیاوی که گوتی: پیم بلن: نه گهر خزمیکی میرده که ی -وه که برای میرده که ی، یان برازی، یان مامی، یان مامۆزا، یان خال، یان خالۆزای- له گه ل ژنه که ی به ته نها کۆ بینه وه؟ پیغه مبه رﷺ فرموی: کۆبوونه وه ی ژن به ته نها له گه ل خزمیکی میرده که ی وه کو مردنه. واته: زینای زۆره وه ترسی بین ناموسی لئده کری، چونکه له ژیر په رده ی خزمایه تی دا ده توانن گشت کاریکی بین ناموسی نه نجام بده ن.

ئیتیر نه ی خۆشک و برابانی موسولمان ته ماشاگردنی چه پام تیریکی ژهه راوی به له تیره کانی شه ی تان: چه رگی مرۆف بریندار ده کاو ئایین و هۆشی تیک ده دا، ههروه ها هه ر پیاوی که ئافره تیکی نامه چه رمیش ویکرا به ته نها بن بین گومان شه ی تان هاوپی سی به میانه، خوای گه وره بمان پارێزی.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي خَوَازِيْبِي﴾

پیشه که ی بزانه: پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا جَاءَكُمْ مِنْ تَرْضُونَ دِينَهُ وَخَلَقَهُ فَأَلْكِحُوهُ، إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ﴾ رواه الترمذی وحسنه، هه ر کاتی که یه کیک هاته لاتان بۆ خوازیبێتی ئافره تیکو له ئایین و په ووشته که شی پازی بون، ئافره ته که ی لئماره بکه ن، نه گهر لئێ ماره نه که ن ده بیته فیتنه و بین شه رعی.

(فَصَلِّ) تَحِلُّ خُطْبَةُ خَلِيَّةٍ عَنِ نِكَاحٍ وَعَدَّةٍ، لَا تَصْرِيحٌ لِمُعْتَدَةٍ وَلَا تَغْرِیضٌ لِرَجْعِيَّةٍ، وَيَحِلُّ تَغْرِیضٌ فِي عَدَّةٍ وَوَفَاةٍ وَكَذَا لِبَائِنٍ فِي الْأَظْهَرِ، وَتَحْرُمُ خُطْبَةٌ عَلَيَّ خُطْبَةٌ مِّنْ صُرْحٍ بِإِجَابَتِهِ

(تَحِلُّ خُطْبَةُ خَلِيَّةٍ عَنِ نِكَاحٍ وَعَدَّةٍ) حلاله داخواری کردنی نافرده تیکی وهها: که ماره پراو نه بیو له (عِدَّة) شدنا نه بی، واته: به (اجماع) ی زانایانی نیسلام حرپامه: ژنی ماره پراو داخواز بکری، چونکه دلی له سر میزده که ی تیک ده چی، جیاوازی نیه: بق میزده که ی گوازابیتته وه، یان نا، که واته: ماره کردنیشی روست نابین و جیماع له که لکردنیشی زینایه، پیغه مبه ر علیه السلام ده فهرموی: ﴿أَيُّسَ مِّنَّا مَنْ حَبَّبَ امْرَأَةً عَلَيَّ زَوْجَهَا﴾ رواه ابوداود بسند صالح، شو که سه له نوممته ی نیمه نی به که دلی ژنیک تیک بدا له سر میزده که ی خوی.

(لَا تَصْرِيحٌ لِمُعْتَدَةٍ) به (اجماع) زانایانی نیسلام روست نیه: به گزته یه کی ناشکرا داخواری شو جوړه نافرده ته بکا: که له (عِدَّة) دایه: جا میزدی مردبن، یان ته لاقی دابن، وه ک پیوی بلن: شووم پی بکه. هم (وَلَا تَغْرِیضٌ لِرَجْعِيَّةٍ) به به لگی حه دیسه که ی پراوردو روست نیه به پیچوپه نا داخواری شو نافرده ته ش بکا: که (رَجْعِيَّة) یه، واته: ته لاقیک، یان نوو ته لاقی که وتوه به به کجاری له میزده که ی جیا نه بقرته وه، چونکه تا له (عِدَّة) دابن، هر به ژنی میزده که ی داده ندری.

به لام (وَيَحِلُّ تَغْرِیضٌ) حلاله: به پیچوپه نا شو نافرده ته داخواری بکا: که (فِي عِدَّةٍ وَوَفَاةٍ) له (عِدَّة) ی میزدمردندایه (وَكَذَا لِبَائِنٍ) ههروهه پیچوپه نا بق داخواری شو نافرده ته ش روسته که (بَائِن) ه، واته به به کجاری له میزده که ی جیا بقرته وه: وه ک سی به سی ته لاق درابن (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ی به هیتردا، وه ک پیوی بلن: تو نافرده تیکی جوانی، زقد که س ته ماغ له تو ده کا، تو به بی میزدمردندایه وه، خوی گه وره ده فهرموی: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَیْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِّنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ﴾ هیچ گونا میکتان له سر نیه له و پیچوپه نایه ی له داخواری ژنان ده یکن.

﴿نَاكَادَارِي﴾ هه رچند به فهرموده ی به هیتر: به پیچوپه نا داخواری شو نوو جوړه نافرده تانه روست بوو: که له (عِدَّة) دابن، به لام به (اجماع) ی زانایانی نیسلام ماره برینی هیچیکیان روست نابین تا (عِدَّة) که ی ته واو ده بی، خوی گه وره ده فهرموی: ﴿وَلَا تَقْرَأُوا عَقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجْلَهُ﴾ نه کن له (عِدَّة) دابن ماره برین تا شو چاوه پوانکردنه ی خوا له سر نافرده ی نویسیوه، ده گاته کزتابی خوی. که واته: هر نافرده تیک (عِدَّة) ی ته واو نه بو بیو ماره بری، شو ماره برینه که ی روست نابین و جیماع له که لکردنیشی زینایه.

(وَتَحْرُمُ خُطْبَةٌ عَلَيَّ خُطْبَةٌ مِّنْ صُرْحٍ بِإِجَابَتِهِ) حرپامه داخواری به سر داخواری شو که سه دا که به ناشکرای وه لاقی رواه ته وه، واته: پیوی گوتراوه داخواری که ت جی به چی ده که یکن. یان کیزه که مت ده ده من. یان شووت پی ده که م... همد.

إِلَّا يَأْذَنُهُ، فَإِنْ لَمْ يُجِبْ وَلَمْ يَرُدَّ لَمْ تَحْرُمَ فِي الْأَطْهَرِ، وَمَنْ أَسْتَشِيرَ فِي خَاطِبٍ ذَكَرَ مَسَاوِيَهُ بِصِدْقٍ،

(إِلَّا يَأْذَنُهُ) تنها به نيزنی داخوازيکه ره که دوسته، پیغه مبهري عليه السلام ده فرموي: ﴿لَا يَخْطُبِ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ﴾ رواه الشيخان، نابي پياوي موسولمان داخوازي به سهر داخوازي برای خوي دا بکا، تا داخوازيکه ره که پیغه وی واز ديتي، يان نيزنی ده دا.

به لام (فَإِنْ لَمْ يُجِبْ) نه گهر وه لامي داخوازيکه ره که نه درايووه و (وَلَمْ يَرُدَّ) په ديش نه کرابووه، واته: پيی نه گو ترابو داخوازيکه ت جي به جي نابي. نه و کاته (لَمْ تَحْرُمَ) داخوازيه که ی نووه مه که حه پام نابي (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به ميتردا.

﴿نَاكَادَارِي﴾: بؤ نافرته که وه هم بؤ سه ربه رشتکاره که شی سوننه ته: داخوازي پياويکی نايين په روه ورو پيژدار بکن وه هيچ شه رميش له نه جامداني نه و سوننه ته نه کن ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرِو بْنِ مَرْثَدَةَ: عَرَضَ عُمَرُ حَفْصَةَ عَلَى عُثْمَانَ، فَقَالَ: لَا أَتَزَوَّجُ يَوْمِي هَذَا. ثُمَّ عَرَضَهَا عَلَى أَبِي بَكْرٍ فَصَمَّتْ أَبُو بَكْرٍ، ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَلْكَحَهَا إِيَّاهُ﴾ رواه البخاري، نيمامي (عمر) به نيمامي (عثمان) ی گوت: وهره (حَفْصَةَ) ی کيژی خومت لي ماره بکم. نه ويش گوتي: له م کاته دا من زن ناهيتم. نينجا به نيمامي (ابوبکر) ی گوت: وهره (حَفْصَةَ) ی کيژی خومت لي ماره بکم. نه ويش بن دنگ بوو، نينجا پیغه مبهري عليه السلام بؤ خوي داخوازي (حَفْصَةَ) ی کريو نيمامي (عمر) له پیغه مبهري عليه السلام ماره کرد.

هم ﴿وَعَنْ سَهْلِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ تَعْرِضُ نَفْسَهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ﴾ رواه الشيخان، نافرته تيك هات خوي پيشکهش به پیغه مبهري عليه السلام کرد تاكو له خوي ماره بکا.

(وَمَنْ أَسْتَشِيرَ فِي خَاطِبٍ) هر که سيک پرس و برای پی کرا له باره ی داخوازيکه ريک، يان له باره ی داخوازيکه ريک: نايان نه و پياوه، يان نه و نافرته چونه بؤ زن و ميژدايه تي که لکی هه، يان نا. نه وه (نَكَرَ مَسَاوِيَهُ بِصِدْقٍ) واجبه: به پاستي به نه ندازه ی پيويست عه يبو خراپه کاني پياوه که و نافرته که باس بکا، به مه به ستي ناموزگاري نه ک غه يبه تکردن، پیغه مبهري عليه السلام ده فرموي: ﴿الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ﴾ رواه أصحاب السنن بسند حسن، پراويژي پيکراو به نه ميندار دانراوه، واته: نابي له ناموزگاري دا خيانه ت بکا.

نينجا بزانه: نه و برياره تاييه ت نيه تنها به پراويژگاري زن و ميژد، به لگو هر که سيک له باره ی ماموستايه ک، يان خويندکار ريک، يان زانايه کی ناييني، يان فروشياريک، يان کپاري ريک، يان هاويه شيک، يان هر که سيکی تر که بيه وي له کارکردنيکدا له گه لي دا بي، پرسى به که سيکی تر کرد، واجبه: پرس پيکراوه که به گو يره ی پيويست عه يبو خراپه کاني بلي، چونکه ناموزگاري موسولمان واجبه، هه روه که له زوريه ی سه رچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

وَيُسْتَحَبُّ تَقْدِيمُ خُطْبَةِ قَبْلِ الْخُطْبَةِ وَقَبْلَ الْعَقْدِ، وَلَوْ خَطَبَ الْوَلِيُّ فَقَالَ الزُّوجُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَبْلَتْ، صَحَّ النَّكَاحُ عَلَى الصَّحِيحِ، بَلْ يُسْتَحَبُّ ذَلِكَ، قُلْتَ: الصَّحِيحُ لَا يُسْتَحَبُّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. فَإِنْ طَالَ الذِّكْرُ الْفَاصِلُ لَمْ يَصِحَّ.

﴿ چند سوننه تيکي ماره برين و ژن هيٺان ﴾

(ويستحب) بؤ داخوازيکه ره که، يان جيگړه که ی سوننه ته: (تقديم خطبة قبل الخطبة) پيش داخوازي کرښه که ووتاريک بخوښتته وه بلي: (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، أَوْ صِيكُم بِتَقْوَى اللَّهِ وَطَاعَتِهِ إِنْ اللَّهُ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ). نينجا بلي: هاتومه بؤ خوازيټي فلانه ټافره ته پريزداره ی نيوه: بؤ خوم، يان بؤ فلانکه س.

(و) هه روه ها ووتاريکي تيرش سوننه ته: (قبل العقد) پيش ماره برينه که بخوښدريته وه، جياوازي نيه: سه ربه رشتکاره که، يان ميړده که، يان جيگړيکي نه وان، يان بيگانه يه ک بيخوښتته وه، جا گوره ترين ووتار، نه م (خطبة الحاجة) يه که پيغمبر ﷺ فيري (صحابه) کاني کړوه:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنْ اللَّهُ كَانَ عَلَيْكُمْ رَبِّيًا، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُونُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ رواه أصحاب السنن بأسانيد صحيحة.

(ولو خطب الولي) نه گه ر سه ربه رشتکاری ژنه که ووتاره که ی خوښده وه، نينجا له نوای ووتاره که ووشه ی ماره برينه که ی گوتو (فقال الزوج) جا له نوای ويش ميړده که گوتی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ). نينجا گوتی: (قَبْلَتْ) ماره برينه که م قبول کړد. نه وه (صَحَّ النَّكَاحُ) ماره برينه که لروست ده بئ (على الصحيح) له سه ر فهرمووده ی راست (بَلْ يُسْتَحَبُّ ذَلِكَ) به لکو نه و ووتاره کورته سوننه تيشه (قُلْتَ) نيماسی (النواوي) ده فهرموی: (الصَّحِيحُ لَا يُسْتَحَبُّ) به فهرمووده ی راست: ووتاره که سوننه ت نيه له نيوان ووشه ی سه ربه رشتکاره که و ميړده که دا بگوتري (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، به لکو (فَإِنْ طَالَ الذِّكْرُ الْفَاصِلُ) نه گه ر نه و زيکرو ووتاره ی نيوان ووشه که ی سه ربه رشتکاره که و ميړده که ريژ بئ، نه و کاته (لَمْ يَصِحَّ) ماره برينه که ش لروست نابئ، که وایو: سوننه ته هيچ زيکريک له نيوان ووشه کانياندا نه گوتري، هه روه که له زږيه ی سه رچاوه کاندا فهرموویانه.

﴿پاشکُو؛ له بارمی جیماج کردن﴾

سوننه ته: ماره برینو به زاو ابوننه که له مانگی (شوال) = شه شه لاندنا بین، حه زره تی (عاشته) ده فهرموی: ﴿تَزَوَّجْنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي شَوَّالٍ وَبَنِي بِي فِي شَوَّالٍ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه رﷺ له مانگی شه شه لاندنا له خوی ماره کردم و له شه شه لاندنا لیم بووه زاوا. هه روه ها پیغه مبه رﷺ ده فهرموی: ﴿أَعْلِنُوا هَذَا التَّكَاحَ وَاجْمَلُوهُ فِي الْمَسَاجِدِ وَاصْرُبُوا عَلَيْهِ بِالْأُفُوفِ﴾ رواه أحمد والترمذي وحسنه، نه ماره برینه ناشکرا بکن و له مزگه و تدا ماره برینه که بکن و ده ف لیدهن. که واته: دروسته سرودی حه لالیش بگوترین، ئینجا که ماره برینه که ته او بوو، بۆ گشت که سیک سوننه ته: پیروزیایی له ژنه که و له میزده که بکاو بلن: ﴿بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، خوا له یه کتریتان پیروژ بکاو به خیر و خوشی له گه ل یه کتریتان کز بکاته وه.

ئینجا که زاوا ده چیته شویتنی به زاو ابونن، سوننه ته: سه لام بکاو دوو په که مت به نیه تی (سُنَّةُ الرَّفَافِ) = سوننه تی بوو کوگواستنه وه بکا، ئینجا مووه کانی پیشه سهری ژنه که ی به دهسته راسته ی خوی بگری و بلن: ﴿بَارَكَ اللَّهُ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنَّا فِي صَاحِبِهِ وَجَمَعَ بَيْنَنَا فِي خَيْرٍ﴾ خوا له یه کتریمان پیروژ بکاو به خیر و خوشی له گه ل یه کتریمان کز بکاته وه.

ئینجا نه م دوعایه بکا: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ﴾ رواه أبو داود بإسناد حسن.

ئینجا هه جارێک و یستیان جیماج بکن سوننه ته: هه ردوکیان خویان بۆ نخۆش بکن و جلو به رگی جوان ده بهر بکن و یه کتری ماچ بکن، به لکو دروسته میزده که ده رمانی به میزیون بۆ جیماکردن به کار بیئنی به و مه رجی زبانی پی نه گه یه نی.

ئینجا هه کاتیک و یستیان ده ست به جیماج بکن بۆ هه ردوکیان سوننه ته بلین: ﴿بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا﴾ رواه الشيخان، (بِسْمِ اللَّهِ)، خوابه له شه یانمان بیاریزه و نه منداله ی ده مانده بیئ شه ویش له شه یان بیاریزه. پیغه مبه رﷺ ده فهرموی: نه گه ره و دوعایه بکن و مندالیکیان له م جیماعه بیئ، شه یان زبانی ل ناوا. جا نه گه ر پیاره که پیندا ناوی هات و په حه ت بوو، وه ها سوننه ته: هه لئه ستن، به لکو مؤلته بدا تا ژنه که شی ناوی دئ و په حه ت ده بیئ.

ئینجا بزانه: دروسته ژن و میرد به گشت نه ندایکی یه کتری له زه ت وه ریگن، به لکو دروسته: نه ندای جیماکردنی یه کتریش بمژن، به لکو دروسته میزده که له لای پشته وه ی ژنه که ش له زه ت وه ریگری به و مه رجی نه ندایه که ی ده ناو کونه که نه نی، چونکه ده ناوانی کونی پشته وه حه رماه، پیغه مبه رﷺ ده فهرموی: ﴿مَلَأُونِ مَنْ أُنِي

(فَصَلِّ) إِنَّمَا يَصِحُّ النِّكَاحُ بِإِجَابٍ وَهُوَ زَوْجَتِكَ أَوْ أَنْكَحْتِكَ. وَقَبُولٍ: بِأَنْ يَقُولَ الزَّوْجُ: تَزَوَّجْتُ، أَوْ نَكَحْتُ،

إِمْرَأَةً فِي ذُبْرَهَا ﴿رواه أصحاب السنن بسند صالح، بهرله عنه تكراوه نه و كه سهى له كوني پشته ودا جيماع له گه ل ژن ده كا.﴾

هروه ها چه پامه: پوداوى جيماع كردنيان بؤ خه لك باس بكن، پتفه مبه ر عليه السلام ده فه رموى: ﴿إِنَّ أَشْرَ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مِثْرَلَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الرَّجُلُ يُفْضَى إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضَى إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا﴾ رواه مسلم، خرابترين كه س له لاي خواى گه وده نه و ژن و ميژده نه: كه جيماع ده كه ن نه ينى به كترى بلاو ده كه نه وه.

ديسان بزانه: هر كاتيك پياو چاوى به نافرته تيكي بيگانه كه وتو دلى گرت، وه ها سوننه ته: بپواته وه جيماع له گه ل ژنه كه سى خوى بكا تاكو له ببرى بچيته وه. نينجا پتفه مبه ر عليه السلام ده فه رموى: ﴿إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ أَنْ تَجِيءَ لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ﴾ رواه الشيخان، هر كاتيك پياو داواى جيماعى له ژنه كه سى كردو ژنه كه ش به بئ عوذ خوى لى قه ده غه كرد، نه وه تا به يانى مه لاتيكي له عنته لى ژده كه ن.

هروه ها سوننه ته: له شهوى هه ينى، يان له پؤژى هه ينى پيش پؤيشتن بؤ جومعه جيماع بكا، جا بزانه: ناوه پؤكى نه م پاشكويه له (تحفة) و (نهاية) و حاشيه كانيان و له (اعانة) وه رگيراوه، هروه ها باسى خؤپه چه تكردن و چه ند باسيكي ترى جيماعيش له باسى (حه ين) دا به سؤژى پوون كرانه وه.

﴿فَصَلِّ: له باسى پوكنه كانى ژن ماره كردن﴾

ماره كردنى ژن له م پينج پوكنه پيك دئ: (الصِّيْفَةُ) گفتوگوى ماره بربن. (الشَّاهِدَانِ) دوو شاهيد. (الْوَلِيُّ) سه رپه رشتكارى ژنه كه. (الزَّوْجُ) ميژده كه. (الزَّوْجَةُ) ژنه كه.

نينجا بزانه: مه رجه له دانيشگه سى ماره بربنه كه دا چوار كه س ناماده بن: به كيكيان (وَلِيِّ) سه رپه رشتكارى ژنه كه، يان وه كيله كه سى. به كيكيان (زَوْجُ) ميژده كه، يان وه كيله كه سى. دووانيان دوو شاهيده كه، تاكو گؤئى له گفتوگوى سه رپه رشتكاره كه و ميژده كه رابگرن.

پوكنى به كه م: گفتوگو، (إِنَّمَا يَصِحُّ النِّكَاحُ بِإِجَابٍ) ماره بربن دروست نابئ ته نها به گوتهى كردنه ژن نه بئ (وَهُوَ) گوتهى كردنه ژن نه وه به سه رپه رشتكارى ژنه كه بليته ميژده كه: (زَوْجَتِكَ) فلانه كيژى خؤم جووت كرد له گه ل تو. (أَوْ يَانَ بَلَى: (أَنْكَحْتِكَ) فلانه خوشكى خؤم كرده ژنى تو.

(وَقَبُولٍ) هم له گه ل گوتهى قبول كردنيش (بِأَنْ يَقُولَ الزَّوْجُ) وه ك ميژده كه به كسه ر به نواى گوتهى سه رپه رشتكاره كه دا بلى: (تَزَوَّجْتُ) فلانه كيژى تو م كرده جووت له گه ل خؤم. (أَوْ يَانَ بَلَى: (نَكَحْتُ) فلانه خوشكى تو م كرده ژنى خؤم.

أَوْ قَبِلْتُ نِكَاحَهَا أَوْ تَزَوَّجَهَا. وَيَصِحُّ تَقْدُمُ لَفْظِ الزَّوْجِ عَلَى الْوَلِيِّ، وَلَا يَصِحُّ إِلَّا بِلَفْظِ
التَّزْوِيجِ أَوْ الْإِنِّكَاحِ، وَيَصِحُّ بِالْعَجْمِيَّةِ فِي الْأَصَحِّ، لَا بِكِنَايَةِ قَطْعًا،

(أَنْ يَانَ بَلَى: (قَبِلْتُ نِكَاحَهَا) قَبُولُ كَرْدِ فَلَانِه كِيژِي تَوْ بَه ژِن بُو خَوْم. (أَنْ يَانَ بَلَى:
(تَزَوَّجَهَا) قَبُولُ كَرْدِ فَلَانِه كِيژِي تَوْ بَه جَووت له گهل خَوْم. واته: به تهنه ووشه ی
(قبولم کرد). ماره برینه که دروست نابین.

هروه ما نه گهر بن ده نگبوونیکي دریزد، یان قسه یه کی بیگانه—که په یوه ندی به ماره برینه وه
نه بن— بکه ویتته نیوان گوته ی (وکی) میرده که، نه وکاتهش ماره برینه که دروست نابین،
هروه که له (تحفة) دا فه رموویه تی.

(وَيَصِحُّ تَقْدُمُ لَفْظِ الزَّوْجِ عَلَى الْوَلِيِّ) دروسته گوته ی میرده که وه پیش گوته ی سه ربه رشتکاره که
بکه وی، وه ک بَلَى: فلانه کیژم قبول کرد به ژنی خَوْم. ئینجا سه ربه رشتکاره کهش بَلَى:
فلانه کیژه ی خَوْم کرده ژنی تو.

(وَلَا يَصِحُّ) ماره برینی ژن دروست نابین (إِلَّا بِلَفْظِ التَّزْوِيجِ أَوْ الْإِنِّكَاحِ) تهنه به ووشه ی
له گهل جوو تکردن، یان کردنه ژن نه بن، چونکه له قورئانی پیروزدا تهنه (تَزَوَّجِ) و
(إِنِّكَاحِ) هاتون، پیغه مبه ریش ﷺ ده فه رموی: ﴿اتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَمَا لَكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ
بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ﴾ رواه مسلم، له خوا بترسن له باره ی ژنه کانتان،
چونکه به نه مینداریه تی خوی گوره نه وانتان وه رگرتون و به ووشه ی خوی گوره دامینی
نه وانتان له خوتان حلال کردوه.

که واته: نه گهر ووشه کانی ماره برینه که نه گوترین، نه وه ماره برینه که دروست نابین، هروه ما
به ووشه ی فروشتون و به خشین و پیشکه شو دامه تو. ماره برینه که دروست نابین.

به لام (وَيَصِحُّ بِالْعَجْمِيَّةِ فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ی راستردا: به زمانه کانی تری جگه له
عه ربه بیش ماره برین دروست ده بن، به مهرجه ی ووشه که—له زمانه دا— به ناشکرای هه مان
واته ی (إِنِّكَاحِ)، یان (تَزَوَّجِ) بگه ی نن، هروه که تازه به کوردی پوونمان کرده وه.

که واپو: به ووشه ی ماره کردن ماره برینه که دروست نابین، هروه که له (تحفة) و (نهایه) له
(شرح ی) (قَبِلْتُ نِكَاحَهَا) پوون کراوه ته وه (لَا بِكِنَايَةِ) هه م به گوته ی ناناشکرا ماره برین
دروست نابین، وه ک بَلَى: کیژه که م له تو حلال کرد (قَطْعًا) به فه رمووده یه کی برپایه وه.

﴿ناگاداری﴾: ماره برین به نووسین دروست نابین، هه رچند میرده که و سه ربه رشتکاره کهش
ویکرا له یه ک شویندا نه بن، هروه که له (مغنی) و (الشروانی) دا فه رموویانه.

به لام دروسته: پیاری لال به نامازه یه کی تیگه یه نه ر ژن له خوی ماره بکاو هه م له
که سیکی تریش ماره ی بکا، جا نه گهر کهس له نامازه که ی تیته ده گه یشت، نه وکاته ده بی

وَلَوْ قَالَ: زَوْجُكَ. فَقَالَ: قَبِلْتُ. لَمْ يَنْعَقِدْ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ قَالَ: زَوْجِي. فَقَالَ: زَوْجُكَ. أَوْ قَالَ الْوَلِيِّ: تَزَوَّجَهَا. فَقَالَ: تَزَوَّجْتُ. صَحَّ، وَلَا يَصِحُّ تَغْلِيْقُهُ، وَلَوْ بَشَّرَ بَوْلِدٍ فَقَالَ: إِنْ كَانَ أَنْثَى فَقَدْ زَوَّجْتُهَا. أَوْ قَالَ:

به ناماژه، یاں به نووسین که سیک بکاته وه کیل: تاکو زنی لیماره بکا، یاں کیژه که ی له که سیک ماره بکا، جا نه گهر هیج وه کیلیکی دهست نه که وتو که سیش له ناماژه که ی تینه ده گیش، نه و کاته له بهر ناچاری ماره برینه که ی به نووسین دروست ده بی، هروه که له (تحفه) و (نهایه) و حاشیه کانیندا پروون کراوه ته وه.

نینجا بزانه: چونیته ی ماره برینی وه کیل له (باسی پنگره کانی سه په رشتکاریه تی) دا پروون ده که ی نه وه، ان شاه الله تعالی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر سه په رشتکاره که گوتی: (زَوْجُكَ) فلانه کیژی خوم کرده جووت له گه ل تَو. (فَقَالَ) میژده که ش به کسه ر گوتی: (قَبِلْتُ) قبولم کرد. واته له مه زیاتری نه گوت (لَمْ يَنْعَقِدْ) ماره کردنه که دانامه زنی و دروست نابی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فه رموده ی راستی مه زه ب، چونکه له لای میژده که وه ووشه ی (انکاح) و (تزووج) و واته که یاں نه گوتراوه.

به لأم (وَلَوْ قَالَ) نه گهر پیشدا میژده که گوتی (زَوْجِي) کیژه که ت بکه جووت له گه لم (فَقَالَ) نینجا باوکه که ش گوتی (زَوْجُكَ) کیژه که م کرده جووت له گه لت (أَوْ قَالَ الْوَلِيِّ) یاں سه په رشتکاره که گوتی (تَزَوَّجَهَا) کیژه که م بکه جووت له گه ل خَوْتُ (فَقَالَ) میژده که ش گوتی (تَزَوَّجْتُ) کرده جووت له گه ل خَوْم. نه وه (صَحَّ) ماره برینه که دروست ده بی، چونکه داوا کردنه که نیشانه ی پازی بوونه و له هردوو لایه وه ش ووشه کان به دروستی گوتراون و وه پیشکه وتنی ووشه ی میژده که ش دروسته، هروه که پابرا.

نینجا بزانه: له گشت نه و حاله تانه ی پابردودا نه گهر ووشه کانی ماره کردن و قبول کردن له لای دوو شاهید- به گالته ش بگوترین، ماره برینه که هر دروست ده بی، هروه که له (تحفه) و (نهایه) دا فه رمویانه، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿لَا تَلَّاتُ جِلْدَهُنَّ جِلْدٌ وَهَزَلُنَّ جِلْدٌ: اَلنِّكَاحُ وَالطَّلَاقُ وَالرَّجْعَةُ﴾ رواه أبو داود و الترمذی و صححه الحاكم، سنن شت هه نه راستیان هر راستی به، گالته پی کردنیشیان هر راستی به: زن ماره کردن، زن ته لاقدان، ته لاق چا کردنه وه.

(وَلَا يَصِحُّ تَغْلِيْقُهُ) دروست نه: هه لواسینی ماره برین به کاتیکه وه، یاں به مه رجیکه وه، وه بلن: هرکاتیک پوژ هه لات دامه تو به ژنایه تی. هم (وَلَوْ بَشَّرَ بَوْلِدٍ) نه گهر موژده ی دراین که مندالیک بووه (فَقَالَ) نه ویش گوتیه پیاویک: (إِنْ كَانَ أَنْثَى فَقَدْ زَوَّجْتُهَا) نه گهر منداله که کیژ بی، نه وه له گه ل تو م جووت کرد. پیاوه که ش قبولی کرد (أَوْ قَالَ)

إِنْ كَانَتْ بِنْتِي طَلَّقَتْ وَاعْتَدَتْ فَقَدْ زَوَّجْتُهَا. فَالْمَذْهَبُ بِطُلَاكِهِ، وَلَا تَوْقِيئُهُ، وَلَا نِكَاحُ الشُّغَارِ: وَهُوَ زَوَّجْتُهَا عَلَيَّ أَنْ تُزَوِّجَنِي بِنْتِكَ وَتُبْضِعَ كُلَّ وَاحِدَةٍ صَدَاقَ الْأُخْرَى.

یان باوکیک گوتی: (اِنْ كَانَتْ بِنْتِي طَلَّقَتْ وَاعْتَدَتْ فَقَدْ زَوَّجْتُهَا) نه گهر کیزه کم م ته لاق درابو (عدة) می ته او بوین، نه وه له گه ل تو م جووت کرد. پیاوه که ش قبولی کرد، نه وه (فَالْمَذْهَبُ بِطُلَاكِهِ) به فرموده ی پاستی مه زه ب له هر سیک مه سه له که دا ماره برینه که به تاله و دروست نیه، چونکه مه لواسینی تی دایه.

به لام نه گهر موژده ی بدریتی که کیزکی بووه، نه ویش باوه پی کرد، نینجا گوتی نه گهر موژده دهره که پاست بکا، نه وه کیزه کم له گه ل تو جووت کرد، نه و کاته ماره برینه که دروست ده بی، هه روه که له زوزیه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه.

﴿ زُن هَيْثَانِي بِهِ (الْمُتَّعَةَ) تَا مَاوِيهيك ﴾

(وَلَا تَوْقِيئُهُ) دروست نیه: ماره برینی زن تا ماویه کی زاندراو، یان نه زاندراو، واته: ماره برینه که به تاله، جا نه گهر به (ولی) دو شاهید ماره برینه کی کرد بی، نه وه ماره یی ژنه کی له سه ر واجب ده بی و هر مندالیکیش له و زن هیتانه پهیدا بیی ده بیته مندالی خوی و سزای زیناشی ناکه ویتته سه ر، هه روه که له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه، واته: به لام میرات له په کتری ناگرن، چونکه ماره برینه که دروست نه بووه ﴿عَنْ سَبْرَةَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَائِمًا بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْبَابِ وَهُوَ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي قَدْ كُنْتُ أَذِلُّكُمْ فِي الإِسْتِمَاعِ مِنَ النِّسَاءِ، وَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ ذَلِكَ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ مِنْهُنَّ شَيْءٌ فَلْيُخَلِّ سَبِيلَهَا، وَلَا تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا﴾ رواه مسلم و ابو داود و النسائي، له (حَجَّةُ الْوِدَاعِ) دا پیغه مبه ربه له نیوان قوپنه ی (حَجْرُ الْأَسْوَدِ) و ده رگی (كَعْبَةُ) دا پاوه ستابو و ده یه رموو: هُوَ خَلِّكِنَه له مه و بییش نیزیم دابو به (مُتَّعَةَ) بُو ماویه که زن بهینن، نیستاش خوی گوره نه و جوره زن هیتانه ی به په کجاری حه رام کرد تا دنیا و ویران ده بی حه لال نابیتته وه، جا هه ر که سیک ئافره تیکی له و جوره ئافره تانه ی له لایه با وازی لبینن و هه ر شتیکیشی داوه تی نابی لبی بستینیتته وه.

واته: نه و جوره زن هیتانه له سه رته ی نیسلامدا به هوی ناچاری حه لال بوو، نینجا له (حَجَّةُ الْوِدَاعِ) دا به په کجاری حه رام کرا.

﴿ زُن بِهِ ژنه ی نادروست ﴾

(و) هه روه ها ﴿لَا نِكَاحَ الشُّغَارِ﴾ رواه مسلم، زن به ژنه ی بی ماره بییش دروست نابی (و هُو) نه و (نِكَاحُ الشُّغَارِ) هی که ده غه کراوه، نه وه یه سه ر په رشتکاره که بلن: ﴿زَوَّجْتُهَا عَلَيَّ أَنْ تُزَوِّجَنِي بِنْتِكَ وَتُبْضِعَ كُلَّ وَاحِدَةٍ صَدَاقَ الْأُخْرَى﴾ رواه الشيخان، کیزه کی خوم له گه ل

فَيَقْبَلُ، فَإِنْ لَمْ يُجْعَلِ الْبُضْعُ صَدَاقًا فَلَا أَصْحَ الْأَصْحَةُ، وَلَوْ سَمِيًا مَالًا مَعَ جَعْلِ الْبُضْعِ
 صَدَاقًا بَطْلٌ فِي الْأَصْحِ، وَلَا يَصِحُّ إِلَّا بِحَضْرَةِ شَاهِدَيْنِ،

تر جوت کرد له سهر نهو مهرجهی توش کیژه که ت له گه ل من جوت بکهی و دامینی هر
 کیژیکیش مارهیی کیژه که ی تر بن (فیعقل) جا میرده که ش قبول بکا.
 جا هوی دروست نه بونه که ش نهویه: دامینی هر نافرہ تیکیان ده بیته هاویه ش له
 نیوان میرده که و نافرہ ته که ی تر، نهوش ناگوجن، که و ابو: (فإن لم يجعل البضع صداقاً)
 نه گه ر دامینه که نه کریته مارهیی و هج مارهیی تریش داندری، نهوه (فالأصح الصحه) به
 فرموده ی راستتر: ماره برینه که ی هر دوو نافرہ ته کان دروست ده بی و بق هر
 یه کیژیکیشان (مهر المثل)، واته: مارهیی هاووینه له سهر میرده که ی واجب ده بی، هر وه
 له زوری ی سه رچاوه کانداه فرمودیانه.

به لام (وَلَوْ سَمِيًا مَالًا مَعَ جَعْلِ الْبُضْعِ صَدَاقًا) نه گه ر بق هر نافرہ تیک هندیک مال له گه ل
 دامینی نافرہ ته که ی تر ویکرا کردنیانه مارهیی، نهوه (بطل في الأصح) ماره برینه که به تال
 ده بی له فرموده ی راستتر، چونکه هاویه شیه که ی پرا بردوی تن دایه.
 جا نهوش و ده گه یه نی: نه گه ر بق هر نافرہ تیکیان ماره ییه کی سه ریه خق دابندری
 باسی دامینه که نه کریت، نهو کاته ماره برینه که ی هر دووکیان دروست ده بی، وه ک نهو ژن
 به ژنه ی کورده واریش نهوهایه.

نَامُوزْگَارِي: نهی موسولمانی پزدار، هر چند ژن به ژنه جو شیوه ی پابرا- حاله، به لام
 له کومه لگه ی نیستادا کاریکی ناپه سنده، چونکه به زوری وا روده دا: نه گه ر لایه نیک ناکوک
 بنو به یه که وه نه گوجین، نهو ناکوکیه کار ده کاته سه ر لایه نه که ی تریش وای لادی
 شیرازه ی هر دوو خیزانه کان تیک ده چی، راسته: ژن به ژنه نه رکی ژن هیتان کم
 ده کاته وه، به لام نه گه ر به فرمانه کانی پیغه مبه ر ﷺ په فتار بکه ین و ماره یی کم
 دابنن و له سهر بنچینه ی ناین ژن بهینن و کیژ به شوو بده ین، نهو کاته ش نه رکی ژن
 هیتان کم ده بیته وه و باره که له سهر شانی لاوه کانمان سوکتر ده بی.

﴿ شَاهِدَهُ كَانِي مَارِهَبْرِين ﴾

روکنی دووم: شاهیده کان (وَلَا يَصِحُّ إِلَّا بِحَضْرَةِ شَاهِدَيْنِ) ماره برین دروست نابی ته نها به
 ناماده بیونی دوو شاهید نه بی: له دانیشگی ماره برینه که دا، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی:
 ﴿لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّ وَشَاهِدَيْ عَدْلٍ، وَمَا كَانَ مِنْ نِكَاحٍ عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ فَهُوَ بَاطِلٌ﴾ حدیث صحیح
 رواه ابن حبان، هج ماره برینیک دروست نابی ته نها به سه رپه رشتکاریکو دوو شاهیدی
 داپه ره وه نه بی، هر ماره برینیک بی سه رپه رشتکارو دوو شاهید بی، نهوه به تاله.

وَشَرَطُهَا: حُرِّيَّةٌ وَذُكُورَةٌ وَعَدَالَةٌ وَسَمْعٌ وَبَصَرٌ، وَلِىُّ الْأَعْمَى وَجَهٌ، وَالْأَصْحُ الْأَعْقَادُ
بِابْنِي الزُّوجَيْنِ وَعَدُوَّتُهُمَا، وَيَتَعَقَّدُ بِمَسْتَوْرِي الْعَدَالَةَ عَلَى الصَّحِيحِ، لَا مَسْتَوْرٍ إِلَّا سَلَامٌ
وَالْحُرِّيَّةُ،

(وَشَرَطُهَا) مهرجی هردو شاهیده کان: (حُرِّيَّة) دهبی نازاد بن کویله نه بن (وَذُكُورَةٌ) پیانو
بنو بالغو عاقل بن، نافرته و مندالو شیت نه بن (وَعَدَالَةٌ) دادپه روه رین و فاسق نه بن.
(و) هرهوها مهرجه: (سَمْعٌ وَبَصَرٌ) شاهیده کان بیسنو له زمانی (وَلِىُّ) کو میترده که تیبگه نو
همه بیبن، به لام (وَلِىُّ الْأَعْمَى وَجَهٌ) له باره ی کویر فه رموده یه کی بی هیزیه یه: که دروسته
بیته شاهید، اته: به فه رموده ی راستر دروست نیه کویر بیته شاهید، هرچه ند ژن
و میترده که ش بناسن، هروه که نه گره له تاریکاییه کی به هیزیشدا بی دروست نیه چاوساغ
بیته شاهید، هروه که له (تحفة) کو (نهایه) دا فه رمویانه.

نینجا بزانه: له مهزه بی نیمام (أبی حنیفة) دا دروسته: هردو شاهیده کان (فاسق) بن،
همه دروسته: هردو کیان کویر بن، همه دروسته: پیاوئیک و دوو نافرته تیش بینه شاهیدی
ماپه برینه که، هروه که له (مجمع الانهر) دا فه رمویه تی، که وابو: له حاله تی پیویستی دا
دروسته: له هرسیک مهسه له دا (تقلید) ی مهزه بی (حنفی) بگری.

﴿ نَاگَادَارِ ﴾: مهرجه له دانیشگی ماره برینه که دا هردو شاهیده کان ژنه که و میترده که
بیبن، یان به ناو و نه ژادا بیانناسن، هروه که له (تحفة) دا پوون کراوته وه.

هرهوها دروست نیه خودی سرپه رشتکارئکی دیارکراویش بیته شاهید، اته: وه که
باوکه که، یان تاکه برایه که، یان تاکه مامه که، یه کیئک بگاته وه کیل بوماره برینه که و به
خویشی بیته شاهید، به لام نه گره له سن برایان یه کیئکیان بیته سرپه رشتکارو
دووانیشیان بینه شاهید، نه و کاته دروست ده بی، چونکه ته نها دوو برایه که دیارکراو نین بؤ
سرپه رشتکاره تی، هروه که له ژوریه ی سرچاوه کاندا فه رمویانه.

که وابو: (وَالْأَصْحُ) به فه رموده ی راستر: (اَنْعِقَادُهُ بِابْنِي الزُّوجَيْنِ) ماره برینه که
داده مزئی به شاهیدی دوو کوپی ژن و میترده که، یان دوو کوپی ته نها یه کیئکیان، یان
به هردو باپیره ی ژن و میترده که، یان به براو باوکی میترده که، همه (وَعَدُوَّتُهُمَا) به
شاهیدی دوو دوژمنی ژن و میترده که (و) هرهوها (يَتَعَقَّدُ بِمَسْتَوْرِي الْعَدَالَةَ) ماره برینه که
داده مزئی به دوو شاهیدی وه: که دادپه روه ریه که یان داپوشراو بی و هیچ فاسقییان
نه زاندرابی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فه رموده ی راست (لَا مَسْتَوْرٍ إِلَّا سَلَامٌ وَالْحُرِّيَّةُ) نه که به
دوو شاهیدی وه: که ئیسلامیه تی، یان نازادیه تیبیان داپوشراو بی و نه زاندری: نایا
موسولمانن، یان نازادن، یان نا.

وَلَوْ بَانَ فَسَقُ الشَّاهِدِينَ عِنْدَ الْعَقْدِ فَبَاطِلٌ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَإِنَّمَا يَبِينُ بَيِّنَةٌ أَوْ اتِّفَاقُ الزَّوْجَيْنِ، وَلَا أَثَرَ لِقَوْلِ الشَّاهِدِينَ: كُنَّا فَاسِقِينَ. وَلَوْ اعْتَرَفَ بِهِنَّ الزَّوْجُ وَأَكْثَرَتْ فُرُقَ بَيْنَهُمَا وَعَلَيْهِ نَصْفُ الْمَهْرِ إِنْ لَمْ يَدْخُلْ بِهَا وَإِلَّا فَكُلُّهُ، وَيُسْتَحَبُّ الْإِشْهَادُ عَلَى رِضَا الْمَرْأَةِ حَيْثُ يُعْتَبَرُ رِضَاهَا وَلَا يُشْتَرَطُ.

(وَلَوْ بَانَ فَسَقُ الشَّاهِدِينَ عِنْدَ الْعَقْدِ) نه گهر ناشکرايو: له کاتی ماره بپینه که دا هر دوو شاهیده کان (فاسق) بون و (تقلید) شیان نه کردبو، نه وه (فَبَاطِلٌ عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فهرمووده ی پاستی موزه ب ماره بپینه که به تاله، به لام نه گهر گشتیان (تقلید) ی نه و زانایانه یان کردبو: که پینکه یان داوه به شاهیدو (ولی) ی فاسق ژن ماره بکری. نه و کاته به تال نابو و ماره بپینه که دروست بووه، هر وه که له (فصل) ی داهاتوودا پوونی ده که ینه وه، ان شاهه تعالی (وَإِنَّمَا يَبِينُ بَيِّنَةٌ أَوْ اتِّفَاقُ الزَّوْجَيْنِ) فاسقی ی شاهیده کانیش ته نها به دوو شاهید، یان به پینکه و تنی ژن و میرده که ناشکرا ده بی، که واته: (وَلَا أَثَرَ لِقَوْلِ الشَّاهِدِينَ: كُنَّا فَاسِقِينَ) نه گهر شاهیده کان بلین: له کاتی ماره بپینه که دا نیمه فاسق بوین، نه وه هیچ کار له ماره بپینه که ناکا.

(وَلَوْ اعْتَرَفَ بِهِنَّ الزَّوْجُ) نه گهر میرده که دانی نا: که هر دوو شاهیده کان فاسق بون، به لام (وَأَكْثَرَتْ) ژنه که ش گوتی: پاست ناکا، نه وه نه گهر له کاتی ماره بپینه که دا (تقلید) نه کرای (فُرُقَ بَيْنَهُمَا) واجبه: ژنه که و میرده که لیک جیا بکری نه وه، هم (وَعَلَيْهِ نَصْفُ الْمَهْرِ إِنْ لَمْ يَدْخُلْ بِهَا) له سهر میرده که ش واجبه نیوه ی ماریه که بداته ژنه که نه گهر جیماعی له گهر نه کردبی (وَإِلَّا فَكُلُّهُ) به لام نه گهر جیماعی له گهر کردبی، نه و کاته واجبه: هر موو ماریه که ی بداتی.

(وَيُسْتَحَبُّ الْإِشْهَادُ عَلَى رِضَا الْمَرْأَةِ) سوننه ته له سهر رازی بوونی ژنه که ش شاهید بگیری، واته: له لای دوو شاهید بلین: من رازیمه، یان نینزم دا مارهم بکا (حَيْثُ يُعْتَبَرُ رِضَاهَا) له و حاله ته ی که رازی بوونی پتویست بی: وه ک بیوه ژن بی، یان باوکی نه مابین و برابره که ی، یان مامی ماریه ی بکا، به لام (وَلَا يُشْتَرَطُ) شاهید گرتنه که مارج نیه بز دروست بوونی ماره بپینه که، به لکو ته نها رازی بوونی نافرته که مارج، که وابو: نه گهر باوه پینکراویک بلین: نافرته که رازی به. دروسته ماره بکری، هر وه که له (تحفة) و (نهایه) دا پوون کراوه ته وه.

(رَوَاهُ ابْنُ أَبِي عَرَبَةَ) (ولی) سه ره پهرشتکار، مارج: موسولمان بی، نازاد بی، بالغ بی، عاقل بی، نیرینه بی، دادپه روه ری، له نیحرامدا نه بی، به خوشی خوی بی و به زور لیکردن ماره بپینه که ی پنه که ن، هر وه که له هر دوو (فصل) ی داهاتوودا به درژی پوونی ده که ینه وه، ان شاه الله تعالی.

(فَصَلِّ لَأْتَزُوجَ امْرَأَةً نَفْسَهَا بِإِذْنٍ وَلَا غَيْرَهَا بِوَكَالَةٍ، وَلَا تَقْبَلُ نِكَاحًا لِأَحَدٍ،

روگنی چوارهم: میرده که، مهرجه: به خویشی خوئی بی، به زودایکردن ژنه که ی لی تماره نه کن، له نیحرامدا نه بی، دیارکراو بی، واته: به دیتن، یان به نه ژاد بناسری و بزاندری نه و ژنه ی لی تاله .

روگنی پینجه م: ژنه که، مهرجه: له ژیر ماره ی که سیکی تردا نه بی، له (عِدَّة) ی که سیکی تردا نه بی، له نیحرامدا نه بی، دیارکراو بی، واته: به دیتن، یان به نه ژاد بناسری، که واته: دروست نابی نه و جزره نافرته ماره بکری: که له ژیر ماره ی که سیکی تردایه، یان له (عِدَّة) ی که سیکی تردایه، به لام نه گهر ژنه که له (عِدَّة) ی خوئی دا بی: وه که ته لایک، یان سووی که وتبی، یان به هله جیماعی له گه ل کردبی، نه و کاته دروسته له و (عِدَّة) یه دا له خوئی ماره بکا، هه روه که له (بغیة المسترشدين) دا فرمویه تی.

هه روه ها نه گهر باوکیک بلئی: له کیژه کانی خوم یه کیکیانم کرده ژنی تو. نینجا میرده که ش یه کیکیانی قبول کرد، نه و نه گهر هه روکیان له دلدا مه به ستیان کیژیکی دیارکراوی، نه و هه ماره برینه که دروست ده بی، به لام نه گهر مه به ستیان لیک جیاوازی بی، یان کیژیکی دیارکراویان مه به ست نه بی، نه و کاته ماره برینه که به تاله و دروست نابی.

هه روه ها نه گهر باوکه که بلینته سوو پیاوان: نه م کیژم کرده ژنی یه کیکتان. نینجا یه کیکیان قبولی کرد، نه و به هیچ جزیک دروست نابی، هه روه که له (تحفة) و (نهایة) و حاشیه کانیاندا روون کراوه ته وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِأَسَىٰ لَهُ وَهُوَ سَهْرٌ بِرِشْتَكَارَانِهِ زَن مَارِه دِه كَن ﴾

(لَأْتَزُوجَ امْرَأَةً نَفْسَهَا بِإِذْنٍ) دروست نیه: هیچ نافرته تیک به خوئی خوئی له پیاویک ماره بکا: نه به نیزی سهرپرشتکاره که ی و نه به بی نین.

هم (وَلَاغَيْرَهَا بِوَكَالَةٍ) دروست نیه: نافرته تیکی تری جگه له خویشی له پیاویک ماره بکا: نه به وه کیلیه تی و نه به سهرپرشتکاریه تی، هم (وَلَا تَقْبَلُ نِكَاحًا لِأَحَدٍ) دروست نیه هیچ ماره برینیکیش بۆ هیچ پیاویک قبول بکا: نه به وه کیلیه تی و نه به سهرپرشتکاریه تی، به به لگه ی حه دیسه که ی ﴿لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّهَا﴾ ی پابروو، هم له حه دیسیکی تردا پیغه مبه ر عليه السلام ده فرموی: ﴿لَا تَزُوجُ الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ وَلَا الْمَرْأَةَ نَفْسَهَا﴾ رواه الدارقطني على شرط الشيخين، دروست نیه نافرته نافرته ماره بکا، هم دروست نیه: خودی خویشی ماره بکا.

نینجا بزانه: دروسته سهرپرشتکاره که نافرته تیک بکاته وه کیلی خوئی تا کو نافرته ته که پیاویک بکاته وه کیلی سهرپرشتکاره که بۆ نه وه ی کیژه که ی، یان خویشکه که ی له پیاویک ماره بکا، هه روه که له زوری ی سهرچاوه کاندای فرمویان.

وَالْوَطْءُ فِي نِكَاحِ بِلَا وَلِيٍّ يُوجِبُ مَهْرَ الْمِثْلِ لِأَلْحَدِ،

(وَالْوَطْءُ فِي نِكَاحِ بِلَا وَلِيٍّ) جیما عکردنی میزد له گهل نهو ژنه ی به بی سهر پهرشتکار خوی لماره کروهو (تقلید) ی هیج زانایه کیشی نه کروه (يُوجِبُ مَهْرَ الْمِثْلِ) ماره ی هاووینه له سهر میزده که ی واجب ده کا، نه ک ماره ی ناوبراو، چونکه ماره برینه که به تاله و دروست نه بوه، پیغه مبه بر علیه السلام ده فهرموی: ﴿أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ بِغَيْرِ إِذْنٍ وَلَيْهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ، فَإِنْ دَخَلَ بِهَا فَلَهَا الْمَهْرُ بِمَا اسْتَحَلَّ مِنْ فَرْجِهَا﴾ صححه ابن حبان و غیره، هر نافرته تیک به بی نیزی سهر پهرشتکاره که ی خوی ماره بکا، نهو ماره برینه که ی به تاله، جا نه گهر میزده که جیما عی له گهل کرد، نهو مافی ماره یی هه یه به هوی حه لاکرندی دامینه که ی.

(لَا الْحَدَّ) به لام سزای زینا له سهر هیچیکیان واجب نابن، چونکه له حه دیسه که دا باسی نه کراوه، زانایانیش فهرموده ی جیاوازیان هه یه له باره ی دروستبوونی ماره برینه که.

که وابو: نه گهر ژنه که و میزده که بۆ نهو ماره برینه (تقلید) ی زانایه کیان کریدی، یان داوهرتیک شهرعی بریاری دروستبوونی بۆ دابن، نهو کاته ماره برینه که به مه زه بی (شافعی) ش دروست ده بن، هرروه که له (تحفة) ی حاشیه کانی دا فهرموویانه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾ یه که م: له مه زه بی نیمان (أبی حنیفة) دا: دروسته نافرته به بی نیزی سهر پهرشتکاره که ی له لای دوشاهید خودی خوی له پیاویک ماره بکا، به و مهرجه ی نافرته که بلوغی بوین و عاقلیش بن، هرروه ها دروسته نافرته که پیاویک بکاته وه کیلی خوی تا کو له پیاویکی تری ماره بکا، هرروه که له کتیه کانی خویاندا فهرموویانه.

جا بۆ دروستبوونی نهو جوړه ماره برینه پیویسته: میزده که و ژنه که و هر دو شاهیده کان (تقلید) ی نیمان (أبی حنیفة) بکه ن، نه گینا: ماره برینه که دروست نابن، هرروه که له (تحفة) دا فهرموویته ی، جا نه گهر نافرته که بۆ ماره برینی خوی وه کیلی گرت، نهو کاته واجبه: وه کیله که ش (تقلید) بکا، والله أعلم.

دووم: زانایان له سهر نهو ره پیکه وتون: که - جگه له (مُجْتَهَد) - بۆ هیج که سیتی تر دروست نیه هیج کرداریک بکا تا (تقلید) ی نهو زانایه ده کا: که ریگای داوه، که واته: هر ماره برینیک زانایان فهرموده ی جیاوازیان له باره ی هه بن، بۆ هیج که سیک دروست نیه نهو ماره برینه بکا تا (تقلید) ی نهو زانایه ده کا که دروستی کروه.

واته: نه گهر (تقلید) نه کرئ ماره برینه که دروست نابن، که واته: نه گهر (ولیی) و شاهیده کان (فاسق) بنو به مه زه بی (الشافعی) ماره برینه که بکه ن، پیویسته: (ولیی) و میزده که و شاهیده کان گشتیان (تقلید) ی نهو زانایانه بکه ن که ریگایان داوه: به (ولیی) ی (فاسق) و شاهیدی (فاسق) ژن ماره بکرئ، هرروه که له (تحفة) دا ناوه پوکی نه م ناگاداریه پوون کراوته وهو، له (فصل) ی داهاتو شدا ناوی زانایه کان ده لئین: بن شاول الله تعالی.

وَيُقْبَلُ إِقْرَارُ الْوَلِيِّ بِالنِّكَاحِ إِنْ اسْتَقْلَلَ بِالْإِنْشَاءِ وَإِلَّا فَلَا، وَيُقْبَلُ إِقْرَارُ الْبَالِغَةِ الْعَاقِلَةِ بِالنِّكَاحِ عَلَى الْجَدِيدِ، وَاللَّابِ تَرْوِيجُ الْبِكْرِ صَغِيرَةً أَوْ كَبِيرَةً بِغَيْرِ إِذْنِهَا، وَيُسْتَحَبُّ اسْتِنْدَانُهَا،

(وَيُقْبَلُ إِقْرَارُ الْوَلِيِّ بِالنِّكَاحِ) دانهيئانی سرپه رشتکاره که به ماره برپینه که قبول ده کری: (إِنْ اسْتَقْلَلَ بِالْإِنْشَاءِ) نه گهر سرپه رشتکاره که له کاتی دانهيئانه که دا سرپه خؤ بی بق ماره کردنه که، وهک باوک، یان باپیره بلئی: ثم کیزم له فلانکه س ماره کردوه. بهو مرجعی فلانکه سه کهش هاوچه شنی ژنه که بی، هر چند کیزه کهش بلئی: راست ناکا (وَالِأ) به لام نه گهر سرپه رشتکاره که بق ماره کردنه که سرپه خؤ نه بی: وهک میزده که هاوچه شن نه بی، یان کیزه که بیوه ژن بی، یان سرپه رشتکاره که: مام، یان برا بی، نه وه (فَلَا) دانهيئانه که می قبول نا کری.

(و) هروه ما (يُقْبَلُ إِقْرَارُ الْبَالِغَةِ الْعَاقِلَةِ بِالنِّكَاحِ) دانهيئانی ژنه کهش به ماره برپینه که قبول ده کری نه گهر بلوغی بویی و عاقلیش بی، جیاوازی کچو بیوه ژن نیه، وهک بلئی: من له فلانه پیاوه ماره کراوم. به لام بهو مرجعی میزده کهش بلئی: راست دهکا. هر چند سرپه رشتکاره که و شاهیده دیارکراوه کانیشی بلئین: راست ناکا (عَلَى الْجَدِيدِ) له سره فرموده ی نوی نیامی (الشافعی).

﴿ ماره کردنی کچو بیوه ژن ﴾

(وَاللَّابِ تَرْوِيجُ الْبِكْرِ) بق باوک دروسته کیزه که می خوی ماره بکا بهو مرجعی کیزه که کچ بی بیوه ژن نه بی - جا کچه کهش: (صَغِيرَةً أَوْ كَبِيرَةً) بچوک بی، یان گه وره بیو بلوغی بویی (بِغَيْرِ إِذْنِهَا) بی نه وهی کچه که نیزی بدا، به لام (وَيُسْتَحَبُّ اسْتِنْدَانُهَا) سونته ته نیزی کچه که وه ریگری نه گهر بلوغی بویی و عاقلی ه بی، چونکه پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿الْيَبُّ أَحَقُّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا، وَالْبِكْرُ تُسْتَأْمَرُ وَإِذْنُهَا سُكُونُهَا﴾ رواه مسلم، بیوه ژن مافی زیاتره - بق پازی بون - له سرپه رشتکاره که می خوی، کچیش نیزی ورده گیری و نيزندانه که شی بی ده نگبوینه تی.

هروه ما نیامی (أبو بکر رضی الله عنه) حه زه تی (عائشة رضی الله عنها) له ته منی شش سالی له پیغمبر ﷺ ماره کرد. که واته: نهو نيزن وهرگرتنه ی له حه دیسه که فرمائی پی کراوه، زانایان به سونته تیان داناوه، هروه که (مغنی) دا فرموده ی تی.

﴿ ناکاداری ﴾: بهم حهفت مرجانه دروسته باوک به بی نيزن کچه که می ماره بکا: یه کم: هیچ نورمنایه تی له نیوان کچه که میزده که دا نه بی. دووم: نورمنایه تی ناشکرا له نیوان کچه که باوکه که می دا نه بی. سنی یه: له پیاویکی هاوچه شنی خوی ماره ی بکا. چوارم: له کاتی ماره برپینه که دا به نه ندازه ی ماره یی هاویئنه ی کچه که میزده که مالی ه بی.

وَلَيْسَ لَهُ تَزْوِيجٌ نَّيْبٌ إِلَّا بِإِذْنِهَا، فَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً لَمْ تُزَوَّجْ حَتَّى تَبْلُغَ، وَالْجَدُّ كَالْأَبِ عِنْدَ عَدَمِهِ، وَسَوَاءٌ زَالَتْ الْبَكَارَةُ بِوَطْءٍ حَلَالٍ أَوْ حَرَامٍ، وَلَا أَثَرَ لِرِوَالِهَا بِلَا وَطْءٍ كَسَقَطَ فِي الْأَصْحِ.

جا نه وانه مهرجی دروستبویون بون، ههروهه باوقه که گونا هبار نه بی، مهرجی پیئجه م: به ماره بی هاوویته بی. شه شه م: به پاره ی شاره که بی. ههفته م: به ماره بی حازر-نه قهرز- ماره ی بکا، ههروه که زوریه ی سرچاوه کانداهه رموویانه.

ئینجا بزانه: نه گهر ئافره ته که ئیزنی وه ریگری و پازی بی، نه و ههفته مهرجانه هیچیان پیویست نابن، ههروهه ماره که ی چواره م له سهه فرموده ی به هیزتر بوو، به لام چه ند زانایه که فتوایان داوه: که نه گهر میزده که له کاتی ماره بریندا به نه ندازه ی ماره بیه که ش مالی نه بی، ماره برینه که هه دروست ده بی، ههروه که له (فتح المعین) و (بغیة المسترشدين) دا فرموویانه.

که و ابو: دروسته له م هسه له یه دا: (تقلید) ی نه و زانایانه بکری، به لام نه گهر به (فتوای) نه و زانایانه نه کری و میزده که ش به نه ندازه ی ماره بیه که مالی نه بی، نه و کاته پیویسته-بق دروستبونی ماره برینه که-: به نه ندازه ی ماره بیه که شتیک به به خشین، یان به قهرز بدریته میزده که، ههروه که له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَلَيْسَ لَهُ تَزْوِيجٌ نَّيْبٌ) بق باوک دروست نیه: کیژه بیوه ژنه که ی ماره بکا (إِلَّا بِإِذْنِهَا) ته نها به ئیزنی بیوه ژنه که نه بی، به به لگی هه دیسه که ی پابردو، که و ابو: (فَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً) نه گهر بیوه ژنه که بچوک بوو، واته: بلوغی نه بو بی، نه وه (لَمْ تُزَوَّجْ حَتَّى تَبْلُغَ) دروست نیه ماره بکری تا بلوغی ده بی، به لام نه گهر بیوه ژنه که شیت بی، نه وه دروسته ماره بکری، جا بلوغی بو بی، یان نا (وَالْجَدُّ كَالْأَبِ عِنْدَ عَدَمِهِ) باپیره، واته: باوکی باوک وه کو باوکه، نه گهر باوکه که نه مابی، یان که لکی ماره برینی نه بی.

(وَسَوَاءٌ زَالَتْ الْبَكَارَةُ بِوَطْءٍ حَلَالٍ أَوْ حَرَامٍ) یه کسانه و جیاوازی نیه بیوه ژنه که: کچینی که ی به جیماعیکی هه لال نه مابی، یان به جیماعیکی هه پام: وه کو زینا، ههروهه یه کسانه جیماعه که: به خوشی خوی بو بی، یان به زورلیکردن، یان له خه ودا بو بی.

به لام (وَلَا أَثَرَ لِرِوَالِهَا بِلَا وَطْءٍ) هیچ کار له کچایه تی ناکا نه گهر کچینی که ی بی جیماع لاجو بی: (كَسَقَطَ) وه که وتتیک، یان به په نجه، یان به خویتی هه یز کچینی که ی لاجو بی، واته: نه مه هه ره به کچ داده ندری (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

﴿ ناکاداری ﴾: نه گهر له ئیزن وه رگرتندا فیل له ئافره ته که کراو پی ی گوت: پازی ده بی له فلانکه س ماره ت بکه م؟ نه ویش وه لاهی داوه و گوتی: به ئی پازیمه له فلانکه س ماره م

وَمَنْ عَلَى حَاشِيَةِ النَّسَبِ كَأَخٍ وَعَمٍّ لَا يُزَوِّجُ صَغِيرَةً بِحَالٍ، وَتَزْوُجُ الْيَتِيمَ الْبَالِغَةَ بِصَرِيحِ الْإِذْنِ، وَيَكْفِي فِي الْبِكْرِ سُكُوتُهَا فِي الْأَصْحَحِ، وَالْمُعْتَقُ وَالسُّلْطَانُ كَالْأَخِ،

بگهی. جا له راستی شدا هم ناوه ناوی که سه که نه بو، نه وه نه گهر نافرته که له نيزندانه که یدا ناماژه ی بۆ پیاوه که کردبئ، وه بلی: له م پیاوه مارهم بگه. نه وه ماره برینه که دروست ده بئ، به لام نه گهر ناماژه ی بۆ نه کردبئ و ناوه که شی به هه له گوترابئ، نه وه ماره برینه که دروست نابئ، جا مه سه له ی فیلگردن له میرده که ش هه نه وه یه، هه وه که له (تحفة) دا لیره وه له باسی په شیمانئ ماره بریندا پوهن کراوه ته وه.

(وَمَنْ عَلَى حَاشِيَةِ النَّسَبِ) نه وه سه ربه رشتکاره ی له سه ر پۆخی نه ژاده: (كَأَخٍ وَعَمٍّ) وه کو براو مامو و برازاو ماموژا... هه تدا (لَا يُزَوِّجُ صَغِيرَةً بِحَالٍ) بۆ هه چیکیان دروست نیه به هه چ جۆرئک نافرته تی بچوک ماره بگا، واته: که بلوغی نه بو بئ، جیاوازی که و بیوه ژن نیه، هه وه ها نه گهر نافرته که بلوغیشی بو بئ - به بئ نيزن - بۆ هه چیکیان دروست نیه ماره ی بگا، به لام به نيزنی نافرته که دروسته.

که و ابو: (وَتَزَوِّجُ الْيَتِيمَ الْبَالِغَةَ بِصَرِيحِ الْإِذْنِ) بیوه ژنیکی بالغ و عاقل به نيزندانئکی ناشکرا دروسته ماره بکرئ، جا باوکی ماره ی بگا، یان سه ربه رشتکارئکی تر، وه که بلی: باوکی خۆم، یان برای خۆم، یان مام نيزندا له فلانکه سه مارهم بگا. هه وه ها دروستیشه بلی: باوکم، یان برام کرده وه کیلی خۆم مارهم بگا، یان پازیمه مارهم بگا. جا نه گهر لال بوو، پیوسته به ناماژه بلی: پازیمه مارهم بگا.

به لام (وَيَكْفِي فِي الْبِكْرِ سُكُوتُهَا) له باره ی نيزندانئ که بی ده نگبونه که ی به سه، واته: هه رکتایک نيزنی لیره گرگا، نه گهر بی ده نگ بوو، نه وه نیشانه ی پازی بوونیه تی (فِي الْأَصْحَحِ) له فه رموده ی راستتردا، به به لگه ی هه دیسه که ی پابردو، جا باوکی ماره ی بگا، یان سه ربه رشتکارئکی تر.

ئینجا بزانه: که شی و بیوه ژنی شی و وه کو مندالن، واته: نيزندانه که یان به که که نابئ، هه وه ها بی ده نگبونی که ته نها بۆ ماره برینه که به سه و به پازی بوون داده ندرئ، به لام بۆ که مکرده وه ی ماره ی هاوینه به سه نیه، واته: مه رجه به زوبان بلی: پازیمه به وه ماره یه که مته ماره بکریم. هه وه که له زۆریه ی سه رچاوه کانداهه رموویانه.

(وَالْمُعْتَقُ وَالسُّلْطَانُ كَالْأَخِ) نازادکه رو کاربه ده ست وه کو برانه، واته: به بئ نيزن ناتوانن: نه که و نه بیوه ژن ماره بگه ن.

﴿ نَاگاداری ﴾: له مه زه بی نیمام (أبى حنيفة) دا: باوک و باپیره وه گشت سه ربه رشتکارئکی تریش بۆ یان دروسته: بیوه ژنی شی و ماره بگه ن: جا گه وه بئ، یان بچوک

وَأَحَقُّ الْأَوْلِيَاءِ أَبٌ ثُمَّ جَدٌّ ثُمَّ أَبُوهُ ثُمَّ أَخٌ لِأَبَوَيْنِ أَوْ لِأَبٍ ثُمَّ ابْنُهُ وَإِنْ سَفَلَ ثُمَّ عَمٌّ ثُمَّ سَائِرُ الْعَصَبَةِ كَالْإِرْثِ، وَيُقَدَّمُ أَخٌ لِأَبَوَيْنِ عَلَى أَخٍ لِأَبٍ فِي الْأَظْهَرِ،

بئ، هر وه ها بؤ گشت سهر پهر رشتكار ك نروسته: نافر ه تى بچوك - كه بلوغى نه بوئى - ماره بكن، هر چند بيوه ژنيش بئ، جا نه گهر باوكو باپيره مارهى كر بئ، نه وه ماره برينه كهى ده چه سبؤو نه گهر بلوغيشى بيئ مافى په شيمانى نيه، هر چند ميژده كه شى هاوچه شنى خؤى نه بوو به كه مترش له مارهى هاووئنه ماره كر ابئ، به لام نه گهر - جگه له باوكو باپيره - سهر په شتكاره كانى تر ماره يان كرد، نه وه نه گهر له هاوچه شنى خؤى ماره كر ابئو به مارهى هاووئنهش ماره كر ابئ، نه وه ماره برينه كهى نروسته، به لام هركا نيك نافر ته كه بلوغى بوو، يان له نواى بلوغ بوون ه وائى ماره برينه كهى زانى، بؤى نروسته: په شيمان بيئته وه ماره برينه كه - له لاي قازى - هه لبوه شينئته وه، به لام نه گهر له هاوچه شنى خؤى ماره نه كر ابئ، يان به كه متر له مارهى هاووئنه ماره كر ابئ، نه و كاته ماره برينه كه به تاله و نروسه نايئ.

هر له مازهبى نيمام (ابى حنيفه) دا: بؤ گشت سهر پهر رشتكار نيكش نروسته: ژن له كورپكى نه بالغ ماره بكا، به لام نه گهر نافرته بلوغى بوئى وه قلىشى ه بئ، نه وه نه بؤ باوكو باپيره نه بؤ هيچ سهر پهر رشتكار نيكى تر نروسه نيه به بئ نيزن مارهى بكن، جا نافر ته كه: كچ بئ، يان بيوه ژن بئ، نينجا بؤ نيزن وه رگرتنه كه ش مارجه: ميژده كهى پئ بناسيندريئو ناوى بگوتريئو به زويانئش بلئ: من پازيمه. يان بلئ: نيزنمدا له فلانكس ماره م بكهى. هر وه كه (مجمع الأنهر) (الدرالمنقى) دا ناوه رپوكى نه م ناگداريه بوون كراوه ته وه.

﴿ له پيشترين (ولى) = سهر پهر رشتكار بؤ ماره برين ﴾

(وَأَحَقُّ الْأَوْلِيَاءِ) له پيشترين سهر پهر رشتكار بؤ ماره برين (أَبٌ) باوكى نافر ته كه به (ثُمَّ جَدٌّ) نينجا باپيره: باوكى باوك (ثُمَّ أَبُوهُ) نينجا باوكى باپيره وه به سهر وه تر (ثُمَّ أَخٌ لِأَبَوَيْنِ) نينجا برائى له دايك و باوكى (أَوْ لِأَبٍ) نينجا برائى ته نها له باوكى (ثُمَّ ابْنُهُ وَإِنْ سَفَلَ) نينجا كورپه برا، هر چه ندبهر وه خوارئش بئ (ثُمَّ عَمٌّ) نينجا مامى له دايك و باوكى، نينجا ته نها له باوكى، نينجا كورپه مام (ثُمَّ سَائِرُ الْعَصَبَةِ) نينجا خزمه نيزينه كانى ترى له پشتئ (كَالْإِرْثِ) وه كو ريزى ميراتكرتن.

كه و ابو: (وَيُقَدَّمُ أَخٌ لِأَبَوَيْنِ عَلَى أَخٍ لِأَبٍ) بؤ ماره برينه كه برائى له دايك و باوكى وه پيش برائى ته نها له باوكى ديخستريئ (فِي الْأَظْهَرِ) له فرمودهى به هيژ تردا، هر وه ها كورپه برائى له دايك و باوكى وه پيش كورپه برائى ته نها له باوكى ديخستريئ، هر وه ها مامى له دايك و باوكئش وه پيش مامى ته نها له باوكى ديخستريئو كورپه مامى له دايك و باوكئش وه پيش كورپه مامى ته نها له باوكى ديخستريئ.

وَلَا يُزَوِّجُ ابْنَ بِنُوَّةَ، فَإِنْ كَانَ ابْنُ ابْنِ عَمٍّ أَوْ مُعْتَقًا أَوْ قَاضِيًا زَوْجَ بِهِ، فَإِنْ لَمْ يُوْجَدْ نَسِيبَ زَوْجِ الْمُعْتَقِ ثُمَّ عَصَبَتُهُ كَالِإِثْرِ، وَيُزَوِّجُ عَتِيقَةَ الْمَرْأَةِ مِنْ يُزَوِّجُ الْمُعْتَقَةَ مَا دَامَتْ حَيَّةً، وَلَا يُعْتَبَرُ إِذْنُ الْمُعْتَقَةِ فِي الْأَصْحِ، فَإِذَا مَاتَتْ زَوْجَ مِنْ لَهْ الْوَلَاءِ، فَإِنْ قُتِلَ الْمُعْتَقُ وَعَصَبَتُهُ زَوْجَ السُّلْطَانِ، وَكَذَا يُزَوِّجُ إِذَا عَضَلَ الْقَرِيبُ وَالْمُعْتَقُ،

(وَلَا يُزَوِّجُ ابْنَ بِنُوَّةَ) نابی هیج کوپیک دایکی خوی به کوپایه تی ماره بکا، به لام (فإن كان ابن ابن عم) نه گهر کوپره که کوپری کوپره مامی ژنه که بن: وهك ژنه كه له کوپره مامیکی خوی کوپیکی بویی (أو معتقاً) بیان کوپره که نازادکر بن (أو قاضياً) یان کوپره که قازی بن، نهو کاته (زوج به) به کوپره مامایه تی، یان به قازیایه تی دایکی خوی ماره دهکا.

به لام له هرسیک مهزه به که یتردا: دروسته: کوپ به کوپایه تی دایکی خوی له پیاویک ماره بکا، به لکو له مهزه بی (حنفی) دا: کوپری نافرته که له باوکی نافرته که ش له پیشته ره بؤ ماره برین، هر وه که له (الدرالمنقی) دا فرموویه تی.

(فإن لم يوجد نسيب) جا نه گهر هیج سه ره رشتکاریکی نه ژادی نافرته که نه بو (زوج المعتق) نازادکر ره که ی ماره ی دهکا (ثم عصبتة) نینجا خزمه له پشتییه کانی نازادکر ره که (كالإثر) وهکو میراتگرتن (ويزوج عتيقة المرأة من) جاریه نازادکراوه که ی نافرته که نهو که سه ماره ی دهکا: که (يُزَوِّجُ الْمُعْتَقَةَ مَا دَامَتْ حَيَّةً) نافرته نازادکر ره که ماره دهکا مادام نافرته که زیندوو بی: وهك باوكو باپیره ی نازادکر ره که.

(وَلَا يُعْتَبَرُ إِذْنُ الْمُعْتَقَةِ فِي الْأَصْحِ) ئیزندان ی نافرته نازادکر ره که ره چاوا ناکری بؤ ماره کردنه که، به لام (فإذا ماتت) هر کاتیک نافرته نازادکر ره که مرد، نهو (زوج من له الولاء) نهو پیاوه ی خزمایه تی نازادکردنی هه یه، هر نهویش نازادکراوه که ماره دهکا: وهکو کوپری ژنه مردووه که و کوپری کوپو، نینجا باوک... هتد.

(فإن فقد المعتق وعصبته) جا نه گهر نازادکر رو خزمه کانی نازادکر ره که ش نه بو، نهو کاته (زوج السلطان) کاربه دهستی شوینه که نافرته که به ئیزن- له که سیکی تر ماره دهکا، پیغه مبه ره عليه السلام ده فرموئ: «السُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَأَوْلِي لَهُ» صححه ابن حبان وغیره، کاربه دهست سه ره رشتکاری نهو که سه یه: که هیج سه ره رشتکاریکی نیه.

نینجا بزانه له مهزه بی ئیمام (أبي حنيفة) دا: نه گهر هیج سه ره رتکاریکی نیرینه نه بی، دروسته: دایک کیژه که ی خوی ماره بکا، هر وه که له (ملتی الابج) دا فرموویه تی.

(وَكَذَا يُزَوِّجُ) هر وه ها کاربه دهسته که نافرته که ماره دهکا (إذا عضل القريب) هر کاتیک سه ره رشتکاره که ی نزیک خوی گیر کردو نافرته که ی ماره نه کرد، هم (والمعتق) نازادکر ره که ش ماره ی نه کرد.

وَأَيْمًا يَحْصُلُ الْعَضْلُ إِذَا دَعَتِ بِالْفَعْلَةِ عَاقِلَةٌ إِلَى كَفْءٍ وَامْتَنَعَ، وَلَوْ عَيَّنَتْ كَفْنَا وَأَرَادَ
 الْأَبُ غَيْرَهُ فَلَهُ ذَلِكَ فِي الْأَصَحِّ.

(وَأَيْمًا يَحْصُلُ الْعَضْلُ) خۆگیرکردن به وه ده‌بین: (إِذَا دَعَتِ بِالْفَعْلَةِ عَاقِلَةٌ إِلَى كَفْءٍ) هر
 کاتیک ئافره‌تیکی بالغو عاقل داوا له سه‌په‌رشتکاره‌کی بکا: له پیاویکی
 هاوچه‌شنی خۆی ماره‌ی بکاو (وَامْتَنَعَ) سه‌په‌رشتکاره‌که‌ش به بی‌هیچ عوزتیکی شه‌ری
 خۆی گیر بکاو بلێ: ماره‌ی ناکه‌م.

به‌لام (وَلَوْ عَيَّنَتْ كَفْنَا) نه‌گه‌ر کیزتیکی که‌ج پیاویکی هاوچه‌شنی خۆی دیاری کردو گوتی:
 له‌م پیاوه ماره‌م بکه (وَأَرَادَ الْأَبُ غَيْرَهُ) باوک، یان باپیره‌ش هاوچه‌شنیکی تری دیاری
 کرد، نه‌وه (فَلَهُ ذَلِكَ) باوک وه‌م باپیره‌ش نه‌و مافه‌ی هه‌یه‌و دیارکراوی نه‌وان په‌چاو
 ده‌کری (فِي الْأَصَحِّ) له‌فه‌رموده‌ی راستردا، چونکه باوکو باپیره‌ لیزانترن، به‌لام نه‌گه‌ر
 سه‌په‌رشتکاره‌که باوکو باپیره‌ نه‌بو، یان ئافره‌ته‌که بی‌وه‌ژن بوو، نه‌وه له‌هر دوو
 حاله‌تدا دیارکراوی ئافره‌ته‌که په‌چاو ده‌کری، چونکه نه‌گه‌ر له‌م دوو حاله‌تدا
 ماره‌بپینه‌که بی‌ئیزنی ئافره‌ته‌که بی، نه‌وه هر دروست نابێ، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی
 سه‌رچاه‌وکاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

که‌وابو: نه‌گه‌ر له‌ ئیزن وه‌رگرتندا فیل له‌ ئافره‌ته‌که بکری ئاوی پیاویکی به‌هه‌له‌ پێ
 بگوتی، نه‌و کاته‌ش ماره‌بپینه‌که دروست نابێ، هه‌روه‌ک له‌ (ماره‌بپینی بی‌وه‌ژن) دا
 پوونمان کرده‌وه، ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر دیارکراوی کیزه‌که جوانتر بوو، یان ده‌وله‌مه‌ندتر
 بوو، یان زانتر بوو... نه‌و کاته‌به‌ فه‌رموده‌که‌ی تری بی‌هیز - دیارکراوی کیزه‌که په‌چاو
 ده‌کری و واجب: باوکو باپیره‌ش پازی بین، هه‌روه‌ک له‌ (تحفة) دا فه‌رموویه‌تی.

﴿بَاسِ شَیْبَانِی﴾

هر کاتیک سه‌په‌رشتکاره‌که بلێ: تا نه‌وه‌نده ماله‌ نه‌ده‌یته من نه‌و ئافره‌ته له‌ تو ماره
 ناکه‌م - هه‌روه‌ک ئیستا نه‌وه‌ایه - نه‌وه‌ش بی‌گومان به‌ خۆگیرکردن داده‌نرسی، هه‌روه‌ک له
 (الانوار) دا فه‌رموویه‌تی، جا نه‌و ماله‌ی - به‌و ناوه - له‌ میرده‌که، یان له‌ باوکی میرده‌که
 وه‌رده‌گیری چه‌پامه، هه‌رچه‌ند به‌و مه‌به‌سته‌ش وه‌ری‌گرتین: تاکو بۆ خۆی، یان بۆ کورپه‌که‌ی
 ژنی پێ‌به‌یتن، جا له‌ کورده‌واری دا به‌و ماله‌وه‌رگرتنه ده‌گوتی: (شیربایی).

که‌وابو: واجب ماله‌که بۆ خاوه‌نه‌که‌ی بگه‌ریندریتته‌وه، واته: دروست نیه‌ بیداته‌وه
 ئافره‌ته‌که، جگه له‌مه‌ش نه‌و په‌فتاره ناشیرنه وه‌ک فروشتنی ئافره‌تیکی ئازاده،
 پیغه‌مه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ أَعْطَى بِي
 ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ لَمَتَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ﴾

(فَصَلِّ) لَا وَلَايَةَ لِرَقِيقٍ وَصَبِيٍّ وَمَجْنُونٍ وَمُخْتَلِّ النَّظَرِ بِهِمْ أَوْ حَبَلٍ، وَكَذَا مَحْجُورٌ عَلَيْهِ
بِسَفَهٍ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَمَتَى كَانَ الْأَقْرَبُ بِبَعْضِ هَذِهِ الصِّفَاتِ

رواه البخاري، خواجه گوره له حدیسیکی (قدسی) دا ده فرموی: سئ کس هه نه من
به خوم له پوژی قیامت کیشیهان له گه ل ده کم، یه کم: نه وکسه ی به ناوی من په ایمانیک
بداو جی به جی نه کا. دووم: نه وکسه ی ئاده میزانیکی ئازاد بفروشی و پاره کسه ی بخوا.
سئ یه م: نه وکسه ی کریکاریک بگری و کاره کسه ی پی بکاو کری یه کسه ی نه داتی.

﴿ ناکاداری ﴾: نیستاش زرداری و ستمیکی (جاهلی) پیش نیسلام له کوردستاندا
هیه که نه مه یه: ﴿عن ابن عباس رضی الله عنهما: كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِأَمْرَانِهِ:
إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَرْوُجَهَا، وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجُوهَا، وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوِّجُوهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا،
فَتَزَلَّتْ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ كَرَاهًا وَلَا تَعْضَلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ
مَا آتَيْتُمُوهُنَّ﴾ رواه البخاري، له سهر ده می (جاهلی) پیش نیسلام عاده تیان نه وها بو:
نه گهر پیاویک ده مردو ژنه کسه ی له پاش به جی ده ما، نه وه خزمه کانی میرده که خویان به
خاوهن مافتر داده ناو ده ستیان به سهر ژنه کسه ی دا ده گرت: نه گهر یه کیکیان ویستبای له
خوی ماره ده کرد، نه گهر چه زیان کردبا له که سیکی تریان ماره ده کرد، نه گهر چه زیان
کردبا ماره یان نه ده کردو له میردکردن قه ده غه یان ده کرد، نینجا خواجه گوره نه و
ثابه ته ی ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ كَرَاهًا﴾ نه نارده خواره وه نه و
عاده ته ی چه پام کرد، واته: هؤ نه و که سانه ی باوه پتان هیتاوه به خواو پیغه مبه ر ﷺ بو
ئپوه چه لال نیه ئافره تان به زرداری به میرات بگرن و له شووکردن قه ده غه یان مه کن
تا کو به شیکي نه و ماله ی داواتانه نه وان بو خوتان بیبه ن.

که واته: هر شتیک له به رامبه ر شووکردن وه ی ژنه که وه ریگری، نه ویش وه کو شیربایی
چه پامه، چونکه له دواي مردنی میرده که ژنه که ئازادو سه ریه خویه: به خوشی خوی به
ئیزنی سه ریه رشتکاری خوی میرد به هر که سیک بکا.

﴿ فصل: له باسی قه ده غه که ره کانی سه ریه رشتکاریه ته ی ژن ماره کردن ﴾

(لَا وَلَايَةَ لِرَقِيقٍ) سه ریه رشتکاریه ته ی ژن ماره کردن: بو کزله نیه، هم (وَصَبِيٍّ وَمَجْنُونٍ)
بو مندال و شیتیش نیه، هم (وَمُخْتَلِّ النَّظَرِ بِهِمْ أَوْ حَبَلٍ) بو نه و که سه ش نیه که بیرو
هؤشی ناته واو بی: به هؤی پیری، یان گیله کسه ی (وَكَذَا مَحْجُورٌ عَلَيْهِ بِسَفَهٍ) هه روه ها بو
نه و که سه ش نیه: که به هؤی مال به فیردان قه ده غه ی له سهر داندراوه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له
سهر فرموده ی پاستی مه زه ب.

(وَمَتَى كَانَ الْأَقْرَبُ بِبَعْضِ هَذِهِ الصِّفَاتِ) هر کاتیک سه ریه رشتکاری نزیکتر یه کیکی له و
قه ده غه که رانه ی تی دابو، واته: یان کزله، یان مندال، یان شیت بوو، یان بیرو هؤشی ناته واو

فَالْوَلَايَةُ لِلْأَبْعَدِ، وَالْإِعْمَاءُ إِنْ كَانَ لَا يَدُومُ غَالِبًا أُنْتَظَرَ إِفَاقَتَهُ، وَإِنْ كَانَ يَدُومُ أَيَّامًا
أُنْتَظَرَ وَقِيلَ لِلْأَبْعَدِ، وَلَا يَقْدَحُ الْعَمَى فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَا وِلَايَةَ فَاسِقٍ عَلَى الْمَذْهَبِ،

بوو، یان قهدهغه کراوی مال به فیروندان بوو، نه وه (فَالْوَلَايَةُ لِلْأَبْعَدِ) سه پره رشتکاره تی
ماره برینه که بق سه پره رشتکاره نوورتره که ده گوارزیتته وه، چونکه نه وانه ی پابروو مه بوونیان
وه که نه بوونه، که واته: نه گهر قهدهغه که ره که نه ما، نه و کاته سه پره رشتکاره که ی بق
ده گه پیتته وه، هه روه که له زوریه ی سه رچاوه کانداهه رموو یانه.

(وَالْإِعْمَاءُ) بَيْنَ هَوَشَى (إِنْ كَانَ لَا يَدُومُ غَالِبًا) نه گهر به نه غله بی برده وام نه بی، نه وه (أُنْتَظَرَ
إِفَاقَتَهُ) چاوه پوانی چاکبوونه وه ی ده کړئ (و) هه روه ها (إِنْ كَانَ يَدُومُ أَيَّامًا) نه گهر چه ند
پوژنیکش برده وام ده بو (أُنْتَظَرَ) به هه رمووده ی راستتر: چاوه پوانی چاکبوونه وه ی
ده کړئ، به لام (وَقِيلَ) له هه رمووده یه کی بی میزدا: چاوه پوان ناکړئ، به لکو (لِلْأَبْعَدِ) بق
سه پره رشتکاره نوورتره که ده گوارزیتته وه (وَلَا يَقْدَحُ الْعَمَى) کویری نابیته عه یب له
سه پره رشتکاری دا، همه لایش نابیته عه یب (فِي الْأَصْحَحِّ) له هه رمووده ی راستتر دا.

به لام (وَلَا وِلَايَةَ لِفَاسِقٍ) سه پره رشتکاره تی ژن ماره کردن بق پیای فاسق نیه (عَلَى
الْمَذْهَبِ) له سهه هه رمووده ی راستی مه زهه ب، چونکه پیغه مبهه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده هه رموئ: ﴿لَا نِكَاحَ
إِلَّا بِوَلِيِّ مُرْشِدٍ﴾ رواه الشافعي وأحمد والطبراني بسند صحيح، هیهچ ماره برینیک دروست
نابی ته نها به سه پره رشتکاری کی دادپه روه نه بی.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: له هه رمووده یه کی تری نیمامی (الشافعي) داو له مه زهه بی نیمام (أبي حنيفة) و
نیمام (مالك) دا دروسته: فاسق بیته سه پره رشتکاری ژن ماره کردن، هه روه که له (مغنی) دا
هه رموویه تی، جا نیمامی (الغزالي) ش فتوای داوه: نه گهر هاتو سه پره رشتکاره فاسقه که
ماره ی نه کربدا، کاره که ده که و ته ده ست دادوه ریکسی فاسق، نه و کاته دروسته:
سه پره رشتکاره فاسقه که نافرته که ماره بکا، نیمام (ابن الصلاح) و (السبكي) و (الأنرعي) و
چه ند زانایه کی تریش فتوایان داوه: نه گهر فاسقی بلاو بووه — له بهر پیویستی — دروسته:
پیای فاسق بیته سه پره رشتکاری ژن ماره کردن، به لکو هه رمووده یه کی نیمامی
(الشافعي) ش هه یه: که دروسته هه ردو شاهیده کانی ماره برینه که ش فاسق بن، هه روه که له
(تحفة) دا هه رموویه تی.

که و ابو: بق نه م سه رده مه — نه گهر به مه زهه بی (الشافعي) ژن ماره بکړئ — پیویسته:
سه پره رشتکاره که و میړده که و هم وه کیله که یان و هم هه ردو شاهیده کان له و هه رموودانه
ناگادار بکړتته وه، تاکو (تقلید) ی نه و زانایانه بکن: که ریگیان داوه: (به وکلی) ی
فاسق و شاهیدی فاسق ژن ماره بکړئ). چونکه نه گهر (تقلید) نه کن ماره برینه که

دروست نایب، هر وهك له سه ره تاي (فصل) ی پابردودا پوونمان کرده وه، به لام مه رج نیه له (تقلید) کردنه که دا ناوی زانایه کان بگوتی، والله أعلم.

﴿تبیینی﴾: ماموستا (عبدالکریم المدرس) رحمه الله تعالی، له (جواهر الفتاوی) دا له چند زانایه کی پایه به رزی کورد گنپاویه تیه وه: که (بؤ دروستیوونی ماره بپینی مه زه بی (الشافعی) به (ولی) ی فاسق و شاهیدی فاسق، مه رج: ژنه که ش- وهکو میزده که- (تقلید) بکا).

منیش له (بؤی پشنگدان) دا شوین ئه وه پریزانه که وتوم، به لام ماموستای (المدرس) به خزی دهه فرموی: نه گهر ژنه که (مُجْبَرَة) بئ- واته: که بئو باوکی، یان باپیره ی مارهی بپئ- ئه وه (تقلید) کردنی مه رج نیه.

جا ئه وه پریزانه پشتیان به فرموده ی (تحفة) به ستوه که دهه فرموی: (فَمَنْ نَكَحَ مُخْتَلَفًا فِيهِ فَإِنَّ قَلْدًا قَاتِلًا بِصِحَّتِهِ... إلخ). به لام حاشیه که ی (ابن قاسم) له سه ری نووسیوه: (كِنَاكِحِ بِلَا وَكَيْ). نه وهش وا ده گه تئین: که (تقلید) کردنی ژنه که- بؤ دروستیوونی ماره بپین- نه نها له وه حاله ته دا مه رج: که ماره بپینه که به مه زه بی (حنفی) بکری.

جا منیش لیزه دا شوین (ابن قاسم) که وتوم؟ چونکه فرموده که ی (ابن قاسم) به وه به هیز ده بی: که له هه مان لاپه رده (تحفة) دهه فرموی: (قَالَ الْمَاوَرِدِيُّ: وَأَيْسَ لِلزَّوْجَيْنِ الْإِسْتِبْدَادُ بِعَقْرِ مُخْتَلَفٍ فِيهِ إِلَّا أَنْ كَانَا مِنْ أَهْلِ الْإِجْتِهَادِ... إلخ)، واته: بؤ ژن و میرد دروست نیه سه ره خق بن بؤ ماره بپینیکی وه ها: که زانایان فرموده ی جیاوازیان له دروستیوونی دا هین، مه گهر هردووکیان خاوه نی (اجتهاد) بن... تا کوتایی.

جا ئاشکرایه به مه زه بی (الشافعی): ژن سه ره خق نیه بؤ ماره بپین هر چه ند سه ره رشتکاره که شی (فاسق) بئ، که واته: (تقلید) کردنی مه رج نیه، به لام به مه زه بی (حنفی): ژن سه ره خقیه، بؤی (تقلید) کردنی مه رج، به وه جوړه ی له سه ره تاي (فصل) ی پابردودا پوونمان کرده وه، والله أعلم بالصواب.

ئینجا بزانه: به (اجماع) ی زانایانی ئیسلام: هیچ جوړه کافرئک نایته سه ره رشتکاری ئافره تی موسولمان، که وابو: نه گهر سه ره رشتکاره نزیکه که کافر بئ، نه و کاته سه ره رشتکاره نووره که ئافره ته موسولمانه که ماره ده کا.

هر وه ها موسولمانیش نایته سه ره رشتکاری ئافره تی کافر، به لام (وَيَلِي الْكَافِرُ الْكَافِرَةَ) پیای کافر ده بیته سه ره رشتکاری ئافره تی کافرو مارهی ده کا، به وه مه رجی له بنچینه ی دا کافر بئ، چونکه موسولمانی کافریو- هر وه ک نایته سه ره رشتکاری موسولمان- نایته سه ره رشتکاری هیچ جوړه کافرئکیش، هر وه ک له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا نه وه مه سه له یه پوون کراوه ته وه.

وَإِحْرَامُ أَحَدِ الْعَاقِدَيْنِ أَوْ الزَّوْجَةِ يَمْنَعُ صِحَّةَ النِّكَاحِ وَلَا يَنْقُلُ الْوِلَايَةَ فِي الْأَصْحِ، فَيُزَوِّجُ السُّلْطَانُ عِنْدَ إِحْرَامِ الْوَلِيِّ لَا الْأَبْعَدُ، قُلْتُ: وَلَوْ أَحْرَمَ الْوَلِيُّ أَوْ الزَّوْجَ فَعَقَدَ وَكَيْلُهُ الْحَلَالُ لَمْ يَصِحَّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ غَابَ الْأَقْرَبُ إِلَى مَرَحَلَتَيْنِ زَوْجَ السُّلْطَانِ، وَذَوْنُهُمَا لَا يُزَوِّجُ إِلَّا بِإِذْنِهِ فِي الْأَصْحِ، وَلِلْمُجْبِرِ التَّوَكُّيلُ فِي التَّرْوِيجِ بِغَيْرِ إِذْنِهَا،

(وَإِحْرَامُ أَحَدِ الْعَاقِدَيْنِ أَوْ الزَّوْجَةِ) نِحْرَامُ بَسْتَنِي يَكْتِكُ لَه مَارَه بَرَه كَان: وَهَكَ سَه رِبَه رَشْتَكَارَه كَه، يَان مَيْرَدَه كَه، يَان وَهَكِيلِي يَه كَيْكِيَان، يَان زُنَه كَه لَه نِحْرَامْدَا بِي، نَه وَه (يَمْنَعُ صِحَّةَ النِّكَاحِ) دِرُوسْتَبُونِي مَارَه بَرِيْنَه كَه قَه دَه غَه دَه كَا، وَتَه: بَه تَالَه وَ دَانَاهُ زَوِي، بِيْتَه مَبَرَه رَسُوْلَه دَه فَه رَمُوِي: ﴿لَا يَنْكِحُ الْمُخْرِمَ وَلَا يَنْكِحُ﴾ رَوَاهُ مُسْلِمٌ، نَابِي نِحْرَامْدَارُ زُن لَه حُوِي مَارَه بَكَاو نَابِي لَه كَه سِيْكِي تَرِيْشِي مَارَه بَكَا.

(وَلَا يَنْقُلُ الْوِلَايَةَ) نِحْرَامُ بَسْتَن سَه رِبَه رَشْتَكَارِيَه تِي نَاگُوَزِيْتَه وَه بِي دُوورْتَرَه كَه (فِي الْأَصْحِ) لَه فَه رَمُوودَه ي رَاسْتَرْدَا، كَه وَابُو: (فَيُزَوِّجُ السُّلْطَانُ عِنْدَ إِحْرَامِ الْوَلِيِّ) كَارِيَه دَه سَت مَارَه ي نَافَرَه تَه كَه دَه بَرِي لَه وَ كَاتَه ي سَه رِبَه رَشْتَكَارَه كَه لَه نِحْرَامْدَا يَه (لَا الْأَبْعَدُ) نَه ك دُوورْتَرَه كَه (قُلْتُ) نِيْمَامِي (النَّوَابِي) دَه فَه رَمُوِي: (وَلَوْ أَحْرَمَ الْوَلِيُّ أَوْ الزَّوْجَ) نَه كَر سَه رِبَه رَشْتَكَارَه كَه، يَان مَيْرَدَه كَه نِحْرَامِي بَه سَت (فَعَقَدَ وَكَيْلُهُ الْحَلَالُ) نِيْنَجَا وَهَكِيلِي سَه رِبَه رَشْتَكَارَه كَه، يَان مَيْرَدَه كَه— كَه لَه نِحْرَامْدَا نَه بِي— مَارَه بَرِيْنَه كَه ي كَرْد، نَه وَه (لَمْ يَصِحَّ) مَارَه بَرِيْنَه كَه دِرُوسْت نَابِي (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَلَوْ غَابَ الْأَقْرَبُ إِلَى مَرَحَلَتَيْنِ) نَه كَر سَه رِبَه رَشْتَكَارَه نَزِيكْتَرَه كَه نَه نَدَازَه ي دُوو قُوْنَاغ — وَتَه: هَه شَتَا كِيْلُوْمْتَر، يَان زِيَاْتَر— لَه شُوِيْنِي زُنَه كَه دُوور بُوو— نَه وَ كَاتَه (نَوْجَ السُّلْطَانِ) كَارِيَه دَه سَت مَارَه ي نَافَرَه تَه كَه دَه بَرِي، بَه لَام لَه فَه رَمُوودَه يَه كِي بِي هِيْزِي مَه زَه بِي (الشَّافِعِي) دَا: دُوورْتَرَه كَه مَارَه ي دَه كَا.

هَه رَوَه مَا لَه مَه زَه بِي نِيْمَامِي (حَنْفِي) ش نَه كَر نَه وَه نَدَه دُوور بُوو چَاوَه رَوَانِي نَه دَه كَرَا، هَه لَه فَه رَمُوودَه يَه كَدَا: نَه كَر نَه نَدَازَه ي سِي نِيْزِيْش دُوور بِي، نَه وَه لَه هَه رَمُوومَه سَه لَه دَا دُوورْتَرَه كَه مَارَه ي دَه كَا، هَه رَوَه كَه (مَجْمَعُ الْأَنْهَارِ) دَا فَه رَمُووِيَه تِي، بَه لَام (وَلَوْ نَهْمَا) نَه كَر دِيَا رَنَه بُوونَه كَه ي لَه نَه نَدَازَه ي دُوو قُوْنَاغ كَه مَتَر بُوو، نَه وَه (لَا يُزَوِّجُ إِلَّا بِإِذْنِهِ) كَارِيَه دَه سَت نَابِي مَارَه ي بَرِي تَه نَهَا بَه نِيْزَنِي سَه رَشْتَكَارَه كَه نَه بِي (فِي الْأَصْحِ) لَه فَه رَمُوودَه ي رَاسْتَرْدَا.

﴿بِاسِي وَهَكِيلِ كَرْتَن بُو مَارَه بَرِيْنِ﴾

(وَالْمُجْبِرِ) بُو وَه لِي مَوْجِبِيْر، وَتَه: نَه وَ سَه رِبَه رَشْتَكَارَه ي— بِي نِيْزَن— دَه تَوَانِي كِيْزَه كَه ي مَارَه بَكَا: وَه كَ بَاوَكُو بَا بَرَه— نَه كَر كَچ بِي— بُوِي دِرُوسْتَه: (التَّوَكُّيلُ فِي التَّرْوِيجِ) بِيَاوِيْكَ بَكَاتَه وَهَكِيلِ بُو مَارَه بَرِيْنِي كِيْزَه كَه ي (بِغَيْرِ إِذْنِهَا) بِي نِيْزَنِي كِيْزَه كَه ي، هَه رَوَه كَه بُوِي دِرُوسْتَه بِي نِيْزَن كِيْزَه كَه ش مَارَه بَكَا.

وَلَا يُشْتَرَطُ تَعْيِينُ الزَّوْجِ فِي الْأَظْهَرِ، وَيَحْتَاطُ الْوَكِيلُ فَلَا يُزَوِّجُ غَيْرَ كُفَاءٍ، وَغَيْرُ الْمُجْبِرِ
 إِنْ قَالَتْ لَهُ: وَكُلُّ، وَكُلُّ، وَإِنْ نَهَتْهُ فَلَا، وَإِنْ قَالَتْ: زَوِّجْنِي، فَلَهُ التَّوَكُّلُ فِي الْأَصَحِّ،
 وَلَوْ وَكَّلَ قَبْلَ اسْتِئْذَانِهَا فِي النِّكَاحِ لَمْ يَصِحَّ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلْيُقْسَلْ وَكَيْلُ السَّوَلِيِّ:
 زَوْجُكَ بِنْتُ فَلَانٍ.

به لام فاگاداریه: نه گهر سه پره رشتکاره که (فاسق) بین، پیویسته پیش وه کیلگرتن: (تقلید) بی
 نه و زانیانه بکا: که ریگه یان داوه سه پره رشتکاری فاسق نافرته ماره بکا، نینجا دروست
 ده بی وه کیل بگری، ههروه ها پیویسته وه کیله که ش بق ماره برینه که خوی (تقلید) بکا،
 نه گینا: وه کیلگرتنه که و ماره برینه که دروست نابن، ههروه که له (مغنی) له سه رتهای
 وه کیلایه تی دا فرموویه تی، نیمه ش له ویدا پرویمان کرده وه.

به لام (وَلَا يُشْتَرَطُ تَعْيِينُ الزَّوْجِ) بق دروست بونی وه کیلگرتنه که به مه رج داناندری:
 سه پره رشتکاره که میزده که بق وه کیله که دیاری بکا (فِي الْأَظْهَرِ) له فرمووده بی به هیزتردا،
 که و ابو: (وَيَحْتَاطُ الْوَكِيلُ) واجبه: وه کیله که پاریزکاری بکا نه گهر میزده که بی دیاری
 نه کرای بی، واته: (فَلَا يُزَوِّجُ غَيْرَ كُفَاءٍ) نابن ژنه که له که سیکی وها ماره بکا که هاوچه شنی
 ژنه که نه بی، چونکه نه گهر میزده که هاوچه شن نه بی، ماره برینه که دروست نابن.

به لام نه گهر میزده که پیاویک بکاته وه کیل بق نه وه بی ژنیکی لی ماره بکا، نه و کاته سه
 فرمووده بی به هیزتر-مه رجه: میزده که ژنه که بق وه کیله که دیاری بکا، ههروه که له
 (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه،

(وَغَيْرُ الْمُجْبِرِ) نه و سه پره رشتکاره بی نین ناتوانی ژنه که ماره بکا: وه که براو مام، هم
 باوکو با پیره ش نه گهر بیوه ژن بین، نه وه (إِنْ قَالَتْ لَهُ) نه گهر ژنه که به سه پره رشتکاره که بی
 گوت: (وَكُلُّ) نینزندی وه کیل بگره بق ماره برینم، نه و کاته (وَكُلُّ) دروسته سه پره رشتکاره که
 وه کیل بگری و (وَإِنْ نَهَتْهُ) نه گهر ژنه که گوتی: وه کیل مه گره نه و کاته (فَلَا) دروست نیه
 سه پره رشتکاره که وه کیل بگری، به لام (وَإِنْ قَالَتْ) نه گهر ژنه که به سه پره رشتکاره که بی گوت
 (زَوِّجْنِي) نینزندی ماره بکا، نه و کاته (فَلَهُ التَّوَكُّلُ فِي الْأَصَحِّ) له فرمووده بی راستردا
 وه کیلگرتنیشی بق دروسته.

که و ابو: (لَوْ وَكَّلَ قَبْلَ اسْتِئْذَانِهَا فِي النِّكَاحِ) نه گهر سه پره رشتکاره که وه کیلی گرت بق
 ماره برینه که، پیش نه وه بی نافرته که نینزی بدا ماره بی بری، نه وه (لَمْ يَصِحَّ عَلَى الصَّحِيحِ) له
 سه فرمووده بی راست ماره برینه که دروست نابن، هم وه کیلگرتنه که ش دروست نابن،
 ههروه که له (مغنی) دا فرموویه تی.

(وَلْيُقْسَلْ وَكَيْلُ السَّوَلِيِّ) له کاتی ماره برینه که با وه کیلی سه پره رشتکاره که بلایته میزده که:
 (زَوْجُكَ بِنْتُ فَلَانٍ) فلانه کیژی فلانکه سی کوپی فلانکه سم له گهل تو جووت کردو

وَلَيْقُلِ الْوَالِيُ لَوْ كَيْلِ الزَّوْجِ: زَوْجْتُ بِنْتِي فَلَأَنَا. فَيَقُولُ وَكَيْلُهُ: قَبِلْتُ نِكَاحَهَا لَهُ. وَيَلْزَمُ الْمُجْبِرُ تَرْوِيجُ مَجْنُونَةٍ بِاللَّغَةِ وَمَجْنُونٌ ظَهَرَ حَاجَتُهُ، لَا صَغِيرَةٌ وَصَغِيرٌ، وَيَلْزَمُ الْمُجْبِرُ وَغَيْرَهُ إِنْ تَعَيَّنَ إِجَابَةُ مُلْتَمَسَةِ التَّرْوِيجِ،

کردمه ژنی تو به وهکیلايه تي. نینجا میزده کهش قبول بکاو بلی: فلانه کیژی فلانکه سم قبول کرد به جووت له گهل خووم و به ژن بوخوم.

هروه ما (وَلَيْقُلِ الْوَالِيُ لَوْ كَيْلِ الزَّوْجِ) با سرپه رشتکاره کهش بلیته وهکیلی میزده که: (زَوْجْتُ بِنْتِي فَلَأَنَا) فلانه کیژی خووم جووت کرد له گهل فلانکه سسی کوپی فلانکه س و کردمه ژنی نهوی که وهکیلگری توپه. (فَيَقُولُ وَكَيْلُهُ) نینجا وهکیلی میزده کهش قبول بکاو بلی: (قَبِلْتُ نِكَاحَهَا لَهُ) قبولم کرد فلانه کیژی تو به ژن بو فلانکه س و به جووت له گهل فلانکه س به وهکیلايه تي.

جا نه گهر وهکیله که نه لی: بو فلانکه س، نهو کاته ماره پینه که بروست نابین، هروه که له زوریه ی سرچاوه کانداهرموویانه، که وایو: نه گهر باوکیک بیه وی ژنی که له کوپه نه بالغه که ی خوی ماره بکا، پیویسته سرپه رشتکاری ژنه که بلی: (فلانه نافرهم کرده ژنی فلانه کوپی توو له گهل فلانه کوپی تووم جووت کرد). باوکه کهش قبول بکاو بلی: (قبولم کرد فلانه نافرهمه به ژن بو فلانه کوپی خووم و به جووت له گهل فلانه کوپی خووم). هروه که له (معنی) داهرموویه تی.

(وَيَلْزَمُ الْمُجْبِرُ) له سر باوک ویاپیره واجبه: (تَرْوِيجُ مَجْنُونَةٍ بِاللَّغَةِ) کیژه شپته که ی خوی ماره بکا نه گهر بلوغی بوپو پیویستی به جیماع، یان به به خوی کردن هبین، هرچند بیوه ژنیش ببن، هم (وَمَجْنُونٌ) واجبه ژنیکیش له کوپه شپته که ی خوی ماره بکا نه گهر بلوغی بوپن، به وهرجه ی (ظَهَرَ حَاجَتُهُ) کوپه شپته که پیویستی به ژن هبین: وه که به دهره ی نافرهم تاندا بگه ری، یان نوو پزیشکی داپه رهر بلین: به ژن هینان چاک ده بیته وه.

به لام (لَا صَغِيرَةٌ وَصَغِيرٌ) له سر باوک ویاپیره واجب نیه: کیژی نه بالغ ماره بکنو، ژن له کوپی نه بالغ ماره بکن، جا هرچند واجب نیه، به لام ماره کردنه که و لماره کردنه که هردوکی بروست دهبین، نه گهر هردوکیان عاقل بن، هروه که له باسی ژن ماره کردن له مرؤفی قده غه کراودا پوونی ده که ی نه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(و) هروه ما (يَلْزَمُ الْمُجْبِرُ) له سر باوک ویاپیره واجبه، هم (وَعَيْرُهُ إِنْ تَعَيَّنَ) له سر سرپه رشتکاره کانی تری جگه له باوک ویاپیره واجبه نه گهر به تنها ببن: وه که یه که برا، یان یه که مام (إِجَابَةُ مُلْتَمَسَةِ التَّرْوِيجِ) وه لامی نه و نافرهمه بداته وه: که دلاوی لده که له پیاوکی هاوچه شنی خوی ماره ی بکا، واته: واجبه له پیاوکه ی ماره بکا.

فَإِنْ لَمْ يَتَّعِنْ كَاخْوَةَ فَسَأَلَتْ بَعْضَهُمْ لَزِمَهُ الْإِجَابَةُ فِي الْأَصْحِ، وَإِذَا اجْتَمَعَ أَوْلِيَاءُ فِى دَرَجَةِ اسْتَحْبِّ أَنْ يُزَوَّجَهَا أَفْقَهُهُمْ وَأَسْنُهُمْ بِرِضَاهُمْ، فَإِنْ تَشَاخَوْا أَقْرَعَ، فَلَوْ زَوَّجَ غَيْرُ مَنْ خَرَجَتْ قَرَعَتْهُ وَقَدْ أَذْنَتْ لِكُلِّ مِنْهُمْ صَحَّ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ زَوَّجَهَا أَحَدَهُمْ زَيْدًا وَآخَرَ عَمْرًا: فَإِنْ عُرِفَ السَّابِقُ فَهُوَ الصَّحِيحُ،

(فَإِنْ لَمْ يَتَّعِنْ) جا نه‌گەر سه‌ریه‌رشتکاره‌که به‌ته‌ن‌ها نه‌بو: (کَاخْوَةَ) وه‌ک چه‌ند برایه‌ک، یان چه‌ند مامیک (فَسَأَلَتْ بَعْضَهُمْ) جا نافرته‌که‌ش داواى له‌یه‌کینکیان کرد: که‌له‌هاوچه‌شنه‌که‌ماره‌ی بکا، نه‌وکاته (لَزِمَهُ الْإِجَابَةُ) له‌سه‌ر داوا‌الیکراوه‌که‌واجبه‌: وه‌لامى بداته‌وه‌له‌هاوچه‌شنه‌که‌ماره‌ی بکا (فِى الْأَصْحِ) له‌فه‌رمووده‌ی پاستردا، نه‌گینا: هه‌موو سه‌ریه‌رشتکاره‌کان گونا‌ه‌بار ده‌بن.

(وَإِذَا اجْتَمَعَ أَوْلِيَاءُ فِى نَزَجٍ) هه‌ر کاتیک چه‌ند سه‌ریه‌رشتکاریک له‌یه‌ک پله‌دا کۆ بونه‌وه‌: وه‌ک دوو برای له‌دا‌یک‌ویاو‌کیو زیاتر، یان دوو مامو زیاتر... هه‌ند، نه‌وه (أَسْتَحْبُّ أَنْ يُزَوَّجَهَا أَفْقَهُهُمْ) وه‌ها سوننه‌ته: شه‌رعزانه‌که‌یان ماره‌ی بیری، ئینجا (وَأَسْنُهُمْ) به‌ته‌مه‌نتره‌که‌یان، به‌لام (بِرِضَاهُمْ) به‌پازی‌بوونی گشتیان، جا بزانه: نه‌وه له‌حاله‌تیکدا بوو: که‌نافره‌ته‌که‌گشتیانی ئیزن دابئ ماره‌ی بکه‌ن، به‌لام نه‌گەر ته‌ن‌ها یه‌کینکیانی ئیزن دابئ، نه‌وکاته ته‌ن‌ها بۆ ئیزندراوه‌که‌دروسته‌ماره‌ی بیری، هه‌ر چه‌ند نه‌زانه‌که‌م ته‌مه‌ن‌تریش بی، واته: نه‌گەر سه‌ریه‌رشتکاریکی‌تری‌ئیزنه‌دراو ماره‌ی بکا، ماره‌برینه‌که‌دروست دابئ، هه‌روه‌ک (الشه‌راملسی) فه‌رموویه‌تی.

ئینجا (فَإِنْ تَشَاخَوْا) نه‌گەر گشتیان سوو‌پ بونو هه‌ر یه‌که‌یان ده‌یگوت: من ماره‌ی ده‌بیرم. نه‌وکاته (أَقْرَعَ) پشکه له‌نیوانیادا ده‌کری: جا کامه‌یان ناوی ده‌رچو، نه‌و ماره‌ی ده‌بیری، به‌لام (فَلَوْ زَوَّجَ غَيْرُ مَنْ خَرَجَتْ قَرَعَتْهُ) نه‌گەر جگه له‌ناوده‌رچووه‌که‌سه‌ریه‌رشتکاریکی‌تر ماره‌ی کرد (وَقَدْ أَنْتَ لِكُلِّ مِنْهُمْ) له‌و‌حاله‌ته‌ش نافرته‌که‌گشتیانی ئیزن دابون، نه‌وه (صَحَّ) ماره‌برینه‌که‌دروست ده‌بن (فِى الْأَصْحِ) له‌فه‌رمووده‌ی پاستردا، چونکه‌پشکه‌کردن کیشه‌که‌ده‌بیرینه‌ته‌وه، به‌لام سه‌ریه‌رشتکاریه‌تی لانا‌با.

(وَ) هه‌ر له‌و‌حاله‌ته‌ی نافرته‌که‌گشت سه‌ریه‌رشتکاره‌کانی ئیزن دان (لَوْ زَوَّجَهَا أَحَدَهُمْ زَيْدًا) نه‌گەر سه‌ریه‌رشتکاریک له‌(زه‌ید)ی ماره‌کرد (وَآخَرَ عَمْرًا) سه‌ریه‌رشتکاریکی‌تریش له‌(عه‌مر)ی ماره‌کرد، نه‌وه ته‌ماشا ده‌که‌بن: (فَإِنْ عُرِفَ السَّابِقُ) نه‌گەر زاندرا پێشدا له‌کامه‌یان ماره‌کراوه، نه‌وه (فَهُوَ الصَّحِيحُ) پێشکه‌وتووه‌که‌دروست بووه‌و دواکه‌وتووه‌که‌ش به‌تاله، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: «إِنَّمَا امْرَأَةٌ زَوْجَهَا وَبِئَانٍ فَهِيَ لِلأَوَّلِ مِنْهُمَا» رواه‌احمد وحسنه‌الترمذی، هه‌ر نافرته‌تیک دوو سه‌ریه‌رشتکار ماره‌ی بیری، نه‌وه بۆ یه‌که‌مه‌که‌یان.

وَإِنْ وَقَعَا مَعًا أَوْ جُهِلَ السَّبْقُ وَالْمَعِيَةُ قَبَاطِلَانِ، وَكَذَا لَوْ عُرِفَ سَبْقُ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يَتَّعِنِ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ سَبَقَ مَعِينٌ ثُمَّ اشْتَبَهَ وَجَبَ التَّوَقُّفُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ، فَإِنْ ادَّعَى كُلُّ زَوْجٍ عِلْمَهَا بِسَبْقِهِ سُمِعَتْ دَعْوَاهُمَا بِنَاءٍ عَلَى الْجَدِيدِ: وَهُوَ قَبُولُ إِقْرَارِهَا بِالنِّكَاحِ، فَإِنْ أَنْكَرَتْ حُلْفَتٌ، وَإِنْ أَقْرَتْ لِأَحَدِهِمَا ثَبَّتَ نِكَاحُهُ،

به لأم (وَإِنْ وَقَعَا مَعًا) نه گهر له یه کاتدا ویکرا ماره برینه کان کرابون (أَوْ جُهِلَ السَّبْقُ وَالْمَعِيَةُ) یان نه زاندرنا کامه یان پیشدا بووه، یان ویکرا بووه، نه کاته (قَبَاطِلَانِ) هر دوو ماره برینه کان له هر دوو مهسه له دا به تالزو دروست نه بوونه.

(وَكَذَا لَوْ عُرِفَ سَبْقُ أَحَدِهِمَا) هر وه ها نه گهر زاندرنا: یه کیك پیشدا مارهی بریوه، به لأم (وَلَمْ يَتَّعِنِ) دیار نه بو کامه یانه؟ نه و کاته ش ماره برینه که دروست نابئ (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مزه هب (وَلَوْ سَبَقَ مَعِينٌ) نه گهر پیشدا یه کیکی دیارکراو مارهی بری بو (ثُمَّ اشْتَبَهَ) ئینجا دیارکراوه که شیوراو له بیر چوو کامه بووه، نه و کاته (وَجَبَ التَّوَقُّفُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ) واجبه: رابگری تا پوون ده بیته و پیشدا له کامه یان ماره برپاوه:

که واته: نابئ نه و دوو میزده انه هیچکیان له زه تی لئوه ریگرن و نابئ نافرته که ش میزدیکی تر بکا تا هر دوو میزده کان ده منرن، یان تا هر دوو کیان ته لاقی ده دن، یان تا یه کیکیان ده مرئو نه وی تریش ته لاقی ده دا، به لأم نه گهر له پوون بوونه وه بی نومید بوو، نه و کاته بزئ دروسته: داوا له قازی بکا: ماره برینه که ی بزئ (فسخ) بکاته وه، واته: هه لئوه شینیتته وه، هر وه که زوریه ی سرچاوه کانداه فرمودیانه.

(فَإِنْ ادَّعَى كُلُّ زَوْجٍ عِلْمَهَا بِسَبْقِهِ) نه گهر هر دوو میزده کان داویان کردو گوتیان: نافرته که ده زانئ پیشدا له کامه یان ماره کراوه، نه وه (سُمِعَتْ دَعْوَاهُمَا) داویه که ی هر دوو کیان ورده گبریو له سر نافرته که تو مار ده کری (بِنَاءٍ عَلَى الْجَدِيدِ) له سر فرموده ی نوی پرابردو (وَهُوَ) فرموده نوی یه که نه مه بوو: (قَبُولُ إِقْرَارِهَا بِالنِّكَاحِ) دانهنیانی نافرته که به ماره برینه که بزئ هر که سینک بی: قبول ده کری، نه گهر بلوغی بو بیو عه قلی هه بی، هر وه که سهرتای (فصل) ی پرابردو دا پوونمان کرده وه.

(فَإِنْ أَنْكَرَتْ) جا نه گهر نافرته که گوتی: نازانم کامه یان پیشدا بووه، نه و کاته (حُلْفَتٌ) نافرته که سویند ده برئ: که نازانئ. جا هر کاتیک نافرته که بزئ هر دوو پیاوه کان سویندی خوارد، نه و کاته شیوران و نه زانینه که هر به رده وام ده بی، به لأم (ابن الرفعة) ده فرموی: هر دوو ماره برینه کان به تال ده بن، جیاوازی نیه له دوا ی سویندی نافرته که هر دوو پیاوه کانیش سویند بخون، یان نا، هر وه که زوریه ی سرچاوه کانداه فرمودیانه.

به لأم (وَإِنْ أَقْرَتْ لِأَحَدِهِمَا) نه گهر بزئ یه کیکیان دانی به پیشکه و تنی ماره برینه که دا هیتا، نه وه (ثَبَّتَ نِكَاحُهُ) ماره برینه که بزئ نه و پیاوه جیگیر ده بی و ده بیته زئی وی، ئینجا

وَسَمَاعُ دَعَاؤِ الْآخِرِ وَتَحْلِيفُهَا لَهُ يَنْبِي عَلَى الْقَوْلَيْنِ فِيمَنْ قَالَ: هَذَا لِرَيْدِ بَلِّ لَعْمُرٍ. هَلْ يَغْرُمُ لَعْمُرٍ؟ إِنْ قُلْنَا نَعَمْ. فَتَعْمٌ. وَلَوْ تَوَلَّى طَرْفِي عَقْدَ فِي تَرْوِيجِ بِنْتِ ابْنِهِ بَابِنِ ابْنِهِ الْآخِرِ صَحَّ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَا يُزَوِّجُ ابْنُ الْعَمِّ نَفْسَهُ بَلِّ يُزَوِّجُهُ ابْنُ عَمِّ فِي دَرَجَتِهِ، فَإِنْ فَقَدَ فَالْقَاضِي، فَلَوْ أَرَادَ الْقَاضِي نِكَاحَ مَنْ لَا وَلِيَّ لَهَا زَوْجَهُ مِنْ فَوْقَهُ مِنَ الْوَلَاةِ أَوْ خَلِيفَتُهُ،

(وَسَمَاعُ دَعَاؤِ الْآخِرِ) وەرگرتنی داوا بیه که ی پیاوه که ی ترو، هم (وَتَحْلِيفُهَا لَهُ) سوینددانی نافرته ته که بؤ پیاوه که (يَنْبِي عَلَى الْقَوْلَيْنِ فِيمَنْ قَالَ) له سر نه و دوو فرمودانه بنیات دهندرئ که فرموده کان دهرهق نه و که سه هاتون که ده لن: (هَذَا لِرَيْدِ بَلِّ لَعْمُرٍ) نه مه ملکی (زهید) ه، نا، به لکو ملکی (عمر) ه. (هَلْ يَغْرُمُ لَعْمُرٍ) نایا به و دانهینانه تۆله ی شته که ی بؤ عمر - ده که ویتته سر؟ (إِنْ قُلْنَا نَعَمْ) نه گهر به فرموده ی به هیتر بلین: به لن ده یکه ویتته سر، نه وه لیره شدا (فَتَعْمٌ) به لن داوا بیه که ی پیاوه که ی تریش وهرده گیرئ تاکو نافرته ته که سویند بدا، جا نه گهر نافرته ته که بؤ نه ویش دانی هینا، یان دانی نه هینا و سویندیشی نه خوارد، به لام پیاوه که سویندی خوارد، نه و کاته تۆله ی ماره یی هاووینه ده که ویتته سر نافرته ته که بؤ نه م پیاوه دوومه.

﴿ سهرپه رشتکاریک بؤ ههردوو لای ماره برین ﴾

(وَلَوْ تَوَلَّى طَرْفِي عَقْدَ) نه گهر باپیره بووه سهرپه رشتکاری ههردوو لای ماره برینیک (فی تَرْوِيجِ بِنْتِ ابْنِهِ بَابِنِ ابْنِهِ الْآخِرِ) له ماره برینی کیزه کوپئکی خۆی له کوپئ کوپئکی تری خۆی: وه ک باپیره له لای دووشاهید بلن: فلانه کیزه کوپئ خۆم کرده ژنی فلانه کوپئ کوپئ خۆم بؤ نه ویم قبول کرد به ژنایه تی. نه وه (صَحَّ) ماره برینه که دوست ده بی (فی الْأَصْحَحِّ) له فرموده ی راستردا.

به لام - جگه له باپیره - هیچ سهرپه رشتکاریک تر ناتوانن بیته سهرپه رشتکاری ههردوو لای ماره برینه که، که وابو: (وَلَا يُزَوِّجُ ابْنُ الْعَمِّ نَفْسَهُ) دوست نیه: کوپه مام کیزه مامی خۆی له خودی خۆی ماره برین (بَلِّ يُزَوِّجُهُ ابْنُ عَمِّ فِي دَرَجَتِهِ) به لکو کوپه مامیک تری له پله ی خۆی لای ماره ده برین (فَإِنْ فَقَدَ فَالْقَاضِي) جا نه گهر هیچ کوپه مامیک له پله ی خۆی نه بو، نه و کاته قازی لای ماره ده برین، به لام دوستیشه به (تَقْلِيدِ) ی مزه بی (حنفی): کیزه مامه که وه کیلیک بگری، یان هر به خۆی خۆی لای ماره بکا، ههروه که له (فصلی) پابردودا پوونمان کرده وه.

(فَلَوْ أَرَادَ الْقَاضِي نِكَاحَ مَنْ لَا وَلِيَّ لَهَا) جا نه گهر قازی ویستی نافرته تیک له خۆی ماره بکا و نافرته ته که ش هیچ سهرپه رشتکاریک نه بو، نه و کاته (زَوْجَهُ مِنْ فَوْقَهُ مِنَ الْوَلَاةِ) کاربه دهستیکی له خۆی به سهروه تر نافرته ته که ی لای ماره ده کا (أَوْ خَلِيفَتُهُ) یان جیگریکی کاربه دهسته که لای ماره ده کا.

وَكَمَا لَا يَجُوزُ لِوَاحِدٍ تَوَلَّى الطَّرْفَيْنِ لَا يَجُوزُ أَنْ يُوَكَّلَ
 وَكَيْلًا فِي أَحَدِهِمَا أَوْ وَكَيْلَيْنِ فِيهِمَا فِي الْأَصَحِّ.
 (فصل) زَوْجَهَا الْوَلِيُّ غَيْرُكَفَاءٍ بَرِّضَاهَا أَوْ بَعْضُ الْأَوْلِيَاءِ الْمُسْتَوِينَ بِرِّضَاهَا وَرَضَا
 الْبَاقِينَ صَحَّ، وَلَوْ زَوَّجَهَا الْأَقْرَبُ بَرِّضَاهَا فَلَيْسَ لِلْأَبْعَدِ اعْتِرَاضٌ، وَلَوْ زَوَّجَهَا أَحَدَهُمْ بِ
 بَرِّضَاهَا دُونَ رِضَاهُمْ

(وَمَا لَا يَجُوزُ لِوَاحِدٍ تَوَلَّى الطَّرْفَيْنِ) هر دو ک د دوست نیه یه ک کس بیته سهرپرشتکاری
 هر دوو لای ماره برینه که، نه وهاش (لَا يَجُوزُ أَنْ يُوَكَّلَ وَكَيْلًا فِي أَحَدِهِمَا) دوست نیه:
 وه کیلک بق لایه کی ماره برینه که بگریو به خویشی سهرپرشتکاری لایه کی تر بی (أَوْ)
 وَكَيْلَيْنِ فِيهِمَا) یان دوو وه کیل بق هر دوو لای ماره برینه که بگری (فِي الْأَصَحِّ) له
 فرموده ی راستردا.

ثینجا بزانه: بق بایره دوسته دوو وه کیل بق هر دوو لای ماره برینه که بگری له و کاته ی
 کیزه کوپه که ی له کوپی کوپه که ی ماره ده بری، به لام دوست نیه بق هر دوو لاته نیا یه ک
 وه کیل بگری، هرهوک له زوریه ی سرچاوه کانداه فرمویانه.

﴿فصل: له پاسی هاوچه شنئی ژنو میرد﴾

بزانه: هاوچه شنئی ژنو میرد مافی ژنه که وسهرپرشتکاره که یه تی، واته: دوسته
 هر دوو کیان ویکرا واز له و مافه بینن، به لام نه گه ژنه که، یان سهرپرشتکاریکی نزیک پازی
 نه بی، نه و کاته ماره برینه که دوست نابن.

که و ابو: (لَوْ زَوَّجَهَا الْوَلِيُّ غَيْرُكَفَاءٍ بِرِّضَاهَا) نه گه ر سهرپرشتکاریکی تاک: وه ک باوک،
 یان تاکه برایه ک به په زامه ندی نافرته که نافرته که ی له میزدیکی وه ها ماره کرد: که
 هاوچه شن نه بو (أَوْ بَعْضُ الْأَوْلِيَاءِ الْمُسْتَوِينَ) یان یه کیلک له سهرپرشتکاره یه کسانه کان
 - وه ک برایه ک له برایه کان - نافرته که ی ماره کرد له میزدیکی وه ها: که هاوچه شن نه بو،
 به لام (بَرِّضَاهَا وَرِضَا الْبَاقِينَ) به په زامه ندی نافرته که وسهرپرشتکاره کانی تر، نه وه
 (صَحَّ) له هر دوو مه سه له دا ماره برینه که دوسته.

(وَ) هره وه ها (لَوْ زَوَّجَهَا الْأَقْرَبُ بِرِّضَاهَا) نه گه ر سهرپرشتکاریکی نزیکتر به په زامه ندی
 نافرته که نافرته که ی له که سیک ماره کرد که هاوچه شن نه بو، نه وه ماره برینه که
 دوسته، که و ابو: (فَلَيْسَ لِلْأَبْعَدِ اعْتِرَاضٌ) سهرپرشتکاره نورتره که مافی په خنه ی نیه،
 چونکه به هزی نزیکه که نیستا مافی سهرپرشتکاری نیه.

(وَلَوْ زَوَّجَهَا أَحَدَهُمْ بِرِّضَاهَا) نه گه ر یه کیلک له سهرپرشتکاره یه کسانه کان - به
 په زامه ندی نافرته که - نافرته که ی ماره کرد له میزدیکی وه ها: که هاوچه شن نه بو
 (دُونَ رِضَاهُمْ) به لام سهرپرشتکاره کانی تر پازی نه بون: وه ک یه کیلک له برایه کانی پازی

لَمْ يَصِحَّ، وَفِي قَوْلٍ يَصِحُّ وَلَهُمُ الْفَسْحُ، وَيَجْرِي الْقَوْلَانِ فِي تَرْجُوحِ الْأَبِّ بِكُرِّ صَغِيرَةٍ
 أَوْ بِالْقَاءِ غَيْرِ كُفٍّ بِغَيْرِ رِضَاهَا: فَقِيَ الْأَظْهَرَ بَاطِلًا، وَفِي الْآخِرِ يَصِحُّ وَلِلْبَالِقَةِ الْخِيَارُ
 وَلِلصَّغِيرَةِ إِذَا بَلَّغَتْ، وَلَوْ طَلَبَتْ مَنْ لَا وُلِيَّ لَهَا أَنْ يُزَوِّجَهَا السُّلْطَانُ بِغَيْرِ كُفٍّ فَفَعَلَ لَمْ
 يَصِحَّ فِي الْأَصَحِّ، وَخِصَالُ الْكِفَاءَةِ: سَلَامَةٌ مِنَ الْعُيُوبِ الْمُثْبِتَةِ لِلْخِيَارِ، وَحُرِّيَّةٌ فَالرَّقِيقُ
 لَيْسَ كَفْنَا لِحُرَّةٍ

نهی، نه وه (لَمْ يَصِحَّ) ماره برینه که دروست نابین، به لام (وَفِي قَوْلٍ) له فرموده که یه کی تردا
 (يَصِحُّ وَلَهُمُ الْفَسْحُ) ماره برینه که دروست ده بی و سه ریه رشتکاره کانی ناپارزش مافی
 (فَسْحُ) هه لوه شانده وهی ماره برینه که یان هه یه.

نینجا بزانه: نه گهر گشت سه ریه رشتکاره کان پازی بون و ژنه که له میردیکی وه ها ماره کرا:
 که هاوچه شن نه بو، نینجا به هوی ته لاق ژنه که له میرده جیا بووه، نینجا سه ریه رشتکاریکی
 یه کسان به رهامه ندی ژنه که ژنه که ی نوویاره له خودی میرده که ی ماره کرده وه، نه وه
 ماره برینه که ی نووه میش بی رهامه ندی نه وانی تر دروست ده بی، چونکه له سه رده تاوه بی
 یه که مه که پازی بونه، هه روه که له ژزیه ی سه رچا وکاندا فرمودیانه.

(وَيَجْرِي الْقَوْلَانِ) نه م دوو فرموده به هیژو بی هیژه دینه جی: (فِي تَرْجُوحِ الْأَبِّ بِكُرِّ
 صَغِيرَةٍ أَوْ بِالْقَاءِ) له وه سه له یه ی که باوک، یان باپره کچی که نه بالغ، یان بالغ ماره بکن
 (غَيْرِ كُفٍّ) له میردیکی وه ها که هاوچه شن نه بی (بِغَيْرِ رِضَاهَا) به بی رهامه ندی کچه که،
 نه وه (فَقِيَ الْأَظْهَرَ بَاطِلًا) له فرموده ی به هیژ تردا ماره برینه که به تاله و دروست نیه، به لام
 (وَفِي الْآخِرِ) له فرموده که ی تردا: (يَصِحُّ) ماره برینه که ی بالغه که وه بالغه که هه ردوکی
 دروسته و (وَلِلْبَالِقَةِ الْخِيَارُ) کچه بالغه که هه نه وه ده مه بوی دروسته (فَسْحُ) ماره برینه که
 هه لوه شینیتته وه، هه م (وَلِلصَّغِيرَةِ إِذَا بَلَّغَتْ) کچه نه بالغه که ش هه کاتیک بلوغی بوو،
 بوی دروسته ماره برینه که هه لوه شینیتته وه.

(وَلَوْ طَلَبَتْ مَنْ لَا وُلِيَّ لَهَا) نه گهر نافرته تیک هیچ سه ریه رشتکاریکی نه بو و داوای کرد: (أَنْ
 يُزَوِّجَهَا السُّلْطَانُ) کاربه ده ست ماره ی بکا (بِغَيْرِ كُفٍّ) له پیاویکی که هاوچه شن نه بی
 (فَفَعَلَ) کاربه ده ست که ش لی ماره کرد (لَمْ يَصِحَّ فِي الْأَصَحِّ) ماره برینه که دروست نابین،
 له فرموده ی راستردا.

(وَخِصَالُ الْكِفَاءَةِ) نه وه سیفه تانه ی له هاوچه شن ی دا ره چاو ده کرین پیانجن:
 یه که م: (سَلَامَةٌ مِنَ الْعُيُوبِ الْمُثْبِتَةِ لِلْخِيَارِ) ساغی میرده که یه له وه عیبانه ی مافی
 په شیمانی جیگیر ده که ن، واته: میرده که شیت نه بی و گروو نه بی و به له که نه بی و... هتد.
 دووه م: (وَحُرِّيَّةٌ) نازادی میرده که یه، که و ابو: (فَالرَّقِيقُ لَيْسَ كَفْنَا لِحُرَّةٍ) کویله

وَالْعَيْقُ لَيْسَ كُفْنَا لِحُرَّةٍ أَصْلِيَّةٍ، وَتَسَبُّ فَالْعَجْمِيُّ لَيْسَ كُفْنَا عَرَبِيَّةً وَلَا غَيْرُ قُرَشِيٍّ قُرَشِيَّةً وَلَا غَيْرُ هَاشِمِيِّ وَمُطَلَبِيِّ لَهُمَا، وَالْأَصْحُ اعْتِبَارُ التَّسَبُّ فِي الْعَجْمِ كَالْعَرَبِ، وَعَفَّةٌ فَلَيْسَ فَاسِقٌ كُفْنَا عَفِيَّةً، وَحَرْفَةٌ فَصَاحِبُ حَرْفَةٍ ذَنْبِيَّةٌ لَيْسَ كُفْنَا أَرْفَعُ مِنْهُ: فَكُنَّاسٌ وَحَجَّامٌ وَحَارِسٌ وَرَاعٌ وَقِيَمُ الْحَمَامِ لَيْسَ كُفْنَا بِنْتُ خَيْطِطٍ، وَلَا خَيْطِطُ بِنْتُ تَاجِرٍ أَوْ بَرَّازٍ، وَلَا هُمَا بِنْتُ عَالِمٍ وَقَاضٍ، وَالْأَصْحُ أَنَّ الْبِسَارَ لَا يُعْتَبَرُ، وَأَنَّ بَعْضَ الْعِصَالِ لَا يُقَابَلُ

هاوچه شنی نافرہتی نازاد نیہ، ہم (وَالْعَيْقُ لَيْسَ كُفْنَا لِحُرَّةٍ أَصْلِيَّةً) نازاد کراویش
 هاوچه شنی نافرہتی نازادی بنچینہ نیہ.

سنیہم: (وَتَسَبُّ) نہ زادی میزدہ کہیہ، کہ او بو: (فَالْعَجْمِيُّ لَيْسَ كُفْنَا عَرَبِيَّةً) پیایوی
 عہجہم - کہ عہرہ ب نہ بن - هاوچه شنی نافرہتی عہرہ بی پاستہ قینہ نیہ، چونکہ نہ وان
 بہ ہوی پیغہ مہرہ ﷺ ریزد ارتن (وَلَا غَيْرُ قُرَشِيٍّ قُرَشِيَّةً) ہر وہا عہرہ بیتک کہ قورہ پیشی
 نہ بن هاوچه شنی نافرہتییکی قورہ پیشی نیہ، ہم (وَلَا غَيْرُ هَاشِمِيِّ وَمُطَلَبِيِّ لَهُمَا)
 قورہ پیشی یک کہ لہ ہرہ بابی (ہاشم) (المطلب) نہ بن، نہ ویش هاوچه شنی نافرہتہ کانی
 نہ و دو ہرہ بابہ نیہ، چونکہ نہ وانہش بہ ہوی نزیکتریان لہ پیغہ مہرہ ﷺ لہ نہ وانہ تر
 ریزد ارتن (وَالْأَصْحُ) بہ فرمودہ ہی راستر (اعْتِبَارُ التَّسَبُّ فِي الْعَجْمِ كَالْعَرَبِ) نہ زاد لہ
 عہجہم - واتہ لہ کہ لہ کانی تری جگہ لہ عہریش - رچا و دہ کری، ہر وہ کہ لہ
 عہرہ بہ کانیش رچا و دہ کری.

چوارہم: (وَعَفَّةٌ) نایین پورہ وی میزدہ کہیہ، کہ او بو: (فَلَيْسَ فَاسِقٌ كُفْنَا عَفِيَّةً) پیایوی
 فاسق هاوچه شنی نافرہتی بن گوناہ نیہ: وہ ک میزدییکی بالفی گوناہ بارو نافرہتییکی
 نہ بالغ، یان میزدییکی بیدعہ کار: وہ ک (شیمعہ) و (خوارج) و نافرہتییکی (أهل السنة)، یان
 پیایویکی زینا کہ رو نافرہتییکی داوینپاک... ہند.

پینجہم: (وَحَرْفَةٌ) پیشہ میزدہ کہیہ، کہ او بو: (فَصَاحِبُ حَرْفَةٍ ذَنْبِيَّةٌ) خا و ن پیشہ ییکی
 ناشیرن و بن نرخ (لَيْسَ كُفْنَا أَرْفَعُ مِنْهُ) هاوچه شنی نافرہتییکی وہا نیہ کہ پیشہ کہی
 لہ وی بہرتر بن، بڑ ویتہ: (فَكُنَّاسٌ) زلمالی کولانان و (وَحَجَّامٌ) خوینگر (وَحَارِسٌ)
 پاسہ وان و (رَاعٌ) شوان و (وَقِيَمُ الْحَمَامِ) بہرہ بہری گہرماو، ہیچیکیان (لَيْسَ كُفْنَا بِنْتُ
 خَيْطِطٍ) هاوچه شنی کیڑی بہرگدروو نین (و) ہر وہا (لَا خَيْطِطُ بِنْتُ تَاجِرٍ أَوْ بَرَّازٍ)
 بہرگدرووش هاوچه شنی کیڑی بازگان، یان کوتالفروش نیہ (وَلَا هُمَا بِنْتُ عَالِمٍ وَقَاضٍ)
 ہر وہا بازگان و کوتالفروش هاوچه شنی کیڑی زانی ثابینی و کیڑی (قازی) نین.

(وَالْأَصْحُ) بہ فرمودہ ہی راستر (أَنَّ الْبِسَارَ لَا يُعْتَبَرُ) دہ ولہ مہندی رچا و نا کریو بہ
 سیفہتی هاوچه شنی داناندی (و) ہر بہ فرمودہ ہی راستر (أَنَّ بَعْضَ الْعِصَالِ لَا يُقَابَلُ

بِعَضِّ، وَلَيْسَ لَهُ تَزْوِيجُ ابْنِهِ الصَّغِيرِ أُمَّةً، وَكَذَا مَعِيَّةَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَيَجُوزُ مَنْ لَا تَكَاْفُؤَهُ بِنَاقِي الْخِصَالِ فِي الْأَصَحِّ. (فَصْلٌ) لَا يُزَوِّجُ مَجْنُونٌ صَغِيرٌ وَكَذَا كَبِيرٌ إِلَّا لِحَاجَةٍ فَوَاحِدَةً، وَلَهُ تَزْوِيجُ صَغِيرٍ عَاقِلٍ أَكْثَرَ مِنْ وَاحِدَةٍ، وَيُزَوِّجُ الْمَجْنُونَةَ أَبٌ أَوْ جَدٌّ إِنْ ظَهَرَتْ مَصْلَحَةٌ، وَلَا تُشْتَرَطُ الْحَاجَةُ وَسَوَاءٌ صَغِيرَةٌ وَكَبِيرَةٌ ثَيِّبٌ وَبِكْرٌ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَبٌ وَجَدٌّ لَمْ تُزَوَّجْ فِي صِفْرِهَا،

بِعَضِّ) هه نديک سيفه تي هاوچه شني به رامبهه هه نديکي تر ناکرين، که و ابو: پياوئکي گهروي خاوهن نه ژاد هاوچه شني کيزه زيلما لئکي ساخ نيه.

(وَلَيْسَ لَهُ تَزْوِيجُ ابْنِهِ الصَّغِيرِ أُمَّةً) بَقِ بَاوَكُو بَاپِرِه دَرُوسْت نِيَه نَافَرِه تِيکِي کَوِيلِه لِه کُورِه نِه بَالْفِه کِه ي خَوِيَان مَارِه بَكَنْ (وَكَذَا مَعِيَّةً) هِه رُوهَا بَوِيَان دَرُوسْت نِيَه زِيکِي عِيِيدَارِي شِي لِي مَارِه بَكَنْ (عَلَى الْمَذْهَبِ) لِه سِه رِه فِه رُمُودِه ي رَاسْتِي مِه زِه بَ، بِه لَام (وَيَجُوزُ مَنْ لَا تَكَاْفُؤَهُ بِنَاقِي الْخِصَالِ) دَرُوسْت: نَافَرِه تِيکِي وَهَا لِه کُورِه نِه بَالْفِه کِه مَارِه بَكَنْ کِه لِه سِيْفِه تِه کَانِي تَرْدَا هَاوچه شني نِه بِن: وَه کِه نِه ژادُو پِي شِه (فِي الْأَصَحِّ) لِه فِه رُمُودِه ي رَاسْتَرْدَا، چُونکِه هِر کَاتِيک کُورِه کِه بَلُوغِي بُوو دِه تَوَانِي مَارِه بَرِيْنِه کِه هِه لَبُوه شِيْنِيْتِه وَه، هِه رُوه کِه لِه نَدْبِيَه ي سِه رِچَاوِه کَانْدَا فِه رُمُويَانِه.

﴿ فَصْلٌ: لِه بَاسِي ژِيْن مَارِه کَرْدَنْ لِه مَرُوقِي قِه دَغِه کَرَاو ﴾

واته: به هؤی شیتي، يان مندالی، يان قهرزداري، يان مال به فيرودان، يان کويله يي. (لَا يُزَوِّجُ مَجْنُونٌ صَغِيرٌ) نَابِيْن ژِيْن لِه شِيْتِيکِي نِه بَالِغ مَارِه بَكْرِي، واته: مَارِه بَرِيْنِه کِه دَرُوسْت نَابِيْن (وَكَذَا كَبِيرٌ) هِه رُوهَا دَرُوسْت نِيَه ژِيْن لِه شِيْتِيکِي بَالْفِي ش مَارِه بَكْرِي (إِلَّا لِحَاجَةٍ) تِه نَهَا لِه بِه رِ پِيُويسْتِي نِه بِن: وَه کِ دَلِي بَقِ جِيْعَام بَجِيْرُو بِه دِه وِرِه ي نَافَرِه تَانَانْدَا بَگِه پِي، يَان نُوو پَزِي شِيکِي دَا دِه رُوه رِ بَلِيْن: بِه ژِيْن هِيْتَان چَاک دِه بِيْتِه وَه، نُو کَاتِه (فَوَاحِدَةً) دَرُوسْتِه تِه نَهَا يِه کِ ژِيْنِي لِحَا رِه بَكَنْ، نِه کِ زِيَا تِر.

بِه لَام (وَلَهُ) بَقِ بَاوَكُو بَاپِرِه دَرُوسْتِه (تَزْوِيجُ صَغِيرٍ عَاقِلٍ أَكْثَرَ مِنْ وَاحِدَةٍ) زِيَا تِر لِه ژِيْنِيکِ تَا دِه گَاتِه چَوَار ژِيْن - لِه کُورِي نِه بَالْفِي عَاقِل مَارِه بَكَنْ.

(وَيُزَوِّجُ الْمَجْنُونَةَ أَبٌ أَوْ جَدٌّ) نَافَرِه تِي شِيْتِ بَاوَكِي، يَان بَاپِرِه ي مَارِه ي دِه بِيْتِي (إِنْ ظَهَرَتْ مَصْلَحَةٌ) نِه گِه رِه زِه وِه نَدِي لِه مَارِه بَرِيْنِه کِه ي دَا هِه بِن، بِه لَام (وَلَا تُشْتَرَطُ الْحَاجَةُ) بِه مِه رِج دَانَانْدَرِي نَافَرِه تِه شِيْتِه کِه پِيُويسْتِي بِه مِيْرِد هِه بِن، که و ابو: (وَسَوَاءً) بَقِ دَرُوسْت بُووِي مَارِه بَرِيْنِه کِه يِه کِسَانِه: (صَغِيرَةٌ وَكَبِيرَةٌ ثَيِّبٌ وَبِكْرٌ) نَافَرِه تِه شِيْتِه کِه: بَالِغ بِن، يَان نِه بَالِغ بِن، بِيُوِه ژِيْن بِن، يَان کِچ بِن، بِه لَام (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَبٌ وَجَدٌّ) نِه گِه رِه بَاوَكُو بَاپِرِه نِه بُوِن، نُو کَاتِه (لَمْ تُزَوَّجْ فِي صِفْرِهَا) دَرُوسْت نِيَه نَافَرِه تِه شِيْتِه کِه بِه نِه بَالْفِي مَارِه بَكْرِي، بِه لَکُو

فَإِنْ بَلَغَتْ زَوْجَهَا السُّلْطَانَ فِي الْأَصْحِ لِلْحَاجَةِ لَا لِمَصْلَحَةٍ فِي الْأَصْحِ، وَمَنْ حُجِرَ عَلَيْهِ بَسْفَهُ لَا يَسْتَقِلُّ بِنِكَاحِ بَلِّ يَنْكِحُ بِإِذْنِ وَلِيِّهِ أَوْ يَقْبَلُ لَهُ الْوَلِيُّ، فَإِنْ أْذِنَ لَهُ وَعَيَّنَ امْرَأَةً لَمْ يَنْكِحْ غَيْرَهَا وَيَنْكِحُهَا بِمَهْرِ الْمَثَلِ أَوْ أَقْلٍ، فَإِنْ زَادَ فَالْمَشْهُورُ صِحَّةُ النِّكَاحِ بِمَهْرِ الْمَثَلِ مِنَ الْمُسَمَّى، وَلَوْ قَالَ الْكَخِ بِالْألفِ وَلَمْ يُعَيِّنْ امْرَأَةً نَكَحَ بِالْأَقْلِ مِنْ أَلْفٍ وَمَهْرِ مِثْلِهَا، وَلَوْ أَطْلَقَ الْإِذْنَ فَالْأَصْحُ صِحَّتُهُ وَيَنْكِحُ بِمَهْرِ الْمَثَلِ مَنْ تَلِيَقُ بِهِ،

(فَإِنْ بَلَغَتْ زَوْجَهَا السُّلْطَانَ) نه گهر بلوغی بوو، نه و کاته کاریه دهست ماره ی ده بی بی (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا، به لام (لِلْحَاجَةِ) له بهر پیوستی (لَا لِمَصْلَحَةٍ) نه ک له بهر بهر زده و هندی (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

﴿ نَاگاداری ﴾: له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا: بؤ باوک و با پیره و بؤ سه ربه رشتکاره کانی تریش - به گویره ی ریزی میراتگرتن - دروسته: زن له کوپی نه بالغ ماره بکن، هم نافرته ی شیت ماره بپرن، هرچند بیوه ژنیش بی و بلوغیشی بو بی، هر وهک (الدر المنقی) دا فرموده ی تی.

(وَمَنْ حُجِرَ عَلَيْهِ بَسْفَهُ) هرکه سبک به هوی مال به فیرودان قه دهغی له سه ر داندراین (لَا يَسْتَقِلُّ بِنِكَاحِ) دروست نیه سه ربه خو زن له خو ی ماره بکا (بَلِّ يَنْكِحُ بِإِذْنِ وَلِيِّهِ) به لکو به نیزنی سه ربه رشتکاره کی زن ماره دهکا (أَوْ يَقْبَلُ لَهُ الْوَلِيُّ) یان سه ربه رشتکاره کی بؤی قبول دهکا (فَإِنْ أْذِنَ لَهُ) جا نه گهر سه ربه رشتکاره کی نیزنی دا (وَعَيَّنَ امْرَأَةً) نافرته تیکیشی بؤ دیاری کرد له خو ی ماره بکا، نه و کاته (لَمْ يَنْكِحْ غَيْرَهَا) دروست نیه جگه له و نافرته هیچ نافرته تیکی تر له خو ی ماره بکا، نینجا (وَيَنْكِحُهَا بِمَهْرِ الْمَثَلِ أَوْ أَقْلٍ) که نافرته دیارکراوه که ش له خو ی ماره دهکا، ده بی به ماره بی هاووینه، یان به که متر بی (فَإِنْ زَادَ) جا نه گهر به زیاتر له ماره بی هاووینه ماره ی کرد، نه و (فَالْمَشْهُورُ صِحَّةُ النِّكَاحِ بِمَهْرِ الْمَثَلِ مِنَ الْمُسَمَّى) به فرموده ی ناسراوی مه زه ب: ماره برینه کی دروست ده بی به نه ندازه ی ماره بی هاووینه له و ماره بی ناوبراوه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر سه ربه رشتکاره کی گوتی (انْكِحْ بِأَلْفٍ) به هزار دینار ژنیک له خو ت ماره بکه، به لام (وَلَمْ يُعَيِّنْ امْرَأَةً) هیچ نافرته تیکی بؤ دیاری نه کرد، نه و کاته (نَكَحَ بِالْأَقْلِ مِنْ أَلْفٍ وَمَهْرٍ مِثْلِهَا) ژنیک له خو ی ماره دهکا به ماره بی کی که متر: له هزاره که و له ماره بی هاووینه کی نافرته که (وَلَوْ أَطْلَقَ الْإِذْنَ) نه گهر بی دیاری کردنی نافرته و ماره بی نیزنی دا ژنیک له خو ی ماره بکا، نه و (فَالْأَصْحُ صِحَّتُهُ) به فرموده ی راستردا: نیزندانه که دروسته و (وَيَنْكِحُ بِمَهْرِ الْمَثَلِ مَنْ تَلِيَقُ بِهِ) به ماره بی هاووینه نافرته تیکی شیاوی خو ی له خو ی ماره دهکا.

فَإِنْ قَبِلَ لَهُ وَوَلِيَهُ أُشْتَرِطَ إِذْنُهُ فِي الْأَصْحَحِّ، وَيَقْبَلُ بِمَهْرِ الْمَثَلِ فَأَقْلُّ، فَإِنْ زَادَ صَحَّ النِّكَاحُ بِمَهْرِ الْمَثَلِ، وَفِي قَوْلِ يَنْطَلُ، وَلَوْ نَكَحَ السَّفِيهَ بِلَا إِذْنِ قِبَاطِلٍ، فَإِنْ وَطِئَ لَمْ يَلْزَمَهُ شَيْءٌ، وَقِيلَ مَهْرُ الْمَثَلِ، وَقِيلَ أَقْلُ مُتَمَوِّلٌ، وَمَنْ حُجِرَ عَلَيْهِ لِفَلَسٍ يَصِحُّ نِكَاحُهُ، وَمَوْنُ النِّكَاحِ فِي كَسْبِهِ، لَا فِيمَا مَعَهُ، وَنِكَاحُ عَبْدٍ بِلَا إِذْنِ سَيِّدِهِ بَاطِلٌ وَيَأْذَنُ صَاحِبُهُ، وَلَوْ إِطْلَاقُ الْإِذْنِ، وَلَوْ تَقْيِيدُهُ بِامْرَأَةٍ أَوْ قَبِيلَةٍ أَوْ بَلَدٍ، وَلَا يَعْدِلُ عَمَّا أَذِنَ فِيهِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَيْسَ لِلسَّيِّدِ إِجْبَارُ عَبْدِهِ عَلَى النِّكَاحِ

(فَإِنْ قَبِلَ لَهُ وَوَلِيَهُ) جا نه گهر سهر په شتکاره که ی ماره برینه که ی بؤ قبول کرد، نه و کاته (أُشْتَرِطَ إِذْنُهُ فِي الْأَصْحَحِّ) به مرج داننداره مال به فیرونده ره که نیزی بدا، نینجا (وَيَقْبَلُ بِمَهْرِ الْمَثَلِ فَأَقْلُّ) سهر په رشتکاره که ش به ماره یی هاویننه و به که متر ماره برینه که قبول ده کا (فَإِنْ زَادَ) جا نه گهر به زیاتر له ماره یی هاویننه قبولی کرد، نه و کاته ش (صَحَّ النِّكَاحُ بِمَهْرِ الْمَثَلِ) ماره برینه که هر به ماره یی هاویننه دوست ده بی (وَفِي قَوْلِ يَنْطَلُ) له فرموده یه کیشدا به تال ده بی.

(وَلَوْ نَكَحَ السَّفِيهَ بِلَا إِذْنِ) نه گهر مال به فیرونده ره که بی نیزی سهر په رشتکاره که ی ذی له خوی ماره کرد، نه و (قِبَاطِلٌ) ماره برینه که به تاله و دوست نابی (فَإِنْ وَطِئَ) جا نه گهر له و ماره برینه به تاله دا جیماعی له گه ل ژنه که کرد، نه و (لَمْ يَلْزَمَهُ شَيْءٌ) هیچی له سر نیه، واته: نه سزای زینا و نه ماره یی ژنه که، که و ابو: نه گهر له م جیماعه مندالکی بی، منداله که ش ده بیته مندالی خوی (وَقِيلَ مَهْرُ الْمَثَلِ) له فرموده یه کی بی هیژدا: ماره یی هاویننه ی ده که ویته سر (وَقِيلَ أَقْلُ مُتَمَوِّلٌ) له فرموده یه کی تری بی هیژدا که مترین مالی ده که ویته سر.

(وَمَنْ حُجِرَ عَلَيْهِ بِفَلَسٍ) نه و که سه ی به هوی قهررداری قه ده غه ی له سر داننداره (يَصِحُّ نِكَاحُهُ) دوسته سهر په خؤ ژن له خوی ماره بکا (وَمَوْنُ النِّكَاحِ فِي كَسْبِهِ) نه رکی ژن هیتانه که ش سه ماره یی و بژیوی ژنه که - له که سابه ته که ی ده دری (لَا فِيمَا مَعَهُ) نه که له و مالی له به رده سته تی، چونکه نه و بؤ خاوهن قهرزه کانه.

(وَنِكَاحُ عَبْدٍ بِلَا إِذْنِ سَيِّدِهِ بَاطِلٌ) ژن ماره کردنی کویله له خوی به بی نیزی گه وره که ی به تاله (وَيَأْذَنُ صَاحِبُهُ) به نیزی گه وره که یشی دوسته (وَلَوْ إِطْلَاقُ الْإِذْنِ) بؤ گه وره که ی دوسته: بی دیار کردنی نافرته و ماره یی کویله که نین بدا، هم (وَلَوْ تَقْيِيدُهُ بِامْرَأَةٍ أَوْ قَبِيلَةٍ أَوْ بَلَدٍ) بؤ گه وره که ش دوسته: له نیندانه که دا نافرته تیک، یان هؤزیک، یان شاریک دیاری بکا (وَ) هر کاتیک یه کیکانی بؤ دیاری کرد (لَا يَعْدِلُ عَمَّا أَذِنَ فِيهِ) دوست نیه کویله که لایدا له نیندانی گه وره که ی (وَالْأَظْهَرُ) به فرموده ی به هیژتر (أَنَّ لَيْسَ لِلسَّيِّدِ إِجْبَارُ عَبْدِهِ عَلَى النِّكَاحِ) بؤ گه وره که دوست نیه: به زدر لیکردن و بی نین ژن له کویله که ی

وَلَا عَكْسُهُ، وَلَهُ إِجْبَارُ أُمَّتِهِ بِأَيِّ صِفَةٍ كَانَتْ، فَإِنْ طَلَبْتَ لَمْ يَلْزِمَهُ تَزْوِجُهَا، وَقِيلَ إِنْ حُرِّمَتْ عَلَيْهِ لَزِمَهُ، وَإِذَا زَوَّجَهَا فَلَأَصَحُّ أَنَّهُ بِالْمَلِكِ لَا بِالْوَلَايَةِ فَيُزَوِّجُ مُسْلِمًا أُمَّتَهُ الْكَافِرَةَ وَفَاسِقًا وَمُكَاتَّبًا، وَلَا يُزَوِّجُ وَلِيَّ عَبْدٍ صَبِيٍّ، وَيُزَوِّجُ أُمَّتَهُ فِي الْأَصَحِّ.

(بَابُ مَا يَحْرُمُ مِنَ التَّكَاحِ)

ماره بکا، هم (ولا عكسُهُ) گه وره که ش زفدی لِنَاکَرِی تَاکُو ژَن بُو کَوِیلَه کِی مَارَه بکا، به لَام (وَلَهُ إِجْبَارُ أُمَّتِهِ) بُو گه وره که دروسته: بِنِیْزَن جَارِیَه کِی خَوِی له که سِیْکِی تَر مَارَه بکا (بِأَيِّ صِفَةٍ كَانَتْ) به هر سیفه تیکه وه بِن، وَاتِه: کِج بِن، بِنِوَه ژَن بِن، بَالِغ بِن، نَه بَالِغ بِن، به لَام (فَإِنْ طَلَبْتَ) نه گهر جَارِیَه که به خَوِی دَاوِی به شُوْدَانِی له گه وره کِی کرد، نه وه (لَمْ يَلْزِمَهُ تَزْوِجُهَا) له سه ری واجب نیه بیداته شوو (وَقِيلَ) له فَرْمُوْدَه یَه کِی بِنِیْزَا: (إِنْ حُرِّمَتْ عَلَيْهِ) نه گهر به هُوِی شیر، یَان نه ژَاَد جَارِیَه که له گه وره کِی حِرَام بِن، نه وه کَا تِه (لَزِمَهُ) واجبه: بیداته شوو.

(وَإِذَا زَوَّجَهَا) جَا هِر کَا تِیکِ گه وره کِی مَارَه ی بِرِی، نه وه (فَلَأَصَحُّ أَنَّهُ بِالْمَلِكِ لَا بِالْوَلَايَةِ) مَارَه بِرِیْنَه کِی به هُوِی مَلْکَا یَه تِی، نه ک به سه رِپَه رِشْتِکَا رِی، که وَاوِو: (فَيُزَوِّجُ مُسْلِمًا أُمَّتَهُ الْكَافِرَةَ) مَوْسُوْلَمَان (جَارِیَه) کَا فِرَه کِی خَوِی مَارَه دِه بِرِی، هم (وَفَاسِقًا) فَاسْقِش مَارَه ی دِه بِرِیَو (وَمُكَاتَّبًا) نَوْسِرَاوِیْدِرَاوِیْش مَارَه ی دِه بِرِی (وَلَا يُزَوِّجُ وَلِيَّ عَبْدٍ صَبِيٍّ) دروست نیه: سه رِپَه رِشْتِکَا رِی مِندَال ژَن له کَوِیلَه ی مِندَالَه که مَارَه بکا، به لَام (وَيُزَوِّجُ أُمَّتَهُ) دروسته جَارِیَه کِی مَارَه بِرِیَو بیداته شوو (فِي الْأَصَحِّ) له فَرْمُوْدَه ی رَا سْتَرْدَا.

﴿بَابُ مَا يَحْرُمُ مِنَ التَّكَاحِ: بَاسِی نَهْو نَافِرَه تَانَه ی حِه رَامَه پِیَاو له خَوِی مَارَه یَان بکا﴾
پِیْشَه کِی بَزَانَه: هُوِی کَانِی حِه رَامِوونِی نَافِرَه تِه تَاهَه تَا یِی به بَرْدَه وَا مِی سِیْنَه:
خَزْمَا یَه تِی، شِیر خَوَارْدِن، زَاوَا خَه زَوْرَا یَه تِی. وَا تِه: مَارَه کَرْدِنِی هِیْچِیْکِیَان دِرُوسْت نَابِیَو
نه گهر به مَارَه کَرَاوِیْش جِیْمَاعِیَان له گه ل بکا، هِر زِیْنَا یَه وَاجِبَه سَزَا ی زِیْنَا ی له سه ر
جِی به جِی بَکَرِی، هِر وَه ک له (بَاسِی زِیْنَا) دَا پِوون کَرَاوَه تِه وه.

نِیْنِجَا بَزَانَه: نُه مِیَانِزَه نَافِرَه تَانَه ی دَاهَا تَوو: که هِه تَاهَه تَا یِی به بَرْدَه وَا مِی حِه رَامِن لَه
نَه ژَاوِو له شِیر - گِشْتِیَان دِه بِنَه مَحِرَه مِی پِیَاو، وَا تِه: دِه سْتَنْوِژِیَان له یَه کَتَرِی نَاشِکِی وَ
تِه مَاشَا کَرْدِنِی یَه کَتَرِیْشِیَان سِه بِنِ شَه هَوَه تِه - حِه لَالَه.

هُوِی یَه کِه م: نه وَا نَه ی به هُوِی خَزْمَا یَه تِی هِه تَاهَه تَا یِی حِه رَامِن، حِه فِتِن، خَوَا ی گه وره
دِه فِه رَمِوِی: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَالُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ
وَبَنَاتُ الْأَخْتِ﴾ له سه ر نِیْوَه حِرَام کَرَاوَه: دَا یِکَه کَانْتَان وَ کِیْزَه کَانْتَان وَ خَوْشِکَه کَانْتَان وَ
خَوْشِکَه کَانِی بَاوِکَه کَانْتَان وَ خَوْشِکَه کَانِی دَا یِکَه کَانْتَان وَ کِیْزَه کَانِی بَرَاوِ کِیْزَه کَانِی خَوْشِکَه.

تَحْرُمُ الْأُمَّهَاتُ: وَكُلُّ مَنْ وَلَدْتِكِ أَوْ وَلَدْتَكَ مَنْ وَلَدَتْ فَهِيَ أُمُّكَ، وَالْبَنَاتُ: وَكُلُّ مَنْ
 وَلَدْتَهَا أَوْ وَلَدْتَ مَنْ وَلَدَهَا فَبِنْتُكَ، قُلْتُ: وَالْمَخْلُوقَةُ مِنْ زِنَاهُ تَحِلُّ لَهُ، وَيَحْرُمُ عَلَى
 الْمَرْأَةِ وَلَدُهَا مِنْ زِنَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَالْأَخَوَاتُ، وَبَنَاتُ الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ، وَالْعَمَّاتُ
 وَالْخَالَاتُ: وَكُلُّ مَنْ هِيَ أُخْتُ ذَكَرٍ وَلَدَتْكَ فَعَمَّتُكَ، أَوْ أُخْتُ أُنْثَى وَلَدْتَكَ

کهوابو: (تَحْرُمُ الْأُمَّهَاتُ) حه‌پامه: پیاو دایکه‌کانی‌خۆی له خۆی ماره‌بکا (وَكُلُّ مَنْ وَلَدْتِكِ) هه‌ر ئافره‌تێك پاسته‌وخۆ تۆی ئی‌بویی (أَوْ وَلَدْتَ مَنْ وَلَدَكَ) یان ئەو‌كە‌سه‌ی ئی‌بویی كه تۆی ئی‌بویی: وه‌ك دایکی‌دایکتو به‌ سه‌ره‌وه‌تر، یان دایکی‌باوکتو به‌ سه‌ره‌وه‌تر (فَهِيَ أُمُّكَ) ئەو ئافره‌ته له هه‌ردوو‌حاله‌تدا دایکی تۆیه.

(و) هه‌روه‌ها (الْبَنَاتُ) حه‌پامه: پیاو کی‌ژه‌کانی‌خۆی له خۆی ماره‌بکا (وَكُلُّ مَنْ وَلَدْتَهَا) هه‌ر ئافره‌تێك له تۆ بویی (أَوْ وَلَدْتَ مَنْ وَلَدَهَا) یان ئەو‌كە‌سه له تۆ بویی كه ئافره‌ته‌كه‌ی ئی‌بوه: وه‌ك کی‌ژی‌کی‌ژو به‌ره‌وخوارتر، یان کی‌ژی‌كو‌پو به‌ره‌وخوارتر (فَبِنْتُكَ) ئەوه‌ش له هه‌ردوو‌حاله‌تدا کی‌ژی تۆیه.

(قُلْتُ) ئی‌مامی‌(النواوی) ده‌فه‌رموی (وَالْمَخْلُوقَةُ مِنْ زِنَاهُ) ئەو ئافره‌ته‌ی له ئاوی زینای پیاو دروست بووه (تَحِلُّ لَهُ) بۆ پیاوه‌ زیناکه‌ره‌كه‌ حه‌لاله له خۆی ماره‌بکا، چونکه ئافره‌ته‌كه‌ بی‌ژی‌یه‌و نه‌ژادی نا‌جی‌ته‌وه سه‌ر پیاوه‌ زیناکه‌ره‌كه‌، به‌لام نا‌په‌سنده، هه‌ر‌چه‌ند بێ‌گومانیش بزاندری له ئاوی زیناکه‌ره‌كه‌ دروست بووه، که‌وابو: میراتیش له یه‌کتیری ناگرن، به‌لام (وَيَحْرُمُ عَلَى الْمَرْأَةِ وَلَدُهَا مِنْ زِنَا) له سه‌ر ئافره‌ته‌ زیناکه‌ره‌كه‌و له سه‌ر مه‌حره‌مه‌کانیشی حه‌پامه: خۆی له کو‌په‌ بی‌ژی‌یه‌که‌ی‌خۆی ماره‌بکا: كه له زینا دروست بووه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه پارچه‌یه‌کی‌خۆیه‌تی و بێ‌گومان له یه‌ك نه‌ژادن، بۆ‌ی‌ میراتیش له یه‌کتیری ده‌گرن، هه‌روه‌ك له زۆری‌ سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رمویانه.

(و) هه‌روه‌ها (الْأَخَوَاتُ) حه‌پامه: پیاو خوشکه‌کانی‌خۆی له خۆی ماره‌بکا، جا خوشکه‌كه‌: له‌دایک‌ویا‌وکی بن، یان ته‌نها له‌باوکی، یان ته‌نها له‌دایکی (و) هه‌روه‌ها (بَنَاتُ الْإِخْوَةِ) کی‌ژه‌کانی‌برایه‌کانو، هه‌م (وَالْأَخَوَاتُ) کی‌ژه‌کانی‌خوشکه‌کانیش حه‌پامه پیاو له خۆیان ماره‌بکا، هه‌ر‌چه‌ند کی‌ژه‌براو کی‌ژه‌خوشکه‌کانیش به‌ره‌و‌خواره‌وه‌ بن، هه‌م جیا‌وازی نیه‌ خوشک‌و‌برایه‌کانیش: له‌دایکی‌ویا‌وکی بن، یان ته‌نها له‌باوکی، یان ته‌نها له‌دایکی.

(و) هه‌روه‌ها (الْعَمَّاتُ) خوشکه‌کانی‌باوکو، هه‌م (وَالْخَالَاتُ) خوشکه‌کانی‌دایک، ئەوانه‌ش حه‌پامه پیاو له خۆیان ماره‌بکا (وَكُلُّ مَنْ هِيَ أُخْتُ ذَكَرٍ وَلَدَكَ) هه‌ر ئافره‌تێك خوشکی ئەو پیاوه‌ بێ‌ كه تۆی ئی‌بویی: وه‌ك باوکو‌با‌پیره‌و به‌ سه‌ره‌وه‌تر (فَعَمَّتُكَ) ئەوه‌ پوری تۆیه‌و خوشکی‌باوکتو (أَوْ أُخْتُ أُنْثَى وَلَدْتَكَ) یان ئافره‌ته‌كه‌ خوشکی ئەو ئافره‌ته‌بێ‌ كه تۆی

فَخَالَتَكَ، وَيَحْرُمُ هَوْلَاءُ السَّبْعِ بِالرِّضَاعِ أَيْضًا: وَكُلُّ مَنْ أَرْضَعْتَكَ أَوْ أَرْضَعْتَ مَنْ أَرْضَعْتَكَ أَوْ مَنْ وَلَدَتْ مُرْضِعَتَكَ أَوْ ذَا لَبْنِهَا فَأَمُّ رِضَاعٍ، وَقِسِ الْبَاقِي،

لِتَبْوَى: وَهَكَذَا دَايِكُو دَايِيرُو بِهِ سَهْرَهُ وَتَر (فَخَالَتَكَ) نَهْ وَهَش پُورِي تَوِيهِ وَخُوشَكِي دَايِكْتِه، جِيَاوَزِي نِيهِ نَهْ وَدُو پُورَانِه: لِه دَايِكُ وَبَاوَكِي بِن، يَان تَهْنَاه لِه دَايِكِي، يَان تَهْنَاه لِه بَاوَكِي. هُوِي دُووَم: نَهْ وَنَهِي بِهِ هُوِي شِيرِخُورْدِن هَه تَاهَه تَايِي حَه پَامِن، حَه فِتِن، وَاتِه: (وَيَحْرُمُ هَوْلَاءُ السَّبْعِ بِالرِّضَاعِ أَيْضًا) نَهْ وَحَه فَتَانَه يِ پَرِيدُو بِهِ هُوِي شِيرِخُورْدِنِش هَه تَاهَه تَاي حَه پَامِن، پِيَقَه مَبَرِئِلَلَه دَه فَرَمُوِي: ﴿يَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ﴾ رَوَاه الشَّيْخَان، نَهْ وَنَاْفَرَه تَانَه ي بِهِ هُوِي خِرْمَايَه تِي حَه پَام دَه بِن، بِهِ هُوِي شِيرِخُورْدِنِش حَه پَام دَه بِن.

كِه وَابُو: (وَكُلُّ مَنْ أَرْضَعْتَكَ) هَر نَاْفَرَه تِيك شِيرِي خُوِي دَابِيْتَه تُو (أَوْ أَرْضَعْتَ مَنْ أَرْضَعْتَكَ) يَان شِيرِي خُوِي دَابِيْتَه نَهْ وَنَاْفَرَه تَه ي كِه شِيرِي خُوِي دَاوَه تَه تُو (أَوْ مَنْ وَلَدَكَ) يَان شِيرِي خُوِي دَابِيْتَه نَهْ وَپِيَاوَه ي، يَان نَهْ وَنَاْفَرَه تَه ي تَوِي لِتَبْوَى (أَوْ وَلَدَتْ مُرْضِعَتَكَ) يَان نَهْ وَنَاْفَرَه تَه ي لِتَبْوِي: كِه شِيرِي خُوِي دَاوَه تَه تُو (أَوْ ذَا لَبْنِهَا) يَان نَهْ وَپِيَاوَه ي لِتَبْوِي كِه خَاوَه ن شِيرِي نَاْفَرَه تَه شِيرِدَه رَه كِه ي: وَهَك مِيْرِدِي شِيرِدَه رَه كِه، نَهْ وَه (فَأَمُّ رِضَاعٍ) لِه كَشْت نَهْ وَوِيْتَانَه دَا نَاْفَرَه تَه كِه دَه بِيْتَه دَايِكِي شِيرِي هَه تَاهَه تَاي حَه پَام دَه بِن (وَقِسِ الْبَاقِي) شَهْ شَه كَانِي تَرِيش كِه مَاوِن وَبِه هُوِي شِيرِخُورْدِن حَه پَامِن، نَهْ وَهَا (قِيَاس) بَكِه:

رُوُو كَرْدَنَه وَه: هَر نَاْفَرَه تِيك شِيرِي خُورْدِنِي: لِه ژْنِي تُو، يَان لِه ژْنِي كُورِي تَقُو بِهِ رَه وَخُورْتَرِيش، يَان لِه كِيژِي تَقُو، يَان لِه كِيژِي كُورِي تَقُو بِهِ رَه وَخُورْتَرِيش، يَان لِه كِيژِي كِيژِي تَقُو بِهِ رَه وَخُورْتَرِيش، نَهْ وَه دَه بِيْتَه كِيژَه شِيرِي ي تَقُو.

وَه هَر نَاْفَرَه تِيك شِيرِي خُورْدِنِي: لِه دَايِكْت، يَان لِه دَايِكِه شِيرِيَه كِه ت، يَان لِه ژْنِي بَاوَكْت، يَان لِه دَايِكِه شِيرِيَه كِه ت بُوِي، يَان لِه بَاوَكِه شِيرِيَه كِه ت بُوِي، نَهْ وَهَش دَه بِيْتَه خُوشَكِه شِيرِي ي تَقُو.

وَه هَر نَاْفَرَه تِيك شِيرِي خُورْدِنِي: لِه خُوشَكِي تَقُو، يَان لِه ژْنِي بَرَاي تَقُو، يَان لِه كُورُو كِيژِي دَايِكِه شِيرِيَه كِه ت بُوِي، يَان لِه كُورُو كِيژِي بَاوَكِه شِيرِيَه كِه ت بُوِي، يَان لِه وَ شِيرِخُورَه بُوِي: كِه دَايِكْت شِيرِي دَاوَه تِي، يَان ژْنِي بَاوَكْت شِيرِي دَاوَه تِي، نَهْ وَهَش بِهِ خُوِي وَبِه كِيژَه كَانِيَه وَه وَبِه رَه وَخُورْتَرِيش دَه بِنَه: يَان كِيژَه بَرَاي شِيرِي، يَان كِيژَه خُوشَكِي شِيرِي.

وَه هَر نَاْفَرَه تِيك خُوشَكِي دَايِكِه شِيرِيَه كِه ت بِي، يَان خُوشَكِي بَاوَكِه شِيرِيَه كِه ت بِي، يَان خُوشَكِي دَايِيرَه ي لاي دَايِكِه شِيرِي، يَان لاي بَاوَكِه شِيرِي بِي، يَان شِيرِي لِه دَايِيرَه ي لاي دَايِكِي، يَان لاي بَاوَكِي خُورْدِنِي، نَهْ وَهَش دَه بِيْنَه پُورْت: يَان خُوشَكِي بَاوَكْت، يَان خُوشَكِي دَايِكْت. نِيْتَر لِه بَاسِي شِيرِخُورْدِن نَهْ م (قَاعِدَةٌ) يَه دِرِيژْتَر پُورُو دَه كِه يِنَه وَه، اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

وَلَا يَحْرُمُ عَلَيْكَ مَنْ أَرْضَعَتْ أَخَاكَ وَتَأْفَلْتُكَ، وَلَا أُمُّ مُرْضِعَةٍ وَكُنْتُمْ وَبَشَهَا، وَلَا أُخْتُ
 أُخِيكَ مِنْ نَسَبٍ أَوْ رَضَاعٍ: وَهِيَ أُخْتُ أُخِيكَ لِأُمِّهِ وَأُمُّهُ وَعَكْسُهُ، وَتَحْرُمُ زَوْجَةُ مَنْ
 وَلَدَتْ أَوْ وَلَدَكَ

به لأم (وَلَا يَحْرُمُ عَلَيْكَ مَنْ أَرْضَعَتْ أَخَاكَ) ئەو ئافرەتە لە تۆ حەرەم نیه: که شیرێ داووتە
 خۆشکوو برای تۆ، جا خوشکوو بڕایەکەت: لە تۆ بچوکتەر بن، یان گەورەتر بن، بە لأم لە
 نەژادا ئەو ئافرەتە حەرەم بوو؟ چونکە یان دایکی خۆتە، یان ژنی باوکتە.

هەم (وَتَأْفَلْتُكَ) ئەو ئافرەتەش لە تۆ حەرەم نیه: که شیرێ داووتە نەژیەکانت، واتە مندالی
 مندالەکانت، بە لأم لە نەژادا ئەو ئافرەتە حەرەم بوو؟ چونکە یان کیزی خۆتە، یان ژنی
 کوپی خۆتە، هەم (وَلَا أُمُّ مُرْضِعَةٍ وَأُمُّهُ) دایکی ئەو ئافرەتە یە که شیرێ خۆی داووتە
 مندالەکەیتۆ، ئەویش لە تۆ حەرەم نیه، بە لأم لە نەژادا حەرەم بوو؟ چونکە خەسویی
 خۆتە، هەم (وَبَشَهَا) کیزی ئەو ئافرەتەش که شیرێ داووتە مندالی تۆ، ئەویش لە تۆ حەرەم
 نیه، بە لأم لە نەژادا حەرەم بوو؟ چونکە کیزی خۆتە، یان کیزی ژنەکەتە.

(وَلَا أُخْتُ أُخِيكَ مِنْ نَسَبٍ أَوْ رَضَاعٍ) هەر وەها ئەو ئافرەتە یە لە نەژاد، یان لە شیر خوشکی
 بڕایەکەتە، ئەویش لە تۆ حەرەم نیه؟ (وَهِيَ) ئەو خوشکە بڕایە (أُخْتُ أُخِيكَ لِأُمِّهِ) خوشکی
 ئەو بڕایەتە: که تەنها لە باوکتە وە بڕای تۆیە (لَأُمِّهِ) خوشکەکەش لە دایکی وە خوشکی
 بڕایەکەتە: وەك بێوژنێك کیزیکی هەبێو باوکت بێوژنەکە لە خۆی ماره بکاو کوپیکی
 لێبێی، ئەووە دروستە: تۆش کیزیەکە لە خۆت ماره بکە، هەرچەند لە دایکی وە خوشکی ئەم
 بڕایەشتە (وَعَكْسُهُ) هەم بە پێچەوانە وەش: وەك خوشکی بڕایەکی تەنها لە دایکیکە که تەنها لە
 باوکی وە خوشکی بێ: وەك بێوژنێك کوپیکی هەبێو ئەم کوپەش خوشکیکی تەنها
 لە باوکی هەبێ، ئینجا باوکت بێوژنەکە لە خۆی ماره بکاو تۆی لێبێی، ئەووە بۆ تۆش
 حەرەم: خوشکە لە باوکیەکی ئەم بڕایە لە دایکیەت لە خۆت ماره بکە.

﴿ هُوَ سَنِيهَم: ئەوانە ی بە زاواو خەزورایەتی هەتا هەتای حەرەم، چوارن: ﴾

یەكەم: (وَتَحْرُمُ زَوْجَةُ مَنْ وَلَدَتْ) ژنی ئەو پیاووت لێ حەرەمە کە لە تۆ بوو: وەك ژنی کوپو
 ژنی کوپی کوپو بەرە و خوارتر، ژنی کوپی کیزو بەرە و خوارتر، واتە: بە تەنها ماره بپین ژنی
 ئەو کوپانە لە تۆ حەرەم دەبێ، هەرچەند کوپەکانیش جیماعیان لەگەڵ نەکرین، خۆی
 گەرە دەفەرموی: ﴿وَخَالَاتُ آبَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ﴾ ژنەکانی ئەو کوپانە ی لە
 نەژادی خۆتانان حەرەمە لە خۆتان ماره یان بکەن.

دووهم: (أَوْ وَلَدَكَ) ژنی ئەو پیاووت لێ حەرەمە کە تۆی لێبوی: وەك ژنی باوکت و
 باپیرەت و بە سەر وەتر، جیاوازی نیه باپیرەکە: باوکی باوک بێ، یان باوکی دایک، واتە:

مَنْ نَسَبَ أَوْ رَضَاعَ، وَأُمَّهَاتُ زَوْجَتِكَ مِنْهُمَا، وَكَذَّأُ بَنَاتُهَا إِنْ دَخَلَتْ بِهَا، وَمَنْ وَطِئَ
أَمْرَأَةً بِمَلِكٍ حَرَّمَ عَلَيْهِ أُمَّهَاتُهَا وَبَنَاتُهَا وَحَرَّمَ عَلَى آبَائِهِ وَأَبْنَائِهِ،

به تنها ماره برین زنی شو باو کانه له تو حرام دهبی، هر چه ند باو که کانیش جیماعیان
له گه ل نه کردین، خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾ نه و
ژنانه له خوتان ماره مه کن که باو که کانتان له خویان ماره کردون.
نینجا بزانه: جیاوازی نیه نه و کوپو باو کانه: (مَنْ نَسَبَ أَوْ رَضَاعَ) به هوی نه ژاد کوپو باوک
بن، یان به هوی شیرخوارین.

سسی یه م: (وَأُمَّهَاتُ زَوْجَتِكَ مِنْهُمَا) دایکه کانی ژنه که ت-له نه ژادو له شیر- له تو حرامن:
وه ک دایکو داپیره ی ژنه که ت، جیاوازی نیه داپیره که: دایکی دایکو به سه روه و تربی، یان
دایکی باوکو به سه روه و تربی، واته: به تنها ماره برپینی ژنه که ت نه و دایکو داپیرانه ییت لی
حرام دهبی، هر چه ند جیماعیشت له گه ل ژنه که ت نه کردین.

چوارهم: (وَكَذَّأُ بَنَاتُهَا) هه روه ها کیژه کانی ژنه که ت و کیژه کانی کوپی ژنه که ت و به روه
خوارترو کیژه کانی کیژی ژنه که ت و به روه و خوارتر- له نه ژادو له شیر- له تو حرامن، به لام
(إِنْ دَخَلَتْ بِهَا) به و مرجه ی جیماعت له گه ل ژنه که ت کردین، جیاوازی نیه کیژه کانی نه م
ژنه: له میزدیکی تری پیش تو بوین، یان له میزدیکی تری نوای تو بین، یان له زینا بین،
خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِكُمْ اللَّائِي فِي خُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّائِي
دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ دایکه کانی ژنه کانتان لی حرامن،
هم کیژه کانی نه و ژنانه شتان که جیماعتان له گه ل کردون لی تان حرامن، به لام نه گه ر
جیماعتان له گه ل ژنه کان نه کردبو، نه و کانه هیچ گونا هیکتان له سه ر نیه و دروسته کیژی
ژنه که ماره بکن. واته له نوای ته لاقدان ی ژنه که، یان مرینی.

﴿لُغَا دَارِي﴾: ماره کردنی نه م نافرته تانه له خوت حرام نیه: کیژی میزدی دایکت،
دایکی میزدی دایکت، کیژی میزدی کیژت، دایکی میزدی کیژت، دایکی ژنی باوکت، کیژی
ژنی باوکت، دایکی ژنی کوپت، کیژی ژنی کوپت، ژنی کوپی ژنت، ژنی میزدی دایکت،
هه روه که له (الانوار) و (مغنی) دا فرمویانه.

(وَمَنْ وَطِئَ أَمْرَأَةً بِمَلِكٍ) هه ر پیاویک جیماع له گه ل نافرته تیک بکا به ملکایه تی کویله یی: وه ک
جیماع له گه ل (جاریه) ی خوی بکا، نه و (حَرَّمَ عَلَيْهِ أُمَّهَاتُهَا وَبَنَاتُهَا) دایکه کان و کیژه کانی
نه و نافرته ی هه تاهه تای لی حرام دهبی، هم (وَحَرَّمَ عَلَى آبَائِهِ وَأَبْنَائِهِ) نافرته که ش
هه تا هه تای له باو که کان و له کوپه کانی پیاوه که حرام دهبی، چونکه جیماع کردن به
مولکایه تی کویله یی وه ک جیماع کردنی به ماره برپینه.

وَكَذَٰلِكَ الْمَوْطُوءَةُ بِشُبُهَةِ فِي حَقِّهِ، قِيلَ أَوْ حَقَّهَا، لَا الْمَزْنِيُّ بِهَا،

﴿ مندالی جیماعی به هله و تیکردنی (منی) بی به هله ﴾

(وَكَذَٰلِكَ الْمَوْطُوءَةُ بِشُبُهَةِ) هروههها نو نافرتهش که به هله جیماعی له گه ل کراوه، یان به هله (منی) بی پایوکی بیگانهی تن کراوه (فی حَقِّهِ) هله کهش له لای پایاوکه وه بی: وهک وای تیگه یشتبئن ژنی خۆیه تی، یان به ماره بریننکی نادرست جیماعی له گه ل بکا، واته: به هوی نو جیماعه به هله یه و تیکردنی نو (منی) بی به هله یه: دایکه کان و کیژه کانی نو نافرته هه تا هه تای له پایوه جیماعه که ره که و له خاوهن (منی) بی که چه پام ده بن، هه م نافرته کهش له باوکه کان و له کوچه کانی پایوه جیماعه که ره که و له خاوهن (منی) بی که هه تا هه تای چه پام ده بن، هه م نه گه ره له م جیماعه به هله یه، یان له (منی) بی که مندالیک دروست بی، نو وه ده بیته مندالی پایوه جیماعه که ره که و خاوهن (منی) بی که، هه م (عِدَّة) ش له سه ره نافرته که واجب ده بن، به لام نافرته که نابیتته مه حره می باوکه کان و کوچه کانی جیماعه که ره که و خاوهن (منی) بی که، جیماعه که ره که و خاوهن (منی) بی که ش نابنه مه حره می دایکه کان و کیژه کانی نافرته که.

جا له و برپارانهی پرابر نو دا جیاوازی نیه: ژنه کهش وا تیبگا میژدی خۆیه تی، یان بزانی بیگانه یه، هروهک له ژدی به ی سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

(قِيلَ أَوْ حَقَّهَا) له فه رمووده یه کی بی هیژدا: نه گه ره هله که ته نها له لای نافرته کهش بی، هه ره نو هه یه، به لام به فه رمووده ی راست: نه گه ره ته نها نافرته که به هله دا بچن و وا تیبگا میژدی خۆیه تی، نو وه ته نها ماره یی له سه ره جیماعه که ره که واجب ده بن، واته: برپاره کانی تری پرابر نو هیچیکان نایه نه جی، به لام نه گه ره به هله داچوونه که له هه ربووکیانه وه بن، نو کاته: هه م ماره یی بق نافرته که وه هه م برپاره کانی تری پرابر نووش گشتی نیتته جی.

که واته: نه گه ره نافرته که بزانی نو م پایوه میژدی خۆی نیه و به خۆشی خۆی پنگای بدا جیماعی له گه ل بکا، نو کاته نافرته که زیناکه ره و مافی هه ج ماره یی نیه، هروهک له (البجیرمی) دا فه رموویه تی.

﴿ باسی مندالی بیژی ﴾

(لَا الْمَزْنِيُّ بِهَا) به لام نو نافرته ی زینای له گه ل کراوه، نو هه نیه، واته: دایک و کیژه کانی نافرته که له زیناکه ره که چه پام نابن و نافرته کهش له باوک و کوچه کانی زیناکه ره که چه پام نابن و مندال کهش بیژی یه: نابیتته مندالی پایوه زیناکه ره که و ناشبیتته مندالی میژدی نافرته که، چونکه پیغه مبه رب ﷺ ده فه موی: ﴿أَلَوْلَدٌ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ﴾ رواه الشیخان، مندال که بق نو که سه یه که به حه لالی سه رجی بی ژنه که ی کردوه، بق زیناکه ره کهش سزای زینا داندراره.

جا بزانه نافرته که کش (عِدَّة)ی زینای له سر واجب نابئ و مارهی نافرته که کش له سر زیناکره که واجب نابئ، به لام نه گهر به ژور لیکردن زینا له گه ل نافرته که کرابئ، نه و کاته مارهی هاوویته بئ نافرته که له سر پیاوه زیناکره که واجب ده بئ، هر وه که له باسی (مارهی هاوویته) دا پوون کراوته وه.

هر به به لگهی حه دیسه که ی پاردوو: نه گهر (مَنِي)ی پیاویکی بیگانه به قه سدی - دهن او مندالدانی نافرته تیک بکری، نه وهش هه مان بپاره کانی پاردووی زینای بئ ده برئ، واته: نه و مندالی له و (مَنِي)یه دروست ده بئ، نه ویش بیژی یه: نابیتته مندالی خاوه ن (مَنِي)یه که، چونکه به حه پامی دروست بووه، هه م نابیتته مندالی میژدی ژنه که، چونکه له خوی نیه، به لام نه گهر (مَنِي)تیکردنه که به هله بئ، نه و کاته ده بیتته مندالی خاوه ن (مَنِي)یه که، هر وه که تازه پراو هه م نیستاش پوونتری ده که یه وه.

﴿ نَاگاداری ﴾: باسی لادانی مندالی بیژی له نه ژادی خوی، له باسی (له عنه تکرینی ژنو میژد) دا پوون ده که یه وه - بن شاه سال - ژور پئویسته لی ناکادار بی.

نینجا بزانه: نه گهر ژنیک (مَنِي)ی میژدی خوی دهن او مندالدانی بکری، یان به هله (مَنِي)ی پیاویکی بیگانه ی تی بکری، نه و کاته له هر دوو حاله تدا وه کو جیماعی حه لال بپاری (عِدَّة) و نه ژادو حه پامی زاو او خه زورایه تی پاردووی بئ ده برئ، واته: منداله که ده بیتته مندالی میژده که، یان خاوه ن (مَنِي)یه که، چونکه له هر دوو حاله تدا منداله که به حه لالی دروست بووه.

به لام ناکاداریه: له حاله تی ده رهینانی (مَنِي)ی میژده که و بیگانه که وه هم له حاله تی (مَنِي)تیکردنه ناو مندالدانی ژنه که دا مرجه: (مَنِي)ی میژده که و بیگانه که پیزدار بی - واته: به حه لالی هاتبیتته ده وه - هر وه که له (تحفة) و (مغنی) دا فره موویانه، هه م له کاتی هاتنه ده وه ی (مَنِي)ی میژده که دا مرجه: ژنو میژدایه تی که یان هه بئ و برده وام بی تا تیکردنی (مَنِي)یه که، هر وه که له (مغنی) دا فره موویه تی.

نینجا بزانه: له لای نیمامی (البغوی) مرجه نیه: (مَنِي)ی میژده که به حه لالی له میژده که هاتبیتته ده وه، هر وه که (تحفة) و (مغنی) گپراویه تیانه وه و په دیشیان کردنه وه.

(وَلَيْسَتْ مُبَاشِرَةٌ بِشَهْوَةٍ كَوَطْءٍ) ده ستبازی به شه هوت: وه که ماچ کردن و مه م گرتنو پان به پان، وه کو جیماع بپاری بئ نادرئ (فِي الْأَطْهَرِ) له فره مووده ی به هیژتردا، جیاوازی نیه نه و ده ستبازی یه: له گه ل ژنی خوی بی، یان له گه ل نافرته تیکری بیگانه: که وای تیبگا ژنی خوی ته تی، که واته: به هوی ده ستبازی هیچ بپاریک له وانه ی پاردوو نایه ته جئ.

به لام له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا: به هوی زیناو به هوی ده ستبازی ی به شه هوت حه پامی زاو او خه زورایه تی دیتته جئ، هر وه که له (مجمع الأنهر) دا فره موویه تی.

وَلَوْ اِخْتَلَطَتْ مَحْرَمٌ بِسِنْوَةِ قَرِيْبَةٍ كَبِيْرَةٍ نَكَحَ مِنْهُنَّ، لَا بِمَحْضُوْرَاتٍ، وَلَوْ طَرَأَ مُؤَبَّدٌ تَحْرِيْمٍ عَلٰى نِكَاحِ قَطْعَةٍ: كَوَطْءِ زَوْجَةِ ابْنِهِ بِشَبِيْهِهٖ، وَيَحْرَمُ جَمْعُ الْمَرْأَةِ وَأَخْتِهَا أَوْ عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا مِنْ رِضَاعٍ أَوْ نَسَبٍ، فَإِنْ جَمَعَ بِعَقْدٍ بَطُلٍ،

(وَلَوْ اِخْتَلَطَتْ مَحْرَمٌ) نه گهر نافرده تیکى مہرہ می پیاویک بے هوی خزمایه تی، یان شیرخواردن- تیکه ل بوو (بِنِسْوَةِ قَرِيْبَةٍ كَبِيْرَةٍ) به نافرده تہکانی گونديکی گه وره، یان شارتيك كه سه رزمير نه ده كران، واته: نه زاندره مہرہ مہ كہی كامیہ، نه وه (نَكَحَ مِنْهُنَّ) بوی دروسته نافرده تيك له و نافرده تانه له خوی ماره بكا، به لام (لَا بِمَحْضُوْرَاتٍ) نه كه نه گهر مہرہ مہ كہی تیکه لی چہند نافرده تيك بویی: كه سه رزمير ده كران، واته: له و حاله ته دا بوی دروست نيہ هيچيكيان له خوی ماره بكا، ماره برينه كهش دروست نابي.

(وَلَوْ طَرَأَ مُؤَبَّدٌ تَحْرِيْمٍ عَلٰى نِكَاحِ) نه گهر هويہ کی چه پامی هه تاهه تایی هاته سه ماره برينتيك، نه و هويہ (قَطْعَةٍ) ماره برينه كه ده پچريني و زنو ميژده كه هه تاهه تایی له يه كتری چه پام ده بن (كَوَطْءِ زَوْجَةِ ابْنِهِ بِشَبِيْهِهٖ) وه كه به هه له: جيماع له گه ل ژنی باوكی خوی بكا- هر چہند دايكي خويشي بي- يان جيماع له گه ل ژنی كوي خوي بكا- هر چہند مہرہ می خويشي بي: وه كه كيزه برا- يان جيماع له گه ل دايكي ژنی خوي بكا، يان جيماع له گه ل كيزی ژنی خوي بكا، واته: له گشت نه و ويژانه ي پرايردودا ماره برينه كه هه لده وه شيبته وه و زنو ميژده كهش به يه كجاری له يه كتری چه رام ده بن.

به لام نه گهر جيماعه كه به زينا بي، نه وه كار له ماره برينه كه ناكاه، هه روه كه له (مغنی) دا فہرموويه تی، نيتر له (باسی شیرخواردن) دا چہند ويژنه يه کی تری له م بابته پوون ده كه پنه وه،

إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(وَيَحْرَمُ جَمْعُ الْمَرْأَةِ وَأَخْتِهَا) چه پامه: كز كرينه وهی نافرده تيك و خوشه كهی له ژير ماره ی يه كه پياودا- له يه كاتدا- جياوازی نيہ: به خزمایه تی خوشك بن، یان به شیرخواردن، خوی گه وره ده فہرموي: ﴿وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأَخْتَيْنِ﴾ ليتان چه پام كراوه دوو خوشك كو بكه نه وه له ژير پياويكدا.

(أَوْ عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا) هم چه پامه: كز كرينه وهی نافرده تيك و پوره كهی له ژير ماره ی يه كه پياودا، جياوازی نيہ پوره كه: (مِنْ رِضَاعٍ أَوْ نَسَبٍ) به شیرخواردن بي، يان به خزمایه تی، هم جياوازی نيہ پوره كه: خوشکی باوك بي، يان خوشکی دايك، پيغه مبه ربيﷺ ده فہرموي: ﴿لَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا وَلَا بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا﴾ رواه الشيخان، دروست نابي نافرده ت و پوره كهی كز بكرينه وه له ژير پياويكدا.

كه وايو: (فَإِنْ جَمَعَ بِعَقْدٍ) نه گهر به يه كه ماره برين هه رنووكيانی ويكرا ماره كرين، واته: هه رنوو خوشه كه، يان نافرده ت كه و پوره كهی، نه وه (بَطُلٍ) ماره بريني هه رنووكيان

أَوْ مُرْتَبًا فَالثَّانِي، وَمَنْ حَرَّمَ جَمْعُهُمَا بِنِكَاحِ حَرَمٍ فِي الْوَطْءِ بِمَلِكٍ، لَا مَلِكُهُمَا، فَإِنْ وَطِئَ وَاحِدَةً حَرُمَتِ الْأُخْرَى حَتَّى يُحَرَّمَ الْأُولَى كَبَيْعٍ أَوْ نِكَاحٍ أَوْ كِتَابَةِ لَا حَيْضٍ وَإِحْرَامٍ، وَكَذَا رَهْنٌ فِي الْأَصْحَ، وَلَوْ مَلَكَهَا ثُمَّ نَكَحَ أُخْتَهَا أَوْ عَكْسًا حَلَّتِ الْمُنْكَوحَةُ ذُوْنَهَا، وَلِلْعَبْدِ امْرَأَتَانِ وَلِلْحُرِّ أَرْبَعٌ فَقَطْ، فَإِنْ نَكَحَ خَمْسًا مَعًا

به تال ده بئو دوست نابئ (أَوْ مُرْتَبًا) یان یه کیکیانی له نوای نه وی تر ماره کرد، نه وه (فَالثَّانِي) ماره برینه که یه بوهوم به تال وه دوست نابئ، جیماعی دوست نه بوهوم که ش زینایه و سزای زیناشی له سهر واجب دهکا، به لام هه رکاتیک ژنه که ی بمرئ، یان به (بِإِثْنَيْ) ته تلامی بدا، بؤی دوسته: خوشکی ژنه که ی، یان پوری ژنه که ی له خوی ماره بکا.

(وَمَنْ حَرَّمَ جَمْعُهُمَا بِنِكَاحٍ) هه نافرده تیک کلزورنده وه ی له گه ل یه کیکی تردا به ماره برین چه پام بئ، نه وه (حَرَمٍ فِي الْوَطْءِ بِمَلِكٍ) کلزورنده وه یان له جیماع کردنی به ملکایه تیشدا چه پامه، واته: چه پامه جیماع له گه ل نه وه دوو (جاریه) یه ی بکا که هه ردووک خوشکن، یان پورو برازان، یان پورو خوشکه زان، به لام (لَا مَلِكُهُمَا) کلزورنده وه یان به ملکایه تی چه پام نیه: وه دوو خوشک ویکرا بکاته (جاریه) ی خوی جیماع له گه ل هه ردووک یان نه کا.

که وابو: (فَإِنْ وَطِئَ وَاحِدَةً) نه گه ر جیماعی له گه ل (جاریه) یه ک کرد، نه وه (حَرُمَتِ الْأُخْرَى) چه پامه جیماع له گه ل خوشکه که ی تری، یان پوره که ی بکا (حَتَّى يُحَرَّمَ الْأُولَى) تا یه که مه که له خوی چه پام دهکا: (كَبَيْعٍ أَوْ نِكَاحٍ أَوْ كِتَابَةٍ) وه ک بیفروشئ، یان له که سیکی تری ماره بکا، یان نووسراوی بداتئ (لَا حَيْضٍ وَإِحْرَامٍ وَكَذَا رَهْنٌ فِي الْأَصْحَ) نه ک به هوی چه یزو ئی حرام به سترنو ره هنکردن (وَلَوْ مَلَكَهَا ثُمَّ نَكَحَ أُخْتَهَا) نه گه ر (جاریه) یه کی کرئ، ئینجا خوشکه که یشی له خوی ماره کرد (أَوْ عَكْسًا) یان به پیچه وانوه: ژنیکی له خوی ماره کرد، ئینجا خوشکه که یشی کرئ، نه وه (حَلَّتِ الْمُنْكَوحَةُ ذُوْنَهَا) ته نها ماره برپاره که ی بؤ چه لاله جیماعی له گه ل بکا، نه ک (جاریه) کرپاره که.

﴿ زَمَرَتِ نُهْ وَ زَمَرَتِ نُهْ بُو پِیَاوْ حَه لَانْ لَه یَه ک کاتدا ﴾

(وَالْعَبْدُ امْرَأَتَانِ) بؤ پیایوی کویله دوو ژن له یه ک کاتدا چه لان به (إِجْمَاعِ) ی (صحابه) ی پیغه مبرئ ﷺ (وَالْحُرُّ أَرْبَعٌ فَقَطْ) بؤ پیایوی نازاد ته نها - چوار ژن چه لان له یه ک کاتدا له ژئر ماره ی خوی دا کویان بکاته وه، خوی گوره ده فرموی: ﴿لَا تَكُونُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَتًى وَثَلَاثَ وَرَبَاعًا﴾ له خوتان ماره بکه ن نه وه ی پیتان خۆشه له و نافرده تانه ی لیتان چه لان: دوو، یان سئ، یان چوار. ﴿وَعَنْ غِيلَانَ ؓ: أَنَّهُ أُسْلِمَ وَأَنَّ عَشْرَ نِسْوَةٍ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَتَخَيَّرَ مِنْهُنَّ أَرْبَعًا﴾ روه أحمد والترمدی وصححه الحاكم وابن حبان، (غیلان) موسولمان بوو، ده ژنی هه بون، پیغه مبرئ ﷺ فرمانی پی کرد: چوار ژنیان لی هه لبرئوی نه وانئ تر واز لی پیتن. که وابو: (فَإِنْ نَكَحَ خَمْسًا مَعًا) نه گه ر به یه ک ماره برین پینج ژن، یان زیاتری ویکرا

بَطْلَنْ، أَوْ مُرْتَبًا فَالْخَامِسَةُ، وَتَحِلُّ الْأَخْتُ وَالْخَامِسَةُ فِي عِدَّةِ بَائِنٍ لَا رَجْعِيَّةَ، وَإِذَا طَلَّقَ
الْحُرُّ ثَلَاثًا أَوْ الْعَبْدُ طَلَّقْتَيْنِ لَمْ تَحِلَّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ وَتَغِيبَ بِقُبُلِهَا حَشَفْتَهُ أَوْ قُدْرُهَا

له خوی ماره کردن، نهوه (بَطْلَنْ) ماره برینى گشتیان به تال دهبن (أَوْ مُرْتَبًا) یان پینج
ژن، یان زیاتری بهك له نوای بهك له خوی ماره کردن، نهو کاته (فَالْخَامِسَةُ) ماره برینى
پینجمه که وه هم زیاتره کهش به تال دهبن، نهگر جیماعیشی له گه ل بکا، نهوه زینایه و
سزای زینای له سهر واجب دهبن، ههروهك له (باسی زینا) دا پوون کراوه تهوه.

(وَتَحِلُّ الْأَخْتُ) خوشك، یان پوری ژنهكی لیحه لال دهبن وه هم (وَالْخَامِسَةُ) ژنی
پینجمه میشى لیحه لال دهبن (فِي عِدَّةِ بَائِنٍ) لهو کاته ی ژنهكی، یان ژنیك له چوار ژنهكانی
له (عِدَّة) ی (بائِن) دایه، واته: سنی به سنی ته لاقی داوه، یان به پاره ته لاقیكى داوه.
به لام له مهزه بی نیمام (أَبِي حَنِيفَةَ) دا: نه خوشكه كه وه نه پینجمه كه دروست نابى تا
(عِدَّة) كه ی ته واو دهبن، ههروهك له (مجمع الانهر) دا فره موویه تی، كه واته: فاگادار به: نه م
جوره ماره برینه به مهزه بی (أَبِي حَنِيفَةَ) نهكی.

(لَا رَجْعِيَّةٌ) نهك له (عِدَّة) ی (رَجْعِيَّة) دا بن: وهك ته نها ته لاقیك، یان دوو ته لاقی دابى به
خوړایو هیشتاش (عِدَّة) ی ته واو نه بوین، نهوه دروست نیه: نه خوشكو پوری نهو ژنه
ته لاقدراره ی، نه ژنیكى پینجمه میشى له خوی ماره بکا، تا (عِدَّة) ی ته لاقدراره كه ته واو
دهبن، یان تا به (بائِن) ی ته لاقی دها، یان تا له (عِدَّة) دا دهمرى.

﴿ ماره به جاش ﴾

(وَإِذَا طَلَّقَ الْحُرُّ ثَلَاثًا) ههر کاتیک پیاویكى نازاد سنی به سنی ژنهكی ته لاق دا (أَوْ الْعَبْدُ
طَلَّقْتَيْنِ) یان کزیه دووبه دوو ژنهكی ته لاق دا (لَمْ تَحِلَّ لَهُ) نهو ته لاقدراره ی لیحه لال
نابیتته وه، واته: نهگر جیماعیشی له گه ل بکا، نهوه زینایه و اجبه سزای زینای بدرى،
ههروهك له (باسی زینا) ژزیه ی سه رچاوه كان فره موویانه.

که واته: ته لاقی چاك نابیتته وه لیشى ماره ناکریتته وه (حَتَّى تَنْكِحَ) تا ته لاقدراره كه
(عِدَّة) ی ته واو دهبن ئینجا میړنیكى تر دهكا، جیاوازی نیه: میړده ته لاقدراره كه جیماعی
له گه ل نه م ته لاقدراره كرېن، یان ههر كچ بئو جیماعی له گه ل نه كرېن، خوی گه وړه
ده فره موى: ﴿إِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ﴾ نهگر ژنهكی
سنی به سنی ته لاق دا، نهوه له نوای ته لاقی سنی به سنی بوی حلال نابیتته وه تا میړنیكى تر دهكا.

ئینجا جیاوازی نیه نه م میړده: بالغ بن، یان نه بالغ بن، عاقل بن، یان شیت بن، به لام
مه رجه جیماعی له گه ل بکا، واته: (وَتَغِيبَ بِقُبُلِهَا حَشَفْتَهُ أَوْ قُدْرُهَا) سه رى (نكر) كهكی،
یان نه ندازه كه ی بچیتته ناو (فَرَج) ی ژنه ته لاقدراره كه، هم نهگر كچ بن، مه رجه به م
جیماعه كچیتنه كه ی لاجن، ههروهك له (تحفة) و (نهاية) دا فره موویانه.

بِشْرَطِ الْإِنْتِشَارِ وَصِحَّةِ النِّكَاحِ وَكَوْنِهِ مَمَّنٌ يُمَكِّنُ جَمَاعَهُ لَا طِفْلاً عَلَى الْمَذْهَبِ فِيهِنَّ،
وَلَوْ نَكَحَ بِشْرَطٍ إِذَا وَطِئَ طَلَّقَ أَوْ بَاتَتْ أَوْ فَلَا نِكَاحَ بَطْلًا، وَفِي التَّطْلِيقِ قَوْلٌ.

هم (بِشْرَطِ الْإِنْتِشَارِ) بهو مهرجش (نکری) ثم میزده په پېوې، واته: ههلساو بی، نهک
پوچ بی، هم (وَصِحَّةِ النِّكَاحِ) مهرجه: ماره پړینه که یووه میس ږوستبو بی، هم
(وَكُوْنِهِ مَمَّنٌ يُمَكِّنُ جَمَاعَهُ) مهرجه هم میزده لهو ته مه نه دا بی: که بگوئې جیماع بکا (لا
طِفْلاً) نهک مندالتکی ودها بی: که جیماعی پی نه کری (عَلَى الْمَذْهَبِ فِيهِنَّ) له سر
فهرموده ی راستی مه زه به له هر سیک مه سه له که دا.

ثینجا بزانه: نهگه مندالتکی له جیماعی هم میزده ږوست بی، نهوه ده بیته مندالی
خوی، نابیته مندالی میزده ته لاقه دره که، هروهها بزانه: نهگه هم میزدهش له دوی
جیماعکردن ژنه که ی ته لاق داو (عِدَّةٌ) ی له ویش ته واو بوو، نهو کاته بؤ میزده که ی په که م
حلال ده بی ماره ی بکاته وه، هروهک له ژوری سهرچاوه کانداهرموویانه ﴿عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ امْرَأَةً رَفَاعَةَ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَنِي لَبْتُ طَلَاقِي، وَإِنِّي نَكَحْتُ بَعْدَهُ
عَبْدَ الرَّحْمَنِ الْقُرْظِيَّ، وَإِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَعَلَّكَ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَيَّ
رِفَاعَةَ؟ لَا، حَتَّى يَذُوقَ عَسِيْلَتِكَ وَتَذُوقِي عَسِيْلَتَهُ﴾ رواه الشيخان وأصحاب السنن، ژنی
(رِفَاعَةَ) به پیغه مبهری ﷺ گوت: (رِفَاعَةَ) به یه کجاری سی به سی ته لاقی دام، منیش شووم
به (عبدالرحمن) کرد، به لام (نکری) (عبدالرحمن) وهک پارچه په پوک شلو نهرمه و جیماعی
له گه له نه کړوم، پیغه مبهری ﷺ فهرموی: وا دیاره ده تو ی بگه پیته وه لای (رِفَاعَةَ)؟ نا،
نهوه ږوست نابی، تا (عبدالرحمن) ههنگوینژکه تاهه کاو توش ههنگوینژکه ی نهوی
تام ده که ی. واته: تا له زه تی جیماع له یه کتری تام ده که ن.

جا بزانه: هم جیماعهش بوی داندراوه تاکو پیاو نه فرت له ته لاقی سی به سی بکا، هر
له بهر نه وهش له کورستاندا هم مه سه له یه به (ماره به جاش) ناو ده بری.

(وَلَوْ نَكَحَ) نهگه میزده که ی دووم ژنه ته لاقه دره که ی ماره کرد (بِشْرَطٍ إِذَا وَطِئَ طَلَّقَ) بهو
مهرجه ی هر کاتیک جیماعی له گه له کرد ته لاقی بدا (أَوْ بَاتَتْ) یان لای جیا بیته وه (أَوْ فَلَا
نِكَاحَ) یان هچی تر ماره پړی یه کتری نه بی، نهوه (بَطْلًا) به هوی نهو مهرج دانانه ماره پړینه که
به تاله ږوست نابی، بوی پیغه مبهری ﷺ ده فهرموی: ﴿لَعَنَ اللَّهُ الْمُحْلَلَ وَالْمُحْلَلَةَ لَهُ﴾ رواه
أصحاب السنن بسند صحيح، له عنتهی خوا لهو که سه ی ژنیک ماره ده کا تاکو بؤ میزده که ی
حلالی بکاو له عنته لهو میزدهش که بوی حلال ده کری.

ثینجا بزانه: نهو به تالوونو له عنته لهو حاله ته دایه: که له ناو مامله تی ماره پړینه که دا نهو
مهرجه دابنیز، چونکه نهگه له ماره پړینه که دا مهرجه که دانه نین، به لکو له پیش
ماره پړینه که دا له سر مهرجه که پک بکهون، نهو کاته ماره پړینه که ږوست ده بی، به لام

(فَصَلِّ) لَا يَنْكِحُ مَنْ يَمْلِكُهَا أَوْ بَعْضَهَا، وَلَوْ مَلَكَ زَوْجَتَهُ أَوْ بَعْضَهَا بَطْلَ نِكَاحِهِ، وَلَا تَنْكِحُ مَنْ تَمْلِكُهُ أَوْ بَعْضَهُ، وَلَا الْأَحْرُ أُمَّةً غَيْرَهُ إِلَّا بِشُرُوطٍ: أَنْ لَا يَكُونَ تَحْتَهُ حُرَّةٌ تَصْلُحُ لِلإِسْتِمْتَاعِ قَبْلَ وَلَا غَيْرُ صَالِحَةٍ. وَأَنْ يَعْجَزَ عَنِ حُرَّةٍ تَصْلُحُ قَبْلَ أَوْ لَا تَصْلُحُ، فَلَوْ قَدَرَ عَلَى غَائِبَةٍ حَلَّتْ لَهُ أُمَّةٌ إِنْ لَحِقَهُ مَشَقَّةٌ ظَاهِرَةٌ فِي قَصْدِهَا أَوْ خَافَ زِنَا مُدَّتَّهُ، وَلَوْ وَجَدَ حُرَّةً بِمُؤَجَّلٍ أَوْ بِدُونِ مَهْرِ الْمَثَلِ فَالْأَصَحُّ حِلُّ أُمَّةٍ فِي الْأُولَى ذُونَ الثَّانِيَةِ. وَأَنْ يَخَافَ زِنَا فَلَوْ أَمَكَّنَهُ تَسَرَّ

ناپسنده، هر وک له زوری سهرچاوه کاندای فرمویانه، که وایو: له عنتهی حدیسه که شه نایگریته وه (وَفِي التَّطْلِيقِ قَوْلٌ) له باره ی مارجی ته لاقدان فرموده یه که هه یه: که زینای نیه.

﴿ فَصَلِّ: له باره ی ماره کردنی نافرده تیکی کویله ﴾

(لَا يَنْكِحُ مَنْ يَمْلِكُهَا) دروست نابین شو (جاریه) یه له خوی ماره بکا که هه مووی ملکی خویته تی (أَوْ بَعْضَهَا) یان به شیتی ملکی خویته تی (وَلَوْ مَلَكَ زَوْجَتَهُ أَوْ بَعْضَهَا) نه گهر ژنی خوی بووه ملکی خوی: هه مووی، یان به شیتی (بَطْلَ نِكَاحِهِ) ماره برینه که به تال ده بیته وه. (وَلَا تَنْكِحُ مَنْ تَمْلِكُهُ أَوْ بَعْضَهُ) هه روه ها دروست نیه نافرته شوو به و کویله یه بکا که ملکی خویته تی: هه مووی، یان به شیتی.

(وَلَا الْأَحْرُ أُمَّةً غَيْرَهُ) هه روه ها دروست نیه پیای نازادیش (جاریه) ی که سیتی تر له خوی ماره بکا (إِلَّا بِشُرُوطٍ) ته نها به چوار مارج دروسته: یه که م (أَنْ لَا يَكُونَ تَحْتَهُ حُرَّةٌ تَصْلُحُ لِلإِسْتِمْتَاعِ) نابین ژنیکی نازادی وه های هه یی: که بؤ له زه توه رگرتن ده ست بدا (قَبْلَ وَلَا غَيْرُ صَالِحَةٍ) له فرموده یه کی بی هیژدا: نه گهر ده ستیش نه دا هه نه بیی.

دووه م: (وَأَنْ يَعْجَزَ عَنِ حُرَّةٍ تَصْلُحُ) پیاو هه که توانای هینانی ژنیکی نازادی نه بی: که بؤ له زه ت لیدتن بگوچی (قَبْلَ أَوْ لَا تَصْلُحُ) له فرموده یه کی بی هیژدا نه وه ی ناشگودجن هه توانای هینانی نه بی: وه که ماره یی ده ست نه که وی (فَلَوْ قَدَرَ عَلَى غَائِبَةٍ) نه گهر توانای هینانی ژنیکی له شاریکی تر هه بو، شو کاته ش (حَلَّتْ لَهُ أُمَّةٌ) ماره کردنی (جاریه) ی بؤ چه لاله له خوی (إِنْ لَحِقَهُ مَشَقَّةٌ ظَاهِرَةٌ فِي قَصْدِهَا) نه گهر ماندوویوینیکی ناشکرای توش بیی له به بواداگه پانی دا (أَوْ خَافَ زِنَا مُدَّتَّهُ) یان له ماوه ی به بواداگه پانی دا مه ترسی توشبوونی زینای هه بی (وَلَوْ وَجَدَ حُرَّةً بِمُؤَجَّلٍ) نه گهر ژنیکی نازادی ده ست که وت به ماره یه کی قرز (أَوْ بِدُونِ مَهْرِ الْمَثَلِ) یان به که متر له ماره یی هاوینته، نه وه (فَالْأَصَحُّ حِلُّ أُمَّةٍ فِي الْأُولَى) له مه سه له یه که مدا (جاریه) ی بؤ چه لاله (ذُونَ الثَّانِيَةِ) به لام له دووه مدا بؤی چه لال نیه.

سنی یه م: (وَأَنْ يَخَافَ زِنَا) پیاو هه که له توشبوونی زینا پترسی، که وایو: (فَلَوْ أَمَكَّنَهُ تَسَرَّ) نه گهر بؤی گونجا به (جاریه) یه کی چه لال شه هوه تی خوی تیر بکا: وه که (جاریه) کی

فَلَا خَوْفَ فِي الْأَصْح. وَإِسْلَامَهَا، وَتَحِلُّ لِحُرٍّ وَعَبْدٍ كِتَابَيْنِ أُمَّةً كِتَابِيَّةً عَلَى الصَّحِيحِ، لَا لِعَبْدٍ مُسْلِمٍ فِي الْمَشْهُورِ، وَمَنْ بَعْضُهَا رَفِيقٌ كَرِيفَةٌ، وَلَوْ نَكَّحَ حُرٌّ أُمَّةً بِشَرْطِهِ ثُمَّ أَيْسَرَ أَوْ نَكَّحَ حُرَّةً لَمْ تَنْفَسِخِ الْأُمَّةُ، وَلَوْ جَمَعَ مَنْ لَا تَحِلُّ لَهُ الْأُمَّةُ حُرَّةً وَأُمَّةً بَعْقَدَ بَطَلَتْ الْأُمَّةُ لَا الْحُرَّةُ فِي الْأَظْهَرِ.

ههین، یان به پاره یه کی هه رزان دهستی بکهوئ، نهو کاته (فَلَا خَوْفَ فِي الْأَصْح) مه ترسی زینای نیهو دروست نیه (جاریه) ی که سیکی ترماره بکا.

چوارهم: (وَإِسْلَامَهَا) (جاریه) که ش موسولمان بن، واته: ماره کردنی (جاریه) ی کافر دروست نیه، خوی گه وره ده ف رموی: ﴿وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكَحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لِمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ نَفْسَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ﴾ ای قوله: ﴿ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ﴾ هه ره یه کی که له نیوه نه بیتوانی نافرته تیکی نازادی نیماندار له خوی ماره بکا، بوی دروسته: یه کی که له جاریه کانی نیماندار ماره بکا... نهویش بؤ نهو که سه هه لاله که له زینا بترسی.

(وَتَحِلُّ لِحُرٍّ وَعَبْدٍ كِتَابِيَيْنِ) هه لاله بؤ پیاوی نازادی کافر ی خاوهن کیتاب و بؤ کویله ی کافر ی خاوهن کیتاب، واته: جوله که و دیان (أُمَّةً كِتَابِيَّةً عَلَى الصَّحِيحِ) جاریه یه کی کافر ی خاوهن کیتاب له خویان ماره بکهن (لَا لِعَبْدٍ مُسْلِمٍ فِي الْمَشْهُورِ) به لام بؤ کویله ی موسولمان دروست نیه (جاریه) یه کی کافر ی خاوهن کیتاب له خوی ماره بکا.

(وَمَنْ بَعْضُهَا رَفِيقٌ) هه ر نافرته تی که به شیکی کویله بئو به شیکیشی نازاد بن، نهو ش (كَرِيفَةٌ) وه که هه مووی کویله بن نهو هایه (وَلَوْ نَكَّحَ حُرٌّ أُمَّةً) نه گه ر پیاویکی نازاد (جاریه) یه کی له خوی ماره کرد (بِشَرْطِهِ) بهو چوار مه رجه ی پابردو (ثُمَّ أَيْسَرَ) نینجا دهوله مند بوو و توانای هینانی نافرته تیکی نازادی پهیدا بوو (أَوْ نَكَّحَ حُرَّةً) یان نافرته تیکی نازادی له خوی ماره کرد، نهو (لَمْ تَنْفَسِخِ الْأُمَّةُ) ماره برینی (جاریه) که هه لناوه شیتته وه. (وَلَوْ جَمَعَ مَنْ لَا تَحِلُّ لَهُ الْأُمَّةُ) نه گه ر نهو پیاوه ی ماره کردنی جاریه ی بؤ هه لال نیه کوی کرد وه (حُرَّةً وَأُمَّةً) ژنیکی نازادو (جاریه) یه که (بَعْقَدَ) به یه که ماره برین، نهو (بَطَلَتْ الْأُمَّةُ) ماره برینی جاریه که به تال دهین (لَا الْحُرَّةُ فِي الْأَظْهَرِ) به لام ماره برینی ژنه نازاده که به تال نابئ به لکو دروست دهین.

﴿ فُصِّلَ: لَهُ بَأْسَى هَيْنَانِي ژْنِيكي كَافِر ﴾

پیشه کی بزانه: به هیچ جزئی که هه لال نیه نافرته ی موسولمان له پیاوی کافر ماره بکرئ، جا کافره که: جوله که بن، یان دیان-گاور بن، یان بتپه رست بن، یان موسولمان نیکی کافر بوو بن، خوی گه وره ده ف رموی: ﴿وَلَا تُنْكَحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا﴾ نافرته ی موسولمان له پیاوه کافره کان ماره مه کهن تا نیمان دینن.

(فَصَلِّ يَحْرُمُ نِكَاحَ مَنْ لَا كِتَابَ لَهَا كَوْنِيَّةً وَمَجُوسِيَّةً، وَتَحَلُّ كِتَابِيَّةٌ لَكِنْ تُكْرَهُ حَرْبِيَّةٌ وَكَذَآ ذِمِّيَّةٌ عَلَى الصَّحِيحِ، وَالْكِتَابِيَّةُ: يَهُودِيَّةٌ أَوْ نَصْرَانِيَّةٌ لَا مُتَمَسِّكَةٌ بِالزَّبُورِ وَغَيْرِهِ، فَإِنَّ لَمْ تَكُنِ الْكِتَابِيَّةُ إِسْرَائِيلِيَّةً فَلَا أَظْهَرُ حِلِّهَا إِنْ عَلِمَ دُخُولُ قَوْمِهَا فِي ذَلِكَ الدِّينِ قَبْلَ نَسْخِهِ وَتَحْرِيفِهِ،

هرودها (يَحْرُمُ نِكَاحَ مَنْ لَا كِتَابَ لَهَا) چه پاره پیاوی موسولمان نه و نافرته له خوی ماره بکا: که (أهل الكتاب) نیه، واته: له لای خواوه هیچ کتابیکیان بی دانه ندراوه په فتاری پی بکن (کوننیة) وه کو نافرته بیته رست و (مَجُوسِيَّةٌ) نافرته تی مه گوش، واته: ناگریه رست و... همتد، خوی گه وره ده فه رموی: ﴿وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ﴾ نافرته کافره کان له خوتان ماره مه کن تا نیمان دینن.

به لام (وَتَحَلُّ كِتَابِيَّةٌ) بی پیاوی موسولمان چه لاله: نافرته تی کافری (أهل الكتاب) له خوی ماره بکا، خوی گه وره ده فه رموی: ﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ چه لاله نافرته نازاده کانی نه و کافرانه له خوتان ماره بکن که پیش نیوه له لای خواوه کتیبیان دراوته تی په فتاری پی بکن.

(لَكِنْ تُكْرَهُ حَرْبِيَّةٌ) به لام نه و نافرته کافرانه تی چه نگ له دزی موسولمانان ده که ن، ناپه سنده له خویان ماره بکا (وَكَذَآ ذِمِّيَّةٌ عَلَى الصَّحِيحِ) هرودها نافرته کافره کانی په یمان له نه ستوش هر ناپه سنده له خوی ماره بکا، هر چه ند (أهل الكتاب) ش بن، له سهر فه رموده تی راست، نه وه ک باوه پی خوی، یان منداله کانی تی ک بدا.

(وَالْكِتَابِيَّةُ) مه به ست به نافرته تی (أهل الكتاب) که ماره کردنی چه لاله: (يَهُودِيَّةٌ أَوْ نَصْرَانِيَّةٌ) تنها نافرته تی جوله که یه، یان دیا نه = گاوره (لَا مُتَمَسِّكَةٌ بِالزَّبُورِ) نه که نه و نافرته تی ده ستی گرتوه به (زبور) چه زده تی (داود) پیغه مبه رعله الصلاه والسلام (وغيره) یان به کتیبه کانی تری وه ک (صحف) ی (شیت و إدريس و إبراهيم) عليهم الصلاه والسلام، واته: نه وانه چه لال نین.

(فَإِنَّ لَمْ تَكُنِ الْكِتَابِيَّةُ إِسْرَائِيلِيَّةً) جا نه گه ر نه و نافرته (أهل الكتاب) ه له (بنی اسرائیل) نه بو، واته: له نه ته وه تی چه زده تی (يَعْقُوبُ) پیغه مبه ر نه بوعبه الصلاه والسلام (فَإِلَّا أَظْهَرُ حِلِّهَا) نه وه ش به فه رموده تی به هیزتر چه لاله، به لام (إِنْ عَلِمَ دُخُولُ قَوْمِهَا فِي ذَلِكَ الدِّينِ) به و مه رجی بی گومان بزاندری: باپیره گه وره تی نه و نافرته هاتوته ناو نه و نایینه تی جوله که، یان دیان (قَبْلَ نَسْخِهِ وَتَحْرِيفِهِ) پیش نه وه تی نایینه که (نسخ) بویته وه و گوردر ا بن، واته: بزاندری پیش گورپنی نایینه که و پیش هاتنی چه زده تی (عیسی) پیغه مبه ر ﷺ یه که م باپیره تی بویته جوله که، یان پیش گورپنو پیش هاتنی پیغه مبه رمان (محمد) ﷺ یه که م باپیره تی بویته دیان = گاور.

وَقِيلَ يَكْفِي قَبْلَ نَسْخِهِ، وَالْكِتَابِيَّةُ الْمُنْكَوْحَةُ كَمُسْلِمَةٍ فِي نَفَقَةٍ وَقَسْمٍ وَطَلَاقٍ، وَتَجْبِرُ عَلَى غَسْلِ حَيْضٍ وَنَفَاسٍ وَكَذَا جَنَابَةَ وَتَرَكَ أَكْلَ خَنْزِيرٍ فِي الْأَطْهَرِ، وَتَجْبِرُ هِيَ وَمُسْلِمَةٌ عَلَى غَسْلِ مَا نَجَسَ مِنْ أَعْضَائِهَا، وَتَحْرُمُ مُتَوْلَدَةً مِنْ وَثْنِيٍّ وَكِتَابِيَّةٍ، وَكَذَا عَكْسُهُ فِي الْأَطْهَرِ، وَإِنْ خَالَفتِ السَّامِرَةَ الْيَهُودَ وَالصَّابِئُونَ النَّصَارَى فِي أَصْلِ دِينِهِمْ حَرْمَنَ وَإِلَّا فَلَا، وَلَوْ تَهَوَّدَ نَصْرَانِيٌّ أَوْ عَكْسُهُ لَمْ يُقَرَّ فِي الْأَطْهَرِ،

﴿ نَاكَا دَارِي ﴾: نه و نازده له ی جولہ کہ و دیان سہری دہ بن، نہ ویش بہ و مرجه ی پرابردو حلال دہ بن، واتہ: نہ گہر گومان لو و مرجه ی پرابردو دا ہہ بو۔ وک نہ م سہردہ مہ۔ نہ و کاتہ نافرہ تہ کہ یان حلال نابو نازدہ لہ سہر پراوہ کہ شیان حلال نابن، ہہ روہ ک لہ زوری ہ ی سہر چاوہ کاندہ فہرموویانہ، کہ و ابو: لہ م سہردہ مہ دا بہ ہڑی نہ و مرجه۔ زور زہ حمہ تہ نافرہ تی دیان، یان جولہ کہ لہ پیاری موسولمان حلال بی، ہہ روہ ک لہ (مغنی) دا فہرمویہ تی۔ (وَقِيلَ يَكْفِي قَبْلَ نَسْخِهِ) لہ فہرموودہ یہ کی بی ہیزدا: نہ و ہندہ بہ سہ: بزاندیری پیش (نسخ) بوونہ وہ یہ کہ م با پیرہ ی ہاتبیتہ ناو نایینہ کہ۔

(وَالْكِتَابِيَّةُ الْمُنْكَوْحَةُ كَمُسْلِمَةٍ) نہ و نہ کافرہ ی (أهل الكتاب) کہ مارہ کراوہ۔ و ہکو زنی موسولمان پہ فتاری لہ گہ ل دہ کری: (فِي نَفَقَةٍ) لہ بہ خیکو کرون (وَقَسْمٍ) لہ توبہ تی شہ و یو (وَطَلَاقٍ) لہ تہ لاقدان، ہم (وَتَجْبِرُ عَلَى غَسْلِ حَيْضٍ وَنَفَاسٍ) لہ لای میردہ کہ یہ وہ زوری لی دہ کری: بؤ غوسلی حہ یزو زہ یسانی و (وَكَا جَنَابَةٌ وَتَرَكَ أَكْلَ خَنْزِيرٍ فِي الْأَطْهَرِ) ہہ روہ ہا بؤ غوسلی جہ نابہ ت و بؤ وازہینان لہ خواردنی گۆشتی بہ راز۔

(وَتَجْبِرُ هِيَ وَمُسْلِمَةٌ عَلَى غَسْلِ مَا نَجَسَ مِنْ أَعْضَائِهَا) زنی موسولمان و زنی کافر ہہ روہ کیان لہ لای میردہ کہ یانہ وہ زوریان لی دہ کری: ہہر نہ اندامی کیان پیس بوین، دہ بی بیشون۔ (وَتَحْرُمُ مُتَوْلَدَةً مِنْ وَثْنِيٍّ وَكِتَابِيَّةٍ) حہ پامہ نہ و نافرہ تی لہ نیوان پیاری کی بتہہ رست و زنی کی (أهل الكتاب) دا بوین (وَكَا عَكْسُهُ فِي الْأَطْهَرِ) ہہ روہ ہا بہ پیچہ وانہش حہ پامہ، لہ فہرموودہ ی بہ ہیزتردا (وَإِنْ خَالَفتِ السَّامِرَةَ الْيَهُودَ) نہ گہر سامیریہ کانی گوتلک پہ رست لہ گہ ل جولہ کہ کان جیا بون لہ بنچینہ ی نایینہ کہ یاندا، ہم (وَالصَّابِئُونَ النَّصَارَى فِي أَصْلِ دِينِهِمْ) سابینتہ کانیش لہ گہ ل دیانہ کان جیا بون لہ بنچینہ ی نایینہ کانیاندا، نہ وہ (حَرْمَنَ) مارہ کردنی نہ کانیاں حہ پامہ، چونکہ بہ نایینی خویانیش ہہر کافرن (وَإِلَّا فَلَا) بہ لام نہ گہر جیاواز نہ بن و مرجه کہ ی پرابردوش بیتہ جی، نہ و کاتہ (فلا) مارہ کردنی نہ کانیاں حہ پام نہ۔

(لَوْ تَهَوَّدَ نَصْرَانِيٌّ) نہ گہر دیانیک = گاوریٹک بووہ جوو (أَوْ عَكْسُهُ) یان بہ پیچہ وانہ وہ: جولہ کہ یہ ک بووہ دیان (لَمْ يُقَرَّ) لہ سہر نہ و نایینہ دووہ مہ جیکیر نا کری، واتہ: لی قی قبول نا کری (فِي الْأَطْهَرِ) لہ فہرموودہ ی بہ ہیزتردا، چونکہ خوی گہ ورہ دہ فہرموی: ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ﴾

فَإِنْ كَانَتْ امْرَأَةً لَمْ تَحِلْ لِمُسْلِمٍ، فَإِنْ كَانَتْ مَنكُوحَةً فَكِرْدَةُ مُسْلِمَةٍ، وَلَا يُقْبَلُ مِنْهُ إِلَّا الْإِسْلَامُ، وَفِي قَوْلِ أَوْ دِينُهُ الْأَوَّلُ، وَلَوْ تَوَتَّنَ لَمْ يُقَرَّ، وَفِيمَا يُقْبَلُ الْقَوْلَانِ، وَلَوْ تَهَوَّدَ وَثَنِي أَوْ تَنَصَّرَ لَمْ يُقَرَّ وَيَتَعَيَّنُ الْإِسْلَامُ كَمُسْلِمٍ ارْتَدَّ، وَلَا تَحِلُّ مُرْتَدَّةٌ لِأَحَدٍ، وَلَوْ ارْتَدَّتْ زَوْجَانِ أَوْ أَحَدَهُمَا قَبْلَ دُخُولِ تَنَجُّزِ الْفُرْقَةِ،

غَيْرِ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ههركهسيك جگه له نيسلام نايينكي تری بوی لای قبولاً ناکری. که وایو: (فَإِنْ كَانَتْ امْرَأَةً) نه گهر نه وهی له نایینیکه وه چووته سه نایینکی تر نافرته بوو (لَمْ تَحِلْ لِمُسْلِمٍ) نه و نافرته بؤ پیاوی موسولمان حه لال نابی، چونکه به نایینه که ی خویشی کافر بووه، که وایو: (فَإِنْ كَانَتْ مَنكُوحَةً) نه گهر نه و جوړه نافرته مه برپاوی موسولمانیک بن، نه وهش (فَكِرْدَةُ مُسْلِمَةٍ) وه ک کافر بوونی نافرته موسولمانه: که له دوی نیره پوون کراوه ته وه.

(و) هه کاتیک په کیک له نایینیک چووه سه نایینکی تر، نه وه (لَا يُقْبَلُ مِنْهُ إِلَّا الْإِسْلَامُ) جگه له نيسلام هېچ نایینکی تری لې قبولاً ناکری، واته: نه نایینه کونه که ی وه نه نایینه تازه که ی، به به لگه ی نایه ته که ی پرابروو، به لام (وَفِي قَوْلِ) له فرموده په کدا: (أَوْ دِينُهُ الْأَوَّلُ) یان نه گهر نه بڼه موسولمان و به خوی گه پاره سه نایینه کونه که ی، نه و کاته لای قبول ده کری (و) هه وه ما (لَوْ تَوَتَّنَ) نه گهر جوله که یه ک، یان نیانیک بووه بته پرست (لَمْ يُقَرَّ) له سه بته پرستیه که جیگر ناکری، نینجا (وَفِيمَا يُقْبَلُ الْقَوْلَانِ) له باره ی نه و نایینه ی لای قبول ده کری، هه ردو فرموده که ی پرابروو هه نه، به هیز تره که یان: ته نه نایینی نيسلامی لې قبول ده کری، له بن هیزه که شدا: هم نایینه کونه که یشی لې قبول ده کری. (وَلَوْ تَهَوَّدَ وَثَنِي أَوْ تَنَصَّرَ) نه گهر بته پرستیک بوه جوله که، یان بوه دیان، نه وه (لَمْ يُقَرَّ) جیگر ناکری، به لکو (وَيَتَعَيَّنُ الْإِسْلَامُ) ته نه نيسلامی بؤ دیاری ده کری (كَمُسْلِمٍ ارْتَدَّ) وه ک موسولمانیک کافر بوو، نه گهر نه بیته وه موسلمان ده کوژی.

﴿(نسخ) = هه لوه شان وهی مارپرین به هو ی کافر بوونی ژن و میړدی موسولمان﴾

(وَلَا تَحِلُّ مُرْتَدَّةٌ لِأَحَدٍ) نافرته له دین وه رگه پاو- واته: له نيسلامه تیه وه بو بیته کافر- بؤ هېچ که سیک حه لال نیه ماره ی بکا: نه بؤ پیاوی موسولمان و نه بؤ پیاوی کافر. (وَلَوْ ارْتَدَّتْ زَوْجَانِ) نه گهر ژن و میړدیک ویکړا کافر بوون (أَوْ أَحَدَهُمَا) یان ته نه په کیکیان کافر بوو (قَبْلَ دُخُولِ) کافر بوونه که شی پیش جیما عکردن بوو، نه وه (تَنَجُّزِ الْفُرْقَةِ) ده سه جی لیک جیا ده بڼه وه و ماره برپینه که هه لده وه شپته وه.

واته: نه گهر ژنیک ماره برپاوی میړده که ی بڼ و هیشتا جیماعی له گه ل نه کردی، نینجا ته نه ژنه که، یان ته نه میړده که، یان هه ردو کیان ویکړا، ته نه کوفریک بکن، نه وه ماره برپینه که یان هه لده وه شپته وه و له یه کتری حه پام ده بن، به (إجماع) ی زانایانی نيسلام،

أَوْ بَعْدَهُ وَقَفْتُ: فَإِنْ جَمَعَهُمَا الْإِسْلَامُ فِي الْعِدَّةِ دَامَ النِّكَاحُ،
وِإِلَّا فَالْفُرْقَةُ مِنَ الرِّدَّةِ، وَيَحْرُمُ الْوَطْءُ فِي التَّوَقُّفِ وَلَا حَدَّ.
(بَابُ نِكَاحِ الْمُشْرِكِ)

أَسْلَمَ كِتَابِيَّ أَوْ غَيْرُهُ وَتَحْتَهُ كِتَابِيَّةٌ

جا نه گەر کافر یووه که بۆوه موسولمان، نه و کاته پیویسته سه ره نوئی ژنه که له میرده که
ماره بکریته وه، ههروه که له (فصل) ی داهاتووشدا پوونی ده که یه وه.

﴿ نَاگاداری ﴾: له ماوه ی ده ستگریانی دا نه م حاله ته ی کوفرکردن ژۆد پوو ده دا، بۆیی
پیویسته مامۆستایانی نایینی خه لکی له م مه سه له یه ناگادار بکه نه وه، نه وه که له نوای
کوفرکردنه که بی ماره کردنه وه ژنه که بگوازیتته وه به چه پامی جیماعی له گه ل بکا.

جا بزانه: هه ر کاتی که ژنه که، یان میرده که به بیرو باوه پوهه بییته نه ندایمیکی نه و گرووه
(علمانی) یانه ی باوه پیمان به شه ر یه ته ی نیسلام نیه، نه وه ش به کافر یوونه وه داده ندری و
ماره برینه که هه لده وه شیتته وه، ههروه ها نه و مه زه بانه ی له نیسلام لایانداوه: وه کو
(نیژی دی و) (کاکه بی و) (سار په لی و) ... هتد، نه وانه ش گشتی به موسولمانی کافر یو داده ندرین و
نافرته کانیا ن و ناژه له سه ر یپاوه کانیا ن هه لال نین.

(أَوْ بَعْدَهُ) یان نه گەر له نوای جیماع کردن ژنه که، یان میرده که، یان هه ردوویکیان بونه
کافر، نه و کاته (وَقِفْتُ) جیابوونه وه که پا ده گیری و چاوه پوان ده کری: (فَإِنْ جَمَعَهُمَا
الْإِسْلَامُ فِي الْعِدَّةِ) نه گەر له ماوه ی (عِدَّة) دا نیسلام ته ی هه ردوویکیانی کو کرده وه، واته:
کافر یووه که بۆوه موسولمان، نه وه (دَامَ النِّكَاحُ) ماره برینه که هه ر به رده وام ده بی و
پیویست به ماره کردنه وه یه کی نوئی ناکا.

(وَأِلَّا) به لام نه گەر (عِدَّة) ی ژنه که ته واو بوو و کافر یووه که ش نه بۆوه موسولمان، یان له
ماوه ی (عِدَّة) دا کافر یووه که به کافر ی مرد، نه و کاته (فَالْفُرْقَةُ مِنَ الرِّدَّةِ) لیکی جیابوونه وه که یان
له کافر یوونه وه حیساب ده کری، واته: وا داده ندری له کاتی کافر یوونه وه ماره برینه که
هه لوه شواوه ته وه و ژن و میزدا یه تییا ن له نیواندا نه ماوه و میرات له یه کتری ناگرن.

(وَيَحْرُمُ الْوَطْءُ فِي التَّوَقُّفِ) له ماوه ی پاگرتنی لیکی جیابوونه وه دا چه پامه: جیماع له گه ل
ژنه که بکا، به لام (وَلَا حَدَّ) نه گەر جیماعی کرد سزای زینای له سه ر نیه، جا نه گەر له
نوای ته واو بوونی (عِدَّة) کافر یووه که بۆوه موسولمان، نه و کاته به ماره برینیکی نوئی
ژنه که ی له هه لال ده بییته وه.

﴿ بَابُ نِكَاحِ الْمُشْرِكِ: بِأَسَى مَارِهِ بَرِينِي كَافِرًا كَهْ مَوْسُولْمَانِ دَهْبِي ﴾

(أَسْلَمَ كِتَابِيَّ) نه گەر کافر یکی (أَهْلُ الْكِتَابِ) موسولمان بو (أَوْ غَيْرُهُ) یان کافر یکی تری
بتپه رست، یان ناگه ربه رست ... هتد، موسولمان بو (وَتَحْتَهُ كِتَابِيَّةٌ) له کاتی موسولمان بوونی دا

دَامَ نِكَاحُهُ، أَوْ وَثْنِيَّةٌ أَوْ مَجُوسِيَّةٌ فَتَخَلَّفَتْ قَبْلَ دُخُولِ تَنْجِزَتِ الْفُرْقَةِ، أَوْ بَعْدَهُ
وَأَسْلَمَتْ فِي الْعِدَّةِ دَامَ نِكَاحُهُ، وَإِلَّا فَالْفُرْقَةُ مِنْ إِسْلَامِهِ. وَلَوْ أُسْلِمَتْ وَأَصَرَ فَكَعْكُسِهِ،
وَلَوْ أُسْلِمَ مَعًا دَامَ النِّكَاحُ، وَالْمَعِيَّةُ بِأَخْرِ اللَّفْظِ.

ژنیکی ماره بپوای (اهل کتاب)ی له ژیردا بوو، نه وه (دَامَ نِكَاحُهُ) له نوای موسولمانبوونیش
ماره بپینه که ی هر بـرده وام ده بـو پیویست به نوی کردنه وه ی ماره بپینه که ناکا.
به لام (أَوْ وَثْنِيَّةٌ أَوْ مَجُوسِيَّةٌ) نه گـر ژنیکی ماره بپوای بـتپه رست، یان ناگره رستی له ژیردا
بوو (فَتَخَلَّفَتْ) ژنه که ش نواکه وتو له گـل میزده که ی موسولمان نه بو (قَبْلَ دُخُولِ)
نواکه وتنه که شی پیش جیما عکردن بو، نه وه (تَنْجِزَتِ الْفُرْقَةُ) ده سـتبه جی لِيَك جیبا
ده بـنه وه و ماره بپینه که هـلده وه شیتته وه.

(أَوْ بَعْدَهُ) یان له نوای جیما عکردن ژنه که نواکه وت، به لام (وَأَسْلَمَتْ فِي الْعِدَّةِ) ژنه که له
(عِدَّة) دا موسولمان بوو، نه و کاته (دَامَ نِكَاحُهُ) ماره بپینه که هـر بـرده وام ده بی، به
(اجماع) ی زانایانی نیسلام (وَإِلَّا) به لام نه گـر (عِدَّة) ی ته و او بوو و ژنه که ش نه بو وه موسولمان،
نه وه (فَالْفُرْقَةُ مِنْ إِسْلَامِهِ) لیکجیابوونه وه که یان له موسولمانبوونی میزده که وه حساب
ده کری، به (اجماع) ی زانایانی نیسلام، واته: له کاتی موسولمانبوونی میزده که وه ماره بپینه که
هـلده و شـاوه ته وه و نیستا ده توانی میزدیکی تر بکا.

(وَلَوْ أُسْلِمَتْ) نه گـر ژنه که موسولمان بوو، به لام (وَأَصَرَ) میزده که سوو بوو له سهـر
کافرایه تی (فَكَعْكُسِهِ) نه وه ش وه ک پیچه وانه که یه تی، واته: نه گـر موسولمانبوونی ژنه که
پیش جیما عکردن بی، نه وه ده سـببه جی ماره بپینه که ی هـلده وه شیتته وه و ژنه که ده توانی
میزدیکی تر بکا، به لام نه گـر له نوای جیما عکردن ژنه که بووه موسولمان، نه وه چاوه پروان
ده کری: نه گـر له ماوه ی (عِدَّة) دا میزده که ش موسولمان بوو، نه وه ماره بپینه که بـرده وام
ده بی، وه نه گـر (عِدَّة) ی ته و او بوو و میزده که ش نه بو وه موسولمان، نه وه له
موسولمانبوونی ژنه که وه لیکجیابوونه وه یان حساب ده کری و نیستا ده توانی میزدیکی تر
بکا (وَلَوْ أُسْلِمَ مَعًا) نه گـر ژن و میزده که ویکرا موسولمان بون، نه و کاته ش (دَامَ النِّكَاحُ)
ماره بپینه که هـر بـرده وام ده بی، به (اجماع) ی زانایانی نیسلام (وَالْمَعِيَّةُ بِأَخْرِ اللَّفْظِ)
ویکرای ی موسولمانبوونه که ش به ویکرای ی ناخیر ووشه ی نیسلامبوون ره چاو ده کری، واته:
ویکرا ووشه ی شاده و نییمان ته و او بکن.

﴿نَاكَادَارِي﴾: هـر یه کیک له ژنه که، یان له میزده که موسولمان بین، نه وه به پابه ندی نه و
موسولمانه بریاری نیسلامیه تی بـو منداله نه بالفه کانیشیان ده درئ، هـروه که له باسی
(اللقیط) = مندالی فریدراودا پرومان کرده وه.

وَحَيْثُ أَدْمَنَا لَا تَضُرُّ مُقَارَنَةَ الْعُقْدِ لِمُفْسِدٍ هُوَ زَائِلٌ عِنْدَ الْإِسْلَامِ وَكَانَتْ بِحَيْثُ تَحَلُّ لَهٗ
 الْآنَ، وَإِنْ بَقِيَ الْمُفْسِدُ فَلَا نِكَاحَ، فَيُقْرَ فِي نِكَاحِ بِلَا وِلْيٍّ وَشُهُودٍ، وَفِي عِدَّةٍ هِيَ مُنْقَضِيَّةٌ
 عِنْدَ الْإِسْلَامِ، وَمُؤَقَّتٌ إِنْ اعْتَقَدُوهُ مُؤَبَّدًا، وَكَذَا لَوْ قَارَنَ الْإِسْلَامَ عِدَّةٌ شَبَّهَتْ عَلَى الْمَذْهَبِ
 لَا نِكَاحَ مَحْرَمٍ. وَلَوْ أَسْلَمَ ثُمَّ أَحْرَمَ ثُمَّ أَسْلَمَتْ وَهُوَ مُحْرَمٌ أَقْرَ عَلَى الْمَذْهَبِ،

جا بزانه: (فَسَخَ)=هه لوه شان وهی ماره پیرین به هوی کافر بیون، یان به هوی موسولمان بیون
 وهکو ته لاق نیه، واته: هه لوه شان وهکه ژماره ی ته لاق که م ناکاته وه، هه روهک (الشبراملسی)
 فه رمووی ته، که واته: نه گهر له دوی هه لوه شان وهکه نه وه که ی تریش موسولمان بین، نه وه
 له هه موو حاله ته کاندا به ماره پیرینیکی نوی ژنه که له میرده که ی حاله ده بیته وه.

ئینجا (وَحَيْثُ أَدْمَنَا النُّكَاحَ) هه ر کاتیک ماره پیرینه که هه لته وه شپیتته وه به به رده وهامی
 دابنیین، نه وه (لَا تَضُرُّ مُقَارَنَةَ الْعُقْدِ لِمُفْسِدٍ) زیانی نیه نه گهر ماره پیرینه که ی سه رده می کوفر
 تیکد ره یکی له که لدا بوین: که (هُوَ زَائِلٌ عِنْدَ الْإِسْلَامِ) تیکد ره که له کاتی موسولمان بیوندا
 نه مابین وه م (وَكَانَتْ بِحَيْثُ تَحَلُّ لَهُ الْآنَ) ژنه که شی ئیستا لی حاله ده بو نه گهر لی ماره
 کرابا، به لام (وَإِنْ بَقِيَ الْمُفْسِدُ) نه گهر تیکد ره که ی سه رده می کوفر تا کاتی موسولمان بیون
 مابو، نه و کاته (فَلَا نِكَاحَ) ماره پیرینه که له نیوانیاندا به رده وهام نابین.

جا هه ر له سه ر نه و پیراره ی پیردوو (فَيُقْرَ فِي نِكَاحِ بِلَا وِلْيٍّ وَشُهُودٍ) به رده وهام ده کری له
 سه ر ماره پیرینیکی بین (وِلْيٍّ) و بین شاهید، هه م (وَفِي عِدَّةٍ هِيَ مُنْقَضِيَّةٌ عِنْدَ الْإِسْلَامِ) له سه ر
 نه و ماره پیرینه ش که له (عِدَّةٌ) دا کراوه و (عِدَّةٌ) که ش له کاتی موسولمان بیون ته او بوین،
 هه م (وَمُؤَقَّتٌ إِنْ اعْتَقَدُوهُ مُؤَبَّدًا) له سه ر نه و ماره پیرینه ش که بۆ ماوه یه ک کراوه، نه گهر
 به باوه پی نه وان به رده وهام ده بو (وَكَذَا لَوْ قَارَنَ الْإِسْلَامَ عِدَّةٌ شَبَّهَتْ) هه روه ها به رده وهام
 ده کری نه گهر (عِدَّةٌ) ی جیماعی به هه له له گه ل موسولمان بیونی هه ر دوکیان، یان
 یه کیکیان به رامه بر بین، واته: له (عِدَّةٌ) ی جیماعی به هه لدا موسولمان بین (عَلَى الْمَذْهَبِ)
 له سه ر فه رمووده ی راستی مه زه ب.

به لام (لَا نِكَاحَ مَحْرَمٍ) به رده وهام ناکری له سه ر ماره پیرینی نافرده تیکی مه حره م: به
 خزمایه تی، یان به شیر، یان به زاواو خه زورایه تی: وه ک کیری خوی، یان ژنی باوکی خوی
 له خوی ماره کردبین، چونکه تیکد ره که تا کاتی موسولمان بیون هه ر ماوه.

(وَلَوْ أَسْلَمَ) نه گهر میرده که موسولمان بوو (ثُمَّ أَحْرَمَ) ئینجا ئیحرامی به ست: به حه ج، یان
 به عومره (ثُمَّ أَسْلَمَتْ وَهُوَ مُحْرِمٌ) ئینجا ژنه که ش موسولمان بوو و میرده که ش هه ر له
 ئیحرامدا بوو، نه وه (أَقْرَ) له سه ر ماره پیرینه که به رده وهام ده کری (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر
 فه رمووده راستی مه زه ب.

وَلَوْ نَكَحَ حُرَّةٌ وَأَمَةٌ وَأَسْلَمُوا تَعَيَّنَتِ الْحُرَّةُ وَأَلْدَفَعَتِ الْأُمَّةَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَنِكَاحُ الْكُفَّارِ صَحِيحٌ عَلَى الصَّحِيحِ، وَقِيلَ فَاسِدٌ، وَقِيلَ إِنْ أَسْلَمَ وَقُرَّرَ تَبَيَّنَتْ صِحَّتُهُ وَإِلَّا فَلَا، فَعَلَى الصَّحِيحِ لَوْ طَلَّقَ ثَلَاثًا ثُمَّ أَسْلَمَ لَمْ تَحِلَّ إِلَّا بِمُحَلِّلٍ، وَمَنْ قُرَّرَتْ فَلَهَا الْمُسَمَّى الصَّحِيحُ، وَأَمَّا الْفَاسِدُ كَخَمْرٍ: فَإِنْ قَبِضْتَهُ قَبْلَ الْإِسْلَامِ فَلَا شَيْءَ لَهَا، وَإِلَّا

(وَلَوْ نَكَحَ حُرَّةٌ وَأَمَةٌ) نه گهر نافرهم تیکی نازادو نافرهم تیکی کزبلی له خوی ماره کردبون، نینجا (وَأَسْلَمُوا) هرسیکیان موسولمان بون، نه وه (تَعَيَّنَتِ الْحُرَّةُ) تهنه نازاده که به ژنی برده وام دیاری ده کریئو (وَأَلْدَفَعَتِ الْأُمَّةَ) جاریه که شی له ژنیه تی لاده چی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرمووده ی ناسراوی مه زهه ب.

(وَنِكَاحُ الْكُفَّارِ صَحِيحٌ) ماره برینی کافره کان به دروستبوو داده ندری (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرمووده ی راست (عَنْ غِيلَانَ) آهه آسلم وکله عشر نسوة فامرته النبي ﷺ أَنْ يَتَخَيَّرَ مِنْهُنَّ أَرْبَعًا صححه الحاکم وابن حبان، که (غیلان) موسولمان بوو، ده ژنی هه بون، پیغهمبر ﷺ فرمانی پی کرد: له وه ژنانه چواریان هه لبرژئی. واته: فرمانی پی نه کرد سر له نوی ماره یان بکاته وه؟ چونکه ماره برینه که ی سرده می کوفری دروستبووه.

(وَقِيلَ فَاسِدٌ) له فرمووده یه کی بی هیژدا: به تاله (وَقِيلَ) له فرمووده یه کی تری بی هیژدا: (إِنْ أَسْلَمَ وَقُرَّرَ تَبَيَّنَتْ صِحَّتُهُ) نه گهر میزده که موسولمان بوو له سر ماره برینه که ش برده وام کرا، نه وه بؤمان پوون ده بیته وه ماره برینه که دروستبووه (وَأِلَّا) به لام نه گهر موسولمان نه بی (فَلَا) نه وه دروست نه بووه.

(فَعَلَى الصَّحِيحِ) جا له سر فرمووده ی راست: که ماره برینه که یان دروستبووه (لَوْ طَلَّقَ ثَلَاثًا) نه گهر کافره که له حاله تی کافری دا ژنه که ی سی به سن ته لاق دا (ثُمَّ أَسْلَمَ) نینجا له دوا ی ته لاقدانه که هه ردوکیان موسولمان بون، نه وه (لَمْ تَحِلَّ إِلَّا بِمُحَلِّلٍ) لی حی حالان نابیته وه تهنه به ماره به جاش نه بی، به و شیوه ی پابرا، چونکه ماره برینه که ی دروست بووه، که وابو: ته لاقدانه که شی دروست ده بی.

(وَمَنْ قُرَّرَتْ) هر ژنیک له سر ماره برینه که ی کوفر برده وام بکریئ، نه وه (فَلَهَا الْمُسَمَّى الصَّحِيحُ) مافی نه و ماره یی ناوبراوه شی هه یه: که دروسته بکریته ماره یی، واته: چندی ماره یی بؤ داندراوه، بؤی حاله گشتی له میزده که ی وه ریگریئ.

به لام (وَأَمَّا الْفَاسِدُ) نه و ماره یی دروست نیه بکریته ماره یی: (كَخَمْرٍ) وه کو شه پابو سه گو زیل... هتد (فَإِنْ قَبِضْتَهُ قَبْلَ الْإِسْلَامِ) نه گهر پیش موسولمانبوون نه و مارییه نادرسته ی وه رگرتبیئ، نه وه (فَلَا شَيْءَ لَهَا) له دوا ی موسولمانبوون مافی هیج به شه ماره یی کی تری نیه (وَأِلَّا) به لام نه گهر ماره یی نادرسته که ی وه رنه گرتبیئ و موسولمان بو بیئ،

فَمَهْرٌ مِثْلٌ، وَإِنْ قَبِضَتْ بَعْضَهُ فَلَهَا قِسْطُ مَا بَقِيَ مِنْ مَهْرٍ مِثْلٍ، وَمَنْ أَدْلَعَتْ بِإِسْلَامٍ بَعْدَ دُخُولِ فَلَهَا الْمُسَمَّى الصَّحِيحُ إِنْ صَحَّ نِكَاحُهُمْ، وَإِلَّا فَمَهْرٌ مِثْلٌ، أَوْ قَبْلَهُ وَصَحَّ: فَإِنْ كَانَ الْإِنْدِفَاعُ بِإِسْلَامِهَا فَلَا شَيْءَ لَهَا، أَوْ بِإِسْلَامِهِ فَصَنَّفُ مُسَمَّى إِنْ كَانَ صَحِيحًا، وَإِلَّا فَصَنَّفُ مَهْرٌ مِثْلٌ. وَلَوْ تَرَافَعَ إِلَيْنَا ذِمِّيٌّ وَمُسْلِمٌ وَجَبَ الْحُكْمُ، أَوْ ذِمِّيَّانِ وَجَبَ فِي الْأَظْهَرِ،

ئوه (فمهر مثل) مافی مارهی هاوینئی هی هیه (وإن قبضت بعضه) نه گهر به شیئی مارهییه نادرسته کی وه رگرتیو به شیئی مابئ، ئوه (فلها قسط ما بقي من مهر مثل) مافی به شی پاشماوه کی له مارهی هاوینئی هی هیه.

(وَمَنْ أَدْلَعَتْ بِإِسْلَامٍ) هر ژنیک به هوی موسولمانبوونی خوی، یان میرده کی له ژنایه تی لاجی، واته: ماره برینه کی هه لپوه شیئته وه (بعد دخول) موسولمانبوونه کهش له دوی جیماعکردن بوو، ئوه (فلها المسمى الصحيح) مافی مارهییه ناوبراوه درسته کی هیه له میرده کی وه ریگری (إن صحح نكاحهم) نه گهر به فرموده ی راست: ماره برینه کی یان به دروستبوو دابنئین (وإلا) به لام نه گهر به فرموده ی بین هیئز: به دروستبووی داننئین، ئوه (فمهر مثل) مافی مارهی هاوینئی هی هیه به هوی جیماعه که.

(أَوْ قَبْلَهُ) به لام نه گهر پیش جیماعکردن موسولمانبوونه که پوو بداو (وصحح) به فرموده ی راست: ماره برینه کهش به دروستبوو دابنئین، ئوه ته ماشا ده که یین: (فإن كان الإندفاع بإسلامها) نه گهر هه لوه شان وه ی ماره برینه که به هوی موسولمانبوونی ژنکه یین، ئوه (فلا شيء لها) مافی هیچ مارهی نیه له میرده کی وه ریگری؟ چونکه هوی هه لوه شان وه که له لای خوی ته ی (أو بإسلامه) به لام نه گهر هه لوه شان وه که به هوی موسولمانبوونی میرده که یین، ئو کاته (فصنف مسمى إن كان صحيحا) مافی نیوه ی مارهییه ناوبراوه کی هیه، نه گهر ناوبراوه که دروست یین (وإلا) به لام نه گهر ناوبراوه که دروست نه یین: وه کو شه راب، ئوه (فصنف مهر مثل) مافی نیوه ی مارهی هاوینئی هی هیه؟ چونکه هوی که له لای میرده که وه یه.

﴿ دادکردن له نیوان کافره کائدا ﴾

(وَلَوْ تَرَافَعَ إِلَيْنَا ذِمِّيٌّ وَمُسْلِمٌ) نه گهر موسولمانئیکو کافرئیکو په یمان له نه ستر- وه کو جوله که و دیان- کیشه یه کئان هه بوو و هاتنه دادگای ئیمه (وجب الحكم) واجبه: به شه ریه تی ئیسلام داد له نیوانئاندا بکری، جیاوازی نیه موسولمانه که: داواکار یین، یان داوالیکراو یین (أو ذمیان) یان دوو کافرئیکو په یمان له نه ستر هاتنه دادگای ئیمه و ئایینی هه روو کیشیان یه ک ئایین بوو: وه ک دوو جوله که، یان دوو دیان ببیته کیشه یان، ئوه (وجب فی الأظهر) له فرموده ی به هیئز تر دا واجبه: به شه ریه تی ئیسلام داد له نیوانئاندا

وَتَقْرَهُمْ عَلَيَّ مَا تَقْرُلُوا أَسْلَمُوا، وَتُبْطِلُ مَا لَا تُقْرَأُ.
 (فَصَلِّ) أَسْلَمَ وَتَحْتَهُ أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَعٍ وَأَسْلَمْنَا مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ أَوْ كُنَّ كِتَابِيَّاتٍ لَزِمَهُ
 اخْتِيَارُ أَرْبَعٍ وَيَنْدَفِعُ مِنْ زَادٍ، وَإِنْ أَسْلَمَ مَعَهُ قَبْلَ دُخُولِ أَوْ فِي الْعِدَّةِ أَرْبَعٍ فَقَطُّ تَعَيَّنَ،

بکری: خوی گوره ده فهرموی: ﴿وَأَنْ أَحْكَمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾ داد له نئیوانیاند ا بکه
 بهو قورئانهی خوا نارودیو تیه خواره وه. واته: بهم نایه ته نایه تی ﴿فَأَحْكَمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرَضَ
 عَنْهُمْ﴾ یان داد له نئیوانیاند ا بکه، یان ازیان لی بیته و مه یکه. (نسخ) بۆته وه.

هروه ها داد له نئیوان جوله که و دیانه کانیشدا هر واجبه (و) هر کاتیک به شه ریعتهی
 نیسلام دادمان له نئیوانیاند ا کرد، نه وه (تَقْرَهُمْ عَلَيَّ مَا تَقْرُلُوا) کافره کان جیگیر
 ده که یان له سه ره و بریارانهی له سه ره مان جیگیر ده کردن نه گهر موسولمان بوبان،
 هر چه ند نیستاش کافرن (وَتُبْطِلُ مَا لَا تُقْرَأُ) نه و بریارهش هله وه و شهینینه وه: که له
 نیسلامه تی دا له سه ری جیگیر ناکرین، هر چه ند نیستاش کافرن.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي ژَنَهْ كَانِي پِيَاوِي كَافِر لَه دَوَايِ مَوْسُولْمَانِ بَوُونِ﴾

(أَسْلَمَ وَتَحْتَهُ أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَعٍ) هر کاتیک کافرکی نازاد موسولمان بوو و زیاتر له چوار ژنی له
 ژیر ماره بریندا بونو (وَأَسْلَمْنَا مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ) هه موو ژنه کانیش له گهل میرده که، یان له
 (عِدَّة) دا موسولمان بون (أَوْ كُنَّ كِتَابِيَّاتٍ) یان ژنه کان له و (أَهْلُ الْكِتَابِ) ه بون که بۆ پیاوی
 موسولمان هه لالان، نه وه (لَزِمَهُ اخْتِيَارُ أَرْبَعٍ) له سه ری واجبه: له و ژنانه چواران هه لبرژیری و
 (وَيَنْدَفِعُ مِنْ زَادٍ) نه وهی له و چوارانهش زیادن بهو هه لبرژیرنه له ژنایه تی لاده چن، به به لگهی
 هه دیسه که ی (غیلان) برابردو، که واته: دروست نیه: نه که متر له چواران و نه زیاتر له چواران
 هه لبرژیری، چونکه له کاتی کافری دا ماره برینی چوار ژنانی دروست بووه، به لام دیار نیه
 کامه یانن، هه روه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

ئینجا که چوار ژنی هه لبرژاردن، مارج نیه به به رده و امی بیان نهی لیتته وه، به لکو بۆی
 دروسته: یه کیکیان، یان گشتیان ته لاق بدا، هه روه که له (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

جا نه گهر ژنیک موسولمان بوو و دوو میدرد، یان زیاتری هه بون و نه وانیش له گهل
 موسولمان بون، نه وه ده دریتته وه میرده که یه که م، نه گهر ماره برینیک پیش نه وی تر
 کرابی، چونکه نه گهر هه ر دوو ماره برینه کان ویکرا کرابن، نه وه هه ر دوو کیان به تال و
 نادرستن، هه روه که له ژۆریه ی سه رچاوه کاند ا فهرموویانه.

(وَإِنْ أَسْلَمَ مَعَهُ قَبْلَ دُخُولِ أَوْ فِي الْعِدَّةِ أَرْبَعٍ فَقَطُّ) نه گهر پیش جیماع کردن، یان له (عِدَّة) دا
 ته نها چوار ژنی له گهل موسولمان بون، نه وه (تَعَيَّنَ) هه ره نه و چوارانهی بۆ ژنایه تی دیاری
 ده کزین و نه و زیادانهی له نیسلام لوا که وتون له ژنایه تی لاده چن.

وَلَوْ أَسْلَمَ وَتَحْتَهُ أُمٌّ وَبَنُوتُهَا كِتَابِيَّانِ أَوْ أَسْلَمَتَا فَإِنْ دَخَلَ بِهِمَا حَرَمًا أَبَدًا، أَوْ لَا بِوَاحِدَةٍ تَعَيَّنَتِ الْبِنْتُ وَفِي قَوْلٍ يَتَخَيَّرُ، أَوْ بِالْبِنْتِ تَعَيَّنَتِ، أَوْ بِالْأُمَّ حَرَمًا أَبَدًا وَفِي قَوْلٍ تَبْقَى الْأُمُّ، أَوْ وَتَحْتَهُ أُمَّةٌ أَسْلَمَتْ مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ أَقْرَبُ إِنْ حَلَّتْ لَهُ الْأُمَّةُ، وَإِنْ تَخَلَّفَتْ قَبْلَ دُخُولِ تَنَجَّرَتِ الْفُرْقَةُ، أَوْ إِمَاءٌ

جا بزانه: نه گەر یه کتیک مسولمان بوو و دوو خوشکی له ژیر ماره بریندا بوون، نه وه بوی دروسته: تنه یه کتیکیان هه لبریزیی، هه روهک له باسی رابردوودا له زۆدییهی سرچاوه کاندایه فرموویانه ﴿عن فیروز الدیلمی﴾ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَسْلَمْتُ وَتَخَيَّرْتُ أُخْتَانِ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِخْتَرْتُ أَيُّهُمَا شِئْتَ ﴿رواه الترمذی وصححه ابن حبان، نهی پیغه مبری خوا من موسولمان بوم و دوو خوشک له ژیر ماره برینمدانه؟ پیغه بهر ﷺ فرمووی: کامه یان حهز ده که ی هه لبریزه.

(وَلَوْ أَسْلَمَ وَتَحْتَهُ أُمٌّ وَبَنُوتُهَا) نه گەر کافرێک موسولمان بوو و دایک و کیزێکی له ژیر ماره بریندا بوون (كِتَابِيَّانِ أَوْ أَسْلَمَتَا) دایک و کیزه کهش (أهل الكتاب) بوون، یان له گه ل میزده که موسولمان بوون، نه وه چوار حاله تی هه نه:

یه کهم: (فَإِنْ دَخَلَ بِهِمَا حَرَمًا أَبَدًا) نه گەر جیماعی له گه ل دایکه که و کیزه که کردبێ، نه وه ههردووکی هه تاهه تای لی حه پام ده بن؟ چونکه دایکه که بۆته خه سووی و کیزه کهش بۆته کیزه ژی. دووهم: (أَوْ لَا بِوَاحِدَةٍ تَعَيَّنَتِ الْبِنْتُ) نه گەر جیماعی له گه ل هیچیکیان نه کردبو، نه وه تنه یه کیزه که بۆ ژنایه تی دیاری ده کری؟ چونکه به تنه یه ماره برین خه سوو حه پام ده بی، به لام کیزه ژی به جیماعکردن حه پام ده بی، هه روهک پابرا (وَفِي قَوْلٍ يَتَخَيَّرُ) له فرموده یه کی بی هیزادا: یه کتیکیان هه لده لبریزیی. سێیه م: (أَوْ بِالْبِنْتِ تَعَيَّنَتِ) نه گەر تنه یه جیماعی له گه ل کیزه که کردبو، نه وه تنه یه کیزه که ده بیته ژنی و دایکه که ی به یه کجاری به خه سووایه تی لی حه پام ده بی. چوارهم: (أَوْ بِالْأُمَّ حَرَمًا أَبَدًا) نه گەر جیماعی له گه ل دایکه که کردبو، نه وه ههردووکیان هه تا هه تای لی حه پام ده بن؟ چونکه خه سوو به تنه یه ماره برین حه پام ده بی و کیزه ژنیش به جیماعی دایکه که ی حه پام ده بی (وَفِي قَوْلٍ تَبْقَى الْأُمُّ) له فرموده یه کی بی هیزادا دایکه که به ژنایه تی ده مینیتته وه.

(أَوْ) یان پیاویک موسولمان بو (وَتَحْتَهُ أُمَّةٌ) جاریه کی له ژیر ماره بریندا بوو (أَسْلَمَتْ مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ) جاریه کهش له گه ل میزده که، یان له (عِدَّة) دا موسولمان بوو، نه وه (أَقْرَبُ إِنْ حَلَّتْ لَهُ الْأُمَّةُ) ماره برینه که به رده وام ده بی، نه گەر له کاتی موسولمان بووندا جاریه ی لی حه لال بی، به لام (وَإِنْ تَخَلَّفَتْ قَبْلَ دُخُولِ) نه گەر پیش جیماعکردن جاریه که له نیسلامه تی دوا بکه وی، نه وه (تَنَجَّرَتِ الْفُرْقَةُ) ده سه به جی ماره برینه که هه لده وه شیتته وه (أَوْ إِمَاءٌ) یان که

وَأَسْلَمْنَ مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ اخْتَارَ أُمَّةً إِنْ حَلَّتْ لَهُ عِنْدَ اجْتِمَاعِ إِسْلَامِهِ وَإِسْلَامِهِمْ، وَإِلَّا
 ائْتَدَفَعْنَ، أَوْ حُرَّةً وَإِمَاءً وَأَسْلَمْنَ مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ تَعَيَّنَتْ وَائْتَدَفَعْنَ، وَإِنْ أَصْرَتْ فَأَنْقَضَتْ
 عِدَّتُهَا اخْتَارَ أُمَّةً، وَلَوْ أُسْلِمَتْ وَعَتَقْنَ ثُمَّ أُسْلِمْنَ فِي الْعِدَّةِ فَكَحَرَائِرٌ فَيَخْتَارُ أَرْبَعًا،
 وَالْإِخْتِيَارُ: اخْتَرْتَكِ أَوْ قَرَّرْتُ نِكَاحَكَ أَوْ أَمْسَكْتُكَ أَوْ بَيْتُكَ. وَالطَّلَاقُ اخْتِيَارٌ، لَا
 الظَّهَارُ وَالْإِيلَاءُ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَا يَصِحُّ تَغْلِيْقُ اخْتِيَارٍ وَلَا فَسْخِ، وَلَوْ حَصَرَ الْإِخْتِيَارَ فِي
 خَمْسِ الدَّفْعِ مِنْ زَادَ

موسولمان بوو چند جاريه کی له ژیر ماره بریندا بونو (وَأَسْلَمْنَ مَعَهُ أَوْ فِي الْعِدَّةِ) گشتیان
 له گه ل میړده که، یان له (عِدَّة) دا موسولمان بون، نه وه ش (اخْتَارَ أُمَّةً) تنهنا جاريه به کیان
 هه لده بزیري (إِنْ حَلَّتْ لَهُ عِنْدَ اجْتِمَاعِ إِسْلَامِهِ وَإِسْلَامِهِمْ) بهو مهرجه ی له کاتی کربوونه وه ی
 ئیسلامیه تی خویو جاريه کان جاريه ی لی حه لال بین (وَالِإِلَّا) به لام نه گه ر له و کاتدا جاريه ی لی
 حه لال نه بی: وه ک ژنیکی نازادی هه بی، یان توانای هیسانی هه بی... هتد، نه وه (ائْتَدَفَعْنَ)
 هه موو جاريه کان له ژنایه تی لاده چن ماره برینه کیان هه لده وه شیتته وه.

(أَوْ حُرَّةً وَإِمَاءً) یان ژنیکی نازادو چند ژنیکی کویله ی له ژیردا بون (وَأَسْلَمْنَ مَعَهُ أَوْ فِي
 الْعِدَّةِ) هه موویان له گه ل میړده که، یان له (عِدَّة) دا موسولمان بون، نه وه (تَعَيَّنَتْ وَائْتَدَفَعْنَ)
 تنهنا نازاده که دیاری ده کړی بقی ژنایه تی، هه موو جاريه کانیش له ژنایه تی لاده چن (وَإِنْ
 أَصْرَتْ فَأَنْقَضَتْ عِدَّتُهَا) نه گه ر ژنه نازاده که سووې بوو له سهر کافرایه تی و (عِدَّة) که شی
 ته و او بون، نه و کاته (اخْتَارَ أُمَّةً) تنهنا جاريه به کیان بقی ژنایه تی هه لده بزیري (وَلَوْ
 أُسْلِمَتْ) نه گه ر ژنه نازاده که موسولمان بو (وَعَتَقْنَ ثُمَّ أُسْلِمْنَ فِي الْعِدَّةِ) ژنه کویله کانیش
 نازاد کران، ئینجا له (عِدَّة) دا موسولمان بون، نه وه (فَكَحَرَائِرٌ) گشتیان وه ک ژنه کانی
 نازادن، که واته: (فَيَخْتَارُ أَرْبَعًا) واجبه: چوارانیان هه لبرزیري، هه روه ک پراپرا.

(وَالْإِخْتِيَارُ) وشه کانی هه لبرزیرنی ژن: (اخْتَرْتَكِ) توم هه لبرزیرد به ژنی خوم (أَوْ قَرَّرْتُ
 نِكَاحَكَ) یان پیرام دا تر ژنی من بی (أَوْ أَمْسَكْتُكَ) یان توم پراگرت به ژنایه تی (أَوْ بَيْتُكَ)
 یان توم هیشته وه به ژنایه تی. (وَالطَّلَاقُ اخْتِيَارٌ) ته لاقدانی ژنیک به هه لبرزیرنی ژنه
 ته لاقدراره که داده ندری، چونکه ته لاقدان بقی ژنی ماره پراو به کار دی (لَا الظَّهَارُ وَالْإِيلَاءُ
 فِي الْأَصْحَحِ) به لام (ظهار) سویتد خوارنی جیماع نه کردن به هه لبرزیردن داناندرین، له
 فهر بووده ی راستردا (وَلَا يَصِحُّ تَغْلِيْقُ اخْتِيَارٍ وَلَا فَسْخِ) دروست نیه: نه هه لبرزیرنه که ونه
 هه لده شاننده وه که هه لبواسی، وه بلی: نه گه ر بچیه ژوره وه توم هه لبرزیرد.

(وَلَوْ حَصَرَ الْإِخْتِيَارَ فِي خَمْسِ) نه گه ر هه لبرزیرنه که ی له پینجاندا کورت کرده وه، واته:
 پینچ ژنی هه لبرزیردن (ائْتَدَفَعْنَ مِنْ زَادَ) نه وانی له پینجان زیادن له ژنایه تی لاده چن، به لام

وَعَلَيْهِ التَّعِينُ وَتَفَقُّهُنَّ حَتَّى يَخْتَارَ، فَإِنْ تَرَكَ الإِخْتِيَارَ حُسْبًا، فَإِنْ مَاتَ قَبْلَهُ
 اعْتَدَتْ حَامِلٌ بِهِ، وَذَاتُ أَشْهُرٍ وَغَيْرُ مَدْخُولٍ بِهَا بِأَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ وَعَشْرٍ، وَذَاتُ أَقْرَاءٍ
 بِالْأَكْثَرِ مِنَ الْأَقْرَاءِ وَأَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرٍ، وَيُوقَفُ نَصِيبُ زَوَّجَاتٍ حَتَّى يَصْطَلِحْنَ.
 (فَصَلِّ) أَسْلَمًا مَعًا اسْتَمَرَّتِ النَّفَقَةُ، وَلَوْ أَسْلَمَ وَأَصْرَتْ حَتَّى انْقَضَتِ الْعِدَّةُ فَلَا، وَإِنْ
 أَسْلَمَتْ فِيهَا لَمْ تَسْتَحِقْ لِمُدَّةِ التَّخْلُفِ فِي الْجَدِيدِ،

(وَعَلَيْهِ التَّعِينُ) له سہری واجبہ: له و پینجانہش چواران دیاری بکا، ہم (وَنَفَقَتْهُنَّ حَتَّى
 يَخْتَارَ) واجبہ ہمووانیان بہختو بکا، تا چوارہکان ہلدہہ بژئی۔

(فَإِنْ تَرَكَ الإِخْتِيَارَ) جا نگہر میزدہ کہ ہلبژاردنہ کہ، یان دیاری کردنہ کہی نہ کرد، نو کاتہ
 (حُسْبًا) بہند دہ کری تا دہیکا (فَإِنْ مَاتَ قَبْلَهُ) جا نگہر پیش ہلبژاردنہ کہ میزدہ کہ مرد،
 نو کاتہ (اعْتَدَتْ حَامِلٌ) نو وژنہی ناوسہ (عِدَّةً) ی مردن تہ او دہکا (بِ) بہ دانانی کردہی
 ناو زگی (وَذَاتُ أَشْهُرٍ) نو وژنہیشی کہ ناوس نیو (عِدَّةً) ی بہ مانگہ، ہم (وَعَيْرُ مَدْخُولٍ
 بِهَا) نو وژنہیشی کہ جیماعی لہ گہ ل نہ کریوہ، ہر دیوکیان (عِدَّةً) کہ یان تہ او دہ کہن
 (بِأَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ وَعَشْرٍ) بہ چوار مانگو دہ شو و پوژڈ لہ مردنی میزدہ کہ وہ (وَذَاتُ أَقْرَاءٍ) نو
 وژنہی کہ خاوہن حہیزہ نہویش (عِدَّةً) کہی تہ او دہکا (بِالْأَكْثَرِ) بہ زڈرتہ کہ: (مِنَ الْأَقْرَاءِ)
 لہ سن پاکبوونہوی حہیز: کہ لہ موسولمانبوونہوہ دہست پی دہکا و (وَأَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ
 وَعَشْرٍ) لہ چوار مانگو دہ شو و پوژڈ: لہ مردنی میزدہ کہ وہ۔

(وَيُوقَفُ نَصِيبُ زَوَّجَاتٍ) بہ شہ میراتی ہموو وژنہ کانیش—کہ چوارنگہ، یان ہشتیکہ—
 پادہ گیری (حَتَّى يَصْطَلِحْنَ) تا سولح دہ کہ نو لہ نیوان خو یاندا پیک دین، چونکہ نئمہ
 نازانین کامہ یان چوار وژنی راستہ قینہن۔

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي بِهِ خِيُوكِرْدَنِي زُنِي مُوسُولْمَانِبُوو، يَان كَافِرِبُوو ﴾

(أَسْلَمًا مَعًا) نہ گہر وژنہ کہ و میزدہ کہ ویکرا موسولمان بوون، نو وہ (اسْتَمَرَّتِ النَّفَقَةُ)
 بہختو کردنی وژنہ کہ لہ سہر میزدہ کہ ہر بہر دہوام دہبی، بہ لام (وَلَوْ أَسْلَمَ) نہ گہر میزدہ کہ
 موسولمان بوو (وَأَصْرَتْ حَتَّى انْقَضَتِ الْعِدَّةُ) وژنہ کہ ش سوور بوو لہ سہر کافرایہ تی تا
 (عِدَّةً) ی تہ او بوو، نو کاتہ (فَلَا) ہیچ مافی بہختو کردنی لہ سہر میزدہ کہی نیہ، چونکہ
 بہ دواکہ وتنی لہ نیسلامہ تی خراپہی کردہ۔

(وَ) ہر وہ ما (إِنْ أَسْلَمَتْ فِيهَا) نہ گہر وژنہ کہ لہ (عِدَّةً) دا موسولمان بوو، نو کاتہ ش (لَمْ
 تَسْتَحِقْ لِمُدَّةِ التَّخْلُفِ) مافی بژئیوی ماوہی دواکہ وتنی نیہ (فِي الْجَدِيدِ) لہ فہرموودہی
 نوئدا، بہ لام لہ فہرموودہی کوندا: مافی بژئیوی ماوہی دواکہ وتنیوشی ہہیہ، چونکہ بہ
 موسولمانبوونہ کہی ناشکرا بوو: ہر وژنی میزدہ کہی تہ۔

وَلَوْ أَسْلَمْتَ أَوْلًا فَاسْلَمْ فِي الْعِدَّةِ أَوْ أَصْرَ فَلَهَا نَفَقَةُ الْعِدَّةِ عَلَى الصَّحِيحِ،
 وَإِنْ ارْتَدَّتْ فَلَا نَفَقَةَ وَإِنْ أَسْلَمَتْ فِي الْعِدَّةِ، وَإِنْ ارْتَدَّتْ فَلَهَا نَفَقَةُ الْعِدَّةِ.
 (بَابُ الْخِيَارِ وَالْإِغْفَافِ وَنِكَاحِ الْعَبْدِ)

وَجَدَّ أَحَدُ الزَّوْجَيْنِ بِالْآخِرِ جُنُونًا أَوْ جَذَامًا أَوْ بَرَصًا، أَوْ وَجَدَهَا رَتْقَاءَ أَوْ قَرْنَاءَ، أَوْ
 وَجَدْتُهُ عَيْنًا أَوْ مَجْتُوبًا ثَبَتَ الْخِيَارُ فِي فَسْخِ النِّكَاحِ،

به لأم (وَلَوْ أَسْلَمْتَ أَوْلًا) نه گهر ژنه که پيشدا موسولمان بوو (فَاسْلَمْ فِي الْعِدَّةِ أَوْ أَصْرَ) نينجا
 ميرده که ش له (عِدَّة) دا موسولمان بوو، يان هر سووړ بوو له سر کافرايه تي، نو کاته
 له هر دوومه سه له که دا (فَلَهَا نَفَقَةُ الْعِدَّةِ) ژنه که مافی به خيوکړنی ماوهی (عِدَّة) ی له سر
 ميرده که يه تي (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی پاست، چونکه ميرده که به دواکه وتنی
 له نيسلامه تي خرايه ی کرده.

ثم جاره: (وَإِنْ ارْتَدَّتْ) نه گهر ژنه که له دين ورگه راو بوه کافر، نه وه (فَلَا نَفَقَةَ وَإِنْ أَسْلَمَتْ
 فِي الْعِدَّةِ) مافی به خيوکړنی ماوهی کافريوونه که ی له سر ميرده که ی نيه، هر چه ند له
 (عِدَّة) شدا موسولمان بيبته وه، چونکه وه ک ژنی (ناشرة) يه، به لأم (وَإِنْ ارْتَدَّتْ) نه گهر ته نها
 ميرده که کافر بوو، نو کاته (فَلَهَا نَفَقَةُ الْعِدَّةِ) ژنه که مافی به خيوکړنی ماوهی (عِدَّة) ی له
 سر ميرده کافريووه که يه، چونکه هره يه که ی له ميرده که وه يه.

﴿بَابُ الْخِيَارِ﴾ باسی په شیمان بوونه وه له ماره برین و

(وَالْإِغْفَافِ) داوین پاکړنی باوک و باپیره و (وَنِكَاحِ الْعَبْدِ) ژن هینانی کویله ﴿

۱- په شیمان بوونه وه له ماره برین: (وَجَدَّ أَحَدُ الزَّوْجَيْنِ بِالْآخِرِ جُنُونًا) هر کاتیک به کیک له
 ژنو ميرده که زانی ماوسره که ی شیتي هه يه (أَوْ جَذَامًا) يان گړووی هه يه (أَوْ بَرَصًا)
 يان به له کی هه يه (أَوْ وَجَدَهَا رَتْقَاءَ) يان ميرده که زانی ژنه که شوینی جیماعکړنی به زیده
 گوشت گراوه (أَوْ قَرْنَاءَ) يان به نيسقانتیک گراوه (أَوْ وَجَدْتُهُ عَيْنًا) يان ژنه که زانی
 ميرده که ی نه ميرده و توانای جیماعکړنی نيه، هر چه ند له ژنيکی تریش نه ميرد نه بې (أَوْ
 مَجْتُوبًا) يان هه موو نه دماه که ی جیماعکړنی ليکراوه ته وه، نه وه به تنها به کیک له و پینج
 عه يیانه (ثَبَتَ الْخِيَارُ فِي فَسْخِ النِّكَاحِ) مافی په شیمان بې ژنه که و بې ميرده که جیگیر ده بې:
 که ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه به و مرجه ی پيش ماره برینه که نه یزانی بې نه و عه يی ه ی
 هه يه، نه گینا: مافی هه لوه شاننده وه ی نيه، هر وه که له (تحفة) و (مغنی) دا فرموده يانه.

﴿عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَيَّمَا رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَدَخَلَ بِهَا فَوَجَدَهَا بَرَصًا أَوْ مَجْتُونَةً أَوْ مَجْنُونَةً فَلَهَا
 الصَّدَاقُ بِمَسِيحِهِ إِيَّاهَا وَهُوَ لَهُ عَلَى مَنْ غَرَّهُ﴾ رواه مالك وابن أبي شيبة ورجال ثقات، هر
 پياوړیک ژنيکی ماره کړو جیماعی له گه ل کړو زانی ژنه که به له که، يان شیتته، يان کړووه،

وَقِيلَ إِنَّ وَجَدَ بِهِ مِثْلَ عَيْبِهِ فَلَا، وَلَوْ وَجَدَهُ خُنْتِي وَأَضْحًا فَلَا فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ حَدَّثَ بِهِ عَيْبٌ تَخَيَّرْتُ إِلَّا عُنَّةً بَعْدَ دُخُولِ، أَوْ بِهَا تَخَيَّرَ فِي الْجَدِيدِ، وَلَا خِيَارَ لَوْلِي بِحَادِثِ

نه وه به هژی جیماعه که مارهیی ته واو ده داته ژنه که و نه ویش تۆلهی ماره ییه که له و که سه ورده گریته وه: که فریوی داوه. واته: نه گهر ماره برینه که ی هه لوه شانده وه.

(وَقِيلَ) له فرموده یه کی بین هیژدا: (إِنَّ وَجَدَ بِهِ مِثْلَ عَيْبِهِ) نه گهر هاوسه ره که ش هه مان عیبی هاوسه ره که ی هه بو (فَلَا) مافی په شمانی نیه.

﴿فَأَكَادَارِي﴾: جگه له و عیبانه به هیج عیبیکه تر- نه ژنه که و نه میژده که- مافی هه لوه شانده وه ی ماره برینی نیه: وه که چه لی و کویری و خوینچرکه و چۆرمیزکه و بۆگه نیی ده م و بن هه نگل و گیله که یی... هتد، هه روه که له زۆریی سه رچاوه کاندای فرموویانه.

هه روه ها نه گهر میژده که توانای به خپوکردنی ژنه که ی نه بئ، نه و کاته ش ژنه که ی ده توانی ماره برینه که هه لوه شینیتته وه، هه ر وه که له (په رتوکی بژیوه کان) دا پوونی ده که ی نه وه، (إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى).

که وا بو: نه و ژنانی له دادگا سته مکاره کانی نه م سه رده مه دا- به پیچه وان ی شه ریه تی نیسلام- به یاسای ده سترکد خۆیان له میژده که یان جیا ده که نه وه، نه وانه ماره برینه که یان هه لئاوه شیتته وه و تله میشیان ناکه و پۆ هه ر ژنی میژدی خۆیان، که وا بو: نه گهر به بریاری نه و یاسا ده سترکده میژدیکی تر بکه ن، له و میژده حه لال نابن و زینایه، والله أعلم.

(وَلَوْ وَجَدَهُ خُنْتِي وَأَضْحًا) نه گهر ژنه که، یان میژده که زانی هاوسه ره که ی نیرامۆکیکی ناشکرایه (فَلَا فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیژتردا: مافی په شیمان ی نیه، به لام نه گهر نیرامۆکیکی نا ناشکرا بئ، نه و کاته ماره برینه که به تاله و دروست نه بووه، هه روه که له زۆریی سه رچاوه کاندای فرموویانه.

(وَلَوْ حَدَّثَ بِهِ عَيْبٌ) نه گهر له دوی ماره برین میژده که عیبیکه- له و عیبانه ی پرابردو- ئی په یدا بوو، نه و کاته ش (تَخَيَّرْتُ) ژنه که سه رپشکه، واته: مافی هه له و شانده وه ی ماره برینه که ی هه یه، جیا وازی نیه: جیماعی له گه ل کر بئ، یان نا (إِلَّا عُنَّةً بَعْدَ دُخُولِ) ته نها نه و نه میژدییه نه بئ: که له دوی جیماعکردن هیچی تر توانای جیماعکردنی نه میتئ، واته: به م نه میژدییه مافی په شیمان ی نیه.

(أَوْ بِهَا) یان ژنه که عیبیکه- له و عیبانه ی پرابردو- ئی په یدا بوو، نه و کاته ش (تَخَيَّرَ) میژده که سه رپشکه و مافی هه لوه شانده وه ی ماره برینه که ی هه یه، جیا وازی نیه: جیماعی کر بئ، یان نا (فِي الْجَدِيدِ) له فرموده ی نوئدا.

(وَلَا خِيَارَ لَوْلِي) هیج سه رپه شکارکی ژنه که مافی هه لوه شانده وه ی ماره برینه که ی نیه (بِحَادِثِ) به هژی په یدا پوونی یه کیک له و عیبانه ی پرابردو: که له دوی ماره برینه که تووشی

وَكَذَا بِمُقَارِنِ جَبٍّ وَعَنْتِهِ، وَيَتَخَيَّرُ بِمُقَارِنِ جُنُونٍ، وَكَذَا جُذَامٌ وَبَرَصٌ فِي الْأَصْحَحِ،
وَالْخِيَارُ عَلَى الْفُورِ، وَالْفَسْحُ قَبْلَ دُخُولِ يَسْقُطُ الْمَهْرُ، وَيَعْدُهُ الْأَصْحَحُ: أَنَّهُ يَجِبُ
مَهْرٌ مِثْلُ إِنْ فُسِحَ بِمُقَارِنِ أَوْ بِحَادِثٍ بَيْنَ الْعَقْدِ وَالْوَطْءِ جَهْلُهُ الْوَأَطِيُّ،

میرده که بین (و کذا بمقارن جب و عننته) هر دوها نه گهر له کاتی ماره برینیشدا میرده که
نه ندای جیما عکردنی لیکر ابیته وه، یان نه میرد بی، سره بره رشتکاری ژنه که مافی
هه لو ه شانندنه وهی ماره برینه که ی نیه، چونکه زیانه که تاییه ته به ژنه که.

به لام (و یتخیر بمقارن جنون) سره بره شتکاره که مافی هه لو ه شانندنه وهی ماره برینه که ی هیه
به هوی نهو شیتی یه ی له کاتی ماره برینه که دا میرده که هه بیووه، هر چه ند ژنه که ش پازی
بی (و کذا جذام و برص) هر دوها نه گهر گرووی، یان به له کیشی له کاتی ماره بریندا هه بوبی،
سره بره رشتکاره که مافی هه لو ه شانندنه وهی ماره برینه که ی هیه (فی الأصح) له فرموده ی
راستردا، چونکه سره بره رشتکاره که ش بهو سن عه بیانه شهرمه زار ده بی.

(و الخیار علی الفور) په شیمان بوننه وهی ماره برین به په له یه، اته: هر چه به په له داوایه که ی
یق لای قازی به رز بکاته وهو داوای هه لو ه شانندنه وهی ماره برینه که بکا، نه گینا: مافه که ی
له دست ده چی، به لام نه گهر ژنه که، یان میرده که گوتی: نه مزانی مافی په شیمانیم هیه،
یان نه مزانی په شیمانیه که به په له یه، نه وه به سویند خواردن باوه پی پی ده کری و مافه که ی
له دست ناچی، بهو هر چه ی تیکه لئی له گه ل زانایانی نه م مه سه له یه نه بی، هر وه که له
نوریه ی سرچاوه کاندای فرمودیانه.

نینجا بزانه: هه لو ه شانندنه وهی ماره برین - به یه کیک لهو عه بیانه - ژماره ی ته لاقه کان که م
ناکاته وه (و) هر دوها (الفصح قبل دخول) هه لو ه شانندنه وهی ماره برینه که نه گهر پیش
جیما عکردن بی (یسقط المهر) هه مو ماره بییه که له سر میرده که لاده با، جیما وازی نیه
هه لو ه شانندنه وه که: له لایه ن میرده که وه بی، یان له لایه ن ژنه که وه بی.

به لام (وبعده) هه لو ه شانندنه وهی ماره برینه که له نوای جیما عکردن (الأصح: أنه يجب مهر
مثل) به فرموده ی راستر: ماره بی هاووینه له سر میرده که واجب ده بی (ان فسح
بمقارن) نه گهر ماره برینه که هه لو ه شاندر ابیته وه بهو عه بییه له کاتی ماره برینه که دا
هه بوبه (أو بحادث بین العقد والوطء) یان له کاتیکی نتوان ماره برینه که و جیما عکردندا
په یدا بووه، بهو هر چه ی لهو دوو مه سه له یه دا (جهله الواطئ) جیما عکره که - پیش
جیما عکردن - نه یزانی بی هاوسره که ی نهو عه بییه هیه.

اته: نه گهر ژنه که، یان میرده که زانی هاوسره که ی نهو عه بییه هیه، نینجا به خو شی
خوی جیما عی کرد، نهو کاته مافی هه لو ه شانندنه وهی نیه، چونکه پی پازی بووه، هر وه که
له (شرح المحلی و تحفة و) (نهایه و) حاشیه کانیندا پوون کراونه ته وه.

وَالْمُسْمَىٰ إِنَّ حَدَّثَ بَعْدَ وَطْءٍ، وَلَوْ انْفَسَخَ بَرْدَةٌ بَعْدَ وَطْءٍ فَالْمُسْمَىٰ، وَلَا يَرْجِعُ الزَّوْجُ
بَعْدَ انْفَسَاحِ بِالْمَهْرِ عَلَىٰ مَنْ غَرَّهُ فِي الْجَدِيدِ، وَيُشْتَرَطُ فِي الْعُنْتِ رَفْعُ إِلَىٰ حَاكِمٍ، وَكَذَا
سَائِرُ الْعُقُوبِ فِي الْأَصَحِّ،

(وَالْمُسْمَىٰ) مهره‌ها هم‌مو ماره‌ی ناوبراوه له سر می‌ده که واجب ده‌بی (اِنْ حَدَّثَ بَعْدَ
وَطْءٍ) نه‌گه‌ر عه‌یبه‌که له نوای جی‌ماعکردن پیدا بی‌ی: له ژنه‌که، یان می‌ده‌که.

(وَلَوْ انْفَسَخَ بَرْدَتُ بَعْدَ وَطْءٍ) نه‌گه‌ر ماره‌برینه‌که هه‌لوه‌شاهه به ه‌ی کافر یونیکی نوای
جی‌ماعکردن، نه‌وه (فَالْمُسْمَىٰ) ماره‌یبه ناوبراوه‌که له سر می‌ده‌که واجب ده‌بی بۆ ژنه‌که،
جیاوازی نیه ژنه‌که کافر بو‌ی، یان می‌ده‌که، به‌لام به کافر یونی پیش جی‌ماعکردن: نه‌گه‌ر
ژنه‌که کافر بو‌ی نه‌وه مافی هیچ به‌شه ماره‌یبه‌کی نیه، نه‌گه‌ر می‌ده‌که کافر بو‌ی نه‌وه
نیوه‌ی ماره‌ی ناوبراوی له سره بۆ ژنه‌کی، مهره‌که له (تحفة) دا فرمویه‌تی.

(وَلَا يَرْجِعُ الزَّوْجُ بَعْدَ انْفَسَاحِ بِالْمَهْرِ) نابین می‌ده‌که له نوای هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی ماره‌برینه‌که - بۆ
وه‌رگرتنه‌وه‌ی ماره‌یبه‌که - بگه‌ر پتته‌وه (عَلَىٰ مَنْ غَرَّهُ) بۆ سر نه‌وه‌که سه‌ی فریوی داوه به
عه‌یبه‌ی ژنه‌که (فِي الْجَدِيدِ) له فرموده‌ی نو‌ی‌دا، جیاوازی نیه فریوده‌ره‌که: سه‌ر په‌رشتکاری
ژنه‌که بی: وه‌که بی‌ده‌نگ بی‌وه‌یبه‌ی ژنه‌که نه‌لن، یان خودی ژنه‌که بی: وه‌که به‌خ‌ی
عه‌یبه‌که‌ی خ‌ی نه‌لن وه‌هه‌ نیشانی سه‌ر په‌رشتکاره‌که‌ی بدا: که داخوازیکه‌ره‌که‌ی ناگاداری
عه‌یبه‌که‌یه.

ئینجا بزانه: له فرموده‌ی کژندا: می‌ده‌که مافی هه‌یه بۆ وه‌رگرتنه‌وه‌ی ماره‌یبه‌که
بگه‌ر پتته‌وه سه‌ر فریوده‌ره‌که، به‌به‌لگه‌ی فرموده‌ی ئی‌مامی (عمر) ی‌پا‌ردوو له‌م باسه‌دا،
به‌لام به‌لگه‌ی فرموده‌ی نو‌ی به‌هیزتره: که حدیسه‌که‌ی ﴿أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحْتُمُوهَا﴾
پا‌ردوو له (باسی سه‌ر په‌رشتکاره‌کان) دا، واته: هرچه‌ند له وی‌دا بی سه‌ر په‌رشتکار
ماره‌برینه‌که‌شی به‌تال بوو، به‌لام فریودراوه‌که مافی وه‌رگرتنه‌وه‌ی ماره‌یبه‌که‌ی نیه.

﴿ چُونیه‌تی هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی ماره‌برین ﴾

(وَيُشْتَرَطُ فِي الْعُنْتِ) به‌م‌رج داده‌ند: له هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی ماره‌برین به ه‌ی نه‌می‌دی:
(رَفْعُ إِلَىٰ حَاكِمٍ) داوا‌یه‌که به‌رز بکرتته‌وه بۆ لای دادوهر، واته: قازی (وَكَمَا سَائِرُ الْعُقُوبِ)
مه‌روه‌ها له گشت عه‌یبه‌کانی تریشدا م‌رجه: داوا‌یه‌که به‌رز بکرتته‌وه بۆ لای دادوهر (فِي
الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی راستردا، واته: نه بۆ ژنه‌که و نه بۆ می‌ده‌که دروست نابین: پ‌ن‌ک
بکه‌ونو به‌ بی‌قازی هه‌لیبوه‌شیتنه‌وه.

به‌لام نه‌گه‌ر شو‌ین‌یک (قازی)‌ی شه‌ری ل‌نه‌بو، یان هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی لای قازی پاره‌ی
ده‌ویا، نه‌وه‌کاته له به‌ر ناچاری: هم بۆ ژنه‌که و هم بۆ می‌ده‌که دروسته‌ی پیاویکی ل‌یزان

وَتَثْبُتُ الْعَتَّةُ بِإِقْرَارِهِ أَوْ بَيِّنَةٍ عَلَى إِقْرَارِهِ وَكَذَا بِيَمِينِهَا بَعْدَ نُكُولِهِ فِي الْأَصْحَ، وَإِذَا ثَبَّتَ ضَرْبَ الْقَاضِي لَهُ سَنَةً بِطَلِبِهَا، فَإِذَا تَمَّتْ رَفَعْتَهُ إِلَيْهِ: فَإِنْ قَالَ وَطِنْتُ حَلْفًا، فَإِنْ نَكَلَ حَلَفْتُ فَإِنْ حَلَفْتُ أَوْ أَقْرَأَ اسْتَقَلَّتْ بِالْفَسْخِ،

بگفته (المحكّم) - واته: دادوری مه سه له که و - له لای وی ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه به

ووشه کانی داهاتوو، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیاندا پوون کراوه ته وه.

(وَتَثْبُتُ الْعَتَّةُ) نه میردی بیاره که ناشکرا ده بی: یان (بِإِقْرَارِهِ) به دانپیدا هینانی میرده که له لای قازی (أَوْ بَيِّنَةٍ عَلَى إِقْرَارِهِ) یان به شاهیدی بی نوو پیاو له سه دانپیدا هینانه که ی (وَكَذَا بِيَمِينِهَا بَعْدَ نُكُولِهِ) هه روه ها ناشکرا ده بی به سویند خواردن ژنه که له نوای سویند نه خواردن میرده که (فِي الْأَصْحَ) له هه رمووده ی راستردا.

ثینجا (وَإِذَا ثَبَّتَتْ) هه کاتیک نه میردی میرده که ناشکرا بوو: به یه کیک له و سنی پووانه ی برابردوو (ضَرْبَ الْقَاضِي لَهُ سَنَةً) قازی ماوه ی سالتیک بق میرده که داده نی (بِطَلِبِهَا) به داواکردن ژنه که - واته: نه به داواکردن سه ره رشتکاره که و نه سه ره یخو قازی ساله که دانانی - جا نه گه ر ژنه که له بهر نه زانین، یان سه رلیشئیوان بی دهنگ بوو، دروسته قازی ناگاداری بگاته وه ﴿عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ﴾: قَلْبِي عَمْرُؤُ: أَنْ الْعَيْنُ يُؤَجِّلُ سَنَةً﴾ أخرجه سعيد بن منصور ورجاله ثقات، نیمامی (عمر) بریاری داوه: نه میرد مؤله تی سالتیکی بق دابندرئ. واته: تا هه چوار وه رزه که ی سال بیینی؟ نه وه که نه میردیه که ی به هوی گه رمی، یان ساردی، یان ته پی، یان ووشکی بی، ثینجا ساله که ش له دانانی قازی یه وه ده ست پی ده کا.

(فَإِذَا تَمَّتْ) جا هه کاتیک ساله که ته و او بوو و جیماعی پی نه کرا (رَفَعْتَهُ إِلَيْهِ) دووباره - به پهله - به رزی ده کاته وه بق لای قازی تا کو ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه (فَإِنْ قَالَ وَطِنْتُ) جا نه گه ر میرده که گوتی: له ماوه ی نه و ساله دا جیماعم کردوه. نه وه (حَلَفْتُ) میرده که سویند ده برئ که جیماعی کردوه، به و مرجه ی ژنه که له و کاتدا بیوه ژن بی، به لام نه گه ر کچ بوو، نه و کاته به سویند خواردن باوه پ به ژنه که ده کرئ که جیماعی نه کردوه، هه روه ها (فَإِنْ نَكَلَ) نه گه ر میرده که سویندی نه خوارد، نه و کاته ش (حَلَفْتُ) ژنه که سویند ده برئ که میرده که ی جیماعی له گه ل نه کردوه و باوه پی پی ده کرئ.

(فَإِنْ حَلَفْتُ) جا نه گه ر ژنه که سویندی خوارد (أَوْ أَقْرَأَ) یان میرده که دانی هینتا: که جیماعی نه کردوه، نه و کاته (اسْتَقَلَّتْ بِالْفَسْخِ) ژنه که سه ره یخو ده بی بق هه لوه شانندنه وه ی ماره برینه که، به لام به و مرجه ی پیندا قازی، یان (مُحَكَّم) بلئ: مافی هه لوه شانندنه وه ی ماره برینه که ت جینگیر بوو. ثینجا ژنه که ش بلئ: نه و به هوی نه م عیبه ماره برینه که ی

وَقِيلَ يَحْتَاجُ إِلَى إِذْنِ الْقَاضِيِ أَوْ فَسْخِخْهُ، وَلَوْ اعْتَرَلْتَهُ أَوْ مَرِضْتَ أَوْ حُسِبْتَ فِي الْمُدَّةِ لَمْ تُحْسَبْ، وَلَوْ رَضِيَتْ بَعْدَهَا بِهِ بَطَلَ حَقُّهَا، وَكَذَا لَوْ أُجْلِنَتْ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ نَكَحَ وَشَرِطَ فِيهَا إِسْلَامًا أَوْ فِي أَحَدِهِمَا نَسَبًا أَوْ حُرِّيَّةً أَوْ غَيْرَهُمَا فَأَخْلَفَ فَلَاظْهَرُ صِحَّةِ النِّكَاحِ، ثُمَّ

خَوِّمَ هَلْ لَوْهَ شَانْدَهْ وَه. (وَقِيلَ) لَهُ فَرَمُوودَهْ يَهْ كِي بِي هِيْزْدَا: (يَحْتَاجُ إِلَى إِذْنِ الْقَاضِيِ) پيويستی به نيزدانی قازی هیه (أَوْ فَسْخِخْهُ) یان به هه لوه شاندنه وهی قازی، وهك بلی: به هوی ئه م عه یبه ماره برپنی ئه م ئنو میرده م هه لوه شاندنه وه.

ئینجا بزانه: له مه سه له ی دانانی (مُحَكَّم) ی پرا بردودا دهرده كه وی: كه له عه یبه كانی تریشدا مه رجه: پیئشدا قازی، یان (مُحَكَّم) بلی: مافی هه لوه شاندنه وهی ماره برپنه كه ت جینگیر بوو. ئینجا ژنه كه ش، یان میرده كه ش بلی: ئه وا به هوی ئه م عه یبه ماره برپنه كه ی خوم هه لوه شاندنه وه.

(وَلَوْ اعْتَرَلْتَهُ) نه گهر له ته وای ساله كه دا ژنه كه خوی له میرده كه ی جیا كرده وه (أَوْ مَرِضْتَ) یان ژنه كه نه خوش كه وت (أَوْ حُسِبْتَ فِي الْمُدَّةِ) یان له ته وای ساله كه دا ژنه كه به ندكرا بو (لَمْ تُحْسَبْ) ئه م ساله حیساب ناكړی و سالیكي تر دست پی ده كاته وه، جا نه گهر ئه و پوودا وانه له به شیكي ساله كه دا بون، ئه و كاته تنه نا هه مان وه رز له سالی داهاتوودا چاوه پوان ده كړی، به لام نه گهر پوودا وه كان له لای میرده كه وه بن، ئه وه كاته ساله كه ی له سهر ده ژمی ریزی و سالیكي تر دوو باره ناكړیته وه، هه روهك له ژوری هی سرچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

(وَلَوْ رَضِيَتْ بَعْدَهَا بِهِ) نه گهر ژنه كه له دوی ته وایوونی ساله كه به میرده كه ی پازی بوو، ئه وه (بَطَلَ حَقُّهَا) مافی هه لوه شاندنه وه كه ی به تال ده بیته وه (وَكَذَا لَوْ أُجْلِنَتْ) هه روه ما نه گهر هه لوه شاندنه وه كه شی دواخت بی ما وه یه كي تر، مافه كه ی به تال ده بیته وه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فرمووده ی پاست.

﴿ دَانَانِي مَهْرِيْكَ لَهْ ژَنَهْ كَهْ دَا، يَانْ لَهْ مِيْرَدَهْ كَهْ دَا ﴾

(وَلَوْ نَكَحَ) نه گهر ژنیكي له خوی ماره كرد (وَشَرِطَ فِيهَا إِسْلَامًا) له ناو ماره برپنه كه دا به مه رج داندر: ژنه كه موسولمان بی (أَوْ فِي أَحَدِهِمَا نَسَبًا) یان به مه رج داندر: ژنه كه، یان میرده كه خاوه ن نه ژاد بی (أَوْ حُرِّيَّةً) یان نازاد بی (أَوْ غَيْرَهُمَا) یان جگه له و سیفه تانه: وهك به مه رج دابندری ژنه كه كه چ بی، یان میرده كه كوچ بی، واته: له ژیانی دا ژنی نه هیئایی، یان جاحیلی و گه نجی، یان په نگ، یان بالا به رزی به مه رج دابندری، ئینجا (فَأَخْلَفَ) مه رجه كه ش نه هیئدرا جی، ئه وه (فَلَاظْهَرُ صِحَّةِ النِّكَاحِ) به فرمووده ی به هیتر: ماره برپنه كه دروست ده بی (ثُمَّ) ئینجا ته ماشا ده كه یین:

إِنْ بَانَ خَيْرًا مِمَّا شَرِطَ فَلَا خِيَارَ، وَإِنْ بَانَ ذُوئُهُ فَلَهَا الْخِيَارُ، وَكَذَا لَهُ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ ظَنَّنَهَا مُسْلِمَةً أَوْ حُرَّةً فَبَانَتْ كِتَابِيَّةً أَوْ أَمَةً وَهِيَ تَحِلُّ لَهُ فَلَا خِيَارَ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ أَدْنَتْ فِي تَزْوِيجِهَا بِمَنْ ظَنَّنَتْهُ كُفْنَا فَبَانَ فَسَقَهُ أَوْ دَنَاءَةً نَسَبِهِ وَحَرْفَهُ فَلَا خِيَارَ لَهَا،

(إِنْ بَانَ خَيْرًا مِمَّا شَرِطَ) نه گهر دهرکهوت: ژنهکه، یان میړدهکه باشته له به مخرج داندراوهکه: وهک له جیاتی بیوه ژن دهرکهوتی کچه، یان له جیاتی بیوه میړد دهرکهوتی کوږه، نه وه (فَلَا خِيَارَ) بۇ هیچیکیان په شیمانی نیه، به لام (وَإِنْ بَانَ ذُوئُهُ) نه گهر دهرکهوت که متره له به مخرج داندراوهکه: وهک له جیاتی کچ بیوه ژن بی، یان له جیاتی کوږ بیوه میړد بی، نه وکاته (فَلَهَا الْخِيَارُ) بۇ ژنهکه مافی په شیمانی هیه (وَكَذَا لَهُ) هرهو ها بۇ میړدهکه ش مافی په شیمانی هیه، واته: هرهوویکیان مافیان هیه ماره برینه که هه لپوه شیننه وه (فِي الْأَصْحَحِ) له فرهووده ی راستردا.

﴿ ناکاداری ﴾ یه که م: نم هه لپوه شانندنه وه یه - بۇ هرهوویکیان - به په له و دسه بجه یی وه پیوستی به قازی نیه، که واته: هر یه کیک له ژنه که و له میړده که زانی مخرج داندراوه که ی نه هاتوته جی، نه وه یه کسر ده لئ: ماره برینه که م هه لپوه شاننده وه. هرهو که له (تحفة) و (نهایة) و حاشیه کانیاندا فرهوویانه.

جا بزانه: نه گهر له ناو ماره برینه که دا مخرج که دانه ندرا بی، به لکو له پیش ماره برینه که، یان له نوای ماره برینه که داندرا بو، نه وه هیچ کاری بی ناکړی و هیچیکیان مافی په شیمانی نیه، هرهو که له نوای ټیره - له شرحی (وَالْمُؤْتَرُ) - پوونی ده که یه نه وه، اِنْ شاء الله تعالی.

دووم: نه گهر پیاوه دیارکراوه که، یان نافرته دیارکراوه که بگوږدی: وهک بلئ: له (زهید) ماره م بکه، نه ویش له (عمر) ماره ی کرد، یان بلئ: فلانته کیژت لیم ماره بکه، نه ویش خوشکیکی نه و کیژه یی لی ماره کرد، نه وه له هرهوو مه سه له دا ماره برینه که به تال ده بی و دروست نابی، هرهو که له (تحفة) و (البجری) دا فرهوویانه.

(وَلَوْ ظَنَّنَهَا مُسْلِمَةً) نه گهر میړده که - به بی مخرج - واتیکه یشتبو ژنه که موسولمانه (أَوْ حُرَّةً) یان نازاده (فَبَانَتْ كِتَابِيَّةً أَوْ أَمَةً) ټینجا دهرکهوت: ژنه که (أهل الكتاب) ه، یان (جاریه) یه (وهی تَحِلُّ لَهُ) جاریه که شی بۇ حلال بوو، نه وه (فَلَا خِيَارَ) مافی په شیمانی نیه (فی الْأَظْهَرِ) له فرهووده ی به میژردا، چونکه مخرجی دانه ناوه که متره غمی کی کوږه.

(وَلَوْ أَدْنَتْ) نه گهر نافرته ټیک سه ربه رشتکاره که ی خوی ټیندا (فی تَزْوِيجِهَا بِمَنْ ظَنَّنَتْهُ كُفْرًا) له پیاویکی ماره بکا: که وای تگه یشتبو هاوچه شنی خویته ی (فَبَانَ فَسَقَهُ) ټینجا دهرکهوت: پیاوه که فاسقه (أَوْ دَنَاءَةً نَسَبِهِ وَحَرْفَتِهِ) یان نه ژاده که ی، یان پیشه که ی نارټیکو خرابه، نه وه (فَلَا خِيَارَ لَهَا) نافرته که مافی په شیمانی نیه، چونکه مخرجی دانه ناوه که متره غمی کی کوږه: که لی نه کولیوه ته وه.

قُلْتُ: وَلَوْ بَانَ مَعِيًّا أَوْ عَبْدًا فَلَهَا الْخِيَارُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَمَتَى فَسَخَ بِخُلْفِ فَحُكْمُ الْمَهْرِ
وَالرُّجُوعِ بِهِ عَلَى الْغَارِّ مَا سَبَقَ فِي الْعَيْبِ، وَالْمَوْثُرُ تَغْرِيرٌ قَارَنَ الْقَدِّ، وَلَوْ غُرَّ بِحُرِّيَّةِ أُمَّةٍ
وَصَحَّحْنَاهُ فَالْوَلَدُ قَبْلَ الْعَلْمِ حُرٌّ وَعَلَى الْمَغْرُورِ قِيمَتُهُ لِسَيِّدِهَا وَيَرْجِعُ بِهَا عَلَى الْغَارِّ،
وَالتَّغْرِيرُ بِالْحُرِّيَّةِ لَا يَتَصَوَّرُ مِنْ سَيِّدِهَا بَلْ مِنْ وَكَيْلِهِ أَوْ مِنْهَا، فَإِنْ كَانَ مِنْهَا

(قلت) نيامی (النواوی) ده فہر موی (ولو بان معیبا) نہ گہر دہر کہوت میزدہ کہ عہبیدارہ،
واتہ: لہو پیئج عہبیانہ ی پرابردو عہبیکی ہہبو (أو عبدا) یان کویلہ بوو، نہو کاتہ (فلہا
الخیار) ژنہ کہ مافی پہ شیمانہ ی ہہیہ، ہہر وہ ک پابرا (واللہ اعلم).

(ومتى فسخ بخلف) ہہر کاتیک مارہ پرنہ کہ ہہ لوہہ شیندراوہ بہ ہوی نہ ہاتنہ جہ ی
مہر جیک، نہوہ (فحکم المہر والرُّجوع بہ علی الغار) پریاری مارہ بیہ کہ وگہ پانہ وہ ی
میزدہ کہ بؤ سہر فریودہرہ کہ تا کو تولہ ی مارہ بیہ کہ ی لبستینہ (ما سبق فی العیب)
ہہر نہو پریارہ ی پرابردوہ لہ باسی ہہ لوہہ شانندنہ وہ ی عہبیداری دا، واتہ: لیژہ شدا: نہ گہر
پیئش جیما عکردن مارہ پرنہ کہ ہہ لوہہ شیندریتہ وہ، نہوہ مارہ بیہ کہ لہ سہر میزدہ کہ
لادہ جہ، بہ لام نہ گہر لہ نوای جیما عکردن ہہ لوہہ شیندریتہ وہ، نہو کاتہ مارہ بی ہاویئہ
بؤ ژنہ کہ لہ سہر میزدہ کہ واجب دہ بن، میزدہ کہ ش ہیج مافی نیہ تولہ ی ماریہ کہ لہ
فریودہرہ کہ وہ ریگریتہ وہ.

(والمؤثر) نہو فریودانہ ی کار دہ کا لہ ہہ لوہہ شانندنہ وہ ی مارہ پرنہ کہ دا بہ ہوی نہ ہاتنہ
جہ ی مہر جیک (تغْرِيرٌ قَارَنَ الْقَدِّ) نہو فریودانہ یہ کہ لہ ناو مارہ پرنہ کہ دا بہ مہر ج
دابندری، نینجا نہ ہیندریتہ جہ، وہ ک بلن: نہم نافرہ تہ کچہ کردمہ ژنی تو. نینجا نہویش
قبول بکا، واتہ: نہ گہر مہر جہ کہ لہ پیئش مارہ پرنہ کہ دابندری، نہوہ ہیج کار نا کا،
ہہر وہ کہ لہ (مغنی) دا فہرمویہ تی.

(ولو غر بحرية أمم) نہ گہر پیاویک فریودرا بہ نازادی (جاریہ ک)، واتہ: لہ ناو مارہ پرنہ کہ دا بہ
مہر ج داندرہ نازاد بن، بہ لام دہر کہوت نافرہ تہ کہ کویلہ یہ (وصححناه) مارہ پرنہ کہ شمان بہ
دروستبوو دانا، نہوہ (فالولد قبل العلم حر) پیئش نہوہ ی بزانی ژنہ کہ کویلہ یہ، نہو مندالہ ی
لہو ژنہ ی پہیدا دہ بن نازادہ (وعلى المغرور قيمته لسيدها) فریودراوہ کہ ش لہ سہری واجبہ
نرخہ مندالہ کہ بداتہ گہر وہ ی ژنہ کویلہ کہو، ہہم (ويرجع بها على الغار) دہ شگہ پرتہ وہ سہر
فریودہرہ کہو تولہ ی نرخہ کہ ی لہوی ودرہ گریتہ وہ، بہ لام نوای زانین مندالہ کہ کویلہ یہ.

(والتغريض بالحري لا يتصور من سيدها) فریودان بہ نازادی (جاریہ ک) لہ گہرہ کہ یہ وہ
ناگو جہ، چونکہ نہ گہر بلن: نہم نافرہ تہ نازادہ. یہ کسہر نازاد دہ بن (بل من وكيله أو
منها) بہ لکو لہ وہ کیلی گہرہ کہ ی، یان لہ (جاریہ ک) وہ دہ گو جہ (فإن كان منها) جا

تَعَلَّقَ الْغُرْمُ بِذِمَّتِهَا، وَلَوْ انفَصَلَ الْوَالِدُ مِيتًا بِلا جِنَايَةِ فَلَا شَيْءَ فِيهِ، وَمَنْ عَتَقَتْ تَحْتَ رَقِيقٍ أَوْ مَنْ فِيهِ رِقٌّ تَخَيَّرَتْ فِي فَنَسَخِ النِّكَاحِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ عَلَى الْقَوْرِ، فَإِنْ قَالَتْ جَهَلْتُ الْعَتَقَ صُدِّقَتْ بِبِمِينِهَا إِنْ أَمَكْنَ: بِأَنَّ كَانَ الْمُعْتَقُ غَائِبًا، وَكَذَا إِنْ قَالَتْ جَهَلْتُ الْخِيَارَ بِهِ فِي الْأَظْهَرِ، فَإِنْ فَسَخَتْ قَبْلَ وَطْءِ فَلَا مَهْرَ، وَبَعْدَهُ بِعَتَقِ بَعْدَهُ وَجَبَ الْمُسْمَى، أَوْ قَبْلَهُ فَمَهْرٌ مِثْلُ، وَقِيلَ الْمُسْمَى، وَلَوْ عَتَقَ بَعْضُهَا أَوْ كُوتِبَتْ أَوْ عَتَقَ عَبْدٌ تَحْتَهُ أَمَةٌ فَلَا خِيَارَ.

نه گهر فریودانه که له (جاریه) که وه بی، نه وه (تعلق الغرم بذمتها) تولهی مندالکه به نه ستوریه وه ده به ستریتته وه، هر کاتیک نازاد کرا لی وه رده گیری (ولو انفصل الولد میتا بلا جنایة) نه گهر مندالکه به بی ده ستردیژی کردنه سهر دایکه که به مردویسی لی جیا بویه (فلا شيء فيه) هیچ تولهی واجب نیه.

(وَمَنْ عَتَقَتْ) هر ژنتیک هه مووی نازاد بکری له و حالته ی که (تحت رقیقٍ أو من فيه رِقٌّ) له ژیر ماره برینی کویله یه کدایه، یان نه وه ی به شیکی کویله یه، نه وه (تخیرت فی نسخ النکاح) ده بیته سهریشک له هه لوه شاننده وه ی ماره برینه که، هه روه که له (البخاری) (مسلم) دا گپردراوه ته وه.

ئینجا (والأظهر أنه على القور) به فرمووده ی به هیژتر په شیمانبونونه که ش ده موده سته و به په له یه (فإن قالت جهلت العتق) نه گهر ژنه که گوتی نه مزانی نازاد کراوم بویئ دواکه وتم (صدقت بيمينها إن أمکن) به سویندخواردنه که ی باوه پی پی ده کریئ نه گهر بگوچی: (بأن كان المعتق غائبًا) وه که نازاد که ره که ی له شوینتیکی نادیار بوئی (وكذا إن قالت جهلت الخيار به في الأظهر) هه روه ها له فرمووده ی به هیژتردا: باوه پی پی ده کریئ نه گهر بلیئ: نه مزانی به م نازاد بوننه م مافی په شیمانیم هه یه.

ئینجا (فإن فسخت قبل وطء) نه گهر پیش جیماعکردن ماره برینه که ی هه لوه شاننده وه، نه وه (فلا مهر) مافی هیچ مارهی ی نیه (وبعده بعث بعدة) به لام نه گهر له دوی جیماعکردن به نازاد بونتیکی دوی جیماعکردن هه لیوه شاننده وه، نه وه (وجب المسمی) ماره یه ناوبراوه که - بق گوره که ی - واجب ده بی له سهر میژده که ی (أو قبله) یان به نازاد بونتیکی پیش جیماعکردن هه لیوه شاننده وه، نه وه (فمهر مثل) ماره یی هاووینته - بق گوره که ی - واجب ده بی له سهر میژده که ی (وقيل المسمی) له فرمووده یه کی بی هیژادا: ماره یه ناوبراوه که ی بق واجب ده بی (ولو عتق بعضها أو كوتبت) نه گهر ژنه که ته نها به شیکی نازاد کرا، یان نووسراوی دراین (أو عتق عبد تحت أمة) یان کویله یه که نازاد کرا که جاریه کی له ژیردا بوو، نه وه (فلا خيار) له هه رسیک مه سه له دا هیچیکیان مافی په شیمانی نیه.

(فَصَلِّ يَلْزَمُ الْوَلَدَ إِغْفَافُ الْأَبِ وَالْأَجْدَادَ عَلَى الْمَشْهُورِ: بَأَنْ يُعْطِيَهُ مَهْرَ حُرَّةٍ، أَوْ يَقُولَ: الْكُحَّ وَأَعْطِيكَ الْمَهْرَ، أَوْ يَنْكَحَ لَهُ بِإِذْنِهِ وَيَمْهَرُ، أَوْ يَمْلِكُهُ أَمَةً أَوْ ثَمَنَهَا، ثُمَّ عَلَيْهِ مَوْثُئُهُمَا، وَلَيْسَ لِلْأَبِ تَعْيِينُ النِّكَاحِ دُونَ التَّسْرِي وَلَا رَفِيعَةً، وَلَوْ اتَّفَقَا عَلَى مَهْرٍ فَتَعْيِينَهَا لِلْأَبِ، وَيَجِبُ التَّجْدِيدُ إِذَا مَاتَتْ أَوْ انْفَسَخَ بَرْدَةٌ أَوْ فَسَخَهُ بَعِيْبٌ، وَكَذَا إِنْ طَلَّقَ بَعْدَ فِي الْأَصَحِّ،

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي (الإِغْفَافُ) = زَيْنُ هَيْتَانِ بُوَاوِكُو بَاطِيرِهِ ﴾

(يَلْزَمُ الْوَلَدَ) له سر کورپو کيژ - به گوږيرهی میراتگرتن - واجبه (إِغْفَافُ الْأَبِ وَالْأَجْدَادِ) باوکو باپیره کانی لای دایکو باوکیان دلوښتپاک بکن، به لام بهو مەرجهی کورپو کيژه که هه بووی بن (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سر فهرموودهی ناسرلوی مهزههه، ښینجا داوښتپاک کړنه که ش به وه ده بی: (بَأَنْ يُعْطِيَهُ مَهْرَ حُرْمٍ) ماره یی ژنیکی نازاد بداته باوکو باپیره تاکو بهو ماره ییبه ژنیکی له خوی ماره بکا (أَوْ يَقُولَ أَنْكِحْ وَأَعْطِيكَ الْمَهْرَ) یان بلیته باوکو باپیره: ژنیکی له خوت ماره بکه، من ماره ییبه که یت دده من (أَوْ يَنْكَحَ لَهُ بِإِذْنِهِ وَيَمْهَرُ) یان به ښیزنی باوکو باپیره ژنه که یان لای ماره بکاو ماریه که شی بداتی (أَوْ يَمْلِكُهُ أَمَةً أَوْ ثَمَنَهَا) یان جاریه یه که بداته باوکو باپیره، یان پاره ی جاریه که بدا، جا له و حاله تانه شدا مەرجه: ژنه که شهوه تی باوکو باپیره تیر بکا، نه ک پیره ژنیکی شیډواو بی.

(ثُمَّ) ښینجا که ژنی بُوَاوِكُو بَاطِيرِهِ هَيْتَانِ (عَلَيْهِ مَوْثُئُهُمَا) نه رکی به خپو کړندی خویانو ژنه کانی شیان له سر کورپه کان و کيژه کانه به گوږيرهی میراتگرتن، واته: ښیزنه به دووه ندی من بیینه نه رکی ژنه ښیتانه که و به خپو کړنه که دده، هه روه که له ژدی یی سه رچاوه کاند افرموویانه.

(وَلَيْسَ لِلْأَبِ تَعْيِينُ النِّكَاحِ لِدُونَ التَّسْرِي) باوک نه و مافی نیه: تنها ژنه ښیتان دیاری بکاو به نافرته تی کویله پازی نه بی (وَلَا رَفِيعَةً) هم مافی نیه ژنیکی پله و پایه به رز دیاری بکا: که نه رکو ماره یی ژدی بی به هوی جوانی، یان نه ژاد، به لام (وَلَوْ اتَّفَقَا عَلَى مَهْرٍ) نه گه ر باوک و منداله که ی له سر نه اندازه یه کی ماره یی پړک که وتن، نه و کاته (فَتَعْيِينَهَا لِلْأَبِ) دیاری کړندی ژنه که مافی باوک که یه.

(وَيَجِبُ التَّجْدِيدُ إِذَا مَاتَتْ) له سر کورپو کيژه که واجبه: سر له نوی ژنیکی تر بُوَاوِكُو بَاطِيرِهِ بیتن هر کاتیک نه و ژنه ی بویان هیتابو مرد (أَوْ انْفَسَخَ بَرْدٌ) یان به هوی کافر یوونی ژنه که ماره پینه که هه لوه شاوه (أَوْ فَسَخَهُ بَعِيْبٌ) یان باوک که به هوی عه بییک هه لیه شانده وه (وَكَذَا إِنْ طَلَّقَ بَعْدَ) هه روه ها نه گه ر باوک که به هوی عوزدی کیش ژنه که ی ته لاق بدا، هر واجبه: ژنیکی تری بُوَاوِكُو بَاطِيرِهِ (فِي الْأَصَحِّ) له سر فهرموودهی راستردا، به لام نه گه ر به بی عوزد ته لاقی بدا، نه و کاته واجبه نیه ژنیکی تری بُوَاوِكُو بَاطِيرِهِ.

وَأَمَّا يَجِبُ إِعْفَافُ فَاقِدٍ مَهْرٍ مُحْتَاجٍ إِلَى نِكَاحٍ وَيُصَدَّقُ إِذَا ظَهَرَتِ الْحَاجَةُ بِلَا يَمِينٍ، وَيَحْرُمُ عَلَيْهِ وَطْءُ أُمِّهِ وَوَلَدِهِ، وَالْمَذْهَبُ وَجُوبُ مَهْرٍ لَا حَدٍّ، فَإِنْ أَحْبَلَ فَأَلْوَلَدُ حُرٌّ نَسِيبٌ، فَإِنْ كَانَتْ مُسْتَوْلَدَةً لِلْإِبْنِ لَمْ تَصِرْ مُسْتَوْلَدَةً لِلْأَبِ، وَإِلَّا فَلَا ظَهْرَ أَنَّهَا تَصِيرُ وَأَنَّ عَلَيْهِ قِيمَتَهَا مَعَ مَهْرٍ، لَا قِيمَةَ وَوَلَدٌ فِي الْأَصْحِ، وَيَحْرُمُ نِكَاحُهَا، فَلَوْ مَلَكَ زَوْجَةً وَوَلَدَهُ الَّذِي لَا تَحِلُّ لَهُ الْأُمَّةُ لَمْ يَنْفَسِحِ النِّكَاحُ فِي الْأَصْحِ، وَلَيْسَ لَهُ نِكَاحُ أُمِّهِ مُكَاتِبِهِ، فَإِنْ مَلَكَ مُكَاتِبَ زَوْجَةٍ سَيِّدِهِ انْفَسَحَ النِّكَاحُ فِي الْأَصْحِ.

(وَأَمَّا يَجِبُ إِعْفَافُ فَاقِدٍ مَهْرٍ) زُهَيْنَانِ تَهْنَأُ بُوَ نَهْوَ بَاوَكُو بَابِيرِهِ وَاجِبُهُ كَهْ بَهْ خَوَى مَارِهِى زُهَيْنَانِي نَهْبِي وَهَمْ (مُحْتَاجٍ إِلَى نِكَاحٍ) بِيُويسْتِيشى بَهْ زُهَيْنَانِ هَمْبِي: وَهَكَى حَهْزِي بُوَ جِيْمَاعِ بَجْنِ، هَمْرَ چَهْند زُنَيْكِي پِيرِي شِيَوَاوِيشى هَمْبِي، يَانِ لَهْ بَهْرَ نَهْخَوَشى بِيُويسْتِي بَهْ خَزْمَهْ تَكْرِدِنِ هَمْبِي، نِيْنَجَا (وَيُصَدَّقُ إِذَا ظَهَرَتِ الْحَاجَةُ بِلَا يَمِينٍ) بَاوَكُو، هَمْ بَابِيرِهِش بَهْ بِيَسُوِيْنْدَخَوَارْدِنِ بَاوَهْ پِيِ دَهْ كَرِي، هَمْرَ كَاتِيكُ نَاشِكْرَا بِيِي بِيُويسْتِي بَهْ زُهَيْنَانِ هَمْبِي.

(وَيَحْرُمُ عَلَيْهِ وَطْءُ أُمِّهِ وَوَلَدِهِ) حَهْرَامَهْ: بَاوَكُو هَمْ بَابِيرِهِ جِيْمَاعِ لَهْ گَهْلَ جَارِيهِى مَنْدَالِي خَوَى بَكَا، بَهْ لَامِ نَهْ گَهْرَ جِيْمَاعِي لَهْ گَهْلَ كَرْدِ، نَهْوَ (وَالْمَذْهَبُ وَجُوبُ مَهْرٍ) وَاجِبُهُ: مَارِهِى جَارِيهِ كَهْ بَدَاتَهْ مَنْدَالَهْ كَهْ (لَا حَرَّ) بَهْ لَامِ سَزَاى زِيْنَاى لَهْ سَهْرَ نِيَهْ، چُونَكَهْ شُوْبِيَهِي هَمْبِي (فَإِنْ أَحْبَلَ) جَا نَهْ گَهْرَ بَهْوَ جِيْمَاعِهْ جَارِيهِ كَهْى نَاوَسَ كَرْدِ، نَهْوَ (فَأَلْوَلَدُ حُرٌّ نَسِيبٌ) نَهْوَ مَنْدَالِي لَهْ جِيْمَاعِهْ دِرُوسْتِ بُوَهْ، نَازَادَهْوَ دَهْ بِيْتَهْ مَنْدَالِي بَاوَكَهْ جِيْمَاعَهْ كَهْ.

(فَإِنْ كَانَتْ مُسْتَوْلَدَةً لِلْإِبْنِ) جَا نَهْ گَهْرَ جَارِيهِ كَهْ (أُمُّ الْوَلَدِ) بِيِي بُوَ كُورَهْ كَهْ، نَهْوَ (لَمْ تَصِرْ مُسْتَوْلَدَةً لِلْأَبِ) نَابِيْتَهْ (أُمُّ الْوَلَدِ) بُوَ بَاوَكَهْ جِيْمَاعَهْ كَهْ (وَإِلَّا) بَهْ لَامِ نَهْ گَهْرَ (أُمُّ الْوَلَدِ) نَهْبِي بُوَ كُورَهْ كَهْ، نَهْوَ (فَالَا ظَهْرَ أَنَّهَا تَصِيرُ) دَهْ بِيْتَهْ (أُمُّ الْوَلَدِ) بُوَ بَاوَكَهْ كَهْ، هَمْ (وَأَنَّ عَلَيْهِ قِيمَتَهَا مَعَ مَهْرٍ) لَهْ سَهْرَ بَاوَكَهْ كَهْ وَاجِبُهُ: نَرَخِي جَارِيهِ كَهْ لَهْ گَهْلَ مَارِهِى كَهْى بَدَاتَهْ كُورَهْ كَهْ (لَا قِيمَةَ وَلَوْ فِي الْأَصْحِ) بَهْ لَامِ نَرَخِي نَهْوَ مَنْدَالِي لِيِي بُوَهْ، لَهْ سَهْرِي وَاجِبُ نِيَهْ.

(وَيَحْرُمُ نِكَاحُهَا) حَهْرَامَهْ جَارِيهِى مَنْدَالَهْ كَهْى خَوَى لَهْ خَوَى مَارَهْ بَكَا (فَلَوْ مَلَكَ زَوْجَةً وَوَلَدَهُ الَّذِي لَا تَحِلُّ لَهُ الْأُمَّةُ) جَا نَهْ گَهْرَ كُورَهْ كَهْ بِيْتَهْ خَاوَهْنِي زُنِي نَهْوَ بَاوَكَهْى كَهْ جَارِيهِى بُوَ حَهْ لَانَ نِيَهْ: وَهَكَى زُنِي بَاوَكَهْ كَهْ (جَارِيَهْ) بِيِي وَكُورَهْ كَهْيشِي بِيَكْرِي، نَهْوَ (لَمْ يَنْفَسِحِ النِّكَاحُ فِي الْأَصْحِ) مَارَهْ پِيْنَهْ كَهْ هَهْ لَنَاوَهْ شِيْتَهْ وَهْ (وَلَيْسَ لَهُ نِكَاحُ أُمِّهِ مُكَاتِبِهِ) بُوَ گَهْرَهْ كَهْ حَهْرَامَهْ جَارِيهِى كُورِيَهْ نُوَسْرَاوِيْدِرَاوَهْ كَهْى لَهْ خَوَى مَارَهْ بَكَا (فَإِنْ مَلَكَ مُكَاتِبَ زَوْجَةٍ سَيِّدِهِ) جَا نَهْ گَهْرَ نُوَسْرَاوِيْدِرَاوِيكُ بُوَهْ خَاوَهْنِي زُنِي گَهْرَهْ كَهْى خَوَى، نَهْوَ (انْفَسَحَ النِّكَاحُ فِي الْأَصْحِ) مَارَهْ پِيْنَهْ كَهْ هَهْ لَدَهْ وَهْ شِيَهْ وَهْ.

(فَصَلَ السَّيِّدُ يَأْذَنُهُ فِي نِكَاحِ عِنْدِهِ لَا يَضْمَنُ مَهْرًا وَتَفَقَّهَ فِي الْجَدِيدِ، وَهُمَا فِي كَسْبِهِ بَعْدَ النِّكَاحِ الْمُعْتَادِ وَالنَّادِرِ، فَإِنْ كَانَ مَأْذُونًا لَهُ فِي تِجَارَةٍ فَمِمَّا بِيَدِهِ مِنْ رِبْحٍ وَكَذَا رَأْسُ مَالٍ فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مُكْتَسِبًا وَلَا مَأْذُونًا لَهُ فَفِي ذِمَّتِهِ، وَفِي قَوْلِ عَلِيِّ السَّيِّدِ، وَلَهُ الْمُسَافَرَةُ بِهِ وَيَقُوتُ الْإِسْتِمْتَاعَ، وَإِذَا لَمْ يُسَافِرْ لَزِمَتْهُ تَخْلِيئُهُ لَيْلًا لِلإِسْتِمْتَاعِ، وَيَسْتَحْدِمُهُ نَهَارًا إِنْ تَكْفَلَ الْمَهْرَ وَالتَّفَقُّهَ، وَإِلَّا فَيُخَلِّيهِ لِكَسْبِهِمَا، وَإِنْ اسْتَحْدَمَهُ بِلَا تَكْفُلٍ لَزِمَتْهُ الْأَقْلُ مِنْ أَجْرَةِ مِثْلِ وَكُلِّ الْمَهْرِ وَالتَّفَقُّهِ،

﴿ فِصْلٌ: لَهُ بَاسِي زَنْ هِينَانِي كَوِيلَهُ وَمِيرُوكِرْدَنِي جَارِيهِ ﴾

(السَّيِّدُ يَأْذَنُهُ فِي نِكَاحِ عِنْدِهِ) گه وره به هوی نيزندانى: كه كويله كى زَنْ بهينى (لَا يَضْمَنُ مَهْرًا وَتَفَقَّهَ فِي الْجَدِيدِ) نايبته زامينى مارهيو به خيوكردنى زنى كويله نيزندراوه كى، بهلكو (وَهُمَا) مارهيو به خيوكردنه كه (فِي كَسْبِهِ بَعْدَ النِّكَاحِ) له كه سابه تى كويله كه ده درين كه له دواى ماره برينه كه دهيك (الْمُعْتَادِ وَالنَّادِرِ) نهو كه سابه تى عاده ته و نه وهى كه م كه م دهيك، به لام (فَإِنْ كَانَ مَأْذُونًا لَهُ فِي تِجَارَةٍ) نه گهر كويله كه له بازگانيشدا نيزندراو بوو، نهو كاته (فَمِمَّا بِيَدِهِ مِنْ رِبْحٍ) مارهيو به خيوكردنه كه واجبه: له و قازانجه بدرين: كه له ده ستى دايه (وَكَذَا رَأْسُ مَالٍ فِي الْأَصَحِّ) هه روه ها له سه رمايه ي بازگانيه كه ش ده درين (وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مُكْتَسِبًا وَلَا مَأْذُونًا لَهُ) نه گهر كويله كه كه سابه تى نه ده كردو له بازگانيشدا نيزن نه درابو، نهو كاته (فِي ذِمَّتِهِ) مارهيو به خيوكردنه كه ده بيته قهرز له نه ستوى كويله كه دا، نه گهر زنه كى رازى بيى به بيى به خيوكردن له گه لى به ميئيتيه وه (وَفِي قَوْلِ عَلِيِّ السَّيِّدِ) له فه رمووده به كدا: مارهيو به خيوكردنه كه له م حاله ته دا- له سر گه وره كه يه تى.

(وَلَهُ الْمُسَافَرَةُ بِهِ) بؤ گه وره كه دروسته: كويله كى له گه ل خويا بياته سه فهر به و مرجه ي بيته كه فيلى مارهيو به خيوكردنه كه (ويَقُوتُ الْإِسْتِمْتَاعَ) به م سه فوره كويله كه له زه توه رگرتنى له زنه كى له ده ست ده چى، به لام (وَإِذَا لَمْ يُسَافِرْ) نه گهر نه بياته سه فهر، نهو كاته (لَزِمَتْهُ تَخْلِيئُهُ لَيْلًا لِلإِسْتِمْتَاعِ) واجبه: به شه ويى وازى لى بيئى بؤ نه وهى له زه ت له زنه كى وه ريگرئو (وَيَسْتَحْدِمُهُ نَهَارًا) به پوزيش خزمه تى خوى پى ده كا (إِنْ تَكْفَلَ الْمَهْرَ وَالتَّفَقُّهَ) به و مرجه ي گه وره كه بيته كه فيلى مارهيو به خيوكردنه كه (وَإِلَّا) به لام نه گهر نه بيته كه فيلى مارهيو به خيوكردنه كه، نهو كاته (فَيُخَلِّيهِ لِكَسْبِهِمَا) ده بيى وازى لى بيئى تاكو بؤ مارهيو به خيوكردنه كه كه سابه ت بكا.

(وَإِنْ اسْتَحْدَمَهُ بِلَا تَكْفُلٍ) نه گهر خزمه تى خوى به كويله كى كردو نه شيوه كه فيلى مارهيو به خيوكردن، نهو كاته (لَزِمَتْهُ الْأَقْلُ مِنْ أَجْرَةِ مِثْلِ وَكُلِّ الْمَهْرِ وَالتَّفَقُّهِ) له سر گه وره كه واجبه

وَقِيلَ يَلْزَمُهُ الْمَهْرُ وَالْتَفَقَهُ، وَلَوْ نَكَحَ فَاسِدًا وَوَطِئَ فَمَهْرٌ مِثْلُ فِي ذِمَّتِهِ، وَفِي قَوْلٍ فِي رَقَبَتِهِ، وَإِذَا زَوَّجَ أُمَّتَهُ اسْتَخْدَمَهَا نَهَارًا وَسَلَّمَهَا لِلزَّوْجِ لَيْلًا، وَلَا تَفَقَّهُ عَلَى الزَّوْجِ حِينَئِذٍ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ أَخْلَى فِي دَارِهِ بَيْنًا وَقَالَ لِلزَّوْجِ تَخَلُّوْا بِهَا فِيهِ لَمْ يَلْزَمُهُ فِي الْأَصْحَحِّ، وَالسَّيِّدُ السَّفْرُ بِهَا وَلِلزَّوْجِ صُحْبَتُهَا، وَالْمَذْهَبُ أَنَّ السَّيِّدَ لَوْ قَتَلَهَا أَوْ قَتَلَتْ نَفْسَهَا قَبْلَ دُخُولِ سَقَطَ مَهْرُهَا، وَأَنَّ الْحُرَّةَ لَوْ قَتَلَتْ نَفْسَهَا أَوْ قَتَلَ الْأُمَّةَ أَجْنَبِيًّا أَوْ مَاتَتْ

که متره که بدا: له کرئی هاووینهی کویله که و له هه موو مارهی و به ختوکردنه که (وقیل یلزمه المهر والتفق) له فرموده ده کی بن هیذا: مارهی و به ختوکردنه که ی له سر واجب ده بن.
(ولو نکح فاسدا ووطی) نه گهر کویله که به ماره برینیکی نادرست ژنی هینا و جیما عیشی کرد، نه و کاته (فمهر مثل فی نمته) مارهی هاووینه ده بیته قهرز له نه ستوی کویله که دا: هر کاتیک نازاد بوو داوای لده کا (و فی قول فی رقبته) له فرموده ده که دا: له گهرده نی دا واجب ده بن، واته: هر نیستا کویله که بؤ ماره بیه که بفروشری.

(وَإِذَا زَوَّجَ أُمَّتَهُ) هر کاتیک گهره که جاریه کی خوی له پیاوئیک ماره کرد، نه وه (اسْتَخْدَمَهَا نَهَارًا) به پوژئی خزمه تی خوی پی ده کا و (وَسَلَّمَهَا لِلزَّوْجِ لَيْلًا) به شه ویش ته سلیمی میرده که ی ده کا تا کو له زه تی لئوه ریگری (وَلَا تَفَقَّهُ عَلَى الزَّوْجِ حِينَئِذٍ فِي الْأَصْحَحِّ) به ختوکردنی نه و جاریه له سر میرده که ی نیه له و کاته ی ته نها شه وئ ته سلیمی ده کرئی، به لام نه گهر به شه و به پوژ ته سلیمی بگری نه و کاته به ختوکردنی له سر میرده که یه تی.

(وَلَوْ أَخْلَى فِي دَارِهِ بَيْنًا) نه گهر گهره که له خانوی خوی ژووژیکی چؤل کرد و (وَقَالَ لِلزَّوْجِ تَخَلُّوْا بِهَا فِيهِ) به میرده که ی گوت: وهره له م ژوره له گهل جاریه که بمینه وه، نه وه (لَمْ يَلْزَمُهُ فِي الْأَصْحَحِّ) له سر میرده که واجب نابی به قسه ی بکا، چونکه شهرم و پیاو ته ی پیکای ناده ن (وَالسَّيِّدُ السَّفْرُ بِهَا) بؤ گهره که دروسته: جاریه که له گهل خویا بیاته سه فر، هه م (وَاللِّزَّوْجِ صُحْبَتُهَا) بؤ میرده که ش دروسته: له گهل یا برواته سه فر تا کو له زه تی لئوه ریگری.

(وَالْمَذْهَبُ أَنَّ السَّيِّدَ لَوْ قَتَلَهَا أَوْ قَتَلَتْ نَفْسَهَا قَبْلَ دُخُولِ) نه گهر پیش جیما عکردن: گهره که جاریه کی بکوژئی، یان جاریه که به خوی خوی بکوژئی، نه وه (سَقَطَ مَهْرُهَا) ماره بیه که ی له سر میرده که ی لاده چن، هه روه ها نه گهر پیش جیما عکردن ژنیکی نازاد میردی خوی بکوژئی، نه وه ش مافی هیچ ماره بیی نیه، هه روه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه، به لام (وَأَنَّ الْحُرَّةَ لَوْ قَتَلَتْ نَفْسَهَا) نه گهر ژنیکی نازاد-پیش جیما عکردن- به خوی خوی بکوژئی (أَوْ قَتَلَ الْأُمَّةَ أَجْنَبِيًّا أَوْ مَاتَتْ) یان بیگانه یه که جاریه کی کوشت،

فَلَا، كَمَا لَوْ هَلَكْنَا بَعْدَ دُخُولِ، وَلَوْ بَاعَ مُزَوَّجَةٌ فَالْمَهْرُ لِلْبَائِعِ فَإِنْ طَلَّقَتْ قَبْلَ دُخُولِ
فَنَصْفُهُ لَهَا، وَلَوْ زَوَّجَ أُمَّتَهُ بَعْدَهُ لَمْ يَجِبْ مَهْرٌ.

(کتاب الصداق)

یان به خوی مرد (فلا) ماریه که له سر میزده که لانچن (کما لو هلكنا بعد دخول)
هره که نه گهر ژنه نازاده که، یان جاریه که له دوی جیماعردن بمری به هیچ جوری
ماریه که لانچن، که وابو: ماریه جاریه که بقره که یه تی.

(و) هرهما (لو باع موزجة) نه گهر گوره که (جاریه) کسی ماریه برایی فروشت (فالْمَهْرُ
لِلْبَائِعِ) نه کاتش ماریه که یه هر بقره شیاره که یه: که گوره که یه تی، جیاوازی نیه:
جیماعی له گهل کرابن، یان نا (فإن طلقت قبل دخول) نه گهر (جاریه) که پیش جیماعردن
ته لاق درا، نه وه (فنصفه له) نیوهی ماریه یی بقره گوره که یه (ولو زوج أمته بعده)
نه گهر گوره که جاریه که یه خوی له کزله که یه خوی ماریه که، نه وه (لم يجب مهر)
ماریه له سر کزله که واجب نابو، به ختوکردنی هر دو کیشیان له سر گوره که یه.

﴿ كِتَابُ الصَّدَاقِ: نُهْمَهِيه پهرتوگی ماریه یی ژن ﴾

واته: نه و شته یی بقره نافرته له سر پیاو واجب ده بی: به هوی ماریه برین، یان به هوی
جیماعردنی به هله، یان جیماعی به ژورداری. خوی گوره ده فرموی: ﴿وَأْتُوا النِّسَاءَ
صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا﴾ به دلخوشی ماریه یی
نافرته تان بده نه نافرته کان، جا نه گهر نافرته کان له شتیکی ماریه چا پو ششیان له
نیوه کرد، نیوهش بیخون توشی گیانتان بی.

که واته: به به لگی نه م نایه ته: نه گهر ژنه که بالغو عاقل بن، دروسته: گرده نی میزده که ی
نازاد بکا: له هه مو ماریه که ی، یان له به شتیکی - به و مرجه ی بزانی ماریه که ی
چه نه - وه بلین: (گهردهنت نازاد بی له ماریه که م). یان (له ماریه که م لیم
بوردی). هره که له (فتح المعین) دا پوون کراوه ته وه،

به لام ناگاداریه: نه گهر ماریه یی ژنه که زه کاتی تی دا واجب بو بی و سالتیک، یان زیاتری به
سردا سوپا بو وه زه کاتی ماریه که شی نه دابو، نه و کاته - ته نها - له نه ندازه ی زه کات
گرده نی نازاد نابو و واجبه: ژنه که زه کاته که ی پرابردوی ماریه که ی بدا، هره که له
(زه کاتی ماریه یی ژن) دا پوونمان کرده وه.

هره ها دروسته: ژنه که له گهل میزده که ی پیک بی و له جیاتی ماریه که ی شتیکی تری
که متر، یان ژورتر له میزده که ی وهریگری، به لام ناگاداریه: نه گهر ماریه که ی زیر، یان
زیو بو و له جیاتی ژنپو زیوه که ش پاره یی نه م سرده مه یی له میزده که ی وهرگرت، نه وه

مهرجه: پاره که له دانیسکه ی پیکهاتنه که دا وه ریگری، نه گینا: ده بیته رپیا، به لام نه گهر
 وه ریگریاوه که پاره نه بو، به لکو شتیکی تر بوو، نه و کاته ته نها قبول کردن مهرجه، واته:
 وه رگتن مهرج نیه، ههروه که له (کتاب البیع، له باسی گورپینه وه ی قه رزدا پوونمان کرده وه.

نینجا بزانه: پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿خَيْرُ الصَّدَاقِ اَيْسَرُهُ﴾ صححه الحاکم، باشترین ماره یی
 ناسانتره که یه تی له سه ر میرده که. ههروه ها نیمامی (عمرﷺ) فرموی: ﴿أَلَا لَا تُغَالُوا
 بِصَدَاقِ النِّسَاءِ فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرُمَةً فِي الدُّنْيَا أَوْ تَقْوَىٰ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَىٰ كَانَ أَوْلَاكُمْ بِهَا التَّيْبُ﴾ مَا
 أَصْدَقَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ وَلَا أَصْدَقَتْ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِهِ أَكْثَرَ مِنْ ثِنْتِي عَشْرَةَ أَوْ لِيَةٍ﴾ رواه
 أصحاب السنن بسند صحیح، ناگادارین: ماره یی زرد بؤ ژنان دامه نین، چونکه نه گهر
 ماره یی زرد پیزداری بایه له و لونیایه دا، یان له خواترسان بایه، نه وه پیغه مبه رﷺ له
 هه مووتان له پیشتتر بوو ماره یی زرد دابنن، له گهل نه وه شدا ماره یی ژنه کانی پیغه مبه رﷺ
 ماره یی کیژه کانی پیغه مبه رﷺ له لوانزه توفیه زیاتر نه بو، واته: نزیکه ی پینجسه د بیرهمی
 زیو، که ده کاته (۲۵۰) سیسه بو په نجا میسقالی زیو.

نینجا بزانه: نه گهر میرده که بمری و ماره یی ژنه که ی نه دابن، نه وه واجبه: له میراتی
 مردووه که - پیش به شکردنی میرات - ماره یی ژنه که بدرئ، ههروه که له سه ره تای میراتدا
 پوونمان کرده وه، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّىٰ يُقْضَىٰ عَنْهُ﴾
 حدیث صحیح رواه الترمذی، گیانی مروئی نیماندار به هوی قه رزه که ی قه دهغه ده کری له
 چوونه به ههشت تا قه رزه که ی له جیاتی ده دریته وه.

(يُسْنُ تَسْمِيَّتُهُ فِي الْعَقْدِ) سوننه ته له ناو ماره برپینه که دا ناوی ماره ییه که بگوترئ، چونکه
 پیغه مبه رﷺ له ناو ماره برپیندا ناوی ماره یی ده هیئا، به لام (ويَجُوزُ إِخْلَاؤُهُ مِنْهُ) دروسته
 ماره برپینه که ناو بردنی ماره ییه که ی تن دا نه بئ، به (إجماع) ی زانایانی نیسلام، به لام
 ناپه سنده، که واته: نه گهر له ناو ماره برپینه که دا ناوی ماره ییه که ی نه گوترا، نه و کاته
 ماره برپینه که دروست ده بئ و هم به خودی ماره برپینه که ش ماره یی هاوویته بؤ ژنه که له
 سه ر میرده که ی واجب ده بئ، ههروه که له (الإقناع) دا فرموییه تی.

﴿عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ؓ وَقَدْ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً وَلَمْ يَفْرِضْ لَهَا صَدَاقًا وَلَمْ
 يَدْخُلْ بِهَا حَتَّىٰ مَاتَ؟ فَقَالَ: لَهَا مِثْلُ صَدَاقِ نِسَائِهَا لَا وَكَسَ وَلَا شَطَطَ وَلَهَا الْمِيرَاثُ وَعَلَيْهَا
 الْعِدَّةُ، فَقَالَ مَعْقِلُ الْأَشْجَعِيُّ ؓ: قَضَىٰ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي بَرُوعِ بِنْتِ وَاشِقٍ مِثْلَ الَّذِي قَضَيْتَ﴾
 رواه أصحاب السنن بسند صحیح، له باره ی پیاویک که ژنیکی له خوی ماره کرببو، هیچ
 ماره یی بؤ دانه نابو و جیماعیشی له گهل نه کرببو و میرده که مرد؟ (ابن مسعود) فرموی:

وَمَا صَحَّ مَبِيعًا صَحَّ صَدَاقًا، وَإِذَا أَصْدَقَهَا عَيْنًا فَتَلَفَتْ فِي يَدِهِ ضَمْنَهَا ضَمَانَ عَقْدٍ، وَفِي قَوْلِ ضَمَانَ يَدٍ، فَعَلَى الْأَوَّلِ لَيْسَ لَهَا بَيْعُهُ قَبْلَ قَبْضِهِ،

ژنه که مافی مارهیی هاویننه ی نافرته تانی خوی مهیه بیی کم و زیاد- میراتیش له میرده که ی ده گریو (عدۀه ی میرد مردنیشی له سه ره. نینجا (صحابۀه یه ک فرموی: پیغمبر ﷺ له باره ی (بَرُوعِ ی کیژی (واشق) نه وها بریاری دابو. واته: نه گهر ماره برینه که دروست نه بوویه، به هوی مردن ماره ییه که ی جیگیر نه ده بو و میراتیشی له میرده که ی نه ده گرت.

نینجا بزانه: بۆ نه وه ی ماره یی ناوبراو له سه میرده که ی واجب بیی، مه رجه: له هاردوو گزته ی ماره برینه که دا ناوی ماره ییه که بگوتری، وه ک سه ره رشتکاره که بلئی: (فلانه کیژی خوم کرده ژنی تو له سه ره نه وه نده ماره ییه). نینجا میرده که ش قبول بکاو بلئی: (قبولم کرد فلانه کیژی تو به ژنی خوم له سه ره نه وه نده ماره ییه). که و ابو: نه گهر میرده که نه وها قبول نکا، نه و کاته ماره یی هاویننه له سه میرده که واجب ده بیی، نه ک ناوبراوه که، ههروه ک له (تحفة) (مغنی) دا له سه ره تایی پوکنه کانی ماره بریندا پوون کراوه ته وه.

(وَمَا صَحَّ مَبِيعًا) هه ر شتیک دروست بیی بفروشی، یان بگریته پاره ی فروشراو، نه وه (صَحَّ صَدَاقًا) دروست ده بیی: بگریته ماره یی، هه رچند که میس بیی ﴿عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ: أَنَّ امْرَأَةً تَزَوَّجَتْ عَلَى نَعْلَيْنِ فَأَجَازَهُ النَّبِيُّ ﷺ﴾ رواه الترمذي وصححه، نافرته تیک له سه رجوته نه علیک میردی کرد، پیغمبر ﷺ ماره برینه که ی به دروستبوو دانا. هه م پیغمبر ﷺ فرمویه پیاویک: ﴿الْتَمَسَ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ﴾ رواه الشيخان، هه ول بده هه رچند نه نگوستیله یه کی ناسنیش بیی بۆ ماره یی ژنه که ت په یادی بگه.

(وَإِذَا أَصْدَقَهَا عَيْنًا) هه ر کاتیک شتیک دیارکراوی کرده ماره یی ژنه که ی: وه ک نه و باغه، یان نه م خانووه (فَتَلَفَتْ فِي يَدِهِ) شته که ش له دهستی میرده که دا بییش نه وه ی ژنه که وه ری بگری- فه و تا، نه وه (ضَمْنَهَا ضَمَانَ عَقْدٍ) میرده که ده بیته زامینی ماره ییه که به زامینی مامله تبه ستن، واته: ماره یی هاویننه ی ده که ویتته سه ر، هه رچند به ژنه که شی گوتبی: نه م ماره ییه که ته وه ری بگره. ژنه که ش به ره کاری وه ری نه گرتبی، ههروه ک له زوری ی سه رچاوه کاندانه رمویانه (وَفِي قَوْلِ ضَمَانَ يَدٍ) له فرمووده یه کدا: به زامینی ده ست ده بیته زامین، واته: ویننه ی ماره ییه که ی ده که ویتته سه ر، جا نه گهر ویننه ی نه بو: نرخیه که ی ده که ویتته سه ر.

(فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سه ر فرمووده یه که می به میترت: (لَيْسَ لَهَا بَيْعُهُ) بۆ ژنه که دروست نیه: مارییه دیارکراوه که ی بفروشی (قَبْلَ قَبْضِهِ) بییش وه رگرتنی، هه ره وها هیچ

وَلَوْ تَلَفَ فِي يَدِهِ وَجَبَ مَهْرُ مِثْلِ، وَإِنْ أُلْفَتْهُ فَقَابِضَةٌ، وَإِنْ أُلْفَهُ أَجْنَبِيٌّ تَخَيَّرَتْ عَلَى الْمَذْهَبِ: فَإِنْ فَسَخَتِ الصَّدَاقَ أَخَذَتْ مِنَ الزَّوْجِ مَهْرَ مِثْلِ وَإِلَّا غَرَمَتِ الْمُتَلَفَ، وَإِنْ أُلْفَهُ الزَّوْجُ فَكَتَلَفَهُ وَقِيلَ كَأَجْنَبِيٍّ، وَلَوْ أَصْدَقَ عَبْدَيْنِ فَتَلَفَ أَحَدُهُمَا قَبْلَ قَبْضِهِ انْفَسَخَ فِيهِ لَا فِي الْبَاقِي عَلَى الْمَذْهَبِ وَلَهَا الْخِيَارُ: فَإِنْ فَسَخَتْ فَمَهْرُ مِثْلِ،

دهستکاریه کی تریش له ماره ییه وهر نه گیراوه که دا بوی دروست نیه، به لام له فرموده که بی تردا دروسته، هر وه که له (مغنی) دا فرموده یی، هر وه ها نه گهر ماره ییه که بی قهر ز بی، نه و کاته دروسته شتیکی تر له جیاتی وهریگری، هر وه که له زوری سرچاوه کاند فرموده یانه و له سره تای نه م باسدا پوونمان کرده وه.

(وَلَوْ تَلَفَ فِي يَدِهِ) جا نه گهر ماره ییه دیارکراوه که له خویه وه له دهستی میرده که دا فه وتا (وَجَبَ مَهْرُ مِثْلِ) ماره یی هاووینه له سر میرده که بۆ ژنه که واجب ده بی، هر وه که رابرا. به لام (وَإِنْ أُلْفَتْهُ) نه گهر ژنیکی بالفه و عاقله به خوی ماره ییه که بی پیش وهرگرتن- فه وتاند، نه وه (فَقَابِضَةٌ) وا بریار دهری ماره ییه که بی وهرگرتوه و میرده که ش ماره ییه که بی له سر لاده چی.

(وَإِنْ أُلْفَهُ أَجْنَبِيٌّ) نه گهر بیگانه ییه که ماره ییه که بی پیش وهرگرتن- فه وتاند، نه و کاته (تَخَيَّرَتْ عَلَى الْمَذْهَبِ) ژنه که له دو مافه یی داهاتو دا سرپشکه له سر فرموده یی راستی مازهب: (فَإِنْ فَسَخَتِ الصَّدَاقَ) جا نه گهر ماره ییه که بی هله وه شانده وه (أَخَذَتْ مِنَ الزَّوْجِ مَهْرَ مِثْلِ) نه وه ماره یی هاووینه له میرده که بی وهرده گری، میرده که ش تولی فه وتا وه که له فه وتینه ره که وهرده گری (وَإِلَّا) به لام نه گهر هله یینه وه شانده وه نه و کاته (غَرَمَتِ الْمُتَلَفَ) یه کسه ر ژنه که تولی ماره ییه که بی له فه وتینه ره که وهرده گری.

(وَإِنْ أُلْفَهُ الزَّوْجُ) نه گهر میرده که ماره ییه که بی پیش وهرگرتن- فه وتاند، نه وه (فَكَتَلَفَهُ) وه که له خویه وه فه وتایی نه وهایه، که واته: ماره یی هاووینه له سر میرده که واجب ده بی (وَقِيلَ كَأَجْنَبِيٍّ) له فرموده ییه که بی هیزدا: وه که فه وتاندنی بیگانه ییه، واته: ژنه که سرپه شکه له دو مافانه یی رابردودا.

(وَلَوْ أَصْدَقَ عَبْدَيْنِ) بۆ وینه: نه گهر دو کویله، یان دو مه پی کردنه ماره یی ژنه که بی (فَتَلَفَ أَحَدُهُمَا قَبْلَ قَبْضِهِ) نینجا یه کیکیان- پیش وهرگرتن- له خویه وه فه وتا، یان میرده که فه وتاندی، نه وه (انْفَسَخَ فِيهِ) ماره ییه که بی- ته نها- له فه وتا وه که دا هله وه وشیه وه (لَا فِي الْبَاقِي عَلَى الْمَذْهَبِ) نه که له وه یی ماوه ته وه، له سر فرموده یی راستی مازهب، که وابو: (وَلَهَا الْخِيَارُ) ژنه که مافی سرپشکی هیه له وه یی ماوه ته و: (فَإِنْ فَسَخَتْ فَمَهْرُ مِثْلِ) نه گهر ماره ییه که بی هله وه شانده وه، نه وه ماره یی هاووینه له سر میرده که بی واجب ده بی

وَالْأُ فَحِصَّةُ التَّالِفِ مِنْهُ، وَلَوْ تَعَيَّبَ قَبْلَ قَبْضِهِ تَخَيَّرَتْ عَلَى الْمَذْهَبِ: فَإِنْ فَسَخَتْ فَمَهْرٌ
مِثْلُ وَإِلَّا فَلَا شَيْءَ لَهَا، وَالْمَنَافِعُ الْفَائِئَةُ فِي يَدِ الزَّوْجِ لَا يَضْمَنُهَا وَإِنْ طَلَبَتْ التَّسْلِيمَ
فَأَمْتَنَعَ عَلَى ضَمَانِ الْعَقْدِ، وَكَذَا الَّتِي اسْتَوْفَاهَا بِرُكُوبٍ وَنَحْوِهِ عَلَى الْمَذْهَبِ،

(وَالْأُ) به لآم نه گهر مه لینه وه شانده وه، نه وه (فَحِصَّةُ التَّالِفِ مِنْهُ) له گه ل نه وه ی ماوه ته وه
به شی فه وتاوه که شی له مارهی هاووینه له سر میرده که ی هه یه.

نینجا بزانه: نه گهر ژنه که به خوی-پیش وه رگرتن- یه کیکیان بفه وتینن، نه وه وا بریار
ده درئ نه وه به شه مارهییه ی وه رگرتوه وه میرده که ش نه وه به شه مارهییه ی له سر
لا ده چی، به لآم نه گهر بیگانه یه که یه کیکیان بفه وتینن، نه وه کاته ش ژنه که سریشکه له
دوو مافه کانی پابردودا.

(وَلَوْ تَعَيَّبَ قَبْلَ قَبْضِهِ) نه گهر مارهییه که-پیش وه رگرتن- عه بیکی لی په یدا بوو:
له خوی وه، یان به دهستی میرده که، یان به دهستی بیگانه، نه وه کاته ش (تَخَيَّرَتْ عَلَى
الْمَذْهَبِ) ژنه که سر پیشکه له سر فرموده ی راستی مه زه ب: (فَإِنْ فَسَخَتْ فَمَهْرٌ مِثْلُ)
نه گهر مارهییه که ی هه لوه شانده وه، نه وه مارهی هاووینه له سر میرده که ی واجب
ده بی (وَالْأُ فَحِصَّةُ التَّالِفِ مِنْهُ) به لآم نه گهر مه لینه وه شانده وه، نه وه کاته-جگه له عه بیداره که-
مافی هچی تری نیه، به لآم نه گهر بیگانه عه بییه که ی په یدا کرد بی، نه وه ده توانی توله ی
عه بییه که له بیگانه که وه ریگری.

نینجا بزانه: نه و زیده بیانه ی-پیش وه رگرتن- له مارهییه که په یدا ده بن، گشتی ملکی
ژنه که نه وه ثمانه تن له لای میرده که، واته: نه گهر زیده بییه کان بفه وتین میرده که نابیته
زامین، تنها له و حاله تدا ده بیته زامین: که ژنه که ی داوای لی کرد بی و نه ویش ته سلیمی
نه کرد بی، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرمویانه، مه به ستیش به زیده بییه کان:
خوری و بیچوو و میوه و هیلکه و... هتد.

به لآم (وَالْمَنَافِعُ الْفَائِئَةُ فِي يَدِ الزَّوْجِ) نه وه سودانه ی مارهییه که-که پیش وه رگرتن- له
دهستی میرده که دا فه وتاون، واته: سو ده کانی لی وه رنه گراون: وه که دانیشتن و
سواری و... هتد، نه وانه (لَا يَضْمَنُهَا وَإِنْ طَلَبَتْ التَّسْلِيمَ فَأَمْتَنَعَ) میرده که نابیته زامینی نه وه
سودانه، هه رچه ند ژنه که ش داوای ته سلیم کرد بی لی کرد بی و میرده که ش ته سلیمی
نه کرد بی، جا نه وه زامین نه بوونه ش (عَلَى ضَمَانِ الْعَقْدِ) له سر فرموده ی زامینی
مامله ت به ستنی پابردوه: که به میزتره که یه (وَكَذَا الَّتِي اسْتَوْفَاهَا) هه روه ها میرده که
نابیته زامینی نه وه سودانه ش که به خوی له مارهییه که وه ریگرتون (بِرُكُوبٍ وَنَحْوِهِ) به
هوی سواری و شتی وه کو سواری: وه که دانیشتن و ده به رکردن (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر
فرموده ی راستی مه زه ب.

وَلَهَا حَبْسُ نَفْسِهَا لَتَقْبِضَ الْمَهْرَ الْمُعَيَّنَ وَالْحَالَ لِالْمَوْجَلِ، فَلَوْ حَلَّ قَبْلَ التَّسْلِيمِ فَلَا حَبْسَ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ قَالَ كُلُّ: لَا أَسْلَمْتُ حَتَّى تُسَلِّمَ. فِيهِ قَوْلٌ يُجَبِّرُ هُوَ وَفِي قَوْلٍ لَا إِجْبَارَ فَمَنْ سَلَّمَ أُجْبِرَ صَاحِبُهُ، وَالْأَظْهَرُ يُجْبِرَانِ فَيُؤْمَرُ بِوَضْعِهِ عِنْدَ عَدْلِ وَتُؤْمَرُ بِالتَّمَكُّينِ، فَإِذَا سَلَّمَتْ أَعْطَاهَا الْعَدْلُ الْمَهْرَ، وَلَوْ بَادَرَتْ فَمَكَّنَتْ طَالِبَتَهُ، فَإِنْ لَمْ يَطَأْ اِمْتَنَعَتْ حَتَّى يُسَلِّمَ،

(وَلَهَا حَبْسُ نَفْسِهَا) بۆ ژنه که دروسته: خۆی ته سلیمی میزده که ی نه کا (لَتَقْبِضَ الْمَهْرَ الْمُعَيَّنَ) بۆ نه وهی هه موو مارهییه دیارکراوه که ی وه ریگری، هه م (وَالْحَالَ) بۆ نه وهی هه موو نه و مارهییه وه ریگری که دیار نه کراوه و له نه ستوی میزده که دا به حازر داندراره و کاتی دانی هاتوه: وه ک به توژده میسقال زیتری حازر مارهی بکا (لَا الْمَوْجَلِ) نه ک بۆ وه رگرتی مارهییه که ی قهرز، واته: نه گهر مارهییه که ی به قهرز داندرابو تا کاتیکی دیارکراو، نه و کاته بۆی دروست نیه: ته سلیمی میزده که ی نه بۆ.

(فَلَوْ حَلَّ قَبْلَ التَّسْلِيمِ) جا نه گهر مارهییه قهرزه که کاتی دانی هات پیش نه وهی خۆی ته سلیم بکا، نه و کاتهش (فَلَا حَبْسَ) بۆی دروست نیه خۆی گیر بکاو ته سلیمی میزده که ی نه بۆ (فِي الْأَصَحِّ) له فه رموده ی راستردا.

(وَلَوْ قَالَ كُلُّ) نه گهر ژنه که و میزده که هه ردوکیان گوئیان: (لَا أَسْلَمْتُ حَتَّى تُسَلِّمَ) ته سلیم ناکه م تا تو ته سلیم نه که ی (فِي قَوْلٍ يُجَبِّرُ هُوَ) له فه رموده یه کدا: میزده که زۆری لیده کری (وَفِي قَوْلٍ لَا إِجْبَارَ) له فه رموده یه کدا هه چیکیان زۆری لیتا کری، به لکو (فَمَنْ سَلَّمَ أُجْبِرَ صَاحِبُهُ) کامه یان ته سلیمی کرد، هاوسه ره که شی زۆری لیده کری، به لام (وَالْأَظْهَرُ) به فه رموده ی به هیتتر: (يُجْبِرَانِ) هه ردوکیان زۆریان لیده کری: (فَيُؤْمَرُ بِوَضْعِهِ عِنْدَ عَدْلِ) میزده که فه رمانی پنده کری ماریه که له لای دادپه روه ریک دابنێ و (وَتُؤْمَرُ بِالتَّمَكُّينِ) ژنه که ش فه رمانی پنده کری خۆی بگوچینێ بۆ میزده که ی (فَإِذَا سَلَّمَتْ) جا هه ر کاتیکی خۆی ته سلیمی میزده که ی کرد (أَعْطَاهَا الْعَدْلُ الْمَهْرَ) دادپه روه ره که مارهییه که ی ده داتێ، هه ر چه ند میزده که ش جیماعی له گه ل نه کردبێ، به و مه رجه ژنه که خۆی لێ قه ده غه نه کردبێ، واته: نه گهر ژنه که پزگای نه دا جیماعی له گه ل بکا، نه و کاته مارهییه که ی لێ وه رده گیریتوه، هه روه ک له زۆرییه ی سه رچاوه کاندا فه رمویانه .

(وَلَوْ بَادَرَتْ فَمَكَّنَتْ) نه گهر ژنه که په له ی کردو پیشدا خۆی گوچاند بۆ میزده که ی، نه و کاته (طَالِبَتُهُ) ژنه که داوای مارهییه که ی له میزده که ده کا، جا نه گهر مارهییه که ی نه دابین، نه و کاته ته ماشا ده که ی: (فَإِنْ لَمْ يَطَأْ) نه گهر میزده که جیماعی له گه ل نه کرد، نه و کاته (اِمْتَنَعَتْ حَتَّى يُسَلِّمَ) بۆ جارێکی تر ژنه که خۆی لێ قه ده غه ده کا تا مارهییه که ی

وَإِنْ وَطِئَ فَلَا، وَلَوْ بَادَرَ فَسَلَّمَ فَلْتَمَكَّنْ، فَإِنْ اِمْتَنَعَتْ بِلَا عُذْرٍ اسْتَرَدَّ إِنْ قُلْنَا إِنَّهُ يُجْبِرُ،
 وَلَوْ اسْتَمَهَلَتْ لَتَنْظَفَ وَنَحْوَهُ اُمَهَلَتْ مَا يَرَاهُ قَاضٍ، وَلَا يُجَاوِزُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، لَا لِيَنْقَطِعَ
 حَيْضٌ، وَلَا تُسَلِّمُ صَغِيرَةً وَلَا مَرِيضَةً حَتَّى يَزُولَ مَانِعٌ وَطِئَ، وَيَسْتَقِرَّ الْمَهْرُ بِوَطْءِ

تسليم دهكا، به لام (وَإِنْ وَطِئَ) نه گهر به و گونجاندنه جيماعی له گه ل کرد (فَلَا) بی
 جاریکی تر بوی دروست نیه خوی له قه دهغه بکا، چونکه بهم جيماعه مافی
 خوقه دهغه کردنی له دست ده چی.

(وَ) هروه ها (لَوْ بَادَرَ فَسَلَّمَ) نه گهر میزده که په له ی کردو پیشدا ماره یه که ی تسلیمی
 ژنه که ی کرد (فَلْتَمَكَّنْ) واجبه ژنه که ش خوی بی میزده که ی بگونجینی (فَإِنْ اِمْتَنَعَتْ بِلَا
 عُذْرٍ) جا نه گهر ژنه که به بی عوزد خوی قه دهغه کرد له میزده که ی، نه و کاته (اسْتَرَدَّ)
 میزده که ماره یه که ی له و رده گریته وه (إِنْ قُلْنَا إِنَّهُ يُجْبِرُ) نه گهر به فرموده ی بی میز
 بلین: میزده که زوری له ده کری، به لام به فرموده ی راستر: زوری له تا کری و مافی
 وهر گرتنه وه شی نیه، چونکه به خوشی خوی تسلیمی کردوه.

ئینجا بزانه: شوینی خو تسلیم کردنی ژنه که مالی میزده که یه تی، هروه وک له زوری ی
 سه رچاوه کاندافه رمویانه.

(وَأَوْ اسْتَمَهَلَتْ) نه گهر ژنه که، یان سه ریه رشتکاره که ی داوای کرد مؤله تی بدری (لَتَنْظَفُ
 وَنَحْوِهِ) بی خوپا ککر دنه وه و شتی وه ها: وه ک لابردنی چلک و موو، نه وه (أُمَهَلَتْ مَا يَرَاهُ
 قَاضٍ) به واجبی مؤله تی ده بریتن نه وه نده ی قازی په نی له سه ره: وه ک پوژیک، یان دوو
 پوژ، به لام (وَلَا يُجَاوِزُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) نابن مؤله ته که له سن پوژ و شه و زیاتر بی، هم (لَا
 لِيَنْقَطِعَ حَيْضٌ) نابی بی وه ستانی حه یز مؤله تی بدریتن، چونکه حه یز داریش هه ندیک
 له زه تی له و رده گری (وَلَا تُسَلِّمُ صَغِيرَةً) ژنیکی بچوک - که به روه ستی جيماع نه کا -
 دروست نیه تسلیمی میزده که ی بکری، هم (وَلَا مَرِيضَةً) ژنیکی نه خوش، یان زور
 لاواز - که به جيماع کردن تووشی زیان بی - نابن تسلیمی میزده که ی بکری (حَتَّى يَزُولَ
 مَانِعٌ وَطِئَ) تا ریگری جيماع لاده چی.

﴿ جیگیر بونی ماره یی له سه ر میزده که ﴾

بزانه: ماره یه که ناوبراو بی، یان ماره یی هاویننه بی، به دوو شت هه مووی له سه ر
 میزده که جیگیر ده بی و واجبه به ته اوی بیداته ژنه که:

یه که هم: (وَيَسْتَقِرُّ الْمَهْرُ بِوَطْءِ) هه موو ماره یی له سه ر میزده که جیگیر ده بی به
 جيماع کردن له گه ل ژنه که: وه ک نه اندازه ی سه ری نه ندانه که ی خوی بیاته ناو نه ندانی
 ژنه که، هه رچاند کچینیشی لانه چی، هروه ک له (تحفة) دا فرموویه تی.

وَإِنْ حَرَمَ كَحَائِضٍ، وَبِمَوْتِ أَحَدِهِمَا، لَا يَخْلُوهُ فِي الْجَدِيدِ.
 (فَصَلِّ نَكَحَهَا بِخَمْرٍ أَوْ حُرٍّ أَوْ مَقْضُوبٍ وَجَبَ مَهْرُ الْمَثَلِ، وَفِي قَوْلِ قِيمَتِهِ، أَوْ
 بِمَمْلُوكٍ وَمَقْضُوبٍ بَطَلٌ فِيهِ وَصَحَّ فِي الْمَمْلُوكِ فِي الْأَظْهَرِ،

(وَإِنْ حَرَمَ) هر چند جیماعه که شحرام بن: (كَحَائِضٍ) وهك جیماعی حه یزدار، یان له
 کونی پشته وهدا جیماعی له گه ل بکا، جا نه گه له دواى جیماعکردن ژنه که ش ته لاق بدا،
 یان ماره برینه که هه لبوه شیندریتته وه، هیچی له ماره بییه که له سر لا ناچی، هه روه که له
 زقریه ی سرچاوه کانداهه رموویانه ﴿عَنْ بَصْرَةَ الْأَنْصَارِيِّ﴾: تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً بَكَرًا فَدَخَلْتُ
 عَلَيْهَا لِذَا هِيَ حَيْضَى، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَهَا الصَّدَاقُ بِمَا اسْتَحَلَّتَ مِنْ فَرْجِهَا... ﴿الْحَدِيثُ رَوَاهُ
 ابوداود بسند صالح، ژنیک کچ بوو له خوم ماره کرد، ئینجا که جیماع له گه ل کرد زانیم
 ناسو کچ نیه؟ جا پیغه مبه ر ﷺ فه رمووی: ژنه که ته وای ماره یی له سر تو هیه به
 هوی نهو جیماعی به حه لائی له گه لت کردوه.

دووم: (وَبِمَوْتِ أَحَدِهِمَا) به مردنی یه کیکیان پیش جیماعکردن، اته: نه گه تهنه ژنه که
 بمری، یان تهنه میزده که بمری، ته وای ماره بییه که له سر میزده که واجب ده بی،
 هر چند جیماعیشی له گه ل نه کرد بی، به به لگه ی حدیسه که ی (بروع بنت واشق) ی پاردو
 له سره تای نه م باسه دا، جیاوازی نیه ژنو میزده که: هه دوکیان گه وره بن، یان مندال
 بن، به لام نه گه ژنه که پیش جیماعکردن - میزده که ی خوی بکوژی، نهو کاته ماره بییه که
 له سر میزده که لا ده چی، هه روه که له (مغنی) دا فه رمووی ته.

(لَا يَخْلُوهُ فِي الْجَدِيدِ) به لام به له گه ل دابونی ژنه که - که به تهنه بن - هه مو ماره یی واجب
 ناب، له فه رمووده ی نوئی دا، هه روه ها به له زه ته ورگرتن و به تیکردنی (منی) ش هه مو
 ماره یی واجب ناب، هه روه که له (تحفه) دا فه رمووی ته.

﴿فَصَلِّ لَهُ بِاسْمِ مَارِهِی دُرُوسَتُو نَادُرُوسَتُو﴾

(نَكَحَهَا بِخَمْرٍ) ژنه که ی له خوی ماره کرد: به شه پاب (أَوْ حُرٍّ) یان به ناده میزادیکی نازاد
 (أَوْ مَقْضُوبٍ) یان به شتیکی زه و تکر او، یان به هه شتیکی تر که ملکی خوی نه بی، نه وانه
 هیچیکیان دروست نابن بینه ماره یی، به لام ماره برینه که دروست ده بی و هه م (وَجَبَ مَهْرُ
 الْمَثَلِ) له جیاتی ماره بییه دروست نه بووه که ش ماره یی هاووینته له سر میزده که واجب
 ده بی بو ژنه که (وَفِي قَوْلِ قِيمَتِهِ) له فه رمووده یه کدا: نرخی ماره بییه دروست نه بووه که ی
 له سر واجب ده بی.

(أَوْ بِمَمْلُوكٍ وَمَقْضُوبٍ) یان ماره ی کرد به شتیکی که ملکی خوی بوو له گه ل شتیکی
 زه و تکر اویش، نه وه (بَطَلٌ فِيهِ) ماره بییه که له زه و تکر اوه کدا به تال ده بی و (وَصَحَّ فِي
 الْمَمْلُوكِ) له وهش که ملکی خوی ته ی دروست ده بی (فِي الْأَظْهَرِ) له فه رمووده ی به میزتردا،

وَتَخَيَّرُ: فَإِنْ فَسَخَتْ فَمَهْرٌ مِثْلُ، وَفِي قَوْلِ قِيمَتُهُمَا، وَإِنْ أَجَازَتْ فَلَهَا مَعَ الْمَمْلُوكِ حِصَّةُ الْمُغْضُوبِ مِنْ مَهْرٍ مِثْلٍ بِحَسَبِ قِيمَتِهِمَا، وَفِي قَوْلِ تَقْنَعُ بِهِ. وَلَوْ قَالَ: زَوَّجْتُكَ بِنْتِي وَبِعْتُكَ ثَوْبَهَا بِهَذَا الْعَبْدِ. صَحَّ النِّكَاحُ وَكَذَا الْمَهْرُ وَالْبَيْعُ فِي الْأَظْهَرِ، وَيُوزَعُ الْعَبْدُ عَلَى الثَّوْبِ وَمَهْرٍ مِثْلٍ، وَلَوْ نَكَحَ بِأَلْفٍ عَلَى أَنْ لَا يَبِيهَا أَوْ أَنْ يُعْطِيَهُ أَلْفًا فَلَمْ يَذْهَبْ فَسَادَ الصَّدَاقُ وَوَجُوبُ مَهْرٍ الْمِثْلِ.

که وایو: (وَتَخَيَّرُ) ژنه که سهر پشکه: (فَإِنْ فَسَخَتْ) جا نه گهر ماره بیه که یی هه لوه شانده وه، نه وه (فَمَهْرٌ مِثْلٍ) ماره بی هاووینه ی بۆ له سهر میزده که واجب ده بی (وَفِي قَوْلِ قِيمَتُهُمَا) له فرموده به کیشدا نرخ ی هه روکیان واجب ده بی، به لام (وَإِنْ أَجَازَتْ) نه گهر ماره بیه که ی پۆیاندو هه لینه وه شانده وه، نه وه (فَلَهَا مَعَ الْمَمْلُوكِ) ژنه که له گه ل نه وه ی به شه ماره بیه که ی ملکی میزده که ی هه یه (حِصَّةُ الْمُغْضُوبِ مِنْ مَهْرٍ مِثْلٍ) به شی زه و تکراره که شی له ماره بی هاووینه هه یه (بِحَسَبِ قِيمَتِهِمَا) به گویره ی نرخ ی هه روکیان (وَفِي قَوْلِ تَقْنَعُ بِهِ) له فرموده به کدا: ده بی به تنها ملکه که ی میزده که قناعات بکاو داوای هیچی تر نه کا.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر باوکیک گوتی: (زَوَّجْتُكَ بِنْتِي وَبِعْتُكَ ثَوْبَهَا بِهَذَا الْعَبْدِ) کیزه که ی خوّم کرده ژنی تزو جله که یشم فروشته تۆ به م کز یله به. نه وه (صَحَّ النِّكَاحُ) ماره برینه که دروست ده بی (وَكَذَا الْمَهْرُ وَالْبَيْعُ فِي الْأَظْهَرِ) هه روها ماره بیه که وه فروشته که ش دروست ده بن له فرموده ی به هیزتردا، که وایو: (وَيُوزَعُ الْعَبْدُ عَلَى الثَّوْبِ وَمَهْرٍ مِثْلٍ) کز یله که به ش ده کز ی به سه رجه که ی ماره بیه هاووینه که ی دا.

(وَلَوْ نَكَحَ بِأَلْفٍ) نه گهر ژنیکی له خوی ماره کرد به هه زار دینار ماره بی به و مرجه ی: (عَلَى أَنْ لَا يَبِيهَا أَوْ أَنْ يُعْطِيَهُ أَلْفًا) هه زار دینار تریش بۆ باوکی ژنه که بی، یان بۆ که سیکی تر بی، یان به و مرجه ی هه زار دینار تریش بداته باوکی ژنه که، یان که سیکی تر، نه وه ماره برینه که دروست ده بی، به لام (فَالْمَذْهَبُ فَسَادُ الصَّدَاقِ) به فرموده ی پرستی مزه به: له دوو مه سه لانه دا ماره بیه ناوبراوه که تیک ده چی و (وَوَجُوبُ مَهْرٍ الْمِثْلِ) ماره بی هاووینه له سه ر میزده که واجب ده بی بۆ ژنه که، هه زار دیناره که ش شیربایی به له باوکه که چه رامه، چونکه هیج مافی نه و مرجه ی نیه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر بگوتری: (ماره بی هه زار دینار بی: نیوه ی ئیستا بدری و نیوه یشی قهرز بی). به لام ماوه ی قهرزه که دیاری نه کزی، یان بگوتری: (نیوه ی ئیستا بدری و نیوه یشی قهرز بی تا مردن، یان تا ته لاقدان). نه وه له هه روومه سه له دا ماره برینه که دروست ده بی، به لام ماره بیه ناوبراوه که تیک ده چی و دروست نابی، که وایو: ماره بی هاووینه له سه ر میزده که واجب ده بی، هه روک له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه.

وَلَوْ شَرَطَ خِيَارًا فِي النِّكَاحِ بَطْلَ النِّكَاحِ، أَوْ فِي الْمَهْرِ فَلَاظْهَرُ صِحَّةَ النِّكَاحِ لَا الْمَهْرِ،
 وَسَائِرُ الشُّرُوطِ إِنْ وُفِّقَ مُقْتَضَى النِّكَاحِ أَوْ لَمْ يَتَّعَلَقْ بِهِ غَرَضٌ لَهَا وَصَحَّ النِّكَاحُ
 وَالْمَهْرُ، وَإِنْ خَالَفَ وَلَمْ يُخَلِّ بِمَقْصُودِهِ الْأَصْلِيِّ كَشَرَطِ أَنْ لَا يَتَزَوَّجَ عَلَيْهَا أَوْ لَا نَفَقَةَ
 لَهَا صَحَّ النِّكَاحُ وَقَسَدَ الشَّرْطُ وَالْمَهْرُ، وَإِنْ أَخْلَى كَانَ لَا يَطَأُ أَوْ يُطَلَّقَ بَطْلَ النِّكَاحِ،

به لأم له مزه بی نیمامی (حنفی) دا: به قهرز دانانی مارهی تا کاتیکی نه زاندر اویش
 دروسته، چونکه کورتاییه کی ده زاندری: که مرینه، یان ته لاقدانه، هر وه که له (مجمع
 الانهر) دا فرموویته، جا نه گهر ماره برینه که به مزه بی (الشافعی) بکری، ناگاداریه: به
 هه له دا نه چی.

(وَلَوْ شَرَطَ خِيَارًا فِي النِّكَاحِ) نه گهر ژنه که، یان میرده که له ناو ماره برینه که دا به مرجی
 دانا: مافی په شیمانی له ماره برینه که دا ه بی، نه وه (بَطْلَ النِّكَاحِ) ماره برینه که به تال
 ده بی (أَوْ فِي الْمَهْرِ) یان به مرجی دانا: مافی په شیمانی له ماره بیه که دا ه بی، نه وه
 (فَلَاظْهَرُ) به فرمووده ی به هیتر: (صِحَّةَ النِّكَاحِ لَا الْمَهْرِ) ماره برینه که دروست ده بی،
 به لأم ماره بیه که دروست ناب، که و ابو: مارهی هاوویته واجب ده بی.

ئینجا بزانه: هر مرجیک له ناو ماره برینه که دا دانه ندری، به لکو له دوی ماره برین، یان
 له پتیش ماره برین دابندری، نه وه کار له ماره برینو له مارهی ناگا، هر وه که له (تحفة) دا
 فرموویته.

(وَسَائِرُ الشُّرُوطِ) گشت مرجه کانی تریش که له ناو ماره برینه که دا دابندری: (إِنْ وُفِّقَ
 مُقْتَضَى النِّكَاحِ) نه گهر له گه ل خوازوای ماره برینه که تیک بکاته وه: وه که به مرجی
 به ختیوکردن (أَوْ لَمْ يَتَّعَلَقْ بِهِ غَرَضٌ) یان هیچ مه به سستیکی په یوه ست نه بی: وه که به
 مرجه ی ته نها نه وشته بخوا، نه وه (لَهَا) مرجه که پوچه ل ده بی (وَصَحَّ النِّكَاحُ وَالْمَهْرُ)
 ماره برینه که و ماره بیه که هر دووکیان دروست ده بن.

(وَإِنْ خَالَفَ) به لأم نه گهر مرجه که له گه ل خوازوای ماره برینه که جیابو و (وَلَمْ يُخَلِّ
 بِمَقْصُودِهِ الْأَصْلِيِّ) زیانیسی به مه به سستی ژنه یان نه ده که یاند: که جیماعکرده (كَشَرَطِ
 أَنْ لَا يَتَزَوَّجَ عَلَيْهَا) وه که به مرجی ژنی به سر نه هیته (أَوْ لَا نَفَقَةَ لَهَا) یان به مرجی
 به ختیو نه کا، نه وه (صَحَّ النِّكَاحُ) ماره برینه که دروست ده بی، به لأم (وَقَسَدَ الشَّرْطُ
 وَالْمَهْرُ) مرجه که و ماره بیه که تیک ده چن و دروست نابن، که و ابو: مارهی هاوویته واجب
 ده بی (وَإِنْ أَخْلَى) نه گهر مرجه که زیانی ده که یانده مه به سستی ژنه یان: (كَأَنَّ لَا يَطَأُ) وه که
 به مرجی جیماعی له گه ل نه کا (أَوْ يُطَلَّقُ) یان به مرجی ته لاقی بدا، نه وه (بَطْلَ النِّكَاحِ)
 ماره برینه که به تاله و دروست نابن.

وَلَوْ نَكَحَ نِسْوَةٌ بِمَهْرٍ فَلَاظْهَرُ فَسَادُ الْمَهْرِ وَلِكُلِّ مَهْرٍ مِثْلٌ، وَلَوْ نَكَحَ لَطِفٌ بِفَوْقِ مَهْرٍ مِثْلٍ أَوْ أَنْكَحَ بِنْتًا لَارْشِيدَةً أَوْ رَشِيدَةً بِكْرًا بِلَا إِذْنِ بَدُونِهِ فَسَدَ الْمُسْمَى وَالْأَظْهَرُ صِحَّةُ النِّكَاحِ بِمَهْرٍ مِثْلٍ، وَلَوْ تَوَافَقُوا عَلَى مَهْرٍ كَانَ سِرًّا وَأَعْلَنًا زِيَادَةً، فَالْمَنْهَبُ وَجُوبٌ مَا عُدَّ بِهِ، وَلَوْ قَالَتْ لَوَلِيَّهَا: زَوْجِي بِالْف. فَتَقْصَعَنَّ بَطْلَ النِّكَاحِ، فَلَوْ أَطْلَقَتْ فَتَقْصَعَنَّ عَنِ مَهْرٍ مِثْلٍ بَطْلًا، وَفِي قَوْلٍ يَصِحُّ بِمَهْرٍ مِثْلٍ، قُلْتُ: الْأَظْهَرُ صِحَّةُ النِّكَاحِ فِي الصُّورَتَيْنِ بِمَهْرٍ الْمِثْلِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(وَلَوْ نَكَحَ نِسْوَةٌ بِمَهْرٍ) نه گهر پیاویک دوو ژن، یان زیاتری ماره کردنو و تنها یه ماره بییشی بق هه موویان دانا، نه وه (فَالْأَظْهَرُ) به فهرمووده ی به هیترتر (فَسَادُ الْمَهْرِ) ماره یه ناوبراوه که تیک ده چیو (وَلِكُلِّ مَهْرٍ مِثْلٍ) هر ژنیک ماره بیکی هاووینه ی بق داده ندری.

(وَلَوْ نَكَحَ لَطِفٌ) نه گهر باوک، یان باپیره ژنیک له کوپژکی نه بالغ ماره کرد (بِفَوْقِ مَهْرٍ مِثْلٍ) به زیاتر له ماره یی هاووینه (أَوْ أَنْكَحَ بِنْتًا لَارْشِيدَةً) یان کیژنکی کچی نه بالغ، یان شیتی به که متر له ماره یی هاووینه ماره کرد (أَوْ رَشِيدَةً بِكْرًا) یان کیژنکی کچی بالغو عاقله ی ماره کرد (بِلَا إِذْنٍ) بی نه وه ی نینن بدا له ماره یی هاووینه ی که متر بی (بِدُونِهِ) به که متر له ماره یی هاووینه ماره ی کرد، نه وه (فَسَدَ الْمُسْمَى) له هر سیک مهسه له که دا ماره یه ناوبراوه که تیک ده چی، نینجا (وَالْأَظْهَرُ) به فهرمووده ی به هیترتر له هر سیک مهسه له که دا (صِحَّةُ النِّكَاحِ بِمَهْرٍ مِثْلٍ) ماره برینه که به ماره یی هاووینه دروست ده بی.

(وَلَوْ تَوَافَقُوا عَلَى مَهْرٍ كَانَ سِرًّا) نه گهر له ننیوان خویندا به نهینی له سهر ماره یه که ریک که وتن: وه که سهد دینار، به لام (وَأَعْلَنًا زِيَادَةً) ماره یه کی تری زیاتر له نهیتیبه که یان ناشکرا کرد: وه که دوو سهد دینار، نه وه (فَالْمَنْهَبُ) به فهرمووده ی پاستی مهزه ب: (وَجُوبٌ مَا عُدَّ بِهِ) نه وه ماره یه یه که مجار ماره برینه که ی پی کراوه، نه ویان واجب ده بی، واته: نه گهر یه که مجار به که متره که کرابی، که متره که واجب ده بی، نه گهر یه که مجار به زوتره که کرابی: زوتره که واجب ده بی، نهینی و ناشکرای پی چاوا ناکری.

(وَلَوْ قَالَتْ لَوَلِيَّهَا) نه گهر نافرده تیک بالغو عاقله به سهرپه رشتکاره که ی گوت: (زَوْجِي بِالْف) ماره م بکه به هه زار دینار ماره یی (فَتَقْصَعَنَّ عَنْهُ) سهرپه رشتکاره که ش به که متر له هه زار دیناره که ماره ی کرد، نه وه (بَطْلَ النِّكَاحِ) ماره برینه که به تال ده بی (فَلَوْ أَطْلَقَتْ) نه گهر نافرده ته که نینزی دا ماره ی بکاو باسی ماره ی نه کرد (فَتَقْصَعَنَّ عَنِ مَهْرٍ مِثْلٍ) سهرپه رشتکاره که ش به که متر له ماره یی هاووینه ماره ی کرد (بَطْلًا) ماره برینه که به تال ده بی (وَفِي قَوْلٍ يَصِحُّ بِمَهْرٍ مِثْلٍ) له فهرمووده یه که دا: به ماره یی هاووینه ماره برینه که دروست ده بی (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فهرموئی (الْأَظْهَرُ صِحَّةُ النِّكَاحِ فِي الصُّورَتَيْنِ بِمَهْرٍ الْمِثْلِ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به فهرمووده ی به هیترتر: ماره برینه که له هه رنو مهسه له که دا

(فَصَلِّ) قَالَتْ رَشِيدَةٌ: زَوْجِي بِلَا مَهْرٍ. فَرَوْجٌ وَتَقَى الْمَهْرَ أَوْ سَكَتَ فَهُوَ تَفْوِيضٌ صَحِيحٌ، وَكَذَا لَوْ قَالَ سَيِّدُ أُمَّةٍ زَوْجَتُهَا بِلَا مَهْرٍ. وَلَا يَصِحُّ تَفْوِيضٌ غَيْرَ رَشِيدَةٍ، وَإِذَا جَرَى تَفْوِيضٌ صَحِيحٌ فَلَا ظَهْرَ لَهُ لَأَنَّهُ لَا يَجِبُ شَيْءٌ بِنَفْسِ الْعَقْدِ، فَإِنْ وَطِئَ فَمَهْرٌ مِثْلُ، وَيُعْتَبَرُ بِحَالِ الْعَقْدِ فِي الْأَصَحِّ،

به ماره‌ی هاوینّه دروست ده‌بئ، هه‌روه که تیکده‌ره‌کانی‌تری ماره‌بیشدا به ماره‌ی هاوینّه دروست ده‌بو.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي (تَفْوِيضٍ)﴾

واته: نافرته کاری خوی بداته دست سه‌ره‌رشتکاره‌کی تا‌کو به بی‌ماره‌ی ماره‌ی بگا، (قَالَتْ رَشِيدَةٌ) نه‌گر نافرته‌تیکی بالفه و عاقله‌ گوتیه سه‌ره‌رشتکاره‌کی: (زَوْجِي بِلَا مَهْرٍ) به بی‌ماره‌ی ماره‌م بکه (فَرَوْجٌ وَتَقَى الْمَهْرَ) جا سه‌ره‌رشتکاره‌کس ماره‌ی کربو گوتی: هیچ ماره‌بیشی نه‌بئ (أَوْ سَكَتَ) یان بی‌ده‌نگ بوو و باسی ماره‌ی نه‌کرد (فَهُوَ تَفْوِيضٌ صَحِيحٌ) نه‌وه کاردانه‌ده‌ستیکی دروستبووه، به‌لام نه‌گر ژنه‌که ته‌نها گوتی: ماره‌م بکه، واته: باسی ماره‌ی نه‌کرد، نه‌وه نابیتّه کاردانه‌ده‌ست، که‌وابو: له‌م حاله‌ته‌دا به خودی ماره‌برینه‌که ماره‌ی هاوینّه له‌ سه‌ر می‌رده‌که واجب ده‌بئ، هه‌روه که نه‌گر کاردانه‌ده‌سته‌کس دروست نه‌بئ نه‌و کاته‌ش به خودی ماره‌برینه‌که ماره‌ی هاوینّه واجب ده‌بئ، هه‌روه که (مغنی)‌دا فه‌رموویه‌تی.

(وَكَذَا لَوْ قَالَ سَيِّدُ أُمَّةٍ) هه‌روه‌ها نه‌گر گه‌وره‌ی جاریه‌یه‌ک بلئ: (زَوْجَتُهَا بِلَا مَهْرٍ) جاریه‌که‌مم کرده ژنی تو به بی‌ماره‌ی. نه‌وه‌ش کاردانه‌ده‌ستیکی دروستبووه (وَلَا يَصِحُّ تَفْوِيضٌ غَيْرَ رَشِيدَةٍ) کاردانه‌ده‌ست له‌ نافرته‌تیکی شیتّه‌وه، یان نه‌بالغه‌وه دروست نابئ.

جا بزانه: له‌و کاردانه‌ده‌سته‌دا جیاوازی که‌و بی‌وه‌ژن نیه، هه‌روه که له‌ ژویه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه. (وَإِذَا جَرَى تَفْوِيضٌ صَحِيحٌ) هه‌ر کاتیک کاردانه‌ده‌ستیکی دروستبوو هاته‌جئ و سه‌ره‌رشتکاره‌که به بی‌ماره‌ی نافرته‌که‌ی ماره‌ کرد، نه‌وه (فَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَا يَجِبُ شَيْءٌ بِنَفْسِ الْعَقْدِ) به فه‌رمووده‌ی به‌هیزتر: به خودی ماره‌برینه‌که هیچ ماره‌ی له‌ سه‌ر می‌رده‌که واجب نابئ، بؤی نه‌گر پیش جیما‌ع‌کردن ژنه‌کس ته‌لاق بدا نیوه‌ی ماره‌ی ی ناکه‌ویتّه سه‌ر، به‌لام (فَإِنْ وَطِئَ) نه‌گر جیما‌عی له‌گه‌ل ژنه‌که کرد، نه‌و کاته (فَمَهْرٌ مِثْلُ) ماره‌ی هاوینّه له‌ سه‌ر می‌رده‌که واجب ده‌بئ بؤ ژنه‌که، چونکه به‌حاله‌ی جیما‌عی له‌گه‌ل کربوه، به‌لگه‌ی چه‌نیه‌سه‌کی (بِصِرَةِ الْأَنْصَارِيِّ) ی‌پا‌رد‌بوو له‌ (بَاسِي جِيْگِرِ بُوْنُوِي مَارِهِي)‌دا (وَيُعْتَبَرُ بِحَالِ الْعَقْدِ) ماره‌ی هاوینّه- بؤ نه‌و جؤره نافرته- په‌چاوه‌کری به‌حاله‌تی ماره‌برینه‌که (فِي الْأَصَحِّ) له‌ فه‌رمووده‌ی پا‌ستردا.

وَلَهَا قَبْلَ الْوَطْءِ مُطَالَبَةُ الزَّوْجِ بِأَنْ يَفْرِضَ مَهْرًا، وَحَسْبُ نَفْسِهَا لِيَفْرِضَ، وَكَذَا لِتَسْلِيمِ الْمَفْرُوضِ فِي الْأَصْحَ، وَيَشْتَرَطُ رِضَاهَا بِمَا يَفْرِضُهُ الزَّوْجُ، لَا عِلْمَهُمَا بِقَدْرِ مَهْرِ الْمَثَلِ فِي الْأَظْهَرِ، وَيَجُوزُ فَرَضُ مُوَجَّلٍ فِي الْأَصْحَ، وَقَوْقَ مَهْرٍ مِثْلٍ، وَقِيلَ لَا إِنْ كَانَ مِنْ جِنْسِهِ، وَلَوْ امْتَنَعَ مِنَ الْفَرَضِ أَوْ تَنَازَعَا فِيهِ فَرَضَ الْقَاضِي نَقْدًا لِلْبَلَدِ حَالًا، قُلْتُ: وَيَفْرِضُ مَهْرًا مِثْلًا، وَيَشْتَرَطُ عِلْمُهُ بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَا يَصِحُّ فَرَضُ أَجْنَبِيٍّ مِنْ مَالِهِ فِي الْأَصْحَ، وَالْفَرَضُ الصَّحِيحُ كَمُسْمَى

(وَلَهَا قَبْلَ الْوَطْءِ مُطَالَبَةُ الزَّوْجِ) ژنه که بوی دروسته له نوای ماره برینه که - پیتش جیما عکردن داوا له میزده که ی بکا: (بأن يفرض مهرًا) که ماره یی که ی دابنی، هم (وَحَسْبُ نَفْسِهَا لِيَفْرِضَ) بوی دروسته: خوی له میزده که ی قده غه بکا بوی نه وهی ماره یی که ی بوی دابنی (وَكَذَا لِتَسْلِيمِ الْمَفْرُوضِ) هروه ها بوی دروسته خوی لیقه ده غه بکا بوی نه وهی ماره یی داندراوه که شی ته سلیم بکا (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا.

(وَيَشْتَرَطُ رِضَاهَا بِمَا يَفْرِضُهُ الزَّوْجُ) به مهرج داده ندنی: ژنه که به و ماره یی پازی بیی که میزده که ی بوی داده نی (لَا عِلْمَهُمَا بِقَدْرِ مَهْرِ الْمَثَلِ) به لام مهرج نیه: ژنو میزده که بزانی ماره یی هاویننه ی ژنه که چنده (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیژتردا (وَيَجُوزُ فَرَضُ مُوَجَّلٍ فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا دروسته: ماره یی که ی قهرزی بوی دابنی، نه گهر ژنه که پازی بی، هم (وَقَوْقَ مَهْرٍ مِثْلٍ) دروسته زیاتر له ماره یی هاویننه ی بوی دابنی (وَقِيلَ لَا إِنْ كَانَ مِنْ جِنْسِهِ) له فرموده ی که ی بی هیژدا: نه گهر داندراوه که و هاویننه که یه که ره گز بن دروست نیه زیاتر دابنی.

(وَلَوْ امْتَنَعَ مِنَ الْفَرَضِ) نه گهر میزده که ره کاری کردو ماره یی که ی بوی ژنه که داننا (أَوْ تَنَازَعَا فِيهِ) یان له نه ندازه ی ماره یی داندراوه که دا بوه کیشه یان، نه و کاته (فَرَضَ الْقَاضِي نَقْدًا لِلْبَلَدِ حَالًا) قازی له پاره ی شاره که ماره یی که ی حازر بوی ژنه که له سر میزده که داده نی (قُلْتُ) نیما می (النواوی) ده فرموی: (وَيَفْرِضُ مَهْرًا مِثْلًا) قازی ماره یی هاویننه ی حازر له سر میزده که داده نی، که واته: (وَيَشْتَرَطُ عِلْمُهُ بِهِ) مهرجه: قازی بزانی ماره یی هاویننه ی ژنه که چنده (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) نه وه که زیاتر، یان که متر دابنی (وَلَا يَصِحُّ فَرَضُ أَجْنَبِيٍّ مِنْ مَالِهِ) دروست نیه بیگانه یه که له مالی خوی به بی نیژنی میزده که - ماره یی که بوی ژنه که دابنی (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا، به لام نه گهر میزده که نیژنی بدا، نه و کاته دروسته، هروه که له (معنی) دا فرموده ی تی.

(وَالْفَرَضُ الصَّحِيحُ) ماره یی داندراوه که ی دروستبو له لایه ن قازی، یان له لایه ن ژنو میزده که وه (كَمُسْمَى) وه که نه و ماره یی یه که له ناو ماره برینه که دا داندرا بی، که و ابو:

فَيَسْطُرُ بَطْلَاقَ قَبْلِ وَطْءِ، وَلَوْ طَلَّقَ قَبْلَ فَرَضِ وَوَطْءَ فَلَا شَطْرَ، وَإِنْ مَاتَ أَحَدُهُمَا قَبْلَهُمَا لَمْ يَجِبْ مَهْرٌ مِثْلُ فِى الْأَظْهَرِ، قُلْتُ: الْأَظْهَرُ وَجُوبُهُ، وَاللَّهُ أَغْلَمُ. (فَصْلٌ) مَهْرُ الْمَثَلِ مَا يُرْغَبُ بِهِ فِي مِثْلِهَا، وَرُكْنُهُ الْأَعْظَمُ نَسَبٌ، فَيَرَاعَى أَقْرَبُ مَنْ تُنْسَبُ إِلَيْهِ مِنْ نَسَبِ إِلَيْهِ، وَأَقْرَبُهُنَّ أَخْتٌ لِأَبَوَيْنِ ثُمَّ لِأَبٍ ثُمَّ لِثُمَّ عَمَّاتُ كَذَلِكَ، فَإِنْ قُدَّتْ نِسَاءُ الْعَصَبَةِ أَوْ لَمْ يُنْكَحْنَ أَوْ جُهْلُ مَهْرُهُنَّ فَأَرْحَامُ كَجَدَّاتِ وَخَالَاتِ،

(فَيَسْطُرُ بَطْلَاقَ قَبْلِ وَطْءِ) نه و داننداروهى دواى ماره برين به هوى ته لاقدانى پيش جيماعكردن ده بيته نيوه، واته: نيوهى بق ميژده كه ده گه پيته وه، به لام (ولو طلق قبل فرض ووطء) نه گه ر پيش دانانه كه و پيش جيماعكردن ژنه كهى ته لاق دا، نه و كاته (فلا شطر) نايته نيوه؟ چونكه هيچ ماره يى به هوى ماره برينه كه له سهر ميژده كه واجب نه بوه.

(وَإِنْ مَاتَ أَحَدُهُمَا قَبْلَهُمَا) نه گه ر ژنه كه، يان ميژده كه پيش دانانه كه و پيش جيماعكردن مرد (لَمْ يَجِبْ مَهْرٌ مِثْلُ فِى الْأَظْهَرِ) ماره يى هاوويته واجب نابى، به لام (قُلْتُ) نيمامى (النواوي) ده فهرموئى (الأظهر ووجوبه) به فهرمووده ي به ميژتر به مردنى ته نها يه كيكيان ماره يى هاوويته واجب ده بيته له سهر ميژده كه (والله أعلم)، به به لگه ي حه ديسه كه ي (بروع بنت واشق) ي پرايدوو له سهره تاي نه م باسه ي ماره يى دا.

﴿ فَصْلٌ: لَه بَاسَى پَيِنَاسَه ي مَارَه يى هَاوَوِيَنَه ﴾

(مَهْرُ الْمَثَلِ) پيپيناسه ي ماره يى هاوويته: (مَا يُرْغَبُ بِهِ فِي مِثْلِهَا) نه وه يه كه - به گويزه ي عاده ت- به و ماره ييه ويته ي نه و نافرته يان بوئى (وَرُكْنُهُ الْأَعْظَمُ نَسَبٌ) به شه هره گه وره كه ي ماره يى هاوويته: نه ژاده، كه و ابو: (فَيَرَاعَى) ره چاو ده كرى له خزمه كانى نافرته كه: (أَقْرَبُ مَنْ تُنْسَبُ إِلَيْهِ مِنْ نَسَبِ إِلَيْهِ) نزيكترين نافرته كه نه ژادى بجيته وه سهر نه و كه سه ي كه نه م نافرته شه نه ژادى ده چيته وه سهر ه مان كه سه كه، چونكه له حه ديسه كه ي (بروع بنت واشق) ي پرايدوو دا فهرمووى: ﴿لَهَا مِثْلُ صَدَاقِ نِسَائِهَا﴾ ژنه كه مافى ماره يى هاوويته ي نافرته كه كانى خوى هه يه.

ئينجا (وَأَقْرَبُهُنَّ) نزيكترين نافرته ي نه ژاد: (أَخْتٌ لِأَبَوَيْنِ) خوشكى له دايك و باوكى يه (ثُمَّ لِأَبٍ) ئينجا خوشكى ته نها له باوكى (ثُمَّ بَنَاتُ أَخٍ) ئينجا كيژه كانى برآى له دايك و باوكى، ئينجا له باوكى (ثُمَّ عَمَّاتُ كَذَلِكَ) ئينجا خوشكه كانى باوك له دايك و باوكى، ئينجا له باوكى (فَإِنْ قُدَّتْ نِسَاءُ الْعَصَبَةِ) جا نه گه ر نافرته كه كانى له پشتى نه بون (أَوْ لَمْ يُنْكَحْنَ) يان ميژديان نه كردبو (أَوْ جُهْلُ مَهْرُهُنَّ) يان نه زاندرآ ماره ييان چهنده، نه و كاته (فَأَرْحَامُ) نافرته كه كانى له ره حمى ره چاو ده كرى (كَجَدَّاتِ) وه كو دا پيره كانى و (وَخَالَاتِ) خوشكه كانى دايك و... هتد، چونكه نه وانه له بيگانه له پيشترن.

وَيَعْتَبِرُ سِنَّ وَعَقْلَ وَيَسَارَ وَبَكَارَةَ وَثُيُوبَةَ وَمَا اخْتَلَفَ بِهِ غَرَضٌ، فَإِنْ اخْتَصَّتْ بِفَضْلِ أَوْ نَقْصٍ زَيْدٍ أَوْ نَقْصٍ لِأَثَقٍ فِي الْحَالِ، وَلَوْ سَامَحَتْ وَاحِدَةً لَمْ تَجِبْ مُوَافَقَتُهَا، وَلَوْ خَفَضْنَ لِلْعَشِيرَةِ فَقَطُّ أُعْتَبِرَ، وَفِي وَطْءِ نِكَاحٍ فَاسِدٍ مَهْرٌ مِثْلُ يَوْمِ الْوَطْءِ، فَإِنْ تَكَرَّرَ فَمَهْرٌ فِي أَعْلَى الْأَحْوَالِ، قُلْتُ: وَلَوْ تَكَرَّرَ وَطْءٌ بِشِبْهَةِ وَاحِدَةٍ فَمَهْرٌ، فَإِنْ تَعَدَّدَ جِنْسُهَا تَعَدَّدَ الْمَهْرُ،

(وَيُعْتَبَرُ) له گه‌ل نه وهی پرابردوش په چاو ده کړئ (سِنَّ) ته‌منو (وَعَقْلٌ) عاقلی و (وَيَسَارٌ) ده‌وله‌من دی و (وَبَكَارَةُ وَثُيُوبَةُ) کچایه‌تی و بیوه‌ژنایه‌تی و (وَمَا اخْتَلَفَ بِهِ غَرَضٌ) هر سیفه‌تیکی که مه‌به‌سیتیکی پی‌بگری: وه‌کو خوینده‌واری و زانست و جوانی و داوینپاکی و... هتد، که‌واته: نه‌و نافرته‌تانه‌ی له‌ی‌کیک له‌و سیفه‌تانه‌دا هاویه‌شی نه‌م نافرته‌نه وینه‌ی ماره‌ی نه‌وان بؤ نه‌مش په‌چاو ده‌کړئ، جا (فَإِنْ اخْتَصَّتْ بِفَضْلِ) نه‌گه‌ر ته‌نجا نه‌م نافرته‌ سیفه‌تیکی له‌و سیفه‌ته‌ چا‌کانه‌ی پرابردوی ه‌بو (أَوْ نَقْصٍ) یان درتیکی نه‌و سیفه‌ته‌ چا‌کانه‌ی ه‌بو، نه‌و کاته (زَيْدٍ) به‌شیتیکی ماره‌ی زیاده‌ده‌کړئ (أَوْ نَقْصٍ) یان که‌م ده‌کړئ: که (لِأَثَقٍ فِي الْحَالِ) له‌حالی نه‌م نافرته‌ بوه‌شیته‌وه.

(وَلَوْ سَامَحَتْ وَاحِدَةً) نه‌گه‌ر یه‌کیک له‌و نافرته‌تانه‌ی خزم‌چاوپویشی له‌ ماره‌ییه‌که‌دا کرد، نه‌وه (لَمْ تَجِبْ مُوَافَقَتُهَا) له‌سهر نافرته‌تانه‌ی تر واجب‌نیه: وه‌کو وی چاوپویشی بکه‌ن، به‌لام (وَلَوْ خَفَضْنَ لِلْعَشِيرَةِ فَقَطُّ) نه‌گه‌ر نافرته‌تانه‌کان ته‌نجا بؤ خزمه‌کانه‌ی خویان ماره‌ی بیان که‌م ده‌کرده‌وه، نه‌و کاته (أُعْتَبِرَ) له‌ه‌مووانیاندا نه‌و که‌م‌کردنه‌ویه بؤ خزمه‌کانیان په‌چاو ده‌کړئ.

﴿ ماره‌ی جیماعی به‌ه‌له‌و، زینای به‌زور‌داری ﴾

(وَفِي وَطْءِ نِكَاحٍ فَاسِدٍ) له‌جیماعی ماره‌پړینتیکی نادرست‌دا (مَهْرٌ مِثْلُ يَوْمِ الْوَطْءِ) ماره‌ی هاووینه‌ی کاتی جیماع‌کردن له‌سهر جیماع‌که‌ره‌که واجب‌ده‌بی بؤ نافرته‌که (فَإِنْ تَكَرَّرَ) جا نه‌گه‌ر جیماع‌کرده‌که‌ی ماره‌پړینی نادرست زؤر‌دو‌یاره‌ بؤوه، نه‌و کاته (فَمَهْرٌ فِي أَعْلَى الْأَحْوَالِ) یه‌ک ماره‌ی هاووینه‌ له‌به‌رزترین‌حاله‌تدا واجب‌ده‌بی.

(قُلْتُ) نيمامی (النواوي) ده‌فهرموی (وَلَوْ تَكَرَّرَ وَطْءٌ بِشِبْهَةِ وَاحِدَةٍ) نه‌گه‌ر جیماع‌تیکی یه‌ک جوړه‌ه‌له‌ زؤر‌دو‌یاره‌ بؤوه: وه‌ک له‌گشت جیماع‌تیکدا وای‌تی‌گه‌یشتین ژنی‌خویه‌تی، نه‌و کاته‌ش (فَمَهْرٌ) یه‌ک ماره‌ی له‌به‌رزترین‌حاله‌تدا له‌سهر جیماع‌که‌ره‌که واجب‌ده‌بی، به‌لام (فَإِنْ تَعَدَّدَ جِنْسُهَا) نه‌گه‌ر په‌گه‌زی به‌ه‌له‌دا‌چوونه‌که له‌ی‌کیک زیاتر‌بو: وه‌ک جار‌یکیان وای‌تی‌گیا ژنی‌خویه‌تی و جیماعی له‌گه‌ل بکا، جار‌یکیشیان به‌ ماره‌پړینتیکی نادرست جیماعی له‌گه‌ل بکا، نه‌و کاته (تَعَدَّدَ الْمَهْرُ) ماره‌ی هاووینه‌ش دو‌یاره‌ ده‌بیته‌وه به‌ژماره‌ی په‌گه‌زه‌کان.

وَلَوْ كَرَّرَ وَطَعُ مَعْصُوبَةً أَوْ مُكْرَهَةً عَلَى زَنَا تَكَرَّرَ الْمَهْرُ، وَلَوْ تَكَرَّرَ وَطَعُ الْأَبَ وَالشَّرِيكَ
 وَسَيِّدَ مُكَاتَبَةً فَمَهْرٌ، وَقِيلَ مَهْرٌ، وَقِيلَ إِنَّ أَحَدَ الْمَجْلِسِ فَمَهْرٌ، وَإِلَّا فَمَهْرٌ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 (فصل) الْفُرْقَةُ قَبْلَ وَطَعُ مِنْهَا أَوْ بِسَبَبِهَا كَفَسَخِ بِعَيْهَا

نیجا بزانه: له به هله داچوونانه ی پابردودا مهرجه: نافرته که ش به هله دا بچی و وا
 تیگا پیاره که میردی خویته ی، چونکه نه گهر نافرته که بزانی پیاره که میردی خوی نیو
 به خوشی خوی ریگی بدا جیماعی له گهل بکا، نه و کاته نافرته که زینا که ره و مافی هیچ
 ماره یی نیو، هر وه که له (تحفة) دا فرمویته ی، هم له باسی (نه و نافرته تانه ی به زاوا
 خه زورایته ی حرام بون) پوونمان کرده وه.

(وَلَوْ كَرَّرَ وَطَعُ مَعْصُوبَةً) نه گهر پیاونیک جیماع کردنی له گهل (جاریه) کی زه و تکرار دو پیاره
 کرده وه (أَوْ مُكْرَهَةً عَلَى زَنَا) یان جیماعی له گهل نافرته تیگی زورلی تکرار بۆ زینا دو پیاره
 کرده وه، یان زینای له گهل نافرته تیگی خه و توو، یان بی هوش دو پیاره کرده وه، نه وه له
 گشت جیماعی کی نه و جور نافرته تانه دا (تَكَرَّرَ الْمَهْرُ) ماره یی هاووینه دو پیاره ده بیته وه بۆ
 نافرته که به ژماره ی جیماع کردنه کان، واته: به لام نه گهر ته نها یه ک جار جیماع له گهل نه و
 نافرته تانه بکا، نه وه ته نها یه ک ماره یی هاووینه ی له سهر واجب ده بی.

نیجا له هم موو حاله تیگدا سزای زیناشی ده که ویته سهر، وه نه گهر کچینه که شی لابر بی
 توله ی کچینه که شی ده که ویته سهر، به لام نه گهر نافرته که به خوشی خوی ریگا بدا
 پیاره که جیماعی له گهل بکا، نه و کاته مافی هیچ ماره یی و توله ی نیو، چونکه نه ویش
 زینا که ره، هر وه که له (مغنی) دا فرمویته ی.

(وَلَوْ تَكَرَّرَ وَطَعُ الْأَبَ) نه گهر جیماع کردنی باوک له گهل جاریه ی مندالی خوی دو پیاره بۆ وه
 (وَالشَّرِيكَ) هم نه گهر جیماعی له گهل جاریه هاویه شه که دا دو پیاره بۆ وه (وَسَيِّدَ مُكَاتَبَةً)
 هم نه گهر جیماعی گه وره یه که له گهل جاریه نوسراو پیدراوه که دو پیاره بۆ وه، نه وه
 (فَمَهْرٌ) ته نها یه ک ماره یی واجب ده بی (وَقِيلَ مَهْرٌ) له فرموده یه کی تری بی هیژدا: زور
 ماری و (وَقِيلَ) له فرموده یه کی تری بی هیژدا: (إِنَّ أَحَدَ الْمَجْلِسِ فَمَهْرٌ) نه گهر له یه ک
 شویندا جیماعه که ی کرد بی، نه وه یه ک ماره یی واجب ده بی (وَإِلَّا فَمَهْرٌ) به لام نه گهر له
 دو شوین، یان زیاتر جیماعی له گهل کرد بی، نه وه زور ماره یی واجب ده بن (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَصْلٌ: لَه بَاسِ لَاچوون وَبِه نِیوهِ کَرْدَنِ مَارِهِی ﴾

(الْفُرْقَةُ قَبْلَ وَطَعُ) لیکجیا بوونه وه ی ژن و میرد نه گهر پیش جیماع کردن بی و (مِنْهَا)
 جیا بوونه وه که ش له ژنه که وه بی: وه که ژنه که به هوی عه بیگی میرده که ماره برینه که
 هه لپوه شیتیتته وه، یان به هر هویه کی تر (أَوْ بِسَبَبِهَا كَفَسَخِ بِعَيْهَا) یان به هوی

تُسْقَطُ الْمَهْرُ، وَمَا لَا: كَطَّلَاقٍ وَإِسْلَامِهِ وَرَدَّتِهِ وَلِعَانِهِ وَإِرْضَاعِ أُمِّهِ أَوْ أُمَّهَا يُشْطَرُّهُ، ثُمَّ قِيلَ: مَعْنَى التَّشْطِيرِ أَنْ لَهُ خِيَارَ الرَّجُوعِ، وَالصَّحِيحُ عَوْدُهُ بِنَفْسِ الطَّلَاقِ، فَلَوْ زَادَ بَعْدَهُ فَلَهُ، وَإِنْ طَلَّقَ وَالْمَهْرُ تَأَلَّفَ فَنَصْفُ بَدَلِهِ مِنْ مِثْلِ أَوْ قِيمَةٍ، وَإِنْ تَعَيَّبَ فِي يَدِهَا: فَإِنْ قَنَعَ بِهِ، وَإِلَّا فَنَصْفُ قِيمَتِهِ سَلِيمًا،

نافره ته که بئ: وهک میزده که به هوی عیبیکی نافره ته که ماره بپینه که هلبوه شینیتته وه، نهو جیابونه وه به (تُسْقَطُ الْمَهْرُ) هه مو ماره بی له سهر میزده که لاده دا.

به لام (وَمَا لَا) نهو جیابونه وهی به هوی ژنه که نیه و له ژنه که شه وه نیه: (كَطَّلَاقٍ) وهک ته لاقدان، هه م (وَإِسْلَامِهِ) وهک موسولمانیوونی میزده که و (وَرَدَّتِهِ) کافریوونی میزده که و (وَلِعَانِهِ) له عنه تکرندی میزده که و (وَإِرْضَاعِ أُمِّهِ) شیردانی دایکی میزده که به ژنه شیرخوره که ی (أَوْ أُمَّهَا) یان شیردانی دایکی ژنه که به میزده شیرخوره که، نهو جیابونه وه یه ش (يُشْطَرُّهُ) ماره بیه که ده کاته نیوه.

(ثُمَّ قِيلَ مَعْنَى التَّشْطِيرِ) نینجا له فرموده یه کی بی هیزدا: واتهی کردنه نیوه نه مه یه: (أَنْ لَهُ خِيَارَ الرَّجُوعِ) میزده که مافی هه یه نه گهر حزیکا نیوهی ماره بیه که وه ریگریته وه، به لام (وَالصَّحِيحُ) به فرموده یه راست: (عَوْدُهُ بِنَفْسِ الطَّلَاقِ) به خودی ته لاقدان که ی پیش جیماع نیوهی ماره بیه که بق میزده که ده گه ریته وه، خوی گوره دفرموی: ﴿وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنَصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾ نه گهر ژنه کانتان ته لاق دان پیش نه وهی جیماعیان له گهل بکن و ماره بیشتان بق دانابون، نه وه نیوهی نهو ماره بیه ی بۆتان داناون له سه رتان واجبه بیانده نی. ننینجا هویه کانی تریش (قیاس) کراونه سه ر ته لاقدان، هه روه که له ژوریه ی سه رچاوه کاندا فرمویانه.

(فَلَوْ زَادَ بَعْدَهُ) جا نه گهر له دوا ی لیکن جیابونه وه ماره بیه که زیادی کرد، نه وه (فَلَهُ) زیده بیه که گشتی بق میزده که یه نه گهر هه مو ماره بیه که ی له سه ر لاجوبئ، یان نیوهی بق میزده که یه نه گهر نیوهی بق گه راپیته وه، جیاوازی نیه زیده بیه که: له ماره بیه که جیا بییته وه، یان نا، به لام (وَإِنْ طَلَّقَ وَالْمَهْرُ تَأَلَّفَ) نه گهر ژنه که ی پیش جیماعکردن ته لاق دا، ماره بیه که ش له ده ست ژنه که دا فه وتابو، نه وه (فَنَصْفُ بَدَلِهِ مِنْ مِثْلِ أَوْ قِيمَةٍ) نیوهی تۆله ی ماره بیه که بق میزده که یه، جا نهو تۆله یه ش: ویتته ی ماره بیه که بئ، یان نرخه که ی. (وَإِنْ تَعَيَّبَ فِي يَدِهَا) نه گهر ماره بیه که ی عیبیی لیپه یدا بوو له ده سستی ژنه که دا، نهو کاته (فَإِنْ قَنَعَ بِهِ) نه گهر میزده که به عیبداریه وه به نیوه بیه که ی پازی بوو، نه وه باشه و تۆله ی عیبیه که شی نادریتتی (وَإِلَّا) به لام نه گهر پازی نه بو، نهو کاته (فَنَصْفُ قِيمَتِهِ سَلِيمًا) نیوهی نرخه ی ماره بیه که ی له حالته ی بی عیبی دا ده دریتتی.

وَإِنْ تَعَيَّبَ قَبْلَ قَبْضِهَا فَلَهُ نَصْفُهَا نَاقِصًا بِلَا خِيَارٍ، فَإِنْ عَابَ بِجِنَايَةٍ وَأَخَذَتْ أَرْضَهَا فَلِأَصْحٰهُ أَنْ لَهُ نِصْفُ الْأَرْضِ، وَلَهَا زِيَادَةٌ مُنْفَصِلَةٌ، وَلَهَا خِيَارٌ فِي مُتَّصِلَةٍ، فَإِنْ شَحَّتْ فَنِصْفُ قِيَمَةِ بِلَا زِيَادَةٍ، وَإِنْ سَمَحَتْ لَزِمَهُ الْقَبُولُ، وَإِنْ زَادَ وَنَقَصَ كَكَبْرِ عَبْدٍ وَطُولِ نَخْلَةٍ وَتَعَلَّمَ صَنْعَةً مَعَ بَرَصٍ: فَإِنْ اتَّفَقَا بِنِصْفِ الْعَيْنِ، وَإِلَّا فِنِصْفُ قِيَمَةٍ،

(وَإِنْ تَعَيَّبَ قَبْلَ قَبْضِهَا) نه گهر ماره ییبه که به خوی عهیی لپه یدای بوو پئیش نه وهی ژنه که وهی بگری، نه وه (فَلَهُ نِصْفُهَا نَاقِصًا بِلَا خِيَارٍ) نیوهی ماره ییبه که به عهییبه وه بو میزده که به و مافی په شیمانیشی نیه .

به لام (فَإِنْ عَابَ بِجِنَايَةٍ) نه گهر به ده سترژی که سیک عهییکی لپه یدای بوو (وَأَخَذَتْ أَرْضَهَا) ژنه که ش تولهی عهییبه که ی وه رگرت، نه وه (فَلِأَصْحٰهُ أَنْ لَهُ نِصْفُ الْأَرْضِ) میزده که نیوهی تولهی عهییبه که ی له گه ل نیوهی ماره ییبه که هه به .

(وَلَهَا زِيَادَةٌ مُنْفَصِلَةٌ) نه و زنده ییبه له ماره ییبه که جیا ده بیته وه - نه گهر له دوی دانانی ماره یبه که و پئیش لیکجیابونه وهی ژنو میزده که له ماره ییبه که په یدای بوو - گشتی بو ژنه که به: وه که میوه و بیجوو و خودی و کړی زهوی و ناژله و خانوو، واته: میزده که تنها خودی ماره ییبه که، یان نیوه ییبه که ی وه رده گریته وه .

به لام زنده ییبه کانی دوی لیکجیابونه وهی ژنو میزده که بو میزده که نه: به و جوړه ی پابرا (وَلَهَا خِيَارٌ فِي مُتَّصِلَةٍ) ژنه که سه ریشکی هه به له و زنده ییبه نه به ماره ییبه که وه نه و لای جیا نابنه وه: وه که هه لوی و گه وره بوون:

(فَإِنْ شَحَّتْ) جا نه گهر ژنه که به خپلی کردو چاوپویشی له و زنده ییبه نه کرد، نه وه (فَنِصْفُ قِيَمَةٍ بِلَا زِيَادَةٍ) نیوهی نرخی ماره ییبه که له حالتی بی زنده ییبه دا - بو میزده که به، به لام (وَإِنْ سَمَحَتْ لَزِمَهُ الْقَبُولُ) نه گهر ژنه که چاوپویشی له زنده ییبه که کرد، و اجبه: میزده که ش قبولی بکا .

(وَإِنْ زَادَ وَنَقَصَ) نه گهر ماره ییبه که له پوویکه وه زیادی کردبو، له پووکی تره وه که می کردبو: (كَكَبْرِ عَبْدٍ) وه کو گه وره بوونی کویله: به گه وره بوون به میز ده بی بو کارکردن، به لام خزمتی نافرمتی نامه حرپمی لقه دهغه ده بی (وَطُولِ نَخْلَةٍ) وه که درژیوونی دارخورما: که بهری که م ده کاته وه و داری ژور ده بی (وَتَعَلَّمَ صَنْعَةً مَعَ بَرَصٍ) وه کو فیزیوونی پیشه یه کو به له کبونی کویله، نه وه له و حالت ته دا (فَإِنْ اتَّفَقَا بِنِصْفِ الْعَيْنِ) نه گهر هر دووکیان پازی بون نیوهی خودی ماره ییبه که بو میزده که بگه ریته وه، نه وه باشه (وَإِلَّا) به لام نه گهر پازی نه بون نه وه (فَنِصْفُ قِيَمَةٍ) نیوهی نرخی ماره ییبه که بی زیاده و که می ی - بو میزده که ده گه ریته وه .

وَزْرَاعَةُ الْأَرْضِ نَقْصٌ وَحَرْثُهَا زِيَادَةٌ، وَحَمْلُ أُمَّةٍ وَبَهِيمَةٍ زِيَادَةٌ وَنَقْصٌ، وَقِيلَ: الْبَهِيمَةُ زِيَادَةٌ، وَإِطْلَاعُ نَخْلٍ زِيَادَةٌ مُتَّصِلَةٌ، وَإِنْ طَلَّقَ وَعَلَيْهِ ثَمَرٌ مُؤَبَّرٌ لَمْ يَلْزَمْهَا قَطْفُهُ، فَإِنْ قَطَفْتَ تَعَيَّنَ نَصْفُ النَّخْلِ، وَلَوْ رَضِيَ بِنِصْفِ النَّخْلِ وَتَبَقِيَةِ الثَّمَرِ إِلَى جِدَادِهِ أُجْبِرَتْ فِي الْأَصْحَحِّ وَيَصِيرُ النَّخْلُ فِي يَدَيْهِمَا، وَلَوْ رَضِيَتْ بِهِ فَلَهُ الْإِمْتِنَاعُ وَالْقِيمَةُ، وَمَتَى ثَبَّتَ خِيَارٌ لَهُ أَوْ لَهَا لَمْ يَمْلِكْ نِصْفَهُ حَتَّى يَخْتَارَ ذُو الْإِخْتِيَارِ،

(وَزْرَاعَةُ الْأَرْضِ نَقْصٌ) داجاندنی زهوی که مکردنهویه (وَحَرْثُهَا زِيَادَةٌ) کینلانیسی زیادکردنه (وَحَمْلُ أُمَّةٍ وَبَهِيمَةٍ) ناوسپوونی جاریه و نازهل (زِيَادَةٌ وَنَقْصٌ) زیده بوون و که مکردنهویه و یکرپا (وَقِيلَ: الْبَهِيمَةُ زِيَادَةٌ) له فرمودهیه کی بین هیژدا: ناوسپوونی نازهل تنها زیده بوونه (وَإِطْلَاعُ نَخْلٍ) دهرکه وتنی هیژسوی میوهی دارخورماله نوای کردنه مارهیی - که هیژسوه که شی له ت نه بوین (زِيَادَةٌ مُتَّصِلَةٌ) زیده ییه که به ماره ییه که وه یه و همووی بۆ ژنه که یه، که واته: ژنه که سهریشکه له به خیلی و چاویژشیه که ی پرابردودا.

جا بزانه: گورتان میوهی درهختی مارهیی له نوای کردنه مارهیی - بۆ ژنه که یه، ئینجا (وَإِنْ طَلَّقَ وَعَلَيْهِ ثَمَرٌ مُؤَبَّرٌ) نه گهر ژنه که ی ته لاق دا، له و کاتیش هیژسوی میوهی دارخورمایه که ی مارهیی له تبوویی بوو، نه وه (لَمْ يَلْزَمْهَا قَطْفُهُ) له سهر ژنه که واجب نیه میوه که ی لی بکاته وه، به لکو مافی هیه تا کاتی پیگه یشتن بیه یلینته وه، به لام (فَإِنْ قَطَفْتَ) نه گهر میوه که ی لی کرده وه، نه و کاته (تَعَيَّنَ نِصْفُ النَّخْلِ) ته نها نیوهی دارخورمایه که بۆ میژده که ده گهر پینته وه و میوه که ش همووی بۆ ژنه که یه.

(وَلَوْ رَضِيَ بِنِصْفِ النَّخْلِ وَتَبَقِيَةِ الثَّمَرِ إِلَى جِدَادِهِ) نه گهر میژده که پازی بوو نیوهی دارخورمایه که ی بۆ بگهر پینته وه و میوه که ش تا کاتی لی کرده وه به درهخته که وه بمینینته وه (أُجْبِرَتْ فِي الْأَصْحَحِّ) ژنه که زوری له ده کروی به و مامله ته پازی ببین، له فرموده ی راستتردا، جا نه و کاته (وَيَصِيرُ النَّخْلُ فِي يَدَيْهِمَا) هموو دارخورمایه که به هاویه شی ده که وینته دهستی هه ربوویان، به لام (وَلَوْ رَضِيَتْ بِهِ) نه گهر ژنه که به و مامله ته ی پرابردوو پازی بوو، نه وه (فَلَهُ الْإِمْتِنَاعُ) میژده که بۆی دروسته پازی نه بین و (وَالْقِيمَةُ) دلاوی نرخی نیوهی دارخورمایه که بکا.

ئینجا بزانه: ههر درهختیک له نوای کردنه مارهیی و پیش ته لاقدان - میوه که ی درهیکه وی، نه ویش وه کو میوهی له تبووی دارخورما نه و پیراانه ی بۆ ده درین، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

(وَمَتَى ثَبَّتَ خِيَارٌ لَهُ أَوْ لَهَا) ههر کاتیک سهریشکی بۆ پیاوه که، یان بۆ ژنه که هه بین به هوی زیده و که می ماره ییه که، نه وه (لَمْ يَمْلِكْ نِصْفَهُ حَتَّى يَخْتَارَ ذُو الْإِخْتِيَارِ) میژده که نایبته وه خاوهنی نیوهی ماره ییه که تا خاوهنی سهریشکیه که لایه کیان هه لده برژیری.

وَمَتَى رَجَعَ بِقِيَمَةِ أُعْتَبِرَ الْأَقْلُ مِنْ يَوْمِي الْإِصْدَاقِ وَالْقَبْضِ، وَلَوْ أَصْدَقَ تَعْلِيمَ قُرْآنٍ
وَطَلَّقَ قَبْلَهُ فَالْأَصْحُ تَعَذَّرُ تَعْلِيمَهُ وَيَجِبُ مَهْرٌ مِثْلَ بَعْدِ وَطءٍ وَنِصْفُهُ قَبْلَهُ، وَلَوْ طَلَّقَ وَقَدْ
زَالَ مَلِكُهَا عَنْهُ فَنِصْفُ بَدَلِهِ، فَإِنْ كَانَ زَالَ وَعَادَ تَعَلَّقَ بِالْعَيْنِ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ وَهَبَتْهُ لَهُ
ثُمَّ طَلَّقَ فَالْأَظْهَرُ أَنْ لَهُ نِصْفَ بَدَلِهِ،

نینجا (ومتی رجع بقیمه) هر کاتیک می‌ده که نرخی ماره‌بیه‌کسی وهرگری‌تو، نه‌وه
(أُعْتَبِرَ الْأَقْلُ مِنْ يَوْمِي الْإِصْدَاقِ وَالْقَبْضِ) که‌متره‌که په‌چاو ده‌گری: له نرخی پدزی کردن
ماره‌بیه‌ی و نرخی پدزی وهرگری.

(وَلَوْ أَصْدَقَ تَعْلِيمَ قُرْآنٍ) نه‌گه‌ر می‌ده که فی‌رکردنی به‌شیک‌ی قورپانی کرده ماره‌بیه
ژنه‌کسی، نه‌وه دروست ده‌بیه، چونکه پیغه‌مبه‌ر رَبِّكَ ژنیکی له پیاویک ماره کردو فه‌رمووی:
﴿زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَلَكَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾ رواه الشیخان، کردم‌ه ججوت له‌گه‌ل تَو فی‌رکردنی
نه‌وه‌نده قورپانه‌ی به خوت ده‌یزانی ماره‌بیه‌ی بی.

(وَ) هر کاتیک (طَلَّقَ قَبْلَهُ) ژنه‌کسی ته‌لاق دا پیش نه‌وه‌ی به‌شه قورپانه‌کسی فی‌ر بکا، نه‌وه
(فَالْأَصْحُ تَعَذَّرُ تَعْلِيمَهُ) به فه‌رمووده‌ی راستر: فی‌رکردنه‌کسی زه‌حمه‌ته و ناگوجی؟ چونکه
ژنه‌که بۆته بیگانو ته‌ماشاگردن و له‌گه‌ل مانه‌وه‌بیه به تنها چه‌پامه، که‌وابو: (وَيَجِبُ مَهْرٌ
مِثْلَ بَعْدِ وَطءٍ) له و حاله‌ته‌دا له دوی جیماعکردن ماره‌بیه‌ی هاووینه له سه‌ر می‌ده که بۆ
ژنه‌که واجب ده‌بیه (وَنِصْفُهُ قَبْلَهُ) پیش جیماعکردنیش نیوه‌ی واجب ده‌بیه.

نینجا بزانه: نه‌وه له‌حاله‌تیک‌دا بو وای‌دانابی به خوی فی‌ری بکا، به‌لام نه‌گه‌ر
فی‌رکردنه‌کسی خستبته نه‌ستوی خوی، نه‌و کاته واجبه: ئافره‌تیک، یان مه‌رچه‌میک بۆ
به‌گری بگری تاکو به‌شه قورپانه‌کسی واجیبووی فی‌ر بکا، ه‌روه‌ک له زودی‌ه‌ی
سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(وَلَوْ طَلَّقَ) نه‌گه‌ر پیش جیماعکردن ژنه‌کسی ته‌لاق دا، ژنه‌ک‌ش ماره‌بیه‌کسی وهرگری‌تو،
هم (وَقَدْ زَالَ مَلِكُهَا عَنْهُ) ماره‌بیه‌ک‌ش له ملکایه‌تی ژنه‌که‌دا نه‌مابو: وَك فَرُوشْتَبِیْتِ، یان
به‌خشیبیتی، نه‌و کاته (فَنِصْفُ بَدَلِهِ) نیوه‌ی تۆله‌ی ماره‌بیه‌که ده‌ری‌تو و می‌ده‌که،
به‌لام (فَإِنْ كَانَ زَالَ وَعَادَ) نه‌گه‌ر له ملکایه‌تی ژنه‌که لاجوبی‌تو دوباره‌گه‌ر ابیتو و ملکایه‌تی
ژنه‌که، نه‌و کاته (تَعَلَّقَ بِالْعَيْنِ فِي الْأَصْحِ) می‌ده‌که ده‌ست به خودی ماره‌بیه‌که‌وه ده‌گری‌تو
نیوه‌ی وهرده‌گری‌تو له فه‌رمووده‌ی راستردا.

(وَلَوْ وَهَبَتْهُ لَهُ ثُمَّ طَلَّقَ) نه‌گه‌ر ماره‌بیه‌ دیا‌رکراوه‌کسی به‌خشیه‌ بوه می‌ده‌کسی، نینجا
می‌ده‌ک‌ش له دوی وهرگری‌تی ماره‌بیه‌که ژنه‌کسی ته‌لاق دا، نه‌وه (فَالْأَظْهَرُ أَنْ لَهُ نِصْفَ
بَدَلِهِ) به فه‌رمووده‌ی به‌هیزتر: می‌ده‌که نیوه‌ی تۆله‌ی ماره‌بیه‌که‌شی له سه‌ر ژنه‌که

وَعَلَىٰ هَذَا لَوْ وَهَبْتُهُ النَّصْفَ فَلَهُ نِصْفُ الْبَاقِي وَرُبُّعُ بَدَلِ كُلِّهِ، وَفِي قَوْلِ النَّصْفِ الْبَاقِي، وَفِي قَوْلِ يَتَخَيَّرُ بَيْنَ بَدَلِ نِصْفِ كُلِّهِ أَوْ نِصْفِ الْبَاقِي وَرُبُّعُ بَدَلِ كُلِّهِ، وَلَوْ كَانَ دَيْنًا فَأَبْرَأْتَهُ لَمْ يَرْجِعْ عَلَيْهَا عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَيْسَ لَوْلِيٍّ عَفْوٌ عَنِ صَدَاقِ عَلَى الْجَدِيدِ.

(فصل) لمطلق قبل وطء متعة إن لم يجب شرط مهر،

هیه، چونکه پیش تلاقدان میرده که بوه توه خاوهنی ماره ییه که، که و ابو: به هوی تلاقدانیش نیوهی ماره ییه که ی بق ده که پیتته وه، ماره ییه که ش به فه وتاو داده ندری، که و اته: نیوهی تۆله ی ماره ییه که شی له سر ژنه که یه .

(وَعَلَىٰ هَذَا) جا له سر هم فرموده به میزتره: (لَوْ وَهَبْتُهُ النَّصْفَ) نه گهر ژنه که نیوهی ماره ییه دیارکراوه که ی به خشیبیتته میرده که ی، نه و کاته ش (فَلَهُ نِصْفُ الْبَاقِي وَرُبُّعُ بَدَلِ كُلِّهِ) میرده که نیوهی نه و به شه ی ماوه توه و چواریکی تۆله ی هه موو ماره ییه که شی ده دریتی (وَفِي قَوْلِ النَّصْفِ الْبَاقِي) له فرموده یه کدا: نه و نیوه یه ی ماوه توه هه مووی ده دریتی (وَفِي قَوْلِ يَتَخَيَّرُ) له فرموده یه کیشدا میرده که سرپشکه: (بَيْنَ بَدَلِ نِصْفِ كُلِّهِ أَوْ نِصْفِ الْبَاقِي وَرُبُّعُ بَدَلِ كُلِّهِ) له نیوان تۆله ی نیوهی هه موو ماره ییه که و نیوهی نه و به شه ی ماوه له که ل چواریکی تۆله ی هه مووی.

جا بزانه: نه وه ی پابدوو له حاله تیکدا بوو که ماره ییه که دیارکراو بی، به لام (وَلَوْ كَانَ دَيْنًا) نه گهر ماره ییه که قهرز بوو (فَأَبْرَأْتَهُ) ژنه که ش گهرده نی له ماره ییه قهرزه که نازاد کرد، ئینجا له دوی گهرده ن نازادکردنه که پیش جیما عکردن تلاقدا، نه وه (لَمْ يَرْجِعْ عَلَيْهَا عَلَى الْمَذْهَبِ) نابی میرده که بگه پیتته وه سر ژنه که، و اته: دروست نیه هیچی تری لئوه ریگری له سر فرموده ی پاستی مه زه ب، چونکه میرده که هیچی له دست نه چوه و، ژنه که ش هیچی لئوه رنه گرتوه .

(وَلَيْسَ لَوْلِيٍّ عَفْوٌ عَنِ صَدَاقِ) هیچ سر په رشتکارک بوی دروست نیه: له ماره یی ژنه که میرده که ی عفو بکاو لئو وه رنه گری (عَلَى الْجَدِيدِ) له سر فرموده ی نوئ، چونکه نه و مافه مافی ژنه که یه، خوی گهره ده فه رموی: ﴿إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عَقْدَةُ النِّكَاحِ﴾ مه گهر ژنه کان میرده که عفو بکن و هیچ ماره یی لئوه رنه گرن، یان نه و میرده ی ماره برینی به دهسته ژنه که عفو بکاو نیوه ماره یی لئوه رنه گریته وه .

﴿فصل: له باسی (المتعة)، و اته: به خشیشی ته لاقدان﴾

(لِمُطَلَّقٍ قَبْلَ وَطْءِ مُتَعَةٍ) نه و ژنه ی پیش جیما عکردن تلاقدراوه، مافی (مُتَعَةٍ) ی هیه، و اته: واجبه: میرده که ی به خشیشیکی بداتن به هوی نه و دلته نگکردنه (إِنْ لَمْ يَجِبْ شَطْرُ مَهْرٍ) به و مرجه ی ژنه که نیوه ماره یی بق واجب نه بو بی له سر میرده که ی: وه کاری

وَكَذَا لِمَوْطُوءَةٍ فِي الْأَطْهَرِ، وَفُرْقَةٌ لَا بِسَبَبِهَا كَطَّلَاقٍ،
 وَيُسْتَحَبُّ أَنْ لَا تَنْقُصَ عَنْ ثَلَاثِينَ دِرْهَمًا، فَإِنْ تَنَازَعَا قَدْرَهُ الْقَاضِي
 بِنَظَرِهِ مُعْتَبَرًا حَالَهُمَا، وَقِيلَ حَالُهُ، وَقِيلَ حَالُهَا، وَقِيلَ أَقْلُ مَالٍ.
 (فَصَلِّ) اخْتَلَفَا فِي قَدْرِ مَهْرٍ أَوْ صِفَتِهِ تَحَالَفَا،

خوی دایته دست سه ربه رشتکاره که یو پیش جیما عکردن تلاق درابن، واته: نه گهر
 پیش جیما عکردن نیوه مارهی بؤ واجب بوبن، نینجا تلاق بدری نه وه مافی
 به خشیشه که ی نیه (وَكَذَا لِمَوْطُوءَةٍ) هه روه ما نه و ژنه ی پاش جیما ع له گه ل کردنیش
 تلاق دراوه، واجبه: به خشیشی تلاق دانه که ی بدریتی (فی الأطهر) له فرموده ی
 به هیتردا، خوی گوره ده فرموی: ﴿وَالْمُطَلَّقاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ﴾ تلاق دراوه کان مافی
 به خشیشی تلاق دانیان هه به گویره ی هه بویی میرده که و لیوه شانه وه ی ژنه که.
 (وَفُرْقَةٌ لَا بِسَبَبِهَا) نه و لیکیجا بوبونه وه یه ی که به هوی ژنه که نه بن، نه ویش (كَطَّلَاقٍ) وه ک
 تلاق دان بریاری به خشیشه که ی بؤ ده بری.

(وَيُسْتَحَبُّ أَنْ لَا تَنْقُصَ عَنْ ثَلَاثِينَ دِرْهَمًا) سوننه ته: به خشیشه که له نرخ ی سی دیره م،
 واته: بیست و یه ک میسقالی زیو که متر نه بن، به لام لای که می که دروست بن: شتیکه به مال
 دابندر، نینجا (فَإِنْ تَنَازَعَا) نه گهر ژن و میرده که له نه ندازه ی به خشیشه که دا بووه
 کیشه یان، نه و کاته (قَدْرَهُ الْقَاضِي بِنَظَرِهِ) قازی به بؤ چوونی خوی نه ندازه ی به خشیشه که
 داده ن (مُعْتَبَرًا حَالَهُمَا) له و دانانه شدا حالی ژنه که و میرده که ره چاو ده کا، به به لگی
 نایه ته که ی پر ابروو (وَقِيلَ حَالُهُ) له فرموده یه کی بن هیتردا: حالی میرده که (وَقِيلَ حَالُهَا) له
 بن هیترکی تردا: حالی ژنه که (وَقِيلَ أَقْلُ مَالٍ) له بن هیترکی تردا: که مترین مال داده ن.

جا بزانه: له (فتاوی) ی نیامی (النواوی) دا هاتوه: پئیوسته نافرته تان له بریاری نه م
 به خشیشه ناگادار بکریته وه، چونکه نازانن نه م به خشیشه یان له سر میرده که یان
 واجبه، هه روه که له (مغنی) دا گیراویه تیه وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي كَيْشِي ژَن و میرد له مارهی دا ﴾

(اخْتَلَفَا فِي قَدْرِ مَهْرٍ) هر کاتیک ژنه که و میرده که بووه کیشه یان له نه ندازه ی مارهی که دا:
 وه ک میرده که بلن: هه زار دیناره. ژنه که ش بلن: دوو هه زاره (أَوْ صِفَتِهِ) یان بووه کیشه یان
 له چونیته ی مارهی که دا: وه ک میرده که بلن: پانزه میسقال زیوه. ژنه که ش بلن: پانزه
 میسقال زیوه. یان میرده که بلن: به قه زه. ژنه که ش بلن به حازره. له و کیشه یه شدا هیچ
 لایه کیان شاهیدی نه بو، نه وه (تَحَالَفَا) هه ر دوو کیان سویند بؤ یه کتری ده خون، به و
 شیوه یه ی له کیشه ی کریارو فروشیاردا رابرا.

وَيَتَخَالَفُ وَارِثَاهُمَا أَوْ وَارِثُ وَاحِدٍ وَالْآخَرُ ثُمَّ يُفْسَخُ الْمَهْرُ وَيَجِبُ مَهْرٌ مِثْلُ، وَلَوْ
 ادَّعَتْ تَسْمِيَةً فَأَنْكَرَهَا تَخَالَفًا فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ ادَّعَتْ نِكَاحًا وَمَهْرٌ مِثْلُ فَأَقْرَ بِالنِّكَاحِ
 وَأَنْكَرَ الْمَهْرَ أَوْ سَكَتَ فَلَا صَحَّ تَكْلِيفُهُ الْبَيَانَ، فَإِنْ ذَكَرَ قَدْرًا وَزَادَتْ تَخَالَفًا، وَإِنْ
 أَصَرَ مُنْكَرًا حَلَفَتْ وَقَضَى لَهَا، وَلَوْ اخْتَلَفَ فِي قَدْرِهِ زَوْجٌ وَوَلِيٌّ صَغِيرَةٌ أَوْ مَجْتَوِيَةٌ
 تَخَالَفًا فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ قَالَتْ نَكَحَنِي يَوْمَ كَذَا بِأَلْفٍ وَيَوْمَ كَذَا بِأَلْفٍ،

هم (وَيَتَخَالَفُ وَارِثَاهُمَا) میرانگه‌کانی هر دو و کیشیان - نه‌گەر بیووه کیش‌ه‌یان - نه‌وانیش
 سویند بۆ یه‌کتری ده‌خۆن (أَوْ وَارِثُ وَاحِدٍ وَالْآخَرُ) یان میرانگه‌ری یه‌کیکیان و لایه‌که‌ی تر
 سویند بۆ یه‌کتری ده‌خۆن (ثُمَّ) ئینجا له‌هه‌موو نه‌و مه‌سه‌لانه‌دا له‌نوا‌ی سویند‌خوارینه‌که
 (يُفْسَخُ الْمَهْرُ) ماره‌یه‌یه‌که‌هه‌ده‌وه‌ش پیندرتته‌وه‌و (وَيَجِبُ مَهْرٌ مِثْلُ) ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ له‌سه‌ر
 میرده‌که‌ بۆ ژنه‌که‌ واجب ده‌بێ، هه‌ر چه‌ند له‌داواکراوه‌که‌ی ژنه‌که‌ش زۆدر بن.

(وَلَوْ ادَّعَتْ تَسْمِيَةً) نه‌گه‌ر ژنه‌که‌ داوا‌ی ناوه‌ینانی ماره‌یه‌یه‌کی زیاتر له‌ ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ی
 ده‌کرد (فَأَنْكَرَهَا) میرده‌که‌ش گوتی ناوی نه‌هیندراوه‌. نه‌و کاته‌ش (تَخَالَفًا) هه‌ردووکیان
 سویند بۆ یه‌کتری ده‌خۆن (فِي الْأَصْحِ) له‌فه‌رمووده‌ی راستردا، چونکه‌ نه‌نجامی کیش‌ه‌که
 له‌ نه‌ندازه‌ی ماره‌یه‌یه‌که‌دایه‌، که‌واته‌: ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ واجب ده‌بێ.

(وَلَوْ ادَّعَتْ نِكَاحًا وَمَهْرٌ مِثْلُ) نه‌گه‌ر ژنه‌که‌ داوا‌ی ماره‌بهرین و ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ی کرد (فَأَقْرَ
 بِالنِّكَاحِ) میرده‌که‌ش دانی به‌ ماره‌بهرینه‌که‌دا هینا، به‌لام (وَأَنْكَرَ الْمَهْرَ أَوْ سَكَتَ) دانی به
 ماره‌یه‌یه‌که‌دا نه‌هینا، یان بێ‌ده‌نگ بوو، نه‌وه‌ (فَالْأَصْحُ تَكْلِيفُهُ الْبَيَانَ) به‌فه‌رمووده‌ی
 راستر: میرده‌که‌ داوا‌ی پۆنکردنه‌وه‌ی ماره‌یه‌یه‌که‌ی لێ‌ده‌کری، چونکه‌ ماره‌بهرین ماره‌یه‌ی
 ده‌وی، جا (فَإِنْ ذَكَرَ قَدْرًا) نه‌گه‌ر میرده‌که‌ نه‌ندازه‌یه‌کی ماره‌یه‌یه‌که‌ی گوتو (وَزَادَتْ)
 ژنه‌که‌ش گوتی: له‌و نه‌ندازه‌یه‌ زیاتره‌، نه‌و کاته‌ (تَخَالَفًا) هه‌ردووکیان سویند بۆ یه‌کتری
 ده‌خۆن، وانه‌: ئینجا ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ واجب ده‌بێ، چونکه‌ نه‌م کیش‌ه‌یه‌ش له‌ نه‌ندازه‌ی
 ماره‌یه‌یه‌که‌دایه‌، هه‌روه‌ک له‌ (تحفة) (و نه‌هایه‌) دا فه‌رموویانه‌.

به‌لام (وَإِنْ أَصَرَ مُنْكَرًا) نه‌گه‌ر میرده‌که‌ سووڤ بوو له‌سه‌ر داننه‌هینانه‌که‌ی، یان هه‌ر
 بێ‌ده‌نگ بوو، نه‌و کاته‌ (حَلَفَتْ وَقَضَى لَهَا) ژنه‌که‌ سویندی گه‌راندرایه‌وه‌ ده‌خواو به‌یاری
 ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ی بۆ ده‌دری له‌سه‌ر میرده‌که‌ی (وَلَوْ اخْتَلَفَ فِي قَدْرِهِ زَوْجٌ وَوَلِيٌّ صَغِيرَةٌ
 أَوْ مَجْتَوِيَةٌ) نه‌گه‌ر میرده‌که‌و سه‌ر به‌رشتکاری ژنیکی مندال، یان شیت بیووه کیش‌ه‌یان له
 نه‌ندازه‌ی ماره‌یه‌یه‌که‌دا، نه‌وانه‌ش (تَخَالَفًا فِي الْأَصْحِ) سویند بۆ یه‌کتری ده‌خۆن له
 فه‌رمووده‌ی راستردا، واته‌: ئینجا ماره‌یه‌ی هاوویینه‌ واجب ده‌بێ.

(وَلَوْ قَالَتْ نَكَحَنِي يَوْمَ كَذَا بِأَلْفٍ وَيَوْمَ كَذَا بِأَلْفٍ) نه‌گه‌ر ژنه‌که‌ گوتی: فلانه‌ پۆژه له‌خۆی ماره‌
 کردم به‌هه‌زار دینار ماره‌یه‌ی، فلانه‌ پۆژه‌ش له‌خۆی ماره‌کردم به‌هه‌زار دینار ماره‌یه‌ی. ئینجا

وَبَتَّ الْعَقْدَانِ بِإِقْرَارِهِ أَوْ بَيِّنَةِ لَزْمِهِ الْفَنَانِ، فَإِنْ قَالَ لَمْ أَطَأْ فِيهِمَا أَوْ فِي أَحَدِهِمَا صَدَقَ بِيَمِينِهِ وَسَقَطَ الشُّطْرُ، وَإِنْ قَالَ كَانَ الثَّانِي تَجْدِيدَ لَفْظٍ لَا عَقْدًا لَمْ يُقْبَلْ. (فصل) وَوَلِيْمَةُ الْعُرْسِ سُنَّةٌ، وَفِي قَوْلٍ أَوْ وَجْهٍ وَاجِبَةٌ،

(وَبَتَّ الْعَقْدَانِ بِإِقْرَارِهِ أَوْ بَيِّنَتِهِ) هر دو ماره برینه کانشناسکر بون: به دانپیدا هینانی خزی، یان به شاهیدی نو پیاو، یان به سویندخورنی ژنه که پاش نه وهی میزده که سویندی نه خوارد، نه وه (لَزْمَةُ الْفَنَانِ) هر دو مه زاره کانی له سر واجب دهن بق ژنه که، چونکه ده گونجی نه لاتیکی که وتیو له نوای ته و او بونی (عِدَّة) ماره ی کر بیته وه.

به لام (فَإِنْ قَالَ لَمْ أَطَأْ فِيهِمَا أَوْ فِي أَحَدِهِمَا) نه گهر میزده که گوتی: له دو ماره برینه نه دا له هیچیکان جیماعم له گال نه کروه. یان گوتی: له په کیکیاندا جیماعم له گال نه کروه. نه و کاته (صَدَقَ بِيَمِينِهِ) به سویندخوردن باوه پی پی ده کریو (وَسَقَطَ الشُّطْرُ) نیوهی ماره یی له سر لاده چی: له هر دو کیکیاندا، یان له په کیکیاندا (وَإِنْ قَالَ كَانَ الثَّانِي تَجْدِيدَ لَفْظٍ) نه گهر میزده که گوتی: ماره برینه که ی دووم نوئ کر دنه وهی وشه ی ماره برینه که بوو (لَا عَقْدًا) ماره برینی به راستی نه بو، نه وه (لَمْ يُقْبَلْ) لای قبول ناکری.

﴿پاشکوف﴾: نه گهر شتیکی دابوه ژنه که ی، نینجا گوتی: نه وه ماره یی بوو. ژنه که ش گوتی: نا، به لکو دیاری بوو. نه وه به سویندخوردن باوه به میزده که ده کری هه چنه د شته که ش له په گزی ماره یی نه بی، هر وه که له زوری هی سر چاره کاندافه رمویانه.

نینجا بزانه: نه گهر نافر ته یکی داخواز کرد، جا پیش ماره برین چنه د شتیکی نارده مالی نافر ته که، یان له گال خویا بردی به مه به سستی ماره برین، نه که به خوپایی، به لام داخوازی که سهری نه گرت و لایه نیکیان، یان هر دو کیکیان په شیمان بونه وه، نه وه بوی دروسته: هم مو دیاریه کان بق خزی بگ پرینته وه، هر وه که له (تحفة) دا فرمویه تی.

نیر له سهره تای (به خشین) دا چنه د کیشه کمان له م بابه ته باس کردن، له باسی (به خویو کردن) دا - ابن شامه - چنه د مه سه له یه کی تر باس ده که ی، پیویسته لیان ناگادر بن.

﴿فصل: له باسی زیافته تی بوک گواستنه وه﴾

(وَلِيْمَةُ الْعُرْسِ سُنَّةٌ) زیافته تی بوک گواستنه وه سوننه تیکی (مُؤَكَّدَةٌ) به، چونکه پیغه مبه ر ۱ به خوی کر دیه تی و فرمانیشی پی کروه (وَفِي قَوْلٍ أَوْ وَجْهٍ وَاجِبَةٌ) له فرموده به کدا: زیافته تی بوک گواسته وه واجبه.

جا بزانه: لای که می زیافته ته که به هر جوړه خوار دینک بن پیک دی ﴿عن صفية بنت شيبة رضي الله عنها: أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ بِمُدَّتَيْنِ مِنْ شَعِيرٍ﴾ رواه البخاری، پیغه مبه ر ۱ له بوک گواستنه وه یه کی خوی دا به دو مسته جو زیافته تی کرد. هر وه ما لای که می زیافته تی ته و او مه ریکه ﴿عن أنس ﷺ: لَمَّا تَزَوَّجَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، أَوْلَمَ

وَالْإِجَابَةُ إِلَيْهَا فَرَضُ عَيْنٍ، وَقِيلَ كِفَايَةٌ وَقِيلَ سُنَّةٌ، وَإِنَّمَا تَجِبُ أَوْ تُسَنُّ بِشَرْطِ أَنْ لَا يَخْصُ الْأَغْنِيَاءُ،

وَلَوْ بِشَاةٍ ﴿رواه الشيخان، كه (عبدالرحمن) زنى ماره كرد پيغهمبر ﷺ فهرموى: خوا لىتى پيرۆز بكا، زيافتهى بوك گواستنه وه بكه ههر چهند به يك مهر پيش بين.

ئينجا بزانه: كاتى ئەم زيافته له ماره پينه وه دهست پينه كا، به لام سوننه ته: له دواى به زاوايون زيافته كه بكرى، كاتى ئەم زيافته ش ههر برده وامه وه به دريزايى ته من كوتايى نايى، جا نه گهر دوو ژن، يان زياترى ويكرا گواستنه وه، ئەوه نه گهر به يك زيافته هموويانى مه بهست بين، له لاي ئىعمامى (الأذرعى) سوننه ته كه پيك دى، نه گهر نا، سوننه ته: ههر بوكيك زيافته تىكى سه ره خوى بى بكرى، ههروه كه له زۆربهى سه رچاوه كاندا پيون كراوه ته وه.

(وَالْإِجَابَةُ إِلَيْهَا فَرَضُ عَيْنٍ) وه لامدانه وه، واته: چوون بۆ زيافتهى بوك گواستنه وه به (فَرَضُ الْعَيْنِ) واجبه: له سه ره كه سيكى ده عوه ت كرابى، پيغهمبر ﷺ ده فهرموى: ﴿شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى إِلَيْهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ وَمَنْ تَرَكَ الدُّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ رواه الشيخان، خرابرتين خوارده مه نى خوارده مه نى بوك گواستنه وه به؟ چونه كه ده وه له مهنده كان ده عوه ت ده كرىن وه ژاره كانيش ده عوه ت ناكرين، جا هه ره كه سيك وه لامى ده عوه تى بوك گواستنه وه نه داته وه، به راستى به رامبه ر خواو پيغهمبر ﷺ گوناهى كرده وه. (وَقِيلَ كِفَايَةٌ) له فهرموده به كى بى هيزدا: چونه كه (فرض الكفاية) به (وَقِيلَ سُنَّةٌ) له بين هيز تىكى تردا: چوونه كه سوننه ته.

ئينجا بزانه: -جگه له زيافتهى بوك گواستنه وه- زيافتهى قورشان ختم كردن و كتيب ته واو كردن يش سوننه ته: به ناوى (الْحَذَاقِ)، هم زيافتهى گه پانه وه له سه فه ر: به ناوى (النَّقِيعَةُ)، ههروه كه له پاشكويه كانى بين ده ستنويژى نويزى پيواردا پابران، هم زيافتهى خانوو دروست كردن و كرپن: به ناوى (الْوَكِيرَةُ)، هم زيافتهى مندالبون: به ناوى (الْعَقِيقَةُ)، هم زيافتهى كوړ سوننه ت كردن: به ناوى (الأعدار)، جگه له وانه ش: كه له (مغنى) دا ژماردونى، ديسان بزانه: وه لامدانه وهى ده عوه ته كانى ترى جگه له بوك گواستنه وه واجب نيه، به لكو سوننه ته، ههروه كه له (مغنى) دا فهرمويه تى.

(وَأِنَّمَا تَجِبُ أَوْ تُسَنُّ) چوون بۆ زيافتهى بوك گواستنه وه -كه واجبه، يان سوننه ته- به چهند مه رجيكه: (بِشَرْطِ أَنْ لَا يَخْصُ الْأَغْنِيَاءُ) به وه مه رجى به تاييه تى ده وه له مهنده كان ده عوه ت نه كا، چونه كه له حه ديسه كه ي پابردودا نه وه جوړه زيافته به خرابرتين زيافته داندراوه، به لام نه گهر ده عوه تى ده وه له مهنده كان به هوى ده وه له مهندى نه بو؟ به لكو به تاييه تى: هاو پيشه كانى خوى، يان دراوسى كانى، يان خزم وه عه شيره ته كه ي خوى ده عوه ت

وَأَنْ يَدْعُوهُ فِي الْيَوْمِ الْأَوَّلِ، فَإِنْ أَوْلَمَ ثَلَاثَةَ لَمْ تَجِبْ فِي الثَّانِي، وَتُكْرَهُ فِي الثَّلَاثِ، وَأَنْ لَا يُخْضِرَهُ لِخَوْفٍ أَوْ طَمَعٍ فِي جَاهِهِ، وَأَنْ لَا يَكُونَ ثَمَّ مَنْ يَتَأَذَى بِهِ أَوْ لَا يَلِيقُ بِهِ مُجَالَسَتُهُ وَلَا مُنْكَرٌ،

کردن، نه وانهش گشمتی دهوله مند بون، نه وکاته خراپ نیه و واجبہ: بجیتہ سر زیافہ تہ کہ، ہر وہ کہ له زؤریہی سرچاوه کاندہ فرموویانہ:
(و) ہر وہا مہرجہ: (أَنْ يَدْعُوهُ) بہ تاییہتی دعوہتی بکا: بہ خزی یان بہ نووسراویک، یان نارذنی باوہ پینکراویک، واتہ: نہ گہر دہرگی مالی خزی کردہ وہو گوتی: ہر کہ سیک حہز دہ کا با بیٹہ سر زیافہ تہ، نه وکاتہ بروستہ نہ چی، ہر وہ کہ له زؤریہی سرچاوه کاندہ فرموویانہ.

ہر وہا مہرجہ: دعوہ تکرینہ کہش (فِي الْيَوْمِ الْأَوَّلِ) له پؤزی بہ کہ می زیافہ تہ کہہ بی (فَإِنْ أَوْلَمَ ثَلَاثَةَ) نہ گہر بہ بی عوز سنی پؤڈان زیافہ تی کرد، نه وکاتہ (لَمْ تَجِبْ فِي الثَّانِي) له زؤزی نووہ ما له سرری واجب نیه بچن، بہ لکو سوننہ تہ، بہ لام (وَتُكْرَهُ فِي الثَّلَاثِ) ناہ سندنہ له پؤزی سنی مہدا بچن، ٹینجا بزانیہ: نہ گہر سنی پؤژہ کان بہ ہزی زؤری خہ لکو بہر تہنگی مالہ کہی بوو، یان له ہر پؤژتکدا بہ تاییہتی جؤرہ خہ لکیکی دعوہ تہ دہ کرد، نه وکاتہ ناہ سندنہ، بہ لکو واجبہ بچن، ہر وہ کہ له (تحفہ) کو (نہایہ) کو حاشیہ کانیاندا فرموویانہ.

(و) ہر وہا مہرجہ (أَنْ لَا يُخْضِرَهُ لِخَوْفٍ) بہ ہزی لیترسان دعوہتی نہ کا (أَوْ طَمَعٍ فِي جَاهِهِ) یان تہماع له سوہوہرگرتنی پلوہ پایہی نہ کا، بہ لکو تہنا له بہر لیک نزیکوونہ وہو خؤشویستن بی، ٹینجا بزانیہ: پیغہ مہر ﷺ دہ فرموی: ﴿إِذَا اجْتَمَعَ السَّادِعِيَانِ فَأَجِبْ أَرَبَهُمَا أَبَا، وَإِنْ سَبَقَ أَحَدُهُمَا فَأَجِبِ الَّذِي سَبَقَ﴾ رواہ احمد و ابو داود بسند صالح، ہر کاتیک دو کہ س ویکرا دعوہ تیان کردی، نه وہ کامہ یان نزیکترہ: بہ خزمایہ تی، یان بہ دراوسی، وہ لامی نہویان بدہ وہ، بہ لام نہ گہر یہ کیکیان پشتر دعوہتی کردی، نه وکاتہ وہ لامی پشک و توہ کہ بدہ وہ.

ہر وہا مہرجہ: زیافہ تکرہ کہ موسولمان بی و ستہ مکارو فاسق و پیاو خراپ نہ بی و ہم دعوہ تکر اوہ کہش عوزتکی نوؤژ بہ جہماعہ تہ کردنی نہ بی.

ہم (وَأَنْ لَا يَكُونَ ثَمَّ مَنْ يَتَأَذَى بِهِ) مہرجہ شوینی زیافہ تہ کہش کہ سیکی وہای لہ تہ بی کہ دعوہ تکر اوہ کہ پی ہی توشی نازرو دلنہنگی بی: بہ ہزی نوژنمایہ تی، یان سوکایہ تی پی بکا (أَوْ لَا يَلِيقُ بِهِ مُجَالَسَتُهُ) یان دانیشن لہ گہ ل نہ و جؤرہ کہ سانہ دا شیای دعوہ تکر اوہ کہ نہ بی: وہ کہ گالتہ چی و گورانی بیژو سوک و چروکہ کانی تر.

ہم (وَلَا مُنْكَرٌ) له شوینی زیافہ تہ کہشدا شتی بی شہری نہ بی: وہ کہ تیکہ لہوونی شافرت و پیای نامہ حرہم، یان تہنا تہ ماشای بہ کتری بکن، یان تہ پلو زوپناو موسیقاو نہ و جؤرہ

فَإِنْ كَانَ يَزُولُ بِحُضُورِهِ فَلْيَحْضُرْ، وَمِنَ الْمُتَكْرِرِ: فِرَاشُ حَرِيرٍ وَصُورَةٌ حَيَوَانٍ عَلَى سَقْفٍ أَوْ جِدَارٍ أَوْ وَسَادَةٌ أَوْ سِتْرٌ أَوْ ثَوْبٌ مَلْبُوسٌ،

شسته به کار بستن، به لام (فَإِنْ كَانَ يَزُولُ بِحُضُورِهِ) نه گهر به ناماده بوونی وی نهو بین شهرعی به لاده چو، نهو کاته (فَلْيَحْضُرْ) واجبه: ناماده بستن، تاکو وه لامدانه وهی ده عوهت و لابردنی بین شهرعی وه دهست بستن، جا نه گهر نه یزانی نهو بین شهرعی به هیه تا له شوینه که ناماده بوو، نهو کاته قه دهغه یان ده کا له بین شهرعی که، جا نه گهر وازیان لینه هیتا، نهو کاته واجبه: له شوینه که برواته دهر وه، مه گهر له خوی بترسن، نهو کاته با بمینیه وه به دلش پقی لئی ببینیه وه له گهل نه وانش دانه نیشی، ههروه که له زوریهی سه رچاوه کانداهه رمویانه.

﴿بَاسِی هه بوونی وینهو، وینه دروستکردن﴾

(وَمِنَ الْمُتَكْرِرِ) هه ندیک له بین شهرعی کهانی ده عوهت (فِرَاشُ حَرِيرٍ) پایه خی ناوری شمه، ههروه که له باسی (جل و بهرگ) دا پرونمان کردوه، هم (وَصُورَةٌ حَيَوَانٍ) هه بوونی وینهی گیانله بهره: وه کو ناده میزانو نازه لو بالنده - که به شیوهی پزلیتانه وه داندرا بئین - وه که (عَلَى سَقْفٍ) به سهه بانیکه وه بین (أَوْ جِدَارٍ) یان به دیواریکه وه (أَوْ وَسَادَةٍ) یان بالیقی پالویدان (أَوْ سِتْرٍ) یان په رده یه کی هه لو اسراو (أَوْ ثَوْبٍ مَلْبُوسٍ) یان جلیکی ده بهرکراو، هه رچه ند له سهه زه ویش داندرا بئین ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ عَلَى بَاسِي ذُرْتُوكَا فِيهِ الْخَيْلُ ذَوَاتُ الْأَجْنِحَةِ فَأَمَرَنِي فَنَزَعْتُهُ﴾ و فی روایه: ﴿فَقَطَعْنَا مِنْهُ وَسَادَةً أَوْ وَسَادَتَيْنِ﴾ رواه الشیخان، پیغه مبه رﷺ له سهه هه راته وه، منیش په رده یه که م به سهه ده رگا که م دادابو، وینهی نه سپی به بالی تن دابو، پیغه مبه رﷺ هه رمانی پئی کردم: په رده که م لیکرده وه، ئینجا په رده که م (ملا) دهه پارچه، سهه رینیک، یان دوو سهه رینمان لیکرسته کردن. ههروه ها! پیغه مبه رﷺ دهه رموی: ﴿إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ الصُّورُ﴾ رواه الشیخان، مه لاتیکی په رحمت ناچنه ناو نهو زوردهی وینهی تن دایه.

ئینجا بزانه: (شرح مسلم) و (تحفة) له سهه نهو هه رموده نه: که نه گهر وینه که حه پامیش نه بئین، (ملائکه) یی په رحمت هه ر ناچنه زورده که، نه م حه دیسه ش پالپشتیانه، به لام نیمامی (الخطابی) و قازی (عیاض) و نیمام (أحمد الزملی) له سهه نهو هه رموده نه: که نه گهر وینه که حه پام نه بئین، (مه لاتیکی) یی په رحمت ده چنه زورده که، جا حه دیسه که یی (جبرائیل) یی داها توو نه م هه رموده یه به هیز ده کا، به لام له (شرح مسلم) دا هه رموده یی نه وانه یی به بین هیز داناهه، دیسان بزانه: بق ئیمه یی ناده میزاد ناپه سنده بچینه ناو نهو زوردهی وینهی - به پزلیتانه وه - تن دا داندرا وه، ههروه که له (نهایه) و (مغنی) دا هه رمویانه، به لام له (تحفة) دا لای حه پامی گرتوه.

وَيَجُوزُ مَا عَلَى أَرْضٍ وَبِسَاطٍ وَمِخْدَةٌ، وَمَقْطُوعُ الرَّأْسِ وَصُورَةُ شَجَرٍ، وَيَحْرُمُ تَصْوِيرُ حَيَوَانَ،
 (وَيَجُوزُ) دروسته له شویتنی ئه ویتانه ناماده ببی، که به شیوهی ریژلینان دانه ندراون:
 وهك (مَا عَلَى أَرْضٍ وَبِسَاطٍ وَمِخْدَةٌ) ئه ویتانهی سهر زهوی و پایه خو سهرینی خه وتنو
 ئه و جوره شتانهی زهلیل ده کرتین، چونکه ئه و جوره ویتانه دروستن به به لگی
 حدیسه کی (عائشة) ی پرابردو و حدیسه کی داماتوو.

هم (وَمَقْطُوعُ الرَّأْسِ) ویتنهی سهر لیکرایه وهش دروسته، ههروهها ئه و ویتنهیهش دروسته
 که لای خواره وهی به نه ندازه یه کی وهها لیکراوه ته وه: که به بی ئه و نه ندازه یه نازین،
 ههروهك له (تحفة) و (الشروانی) دا هه رموویانه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِسْتَأْذَنَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى
 النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: أَدْخُلْ. فَقَالَ: كَيْفَ أَدْخُلُ وَفِي بَيْتِكَ سِتْرٌ فِيهِ تَصَاوِيرٌ؟ فِيمَا أَنْ تَقْطَعُ رُءُوسَهَا
 أَوْ تُجْعَلَ بِسَاطًا يُوطَأُ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، پیغه مبه رﷺ به حه زه تی
 جو پرائیلی هه رموو: وهه ژوره وه. حه زه تی جو پرائیل علیه السلام هه رموو: چون بیته
 ژوره وه، له ژوره که تدا په رده یه که هه یه ویتنهی تی دانه؟ جا: یان ده بی سهری ویتنه کان
 لی بکرتته وه، یان په رده که بکرتته پایه خو به سهری بکون.

(وَصُورَةُ شَجَرٍ) ههروهها ویتنهی درهخت و گشت ئه و شتانهش دروسته که گیانله بهر نیه:
 وهك چیاو پوژو مانگ... هتد، ههروهها بوکوله و گشت ئه و ویتانهی کیژه کان یاری پی ده کن
 دروسته، چونکه حه زه تی (عائشة) له بهر چاوی پیغه مبه رﷺ یاری پی ده کردن، ههروهك
 له (صحیح مسلم) دا گیزدراوه ته وه، واته: تا کو بی په روره دره کردنی مال و مندال لی پرابین.

نینجا بزانه: تا نیره باسی هه لکرتنی ویتنه بوو، به لام (وَيَحْرُمُ تَصْوِيرُ حَيَوَانَ) دروست کردنی
 ویتنه ی گیانله بهر حه رامه له گونا هه گه وره کانه، ههروهك له (شرح مسلم) و (تحفة) دا
 هه رموویانه، پیغه مبه رﷺ ده هه رموو: ﴿إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوَّرُونَ﴾ رواه
 الشیخان، له هه مو که سیک که سزایه کی به هیزتره له پوژی قیامت ویتنه که ره کانه.

نینجا بزانه: جیاوازی نیه ویتنه که: له سهر دیوار دروست بکرتی، یان له سهر زهوی و جل و
 بهرگ، یان هه ر شتیکی تر که پوژی لیته ندری، به لام دروست کردنی ویتنه ی درهخت و چیاو
 هه ر شتیکی که گیانله بهر نه بی دروسته، ههروهها دروست کردنی ویتنه ی به بی سهر به
 بی نیوهی لای خواره وهش دروسته، ههروهك له (تحفة) و (الشروانی) دا هه رموویانه.

دیسان بزانه: له مه سه لهی ویتنه دانان و ویتنه کردندا جیاوازی نیه ویتنه که: سیبه ری هه بی
 وهك له بهر دو قوپو نایلون دروست کرابی- یان نه بیی: وهك له سهر کاغه زو دیوارو ئه و
 جوره شتانه دروست کرابی، ههروهك له (شرح مسلم) دا پوون کراوه ته وه.

به لام زو بهی زانایانی ئه م سهر ده مه ویتنه کرتنی به کامیرا به حه لال ده زانن، چونکه
 کامیرا یه که ویتنه که وه رده گرتی، نهك مرقفه که، والله أعلم.

وَلَا تَسْقُطُ إِجَابَةٌ بِصَوْمٍ، فَإِنْ شَقَّ عَلَى الدَّاعِي صَوْمٌ نَفَلَ فَالْفِطْرُ أَفْضَلُ، وَيَأْكُلُ الضَّيْفُ مِمَّا قَدَّمَ لَهُ بِلَا لَفْظٍ، وَلَا يَتَصَرَّفُ فِيهِ إِلَّا بِالْأَكْلِ، وَلَهُ أَخْذُ مَا يَعْلَمُ رِضَاهُ بِهِ، وَيَحِلُّ تَنْزُرُ سَكَّرٍ وَغَيْرِهِ فِي الْإِمْلَاقِ، وَلَا يُكْرَهُ فِي الْأَصْحَحِ، وَيَحِلُّ التَّقَاطُ، وَتَرْكُهُ أَوْلَى.

﴿ باسی چہند رہووشتیکی خواردن ﴾

(وَلَا تَسْقُطُ إِجَابَةٌ بِصَوْمٍ) وہ لامدانہ وہی زیافہ تی بوک گواستنہ وہ له سر دہ عوہ تکر اوہ که لاناجی به هوی پڑوو، پیٹہ مہر ﷺ دہ رموی: ﴿إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجِبْ، فَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيُصَلِّ وَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا فَلْيَطْعَمْ﴾ رواہ مسلم، ہر کاتیک یہ کیکتان دہ عوہ تکر، با بچیتہ دہ عوہ تکر، جا نہ گہر بہ پڑوو بو با دوعا بی زیافہ تکرہ کہ بکا، نہ گہر بہ پڑوو نہ بو با بخوا. (فَإِنْ شَقَّ عَلَى الدَّاعِي صَوْمٌ نَفَلَ) جا نہ گہر بہ پڑوو بیوئی سونہت نازاری زیافہ تکرہ کہی دہ دا، نہو کاتہ (فَالْفِطْرُ أَفْضَلُ) پڑووہ کہی بشکینئی خیرترہ، تا کو دلی زیافہ تکرہ کہ خوش بکا، بہ لام چہ پامہ پڑووئی واجب بشکینئی.

(وَيَأْكُلُ الضَّيْفُ مِمَّا قَدَّمَ لَهُ بِلَا لَفْظٍ) دروستہ: میوان لهو خواردنہ بخوا کہ له پیٹسی دانراوہ بی نہ وہی بہ زویان پیئی بلین: بخو. بہ لام نہ گہر چاوہ پروانی کہ سیکی تر دہ کرا، نہو کاتہ دروست نیہ بہ بیئینن بخوا.

(وَلَا يَتَصَرَّفُ فِيهِ إِلَّا بِالْأَكْلِ) دروست نیہ میوان جگہ له خواردن ہیچ دہ سکاریہ کی تر له خواردہ مہ نیہ کہ دا بکا: وہ ک فروشتن و بہ خشین و دہر خواردانی کہ سیکی تر، چونکہ خواردہ مہ نیہ کہ ملکی خوی نیہ، بہ لکو بہ قوتدان دہ بیٹہ ملکی خوی، بہ لام دروستہ: پاروو بی نہو کہ سہ بکا کہ له گہ ل دایہ، ہر وہ کہ له زوریہی سہ چاوہ کاندانہ فرموویانہ.

(وَلَهُ أَخْذُ مَا يَعْلَمُ رِضَاهُ بِهِ) بی میوان دروستہ: بہ بیئینن نہو جوڑہ شتہ له مالی خانہ خوی بیبا: کہ دہ زانی خانہ خوی کہ بہ بردنی پازیہ و پیئی ناخوش نیہ، جیاوازی نیہ شتہ کہ: پارہ بین، یان خواردہ مہ نی، ہر وہ ہا بی مروؤ دروستہ: بہ بیئینن کہ لوپہ لی دؤستی خوی بہ کار بیئنی و سواری و ولاغہ کہی بیئو و ہم خواردہ مہ نیہ کہی بخوا له گہ ل خویا بیباتہ وہ بی مالی خوی، ہم پارہ بردن و گشت دہ سکاریہ کانی تریشی بی دروستن بہو مہر جہی بزانی دؤستہ کہی پازیہ و پیئی ناخوش نیہ، ہر وہ کہ له (شرح مسلم) دا فرموویہ تی.

(وَيَحِلُّ تَنْزُرُ سَكَّرٍ وَغَيْرِهِ) حہ لالہ شہ کرو شتی تریش: وہ کو پارہ و جوالہ بہ بلاوی فرئی بدرئی (فِي الْإِمْلَاقِ) له مارہ برین و گشت دہ عوہ تہ کانی تردا (وَلَا يُكْرَهُ) نہو فرئی دانہی بہ بلاوی ناپہ سند نیہ (فِي الْأَصْحَحِ) له فرموودہی راستردا، بہ لکو نہ کرئی باشترہ، بہ لام وا باشترہ له دانیشگی مارہ بریندا شیرنایہ تی بہ ش بکری، ہر وہ کہ له (تحفة) دا فرموویہ تی (وَيَحِلُّ التَّقَاطُ) حہ لالہ شتہ فرئی دراوہ کہ ہل بگریتہ وہ، بہ لام (وَتَرْكُهُ أَوْلَى) وازی لیئینی باشترہ.

(کتابُ الْقَسْمِ وَالتَّشْوِزِ)

يَخْتَصُّ الْقَسْمُ بَرُوجَاتٍ، وَمَنْ بَاتَ عِنْدَ بَعْضِ نِسْوَتِهِ لَزِمَهُ عِنْدَ مَنْ بَقِيَ،

﴿پاشکوف﴾: سوننه ته پيش خواردن دهسته کانی بشواو له سهره تاي خواردن و خواردنه و هدا (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) بکا، جا نه گهر له سهره تادا له بیری چوو، با له کاتی خواردن و خواردنه و هدا بلی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ أَوْلَهُ وَآخِرُهُ﴾ رواه ابوداود بسند صحیح، نینجا له دوی خواردن و خواردنه و هدا بلی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ﴾ حدیث حسن رواه اصحاب السنن، نینجا دوعا بوق خانه خوږیه که بکاو بلی: ﴿أَفْطَرُ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ﴾ رواه ابوداود بسند صالح. هروه ها پیغه مبرک: ده فرموی: ﴿إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ وَإِذَا شَرِبَ فَلْيُشْرَبْ بِيَمِينِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ﴾ رواه مسلم، به دهستی راسته تان بخون و بخونه وه، چونکه شیطان به دهستی چپه یی ده خواو ده خوانه وه.

جا بزانه: هر پامه بی ده عوه تکرردن بوق خواردن برواته شوینی زیافه ته که، هم هر پامه ده عوه تکراره کهش به بی نیزنی زیافه تکراره که خه لکی تر له گال خوږیا بیا، هروه ها سوننه ته خاوه مال زور به خیره اتنی میوان بکاو ریژی لی بلی، نیتر بوق گشت که سیک ناپه سنده: پاروی گهره بکاو له سهر خواردن چلمو به لغهم هه لکه نی و قرپ بکاو دهستی خوږی بوه شینیتته ناو خواردنه که و له و لای قاپه که بخوا، به لکو له لای پیشه خوږی بخوا، مه گهر میوه ی جوراو جور ی تی دابی، نه و کاته ناپه سنده نیه له هر لایه که بخوا، نینجا که میوانه که ریژیت سوننه تی تا ده رگی خانوه که له گالی برپوا بوق خوا افیزی، نیتر چه ند ره ووشتیکی تریش ماون له بهر دریژی نه ماننوسین، نه وهنده شمان له (معنی) وه رگرتون.

﴿کتابُ الْقَسْمِ: پهرتوکی نوبه تی شهوی و (والتَّشْوِزِ) گوږپایه لئه بوونی ژن﴾

(يَخْتَصُّ الْقَسْمُ بَرُوجَاتٍ) واجب بوونی نوبه تی شهوی تایبه ته به دوو ژن و زیاتر، که واته: (وَمَنْ بَاتَ عِنْدَ بَعْضِ نِسْوَتِهِ) هر که سیک نه اندازه یه که له لای ژنیکی بمینیتته وه (لَزِمَهُ عِنْدَ مَنْ بَقِيَ) له سهری واجبه: به و نه اندازه یه ش له لای ژنه کانی تری بمینیتته وه، پیغه مبرک: ده فرموی: ﴿مَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ فَمَالَ إِلَى إِحْدَاهُمَا دُونَ الْأُخْرَى جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقُّهُ مَائِلٌ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، هر که سیک دوو ژنی هه بن و به تایبه تی پوی خوږی بداته یه کیکیان و نه بداته نه وه ی تریش، نه وه که له پوژی قیامت دیتته مهیدانی مه حشر لاته نیشته که ی خواره.

نینجا بزانه: یه کسانی ته نها له هاتوچ و مانه وه ی شهوی پوژی دا واجبه، به لام له خوږی بوستن و له جیماعکردن و له زه ته کانی تر دا یه کسانی واجب نیه؟ چونکه

وَلَوْ أَعْرَضَ عَنْهُنَّ أَوْ عَنِ الْوَاحِدَةِ لَمْ يَأْتُمْ، وَيُسْتَحَبُّ أَنْ لَا يُعْطَلَهُنَّ، وَتَسْتَحَقُّ الْقَسْمَ مَرِيضَةً وَرَتْقَاءَ وَحَائِضٌ وَنَفْسَاءُ، لَا نَاشِرَةَ، فَإِنْ لَمْ يَنْفَرِدْ بِمَسْكَنِ دَارٍ عَلَيْهِنَّ فِي بُيُوتِهِنَّ، وَإِنْ انْفَرَدَ فَلَا أَفْضَلَ الْمُضِيِّ إِلَيْهِنَّ، وَلَهُ دُعَاؤُهُنَّ،

خوشویستن و چه زویچونی جیماج له دسته لاتی پیاویدا نیه، بوی خوی گه وره ده فهرموئ: ﴿وَأَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُواهَا كَالْمُعَلَّقَةِ﴾ نئوه ناتوان له هموو پووئیکه وه دادپه روهی بکن له نئوان ژنه کاندان هه رچند زوریش هه ول بدنه، که وایو: هموو پووئ خوتان مه دهنه به کئیکیان و نه وی تریش به هه لو اسراوی وه ک بی میرد بهیئنه وه.

هه روه ها پیغه مبه رﷺ به یه کسانئ له لای ژنه کانی ده مایه وه ده فهرموئ: ﴿اللَّهُمَّ هَذَا قَسْمِي فِيمَا أَمْلِكُ، فَلَا تَلْمَنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ﴾ رواه أصحاب السنن بسند صالح، خویبه نه مه به شکردنی خومه که له ده سه لاتمدایه، خویبه لئیم مه گره له وهی له ده سه لاتی تو دایه وه له ده سه لاتی مندایه. واته: که به لاداجوونی دلئ پیاوه.

(وَلَوْ أَعْرَضَ عَنْهُنَّ) نه گه ر میرده که وازی له هموو ژنه کانی هیئاو له لای هیجیان نه ماوه (أَوْ عَنِ الْوَاحِدَةِ) یان وازی له تنه نا ژنه که هیئا له و حاله تی جگه له و ژنه هیج ژنیکی تری نه بئ، نه وه (لَمْ يَأْتُمْ) گونا هبار نابئ، به لام (وَيُسْتَحَبُّ أَنْ لَا يُعْطَلَهُنَّ) سوئنه ته: له کاری ژنو میرده یه تیان نه خا، واته: له لایان بمیئنته وه جیماجیشیان له گه ل بکا، تاکو داوئینپاکی گشت لایه ک پارئیزاو بئ، هه روه ها نه گه ر تاکه ژنیکی هه بو، سوئنه ته لای که م له چوار شه وان شه ویکی له لا بمیئنته وه، هم سوئنه ته ژنو میرد وئکرا له یه ک نوئندا بخه ون، هه روه که له زوری سهر چاوه کاندان فهرموویانه.

(وَتَسْتَحَقُّ الْقَسْمَ) مافی له لا مانه وهی هیه (مَرِيضَةً) ژنه نه خوشه که ی وه م (وَرَتْقَاءَ) نه م ژنه ی شوئنی جیماجی گه روه وه م (وَحَائِضٌ وَنَفْسَاءُ) چه یزدارو زه یسانی و پیره ژنو شیت، به و هه رجه ی له شیته که نه ترسئ (لَا نَاشِرَةَ) به لام ژنی ناشیزه: که له گوئپا یه لی میرده که ی ده رچوه، مافی له لا مانه وهی نیه: وه که به بی ئیزنی میرده که له مال بپواته ده روه، یان ده رگه له پووئ میرده که کلئیل بدا، یان پئگا نه دا ماچی بکا، یان جیماجی له گه ل بکا... هتد: که له (باسی بژئوه کان) دا پوون کراوه ته وه.

(فَإِنْ لَمْ يَنْفَرِدْ بِمَسْكَنِ) جا نه گه ر میرده که به تنه نا له شوئینکدا نیشته جئ نه بو، نه وه (دَارَ عَلَيْهِنَّ فِي بُيُوتِهِنَّ) واجیه: به سهر ژنه کانی دا بگه ری له ماله کانی خویاندا، به لام (وَإِنْ انْفَرَدَ) نه گه ر میرده که به تنه نا له شوئینکدا نیشته جئ بو، نه و کاته (فَالْأَفْضَلُ الْمُضِيُّ إِلَيْهِنَّ) وه ها خیرتره نه و بپواته لای ژنه کان، هم (وَلَهُ دُعَاؤُهُنَّ) بویشی سروسته: ژنه کان داوا بکا بو شوئنی نیشته جیوونی.

وَالْأَصْحُ تَحْرِيمُ ذَهَابِهِ إِلَى بَعْضٍ وَدُعَاءُ بَعْضٍ إِلَّا لِعَرَضٍ: كَقُرْبِ مَسْكَنِ مَنْ مَضَى إِلَيْهَا
 أَوْ خَوْفِ عَلَيْهَا، وَيَحْرُمُ أَنْ يُقِيمَ بِمَسْكَنِ وَاحِدَةٍ وَيَدْعُوهُنَّ إِلَيْهِ، وَأَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ
 ضَرَّتَيْنِ فِي مَسْكَنِ إِلَّا بِرِضَاهُمَا، وَلَهُ أَنْ يُرْتَّبَ الْقَسْمَ عَلَى لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ قَبْلَهَا أَوْ بَعْدَهَا،
 وَالْأَصْلُ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ تَبَعٌ، فَإِنْ عَمِلَ لَيْلًا وَسَكَنَ نَهَارًا كَحَارِسٍ فَعَكْسُهُ،

به لام (وَالْأَصْحُ) به فرموده‌ی راست: (تَحْرِيمُ ذَهَابِهِ إِلَى بَعْضٍ وَدُعَاءُ بَعْضٍ) حرّامه: بیرواته لای هندیکیان و هندیکیشیان داوا بکا بق شویتته کی خوی (إِلَّا لِعَرَضٍ) تهنه له بهر مه به سستیکی ناشکرا نه بنی (كَقُرْبِ مَسْكَنِ مَنْ مَضَى إِلَيْهَا) وهك مالی نهو ژنه‌ی ده‌پواته لای نزیک بنی و نه‌وه‌کی تریش نوور بنی (أَوْ خَوْفِ عَلَيْهَا) یان مه ترسییک له سهر نه‌مه هه‌بنی: وهك گه‌نج بنی، یان نذر جوان بنی و نه‌وه‌کی ترا و نه‌بنی، واته: عوزریکی ناشکرای به ده‌سته‌وه بنی: تاکو لی‌ی ده‌رنه‌که‌وی بیوی خوی به تاییه‌تی ده‌داته نه‌م ژنه.

(وَيَحْرُمُ أَنْ يُقِيمَ بِمَسْكَنِ وَاحِدَةٍ) حرّامه می‌رده‌که له مالی ژنیکی بمینیتته‌وهو (وَيَدْعُوهُنَّ إِلَيْهِ) ژنه‌کانی تریشی داوا بکا بق مالی نه‌م ژنه‌ی به بی‌په‌زامه‌ندی هه‌موویان، چونکه هاتن بق مالی هه‌وی له سهر دل‌ی هه‌وی نذر گرانه، جیاوازی نیه ماله‌که: ملکی هه‌وی‌یه‌که بنی، یان نا، به لام به په‌زامه‌ندی هه‌موویان دروسته.

(وَأَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ ضَرَّتَيْنِ فِي مَسْكَنِ) دوو هه‌وی، یان زیاتر ویکرا کز بکاته‌وه له یه‌ک مالدا (إِلَّا بِرِضَاهُمَا) تهنه به په‌زامه‌ندی هه‌موو هه‌وی‌یه‌کان دروسته، به لام له دوی پازی‌بوونیش بویان دروسته په‌شیمان ببنه‌وه.

ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر یه‌ک خانوو بکاته دوو به‌شو و هر به‌شیک ناوده‌ستخانه و سهر شو‌رگه‌و چیشتخانه و په‌یزه‌و سهربان و ناوی سهر به‌خوی هه‌بنی، نه‌و کاته بوی دروسته: هر یه‌که‌یان له به‌شیکدا نیشته‌جی بکا، هر چند پازیش نه‌بن.

دیشان بزانه: نا‌په‌سنده به ناماده‌بوونی ژنیکی جیماع له‌گه‌ل ژنه‌کی‌تری بکا، به‌لکو نه‌گه‌ر ژنه‌کان عه‌وپه‌تی به‌کتری ببینن نه‌و کاته حرّامه، هه‌روه‌ک له زوری‌یه‌ی سهر‌چاوه‌کاندا نه‌و مه‌سه‌لانه پیون کراونه‌وه.

(وَلَهُ) بق می‌رده‌که دروسته (أَنْ يُرْتَّبَ الْقَسْمَ) توبه‌تی نیوان ژنه‌کان دابمه‌زرتینی (عَلَى لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ قَبْلَهَا أَوْ بَعْدَهَا) له سهر شه‌ویک و پورژتک: جا روژه‌که له پیشدا بنی، یان له دودا بنی (وَالْأَصْلُ اللَّيْلُ) بنچینه‌ی توبه‌ته‌که شه‌وه (وَالنَّهَارُ تَبَعٌ) پورژیش پابه‌ندی شه‌وه‌که‌یه، به لام (فَإِنْ عَمِلَ لَيْلًا وَسَكَنَ نَهَارًا) نه‌گه‌ر می‌رده‌که شه‌وی نیوش و کاری ده‌کردو به روژتی ده‌حساوه‌و کاری نه‌ده‌کرد (كَحَارِسٍ) وهك پاسه‌وان، نه‌وه (فَعَكْسُهُ) به پیچه‌وانه‌که‌یه‌تی، واته: روژ ده‌بیته بنچینه‌ی توبه‌ته‌کی و شه‌ویش ده‌بیته پابه‌ندی پورژه‌کی.

وَلَيْسَ لِلأَوَّلِ دُخُولٌ فِي تَوْبَةٍ عَلَى أُخْرَى لَيْلًا إِلَّا لِضُرُورَةٍ كَمَرَضِهَا الْمَخُوفِ، وَحِينَئِذٍ إِنْ طَالَ مُكْتَنُهُ قَضَى وَإِلَّا فَلَا، وَلَهُ الدُّخُولُ نَهَارًا لَوْضِعَ مَتَاعٌ وَتَخَوُّهُ وَيَتَبَقَّى أَنْ لَا يَطُولَ مُكْتَنُهُ، وَالصَّحِيحُ أَنَّهُ لَا يَقْضَى إِذَا دَخَلَ لِحَاجَةٍ وَأَنْ لَهُ مَا سِوَى وَطْءٍ مِنْ اسْتِمْتَاعٍ، وَأَنَّهُ يَقْضَى إِنْ دَخَلَ بِلَا سَبَبٍ، وَلَا تَجِبُ تَسْوِيَةٌ فِي الإِقَامَةِ نَهَارًا،

(وَلَيْسَ لِلأَوَّلِ) ئەو مێردەى بنچینەى تۆبەتەكەى شەو، بۆى دروست نیه (دُخُولٌ فِي تَوْبَةٍ) عَلَى أُخْرَى لَيْلًا) لە تۆبەتى ژنێكدا شەوێى بچیتە لای ژنێكى تر (إِلَّا لِضُرُورَةٍ) تەنھا لە بەر ناچارى دروستە (كَمَرَضِهَا الْمَخُوفِ) وەك ژنەكەى تر نەخۆش بێت وە ترسى مردنى ئى بكرى، یان بە ئازارى مندالبونەو، یان كاتى نەزواتان بێ، ئینجا (وَحِينَئِذٍ) ھەركاتێك بە ھۆى ناچارى بە شەوێى چوو لە لای ژنەكەى تر (إِنْ طَالَ مُكْتَنُهُ) ئەگەر بەگۆڕى ھە عادتە ماوەیەكى درێژ لە لای ماوە، ئەو (قَضَى) واجبە لە تۆبەتى ئەو ژنە بۆ ژنەكەى خاوەن تۆبەت ئەو ماوەیە قەزا بکاتەو (وَإِلَّا) بەلام ئەگەر نۆز نەماوە (فَلَا) واجب نیه قەزای بکاتەو.

(وَلَهُ الدُّخُولُ نَهَارًا) بۆ مێردەكە دروستە: لە تۆبەتى ژنێك پۆژى بپواتە لای ژنەكانى تر (لَوْضِعَ مَتَاعٍ) بۆ دانانى، یان مێنانى كەلوپەلێك (وَتَخَوُّهُ) شتى وەھا: وەك تەسلىمكردنى بژێو و خواردنەنێترو ھەوال و ھەرگرتن، بە بەلگەى ھەدىسەكەى داھاتوو، بەلام (وَيَتَبَقَّى أَنْ لَا يَطُولَ مُكْتَنُهُ) پێویستە مانەوى لە لای ژنەكەى تر درێژ نەبێ، ئینجا (وَالصَّحِيحُ) بە ھەرموودەى راست: (أَنَّهُ لَا يَقْضَى إِذَا دَخَلَ لِحَاجَةٍ) ئەگەر پۆژى بۆ پێویستى بە ماوەیەك چوو لە لای ژنەكەى تر، واجب نیه ئەو ماوەیە بۆ خاوەن تۆبەتەكە قەزابکاتەو، ھەر چەند ماوەیەكى درێژیش ما بێتەو.

(و) ھەر بە ھەرموودەى راست: (أَنْ لَهُ) ئەو مێردەى پۆژى دەچیتە لای ژنەكانى ترى بۆى دروستە: (مَا سِوَى وَطْءٍ مِنْ اسْتِمْتَاعٍ) جگە لە جیماەكردن گشت لەزەتێكى تر لە ژنەكەى ھەریگرتن ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَطُوفُ عَلَيْنَا جَمِيعًا فَيَدْتُو مِنْ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْ غَيْرِ مَسِيحٍ حَتَّى يَبْلُغَ النَّبِيَّ هُوَ يَوْمَهَا فَيَبِيتُ عِنْدَهَا﴾ ھەدىس صحیح رواھ أبوداود، پێنھەم بەر پۆژى بە سەر ھەموو ژنەكانى دا دەسوپاوەو لە گشت ژنێكى نزیک دەبۆو بۆ لەزەت و ھەرگرتن بە بێ جیماەكردن، تا دەگەشتە لای ئەو ژنەى تۆبەتەى و شەوێى لە لای ئەویان دەماوە.

(وَأَنَّهُ يَقْضَى) ھەر بە ھەرموودەى راستەر واجبە: بۆ خاوەن تۆبەتەكە قەزا بکاتەو (إِنْ دَخَلَ بِلَا سَبَبٍ) ئەگەر بە بێ ھێچ ھۆیەك پۆژى چو بێتە لای ژنەكەى تر و ماوەیەكى درێژ ما بێتەو (وَلَا تَجِبُ تَسْوِيَةٌ فِي الإِقَامَةِ نَهَارًا) واجب نیه یەكسانی بکا لە نێوان ژنەكانى دا لە مانەوى پۆژى دا، بەلكو تەنھا لە مانەوى شەوێى دا یەكسانی واجبە.

وَأَقْلُ نُوبٍ الْقَسْمِ لَيْلَةً وَهُوَ أَفْضَلُ، وَيَجُوزُ ثَلَاثًا، لَا زِيَادَةَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَالصَّحِيحُ
 وَجُوبُ قُرْعَةٍ لِلْإِبْتِدَاءِ، وَقِيلَ يَتَّخِيرُ، وَلَا يُفْضَلُ فِي قَدْرِ نُوبَةٍ لَكِنْ لِحُرَّةٍ مِثْلًا أُمَّةً،
 وَتَخْتَصُّ بِكَرٍّ جَدِيدَةٍ عِنْدَ زَفَافٍ بِسَبْعِ بِلَا قَضَاءٍ وَثِيْبٍ بِثَلَاثِ،

(وَأَقْلُ نُوبٍ الْقَسْمِ لَيْلَةً) لای که می توبه تہ کانئ مانہ وہ: شہوئکہ لہ لای ہر ژئیک، جا نہ گہر
 شہوی کار بکا، نہو کاتہ ہؤژئیکہ، واتہ: کہ متر دروست نیہ (وہو افضل) توبہ تی شہوئک
 خیرترہ لہ زیاتر، تا کو زو زو ژئہ کانئ بہ سہر بکاتہ وہ، ہہ روہک پیغہ مہر ﷺ وای دہ کرد،
 بہ لام (وَجُوبُ ثَلَاثًا) سئ شہو سئ شہویش و نوو شہو نوو شہویش دروستہ (لَا زِيَادَةَ) بہ لام
 لہ سئ شہوان زیاتر دروست نیہ، بہ بی پڑہ زامہندی ژئہ کانئ (عَلَى الْمَذْهَبِ) لہ سہر
 فہرموودہی راستی مہ زہب، ہہرچہ ند ژئہ کانئش لہ چہ ند شارئکی لئک دوور بن.

بہ لام لہ لای نیعام (مالک) و (امام الحرمین) نہو ژئہی لہ شوئتی میردہ کہ دا نیشتہ چئ نہ بین
 مافی توبہ تی نیہ، ہہ روہک لہ (البجری) دا فہرموویہ تی، ہہ روہا نہ گہر ژئہ کان پازی بن
 نہو کاتہ ش زیاتر لہ سئ شہوان دروستہ، ہہ روہک لہ (مغنی) دا فہرموویہ تی.

(وَالصَّحِيحُ وَجُوبُ قُرْعَةٍ لِلْإِبْتِدَاءِ) بہ فہرموودہی راست: بق دہست پیگردنی توبہ ت پشکہ
 کردن لہ نیوان ژئہ کانئ دا واجبہ، جا ناوی کامہ یان دہرچو، لہ وئ پڑہ دہست پی دہکا، جا
 نہ گہر لہ دوو ژن زیاتر بون، نہو کاتہ بق نہوانی تریش پشکہ دہکا، تا توبہ تہکہ تہ واو
 دہ بین، ئینجا لہ سہر نہو پیزہ بہردہ وام دہ بین، بہ لام نہ گہر ژئہ کان پازی بن لہ ژئیکہ وہ
 دہست پی بکا، نہو کاتہ پشکہ واجب نیہ (وَقِيلَ يَتَّخِيرُ) لہ فہرموودہیہ کی بی ہئزدا: بہ
 خوی سہر پشکہ: لہ ہر کامہ یانہ وہ دہست پی بکا، بوی دروستہ.

(وَلَا يُفْضَلُ فِي قَدْرِ نُوبَةٍ) چہ رامہ و نا بیئ نہ ندازہی توبہ تی ژئیک لہ نہ ندازہی توبہ تی
 ژئیکی تر زیاتر بکا: وہک شہوئک لہ لای یہ کئیک، دوو شہو، یان زیاتر لہ لای یہ کئیکی تر
 بمینئتہ وہ (لَكِنْ لِحُرَّةٍ مِثْلًا أُمَّةً) بہ لام ژئیکی ئازاد دووہندی ژئیکی کویلہ مافی لہ لا
 مانہ وہی ہہ یہ.

(وَتَخْتَصُّ بِكَرٍّ جَدِيدَةٍ عِنْدَ زَفَافٍ) نہ گہر ژئیکی نوئی کچی بہ سہر ژئہ کونہ کہ ی دا ہئنا،
 واجبہ کچہ کہ تاییہ تی (بِسَبْعِ بِلَا قَضَاءٍ) بہ لہ لا مانہ وہی حہفت شہوی بہ دوا ی یہ کتردا
 بہ بی قہ زاکردنہ وہ (وَتِيْبٍ بِثَلَاثِ) ژئی نوئی بیوہ ژئیش واجبہ تاییہ تی بہ سئ شہوی بہ
 دوا ی یہ کتردا بہ بی قہ زاکردنہ وہ ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيْبِ
 أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا ثُمَّ قَسَمَ، وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيْبَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ قَسَمَ﴾ رواہ الشیخان، برپاری
 پیغہ مہر ﷺ نہو ہایہ: ہہر کاتئک پیوا کچئک بہ سہر ژئہ کونہ کہ ی دا بیئنی حہفت شہوان لہ
 لای دہمئئتہ وہ، ئینجا دہست بہ توبہ ت دہکا، وہ ہہر کاتئک بیوہ ژن بیئنی سئ شہوان لہ
 لای دہمئئتہ وہ، ئینجا دہست بہ توبہ ت دہکا.

وَيُسْنُ تَخْيِيرُهَا بَيْنَ ثَلَاثَ بِلَاءَ قَضَاءٍ وَسَبْعَ بَقْضَاءٍ، وَمَنْ سَافَرَتْ وَحَدَّهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَنَاشِرَةٌ، وَيَاذَنُ لِعَرَضِهِ يَقْضِي لَهَا، وَلِعَرَضِهَا لَا فِي الْجَدِيدِ، وَمَنْ سَافَرَ لثِقَلِ حَرْمٍ أَنْ يَسْتَصْحَبَ بَعْضُهُنَّ،

(وَيُسْنُ تَخْيِيرُهَا) سوننته: میزده که بیوه زنه نوییه که بکاته سهریشک (بَيْنَ ثَلَاثِ بِلَاءِ قَضَاءٍ وَسَبْعِ بَقْضَاءٍ) له نیوان سئی شوی بی قه زاکردنه وه و حفت شوی به قه زاکردنه وه بق زنه کاتی تر: بق هر ژنیک حفت شهو، چونکه پیغمبر ﷺ (أم سلمه) ی ژنی خوی شهوا کرده سهریشک، هر وه که له (صحيح مسلم) دا گیزدراوه ته و.

به لام نه گهر له حفت شهوان زیاتر له لای ژنه کچه که مایه وه، شه کاته واجبه: ته نها زیاده که قه زاکاته وه، نه که حفته که ش، هر وه که له ژوبه یی سهرچاوه کانداهرموویانه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: ناپه سندھ: دوو ژن ویکرا بق خوی بگو یزیته وه، جا نه گهر دوو ژنی ویکرا گواستنه وه، شه کاته واجبه: پشکه له نیوانیاندایا، جا کامه یی ناوی دهرچو، واجبه: حفت شه وه که ی کچ به ته واوی، یان سئی شه وه که ی بیوه ژن به ته واوی له لای بمیئیته وه، نینجا له لای شه وه که ی تریش حفت، یان سئی شه وه ده میئیته وه، به لام نه گهر یه کیکی پیش شه تر گواستنه وه، شه کاته مافی پیشکه وتوه که ته واو ده کا، نینجا ده ست به دواکه وتوه که ده کا.

نینجا بزانه: نه گهر حفت شه وه که، یان سئی شه وه که به دوا یی یه کتری دا نه بن، شه وه دروست نابنو واجبه له سهره تاوه ده ست پی بکاته وه، نینجا که به دوا یی یه کتری دا ته واوی کردن، له توبه تی ژنه نوییه که شه وه دروست نه بووه کان بق ژنه کانی تر قه زاکاته وه، هر وه که له ژوبه یی سهر چاوه کانداه پوون کراوه ته وه.

(وَمَنْ سَافَرَتْ وَحَدَّهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ) هر ژنیک به ته نها بی نیزنی میزده که ی بپواته سهر (فَنَاشِرَةٌ) شه وه (نَاشِرَةٌ) یه، واته: له گو یزایه لی میزده که ی بق کاریکی میزده که ی بپواته سهر، شه وه (وَيَاذَنُ لِعَرَضِهِ) هر ژنیک به نیزنی میزده که ی بق کاریکی میزده که ی بپواته سهر، شه وه مافی توبه تی هیه، که وا بو: (يَقْضِي لَهَا) میزده که ماوه ی سهره که ی بق قه زاکاته وه، به لام (وَلِعَرَضِهَا) نه گهر ژنه که به نیزنی میزده که ی بق کاریکی خوی بپواته سهر: وه بق حج کردن و سهر دانی که سیک، شه وه (لَا بؤی قه زاکاته وه (فِي الْجَدِيدِ) له سهر مووده ی نوی دا، چونکه نیزنی میزده که ته نها تاوانه که له سهر ژنه که لاده با.

(وَمَنْ سَافَرَ لثِقَلِ حَرْمٍ) هر که سیک به مه به سستی مالگواستنه وه له شوینیک بپواته شوینیک تر (حَرْمٍ أَنْ يَسْتَصْحَبَ بَعْضُهُنَّ) هر چه مه ندیک له ژنه کانی له گهل خویا بباو هه ندیکیشیان نه با، هر وه ها هر چه مه: هه موو ژنه کانشی به جی بهیلی نه گهر رازی نه بن؟ چونکه

وَفِي سَائِرِ الْأَسْفَارِ الطَّوِيلَةِ - وَكَذَا الْقَصِيرَةِ فِي الْأَصْحَحِ - يَسْتَصْحَبُ بَعْضُهُنَّ بَقْرَعَةَ، وَلَا يَقْضِي مُدَّةَ سَفَرِهِ، فَإِنْ وَصَلَ الْمَقْصِدَ وَصَارَ مُقِيمًا قَضَى مُدَّةَ الْإِقَامَةِ لَا الرَّجُوعِ فِي الْأَصْحَحِ، وَمَنْ وَهَبَتْ حَقَّهَا لَمْ يَلْزَمِ الزَّوْجَ الرُّضَا، فَإِنْ رَضِيَ وَوَهَبَتْ لِمُعَيَّنَةٍ بَاتَ عِنْدَهَا لَيْلَتَيْهِمَا،

به و به جن هيشتنه تهماي جيماعكرديان له و ميرده دهرئ، ههروه له زوريه سرچاوه كاندا فرمويانه، نهوش و دهگه يه نه لم مهسه له يه دا: جياوازي تهنا ژنيك نو ژنو زياتر نيه، كه وابو: واجبه: يان گشتيان له گه ل خويا بيا، يان ته لاقيان بدا، ههروه له (مغني) دا فرموييه تي.

(وَفِي سَائِرِ الْأَسْفَارِ الطَّوِيلَةِ) له گشت سه فوره دريژه كانى تر دا: كه به مه به ستي هاتنه وه بپروانه سه فوره (وَكَذَا الْقَصِيرَةَ فِي الْأَصْحَحِ) ههروه ها له سه فوره كورته كانيشدا (يَسْتَصْحَبُ بَعْضُهُنَّ بَقْرَعَةَ) بوي دروسته: ژنيك، يان زياتر له گه ل خويا بيا به پشكه كردن له نيوانياندا ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ سَفْرًا أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ﴾ رواه الشيخان، ههركاتيک پيغه مبه رﷺ ويستباي بپروانه سه فوره، پشكه ي له نيوان ژنه كانى دا ده كرد، جا كامه يان پشكه ي دهرچويا نه ويانى له گه ل خويا دهربرد. به لاه نه گه ر ژنه كان پازي بن ژنيكي دياركراو له گه ل خويا بيا، نه و كاته پشكه واجب نيه و گونا هباريش نابي.

(و) ههركاتيک به پشكه ژنيكي له گه ل خويا برده سه فوره (لَا يَقْضِي مُدَّةَ سَفَرِهِ) ماوه ي سه فوره كه بؤ ژنه كانى ماله وه قهزا ناكاته وه، به لاه (فَإِنْ وَصَلَ الْمَقْصِدَ وَصَارَ مُقِيمًا) نه گه ر گه يشته شويى مه به ستو به نيته ي مانه وه ي چوار پوژان، يان زياتر له ويى مايه وه، نه و كاته (قَضَى مُدَّةَ الْإِقَامَةِ) ماوه ي مانه وه كه بؤ ژنه كانى ماله وه قهزا ده كاته وه، به لاه نه گه ر نيته ي مانه وه ي نه بو، به لكو چاوه پروانى پيگه اتنى كارنيكي ده كرد، نه و كاته تا ماوه ي هه ژده پوژان چاوه پوشي ي لاده كرىو زياتر له هه ژده پوژده كه ش واجبه: قهزا بكاته وه، ههروه ها نه گه ر له ماوه ي مانه وه كه دا خوي له ژنه كه جيا بكاته وه و نه چيته لاي، نه و كاته ش قهزا ناكاته وه، ههروه كه له (تحفة) دا پوون كراوه ته وه (لَا الرَّجُوعِ فِي الْأَصْحَحِ) ماوه ي گه پانه وش له سه فوره قهزا ناكاته وه، له فرموده ي راستتر دا.

(وَمَنْ وَهَبَتْ حَقَّهَا) ههركاتيک مافى توبه ته كه ي به خشى يه هه ويى يه كه ي خوي، نه وه دروسته، به لاه (لَمْ يَلْزَمِ الزَّوْجَ الرُّضَا) له سهر ميرده كه واجب نيه پازي بيى (فَإِنْ رَضِيَ) جا نه گه ر ميرده كه پازي بوو (وَوَهَبَتْ لِمُعَيَّنَةٍ) هه ويى يه كه ش مافى توبه ته كه ي خوي به خشى يه هه ويى يه كه ي دياركراو، نه وه (بَاتَ عِنْدَهَا لَيْلَتَيْهِمَا) ميرده كه دوو شه وه كه ي

وَقِيلَ يَا إِلَهُمَّ، أَوْ لَهْنٌ سَوِيٌّ، أَوْ لَهُ فَلَهُ التَّخْصِيصُ، وَقِيلَ يُسَوِيٌّ.
(فَصْلٌ) ظَهَرَتْ أَمَارَاتُ نُشُوزِهَا وَعَظْمًا

هر دو رویان له لای پیته خشراوه که ده مینیتته وه ﴿عن عائشة رضی الله عنها: أن سودةً وهبت يومها لعائشة، فكان النبي ﷺ يقسم لها يومها ويوم سودة﴾ رواه الشيخان، که (سودة) پیر بوو، توبه تی خوی به خشیه (عائشة)، جا پیغه مبره ۱۰۰۰ دو وشو له لای (عائشة) ده مایه وه: توبه تی خوی و توبه تی (سودة).

جا بزانه: هر شه ویک له توبه تی خوی دا له لای ده مینیتته وه (وَقِيلَ يَا إِلَهُمَّ) له فهرمووده یه کی بی هیژدا: به نوای یه کتردا له لای ده مینیتته وه. (أَوْ لَهْنٌ) یان نه گهر ژنیک مافی توبه ته کی خوی به خشیه هم موژنه کانی تر، یان گوتی: مافی توبه ته که م ناوی، نه و کاته (سوی) واجبه: میژده که به یه کسانی له لای نه وانی تر بمینیتته وه (أَوْ لَهُ) یان ژنیک مافی توبه ته کی خوی به خشیه میژده که ی، نه و کاته (فَلَهُ التَّخْصِيصُ) بوی روسته: له توبه ته که دا به تاییه تی له لای ژنیک بمینیتته وه (وَقِيلَ يُسَوِيٌّ) له فهرمووده یه کی بی هیژدا: واجبه: به یه کسانی له لای هم موژنه وانی تر بمینیتته وه.

ئینجا بزانه: بۆ ژنه به خشه ره که روسته: هر کاتیک حه ز بکا له به خشینه کی په شیمان بییته وه، به لام نه گهر ژنه به خشه ره که مرد، یان ته لاق درا، یان (ناشزه) بوو، نه و کاته پیته خشراوه که مافه به خشراوه کی له ده ست ده چی، هر وه که له (مغنی) و حاشیه کانی (تحفة) دا پروون کراوه ته وه.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي نَاكُوْكَى نِيْوَانِ ژَن وَمِيْرِدُ﴾

(ظَهَرَتْ أَمَارَاتُ نُشُوزِهَا) هر کاتیک نیشانه کانی (ناشزه) بوونی ژنه که به ده رکه و تن: وه که به په قی وه لامی بداته وه، یان پرووگرژ بئ، یان لووت له و لای بکا به بئ عوزرکی شهرعی، پیشداز نه و په ووشتانه ی نه بوبی (وَعَظْمًا) سوننه ته میژده که ناموژگاری ی بکا و دوا پوژی په شی لیکیجا بوونه وه ی له دونیادا بۆ پروون بکاته وه و هم له سزای پوژی قیامه تیش به ناگری دۆزه خو به م حه دیسه بیترسینئ: که پیغه مبره ۱۰۰۰ ده فهرموی: ﴿إِذَا دَعَا الرَّجُلُ إِمْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ أَنْ تَجِيَّ لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ﴾ رواه الشيخان، هر کاتیک میژد داوای سه رجی بی له ژنه کی بکا و ژنه که ش نه چیته لای، نه وه مه لانیکه له عنه تی لیژده کن تا ده گاته به یانی.

خوای گوره ده فهرموی: ﴿وَاللَّيْتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُمْ فَعِظُوهُمْ وَانْجِرُوهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرُبُوهُمْ فَإِنَّ أَطْعَمَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلاً﴾ نه و ژنانه ی له ناشیزه بوونیان ده ترسن ناموژگاریان بکن، جا نه گهر ناموژگاریان وه رنه گرت و ناشیزه بون، نه و کاته چیگی

بِلاَ هَجْرٍ، فَإِنْ تُحَقِّقْ نُشُورٌ وَلَمْ يَتَكَرَّرْ وَعَظَ وَهَجَرَ فِي الْمَضْجَعِ وَلَا يَضْرِبُ فِي الْأَظْهَرِ، قُلْتُ: الْأَظْهَرُ يَضْرِبُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. فَإِنْ تَكَرَّرَ ضَرْبٌ، فَلَوْ مَنَعَهَا حَقًّا كَقَسْمٍ وَتَفَقَّهَ الزَّمَةُ الْقَاضِي تَوْفِيَّتُهُ، فَإِنْ أَسَاءَ خُلُقَهُ وَأَذَاهَا بِلاَ سَبَبٍ نَهَاهُ، فَإِنْ عَادَ عَزْرَهُ،

خه وتنیان له گه لَ جیا بکه نه وه، جا نه گه ر سووږ بون له سر ناشیزه بوون، نه و کاته لئیان ده ن، جا نه گه ر گوږیاپه لئى نئوه بون هیچ پښکایه کی تر له دئی نه وان داوا مه که ن.

(بِلاَ هَجْرٍ) به لَام جیکای خه وتنی لَ جیا ناکاته وه و لَ نَ نادا، به لکو (فَإِنْ تُحَقِّقْ نُشُورٌ وَلَمْ يَتَكَرَّرْ) نه گه ر ناشیزه بوونه که ی به راستی هاته جئ و دووباره ش نه بئوه، نه و کاته (وَعَظَ وَهَجَرَ فِي الْمَضْجَعِ) ناموژگاری ده کاو جیکای خه وتنیشى لَ جیا ده کاته وه و جیما عیشی له گه لَ ناکا، به لَام دروست نیه قسه ی له گه لَ نه کا، هم (وَلَا يَضْرِبُ فِي الْأَظْهَرِ) لَ نَ نادا (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) دفرموی (الْأَظْهَرُ يَضْرِبُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به فرموده ی به هیژتر: دروسته لَ نَ بدها، به و مرجه نازا وه و دوژمنایه تی پوو نه داو لیدانه که ش سوودی هه بئ، نه گینا: لَ نَ نادا.

هه روه ها (فَإِنْ تَكَرَّرَ) نه گه ر ناشیزه بوونه که ی دووباره بئوه، نه و کاته (ضَرْبٌ) دروسته لَ نَ بدها، به به لگه ی نایه ته که، به لَام دروست نیه لیدانئکی وه ها: که خوئنی لَ بیئنی، یان شوئنیئکی بشکئنی، یان په ش وشینی بکا، هم دروست نیه له ده م وچا و وشوئنه به ترسه کانئشی بدها، به لکو و باشته له لیدانه که لَ نَ بیورئ، هه روه که له زؤیه ی سه رچا وه کاند ا فرموویانه.

ئینجا بزانه: خوی گه وره ده فرموی ﴿وَأَلْهَنَ مِثْلَ الَّذِي عَلَيْهِنَ بِالْمَعْرُوفِ وَاللرَّجَالِ عَلَيْهِنَ دَرَجَةٌ﴾ ژنه کان مافیان له سر میرده کانیا ن هیه، وه که نه و مافه ی میرده کان له سر ژنه کانیا ن هیه به گوږیه ی شهرع، به لَام پیاوه کان پله یه که زیاتر مافیان له سر ژنه کان هیه. که و ابو: (فَلَوْ مَنَعَهَا حَقًّا) نه گه ر میرده که مافئکی له ژنه که قه ده غه کرد (كَقَسْمٍ وَتَفَقَّهَ) وه که توبه تی شه وئو بژئوی پوژانه، نه وه (الزَّمَةُ الْقَاضِي تَوْفِيَّتُهُ) قازی له سر میرده که واجبى ده کا مافه که به ته وای بدها نه که ی.

(فَإِنْ أَسَاءَ خُلُقَهُ وَأَذَاهَا بِلاَ سَبَبٍ) جا نه گه ر میرده که خولقی له گه لَ ژنه که ی خراپ بوو و به بئ هیچ هؤیه که ژنه که ی نازار ده دا، نه و کاته (نَهَاهُ) قازی پئى ده لئى: وانه کا، ئینجا (فَإِنْ عَادَ) نه گه ر دووباره به بئ هیچ هؤیه که - گه پاره سر سزادانی ژنه که ی، نه و کاته (عَزْرَهُ) قازی ته مبنئى ده کا: به بؤچوونئ خؤی.

به لَام نه وه ش بزانه: میرده که بؤی دروسته: ژنه که ی قه ده غه بکا له سه ردانی دایکو باوک، هه رچند نه خؤشیش بن، به لکو بؤی دروسته له چوونه سر جه نازه که شیان قه ده غه ی بکا، به لَام و باشته نه وها نه کا، هه روه که له (مغنی) دا فرموویه تی.

وَإِنْ قَالَ كُلُّ: إِنَّ صَاحِبَهُ مُتَعَدِّ. تَعَرَّفَ الْقَاضِي الْحَالِ بِثِقَةٍ يَخْبِرُهُمَا وَمَنَعَ الظَّالِمَ، فَإِنْ اشْتَدَّ الشَّقَاقُ بَعَثَ حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا،

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه‌گەر می‌رده‌که سته‌می له ژنه‌کی نه‌ده‌کرد، به‌لام پی‌ئی ناخۆش بوو له‌گه‌لی بعمینتته‌وه له‌ به‌ر نه‌خۆشی، یان پیری، یان هر شتیکی‌تر، نه‌وه می‌رده‌که هیچی له‌ سه‌رنیه، به‌لام بۆ ژنه‌که وه‌ها سوننه‌ته: دلی می‌رده‌که‌ی پابگری واز له‌ مه‌ندیك مافی‌خۆی بی‌ئنی، هه‌روه‌ك له‌ حه‌دیه‌سه‌که‌ی باسه‌که‌ی پاپربوودا حه‌ززه‌تی (سو‌ده) وازی له‌ تۆبه‌تی‌خۆی هینا بۆ حه‌ززه‌تی (عائشه‌)و، له‌ (نهایه‌)و (مغنی)دا پوون کراوه‌ته‌وه . هه‌م ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فِي تَفْسِيرِ قَوْلِهِ تَعَالَى: (وَإِنْ امْرَأَةٌ خَالَتْ مِنْ بَعْضِ نَشْوَرٍ أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ). قَالَتْ: هِيَ الْمَرْأَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لَا يَسْتَكْبِرُ مِنْهَا فَيُرِيدُ طَلَاقَهَا وَزَوَاجَ غَيْرِهَا، فَقَوْلُ لَهُ: أَمْسِكِي وَلَا تَطْلُقِي لَمْ تَزُوجِي غَيْرِي فَأَنْتَ فِي حِلٍّ مِنَ الثَّفَقَةِ وَالْقِسْمَةِ لِي﴾ رواه البخاري، واده‌بی می‌رد دلی بۆ ژنه‌کی ناچن به‌ هۆی پیریوونی ژنه‌که، یان ناشیرنی، یان هر هۆیه‌کی‌تر، جا ده‌یه‌وی ته‌لاقی بداو ژنیکی‌تر بی‌ئنی، جا نه‌م ژنه‌ پی‌ئی ده‌لی: ته‌لاقم مه‌ده‌و بمه‌یل‌ه‌وه‌و ژنیکی‌تریش بۆ خۆت بی‌ئنه، منیش له‌ تۆبه‌تی شه‌وی و له‌ بزێوه‌که‌م گه‌رده‌نت نازاد ده‌که‌م. جا حه‌ززه‌تی (عائشه‌) فه‌رمووی: نه‌وه مه‌به‌ستی فه‌رمووده‌که‌ی خوای گه‌وره‌یه، واته: که له‌ نایه‌ته‌که‌ی پاپربوودا فه‌رمووی: (نه‌گەر ژنیك له‌ لالووتی و وازلیه‌تانی می‌رده‌که‌ی‌ترسا، هیچ گوناهايان له‌ سه‌رنیه که بۆ خۆیان پی‌ك بی‌ئ به‌ سولحکردنیك، سولحکردنیش باشته‌ر).

(وَإِنْ قَالَ كُلُّ) نه‌گەر ژنه‌که و می‌رده‌که هه‌ر دووکیان گوتیان: (إِنَّ صَاحِبَهُ مُتَعَدِّ) هاوسه‌ره‌که‌ی نوژمنکاری ده‌کا، نه‌و کاته (تَعَرَّفَ الْقَاضِي الْحَالِ) قازی هه‌ول ده‌دا حالی نیتوان ژنه‌که‌و می‌رده‌که‌ بزانی (بِثِقَةٍ يَخْبِرُهُمَا) به‌ هۆی باوه‌پیکراویك که به‌ پاستی له‌ هه‌والی هه‌ر دووکیان بکۆلته‌وه، ئینجا (وَمَنَعَ الظَّالِمَ) کامه‌یان سته‌مکاره، قازی قه‌ده‌غه‌ی ده‌کا.

(فَإِنْ اشْتَدَّ الشَّقَاقُ) جا نه‌گەر ناکۆکی نیتوان ژنو می‌رده‌که هه‌ر به‌رده‌وام ده‌بو، نه‌و کاته (بَعَثَ حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا) واجبه‌ قازی (حَكَم)یک له‌ خزمه‌کانی می‌رده‌که‌و (حَكَم)یکیش له‌ خزمه‌کانی ژنه‌که بنیژی تاکو له‌ هۆیه‌کانی ناکۆکیه‌که بکۆلنه‌وه، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا﴾ نه‌گەر له‌ ناکۆکی نیتوان ژنو می‌رده‌که ترسان، نه‌وه (حَكَم)یک له‌ خزمه‌کانی می‌رده‌که‌و (حَكَم)یکیش له‌ خزمه‌کانی ژنه‌که بنیرن بۆ چاره‌سه‌ری ناکۆکیه‌که، نه‌گەر بیان‌ه‌وی نیتوانیان چاک بکه‌ن خوای گه‌وره‌ش نیتوانیان پیک ده‌کا و سه‌رکه‌وتوویان ده‌کا.

وَهُمَا وَكَيْلَانِ لَهُمَا، وَفِي قَوْلِ مُؤَلِّيَانِ مِنَ الْحَاكِمِ، فَعَلَى الْأَوَّلِ يُشْتَرَطُ رِضَاهُمَا فَيُؤَكَّلُ حَكْمَهُ بِطَلَاقٍ وَقَبُولِ عَوْضِ خُلْعٍ، وَتُؤَكَّلُ حَكْمُهَا بِبَدْلِ عَوْضٍ وَقَبُولِ طَلَاقٍ بِهِ.

(كِتَابُ الْخُلْعِ)

ثینجا بزانه: هر (حکم) یک به تهنه کزبونه وه له گه ل خزمه که ی خوی ده کاو هویه کانی ناگز که ی ل توهرده گری، ثینجا هر دوو (حکم) هکانیش ویکرا داده نیشن و ه ولی پیکه اتنه وه بیان ددهن، جا نه گه ر سه رکه وتوو نه بون، نو کاته لیکیان جیا ده که نه وه.

(وَهُمَا وَكَيْلَانِ لَهُمَا) هر دوو (حکم) هکان وه کیلی ژنه که و میزده که نه (وَفِي قَوْلِ مُؤَلِّيَانِ مِنَ الْحَاكِمِ) له فرموده یه کدا: له لای قازی کراونه ته دادوهر له م کاره دا (فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سه رفره فرموده یه که می به میزتر: (يُشْتَرَطُ رِضَاهُمَا) به مهرج داده ندری: ژنه که و میزده که به نارنی (حکم) هکان رازی بن، که وایو: (فَيُؤَكَّلُ حَكْمَهُ) میزده که (حکم) ی خوی ده کاته وه کیل (بِطَلَاقٍ وَقَبُولِ عَوْضِ خُلْعٍ) بۆ ته لاقدانی ژنه که و بۆ وه رگرتنی پاره ی ته لاقدانه که، هم (وَتُؤَكَّلُ حَكْمُهَا) ژنه که ش (حکم) ی خوی ده کاته وه کیل (بِبَدْلِ عَوْضٍ وَقَبُولِ طَلَاقٍ بِهِ) بۆ دانی پاره ی ته لاقه که و قبول کردنی ته لاقه که به پاره، ثینجا (حکم) هکانیش کام لایان پی پاشتر بوو: له پیکه ی تانه که و ته لاقدانه که نو لایه ده کن، به لام ته لاقدانه که ده سی تهنه یه که ته لاق بین، هر وه که له (الشروانی) دا فرموده یه تی.

﴿ كِتَابُ الْخُلْعِ: پهرتوکی خولع، واته: گرینه وه ی ته لاق له میزده که ﴾

پیشه کی بزانه: ژنی ته لاقدر او دوو جۆرن، یه که م: (الرَّجْعِيَّةُ). دووهم: (الْبَائِنُ). ۱- (الرَّجْعِيَّةُ) نه و ژنه یه: میزده که ی جیماعی له گه ل کردبی، ثینجا به خۆپایی به ته لاقیک، یان به دوو ته لاق ته لاقی دابی و (عِدَّة) شی ته او نه بوین، جا نه م ته لاقدر اوه پی ی ده گوتری: (الرَّجْعِيَّةُ) - که رایه وه یی. ته لاقه که ش پی ی ده گوتری: (الرَّجْعِيَّةُ) - که پراندنه وه یی. چونکه - تا ژنه که له (عِدَّة) دا مابی - میزده که ی ده توانی بین ماره برین بیگه ریئیته وه و میراتیش له یه کتری ده گرن و ته لاقی تریشی ده که وی، هر وه که له (كِتَابُ الطَّلَاقِ) دا پوونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

۲- (الْبَائِنُ) نه و ژنه یه: سی به سی ته لاق درابن، یان له به رامبه ر وه رگرتنی شتی که ته لاق درابن، یان پیش نه وه ی میزده که ی جیماعی له گه ل بکا ته لاقی بدا، یان له دوی جیماع له گه ل کردن ته لاقی بدو (عِدَّة) ی ته اوو بین.

جا بزانه: هر ژنیک به (بائنی) ته لاقی بکه وی، له گه ل میزده که ی میرات له یه کتری ناگرن، جا نه گه ر ژنه که سی به سی ته لاق بدری پی ی ده گوتری: (الْبَائِنُ الْكُبْرَى) - جیا بووه وه ی که وره. جیاوازی نیه سی به سی یه که: به پاره ی بین، یان به خۆپایی، پیش

هُوَ فُرْقَةٌ بَعُوضٌ بِلَفْظِ طَلَّاقٍ أَوْ خُلْعٍ.

جیماع له گه لکردن بی، یان له دواى جیماع له گه لکردن، هم ته لآقدانه کهش پیئى ده گوتری: (الْبَيْنُونَةُ الْكُبْرَى) - جیابوونه وهى گه وه. چونکه ته نها به (ماره به جاش) له میژده کهى حلال ده بیته وه، ههروهك پابرا.

ههروهها جگه له ته لآقدراوى سن به سن، نه وانى تر پییان ده گوتری: (الْبَائِنُ الصُّغْرَى) - جیابوونه وهى بچوك. ته لآقدانه کهش پیئى ده گوتری: (الْبَيْنُونَةُ الصُّغْرَى) - جیابوونه وهى بچوك. چونکه نه مه یان به ماره برینىكى نوئى له میژده کهى حلال ده بیته وه، ههروهك له باسى ته لآقدا پوونى ده که ینه وه، إن شاء الله تعالى، ئیتر زانستى خولع و ته لآق ده ریا به کی قووله و مه له وانىكى لیزانى ده وئى، بؤیى تکات لآده کهم زۆر وریا به وه له (فتواى خولع و ته لآق له خوا بترسه.

(هُوَ) خولع له شه رعدا: (فُرْقَةٌ بَعُوضٌ) لىكجیابوونه وهى ژنو میژده که یه له به رامبه ر وهرگرتنى شتىك بؤ لایه نى میژده که. ئینجا لىكجیابوونه وه کهش: (بِلَفْظِ طَلَّاقٍ) به ووشه ی ته لآق بی، وهك بلئى: ته لآقم دای به سه د دینار (أَوْ خُلْعٍ) یان به ووشه ی خولع بی، وهك بلئى: خولعم له گه لآت کرد به سه د دینار. ئینجا لایه نى ژنه که قبول بكاو پاره که بدا.

خوای گه وه ده فه رموى: ﴿لَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يَقِيمَا خُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ نه گه ر ترسان له وهى ژنو میژد سنوورى خوا له نىوان خوایاندا نه پارژن، نه وه ههچ گوناھيان ناگاتى له وهى ژنه که خۆى به پاره پزگار بكا له میژده کهى. ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ امْرَأَةً نَابِتِ بْنِ قَيْسٍ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَغْتَبَ عَلَيْهِ - أَي نَابِتٌ - فِي خُلْعِي وَلَا دِينَ وَلَا كَيْفِي أَكْرَهُ الْكُفْرَ فِي الْإِسْلَامِ. فَقَالَ أُرْذُبِينَ عَلَيْهِ حَدِيثَهُ؟ قَالَتْ نَعَمْ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لثَابِتٍ: إِقْبَلِ الْحَدِيثَ وَطَلَّقْهَا تَطْلِيقَةً﴾ رواه البخاري، ژنه کهى (ثابت) گوتى: نه ی پیغه مبه رى خوا، ههچ په خنم له په ووشت و ئایینی (ثابت) ی میژدم نیه، به لام ده ترسم تووشى بی شه رعى بيم، بؤیى ده مه وئى لآى جیا بيمه وه. پیغه مبه رى فره رموى: نه گه ر میژده که ته لآقت بدا نه و باغه ی به ماره یی لیت وهرگرتبو ده دیده وه؟ گوتى: به لئى. پیغه مبه رى فره رموى (ثابت): باغه کهى لى قبول بکه وه و به ته لآقتیک ته لآقى بده.

﴿ثَاغَادَارِيهَ كِي گونگا﴾: هه ر کاتیک میژده که سویندى به هه رسیك ته لآقى خوارد: که نه م کاره بكا. یان نه یكا. ئینجا دواى پیویست بوو کاره که بكا، یان نه یكا، نه وه به خولع کردن له که وئنى هه رسیك ته لآقه که پزگارى ده بی، ههروهك له زۆریه ی سه رچاوه كاندا فره رمویان، بؤ وینه: به ده دینار به ووشه ی پابردو - خولع له گه لآ ژنه کهى ده كا، ئینجا دووباره به ماره برینىكى نوئى به مه زه بى (الشافعى) ژنه که له خۆى ماره ده کاته وه، واته:

شَرْطُهُ زَوْجٌ يَصِحُّ طَلَاقُهُ، فَلَوْ خَالَعَ عَبْدٌ أَوْ مَخْجُورٌ عَلَيْهِ بِسَفَهٍ صَحَّ وَوَجَبَ دَفْعُ
 الْعَوْضِ إِلَى مَوْلَاةٍ وَوَلِيَّهِ،

به م خولعکردنه تنها تهلآقینکی دهکهوئو به دوو تهلآقهکهی تیرژنهکهی لئماره دهکریتهوه،
 ئینجا له نوای ئه م مارهکردنهویه نهگه ر شته سوئند لهسه رخواروه که بکا، یان نهیکا، سن
 تهلآقهکهی ناکهوئو، ههروهک له باسی (دهسه لآتی میرد به سه ر شوئینی تهلآقدا) پوونی
 دهکهینهوه، إن شاء الله تعالی .

به لآم زور ناگاداریه: هه ر خولعیك بکریئ پیویسته مارهکردنهوهکهی دووهم به مهزهه بی
 (الشافعی) بی، ههروهک گوتمان، چونکه نهگه ر به مهزهه بی (حنفی) بی- واته: بیئیزی
 سه ره رشتکاره که ژنه که وه کیلیک بگریئو به مهزهه بی (حنفی) دوویاره له میرده کهی ماره
 بکریتهوه- ئه و کاته پیویسته له نوای خولعکردن (عده)ی تهواو بیئو، ئینجا له نوای
 تهواو بوونی (عده) ش شته سوئند لهسه رخواروه که بکریئ، ئینجا دوویاره له میرده کهی ماره
 بکریتهوه، ههروهک له حاشیه کانی (الجمل)و (البجیرمی)و (عانة)دا پوون کراوه تهوه.
 واته: چونکه له مهزهه بی (حنفی)دا: نهگه ر شته سوئندلهسه رخواروه که له (عده)دا بکریئ،
 یان له نوای (عده) له ماره برینه کهی دووه مدا بکریئ، له ههردوو حاله تدا سن ته لآقی دهکهون،
 ههروهک له لاپه ره (٤٢٠)ی بهرگی به که می (مجمع الانهری خویاندا پوون کراوه تهوه.

جا تکات لئده کهم له خوا بترسه و به نه زانی خولع مه که، ژنی بی ته لآق مه نیره وه لای
 میرده کهی، ههروهها هه ر کاتیک خولع بؤ که سیک ده کهی پیئشدا لئی بیرسه: ئایا چه ند
 جار ژنه کهی ته لآق داوه؟ چونکه نهگه ر تنها تهلآقینکی مایی، ئه و کاته به فه رمووده ی
 به هیژتر خولعه کهی ده بیته ته لآقی سن به سن و ماره به جاشی دهوئو، والله أعلم.

(شَرْطُهُ) مه رجی دروست بوونی خولع نهویه: (زَوْجٌ يَصِحُّ طَلَاقُهُ) له لاین میزدیکی نهوهاوه
 بکریئ: که ته لآقدانه کهی دروست بیئو، واته: بالغو عاقل و به خوئشی خوئی بی، که و ابو:
 خولعی مندال و شیئ و زور لیکراو دروست نابئو، به لآم له مهزهه بی ئیمام (مالک)دا: بؤ باوکی
 میزدیکی مندال، یان شیئ دروسته: خولعیان بؤ بکا، ههروهک له (شرح الموطأ)دا
 فه رموویتهی، واته: به پاره ژنه کانیان ته لآق بدا، به مه رجی خولعکردنه که له
 بهرزه وه نندی منداله که و شیئته که دا بیئو، که و ابو: نهگه ر حاله تئیکو وهها پوی دا دروسته:
 باوکه که بؤ ئه و مه سه له یه (تقلید)ی مهزهه بی ئیمام (مالک) بکا، والله أعلم.

(فَلَوْ خَالَعَ عَبْدٌ أَوْ مَخْجُورٌ عَلَيْهِ بِسَفَهٍ) نهگه ر کزیله یه ک، یان قه دهغه کراویک به هوی مال
 به فیئو دان خولعی کرد (صَحَّ) خولعه که دروست ده بیئو، به لآم (وَوَجَبَ نَفْعُ الْعَوْضِ إِلَى مَوْلَاةٍ
 وَوَلِيَّهِ) واجبه پاره ی خولعه که بدرسته دهست گه وره ی کزیله که و سه ره رشتکاری
 قه دهغه کراوه که.

وَشَرَطُ قَابِلِهِ إِطْلَاقُ تَصَرُّفِهِ فِي الْمَالِ، فَإِنْ اخْتَلَعَتْ أَمَةٌ بِلَا إِذْنِ سَيِّدِ بَدِينٍ أَوْ عَيْنِ مَالِهِ بَأْتَتْ وَلِلزَّوْجِ فِي ذِمَّتِهَا مَهْرٌ مِثْلُ فِي صُورَةِ الْعَيْنِ وَفِي قَوْلِ قِيمَتِهَا، وَفِي صُورَةِ الدَّيْنِ الْمُسَمَّى وَفِي قَوْلِ مَهْرٌ مِثْلُ، وَإِنْ أُذِنَ وَعَيْنٌ عَيْنًا لَهُ أَوْ قَدَّرَ دَيْنًا فَاثْمَلَتْ تَعَلَّقَ بِالعَيْنِ وَبِكَسْبِهَا فِي الدَّيْنِ، وَإِنْ أَطْلَقَ الإِذْنَ اقْتَضَى مَهْرَ الْمِثْلِ مِنْ كَسْبِهَا، وَإِنْ خَالَعَ سَفِيهَةً أَوْ قَالَ طَلَّقْتُكَ عَلَى أَلْفٍ

نیجا بزانه: گوتمان: نهو شتهی خولعی پئده کربئ مه رجه: بؤ لایه نی می رده که بیئ، که وابو: نه گهر به ژنه که ی خوی گوت: هر کاتیک گهرده نی فلانکس نازاد بکه ی له قه رزه که ت، یان نه گهر نهو شته بده یته فلانکس، ته لاق ت بکه وئ. نه وه نابیته خولع، به لکو ته لاقه که ی به (رجعی) ده که وئ، هه روه که له زقریه ی سه رچا وه کاند ا فه رمو یانه .

(وَشَرَطُ قَابِلِهِ) مه رجی نه وه که سه ش که خولعه که قبول ده کا: جا ژنه که بیئ، یان بیگانگیه ک، بؤ نه وه ی پاره ی خولعه که ی له سه ر واجب بیئ، نه وه یه: (إِطْلَاقُ تَصَرُّفِهِ فِي الْمَالِ) سه ریه خؤ ده ستکاری ی له مائی خوی دا دروست بیئ، واته: بالنو عاقل بیئ وه ده غه کراو و زو لئیکراو نه بیئ، که وابو: (فَإِنْ اخْتَلَعَتْ أَمَةٌ بِلَا إِذْنِ سَيِّدٍ) نه گهر جاریه یه ک بیئ نی زنی گهره که ی قبولی خولعی کرد (بَدِينٍ) به قه رزیک (أَوْ عَيْنِ مَالِهِ) یان به خودی مائی گهره که ی، نه وه (بَأْتَتْ) جاریه که به (بائنی) تلاقی ده که وئ، به لام (وَلِلزَّوْجِ فِي ذِمَّتِهَا مَهْرٌ مِثْلُ فِي صُورَةِ الْعَيْنِ) می رده که ماره یی هاووئنه ی به قه رز ده که وئته نه ستوی جاریه که، له و وئنه یی که به مائی گهره که ی خولعی قبول کرده و (وَفِي قَوْلِ قِيمَتِهَا) له فه رموده یه کدا: نرخی ماله که به قه رز ده که وئته نه ستوی جاریه که (وَفِي صُورَةِ الدَّيْنِ الْمُسَمَّى) له وئنه ی قه رزه که شدا ناوبرا وه که ده که وئته نه ستوی جاریه که (وَفِي قَوْلِ مَهْرٌ مِثْلُ) له فه رموده یه کدا: ماره یی هاووئنه یی ده که وئته نه ستو.

(وَإِنْ أُذِنَ) نه گهر گهره که ی نی زنی دا خولع قبول بکاو (وَعَيْنٌ عَيْنًا لَهُ أَوْ قَدَّرَ دَيْنًا) له خودی مائی خوی شی شتیکی بؤ خولعه که دیاری کرد، یان نه ندازه ی قه رزیک ی له نه ستوی جاریه که دا دانا (فَاثْمَلَتْ) جاریه که ش به قسه ی گهره که ی کرد، نه وه (تَعَلَّقَ بِالعَيْنِ) می رده که ده ست به خودی ماله دیار کرا وه که وه ده گربئ نه گهر به ماله که خولعی کرد بیئ (وَبِكَسْبِهَا فِي الدَّيْنِ) یان ده ست به که سابه تی جاریه که وه ده گربئ نه گهر به قه رزه که ی کرابئ، به لام (وَإِنْ أَطْلَقَ الإِذْنَ) نه گهر گهره که تنها نی زنی داو باسی هیچی تری نه کرد، نه و کاته (اقْتَضَى مَهْرَ الْمِثْلِ مِنْ كَسْبِهَا) خولعه که ماره یی هاووئنه واجب ده کا له که سابه تی جاریه که بدرئ.

(وَإِنْ خَالَعَ سَفِيهَةً) نه گهر می رده که خولعی کرد له گه ل ژنیکی قه ده غه کراو به هوی مال به فه ردان به سه د دینار (أَوْ قَالَ طَلَّقْتُكَ عَلَى أَلْفٍ) یان پئی گوت: تو م تلاق دا له سه ر هه زار

فَقَبِلَتْ طَلَّقَتْ رَجَعِيًّا، فَإِنْ لَمْ تَقْبَلْ لَمْ تَطْلُقْ، وَيَصِحُّ اخْتِلَاعُ الْمَرِيضَةِ مَرَضَ الْمَوْتِ وَلَا يُحْسَبُ مِنَ الثَّلَاثِ إِلَّا زَائِدٌ عَلَى مَهْرٍ مِثْلٍ، وَرَجْعِيَّةٌ فِي الْأَطْهَرِ، لَا بَائِنٍ، وَيَصِحُّ عَوْضُهُ قَلِيلًا وَكَثِيرًا دَيْنًا وَعَيْنًا وَمَنْفَعَةً،

دینار (فَقَبِلَتْ) ژنه که ش قبولی کرد، نه وه (طَلَّقَتْ رَجَعِيًّا) له هردوو مهسه له که دا ژنه که به (رَجَعِي) ته لاقی ده که وی، نه سه دیناره که و نه هزاره که ی ناکه ویته سر؟ چونکه که ده غه کراوه، به لام (فَإِنْ لَمْ تَقْبَلْ) نه گهر ژنه که خولعه که و ته لاقه که ی قبول نه کرد، نه و کاته (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاقی ناکه وی، چونکه ووشه که قبولگردنی ده وی.

(وَيَصِحُّ اخْتِلَاعُ الْمَرِيضَةِ مَرَضَ الْمَوْتِ) نه و ژنه ی به نه خۆشی ی مردن نه خۆش که وتوه دروسته خولعی خۆی قبول بکاو (وَلَا يُحْسَبُ مِنَ الثَّلَاثِ إِلَّا زَائِدٌ عَلَى مَهْرٍ مِثْلٍ) نه و ماله ی خولعی پی کردوه له سییه کی ماله که ی حساب ناکری ته نها نه و نه اندازه یه نه بی: که له مارهی هاووینه ی زیاتره.

هه روه ها نه گهر میژده که ش نه خۆشی ی مردنی بی دروسته خولع بکا، چونکه به خۆپاایش ته لاقدانی دروسته، هه روه ها نه و بیگانه یه ی نه خۆشی ی مردنیه تی دروسته به ماله ی خۆی خولعی ژنه که له میژده که ی قبول بکا، به لام نه میان هه موو ماله خولع پی کراوه که له سییه کی ماله که ی حساب ده کری، هه روه که له (تحفة) دا فرموویه تی.

(وَرَجْعِيَّةٌ فِي الْأَطْهَرِ) هه روه ها نه و ژنه ی به (رجعی) ته لاقدراوه، دروسته خولعی خۆی قبول بکا، له فرمووده ی به میژتردا، چونکه تا له (عِدَّة) دا بی وه کو ژنی میژدی خۆی بریاری بۆ ده درئ (لَا بَائِنٍ) به لام نه و نه و ژنه ته لاقدراوه ی بووه ته (بائِن)، خولعی دروست نابئ، جیوازی نیه: به خولع بویتته (بائِن)، یان به ته واو بوونی (عِدَّة)، یان به ته لاقدانی پیش جیماع، چونکه ته لاقدراوی (بائِن) بیگانه یه و له ژیر ده سه لاتی میژده که ی دا نه ماوه.

﴿ پارهی خولع ﴾

(وَيَصِحُّ عَوْضُهُ) پارهی خولع دروست ده بی، جا پاره که: (قَلِيلًا وَكَثِيرًا) که م بی، یان زۆر بی، پولو دراو بی، یان شتیکی تر بی (دَيْنًا وَعَيْنًا وَمَنْفَعَةً) که ز بی، یان مالتیکی دیارکراو بی، یان سویدیک بی، به لام هه رجه: پاره که مال بی و زاندراو بی و توانای ته سلیمکردنی هه بی، هه روه که له (مغنی) دا فرموویه تی.

که واته: نه گهر خولع له که ل کویژیک بکا به شتیکی دیارکراو، نه و شته دیارکراوه ی له سه ر جیگیر نابئ، هه روه که له (تحفة) دا فرموویه تی، به لکو ته لاقه که ی به (مهرا مثل) ده که وی، بۆین پیویسته: بۆ خولعکردن کویژه که وه کیلیک بگری، هه روه که له کرین و فروشتندا رابرا.

وَلَوْ خَالَعَ بِمَجْهُولٍ أَوْ خَمَّرَ بَأَنَّتْ بِمَهْرٍ مِثْلٍ، وَفِي قَوْلِ بِيَدَلِ الْخَمْرِ،

هروهها (وَلَوْ خَالَعَ بِمَجْهُولٍ) نهگر ميژده که خولعی له گه ل ژنه که ی کرد به شتیکی نه زاندر او: وهك پارچه جلیك، یان مهړك، یان یه كيك له و دوو مانگایه (أَوْ خَمْرٍ) یان به کوپك شهړاب، یان به سه گيک، یان به كه لاكيكي مرداریوو، یان به شتیکی زهوتکراو، نه وه له و حاله تانه دا نهگر ژنه که قبول بکا (بَأَنَّتْ بِمَهْرٍ مِثْلٍ) ژنه که به (بائنی) ته لاقی ده که وی به ماره یی هاوویته ی که بیداته میژده که ی، چونکه پاره ی خولعه که دروست نه بووه، به لام نهگر ژنه که قبول نه کا ته لاقه که ناکه وی (وَفِي قَوْلِ بِيَدَلِ الْخَمْرِ) له فرموده یه کی بی هیژدا به پاره ی شهړابه که ته لاقی ده که وی.

جا بزانه: نهگر خولعه که جگه له ژنه که له گه ل که سیکی تر بکری: به م سه گه، یان به م که لاکه مرداریوو، یان به م زهوتکراوه، نه وه پیوست به قبولکردن ناکا، چونکه ته لاقه که به (رجعی) ده که وی، هروهك له زږیه ی سرچاوه کاند ا فرمودیانه .

﴿ نَاكَادِرِي ﴾: نه وه ی پابردو له حاله ټيکدا بوو: که نه و شته پیسه ی ده کړیته پاره ی خولع، شتیکی مه به ست بی و بایه خینیکی پی بدری هروهك پابرا، به لام نهگر شته پیسه که مه به ست نه بی: وهك بلنی: خولعم له گه ل کړدی، یان ته لاقم دای به پیاله خوینیک. یا به قشپلیک. یان به میثیک. نه و کاته—نهگر سنی ته لاقی مه به ست نه بوین— به (رجعی) ته لاقی ده که وی و هیچ مالیش ناکه ویتته سر ژنه که، جیاوازی نیه: خولعه که ی قبول کړبی، یا نا؟ چونکه وهك به خړپایی ته لاقی دابی نه وهایه، هروهك له زږیه ی سرچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه .

به لام نهگر شته خولع پیکراوه که پاک و بی نرخ بی: وهك بلنی: به دوو دنکه گه م ته لاقم دای. یان به فلسیک ته لاقت که وتبی. نه و کاته—نهگر ژنه که قبول بکا— به ماره یی هاوویته به (بائنی) ته لاقی ده که وی، هروهك له (الشبراملسی) دا له نوای باسه که ی داهاتوودا پوون کراوه ته وه، به لام نهگر ژنه که قبول نه کا، نه وه ته لاقی ناکه وی، هروهك له (جواهرالفتاوی) دا پوون کراوه ته وه .

﴿ خولع به ماره یی ژنه که ﴾

نهگر میژده که خولع له گه ل ژنه که ی بکا به ماره یی ژنه که ی که به قرز له نه ستوی دا ماوه، یان به هر قرز ټکی تری ژنه که ی که له سریه تی، نه وه مرجه: ژنه که و میژده که هر دووکیان بزانه ماره ییه که و قرزه که چه نده، هم مرجه: ماره ییه که و قرزه که زه کاتی تی دا واجب نه بوین، چونکه نه اندازه ی زه کات ده بیته ملکی هزاره کان و گرده نی میژده که له و نه اندازه یه نازاد نابن، هم مرجه: له دانیشگی خولعه که شدا گرده نی میژده که ی نازاد بکا له ماره ییه که ی، یان له قرزه که ی:

وَلَهُمَا التَّوَكُّيلُ، فَلَوْ قَالَ لَوَكَيْلُهُ: خَالَغَهَا بِمَاءٍ. لَمْ يَنْقُصْ مِنْهَا، وَإِنْ أَطْلَقَ لَمْ يَنْقُصْ عَنْ مَهْرٍ مِثْلٍ، فَإِنْ نَقَصَ فِيهِمَا لَمْ تَطْلُقْ، وَإِنِ قَوْلٌ يَقَعُ بِمَهْرٍ مِثْلٍ، وَلَوْ قَالَتْ لَوَكَيْلِهَا: اخْتَلَعَ بِأَلْفٍ. فَأَمْتَلْ نَقْدًا،

بِقِيَّتِهِ: مَيْرَدَه كِه ده لئ: نه گهر گهردهنت نازاد كردم له ماره ييه كه ت ته لاقهت بكه وي. ژنه كه ش به كسر له م دانيشگه دا بلئ: گهردهنت نازاد بئ له ماره ييه كه م. كه و ابو: نه گهر ژنو مَيْرَدَه كِه، يان ته نها يه كيكيان نه يده زاني ماره ييه كه، يان قهرزه كه چهنده، يان ماره ييه كه و قهرزه كه زه كاتي تئ دا واجب بو بئ، يان گفتوگويه كي زؤدي بيگانه، يان بئ دهنگيوونيكي سرژ كه وه نيوان قسه ي ژنو مَيْرَدَه كِه، نه وه له هيچ حاله تيكددا ته لاقه كه ناكه وي، هه روه كه له زؤيه ي سه رچاوه كاندا رهون كراوه ته وه.

جا نه گهر ژنه كه -له جياتي گهردهن نازاد كردن- گوتئ: ماره ييه كه م نه زري تو بئ. نه و كاته نه گهر مه به ستي لاداني قهرزه كه بئ له نه ستي مَيْرَدَه كِه، نه وه ته لاقئ ده كه وي، نه گهر نا: نا، هه روه كه له (تحفه) دا فهرموويه تي، جا نه گهر ژنه كه له دانيشگه ي خولعه كه دا نه بو، نه و كاته مهرجه: هه ر كاتي كه خه به ره كه ي زاني به كسر گهردهني مَيْرَدَه كِه ي نازاد بكا، هه روه كه له (تحفه) و (الشرواني) دا فهرموويانه، هه روه ها مهرجه ژنه كه و مَيْرَدَه كِه: بالغو عاقل بن زؤر ليكراو و قه ده غه كراو نه بن، هه روه كه پابرا.

(وَلَهُمَا التَّوَكُّيلُ) بَقِيَّتِهِ كِه و بَقِيَّتِهِ مَيْرَدَه كِه دروسته: له خولعه كرده كه دا وه كييل بگرن (فَلَوْ قَالَ لَوَكَيْلِهِ) جا نه گهر مَيْرَدَه كِه به وه كييله كه ي خؤي گوت: (خَالَغَهَا بِمَاءٍ) خولع له گه ل ژنه كه م بكه به سه د دينار. نه وه (لَمْ يَنْقُصْ مِنْهَا) نابئ له سه د دينار كه به كه متر خولع بكا، به لام به زياتر دروسته (وَإِنْ أَطْلَقَ) نه گهر مَيْرَدَه كِه ته نها گوتئ: خولعي له گه ل بكه. واته: هيچ ماليكي نه گوت، نه و كاته (لَمْ يَنْقُصْ عَنْ مَهْرٍ مِثْلٍ) نابئ له ماره يي هاوويته به كه متر خولع بكا (فَإِنْ نَقَصَ فِيهِمَا) جا نه گهر له هه ر دوو مه سه له كه دا كه مي كرده وه، واته: له سه ده كه وه له ماره يي هاوويته، نه و كاته (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاقئ ناكه وي، چونكه دؤايه تي كرده (وَإِنِ قَوْلٌ يَقَعُ بِمَهْرٍ مِثْلٍ) له فهرمووده يه كي بئ ميژدا: به ماره يي هاوويته ته لاقه كه ي ده كه وي.

ئينجا بزانه: نه گهر ژنه كه ش ته نها نه وهنده بلئته وه كييله كه ي: خولعم بَقِيَّتِهِ بَقِيَّتِهِ بكه. واته: باسي هيچ ماليكيشي نه كرد، نه و وه كييله ش نابئ له ماره يي هاوويته به زياتر بؤي قبول بكا، جا نه گهر به زياتر بؤي قبول كرد، نه و كاته ماره يي هاوويته ده كه ويته سه ر ژنه كه و زياده كه ش ده كه ويته سه ر وه كييله كه، هه روه كه له (تحفه) و (مغني) دا فهرموويانه.

(وَلَوْ قَالَتْ لَوَكَيْلِهَا) نه گهر ژنه كه به وه كييله كه ي خؤي گوت: (اخْتَلَعَ بِأَلْفٍ) خولعم بَقِيَّتِهِ بَقِيَّتِهِ بكه به هزار دينار (فَأَمْتَلْ) وه كييله كه ش به قسه ي كرد، واته: به هزاره كه، يان به

وَإِنْ زَادَ فَقَالَ: اخْتَلَعْتُهَا بِالْفَيْنِ مِنْ مَالِهَا بَوَكَالْتَهَا. بَانَتْ وَيَلْزُمُهَا مَهْرٌ مِثْلُ، وَفِي قَوْلِ الْأَكْثَرِ مِنْهُ وَمِمَّا سَمَّئَتْ، وَإِنْ أَضَافَ الْوَكِيلُ الْخُلْعَ إِلَى نَفْسِهِ فَخُلْعٌ أَجْنَبِيٌّ وَالْمَالُ عَلَيْهِ، وَإِنْ أَطْلَقَ فَلَاظْهَرُ أَنَّ عَلَيْهَا مَا سَمَّتْ وَعَلَيْهِ الزِّيَادَةُ، وَيَجُوزُ تَوَكِيلُهُ ذَمًّا وَعَبْدًا وَمَحْجُورًا عَلَيْهِ بِسَفْهِ، وَلَا يَجُوزُ تَوَكِيلُ مَحْجُورٍ عَلَيْهِ فِي قَبْضِ الْعِوَضِ، وَالْأَصْحَحُ صِحَّةُ تَوَكِيلِهِ امْرَأَةً بِخُلْعِ زَوْجَتِهِ أَوْ طَلَاقِهَا،

که متر خولعی بوقبول کرد، نه وه (نفذ) خولعه که جن به جنی ده بی، به لام (وإن زاد فقال: اختلعتُها بالفین من مالها بوکالتها) نه گەر له هه زاره که به زیاتری کردو گوتی: خولعی نه وه ژنه م قبول کرد به دوو هزار دینار له مالی ژنه که به وه کیلایه تی ژنه که. نه وه (بانَتْ وَيَلْزُمُهَا مَهْرٌ مِثْلُ) ژنه که به (بائن)ی ته لاتی ده که ویو ماره بی هاووینه یشی ده که ویته سر بوق میزده که، به لام وه کیله که هیچی ناکه ویته سر، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا فهرموویانه (وَفِي قَوْلِ الْأَكْثَرِ مِنْهُ وَمِمَّا سَمَّئَتْ) له فهرمووده یه کی بی هیژدا: له ماره بی هاووینه و له ناوبراوه که کامه یان زۆرتره، نه وه ی ده که ویته سر.

به لام هه له م مه سه له یه دا (وَإِنْ أَضَافَ الْوَكِيلُ الْخُلْعَ إِلَى نَفْسِهِ) نه گەر وه کیله که خولعه که ی نیسبه ت دا لای خویو گوتی: به مالی خۆم نه م خولعم قبول کرد به دوو هزار دینار. نه وه ش (فَخُلْعٌ أَجْنَبِيٌّ) خولعی بیگانه یه و دروست ده بی، هه م (وَالْمَالُ عَلَيْهِ) ماله خولع بیگراوه که ش هه مووی ده که ویته سر خۆی، هیچی ناکه ویته سر ژنه که.

به لام (وَإِنْ أَطْلَقَ) نه گەر باسی هیچ لایه کی نه کردو ته نها گوتی خولعی فلانه ژنه م قبول کرد به دوو هزار دینار. نه وه کاته ش (فَالْأَظْهَرُ أَنَّ عَلَيْهَا مَا سَمَّتْ) به فهرمووده ی به هیژتر: ژنه که ناوی چند مالی هیناوه نه ونده ده که ویته سر خۆی: که هه زاره که یه و (وَعَلَيْهِ الزِّيَادَةُ) زیاده که ش ده که ویته سر وه کیله که: که هه زاره که ی تره، به لام بوق میزده که دروسته: هه ردوو هزاره که له وه کیله که بستینی، نینجا وه کیله که ش هه زاریک له ژنه که وه رده گرتیه وه.

(وَيَجُوزُ تَوَكِيلُهُ نِمِيًّا وَعَبْدًا وَمَحْجُورًا عَلَيْهِ بِسَفْهِ) دروسته میزده که: جوله که و گاورو کزیله و قه ده غه کراوی مال به فیرۆده ر بکاته وه کیل بوق خولع کردن، به لام (وَلَا يَجُوزُ تَوَكِيلُ مَحْجُورٍ عَلَيْهِ فِي قَبْضِ الْعِوَضِ) دروست نیه قه ده غه کراویک بکاته وه کیلی خۆی له وه رگرتنی پاره ی خولعه که دا (وَالْأَصْحَحُ) به فهرمووده ی راستتر (صِحَّةُ تَوَكِيلِهِ امْرَأَةً) دروسته میزده که نافره تیک بکاته وه کیلی خۆی (بِخُلْعِ زَوْجَتِهِ أَوْ طَلَاقِهَا) بوق خولع کردن له گه ل ژنه که ی، یان بوق ته لاقدان ی ژنه که ی، هه روه ها دروسته: ژنه که ش نافره تیک بکاته وه کیلی خۆی تا کو خولعی بوق قبول بکا، هه روه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا فهرموویانه.

وَلَوْ وَكَلًّا رَجُلًا تَوَلَّى طَرْفًا، وَقِيلَ الطَّرْفَيْنِ.
 (فَصَلَ) الْفَرْقَةُ بَلْفِظِ الْخُلْعِ طَلَّاقٌ، وَفِي قَوْلٍ فَسَخَ لَا يَنْقُصُ عَدَدًا، فَعَلَى الْأَوَّلِ لَفْظُ
 الْفَسْخِ كِنَايَةٌ، وَالْمُقَادَاةُ كَخُلْعٍ فِي الْأَصَحِّ، وَلَفْظُ الْخُلْعِ صَرِيحٌ، وَفِي قَوْلٍ كِنَايَةٌ،
 فَعَلَى الْأَوَّلِ لَوْ جَرَى بِغَيْرِ ذِكْرِ مَالٍ وَجَبَ مَهْرٌ مِثْلُ فِي الْأَصَحِّ،

(وَلَوْ وَكَلًّا رَجُلًا) نه گهر ژنه که و میزده که به هر دو کیان پیاو یکیان کرده و کیلی خویان،
 نه وه (تَوَلَّى طَرْفًا) پیاو هه که تنها یه ک لای خولعه که سه په رشتی ده کا: یان لای ژنه که، یان
 لای پیاو هه، واته: لایه که تریش به خوی، یان وه کیلیکی تری لایه که سه په رشتی ده کا
 (وَقِيلَ الطَّرْفَيْنِ) له فرموده یه کی بی هیژدا: پیاو هه که سه په رشتی هر دو لایه کان ده کا.

﴿ فَصَلَ: لَهُ بَأْسِي كَوْتَهُى خَوْلِع ﴾

(الْفَرْقَةُ بَلْفِظِ الْخُلْعِ) لِيَكْجِيَابُونَهُ وَهِي زَيْنٌ وَمِيْرِدٌ بِهِ وَوَشِيْ خَوْلِعٍ (طَلَّاقٌ) تَه لَاقِدَانَهُ وَژْمَارَهُ
 تَه لَاقَه كَان كَمْ دَه كَاتَه وَه (وَفِي قَوْلٍ فَسَخَ لَا يَنْقُصُ عَدَدًا) له فرموده یه کی تری نیما سی
 (الشافعی) دا: لیکجیا بونه وه یان به ووشه ی خولع، هه لوه شاننده وه ی ماره برینه که یه و
 ژماره ی تَه لَاقَه كَان كَمْ نَاكَاتَه وَه، زَور لَه زَانَايَانِيْش نَهَم فَه رَمُوْدَه دُووَه مَه يَان
 هه لَبْرَازِدُوَه. كه واته: به م فرموده یه: له سن جار زیاتریش دروسته خولع بکا و ژنه که ی
 له خوی ماره بکاته وه.

به لام لیکجیا بونه وه ی به ووشه ی تَه لَاق هه تَه لَاقِدَانَهُ وَژْمَارَهُ تَه لَاقِيْش كَمْ دَه كَاتَه وَه،
 هه رچند به پاره ش بی، هه روه كه له زَورِیْ سَه رچاو ه كاندا فه رموویانه.

(فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سه ر فرموده یه یه که می به هیژتر (لَفْظُ الْفَسْخِ كِنَايَةٌ) ووشه ی (فَسْخِ)
 واته: هه لوه شاننده وه، وه كه بَلَى: ماره برینه که تم هه لوه شاننده وه به هه زار دینار. ژنه که ش
 قبول بکا، نه وه گوته یه کی نانا شکرای خولع کردنه و پیوسته نیه تی خولع کردنی له گه لدا بی.
 به لام (وَالْمُقَادَاةُ) ووشه ی پزگار کردن (كَخُلْعٍ فِي الْأَصَحِّ) وه كو خولع ووشه یه کی نانا شکرایه له
 فه رمووده ی راستردا.

(وَلَفْظُ الْخُلْعِ صَرِيحٌ) ووشه ی خولعیش ووشه یه کی نانا شکرای تَه لَاقَه و پیوستی به نیه ت نیه
 (وَفِي قَوْلٍ كِنَايَةٌ) له فرموده یه که دا: خولعیش نانا شکرایه (فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سه ر فه رمووده ی
 یه که می به هیژتر: (لَوْ جَرَى بِغَيْرِ ذِكْرِ مَالٍ) نه گهر میزده که ووشه ی خولعی به کار هیئا له گه ل
 ژنه که یو باسی هیچ مالیکیشی نه کرد، وه كه تَه نَهَا بَلَى: خولعم له گه ل تَو کرد. - به لام نه وه
 نیه ته شی هه بی که ژنه که قبول بکا - نیجا نه گهر ژنه که گوتی: قبولم کرد. نه و کاته به
 (باشنی) تَه لَاقِ دَه که وئو هه م (وَجَبَ مَهْرٌ مِثْلُ فِي الْأَصَحِّ) له به رام به ر تَه لَاقَه و تنه که ش
 ماره یی هاووینه له سه ر ژنه که واجب ده بی بَو میزده که ی، له فرموده ی راستردا، به لام
 نه گهر ژنه که قبول نه کا، نه و کاته تَه لَاقِ نَاكَوِيْ.

وَيَصِحُّ بِكِنَايَاتِ الطَّلَاقِ مَعَ النَّيِّ، وَبِالْعَجْمِيَّةِ، وَلَوْ قَالَ: بَعَثْتُ نَفْسَكَ بِكَذَا. فَقَالَتْ: اشْتَرَيْتُ. فَكِنَايَةٌ خُلِعَ، وَإِذَا بَدَأَ بِصِيغَةِ مُعَاوَضَةٍ: كَطَلَّقْتُكَ أَوْ خَالَعْتُكَ بِكَذَا - وَقُلْنَا: أَلْخُلِعَ طَلَّاقٌ - فَهُوَ مُعَاوَضَةٌ فِيهَا شَوْبٌ تَعْلِيْقٌ وَلَهُ الرُّجُوعُ قَبْلَ قَبُولِهَا، وَيُشْتَرَطُ قَبُولُهَا بِلَفْظٍ غَيْرِ مُنْفَصِلٍ،

(وَيَصِحُّ بِكِنَايَاتِ الطَّلَاقِ مَعَ النَّيِّ) خولع به ووشه ناناشكرايه كانى ته لاقيش دروست ده بئى نه گهر نيه تى ته لاقى له گه لدا بئى: له لايه ن ژنه كه و ميژده كه وه، واته: نه گهر ژنه كه، يان ميژده كه له گه ل ووشه ناناشكرايه كه دا نيه تى ته لاقى نه بئى، خولعه كه دروست نابئى، ههروه كه له (مغنى) و (الشروانى) دا فهرموويه انه.

(وَبِالْعَجْمِيَّةِ) ههروه ها به زمانه كانى ترى جگه له عه پهبيش خولع دروست ده بئى، كه و ابو: (وَلَوْ قَالَ) نه گهر ميژده كه به ژنه كه ي گوت: (بِعَثُّكَ نَفْسَكَ بِكَذَا) خودى تو م فروشته تو به نه وهنده پاره يه. يان گوتى: ته لاقه كه تم فروشته تو به نه وهنده پاره يه (فَقَالَتْ اشْتَرَيْتُ) ژنه كه ش يه كسر گوتى: ليتم كپى به و پاره يه. يان گوتى: قبولم كرد. نه وه (فَكِنَايَةٌ خُلِعَ) ووشه ي ناناشكراى خولعه و پيويستى به نيه تى خولع هه يه، ههروه كه له (الشروانى) دا فهرموويه تى.

(وَإِذَا بَدَأَ بِصِيغَةِ مُعَاوَضَةٍ) ههر كاتيك له سه ره تا وه ميژده كه ووشه يه كى وه رگرتنى شستى كى له به رامه بهر شتت ك بؤ خولعه كه به كار هينا (كَطَلَّقْتُكَ أَوْ خَالَعْتُكَ بِكَذَا) وه ك بليته ژنه كه ي: ته لاقم داي به نه وهنده پاره يه. يان خولعم له گه لت كرد به و شته. ژنه كه ش قبولى كرد (وَقُلْنَا: أَلْخُلِعَ طَلَّاقٌ) به فهرمووده ي به ميژتريش بليين: خولع ته لاقدانه (فَهُوَ مُعَاوَضَةٌ فِيهَا شَوْبٌ تَعْلِيْقٌ) نه و مامله ته وه رگرتنى شستى كه له به رامه بهر شتت ك وه لو اسينى ته لاقه كه شى تى كه ل كراوه؟ چونكه تا ژنه كه قبول نه كا ته لاقه كه ناكه وي، كه و ابو: (وَلَهُ الرُّجُوعُ قَبْلَ قَبُولِهَا) ميژده كه ي بؤى دروسته په شيمان بيته وه پيش نه وه ي ژنه كه قبول بكا، واته: ههر كاتيك ژنه كه قبولى كرد، نه وه خولعه كه جيگير ده بئى و مافى په شيمانى نيه.

كه و ابو: نه گهر ميژده كه پئى گوت: نه گهر ماوه ي سالتك شير بده يته كوره كه م ته لاقتم كه وتبئى. ژنه كه ش به زويان گوتى: قبولم كرد. نه وه ده سبه جي ته لاقه كه ي ده كه وي، ههروه كه له (تحفة) دا فهرموويه تى، كه واته: شيردانه كه شى له سهر واجب ده بئى.

(وَيُشْتَرَطُ قَبُولُهَا) به مهرج داندراوه: ژنه كه ش خولعه كه قبول بكا (بِلَفْظٍ غَيْرِ مُنْفَصِلٍ) به ووشه يه كى جيانه بووه وه له گزته ي ميژده كه، واته: هيچ قسه يه كى زؤرى بينگانه وه هيچ بئى ده نگوونى كى درؤ نه كه ويته نيوان گفتوگوى ميژده كه و ژنه كه، وه كه يه كسر به دواى ته و ابوونى گزته ي ميژده كه دا بئى: قبولم كرد. يان قبولى خولعه كه م كرد. به لام نافره تى لال به ناماژه كردن خولعه كه قبول ده كا.

فَلَوْ اِخْتَلَفَ اِجَابَ وَقَبُولَ: كَطَلَّقْتُكَ بِأَلْفٍ فَقَبِلْتِ بِالْفَيْنِ وَعَكْسُهُ أَوْ طَلَّقْتُكَ ثَلَاثًا بِأَلْفٍ فَقَبِلْتِ وَاحِدَةً بِنُثْ أَلْفٍ فَلَعُو، وَلَوْ قَالَ طَلَّقْتُكَ ثَلَاثًا بِأَلْفٍ فَقَبِلْتِ وَاحِدَةً بِأَلْفٍ، فَالْأَصْحُ وَقُرْعُ الثَّلَاثِ وَوَجُوبُ أَلْفٍ، وَإِنْ بَدَأَ بِصِيغَةِ تَغْلِيْقٍ: كَمَتَّى أَوْ مَتَّى مَا أُعْطِيْتِي فَتَغْلِيْقٌ فَلَا رُجُوعَ لَهُ، وَلَا يُشْتَرَطُ الْقَبُولُ لَفْظًا وَلَا الْإِعْطَاءُ فِي الْمَجْلِسِ، وَإِنْ قَالَ: إِنْ أَوْ إِذَا أُعْطِيْتِي. فَكَذَلِكَ لَكِنْ يُشْتَرَطُ إِعْطَاءٌ عَلَى الْقَوْرِ،

(فَلَوْ اِخْتَلَفَ اِجَابَ وَقَبُولَ) جا نه گهر گوتی میرده که و قبول کردنی ژنه که لیک جیاواز بون: (كَطَلَّقْتُكَ بِأَلْفٍ) وهك بلی: ته لاقم دای به یك هزار دینار (فَقَبِلْتِ بِالْفَيْنِ) ژنه که ش بلی: قبولم کرد به دو هزار دینار. هم (وَعَكْسُهُ) وهك به پنج وانهی شو ویتنه به میرده که بلی: به دو هزار. ژنه که ش بلی: به یك هزار (أَوْ) یان بلی: (طَلَّقْتُكَ ثَلَاثًا بِأَلْفٍ) سنی به سنی ته لاقم دای به هزار دینار (فَقَبِلْتِ وَاحِدَةً بِنُثْ أَلْفٍ) ژنه که ش گوتی: یك ته لاقم قبول کرد به سینه کی هزاره که (فَلَعُو) شه له هرسنیک مه سه له که دا خولعه که به تاله و ته لاقه که ناکه وئو ماله که ش ناکه ویتنه سر ژنه که.

به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی: (طَلَّقْتُكَ ثَلَاثًا بِأَلْفٍ) سنی به سنی ته لاقم دای به هزار دینار (فَقَبِلْتِ وَاحِدَةً بِأَلْفٍ) ژنه که ش گوتی: یك ته لاقم قبول کرد به هزار دیناره که، شه کاته (فَالْأَصْحُ وَقُرْعُ الثَّلَاثِ وَوَجُوبُ أَلْفٍ) به فرموده ی پاستتر: سنی ته لاقه کی ده که وئو ژنه که ش هزاره کی له سر واجب ده بی بؤ میرده که ی، چونکه جیاوازیان له شه ندازه ی ماله که دا نیه.

(وَإِنْ بَدَأَ بِصِيغَةِ تَغْلِيْقٍ) نه گهر له سره تاوه میرده که وشه یه کی هه لواسینی بؤ خولعه که به کار هیتا: (كَمَتَّى أَوْ مَتَّى مَا أُعْطِيْتِي) وهك بلیتته ژنه که ی: هه ر کاتیکی داهاتو شه شتم بده یتنی ته لاقم بکه وئو. شه (فَتَغْلِيْقٌ) هه لواسینی ته لاقه له لایه ن میرده که وه، که و ابو: (فَلَا رُجُوعَ لَهُ) میرده که بؤی دروست نیه په شیمان بیته وه، هم (وَلَا يُشْتَرَطُ الْقَبُولُ لَفْظًا) به مرج داناندری: ژنه که به زویان قبول بکاو هم (وَلَا الْإِعْطَاءُ فِي الْمَجْلِسِ) مرجیش نیه له دانیشگی خولعه که دا شته که بداته میرده که ی، به لکو نه گهر له دای لیک جیا بونه وه ی دانیشگی که و له دای ماوه یه کی زور دریزیش شته که ی بداتی ته لاقه که هه ر ده که وئو، اته: به لام تا شته که ی نه داتی ته لاقه که ی ناکه وئو، هه روه که له سرچاوه کانداهه رمویانه.

(وَإِنْ قَالَ) نه گهر میرده که به ژنه کی گوت (إِنْ) نه گهر (أَوْ إِذَا) یان هه ر کاتی (أُعْطِيْتِي) شه شتم بده یتنی ته لاقم که ویتنی، شه وش (فَكَذَلِكَ) وهك شه وه که ی تر بؤی دروست نیه په شیمان بیته وه، هم مرج نیه: ژنه که به زویان قبول بکا (لَكِنْ يُشْتَرَطُ إِعْطَاءٌ عَلَى الْقَوْرِ) به لام

وَإِنْ بَدَأَتْ بَطْلَبٍ طَلَّاقٍ فَأَجَابَ فَمُعَاوَضَةٌ فِيهَا شَوْبٌ جَعَالَةٌ فَلَهَا الرُّجُوعُ قَبْلَ جَوَابِهِ،
وَيُشْتَرَطُ فَوْزٌ لِحَوَابِهِ، وَلَوْ طَلَّبَتْ ثَلَاثًا بِأَلْفٍ فَطَلَّقَ طَلْقَةً بَطْلَنَةً فَوَاحِدَةً بَطْلَنَةً، وَإِذَا خَالَعَ
أَوْ طَلَّقَ بَعْوَضٍ فَلَا رَجْعَةَ، فَإِنْ شَرَطَهَا فَرَجْعِيٌّ وَلَا مَالَ،

به مهرج داندراوه: به کسر له دانیشگی خولعه که دشته که بداته میزده که ی بین نه وهی
گفتوگو به کی دریزی بیگانه، یان بنده نگبوونیکی دریز بک ویتته نیوان گزته ی میزده که و
ویدانی شته که .

(وَإِنْ بَدَأَتْ بِطَلْبِ طَلَّاقٍ) نه گهر له سه ره تاوه ژنه که داوای ته لاقی له میزده که ی کردو گوتی:
به نه ونده پاره یه ته لاقم بده . یان گوتی: نه گهر ته لاقم بده ی نه و شتم له سه ربی
بده من (فَأَجَابَ) میزده که ش یه کسر وه لاقی داوه و گوتی: ته لاقم دای. نه وه (فَمُعَاوَضَةٌ
فِيهَا شَوْبٌ جَعَالَةٌ) نه و مامله ته وه رگرتنی شتی که له به رامبر شتی که و (جعاله) شتی تی که ل
کراوه، وات: ته لاقه که ی ده که وئو واجب: شته که ش بداته میزده که ی، هر چه ند میزده که
له ته لاقه دانه که دا ناوی شته که شتی دوپاره نه کرد بیته وه، هر وه که له (فصل) ی داهاتو دا
پوون کراوه ته وه .

که و ابو: (فَلَهَا الرُّجُوعُ قَبْلَ جَوَابِهِ) ژنه که بوی دروسته په شیمان بیته وه پیش نه وه ی
میزده که له وه لاقی دا ته لاقی بدا، به لام (وَيُشْتَرَطُ فَوْزٌ لِحَوَابِهِ) لیره دا به مهرج داده ند ری:
میزده که یه کسر له دانیشگی خولعه که دا وه لاقی ژنه که بداته وه ته لاقی بدا، چونکه نه گهر
پاش ماوه یه که ته لاقی بدا، نه و کاته به (رجعی) ته لاقی ده که وئو هیچ شتی کیش ناکه ویتته
سه ژنه که، مه گهر ژنه که بلئ: به نه ونده پاره یه ته لاقم بده هر چه ند نوای ماوه یه کیش
بین. نه و کاته په له کردن واجب نیه، هر وه که له ژوبه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه .

(وَلَوْ طَلَّبَتْ ثَلَاثًا بِأَلْفٍ) نه گهر ژنه که داوای هر سیک ته لاقی کردو گوتی: به هزار دینار
سی به سی ته لاقم بده (فَطَلَّقَ طَلْقَةً بَطْلَنَةً) میزده که ش یه که ته لاقی دا به سی به کی
هزاره که، نه وه (فَوَاحِدَةً بَطْلَنَةً) یه که ته لاقی ده که وئو به سی به کی هزاره که .

(وَإِذَا خَالَعَ أَوْ طَلَّقَ بَعْوَضٍ) هر کاتیک میزده که خولعی له گهل ژنه که ی کرد، یان له
به رامبر وه رگرتنی شتی که ته لاقی دا، نه وه ده بیته (بائن)، هر چه ند شته که ش دروست
نه بویی بگریه پاره: وه که شه رابو سه گ، که و ابو: (فَلَا رَجْعَةَ) میزده که مافی (رَجْعَةَ) =
گه پاندنه وه ی له سه ژنه که نیه، به لکو مهرجه: ژنه که رازی بیی، نینجا به ماره برینیک
نوئو به ماره بیه کی تر له خوی ماره بکاته وه .

(فَإِنْ شَرَطَهَا) جا نه گهر میزده که (رَجْعَةَ) ی به مهرج داناو گوتی: خولعم له گهل کردی، یان
به هزار دینار ته لاقم دای به و مهرجه ی مافی گه پاندنه وه تم هه بین. نه وه (فَرَجْعِيٌّ وَلَا مَالَ)

وَفِي قَوْلِ بَائِنٍ بِمَهْرٍ مُثَلٍّ، وَلَوْ قَالَتْ: طَلَّقْنِي بِكَذَا. وَارْتَدَّتْ، فَأَجَابَ،
 إِنْ كَانَ قَبْلَ دُخُولِ أَوْ بَعْدَهُ وَأَصْرَتْ حَتَّى انْقَضَتِ الْعِدَّةُ بَأَنْتَ بِالرِّدَّةِ وَلَا مَالَ،
 وَإِنْ أَسْلَمْتَ فِيهَا طَلَّقْتَ بِالْمَالِ، وَلَا يَضُرُّ تَخَلُّلُ كَلَامٍ يَسِيرٍ بَيْنَ إِجَابِ وَقَبُولِ.
 (فَصْلٌ) قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ وَعَلَيْكَ أَوْ وَلِيٌّ عَلَيْكَ كَذَا. وَلَمْ يَسْبِقْ طَلْبُهَا بِمَالٍ وَقَعَ رَجْعِيًّا
 قَبِلَتْ أُمَّ لَا وَلَا مَالَ، فَإِنْ قَالَ: أَرَدْتُ مَا يُرَادُ بِطَلْقِكَ بِكَذَا. وَصَدَّقْتَهُ

به (رجعی) ته لاقی ده که وی و هیچ مالیش له سر ژنه که واجب نابین (و فی قول باین بمهر
 مثل) له فرموده به کدا: به (باین) ی ته لاقی ده که وی و ماره بی هاویننهش ده که ویته سر
 ژنه که بؤ میزده که ی.

(وَلَوْ قَالَتْ طَلَّقْنِي بِكَذَا) نه گهر ژنه که گوتی: ته لاقم بده به و شته. نینجا (وَأَرْتَدَّتْ) ژنه که ش
 کافر بوو (فَأَجَابَ) نینجا میزده که ش به کسر وه لاسی داوه و ته لاقی دا، نه وه ته ماشا
 ده که بین: (إِنْ كَانَ قَبْلَ دُخُولِ) نه گهر کافر بوونه که ی پیش جیما عکردن بی (أَوْ بَعْدَهُ
 وَأَصْرَتْ حَتَّى انْقَضَتِ الْعِدَّةُ) یان له دوا ی جیما عکردن بوو، به لام ژنه که سوور بوو له سر
 کافر بوونه که تا (عِدَّةٌ) ته واو بوو، نه وه (بَأَنْتَ بِالرِّدَّةِ وَلَا مَالَ) له هر دوو حاله تدا به
 کافر بوونه که ماره برینه که ی هله ده و شیتته وه و ته لاقی نا که وی و مالیش له سر ژنه که
 واجب نابین، به لام (وَإِنْ أَسْلَمْتَ فِيهَا) نه گهر ژنه که له (عِدَّةٌ) دا بؤوه موسولمان، نه و کاته
 (طَلَّقْتَ بِالْمَالِ) به ماله ناوبراوه که ته لاقی ده که وی.

(وَلَا يَضُرُّ) زیان له دروستیونی خولع نادا: (تَخَلُّلُ كَلَامٍ يَسِيرٍ بَيْنَ إِجَابِ وَقَبُولِ)
 قسه کردنیکی کم بکه ویته نیوان گفتوگوی میزده که و ژنه که، به لام نه گهر قسه کردنه که
 زدر بی زبانی هیه، ههروه ک رابرا.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي نُهُ وَوُشَانَهِي پَارَه لَه سَهَر ژَنَه كَه وَاجِب دَه كَه ﴾

(قَالَ) هرکاتیک میزده که به ژنه که ی گوت: (أَنْتَ طَالِقٌ وَعَلَيْكَ أَوْ وَلِيٌّ عَلَيْكَ كَذَا) ته لاقم
 که وتب و نه وهنده پاره یهشت له سر بین. یان ته لاقم که وتب و نه وهنده پاره یه بؤ من له
 سر تو بین. یان نه وهنده پاره یهت له سر بی و ته لاقم که وتب (وَلَمْ يَسْبِقْ طَلْبُهَا بِمَالٍ)
 پیشدش ژنه که داوا ی ته لاقدانی به مالی نه کردبو، نه وه (وَقَعَ رَجْعِيًّا) - نه گهر نیه تی سن
 ته لاقی نه بوین - به (رجعی) ته لاقی ده که وی، جیاوازی نیه (قَبِلَتْ أُمَّ لَا) ژنه که قبول بکا،
 یان نا (وَلَا مَالَ) هیچ مالیکیش نا که ویته سر ژنه که، چونکه به خورپای ته لاقی داوه، نینجا
 له خویه وه باسی هه ندیک مالیشی کردوه و ته لاقه که شی به و ماله نه به ستوه.

به لام (فَإِنْ قَالَ أَرَدْتُ مَا يُرَادُ بِطَلْقِكَ بِكَذَا) نه گهر میزده که گوتی: مه به ستم به ووشه ی
 رابردوو نه وه بوو: به نه وهنده پاره یه ته لاقم دای (وَصَدَّقْتَهُ) ژنه که ش باوه پی کردو گوتی:

فَكَهْوٌ فِي الْأَصْحِ، وَإِنْ سَبَقَ بَأْتٌ بِالْمَذْكُورِ، وَإِنْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ عَلَيَّ أَنْ لِي عَلَيْكَ كَذَا. فَأَلْمَذْهَبُ أَنَّهُ كَطَلَّقْتُكَ بِكَذَا، فَإِذَا قَبِلْتَ بَأْتٌ وَوَجَبَ الْمَالُ، وَإِنْ قَالَ: إِنْ ضَمَنْتَ لِي أَلْفًا فَأَنْتَ طَالِقٌ. فَضَمَنْتَ فِي الْفُورِ

پاست ده‌کاو قبولیشی کرد، نه‌وه (فَكَهْوٌ) وه‌ک گزیتیتی: به نه‌وه‌نده پاره‌یه ته‌لاقم دای، نه‌وها بپیری بۆ ده‌دری، واته: نه‌گەر ژنه‌که یه‌کسر گوتی قبولم کرد، نه‌وه به (بائنی‌ی ته‌لاقی ده‌که‌وئو پاره‌ ناوبراوه‌که‌ش له‌ سەر ژنه‌که واجب ده‌بی بۆ میرده‌که (فِي الْأَصْحِ) له‌ فرموده‌ی راستردا، به‌لام نه‌گەر ژنه‌که قبول نه‌کا ته‌لاقه‌که‌ی ناکه‌وئ، جیاوازی نیه: ژنه‌که باوه‌ر پکا که نه‌و مه‌به‌سه‌ته‌ی مه‌بوه، یان باوه‌ر نه‌کا، به‌لام له‌و حاله‌ته‌ی ژنه‌که باوه‌ر نا‌کاو سویندیش ناخوا پیوسته میرده‌که سویندی گه‌پاندرایه‌وه بخوا: که نه‌و مه‌به‌سه‌ته‌ی مه‌بوه. چونکه نه‌گەر له‌و حاله‌ته‌دا سوینده‌که نه‌خوا ته‌لاقه‌که‌ی به (رجعی) ده‌که‌وئ، هه‌روه‌ک له (تحفة)و (نهاية)دا روون کراوه‌ته‌وه.

جا بزانه: نه‌وه‌ی پابردو له‌ حاله‌تینکا بوو: که ژنه‌که داوای ته‌لاقی نه‌کردین، به‌لام (وَإِنْ سَبَقَ) نه‌گەر پێشدا ژنه‌که داوای کرد به‌ مالتیکی دیارکراو ته‌لاقی بدا، میرده‌که‌ش له‌ وه‌لامی‌دا گوتی: ته‌لاقت که‌وتبین. یان ته‌لاقم دای. نه‌وه (بَأْتٌ بِالْمَذْكُورِ) به (بائنی‌ی ته‌لاقی ده‌که‌وئ) به‌و ماله‌ ناوبراوه، هه‌ر چه‌ند میرده‌که‌ش له‌ ته‌لاقدانه‌که‌دا ناوی ماله‌که‌ دوویاره نه‌ئیته‌وه، جا نه‌گەر ژنه‌که گوتی: به‌مال، یان به‌ پاره ته‌لاقم بده. هیچ مالتیکیشی دیاری نه‌کرد، به‌لام میرده‌که گوتی: به‌هزار دینار ته‌لاقم دای، نه‌و کاته نه‌گەر ژنه‌که یه‌کسر قبول بکا ته‌لاقی به‌و هزار دیناره ده‌که‌وئ، نه‌گەر قبولیش نه‌کا ناکه‌وئ.

به‌لام نه‌گەر هیچیکیشان ماله‌که‌ دیاری نه‌کا: وه‌ک ته‌نها بلن: به‌ پاره ته‌لاقم بده. میرده‌که‌ش ته‌نها بلن: ته‌لاقم دای. نه‌و کاته به‌ ماره‌یی‌هاویننه به (بائنی‌ی ته‌لاقی ده‌که‌وئ) و واجب: بیداته میرده‌که‌ی، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا روون کراوه‌ته‌وه.

(وَإِنْ قَالَ) نه‌گەر میرده‌که‌ی گوتی: (أَنْتَ طَالِقٌ عَلَيَّ أَنْ لِي عَلَيْكَ كَذَا) ته‌لاقت که‌وتبین، یان ته‌لاقم دای له‌ سەر نه‌و مه‌رجه‌ی نه‌وه‌نده پاره‌یه بۆ من له‌ سەر تو بۆ. نه‌وه (فَأَلْمَذْهَبُ أَنَّهُ كَطَلَّقْتُكَ بِكَذَا) به‌ فرموده‌ی راستی مه‌زه‌ب: وه‌ک نه‌وه‌یه بلن: به‌ نه‌وه‌نده پاره‌یه ته‌لاقم دای. که‌وابو: (فَإِذَا قَبِلْتَ) هه‌ر کاتیک یه‌کسر له‌ دانیشگه‌که‌دا گوتی: قبولم کرد. نه‌وه (بَأْتٌ وَوَجَبَ الْمَالُ) به (بائنی‌ی ته‌لاقی ده‌که‌وئ) و واجب: ماله‌ ناوبراوه‌که‌ بیداته میرده‌که‌ی.

(وَإِنْ قَالَ) نه‌گەر میرده‌که گوتی (إِنْ ضَمَنْتَ لِي أَلْفًا فَأَنْتَ طَالِقٌ) نه‌گەر تو بۆ من ببیه زامینی هه‌زار دینار ته‌لاقت که‌وتبین (فَضَمَنْتَ فِي الْفُورِ) ژنه‌که‌ش یه‌کسر له‌ دانیشگه‌که‌دا

بَانَتْ وَزَلِمَهَا الْأَلْفُ، وَإِنْ قَالَ: مَتَى ضَمَنْتِ. فَمَتَى ضَمَنْتِ طَلَّقْتِ، وَإِنْ ضَمَنْتِ دُونَ الْأَلْفِ لَمْ تَطْلُقِي، وَلَوْ ضَمَنْتِ أَلْفَيْنِ طَلَّقْتِ، وَلَوْ قَالَ: طَلَّقِي نَفْسَكَ إِنْ ضَمَنْتِ لِي أَلْفًا. فَقَالَتْ: طَلَّقْتُ وَضَمَنْتُ. أَوْ عَكْسَهُ بَانَتْ بِالْفِ، فَإِنْ اقْتَصَرَتْ عَلَى أَحَدِهِمَا فَلَا، وَإِذَا عَلِقَ بِإِعْطَاءِ مَالٍ فَوَضَعْتَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ طَلَّقْتِ، وَالْأَصْحَحُ دُخُولُهُ فِي مَلِكِهِ،

گوتی: بومه زامینی هزاره که. نه وه (بانت و زلمها الالف) به (بائن ی ته لاقی ده که وئی) هزاره که شی له سر واجب ده بین بیداته میزده که ی، به لام (وإن قال) نه گهر میزده که گوتی (متی ضممت) له هر کاتیکی داهاتوودا تو بؤ من ببیه زامینی هزار دینار ته لاقت که وبتبی. نه و کاته په له کردنی ناوی، به لکو (فمتی ضممت طلقت) هر کاتیکی نه که گوتی: بومه زامین. ته لاقی ده که وئی.

(وإن ضممت دون ألف) نه گهر له هر دوو مه سه له که دا- نه که بویه زامینی که متر له هزار دینار که، نه وه (لم تطلق) ته لاقی ناکه وئی، چونکه پیته لو اسراوه که نه هاتوته جی، به لام (ولو ضممت ألفین) نه گهر بویه زامینی دوو هزار، نه و کاته (طلقت) ته لاقه که ی ده که وئی، به لام هزاره زیاده که له میزده که حه لال نابی و نه گهر وه ریشی بگری واجب بیداته وه، هر وه که له زدی به ی سرچاوه کانداهرموویانه .

(ولو قال) نه گهر میزده که گوتی: (طلقی نفسك إن ضممت لی ألفا) خوت ته لاق بده نه گهر بؤ من ببیه زامینی هزار دینار (فقال) نه که ش په کسر له دانیشگه که دا گوتی (طلقت وضممت) خؤم ته لاق داو بومه زامینی هزاره که (أو عکسه) یان به پیچه وانه که ی گوتی: بومه زامینی هزاره که و خؤم ته لاق دا. نه وه (بانت بالف) به (بائن ی ته لاقی ده که وئی) واجب هزار دینار که ش بداته میزده که، به لام (فإن اقتصرت علی أحدهما) نه گهر له زامینی وه ته لاقدانه که نه که تنها په کیکیانی گوت (فلا) ته لاقی ناکه وئی؟ چونکه ته لاقدان و مهرجه که پیکوه به ستران.

(وإذا علق بإعطاء مال) هر کاتیکی میزده که ته لاقه که ی هه لواسی به پیدانی ماتیکی زاندر او: وه که نه گهر نه وه نده مال هم بده بیته، یان نه گهر نه وه نده مال هم بؤ بیته ته لاقت بکه وئی (فوضعتہ بین یدیه) نه که ش په کسر مال که ی له به رده ست میزده که ی دانا، نه وه (طلقت) ته لاقی ده که وئی، هر چه ند میزده که ش وه ری نه گری، چونکه (والأصح دخولہ فی ملکہ) به فرموده ی راستر: به تنها دانانه که مال که ده بیته ملکی میزده که.

به لام نه گهر هه لواسینه که بؤ کاتیکی داهاتوو بی: وه که هر کاتیکی له مه ووا، یان له هر کاتیکی داهاتوودا نه و شتم بده بیته، یان بؤم بیته ته لاقت بکه وئی. نه و کاته په له کردنی ناوی و میزده که ش بؤی دروست نیه په شیمان بیته وه، که واته: هر کاتیکی داهاتوو-تا مردن- نه گهر شته که ی بداتی ته لاقی ده که وئی، هر وه که له باسه که ی پلبر بودا پرونمان کرده وه.

وَأَنَّ قَالَ إِنَّ أَقْبَضْتَنِي. فَقِيلَ كَالْإِعْطَاءِ، وَالْأَصْحُ كَسَائِرِ التَّغْلِيقِ فَلَا يَمْلِكُهُ، وَلَا يُشْتَرَطُ
 لِلْإِقْبَاضِ مَجْلِسٌ، قُلْتُ: وَيَقَعُ رَجْعِيًّا، وَيُشْتَرَطُ لِتَحَقُّقِ الصِّفَةِ أَخْذُهُ بِيَدِهِ مِنْهَا وَلَوْ
 مُكْرَهَةً وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ عَلِقَ بِإِعْطَاءِ عَبْدٍ وَوَصَفَهُ بِصِفَةٍ سَلِمَ فَأَعْطَتْهُ لَا بِالصِّفَةِ لَمْ تَطْلُقْ
 أَوْ بِهَا مَعِيًّا فَلَهُ رُدُّهُ وَمَهْرٌ مِثْلٌ، وَفِي قَوْلِ قِيمَتُهُ سَلِيمًا،

(وَأَنَّ قَالَ) نه گهر میزده که گوتی (إِنَّ أَقْبَضْتَنِي) نه گهر نه وشته ده قبه بلی من کرد، یان
 ویتدام، یان ته سلیمت کردم ته لاقت که وتبئی، نه وه (فَقِيلَ كَالْإِعْطَاءِ) له فرموده به کی
 بی هیزدا: وه ک پیدانه، به لام (وَالْأَصْحُ) به فرموده ی راستتر: نه وه ش (كَسَائِرِ التَّغْلِيقِ)
 وه ک وینه کانی هه لواسینی تره، که و ابو: (فَلَا يَمْلِكُهُ) میزده که نابیته خاوه نی شته
 وه رگیراوه که، هه م (وَلَا يُشْتَرَطُ لِلْإِقْبَاضِ مَجْلِسٌ) بی ویدان و ته سلیم کردنی شته که
 دانیشگی مامله ته که به مهرج دانندری.

به لام نه گهر نیشانه به که هه بی: که ژنه که و میزده که به وشه ی ده قبه لکردن مه به ستیان
 کردنه ملک بی، نه و کاته وه کو وشه ی پیدانی پابدوو بریای بوونه ملک ویدانی به په له ی
 بی ده درئی، هه وه ک له زودی ه ی سرچاوه کانداه فرموویانه.

جا له و حاله ته ی مه به ستیان کردنه ملک نه بی، نه وه (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده فرموی
 (وَيَقَعُ رَجْعِيًّا) هه ر کاتیک شته که ی وه رگرت ته لاقه که ش به (رجعی) ده که وی، چونکه
 پیته لواسراوه که هاتوته جی، به لام شته که نابیته ملکی میزده که، هه روه ها هه ر کاتیک
 میزده که گوتی: نه گهر نه وشتم ئی وه رگرتی ته لاقت بکه وی. نه وه (وَيُشْتَرَطُ لِتَحَقُّقِ الصِّفَةِ)
 به مهرج داده ندرئی بی هاتنه جی ئی وه پیته لواسراوه: (أَخْذُهُ بِيَدِهِ مِنْهَا) میزده که به
 دهستی خوی شته که له ژنه که وه رگیرئی (وَلَوْ مُكْرَهَةً) هه ر چند ژنه که ش زود لیکراو بی
 (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) که و ابو: له م مه سه له یه شدا ته لاقه که به (رجعی) ده که وی، هه روه ک له (تحفة و)
 (نهاية) دا فرموویانه، اته: چونکه شته که نابیته ملکی میزده که.

(وَلَوْ عَلِقَ بِإِعْطَاءِ عَبْدٍ) نه گهر میزده که ته لاقه که ی هه لواسی به پیدانی کویله به ک، یان جلیک،
 یان نازه لیک، یان هه ر شتیکی تر (وَوَصَفَهُ بِصِفَةٍ سَلِمَ) مهرجه کانی شته که شی بوون کرده وه
 به بوونکردنه وه ی سه له م، وه ک بلئی: شته که نه وه بی و نه وه بی (فَأَعْطَتْهُ لَا بِالصِّفَةِ)
 ژنه که ش شته که ی دایی به لام مهرجه باسکراوه کانی ئی نه هاتنه جی، نه وه (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاقی
 ناکه وی، چونکه پیته لواسراوه که نه هاتوته جی (أَوْ بِهَا) یان به کسه ر شته که ی دایی و مهرجه
 باسکراوه کانی شی ئی هاتنه جی، به لام (مَعِيًّا) عه بییکی کونی هه بو، نه و کاته ته لاقی ده که وی،
 جا به هوی عه بیه که (فَلَهُ رُدُّهُ وَمَهْرٌ مِثْلٌ) میزده که بوی بروسته شته عه بیداره که بی ژنه که
 بکه ریتیه وه و ماره بی هاوینه ی له جیاتی ئی وه رگیرئی (وَفِي قَوْلِ قِيمَتُهُ سَلِيمًا) له
 فرموده به کدا: نرخی شته که ی له حالته بی عه بیی دا ئی وه رده گری.

وَلَوْ قَالَ: عَبْدًا. طَلَّقَتْ بَعْدَ إِلَّا مَقْصُوبًا فِي الْأَصَحِّ وَلَهُ مَهْرٌ مِثْلُ، وَلَوْ مَلَكَ طَلَّقَهَا فَقَطَّ
فَقَالَتْ: طَلَّقَنِي ثَلَاثًا بِأَلْفٍ. فَطَلَّقَ الطَّلِيقَةَ فَلَهُ أَلْفٌ، وَقِيلَ ثَلَاثَةٌ، وَقِيلَ إِنَّ عِلْمَتَ الْحَالِ
فَأَلْفٌ وَإِلَّا فِئْتُهُ، وَلَوْ طَلَّبَتْ طَلِّقَةً بِأَلْفٍ فَطَلَّقَ بِمِائَةٍ وَقَعَ بِمِائَةٍ، وَقِيلَ بِأَلْفٍ، وَقِيلَ لَا تَقَعُ،
وَلَوْ قَالَتْ: طَلَّقَنِي عَبْدًا بِأَلْفٍ. فَطَلَّقَ عَبْدًا أَوْ قَبْلَهُ بَأْتٍ بِمَهْرٍ مِثْلٍ، وَقِيلَ فِي قَوْلٍ بِالْمُسْمَى،

(وَلَوْ قَالَ عَبْدًا) نه گهر میزده که گوتی: نه گهر کزایله یه ک، یان جلیک، یان مهریمک بدهیتی
ته لاقت که وتبئی، واته: باسی مهرجه کانی شته که شی نه کرد، نه وه (طَلَّقَتْ بَعْدَ) هه ر
جوره کزایله یه کی بداتی، یان هه ر جوره جلیک و هه ر جوره مهریمکی بداتی، ته لاقی
ده که وئی (إِلَّا مَقْصُوبًا فِي الْأَصَحِّ) ته نها زه وتکراو نه بئی، له فرموده ی راستردا، جا
مه رجه ند ته لاقه که ش ده که وئی، به لام نه کزایله که ونه جله که ونه مهره که نابنه ملکی
میزده که؟ چونکه نه زاندراون، که وایو: (وَلَهُ مَهْرٌ مِثْلٍ) میزده که ماره یی هاووینته ی بؤ
واجب ده بی له سهر ژنه که.

(وَلَوْ مَلَكَ طَلَّقَهَا فَقَطَّ) نه گهر میزده که ته نها ته لاقیک، یان دوو ته لاقی له ژنه کی مایو
(فَقَالَتْ طَلَّقَنِي ثَلَاثًا بِأَلْفٍ) ژنه که ش گوتی: سئی به سئی ته لاقم بده به هه زار دینار (فَطَلَّقَ)
الطَّلِيقَةَ) میزده که ش یه کسه ر بهو ته لاقه ی مایوی، یان بهو دوو ته لاقه ی مایوی ژنه کی
ته لاق دا، نه وه (فَلَهُ أَلْفٌ) میزده که به ته وایو هه زاره کی بؤ واجب ده بی له سهر ژنه که،
هه ر چه ند ژنه که ش نه یزانیبئی ته نها ته لاقیک، یان دوو ته لاقی ماوه؟ چونکه مه به سئی
ژنه که: که (الْبَيْتُونَ الْكُبْرَى) - جیابوونه وه ی گوره بوو، هاتوته جئی (وَقِيلَ ثَلَاثَةٌ) له
فرموده یه کی بی هیژدا: سئییه کی هه زاره کی بؤ هیه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی تری
بی هیژدا (إِنَّ عِلْمَتَ الْحَالِ فَأَلْفٌ وَإِلَّا فِئْتُهُ) نه گهر ژنه که زانیبئی ته نها ته لاقیک، یان دوو
ته لاقی ماوه نه وه هه زاره کی له سهر واجب ده بی، نه گهر نا: سئییه کی هه زاره کی له
سهر واجب ده بی.

(وَلَوْ طَلَّبَتْ طَلِّقَةً بِأَلْفٍ) نه گهر ژنه که یه ک ته لاقی داوا کرد به هه زار دینار (فَطَلَّقَ بِمِائَةٍ)
میزده که ش یه کسه ر یه ک ته لاقی دا به سه د دینار، نه وه (وَقَعَ بِمِائَةٍ) به سه د دینار ته لاقه که ی
ده که وئی، چونکه ده توانئی به خوراپیش ته لاقی بدا (وَقِيلَ بِأَلْفٍ) له فرموده یه کی بی هیژدا:
به هه زاره که ته لاقی ده که وئی (وَقِيلَ لَا تَقَعُ) له بی هیژدی تردا ته لاقه که ناکه وئی.

(وَلَوْ قَالَتْ) نه گهر ژنه که گوتی (طَلَّقَنِي عَبْدًا بِأَلْفٍ) سبه یئی ته لاقم بده به هه زار دینار
(فَطَلَّقَ عَبْدًا أَوْ قَبْلَهُ) میزده که ش سبه یئی، یان پیش سبه یئی ته لاقی دا، نه وه (بَأْتٍ بِمَهْرٍ
مِثْلٍ) به (بائنی) ته لاقی ده که وئی به ماره یی هاووینته - نه ک به هه زاره که - چونکه ژنه که
پاره کی کردوته سه له م له ته لاقدا، ته لاقیش نابیته قهرز (وَقِيلَ فِي قَوْلٍ بِالْمُسْمَى) له
فرموده یه کی بی هیژدا: به ناوبراوه که ته لاقی ده که وئی.

وَأَنَّ قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ الدَّارَ قَالَتْ طَالِقٌ بِأَلْفٍ. فَقَبِلَتْ وَدَخَلَتْ طَلَّقَتْ عَلَى الصَّحِيحِ
بِالْمُسْمَى، وَلِى وَجْهٌ أَوْ قَوْلٌ بِمَهْرِ الْمِثْلِ، وَيَصِحُّ اخْتِلَاعُ أَجْنَبِيٍّ وَإِنْ كَرِهَتْ الزَّوْجَةَ،
وَهُوَ كَاخْتِلَاعِهَا لَفْظًا وَحُكْمًا، وَلَوْ كَيْلَهَا أَنْ يَخْتَلِعَ لَهُ، وَلِلْأَجْنَبِيِّ تَوَكُّلُهَا فَتَخَيَّرُ هِيَ،
وَلَوْ اخْتَلَعَ رَجُلٌ وَصَرَاحٌ بِوَكَاَلَتِهَا كَادِبًا لَمْ تَطْلُقْ، وَأَبُوهَا كَأَجْنَبِيٍّ فَيَخْتَلِعُ بِمَالِهِ،

(وَأَنَّ قَالَ) نه‌گەر می‌دهه که گوتی (إِذَا دَخَلْتَ الدَّارَ قَالَتْ طَالِقٌ بِأَلْفٍ) هر کاتیک، یان نه‌گەر
بجیتته ناو خانووه که ته لاعت بکوی به هزار دینار (فَقَبِلَتْ) ژنه‌کش یه کسه رگوتی قبولم
کرد، ئینجا (وَدَخَلَتْ) له نوای ماویه‌ک چووه ناو خانووه‌که، نه‌وه (طَلَّقَتْ عَلَى الصَّحِيحِ
بِالْمُسْمَى) له سهر فرموده‌ی راست: به (بائنی) به پاره ناویراوه‌که ته لاتی ده‌کوی (وَفِي
وَجْهِ أَوْ قَوْلٍ بِمَهْرِ الْمِثْلِ) له فرموده‌یه‌کدا: به ماره‌یی هاوینته ته لاته‌کی ده‌کوی.

﴿ خولعی بیگانه ﴾

(وَيَصِحُّ اخْتِلَاعُ أَجْنَبِيٍّ) دروسته بیگانه‌یه‌ک به مالی خوی خولع له می‌دهه که قبول بکا
(وَأَنَّ كَرِهَتْ الزَّوْجَةَ) هر چند ژنه‌کش پی‌نی ناخوش بی؟ چونکه ته لاق له ده‌ست
می‌دهه که دایه، جا نه‌گەر به و مه‌به‌سته خولعه‌که قبول بکا: تاکو ژنه‌کی له خوی ماره
بکا، نه‌وه خولعه‌که دروست ده‌بی به لام گونا‌ه‌باریش ده‌بی، به لکو نه‌گەر ژنه‌کش له و
مه‌به‌سته ناگادار بکا، نه‌و کاته (فاسق)ش ده‌بی، هر وه‌ک له (تحفة) دا فرمویه‌تی،
چونکه پی‌غه‌م‌بر ﷺ ده‌فرموی: ﴿لَيْسَ مِمَّا مِنْ خَيْبِ امْرَأَةٍ عَلَى زَوْجِهَا﴾ رواه ابوداود
بسند صالح، نه‌و که‌سه له نوممته‌ی ئیمه نیه که دلی ژنی‌ک تیک بدا له سهر می‌دهه‌کی.
(وَهُوَ كَاخْتِلَاعِهَا) قبول‌کردنی خولعی بیگانه‌ش وه‌ک قبول‌کردنی خولعی ژنه‌کیه (لَفْظًا
وَحُكْمًا) له پویی وشوه و بریاری پابردو، که‌واته: واجبه بیگانه‌که له مالی خوی پاره‌ی
خولعه‌که بداته می‌دهه‌که و مافی نیه هیچ له ژنه‌که وه‌ریگریته‌وه.

هر وه‌ها (وَلَوْ كَيْلَهَا أَنْ يَخْتَلِعَ لَهُ) بۆ وه‌کیلی ژنه‌کش دروسته: خولعه‌که بۆ خوی قبول
بکا، جا له و حاله‌ته‌شدا ده‌بیته‌خولعی بیگانه‌و ماله‌که له سهر خوی واجب ده‌بی بۆ
می‌دهه‌که (وَلِلْأَجْنَبِيِّ تَوَكُّلُهَا) بۆ مروفتیکی بیگانه دروسته: ژنه‌که بکاته وه‌کیلی خوی بۆ
قبول‌کردنی خولع، جا له و حاله‌ته‌دا (فَتَخَيَّرُ هِيَ) ژنه‌که سه‌ریشکه: نه‌گەر حه‌ز ده‌کا:
خولعه‌که به پاره‌ی خوی بۆ خوی قبول بکا، یان به پاره‌ی بیگانه‌که له جیاتی بیگانه‌که
قبولی ده‌کا (وَلَوْ اخْتَلَعَ رَجُلٌ) نه‌گەر پیاویکی بیگانه خولعه‌کی قبول کردو (وَصَرَاحٌ
بِوَكَاَلَتِهَا كَادِبًا) به درۆ گوتی: من وه‌کیلی ژنه‌که‌م. نه‌وه (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاتی نا‌کوی،
چونکه ژنه‌که پاره‌کی نه‌خوستوته نه‌ستوی خوی.

(وَأَبُوهَا كَأَجْنَبِيٍّ) باوکی ژنه‌کش وه‌ک بیگانه‌یه، که‌وابو (فَيَخْتَلِعُ بِمَالِهِ) به مالی خوی
خولعه‌که قبول ده‌کا - نه‌ک به مالی کیژه‌که‌ی - هر چه‌ند کیژه‌که‌شی نه‌بالغ بی، که‌وابو:

فَإِنْ اِخْتَلَعَ بِمَالِهَا وَصَرَاحَ بَوَكَالَةِ أَوْ وِلَايَةِ لَمْ تَطْلُقْ، أَوْ بِاسْتِقْلَالٍ فَخُلِعَ بِمَعْصُوبٍ.
 (فَصَلِّ) اِدْعَتْ خُلْعًا فَأَنْكَرَهُ صُدُقَ بَيْمِينِهِ، وَإِنْ قَالَ: طَلَّقْتُكَ بَكْذَا. فَقَالَتْ: مَجَانًا. بَأْتُ
 وَلَا عَوْضَ، وَإِنْ اِخْتَلَفَا فِي جِنْسِ عَوْضِهِ أَوْ قَدْرِهِ وَلَا بَيِّنَةً تَحَالَفَا وَرَجَبَ مَهْرُ مِثْلٍ،

(فَإِنْ اِخْتَلَعَ بِمَالِهَا) نه گهر باوکه که به مالی کیژده که ی خولعه که ی قبول کرید (وَصَرَاحَ بَوَكَالَةِ
 أَوْ وِلَايَةِ) به نرد گوتی: من وه کیلی کیژده که م. یان گوتی سه ربه رشتکاری کیژده که م. نه وه
 (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاقی ناکه وئ؟ چونکه وه کیل نیه وه له خولعیشدا سه ربه رشتکاری نیه (أَوْ
 بِاسْتِقْلَالٍ) یان باوکه که گوتی: سه ربه خوم خولعه که م به مالی کیژده که م قبول کرد، نه و کاته
 (فَخُلِعَ بِمَعْصُوبٍ) ده بیته خولع به زه وتکراو، واته: ماله که نایبته ملکی میژده که، که و ابو:
 به (بَأْتُ) ته لاقی ده که وئ و ماره یی هاووینهش له سه ر باوکه که بق میژده که واجب ده بی،
 چونکه باوک بوی دروست نیه مالی کیژده که ی له خولع سه رف بکا، هه روه که له (تحفة) بو
 (نهایه) دا فرمویانه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي كَيْشِي زَيْنٍ وَمِيْرِدٍ لَهُ خَوْلَعِهِ كَهَذَا ﴾

(اِدْعَتْ خُلْعًا) هه ر کاتیک ژنه که گوتی: میژده که م خولعی له گه ل کریدوم (فَأَنْكَرَهُ)
 میژده که ش گوتی: خولعم له گه ل نه کردوه. هه یج شاهیدیش نه بو، نه وه (صُدُقَ بَيْمِينِهِ)
 باوه ر به میژده که ده کرئ نه گهر سویند بخوا، به لام نه گهر دوو پیاو شاهیدی بده ن: که
 خولعی له گه ل کریدوه. نه و کاته ته لاقی ژنه که به (بَأْتُ) ی ناشرکا ده بی و میژده که ش مافی
 نیه داوای هه یج مالیک له ژنه که بکا، چونکه نه وه ده لئ: وانیه، هه روه که له زویه ی
 سه رچاوه کاند ا فرمویانه.

(وَإِنْ قَالَ) نه گهر میژده که گوتی (طَلَّقْتُكَ بَكْذَا) به وه نده پاره یه توم ته لاق داوه (فَقَالَتْ
 مَجَانًا) ژنه که ش گوتی: به خورپایی ته لاق ت داوم. نه وه (بَأْتُ) ژنه که به (بَأْتُ) ی ته لاقی
 ده که وئ به هوی دانپیدا هینانی میژده که (وَلَا عَوْضَ) هه یج مالی کیش ناکه ویتته سه ر ژنه که
 به و مرجه ی سویند بخوا، به لام نه گهر میژده که شاهیدی هه بی، نه و کاته ماله که
 ده که ویتته سه ر ژنه که.

(وَإِنْ اِخْتَلَفَا فِي جِنْسِ عَوْضِهِ) نه گهر ژنه که و میژده که له په گه زی پاره ی خولعه که دا بووه
 کیژده یان (أَوْ قَدْرِهِ) یان له نه ندازه که ی، وه که یه کیکیان بلئ: پاره ی خولعه که بیره مه.
 نه وی تریش بلئ: تومه نه. یان یه کیکیان بلئ: هه زاره. نه وی تریش بلئ پینجسه ده. یان بلئ:
 ته لاقه که سه به سه ی. نه ویش بلئ: یه که ته لاقه (وَلَا بَيِّنَةً) هه یج شاهیدیش نه بو، نه وه
 (تَحَالَفَا) هه ر دوو کیان سویند بق یه کتری ده خون سه که له (کیژده ی کرپارو فروشیان) دا پابرا-
 نینجا یه کیکیان پاره ی خولعه که (فَسَخَّ) ده کاته وه ته لاقه که ش به (بَأْتُ) ی ده که وئ،
 که و ابو: (وَرَجَبَ مَهْرُ مِثْلٍ) ماره یی هاووینهش له سه ر ژنه که بق میژده که واجب ده بی.

وَلَوْ خَالَعَ بِالْفِ وَتَوَيَّا نَوْعًا لَزِمَ، وَقِيلَ مَهْرٌ مِثْلُ، وَلَوْ قَالَ أَرَدْنَا دَنَانِيرَ فَقَالَتْ
 بَلْ دَرَاهِمٌ أَوْ فُلُوسًا تَخَالَفًا عَلَى الْأَوَّلِ، وَوَجِبَ مَهْرٌ مِثْلُ بِلَا تَخَالَفٍ فِي الثَّانِي.
 (كِتَابُ الطَّلَاقِ)

ئینجا بزانه: له ژنه که و له میړده که: هرکامه یان شاهیدی هه بی، نو یان بریاری بؤ ده برئ.
 دیسان بزانه: له ژماره ی ته لاقه کان-نه گه ر شاهید نه بی- به سویند خواردن باوه پ به
 میړده که ده کرئ، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

(وَلَوْ خَالَعَ بِالْفِ) نه گه ر خولعی له گه ل ژنه که ی کرد به هه زاریک، له شویند که شدا دوو
 جوړه دینار هه بون (وَتَوَيَّا نَوْعًا) ژنه که و میړده که هه ر دوو کیان نیه تیان یه ک جوړ بوو،
 نه وه (لَزِمَ) جوړه که واجب ده بی (وَقِيلَ مَهْرٌ مِثْلُ) له فرمووده یه کی بی هیژدا: ماره یی
 هاوویند واجب ده بی، به لام (وَلَوْ قَالَ أَرَدْنَا دَنَانِيرَ) نه گه ر میړده که گوتی: مه به ستمان به
 هه زاره که: هه زار دینار بوو (فَقَالَتْ بَلْ دَرَاهِمٌ أَوْ فُلُوسًا) ژنه که ش گوتی: مه به ستمان هه زار
 دیره م، یان هه زار فلوس بوو. نه و کاته (تَخَالَفًا عَلَى الْأَوَّلِ) له سر فرمووده ی یه که می
 به هیژ: سویند بؤ یه کتری ده خقن و به ماره یی هاوویند ش ته لاقه که ده که وئ، به لام
 (وَوَجِبَ مَهْرٌ مِثْلُ بِلَا تَخَالَفٍ فِي الثَّانِي) له فرمووده ی دووه می بی هیژدا: به بی سویند خواردن
 ماره یی هاوویند واجب ده بی.

﴿ كِتَابُ الطَّلَاقِ: پهرتوکی ژن ته لاقدان ﴾

واته: لیکن کړنده وهی زنجیری ماره برین به یه کیک له ووشه کانی داهاتوو.
 جا بزانه: ته لاقدان هه ندئ جار واجبه: وه که نه و که سه ی سویندی خواردی جیماع له گه ل
 ژنه که ی نه کا، هه روه که له باسی (ایلاء) دا پوون کراوه ته وه. هه ندئ جاریش چه پامه: وه که
 ته لاقی (بدعی) داهاتوو. هه ندئ جاریش سوننه ته: وه که نه و که سه ی توانای نه بی مافی
 ژنه که ی بدا، یان ژنه که ی بی ناموس بی، یان نه و نه ده به د پوهشت بی: نه توانی ژینای له گه لدا
 بیاته سر ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي لَا تَرْضَى بَدًا
 لِمِسِّ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: غَرَبَهَا. فَقَالَ: أَخَافُ أَنْ تَجْعَلَهَا نَفْسِي. قَالَ: فَاسْتَمْتِعْ بِهَا﴾ حدیث
 صحیح رواه أبو داود وغيره، پایویک گوتی: نه ی پیغه مبه ری خوا ﷺ ژنه که م ده سستی هیچ
 که سیک ناگه پښتته وه که ده سستی بؤ نینئ؟ پیغه مبه ری ﷺ فرمووی: ته لاقی بده. پایوه که
 گوتی: ده ترسم بلم بؤی بچن. فرمووی: که وایو: له گه لی رابویره. واته: بیه پیل وه؟ نه وه که
 له نوای ته لاقدانی به هوی دل بؤ چوونه که ی- زینای له گه ل بکا.

جا نه گه ر نه و حاله تانه ی رپاردوو هیچیان نه بون، نه و کاته (مَكْرُوه) ناپه سنده، هه روه که له
 (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه، پیغه مبه ری ﷺ ده فرمووی: ﴿أَنْفَعُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ

يُشْتَرَطُ لِنُفُوذِهِ التَّكْلِيفُ إِلَّا السُّكْرَانَ، وَيَقَعُ بِصَرِيحِهِ بِلَا نِيَّةٍ وَبِكِنَايَةِ بَنِيَّةٍ، فَصَرِيحُهُ:
الطَّلَاقُ وَكَذَا الْفِرَاقُ وَالسَّرَاحُ عَلَى الْمَشْهُورِ،

الطَّلَاقُ ﴿﴾ حديث صحيح رواه أبو داود وغيره، له هموم حلالتيك بق ليها توتر له لاي
خوای گوره ته لاقدانه.

جا تکايه بگه پړيوه بؤ (پيشه کی) ی خولع چونکه پيوستيت پئی ده بی.
(يُشْتَرَطُ لِنُفُوذِهِ) به مرج داده ندري بؤ جي به جي پوونی ته لاق: (التَّكْلِيفُ) ته لاقده ره که
داوایکراوی شهرع بی، واته: میرده که بالغو عاقل و به هوش و به خوشی خوی بی، که و ابو:
ته لاقی مندال و شیت و بین هوش و خه وتوو و ندرایکراو ناکه وی، پیغه مبر عليه السلام ده فرموی:
﴿رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الثَّائِمِ حَتَّى يَسْتَقِظَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى
يَعْقِلَ﴾ حديث صحيح رواه اصحاب السنن، نو سین له سر سئ جوړه که سان
هه لگي راوه: له سر خه وتوو تا هه شيار ده بیته وه، له سر مندال تا بلوغی ده بی، له سر
شیت تا چاک ده بیته وه.

(إِلَّا السُّكْرَانَ) ته نها سرخوش نه بی - که به قسدیو به خوشی خوی سرخوش که ره که ی
به کار هینا بی - نه وه ته لاقی ده که ی، جیاوازی نیه سرخوش که ره که: خواردن بی، یان
خوادنه وه بی، یان درمان بی، هه روک له (باسی ته لاقدانی سرخوش) دا پوونی
ده که پینه وه، إن شاء الله تعالی.

جا بزانه: ووشه کانی ته لاقدان دوو جوړن: ناشکرا، ناناشکرا، ئینجا (وَيَقَعُ بِصَرِيحِهِ بِلَا نِيَّةٍ)
ته لاق به ووشه ی ناشکرا ده که وی بی نه وه ی نیه تی که وتنی ته لاقی هه بی، به لکو ته نها
نه وه ند هه به سه: بزانی نه م ووشه یه بؤ لیکر دنه وه ی په یوه ندی ژنو میرد به کار دی،
هه روک له (البجیرمی) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه (وَبِكِنَايَةِ) هه م به ووشه ی ناناشکراش
ته لاق ده که وی، به لام (بِنِيَّةٍ) ده بی نیه تی که وتنی ته لاقیشی له که لدا بی.

(فَصَرِيحُهُ) جا ووشه ی ناشکرای ته لاقدان نه وه یه جگه له واته ی ته لاق هیچی تری
لی نه فامیته وه: وه (الطَّلَاقُ) نه و پستانه ی داهاتوو که له ووشه ی ته لاق داده پړژین.

(وَكَذَا الْفِرَاقُ وَالسَّرَاحُ) هه رو هاش ووشه ی جیا پوونه وه به ره لدان (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سر
فرموده ی ناسراوی مه زه ب، چونکه نه و سئ ووشه یه له قورثانی پیروزدا بوته لاق به کار
هاتون، جا نه وه ش دهره ق که سینکی وه هایه که بزانی: نه م دووانه ش ووشه ی ناشکرای
ته لاقن، به لام بؤ نه وکه سانه ی نازانن - وه که لی کورن زمان - نه وه ته نها ووشه ی ته لاق به
ووشه ی ناشکرای ته لاقدانی نه وان داده ندري و نه وانی تر ناناشکران، هه روک له (تحفة) و
(نهایه) دا پوون کراوه ته وه.

كَطَلَّقْتُكَ وَأَنْتَ طَالِقٌ وَمُطَلِّقَةٌ وَيَا طَالِقُ، لَا أَنْتَ طَلَّاقٌ وَالطَّلَاقُ فِي الْأَصَحِّ،
وَتَرْجَمَةُ الطَّلَاقِ بِالْعَجْمِيَّةِ صَرِيحٌ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَأَطَلَّقْتُكَ وَأَنْتَ مُطَلِّقَةٌ كِنَايَةٌ، وَلَوْ
اشْتَهَرَ لَفْظٌ لِلطَّلَاقِ: كَالْحَلَالُ أَوْ حَلَالُ اللَّهِ عَلَيَّ حَرَامٌ، فَصَرِيحٌ فِي الْأَصَحِّ، قُلْتُ:
الْأَصَحُّ أَنَّهُ كِنَايَةٌ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

ئينجا پرسته کانی ناشکرای ته لاقدان: (ک) وهك بلیته ژنه کئی: (طَلَّقْتُكَ) تۆم ته لاق دا، یان
ته لاقم دای (وَأَنْتَ طَالِقٌ) تۆ ته لاقکه وتووی (وَمُطَلِّقَةٌ) تۆ ته لاقدرای (وَيَا طَالِقُ) هۆ
ته لاقکه وتوو، یان ته لاقم خسته سهر تۆ، یان ته لاقم له سهر تۆ داننا.

جا نه گهر شوینی ته لاقه کهش—که ژنه که یه— نه لئی، وهك ته لاقم له سهر بی، یان ته لاقم له
سهر واجب بی، نه وهش ناشکرایه، ههروهک له (تحفة) و (نهاية) دا فهرموویانه.

نه وهش وا ده گه که یه نئ: نه گهر باسی ژنه کئی نه کاو به نادیارى بلئ: ته لاقم بکه وئ. یان بلئ:
ته لاقم که وتبی. نه وهش ههرووشه ی ناشکرای ته لاقه و ته لاقی ده که وئ.

واته: هه رچه ند هه بوونی شوینی ته لاق له راستی دا پیویسته هه بی— چونکه پوکنیکی ته لاقه—
به لام باسکردنی شوینه که له ووشه ی ته لاقداندا مه رج نیه بۆ ته لاق که وتن، ههروهک له
(جوهر الفتاوى) دا پوون کراوه ته وه.

(لَا أَنْتَ طَالِقٌ وَالطَّلَاقُ) نهک بلئ: تۆ ته لاقی، چونکه نه مه ووشه یه کئی نانا ناشکرایه نه گهر
نیه تی ته لاقکه وتنی نه بی ته لاقی نا که وئ (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی راستردا.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر بلئ: به ته لاقم نه و کاره نا که م. یان به هه رسیک ته لاقم نه و کاره م
نه کردوه. نه وهش نایته سویند، واته: کاره که بکا، یان نه یکا، یان کرد بیستی، به هه یچ
جۆرێک ته لاقی نا که وئ، هه رچه ند نیه تی ته لاقدانیشی هه بی، ههروهک له (الأنوار)
(تحفة) دا پوون کراوه ته وه، به لام ناکادار به: لیزه دا له (تحفة) چاپکراوه کاندانزیکه ی چوار
لیژر چاپ نه کراون، به لکو له ده ستنوسه کاندان هه نه، والله اعلم.

(وَتَرْجَمَةُ الطَّلَاقِ بِالْعَجْمِيَّةِ) گۆرینی ووشه ی (طلاق) له زمانی عه ره بیه وه بۆ هه ر
زمانیکی تری جگه له عه ره بی (صَرِيحٌ عَلَى الْمَذْهَبِ) نه ویش هه ر به ووشه ی ناشکرای ته لاق
داده ندرئ، له سهر فهرمووده ی راستی مه زه ب (وَأَطَلَّقْتُكَ) تۆم به ره ل دا (وَأَنْتَ مُطَلِّقَةٌ)
تۆ به ره لدرای (كِنَايَةٌ) هه رووکیان نانا ناشکران و نه گهر نیه تی ته لاقکه وتنی نه بی
ته لاقیان پین نا که وئ.

(وَلَوْ اشْتَهَرَ لَفْظٌ لِلطَّلَاقِ) نه گهر ووشه یه ک بۆ ته لاقدان بلوو بۆوه: (ک) وهك (الْحَلَالُ) حه لالم
لئ حه رام بی (أَوْ حَلَالُ اللَّهِ عَلَيَّ حَرَامٌ) یان حه لالی خوا له سهر من حه رام بی (فَصَرِيحٌ
فِي الْأَصَحِّ) نه وهش ناشکرایه (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده فهرموئ (الاصحُّ أَنَّهُ كِنَايَةٌ)

وَكَتَابَتْهُ: كَأَنْتِ خَلِيَّةٌ بَرِيَّةٌ بَتَّةٌ بَتْلَةٌ بَاتِنٌ اِعْتَدَى اسْتَبْرَنِي رَحِمَكَ اِلْحَقِي بِاَهْلِكَ حَبْلِكَ
عَلَى غَارِيكَ لَا اَنْدُهُ سَرِيكَ اُعْزِبِي اُعْزِبِي دَعِينِي وَدَعِينِي وَنَحْوَهَا، وَالْاِعْتِاقُ كِتَابَةٌ
طَلَّاقٌ وَعَكْسُهُ، وَلَيْسَ الطَّلَاقُ كِتَابَةٌ ظَهَارٌ وَعَكْسُهُ، وَلَوْ قَالَ: اَنْتِ عَلَيَّ حَرَامٌ اَوْ
حَرْمَتُكَ. وَكَوَى طَلَّاقًا

به فرموده‌ی راستتر: شو ووشه‌ی له هر نوو پرسته‌کاندا ناناشرکریه، واته: نه‌گه‌ر نیه‌تی
ته‌لاقمی نه‌بین ته‌لاقمی ناکه‌وئی (والله اعلم).

هروره‌ها توّم جه‌پام کرد. یان تو له من جه‌پامی. یان تو له من جه‌پامی وه‌ک دایکم.
نه‌وانه‌ش گشتی ووشه‌ی ناناشرکرای ته‌لاقن، هروره‌ک له (تحفة) لیروه‌له (ظهار)‌دا
فرموده‌ی تی، نیستاش له نوای (اَنْتِ عَلَيَّ حَرَامٌ) پوونی ده‌که‌ینه‌وه، إن شاء الله تعالی.

(وَكَتَابَتْهُ) ووشه‌ی ناناشرکرای ته‌لاق شو‌ویه: جگه له ته‌لاق واته‌تیریشی لی‌یفامیته‌وه: (كَ)
وه‌ک (اَنْتِ خَلِيَّةٌ) تو بین‌میردی (بَرِيَّةٌ) لی‌کبوویه‌وه‌ی له میردت (بَتَّةٌ) له میردت برپایه‌وه (بَتْلَةٌ)
بین‌ماره‌برینی (بَاتِنٌ) جیابووه‌وه‌ی (اِعْتَدَى) عیدده‌ت ببینه (اسْتَبْرَنِي رَحِمَكَ) مندال‌دانه‌ک‌ت
دلنیا بکه (اِلْحَقِي بِاَهْلِكَ) بگه‌وه ناو خزم که‌سه‌کانت (حَبْلِكَ عَلَيَّ غَارِيكَ) په‌تکه‌ک‌ت له سر
ملی‌خوته (لَا اَنْدُهُ سَرِيكَ) له په‌تیه‌ک‌ت ناخوپه‌وه‌=کارم به تو نه‌ماوه (اُعْزِبِي) لی‌م
دورکه‌وه (اُعْزِبِي) لی‌م بیه بیگانه (دَعِينِي) وازم لی‌بینه (وَدَعِينِي) خوا حافی‌زیم لی‌بکه
(وَنَحْوَهَا) هرچی وه‌ک شو ووشانه‌ بین: وه‌ک خوا حافی‌زت بین، خوت له من دابی‌وشه، برپوه
مالی‌باوکت، تو ژنی من نی، من میردی تو نیم، بُو خوت شوو بکه=میرد بکه.

(وَالْاِعْتِاقُ) ووشه‌ی نازادم کردی که به‌رام‌به‌ر به ژنه‌ک‌ی به‌کار بینتی (كِتَابَةٌ طَلَّاقٌ) ووشه‌ی
ناناشرکرای ته‌لاقدانه (وَعَكْسُهُ) پیچه‌وانه‌ک‌یشی که ته‌لاقم ووشه‌ی ناناشرکرای نازادکردنی
کو‌یله‌یه، که‌واته: به هر یه‌ک‌یک له ووشه ناناشرکریه‌کانی ته‌لاقدانی ته‌لاق نیه‌تی هه‌بین
ته‌لاقمی ده‌که‌وئی.

به‌لام نه‌گه‌ر ژنه‌ک‌ی به (رَجْعِي) به ته‌لاقی‌ک ته‌لاق دابن، نیجا ته‌نها بلن: کردمه
سڼ‌به‌سن، واته: هیچ ووشه‌یه‌کی ناشکراو ناناشرکرا دو‌یاره نه‌کاته‌وه، نه‌وه هیچ‌تر
ته‌لاقمی ناکه‌وئی، هرچند نیه‌تی ته‌لاقی‌شی هه‌بین، هروره‌ک له (تحفة)‌دا فرموده‌ی تی.

(وَلَيْسَ الطَّلَاقُ كِتَابَةٌ ظَهَارٌ) ووشه‌ی ناناشرکرای ته‌لاقدان نابیته ووشه‌ی ناناشرکرای زیهار
(وَعَكْسُهُ) پیچه‌وانه‌ک‌شی نابن، واته: ووشه‌ی ناناشرکرای زیهار نابیته ووشه‌ی ناناشرکرای
ته‌لاقدان، به‌لام ووشه‌ی ناناشرکرای هر دو‌کیان ده‌بیته ووشه‌ی ناناشرکرای نه‌وی‌تریان،
هروره‌ک (الشهراملسی) فرموده‌ی تی.

که‌وابو: (فَلَوْ قَالَ) نه‌گه‌ر گو‌تیه ژنه‌ک‌ی‌خوی (اَنْتِ عَلَيَّ حَرَامٌ) تو له سر من جه‌پامی (اَوْ
حَرْمَتُكَ) یان توّم جه‌پام کرد، یان تو وه‌ک دایکم له من جه‌پامی (وَنَوَى طَلَّاقًا) نه‌وه نه‌گه‌ر

أَوْ ظَهَارًا حَصَلَ، أَوْ نَوَاهِمَا تَخَيَّرَ وَثَبَّتَ مَا اخْتَارَهُ، وَقِيلَ طَلَّاقٌ وَقِيلَ ظَهَارٌ، أَوْ تَحْرِيمٌ عَيْنَهَا لَمْ تَحْرُمْ وَعَلَيْهِ كَفَّارَةٌ يَمِينٍ، وَكَذَا إِنْ لَمْ تَكُنْ نِيَّةً فِي الْأَظْهَرِ، وَالثَّانِي لَفْوٌ، وَإِنْ قَالَهُ لِأَمْتِهِ وَتَوَى عَتَقًا ثَبَّتَ، أَوْ تَحْرِيمٌ عَيْنَهَا أَوْ لِأَنْتِيَّةً

به یه کیك له و سنی ووشانه ی پابدوو: مه بهستی یه كه تلاق، یان دوو تلاق، یان سنی تلاق بین، نه وه به گویره ی نیه ته که ی ده بیته ته لاقدان (أَوْ ظَهَارًا) یان نه گهر به ووشانه مه بهستی زیهار بین، نه وه (حَصَلَ) ده بیته زیهار.

(أَوْ نَوَاهِمَا) یان نه گهر نیه تی ته لاقدان و زیهار ی ویکرا مه بو، نه وه هر دوو کیان ویکرا دروست نابن؟ چونکه ته لاقدان ماره برین لا ده با، زیهاریش جیگیری ده کا، که وابو: (تَخَيَّرَ) میزده که ده بیته سه ریشک: (وَتَبَّتْ مَا اخْتَارَهُ) له ته لاقو له زیهار کامه یانی مه لیزارد ته نها نه وی بۆ جیگیر ده بی (وَقِيلَ طَلَّاقٌ وَقِيلَ ظَهَارٌ) له فرموده یه کی بی هیژدا: ته لاقی ده که ویو، له بی هیژنکدا: ده بیته زیهار.

(أَوْ) یان نه گهر به و سنی ووشانه ی پابدوو مه بهستی ته لاقو زیهار نه بو، به لکو (تَحْرِيمٌ عَيْنَهَا) مه بهستی هر پامکردنی خودی نه که بوو، یان مه بهستی هر پامکردنی جیماعی نه که بوو، نه و کاته (لَمْ تَحْرُمْ) نه که ی لی هر پام نابین، به لام (وَعَلَيْهِ كَفَّارَةٌ يَمِينٍ) هر نه و دم که ففاره تیکی وه که ففاره تی سویند خواردن له سر واجب ده بین، هر چه ند جیماعیشی له گه ل نه کرد بین (وَكَذَا إِنْ لَمْ تَكُنْ نِيَّةً) هر وه ها نه گهر نیه تی هیچ هر پامکردنی کیشی نه بین، نه که ی لی هر پام نابین، به لام که ففاره ته که ی سویندی هر له سر واجب ده بی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیژنردا ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: إِذَا حَرَّمَ الرَّجُلُ عَلَيْهِ إِفْرَأْتَهُ فَهِيَ يَمِينٌ يُكْفَرُهَا. وَقَالَ: لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ رواه الشيخان، (ابن عباس) فرمودی: هر کاتیک پیاو نه که ی خوی له خوی هر پام کرد، نه وه لی هر پام نابین، به لکو وه کو سویندیک که ففاره تی ده دا. جا فرمودی: له و که ففاره ته دا شوینک و تنیکی جوانی پیغه مبر عليه السلام بۆ نئیوه مه به. واته: که له سوپه تی (التَّحْرِيمِ) دا خوی گه وره فرمانی پی کرد: له و پودا وه دا که ففاره ته بدا.

جا بزانه: نه گهر بلتیته هر چوار نه کانی: نئیوه له من هر پامن. نه و کاته ش—نه گهر مه بهستی ته لاقو زیهار نه بین— ته نها یه که ففاره تی له سر واجب، هر وه ها نه گهر زؤد جاریش رسته که دووباره بکاته وه، ته نها یه که ففاره تی له سر واجب، هر وه که له زؤوبه ی سه رچاوه کاندان فرموویانه (وَالثَّانِي لَفْوٌ) به فرموده ی دووه می بی هیژ: نه و هر پامکردنه که به تاله و که ففاره ته واجب ناکا.

(وَإِنْ قَالَهُ لِأَمْتِهِ) نه گهر به جار یه که ی خوی گوت: تو له من هر پامی (وَتَوَى عَتَقًا) مه بهستی نازا کردن بوو (ثَبَّتَ) نازا بوونه که جیگیر ده بی (أَوْ تَحْرِيمٌ عَيْنَهَا أَوْ لِأَنْتِيَّةً)

فَكَالزَّوْجَةِ، وَلَوْ قَالَ: هَذَا الثُّوبُ أَوْ الطَّعَامُ أَوْ الْعَبْدُ حَرَامٌ عَلَيَّ. فَلَفَّوْا، وَشَرَطُوا نَيْتَهُ الْكِنَايَةَ اقْتِرَانَهَا بِكُلِّ اللَّفْظِ، وَقِيلَ يَكْفِي بِأَوَّلِهِ، وَإِشَارَةٌ نَاطِقٌ بِطَلَّاقٍ لَفَوْا، وَقِيلَ كِنَايَةٌ، وَيُعْتَدُ بِإِشَارَةِ أُخْرَسَ فِي الْعُقُودِ وَالْحُلُولِ، فَإِنَّ فِهِمْ طَلَّاقَهُ بِهَا كُلُّ أَحَدٍ فَصْرِيحَةٌ، وَإِنْ اخْتَصَّ بِفَهْمِهِ فَطْنُونَ فِكِنَايَةٌ.

یان مه بهستی حرپامکردنی خودی جاریه که بوو، یان هیچ نیه تیکی نه بو، نه وه (فکالزوجة) وه که حرپامکردنی ژنه که بهستی، واته: که ففاره تی له سر واجب ده بن.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر پیاوه که گوتی (هَذَا الثُّوبُ أَوْ الطَّعَامُ أَوْ الْعَبْدُ حَرَامٌ عَلَيَّ) نه م جمله، یان نه م خوارده مه نیه، یان نه م کزیله یه له سر من حرپام بی، نه وه (فَلَفَّوْا) به تاله و که ففاره تیش واجب نابن.

(وَشَرَطُوا نَيْتَهُ الْكِنَايَةَ) مهرجی کارکردنی نیه تی ووشه کانی ناااشکرای ته لاق نه وه یه: (اقْتِرَانَهَا بِكُلِّ اللَّفْظِ) نیه ته که به رامبر بی له گه ل ته وای ووشه که ی ناااشکرادا (وَقِيلَ يَكْفِي بِأَوَّلِهِ) له فرموده یه کی بی هیژدا: نیه ته که له گه ل سره تای ووشه که دا به رامبر بی به سه، به لام به فرموده ی به هیژله لای چند زانیه ک- نه وه نده به سه: له گه ل به شیک ووشه که دا نیه تی ته لاقدانی مه بن: جا له سره تای ووشه که بی، یان ناوه ند، یان کزتابی، هه روه که له زذبه ی سرچاوه کاند فرموویانه.

﴿نوسین و ناماژکردن بؤ ته لاقدان﴾

(وَإِشَارَةٌ نَاطِقٌ بِطَلَّاقٍ) ناماژکردنی پیاوی زمانساغ- که لال نه بی- بؤ ته لاقدانی ژنه که ی (لَفَوْا) به تاله، وه که ژنه که ی بلن: ته لاقم بده. نه ویش به دهست ناماژه بکا: بپؤ. نه وه ته لاقی ناکه وئ، به لام نه گهر ناماژه بؤ شوینی ته لاقه که بکا، نه و کاته لروست ده بی: وه که دوو ژنی مه بن و بلن: ته لاقی ژنه که م که و تبین. ناماژه ش بؤ یه کیکیان بکا، نه وه ته لاقی ناماژه بؤ کراوه که ده که وئ، به لام نه گهر گوتی: نه وه نا، مه به ستم ژنه که ی تر بوو. نه وه شی لقبول ده کئ، هه روه که له (مغنی) و (حاشیه عمیره) دا فرموویانه (وَقِيلَ كِنَايَةٌ) له فرموده یه کی بی هیژدا: ناماژه کردنی زمانساغ وه که ووشه ی ناااشکریه.

به لام (وَيُعْتَدُ بِإِشَارَةِ أُخْرَسَ) ناماژه کردنی مروئی لال ره فتاری پی ده کئ: (فِي الْعُقُودِ) له مامله تبه ستنه کاند: وه که کرین و فروشتن و ماره برین، هم (وَالْحُلُولِ) له لیکر دنه وه کاند: وه که ته لاق و هه لوه شانندن وه ی مامله ته کان و ماره برین، هر چند لاله که توانای نویسنیشی مه بن، ئینجا (فَإِنَّ فِهِمْ طَلَّاقَهُ بِهَا كُلُّ أَحَدٍ) نه گهر گشت که سیک به ناماژه که ی له ته لاقدانه که ی تیده که یشت، نه وه (فَصْرِيحَةٌ) ناماژه که ی ناااشکرایه و پیویست به نیه تی ته لاقدان ناکا، به لام (وَإِنْ اخْتَصَّ بِفَهْمِهِ فَطْنُونَ) نه گهر به تایه تی زیره که کان له ناماژه که ی تیده که یشتن، نه و کاته (فِكِنَايَةٌ) ناماژه که ی ناااشکرایه و پیویسته نیه تی

وَلَوْ كَتَبَ نَاطِقٌ طَلِاقًا وَلَمْ يَنْوَهُ فَلَقُوهُ، وَإِنْ نَوَاهُ فَلَا يُظْهَرُ وَقُوْعُهُ، فَإِنْ كَتَبَ إِذَا بَلَغَكَ كِتَابِي فَأَنْتَ طَالِقٌ. فَإِنَّمَا تَطْلُقُ بِبُلُوْعِهِ، وَإِنْ كَتَبَ إِذَا قَرَأْتَ كِتَابِي. وَهِيَ قَارِنَةٌ لِقَرَأْتَهُ طَلَّقْتَ، وَإِنْ قُرِئَ عَلَيْهَا فَلَا فِي الْأَصْحَحِّ،

ته لاقدانیشی له گه لدا بی، ههروهه ها نه گهر به نووسینیش ژنه که ی ته لاق بدا، پیویسته نیه تی ته لاقدانی هه بی، جا نیه ته که شی له هه ربوو حاله تدا: یان به نووسینیکی تر، یان به نامازه یه کی تر ده زاندری، ههروهه له (تحفه) بو (نهایه) دا هه رموویانه.

(وَلَوْ كَتَبَ نَاطِقٌ طَلِاقًا) نه گهر زمانساغیک، یان لایک ته لاقدانیکی نووسی (وَلَمْ يَنْوَهُ) نیه تی ته لاقدانیشی نه بو (فَلَقُوهُ) نه وه به تاله و ته لاقی ناکه وی، چونکه نووسین وه ک ووشه ی نانشکرایه، به لام (وَإِنْ نَوَاهُ) نه گهر له گه ل نووسینه که دا نیه تی ته لاقدانی هه بو، نه و کاته (فَلَا يُظْهَرُ وَقُوْعُهُ) به هه رمووده ی به هیترتر: ته لاقه که ی ده که وی.

جا نه گهر له حاله تی نووسینه که دا به زویانیش نووسراوه که ی ده گوت، یان له نوای نووسینه که نووسراوه که ی خوینده وه، نه وه ووشه یه کی ناشکرایه، به لام نه گهر بلی: ته نها مه به ستم خوینده وه ی نووسراوه که بو و نیه تی ته لاقدانم نه بو، نه و کاته به سویند خواردن باوه پری پی ده کری، ههروهه له ژۆریه ی سه رچاوه کاندایه رموویانه.

به لام نه گهر به خۆی ته لاقه که ی نه نووسی، به لگو هه رمانی به یه کیکی تر کرد: ته لاقدانی ژنه که ی بۆ نووسی و به خۆیشی نیه تی ته لاقدانه که ی هیئا، نه وه ته لاقی ناکه وی، به لگو هه رجه: هه رمانی نووسین و نیه تی ته لاقدانی ویکرا پی بکا و نووسه ره که ش له گه ل نووسینه که دا نیه تی ته لاقدانه که ی هه بی، تاکو ته لاقی هه رمانکه ره که بکه وی، ههروهه له (تحفه) بو (نهایه) بو حاشیه کانیاندا پرون کراوه ته وه.

(وَإِنْ كَتَبَ) جا نه گهر میرده که بۆ ژنه که ی نووسی: (إِذَا بَلَغَكَ كِتَابِي فَأَنْتَ طَالِقٌ) هه ر کاتیک نووسراوه که ی من به ده سست گه یشت، یان پیت گه یشت، تۆ ته لاقه و تووی = ته لاق ت بکه وی. له گه ل نووسینه که شدا نیه تی ته لاقدانی هه بو، نه وه (فَإِنَّمَا تَطْلُقُ بِبُلُوْعِهِ) ته نها به گه یشتنی نووسراوه که ی ته لاقی ژنه که ی ده که وی، که واته: نه گهر نووسراوه که پیش گه یشتن هه مووی په ش بۆوه، یان ته نها دیره که ی ته لاقدان په ش بۆوه، نه و کاته ته لاقی ناکه وی.

(وَإِنْ كَتَبَ) نه گهر بۆ ژنه که ی نووسی (إِذَا قَرَأْتَ كِتَابِي) هه ر کاتیک نووسراوه که مت خوینده وه ته لاق ت بکه وی (وَهِيَ قَارِنَةٌ) ژنه که ش خوینده وه وار بوو (فَقَرَأْتَهُ) نیجا نووسراوه که شی خوینده وه (طَلَّقْتَ) ته لاقی ده که وی، هه رجه ند به زویانیش نه یخویند بیته وه، به لام (وَإِنْ قُرِئَ عَلَيْهَا) نه گهر نووسراوه که ی بۆ خویند رایه وه (فَلَا فِي الْأَصْحَحِّ) ته لاقی ناکه وی له هه رمووده ی راستردا، چونکه به خۆی نه یخویند تته وه، به لام

وَإِنْ لَمْ تَكُنْ قَارِئَةً فَفَرِيءٌ عَلَيْهَا طَلَّقَتْ.
 (فَصَلِّ) لَهُ تَفْوِيضُ طَلَاقِهَا إِلَيْهَا، وَهُوَ تَمْلِيكٌ فِي الْجَدِيدِ فَيُشْتَرَطُ لَوْ قُوعَهُ تَطْلِيْقُهَا
 عَلَى الْفُورِ، وَإِنْ قَالَ: طَلَّقِي بِأَلْفٍ. فَطَلَّقَتْ بِأَنْتَ وَلَزِمَهَا أَلْفٌ، وَفِي قَوْلِ تَوَكُّيلٍ فَلَا
 يُشْتَرَطُ فُورٌ فِي الْأَصَحِّ، وَفِي اشْتِرَاطِ قَبُولِهَا خِلَافُ الْوَكِيلِ،

(وَإِنْ لَمْ تَكُنْ قَارِئَةً) نه گهر ژنه که خوینده وار نه بی و (فَفَرِيءٌ عَلَيْهَا) نووسراوه که ی بؤ
 بخویند ریته وه، نه و کاته (طَلَّقَتْ) ته لاقی ده که وی، چونکه مه به ست به خویندنه وه ی
 نه خوینده وار: تیگه یشترو زانینی ناو نووسراوه که یه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِأَسَى تَه لَاقِ دَانَه دَه سَتِ زَن ﴾

(لَهُ تَفْوِيضُ طَلَاقِهَا إِلَيْهَا) به (اجماع) ی زانایانی نیسلام دروسته: میرده که ته لاقی ژنه که ی
 بداته ده ست ژنه که، وه ک بلئی: خۆت ته لاق بده نه گهر چه ز ده که ی ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ
 عَنْهَا: خَيْرًا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْتَرْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ، فَلَمْ يُعَدِّ ذَلِكَ عَلَيْنَا شَيْئًا﴾ رواه الشيخان،
 چه زده تی (عائشة) فه رموی: پیغه مبه ر ﷺ نئمه ی—ژنه کانی خۆی— کرده سه رپشک: له خۆ
 ته لاقدان و مانه وه به ژنایه تی، نئمه ش خواو پیغه مبه رمان ﷺ هه لیزارد، جا نه و
 سه رپشک یه ش به ته لاق نه ژمیردرا.

(وَهُوَ تَمْلِيكٌ) ته لاق دانه ده ست ژنه که برپاری کردنه ملکایه تی ی بؤ دهری (فِي الْجَدِيدِ)
 له فه رموده ی نوی دا، که و ابو: (فَيُشْتَرَطُ لَوْ قُوعَهُ) به مه رج داده ندری بؤ که وتنی ته لاقه که
 (تَطْلِيْقُهَا عَلَى الْفُورِ) ژنه که له دوی قسه ی میرده که ی به کسه ر خۆی ته لاق بدا، که و اته:
 نه گهر قسه یه کی زوری بیگانه، یان بی ده نگبوونکی بریز که وته نیوان قسه ی میرده که و
 ژنه که، نه وه ته لاقه که ی ناکه وی، هه روه که له (نهایه) و (مغنی) دا فه رمویانه.

(وَإِنْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتیه ژنه که ی: (طَلَّقِي بِأَلْفٍ) خۆت ته لاق بده به هه زار دینار
 (فَطَلَّقَتْ) ژنه که ش یه کسه ر گوتی: خۆم ته لاق دا، نه وه (بِأَنْتَ وَلَزِمَهَا أَلْفٌ) به (بانن) ی
 ته لاقی ده که وی و هه زار دیناره که شی له سه ر واجب ده بی بؤ میرده که ی، هه رچه ند ناوی
 هه زار دیناره که شی نه گوتیته وه.

(وَفِي قَوْلِ تَوَكُّيلٍ) له فه رموده یه کی تردا: ته لاق دانه ده ست ژنه که وه کیلگرتنه بؤ
 ته لاقدان، وه که ته لاق دانه ده ست بیگانه، که و ابو: (فَلَا يُشْتَرَطُ فُورٌ فِي الْأَصَحِّ) به مه رج
 داناندری به په له خۆی ته لاق بدا، له فه رموده ی پاستردا.

(وَفِي اشْتِرَاطِ قَبُولِهَا خِلَافُ الْوَكِيلِ) له باره ی به مه رج دانانی قبولکردنی ژنه که
 هه مان فه رموده جیا وازه کانی پابردوی وه کیل لیره شد ا هه نه،
 که و اته: به فه رموده ی پاستتر: مه رج نیه به زویان بلئی: قبولم کرد.

وَعَلَى الْقَوْلَيْنِ لَهُ الرَّجُوعُ قَبْلَ تَطْلِيقِهَا، وَلَوْ قَالَ: إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَطَلَّقِي. لَفَاعَ عَلَى التَّمْلِيكِ، وَلَوْ قَالَ: أَبِيي نَفْسِكَ. فَقَالَتْ: أَبْنْتُ. وَتَوَيَّا وَقَعَ وَإِلَّا فَلَا، وَلَوْ قَالَ: طَلَّقِي. فَقَالَتْ: أَبْنْتُ. وَتَوَيَّا أَوْ أَبِيي. وَتَوَيَّا، فَقَالَتْ: طَلَّقْتُ. وَقَعَ، وَلَوْ قَالَ طَلَّقِي. وَسَوَى ثَلَاثًا، فَقَالَتْ: طَلَّقْتُ. وَتَوَيَّهِنَّ فَلَاثٌ وَإِلَّا فَوَاحِدَةٌ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ قَالَ: ثَلَاثًا. فَوَحَّدَتْ أَوْ عَكْسَهُ فَوَاحِدَةٌ.

(وَعَلَى الْقَوْلَيْنِ) له سهر هر دوو فرموده كانی ملكایه تی وه کیلایه تی (له الرَّجُوعُ قَبْلَ تَطْلِيقِهَا) بۆ میرده که دروسته په شیمان بیته وه پیش نه وهی ژنه که خوی ته لاق بدا. (وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتیه ژنه که ی (إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَطَلَّقِي) هر کاتیک په مه زمان هات خوت ته لاق بده. نه وه (لَفَاعَ عَلَى التَّمْلِيكِ) له سهر فرموده ی بیه که می کردنه ملک به تاله و ته لاقه که ی ناکه وی، به لام له سهر فرموده ی دووه می وه کیلگرتن دروست ده بی (وَلَوْ قَالَ) نه گه میرده که گوتیه ژنه که ی (أَبِيي نَفْسِكَ) خوت جیا بکه وه (فَقَالَتْ أَبْنْتُ) ژنه که ش یه کسر گوتی: خۆم جیا کرده وه (وَتَوَيَّا) میرده که نیه تی دانه دهستی هینا و ژنه که ش نیه تی ته لاقدانی هینا، نه وه (وَقَعَ) ته لاقه که ی ده که وی (وَإِلَّا فَلَا) به لام نه گهر هر دوو کیان، یان ته نها یه کیکیان نیه تی نه هینا، ته لاقه که ی ناکه وی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی (طَلَّقِي) خوت ته لاق بده (فَقَالَتْ أَبْنْتُ) ژنه که ش گوتی خۆم جیا کرده وه (وَتَوَيَّا) نیه تی ته لاقیشی هینا (أَوْ أَبِيي وَتَوَيَّا) یان میرده که گوتی: خوت جیا بکه وه و نیه تی ته لاقیشی هینا (فَقَالَتْ طَلَّقْتُ) ژنه که ش گوتی: خۆم ته لاق دا، نه وه (وَقَعَ) له هر دوو حاله تدا ته لاقه که ی ده که وی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی (طَلَّقِي وَتَوَيَّا ثَلَاثًا) خوت ته لاق بده. نیه تی سی ته لاقیشی هینا (فَقَالَتْ طَلَّقْتُ وَتَوَيَّهِنَّ) ژنه که ش گوتی خۆم ته لاق دا. نه ویش نیه تی سی ته لاقی هینا، نه وه (فَلَاثٌ) سی ته لاقی ده که ون (وَإِلَّا) به لام نه گهر هر دوو کیان، یان ته نها یه کیکیان نیه تی سی ته لاقه که ی نه هینا، نه و کاته (فَوَاحِدَةٌ) یه ک ته لاق ده که وی (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموده ی راستردا. (وَلَوْ قَالَ ثَلَاثًا) نه گهر میرده که گوتی: سی به سی خوت ته لاق بده (فَوَحَّدَتْ) ژنه که ش به یه ک ته لاق خوی ته لاق دا (أَوْ عَكْسَهُ) یان به پیچه وان وه میرده که گوتی: یه ک ته لاق. ژنه که ش به سی ته لاق خوی ته لاق دا، نه وه (فَوَاحِدَةٌ) له هر دوو حاله تدا ته نها یه ک ته لاقی ده که وی.

که و ابو: نه گهر میرده که بلیته پیاویک: ژنه که م ته لاق بده. ژماره ی ته لاقه که شی نه گوت، نینجا وه کیله که ش سی به سی ته لاقی دا، نه وه ته نها یه ک ته لاقی ده که وی؟ چونکه بۆ زیاتر له یه ک ته لاق نینز نه دراوه، هر وه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموده یان.

(فَصَلِّ مَرَّ بِلِسَانِ نَائِمٍ طَلَاقٌ لَعَا، وَلَوْ سَبَقَ لِسَانُهُ بِطَلَاقٍ بِلَا قَصْدٍ لَعَا، وَلَا يُصَدِّقُ ظَاهِرًا إِلَّا بِقَرِينَةٍ، وَلَوْ كَانَ اسْمُهَا طَالِقًا فَقَالَ: يَا طَالِقُ! وَقَصَدَ النَّدَاءَ لَمْ تَطْلُقْ، وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ فِي الْأَصْحَى، وَإِنْ كَانَ اسْمُهَا طَارِقًا أَوْ طَالِبًا فَقَالَ: يَا طَالِقُ،

﴿فصل: له باسی چند مهرجینی ته لاقدهرو گوتهی ته لاقه که﴾

(مَرَّ بِلِسَانِ نَائِمٍ طَلَاقٌ) مهر کاتیک پیای خه وتوو ته لاقی به زماندا هات (لَعَا) ته لاقدهانه که به تاله، چونکه نه یویستوه ووشهی ته لاق بۆ ته لاقدان به کار بینئ، بۆیئ نووسین له سره خه وتوو لادراوه، به به لگی حه دیسه که سی که سه کانی پابر دوو.

(وَلَوْ سَبَقَ لِسَانُهُ بِطَلَاقٍ بِلَا قَصْدٍ) نه گهر پیایک زویانه که پی شپرکه سی لی کرد به ووشهی ته لاقدان، بیئ نه وهی بیه ویئ ووشه که بۆ ته لاقدان به کار بینئ (لَعَا) ته لاقدهانه که به تاله، ههروه ها نه گهر یه کیک پستهی ته لاقدانی که سیکی تر بگپرتته وه، یان ماموستا له کاتی دهرس گوتنه وه دا ووشهی ته لاقدان زۆر دوویاره بکاته وه، نه وانهش ته لاقیان ناکه ویئ، چونکه نه یانویستوه ووشهی ته لاقه که بۆ ته لاقدان به کار بینن، ههروه که له زۆریه سی سر جاوه کانداهه رموویانه.

به لام (وَلَا يُصَدِّقُ ظَاهِرًا إِلَّا بِقَرِينَةٍ) نه وهی ده لئ زویانه که م پی شپرکه سی کردوه، له ناشکرایی دا باوه ری پینا کرئ ته نها به نیشانه یه که نه بین: وه که بیه ویئ بلتته ژنه که سی: ئیزم دای. یان بیه ویئ بلئ: نیشانم دای. به لام زمانه که سی پی شپرکه بکاو بلئ: ته لاقم دای. نه وه نه گهر نیشانه یه که هه بین باوه ری پینا ده کرئ.

﴿فَاكاداری﴾: نه گهر بلتته ژنه که سی: تو له من حه پام بی. ئینجا واتینگا به م ووشه یه سی به سی ته لاقی که وتوه، بۆین به ژنه که سی بلئ: من سی به سی تو م ته لاق داوه. نه وهش ته لاقی ناکه ویئ، ههروه ها نه گهر فتوا ده ریک پین سی بلئ: ته لاقته که وتوه. نه ویش به هژی نه م فتوایه بلئ: ژنه که م ته لاق داوه. ئینجا فتوا ده ریکی زانتر پین سی بلئ: ته لاقته نه که وتوووه فتوایه که سی تر هه له بووه. نه وهش ته لاقی ناکه ویئ، چونکه نه وانه هه ریدوکیان مه به ستیان خه به ردانی تیگه یشتنئیکی به هه له بووه، نه که ته لاقدان، ههروه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ كَانَ اسْمُهَا طَالِقًا) نه گهر ژنه که ناوی ته لاقه که وتوو بوو (فَقَالَ يَا طَالِقُ) میرده کهش گوتی هۆ ته لاقه که وتوو (وَقَصَدَ النَّدَاءَ) مه به ستیشی بانگ کردن بوو، نه وه (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاقی ناکه ویئ (وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ) ههروه ها نه گهر هیچیشی مه به ست نه بین ته لاقی ناکه ویئ (فِي الْأَصْحَى) له هه رموده ی راستردا (وَإِنْ كَانَ اسْمُهَا طَارِقًا أَوْ طَالِبًا) نه گهر ژنه که ناوی (طارق)، یان (طالب) بوو (فَقَالَ يَا طَالِقُ) میرده کهش گوتی هۆ (طالق)، واته:

وَقَالَ: أَرَدْتُ التَّدَاءَ فَالْتَفَّ الْحَرْفُ. صُدِّقَ، وَلَوْ خَاطَبَهَا بِطَلَّاقٍ هَازِلًا أَوْ لَاعِبًا أَوْ وَهَوًّا يَظُنُّهَا أَجْنَبِيَّةً بِأَنَّ كَانَتْ فِي ظُلْمَةٍ أَوْ أَلْكَحَهَا لَهُ وَلِيَّهُ أَوْ وَكَيْلَهُ وَلَمْ يَعْلَمْ وَقَعَّ، وَلَوْ لَفْظَ أَعْجَمِيٍّ بِهِ بِالْعَرَبِيَّةِ وَلَمْ يَعْرِفْ مَعْنَاهُ لَمْ يَقَعْ، وَقِيلَ إِنَّ نَوَى مَعْنَاهَا وَقَعَّ،

ته لاقه وتوو، به لام (وَقَالَ أَرَدْتُ التَّدَاءَ فَالْتَفَّ الْحَرْفُ) گوتى مه به ستم بانگکردن بوو و پیتکه تیکه ل به زویانم بوو، نه وه (صُدِّقَ) پیى باوه پ ده کوی.

﴿گالته کردن به تلاق﴾

(وَلَوْ خَاطَبَهَا بِطَلَّاقٍ هَازِلًا أَوْ لَاعِبًا) نه گهر به گالته بلیته ژنه کى: ته لاقم دای. یان ته لاقم که وتبی. نه وه ته لاقى ده که وی به (إجماع) ی زانایانى نیسلام، پیغه مبرر ده فه رموی: ﴿ثَلَاثٌ جِدُّهُنَّ جِدٌّ وَهَزْلُهُنَّ جِدٌّ: الطَّلَاقُ وَالنِّكَاحُ وَالرُّجْعَةُ﴾ رواه أبو داود والترمذی وصححه الحاكم، سن شت هه نه پاستییان هه پاستیه، گالته پی کردنیشیان هه پاستیه: ته لاقدان و ماره برین و ته لاق چاکرندوه.

(أَوْ) یان میزده که به ژنه کى خوی گوت: ته لاقت که وتبی. به لام نه یزانی ژنى خویه تی، به لکو (وَهُوَ يَظُنُّهَا أَجْنَبِيَّةً) وای تنیده که یشت ژنه که بیگانه یه (بِأَنَّ كَانَتْ فِي ظُلْمَةٍ) وه ک ژنه که له تاریکایى دای بی (أَوْ أَلْكَحَهَا لَهُ وَلِيَّهُ أَوْ وَكَيْلَهُ وَلَمْ يَعْلَمْ) یان سه په رشتکاره کى، یان وه کیله کى نه و ژنه ی بؤ ماره بپی بوو و نه ویش نه یزانیوی لای ماره کراوه، یان له بیرى چوبو که ژنى هه یه، نینجا گوتی: ته لاقى ژنه که م که وتبی. نه وه (وَقَعَّ) له هه ریدو مه سه له دا له ناشکرایى دا ته لاقى ده که وی، به لام له په نهانى ی نیوان خوی و خوادا ناکه وی، هه روه که له (تحفة) و (معنى) دا فه رمویانه.

﴿ثَلَاثٌ جِدُّهُنَّ جِدٌّ وَهَزْلُهُنَّ جِدٌّ﴾: نه گهر بی زانینی میزده که ژنه کى بیچته شارک، نینجا به میزده کى بلین: ژنه که له م شاره یه. نه ویش نازانی ژنه کى هاتوته شاره که، بؤیى ده لى: نه گهر من هیچ ژنیکم له م شاره دا بی ته لاقى که وتبی. نه وه سه فه رموده ی به هیزتر- ته لاقى ناکه وی، هه روه که له زوربه ی سه رچاوه کانداهه رمویانه.

(وَلَوْ لَفْظَ أَعْجَمِيٍّ بِهِ بِالْعَرَبِيَّةِ) بؤ وینه: نه گهر عه په بزمان نه بی و ووشه ی ته لاقدان به عه په بی بلئو (وَلَمْ يَعْرِفْ مَعْنَاهُ) واته که شى نه زانی: وه ک کوردزمانیک به زمانیکى تری جگه له کوردی ووشه ی ته لاقدان بلئو واته که شى نه زانی، نه وه (لَمْ يَقَعْ) ته لاقى ناکه وی، هه روه که نه گهر ووشه یه کى کافریوون بلئو واته ی نه زانی کافر نابى، واته: به لام نه گهر واته کى بزانی، ته لاقى ده که وی.

(وَقِيلَ إِنَّ نَوَى مَعْنَاهَا) له فه رموده یه کى بی هیزدا: نه گهر نیه تی واته کى لای نه وخواه نزمانانه ی هه بی (وَقَعَّ) ته لاقى ده که وی.

وَلَا يَقَعُ طَلَاقُ مُكْرَمِهِ، فَإِنْ ظَهَرَتْ قَرِينَةٌ اخْتِيَارَ بَأْنِ أَكْرَهَةٍ عَلَى ثَلَاثِ فَوْحَدٍ أَوْ صَرِيحٍ أَوْ تَغْلِيْقٍ فَكُنِيَ أَوْ نَجَزَ أَوْ عَلَى طَلَّقَتْ فَسَرَّحَ أَوْ بِالْعُكُوسِ وَقَعَّ،

﴿ ته لاقدانى تورپه بوو و زورليکراو ﴾

بزانه: زانایانی نیسلام هیچ جیاوازیکیان له ودا نیه: که ته لاقى پیاوی تورپه بوو ده که وئ، چونکه کز مه لئیک (صحابه) نه و فتوا یه یان داوه و هیچ (صحابه) یه کی تریش په خنه ی لته گرتون و بووه ته (إجماع) یکی بئ ده نگی، هروه که له (تحفه) و (الشروانی) دا فرموویانه. به لام (وَلَا يَقَعُ طَلَاقُ مُكْرَمِهِ) ته لاقى پیاوی زورلیکراوی به ناهق ناکه وئ، پیغه مبه ر ۱۱ ده فرموی: ﴿لَا طَلَاقَ وَلَا عَتَاقَ لِي إِغْلَاقٍ﴾ حدیث صحیح رواه ابوداود، ته لاقدان و نازادکردن به زورلیکردن نابئ.

به لام نه گه زورلیکردنه که به هق بئ: وه که به باوکوزده کی خزی بلئ: ژنه که ته لاق بده، نه گه نا: له تولی باو کم ده تکوزم. نه وه نایبته زورلیکردنی به ناهق، واته: نه گه ژنه که ته لاق بدا ته لاقى ده که وئ، هروه که له زوربه ی سهرچاوه کانداه فرموویانه.

نینجا بزانه: زورلیکردنی شهرعیش وه کو زورلیکردنی هه سترکراوه، واته: نه گه بلئ: هه رستیک ته لاقم بکه وئ نه مشه و جیماع له گه ل ژنه که م ده که م. یان بلئ: له م مانگه دا قه رزه که ته دده مه وه. نینجا که ته ماشای کرد: ژنه که ی حه یزدار بوو، یان به بئ ویستی خزی خوی به سهر داهاتو تا به یانی هه شیار نه بئوه، یان که سئکی وه ها له لای بوو شهرمی لده کردو بئ نه گونجا جیماعه که بکا، یان له ته وای مانگه که دا هیچ ملک و مالی نه ما قه رزه که ی لئیداته وه، نه وه له و حاله تاندا ته لاقى ناکه وئ، هروه که له (تحفه) و (نهایه) دا پهون کراوه ته وه.

(فَإِنْ ظَهَرَتْ قَرِينَةٌ اخْتِيَارَ) جا نه گه زورلیکراوه که نیشانه ی سهرپشکی بئ ته لاقدانه که لده رکوت: (بَأْنِ أَكْرَهَةٍ عَلَى ثَلَاثِ فَوْحَدٍ) وه که زوری لکرا بئ سئ به سئ ته لاق بدا، به لام نه و به یه که ته لاق ته لاقى بدا (أَوْ صَرِيحٍ أَوْ تَغْلِيْقٍ) یان زوری لکرا بئ به ووشه یه کی ناشکرا، یان به هه لواسراوی ته لاقى بدا، به لام (فَكُنِيَ أَوْ نَجَزَ) به ووشه یه کی ناشکرا نیه تی ته لاقدانى هئنا، یان بئ هه لواسین ده سبه جئ ته لاقى دا (أَوْ عَلَى طَلَّقَتْ فَسَرَّحَ) یان زوری لکرا بئ بلئ: ته لاقم دا، به لام نه و بلئ: به رم هه لدا (أَوْ بِالْعُكُوسِ) یان به پیچه وانه کانی نه وانه: وه که زوری لکرا بئ بئ یه که ته لاق، یان بئ ته نها ته لاقدان، به لام نه و سئ به سئ ته لاق بدا، یان زوری لکرا بئ ده سبه جئ بئ هه لواسین، به لام نه و به هه لواسین ته لاقى بدا... هتد، یان زوری لکرا بئ له هه ردو ژنه کانی ژنیکیان ته لاق بدا، نینجا نه و به خزی یه کیکیان دیاری بکاو ته لاقى بدا، نه وه له و هه موو حاله تاندا (وَقَعَّ) ته لاقى ده که وئ، چونکه سهرپشکی له ته لاقدانه که ی دا دهرده که وئ، به لام نه گه له مه سه له که ی

وَشَرَطُ الْإِكْرَاهِ: قُدْرَةُ الْمُكْرِهِ عَلَى تَحْقِيقِ مَا هَدَدَ بِهِ بَوْلَايَةَ أَوْ تَغْلِبَ، وَعَجْزُ الْمُكْرِهِ عَنْ دَفْعِهِ بِهَرَبٍ وَغَيْرِهِ، وَظَنُّهُ أَنَّهُ إِنْ اِمْتَنَعَ حَقَّقَهُ، وَيَحْصُلُ بِتَخْوِيفٍ بَصْرَبٍ شَدِيدٍ أَوْ حَسْبٍ أَوْ إِتْلَافٍ مَالٍ وَنَحْوِهَا،

ووشه‌ی ناااشکرا دا نیه‌تی ته‌لاقدانی نه‌بن، ته‌لاقه‌که‌ی نا‌که‌وی، هه‌روه‌ک له (ابن قاسم) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَشَرَطُ الْإِكْرَاهِ) مه‌رجی هاتنه‌جئی زۆرلی‌کردن نه‌ویه: (قُدْرَةُ الْمُكْرِهِ عَلَى تَحْقِيقِ مَا هَدَدَ بِهِ) زۆرلی‌که‌ره‌که‌ توانای هه‌بی: نه‌وه‌هه‌ره‌شه‌یه‌ی کردویه‌تی زوو نه‌نجامی بدا (بَوْلَايَةَ أَوْ تَغْلِبَ) به‌هزی کاریه‌دستی، یان خو‌سه‌پاندن (وَعَجْزُ الْمُكْرِهِ عَنْ دَفْعِهِ بِهَرَبٍ وَغَيْرِهِ) زۆرلی‌کراوه‌که‌ش توانای نه‌بن به‌رگری له‌خزی بکا: به‌هه‌لاتن، یان به‌پنگایه‌کی‌تر: وه‌ک پارانه‌وه، یان شکایه‌ت کردن، هه‌م (وَظَنُّهُ أَنَّهُ إِنْ اِمْتَنَعَ) زۆرلی‌کراوه‌که‌ش وا‌تینگا: نه‌گه‌ر کاره‌ زۆرپینگراوه‌که‌جئی‌به‌جئی نه‌کا (حَقَّقَهُ) زۆرلی‌که‌ره‌که‌هه‌ر نه‌وه‌ده‌م هه‌ره‌شه‌که‌ی نه‌نجام ده‌دا.

به‌لام نه‌گه‌ر بلئی: ئیستا ژنه‌که‌ت ته‌لاق بده، نه‌گه‌ر نا: سبه‌ینی ده‌تکوژم. نه‌وه‌ نابیه‌ته‌ زۆرلی‌کردن و ته‌لاقی ده‌که‌وی، چونکه‌ بیگومان نازاندری تا سبه‌ینی ده‌مینن، یان نا، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهاية) دا فه‌رموویانه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه‌گه‌ر بز پیمان گوت: وازت لیتاهینن تا سویند به‌ته‌لاق ده‌خزی که‌له‌ لای هه‌چ که‌سینک باسمان نه‌که‌ی. نه‌وه‌ش ده‌بیته‌زۆرلی‌کردن و نه‌گه‌ر باسیشیان بکا ته‌لاقی نا‌که‌وی، به‌لام نه‌گه‌ر بی‌داواکاری دزه‌کان—له‌خویه‌وه—سویند به‌ته‌لاق بخوا، نه‌وه‌کاته‌ نه‌گه‌ر باسیان بکا ته‌لاقی ده‌که‌وی، هه‌روه‌ک له (نهاية) دا فه‌رموویه‌تی.

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر سته‌مکارێک زۆری لێبکا تا‌کو فلانکه‌سی نیشان بدا، یان مالی فلانکه‌سی نیشان بدا، زۆرلی‌کراوه‌که‌ش گوتی: نازانم له‌کوئی‌یه. زۆرداره‌که‌ش گوتی وازت لیتاهینم تا سویند به‌ته‌لاق ده‌خزی که‌ نازانی. نه‌ویش به‌درۆ سویندی به‌ته‌لاق خوارد: شوینه‌که‌ی نازانی. نه‌وه‌ ته‌لاقی ده‌که‌وی؟ چونکه‌ له‌پاستی‌دا کراوه‌ته‌سه‌رپیشک له‌نیوان نیشاندان و سویند‌خواردن، هه‌روه‌ک له (مغنی) دا فه‌رموویه‌تی.

(وَيَحْصُلُ بِتَخْوِيفٍ) زۆرلی‌کردن دیته‌جئی به‌ترساندنێک: وه‌ک هه‌ره‌شه‌ی لێبکا: (بِضْرَبٍ شَدِيدٍ) به‌لیدانێکی توند (أَوْ حَسْبٍ) یان به‌بندکردن (أَوْ إِتْلَافٍ مَالٍ) یان به‌له‌ناوبردنی مالیک (وَنَحْوِهَا) شتی‌وه‌ها: وه‌ک سوکایه‌تی پێ‌کردن له‌به‌ر چاوی‌خه‌ک، یان زۆرلی‌که‌ره‌که‌ بلئی: ژنه‌که‌ت ته‌لاق بده، نه‌گه‌ر نا: ئیستا بی‌ناموسی له‌گه‌ل ده‌که‌م، یان ئیستا نه‌م خزمه‌ت ده‌کوژم. یان ژنه‌که‌ بلیته‌میره‌که‌ی: ته‌لاقم بده، نه‌گه‌رنا: ژه‌هرت ده‌رخوارد ده‌ده‌م. هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه‌کانیاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

وَقِيلَ يَشْتَرُ قَتْلًا، وَقِيلَ قَتْلٌ أَوْ قَطْعٌ أَوْ ضَرْبٌ مَخُوفٌ، وَلَا تُشْتَرَطُ التَّوْرِيَةُ بِأَنْ يَنْوِيَ
غَيْرَهَا، وَقِيلَ إِنْ تَرَكَهَا بِلَا عَذْرٍ وَقَعَ. وَمَنْ أْتَمَّ بِمُزِيلِ عَقْلِهِ مِنْ شَرَابٍ أَوْ دَوَاءٍ نَفْسًا
طَلَّاقَهُ وَتَصَرَّفَهُ لَهُ وَعَلَيْهِ قَوْلًا وَقِعْلًا عَلَى الْمَذْهَبِ، وَفِي قَوْلٍ لَّا، وَقِيلَ عَلَيْهِ، وَلَوْ قَالَ:
رُبْعًا أَوْ بَعْضُكَ أَوْ جُزْؤُكَ أَوْ كِبْدُكَ أَوْ شَعْرُكَ أَوْ ظَفْرُكَ طَالِقٌ،

(وَقِيلَ يَشْتَرُ قَتْلًا) له فرموده‌ای که بی‌هیذا به مخرج داده‌اند: هر چه که به
کوشتن بی (وَقِيلَ قَتْلٌ أَوْ قَطْعٌ أَوْ ضَرْبٌ مَخُوفٌ) له فرموده‌ای که بی‌هیذا مخرج:
هر چه که به کوشتن، یا به لیکردن و بی‌ندامت، یا به لیداننیک به ترس بی.

(وَلَا تُشْتَرَطُ التَّوْرِيَةُ) به مخرج داناندری زورلیکراوه که (تَوْرِيَةُ) بگا، واته: به به‌سستیکی
ناناشکرا له دلی بگری: (بِأَنْ يَنْوِيَ غَيْرَهَا) وه که نیه تی ته لاهدانی نافرته تیک تری جگه له
ژنه که ی خوی بی، که هر دوویکیان ناویان (زینته به)، یا نه له دوی ته لاهدانه که به نهی تی
بلن: إِنْ شَاءَ اللَّهُ. (وَقِيلَ إِنْ تَرَكَهَا بِلَا عَذْرٍ وَقَعَ) له فرموده‌ای که بی‌هیذا: نه گره به بی
عوزد (تَوْرِيَةُ) نه کا ته لاقی ده که وی.

﴿ ته لاقی سه رخوش ﴾

(وَمَنْ أْتَمَّ بِمُزِيلِ عَقْلِهِ) هر که سیک گونا هبار بو بی به هوی به کار هینانی شتیک که
هوشه که ی لایبا (مِنْ شَرَابٍ أَوْ دَوَاءٍ) لابه ره که: شه پاب بی، یا نه در مان بی، واته: به
قه سدی به خوشی خوی شه پابی خواردیته وه سه رخوش بو بی، یا نه به بی هیچ عوزریک
دهرمانیک و ههای به کار هینابی که هوشی لایبا، نه وه (نَقَذَ طَلَّاقَهُ) ته لاهدانه که ی جی به جی
ده بی، هم (وَتَصَرَّفَهُ لَهُ وَعَلَيْهِ) ده ستکاریه که شی جی به جی ده بی: جا له سودی خوی بی،
یا نه دژی خوی بی (قَوْلًا وَقِعْلًا) گو فتار بی، یا نه کردار بی: وه کو کافر بوون و کوشتن
کپین و فرقتن و به خیشین و... هتد (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه فرموده‌ای پاستی مه زه به.

به لام نه گره به زورلیکردن شه پابیان پی خوارده وه، یا نه نیده زانی شله که شه پابه
خواردی وه، یا نه جگه له شه پاب- له بهر پیویستی دهرمانیک بی هوشکری به کار هینا،
نه وه له وحاله تانه دا ته لاقی نا که وی ده ستکاریه که شی جی به جی نابی، به لام له حاله تی
نه زانیندا نه گره سویند نه خوا باوه ری پی نا کری، هر وه که له (تحفة) (مغنی) دا فرموده یانه.
(وَفِي قَوْلٍ لَّا) له فرموده‌ای که: هیچیک له وانه ی پابردو جی به جی نابی (وَقِيلَ عَلَيْهِ) له
فرموده‌ای که بی‌هیذا: هر ده ستکاریه که له دژی خوی بی- وه کو ته لاهدان-
جی به جی ده بی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گره میزده که گوتی: (رُبْعًا أَوْ بَعْضُكَ أَوْ جُزْؤُكَ أَوْ كِبْدُكَ أَوْ شَعْرُكَ أَوْ ظَفْرُكَ
طَالِقٌ) چواریکت، یا نه به شیکت، یا نه پارچه یه کت، یا نه جگرت، یا موه که ت، یا نه

وَقَعَ، وَكَذَا دَمُكَ عَلَى الْمَذْهَبِ، لَا فَضْلَةَ كَرِيمٍ وَعَرَقَ وَكَذَا مِنِّي وَلَسَبَ فِي الْأَصْحَحِ،
 وَلَوْ قَالَ لَمَقْطُوعَةَ يَمِينٍ: يَمِينُكَ طَالِقٌ. لَمْ يَقَعْ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ قَالَ:
 أَنَا مِنْكَ طَالِقٌ. وَتَوَى تَطْلِقُهَا طَلَّقْتُ، وَإِنْ لَمْ يَنْوِ طَلَّاقًا فَلَا، وَكَذَا إِنْ لَمْ يَنْوِ
 إِضَافَتَهُ إِلَيْهَا فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ قَالَ أَنَا مِنْكَ بَائِنٌ اشْتَرَطَ نِيَّةَ الطَّلَاقِ، وَفِي الإِضَافَةِ
 الْجُوهَانِ، وَلَوْ قَالَ اسْتَبْرَأُ رَحِمِي مِنْكَ فَلَقُوتُ، وَقِيلَ إِنْ نَوَى طَلَّاقَهَا وَقَعَ.
 (فَصْلٌ) خِطَابُ الأَجْنِبِيِّ بِطَلَّاقٍ وَتَعْلِيْقُهُ بِبِنكَاحٍ وَغَيْرِهِ

نیونکه که ت لاقه و توو بی، نه وه (وقع) ت لاقی ده که وی، چونکه له و به شه وه ت لاقه که
 پیدا ده پواته لای هه موو لاشه که ی (و کذا) تمک علی المذهب) ههروه ها: خوینه که ت، یان
 گیانه که ت لاقه و توو بی، ت لاقی ده که وی، له سه ره فرموده ی پاستی مه زه ب.
 (لا فضلة کریق و عرق) نه که نه و زیده بیانه ی جیا ده بنه وه: وه تفو ناره وه (و کذا) منی
 و لسن فی الأصح) ههروه ها (منی) یو شیر، له فرموده ی پاستردا، وات: به ت لاقدانی نه وانه
 ت لاق نا که وی (ولو قال لمقطوعة یمین) نه گه ر ژنه که ی دهستی پاستی برابوو ه و
 میرده که ش گوتی (یمینک طالق) دهستی پاسته ت لاقه و توو بی، نه وه (لم یقع علی
 المذهب) ت لاقی نا که وی، له سه ره فرموده ی پاستی مه زه ب، چونکه نه ندانه که نه ماوه،
 بزین ت لاقه که پیدا ناره واته لای ته وای لاشه که ی.

(ولو قال) نه گه ر میرده که گوتی (أنا منک طالق و توی تطلقها) من له ت ت لاقه و توو ب.
 نیه تیشی ت لاقدان بی (طلقت) ت لاقی ده که وی، به لام (وإن لم ینو طلاقاً فلا) نه گه ر نیه تی
 ت لاقدان نه بی نا که وی (و کذا) ههروه ها ت لاقی نا که وی (إن لم ینو إضافته إليها) نه گه ر
 نیه تی ت لاقدانی ژنه که ی نه بی، به لکو نیه تی ت لاقدانی خوی بی (فی الأصح) له فرموده ی
 پاستردا (ولو قال) نه گه ر گوتی (أنا منک باین) من له ت جیا بوییه وه. نه و کاته ش
 (اشترط نية الطلاق) به مه رج داندراوه: نیه تی ت لاقدانی هه بی (وفی الإضافة الوجهان) له
 باره ی نیه تی ت لاقدانی ژنه که ش دوو فرموده که ی برابوو ه نه، به فرموده که ی پاستر
 مه رج: نیه تی ژنه که ی هه بی (ولو قال) نه گه ر گوتی (استبرأ رجمی منک) من مندالدانه ی
 خوی له ت دنییا ده که م (فلغو) نه وه به تاله و ناییه ت لاق (وقیل إن نوى طلاقها) له
 فرموده ی که ی بی هیژدا: نه گه ر نیه تی ت لاقی هه بی (وقع) ت لاقی ده که وی.

﴿فصل: له باسی دهسته لاتی میرد به سه ره شوینی ت لاقدا: که ژنه که یه﴾

(خطاب الأجنبية بطلاق) ت لاقدانی ژنیکی بیگانه پوییه هوو، وه که به ژنه بیگانه که بلئ:
 ت لاقه که وتبی. یان ت لاقم دای. هه م (وتعلیقہ ببنکاح و غیره) هه لواسینی ت لاقی ژنه
 بیگانه که به ماره کردن و شتی تر: وه نه گه ر نه م ژنه م ماره کرد ت لاقی که وتبی. یان هه ر
 کاتیک ژن ماره کرد ت لاقی که وتبی. یان هه ر کاتیک بچیه ژوره که ت لاقه که وتبی. نینجا

لَعُو، وَالْأَصْحُ صَحَّةٌ تَغْلِيْقُ الْعَبْدَ ثَالِثَةٌ كَقَوْلِهِ: إِنْ عَقَقْتُ أَوْ إِنْ دَخَلْتُ فَأَنْتَ طَالِقٌ ثَلَاثًا، فَيَقَعْنَ إِذَا عَقَقَ أَوْ دَخَلَتْ بَعْدَ عَقْقِهِ، وَيَلْحَقُ رَجْعِيَّةً لَا مُخْتَلَعَةً، وَلَوْ عَلَّقَهُ بِدُخُولِ بَانَتٍ ثُمَّ نَكَحَهَا ثُمَّ دَخَلَتْ لَمْ يَقَعْ إِنْ دَخَلَتْ فِي الْبَيْتِ وَكَذَا إِنْ لَمْ تَدْخُلْ فِي الْأَظْهَرِ، وَفِي ثَالِثٍ يَقَعُ إِنْ بَانَتْ بِدُونِ ثَلَاثٍ،

له خوی ماره بکا، نه وه (لَعُو) گشتی به تاله و نه گهر ماره شی بکا، یان له نوای ماره کردن پرواته ژووره که ش ته لاقی ناکه وی، چونکه له کاتی ته لاقدان پیاوه که خاوه نی شوینی ته لاقه که نیه، پیغه مبر علیه السلام ده فهرموئی: ﴿لَا طَلَّاقَ لَهُ لِمَا لَا يَمْلِكُ﴾ رواه أبو داود و الترمذی و صححه، پیاو هیچ ته لاقیکی نیه - واته: ته لاقی ناکه وی - له و ژنه ی که ژنی خوی نیه .
(وَالْأَصْحُ) به فهرمووده ی راستر: (صِحَّةٌ تَغْلِيْقُ الْعَبْدَ ثَالِثَةٌ) دروسته کزلیه ته لاقه که ی سنی به می مه لبواسی (كَقَوْلِهِ) وه ک بلئی: (إِنْ عَقَقْتُ) نه گهر نازاد بیم سنی ته لاقت بکه وی (أَوْ إِنْ دَخَلَتْ فَأَنْتَ طَالِقٌ ثَلَاثًا) یان بلئی: نه گهر بجیته ناو خانووه که سنی ته لاقت که وتبئی (فَيَقَعْنَ) سنی ته لاقه که ی ده که ون (إِذَا عَقَقَ) هر کاتیک نازاد بوو (أَوْ دَخَلَتْ بَعْدَ عَقْقِهِ) یان له نوای نازاد بوون ژنه که چووه ناو خانووه که .

﴿ بزگار بوون به خو لمرکردن له که وتنی ته لاقی سنی به سنی ﴾

(وَيَلْحَقُ رَجْعِيَّةً) ته لاق ده کاته ته لاق دراوی (رَجْعِيَّةً)، واته: نه و ژنه ی له نوای جیماع له که لکردن به خو پایی به ته لاقیک، یان به دوو ته لاق ته لاق دراوه - تا (عِدَّةً) ی ته واو ده بی - نه گهر جارتیکی تریش ته لاق بدری ته لاقی تریشی ده که وی .

(لَا مُخْتَلَعَةً) به لام ته لاق ناگاته نه و ژنه ی به (بائنی) ته لاقی که وتوه: وه ک خولمی له که ل کرابی، یان (عِدَّةً) ی ته واو بوین، یان پیش جیماع له که لکردن ته لاق درایی، یان ماره برینه که ی مه لوه شاندرابیتته وه .

که واو: (وَلَوْ عَلَّقَهُ بِدُخُولِ) نه گهر هر سیک ته لاقه که ی مه لواسی به چوونه ناو خانوو، وه ک به ژنه که ی بلئی: نه گهر بجیه ناو خانووه که سنی ته لاقت که وتبئی (فَبَانَتْ) جا له نوای مه لواسینه که ژنه که بووه (بائنی): به خو لمرکردن، یان به سنی هویه کانی تری پرېدوو (ثُمَّ نَكَحَهَا) نینجا نوو باره میزده که له خوی ماره کرده وه (ثُمَّ نَخَلَتْ) نینجا له نوای ماره کردنه وه که ی دوو هم ژنه که چووه ناو خانووه که، نه وه (لَمْ يَقَعْ) ته لاقی ناکه وی (إِنْ دَخَلَتْ فِي الْبَيْتِ) نه گهر پیشدش له حالته ی (بائنی) ی دا چوبیتته ناو خانووه که .

(وَكَذَا إِنْ لَمْ تَدْخُلْ) هر وه ما ته لاقی ناکه وی نه گهر له حالته ی (بائنی) ی دا نه شچوبیتته ناو خانووه که - به لکو ته نها له نوای ماره برینه که ی دوو هم چوبیتته ناو خانووه که - (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرمووده ی به هیژ تردا (وَفِي ثَالِثٍ) له فهرمووده ی که ی سنی به مدا: (يَقَعُ إِنْ بَانَتْ بِدُونِ ثَلَاثٍ) ته لاقی ده که وی، نه گهر به که متر له سنی ته لاق بویتته (بائنی)، به لام بین هیژه .

وَلَوْ طَلَّقَ دُونَ ثَلَاثٍ وَرَاجَعَ أَوْ جَدَّدَ وَلَوْ بَعْدَ زَوْجٍ عَادَتْ بِبَقِيَّةِ الثَّلَاثِ، وَإِنْ ثَلَّثَ عَادَتْ بِثَلَاثٍ، وَلِلْعَبْدِ طَلْقَتَانِ فَقَطُّ، وَلِلْحُرِّ ثَلَاثٌ، وَيَقَعُ فِي مَرَضٍ مَوْتِهِ، وَيَتَوَارَثَانِ فِي عِدَّةِ رَجْعِيٍّ

﴿ناگاداری﴾: سویندخواردنی به تہ لاق ہمان ہر یاری ہہ لواسینی بؤ دہری، وک بئی: ہر سیک تہ لاقم کہ وتبی نابی بجیتہ مالی باوکت. یان دہبی لہم مانگدا نم کارہ بکہی. یان بئی: نہ گہر جیماعت لہ گہ ل بکہم سی بہ سی تہ لاق تہ کہ وتبی. واتہ: نہ وانہش بہ خولعکردن لہ کہوتنی سی تہ لاقہ کہہ پرگاری دہبی، لہ سہر فہرموودہی بہ ہیتر، ہہروک لہ (مغنی) و (الشروانی) دا فہرموویانہ، لہ سہرہ تہی (خُلِع) شدہا ہوونمان کردہوہ.

(وَلَوْ طَلَّقَ دُونَ ثَلَاثٍ) نہ گہر ژنہ کہی سی بہ سی تہ لاق نہ دا، بہ لکو بہ یہک، یان بہ دوو تہ لاقی دا، نینجا (وَرَجَعَ) ژنہ کہی گہراندہوہ (أَوْ جَدَّدَ) یان بہ مارہ ہر پینیکی نوئی مارہی کردہوہ (وَلَوْ بَعْدَ زَوْجٍ) ہر چہند لہ دوا میرد کردنیکی تریش مارہی بکاتہوہ (عَادَتْ بِبَقِيَّةِ الثَّلَاثِ) ہر بہ پاشماوہ کہی سی تہ لاقہ کہی دیتہوہ لای میردہ کہی، واتہ: نہ گہر دوو تہ لاقی مابن بہ دوو تہ لاق دیتہوہ ژیر مارہی میردہ کہی، نہ گہر یہ کیکی مابی بہ یہک تہ لاق دیتہوہ، بہ (إجماع) ی زانایانی نیسلام نہ گہر میردنیکی تری نہ کردین، ہم بہ فہرموودہی گہورہ کانی (صحابہ) نہ گہر میردنیکی تری کردین.

بہ لام (وَإِنْ ثَلَّثَ) نہ گہر سی بہ سی تہ لاقی ہدا، نینجا- وک مارہ بہ جاش- میردنیکی تر بکاو نم میردہش جیماعی لہ گہ ل بکاو تہ لاقی ہدا، نینجا میردہ کونہ کہ سہرلہ نوئی مارہی بکاتہوہ، نہ وکاتہ (عَادَتْ بِثَلَاثٍ) بہ ہر سیک تہ لاق دیتہوہ لای، بہ (إجماع) ی زانایانی نیسلام.

(وَالْعَبْدُ طَلْقَتَانِ فَقَطُّ) میردی کویلہ تہنہا خاوہنی دوو تہ لاقہ، ہر چہند ژنہ کہشی نازاد بی (وَالْحُرُّ ثَلَاثٌ) میردی نازادیش خاوہنی سی تہ لاقہ، ہر چہند ژنہ کہشی جاریہ بی ﴿عَنْ أَنَسٍ وَأَبِي رُزَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى: (الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ). فَأَيُّنَ الثَّلَاثَةُ؟ قَالَ: (إِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ)﴾ رواہ أحمد وأبو داود وصححه ابن القطان، پرسیار لہ پیغہ مہر ﷺ کرا: کہ خوی گہورہ دہ فہرموی: (نہو تہ لاقدانہی گہراندہوہی بہ نوادا دہبی دوو جارہ). نہدی ہر یاری سی بہ مہ کہ لہ کوئی بہ؟ فہرموی: نہوہیہ کہ دہ فہرموی: (یان بہ یاسای شرع ژنہ کہہ رابگرہ، یان بہ جوانی بہری ہلہ).

(وَيَقَعُ فِي مَرَضٍ مَوْتِهِ) میردہ کہ لہ نہ خوشی مردنی دا تہ لاقی دہ کہوئی، ہر چہند تہ لاقدانہ کہی سی بہ سیش بی.

(وَيَتَوَارَثَانِ) میردو ژنی تہ لاقدرائ میرات لہ یہ کتری دہ گدن: (فِي عِدَّةِ رَجْعِيٍّ) لہ (عِدَّةٌ) ی تہ لاقی (رَجْعِيٍّ) دا: کہ لہ دوا جیماع لہ گہ لکردن بہ خورایی بہ تہ لاقیک، یان بہ دوو تہ لاق

لَا بَاطِلَ إِلَّا لِلذَّالِمِينَ، وَفِي الْقُرْآنِ كَثِيرٌ مِمَّا لَا يَعْلَمُونَ.
 (فَصَلِّ) قَالَ طَلَّقْتُكَ أَوْ أَنْتِ طَالِقٌ وَتَوَى عَدَدًا وَقَع، وَكَذَٰلِكَ الْكِنَايَةُ، وَلَوْ قَالَ: أَنْتِ طَالِقٌ
 وَاحِدَةٌ، وَتَوَى عَدَدًا فَوَاحِدَةٌ، وَقِيلَ الْمُنَوِيُّ، قُلْتُ:

دراين و (عِدَّة)ى ته او نه بوين: جا ژنه كه، يان ميړده كه بمري، نه وه ميرات له يه كترى
 ده گرن، به (اجماع)ى زانا يانئى نيسلام (لَا بَاطِلَ) به لام له (عِدَّة)ى ته لاقى (باطن)دا ميرات له
 يه كترى ناگرن (وَفِي الْقُدِيمِ تَرْتُهُ) له فرموده ي كوني نيمامى (الشافعي)و له هر سيك
 مه زه به كه ي تردا: له (عِدَّة)ى (باطن)دا ژنه كه ميرات له ميړده كه ي ده گري، چونكه نيمامى
 (عثمان) نه وها بريارى داوه، هر وه كه له (تحفة)و (نهاية)دا فرمويان.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِاسْمِ نِيَهْتِي ژماره ي ته لاق ﴾

(قَالَ) ميړده كه گوتيه ژنه كه ي خوى: (طَلَّقْتُكَ) توم ته لاق دا (أَوْ أَنْتِ طَالِقٌ) يان تو
 ته لاقه كه وتوى. يان بلئ: ژنى خوم ته لاق دا. يان ته لاقم كه وتبين (وَتَوَى عَدَدًا) له گه ل نه و
 ته لاقدانه ش نيه تي ژماره يه كى ه بو: وه ك دوو، يان سى، نه وه (وَقَع) نيه تي چند ته لاقى
 ه بو، نه وه نده ي ده كه وي، هر چند ژماره كه ش به زويان نه لئ، يان جيماعى له گه ل
 ژنه كه ش نه كړدين، هر وه كه له زوريه ي سه رچاوه كاندا فرمويان.

به لام نه گه ر نيه تي هيچ ژماره يه كى له دلدا نه بئ و به زويان ش هيچ ژماره يه ك نه لئ، نه و
 كاته به خودي ته لاقدانه كه يك ته لاقى ده كه وي، هر وه كه له (مغنى)دا فرمويه تي.

(وَكَذَٰلِكَ الْكِنَايَةُ) هر وه ما وشه ي نا نا ش كراى ته لاق ش ه مان بريارى وشه ي نا ش كراى بؤ
 ده دري ﴿عَنْ رُكَانَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ الْبَتَّةَ، فَحَلَفَ النَّبِيُّ ﷺ: وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً،
 فَرَدَّهَا عَلَيْهِ﴾ حديث صحيح رواه أبو داود، (رُكَانَةَ) ژنه كه ي خوى به پراوه يى = به يه كجارى
 ته لاق دا، جا پيغه به رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا سويندى دا: كه مه به ستم ته نها يك ته لاق بووه. نينجا ژنه كه ي بؤ
 گه پانده وه. واته: نه گه ر به زويان سئ ته لاقى گوتيان، يان له دلدا سئ ته لاقى مه به ستم
 بووانه، هر سيك ته لاقى ده كه وتن، نه گه ر نا: سويندانه كه ي بئ سود بوو.

كه و ابو: نه گه ر به هر دوو ژنه كاني بلئ: هر دوو كتان سئ ته لاق تان كه وتبين، نه وه نه گه ر
 مه به ستمى نه وه بئ: هر يه كه يان سئ ته لاقى بكه وي، نه وه هر يه كه و سئ ته لاقه كه ي
 ده كه وي، به لام نه گه ر هيچ مه به ستمى نه بئ، نه و كاته هر ژنيك و دوو ته لاقى ده كه ون،
 هر وه كه له (تحفة)دا پوون كراوه ته وه.

(وَلَوْ قَالَ: أَنْتِ طَالِقٌ وَاحِدَةٌ) نه گه ر گوتى: تو ته لاقه كه وتوى يه ك ته لاق (وَتَوَى عَدَدًا) له
 دلدا نيه تي دوو، يان سئ ته لاقى هيتا، نه وه (فَوَاحِدَةٌ) يه ك ته لاقى ده كه وي، به لام (وَقِيلَ
 الْمُنَوِيُّ) له فرموده يه كدا: نيه تي چند ته لاقى ه بئ نه وه نده ده كه وي، له زوريه ي
 سه رچاوه كاندا هم فرموده يه پشت پي به ستراوه (قُلْتُ) نيمامى (النواوى) ده فرموي:

وَلَوْ قَالَ أَنْتِ وَاحِدَةٌ. وَتَوَى عَدَدًا فَالْمَنْوِيُّ، وَقِيلَ وَاحِدَةٌ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ أَرَادَ أَنْ يَقُولَ أَنْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًا. فَمَاتَتْ قَبْلَ تَمَامِ طَالِقٍ لَمْ يَقَعْ، أَوْ بَعْدَهُ قَبْلَ ثَلَاثِ فَلَائِثٍ، وَقِيلَ وَاحِدَةٌ، وَقِيلَ لَا شَيْءَ، وَإِنْ قَالَ: أَنْتِ طَالِقٌ أَنْتِ طَالِقٌ أَنْتِ طَالِقٌ. وَتَخَلَّلَ فَصَلَ فَلَائِثٍ، وَإِلَّا فَإِنْ قَصَدَ تَأْكِيدًا فَوَاحِدَةً أَوْ اسْتِثْنَاءًا فَلَائِثٍ، وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ فِي الْأَطْهَرِ،

(وَلَوْ قَالَ أَنْتِ وَاحِدَةٌ) نه گهر گوتی: تو یه کی (وَتَوَى عَدَدًا) نیه تیشی ته لاقدان بوو به دو، یان به سنی ته لاق، نه وه (فَالْمَنْوِيُّ) نیه تی چند ته لاقی هه بی، نه وه نده ده که وی (وَقِيلَ وَاحِدَةٌ) له فرموده یه کی بی هیژدا: یه که ته لاقی ده که وی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

هروه ها نه گهر بلئی: پر به دنیا، یان پر به ناسمان، یان به قه دهم چیا به ته لاقته بکه وی، نه وه - نه گهر نیه تی هیچ ژماره یه کی نه بی - یه که ته لاقی ده که وی، هروه که له (نهایه) و (مغنی) و (ابن قاسم) دا فرمودیانه.

(وَلَوْ أَرَادَ أَنْ يَقُولَ أَنْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًا) نه گهر ویستی بلئی: تو ته لاقته وتوی سنی به سنی (فَمَاتَتْ قَبْلَ تَمَامِ طَالِقٍ) نینجا پیش نه وه ی ووشه ی (ته لاقته وتوی) ته واو بکا، ژنه که مرد، یان یه کی که ده می میژده که ی گرت، نه وه (لَمْ يَقَعْ) ته لاقی ناکه وی (أَوْ بَعْدَهُ قَبْلَ ثَلَاثًا) یان له دوی ته واو بوونی ووشه ی (ته لاقته وتوی) و پیش ته واو بوونی ووشه ی (سنی به سنی) ژنه که مرد، یان ده می میژده که ی گرت، نه وه (فَلَائِثٍ) سنی ته لاقی ده که ون، چونکه له گهر ووشه ی ته لاقدان که نیه تی سنی ته لاقه که ی هه بوه (وَقِيلَ وَاحِدَةٌ) له فرموده یه کی بی هیژدا: یه که ته لاقی ده که وی (وَقِيلَ لَا شَيْءَ) له بی هیژکی تردا: هیچ ته لاقی کی ناکه وی.

﴿ دویارم کردنه وه ی ووشه ی ته لاقدان ﴾

(وَإِنْ قَالَ) نه گهر میژده که گوتیه ژنه که ی: (أَنْتِ طَالِقٌ أَنْتِ طَالِقٌ أَنْتِ طَالِقٌ) تو ته لاقته وتوی تو ته لاقته وتوی تو ته لاقته وتوی. یان ته لاقم دای ته لاقم دای ته لاقم دای (وَتَخَلَّلَ فَصَلَ) بی ده نگبوونیکی زیاتر له هه ناسه دان، یان گفتوگویه کی بیگانه که وته نیوان پرسته کان، نه وه (فَلَائِثٍ) سنی ته لاقی ده که ون.

(وَإِلَّا) به لام هیچ نیوانیک نه بو، نه وه ته ماشا ده که ی: (فَإِنْ قَصَدَ تَأْكِيدًا) نه گهر مه به سستی ته تکید = به هیژکردنی پرسته که ی یه که م بو بی، نه وه (فَوَاحِدَةً) یه که ته لاقی ده که وی (أَوْ اسْتِثْنَاءًا) یان نه گهر مه به سستی بنیاتانانه بو بی، نه وه (فَلَائِثٍ) سنی ته لاقی ده که ون (وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ) هروه ها نه گهر هیچیکیانیشی مه به ست نه بو بی، هر سنی ته لاقی ده که ون (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به هیژتردا، به لام له فرموده که ی تردا: له و حاله ته شدا ته نها یه که ته لاقی ده که وی، هروه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرمودیانه.

وَإِنْ قَصَدَ بِالثَّانِيَةِ تَأْكِيدًا وَبِالثَّلَاثَةِ اسْتِثْنَاءًا أَوْ عَكْسَ فَنَتَّانِ أَوْ بِالثَّلَاثَةِ تَأْكِيدَ الْأُولَى
فَثَلَاثٌ فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ وَطَالِقٌ وَطَالِقٌ. صَحَّ قَصْدُ تَأْكِيدِ الثَّانِيِ بِالثَّلَاثِ
لِأَوَّلِ بِالثَّانِيِ، وَهَذِهِ الصُّورُ فِي مَوْطُوءَةٍ، فَلَوْ قَالَهُنَّ لِغَيْرِهَا فَطَلَقَهُ بِكُلِّ حَالٍ، وَلَوْ قَالَ
لِهَذِهِ إِنْ دَخَلْتَ الدَّارَ فَأَنْتَ طَالِقٌ وَطَالِقٌ. فَدَخَلْتَ فَنَتَّانِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ قَالَ
لِمَوْطُوءَةٍ: أَنْتَ طَالِقٌ طَلَقَهُ مَعَ أَوْ مَعَهَا طَلَقَهُ. فَنَتَّانِ، وَكَذَا غَيْرُ مَوْطُوءَةٍ فِي الْأَصَحِّ،

(وَإِنْ قَصَدَ بِالثَّانِيَةِ تَأْكِيدًا) نه گهر به پرسته کی دوووم مه بهستی به هیژکر نی یه که مه که
بوینی (وَإِیْثَالِثَةِ اسْتِثْنَاءًا) به سنی یه مه که ش مه بهستی بنیانتنان بوینی (أَوْ عَكْسًا) پان به
پیچوانه ی کرد: به دوومه که بنیانتنان و به سنی یه مه که به هیژکر نی دوومه که بوو، نه وه
(فَنَتَّانِ) له هر دوو حاله ندا دوو ته لاقی ده که ون (أَوْ بِالثَّلَاثَةِ تَأْكِيدَ الْأُولَى) یان به سنی یه مه که
مه بهستی به هیژکر نی یه که مه که بوو، نه وه (فَثَلَاثٌ فِي الْأَصَحِّ) سنی ته لاقی ده که ون، له
فه رموده ی راستردا، چونکه نیوان که وتوتنه به بینی به هیژکه رو به هیژکراو.

(وَإِنْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ وَطَالِقٌ وَطَالِقٌ) نه گهر گوتی: تو ته لاقکه وتویو ته لاقکه وتویو
ته لاقکه وتویو (صَحَّ قَصْدُ تَأْكِيدِ الثَّانِيِ بِالثَّلَاثِ) دروسته مه بهستی نه وه بی: دوومه که
به سنی یه مه که به هیژ بکا (لَا الْأَوَّلِ بِالثَّانِيِ) نه که به هیژکر نی یه که مه که به دوومه که.

(وَعَدَهُ الصُّورُ) نه و وینانه ی پرابردو گشتی (فِي مَوْطُوءَةٍ) له باره ی نه و ژنه بیون که
جیماعی له که ل کردوه، که واته: (فَلَوْ قَالَهُنَّ لِغَيْرِهَا) نه گهر نه و پرستانه ی پرابردوی به و
ژنه ی گوتنن که جیماعی له که ل نه کردبین، نه وه (فَطَلَقَهُ بِكُلِّ حَالٍ) له هه موو حاله تیکدا
ته نها یه که ته لاقی ده که وی، چونکه هر به پرسته ی یه که کم ده بیته (بائِنِ)، ته لاقدراری
(بائِنِ) ش ته لاقی تری ناگاتنی، جا بزانه: نه وه ش له و حاله ته دایه که به پرسته ی یه که کم
نیه تی سنی ته لاقی نه بی، چونکه نه گهر نیه تی سنی ته لاقی هه بی، نه و کاته هر سیک
ته لاقی ده که ون، هه روه که له سه ره تای نه و باسه دا پرابرا.

(وَلَوْ قَالَ لِهَذِهِ) نه گهر گوتیه نه و ژنه ی که جیماعی له که ل نه کردبین: (إِنْ دَخَلْتَ الدَّارَ فَأَنْتَ
طَالِقٌ وَطَالِقٌ) نه گهر بجیته ناو خانووه که تو ته لاقکه وتویو ته لاقکه وتویو (فَدَخَلْتَ)
ژنه که ش چوه ناو خانووه که (فَنَتَّانِ فِي الْأَصَحِّ) دوو ته لاقی ده که ون له فه رموده ی
راستردا، چونکه هر دوو کیان به چونه ناو خانووه که له واسراون.

(وَلَوْ قَالَ لِمَوْطُوءَةٍ) نه گهر گوتیه نه و ژنه ی جیماعی له که ل کردوه: (أَنْتَ طَالِقٌ طَلَقَهُ مَعَ أَوْ
مَعَهَا طَلَقَهُ) تو ته لاقکه وتویو به ته لاقیک له که ل ته لاقیک، یان ته لاقیکی له که لدا بی. نه وه
(فَنَتَّانِ) دوو ده که ون (وَكَذَا غَيْرُ مَوْطُوءَةٍ) هه روه ها نه گهر جیماعیش له که ل نه کردبین،
دوو ته لاقی ده که ون (فِي الْأَصَحِّ) له فه رموده ی راستردا.

وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ قَبْلَ طَلْقِهَا أَوْ بَعْدَهَا طَلَّقَ. فَتَنَانٌ فِي مَوْطُوعَةٍ، وَطَلَّقَ فِي غَيْرِهَا، وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ بَعْدَ طَلْقِهَا أَوْ قَبْلَهَا طَلَّقَ. فَكَذَا فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ فِي طَلْقِهَا. وَأَرَادَ مَعَ فَطَلَّقَتَانِ أَوْ الظَّرْفِ أَوْ الْحَسَابِ أَوْ أَطْلَقَ فَطَلَّقَ، وَلَوْ قَالَ نَصَفَ طَلَّقَ فِي نَصَفِ طَلَّقَ. فَطَلَّقَ بِكُلِّ حَالٍ، وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ فِي طَلْقَتَيْنِ. وَقَصَدَ مَعِيَةَ فَنَلَاثٌ، أَوْ ظَرْفًا فَوَاحِدَةً، أَوْ حِسَابًا وَعَرَفَهُ فَتَنَانٌ، وَإِنْ جَهَلَهُ وَقَصَدَ مَعْنَاهُ فَطَلَّقَ، وَقِيلَ تَنَانٌ، وَإِنْ لَمْ يَنْوِ شَيْئًا فَطَلَّقَ، وَفِي قَوْلِ تَنَانٍ إِنْ عَرَفَ حِسَابًا، وَلَوْ قَالَ بَعْضَ طَلَّقَ فَطَلَّقَ.

(وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ قَبْلَ طَلْقِهَا) نه گهر گوتی ته لاقمت که وتبئی به ته لاقیتی پیش ته لاقیتک (أو بعدها طَلَّقَ) یان به ته لاقیتک که ته لاقیتی که دوایی، نهوه (فَتَنَانٌ فِي مَوْطُوعَةٍ) دوو ته لاقی لهو ژنهی ده که ون که جیماعی له گهل کردوه (وَطَلَّقَ فِي غَيْرِهَا) یهک ته لاقیشی لهو ژنهی ده که وی که جیماعی له گهل نه کردبئی، چونکه به ته لاقی به کم ده بیته (بائن).

مهروهها (وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ بَعْدَ طَلْقِهَا أَوْ قَبْلَهَا طَلَّقَ) نه گهر بلی: ته لاقمت که وتبئی به ته لاقیتی دوای ته لاقیتک، یان به ته لاقیتک که ته لاقیتی له پیشدا بی (فَكَذَا) نهوهش وهک نهوه که یتر دوو ته لاقی ده که ون له وهی جیماعی له گهل کردوهو، یهک ته لاقی ده که وی له وهی جیماعی له گهل نه کردبئی (فِي الْأَصْحَحِ) له فهرموودهی پاستردا.

(وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ فِي طَلْقِهَا) نه گهر گوتی: ته لاقمت که وتبئی به ته لاقیتی له ته لاقیتکدا (وَأَرَادَ مَعَ) واتهی له گهل مه به ست بوو، نهوه (فَطَلَّقَتَانِ) دوو ته لاقی ده که ون (أَوْ الظَّرْفِ أَوْ الْحَسَابِ أَوْ أَطْلَقَ) یان نه گهر چوونه ناو، یان ژماردنی مه به ست بوو، یان هیچی مه به ست نه بو (فَطَلَّقَ) یهک ته لاقی ده که وی (وَلَوْ قَالَ نَصَفَ طَلَّقَ فِي نَصَفِ طَلْقِهَا) نه گهر گوتی: ته لاقمت که وتبئی به نیو ته لاق له نیو ته لاقدا، نهوه (فَطَلَّقَ بِكُلِّ حَالٍ) یهک ته لاقی ده که وی له هموو حاله تیکدا (وَلَوْ قَالَ طَلَّقَ فِي طَلْقَتَيْنِ) نه گهر گوتی: ته لاقمت که وتبئی به ته لاقیتک له دوو ته لاقدا (وَقَصَدَ مَعِيَةَ فَنَلَاثٌ) نه گهر مه به ستی له گهل بی، نهوه سئی ته لاقی ده که ون (أَوْ ظَرْفًا فَوَاحِدَةً) نه گهر مه به ستی چوونه ناو بی، یهک ته لاقی ده که وی (أَوْ حِسَابًا وَعَرَفَهُ) نه گهر مه به ستی لیکدانی ژمارهی بیو لیکدانه که ش بزانی (فَتَنَانٌ) دوو ته لاقی ده که ون (وَإِنْ جَهَلَهُ وَقَصَدَ مَعْنَاهُ) جا نه گهر نه شیده زانی به لام واته که ی مه به ست بوو (فَطَلَّقَ) یهک ته لاقی ده که وی (وَقِيلَ تَنَانٌ) له فهرمووده یهکی بی هیزدا: دوو ته لاقی ده که ون (وَإِنْ لَمْ يَنْوِ شَيْئًا فَطَلَّقَ) نه گهر نیهتی هیچیسی نه بی، یهک ته لاقی ده که وی (وَفِي قَوْلِ تَنَانٍ إِنْ عَرَفَ حِسَابًا) له فهرمووده یهکدا: دوو ته لاقی ده که ون نه گهر لیکدانی ژماره بزانی.

(وَلَوْ قَالَ بَعْضَ طَلَّقَ) نه گهر گوتی: به شیکتی ته لاقیتک که وتبئی، یان نیو ته لاقمت که وی. نهوه (فَطَلَّقَ) ته لاقیتی ته وای ده که وی، به (إجماعی) زانایانی نیسلام، چونکه ته لاقیتک

أَوْ نِصْفِي طَلْقَةً فَطَلْقَةٌ إِلَّا أَنْ يُرِيدَ كُلُّ نِصْفٍ مِنْ طَلْقَةٍ، وَالْأَصَحُّ أَنْ قَوْلُهُ نِصْفَ طَلْقَتَيْنِ. طَلْقَةٌ، وَثَلَاثَةٌ أَنْصَافُ طَلْقَةٍ أَوْ نِصْفُ طَلْقَةٍ وَثَلَاثُ طَلْقَةٍ طَلْقَتَانِ، وَلَوْ قَالَ نِصْفَ وَثَلَاثُ طَلْقَةٍ فَطَلْقَةٌ، وَلَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ: أَوْقَعْتُ عَلَيْكُنَّ أَوْ بَيَّنْتُكُنَّ طَلْقَةً أَوْ طَلْقَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا أَوْ أَرْبَعًا. وَقَعَ عَلَى كُلِّ طَلْقَةٍ، فَإِنْ قَصَدَ تَوْزِيْعَ كُلِّ طَلْقَةٍ عَلَيْهِنَّ وَقَعَ فِي ثَلَاثِينَ نِصْفًا، وَفِي ثَلَاثِ وَأَرْبَعِ ثَلَاثٍ، فَإِنْ قَالَ أَرَدْتُ بَيَّنْتُكُنَّ بَعْضَهُنَّ لَمْ يُقْبَلْ ظَاهِرًا فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ طَلَّقَهَا ثُمَّ قَالَ لِلْأُخْرَى أَشْرَكَكَ مَعَهَا أَوْ أَنْتِ كَهَيِّ. فَإِنْ نَوَى طَلَّقَتْ،

ناكرتته بهش بهش (أَنْ يَانَ گوتى (نِصْفِي طَلْقَةً) دوو نيوهى ته لاقيتك كه وتبى، يان بكهون. نه وهش (فَطَلْقَةٌ) يه كه ته لاقى ده كه وي، چونكه دوو نيوه ده كاته يه كه (إِلَّا أَنْ يُرِيدَ كُلُّ نِصْفٍ مِنْ طَلْقَةٍ) مه گهر مه بهستى نه وه بى: هر نيوه يه كه له ته لاقيتك بكه وي، نه وه كاته دوو ته لاقى ده كه ون.

(وَالْأَصَحُّ) به فهرموده ي راستتر: (أَنْ قَوْلُهُ نِصْفَ طَلْقَتَيْنِ) گوتى ميرده كه: ته لاقت كه وتبى به نيوهى دوو ته لاقان. نه وه (طَلْقَةٌ) يه كه ته لاقى ده كه وي، چونكه يه كه نيوهى دوو (و) نه گهر بلى ته لاقت كه وتبى (ثَلَاثَةٌ أَنْصَافُ طَلْقَةٍ) به سى نيوهى ته لاقيتك (أَنْ يَانَ بِلَى) (نِصْفَ طَلْقَةٍ وَثَلَاثُ طَلْقَةٍ) به نيوهى ته لاقيتك و سيبه كى ته لاقيتك. نه وه (طَلْقَتَانِ) دوو ته لاقى ده كه ون، به لام (وَلَوْ قَالَ نِصْفَ وَثَلَاثُ طَلْقَةٍ) نيوه و سيبه كى ته لاقيتك. نه وه (فَطَلْقَةٌ) يه كه ته لاقى ده كه وي.

(وَلَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ) نه گهر ميرده كه گوتيه هر چوار نه كانى خوى: (أَوْقَعْتُ عَلَيْكُنَّ أَوْ بَيَّنْتُكُنَّ طَلْقَةً أَوْ طَلْقَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا أَوْ أَرْبَعًا) خستمه سر هر چوارتان، يان خستمه نيوان هر چوارتان: ته لاقيتك، يان دوو ته لاق، يان سى ته لاق، يان چوار ته لاق. نه وه له هر چوار وينه دا (وَقَعَ عَلَى كُلِّ طَلْقَةٍ) هر ژنيك و ته لاقيتكى ده كه وي، به لام (فَإِنْ قَصَدَ تَوْزِيْعَ كُلِّ طَلْقَةٍ عَلَيْهِنَّ) جا نه گهر مه بهستى بوو: گشت ته لاقيتك به سر هم مووانياندا بهش بكا، نه وه كاته (وَقَعَ فِي ثَلَاثِينَ نِصْفًا) له وينه ي دوو ته لاقدا هر ژنيك دوو ته لاقى ده كه ون (وَفِي ثَلَاثِ وَأَرْبَعِ ثَلَاثٍ) له وينه ي سى و چواردا سى ته لاقيان ده كه ون (فَإِنْ قَالَ) جا نه گهر گوتى (أَرَدْتُ بَيَّنْتُكُنَّ بَعْضَهُنَّ) مه بهستم به ووشه ي نيوانه كه هموو نه كان نه بو، به لكو مه بهستم هه نديكيان بوو، نه وه (لَمْ يُقْبَلْ ظَاهِرًا فِي الْأَصَحِّ) له ناشكرايى دا لى قبول ناكرى، له فهرموده ي راستردا.

(وَلَوْ طَلَّقَهَا) نه گهر ژنيكى خوى ته لاق دا (ثُمَّ قَالَ لِلْأُخْرَى أَشْرَكَكَ مَعَهَا) نينجا گوتيه ژنه كه ي تريس: تو م کرده هاو بهش له گه ل ته لاقدا وه كه (أَوْ أَنْتِ كَهَيِّ) يان تو وه كه ته لاقدا وه كه ي. نه وه (فَإِنْ نَوَى) نه گهر نيته ي ته لاقدانى بووه مه كه بى (طَلَّقَتْ) ته لاقى

وَالْأَفْلاَ، وَكَذَٰلِكَ لَوْ قَالَ آخِرُ ذَٰلِكَ لِأَمْرَاتِهِ.
 (فَصَلِّ) يَصِحُّ الْإِسْتِنَاءُ بِشَرْطِ اتِّصَالِهِ، وَلَا يَضُرُّ سَكْنَةُ نَفْسٍ وَعَيْ، قُلْتُ: وَيَشْتَرِطُ أَنْ
 يَتَوَيَّ الْإِسْتِنَاءَ قَبْلَ فَرَاغِ الْيَمِينِ فِي الْأَصْحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيَشْتَرِطُ عَدَمَ اسْتِغْرَاقِهِ، وَلَوْ
 قَالَ: أَلْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًا إِلَّا ثُنْتَيْنِ وَوَاحِدَةً. فَوَاحِدَةً، وَقِيلَ ثَلَاثٌ،

دووه مه که ده که وی (وَالْأَفْلاَ) به لام نه گهر نیه تی ته لاقدان نه بی (فَلا) ته لاقی ناکه وی (وَكذَٰلِكَ لَوْ
 قَالَ آخِرُ ذَٰلِكَ لِأَمْرَاتِهِ) هه روه ها نه گهر پیاویکی تریش بلتیه ژنه که ی خوی: تو م کرده
 هاو به ش له که ل ته لاقدراره که ی فلانکه س. یان تو وه که ته لاقدراره ی. نه وه نه گهر نیه تی
 ته لاقدان بی، نه وه یش ته لاقی ده که وی، نه گهرنا: ناکه وی، چونکه وشه که نانا شکاریه.

﴿فَصَلِّ لَهُ بِاسْمِ (إِسْتِنَاءِ): جِیَاكَرْدَنَه وه له ته لاقدان﴾

پیشه که بزانه: (إِسْتِنَاءُ) = جیا کردنه وه دوو به شه: به شیکیان ژماره ی ته لاق که م
 ده کاته وه، جا نه میان پیتی (إِلَّا)، واته: (ته نها) و نه و جورده پیتانه ی بؤ به کار دئی.
 به شه که ی تریش که وتنی بنچینه ی ته لاقه که لاده باو پنگا نادا ته لاقه که بکه وی: وه که (ان
 شاء الله)، هه روه که له زژیبه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه.

(يَصِحُّ الْإِسْتِنَاءُ) جیا کردنه وه له ته لاق دروست ده بی، وه بلئی: هه رسیک ته لاقته که وتبی
 ته نها یه که ته لاق نه بی. یان بلئی: هه رچوارتان ته لاقتان بکه وی ته نها (زینب) نه بی. به لام
 (بِشَرْطِ اتِّصَالِهِ) به و مرجه ی جیا کردنه وه که به لیجیا کراوه که وه بی و نیوانیان نه بی (ولا
 يَضُرُّ سَكْنَةُ نَفْسٍ وَعَيْ) زیان نادا بی دهنگیبونی هه ناسه دان و ماندوبوبون و کوخه بکه ویته
 نیوانیان، به لام نه گهر قسه یه کی بیگانه بکه ویته نیوانیان جیا کردنه وه که دروست نابئی،
 هه رچند که میش بی، هه روه که له زژیبه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی (وَيَشْتَرِطُ أَنْ يَتَوَيَّ الْإِسْتِنَاءَ قَبْلَ فَرَاغِ الْيَمِينِ) به مرچ
 داده ندرئی: ته لاقده ره که نیه تی جیا کردنه وه بیئنی پیش نه وه ی رسته ی سوینده که =
 ته لاقدانه که کوتای بی، واته: پیش نه وه ی وشه ی (که وتبی)، (یان بکه وی) ته واو بیئنی،
 مرجه نیه تی جیا کردنه وه بیئنی (فِي الْأَصْحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) له فرمووده ی راستردا.

(وَيَشْتَرِطُ عَدَمَ اسْتِغْرَاقِهِ) به مرچ داده ندرئی: جیا کردنه وه که هه مو لیجیا کراوه که
 دانه گریته وه، نه گینا: جیا کردنه وه که دروست نابئی به (اجماعی زانابان، که واته: نه گهر بلئی:
 هه رسیک ته لاقته بکه ون ته نها سی ته لاق نه بی. نه وه به تاله و هه رسیک ته لاقی ده که ون.

به لام (لَوْ قَالَ: أَنْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًا إِلَّا ثُنْتَيْنِ وَوَاحِدَةً) نه گهر گوتی: تو ته لاقه وتووی سی به سی
 ته نها دوو ته لاق نه بی و یه که ته لاق نه بی. نه و کاته (فَوَاحِدَةً) یه که ته لاقی ده که وی، چونکه
 دووه که یه که که به پیتی واو لیک به رت کراون و کو ناکرینه وه و داگرته وه که نایه ته جئ
 (وَقِيلَ ثَلَاثٌ) له فرمووده یه کی بی هیژدا: سی ته لاقی ده که ون.

أَوْ اثْنَتَيْنِ وَوَاحِدَةً إِلَّا وَاحِدَةً. فَثَلَاثٌ، وَقِيلَ ثِنْتَانِ، وَهُوَ مِنْ نَفْيِ إِثْبَاتٍ وَعَكْسُهُ، فَلَوْ قَالَ ثَلَاثًا إِلَّا ثِنْتَيْنِ إِلَّا طَلْقَةً. فَثِنْتَانِ، أَوْ ثَلَاثًا إِلَّا ثَلَاثًا إِلَّا اثْنَتَيْنِ. فَثِنْتَانِ، وَقِيلَ ثَلَاثٌ، وَقِيلَ طَلْقَةً، أَوْ خَمْسًا إِلَّا ثَلَاثًا. فَثِنْتَانِ، وَقِيلَ ثَلَاثٌ، أَوْ ثَلَاثًا إِلَّا نِصْفَ طَلْقَةٍ. فَثَلَاثٌ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. أَوْ إِنْ لَمْ يَشَأِ اللَّهُ. وَقَصَدَ التَّغْلِيْقَ لَمْ يَقَعْ،

(أَوْ) يان گوتى (اثْنَتَيْنِ وَوَاحِدَةً إِلَّا وَاحِدَةً) ته لاقْت كه وتبى به دوو ته لاق ويه كه ته لاق ته نها يه كه ته لاق نه بى (فَثَلَاثٌ) سى ته لاقى ده كه ون، چونكه يه كه كه له يه كه كه جيا كراوه ته وهو دايرتو ته وهو جيا كردنه وه كه دروست نه بوه (وَقِيلَ ثِنْتَانِ) له فه رموده يه كى بى هيژدا: دوو ته لاقى ده كه ون.

(وَهُوَ مِنْ نَفْيِ إِثْبَاتٍ) جيا كردنه وه له نه بون ده بيته هه بون (وَعَكْسُهُ) به پيچه وان ه: له هه بون ده بيته نه بون، كه وابو: (فَلَوْ قَالَ) نه گهر ميژده كه گوتى: (ثَلَاثًا إِلَّا ثِنْتَيْنِ إِلَّا طَلْقَةً) ته لاقْت كه وتبى سى به سى ته نها دوو ته لاق نه بى ته نها يه كه ته لاق نه بى. نه وه (فَثِنْتَانِ) دوو ته لاقى ده كه ون؟ چونكه هر رسته يه كه له رسته ي پيشه خوى جيا ده كرتنه وهو واى لى دى: سى ته لاق بكه ون، دوو نه كه ون، يه كه بوئى.

(أَوْ) يان گوتى (ثَلَاثًا إِلَّا ثَلَاثًا إِلَّا ثِنْتَيْنِ) سى ته لاقْت بكه ون ته نها سى ته لاق نه بى ته نها دوو ته لاق نه بى. نه وه (فَثِنْتَانِ) دوو ته لاقى ده كه ون، چونكه داگرتنه وه كه به رسته ي دواى خوى له كار كه وتوه واى لى دى: سى بكه ون، سى نه كه ون، دوو بكه ون (وَقِيلَ ثَلَاثٌ) له فه رموده يه كى بى هيژدا: سى ته لاقى ده كه ون (وَقِيلَ طَلْقَةً) له بى هيژدى كى تر دا: يه كه ته لاقى ده كه بوئى (أَوْ) يان گوتى (خَمْسًا إِلَّا ثَلَاثًا) پينج ته لاقْت بكه ون ته نها سى نه بى، نه وه (فَثِنْتَانِ) دوو ته لاقى ده كه ون (وَقِيلَ ثَلَاثٌ) له فه رموده يه كى بى هيژدا: سى ته لاقى ده كه ون (أَوْ) يان گوتى: (ثَلَاثًا إِلَّا نِصْفَ طَلْقَةٍ) سى ته لاقْت بكه ون ته نها نيو ته لاق نه بى، نه وه (فَثَلَاثٌ) سى ته لاقى ده كه ون (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فه رموده ي راست، چونكه ته لاق ناكرته به ش به ش.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر ميژده كه گوتى (أَنْتَ طَالِقٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ) تو ته لاق كه وتوى إِنْ شَاءَ اللَّهُ، يان ته لاقْت بكه بوئى إِنْ شَاءَ اللَّهُ، واته: نه گهر خوا حه زى كرد (أَوْ إِنْ لَمْ يَشَأِ اللَّهُ) يان گوتى: ته لاقْت بكه بوئى نه گهر خوا حه زى نه كرد (وَقَصَدَ التَّغْلِيْقَ) مه به ستيشى هه لواسينى ته لاق بى به حه ز كردنه كه، نه وه (لَمْ يَقَعْ) ته لاقى ناكه بوئى، چونكه حه ز كردن و حه ز نه كردنى خوا نازاندرى، جياوازى نيه: إِنْ شَاءَ اللَّهُ له دواوه بگوترى وه ك رابرا، يان له پيشه وه بگوترى وه ك إِنْ شَاءَ اللَّهُ ته لاقْت كه وتبى، يان بكه بوئى، هه روه كه له (نهايه) و (مغنى) دا فه رمويانه.

نينجا بزانه: جياوازى نيه بلئ: ته لاقْت كه وتبى إِنْ شَاءَ اللَّهُ. يان هه رسيك ته لاقْت كه وتبى إِنْ شَاءَ اللَّهُ؟ چونكه هه لواسين به إِنْ شَاءَ اللَّهُ ريگا له كه وتنى بنچينه ي ته لاق كه ده گرى

وَكَذَا يَمْنَعُ اِنْعِقَادَ تَغْلِيْقٍ وَعَنْقٍ وَيَمِيْنٍ وَتَذْرُ وَكُلُّ تَصْرُفٍ، وَلَوْ قَالَ يَا طَالِقُ
 اِنْ شَاءَ اللهُ. وَقَعَ فِي الْأَصْحَ، أَوْ قَالَ أَتَى طَالِقٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللهُ تَعَالَى. فَلَا فِي الْأَصْحَ.
 (فَصْلٌ) شَكٌّ فِي طَّلَاقٍ فَلَا، أَوْ فِي عَدَدٍ فَلَا أَقْلُ، وَلَا يَخْفَى الْوَرَعُ،

به ژماره وه، ههروهه له (تحفة) دا پوون کراوه ته وه له سه ره تاي باسه که دا پرا برا، به لام نه گهر
 مه به سستی هه لواسين نه بئ، به لکو هر به سه ر زوباني دا هات، يان بؤ پيرؤزي واي گوت، يان
 نه زاندا مه به سستی هه لواسين بوو، يان نا، يان هر به عاده ت اِن شاء الله ي ده گوت، نه وه له
 حاله تانه دا ته لاقى ده که ويئ، ههروهه له ژؤريه ي سه رچاوه کاندا هه رمو يانه .

(وَكَذَا يَمْنَعُ) ههروهه ها ووشه ي اِن شاء الله قه ده غه ده کا: (اِنْعِقَادَ تَغْلِيْقٍ) دامه زراني
 هه لواسيني ته لاق: وه ته لاق ت که وتبئ نه گهر بجي ته ژوره وه اِن شاء الله، واته: نه گهر
 بشچي ته ژوره وه ته لاقى ناکه ويئ، هه م (وَعَنْقٍ وَيَمِيْنٍ وَتَذْرُ) قه ده غه ده کا دامه زراني
 نازادکردني کؤيله و سويند خواردن و نه زکردن: وه نه م کؤيله يه م نازاد کرد اِن شاء الله، يان
 والله نه م کاره ده که م اِن شاء الله، يان له سه رم نه زرين بزنيک بکه مه خير اِن شاء الله.

هه م (وَكُلُّ تَصْرُفٍ) قه ده غه ده کا هر ده ستکاريه که تر دابه م زريئ: وه فرو شتمه تو اِن شاء
 الله. واته: نه نازادکردن و نه سويندو نه نه زرو نه مامله ت هيچيان دانامه زرين، پيغه مبه ربه ﷺ
 ده هه رمويئ: ﴿مَنْ حَلَفَ فَقَالَ اِنْ شَاءَ اللهُ فَلَا حَنْثَ عَلَيْهِ﴾ رواه احمد وصححه ابن حبان، هر
 که سيک سويندي خواربو گوتي: اِن شاء الله. سويندي لي ناکه ويئ. واته: چه ديسه که ته لاقو
 نه واني تريش ده گري ته وه .

(وَلَوْ قَالَ يَا طَالِقُ اِنْ شَاءَ اللهُ) نه گهر گوتي: هو ته لاقه که وتوو اِن شاء الله. نه وه (وَقَعَ فِي
 الْأَصْحَ) ته لاقى ده که ويئ له هه رمو ده ي پاستردا، چونکه بانگکردنه که واده گه يه ني له و
 کاتدا ته لاقه که وتوو بيئ (أَوْ قَالَ) يان گوتي (أَنْتَ طَالِقٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللهُ تَعَالَى) تو
 ته لاقه که وتوو ي ته نها نه گهر خوا چه ز بکا، نه وه (فَلَا فِي الْأَصْحَ) ته لاقى ناکه ويئ له
 هه رمو ده ي پاستردا، چونکه واي لي ديئ: ته نها نه گهر خوا چه ز بکا ته لاق ت نه که ويئ،
 نيمه ش نازانين خوا چه ز ده کا، يان نا.

﴿ فَا لْقَدْ لَقِيَ الْوَرَعَ كَمَا لَقِيَ الْوَرَعَ ﴾

(شَكٌّ فِي طَّلَاقٍ) هر کاتيک پياو که وته گومان له خودي ته لاقدا: نايا ته لاقداني به ده مدا
 هاتوه، يان نا، يان نايي پيغه لواسراوه که هاتوته جئ، يان نا، نه وه (فَلَا) ته لاقى ناکه ويئ،
 به (اِجْمَاعِ) ي زاناياني نيسلام.

(أَوْ فِي عَدَدٍ) يان زاني ته لاقداني به ده مدا هاتوه، به لام که وته گومان له ژماره ي ته لاقدا:
 نايي ته لاقتيکي گوتوه، يان زياتر، نه وه (فَلَا أَقْلُ) که م تره که لي ده گريئ، به لام (وَلَا يَخْفَى
 الْوَرَعُ) خو پيا راستنيش شاراوه نيه، واته: وا باشه له هه ر دو وي نه ي پرا بر دو دا خراب تره که بؤ

وَلَوْ قَالَ إِنْ كَانَ ذَا الطَّائِرِ غُرَابًا فَأَلَّتْ طَالِقٌ. وَقَالَ آخَرُ إِنْ لَمْ يَكُنْهُ فَاْمُرَاتِي طَالِقٌ. وَجَهْلٌ لَمْ يُحْكَمْ بِطَلَّاقٍ أَحَدٌ، فَإِنْ قَالَهُمَا رَجُلٌ لَزَوْجَتَيْهِ طَلَّقَتْ إِحْدَاهُمَا وَلَزِمَهُ الْبَحْثُ وَالْبَيَانُ، وَلَوْ طَلَّقَ إِحْدَاهُمَا بَعَيْنَهَا ثُمَّ جَهَلَهَا وَقَفَّ حَتَّى يَذْكَرَ،

خوی دابنی، چونکه پیغهمبر علیه السلام ده فرموی: ﴿دَعُ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ﴾ رواه الترمذي وصححه، واز له و شته بیته که گومانن لپهیدا دهکا، پوو بکه نه و لایه ی گومانن لپهیدا ناکا. که واته: له وینه یه که مدا: یان بیگه پینتته وه، یان سه رله نوئی ماره ی بکاته وه، یان ده سه جی ته لاقی بدا، تا کو بتوانی شوو بکاته وه، له وینه ی دو وه میشدا: تا میزیدیکی تر نه کا نه ویش له خوی ماره نه کاته وه، هه روه له زوریه ی سه رچا وه کاندا فه رمویانه .

نینجا بزانه: نه گه ر سویندیکی خواربوو، نینجا سوینده که شی لیکه وت، به لام که وته گومان: نایا سوینده که به خوا بووه، یان به ته لاق؟ نه وه بریاری ته لاقکه وتنی ناسری، به لام واجبه: خوی له ژنه که ی بیاریزی تا پوون ده بیته وه، هه روه له (الشروانی) دا گیراویه تیه وه .

(وَلَوْ قَالَ) نه گه ر میزده که گوتی (إِنْ كَانَ ذَا الطَّائِرِ غُرَابًا فَأَلَّتْ طَالِقٌ) نه گه ر نه م بالنده یه قه له پرهش بین تو ته لاقکه وتووی (وَقَالَ آخَرُ إِنْ لَمْ يَكُنْهُ فَاْمُرَاتِي طَالِقٌ) پیاوویکی تریش گوتی: نه گه ر بالنده که قه له پرهش نه بین ژنی من ته لاقکه وتووه (وَجَهْلٌ) نه شزاندرا بالنده که چی بوو، نه وه (لَمْ يُحْكَمْ بِطَلَّاقٍ أَحَدٌ) بریار به ته لاقکه وتنی هیچیکیان ناسری، چونکه نه گه ر تنها یه کیکیان ته لاقکه کی نه وها هه لواسیبا، بریاری که تنی نه ده درا؟ چونکه ده گونجی بالنده که پیه لواسراوه که نه بوینی.

به لام (فَإِنْ قَالَهُمَا رَجُلٌ لَزَوْجَتَيْهِ) نه گه ر پیاوویک هه ردوو پسته که ی پابردوی به هه ردوو ژنه کانی خوی گوتبی، نه وه (طَلَّقَتْ إِحْدَاهُمَا) بیگومان له یه کیکیان ته لاقی ده که وی، که اوبو: (وَلَزِمَهُ الْبَحْثُ) له سه ری واجبه: هه ول بدا بزانی بالنده که چی بووه، هه م (وَالْبَيَانُ) پوون بکاته وه ته لاقدراره که کامه یانه، هه م واجبه: له و ماوه یه شدا خوی له هه ردوو ژنه کانی بیاریزی، به لام نه گه ر نه گونجا بزانی: بالنده که چی بوو؟ چونکه فری بو له دیتنه وه شی بی نومید بوو، نه و کاته واجب نیه هه ول بداو پوون بکاته وه .

هه روه ها نه گه ر ته لاقه که ش (رَجْعِي) بوو، له سه ری واجب نیه هه ول بداو پوون بکاته وه، چونکه ده توانی به (رَجْعَةً) کردن ژنه کانی بگه پینتته وه به لام له و حاله تانه شدا واجبه: به رده ام خوی له هه ردوو ژنه کانی بیاریزی و نزیک هیچیکیان نه که وی، هه روه که له (الشبراملسی) و (الشروانی) دا فه رمویانه .

(وَلَوْ طَلَّقَ إِحْدَاهُمَا بَعَيْنَهَا ثُمَّ جَهَلَهَا) نه گه ر له هه ردوو ژنه کانی یه کیکدی دیارکراوی ته لاق دا، نینجا له بیری چوو و نه یزانی کامه یان ته لاقدراره که یه (وَقَفَّ حَتَّى يَذْكَرَ) کاره که ی راده گیرئی تا دیتته وه بیری کامه یانه، له ماوه ی راگیرانیشدا نابئی نزیک هیچیکیان بکه وی،

وَلَا يُطَالَبُ بَيَانُ إِنْ صَدَّقَتْهُ فِي الْجَهْلِ، وَلَوْ قَالَ لَهَا وَلَا جُنْبِيَّةَ: إِحْدَاكُمَا طَالِقٌ. وَقَالَ قَصَدْتُ الْأَجْنَبِيَّةَ. قُبِلَ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ قَالَ: زَيْبٌ طَالِقٌ. وَقَالَ: قَصَدْتُ أَجْنَبِيَّةً. فَلَا عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ قَالَ لَزَوْجَتِي إِحْدَاكُمَا طَالِقٌ. وَقَصَدَ مُعَيَّنَةً طَلَّقْتُ، وَإِلَّا فَاِحْدَاهُمَا، وَيَلْزَمُهُ الْبَيَانُ فِي الْحَالَةِ الْأُولَى وَالْتَعْيِينُ فِي الثَّانِيَةِ.

چونکه بیگومان به کیکیانی لِحرامه، به لام (وَلَا يُطَالَبُ بَيَانُ إِنْ صَدَّقَتْهُ فِي الْجَهْلِ) لیره دا داوای پوونکرده وهی ته لاقدر اوه که ی لی تا کرئی نه گهر ژنه کان باوه پی پی بکن له و نه زانیندا.

(وَلَوْ قَالَ لَهَا وَلَا جُنْبِيَّةُ إِحْدَاكُمَا طَالِقٌ) نه گهر میرده که گوتیه ژنه که ی خوی و نافرده تیکی بیگانه: به کیکتان ته لاقه و تووه، نینجا (وَقَالَ قَصَدْتُ الْأَجْنَبِيَّةَ) میرده که گوتی: مه به ستم بیگانه که بوو، نه وه (قُبِلَ فِي الْأَصَحِّ) به سویند خواردن باوه پی پی ده کرئی و لی قبول ده کرئی، له فرموده ی راستردا.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی (زَيْبٌ طَالِقٌ) زینب ته لاقه و تووه، ژنه که ی خوی و نافرده ناوی زینب بوو، نینجا (وَقَالَ قَصَدْتُ أَجْنَبِيَّةً) گوتی مه به ستم زینب تیکی بیگانه بوو، نه وه (فَلَا) له ناشکرایدا به سویند خواردنیش باوه پی پی تا کرئی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فرموده ی راست، به لام له په نهانی دا دهرتته دست نایینه که ی، واته: نه گهر راست بکا، نه وه له نئون خوی و خوی که ورده ته لاقی نا که وئی و زینب به که ی خوی لِحرام نابن.

(وَلَوْ قَالَ لَزَوْجَتِي) نه گهر میرده که گوتیه هر دوو ژنه کانی خوی: (إِحْدَاكُمَا طَالِقٌ) به کیکتان ته لاقه و تووه (وَقَصَدَ مُعَيَّنَةً) مه به ستمیشی ژنیکی دیارکراو بوو، نه وه (طَلَّقْتُ) دیارکراوه که ته لاقی ده که وئی (وَإِلَّا) به لام نه گهر هیچ دیارکراویکی مه به ستم نه بوو، به لکو به کیکیانی به دیارنه کراوی مه به ستم بوو، یان هر دوو کی مه به ستم بون، نه و کاته ش (فَاِحْدَاهُمَا) له هر دوو ژنه کانی ته نها به کیکیان ته لاقی ده که وئی، نینجا (وَيَلْزَمُهُ الْبَيَانُ فِي الْحَالَةِ الْأُولَى) له حاله تی به که مدا— که دیارکراویکی مه به ستم بوو— له سهری واجبه پوون بکاته وه: ته لاقدر اوه که کامه یانه، هم (وَالْتَعْيِينُ فِي الثَّانِيَةِ) له حاله تی نووه میشدا— که هیچ دیارکراویکی مه به ستم نه بوو— له سهری واجبه به کیکیان دیاری بکا بق ته لاقه و تن.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر سویندی به هر سیک ته لاق خواربو سوینده که شی لی که وت، به لام دوو ژن، یان زیاتری هه بون، نه و کاته ش بیگومان به کیکیان سئ ته لاقی ده که ون، که وایو: نه گهر له دلدا هیچیانی مه به ستم نه بووین، واجبه: به کیکیان نیستا دیاری بکا تا کو سئ ته لاقه که ی بکه وئی، هر وه ها پیش سویند لیکه و تنیش دروسته به کیکیان دیاری بکا، نینجا نه له پیش سویند لیکه و تن و نه له دوا ی سویند لیکه و تن بوی دروست نیه له

وَتُعْزَلَانِ عَنْهُ إِلَى الْبَيَانِ أَوْ التَّعْيِينِ، وَعَلَيْهِ الْبَدَارُ بِهِمَا وَتَفَقَّهْتُهُمَا فِي الْحَالِ، وَيَقَعُ الطَّلَاقُ بِاللَّفْظِ، وَقِيلَ إِنَّ لَمْ يُعَيَّنْ فَعِنْدَ التَّعْيِينِ، وَالْوَطْءُ لَيْسَ بَيَانًا وَلَا تَعْيِينًا، وَقِيلَ تَعْيِينٌ، وَلَوْ قَالَ مُشِيرًا إِلَى وَاحِدَةٍ: هَذِهِ الْمُطْلَقَةُ. فَيَبَيِّنُ، أَوْ أَرَدْتَ هَذِهِ وَهَذِهِ أَوْ هَذِهِ بَلْ هَذِهِ. حُكْمٌ بِطَلَاقِهِمَا،

دیارکراوه که په شیمان بیته وه، هم بوی دروست نیه سی ته لاقه کان یه که یه که به سر ژنه کانی دا بهش بکا، جا نه گهر پیش دیاری کردن ژنیکیان مرد، یان به (بائن)ی ته لاقی دا، نه و کاته دروسته ژنه مردوه که، یان ته لاقدر او که بۆ که وتنی همرسیک ته لاقه که دیاری بکا، به و مرجه ی مردنه که ی، یان ته لاقدانه که ی له دوا ی سویندلیکه وتنه که بی، نه ک پیش سویندلیکه وتن، همره که له (تحفة) و حاشیه کانی دا لیره و له (فصل)ی دهسه لاتی میرد به سر شوینی ته لاقدا پوون کراوه ته وه.

(وَتُعْزَلَانِ عَنْهُ) له و جۆره مهسه لانه ی پابردودا ژنه کان له میرده که جیا ده کړینه وه و نابین نزیکیان بکوی (إِلَى الْبَيَانِ أَوْ التَّعْيِينِ) تا پوون ده کاته وه ته لاقدر او که کامه یانه و تا یه کیکیان بۆ ته لاقه وتن دیاری ده کا، چونکه هر پام و هر لالی تیکه ل بوه (وَعَلَيْهِ الْبَدَارُ بِهِمَا) له سهری واجبه: په له بکا بۆ پوونکرده وه و دیاری کړنه که، هم (وَتَفَقَّهْتُهُمَا فِي الْحَالِ) به خپوکردنی همره و ژنه کانیسی له سر واجبه له نیستاره تا دیاری ده کا و پوون ده کاته وه، چونکه و هر ژنه کان به و یه وه به ستر او نه وه، به لام له گه ل نه وه شدا (عِدَّةٌ) ی دیارکراوه که له کاتی ته لاقدانه وه ده ست پی ده کا، (عِدَّةٌ) ی دیار نه کراوه که ش له کاتی دیاری کړنه وه ده ست پی ده کا، همره که له ژوربه ی سرچاوه کاند ا فرمویانه .

به لام (وَيَقَعُ الطَّلَاقُ بِاللَّفْظِ) خودی ته لاقه که له کاتی ته لاقدانه وه به گوتنی ووشه ی ته لاقه که ده که وی، جا له بهر نه وه ی ژنه ته لاقدر او که پوون و دیار نیه، بوی میرده که داوی پوونکرده وه و دیاری کړنی ل ده کړی و پویستی به نووباره کړنه وه ی ووشه ی ته لاق نیه (وَقِيلَ إِنَّ لَمْ يُعَيَّنْ فَعِنْدَ التَّعْيِينِ) له فرموده یه کی بی هیژدا: نه گهر له دلدا ژنیکی دیاری نه کړبی، نه وه له کاتی دیاری کړنه وه ته لاقی ده که وی.

(وَالْوَطْءُ) جیماعکردن له گه ل ژنیک له ژنه کانی (لَيْسَ بَيَانًا وَلَا تَعْيِينًا) نابیته پوونکرده وه و دیاری کړدن بۆ نه وه ی نه و ژنه ی جیماعی له گه ل نه کراوه، نه ویان ته لاقدر او بی (وَقِيلَ تَعْيِينٌ) له فرموده یه کی بی هیژدا جیماعکردن ده بیته دیاری کړدن (وَلَوْ قَالَ مُشِيرًا إِلَى وَاحِدَةٍ) نه گهر میرده که ناماره ی بۆ ژنیک له ژنه کانی کړدو گوتی: (هَذِهِ الْمُطْلَقَةُ) نه مه یان ته لاقدر او که یه (فَيَبَيِّنُ) نه وه ده بیته پوونکرده وه ی ته لاقدر او که (أَوْ) یان ناماره ی بۆ هر دوویکیان کړدو گوتی (أَرَدْتَ هَذِهِ وَهَذِهِ) مه به ستم نه مه و بوو (أَوْ) یان گوتی (هَذِهِ بَلْ هَذِهِ) مه به ستم نه مه بوو، نا، به لکو مه به ستم نه مه بوو. نه وه (حُكْمٌ بِطَلَاقِهِمَا) له

وَلَوْ مَاتَا أَوْ إِحْدَاهُمَا قَبْلَ بَيَانِ وَتَعْيِينِ بَقِيَّتْ مُطَالَبَتُهُ لَبَيَانَ الْإِرْثِ، وَلَوْ مَاتَ فَلَاظْهَرُ قَبُولِ بَيَانِ وَارِثِهِ لَا تَعْيِينِهِ، وَلَوْ قَالَ: إِنْ كَانَ غُرَابًا فَأَمْرَاتِي طَالِقٌ وَإِلَّا فَعَبْدِي حُرٌّ. وَجَهْلٌ مُنْعٌ مِنْهُمَا إِلَى الْبَيَانِ، فَإِنْ مَاتَ لَمْ يُقْبَلِ بَيَانُ الْوَارِثِ عَلَى الْمَذْهَبِ، بَلْ يُفْرَعُ بَيْنَ الْعَبْدِ وَالْمَرْأَةِ، فَإِنْ قَرَعَ عَتَقَ، أَوْ قَرَعَتْ لَمْ تَطْلُقْ، وَالْأَصْحَحُ أَنَّهُ لَا يِرْقُ.

تاشکرایى دا له هردوو حاله تدا بپار به ته لاقه و تنى هردو کیان دهرئى، به لام له په نهانى نیتوان خزیو خوادا: کامه یانى مه به ست بوین، ته لاقى شه یان ده که وئ.

(وَلَوْ مَاتَا أَوْ إِحْدَاهُمَا قَبْلَ بَيَانِ وَتَعْيِينِ) نه گهر ته لاقدانه که ی (بائن) بوو، نینجا پیش پوونکرنه وهو دیارى کردن هردوو ژنه کان مردن، یان ته نها به کیکیان مرد، شه (بَقِيَّتْ مُطَالَبَتُهُ لَبَيَانَ الْإِرْثِ) داوالیکرنه که ی میړده که هرده میتنى بؤ پوونکرنه ی میراتگرتن، که واته: نه گهر ته لاقدانه که (رَجْعِي) بئو له (عِدَّة) دا مردبئى، داوا لیکرنه که له سهر میړده که نامیتنى، چونکه لهو حاله تدا میرات له به کترى ده گرن.

(وَلَوْ مَاتَ) نه گهر پیش پوونکرنه وهو دیارى کردن میړده که مرد، شه کاته (فَلَاظْهَرُ) به فرموده ی به هیزتر (قَبُولِ بَيَانِ وَارِثِهِ لِاتَعْيِينِهِ) پوونکرنه وهی میراتگری میړده که قبول ده کړئ، به لام دیارى کردنه که ی قبول ناکړئ، چونکه پوونکرنه وه که خه به ردانیکه، به لام دیارى کردن هه لېژاردنى شه هوه ټیکه و په یوه ندى به میراتگروه شه، به لام له فرموده په کی تردا: دیارى کردنه که شى قبول ده کړئ، هره وک له زږبه ی سهرچاوه کاندای فرمویانه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوئى (إِنْ كَانَ غُرَابًا فَأَمْرَاتِي طَالِقٌ وَإِلَّا فَعَبْدِي حُرٌّ) نه گهر شه بالنده په قه له پرهش بئى ژنه که م ته لاقه که وتووه، نه گهر نا: کزيله که م نازاده (وَجْهْلٌ) نه شزاندرا بالنده که چى بوو، شه (مُنْعٌ مِنْهُمَا إِلَى الْبَيَانِ) له هردو کیان قه دهغه ده کړئ تا پوون ده بیتته وه (فَإِنْ مَاتَ) جا نه گهر پیش پوونکرنه وه پیاووه که مرد (لَمْ يُقْبَلِ بَيَانُ الْوَارِثِ عَلَى الْمَذْهَبِ) پوونکرنه وهی میراتگره که ی قبول ناکړئ، له سهر فرموده ی راستى مه زه به (بَلْ يُفْرَعُ بَيْنَ الْعَبْدِ وَالْمَرْأَةِ) به لکو پشکه ده کړئ له نیتوان کزيله که و ژنه که دا (فَإِنْ قَرَعَ) جا نه گهر کزيله که پشکه ی بؤ ده رچوو، شه (عَتَقَ) نازاد دبئى، به لام (أَوْ قَرَعَتْ) نه گهر ژنه که پشکه ی بؤ ده رچوو (لَمْ تَطْلُقْ) ته لاقى ناکه وئ، هم (وَالْأَصْحَحُ أَنَّهُ لَا يِرْقُ) به فرموده ی راستتر: کزيله که ش به کزيله ی بؤ میراتگره کان نامیتنته وه، به لکو نه زانینه که هر به رده وام ده بئى و بزویى کزيله که ش له (بیت المال)، یان له مالى ده وله مه نده کان دهرئى.

(فَصَلَ الطَّلَاقُ سُنِّيٌّ وَبِدْعِيٌّ، وَيَحْرُمُ الْبِدْعِيُّ، وَهُوَ ضَرَبَانِ: طَلَاقٌ فِي حَيْضٍ مَمْسُوسَةٍ، وَقِيلَ إِنْ سَأَلْتَهُ لَمْ يَحْرُمْ، وَيَجُوزُ خُلْعُهَا فِيهِ لَا أَجْنَبِيٍّ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ مَعَ آخِرِ حَيْضِكَ. فَسُنِّيٌّ فِي الْأَصَحِّ، أَوْ مَعَ آخِرِ طَهْرٍ

﴿فَصَلَ: لَهُ بَاسِي تَه لَاقِي (سُنِّي) ي حَه لَالُ و (بِدْعِي) ي حَه رَام﴾

(الطَّلَاقُ) تَه لَاقِ دُوو بَه شَه، يَه كَه م: (سُنِّي) يَه، كَه حَه لَالَه. دُوو هَم: (وَبِدْعِي) يَه، كَه حَه رَامَه. (وَيَحْرُمُ الْبِدْعِيُّ) تَه لَاقِي (بِدْعِي) حَه رَامَه، چُونَكَه زِيَانِي تَه دَايَه (وَهُوَ ضَرَبَانِ) تَه لَاقِي (بِدْعِي) دُوو جُوْرَه:

يَه كَه مِيَان: (طَلَاقٌ فِي حَيْضٍ مَمْسُوسَةٍ) تَه لَاقِدَانِي زُنَيْكَه كَه لَه حَه يَز، يَان لَه نِي فَاسِدَا بِيُو جِي مَاعِي شِي لَه كَه لَ كَرَابِي، چُونَكَه مَآوَهِي حَه يَز بَه (عِدَّة) نَا زِمِي رِيُو (عِدَّة) ي رِيُو دَه بِيْتَه وَه ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَلَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَسَأَلَ عُمَرُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ؟ فَقَالَ: مُرَةٌ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهَرَ ثُمَّ تَحِيضَ ثُمَّ تَطْهَرَ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يُمْسَ، فَسَلِّكَ الْعِدَّةَ الَّتِي أَمَرَ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ، (عَبْدُ اللَّهِ) ي كُوْرِي نِي مَامِي (عَمْرُ) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا زُنَه كَه ي خُوِي لَه حَه يَز دَا تَه لَاقِ دَا، نِي مَامِي (عَمْر) پَر سِيَارِي لَه پِي نَغَه مَبَرَّئِي كَرْد؟ پِي نَغَه مَبَرَّئِي فَ رَمُوِي: تُو فَ رَمَانِي پِي بَكَه: زُنَه كَه ي بَكَه پِي نَيْتَه وَه وَ پَا يِي كَرِي تَا پَا كَ دَه بِيْتَه وَه، نِي نَجَا دَه كَه وَيْتَه حَه يَز، نِي نَجَا پَا كَ دَه بِيْتَه وَه، نِي نَجَا نَه كَه حَه زِي كَرْد: بَا پَا يِي كَرِي تَه لَاقِي نَه دَا، نَه كَه رَه زِي شِي كَرْد: بَا لَه وَ پَا كُو بُو نَه وَ دَا تَه لَاقِي بَدَا پِي شَ نَه وَ ي جِي مَاعِي لَه كَه لَ بَكَا، نَه وَ يَان نَه وَ كَاتَه يَه كَه خُوَا ي كَه وَ رَه فَ رَمَانِي كَر بُوَه زُنِي تَه دَا تَه لَاقِ بَدْرِيْن كَه دَه فَ رَمُوِي: ﴿لَطَلَّقُوْهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾ هَر كَاتِي كَ زُنَه كَانَتَانِ تَه لَاقِ دَان لَه كَاتِي دَه سَت پِي كَر نِي (عِدَّة) كَانِيَان تَه لَاقِيَان بَدَه ن.

(وَقِيلَ إِنْ سَأَلْتَهُ لَمْ يَحْرُمْ) لَه فَ رَمُو دَه يَه كِي بِي نِي زِدَا: نَه كَه رَه زُنَه كَه بَه خُوِي دَا وَا ي لِي بَكَا لَه حَه يَز دَا تَه لَاقِي بَدَا، تَه لَاقِدَانَه كَه حَه رَام نَابِي؟ چُونَكَه بَه خُوِي بَه رِيُو بُو نَه وَ ي (عِدَّة) پَارِي يَه (وَيَجُوزُ خُلْعُهَا فِيهِ) دَرُوسْتَه: لَه حَه يَزُو نِي فَاسِدَا خُو لَه كَه لَ زُنَه كَه بَكَا، چُونَكَه خُوَا ي كَه وَ رَه دَه فَ رَمُوِي: ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ هِي چُونَا مِيَان نَا كَاتِي لَه وَ ي زُنَه كَه خُوِي بَه پَارَه لَه مِي زِدَه كَه ي پَز كَار بَكَا. وَ اَتَه: لَه م نَا يَه تَه دَا بَاسِي حَه يَزُو خَا وِي نِي نَه كَرَا وَه (لَا أَجْنَبِيٍّ) بَه لَام خُو لَه كَه لَ بِي كَانَه لَه حَه يَز دَا حَه لَالِ نِيَه (فِي الْأَصَحِّ) لَه فَ رَمُو دَه ي پَاسْتَر دَا، بَه لَام نَه كَه رَه زُنَه كَه نِي زِي نِي بَدَا لَه حَه يَز دَا خُو لَعِي بُو بَكَا، نَه وَ كَاتَه حَه لَالَه، هَه رُو ه كَه لَه (نَهَا يَه) وَ (مَغْنِي) دَا فَ رَمُو يَانَه.

(وَلَوْ قَالَ) نَه كَه رَه مِي زِدَه كَه كُو تِي (أَنْتَ طَالِقٌ مَعَ آخِرِ حَيْضِكَ) تُو تَه لَاقَه كَه وَ تُو ي لَه كَه لَ كَر تَابِي حَه يَزَه كَه تَدَا، نَه وَه (فَسُنِّيٌّ فِي الْأَصَحِّ) تَه لَاقَه كَه (سُنِّي) يَه، لَه فَ رَمُو دَه ي پَاسْتَر دَا، چُونَكَه نَه وَ كَاتَه دَه سَت پِي كَر نِي (عِدَّة) ي بَه نُوَادَا دِي (أَنْ) يَان مِي زِدَه كَه كُو تِي (مَعَ آخِرِ طَهْرٍ

لَمْ يَطَّأَهَا فِيهِ فَبَدَعِيٌّ عَلَى الْمَذْهَبِ. وَطَلَّاقٌ فِي طَهْرٍ وَطَيٍْ فِيهِ مَنْ قَدْ تَحَبَّلَ وَأَلْسَمَ يَظْهَرُ حَمْلٌ، فَلَوْ وَطَيْ حَائِضًا وَطَهَّرَتْ فَطَلَّقَهَا فَبَدَعِيٌّ فِي الْأَصْحَحِّ، وَيَحِلُّ خُلْفُهَا وَطَلَّاقٌ مَنْ ظَهَرَ حَمْلُهَا، وَمَنْ طَلَّقَ بَدْعِيًّا سُنُّ لَهُ الرَّجْعَةُ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَ بَعْدَ طَهْرٍ،

لَمْ يَطَّأَهَا فِيهِ) ته لاققت كه وتبني له كوتايي شو پاكبوونه وي كه جيماعي له گه ل نه كردبي، نه وه (فَبَدْعِيٌّ) ته لاقى (بَدْعِيٌّ) يه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ي پاستى مه زهاب، چونكه نه و كاته ده ست پيكر دني (عِدَّةٌ) ي به دوا دايي، به لكو ده بيته حه يز.

دووهميان: (وَطَلَّاقٌ فِي طَهْرٍ وَطَيٍْ فِيهِ) ته لاقدانى ژنيكه: كه له پاكبوونه وه دا بي و له و پاكبوونه وه شدا جيماعي له گه ل كرابي (مَنْ قَدْ تَحَبَّلَ) ژنيكي وه ماش بي: ده گونجا ناوس بي و (وَأَلْسَمَ يَظْهَرُ حَمْلٌ) له كاتي ته لاقدانه كه ش ناوسيه كه ي دهر نه كه وتبي، چونكه وا ده بي له دوا ي ته لاقدان ناوسيه كه ي دهر ده كه وي و په شيمان ده بيته وه، بويي له حه ديسه كه ي پابردودا فرمودي: ﴿إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمْسَ﴾ نه گه ر حه زى كرد با له و پاكبوونه وه يه دا پيش جيماع له گه لكر دن ته لاقى بدا.

كه واته: ژنى نه بالغ و ژنى له حه يز كه وتوو ته لاقدانيان: نه (سُنُّ) يه و نه (بَدْعِيٌّ) يه، هه روك له زوريه ي سر چاره كاندا فرموديانه.

(فَلَوْ وَطَيْ حَائِضًا وَطَهَّرَتْ) نه گه ر جيماعي له گه ل ژنيكي حه يز دار كردو له حه يز كه پاك بويو (فَطَلَّقَهَا) نينجا له پاكبوونه وه كه دا ته لاقى دا، نه وه ش (فَبَدْعِيٌّ فِي الْأَصْحَحِّ) ته لاقى (بَدْعِيٌّ) يه له فرمودي پاستردا، چونكه ده گونجي له و جيماعه ناوس بي.

(وَيَحِلُّ خُلْفُهَا) حه لاله خولع له گه ل نه وژنه بكا كه له پاكبوونه وه دا جيماعي له گه ل كردوه، هه م (وَطَلَّاقٌ مَنْ ظَهَرَ حَمْلُهَا) حه لاله شو و ژنه ش ته لاق بدا كه ناوسبوونه كه ي دهر كه وتوه، چونكه ترسي په شيماني نه ماوه و (عِدَّةٌ) شى به داناني باري ناو زگه كه ي ته واو ده بي.

(وَمَنْ طَلَّقَ بَدْعِيًّا) هه ركه سيك به (بَدْعِيٌّ) ژنه كه ي ته لاق دايي (سُنُّ لَهُ الرَّجْعَةُ) بوي سوننه ته هه ر له ماوه ي (بَدْعِيٌّ) يه كه دا (رَجْعَةٌ) بكا، واته: ژنه كه ي بگه پښتته وه - به و مه رجى سى به سى ته لاقى نه دايي - (ثُمَّ) نينجا له دوا ي گه پاندنه وه كه ش (إِنْ شَاءَ طَلَّقَ بَعْدَ طَهْرٍ) نه گه ر حه زى كرد له دوا ي پاكبوونه وه يه ك پيش جيماع له گه لكر دن ته لاقى ده دا، به لام وه ها خيرتره: پاكبوونه وه كه ته واو بكاو بگه ويته وه حه يز، نينجا له پاكبوونه وه يه وه مه دا - نه گه ر حه زى كرد - پيش جيماع له گه لكر دن ته لاقى بدا؟ به به لگه ي حه ديسه كه ي (ابن عمر) ي پابردو.

نينجا بزانه: له حه ديسه كه دا ده فرمودي: ﴿مَرَّةً فَلْيُرَاجِعْهَا﴾ تر فرماني بي بكه ژنه كه ي بگه پښتته وه. نه وه ش به لگه يه: كه ته لاقى (بَدْعِيٌّ) ده كه وي به لام ته لاقده ره كه گونا هبار ده بي، جا به گه پاندنه وه ي ژنه كه ي گونا هه كه ي له سر لاده چي، نينجا بويي گه پاندنه وه ش واجب ني، چونكه فرماني فرمانكر دن به شتيك نايسته فرمان به شته كه،

وَلَوْ قَالَ لِحَائِضٍ أَنْتَ طَالِقٌ لِلْبِدْعَةِ وَقَعَ فِي الْحَالِ أَوْ لِلْسُّنَّةِ فَحِينَ تَطْهَرُ، أَوْ لِمَنْ فِي طَهْرٍ لَمْ تُمَسَّ فِيهِ أَنْتَ طَالِقٌ لِلْسُّنَّةِ وَقَعَ فِي الْحَالِ، وَإِنْ مُسَّتْ فِيهِ فَحِينَ تَطْهَرُ بَعْدَ حَيْضٍ، أَوْ لِلْبِدْعَةِ فِي الْحَالِ إِنْ مُسَّتْ فِيهِ، وَإِلَّا فَحِينَ تَحِيضُ، وَلَوْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ طَلَقَةً حَسَنَةً أَوْ أَحْسَنَ الطَّلَاقِ أَوْ أَجْمَلَهُ، فَكَالْسُّنَّةِ، أَوْ طَلَقَةً قَبِيحَةً أَوْ أَقْبَحَ الطَّلَاقِ أَوْ أَفْحَشَهُ، فَكَالْبِدْعَةِ، أَوْ سُنِّيَةً بِدْعِيَّةً، أَوْ حَسَنَةً قَبِيحَةً، وَقَعَ فِي الْحَالِ، وَلَا يَحْرُمُ جَمْعُ الطَّلَاقَاتِ الثَّلَاثِ،

له حدیسه که شدا پیغمبر ﷺ به خوی فه رمانی بین نه کرد بیگه پینیتته وه، به لکو فه رموی: (تو فه رمانی پین بکه). هه روه که له زوری هی سه رچاوه کاندا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ قَالَ لِحَائِضٍ) نه گهر میرده که به ژنه حه یزداره که هی گوت (أَنْتَ طَالِقٌ لِلْبِدْعَةِ) تو ته لاقته وتوی به (بِدْعِي). نه وه (وَقَعَ فِي الْحَالِ) هه ر نه وه دم ته لاقی ده که وی (أَوْ لِلْسُّنَّةِ) یان گوتی: ته لاقته که وتبئی به (سُنِّي). نه وه (فَحِينَ تَطْهَرُ) له و کاته ی له حه یزه که هی پاک ده بیته وه ته لاقی ده که وی (أَوْ لِمَنْ فِي طَهْرٍ لَمْ تُمَسَّ فِيهِ) یان گوتیه نه وه ژنه ی له پاکبوونه وه دایه وه پاکبوونه وه شدا جیماعی له گه ل نه کرابئی: (أَنْتَ طَالِقٌ لِلْسُّنَّةِ) تو ته لاقته وتوی به (سُنِّي). نه وه (وَقَعَ فِي الْحَالِ) هه ر نه وه دم ته لاقی ده که وی، به لام (وَإِنْ مُسَّتْ فِيهِ) نه گهر له پاکبوونه وه که دا جیماعی له گه ل کرابئی، نه وه (فَحِينَ تَطْهَرُ بَعْدَ حَيْضٍ) له و کاته ی له دوی حه یزی داهاتو پاک ده بیته وه ته لاقی ده که وی (أَوْ لِلْبِدْعَةِ) یان گوتیه نه وه ژنه ی له پاکبوونه وه دایه: ته لاقته که وتبئی به (بِدْعِي). نه وه (فِي الْحَالِ إِنْ مُسَّتْ فِيهِ) هه ر نه وه دم ته لاقی ده که وی، نه گهر جیماعی له گه ل کرابئی (وَإِلَّا) به لام نه گهر له پاکبوونه که دا جیماعی له گه ل نه کرابئی، نه وه (فَحِينَ تَحِيضُ) له و کاته ی ده که ویته حه یز ته لاقی ده که وی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی (أَنْتَ طَالِقٌ طَلَقَةً حَسَنَةً) تو ته لاقته وتوی به ته لاقتیکی جوان (أَوْ أَحْسَنَ الطَّلَاقِ أَوْ أَجْمَلَهُ) یان به جوانترین ته لاق. نه وه (فَكَالْسُّنَّةِ) وه که نه وه به بلئی: ته لاقته که وتبئی به (سُنِّي). له گشت بریاره کانی پرابردودا (أَوْ) یان گوتی (طَلَقَةً قَبِيحَةً) ته لاقته که وتبئی به ته لاقتیکی ناشیرین (أَوْ أَقْبَحَ الطَّلَاقِ أَوْ أَفْحَشَهُ) یان به ناشیرنترین ته لاق. نه وه ش (فَكَالْبِدْعَةِ) وه که نه وه به بلئی: ته لاقته که وتبئی به (بِدْعِي). له گشت بریاره کانی پرابردودا (أَوْ) یان گوتی (سُنِّيَةً بِدْعِيَّةً أَوْ حَسَنَةً قَبِيحَةً) ته لاقته که وتبئی به ته لاقتیکی (سُنِّي) (بِدْعِي)، یان به ته لاقتیکی جوانی ناشیرین، نه وه ش (وَقَعَ فِي الْحَالِ) هه ر نه وه دم ته لاقته که هی ده که وی.

﴿ ته لاقی سن به سنی ﴾

(وَلَا يَحْرُمُ جَمْعُ الطَّلَاقَاتِ الثَّلَاثِ) حه رام نیه: هه رسیک ته لاقه کان ویکرا کز بکاته وه وه ژنه که هی سن به سن به یه که یه که وشه - ته لاق بدا ﴿عن سهل بن سعد رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾ فِي قِصَّةِ الْمُتَلَاعِنِينَ: لَمَّا فَرَعَا

مِنْ تَلَاعُنِهِمَا، قَالَ: كَذَبْتُ عَلَيْهَا - يَارَسُولَ اللَّهِ - إِنْ أَمْسَكْتَهَا. فَطَلَقَهَا ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ النَّبِيُّ ﷺ ﴿﴾ رواه الشيخان، كه نه و ژنو می‌روده‌ی له عنده تیان له یه کتری کرد له عنده ته که بیان ته واو کرد، می‌روده که گوتی: نه‌ی پیغه مبه‌ری خوا، نه‌گه‌ر ژنه که م رابگر مه‌وه دیاره درؤم به سردا هه‌لبه ستوه. ئینجا سئ به سئ ته لاقی دا پیش نه‌وه‌ی پیغه مبه‌ری ﷺ فه‌رمانی بی‌یکا. واته: نه‌گه‌ر ته لاقدانی سئ به سئ ویکرا حه‌رام بووایه، پیغه مبه‌ری ﷺ ره‌خنه‌ی لئ ده‌گرت تا کو خه‌لکی تریش بزانی حه‌رامه.

جا له‌گه‌ل نه‌وه‌ش که سئ به سئ حه‌رام نیه، وه‌ها سوننه‌ته: سئ به سئ ویکرا ته لاقی نه‌دا، تا کو شوئینیک بؤ په‌شیمانی بمتیته‌وه، هه‌روه‌ک له زوری‌ی سه‌رچاهه‌کاندا فه‌رموویانه.

جا بزانه له لای نیمامی (حنفی و نیمام مالک): ته لاقدانی سئ به سئ حه‌رامه، به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا هه‌ر سئیکش ده‌که‌ون ﴿عن محمود بن لیید﴾: أَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ رَجُلٍ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا جَمِيعًا، فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ غَضْبَانَ ثُمَّ قَالَ: أَلْيَعْبُ بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَنَا بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ؟ ﴿﴾ رواه النسائي ورواته ثقات، پیاویک ژنه‌که‌ی خزی سئ به سئ ویکرا ته لاق دا، ئینجا پیغه مبه‌ری ﷺ به‌تورپه‌ی هه‌لساو فه‌رموی: ئایا گالته به‌قورئانی خوا ده‌کری و منیش له‌ناو ئیوه‌مه؟. واته: تورپه‌بوونی پیغه مبه‌ری ﷺ به‌لگه‌ی حه‌رامی به.

ئینجا بزانه: به‌لگه‌ی که‌وتنی ته لاقی سئ به سئ به جارئک: (إجماعی) (صحابه‌ی پیغه مبه‌ره ﷺ) له‌سه‌رده‌می نیمامی (عمر ﷺ)، هه‌روه‌ک له (فتح الباری) و (شرح الموطأ) دا فه‌رموویانه ﴿عن ابن عباس رضی‌الله‌عنه﴾: كَانَ الطَّلَاقُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَسَتِّينَ مِنْ خِلاَفَةِ عُمَرَ طَلَاقُ الثَّلَاثِ وَاحِدَةً، فَقَالَ عُمَرُ: إِنَّ النَّاسَ قَدْ اسْتَعَجَلُوا فِي أَمْرٍ كَانَ لَهُمْ فِيهِ أَنَاةٌ فَلَوْ أَمَضْتَاهُ عَلَيْهِمْ. فَأَمَضَاهُ عَلَيْهِمْ ﴿﴾ رواه مسلم، له‌سه‌رده‌می پیغه مبه‌ره ﷺ نیمامی (أبو بکر) دوو سالیش له‌سه‌رده‌می نیمامی (عمر) ته لاقی سئ به سئ به‌که‌یه‌که ته لاق ده‌درا، جا نیمامی (عمر) فه‌رموی: نه‌و خه‌لکه په‌له‌یان کرد له‌کارئیکه وه‌هادا: که‌مؤله‌تیان بؤ هه‌بو، ده‌با نه‌و په‌له‌کردنه له‌سه‌ریان جئ به‌جئ بکه‌ین-واته: که‌ئیتستا له‌جیاتی به‌که‌یه‌که، به‌په‌له سئ به سئ به جارئک ته لاق ده‌دن- جا نیمامی (عمر) جئ به‌جئ ی‌کریو برپاری دا: ته لاقی سئ به سئ به جارئک بکه‌وی.

واته: (صحابه‌)ش به‌برپاری نیمامی (عمر ﷺ) پازی بون و په‌خنه‌یان نه‌گرتو بووه (إجماع)، جا هه‌ر که‌سئیک له‌نوای (إجماعی) (صحابه‌) پای جیاواز بی، نه‌وه (إجماعی) فه‌ری داوه و پایه‌که‌ی وی په‌چاو نا‌کری، هه‌روه‌ک له (فتح الباری) دا فه‌رموویته.

ئینجا به‌نوای (صحابه‌)شدا هه‌ر له‌سه‌رده‌می (السلف الصالح) دا (إجماعی) هه‌ر چوار نیمامه‌کانی سه‌رمه‌زه‌به‌یش به‌ستراوه: له‌سه‌ر که‌وتنی ته لاقی سئ به سئ به جارئک، هه‌ج

زانایه کی متعانه پیکراویش له و مهسه له یه دا دزایه تی (إجماع) ی نه کردوه، بۆیئ له زۆریه ی سه رچاوه کاندایه فرموویانه: ئه وه ی (فتوا) ی داوه: که (ته لاقی سئ به سئ به جارێک ناکه وئ)، خوای گه وره گو مپرای کردوه. واته: چونکه جیماع کردن له گه ل ته لاقه و توعوی سئ به سئ زینایه و واجبه: سزای زینا بدرئ، هه روه ک له باسی (ماره به جاش) دا پابرا.

ئینجا بزانه: له نوای شه شسه د سال (إبن تیمیة) په رزینی (إجماع) ی شکاندو له (إجماع أهل السنة والجماعة) لای داو به مه زه به ی (شیعة) فتوای دا: که (ته لاقی سئ به سئ به تنها به یه ک ته لاق ده ژمیردرئ). هه ر حدیسه که ی (إبن عباس) ی پرابردوشی کرده به لگه ی خۆی، چه ند که سیکیش تا ئیستاش بونه ته هاویری (إبن تیمیة) له و مهسه له یه دا.

به لکو ئه گه ر ته لاقدانه که ش به شیوه ی سویند خواردن بئ، ئه وه له لای ئه وان هه ر ته لاقه که ی ناکه وئ، به لکو که ففاره تی سویند واجب ده بیئ. جا ئه م (بدعة) یه ش (إبن تیمیة) له ئیسلامدا په یدای کردوه و هیچ پیشه وایه کی ئابین ئه و قسه یه ی نه کردوه، هه روه ک له زۆریه ی سه رچاوه کاندایه فرموویانه.

جا له قسه کانی (إبن تیمیة) و هاویریانی وا ده رده که وئ: (که ئیمامی (عمره)) دژ به پریاری پیغه مبه ر (پریاری داوه و به هه لدا چووه، به لام (صحابه) ی پیغه مبه ر زۆر له ئیمامی (عمره)) ترساون و نه ویزاون په خنه بگرن)!!! هه م به چه ند به لگه یه کی داها توش.

جا بزانه: چونکه (إبن تیمیة) ئه م زماند ریزی ی کرده سه ر ئیمامی (عمره)، بۆیئ زانایانی هه ر چوار مه زه ب- له و سه رده مدا- کۆ بونه وه و پیریاریان دا: (إبن تیمیة) به ند بکریئ، هه ر له به ندیخانه شدا مرد. جا ئیمه ش ئیستا چه ند به لگه یه کی (إبن تیمیة) و هاویریانی دینین و له لایه ن (أهل السنة والجماعة) ش وه لامیان ده دینه وه.

یه که م: ئه وان ده لئین: ته لاقی سئ به سئ له سه رده می پیغه مبه ردا (ته لاق به یه ک ته لاق ژمیردراوه، به به لگه ی حدیسه که ی (إبن عباس) ی پابردوو، به لام ئیمامی (عمره)) له خۆیه وه پریاری که وتنی ته لاقی سئ به سئ داوه، ئیمامی (عمره) به بئ به لگه دزایه تی پریاری پیغه مبه ر کردوه!

وه لامی (أهل السنة): واته ی حدیسه که به و پراو بۆچوونه ی ئیوه نیه، به لکو واته ی حدیسه که ئه مه یه: خه لکه که له سه رده می پیغه مبه ردا (به ئه غله بی- یه که یه که زنی ته لاق ده دا، به لام له سه رده می ئیمامی (عمره) دا عاده تی خه لک گۆراو له ته لاقداندا په لایان ده کردو- به ئه غله بی- سئ به سئ به جارێک ته لاقیان ده دا، هه روه ک ئیمامی (البیهقی) یاسناد صحیح گۆپاویه تیه وه. که واته: حدیسه که ی (إبن عباس) ی پابردوو ئه وه مان بئ پراده گه یئ: که له سه رده می ئیمامی (عمره) دا عاده تی خه لک له ته لاقداندا گۆرا: به په له

سَيِّبَسِيْ بِه جَارِيْكَ تَه لَاقِيَان دَه دَا، نِيْمَامِي (عَمْر) ش بَرِيَارِي عَادَه تَه گُورَوه كَه يَ بِه سَه رَدَا سَه پَانْدَن، نَه ك نِيْمَامِي (عَمْر) - دَرُ بِه پِيْغَه مَبَرِيْئِيَّ - بَرِيَارِي شَه رِيْعَه تِي نِيْسَلَامِي لَه مَه سَه لَه كَه دَا گُورِيِيْن، مَه رَوَه ك نِيْمَامِي (النَوَاوِي) لَه (شَرْح مَسْلَم) وَ (الْحَافِظ الْعَسْقَلَانِي) لَه (فَتْح الْبَارِي) دَا نَه وَهَا پَهُونِيَان كَرْدُوْتَه وَه.

بِيْن گُومَان نَهو سَيِّ نِيْمَامَانَه شَه مَه رَسِيْ كِيَان لَه (اِبْن تِيْمِيَه) زَانَاتَرُو شَارَه زَاتَرِن؟ چُونَكَه مَه رَسِيْ كِيَان زَانَاي حَه دِيْسُو شَه رِيْعَه تَنُو مَتَمَانَه يَان پِيْن دَه كَرِيْ.

دُووَم: نَه وَا ن دَه لَيْن: نَه گَه رِيَه كِيْكَ بَلَيْن: (سَيِّ جَار سَبْحَانِ اللّٰهِ). نَه وَه تَه نَهَا يَه ك (سَبْحَانِ اللّٰهِ) ي بُو دَه نُووَسَرِيْ، يَان نَه گَه ر بَلَيْن: (سَيِّ جَار وَاللّٰهِ نَه م كَارَه نَا كَه م). نَه وَه تَه نَهَا بِه يَه ك سُوِيْنْد دَه ژَمِيْرِدَرِيْ، كَه وَا بُو: نَه گَه ر بَلَيْن: (سَيِّ تَه لَاقَتْ بَكَه وِيْ). نَه وَه ش يَه ك تَه لَاقِي دَه كَه وِيْ.

وَه لَامِي (أَهْلُ السَّنَةِ): سُوِيْنْد خَوَارْدَن وَ زِيْ كَرِيْ خَوَا - كَه سَبْحَانِ اللّٰهِ يَه - هِيْچ سَنُوْرِيْ كِيَان بُو دَانَه نَدَرَاوَه، بِه لَام تَه لَاقْدَان سَنُوْرِيْ كِي هَه يَه: كَه سَيِّ تَه لَاقَه، كَه وَا بُو: (قِيَاس) كَرْدَنَه كَه تَان بِه تَالُو پُوْچَه لَه، مَه رَوَه ك لَه (فَتْح الْبَارِي) دَا پَهوْن كَرَاوَه تَه وَه.

وَ تَه: تَه لَاق زِيَا تَر بِه مَامَلَه تَه كَان دَه چِيْ، چُونَكَه سَنُوْرِيْ كِي هَه يَه: وَه ك يَه كِيْكَ بَلَيْن: لَه سَيِّ دِيْنَارَه كَه گَه رَدَه نَت نَازَاد بِيْن. يَان نَه م شَتَه م لِيْت كَه يَ بِه سَيِّ دِيْنَار. يَان سَيِّ دِيْنَار م لَه سَه ر نَه زَر بِيْن. نَا يَا نَه مَه بِه يَه ك دِيْنَار دَه ژَمِيْرِدَرِيْ، يَان بِه سَيِّ دِيْنَار؟

سَيِّ يَه م: نَه وَا ن دَه لَيْن: ﴿طَلَّقَ رُكَاَنَةٌ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا فِي مَجْلِسٍ وَاحِدٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: رَاجِعْهَا إِلَيْهَا وَاحِدَةً﴾ رَوَاهِ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ بِسَنَدٍ فِيْهِ مَقَالٌ، (رُكَاَنَةٌ) ژَنَه كَه يَ خُوِيْ لَه يَه ك دَانِيْشْگَه دَا سَيِّ بِه سَيِّ تَه لَاق دَا، پِيْغَه مَبَرِيْئِيَّ فَه رَمُوِيْ: ژَنَه كَه تَه بَكَه پَرِيْنَه وَه، تَه نَهَا يَه ك تَه لَاقَتْ كَه وَتَه وَه.

وَه لَامِي (أَهْلُ السَّنَةِ): نَه م حَه دِيْسَه بِه وَوَشَه يَ (طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا) حَه دِيْسِيْ كِي (ضَعِيْف) - بِيْن هِيْزَه، مَه رَوَه ك نِيْمَامِي (النَوَاوِي) لَه (شَرْح مَسْلَم) دَا فَه رَمُوِيْ هَتِي، بِه لَكُو (صَحِيْح) پَاسْتَه كَه يَ نَه وَه يَه: ﴿طَلَّقَ رُكَاَنَةٌ امْرَأَتَهُ اَلْبَتَّةَ، فَحَلَفَهُ النَّبِيُّ ﷺ: وَاللّٰهِ مَا اُرْذْتُ اِلَّا وَاحِدَةً. فَرَدَهَا عَلَيْهِ﴾ حَدِيْث صَحِيْح رَوَاهِ اَبُو دَاوُدَ وَغِيْرَه، (رُكَاَنَةٌ) ژَنَه كَه يَ خُوِيْ بِه وَوَشَه يَ (اَلْبَتَّةَ) - بِه رَاوَه يِي تَه لَاق دَا، جَا پِيْغَه مَبَرِيْئِيَّ سُوِيْنْدِي دَا: كَه مَه بِه سَتَم تَه نَهَا يَه ك تَه لَاق بُوَه. نِيْنَجَا ژَنَه كَه يَ بُو گَه پَانْدَه وَه.

وَ تَه: (رُكَاَنَةٌ) بِه زَمَان سَيِّ تَه لَاقِي نَه گُوتَبُو، بِه لَام پِيْغَه مَبَرِيْئِيَّ لَه سَه ر نِيَه تَه كَه يَ سُوِيْنْدِي دَا، نَه وَه ك نِيَه تِي سَيِّ تَه لَاقِي هَه بُو بِيْن وَ سَيِّ تَه لَاقَه كَه يَ كَه وَتَبِيْ، جَا نَه گَه ر سَيِّ تَه لَاقَه كَه وَيْ كَرَا بِه جَارِيْكَ نَه كَه وَتَبَان، بُو چِي سُوِيْنْدِي دَا وَه سُوِيْنْدَانَه كَه سُوْدِي چِي بُو؟، مَه رَوَه ك لَه زُوْرِيَه يَ سَه ر چَاوَه كَانْدَا فَه رَمُوِيْ يَانَه.

چوارم: نه وان ده‌لئين: له حدیسه که‌ی (محمود بن لبید) ی‌پا بردوو، پیغه مبر علیه السلام توپه بو، چونکه پیاوه که سئ به سئ‌ی ته لاق دابو.

وه لآمی (اهل السنة): خۆ حدیسه که باسی نه وه‌ی تی‌دا نه کراوه: نایا پیغه مبر علیه السلام به یک ته لاقی ژماردوه، یان به سئ ته لاق، که وابو: نه و حدیسه په یوه ندی به مه سه له‌ی ته لاقه و تنه وه نیه، به لکو حدیسه که به لگه‌یه: که ته لاقی سئ به سئ له سه رده می پیغه مبر علیه السلام پوی داوه وه، جا له بهر نه وه ش که ته لاقی سئ به سئ ناپه سندو خراپه، پیغه مبر علیه السلام رقی بۆته وه و توپه بووه.

بۆی - هر به به لگه‌ی نه م حدیسه ش - نیامی (عمر علیه السلام) نه و که سه‌ی دارکاری ده کرد که سئ به سئ ژنه که‌ی ته لاق ده‌دا، هه روه ک (سعید بن منصور، بسند صحیح) له (انس) گتپاویه تیه وه، له (فتح الباری) دا په وون کراوه ته وه.

نیتر و تیمه که: نیامی (عمر علیه السلام) له مه سه له‌ی ته لاقی سئ به سئ بی‌ناگا بووه، به لکو له هه زارانی وه کو (ابن تیمیه) و هاو بیرانی زیاتر شاره زای نایینی نیسلام بووه، چونکه قوتابو په روه رده کراوی پیغه مبر علیه السلام، له راستی دا نیامی (عمر علیه السلام) (شیخ الإسلام) ه، نه ک (ابن تیمیه)!

پینجه م: نه وان ده‌لئين: نیامی (علی و (ابن عباس) رضی الله عنهم به پیچه وان‌ی نیامی (عمر) فتویان داوه و (اجماع) به ته وای نه به ستراوه.

وه لآمی (اهل السنة): نه م قسه به راست نیه و له هیچ پنگایه کی راست نه هاتوه، به لکو پیچه وان‌ه که‌ی راسته: که ﴿عن ابن عباس رضی الله عنهما: أَنَّهُ جَاءَهُ رَجُلٌ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا، فَقَالَ: يَنْطَلِقُ أَحَدُكُمْ فَيَرْكَبُ الْأُخْمُولَةَ ثُمَّ يَقُولُ: يَا ابْنَ عَبَّاسٍ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ. إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: (وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا). وَإِنَّكَ لَمْ تَتَّقِ اللَّهَ فَلَا أَجِدُ لَكَ مَخْرَجًا، عَصَيْتَ رَبَّكَ وَبَايَأْتِ مِنْكَ إِمْرَأَتُكَ﴾ رواه أبو داود بسند صحيح، پیاویک گوته‌یه (ابن عباس): من ژنه که م سئ به سئ ته لاق داوه؟ (ابن عباس) فه رموی: هر یه کیکتان هه لده ستی خزی توشی بی‌عه قلی ده‌کا، نیجا ده‌لئين: (ابن عباس، ابن عباس). خوای گه وره ش ده فه رموی: (هه رکه سینک له خوا بترسئ، خوای گه وره له ته نگانه‌دا پزگاری بوونیکی ده‌داتئ). تو له خوا نه ترسای، هیچ چاره تم بی‌ناکری و ژنه که شت به (بائنئ) ته لاقی که وتوه.

جا که نیوه ده‌لئين: (صحابه) له ترسی نیامی (عمر علیه السلام) نه ویزاون په خنه بگرن. خۆ (ابن عباس) به ماوه یه کی نۆز له نوای نیامی (عمر علیه السلام) و هفاتی کردوه، تو بلئ‌ی له نوای وه فاتیسی هر لی‌ی ترسای؟! جگه له مه ش که نیامی (عمر علیه السلام) ویستی سنوریک بۆ ماره‌یی ژنان دابنئ، ئافره تیک په خنئ لی‌گرت و گوئی: (تو ناتوانی ده‌ست له م کاره

بدعی). نیمیامی (عمرؓ) به قسهی ئم نافرته په شیمان بۆوه. ههروهها (صحابه) یهک پئی گوت: (هو) (عمر) ئه گهر تو خوار بیت، بهم شمشیره راستت دهکه یینهوه).

تو بلئی هه موو (صحابه) ی پیغه بهم غیرتهی ئم نافرته و ئم (صحابه) بیان نه بوئین، تا که هه له ی نیمیامی (عمرؓ) له ته لاقی سی به سی دا راست بکه نه وه؟! .

جا ئه ی موسولمانی پرزدار، وه ره با به یه که وه بچینه خزمته پیغه مبه رﷺ که ده فه رموی: ﴿عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ﴾ حدیث صحیح رواه الترمذی، شوئین سوننه تی من و سوننه تی خه لیفه کانی من بکه ون. خو له سه رده می نیمیامی (عمر) دا دوو خه لیفه که ی تریش - نیمیامی (عثمان) و نیمیامی (علی) رضی الله عنهما - مابون، جا تو خودا په وایه: واز له هه رسیک خه لیفه کان و (صحابه) کانی تر بینین و شوئین (ابن تیمیه) بکه وین؟ ئه وه ته پیغه مبه رﷺ ده فه رموی ﴿اقتلوا بالذین من بغدی: ابی بکر و عمر﴾ رواه الترمذی بسند حسن، ئیوه شوئین هه ردوو جینیشینه که ی دوا ی من بکه ون؟ که (أبو بکر و عمر) ن.

باشه: ئه گهر (ابن تیمیه) به لای تووه زانانتر بی له (صحابه) ی پیغه مبه رﷺ له هه ر چوار نیمیامه که ی سه ره مه زه ب، فتوا ی ئه وت پئی راستتر بی له برپاره که ی نیمیامی (عمرؓ)، ئه دی چۆن وه لامی پیغه مبه رﷺ ده ده یه وه که ده فه رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ﴾ رواه الترمذی بسند حسن، خوا ی گه وره راستی داناو ته سه ر زویان و دلی (عمر)؟ .

که وابو: پرئگای راستمان بۆ بۆن بۆوه، خوا ی گه وره ده فه رموی: ﴿فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾ ئایا له دوا ی راستی - جگه له گومرپابوون - هیچی تر هیه؟ . جا له م سه رده مه شدا گومرپابووی وه ها هیه: فتوا ده دا: که ته لاقی سی به سی به یه ک ته لاق ده ژمیردری و ژنی بی ته لاق ده نیریتته وه لای میژده که ی تووشی زینایان ده که ن، جا هه ر چه ند تام و خووشی زینایه که بۆ ژن و میژده که یه، به لام تاوان و پووچه شی ی قیامه تیش بۆ فتوادهری گومرپابووه .

خو ئه گهر (ابن تیمیه) له چینی (السلف الصالح) بووایه و (مجتهد) ش بووایه، ئه و کاته نرخیک بۆ فتوا یه که ی داده ندرا، به لام (ابن تیمیه) له چینی (خلف) هو له سه ده ی حه فته م و هه شته مدا ژیاوه و نه شگه یه وه ته په لی (مجتهد) و هیچ زانایه کی باوه پرئیکراویشی له که لدا نیه، به لام سه رجه م (صحابه) و (مجتهد) ه کانی (أهل السنة والجماعة) له که ل نیمیامی (عمر) نﷺ، پیغه مبه ریشﷺ ده فه رموی: ﴿عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ﴾ رواه الترمذی بسند صحیح، هه رده م ئیوه له که ل کۆمه لدا بن و په رته وازه و تا کره وه ی مه که ن، چونکه شه یتان له که ل که سیکی تا کدایه و له دوو که سان دوورتره .

وَلَوْ قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ ثَلَاثًا أَوْ ثَلَاثًا لِلسُّنَّةِ. وَفَسَّرَ بِتَفْرِيقِهَا عَلَى أَقْرَاءٍ لَمْ يَقْبَلْ إِلَّا مِمَّنْ يَعْتَقِدُ تَحْرِيمَ الْجَمْعِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يُدَيِّنُ، وَيُدَيِّنُ مَنْ قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ وَقَالَ أَرَدْتَ أَنْ دَخَلْتَ أَوْ إِنْ شَاءَ زَيْدٌ، وَلَوْ قَالَ نِسَائِي طَوَالِقٌ أَوْ كُلُّ امْرَأَةٍ لِي طَالِقٌ، وَقَالَ أَرَدْتَ بَعْضَهُنَّ. فَالصَّحِيحُ أَنَّهُ لَا يَقْبَلُ ظَاهِرًا إِلَّا لِقَرِينَةٍ: بِأَنْ خَاصَمْتَهُ وَقَالَتْ تَزَوَّجْتَ. فَقَالَ: كُلُّ امْرَأَةٍ لِي طَالِقٌ.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میزده که گوتی (أَنْتَ طَالِقٌ ثَلَاثًا) تو ته لاقکه وتووی سنی به سنی (أَنْ) یان گوتی (ثَلَاثًا لِلسُّنَّةِ) ته لاقته که وتبئی سنی به سنی به (سُنِّي). نینجا (وَفَسَّرَ بِتَفْرِيقِهَا عَلَى أَقْرَاءٍ) له هردوو مهسه له که دا میزده که گوتی: مه به ستم په رتکردنی سنی ته لاقه کان بوو به سهر پاکبونه وه کاند، نه وه (لَمْ يَقْبَلْ) له ناشکرایي دا لئی قبول نا کړی (إِلَّا مِمَّنْ يَعْتَقِدُ تَحْرِيمَ الْجَمْعِ) تنها له و که سه قبول ده کړی که باوه پری وایی: کورکړنه وهی سنی ته لاق ویکړا حه پامه، وه (حنفی) و (مالکی).

جا هر چه ند به ناشکرایي لئی قبول نا کړی، به لام (وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يُدَيِّنُ) به فرموده ی راستر: میزده که ده دریته ده ست نایینی خوی، واته: به ژنه که ی ده لئین: (له ناشکرایي دا له میزده که ت حه پام بوی، به لام نه گهر باوه پرت وایه راست ده کا، خوتی بده ده ست، نه گهر نا: خوتی مده ده ست). هم به میزده که کسی ده لئین: (ثُمَّ باوه پرت پی نا که ی و له ناشکرایي دا هرسیک ته لاقته که وتون، به لام نه گهر راست بگی نه وه له نیوان خوت و خوادا سنی ته لاقته که وتون).

جا نه وه مه به سنی نیامی (الشافعی) یه که ده فرموی: (لَهُ الطَّلَبُ وَعَلَيْهَا الْهَرَبُ) میزده که مافی داوا کردنی جیماعی هیه و ژنه که ش له سهری واجبه پایکا. هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا گپړاویه تیان وه.

(و) هه روه ها (يُدَيِّنُ مَنْ قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ) نه و میزده ش ده دریته ده ست نایینی خوی که بلئ: تو ته لاقکه وتووی. نینجا (وَقَالَ أَرَدْتَ أَنْ دَخَلْتَ أَوْ إِنْ شَاءَ زَيْدٌ) مه به ستم نه وه بوو: نه گهر بچپته ناو خانوو، یان نه گهر (زهید) حه ز بکا ته لاقی که وتبئی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میزده که گوتی (نِسَائِي طَوَالِقٌ) ژنه کانم ته لاقکه وتوون (أَنْ) یان گوتی (كُلُّ امْرَأَةٍ لِي طَالِقٌ) گشت ژنیکی خوم ته لاقکه وتووه، نینجا (وَقَالَ أَرَدْتَ بَعْضَهُنَّ) گوتی مه به ستم هه نديکیان بوو، نه که هه موویان، نه وه (فَالصَّحِيحُ أَنَّهُ لَا يَقْبَلُ ظَاهِرًا إِلَّا لِقَرِينَةٍ) به فرموده ی راستر: له ناشکرایي دا لئی قبول نا کړی تنها به نیشانه یه که نه بئ: (بِأَنْ خَاصَمْتَهُ وَقَالَتْ تَزَوَّجْتَ) وه که ژنه که ی مملانه ی له که ل بکا و بلئ: ژنت به سهر هیناوم (فَقَالَ) میزده که ش له وه لامی دا بلئ: (كُلُّ امْرَأَةٍ لِي طَالِقٌ) گشت ژنیکی من ته لاقکه وتوو

وَقَالَ أَرَذْتَ غَيْرَ الْمَخَاصِمِ
 (فَصَلَ) قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ فِي شَهْرٍ كَذَا أَوْ فِي غُرَّتِهِ أَوْ أَوْلِهِ. وَقَعَ بِأَوَّلِ جُزْءٍ مِنْهُ، أَوْ فِي
 نَهَارِهِ أَوْ أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْهُ فَبَفَجَرِ أَوَّلِ يَوْمٍ، أَوْ آخِرِهِ فَبِآخِرِ جُزْءٍ مِنَ الشَّهْرِ، وَقِيلَ بِأَوَّلِ
 النُّصْفِ الْآخَرِ،

بئ، نینجا (وقال أرذت غیر المخاصم) میزده که گوتی: مه بهستم ژنیکی تر بوو جگه له و
 ژنه ی مملانه ی له گه ل کردم. نه وه به سویندخواردن لئی قبول ده کړئ.

هره وه مانگه ژنه که ی بیه وی بپواته شوینیک، نه ویش بلئ: نه گهر نه مشه و بچپته
 دهره وه ته لاقه که وتبئ. نینجا ژنه که چوو شوینیک تری جگه له شوینه ناوبراوه که،
 به لام میزده که گوتی: ته نها مه بهستم نه وه بوو: له شوینه ناوبراوه که قه ده غی بکه م.
 نه وهش به سویندخواردن باوه پری پی ده کړئ، هره وه که له (تحفه) و (نهایه) دا فرموویانه .

﴿فَصَلَ: له باسی هه لواسینی ته لاق به کاته کان﴾

(قال) هر کاتیک میزده که گوتی (أنت طالق فی شهر کذا) تو ته لاقه که وتوی له فلانه
 مانگه دا (أو فی غرته أو اوله) یان له دهره که وتنی، یان له سهره تایی، یان له سهری فلانه
 مانگه دا، نه وه (وقع بأول جزء منه) ته لاقی ده که وی له گه ل هانتی یه که م به شی مانگه که:
 که سهره تایی شه وی یه که می مانگه که یه به گویره ی کاتی شوینی هه لواسینی ته لاقه که، نه ک
 کاتی شوینیک تری (أو یان گوتی (فی نهاره أو اول یوم منه) ته لاقه که وتبئ له پوژی فلانه
 مانگه دا، یان له یه که م پوژی فلانه مانگه دا، نه وه (فبفجر اول یوم) ته لاقی ده که وی له گه ل
 به یانی یه که م پوژی مانگه که (أو یان گوتی (آخره) ته لاقه که وی له کوتایی فلانه
 مانگه دا، نه وه (فبآخر جزء من الشهر) له گه ل نواترین به شی مانگه که ته لاقی ده که وی: که
 ناوایوینی پوژی کوتایی مانگه که یه (وقیل) له فرمووده یه کی بی میزدا (بأول النصف الآخر)
 به سهره تایی نیوه ی دووه می مانگه که ته لاقی ده که وی .

﴿ناگاداری﴾: نه گهر بلئ: ته لاقه که وتبئ پیش مردنم به چوار مانگو ده پوژ. نینجا
 زیاتر له چوار مانگو ده پوژ ژیا، نینجا مرد، نه وه ناشکرا ده بی: که به ماوه ی چوار مانگو
 ده پوژ پیش مردنی ته لاقی که وتوه، جا نه گهر ته لاقه که (بائن بئ)، نه و کاته ژنه که میراتی
 لیتا گړئ وه م (عده ی میزدمردنیشی له سهر نیه، به لکو نه گهر (عده ی) ته لاق ته واو نه بوین
 ته واوی ده کا. به لام نه گهر بلئ: ته لاقه که وتبئ له پوژی کوتایی ژیا نندا. نه و کاته ته لاقی
 ده که وی له گه ل به یانی نه و پوژه ی تی دا دهره ی، جا نه گهر له شه وی دا بمرئ، نه و
 کاته ش هر له به یانی پوژی پیش شه وه که دا ته لاقی ده که وی، هره وه که له (تحفه) و
 (نهایه) دا پوون کراوه ته وه .

وَلَوْ قَالَ لَيْلًا: إِذَا مَضَى يَوْمٌ. فَيَغْرُوبُ شَمْسُ غَدِهِ، أَوْ نَهَارًا: فَفِي مِثْلِ وَقْتِهِ مِنْ غَدِهِ، أَوْ الْيَوْمِ: فَإِنْ قَالَ نَهَارًا فَيَغْرُوبُ شَمْسُهُ وَإِلَّا لَعَا، وَبِهِ يُقَاسُ شَهْرٌ وَسَنَةٌ، أَوْ أَنْتَ طَالِقٌ أَمْسٍ. وَقَصْدٌ أَنْ يَقَعَ فِي الْحَالِ مُسْتَنِدًا إِلَيْهِ وَقَعَ فِي الْحَالِ، وَقِيلَ لَعَوُ، أَوْ قَصْدٌ أَنَّهُ طَلَّقَ أَمْسٍ وَهِيَ الْآنَ مُعْتَدَّةٌ صَدَقَ بِيَمِينِهِ، أَوْ قَالَ طَلَّقْتُ فِي نِكَاحٍ آخَرَ،

جا بزانه: ههلواسینی ته لاق به شوینه کانش دروست ده بی، وه ک بلی: له فلانه خانووه دا ته لاقته که وتبی. نه وه هر کاتیک ژنه که بچینه ناو خانووه که ته لاقی ده که وی، ههروه له (تحفة) له باسی (ظهار) دا پروون کراوه ته وه.

(وَلَوْ قَالَ لَيْلًا) نه گهر له شه وی دا گوتی (إِذَا مَضَى يَوْمٌ) هه هر کاتیک پوژیک پوژیک ته لاقته که وتبی. نه وه (فَيَغْرُوبُ شَمْسُ غَدِهِ) له گه ل ناواپوونی پوژی سبه یینی ته لاقی ده که وی (أَوْ نَهَارًا) یان له پوژیدا گوتی: هه هر کاتیک پوژیک پوژیک ته لاقته که وتبی. نه وه (فَفِي مِثْلِ وَقْتِهِ مِنْ غَدِهِ) له سبه یینی له وینه ی شو کاته ی دا ته لاقی ده که وی (أَوْ الْيَوْمِ) یان گوتی: هه هر کاتیک نه مړو پوژیک ته لاقته که وتبی. نه وه ته ماشا ده که یین: (فَإِنْ قَالَ نَهَارًا) نه گهر له پوژیدا وای گوتی، نه وه (فَيَغْرُوبُ شَمْسُهُ) به ناواپوونی پوژه که ی نه مړو ته لاقی ده که وی (وَإِلَّا) به لام نه گهر له شه وی دا وای گوتی (لَعَا) پوچه ل ده بی و هیچ ته لاقیکی ناکه وی.

به لام نه گهر بلی: نه مړو ته لاقته که وتبی، یان نه مانگه، یان نه م ساله ته لاقته که وتبی، نه وه له وینانه دا جیاوازی نیه شو بی، یان پوژ بی: هه نه وده م ته لاقی ده که وی، ههروه له زوړی ی سرچاوه کانداهه رموویانه.

(وَبِهِ يُقَاسُ) هه به مه سه له ی پوژه که ش قیاس ده کړی (شَهْرٌ وَسَنَةٌ) مانگو سال، که واته: نه گهر بلی: هه هر کاتیک نه مانگه ته و او بوو ته لاقته که وتبی. نه وه هه هر کاتیک نه و به شه ی له مانگه که ماوه کړتایی هات ته لاقی ده که وی، به لام نه گهر بلی: هه هر کاتیک مانگیک پوژیک ته لاقته که وتبی. نه وه ته لاقی ده که وی به پوژیک سسی پوژو نه اندازه ی پیش هه لواسینه که ش له شه وه که ی سیه که م، یان له پوژه که ی سیه که م.

(أَوْ) یان میړده که گوتی (أَنْتَ طَالِقٌ أَمْسٍ) تر نوینی ته لاقه که وتوی، یان مانگی پرابردو، یان سالی پرابردو ته لاقه که وتوی (وَقَصْدٌ أَنْ يَقَعَ فِي الْحَالِ مُسْتَنِدًا إِلَيْهِ) مه به سستی شی نه وه بوو: هه نه م ده مه ته لاقی بکه وی و بیداته پال نوینی و مانگو سالی پرابردو، نه وه (وَقَعَ فِي الْحَالِ) هه نه و ده م ته لاقی ده که وی و نیسبه تدانه که شی بژ نوینی پوچه ل ده کړی (وَقِيلَ لَعَوُ) له هه رمووده ی که ی بی میژدا: ته لاقده که ش پوچه له و ناکه وی (أَوْ قَصْدٌ أَنَّهُ طَلَّقَ أَمْسٍ وَهِيَ الْآنَ مُعْتَدَّةٌ) یان مه به سستی نه وه بوو: نوینی ته لاقی داوه و نیستا له (عِدَّةٌ) دایه، نه و کاته (صَدَقَ بِيَمِينِهِ) به سویند خواردن باوه پی پی ده کړی (أَوْ قَالَ طَلَّقْتُ فِي نِكَاحٍ آخَرَ) یان

فَإِنْ عُرِفَ صَدَقَ بِيَمِينِهِ، وَإِلَّا فَلَا. وَأَدَوَاتُ التَّغْلِيْقِ: مَنْ كَمَنْ دَخَلَتْ، وَإِنْ، وَإِذَا، وَمَتَى، وَمَتَى مَا، وَكَلَّمَا، وَأَيُّ كَأَيِّ وَقْتُ دَخَلْتَ، وَلَا يَقْتَضِيْنَ فَوْزًا إِنْ عُلِقَ بِأَبْنَاتٍ فِي غَيْرِ خُلْعٍ، إِلَّا أَنْتَ طَالِقٌ إِنْ شِئْتَ، وَلَا تَكَرَّرًا إِلَّا كَلَّمَا، وَلَوْ قَالَ: إِذَا طَلَّقْتُكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ. ثُمَّ طَلَّقَ أَوْ عُلِقَ بِصِفَةٍ فَوُجِدَتْ

گوتی: مه بهستم نه بوو: له ماره برینیکي تردا ته لاقم دابو، نه و کاته (فَإِنْ عُرِفَ صَدَقَ بِيَمِينِهِ) نه گه زاندره: له ماره برینیکي پیشتردا ته لاقی داوه، نه و کاته ش به سویند خواردن باوه پری پی ده کری (وَإِلَّا) به لام نه گه نه زاندره ماره برینو ته لاقه که ه بوه، نه وه (فَلَا) به سویند خواردنیش باوه پری پی ناکری و هه نه و ده میش ته لاقی ده که وی.

جا بزانه: نه گه بلین: له نیوان شه وی و پوژئی دا ته لاقت که وتبئ. نه وه نه گه ر شه وی، به هاتنی به بیان ته لاقی ده که وی، نه گه ر پوژئ بئ، به پوژئاو ابوون ته لاقی ده که وی، هه روه ک له (تحفة) و (نهاية) دا هه رمویانه.

(وَأَدَوَاتُ التَّغْلِيْقِ) نه و وشه و بیتانه ی بؤ هه لواسینی ته لاق به کار دین زوزن: وه ک (مَنْ)، واته: کئ (ك) وه ک بلین: (مَنْ دَخَلْتَ) کئ له ژنه کانم بچيته ناو خانووه که ته لاقی که وتبئ (وَإِنْ): نه گه ر بچيته ناو خانووه که ته لاقت که وتبئ (وَإِذَا) هه ر کاتئ پوړی ته لاقت که وتبئ (وَمَتَى وَمَتَى مَا) هه ر کاتئ کی داهاتوو بچيته مالی باوکت ته لاقت که وتبئ (وَكَلَّمَا) هه ر جارئک ژنیکی من بچيته خانووه که ته لاقی که وتبئ (وَأَيُّ كَأَيِّ وَقْتُ دَخَلْتَ) چ کاتئک بچيته ژوره وه ته لاقت که وتبئ.

(وَلَا يَقْتَضِيْنَ فَوْزًا إِنْ عُلِقَ بِأَبْنَاتٍ) پیت و وشه کانی هه لواسین هچیکیان په له کردن ناخوازن نه گه ر به هه بوونیک هه لواسرای: وه ک نه و وینانه ی پرابروو، هه م (فِي غَيْرِ خُلْعٍ) هه لواسینه که ش له (خولع) دا نه بی، واته: له ته لاقی به پاره دا نه بی، چونکه له (خولع) دا پیتی (نه گه ر) و (هه ر کاتئ) بؤ په له کردن، هه روه ک پابرا.

به لام نه گه ر به نه بوونیک هه لواسی بی، نه و کاته - جگه له پیتی (نه گه ر) - نه وانی تر گشتی بؤ په له کردن، هه روه ک دئ، هه م (إِلَّا أَنْتَ طَالِقٌ إِنْ شِئْتَ) جگه له: تو ته لاقه و تووی نه گه ر، یان هه ر کاتئ حه زت کرد. واته: نه مه ش مه رجه حه ز کردنه که به په له بی. (وَلَا تَكَرَّرًا) هه م هچیکیان دووباره بوونه وه ش ناخوازن (إِلَّا كَلَّمَا) ته نها وشه ی (هه ر جارئک) دووباره ده خوازی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گه ر گوتیه نه و ژنه ی جیماعی له که ل کړیوه: (إِذَا طَلَّقْتُكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ) هه ر کاتئ تو م ته لاق دا تو ته لاقه و تووی، یان ته لاقت که وتبئ (ثُمَّ طَلَّقَ) ښجا ژنه که ی به خورپای ته لاق دا (أَوْ عُلِقَ بِصِفَةٍ فَوُجِدَتْ) یان ته لاقه که ی به شتئک هه لواسی وشته که ش هاته جن،

فَطَلَّقْتَانِ، أَوْ كَلَّمَا وَقَعَ طَلَاقي. فَطَلَّقَ فَلَائِثٌ فِي مَمْسُوسَةٍ وَفِي غَيْرِهَا طَلْقَةٌ، وَلَوْ قَالَ
وَتَحْتَهُ أَرْبَعٌ: إِنْ طَلَّقْتُ وَاحِدَةً فَعَبْدٌ حُرٌّ وَإِنْ ثَنَيْتَ فَعَبْدَانٌ وَإِنْ ثَلَاثًا فَلَائِثَةٌ وَإِنْ أَرْبَعًا
فَأَرْبَعَةٌ. فَطَلَّقَ أَرْبَعًا مَعًا أَوْ مُرْتَبًا عَتَقَ عَشْرَةً، وَلَوْ عَلَّقَ بِكَلِّمَا فَخَمْسَةَ عَشَرَ عَلَى الصَّحِيحِ،

نوه (فَطَلَّقْتَانِ) له هر دوو حاله تدا نووته لاقی ده که ون: به کیکیان جی به جی و به کیکی تریش
به هه لواسین، به لام نه گهر خولع له گه ل ژنه که بکا، یان جیماعی له گه ل ژنه که نه کردین، نوه
کاته تنها ته لاقه که ی جی به جی ده که وی و ده بیته (باشن).

هر وه ما (أَوْ) نه گهر گوتی (كَلَّمَا وَقَعَ طَلَاقي) هر جاریک ته لاقم له تو که وتبئی تو
ته لاقه وتووی (فَطَلَّقَ) ئینجا ژنه که ی ته لاق دا، نوه (فَلَائِثٌ فِي مَمْسُوسَةٍ) سئی ته لاقی
ده که ون له و ژنه ی جیماعی له گه ل کردوه (وَفِي غَيْرِهَا طَلْقَةٌ) له و ژنه ش که جیماعی له گه ل
نه کردوه یه که ته لاقی ده که وی، چونکه به ته لاقه که ی جی به جی ده بیته (باشن).

به لام نه گهر بلئی: هر جاریک ته لاقم دای ته لاقت که وتبئی. ئینجا ته لاقی دا، نوه کاته دوو
ته لاقی ده که ون، چونکه ته لاقه که ی دوو م به هه لواسینه که ده که وی نه که به ته لاقدانی
میرده که، هر وه که له زوری ی سهر چاوه کاندا فرموویانه .

﴿ نَاكِدَارِي ﴾: هر کاتیک گوتیه ژنه که ی: نه گهر نه م کاره بکه ی، یان نه گهر برابیه که ت
نه م کاره بکا تو ژنی من نی، یان تو ناییه وه ژنی من. نوه نه گهر مه به سستی ته لاقدان بئی،
هر کاتیک پیته لواسراوه که هاته جی ته لاقی ده که وی، نه گهر نا: ناکه وی، هر وه که له
(تحفة) دا فرموویه تی.

که واپو: نه گهر سویند بخواو بلئی: هر سیک ته لاقم که وتبئی ژنی خو م ناویته وه. یان بلئیته
ژنه که ی: هر سیک ته لاقت که وتبئی تو م ناویته وه. نوه نه گهر یه کسه ر له دوی سوینده که
به ته لاقیک ژنه که ی ته لاق نه دا، هر سیک ته لاقی ده که ون، هر وه که له (تحفة) و (الشروانی)
فرموویانه، چونکه نه گهر ته لاقی نه دا، دیاره ژنه که ی ده ویته وه.

(وَلَوْ قَالَ وَتَحْتَهُ أَرْبَعٌ) نه گهر میرده که چوار ژنی هه بون و گوتی (إِنْ طَلَّقْتُ وَاحِدَةً فَعَبْدٌ
حُرٌّ) نه گهر ژنیک ته لاق بده م کزیه یه کم نازاد بئی (وَإِنْ ثَنَيْتَ فَعَبْدَانٌ) نه گهر دوو ژن ته لاق
بده م دوو کزیه م نازاد بن (وَإِنْ ثَلَاثًا فَلَائِثَةٌ) نه گهر سییان ته لاق بده م سئی کزیه م نازاد
بن (وَإِنْ أَرْبَعًا فَأَرْبَعَةٌ) نه گهر چواران ته لاق بده م چوار کزیه م نازاد بن (فَطَلَّقَ أَرْبَعًا مَعًا أَوْ
مُرْتَبًا) ئینجا چوار ژنی ویکړا، یان یه که له دوی یه که ته لاق دان، نوه (عَتَقَ عَشْرَةً) ده
کزیه نازاد ده بن: یه که به یه که مه که + دوو به دوو مه که + سئی به سئی یه مه که + چوار به
چواره مه که (وَلَوْ عَلَّقَ بِكَلِّمَا) نه گهر به هر جاریک هه لواسن و گوتی: هر جاریک ژنیکم
ته لاق بده م کزیه یه کم نازاد بئی، نوه (فَخَمْسَةَ عَشَرَ عَلَى الصَّحِيحِ) پانزه نازاد ده بن

وَلَوْ عَلَّقَ بِنَفْسِي فِعْلًا فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ إِنْ عَلَّقَ بِإِنْ كَانَ لَمْ تَدْخُلِي، وَقَعَ عِنْدَ الْيَأْسِ مِنَ الدُّخُولِ، أَوْ بغيرِهَا فَعِنْدَ مُضِيِّ زَمَنِ يُمكنُ فِيهِ ذَلِكَ الْفِعْلُ،

له سەر فرموده‌ی راست، چونکه ووشه‌ی هه‌رجارێك دووباره ده‌خوایێ، كه‌وابو: یه‌كه به یه‌كه‌مه‌كه +سێ به نووه‌مه‌كه +چوار به سێ‌یه‌مه‌كه +خه‌فت به چواره‌مه‌كه.

(وَلَوْ عَلَّقَ بِنَفْسِي فِعْلًا) نه‌گه‌ر ته‌لاقه‌كه‌ی هه‌لواسی به نه‌بوونی كارێك، نه‌وه (فَالْمَذْهَبُ) به فرموده‌ی راستی مه‌زه‌ب (أَنَّ إِنْ عَلَّقَ بِإِنْ) نه‌گه‌ر به پیتی نه‌گه‌ر هه‌لواسینه‌كه‌ی كرد (كه‌وه‌ك بلی: (إِنْ لَمْ تَدْخُلِي) نه‌گه‌ر نه‌چیته‌ ناو‌خانوه‌كه ته‌لاقت كه‌وتبێ. یان نه‌گه‌ر له فلان‌كه‌سه نه‌ده‌م، یان نه‌یكوژم ته‌لاقم كه‌وتبێ. یان نه‌گه‌ر ته‌لاقت نه‌ده‌م ته‌لاقت كه‌وتبێ. نه‌وه (وَقَعَ عِنْدَ الْيَأْسِ مِنَ الدُّخُولِ) هه‌ركاتێك بێ‌ئومێد بوو: له‌ چوونه‌ ناو‌خانوه‌كه‌وه‌ له‌ لێدانه‌كه‌وه‌ له‌ كوشتنه‌كه‌وه‌ له‌ ته‌لاقدانه‌كه‌، ته‌لاقی ده‌كه‌وێ: وه‌ك پێش نه‌جامدانی پێه‌لواسراوه‌كه‌ ژنه‌كه‌، یان می‌زده‌كه‌ به‌رێ، كه‌وابو: به‌ تۆزێك پێش مردن ته‌لاقی ده‌كه‌وێ، به‌لام نه‌گه‌ر نه‌مرێ، به‌لكو به‌ (بائنی) ته‌لاقی بداو تا مردنیش له‌ خۆی ماره‌ نه‌كاتوه‌، نه‌وه ته‌لاقدانه‌ نابیته‌ بێ‌ئومێدی، واته‌: پێش ته‌لاقدانه‌كه‌ ته‌لاقی ناكه‌وێ، هه‌رچه‌ند پێش ته‌لاقدانه‌كه‌ش گونجایی كاره‌كه‌ بكرێ‌وه‌ به‌ قه‌سدی نه‌كرایی‌وه‌ له‌ بوای ته‌لاقدانیش هه‌ر نه‌كرێ، هه‌روه‌ك له‌ (تحفة)‌وه‌ (نهاية)‌دا په‌وه‌ن كراوه‌ته‌وه‌.

جا بزانه: نه‌وه‌ی‌په‌رێبوو له‌ حاله‌تی‌كدا بوو: كه‌ مه‌به‌ستی ئه‌م كاته‌ نه‌بێ، نه‌گینا: نه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌و كات كاره‌كه‌ نه‌كرێ ته‌لاقی ده‌كه‌وێ: وه‌ك له‌كاتی چێشت خواردندا بلیته‌ میوانه‌كه‌ی: نه‌گه‌ر نام له‌گه‌ر نه‌خوی ته‌لاقم كه‌وتبێ. نه‌وه نه‌گه‌ر مه‌به‌ستی ئه‌م كاته‌ بێ‌وه‌ هه‌ر له‌م كاته‌شدا نانی له‌گه‌ر نه‌خوارد، نه‌وه ته‌لاقی ده‌كه‌وێ، هه‌روه‌ك له‌ (نهاية)‌دا فرمویه‌تی.

جا بزانه: هه‌ركاتێك بلی: نه‌گه‌ر له‌م شاره‌ نه‌پۆمه‌ ده‌روه‌ ته‌لاقم كه‌وتبێ. نه‌وه نه‌گه‌ر به‌ ئه‌ندازه‌كه‌ی وه‌ها له‌ سنووری‌شاره‌كه‌ به‌واته‌ ده‌روه‌: كه‌ له‌وێ‌وه‌ به‌ پێ‌سوار دابندرێ‌وه‌ كورته‌كرده‌وه‌ی‌نویژی بۆ دروست بێ، ته‌لاقی ناكه‌وێ، هه‌ر چه‌ند هه‌ر ئه‌وه‌ ده‌میش بگه‌رپێته‌وه‌، هه‌روه‌ك له‌ (تحفة)‌دا فرمویه‌تی.

(أَوْ بغيرِهَا) یان-جگه‌ له‌ نه‌گه‌ر- به‌ ووشه‌كانی‌تر هه‌لواسینه‌كه‌ی كرد: وه‌ك هه‌ركاتێ، یان هه‌ركاتێك نه‌چیته‌ ژووره‌ ته‌لاقت كه‌وتبێ. یان هه‌ركاتێك ته‌لاقت نه‌ده‌م ته‌لاقت كه‌وتبێ. نه‌وه (فَعِنْدَ مُضِيِّ زَمَنِ) نه‌گه‌ر ماوه‌یه‌كه‌ی ئه‌وه‌ا به‌وا: كه‌ (يُمْكِنُ فِيهِ ذَلِكَ الْفِعْلُ) ده‌گونجا له‌و ماوه‌یه‌دا ئه‌و كاره‌ بكرێ‌وه‌ به‌ قه‌سدیش نه‌یكرد، نه‌و كاته‌ ته‌لاقی ده‌كه‌وێ.

بۆ وێنه‌: له‌ مه‌سه‌له‌ی (هه‌ركاتێك ته‌لاقت نه‌ده‌م ته‌لاقت كه‌وتبێ). نه‌گه‌ر له‌ بوای ته‌واوبوونی رسته‌كه‌ به‌ په‌له‌ ته‌لاقی‌كه‌ی نه‌دا، ته‌لاقه‌ هه‌لواسراوه‌كه‌ی ده‌كه‌وێ، به‌لام نه‌گه‌ر به‌ هۆی ژۆرلی‌كردنێك، یان له‌ به‌ر هه‌ر هۆیه‌كه‌ی‌تر نه‌گونجا به‌ په‌له‌ پێه‌لواسراوه‌كه‌ بگا، نه‌وه كاته‌ ته‌لاقی ناكه‌وێ، هه‌روه‌ك له‌ (تحفة)‌وه‌ (نهاية)‌دا فرمویه‌تی.

وَلَوْ قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ أَنْ دَخَلْتَ أَوْ أَنْ لَمْ تَدْخُلِي - بِفَتْحِ أَنْ - وَقَعَ فِي الْحَالِ،
 قُلْتُ: إِلَّا فِي غَيْرِ نَحْوِي فَتَعْلِيْقٌ فِي الْأَصَحِّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 (فَصَلِّ) عَلَّقَ بِحَمَلٍ فَإِنْ كَانَ حَمَلٌ ظَاهِرٌ وَقَعَ، وَإِلَّا فَإِنْ وُلِدَتْ لِدُونَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ
 التَّعْلِيْقِ بَانَ وَقُوْعُهُ، أَوْ لِأَكْثَرِ مِنْ أَرْبَعِ سِنِينَ أَوْ بَيْنَهُمَا وَوُطِئَتْ وَأَمْكَنَ حُدُوْتُهُ بِهِ فَلَا،
 وَإِلَّا فَلَا أَصَحُّ وَقُوْعُهُ، وَإِنْ قَالَ: إِنْ كُنْتُ حَامِلًا بِذِكْرِ فَطْلَقْتَهُ أَوْ أَنْثَى فَطَلَقْتَيْنِ.
 فَوَلَدْتُهُمَا وَقَعَ ثَلَاثٌ،

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی (أَنْتَ طَالِقٌ أَنْ دَخَلْتَ أَوْ أَنْ لَمْ تَدْخُلِي) تو ته لاته که وتووی
 چونکه چوینته ناو خانوو. یان چونکه نه چوینته ناو خانوو (بِفَتْحِ أَنْ)، واته: سه ری دا
 همزه که ی (أَنْ)، نه وه (وَقَعَ فِي الْحَالِ) مهر نه م ده مه ته لاقی ده که وی، چونکه واته ی
 (أَنْ): چونکه یه، به لام (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی (إِلَّا فِي غَيْرِ نَحْوِي فَتَعْلِيْقٌ)
 ته نها بۆ که سیک نه بین: که (نَحْوِ) زان نه بین، بۆ وی ده بیته هه لواسین (فِي الْأَصَحِّ) له
 فرموده ی راستردا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي چَه نَد جَوْرِي كِي تَرِي هَه لَوَاسِيْنَ ﴾

(عَلَّقَ بِحَمَلٍ) مهر کاتی که ته لاته که ی به هه بوونی زگ هه لواسی و گوتی: نه گهر تو ناوس بی، یان
 زگت هه بین ته لاقت که وتبین. نه وه ته ماشا ده که بین: (فَإِنْ كَانَ حَمَلٌ ظَاهِرٌ) نه گهر له و کاتدا به
 ناشکرای ناوس بین: وه ک نوو پیاو شاهیدی بدهن، یان هر به خزی بلین: زگم هه یه.
 میرده که ش باوه پی پیکا، نه وه (وَقَعَ) مهر نه وه ده م ته لاقی ده که وی (وَإِلَّا) به لام نه گهر به
 ناشکرای زگی نه بین، نه وه (فَإِنْ وُلِدَتْ لِدُونَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ التَّعْلِيْقِ) نه گهر له هه لواسینه وه به
 ماوه ی که متر له شهش مانگ مندالی لیبو، نه وه (بَانَ وَقُوْعُهُ) ناشکرا ده بین: که له کاتی
 هه لواسینه که ته لاقی که وتوه (أَوْ لِأَكْثَرِ مِنْ أَرْبَعِ سِنِينَ) یان له ماوه ی زیاتر له چوار سالان
 مندالی لیبو (أَوْ بَيْنَهُمَا) یان له نیوان شهش مانگو چوارسال مندالی لیبو (وَوُطِئَتْ وَأَمْكَنَ
 حُدُوْتُهُ بِهِ) له نوای هه لواسینه که ش ژنه که جیماعی له گه ل کرابو، ده شگونجا له م جیماعه
 مندال که پهیدا بوین، نه وه (فَلَا) ته لاقی ناکه وی، چونکه له کاتی هه لواسینه که دا نه بوه (وَإِلَّا)
 به لام نه گهر له نوای هه لواسینه که جیماعی له گه ل نه کرابو، یان جیماعی له گه ل کرابو به لام له
 ماوه ی که متر له شهش مانگ مندالی لیبو، نه وه (فَالْأَصَحُّ وَقُوْعُهُ) به فرموده ی راستتر:
 ته لاقی ده که وی، چونکه له کاتی هه لواسینه که دا زگی هه بووه.

(وَإِنْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی (إِنْ كُنْتُ حَامِلًا بِذِكْرِ فَطْلَقْتَهُ) نه گهر تو به نیزینه ناوس
 بی، یان نیزینه له زگندا بین ته لاتی که بکه وی (أَوْ أَنْثَى فَطَلَقْتَيْنِ) نه گهر به مینینه ناوس
 بی دوو ته لاقت که وتبین (فَوَلَدْتُهُمَا) نیجا ژنه که نیرو می لیبو، نه وه (وَقَعَ ثَلَاثٌ) سئ

أَوْ إِنْ كَانَ حَمْلُكَ ذَكَرًا فَطَلَقَهُ أَوْ أَنْثَى فَطَلَقْتَيْنِ. فَوَلَدْتُهُمَا لَمْ يَقَعْ شَيْءٌ، أَوْ إِنْ وُلِدَتْ
 قَالَتْ طَالِقٌ. فَوَلَدَتْ ائْتَيْنِ مُرْتَبًا طَلَقَتْ بِالْأَوَّلِ وَانْقَضَتْ عِدَّتُهَا بِالثَّانِي، وَإِنْ قَالَ كُلَّمَا
 وُلِدَتْ. فَوَلَدَتْ ثَلَاثَةً مِنْ حَمَلٍ وَقَعَ بِالْأَوَّلَيْنِ طَلَقَتَانِ وَانْقَضَتْ بِالثَّالِثِ وَلَا يَقَعُ بِهِ ثَالِفَةٌ
 عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ: كُلَّمَا وُلِدَتْ وَاحِدَةً فَصَوَّاحِبُهَا طَوَالِقٌ، فَوَلَدْنِ مَعًا طَلَقْنِ
 ثَلَاثًا ثَلَاثًا، أَوْ مُرْتَبًا طَلَقَتْ الرَّابِعَةَ ثَلَاثًا وَكَذَا الْأُولَى إِنْ بَقِيَتْ عِدَّتُهَا وَالثَّانِيَةَ طَلَقَهُ
 وَالثَّالِثَةَ طَلَقْتَيْنِ وَانْقَضَتْ عِدَّتُهُمَا بَوْلَادَتِهِمَا،

ته لاقى دهكون، به لام نه گهر ته نها نيزى لىبو، نه وه ته لاقىكى دهكوى، نه گهر ته نها من
 بوو نوو ته لاقى دهكون (أَنْ يَنْ كَوْتَى: إِنْ كَانَ حَمْلُكَ ذَكَرًا فَطَلَقَهُ أَوْ أَنْثَى فَطَلَقْتَيْنِ)
 نه گهر زگه كهت نيزى بىن يه كه ته لاقت كه وتبىن، نه گهر من بىن نوو ته لاقت كه وتبىن (فَوَلَدْتُهُمَا)
 نينجا نيزى منى لىبون، نه وه (لَمْ يَقَعْ شَيْءٌ) هيچ ته لاقى ناكه وى، چونكه زگه كهى ته نها
 نيزو ته نها من نيه.

(أَنْ يَنْ مِيرِدَه كه گوتى (إِنْ وُلِدَتْ فَأَنْتِ طَالِقٌ) نه گهر مندالت لىبو تو ته لاقهكه وتووى
 (فَوَلَدَتْ ائْتَيْنِ مُرْتَبًا) نينجا نوو مندالى لىبون يه كه له نووى يه كه، نه وه (طَلَقَتْ بِالْأَوَّلِ
 وَانْقَضَتْ عِدَّتُهَا بِالثَّانِي) به منداله كهى يه كه كه ته لاقى دهكوى بو به نووه مه كه كهش (عِدَّةٌ)ى
 ته واو ده بىن (وَإِنْ قَالَ) نه گهر گوتى (كُلَّمَا وُلِدَتْ) هر جارىك مندالتىكت لىبو ته لاقت كه وتبىن
 (فَوَلَدَتْ ثَلَاثَةً مِنْ حَمَلٍ) زنه كه كهش سى مندالى له زگيك بون، نه وه (وَقَعَ بِالْأَوَّلَيْنِ طَلَقَتَانِ
 وَانْقَضَتْ بِالثَّالِثِ) به يه كه مه كه نوو ته لاقى دهكون و به سى يه مه كه كهش (عِدَّةٌ)ى
 ته واو ده بىن، كه واو (وَلَا يَقَعُ بِهِ ثَالِفَةٌ) به سى يه مه كه ته لاقى سى يه م ناكه وى (عَلَى الصَّحِيحِ)
 له سهر فهرموده ي پاست.

نينجا بزانه: له و مه سه لانه دا جياوازى نيه مندالبونكه: له پىگاي عادهتى خوزيه وه بىن،
 يان زگى هه لىبدرى بو منداله كهى لىده رىبىن، هه روه كه له (ابن قاسم) دا فهرموده يه تى.
 (وَلَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ) نه گهر گوتيه چوار زنى ناوسى خوزى (كُلَّمَا وُلِدَتْ وَاحِدَةً فَصَوَّاحِبُهَا طَوَالِقٌ)
 هر جارىك يه كيكتان مندالى لىبو هاو پىكانى ته لاقهكه وتوون (فَوَلَدْنِ مَعًا) نينجا هر چواريان
 ويكوا منداليان لىبو، نه وه (طَلَقْنِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا) هر چواريان سى به سى ته لاقيان دهكوى (أَوْ
 مُرْتَبًا) يان يه كه به نووى يه كه دا منداليان لىبو، نه و كاته (طَلَقَتْ الرَّابِعَةَ ثَلَاثًا) چواره مه كه
 سى به سى ته لاقى دهكوى به مندالبونى سى يه كانى پيشه خوزى، نينجا به مندالبونى
 خوزيشى (عِدَّةٌ)ى ته واو ده بىن (وَكَمَا الْأُولَى إِنْ بَقِيَتْ عِدَّتُهَا) هه روه ها يه كه مه كه كهش سى ته لاقى
 دهكون نه گهر تا كاتى مندالبونى چواره مه كه (عِدَّةٌ)ى ما بىن، هم (وَالثَّانِيَةَ طَلَقَهُ) نووه مه كه
 ته لاقىكى دهكوى به مندالبونى يه كه مه كه، هم (وَالثَّالِثَةَ طَلَقْتَيْنِ) سى يه مه كه كهش نوو ته لاقى
 دهكون به مندالبونى يه كه مه كه نووه مه كه (وَانْقَضَتْ عِدَّتُهُمَا بَوْلَادَتِهِمَا) نينجا (عِدَّةٌ)ى

وَقِيلَ لَا تَطْلُقُ الْأُولَى وَتَطْلُقُ الْبَاقِيَاتُ طَلْقَةً طَلْقَةً، وَإِنْ وُلِدَتْ نِسَانٌ مَعًا ثُمَّ نِسَانٌ مَعًا
 طَلَّقَتْ الْأُولَى نِسَانًا نِسَانًا، وَقِيلَ طَلْقَةً، وَالْأُخْرَيَانَ طَلَّقَتَيْنِ طَلَّقَتَيْنِ، وَتُصَدَّقُ بِيَمِينِهَا
 فِي حَيْضِهَا إِذَا عَلَّقَهُ بِهِ، لَا فِي وِلَادَتِهَا فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَا تُصَدَّقُ فِيهِ فِي تَغْلِيْقِ غَيْرِهَا، وَلَوْ
 قَالَ إِنْ حَضَّتْهَا فَأَنْتُمْ طَالِقَانِ، فَرُزِعَتْهَا وَكَذَّبَهُمَا صُدِّقَ بِيَمِينِهِ وَلَمْ يَقَعْ، وَإِنْ كَذَّبَ
 وَاحِدَةً طَلَّقَتْ فَقَطْ،

دووه مه که و سئیه مه که به مندالبونوی خویان ته او دهبین (وقیل) له فرموده به کی بی هیزدا:
 (لَا تَطْلُقُ الْأُولَى وَتَطْلُقُ الْبَاقِيَاتُ طَلْقَةً طَلْقَةً) به که مه که هیچ ته لاقی ناکه و سئیه کانتریش
 مه به که و ته لاقیکی ده که وئ.

(وَإِنْ وُلِدَتْ نِسَانٌ مَعًا ثُمَّ نِسَانٌ مَعًا) نه گهر دوو ژن ویکرا مندالیان لیو، نینجا
 دووه کانتریش ویکرا بویان، نه وه (طَلَّقَتْ الْأُولَى نِسَانًا نِسَانًا) دووه کانیه که مجار سئیه
 سئیه ته لاقیان ده که وئ؟ ته لاقیک به مندالبونوی نه و ژنه ی له که لی دایه، دوو ته لاقی تریش
 به دووه کانیه تر (وَقِيلَ طَلْقَةً) له فرموده به کی بی هیزدا: به ک ته لاقیان ده که وئ
 (وَالْأُخْرَيَانَ طَلَّقَتَيْنِ طَلَّقَتَيْنِ) دووه کانیه دووه مجاریش دوو ته لاقیان ده که وئ به
 دووه کانیه به که مجار، نینجا به مندالبونوی خویشیان (عِدَّة) یان ته او دهبین.

(وَتُصَدَّقُ بِيَمِينِهَا فِي حَيْضِهَا) ژنه که به سویند خواردن خوی باوه پی پی ده کړئ له باره ی
 چه یزی خوی (إِذَا عَلَّقَهُ بِهِ) هر کاتیک میزده که ی ته لاقی ژنه که ی به چه یزی ژنه که وه
 هلواسیبن: وه ک بلئ: نه گهر که وتیه چه یز ته لاقت که وتبئ (لَا فِي وِلَادَتِهَا) به لام له
 مندالبونوی دا به سویند باوه پی پی ناکړئ: وه ک بلئ: نه گهر مندالت لیو ته لاقت که وتبئ.
 نه وه پیویسته شاهیدی هبئ (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموده ی راستردا.

(و) مه وه ما (لَا تُصَدَّقُ فِيهِ فِي تَغْلِيْقِ غَيْرِهَا) ژنه که به سویند باوه پی پی ناکړئ له باره ی
 چه یزی خوی له هلواسیبنی ته لاقی ژنیکې تردا: وه ک نه گهر که وتیه چه یز ه وئ یه که ت ته لاقی
 که وتبئ. به لکو له م حاله ته دا به سویند خواردن باوه پی به میزده که ده کړئ.

که وایو: (وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی (إِنْ حَضَّتْهَا فَأَنْتُمْ طَالِقَانِ) نه گهر هر دوو کتان که وتنه
 چه یز هر دوو کتان ته لاقه وتوون (فَرُزِعَتْهَا) نینجا هر دوو ژنه کان گوتیان که وتوینه چه یز
 (وَكَذَّبَهُمَا) میزده که ش هر دوو کیانی به بری خستنه وه و گوتی: نه که وتونه چه یز. نه وه
 (صُدِّقَ بِيَمِينِهِ وَلَمْ يَقَعْ) میزده که به سویند خواردن باوه پی پی ده کړئ و ته لاقی له هیچیکیان
 ناکه وئ، به لام نه گهر هر دوو ژنه کان شاهید بینن، یان میزده که به هر دوو کیان باوه پی بکا،
 نه و کاته ته لاقی له هر دوو کیان ده که وئ، هم (وَإِنْ كَذَّبَ وَاحِدَةً) نه گهر میزده که باوه پی
 به ته نها یه کیکیان نه کردو باوه پی به وه که ی تر کرد، نه و کاته (طَلَّقَتْ فَقَطْ) ته نها باوه پی
 پیته کراوه که ته لاقی ده که وئ نه گهر سویند بخوا که به خوی که وتوته چه یز.

وَلَوْ قَالَ: إِنْ أُرِ إِذَا أَوْ مَتَى طَلَّقْتُكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ قَبْلَهُ ثَلَاثًا. فَطَلَّقَهَا وَقَعَ الْمُنْجَزُ فَقَطُّ، وَقِيلَ ثَلَاثٌ وَقِيلَ لَا شَيْءَ، وَلَوْ قَالَ: إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْكَ أَوْ آلَيْتُ أَوْ لَاعَنْتُ أَوْ فَسَخْتُ بِعَيْبِكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ قَبْلَهُ ثَلَاثًا. ثُمَّ وَجَدَ الْمُعْلَقُ بِهِ فَفِي صَحِّهِ الْخِلَافُ، وَلَوْ قَالَ: إِنْ وَطِئْتُكَ مُبَاحًا فَأَنْتَ طَالِقٌ قَبْلَهُ. ثُمَّ وَطِئَ

(وَلَوْ قَالَ) نه گەر میزده که گوتی (إِنْ أَوْ إِذَا أَوْ مَتَى طَلَّقْتُكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ قَبْلَهُ ثَلَاثًا) نه گەر، یان هرکاتیکه، یان هرکاتیکه ادا تو توّم ته لاق دا پیش ته لاقدا نه که تو سینه سینه ته لاقه و تووی. یان پیش ته لاقدا نه که سینه سینه ته لاقه که وتبّی (فَطَلَّقَهَا) نینجا ژنه که ی ته لاق دا، نه وه (وَقَعَ الْمُنْجَزُ فَقَطُّ) ته نها ته لاقه که ی جینه جینه ده که وئی: جا یه که ته لاق بی، یان زیاتر، واته: هه لو اسراوه که ناکه وئی، چونکه نه گەر هه لو اسراوه که سینه سینه بکه وئی هیچ ته لاقیک نامینیتته وه به جینه جینی بکه وئی، خو نه گەر جینه جینیته که ش نه که وئی پیته لو اسراوه که نایه ته جینه هه لو اسراوه که ناکه وئی.

(وَقِيلَ ثَلَاثٌ) له فرموده به کی بیهیزدا: سینه ته لاقی ده که ون: به کیکی جینه جینه دووی هه لو اسراو، زور له زانایانیش نه م بیهیزه یان هه لباردوه.

(وَقِيلَ لَا شَيْءَ) له بیهیزکی تردا: هیچ ته لاقیکی ناکه وئی؟ له بهر خولانه وه که ی پرابردو، واته: نه گەر جینه جینیته که بکه وئی ده بی هه لو اسراوه که پیشتر که وتبّی، جا هر کاتیکه ش هه لو اسراوه که سینه سینه کهوت هیچ ته لاقیک نامینیتته وه به جینه جینی بکه وئی، خو نه گەر جینه جینیته که ش نه که وئی هه لو اسراوه که ش ناکه وئی، چونکه پیته لو اسراوه که نه هاتوته جینه... هر به م جوره بپاره که به دوه وه ی خوی دا ده خولیتته وه، جا نه م مهسه له یه به (السُّرِّيَّةُ) ناسراوه؟ چونکه (إِبْنُ سُرَيْجٍ) دهری خستوه، زور له زانایانیش به راستیان داناهه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گەر میزده که گوتی: (إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْكَ أَوْ آلَيْتُ أَوْ لَاعَنْتُ أَوْ فَسَخْتُ بِعَيْبِكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ قَبْلَهُ ثَلَاثًا) نه گەر زهارم له گه ل کردی، یان سویندی جیماع نه کردنم خوارد، یان له عنته ی زینام لی کردی، یان به هوی عه بیبکت ماره برینه که تم هه لوه شانده وه، پیش هر یه کیکی له وانه تو سینه سینه ته لاقه و تووی (ثُمَّ وَجَدَ الْمُعْلَقُ بِهِ) نینجا پیته لو اسراوه که هاته جینه: زهار، یان سویند، یان له عنته، یان هه لوه شانده وه، نه وه (فَفِي صَحِّهِ الْخِلَافُ) له باره ی دروستبونی نه وه پیته لو اسراوانه هه مان جیاوازه که ی پرابردو هه یه: له فرموده ی یه که می بهیزدا: گشتیان دروست دهبنو ته لاقه که ناکه وئی، له سینه سینه که شدا: نه ته لاقه که وه نه پیته لو اسراوه کان هیچیان دروست نابن، به لام فرموده که ی دووم لیتره دا نایب.

(وَلَوْ قَالَ) نه گەر گوتی (إِنْ وَطِئْتُكَ مُبَاحًا فَأَنْتَ طَالِقٌ قَبْلَهُ) نه گەر جیماعیکی حه لالم له گه ل کردی تو پیش جیماعه که ته لاقه و تووی (ثُمَّ وَطِئَ) نینجا جیماعی له گه ل کرد،

لَمْ يَقَعْ قَطْعًا، وَلَوْ عَلَّقَهُ بِمَشِيئَتِهَا خَطَابًا أُشْرِطَتْ عَلَى فَوْزٍ، أَوْ غَيْبَةٍ أَوْ بِمَشِيئَةِ أَجْنَبِيٍّ
 فَلَا فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ قَالَ الْمَعْلُوقُ بِمَشِيئَتِهِ: شَتُّتُ. كَارِهًا بِقَلْبِهِ وَقَعَّ، وَقِيلَ لَا يَقَعْ بَاطِنًا،
 وَلَا يَقَعْ بِمَشِيئَةِ صَبِيَّةٍ وَصَبِيٍّ، وَقِيلَ يَقَعْ بِمُمَيِّزٍ، وَلَا رُجُوعَ لَهُ قَبْلَ الْمَشِيئَةِ، وَلَوْ قَالَ
 أَنْتَ طَالِقٌ ثَلَاثًا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ زَيْدٌ طَلَقَةً. فَشَاءَ طَلَقَةً لَمْ تَطْلُقْ، وَقِيلَ تَقَعُ طَلَقَةً،

نه وه (لم يَقَعْ قَطْعًا) ته لاقى ناکه وئى به فرموده به کی برپایه وه؟ چونکه نه گهر پیش
 جیماعه که ته لاقى که وتبىن جیماعه که حالان نابى و ته لاقه که ناکه وئى.

(وَلَوْ عَلَّقَهُ بِمَشِيئَتِهَا) نه گهر ته لاقه که هی له لواسى به حه زکردنى ژنه که (خَطَابًا) به گوتى
 پوویه پوو: وه که ته لاقه که وتبىن نه گهر حه زت کرد، یان هرکاتى حه زت کرد. نه وه
 (أُشْرِطْتُ عَلَى فَوْزٍ) به مهرج داندراوه ده سبه جئ به زوبان بلئ: حه زم کرد (أَوْ غَيْبَةٍ) یا به
 گوتى نادیار هه لىواسى: وه که ته لاقى ژنه که م که وتبىن نه گهر حه زى کرد (أَوْ بِمَشِيئَةِ أَجْنَبِيٍّ)
 یان به حه زکردنى بیگانه به کی هه لىواسى: وه نه گهر تو حه زبکى ژنه که م ته لاقى که وتبىن.
 نه وه (فَلَا فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموده ی راستردا: حه زکردنى ده سبه جئ مهرج نیه، به لگو هر
 کاتیک ژنه که، یان بیگانه که بلئ: حه زم کرد. ته لاقى ده که وئى.

(وَلَوْ قَالَ الْمَعْلُوقُ بِمَشِيئَتِهِ شَتُّتُ) نه گهر نه وه که سه ی ته لاقه که به حه زکردنى هه لىواسراوه
 گوتى: حه زم کرد. به لام (كَارِهًا بِقَلْبِهِ) به دلش ته لاقه که ی پى ناخوش بوو، نه وه (وَقَعَّ)
 ته لاقه که ده که وئى، چونکه پیته لىواسراوه که - گوتى (حه زم کرد) - هاتوته جئ (وَقِيلَ لَا
 يَقَعْ بَاطِنًا) له فرموده به کی بئ میزدا له په نه نایدا ناکه وئى.

(وَلَا يَقَعْ بِمَشِيئَةِ صَبِيَّةٍ وَصَبِيٍّ) ته لاق ناکه وئى به حه زکردنى کوپو کیژى نه بالغ و مروفى
 شیت: وه که نه گهر نه م منداله حه زبکا ته لاقه که وتبىن. ئینجا منداله کهش بلئ: حه زم کرد
 (وَقِيلَ يَقَعْ بِمُمَيِّزٍ) له فرموده به کی بئ میزدا به حه زکردنى مندالی فامیده ته لاق ده که وئى
 (وَلَا رُجُوعَ لَهُ قَبْلَ الْمَشِيئَةِ) میرده که بزى دروست نیه له هه لىواسینى به حه زکردنه که دا
 په شیمان بیته وه پیش حه زکردنى حه زکه ره که، هه روه که له هه لىواسینه کانی تریشدا
 دروست نه بو.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتى (أَنْتَ طَالِقٌ ثَلَاثًا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ زَيْدٌ طَلَقَةً) تو ته لاقه که وتووی
 سه ی سه ی ته نه نه گهر زهید ته لاقیک حه زبکا (فَشَاءَ طَلَقَةً) ئینجا زهید گوتى: ته لاقیکم
 حه ز کرد. نه وه (لَمْ تَطْلُقْ) هیچ ته لاقیک ناکه وئى، چونکه جیا کردنه وه که له بنچینه ی
 ته لاقدانه که په (وَقِيلَ تَقَعُ طَلَقَةً) له فرموده به کی بئ میزدا: یه که ته لاق ده که وئى.

﴿ سَوِيْنِدْ خَوَارِدِن بَه تَه لَاق ﴾

بزانه: ووشه ی ته لاق سه بیته کانی سویند - سویندی پى ناخوړئ، که واته: نه گهر بلئ: به
 ته لاق نه م کاره ناکه م. سوینده که ی دانامه زئ، هه روه که له ناگاداریه که ی سه ره تای

وَلَوْ عَلَّقَ بِفِعْلِهِ فَفَعَلَ نَاسِيًا لِلتَّغْلِيْقِ أَوْ مُكْرَهًا لَمْ تَطْلُقْ فِي الْأَظْهَرِ،

ته لاقدا پابرا، به لام ته لاقدانى هه لواسراو ده كرتته سویند: بؤ هاندان له سر كار كردنك،
يان قده غه كردن له كارنك، يان ليكولینه وهى راستى هه والیک.

جا نه مه مه به سستی زانایانى شهره به ته كه ده فهرمون: (سویند خواردن به ته لاق).
هه روه كه (فصل) داها تودا پیناسه ی كراوه.

كه وابو: (وَلَوْ عَلَّقَ بِفِعْلِهِ) نه گهر ته لاقدانه كه ی هه لواسی به كرداریكى خوی، مه به سستی
هاندانى خوی بوو: وهك بلن: نه گهر له م خانوو نه چمه دهر وه ته لاقم كه وتبئ. يان
مه به سستی قده غه كردنى خوی بوو: وهك نه گهر له م خانوو بچمه دهر وه ته لاقم كه وتبئ
(فَعَلَ) ئینجا پینه لواسراوه كه شى كرد؟ چونكه (نَاسِيًا لِلتَّغْلِيْقِ) هه لواسینه كه ی له بیر
چوبؤوه (أَوْ مُكْرَهًا) يان به زؤر ليكردن پینه لواسراوه كه ی پی كرا، يان نه یزانی نه م كاره
كاره پینه لواسراوه كه یه: وهك سویند به ته لاق بخوا سواری وولاغی فلانكس نه بئ. ئینجا
سواری وولاغه كه بیئ و وای تیبگا وولاغی كه سیكى تره، واته: نه زانی نه وه سویند له سر
خوراوه كه یه، نه وه (لَمْ تَطْلُقْ) له وسى حاله تانه دا ته لاقى ژنه كه ی ناكه وئ (فِي الْأَظْهَرِ) له
فهرموده ی به هیز تر دا، پیغه مبه رﷺ ده فهرموئ: ﴿رُلْعٌ عَنِ أُنْتَى الْخَطَا وَالنَّسِيَانُ
وَمَا اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ﴾ حدیث حسن رواه ابن ماجه، خوا یگوره لای داوه له سر نوممه تی من
بپاره كانی به هه له داچوون و له بیرچوون و نه وه ی به زؤد پینان كراوه.

ئینجا بزانه: جیاوازی نیه له بیرچوون و نه زانینه كه له داها تودا بئ: وهك به ته لاق سویند
بخوا: نه م كاره نه كا. ئینجا سویند كه ی له بیرى بچپته وه كاره كه بكا، يان نه زانی نه مه
كاره سویند له سه رخوراوه كه یه و بیکا: وهك مه سه له ی وولاغه كه ی پابردوو، يان له پابردودا
بئ: وهك كارنكى كرد بئ و له بیرى چوبئ كه كاره كه ی كردوه، ئینجا بؤ راستى هه واله كه به
ته لاق سویند بخوا: كاره كه ی نه كردوه. يان نه یزانیبئ نه م كاره پوی داوه، ئینجا بؤ راستى
هه واله كه به ته لاق سویند بخوا: نه م كاره پوی نه داوه. يان به پیچه وانه وه: وهك شته كه
پوی نه دابئ، شه ویش به ته لاق سویند بخوا: شته كه پوی داوه. نه وه له هیچ حاله تیكددا
ته لاقى ناكه وئ؟ چونكه له سر باوه پى خوی سویندى خوارده، هه روه كه له زؤریه ی
سه رچاوه كاندا پوون كراوه ته وه.

كه وابو: نه گهر شیوه ی ژنه كه ی بگوزن و بلین: نه مه ژنى تویه. شه ویش بلن: نه مه ژنى من
نیه. ئینجا بلن: نه گهر نه مه ژنى من بئ ته لاقى كه وتبئ؟ چونكه وای تیده گه یشت
نافره تیكى تره، نه وه ته لاقى ناكه وئ، هه روه كه له (تحفة) دا فهرمویه تی.

هه روه ها نه گهر سویندى به ته لاق خوارد نه م كاره نه كا. ئینجا باوه پیکراویكى خوی فتوا ی
بؤ دا: كه نه گهر كاره كه بكا ته لاقى ناكه وئ. شه ویش پشتى به فتوا یه به ستو كاره كه ی

أَوْ بِفِعْلِ غَيْرِهِ مِمَّنْ يُبَالِي بِتَعْلِيْقِهِ وَعَلِمَ بِهِ فَكَذَلِكَ، وَإِلَّا فَيَقَعُ قَطْعًا.

کرد، نه وهش ته لاقی ناکه وی، هرچند شیای فوادانیش نه بن، چونکه سویندخوره که نیستا بۆته نه زانو و عوزی هه یه، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا هیتاویانه.

(أَوْ بِفِعْلِ غَيْرِهِ) یان ته لاقده که ی هه لواسی به کرداری که سیکی تری جگه له خۆی (مِمَّنْ يُبَالِي بِتَعْلِيْقِهِ) که سه کهش له وانه بوو: که بایه خی به سویندخواردنه که ی وی ده دا، هه م (وَعَلِمَ بِهِ) سویندخوره کهش مه بهستی بوو که سه که بزانی: هاندانی، یان قه ده غه کردنی نه وی مه بهسته به و هه لواسینه، هه رچه ند له راستیشدا که سه که به سوینده که ی نه زانی بن؟ چونکه نه گونجا ناگاداری بکاته وه، ئینجا به ژۆرلیکردن، یان به هۆی له بیرچوون، یان به هۆی نه زانی بن که سه که کاره که ی کرد، نه وهش (فَكَذَلِكَ) وه ک کرداری خۆی ته لاقی ناکه وی.

(وَإِلَّا) به لام نه گه ر که سه که بایه خی به سوینده که ی وی نه ده دا: وه ک سویند به ته لاق بخوا نابێ کار به ده ست، یان حاجیه کان بینه وه نه م شاره. یان مه بهستی هاندان و قه ده غه کردنی که سه که نه بو، یان مه بهستی هاندان و قه ده غه کردنی که سه که بوو و بۆیشی گونجا که سه که ناگادار بکاته وه به قه سدی ناگاداری نه کرده وه، جا که سه کهش کاره که ی کرد، نه وه (فَيَقَعُ قَطْعًا) له و حاله تانه دا ته لاقه که ی ده که وی، هه رچه ند که سه کهش به ژۆرلیکردن و نه زانی بن له بیرچون کاره که ی کرد بن.

ههروه ها نه گه گوتی: ته لاقم که وتبێ نابێ نه م نازه له، یان نه م شیته، یان نه م منداله بجیته ناو نه م خانوه. ئینجا یه کیک له وانه به خۆشی خۆی چوه ناو خانوه که، نه وه ته لاقی ده که وی، چونکه نه وانه بایه خ پیده رن بن، به لام نه گه ر به ژۆرلیکردن بیان به نه ژوره وه، ته لاقی ناکه وی، چونکه کرداری نه وانه له حاله تی ژۆرلیکردندا به کردار داناندری، ههروه که له ژۆریه ی سه رچاوه کاندایه رموویانه.

﴿ نَاگاداری ﴾: هه رچه ند به کرداری ژۆرلیکراو و نه زانو له بیرچوو ته لاقه که ناکه وی، به لام سوینده کهش هه لئاوه شیه وه، ههروه که له ژۆریه ی سه رچاوه کاندایه رموویانه، واته: سوینده که وه ک خۆی به به سترای ده مینی و نه گه ر جارێکی تر به خۆشی خۆی به قه سدی کاره که بکا ته لاقه که ی ده که وی.

که وایو: نه گه ر ژنه که ی له مالی دایکی بوو، میرده کهشی توپه بوو و سویندی به ته لاق خوارد: نابێ ژنه که م نه مسال بینه وه لام. ژنه کهش ههستی به سوینده که نه کردو له دوی سوینده که هاته وه مالی میرده که ی، نه وه ته لاقی ناکه وی سوینده کهش هه لئاوه شیه وه، که واته: هه ر کاتی که ژنه که گه پاره مالی دایکی، ئینجا له دوی زانی بن سوینده که به خۆشی خۆی جارێکی تر هاته وه مالی میرده که ی، نه و کاته ته لاقی ده که وی، ههروه ک (الشبراملسی) فه رموویه تی.

(فَصَلِّ قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ. وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ أَوْ ثَلَاثَ لَمْ يَقَعْ عَدَدٌ إِلَّا بِنِيَّةٍ، فَإِنْ قَالَ مَعَ ذَلِكَ: هَكَذَا. طَلَّقْتَ فِي أَصْبُعَيْنِ طَلَّقْتَيْنِ وَفِي ثَلَاثِ ثَلَاثًا، فَإِنْ قَالَ أَرَدْتَ بِالْإِشَارَةِ الْمَقْبُوضَتَيْنِ. صَدَّقَ بِيَمِينِهِ، وَلَوْ قَالَ عَبْدٌ إِذَا مَاتَ سَيِّدِي فَأَنْتَ طَالِقٌ طَلَّقْتَيْنِ، وَقَالَ سَيِّدُهُ إِذَا مِتُّ فَأَنْتَ حُرٌّ فَعَقَّقَ بِهِ فَلَا صَحَّ أَهْلِهَا لَا تَحْرُمُ بَلْ لَهُ الرَّجْعَةُ وَتَجْدِيدٌ قَبْلَ زَوْجٍ،

که واته: نه گهر به نه زانی زیاتر له جارنگیش کرداره که بکری ته لاق ناکه وی: وه ک سویند به ته لاق بخوا نابی ژنه که ی بچیته دهره وه. ئینجا ژنه که ش له بیری چوو و چوو دهره وه، ئینجا واتیگه یشت سوینده که هه لوه شاهه وه، یان سوینده که ته نها جاری یه که م ده گریته وه، بزئی ژنه که دو باره چوو دهره وه، نه وه ش ته لاقی ناکه وی، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه، چهند مه سه له یه کی تری گرنگیش له (تحفة) دا پوون کراونه وه و پیویسته لییان ناگادار بی؟ له بهر زوری نه منوسین.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي نَامَاژَه كَرْدَن بُو ژِمَارَهی تَه لَاق﴾

(قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ) هه رکاتیگ میرده که گوتیه ژنه که ی: تۆ ته لاقه وتووی (وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ أَوْ ثَلَاثًا) ناماژه شی به نوو، یان به سی په نجه کرد، نه وه (لَمْ يَقَعْ عَدَدٌ إِلَّا بِنِيَّةٍ) له ته لاقیک زیاتر ناکه وی ته نها به نیه تی زیاتره که نه بی، چونکه ژماره ی ته لاقی که وتوو: یان به زویانه، یان به نیه ته، هه روه که له (تحفة) دا فرموویه تی، که واته: نه گهر سی به ردی فیه ی دان و گوتی: ته لاقت که وتبی. نه وه نه گهر نیه تی سی ته لاقی نه بی و به زویانیش سی ته لاقه که نه لی، ته نها ته لاقیکی ده که وی.

به لام (فَإِنْ قَالَ مَعَ ذَلِكَ: هَكَذَا) نه گهر له گه ل ناماژه کردنه که دا گوتی: تۆ نه وه ته لاقه وتووی. یان نه وه ته لاقت که وتبی. نه و کاته (طَلَّقْتَ فِي أَصْبُعَيْنِ طَلَّقْتَيْنِ وَفِي ثَلَاثٍ ثَلَاثًا) له ناماژه ی دوو په نجه دا دوو ته لاقی ده که ون له ناماژه ی سییاندا سی ی ده که ون، به لام (فَإِنْ قَالَ أَرَدْتَ بِالْإِشَارَةِ الْمَقْبُوضَتَيْنِ) نه گهر له وینه ی سی په نجه که دا گوتی: مه به ستم به ناماژه که دوو په نجه نوقاوه کان بوو، نه وه (صَدَّقَ بِيَمِينِهِ) به سویند خواردن باوه پی پی ده کری و دوو ته لاقی ده که ون.

(وَلَوْ قَالَ عَبْدٌ) نه گهر کویله یه که گوتیه ژنه که ی خوی: (إِذَا مَاتَ سَيِّدِي فَأَنْتَ طَالِقٌ طَلَّقْتَيْنِ) هه رکاتیگه وره که م مرد تۆ ته لاقه وتووی به دوو ته لاق (وَقَالَ سَيِّدُهُ إِذَا مِتُّ فَأَنْتَ حُرٌّ) که وره که شی گوتی هه رکاتیگ من مردم تۆ نازادی (فَعَقَّقَ بِهِ) کویله که ش به مردنی که وره که ی نازاد بوو، نه وه (فَلَا صَحَّ أَهْلُهَا لِاتِّحْرُمِ) ژنه که ی به (بائنی) لی حه رام نابی (بَلْ لَهُ الرَّجْعَةُ) به لکو بوی دورسته له (عِدَّةً) دا ژنه که ی بگه ریئیته وه، هه م (وَتَجْدِيدٌ قَبْلَ زَوْجٍ) له دوا (عِدَّةً) ش پیش میزد کردنیکی تر بزی دورسته سه ره نوئی ماره ی بکاته وه.

وَلَوْ نَادَىٰ إِحْدَىٰ زَوْجَتَيْهِ فَأَجَابَتْهُ الْأُخْرَىٰ لَقَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ. وَهُوَ يَظُنُّهَا الْمُنَادَاةَ لَمْ تَطْلُقِ الْمُنَادَاةَ وَتَطْلُقُ الْمُجِيبَةَ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ عَلَّقَ بِأَكْلٍ رُمَانَةٌ وَعَلَّقَ بِبَصْفٍ فَأَكَلَتْ رُمَانَةٌ فَطَلَّقَتَانِ، وَالْحَلْفُ بِالطَّلَاقِ: مَا تَعَلَّقَ بِهِ حَثٌّ أَوْ مَنَعٌ أَوْ تَحْقِيقٌ خَيْرٌ، فَإِذَا قَالَ: إِنْ حَلَفْتُ بِطَّلَاقٍ فَأَنْتَ طَالِقٌ. ثُمَّ قَالَ: إِنْ لَمْ تَخْرُجِي أَوْ إِنْ خَرَجْتَ أَوْ إِنْ لَمْ يَكُنِ الْأَمْرُ كَمَا قُلْتَ فَأَنْتَ طَالِقٌ. وَقَعَ الْمُعْلَقُ بِالْحَلْفِ وَيَقَعُ الْآخَرُ إِنْ وُجِدَتْ صِفَتُهُ،

(وَلَوْ نَادَىٰ إِحْدَىٰ زَوْجَتَيْهِ) نه گهر میزده که له دوو ژنه کانی بانگی به کینکیانی کرد (فَأَجَابَتْهُ الْأُخْرَىٰ) جا نه وه که یتروه لایمی داوه (فَقَالَ أَنْتَ طَالِقٌ) میزده که ش گوتی: تو ته لاته که وتووی (وَهُوَ يَظُنُّهَا الْمُنَادَاةَ) میزده که وای ده زانی نه وه یان بانگکراوه که به، نه وه (لَمْ تَطْلُقِ الْمُنَادَاةَ) بانگکراوه که ته لاقی ناکه وی چونکه گفتوگویی ته لاقی له گه ل نه کراوه، به لام (وَتَطْلُقُ الْمُجِيبَةَ) وه لآمده ره وه که ته لاقی ده که وی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، چونکه گفتوگویی ته لاته که له گه ل نه ویاندا کراوه.

(وَلَوْ عَلَّقَ بِأَكْلٍ رُمَانَةٌ وَعَلَّقَ بِبَصْفٍ) نه گهر ته لاته که ی هه لواسی به خواردنی هه ناریک و به خواردنی نیو هه ناریک: وه که نه گهر هه ناریک بخوی ته لاقت که وتبئو نه گهر نیو هه ناریک بخوی ته لاقت که وتبئ (فَأَكَلَتْ رُمَانَةٌ) ژنه که ش هه ناریکی خوارد، نه وه (فَطَلَّقَتَانِ) دوو ته لاقی ده که ون، چونکه نیوه هه ناریکی خواردوه وه هم هه ناریکی خواردوه.

﴿ پیناسه ی سویند به ته لاق ﴾

(وَالْحَلْفُ بِالطَّلَاقِ) سویند خواردن به ته لاق نه وه به: (مَا تَعَلَّقَ بِهِ) پی نیوه هه لواسری (حَثٌّ) هاندان له سر کارکردنیک (أَوْ مَنَعٌ) یان قه ده غه کردن له کارکردنیک (أَوْ تَحْقِيقٌ) خیر) یان لیکولینه وه ی راستی هه وایک.

که و ابو: (فَإِذَا قَالَ) هرکاتیک میزده که گوتی (إِنْ حَلَفْتُ بِطَّلَاقٍ فَأَنْتَ طَالِقٌ) نه گهر سویندم به ته لاق خوارد تو ته لاته که وتووی (ثُمَّ قَالَ) نینجا میزده که بؤ هاندان سویندی خواردو گوتی: (إِنْ لَمْ تَخْرُجِي) نه گهر نه چینه دهر وه ته لاقت که وتبئ (أَوْ) یان بؤ قه ده غه کردن سویندی خواردو گوتی: (إِنْ خَرَجْتَ) نه گهر بچینه دهر وه ته لاقت که وتبئ (أَوْ) یان بؤ لیکولینه وه ی راستی هه وایک سویندی خواردو گوتی: (إِنْ لَمْ يَكُنِ الْأَمْرُ كَمَا قُلْتَ فَأَنْتَ طَالِقٌ) نه گهر نه وه کاره وه که من گوتم نه وها نه بی تو ته لاته که وتووی. نه وه (وَقَعَ الْمُعْلَقُ بِالْحَلْفِ) هر نه وه دمه نه وه ته لاقی به سوینده که هه لواسراوه ده که وی، چونکه سوینده که ی خوارد، هم (وَيَقَعُ الْآخَرُ إِنْ وُجِدَتْ صِفَتُهُ) ته لاته که ی تریش ده که وی نه گهر سیفه ته سویند له سر خوراوه که بیته جنو ژنه که ش جیماعی له گه ل کرابئ، چونکه نه گهر جیماعی له گه ل نه کردبئ، نه وه کاته به ته لاته که وتنه که ی هه لواسراوه ده بیته (بِائِنْ)، هه روه که له (مغنی) دا فرموده ی تی.

وَلَوْ قَالَ: إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ أَوْ جَاءَ الْحُجَّاجُ فَأَنْتَ طَالِقٌ. لَمْ يَقَعِ الْمُعْلَقُ بِالْحَلْفِ،
وَلَوْ قِيلَ لَهُ اسْتَحْبَارًا: أَطَلَقْتَهَا؟ فَقَالَ: نَعَمْ. فِقَارَرًا، فَإِنْ قَالَ أَرَدْتُ مَاضِيًا وَرَاجِعًا
صَدَّقَ بِيَمِينِهِ، وَإِنْ قِيلَ ذَلِكَ إِنْتِمَاسًا لِأَنْشَاءِ فَقَالَ: نَعَمْ. فَصَرِيحٌ وَقِيلَ كِنَايَةً.
(فَصْلٌ) عَلَقَ بِأَكْلِ رَغِيفٍ أَوْ رُمَانَةٍ فَبَقِيَ لُبَابَةٌ أَوْ حَبَّةٌ

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر نهو پیاوهی ته لاقه که ی به سویند خوار دنه که ی هه لو اسیوه گوتی: (إِذَا
طَلَعَتِ الشَّمْسُ أَوْ جَاءَ الْحُجَّاجُ فَأَنْتَ طَالِقٌ) هه ر کاتیک پوژ هه لات، یان حاجیه کان
هاتنه وه تر ته لاقه که وتووی، نهو کاته (لَمْ يَقَعِ الْمُعْلَقُ بِالْحَلْفِ) نهو ته لاقه ی به سوینده که
هه لو اسیاره ناکه وی؟ چونکه نهه هه لو اسینه: نه هاندان و نه قه ده غه کردن و نه
لیکولینه وه ی تی دا نیه.

(وَلَوْ قِيلَ لَهُ اسْتَحْبَارًا: أَطَلَقْتَهَا؟) نه گهر به ناوی لی پرسین به میرده که گوترا: نایا ژنه که ت
ته لاق دا؟ (فَقَالَ نَعَمْ) میرده که ش گوتی: به لئی (فِقَارَرًا) نهوه دانپیدا میتانه به ته لاق دانه که،
که واته: نه گهر به درو به لئی گوتبئی، له په نهانی دا ته لاقی ناکه وی، به لام (فَإِنْ قَالَ أَرَدْتُ
مَاضِيًا وَرَاجِعًا) نه گهر گوتی: مه به ستم به به لئی ته لاق دانیک ی تری پرابردو بو و له دوا ی نهو
ته لاق دانیش ژنه که م گه پاند بو وه، نهو کاته (صَدَّقَ بِيَمِينِهِ) به سویند خوار دن باوه پی پی
ده کوی (وَإِنْ قِيلَ ذَلِكَ إِنْتِمَاسًا لِأَنْشَاءِ) نه گهر به ناوی داوا کربنی ته لاق دان پی ی گوترا: نایا
ژنه که ت ته لاق دا؟ (فَقَالَ نَعَمْ) نهویش گوتی: به لئی. نهوه (فَصَرِيحٌ) وشه ی ناشکرای
ته لاق دانه، نه گهر نیه تی ته لاق دانیشی نه بی ته لاقی ده که وی (وَقِيلَ كِنَايَةً) له فرموده به کی
بن میزدا: نا ناشکرای وه پیوستی به نیه تی ته لاق دان هه به.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر گوترا میرده که: نه گهر نهه کاره ت کربنی ته لاق ت که وتبئی؟ نهویش
بلئی: به لئی. یان نه گهر ژنت به سه ر ژنه که میتا، یان نه گهر فلانه شته پووی دا ته لاق ت
که وتبئی؟ نهویش بلئی: به لئی. نهوه نه گهر کاره که شکی کربنی ته لاقی ناکه وی و ناشبیته
هه لو اسینی ته لاق، هه روه ها نه گهر بگوتری: نایا ژنه که ت سی به سنی ته لاق داوه؟ نهویش
بلئی: هه ندیک شتی وه ها بووه. نهوه ش نابیته دانپیدا میتانی ته لاق و ته لاقی ناکه وی.

هه روه ها نه گهر بگوتری: نایا ژنت هه یه؟ نهویش بلئی: نا. یان بلئی: بن ژنم. نهوه ش ته لاقی
ناکه وی، هه رچند نیه تی ته لاق دانیشی هه بی؟ چونکه درو یه کی پووته، یان بلئیته ژنه که ی
خوی: تو بو من هیچ نی. نهوه ش ته لاقی ناکه وی، هه رچند نیه تی ته لاق دانیشی هه بی،
هه روه که له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه کانیندا نهو مه سه لانه پرون کراونه وه.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي چهن د جوریک ی تری هه لو اسین ﴾

(عَلَقَ بِأَكْلِ رَغِيفٍ أَوْ رُمَانَةٍ) هه ر کاتیک ته لاقه که ی هه لو اسی و گوتی: نه گهر کولیره به ک،
یان هه ناریک بخوی ته لاق ت که وتبئی (فَبَقِيَ لُبَابَةٌ أَوْ حَبَّةٌ) نینجا له دوا ی خوار دنه که پارچه

لَمْ يَقَعْ، وَلَوْ أَكَلَا تَمْرًا وَخَلَطَا نَوَاهِمَا فَقَالَ: إِنْ لَمْ تُمِزِّي نَوَاكِ فَأَنْتِ طَالِقٌ. فَجَعَلَتْ كُلُّ نَوَاةٍ وَحْدَهَا لَمْ يَقَعْ إِلَّا أَنْ يَقْصِدَ تَعْيِينًا، وَلَوْ كَانَ بِقَمِّهَا تَمْرَةٌ فَلَقِيَ بِلَعْمِهَا ثُمَّ بَرَمِيهَا ثُمَّ بِإِنْسَاكِهَا فَبَادَرَتْ مَعَ فَرَاغِهِ بِأَكْلِ بَعْضٍ وَرَمِي بَعْضٌ لَمْ يَقَعْ، وَلَوْ أَتَتْهَا بِسَرِقَةٍ فَقَالَ: إِنْ لَمْ تُصَدِّقِي نَوَاكِ فَأَنْتِ طَالِقٌ. فَقَالَتْ: سَرَقْتُ مَا سَرَقْتُ. لَمْ تَطْلُقِي، وَلَوْ قَالَ: إِنْ لَمْ تُخْبِرِي بَعْدَ حَبِّ هَذِهِ الرُّمَانَةِ قَبْلَ كَسْرِهَا. فَالْخَلَاصُ أَنْ تَذْكُرْ عَدَدًا يُعْلَمُ أَهْلًا لَا تَنْقُصُ عَنْهُ ثُمَّ تَزِيدُ وَاحِدًا وَاحِدًا حَتَّى تَبْلُغَ مَا يُعْلَمُ أَهْلًا لَا تَزِيدُ عَلَيْهِ،

کولیدرہ کی بجوک، یان دهنکے ہنارنک مایہ وہ (لم یقع) تہ لاقہ کہی ناکہ وی، چونکہ ہن مووی نہ خواردوہ (ولو اکلا تمرًا واخلطنا نواہما) نہ گہر ژنو میڈرہ کہ قہسپیان خواردو دهنکے قہسپہ کانیشیان تیکہ ان کردن (فقال ان لم تمیزی نواک فاننت طالق) میڈرہ کہش کوتیہ ژنہ کہی: نہ گہر دهنکے قہسپہ کانی خوت جیانہ کہ یہ وہ تو تہ لاقہ کہ وتووی (فجعلت کل نواوة وحدها) ژنہ کہش ہر دهنکتیکی بہ تہنہا دانا، نہ وہ (لم یقع) تہ لاقی ناکہ وی (الا ان یقصد تعینا) مہ گہر مہ بستہ میڈرہ کہ دیار کردنی دهنکے کان بی، نہ وکاتہ تہ لاقی دہ کہ وی، چونکہ دیار کردنہ کہ محالہ.

(ولو کان یقعها تمرًا) نہ گہر ژنہ کہ قہسپیکسی لہ دمدا بوو (فعلق بیلعها) میڈرہ کہش تہ لاقہ کہی بہ قوتدانی قہسپہ کہ ہلواسی (ثم برمیها) ئینجا بہ فریدانی قہسپہ کہ (ثم یانساکها) ئینجا بہ پارگرتنی قہسپہ کہ، واتہ: گوتی نہ گہر نہم قہسپہ قوت بدہی تہ لاقت کہ وتین، نہ گہر فریہی بدہی تہ لاقت کہ وتین، نہ گہر لہ دمدا پاریگری تہ لاقت کہ وتین (فبادرت مع فراغہ باکل بعض ورمی بعض) ژنہ کہش لہ گہل کوتایی قہسہ میڈرہ کہ پہلہی کرد: بہ شیکسی قہسپہ کہی خواردو بہ شیکسی فریہا (لم یقع) تہ لاقی ناکہ وی.

(ولو اتهمها بسرقة) نہ گہر میڈرہ کہ توہمتی دزی بہ ژنہ کہی کرد (فقال ان لم تصدقینی فاننت طالق) ئینجا میڈرہ کہ گوتی: نہ گہر راستیم پی نہ لئی تو تہ لاقہ کہ وتووی (فقال سرت ما سرتت) ژنہ کہش گوتی: دزیومہ نہ مدزیومہ. نہ وہ (لم تطلق) تہ لاقی ناکہ وی، چونکہ بیگومان لہ دوو ووشہ یہ لہ یہ کیکیاندا راست دہ کا.

(ولو قال) نہ گہر میڈرہ کہ گوتیہ ژنہ کہی: (ان لم تخبرینی بعد حب هذه الرمانة قبل کسرها) نہ گہر - پیش شکاندنی نہم ہنارہ - ژمارہی دهنکے کانیم پی نہ لئی تہ لاقت کہ وتین. نہ وہ (فالخلاص) پزگار بیون لہ تہ لاقہ وتن بہ وہ دہ بی: (ان تذكُر عدداً یُعْلَمُ انہا لا تنقص عنہ) ژنہ کہ ژمارہ یہ کی نہ وہا بلی: کہ بزاندری ہنارہ کہ لہ و ژمارہ یہ دهنکے کانی کہ متر نیہ (ثم تزيد واحداً واحداً حَتَّى تَبْلُغَ مَا يُعْلَمُ أَهْلًا لَا تَزِيدُ عَلَيْهِ) ئینجا یہ کہ یہ کہ ژمارہی دهنکے کان زیاد بکا تا دہ گاتہ ژمارہ یہ کی نہ وہا کہ بزاندری دهنکے کانی لہ و ژمارہ یہ زیاتر نابن.

وَالصُّورَتَانِ فِيمَنْ لَمْ يَقْصِدْ تَعْرِيفًا، وَلَوْ قَالَ لثَلَاثَ: مَنْ لَمْ تُخْبِرْنِي بَعْدَ رَكَعَاتِ فَرَاغِ الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، فَقَالَتْ وَاحِدَةً: سَبْعَ عَشْرَةَ. وَأُخْرَى: خَمْسَ عَشْرَةَ. أَيَّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ، وَثَلَاثَةَ: إِحْدَى عَشْرَةَ. أَيَّ لِمَسَافِرٍ، لَمْ يَقْع، وَلَوْ قَالَ: أَنْتَ طَالِقٌ إِلَى حِينٍ أَوْ زَمَانٍ أَوْ بَعْدَ حِينٍ. طَلَّقْتُ بِمُضِيِّ لِحَظَةٍ، وَلَوْ عَلَّقَ بِرُبُوبِيَّةٍ زَيْدٍ أَوْ لَمْسِهِ أَوْ قَدْهِ تَنَاوَلَهُ حَيًّا وَمَيِّتًا، بِخِلَافِ ضَرْبِهِ،

(وَالصُّورَتَانِ) وَيْنَهِي دَرْبَهُ كَو هِنَارَهُ كَه (فِيْمَنْ لَمْ يَقْصِدْ تَعْرِيفًا) لَه بَارَهِي شُو كَه سَه بُو:

كه ديار كردنی مه بهست نه بن، نه گینا: به و پیگی پرابردو پزگاری نابن.

ثینجا بزانه: نه گار شتیکی له شوینیک دانا، ثینجا ئی به سه هوو چوو، ژنه کشی به شته که ی نه زانبوو، میرده که ش گوتی: نه گار شته که م نه دهیتی ته لاقت که وتبئی. ثینجا میرده که شوینه که ی هاته وه بیرو دیتی شته که له شوینه که دایه، نه وه ته لاقی ناکه وی، به لکو سوینده که ش دانامه زئی، ههروه که له (تحفة) دا فرموویه تی، به لام نه گار له وه مسه له یه دا بلئی: هه کاتیک شته که م نه دهیتی ته لاقت که وتبئی، نه و کاته ته لاقی ده که وی، ههروه که له (نهاية) دا فرموویه تی.

(وَلَوْ قَالَ لثَلَاثَ) نه گار به سی ژنه کانی خوی گوت (مَنْ لَمْ تُخْبِرْنِي بَعْدَ رَكَعَاتِ فَرَاغِ الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ) هه ر کیتان ژماره ی په که ته کانی نویژه واجبه کانی پڏئی شه ویم پئی نه ئی ته لاقی که وتبئی (فَقَالَتْ وَاحِدَةً سَبْعَ عَشْرَةَ) ژنیکیان گوتی: حه فده نه (وَأُخْرَى خَمْسَ عَشْرَةَ: أَيَّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ) په کیکیش گوتی: پانزه نه. واته: له پڏئی هه یینی دا (وَالثَلَاثَةَ إِحْدَى عَشْرَةَ: أَيَّ لِمَسَافِرٍ) سی به مه که ش گوتی: پانزه نه. واته: بۆ پڏیوار، نه وه (لَمْ يَقْع) ته لاقی ناکه وی، چونکه گشتیان راست ده که ن.

(وَلَوْ قَالَ) نه گار میرده که گوتی (أَنْتَ طَالِقٌ إِلَى حِينٍ أَوْ زَمَانٍ أَوْ بَعْدَ حِينٍ) تُو ته لاقه وتووی تا کاتیک، یان تا ماوه یه ک، یان پاش ماوه یه ک، نه وه (طَلَّقْتُ بِمُضِيِّ لِحَظَةٍ) ته لاقی ده که وی به پابردنی ماوه ی چاولیکردنیک، به لام نه گار بلئی: ته لاقم که وتبئی تا ماوه یه ک حه فکه کت ده ده مه وه. نه وه تا بئی نومید نه بئی ته لاقی ناکه وی، ههروه که له (تحفة) دا فرموویه تی؟ چونکه نه مه وه عده پیدانه.

(وَلَوْ عَلَّقَ بِرُبُوبِيَّةٍ زَيْدٍ) نه گار ته لاقه که ی هه لواسی به دیتنی زهید (أَوْ لِنَفْسِهِ) یان به ده ست لیدانی (أَوْ قَدْهِ) یان به بوختان پیکردنی: وه که نه گار فلانکه ست دیت، یان ده ست لیدا، یان بوختانت پی کرد ته لاقت که وتبئی. نه وه (تَنَاوَلَهُ حَيًّا وَمَيِّتًا) هه لواسینه که ی هه رسیکیان له حاله تی زیندووی و مردووی دا فلانکه سه که ده گریته وه (بِخِلَافِ ضَرْبِهِ) به لام لیدان نه وها نیه: وه که نه گار له فلانکه س بده ی ته لاقت که وتبئی، نه وه نه گار له حاله تی زیندووی دا ئی بدا ته لاقی ده که وی، نه گارنا: نا.

وَلَوْ خَاطَبْتَهُ بِمَكْرُوهِ: كَمَا سَفِيَهُ يَا خَسِيسُ، فَقَالَ: إِنْ كُنْتُ كَذَاكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ. إِنْ أَرَادَ مُكَافَأَتَهَا بِإِسْمَاعٍ مَا تَكَرَّهُ طَلَّقْتَ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ سَفَهُ، أَوْ التَّغْلِيْقُ أُعْتَبِرَتْ الصَّفَةُ، وَكَذَا إِنْ لَمْ يَقْصِدْ فِي الْأَصْحَحِّ وَالسَّفَهُ مُنَافِي إِطْلَاقِ التَّصْرُفِ، وَالْخَسِيسُ: قِيلَ مَنْ بَاعَ دَيْنَهُ بِدُنْيَاهُ، وَيُشْبِهُهُ أَنْ يُقَالَ: هُوَ مَنْ يَتَعَاطَى غَيْرَ لِائِقٍ بِهِ بَخْلًا.

(كِتَابُ الرَّجْعَةِ)

شَرَطُ الْمُرْتَجِعِ أَهْلِيَةَ النِّكَاحِ بِنَفْسِهِ،

(وَلَوْ خَاطَبْتَهُ بِمَكْرُوهِ) نه گهر ژنه که قسه یه کی ناخوشی به میزده که ی گوت: (ک) وه ک (یا سَفِيَهُ يَا خَسِيسُ) هه ی مال به فیروده ر، هه ی په زیل (فَقَالَ إِنْ كُنْتُ كَذَاكَ فَأَنْتَ طَالِقٌ) میزده که ش گوتی: نه گهر من نه وها بم تو ته لاکه و توی. نه وه (إِنْ أَرَادَ مُكَافَأَتَهَا بِإِسْمَاعٍ مَا تَكَرَّهُ) نه گهر میزده که ش مه به سستی نه وه بن توله ی جنیوه که ی بکاته وه به قسه یه کی نه وها که ژنه که ی پی نی ناخوش بن، نه وه (طَلَّقْتَ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ سَفَهُ) ته لاقی ده که وی هه رچه ند میزده که ش به فیروده رو په زیل نه بن (أَوْ التَّغْلِيْقُ) یان نه گهر مه به سستی هه لواسین بن، نه وه (أُعْتَبِرَتْ الصَّفَةُ) مه رجه پیته لواسراوه که بیته جی (وَكَذَا إِنْ لَمْ يَقْصِدْ) هه روه ها نه گهر هه چی شی مه به سستی نه بن، مه رجه: پیته لواسراوه که بیته جی (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموده ی راستردا.

(وَالسَّفَهُ) مال به فیروده ان (مُنَافِي إِطْلَاقِ التَّصْرُفِ) سیفه تیکه بز به سه ره خوی ده ستکاری کردنی ملک و مال، هه روه ک له باسی قه ده غه کردندا پابرا (وَالْخَسِيسُ) په زیل (قِيلَ مَنْ بَاعَ دَيْنَهُ بِدُنْيَاهُ) نه و که سه یه نایینی خوی به دونیا یه که ی فروشتبن (وَيُشْبِهُهُ أَنْ يُقَالَ) پیشده جی بگوتری (هُوَ مَنْ يَتَعَاطَى غَيْرَ لِائِقٍ بِهِ بَخْلًا) په زیل نه و که سه یه له به ره خیلی کاری وه ها بکا: که شیایوی خوی نه بن.

نینجا بزانه: نه گهر گوتی: ته لاقم که وتبی مالی فلانکه س ناخزم. نینجا بووه میوانی که سه که و به میوانداری خواردی، نه وه ته لاقی ناکه وی، چونکه پیش قوتدان خوارنده که ده بیته ملکی میوانه که، هه روه ک له (تحفة) و (الشروانی) دا فرمودیانه.

﴿ كِتَابُ الرَّجْعَةِ: پَه رتوکی گه رانده وه ی ژن = چاکر دنده وه ی ته لاق ﴾

واته: نه و ژنه ی به خورایی به ته لاقیک، یان به دو ته لاق ته لاقی داوه، له (عِدَّة) دا بیگه ریئیته وه ژیر ماره برپنی خوی، بن ماره کردنه وه یه کی نوئی، جا نه م جوړه ته لاقدراره پی نی ده گوتری: (رَجْعِيَّةٌ) گه راپیه وه یی. هه روه ک له سه ره تایی (خُلِعَ) دا پابرا.

(شَرَطُ الْمُرْتَجِعِ) مه رجی نه و که سه ی ته لاقدراری (رَجْعِيَّةٌ) ده گه ریئیته وه نه وه یه: (أَهْلِيَّةُ النِّكَاحِ بِنَفْسِهِ) شیایوی نه وه بن به خوی ژن له خوی ماره برپنی: وه ک بالغ و عاقل پی و

وَلَوْ طَلَّقَ فَجُنَّ فَلَوْلِي الرِّجْعَةُ عَلَى الصَّحِيحِ حَيْثُ لَهُ ابْتِدَاءُ النِّكَاحِ، وَتَحْصُلُ بِرَاجِعَتِكَ وَرَجَعَتِكَ وَأَرْتَجِعُكَ، وَالْأَصْحَحُ أَنَّ الرَّدَّ وَالْإِمْسَاكَ صَرِيحَانِ، وَأَنَّ التَّرْوِيجَ وَالنِّكَاحَ كِنَايَتَانِ، وَلَيَقُولُ: رَدَدْتُهَا إِلَيَّ. أَوْ إِلَى نِكَاحِي. وَالْجَدِيدُ أَنَّهُ لَا يَشْتَرَطُ الْإِشْهَادُ، فَصَحُّ بِكِنَايَةٍ،

به خۆشی خۆی بین و کافریوو نه بین، که واته: ژن که پاننده وهی مندال و شیئت و زودلیکراو و کافریوو دروست نابین.

به لام (وَلَوْ طَلَّقَ فَجُنَّ) نه گهر ژنه که ی ته لاق دا، ئینجا له دوی ته لاقدانه که شیئت بوو، نه وه (فَلَوْلِي الرِّجْعَةُ عَلَى الصَّحِيحِ) سه ره به رشتکاره که ی بوی دروسته ژنه که ی بۆ بگه پرنیته وه، له سه ره فرموده ی پاست، به لام (حَيْثُ لَهُ ابْتِدَاءُ النِّكَاحِ) له و حاله ته ی که بوی دروست بین له سه ره تادا ژنیک له شیئه که ماره بکا: وه ک شیئه که پیویستی به جیما عکردن بین، که واته: سه ره به رشتکاره که ده لئ: فلانه ژنی نه م شیئه م گه پاننده وه ژیر ماره برینی شیئه که. که وابو: وه کیلگرتنیش بۆ ژن گه پاننده وه دروسته.

ئینجا بزانه: نه گهر میرده که که وته گومان: نایا ته لاقی داوه، یان نا، ئینجا له (عِدَّة) دا- بۆ پاریزکاری- ژنه که ی گه پاننده وه، ئینجا ناشکرا بوو ته لاقی داوه، نه وه گه پاننده وه که ی دروست بووه، ههروه که له (تحفة) و (مغنی) دا فرمویانه.

(وَتَحْصُلُ) گه پاننده وهی ته لاقدرای (رَجْعِيَّة) دیته جی (ب) به یه کیک له و وشانه: وه ک (رَاجِعَتِكَ وَرَجَعْتُكَ وَأَرْتَجِعُكَ) ریجه ته له گه ل تر کرد، تۆم گه پاننده وه، قبولی گه پاننده وهی تۆم کرد (وَالْأَصْحَحُ) به فرموده ی پاستر: (أَنَّ الرَّدَّ وَالْإِمْسَاكَ صَرِيحَانِ) تۆم هیتاوه- گه پاننده وه، تۆم پاگرتوه، ههردووکیان وشه ی ناشکرای گه پاننده وهن، چونکه ههردووکیان له قوپاندا هاتون (و) هه ره به فرموده ی پاستر (أَنَّ التَّرْوِيجَ وَالنِّكَاحَ كِنَايَتَانِ) کردمه جیوت له گه ل خۆم و له خۆم ماره کرده وه، ههردووکیان وشه ی نا ناشکران و پیویسته نیه تی گه پاننده وه یان له گه لدا بین.

(وَلَيَقُولُ) نه و که سه ی ته لاقدراره که ده گه پرنیته وه با بلئ: (رَدَدْتُهَا إِلَيَّ أَوْ إِلَى نِكَاحِي) ژنه که م گه پاننده وه لای خۆم. یان بلئ: ژنه که م گه پاننده وه ژیر ماره برینی خۆم.

(وَالْجَدِيدُ) به فرموده ی نوئ (أَنَّ لَيْشْتَرَطُ الْإِشْهَادُ) بۆ دروستبوونی گه پاننده وهی ژنه که به مه رج داناندی: شاهید بگری، به لکو شاهید گرتنه که سوننه ته، خوی گه وره ده فرموی: ﴿لَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلُهَا فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَرِّقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِنْكُمْ﴾ هه ره کاتیک ژنه ته لاقدراره کان له ته و اوبوونی (عِدَّة) نزیک که و تنه وه: یان به یاسای شه ره پایان بگرتوه، یان به یاسای شه ره لییان جیا بینه وه، نوو پیایوی دادپه روه ریش له سه ره پاگرتنه وه که بکه نه شاهید. که وابو: (فَتَصِحُّ بِكِنَايَةٍ) گه پاننده وهی ژنه که به وشه ی نا ناشکراش دروست ده بین، نه گهر نیه تی له گه لدا بین.

وَلَا تَقْبَلُ تَعْلِيْقًا، وَلَا تَحْصُلُ بِفِعْلِ: كَوَطْءٍ، وَتَخْتَصُّ الرَّجْعَةَ بِمَوْطُوءَةٍ طَلَّقَتْ بِهَا
عَوْضٌ لَمْ يُسْتَوْفَ عَدْدُ طَلَاقِهَا بَاقِيَةً فِي الْعِدَّةِ مَحَلٌّ لِحَلِّ لَا مُرْتَدَّةٌ،

﴿ناگاداری﴾: بؤ دروستبونی گه پاندنه وهی ژن: پازی بوونی ژنه که و سه ره رشتکاره کی
مه رج نیه، ههروه که له زؤدی هی سه رچاوه کانداهه رموویانه، چونکه خوی گه وره
دهه فرموی: ﴿وَبُئِلْتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ میرده کانیان له پیشترن بؤ گه پاندنه وه یان
له ماوهی (عده) دا.

﴿وَلَا تَقْبَلُ تَعْلِيْقًا﴾ گه پاندنه وهی ژن قبولی هه لواسین ناکا: وه که تویم گه پاندنه وه نه گهر
حه زت کرد (وَلَا تَحْصُلُ بِفِعْلِ: كَوَطْءٍ) گه پاندنه وه نایه ته جی به کرداریک: وه که
جیما عکردن، هه رچهند نیه تی گه پاندنه وه شی هه بین.

﴿وَتَخْتَصُّ الرَّجْعَةَ﴾ گه پاندنه وه تاییه ته به و ته لاقدراره وه نه م مه رجانه ی لیینه جی:
یه که م: ﴿بِمَوْطُوءَةٍ﴾ به و ژنه ی جیماعی له گهل کراوه، یان (مَنِي) یه ریژداره که ی میرده که ی
تن کراوه، چونکه نه گهر جیماعی له گهل نه کرابی و ته لاق بدری، یه کسه ره دبیته (بائن) و
(عده) شی له سه ر نیه، نایه ته که ی پایدوش فرموی: له ماوهی (عده) دا.

دووه م: ﴿طَلَّقَتْ بِهَا عَوْضٌ﴾ ژنه که ش به خؤپایی ته لاق درایی، چونکه نه گهر ماره برینی
هه لوه شیندراییته وه، یان به پاره ته لاق درایی، نه و کاته به ماره برینیکی نوی نه بی
حه لال ناییته وه.

سنی یه م: ﴿لَمْ يُسْتَوْفَ عَدْدُ طَلَاقِهَا﴾ ژماره ی ته لاقه کانی ژنه که ته واو نه بوین، چونکه خوی
گه وره دهه فرموی: ﴿الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ﴾ نه و ته لاقدهانی گه پاندنه وه ی به دودا ده بی دوو
جاره. که واته: نه گهر سنی ته لاقه که ی ته واو بوین نه وه به ماره به جاش نه بی لی حه لال
ناییته وه، ههروه که پادرا، هه م ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا﴾ فِي جَوَابِ سَائِلٍ: - أَمَا أَلَّتْ طَلَّقَتْ
أَمْرًا لَكَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا، وَإِنْ كُنْتَ طَلَّقْتَهَا ثَلَاثًا فَقَدْ حَرَمْتَ
عَلَيْكَ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ﴾ رواه مسلم، نه گهر ژنه که ت یه ک، یان دوو ته لاق داوه،
نه وه پیغه مبه رﷺ فرمائی پین کردیم بیگه ریتمه وه، به لام نه گهر سنی به سنی ته لاق ت دابن،
نه وه ژنه که ت لی حه پام بووه تا میزدیکی تر ده کا.

چوارهم: ﴿بَاقِيَةً فِي الْعِدَّةِ﴾ ژنه ته لاقدراره که له (عده) دابن، چونکه نه گهر (عده) ی ته واو
بوین، پیوستی به ماره برینیکی سه ره له نوی یه.

پینجه م: ﴿مَحَلٌّ لِحَلِّ﴾ ژنه ته لاقدراره که شیای حه لالی بوینش بی بؤ میرده که ی، چونکه
نه گهر ژنه که موسولمان بی و میرده که شی هه ر کافر بی، نه و کاته گه پاندنه وه که ی دروست
نابن، هه م ﴿لَا مُرْتَدَّةٌ﴾ ژنه که ش کافر بوو نه بین، چوکه ژنی کافر بوو حه لال نیه.

وَإِذَا ادَّعَتْ انْقِضَاءَ عِدَّةِ أَشْهُرٍ وَأَنْكَرَ صُدُقَ بَيْمِينِهِ، أَوْ وَضَعَ حَمْلَ لِمُدَّةِ إِمْكَانٍ وَهِيَ مِمَّنْ تَحِيضٌ لَا آيَسَةَ فَالْأَصْحُ تُصَدِّقُهَا بِبَيْمِينِ، وَإِنْ ادَّعَتْ وِلَادَةَ تَامَ فِيمَا كَانَتْ سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَلَحْظَتَانِ مِنْ وَقْتِ النِّكَاحِ، أَوْ سَقَطَ مُصَوِّرٌ فَمِائَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا وَلَحْظَتَانِ، أَوْ مُضْغَةٌ بِلَا صُورَةٍ فَمِائَتُونَ يَوْمًا وَلَحْظَتَانِ، أَوْ انْقِضَاءُ أَقْرَاءٍ: فَإِنْ كَانَتْ حُرَّةً وَطَلَّقَتْ فِي طَهْرٍ فَأَقْلُ الإِمْكَانِ اثْنَانِ وَثَلَاثُونَ يَوْمًا وَلَحْظَتَانِ،

(وَإِذَا ادَّعَتْ انْقِضَاءَ عِدَّةِ أَشْهُرٍ ههركا تيك ژنه ته لافدراوه كه گوتی: (عِدَّة) م ته او بووه، (عِدَّة) كه شی به مانگ بوو، چونكه له حهيز وه ستابو (وَأَنْكَرَ) میړده كه ش گوتی: پاست ناكاو (عِدَّة) ی ته او نه بووه، نه وه (صُدُقَ بَيْمِينِهِ) به سویندخواردن باوه پ به میړده كه ده كړئ. (أَوْ وَضَعَ حَمْلَ لِمُدَّةِ إِمْكَانٍ) یان ژنه كه گوتی: باری زگم داناوه و ده شكونجا له و ماو هیه دا نه و باره ی دانابئ (وَهِيَ مِمَّنْ تَحِيضٌ لَا آيَسَةَ) ژنه كه ش له وانه بوو حهیزی ده دیت، نه ك له حهيز وه ستابئ، نه و كاته (فَالْأَصْحُ تُصَدِّقُهَا بِبَيْمِينِ) به فرموده ی پاستر: به سویندخواردن باوه پ به ژنه كه ده كړئ، به لام نه گهر نه بالغ بوو، یان له حهيز وه ستابو، نه و كاته به سویندخواردن باوه پری پی ناكړئ.

ثینجا (وَإِنْ ادَّعَتْ وِلَادَةَ تَامَ) نه گهر ژنه كه گوتی: مندالیکي ته او م لېبوه. نه وه (فَإِمْكَانُهُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَلَحْظَتَانِ مِنْ وَقْتِ النِّكَاحِ) لای كه می گونجانی نه و مندالبوونه ش شه ش مانگو دوو چا وچوقانه له كاتی ماره بېرینه وه: چا وچوقانیک بؤ جیماع و چا وچوقانیکیش بؤ مندالبوون (أَوْ سَقَطَ مُصَوِّرٌ) یان ژنه كه گوتی: كلرپه یه كی له بارچووی وینه كراوم لېبوه. نه وه (فَمِائَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا وَلَحْظَتَانِ) لای كه می گونجانی نه و كلرپه یه ش سه دو بیست پړژو دوو چا وچوقانه (أَوْ مُضْغَةٌ بِلَا صُورَةٍ) یان گوتی: پارچه گوشتیکي له بارچووی بی وینه م لېبوه. نه وه ش (فَمِائَتُونَ يَوْمًا وَلَحْظَتَانِ) لای كه میه كه ی هه شتا پړژو دوو چا وچوقانه، چونكه له حه یسی (صحيح) دا نه و سئ قوناغانه هاتون و به هر جؤرئكیش له و سئ جؤره مندالبوونه (عِدَّة) ته او و ده بئ، هه روه كه له باسی (عِدَّة) دا پوون كراوه ته وه.

(أَوْ انْقِضَاءُ أَقْرَاءٍ) یان ژنه كه گوتی: (عِدَّة) م به پاكبوونه وه ی حهيز ته او بووه. نه وه: (فَإِنْ كَانَتْ حُرَّةً وَطَلَّقَتْ فِي طَهْرٍ) نه گهر ژنه كه نازاد بئ و له پاكبوونه وه شدا ته لاق درابئ، نه وه (فَأَقْلُ الإِمْكَانِ) لای كه می گونجانی ته او بوونه كه (اثْنَانِ وَثَلَاثُونَ يَوْمًا وَلَحْظَتَانِ) سی و دوو پړژو دوو چا وچوقانه: وه ك له پاكبوونه وه دا به چا وچوقانیک - پيش كه وتنه حهيز ته لاق بدرئ، نه مه پاكبوونه وه ی به كه مه، ثینجا پړژئك و شه وئك بكه وئته حهيز، ثینجا پانزه پړژ پاك بیته وه، نه مه ش پاكبوونه وه ی دووه مه، ثینجا پړژئك و شه وئك بكه وئته حهيز، ثینجا پانزه پړژ پاك بیته وه و چا وچوقانیک ده ست به حهيزئكی تر بكا، نه مه ش پاكبوونه وه ی سی یه مه.

أَوْ فِي حَيْضٍ فَسَبْعَةٌ وَأَرْبَعُونَ وَلِحِظَّةٍ، أَوْ أُمَّةٌ وَطَلَّقَتْ فِي طَهْرٍ فَسِتَّةٌ عَشْرَ يَوْمًا
 وَلِحِظَّتَانِ، أَوْ فِي حَيْضٍ فَأَحَدٌ وَثَلَاثُونَ وَلِحِظَّةٍ، وَتُصَدَّقُ إِنْ لَمْ تُخَالَفْ عَادَةَ دَائِرَةٍ،
 وَكَذَا إِنْ خَالَفَتْ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ وَطِئَ رَجْعِيَّتُهُ وَاسْتَأْنَفَتِ الْأَقْرَاءُ مِنْ وَقْتِ الْوَطْءِ
 رَاجِعَ فِيمَا كَانَ بَقِيًّا،

(أَوْ فِي حَيْضٍ) يان ته لاقدراره نازده که له چه یزدا ته لاق درابو، نه وه (فَسَبْعَةٌ وَأَرْبَعُونَ
 وَلِحِظَّةٍ) لای که می گونجانه که ی چلو چهفت پڑو چا وچوقانیکه: وه که له کورتایی
 چه یزه که یدا ته لاق بدری، ئینجا پانزه پڑو پاک بیته وه، ئینجا پڑو تیکو شه ویک بکه ویته
 چه یز، ئینجا پانزه پڑو پاک بیته وه، ئینجا پڑو تیکو شه ویک بکه ویته چه یز، ئینجا پانزه پڑو
 پاک بیته وه به چا وچوقانیک دهست به چه یز بکاته وه.

(أَوْ أُمَّةٌ وَطَلَّقَتْ فِي طَهْرٍ) یان ته لاقدراره که کزیکه بوو و له پاکبوونه وه دا ته لاق درابو،
 نه وه (فَسِتَّةٌ عَشْرَ يَوْمًا وَلِحِظَّتَانِ) لای که می شانزه پڑو دوو چا وچوقانه (أَوْ فِي حَيْضٍ)
 یان نه گهر له چه یزدا ته لاق درابو، نه وه (فَأَحَدٌ وَثَلَاثُونَ وَلِحِظَّةٍ) لای که می سی و یه که پڑو
 چا وچوقانیکه، چونکه کزیکه به دوو پاکبوونه وه (عِدَّةٌ) ی ته واو ده بی.

(وَتُصَدَّقُ) ژنی ته لاقدراره له باره ی چه یز پاکبوونه وه ی خوی باوه ری پی ده کری (إِنْ لَمْ
 تُخَالَفْ عَادَةَ دَائِرَةٍ) به و مرجه ی دژ به عاده تی مانگانه ی نه بی (وَكَذَا إِنْ خَالَفَتْ فِي الْأَصْحَحِ)
 هره وه نه گهر دژ به عاده ته که شی بی هر باوه ری پی ده کری له فرموده ی راستردا،
 به لام له هره دوو حاله تدا نه گهر میرده که ی باوه ری پی نه کا، ده بی ژنه که سویند بخوا، جا
 نه گهر سویندی نه خوارد، نه و کاته میرده که سویند ده خواو مافی گه پانده وی ده بی.

(وَلَوْ وَطِئَ رَجْعِيَّتُهُ) نه گهر میرده که جیماعی له گه ل ته لاقدراره (رَجْعِيَّةٌ) که ی خوی کرد
 (وَاسْتَأْنَفَتِ الْأَقْرَاءُ مِنْ وَقْتِ الْوَطْءِ) ئینجا به هوی جیماعه که ژنه ته لاقدراره که سه ره بنیات
 له کاتی جیماعه وه دهستی به (عِدَّةٌ) کرده وه، نه وه (رَاجِعَ فِيمَا كَانَ بَقِيًّا) میرده که ژنه که ی
 ده گه ری نیته وه له و به شی که له (عِدَّةٌ) ی ته لاقه که ی پیش جیماعردن مابو، نه که له (عِدَّةٌ)
 دهستی کراوه که ی جیماع.

بقو وینه: له دوی نوو مانگ، یان دوو پاکبوونه وه میرده که جیماعی له گه ل ژنه
 ته لاقدراره که ی کرد، نه وه له سه ره ژنه که واجبه سه ره بنیات بقو نه و جیماعه له کاتی
 جیماعه که وه دهست به (عِدَّةٌ) یه کی تر بکاته وه، واته: سن مانگی تر، یان سن پاکبوونه وه ی تر
 چاوه پوان بکا، نه و مانگش، یان نه و پاکبوونه وه ش که له (عِدَّةٌ) ی ته لاقه که ی مابوره،
 ده چیته ناو (عِدَّةٌ) ی جیماعه که، به لام میرده که بوی دروست نیه له هه موو (عِدَّةٌ) ی
 جیماعه که دا ژنه که بگه ری نیته وه، به لگو ته نها له مانگه که ی به که مدا، یان له پاکبوونه وه که ی
 به که مدا— که پیش جیماع مابونه وه— مافی هه یه و له نووه که ی تر دا مافی نیه.

وَيَحْرُمُ الْإِسْتِمْتَاعُ بِهَا، فَإِنْ وَطِيَ فَلَا حَدَّ، وَلَا يُعَزَّرُ إِلَّا مُتَعَدِّ تَحْرِيمِهِ، وَيَجِبُ مَهْرٌ مِثْلُ
 إِنْ لَمْ يُرَاجِعْ، وَكَذَا إِنْ رَاجَعَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَيَصِحُّ إِيْلَاءٌ وَظَهَارٌ وَطَّلَاقٌ وَلِعَانٌ،
 وَيَتَوَارَثَانِ، وَإِذَا ادَّعَى - وَالْعِدَّةُ مُنْقَضِيَةٌ - رَجَعَتْ فِيهَا فَأَلْكَرَتْ: فَإِنْ اتَّفَقَا عَلَى وَقْتِ
 الْإِنْقِضَاءِ كَيَوْمِ الْجُمُعَةِ وَقَالَ: رَاجَعْتُ يَوْمَ الْخَمِيسِ،

جا بزانه: نه وه له حاله تیکدا بوو: که ته لاقدراره که ناس نه بی، چونکه نه گهر ته لاقدراره که
 له میړده که ی ناس بوو، یان میړده که ی بهو جیماعه ناسی کرد، نه و کاته پیویست به
 بنیاتاناره ی (عده) ناکاو تا زگه که شی داده نئ میړده که مافی گه پاندنه وه ی هه یه، ههروه که
 له زدی یه سرچاوه کانداهه رمویانه .

(وَيَحْرُمُ الْإِسْتِمْتَاعُ بِهَا) له میړده ته لاقدراره که هرپامه له زهت له وژنه وه ریگری که به (رَجَعِي)
 ته لاقی داوه، به لکو ته ماشا کردنی شی هرپامه (فَإِنْ وَطِيَ) جا نه گهر میړده که جیماعی له گه ل
 کرد (فَلَا حَدَّ) سزای زینای له سر نیه، چونکه هه نیک له زانایان به حالایان داناره، که وایو:
 (وَلَا يُعَزَّرُ إِلَّا مُتَعَدِّ تَحْرِيمِهِ) له زه توه رگره که ته مبیث ناکری، هرچه ند جیماعیشی کردی،
 هه گهر باوه پی واین هرپامه، وه که مه زه بی (شافعی) بن، نه وه ته مبین ده کری.

(وَيَجِبُ مَهْرٌ مِثْلُ إِنْ لَمْ يُرَاجِعْ) به هوی نه م جیماعه میړده که ماره یی هاوویته ی له سر واجب
 ده بی بؤ ژنه ته لاقدراره که نه گهر نیگه پینیته وه (وَكَذَا إِنْ رَاجَعَ عَلَى الْمَذْهَبِ) ههروه ها نه گهر
 بشیگه پینیته وه ماره ییبه که ی هر له سر واجب ده بی، له سر فرموده ی پاستی مه زه ب،
 چونکه جیماعه که شو به ی تی دایه، که وایو: نه و مندالهی له م جیماعه په پیدا ده بی، هر له
 نه ژادی میړده جیماعه که ره که یه و بیژی نیه .

(وَيَصِحُّ إِيْلَاءٌ وَظَهَارٌ سَوِيْدِي جِیْمَاعِ نَه كِرْدِن وَ زِهَار كِرْدِن لَه وَ ژْنَه ش دِرِوَسْت دَه بِن كَه بَه
 (رَجَعِي) ته لاق دراره، هه م (وَطَّلَاقٌ) ته لاقدانی تریشی دروست ده بی: وه که له دوی نه م
 ته لاقه - له (عده) دا - به ته لاقیکی تر، یان به دوه که ی تر ته لاقی بدا: به پاره، یان به
 خورایی، هه م (وَلِعَانٌ) له عنه ت لی کردنی زینایشی دروست ده بی.

(وَيَتَوَارَثَانِ) ژن و میړد له (عده) ی ته لاقی (رَجَعِي) دا میرات له یه کتری ده گرن، ههروه که له
 کزایی (دهسه لاتی میړد به سر شوینی ته لاقدا) رابراه .

(وَإِذَا ادَّعَى وَالْعِدَّةُ مُنْقَضِيَةٌ رَجَعَتْ فِيهَا) هر کاتیک له دوی ته وایوونی (عده) میړده که
 گوتی: له (عده) دا ژنه که م گه پاندنه وه (فَأَلْكَرَتْ) ژنه که ش گوتی: پاست نیه . نه وه
 ته ماشا ده که بن: (فَإِنْ اتَّفَقَا عَلَى وَقْتِ الْإِنْقِضَاءِ كَيَوْمِ الْجُمُعَةِ) نه گهر ژنه که و میړده که له
 سر کاتی کزایی (عده) ری که وتن: وه که هه ربوکیان بلین: له پؤزی هه یی به وه
 (عده) که ته وایووه (وَقَالَ رَاجَعْتُ يَوْمَ الْخَمِيسِ) میړده که ش گوتی: له پؤزی پینج شه مه

فَقَالَتْ: بَلِ السَّبْتِ. صُدِّقْتَ بِيَمِينِهَا، أَوْ عَلَيَّ وَقْتُ الرَّجْعَةِ كَيَوْمِ الْجُمُعَةِ وَقَالَتْ:
 انْقَضَتِ الْخَمِيسَ. وَقَالَ: السَّبْتِ. صُدِّقَ بِيَمِينِهِ، وَإِنْ تَنَازَعَا فِي السَّبْتِ بِلَا اتِّفَاقٍ فَلَا صَحُّ
 تَرْجِيحِ سَبْقِ الدَّعْوَى: فَإِنْ ادَّعَى الْإِنْقِضَاءُ ثُمَّ ادَّعَى رَجْعَةً قَبْلَهُ صُدِّقَتْ بِيَمِينِهَا، أَوْ
 ادَّعَاهَا قَبْلَ الْإِنْقِضَاءِ فَقَالَتْ: بَعْدَهُ. صُدِّقَ، قُلْتُ: فَإِنْ ادَّعَى مَعَا صُدِّقْتَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَمَتَى
 ادَّعَاهَا وَالْعِدَّةُ بَاقِيَةٌ صُدِّقَ، وَمَتَى انْكَرَتْهَا وَصُدِّقْتَ ثُمَّ اعْتَرَفْتَ قَبْلَ اعْتِرَافِهَا،

گه پاندموه (فَقَالَتْ: بَلِ السَّبْتِ) ژنه که ش گوتی: به لکو پوژی شه ممه گه پاندمتوه، نه وه
 نه گهر شاهید نه بن (صُدِّقْتَ بِيَمِينِهَا) به سویندخواردن باوه پ به ژنه که ده کړئ که
 نه یزانیوه له پینج شه ممه دا گه پاندمتیه وه.

(أَوْ عَلَيَّ وَقْتُ الرَّجْعَةِ كَيَوْمِ الْجُمُعَةِ) یان ژنه که و میزده که له سر کاتی گه پاندمتوه که پړیک
 که و تن: وه که هر دووک بلین له پوژی جومعه گه پاندمتوه که ی کردوه، به لام (وَقَالَتْ:
 انْقَضَتِ الْخَمِيسَ) ژنه که ش گوتی: له پینج شه ممه وه (عِدَّةٌ م تهاو بووه (وَقَالَ السَّبْتِ)
 میزده که ش گوتی: له شه ممه وه تهاو بووه، نه وه نه گهر شاهید نه بن (صُدِّقَ بِيَمِينِهِ) به
 سویندخواردن باوه پ به میزده که ده کړئ.

(وَإِنْ تَنَازَعَا فِي السَّبْتِ) نه گهر ژنه که و میزده که بووه کیشه یان له وه دا: گه پاندمتوه که پیشتر
 بووه، یان تهاو بوونی (عِدَّةٌ؟) به لام (بِلَا اتِّفَاقٍ) له سر کاتی هیچیک له و دواونه ش پړیک
 نه که و تن، نه وه (فَالْأَصَحُّ تَرْجِيحُ سَبْقِ الدَّعْوَى) به فهرموده ی راستر: لای نه وه یان به هیز
 ده کړئ که پیشدا داوایه که ی کردوه، بو وینه: (فَإِنْ ادَّعَى الْإِنْقِضَاءَ) نه گهر پیشدا ژنه که
 گوتی: (عِدَّةٌ م تهاو بووه (ثُمَّ ادَّعَى رَجْعَةً قَبْلَهُ) نینجا میزده که ش گوتی پیش تهاو بوونی
 (عِدَّةٌ) گه پاندمتوه. شاهیدیش نه بون، نه وه (صُدِّقْتَ بِيَمِينِهَا) به سویندخواردن باوه پ به
 ژنه که ده کړئ (أَوْ ادَّعَاهَا قَبْلَ انْقِضَاءِ) یان پیشدا میزده که گوتی: پیش تهاو بوونی (عِدَّةٌ)
 گه پاندمتوه (فَقَالَتْ بَعْدَهُ) نینجا ژنه که ش گوتی: دوی تهاو بوونی (عِدَّةٌ) گه پاندمتوه.
 نه وه (صُدِّقَ) به سویندخواردن باوه پ به میزده که ده کړئ.

(قُلْتُ) نيمامی (النواوی) ده فهرموئ (فَإِنْ ادَّعَى مَعَا) نه گهر ژنه که و میزده که ویکړا له یه ک
 کانددا داوایه که ی خو یان کرد (صُدِّقْتَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به سویندخواردن باوه پ به ژنه که ده کړئ.
 (وَمَتَى ادَّعَاهَا وَالْعِدَّةُ بَاقِيَةٌ) هر کاتیک له و حاله تهاو که (عِدَّةٌ) که ماوه - میزده که بلین:
 ژنه که م گه پاندمتوه. شاهیدیشی نه بون، نه وه (صُدِّقَ) به سویندخواردن باوه پ پی
 ده کړئ، چونکه نیستاش ده توانی بیگه پینیتیه وه.

(وَمَتَى انْكَرَتْهَا وَصُدِّقْتَ) هر کاتیک ژنه که گوتی: نه یگه پاندمتوه. باوه پیشی پی کړا (ثُمَّ
 اعْتَرَفْتَ) نینجا په شیمان بووه و دانی پیدا هینا و گوتی: له (عِدَّةٌ) دا گه پاندمتیه وه. نه وه
 (قَبْلَ اعْتِرَافِهَا) دانپیدا هینا نه که ی قبول ده کړئ.

وَإِذَا طَلَّقَ ذُوْنَ ثَلَاثٍ وَقَالَ وَطَنْتُ فَلْي رَجْعَةً وَأَنْكَرْتَ صُدِّقَتْ بِيَمِينٍ وَهُوَ مُقِرٌّ لَهَا بِالْمَهْرِ، فَإِنْ قَبَضْتَهُ فَلَا رُجُوعَ لَهُ، وَإِلَّا فَلَا تُطَالِبُهُ إِلَّا بِنِصْفِ.

(کتاب الإیلاء)

هُوَ حَلْفُ زَوْجٍ يَصِحُّ طَلَاؤُهُ: لِيَمْتَنِعَنَّ مِنْ وَطَنِهَا مُطْلَقًا أَوْ فَوْقَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ، وَالْجَدِيدُ اللَّهُ لَا يَخْتَصُّ بِالْحَلْفِ بِاللَّهِ تَعَالَى وَصِفَاتِهِ، بَلْ لَوْ عَلَّقَ بِهِ طَلَاقًا أَوْ عِنَقًا

(وَإِذَا طَلَّقَ نُونِ ثَلَاثٍ) ههركاتيك ميردهكه به تهلانك، يان به دوو تهلانك تهكهي تهلاق دا، نينجا (وَقَالَ وَطَنْتُ فَلْي رَجْعَةً) گوتی: جيماعم لهگهل نم ژنه ته لاقدراوهم کردوه، كه وابو: مافی گه راننده و هم هه به (وَأَنْكَرْتَ) ژنه كه ش گوتی: جيماعی لهگهل نه كرديم. نه وه (صُدِّقَتْ بِيَمِينٍ) به سویندخواردين باوه به ژنه كه ده كرئ، به لام (وَهُوَ مُقِرٌّ لَهَا بِالْمَهْرِ) ميردهكه ش بهو داوايه دان به ته وای ماره ييه كه دا ده يينئ بؤ ژنه كه، چونكه ده لئ جيماعم لهگهل کردوه. كه وابو: (فَإِنْ قَبَضْتَهُ) نه گهر ژنه كه هه موو ماره ييه كه ی وه رگرتبو (فَلَا رُجُوعَ لَهُ) ميردهكه مافی نيه هيچی لئ وه ريگرتته وه (وَإِلَّا) به لام نه گهر ژنه كه ماره ييه كه ی وه رنه رگرتبو، نه و كاته (فَلَا تُطَالِبُهُ إِلَّا بِنِصْفِ) نابئ جگه له نيوهی ماره ييه كه ی داواي هيچی تر بكا، چونكه ده لئ: جيماعی لهگهل نه كرديم.

﴿ كِتَابُ الْإِيْلَاءِ: پهلر توکی سویندی جيماع نه کردن ﴾

(هُوَ) واته ی (الإیلاء) له شهرعدا: (حَلْفُ زَوْجٍ يَصِحُّ طَلَاؤُهُ) سویندخواردين ميرديك كه ته لاقدانی دروست بئ، واته: مندال و شيت و زؤرليكر او نه بئ، نينجا سویندهكه ش بؤ نه وه بئ: كه (لِيَمْتَنِعَنَّ مِنْ وَطَنِهَا) خؤی قه دهغه بكا له جيماع كردين لهگهل ژنه كه ی (مُطْلَقًا) خؤقه دهغه كردينه كه شی بئ ماوه دانان بئ (أَوْ فَوْقَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ) يان زياتر له چوار مانگ بئ، خواي گه و ره دهغه رموي: ﴿لَلَّذِينَ يُؤْتُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ نه وانه ی سویند دهخون: جيماع لهگهل ژنه كانی خؤيان نه كهن، تا ماوه ی چوار مانگ مؤلته ی چاوه پوانكر دنيان هه به، جا نه گهر گه پانه وه بؤ كاری ژنو ميردايه تي - واته: جيماعيان كرديو كه ففاره تي سویندهكه يان دا - نه وه خوا لييان خؤش ده بئ و په حيمان بئ دهكا، نه گهر نه گه پانه وه و ويستيان ته لاق بدهن خواي گه و ره بي سه روزانايه.

جا بزانه: نايه ته كه به لگه شه: كه ميردهكه به و سویندخواردين گونا هبار ده بئ، هه روه كه له زؤر به ی سه رچاوه كاندا فه رمويانه.

(وَالْجَدِيدُ) به فه رموده ی نوي (أَنَّهُ لَا يَخْتَصُّ بِالْحَلْفِ بِاللَّهِ تَعَالَى وَصِفَاتِهِ) سویندی جيماع نه كردين تا بيهت نيه به سویند به خواي گه و ره و سيفه ته كانی (بَلْ لَوْ عَلَّقَ بِهِ طَلَاقًا أَوْ عِنَقًا)

أَوْ قَالَ: إِنْ وَطِئْتُكَ فَلِلَّهِ عَلَيَّ صَلَاةٌ أَوْ صَوْمٌ أَوْ حَجٌّ أَوْ عَتَقٌ. كَانَ مُؤَلِيًا، وَلَوْ حَلَفَ أَجْنَبِيٌّ عَلَيْهِ فِيمِينَ مَخْضَةً فَإِنْ نَكَحَهَا فَلَا إِبْلَاءَ، وَلَوْ آلَى مِنْ رَتْقَاءٍ أَوْ قَرْتَاءٍ أَوْ أَلَى مَجْبُوبٌ لَمْ يَصِحَّ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ قَالَ: وَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ فَإِذَا مَضَتْ فَوَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ. وَهَكَذَا مِرَارًا فَلَيْسَ بِمَوْلٍ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ قَالَ: وَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ خَمْسَةَ أَشْهُرٍ فَإِذَا مَضَتْ فَوَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ سَنَةً. فَإِبْلَاءٌ أَنْ لِكُلِّ حُكْمُهُ،

به لکو نه گهر ته لاقدانیک، یان نازادکردنیکی به جیماعوه هه لواسی: وهك بلی نه گهر جیماعت له گهل بکهم ته لاقم که وتین (أَوْ قَالَ) یان به نه زهرکردنی خواپه رستی هه لواسی وگوتی: (إِنْ وَطِئْتُكَ فَلِلَّهِ عَلَيَّ صَلَاةٌ أَوْ صَوْمٌ أَوْ حَجٌّ أَوْ عَتَقٌ) نه گهر جیماع له گهل کردی له سهرم واجب بی بق خوا نویژیک بکهم، یان پڌووویک بگرم، یان حه جیک بکهم، یان کویله یهک نازادبکهم. نه وه (كَانَ مُؤَلِيًا) له گشت نه و وینانه شدا ده بیته سویندخوری جیماع نه کردن.

(وَلَوْ حَلَفَ أَجْنَبِيٌّ عَلَيْهِ) نه گهر بیگانه یهک سویندی له ئافره تیک بیگانه خوارد: جیماعی له گهل نهکا، نه وه (فِيمِينَ مَخْضَةً) سویندیک پوهته، واته: نه گهر زینای له گهل کرد، یان ماره ی کردو جیماعی له گهل کرد، نه و کاته واجبه: که ففاره تی سوینده که بدا، که وابو: (فَإِنْ نَكَحَهَا فَلَا إِبْلَاءَ) نه گهر ژنه که ی ماره کرد برپاری سویندی جیماع نه کردنی بوئادری، واته: ماوه ی چوار مانگه که ی بق داناندری، چونکه له کاتی سویند خواردنه که دا ژنی خوی نه بوه (وَلَوْ آلَى مِنْ رَتْقَاءٍ أَوْ قَرْتَاءٍ) نه گهر سویندی خوارد: جیماع له گهل نه و ژنه ی نهکا: که کونی جیماعی گیراوه (أَوْ أَلَى مَجْبُوبٌ) یان میرده سویندخوره که نه ندای جیماعی هه موو لی کرابزوه، نه وه (لَمْ يَصِحَّ عَلَى الْمَذْهَبِ) نه و سویند خواردنه دروست نه بوه، له سهر فهرمووده ی راستی مه زهه ب.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر میرده که گوتی (وَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ فَإِذَا مَضَتْ فَوَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ) والله ماوه ی چوار مانگ جیماعت له گهل ناکهم، جا ههر کاتیک نه و چوار مانگش پڌیشتن دیسان والله تا ماوه ی چوار مانگ جیماعت له گهل ناکهم (وَهَكَذَا مِرَارًا) نه وها چه ند جاریک سوینده که ی خوارد (فَلَيْسَ بِمَوْلٍ فِي الْأَصَحِّ) نه وه ش نابیتته سویندخوری جیماع نه کردن، له فهرمووده ی راستردا؟ چونکه هیچ سویندیک له چوار مانگ زیاتر نیه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی (وَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ خَمْسَةَ أَشْهُرٍ فَإِذَا مَضَتْ فَوَاللَّهِ لَا وَطِئْتُكَ سَنَةً) والله ماوه ی پینج مانگ جیماعت له گهل ناکهم، جا ههر کاتیک پینج مانگه که پڌیشت دیسان والله ماوه ی سالیک جیماعت له گهل ناکهم. نه وه (فَإِبْلَاءٌ أَنْ لِكُلِّ حُكْمُهُ) دوو سویندی

وَلَوْ قِيدَ بِمُسْتَبْعَدِ الْحُصُولِ فِي الْأَرْبَعَةِ كَنُزُولِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَإِنْ ظَنَّ حُصُولَهُ قَبْلَهَا فَلَا، وَكَذَا لَوْ شَكَّ فِي الْأَصْحَ، وَلَفْظُهُ صَرِيحٌ وَكِنَايَةٌ، فَمَنْ صَرِيحُهُ: تَغْيِيبُ ذَكَرٍ بِفَرْجٍ وَوَطْءٌ وَجَمَاعٌ وَافْتِضَاضٌ بِكُرٍ، وَالْجَدِيدُ أَنْ مَلَأْسَةً وَمُبَاضَعَةً وَمُبَاشَرَةً وَإِنْيَانًا وَعَشْيَانًا وَقَرَبَانًا وَنَحْوَهَا كِنَايَاتٌ، وَلَوْ قَالَ إِنْ وَطِئْتُكَ فَعَبْدِي حُرٌّ. فَرَأَى مَلِكُهُ عَنْهُ زَالَ الْإِبِلَاءُ، وَلَوْ قَالَ فَعَبْدِي حُرٌّ عَنْ ظَهَارِي. وَكَانَ ظَاهِرَ قَمُولٍ، وَإِلَّا

جیماع نه کردن، هر یه که یان بریاری سهریه خوی هه یه، واته: له دواى چوار مانگ تا مانگی پیتجه م ته واو ده بی ژنه که مافی هه یه داواى لیپکا: یان جیماع بکاو که ففاره تی سوینده که ش بدا، یان ته لاقى بدا، نتیجا له دواى مانگی پیتجه میش که چوار مانگی تر ته واو بون - نه گهر ته لاقى نه دابو- به هه مان شیوه دواى لی ده کاته وه.

(وَلَوْ قِيدَ بِمُسْتَبْعَدِ الْحُصُولِ فِي الْأَرْبَعَةِ) نه گهر سوینده که ی به سته وه به شتیکی وه ها: که دور بوو له ماره ی نه و چوار مانگه دا پویدا: (كَنُزُولِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ) وه ک بلی: والله تا چه زره تی عیسی ﷺ دیته خواره وه جیماعت له گه ل ناکم. نه وه ش (قَمُولٍ) سویند خوری جیماع نه کردنه، به لام (وَإِنْ ظَنَّ حُصُولَهُ قَبْلَهَا) نه گهر ده یزانی پیبه ستراوه که پیش ته واو بوونی چوار مانگه که دیته جی: وه والله جیماعت له گه ل ناکم تا باران ده بارئ. نه وه (فَلَا) نابیته سویند خور (وَكَذَا لَوْ شَكَّ) هه روه ها نه گهر که وته گومان: پیبه ستراوه که ده بی، یان نابئ: وه والله تا نه خوش ده بم جیماعت له گه ل ناکم، نه وه ش نابیته سویند خور (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا.

(وَلَفْظُهُ) ووشه ی به کاره اتوو بؤ جیماع نه کردن: (صَرِيحٌ وَكِنَايَةٌ) ناشکراو نا ناشکرایه (فَمِنْ صَرِيحِهِ) هه ندیک له ناشکرایه که ی: وه ک (تَغْيِيبُ ذَكَرٍ بِفَرْجٍ) والله (ذَكَرٍ) خوم ده ناو (فَرْجٍ) تی تو نانیم (وَوَطْءٌ وَجَمَاعٌ) والله جیماعت له گه ل ناکم (وَافْتِضَاضٌ بِكُرٍ) والله کچینیت لانا به م- نه گهر ژنه که کچ بی- که واته: ووشه ی گان- به هه رسته یه ک بی- ناشکرایه (وَالْجَدِيدُ) به فرموده ی نوی (أَنْ مَلَأْسَةً وَمُبَاضَعَةً وَمُبَاشَرَةً وَإِنْيَانًا وَعَشْيَانًا وَقَرَبَانًا وَنَحْوَهَا كِنَايَاتٌ) ووشه ی ده ستلیدان و عوره ت به عوره ت و خویپوه نان و هاتنه ل و خوبه سه ردادان و نزیکیبون و نه و جورانه گشتی ووشه ی نا ناشکران و پیویستی به نیه ت هه یه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی (إِنْ وَطِئْتُكَ فَعَبْدِي حُرٌّ) نه گهر جیماع له گه ل کردی کویله که م نازاد بی (فَرَأَى مَلِكُهُ عَنْهُ) بیجا کویله که له ملکایه تی لاجوو (زَالَ الْإِبِلَاءُ) سوینده که ش لاده جی، به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (فَعَبْدِي حُرٌّ عَنْ ظَهَارِي) نه گهر جیماعت له گه ل بکم کویله که م که ففاره تی زیهاره که م نازاد بی (وَكَانَ ظَاهِرَ) پیتشداش زیهارى کردبو، نه وه (قَمُولٍ) ده بیته سویند خوری جیماع نه کردن (وَإِلَّا) به لام نه گهر زیهارى نه کردبو، نه وه

فَلَا ظَهَارَ وَلَا إِبْلَاءَ بَاطِنًا، وَيُحْكَمُ بِهِمَا ظَاهِرًا، وَلَوْ قَالَ عَنِ ظَهَارِي إِنْ ظَاهَرْتُ. فَلَيْسَ بِمَوْلٍ حَتَّى يُظَاهَرَ، أَوْ إِنْ وَطِئْتُكَ فَضَرْتُكَ طَالِقٌ. فَمَوْلٍ إِنْ وَطِئَ طَلَّقَتِ الضَّرَّةُ وَزَالَ الإِبْلَاءُ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ: وَاللَّهِ لَا أَجَامِعُكُمْ. فَلَيْسَ بِمَوْلٍ فِي الْحَالِ إِنْ جَامَعَ ثَلَاثًا فَمَوْلٍ مِنَ الرَّابِعَةِ، فَلَوْ مَاتَ بَعْضُهُمْ قَبْلَ وَطْءِ زَالِ الإِبْلَاءِ،

(فَلَا ظَهَارَ وَلَا إِبْلَاءَ بَاطِنًا) نه ده بیته زیهارو نه ده بیته سویند خواردن له نیوان خوی و خوی گوره دا، چونکه دروی کرده، به لام (وَيُحْكَمُ بِهِمَا ظَاهِرًا) له ناشکری دا بریاری زیهارو سوینده که ی بق ده دری، چونکه دانی پیدا هیتاون.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (عَنِ ظَهَارِي إِنْ ظَاهَرْتُ) نه گهر جیماع له گه لت کرد کز یله که م له که فغاره تی زیهاره که م نازاد بین نه گهر له مه ودا زیهارم کرد. نه وه (فَلَيْسَ بِمَوْلٍ حَتَّى يُظَاهَرَ) له و کاتدا نابیته سویند خور تا زیهاره که ده کا، واته: هر کاتیک زیهاره که ی کرد ده بیته سویند خور (أَوْ) یان میزده که گوتی: (إِنْ وَطِئْتُكَ فَضَرْتُكَ طَالِقٌ) نه گهر جیماع له گه ل کردی هوی یه که ت ته لاقه و توو بین (فَمَوْلٍ) نه وه ش سویند خوری جیماع نه کردنه، که و ابو: (فَإِنْ وَطِئَ طَلَّقَتِ الضَّرَّةُ وَزَالَ الإِبْلَاءُ) نه گهر جیماعی له گه ل ژنه که کرد، هوی یه که ی ته لاقی ده که و ی سوینده که ش لاده چی.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر سوینده که ی به ته لاقی سی به سی بوو: وه نه گهر جیماعت له گه ل بکه م هر سیک ته لاقت که وتبن. یان بلی: هر سیک ته لاقی هوی یه که ت که وتبن. نه وه نه گهر خولج بکا- له هر دوو مه سه له دا- له که وتنی سی ته لاقه که پزگاری ده بین، هر وه له باسی (ده سه لاتی میزد به سه شوینی ته لاقدا) پاپرا.

به لام نه گهر- له مه سه له یه که م دا- خولعی نه کردو جیماعی له گه ل ژنه که ی کرد، نه وه هر کاتیک سه ری نه ندما که ی برده ژوره وه، یه کسه ر واجبه: به په له لی ده ریبتی، چونکه بو جیماعه سی ته لاقی ده که ون، به لام نه گهر سی به سی نه بو، نه و کاته: یان ده بین لی ده ریبتی، یان یه کسه ر بیگه پینیته وه ژیر ماره ی خوی، تا کو گونا هبار نه بین، هر وه له (نهاییه) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالْأَظْهَرُ) به فرموده ی به میزتر: (أَنَّهُ لَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ) نه گهر میزده که گوتیه هر چوار ژنه کانی خوی: (وَاللَّهِ لَا أَجَامِعُكُمْ) والله جیماعتان له گه ل ناکم. نه وه (فَلَيْسَ بِمَوْلٍ فِي الْحَالِ) نه م ده مه نابیته سویند خور، چونکه نه گهر جیماع له گه ل گشتیان نه کا سویندی لی تا که و ی، که و ابو: (فَإِنْ جَامَعَ ثَلَاثًا فَمَوْلٍ مِنَ الرَّابِعَةِ) نه گهر جیماعی له گه ل سی ژنان کرد، نه و کاته ده بیته سویند خور له چواره مه که، که واته: نه گهر جیماع له گه ل چواره مه که بکا، که فغاره تی له سه ر واجب ده بین (فَلَوْ مَاتَ بَعْضُهُمْ قَبْلَ وَطْءِ) نه گهر له و چوارانه یه کیکیان مرد پیش جیماع له گه ل کردنی (زَالَ الإِبْلَاءُ) سوینده که لاده چی، چونکه تازه جیماع له گه ل چواران ناکا.

وَلَوْ قَالَ: لَا أَجَامِعُ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْكُنَّ. فَمَوْلٍ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ، وَلَوْ قَالَ: لَا أَجَامِعُكَ إِلَّا سَنَةً إِلَّا مَرَّةً. فَلَيْسَ بِمَوْلٍ فِي الْحَالِ فِي الْأَطْهَرِ، فَإِنْ وَطِئَ وَبَقِيَ مِنْهَا أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَمَوْلٍ. (فَصَلِّ) يُنْهَلُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ مِنَ الْإِيْلَاءِ بِلَا قَاضٍ، وَلِي رَجْعِيَّةٍ مِنَ الرَّجْعَةِ وَلَوْ ارْتَدَّ أَحَدُهُمَا بَعْدَ دُخُولِ فِي الْمُدَّةِ انْقَطَعَتْ، فَإِذَا اسْلَمَ اسْتَوْنَفَتْ، وَمَا يَمْنَعُ الْوَطْءَ وَلَمْ يُحَلِّ بِنِكَاحٍ إِنْ وُجِدَ فِيهِ لَمْ يَمْنَعِ الْمُدَّةُ: كَصَوْمٍ وَإِحْرَامٍ وَمَرَضٍ وَجُنُونٍ، أَوْ فِيهَا وَهُوَ حَسِيٌّ كَصَغِيرٍ وَمَرَضٍ مَنَعٌ، وَإِنْ حَدَّثَ فِي الْمُدَّةِ

به لآم (ولو قال: لا أجامع كل واحد منكن) نه گهر گوتی: والله جیماج له گهل هیچیکتان ناکام. نهو کاته (فمولى من كل واحد) له گشتیان ده بیته سویندخور: هر یه که یان سه ریه خو.

(ولو قال) نه گهر گوتی: (لا أجامعك إلى سنة إلا مرة) والله تا سالتك جیماعت له گهل ناکام ته نها یه ک جار نه بی، نه وه (فلیس بمولى فى الحال فى الأطهر) له فه رموده ی به هیتر نه وه دم نایبه سویندخور، به لکو (فإن وطئ) نه گهر جیماعی کردو (وبقی منها أكثر من أربعة أشهر) سآله که ش زیاتر له چوار مانگی تی دا مابو، له و کاته وه (فمولى) ده بیته سویندخور.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِ مَاوَه دَانَان بُو سَوِينْدَخُورَه كَه ﴾

(يُنْهَلُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ مِنَ الْإِيْلَاءِ) واجبه: سویندخوره که مؤله تی چوار مانگی بدریتی له کاتی سویندخور دنه وه، به به لگهی نایه ته که ی پرابردو (بلا قاض) بی نه وه ی ژنه که بیجته لای قازی (ولی رجعیة من الرجعة) له ته لآقدرای (رجعیة) دا نه گهر سویندی جیماج نه کردنی لی خواردبو - له کاتی گهراندنه وه په وه مؤله تی چوار مانگه که داده ندری.

(ولو ارتد أحدهما بعد دخول فى المدّة) نه گهر له دواى جیماع کردن ژنه که، یان میرده که له ماوه ی چوار مانگه که دا کافر بوو، نه وه (انقطعت) ماوه که ده پچری (فإذا اسلم استؤنفت) جا هر کاتیک کافر بووه که موسولمان بووه، ماوه که سه رله بنیات دهستی پینده کریته وه. (وما يمنع الوطء ولم یحل بِنِكَاحٍ) هر شتیک جیماع کردن قه دهغه بکا، به لآم زیان له ماره برینه که نه دا: (إن وجد فیهِ) نه گهر له میرده که دا بیته جی، نه وه (لم یمنع المدّة) ماوه ی سوینده که قه دهغه ناکاو نایچریتی: (كصوم وإحرام ومرض وجنون) وه ک به رتوویوونی میرده که و نیحرام به ستنی و نه خویشی و شیئتوونی.

(أو فیها وهو حسی) یان قه دهغه که ری جیماعه که له ژنه که دا هاته جی و هه ست پیکراویش بوو: (کصغیر ومرض) وه ک بچوکی و نه خویشی ژنه که، نه وه (منع) ده ست پیکردنی ماوه ی سوینده که قه دهغه ده کا، که وابو: (وإن حدّث فى المدّة) نه گهر قه دهغه که ری جیماج له ناو

قَطَعَهَا فَإِذَا زَالَ أُسْتُوْنِفَتْ، وَقِيلَ ثَبْنِي، أَوْ شَرَعِي: كَحَيْضٍ وَصَوْمٍ نَفَلَ فَلَا، وَيَمْنَعُ فَرَضٌ فِي الْأَصَحِّ فَإِنَّ وَطِيَّ فِي الْمُدَّةِ، وَإِلَّا فَلَهَا مُطَالَبَةٌ بِأَنْ يَفِيءَ أَوْ يُطَلَّقَ وَلَوْ تَرَكَتْ حَقَّهَا فَلَهَا الْمُطَالَبَةُ بَعْدَهُ، وَتَحْصُلُ الْفَيْئَةُ بِتَغْيِيبِ حَشْفَةِ بَقُولِ، وَلَا مُطَالَبَةَ إِنْ كَانَ بِهَا مَانِعٌ وَطَاءُ كَحَيْضٍ وَمَرَضٍ، وَإِنْ كَانَ فِيهِ مَانِعٌ طَبِيعِيٌّ كَمَرَضٍ طَوْلِبٍ بِأَنْ يَقُولَ: إِذَا قَدَّرْتُ فِتْنَةً،

ماوه که دا له ژنه که هاته جئ: وه (ناشزة) بپوونی ژنه که وه خوشی، نه وه (قطعها) ماوه که ده پچرینئ (فإذا زال استوفت) جا هر کاتیک قه ده غه که ره که نه ما، سر له بنیات ده ست به ماوه که ده کریتته وه (وقیل ثبئی) له فرموده یه کی بی میژدا له سر رابردوه که نه اووده کرئ (أو شرعی) یان قه ده غه که ره که شرعی بوو: (کحیض و صوم نفل) وه کو حیزو پژووی سوننه تی ژنه که (فلا) ماوه که قه ده غه نا کاو نایپچرینئ، به لام (ویمنع فرض فی الاصح) له فرموده ی راستردا: پژووی واجبی ژنه که ماوه که قه ده غه ده کاو ده پچرینئ، چونکه میرده که بزئ ناگو نجئ له حاله تی به پژو بپوونی ژنه که دا جیماعی له گه ل بکا.

(فإن وطی فی المدّة) جا نه گهر له ماوه ی نه و چوار مانگه دا میرده که جیماعی له گه ل ژنه که کرد، نه وه سوینده که هه لده وه شیتته وه و لاده جئ، میرده که ش که ففاره تی سوینده که ی له سر واجب ده بیئ (والا) به لام نه گهر له و ماوه یه دا جیماعی له گه ل نه کرد، نه و کاته (فلها مطالبة) ژنه که مافی هیه داوا له میرده که بکا: (بأن یفیء أو یطلق) بؤ نه وه: یان بگهریتته وه بؤ جیماع کردن و که ففاره ت بدا، یان ته لاقی بدا، به به لگه ی نایه ته که (ولو ترکت حقها) نه گهر ژنه که وازی له مافی خوی هیئاو داوا یه که ی نه کرد، نه وه (فلها المطالبة بعده) له دوا ی وازه یئانه که ش مافی هیه داوا له میرده که ی بکا: تا کو جیماعی له گه ل بکا، یان ته لاقی بدا، ئینجا (وتحصل الفیئة) گه پانه وه بؤ جیماع کردن دیتته جئ (بتغییب حشفة بقول) به وه ی سهری نه ندانه که ی خوی به ته اووی ده ناو کونی پیشه وه ی ژنه که ی بنئ و نه گهر کچ بیئ کچینیه که ی لایبا، واته: مه به سستی جیماع کردن به وه نده دیتته جئ و که ففاره تیشی له سر واجب ده بیئ.

(ولا مطالبة إن كان بها مانع وطو) ژنه که مافی داوا کردنه که ی نیه نه گهر قه ده غه که ریکی جیماع کردن به خوی وه بیئ (کحیض ومرض) وه کو حیزو نه خوشی و نه و چوره شتانه. به لام (وإن كان فيه مانع طبیعی) نه گهر قه ده غه که ریکی سروشتی له میرده که ی دا بوو: (کمرض) وه که نه خوشیه کی وه ها که جیماعی پی نه کرئ، نه و کاته (طولب) داوا ی گه پانه وه ی بؤ جیماع کردن لیده کرئ (بأن یقول) که به زوبان بلئ: (إذا قدرْتُ فیتت) ههر کاتیک توانام هه بوو جیماع ده که م.

أَوْ شَرْعِيًّا: كَبِإِحْرَامٍ فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ يُطَالَبُ بِطَّلَاقٍ، فَإِنْ عَصَى بِوَطْءٍ
سَقَطَتِ الْمُطَالَبَةُ، وَإِنْ أَبِي الْفَيْئَةِ وَالطَّلَاقِ، فَلَاظْهَرُ أَنَّ الْقَاضِيَ يُطَلِّقُ عَلَيْهِ
طَلْقًا، وَأَنَّهُ لَا يُمَهِّلُ ثَلَاثَةً، وَأَنَّهُ إِذَا وَطِئَ بَعْدَ مُطَالَبَةٍ لَزِمَهُ كَفَّارَةٌ بِيَمِينٍ.
(كِتَابُ الظَّهَارِ)

(أَوْ شَرْعِيًّا) يان قه ده غه که ریگی شرعی له میزده که دا بوو: (کِإِحْرَامٍ) وهک له ژئیر نیحرامدا
بی، نه و کاته (فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ يُطَالَبُ بِطَّلَاقٍ) به فرموده ی راستی مه زهب داوای ته لاقدان
ژنه که ی لده که ری، واته: داوای جیماع کردنی لئناکری، چونکه جیماع له نیحرامدا حه رامه،
به لام نه گهر نیحرام شکاننده که ی نزیک بوو، نه و کاته ماوه ی سئ پښان چاوه پوانی نیحرام
شکاننده که ی ده که ری، هه روه که له زؤریه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه .

(فَإِنْ عَصَى بِوَطْءٍ) نه گهر میزده که جیماعی کردو به جیماعه که که ش گونا هبار بوو: وهک
له هه یزدا جیماعی کردبی، نه وه (سَقَطَتِ الْمُطَالَبَةُ) ژنه که مافی داواکردنی نامینئ و
سوینده که ش هه لده وه شپه وه وه که ففاره تیشی له سه ر واجب ده بی.

به لام (وَإِنْ أَبِي الْفَيْئَةِ وَالطَّلَاقِ) نه گهر میزده که جیماعی نه کردو ژنه که شتی ته لاق نه دا، نه و
کاته (فَلَاظْهَرُ) به فرموده ی به هیتر: (أَنَّ الْقَاضِيَ يُطَلِّقُ عَلَيْهِ طَلْقًا) قازی له دزی
میزده که به ته لاقیک ژنه که ته لاق دها تاکو زیانه که له سه ر ژنه که لاجبی، واته: ده لی:
(نَهْمُ زَنَمٍ لِهَجِيَاتِي مَيْرَدَهْ كِي) به ته لاقیک ته لاق دا). یان: (ته لاقیک ی نه م ژنهم
خست له جیاتی میزده که ی).

جا نه و ته لاقه ش به (رَجْعِيًّا) ده که ری، به لام نه گهر میزده که ته نها ته لاقیک مابی، یان
جیماعی له که ل ژنه که ی نه که ری، نه و کاته به و ته لاقه ده بیته (بائنی گه وه، یان بچوک،
هه روه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه .

(وَأَنَّهُ لَا يُمَهِّلُ ثَلَاثَةً) به فرموده ی به هیتر: بئ جیماعکردن و ته لاقدان که مؤله تی سئ
پښی نادریتئ (وَأَنَّهُ إِذَا وَطِئَ بَعْدَ مُطَالَبَةٍ) هه ر به فرموده ی به هیتر: هه ر کاتیک میزده که
له نوای داوا لیکردن، یان پیش داوا لیکردن جیماعی کرد (لَزِمَهُ كَفَّارَةٌ بِيَمِينٍ) له هه ر دو
حاله تدا که ففاره تی سویندی له سه ر واجب ده بی، واته: سه ریشکه له که ففاره ته که:
کزیله به ک نازاد بکا، یان ده مسته گه نم بداته ده هه ژاران، یان ده پارچه جلیان بداتئ، جا
نه گهر توانای هیچیک له و سینیانه نه بو، نه و کاته واجبه سئ پښان به پښوو بی.

﴿ كِتَابُ الظَّهَارِ: پَهَرَتَوَكِّي زَهَار ﴾

واته: میزده که ژنه که ی خوی وه نافرده تیک می حه رمی خوی بچوینئ، وهک بلئ: (تَوَّ لِه لای
من وهک پشتی دایکی). جا نه م زهاره له سه رده می (جَاهِلِيَّةً) دا ته لاقدان بوو، به لام
شه ریه تی نیسلام نه و بریاره ی گریو بریاری دا: ژنه که حه رام بیئو که ففاره تی داهاتوش
له سه ر میزده که واجب بیئ.

يَصِحُّ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ مُكَلَّفٍ وَلَوْ ذَمِيًّا وَخَصِيًّا، وَظِهَارُ سَكَرَانَ كَطَّلَاقِهِ، وَصَرِيحُهُ أَنْ يَقُولَ لَزَوْجَتِهِ: أَنْتَ عَلَيَّ أَوْ مَعِيَ أَوْ عِنْدِي كَظَهْرِ أُمِّي. وَكَذَا أَنْتَ كَظَهْرِ أُمِّي. صَرِيحٌ عَلَى الصَّحِيحِ، وَقَوْلُهُ: جِسْمُكَ أَوْ بَدَنُكَ أَوْ نَفْسُكَ كَبَدَنِ أُمِّي أَوْ جِسْمِهَا أَوْ جُمَّتِهَا. صَرِيحٌ، وَالْأَظْهَرُ أَنْ قَوْلُهُ: كَيْدِهَا أَوْ بَطْنِهَا أَوْ صَدْرِهَا. ظِهَارٌ، وَكَذَا كَعَيْنِهَا

جا بزانه: زهبار چه پاره و له گوناوه گه وره کانه بؤیئ که ففاره تینکی گه وره له سر میرده که واجب ده کا، هه روه که له زؤریه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه، چونکه خوی گه وره ده فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْتُهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا﴾ هه و پیاوانه ی له ئیوه زهبار له ژنه کانی خویان ده که نو وه دایکی خویان ده چوینن، هه و ژنانه دایکی هه وان نین، به لکو دایکی هه وان ته نها هه و دایکانن که هه وانیان لیبونه، به پاستی هه و پیاوانه قسه یه کی بی شه رع ی و برو ده لئین.

(يَصِحُّ) زهبار دروست ده بی، واته: داده مه زئی (مِنْ كُلِّ زَوْجٍ مُكَلَّفٍ) له گشت میردیکی که بالغ و عاقل و به خوشی خوی بی (وَلَوْ ذَمِيًّا وَخَصِيًّا) هه ر چه ند میرده که ش جوله که و دیان و خه سیندراو بی، به لام زهباری بیگانه و میردیکی مندال و شیت و زؤرلیکراو دروست نابئ، هه روه که له زؤریه ی سه رچاوه کانداه فرموویانه.

که واته: زهباری ژنه که ش دروست نابئ، وه ک بلئته میرده که ی: (تَوَّهَكَ بَاوَكُ وَبِرَّيْ) (تَوَّهَكَ بَاوَكُ وَبِرَّيْ) به لکو هه گه ر مه به سستی پزلیتانی میرده که ی بی گونا هباریش نابئ، به لام هه گه ر مه به سستی و چواندن بی، هه و کاته گونا هبار ده بی، والله اعلم (وَظِهَارُ سَكَرَانَ كَطَّلَاقِهِ) زهبار کردنی سه رخوش وه کو ته لاقدانیه تی و دروست ده بی.

(وَصَرِيحُهُ) ووشه ی ناشکرای زهبار (أَنْ يَقُولَ لَزَوْجَتِهِ) هه وه یه میرده که بلئته ژنه که ی خوی: (أَنْتَ عَلَيَّ أَوْ مَعِيَ أَوْ عِنْدِي كَظَهْرِ أُمِّي) تو له سر من، یان تو له من، یان تو له گه ل من، یان تو له لای من، یان تو بؤ من وه ک پشتی دایکی. (وَكَذَا أَنْتَ كَظَهْرِ أُمِّي) هه روه ها هه گه ر بلئ: تو وه ک پشتی دایکی. هه وه ش (صَرِيحٌ عَلَى الصَّحِيحِ) ووشه یه کی ناشکرایه، له سر فرموده ی پاست.

هه م (وَقَوْلُهُ) گوته ی میرده که که بلئته ژنه که ی: (جِسْمُكَ أَوْ بَدَنُكَ أَوْ نَفْسُكَ كَبَدَنِ أُمِّي أَوْ جِسْمِهَا أَوْ جُمَّتِهَا) لاشه ی تو، یان خودی تو، یان گشت هه ندامی تو وه ک لاشه ی دایکه، یان وه ک خودی دایکه، یان وه ک گشت هه ندامی دایکه. هه وه ش (صَرِيحٌ) ووشه ی ناشکرای زهبار (وَ) هه روه ها (الْأَظْهَرُ أَنْ قَوْلُهُ) به فرموده ی به هیزتر: گوته ی میرده که که بلئته ژنه که ی: (كَيْدِهَا أَوْ بَطْنِهَا أَوْ صَدْرِهَا) تو وه ک ده سستی دایکی، یان وه ک زگی دایکی، یان وه ک سینگ ی دایکی. هه وه ش (ظِهَارٌ) زهبار (وَكَذَا) هه روه ها به ووشه ی نا ناشکراش زهبار داده مه زئی، وه ک بلئته ژنه که ی: (كَعَيْنِهَا) تو وه ک چاوی دایکی، یان تو وه ک گیانی دایکی،

إِنْ قَصَدَ ظَهَارًا، وَإِنْ قَصَدَ كَرَامَةً فَلَا، وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ فِي الْأَصَحِّ، وَقَوْلُهُ: رَأْسُكَ أَوْ ظَهْرُكَ أَوْ يَدُكَ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي. ظَهَارٌ فِي الْأَظْهَرِ، وَالتَّشْبِيهُ بِالْجِدَّةِ ظَهَارٌ، وَالْمَذْهَبُ طَرْدُهُ فِي كُلِّ مَحْرَمٍ لَمْ يَطْرَأَ تَحْرِيمُهَا، لَا مُرْضِعَةٍ وَرَوْجَةَ ابْنٍ، وَلَوْ شَبَّهَ بِأَجْنِبِيَّةٍ وَمُطَلَّقَةٍ وَأَخْتِ زَوْجَةٍ وَأَبٍ وَمُلَاعِنَةٍ

یان تق وهك دایکمی، واته: نه وانهش دهبنه زیهار (إِنْ قَصَدَ ظَهَارًا) نه گهر میرده که به به کیك له لو سییانه مه بهستی زیهار بی، به لام (وَإِنْ قَصَدَ كَرَامَةً) نه گهر مه بهستی پیزلینانی ژنه که بی (فَلَا) نابیته زیهار.

(وَكَذَا إِنْ أَطْلَقَ) مهروهه نه گهر هیچ مه بهستیکی زیهارو پیزلینانیشی نه بی، هر نابیته زیهار (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، چونکه نه و سنی ووشانه نااشکرانه. (وَقَوْلُهُ) گوتی میرده که: (رَأْسُكَ أَوْ ظَهْرُكَ أَوْ يَدُكَ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي) سه ری تق، یان پشتی تق، یان دهستی تق، یان عورپه تی تق له سه ر من وهك پشتی دایکمه. نه و هس (ظَهَارٌ فِي الْأَظْهَرِ) ده بیته زیهار له فرموده ی به هیتردا.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر بلیته ژنه که بی: تق وهك دایکمی. یان بلتی: تق له سه ر من چه پام بی مهروهك دایک چه پام بوه. نه وانهش ووشه ی نااشکرای زیهارو ته لاقن، واته: نه گهر نیته ته لاقدان بی ته لاقی ده که بی، یان نه گهر نیته ی زیهار بی- واته: ژنه که بی له چه پامی دا وهك پشتی دایکی بی- نه و هس ده بیته زیهار، به لام نه گهر نه ته لاقو نه زیهاری مه بهست نه بون، نه و کاته نابیته ته لاقدان و ناشیته زیهار، مه وهك له (تحفة) (نهایه) (حاشیه کانیاندا پرون کراوه ته وه).

به لام- له و حاله تی مه بهستی ته لاقو زیهار نیه- نه گهر بلتی: تق له من چه پام بی. جا مه بهستی چه پامکردنی ژنه که بی، یان هیچ نیه تیکی چه پامکردنی نه بی، نه وه له هردوو حاله تدا که ففاره تیکی سویندی له سه ر واجب ده بی، مه وهك له (کنایه) (کانی ته لاقدا پرونمان کرده وه).

(والتَّشْبِيهُ بِالْجِدَّةِ ظَهَارٌ) ویچواندنی ژنه که بی به داپیره که بی ده بیته زیهار (وَالْمَذْهَبُ) به فرموده ی راستی مه زهب (طَرْدُهُ فِي كُلِّ مَحْرَمٍ لَمْ يَطْرَأَ تَحْرِيمُهَا) بپیری ویچواندنی زیهار دیته جی له گشت نه و نافرته تانه دا که هه تاهه تای لی چه پامن و چه پامبونه که شیان له بنچینه وه بی: وهك خوشکو کیژو برزازو خوشکه زاو... هتد.

(لَا مُرْضِعَةٌ وَرَوْجَةَ ابْنٍ) نهك چه پامیه که له لایه که وه هاتبی: وهکو دایکه شیریه که بی ژنی کوره که بی، چونکه نه وانه- پیش چه پامبون- له کاتیکیدا لی چه لال بون (وَلَوْ شَبَّهَ بِأَجْنِبِيَّةٍ وَمُطَلَّقَةٍ وَأَخْتِ زَوْجَةٍ وَأَبٍ وَمُلَاعِنَةٍ) نه گهر ژنه که بی به ژنیکی بیگانه چواند، یان

فَلَمَّوْا، وَيَصِحُّ تَعْلِيْقُهُ كَقَوْلِهِ: إِنْ ظَاهَرَتْ مِنْ زَوْجَتِي الْأُخْرَى فَأَنْتَ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي. فَظَاهَرَ صَارَ مُظَاهِرًا مِنْهُمَا، وَلَوْ قَالَ: إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْ فُلَانَةٍ - وَفُلَانَةٌ أُجْنَبِيَّةٌ - فَخَاطَبَهَا بِظَهَارٍ لَمْ يَصِرْ مُظَاهِرًا مِنْ زَوْجَتِهِ إِلَّا أَنْ يُرِيدَ اللَّفْظَ، فَلَوْ نَكَحَهَا وَظَاهَرَ مِنْهَا صَارَ مُظَاهِرًا، وَلَوْ قَالَ مِنْ فُلَانَةِ الْأُجْنَبِيَّةِ. فَكَذَلِكَ، وَقِيلَ لَا يَصِيرُ مُظَاهِرًا وَإِنْ نَكَحَهَا وَظَاهَرَ، وَلَوْ قَالَ: إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْهَا وَهِيَ أُجْنَبِيَّةٌ، فَلَمَّوْا، وَلَوْ قَالَ أَنْتَ طَالِقٌ كَظَهْرِ أُمِّي. وَلَمْ يَنْوَ أَنْ تَوَى الطَّلَاقَ

به تہ لاقدر او تک، یان به خوشکے ڈنہ کی، یان بہ باوکی خوبی، یان بہ لعنہ تہ لیکراوے تک، نہ وہ (فَلَمَّوْا) پوچہ لو نابیتہ زہار.

(وَيَصِحُّ تَعْلِيْقُهُ) دروستہ زہار کہ ہہ لبواسی (كَقَوْلِهِ) وہ کہ بلی: نہ گہر بچیتہ ڈورہ وہ تو وہ کہ پشتی دایکمی. یان ہہر کاتیک فلانکے س ہاتہ وہ تو وہ کہ پشتی دایکمی. نہ وہ ہہر کاتیک پیئہ لو اسراوہ کہ ہاتہ جن دہ بیتہ زہار کہ، ہہم وہ کہ بلی: (إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْ زَوْجَتِي الْأُخْرَى فَأَنْتَ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي) نہ گہر زہارم لہ ڈنہ کہ ہی ترم کرد تو لہ سہرہ من وہ کہ پشتی دایکمی (فَظَاهَرَ) جا زہاری لہ ڈنہ کہ ہی تر کرد، نہ وہ (صَارَ مُظَاهِرًا مِنْهُمَا) دہ بیتہ زہار کہ لہ ہہر دو ڈنہ کانی: یہ کیکیان بہ جیبہ جن و یہ کیکیش بہ ہہ لو اسین.

(وَلَوْ قَالَ) نہ گہر میردہ کہ گوتی (إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْ فُلَانَةٍ وَفُلَانَةٌ أُجْنَبِيَّةٌ) نہ گہر زہارم لہ فلانہ ڈنہ کرد، تو لہ سہرہ من وہ کہ پشتی دایکمی. لہ و حالہ تہ شدہ فلانہ کہ بیگانہ بوو، ئینجا (فَخَاطَبَهَا بِظَهَارٍ) میردہ کہ گفتوگوی زہاری لہ گہل ڈنہ بیگانہ کہ کرد، نہ وہ (لَمْ يَصِرْ مُظَاهِرًا مِنْ زَوْجَتِهِ) نابیتہ زہار کہ لہ ڈنہ کہ ہی خوبی، چونکہ زہار لہ بیگانہ دروست نابی (إِلَّا أَنْ يُرِيدَ اللَّفْظَ) مہ گہر مہ بہ سستی ہہ لو اسین بہ گوتہی زہار کہ جن، نہ وہ کاتہ دہ بیتہ زہار کہ، ہہر وہا (فَلَوْ نَكَحَهَا وَظَاهَرَ مِنْهَا) نہ گہر ڈنہ بیگانہ کہ ہی لہ خوبی مارہ کردو زہاریشی لہ گہل کرد، نہ وہ کاتہش (صَارَ مُظَاهِرًا) لہ ڈنہ کہ ہی بہ کہ میشی دہ بیتہ زہار کہ، چونکہ پیئہ لو اسراوہ کہ بہ دروست بووی ہاتہ تہ جن.

(وَلَوْ قَالَ) نہ گہر گوتی (مِنْ فُلَانَةِ الْأُجْنَبِيَّةِ) نہ گہر زہارم لہ فلانہ ڈنہ بیگانہ یہ کرد تو لہ سہر من وہ کہ پشتی دایکمی (فَكَذَلِكَ) نہ ہہش وہ کہ نہ وہ کہ ہی تر نہ گہر مارہی بکاو زہاری لیک، نہ وہ کاتہ لہ یہ کہ مہ کہش دہ بیتہ زہار کہ (وَقِيلَ) لہ ہہر موودہ یہ کی ہی ہیزدا (لَا يَصِيرُ مُظَاهِرًا وَإِنْ نَكَحَهَا وَظَاهَرَ) نابیتہ زہار کہ لہ یہ کہ مہ کہ، ہہر چہ ند بیگانہ کہش مارہ بکاو زہاریشی لیک (وَلَوْ قَالَ) نہ گہر گوتی: (إِنْ ظَاهَرْتُ مِنْهَا وَهِيَ أُجْنَبِيَّةٌ) نہ گہر لہ حالہ تی بیگانہ ہی دا زہارم لیکرد تو وہ کہ پشتی دایکمی (فَلَمَّوْا) نہ وہ پوچہ لو نابیتہ زہار.

(وَلَوْ قَالَ) نہ گہر گوتی (أَنْتَ طَالِقٌ كَظَهْرِ أُمِّي) تو تہ لاقکے وتووی وہ کہ پشتی دایکم (وَلَمْ يَنْوَ) ہیچ نیہ تیکیشی نہ ہی نابو (أَوْ تَوَى الطَّلَاقَ) یان بہ ہہ موو پستہ کہ تہ نہا نیہ تی

أَوْ الظَّهَارَ أَوْ هُمَا أَوْ الظَّهَارَ بَأْتِ طَالِقٌ وَالطَّلَاقُ بِكَظْهِرِ أُمِّي طَلَّقْتُ وَلَا ظَهَارَ،
 أَوْ الطَّلَاقُ بَأْتِ طَالِقٌ وَالظَّهَارُ بِالْبَاقِي طَلَّقْتُ وَحَصَلَ الظَّهَارُ إِنْ كَانَ طَلَاقٌ رَجْعَةً.
 (فَصْلٌ عَلَى الْمُظَاهِرِ كَفَّارَةٌ إِذَا عَادَ، وَهُوَ أَنْ يُنْسِكَهَا بَعْدَ ظَهَارِهِ زَمَنَ إِمْكَانِ فِرْقَةٍ،

ته لاقى هینابو (أوالظهار) یان ته نها نیه تی زیهاری هینابو (أو هُما) یان نیه تی ته لاقو
 زیهاری هینابو (أوالظهار بَأْتِ طَالِقٌ) یان به پسته ی تو ته لاقه و تووی نیه تی زیهار بوو،
 هم (وَالطَّلَاقُ بِكَظْهِرِ أُمِّي) به ووشه ی وهك پشتی دایکمی، نیه تی ته لاق بوو، نه وه (طَلَّقْتُ
 وَلَا ظَهَارَ) له هر پیئج حاله تدا ته لاقی ده که وئو نابیته زیهار، چونکه ووشه ی ناشکرای
 ته لاقدانی گوتوه.

به لام (أَوْ الطَّلَاقُ بَأْتِ طَالِقٌ) نه گهر به پسته ی تو ته لاقه و تووی نیه تی ته لاقدان بوو، هم
 (وَالظَّهَارُ بِالْبَاقِي) به وهك پشتی دایکمی، نیه تی زیهار بوو، نه و کاته ش (طَلَّقْتُ) ته لاقی
 ده که وئو، هم (وَحَصَلَ الظَّهَارُ إِنْ كَانَ طَلَاقٌ رَجْعَةً) زیهاره که ش داده مه زئی نه گهر
 ته لاقدانه که (رَجْعِي) بی، که واته: هر کاتیک ژنه که ی گه پانده وه ژیر ماره ی خوی
 که ففاره تی زیهاری له سهر واجب ده بی، به لام نه گهر ته لاقدانه که (بِائِنِ) بی، نه و کاته
 زیهاره که دانا مه زئی، چونکه ته لاق دراوی (بِائِنِ) بیگانه یه، هر وهك له (مغنی) دا فرموویه تی.

﴿ فَاَصْلُ: لَهُ بَاسِي بِرِيَارِ كَانِي زِيَهَارِ ﴾

(عَلَى الْمُظَاهِرِ كَفَّارَةٌ) میژده زیهاره که که که ففاره تی له سهر واجب ده بی (إِذَا عَادَ) هر
 کاتیک له زیهاره که ی گه پاره، واته: هر پامکردنه که ی هله وه شانده وه، خوی گه وره
 ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ
 يَتَمَاسَا ذَلِكُمْ تَوْعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ
 أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِإِطْعَامَ سِتِّينَ مِسْكِينًا﴾ نه و که سانه ی زیهار له ژنه کانی خویان
 ده که ن، ئینجا له زیهاره که شیان ده گه پرنه وه وه ژنه که یان ده وئته وه، واجبه: کویله یه که نازاد
 بکن پیش نه وه ی جیماع بکن، به م که ففاره ته ئیوه ته مبی ده کرینو خوی گه وره به وه ی
 ده یکن خه به رداره، جا نه گهر کویله ی ده ست نه که وت واجبه: دوو مانگ به نوای یه کتردا
 به پژوو بی، جا نه گهر توانای نه بو واجبه: شه ست گه داو هه ژار خواردن بدا.

(وَهُوَ) گه پاره وه ی زیهار نه مه یه: (أَنْ يُنْسِكَهَا بَعْدَ ظَهَارِهِ) له دوی ته اوویونی پسته ی
 زیهاره که ی ژنه که ی به ژنو میژدایه تی پابگری و ته لاقی نه دا (زَمَنَ إِمْكَانِ فِرْقَةٍ) ماوه یه کی
 نه وها: که ده گونجا له ماوه یه دا ته لاقی بدا، واته: هر که سیک ووشه ی زیهاری به
 ژنه که ی خوی گوتو له دوی ته اوویونی پسته ی زیهاره که ش یه کسه به په له
 ژنه که ی ته لاق نه دا، نه وه دهرده که وئو گه پاره ته وه بو ژنو میژدایه تی و

فَلَوْ اتَّصَلْتَ بِهِ فُرْقَةً بِمَوْتٍ أَوْ فَسْخٍ أَوْ طَلَاقٍ بَائِنٍ أَوْ رَجْعِيٍّ وَلَمْ يُرَاجِعْ أَوْ جُنَّ فَلَا عَوْدَ، وَكَذَا لَوْ مَلَكَهَا أَوْ لَاعَنَهَا فِي الْأَصْحِ بِشَرْطِ سَبْقِ الْقَذْفِ ظَهَارَهُ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ رَاجَعَ أَوْ ارْتَدَّ مُتَّصِلًا ثُمَّ أَسْلَمَ فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ عَائِدٌ بِالرُّجْعَةِ، لَا بِالْإِسْلَامِ بَلْ بَعْدَهُ،

حرام کردن نه که یی هه لوه شان دوتوه، که و ابو: یه کسه ر که ففاره تی زیهاری له سه ر واجب ده بی، هه رچه ند نه شیزانی بیی نه و راگرتنه ده بیته که پانه وه.

به لام (فَلَوْ اتَّصَلْتَ بِهِ فُرْقَةً) نه که ر لیکیا بونه وه یه که به زیهاره که وه نوسا، واته له دوی ته و ابو بونی ووشه ی زیهاره که یه کسه ر ژن و میزدایه تیه که نه ما: (بِمَوْتٍ) به هوی مردنی یه کیکیان (أَوْ فَسْخٍ) یان به هوی هه لوه شان دونه وی ماره پینه که (أَوْ طَلَاقٍ بَائِنٍ أَوْ رَجْعِيٍّ وَلَمْ يُرَاجِعْ) یان به هوی ته لاقدانئیکی (بائِن)، یان ته لاقدانئیکی (رجعی) و ژنه که شی نه که پانه وه (أَوْ جُنَّ) یان میزده که شیت بوو، نه وه له و حاله تانه دا (فَلَا عَوْدَ) که پانه وه که نایه ته جن و که ففاره تیش واجب نابین، به لام نه که ر به (رجعی) ته لاقدی دا، شینجا که پاندیه وه، نه و کاته میزده که ده بیته که پاره و که ففاره تیشی له سه ر واجب ده بی، هه روه که له دوی ژیره پوون کراوه ته وه.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه که ر زیهاری له ژنیکی زه یسانی، یان هه یزدار کرد، نه وه تا له زه یسانی و هه یزدا بن میزده که نابیته که پاره و که ففاره تی له سه ر واجب نابین، هه رچه ند نه شیزانی بیی له زه یسانی و هه یزدانه، به لام هه ر کاتیک پاک بونه وه، نه که ر یه کسه ر ته لاقیان نه دا، نه و کاته ده بیته که پاره و که ففاره تی زیهاری ده که ویتنه سه ر، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا هه رموویانه.

(وَكَذَا لَوْ مَلَكَهَا أَوْ لَاعَنَهَا فِي الْأَصْحِ) هه روه ها میزده که نابیته که پاره و نه که ر له دوی زیهاره که ژنه کزیه که یی بکاته ملکی خوی، یان له عنته ی زینای لیبکا، له هه رمووده ی راستردا، به لام (بِشَرْطِ سَبْقِ الْقَذْفِ ظَهَارَهُ فِي الْأَصْحِ) به و هه رجه ی جنیوی زینایه که له پیش زیهاره که دا بی، له هه رمووده ی راستردا.

(وَلَوْ رَاجَعَ) نه که ر میزده که له دوی زیهاره که ژنه ته لاقدراره که یی که پانه وه ژیره ماره ی خوی (أَوْ ارْتَدَّ مُتَّصِلًا ثُمَّ أَسْلَمَ) یان یه کسه ر به دوی زیهاره که دا میزده که کافر بوو، شینجا موسولمان بقوه، نه وه (فَالْمَذْهَبُ) به هه رمووده ی پاستی مه زه ب: (أَنَّهُ عَائِدٌ بِالرُّجْعَةِ) به که پاندنه وه ی ژنه ته لاقدراره که میزده که ده بیته که پاره و، جیاوازی نیه: پیش ته لاقدانه که زیهاری لی کرد بی، یان له دوی ته لاقدانه که، له هه رموو حاله تدا هه ر کاتیک ژنه ته لاقدراره که یی که پانه وه، نه وه له زیهاره که شی ده بیته که پاره و که ففاره تی زیهاری له سه ر واجب ده بی (لَا بِالْإِسْلَامِ) به لام به موسولمان بونه وه نابیته وه که پاره و (بَلْ بَعْدَهُ) به لکو

وَلَا تَسْقُطُ الْكُفَّارَةُ بَعْدَ الْعَوْدِ بِفُرْقَةٍ، وَيَحْرُمُ قَبْلَ التَّكْفِيرِ وَطْءٌ وَكَذَا لَمَسٌ وَنَحْوُهُ
بِشَهْوَةٍ فِي الْأَظْهِرِ، قُلْتُ: الْأَظْهُرُ الْجَوَازُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيَصِحُّ الظَّهَارُ الْمُؤَقَّتُ مُؤَقَّتًا،
وَفِي قَوْلِ مُؤَبَّدًا، وَفِي قَوْلِ لَعْفٍ، فَعَلَى الْأَوَّلِ الْأَصَحُّ أَنَّ عَوْدَهُ لَا يَحْصُلُ بِإِمْسَاكِ بَلٍ
بِوَطْءٍ فِي الْمُدَّةِ وَيَجِبُ التَّرْغُ بِمَغِيبِ الْحَشْفَةِ،

له دواى موسولمانبوونه وه- نه گهر به كسهر ته لاقى نه دا- ده بيته گه پاره وه كه ففاره تى له
سهر واجب ده بين.

(وَلَا تَسْقُطُ الْكُفَّارَةُ بَعْدَ الْعَوْدِ بِفُرْقَةٍ) له دواى گه پاره وه كه ففاره ته كه له سهر ميترده كه
لاناچي به هوى ليكچياي بوونه وه: به مردن، يان به ته لاقدان، چونكه وه كو قهرز له سهرى
جيگير بووه، هم (وَيَحْرُمُ قَبْلَ التَّكْفِيرِ وَطْءٌ) پيش كه ففاره تدانه كه ش حه پاره جيماع
له گه ل ژنه كه بكا، چونكه له نايه ته كه دا فه رموى: ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ يَتَمَاسَا﴾ پيش شهوى
جيماع بكن. كه واته: نه گهر تواناي هيچ جورده كه ففاره تيكي- له وسنيانئى پرابردو-
نه بو، شهوه كه ففاره ته كه له شهستوى دا ده بيته قهرزو نابي جيماعيش له گه ل ژنه كه ي بكا
تا تواناي كه ففاره ته كه ي ده بين وه كه ففاره ته كه ده دا، هه روه كه له (مغنى) و (الشبراملسى) دا
فه رمويانه.

(وَكَذَا لَمَسٌ وَنَحْوُهُ بِشَهْوَةٍ فِي الْأَظْهِرِ) هه روه ها ده ست ليدان و ماچ كردنيش به شهوه ت
حه پاره (قُلْتُ) نيمامى (النواوى) ده فه رموى (الْأَظْهُرُ الْجَوَازُ) به فه رموده ي به هيزتر:
له زهت ليديتنى- جگه له نيوان ناوك و شه ژنو- دروسته (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَيَصِحُّ الظَّهَارُ الْمُؤَقَّتُ) زيهارى كات بو داندراويش دروست ده بين، وه ك بلى- تو له لايمن
ماوه ي مانگيك وه ك پشتي دايكى (مُؤَقَّتًا) زيهاره كه ش به شيويه كي كاتى دروست ده بين،
نه ك به به رده وامى، واته: هه ر كاتيك ماوه كه ته واو بوو، دروسته: جيماعى له گه ل بكاو
كه ففاره تيشى ناكه ويته سهر (وَفِي قَوْلِ مُؤَبَّدًا) له فه رموده يه كدا: به به رده وامى دروست
ده بين (وَفِي قَوْلِ لَعْفٍ) له فه رموده يه كدا: پوچهل و دانه مزراوه.

(فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سهر فه رموده يه كه م كه به شيويه كه كاتى دروست ده بين (الْأَصَحُّ أَنْ
عَوْدَهُ لَا يَحْصُلُ بِإِمْسَاكِ) به فه رموده ي پاستر: گه پاره وه ي ميترده كه به پاكرتنى ژنه كه
نايه ته جي (بَلٍ بِوَطْءٍ فِي الْمُدَّةِ) به لكو به جيماع كردن له ماوه ي زيهاره كه دا نيته جي، واته:
هه ركاتيك پيش ته واو بوونى ماوه ي زيهاره كه جيماعى كرد، شهوه ده بيته گه پاره وه
كه ففاره تى له سهر واجب ده بين، كه واو: (وَيَجِبُ التَّرْغُ بِمَغِيبِ الْحَشْفَةِ) هه ر كاتى سهرى
شه نامه كه ي برده ناو (فَرْجِ) ژنه كه ي، واجبه: به په له لئى ده ريئنى، چونكه به م جيماعه
كه ففاره تى له سهر واجب ده بين و نابي به رده وام بين، كه واته: تا كه ففاره ته كه ش نه دا،

وَلَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ: أَتُنُّ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي. فَمُظَاهِرٌ مِنْهُنَّ فَإِنْ أَمْسَكَهُنَّ
فَأَرْبَعٌ كَفَّارَاتٍ، وَفِي الْقَدِيمِ كَفَّارَةٌ، وَلَوْ ظَاهَرَ مِنْهُنَّ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ مُتَوَالِيَةٍ
فَعَانِدٌ مِنَ الثَّلَاثِ الْأُولَى، وَلَوْ كَرَّرَ فِي امْرَأَةٍ مُتَّصِلًا وَقَصَدَ تَأْكِيدًا
فَظِهَارٌ وَاحِدٌ، أَوْ اسْتِنَافًا فَلَا ظَهْرَ التَّعَدُّدِ، وَأَنَّهُ بِالْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ عَانِدٌ فِي الْأُولَى.

(كِتَابُ الْكُفَّارَةِ)

يُشْتَرَطُ نِيَّتُهَا لَا تَعِينُهَا،

حرامه: له ماوهی زهاره که دا هیچی تر جیماع بکا، جا نه گهر ماوهی زهاره که ته و او بوو،
نه و کاته که ففاره ته که له نه ستزی دا ده بیته قهرنو جیماعیسی بو حه لال ده بی، هه ر وه ک
له زدریهی سه رچاوه کاندنا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ قَالَ لِأَرْبَعٍ) نه گهر گوتیه هه ر چوار ژنه کانی: (أَتُنُّ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي) نیه وه له سه ر من
وه ک پشتی دایکمن. نه وه (فَمُظَاهِرٌ مِنْهُنَّ) له هه ر چواریان زهاره که ره، که و ابو: (فَإِنْ
أَمْسَكَهُنَّ) نه گهر هه ر چواری پاکرتنو ده سه بجی ته لاقی نه دان (فَأَرْبَعٌ كَفَّارَاتٍ) چوار
که ففاره تی له سه ر واجب ده بن (وَفِي الْقَدِيمِ كَفَّارَةٌ) له فه رمووده ی کوندا: ته نها یه ک
که ففاره تی له سه ر واجب ده بی (وَلَوْ ظَاهَرَ مِنْهُنَّ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ مُتَوَالِيَةٍ) نه گهر زهاری له هه ر
چواریان کرد به چوار ووشه ی به نوای یه کتردا، نه وه (فَعَانِدٌ مِنَ الثَّلَاثِ الْأُولَى) له سه ی
ژنه که ی سه ره تادا ده بیته گه پاوه سه ی که ففاره تی ده که ونه سه ر، هه م نه گهر چوارمه که ش
ده سه بجی ته لاق نه دا، که ففاره تی چواره میشی ده که ویته سه ر.

(وَلَوْ كَرَّرَ فِي امْرَأَةٍ مُتَّصِلًا وَقَصَدَ تَأْكِيدًا) نه گهر چند جاریک ووشه ی زهاری به بی نیه وان
دوو باره کرده وه، مه به ستیشی به هیزکردن بوو، نه وه (فَظِهَارٌ وَاحِدٌ) به یه ک زهار
ده ژمیردی (أَوْ اسْتِنَافًا) یان مه به سستی بنیاتنان بوو، نه وه (فَلَا ظَهْرَ التَّعَدُّدِ) به فه رمووده ی
به هیزتر: به گوتیه ی ژماره ی ووشه کان زهاره که ش ده بیته ژماره (وَأَنَّهُ بِالْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ عَانِدٌ
فِي الْأُولَى) هه ر به فه رمووده ی به هیزتر: به گوتنی جاری دووه ی زهاره که ش ده بیته گه پاوه
له جاری یه که مداو که ففاره تی زهاری یه که می له سه ر واجب ده بی.

﴿ كِتَابُ الْكُفَّارَةِ: پَهَرَتُوکی که ففاره ته ﴾

(يُشْتَرَطُ نِيَّتُهَا) به مه رج داده ندی: نیه تی که ففاره ته که بی نی، وه ک بلئی: (ثُمَّ كَوَيْلُهُمْ لَهُ
بِرِي كَفَّارَتِهِمْ ثُمَّ زَادَ كَرْدَ). یان: (نیه ته سه بینه ی له بری که ففاره ته که م
به پوزوو بم). یان: (ثُمَّ دَانُوهُمْ لَهُ بِرِي كَفَّارَتِهِمْ دَا بَه م هه ژاره).

(لَا تَعِينُهَا) به لام دیاری کردنی که ففاره ته که مه رج نیه و پیویست ناکا بلئی: له بری
که ففاره تی زهاره که م. یان کوشتنه که م.

وَخَصَالَ كَفَّارَةَ الظَّهَارِ: عَنَّقُ رَقَبَةَ مُؤَمَّنَةٍ بِلَا عَيْبٍ يُعْمَلُ بِالْعَمَلِ وَالْكَسْبِ، فَيُجْزَى صَغِيرٌ وَأَقْرَعٌ وَأَعْرَجٌ يُمَكِّنُهُ تَبَاعُ مَشْيٍ، وَأَعْوَزٌ وَأَصَمٌ وَأَخْرَسٌ وَأَخْشَمٌ، وَفَاقِدٌ أَنْفُهُ وَأُذُنَيْهِ، وَأَصَابِعُ رِجْلَيْهِ، لَا زَمْنَ وَلَا فَاقِدَ رَجُلٍ أَوْ خَنْصِرٍ وَيَنْصِرُ مِنْ يَدٍ أَوْ أُنْمَلَتَيْنِ مِنْ غَيْرِهِمَا، قُلْتُ: أَوْ أُنْمَلَةٌ إِبْهَامٌ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَا هَرِمَ عَاجِزٌ وَمَنْ أَكْثَرَ وَقْتَهُ مَجْنُونٌ وَمَرِيضٌ لَا يُرْجَى، فَإِنْ بَرَأَ بَانَ الْإِجْرَاءُ فِي الْأَصْحِ، وَلَا يُجْزَى شِرَاءً قَرِيبَ بِنْيَةِ كَفَّارَةٍ، وَلَا أُمَّ وَلَدٍ وَذِي كِتَابَةٍ صَحِيحَةٍ، وَيُجْزَى مُدَبِّرٌ وَمُعَلَّقٌ بِصِفَةٍ، فَإِنْ أَرَادَ جَعَلَ الْعِنُقِ الْمُعَلَّقِ كَفَّارَةً لَمْ يُجْزَ، وَلَهُ تَعْلِيقُ عِنُقِ الْكَفَّارَةِ بِصِفَةٍ،

(وَخَصَالَ كَفَّارَةَ الظَّهَارِ) سیفه ته کانی که ففاره تی زهار - به به لگهی نایه ته که ی برابردو - سن نه: سیفه تی به 454: (عَنَّقُ رَقَبَةَ مُؤَمَّنَةٍ) به که مجار نازاد کردنی کز یله به کی موسولمانه (بِلَا عَيْبٍ يُعْمَلُ بِالْعَمَلِ وَالْكَسْبِ) کز یله که ش عه بیبکی وه های نه بن: که زیان له کارو کاسبی بدا، که وابو: (فَيُجْزَى صَغِيرٌ وَأَقْرَعٌ وَأَعْرَجٌ) کز یله ی بچوک و که چل و وش له دروست ده بن، که (يُمَكِّنُهُ تَبَاعُ مَشْيٍ) شه له که بتوانن به دوی به کدا برها (وَأَعْوَزٌ وَأَصَمٌ وَأَخْرَسٌ وَأَخْشَمٌ) کز یله ی به کچاو و که بو لال و بؤننه که ریش دروست ده بن، هم (وَفَاقِدٌ أَنْفُهُ وَأُذُنَيْهِ وَأَصَابِعُ رِجْلَيْهِ) کز یله ی بی لووت و بی گوی و بی په نجی قاچه کانی دروست ده بن.

(لَا زَمْنَ) به لام کز یله ی سه قه تی له کار که وتوو دروست نابن، هم (وَلَا فَاقِدَ رَجُلٍ) کز یله ی به ک قاچیش دروست نابن (أَوْ خَنْصِرٍ وَيَنْصِرُ مِنْ يَدٍ) یان په نجی قلیجه و مامه لیجه ی له ده ستیک نه بن (أَوْ أُنْمَلَتَيْنِ مِنْ غَيْرِهِمَا) یان نوو سه ره په نجی له به کیک له سن په نجه کانی تر نه بن (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده قه رموی (أَوْ أُنْمَلَةٌ إِبْهَامٌ) یان سه ره په نجه کی په نجه گه وره که ی نه بن، به هزی نه بوونی نه وانه ش هیچی دروست نابن (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه زیان له کار کردن ده دا (وَلَا هَرِمَ عَاجِزٌ) هم پیری به ککه وتووش دروست نابن، هم (وَمَنْ أَكْثَرَ وَقْتَهُ مَجْنُونٌ وَمَرِيضٌ لَا يُرْجَى) نه وه ی زورینه ی کاته که پیشی شیتته، یان نه خووشیکی برده وامه (فَإِنْ بَرَأَ بَانَ الْإِجْرَاءُ فِي الْأَصْحِ) نه گهر نه خووشه برده وامه که له دوی نازاد کردن چاک بووه، نه و کاته ناشکرا ده بن: که دروست بووه.

(وَلَا يُجْزَى شِرَاءً قَرِيبَ بِنْيَةِ كَفَّارَةٍ) دروست نابن کوره کان و باو که کانی بکری به نیه تی که ففاره ت، چونکه به خودی کرینه که نه وانه نازاد ده بن (وَلَا أُمَّ وَلَدٍ وَذِي كِتَابَةٍ صَحِيحَةٍ) هم دروست نابن دایکه مندا له کی نو سراو پی دروا ه که پیشی له که ففاره ت نازاد بکا، به لام (وَيُجْزَى مُدَبِّرٌ وَمُعَلَّقٌ بِصِفَةٍ) دروست ده بن نه و کز یله یه نازاد بکا: که نازاد کردنه که ی به مردنی گه وره که ی، یان به سیفه تیک تی تروه ه لو اسراوه (فَإِنْ أَرَادَ جَعَلَ الْعِنُقِ الْمُعَلَّقِ كَفَّارَةً) جا نه گهر ویستی نازاد کردنه ه لو اسراوه که ی به ه لو اسراوی بکاته که ففاره ت، نه وه (لَمْ يُجْزَ) دروست نیه، به لام (وَلَهُ تَعْلِيقُ عِنُقِ الْكَفَّارَةِ بِصِفَةٍ) بی دروسته نازاد کردنی که ففاره ته که

وَإِعْتَاقُ عَبْدِيهِ عَنِ كَفَّارَتِهِ عَنِ كُلِّ نَصْفٍ ذَا وَنَصْفُ ذَا، وَلَوْ أَعْتَقَ مُعْسِرٌ نَصْفَيْنِ عَنِ كَفَّارَةِ فَالْأَصْحُ الْإِجْرَاءُ إِنْ كَانَ بَاقِيهِمَا حُرًّا، وَلَوْ أَعْتَقَ بَعْوَضَ لَمْ يَجُزْ عَنِ كَفَّارَةِ، وَالْإِعْتَاقُ بِمَالٍ كَطَّلَاقٍ بِهِ، فَلَوْ قَالَ أَعْتَقْتُ أُمَّمٌ وَلَدَكَ عَلَى أَلْفٍ فَأَعْتَقْتُ نَفْسَهُ وَزَمَمَهُ الْعَوْضُ، وَكَذَا لَوْ قَالَ أَعْتَقْتُ عَبْدَكَ عَلَى كَذَا فَأَعْتَقْتُ فِي الْأَصْحِ، وَإِنْ قَالَ أَعْتَقَهُ عَنِّي عَلَى كَذَا فَفَعَلَ عَتَقَ عَنِ الطَّالِبِ وَعَلَيْهِ الْعَوْضُ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ يَمْلِكُهُ عَقِبَ لَفْظِ الْإِعْتَاقِ ثُمَّ يَعْتَقُ عَلَيْهِ، وَمَنْ مَلَكَ عَبْدًا أَوْ ثَمَنَهُ فَاصِلًا عَنِ كِفَايَةِ نَفْسِهِ وَعِيَالِهِ نَفَقَةً وَكِسْوَةَ وَسُكْنَى وَأَنَاثًا لَا بُدَّ مِنْهُ

به سیفه تیکه وه هه لبواسن: وه هه کاتیک چویه ناو خانووه که تو له بری که ففاره ته که م نازاد بی. نه وه هه کاتیک چروه خانووه که له بری که ففاره ته که ی نازاد ده بی.

(وَإِعْتَاقُ عَبْدِيهِ عَنِ كَفَّارَتِهِ) هه م بوی بروسته نوو کزیله ی خوی له بری نوو که ففاره ته که می نازاد بکا: (عَنِ كُلِّ نَصْفٍ ذَا وَنَصْفُ ذَا) له بری هه که ففاره تیک نیوه ی نه و کزیله یه و نیوه ی نه و کزیله یه (وَلَوْ أَعْتَقَ مُعْسِرٌ نَصْفَيْنِ عَنِ كَفَّارَةِ) نه گه نه بوویک نوو نیوه ی له نوو کزیله ی له بری که ففاره تیک نازاد کردن (فَالْأَصْحُ الْإِجْرَاءُ إِنْ كَانَ بَاقِيهِمَا حُرًّا) به فه رموده ی راستتر: بروست ده بی نه گه نه بووه که ی تریشیان نازاد بی (وَلَوْ أَعْتَقَ بَعْوَضَ لَمْ يَجُزْ عَنِ كَفَّارَةِ) نه گه کزیله که ی به پاره نازاد کرد به بهر که ففاره ت ناکه وی.

(وَإِلْعَاقُ بِمَالٍ كَطَّلَاقٍ بِهِ) نازاد کردن به مال وه ته لاهدان به ماله، که وابو: (فَلَوْ قَالَ أَعْتَقْتُ أُمَّمٌ وَلَدَكَ عَلَى الْفَرْ) نه گه رگوتی دایکه منداله که ته له سه هه زار دینار نازاد بکه (فَأَعْتَقْتُ) نه ویش نازادی کرد (نَفَقَةً وَزَمَمَهُ الْعَوْضُ) نازاد کردن که جیبه جی ده بی و هه زاره که ش ده که ویتته سه ر داواکاره که (وَكَذَا لَوْ قَالَ أَعْتَقْتُ عَبْدَكَ عَلَى كَذَا) هه روه ها نه گه ر بلی: کزیله که ته له سه ر نه وهنده نازاد بکه (فَأَعْتَقْتُ فِي الْأَصْحِ) نه ویش نازادی کرد، نه و کاته ش نازاد کردن که جیبه جی ده بی و هه زاره که ش ده که ویتته سه ر داواکاره که (وَإِنْ قَالَ أَعْتَقَهُ عَنِّي عَلَى كَذَا) نه گه رگوتی کزیله که ته له بری من له سه ر نه وهنده پاره یه نازاد بکه. مه به ستیشی له بری که ففاره ته که ی خوی بوو (فَفَعَلَ) خاوه نه که ش نازادی کرد، نه وه (عَتَقَ عَنِ الطَّالِبِ وَعَلَيْهِ الْعَوْضُ) له بری داوا کاره که نازاد ده بی و به بهر که ففاره ته که شی ده که وی و نریخه ناو براره که شی له سه ر واجب ده بی بَرِ خاوه نه که، چونکه (وَالْأَصْحُ أَنَّهُ يَمْلِكُهُ عَقِبَ لَفْظِ الْإِعْتَاقِ) به فه رموده ی راستتر: داواکاره که ده بیته خاوه نی کزیله که له نوای ووشه ی نازاد کردن (ثُمَّ يَعْتَقُ عَلَيْهِ) نینجا له سه ری نازاد ده بی.

(وَمَنْ مَلَكَ عَبْدًا أَوْ ثَمَنَهُ) هه ر که سیک کزیله یه کی هه بوو، یان پاره ی کزیله یه کی هه بوو: که (فَاصِلًا عَنِ كِفَايَةِ نَفْسِهِ وَعِيَالِهِ نَفَقَةً وَكِسْوَةَ وَسُكْنَى وَأَنَاثًا لِأَبْدٍ مِنْهُ) زیاد بوو له به شی به خیکردنی خوی و نرو منداله کانی: له پهوی بزئو و بهرگو نیشته جی بوون و که لوپه لی

لَزِمَهُ الْعَتَقُ، وَلَا يَجِبُ بَيْعُ ضَيْعَةٍ وَرَأْسِ مَالٍ لَا يَفْضَلُ دَخْلُهُمَا عَنْ كِفَايَتِهِ، وَلَا مَسْكَنٍ وَعَبْدٌ نَفِيسَيْنِ الْفَهْمَا فِي الْأَصْحَ، وَلَا شِرَاءَ بَعْبَيْنِ، وَأَظْهَرُ الْأَقْوَالِ اِعْتِبَارُ الْيَسَارِ بِوَقْتِ الْأَدَاءِ. فَإِنْ عَجَزَ عَنْ عَتَقِ صَامٍ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ بِالْهَلَالِ بِنَيْةِ كَفَّارَةٍ، وَلَا يُشْتَرَطُ نَيْةُ التَّتَابُعِ فِي الْأَصْحَ، فَإِنْ بَدَأَ فِي أَثْنَاءِ شَهْرٍ حُسِبَ الشَّهْرُ بَعْدَهُ بِالْهَلَالِ وَأَتَمَّ الْأَوَّلُ مِنَ الثَّلَاثِ ثَلَاثِينَ،

پیوست، نهوه (لَزِمَهُ الْعَتَقُ) واجبه کزایله که له که ففاره ته که ی نازاد بکا، به لام (وَلَا يَجِبُ بَيْعُ ضَيْعَةٍ وَرَأْسِ مَالٍ لَا يَفْضَلُ دَخْلُهُمَا عَنْ كِفَايَتِهِ) واجب نیه: باغو سه رمایه ی باز رگانی ی بفروشی که به ره مه کان له پیوستیه کانی زیاتر نه بی (وَلَا مَسْكَنٍ وَعَبْدٌ نَفِيسَيْنِ الْفَهْمَا فِي الْأَصْحَ) هم واجب نیه خانوره به نرخه که ی کزایله به نرخه که ی بفروشی که لیان راهاتبی، هم (وَلَا شِرَاءَ بَعْبَيْنِ) واجب نیه به زهره کزایله که بکپی (وَأَظْهَرُ الْأَقْوَالِ اِعْتِبَارُ الْيَسَارِ بِوَقْتِ الْأَدَاءِ) به هیزتری نی فرموده کان: به بونی دهسه لاتی کزایله نازادکردن به کاتی که ففاره تدانه که ره چاو ده کری.

سيفه تي دووهي که ففاره تا: (فَإِنْ عَجَزَ عَنْ عَتَقِ) جا نه گهر که ففاره تده ره که توانای نازادکردنی کزایله ی نه بو (صَامٍ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) واجبه دوو مانگ به دوی یه کتردا به پڑوو بی، به به لگی نایاته که (بِالْهَلَالِ) هر دوو مانگه کانیش به گویره ی دیتنی مانگی یه کشه وه بن، هر چند هر دوو کیشیان که مه مانگ بن.

ئینجا له و دوو مانگه دا واجبه: له گشت شه ویکدا (بِنَيْةِ كَفَّارَةٍ) نیه ت بیئنی: که سه بیئنی له بری که ففاره ته که ی به پڑوو ده بی، به لام له مزه بی نیام (مالک) دا: یه که نیه ت له شهوی یه که مدا به سه بق هر دوو مانگه کان به و مرجه ی به دویا کتریه که ی نه پچری به هژی سه فرو نه خوشی، که واته: هر کاتیک به دویا کتریه که ی پچرا، ئینجا هژی پچرانه که ش نه ما، نه و کاته مرجه: نیه تیکی تر دوویاره بیئیتوه بق نه و پڑووانه ی ماون، هر وه که له نیه تی پڑوودا پوونمان کرده وه (وَلَا يُشْتَرَطُ نَيْةُ التَّتَابُعِ) به مه رج داناندی نیه تی به دویا کتری دا بیئنی (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا.

(فَإِنْ بَدَأَ فِي أَثْنَاءِ شَهْرٍ) جا نه گهر له ناو مانگی کدا دهستی به پڑوو گرتن کرد، نه وه که نه و مانگی ته واو کرد (حُسِبَ الشَّهْرُ بَعْدَهُ بِالْهَلَالِ) مانگه که ی دوی نه م مانگه به دیتنی مانگی یه کشه وه حیساب ده کری، ئینجا (وَأَتَمَّ الْأَوَّلُ مِنَ الثَّلَاثِ ثَلَاثِينَ) نه و نده پڑوه ی له یه که مه که ش مابون له مانگی سی یه م سسی پڑو ته واو ده کا، چونکه ناگونجی له و مانگه دا مانگی یه کشه وه ره چاو بکری، که و ابو: نه گهر له هیچ مانگی کا نه گونجا مانگی یه کشه وه بیئنی، نه و کاته واجبه شه ست پڑو به دوی یه کتردا ته واو بکا.

وَيَزُولُ التَّائِبُ بِقَوَاتِ يَوْمٍ بِلَا عُذْرٍ وَكَذَا بَمَرَضٍ فِي الْجَدِيدِ، لَا بِحَيْضٍ وَكَذَا جُنُونٌ عَلَى الْمَذْهَبِ. فَإِنْ عَجَزَ عَنْ صَوْمِ بَهْرَمٍ أَوْ مَرَضٍ - قَالَ الْأَكْثَرُونَ - لَا يُرْجَى زَوَالُهُ،

(وَيَزُولُ التَّائِبُ بِقَوَاتِ يَوْمٍ بِلَا عُذْرٍ) به نوابه کتريه که ی دوو مانگه کان لاده چئو ده پچرئ به ده دستچوونی ته نها پڙوویک به بی عوزر، هر چه ند پڙووه که ی ناخیریش بین، یان نیه تی له بیرچوو بی، یان په مه زان، یان جه ژن بکه ویته نیوان پڙووه کان، واته: هر کاتیک به نوابه کتريه که ی پچرا، واجبه: سه ره له بنیات ده ست به دوو مانگه کان بکاته وه.

که وایو: نه گهر که ففاره تده ره که له ناو دوو مانگه کاندا مرد، دروست نیه یه کیکتی تر له سه ر پابردوی نه ویه وه دوو مانگه کانی بۆ ته واو بکا، به لکو: یان ده بی له میراته که ی هموو که ففاره ته که ی بۆ بدرئ، یان سه ره له بنیات یه کیکتی تر دوو مانگه کانی له جیاتی به پڙووه بی، به لام نه و که سه ی له جیاتی مردوه که دوو مانگه کانی که ففاره ت به پڙووه ده بی، له سه ر وی واجب نیه به نوابه یه کتری دا بی، هه روه که له (الشبراملسی) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَكَذَا) هه روه ها نه گهر له ده ستچونی پڙووه که به عوزیش بین: وه که (بِمَرَضٍ) به هژی نه خویشی به پڙووه نه بوئی (فِي الْجَدِيدِ) له فهرمووده ی نوئی دا، به لام له فهرمووده ی کوندا: به پڙووه نه بونی به هژی نه خویشی به نوابه کتريه که ناچرئ، هه روه که له (نهایه) و (مغنی) دا فهرموویانه.

(لَا بِحَيْضٍ) به لام به هژی چه یزو نیفاس به نوابه کتريه که ناچرئ؟ وه که نا فاره تیک له که ففاره تی کوشنتیک به پڙووه بی (وَكَذَا جُنُونٌ عَلَى الْمَذْهَبِ) هه روه ها شیتیبوونیش به نوابه کتريه که ناچرئ، له سه ر فهرمووده ی راستی مه زه ب، که واته: هر کاتیک چه یزو زه یسانی و شیتی نه مان، نه وه نده ی له دوو مانگه کان ماوه، له سه ر پابردوه که ی ته وایو ده کا.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: له مه زه بی نیمام (أحمد) دا: نه گهر مانگی په مه زان بکه ویته نیوان دوو مانگه که، یان به هژی جه ژن، یان به هژی چه یزو نیفاس، یان به هژی نه خویشیه کی به ترس، یان به هژی شیتی به پڙووه نه بو، نه وانه هیچیان به نوابه کتريه که ناچرئ، که واته: هر کاتیک په مه زان و هژیه کانی تر نه مان، نه وه نده ی له دوو مانگه کان ماوه له سه ر پابردوو ته وایو ده کا، هه روه که له (شرح المقنع) دا پوون کراوه ته وه، که وایو: دروسته که ففاره تده ره که خوی (تَقْلِيدِ) بکا.

سيفه تي سيبه مي که ففاره ت: (فَإِنْ عَجَزَ عَنْ صَوْمٍ) نه گهر که ففاره تده ره که توانای به پڙووه بوونی نه بو: (بِهْرَمٍ أَوْ مَرَضٍ - قَالَ الْأَكْثَرُونَ - لَا يُرْجَى زَوَالُهُ) به هژی پیری، یان نه خویشیه کی نه وها که نومیدی چاکبوونه وه ی نه بی - وه که زوری زانایان فهرموویانه -، یان

أَوْ لِحَقَّهُ بِالصَّوْمِ مَشَقَّةً شَدِيدَةً، أَوْ خَافَ زِيَادَةَ مَرَضٍ كَفَرَ بِإِطْعَامِ سِتِّينَ مَسْكِينًا أَوْ
فَقِيرًا، لَا كَافِرًا وَلَا هَاشِمِيًّا وَمُطَلِّبِيًّا سِتِّينَ مُدًّا مِمَّا يَكُونُ فِطْرَةَ.

(كِتَابُ اللَّعَانِ)

يَسْبِقُهُ قَذْفٌ، وَصَرِيحُهُ الرَّئَا كَقَوْلِهِ لِرَجُلٍ أَوْ امْرَأَةٍ:

دو مانگ به رده وام بن - وهك كه متری زانایان فرموویانه - (أَوْ لِحَقَّهُ بِالصَّوْمِ مَشَقَّةً شَدِيدَةً)
یان به هوی پڑوو نازاریکی زیاتر له عاده تی دهگه یشتی (أَوْ خَافَ زِيَادَةَ مَرَضٍ) یان ترسا
نه خوشیه که ی زیاد بین، نه و کاته (كَفَرَ بِإِطْعَامِ سِتِّينَ مَسْكِينًا أَوْ فَقِيرًا) له بری
که ففاره ته که ی دانه ویله ی ساغ ده داته شست گه داو هزار به به لگه ی نایه ته که .

(لَا كَافِرًا) نابین گه داو هزاره که کافر بین، هم (وَلَا هَاشِمِيًّا وَمُطَلِّبِيًّا) نابین له نته وه ی
(هاشم) و (المطلب) بین: که خزمه کانی پیغه مبه رن و عليه السلام زه کاتیشیان لیحاره، که واته:
سه یده کانیش له (بنی هاشم) نو که ففاره تیان لیحاره .

(سِتِّينَ مُدًّا) که ففاره ته که ش شست مست دانه ویله یه، هر گه دایه ک، یان هر هزاریک یه ک
مستی ده داتی (مِمَّا يَكُونُ فِطْرَةَ) له و جوره ی بؤ سرفیتره ده بو، واته: دانه ویله ی ساغ له و
جوره ی به نه غله بی خه لکی شوینه که ده یخوا، نه ک چیشتیان ده رخوا رد بد .

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا نه اندازه ی که ففاره ت بؤ هر گه دایه ک، یان
هزاریک: نیو ساعی گه نه، که ده کاته: (۱۸۱۵) هه زارو هه شتسه دو پانزه غرام، واته:
نزیکه ی دوو کیلو، هم له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا دروسته: نرخ ی دانه ویله که ش له
که ففاره ت بدا، که وابو: نه گهر که ففاره تده ره که خوی (تقلید) ی نیمامی (حنفی) بکا نرخ ی
- نزیکه ی - دوو کیلو گه نم ده داته هر گه دایه ک، یان هزاریک، هه روه ک له (مجمع
الأنهر) دا پوون کراوه ته وه .

جا بزانه: نه گهر توانای هیچ سیفه تیکی که ففاره تی نه بو، نه وه که ففاره ته که ی هر له
نه مستوی دا ده میتنو هه رکاتیک توانای سیفه تیکی هه بو، واجبه بیکا، هه روه ک له زوره ی
سه رچاوه کانداه فرموویانه .

﴿ كِتَابُ اللَّعَانِ: پَهَرَتُوکِ لِهَعْنَتِ لِيکْکَرْدَنِ زُنْ وَ مِيْرَد ﴾

واته: له و حاله ته ی میرده که به زنه که ی ده لن: زینات کردوه و. هیچ شاهیدیشی نیه، به و
پرستانه ی داهاتوو - که له قورپانی پیروز داندراون - له عنه ت له یه کتری ده کن وه هتا
هه تایی لیک جیا ده بنه وه .

که وابو: (يَسْبِقُهُ قَذْفٌ) مرجه: له عنه ت لیک کورنه که جنیودانیک ی زینای له پیشدا بین
(وَ صَرِيحُهُ) ووشه ی ناشکرای جنیودانه که: (الرَّئَا) ووشه ی زینایه (كَقَوْلِهِ لِرَجُلٍ أَوْ امْرَأَةٍ)

زَنْبَتْ أَوْ زَنْبَتْ أَوْ يَا زَانِي أَوْ يَا زَانِيَةً. وَالرُّمْيُ بِإِبْلَاجٍ حَشْفَةً فِي فَرْجٍ مَعَ وَصْفِهِ بِتَحْرِيمٍ
 أَوْ دُبُرٍ صَرِيحًا، وَزَنْبَاتٌ فِي الْجَبَلِ كِنَايَةً، وَكَذَا زَنْبَاتٌ فَقَطُ فِي الْأَصْحَحِ، وَزَنْبَتْ فِي الْجَبَلِ
 صَرِيحٌ فِي الْأَصْحَحِ، وَقَوْلُهُ: يَا فَاجِرُ يَا فَاسِقُ. وَلَهَا: يَا خَبِيثَةٌ، وَأَنْتِ تُحْبِبِينَ الْخُلُوءَ.
 وَلِقُرْشِي: يَا بَطِيءُ. وَلِزَوْجَتِهِ لَمْ أَجِدْكَ عَذْرَاءً. كِنَايَةٌ فَإِنَّ أَنْكَرَ إِرَادَةَ قَدْ فُصِّحَ بِمَعْنَاهِ،
 وَقَوْلُهُ: يَا ابْنَ الْحَلَالِ وَأَمَّا أَنَا فَلَسْتُ بِزَانٍ وَنَحْوِهِ، تَعْرِيفٌ لَيْسَ بِقَدْ فُصِّحَ وَإِنَّ نَوَاهُ،

وهك به مهبهستی نابوووردن بلیته پیاویک، یان نافره تیک: (زَنْبَتْ أَوْ زَنْبَتْ) زینات کردوه
 (أَوْ) یان بلی: (یا زانی أَوْ یا زانیة) هؤ زیناکر، یان قوندهر، قونگن، قهچه، ههروه که له
 تحفة) دا فرموویته.

به لام نه گهر مهبهستی نابوووردن نه بی، به لکو مهبهستی شاهیدی له سهردان بی، یان
 مهبهستی له کارخستنی شاهیده که بی، یان بلی: فلانکس گوتی: زینام کردوه. نه و کاته
 نایبته جنیودانی زینا، ههروه که زۆریه ی سهرچاوه کاندای فرموویانه.

(وَالرُّمْيُ بِإِبْلَاجٍ حَشْفَةً فِي فَرْجٍ مَعَ وَصْفِهِ بِتَحْرِيمٍ أَوْ دُبُرٍ) جنیودان به پستهی: سهری
 نه ندنامه کهت به هرپامی ده ناو (فرج) یک ناوه، یان ده ناو کونی پشته وه ناوه (صَرِيحًا)
 ههردووکیان وشه ی ناشکران، ههروه ها به هرپامی گانت داوه، یان به هرپامی گانت
 کردوه، نه وهش وشه ی ناشکرایه (وَزَنْبَاتٌ فِي الْجَبَلِ كِنَايَةً، وَكَذَا زَنْبَاتٌ فَقَطُ فِي الْأَصْحَحِ)
 وشه ی (زَنْبَاتٌ) که له هرپه بی دا به واته ی سهرکه وتنه، بۆ هرپه بزمانه کان وشه یه کی
 نانا شکرای جنیوی زینایه، له فرمووده ی راستردا، به لام (وَزَنْبَاتٌ فِي الْجَبَلِ) وشه ی
 زینات کردوه له چپایه که دا (صَرِيحٌ فِي الْأَصْحَحِ) وشه یه کی ناشکرای جنیودانه که یه، له
 فرمووده ی راستردا.

(وَقَوْلُهُ) پیاوکه بلیته پیاویک: (يَا فَاجِرُ) هؤ بی ناموس - گوناهاکار (يَا فَاسِقُ) هؤ فاسق
 (وَلَهَا) یان بلیته نافره تیک: (يَا خَبِيثَةٌ) هؤ پیسی، هه م (وَأَنْتِ تُحْبِبِينَ الْخُلُوءَ) تۆ پینت
 خۆشه به تنها له که ل پیاواندا بی (وَلِقُرْشِي) یان بلیته پیاویکی قوره یشی: (يَا بَطِيءُ) هؤ
 جوتیاری عه جه م (وَلِزَوْجَتِهِ لَمْ أَجِدْكَ عَذْرَاءً) یان بلیته ژنه که ی خۆی: له کاتی به زوا بووم
 تۆ کچ نه بوی، نه وانه گشتی (کِنَايَةً) وشه ی نانا شکرای جنیودانن، که وایو: (فَإِنَّ أَنْكَرَ
 إِرَادَةَ قَدْ فُصِّحَ) نه گهر جنیوده ره که گوتی: مه به ستم جنیوی زینا نه بو. نه وه (صَدَقَ بِمَعْنَاهِ)
 به سویند خواردن باوه ری پین ده کری.

(وَقَوْلُهُ) که بلیته پیاویک (يَا ابْنَ الْحَلَالِ وَأَمَّا أَنَا فَلَسْتُ بِزَانٍ) هؤ کوپی حه لال به لام من
 زیناکر نیم (وَنَحْوِهِ) هه م گۆته ی تری نه وهاش: وهک دایکی من قاحبه نیه، من نیریاز نیم،
 نه وانه (تَعْرِيفٌ) پیچو په نایه و (لَيْسَ بِقَدْ فُصِّحَ وَإِنَّ نَوَاهُ) جنیودانی زینا نیه، هه ر چه ند

وَقَوْلُهُ: زَنَيْتُ بِكَ. إِقْرَارٌ بِنَا وَقَدْفٌ، وَلَوْ قَالَ لِرُؤُوحَتِهِ: يَا زَانِيَةً. فَقَالَتْ: زَنَيْتُ بِكَ أَوْ
 أَنْتَ أَرَأَيْتَ مِنِّي. فَقَادَفٌ وَكَانِيَةٌ، فَلَوْ قَالَتْ: زَنَيْتُ وَأَنْتَ أَرَأَيْتَ مِنِّي. فَمُقَرَّرَةٌ وَقَادَفَةٌ،
 وَقَوْلُهُ: زَنَى فَرُجُكَ أَوْ ذَكَرُكَ. قَدْفٌ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّ قَوْلَهُ: يَذُكُ وَعَيْتُكَ، وَلَوْلَدِهِ لَسْتُ
 مِنِّي أَوْ لَسْتُ ابْنِي. كِنَايَةٌ، وَلَوْلَدٍ غَيْرِهِ: لَسْتُ ابْنِ فُلَانٍ. صَرِيحٌ إِلَّا لِمَنْفِي بِلِعَانٍ،
 وَيُحَدُّ قَادَفٌ مُحْصَنٌ،

نيه تي جنیودانه که شی هه بی (وَقَوْلُهُ) که جنیودهره که بلیته نافرته تیک، یان پیاویتک:
 (زَنَيْتُ بِكَ) زینام له که ل تو کردوه (إِقْرَارٌ بِنَا وَقَدْفٌ) دان پیداهینانی زینا کردنه و هم
 جنیودانی زینایه، که واته: سزای زینا و جنیودانه که ی هر دوک ده که ونه سه ر.

ئینجا بزانه: جنیودان به زینای نازده که کان: وه که رگی. یان هیسترت گاو. نابیته جنیودانی
 زینا، به لام واجبه: جنیودهره که ته مین بکری، هه روه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرمویانه.

(وَلَوْ قَالَ لِرُؤُوحَتِهِ) نه گهر گوتیه ژنه که ی خوی: (يَا زَانِيَةً) هُوَ زینا که ر (فَقَالَتْ زَنَيْتُ بِكَ)
 ژنه که ش گوتی زینام له که ل تو کردوه (أَوْ أَنْتَ أَرَأَيْتَ مِنِّي) تو له من زینا که رتری، نه وه
 (فَقَادَفٌ) میرده که به ناشکرای جنیودهری زینایه به ژنه که ی و (وَكَانِيَةٌ) ژنه که ش به
 نااشکرا جنیودهره به میرده که ی، واته: نه گهر ژنه که سویند بخوا پی پی باوه پ ده کری
 که مه به سستی جنیوی زینا نه بوه (فَلَوْ قَالَتْ) نه گهر ژنه که گوتی (زَنَيْتُ وَأَنْتَ أَرَأَيْتَ مِنِّي)
 زینام کردوه و تو ش له من زینا که رتری، نه وه (فَمُقَرَّرَةٌ وَقَادَفَةٌ) ژنه که دانپینه ره به
 زینا کردنی خوی، هم جنیودهری زیناشه به میرده که ی، که واته: سزای زینا و
 جنیودانه که ی هر دوک ده که ونه سه ر.

(وَقَوْلُهُ) که جنیودهره که بلی (زَنَى فَرُجُكَ أَوْ ذَكَرُكَ) قوزت زینای کردوه، یان کیرت زینای
 کردوه، نه وه ش (قَدْفٌ) جنیودانی زینایه، به لام (وَالْمَذْهَبُ) به فرمویوده ی راستی مه زه ب:
 (أَنَّ قَوْلَهُ يَذُكُ وَعَيْتُكَ) نه گهر بلی: ده ست و چاوت زینای کردوه (وَلَوْلَدِهِ) یان نه گهر بلیته
 منداله که ی خوی: (لَسْتُ مِنِّي أَوْ لَسْتُ ابْنِي) تو له من نی. یان تو کوپی من نی. نه وانه ش
 (كِنَايَةٌ) وشه ی نااشکرای جنیودانن، واته: دووه م و سنی به مه که بو دایکی کوپه که به
 نااشکرای ده بنه جنیودانی زینا.

به لام (وَلَوْلَدٍ غَيْرِهِ) نه گهر بلیته مندالی که سینکی تر: (لَسْتُ ابْنِ فُلَانٍ) تو کوپی فلان که س
 نی. نه وه (صَرِيحٌ) وشه ی نااشکرای جنیودانی زینای دایکیه تی (إِلَّا لِمَنْفِي بِلِعَانٍ) ته نها
 نه و منداله نه بی که به له عنه تکردن له نه ژاد لابررابی.

﴿ سزای جنیودانی زینا ﴾

(وَيُحَدُّ قَادَفٌ مُحْصَنٌ) جنیودهری زینا به یه کیکی داوینپاک، واجبه: سزا بدری به لیدانی
 هه شتا شوپکه دار، هه رچه ند جنیوپیدراوه که ش مردو بی، به و مه رجانه ی له (باسی

وَيَعَزُّ غَيْرُهُ، وَالْمُحْصَنُ: مُكَلَّفٌ حُرٌّ مُسْلِمٌ عَفِيفٌ عَنِ وَطْءِ يُحَدُّ بِهِ، وَتَبْطُلُ الْعِفَّةُ بِوَطْءِ مَحْرَمٍ مَمْلُوكَةٍ عَلَى الْمَذْهَبِ، لَا زَوْجَتَهُ فِي عِدَّةِ شُبْهَةِ وَأَمَةٍ وَوَلَدِهِ وَمَنْكُوحَتِهِ بِلَا وَكَلْفٍ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ زَنَى مَقْدُوفٌ سَقَطَ الْحَدُّ، أَوْ ارْتَدَّ فَلَا، وَمَنْ زَنَى مَرَّةً ثُمَّ صَلَحَ ثُمَّ يَعُدُّ مُحْصَنًا، وَحَدُّ الْقَذْفِ يُورَثُ وَيَسْقُطُ بِعَفْوٍ،

بوختانی زینا) دا دینو له وئی دا ئم باسه دریزتر پوون ده کهینه وه، إن شاء الله تعالى، خوای گه وره ده فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلَبُوهُمْ فَمَنْ بَلَّغُوا فَذَلِكُمْ﴾
 نه وانهی جنیوی زینا به نافرتهانی داوینپاک ده دن، نینجا چوار شاهیدی زینا ناهیتن، نه وانه هه شتا شوپکه داریان لی بدهن.

به لام نه گه مرید جنیوی زینا به ژنه کهی خزی بداو له عنه تیش بکا، نه و کاته سزای جنیوی ژنه کهی پیاوه زینا که ره کهشی له سهر لاده چی، به و به لگه ی له باسی له عنه تدا پوونی ده کهینه وه، إن شاء الله تعالى. (وَيَعَزُّ غَيْرُهُ) نه وهی جنیوی زینا به په کی که ده دا که داوینپاک نیه، نه ویش ته مبی ده کری.

(وَالْمُحْصَنُ) داوینپاک له پیاو و له نافرته نه و که سه یه: (مُكَلَّفٌ) بالغ و عاقل بئو (حُرٌّ) نازاد بئو (مُسْلِمٌ) موسلمان بئو (عَفِيفٌ عَنِ وَطْءِ يُحَدُّ بِهِ) داوینی خزی پاراستبی له جیماعیکی وه ها که پی سزا بدری، که و ابو: (وَتَبْطُلُ الْعِفَّةُ) داوینپاک ی به تال ده بیته وه (بِوَطْءِ مَحْرَمٍ مَمْلُوكَةٍ) به جیماعکردن له گه ل (جاریه) کی خزی که مه حرمیته تی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فهرموده ی راستی مه زه ب (لَا زَوْجَتَهُ فِي عِدَّةِ شُبْهَةٍ) به لام به جیماعکردن له گه ل ژنی خزی له (عِدَّةِ) شوپه داو هم (وَأَمَةٍ وَوَلَدِهِ) به جیماعکردن له گه ل جاریه ی کوپی خزی و هم (وَمَنْكُوحَتِهِ بِلَا وَكَلْفٍ) به جیماعکردن له گه ل ماره بپاوه که ی خزی به بی سه په رشتکار، داوینپاک یه که ی به تال نابیتته وه (فِي الْأَصْحَحِ) له فهرموده ی راستردا.

(لَوْ زَنَى مَقْدُوفٌ) نه گه ر پیش سزادانی جنیو دهره که جنیوپیدراوه که زینای کرد (سَقَطَ الْحَدُّ) سزایه که له سهر جنیو دهره که لاده چی (أَوْ ارْتَدَّ) یان نه گه ر جنیوپیدراوه که بووه کافر (فَلَا) سزایه که له سهر جنیو دهره که ی لاناچی.

(وَمَنْ زَنَى مَرَّةً) هر که سیک یه ک جار زینای کردی (ثُمَّ صَلَحَ) نینجا توبه ی کردی و بو بیته پیاویکی چاک (لَمْ يَعُدُّ مُحْصَنًا) هه تا هه تایی له دونیا دا نابیتته وه داوینپاک، جوینده ره کهشی سزا ناسری، به لگو ته مبی ده کری، به لام له باره ی رژی قیامت به توبه کردن گونا هه که ی له سهر لاده چی، هه روه که له (مغنی) دا فهرموده ی ته ی.

(وَحَدُّ الْقَذْفِ يُورَثُ) سزای جنیو دانی زینا به میرات ده گری و هه م (وَيَسْقُطُ بِعَفْوٍ) به لیبوردن سزایه که له سهر جنیو دهره که لاده چی، به لام به جنیوپیدانه وه لاناچی، واته: نه گه ر بوو

وَالْأَصْحُ أَكْهَ يَرِيئُهُ كُلُّ الْوَرِيئَةِ، وَأَكْهَ لَوْ عَفَا بَعْضُهُمْ فَلِلْبَاقِينَ كُلَّهُ.
 (فَصَلِّ لَهُ قَدْفُ زَوْجَةٍ عِلْمَ زَنَاهَا أَوْ ظَنَّهُ ظَنًّا مُؤَكَّدًا كَشِيَاعِ زَنَاهَا بَرِيْدٍ مَعَ قَرِيْنَةٍ: بِأَنْ
 رَأَاهُمَا فِي خَلْوَةٍ، وَلَوْ أَتَتْ بِوَلَدٍ وَعِلْمٌ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْهُ لَزِمَهُ نَفِيْهُ،

که س جنیوی زینا به یه کتری بدن، نه وه نایبته توله سهندنه وه، نه گهر له یه کتری نه بورن
 سزایه که له سر هیچیکیان لاناچی، هه روه که له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه .

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ی پاستر: (أَنَّهُ يَرِيئُهُ كُلُّ الْوَرِيئَةِ) گشت میرانگره کان هه موو سزایه که
 به میرات ده گرن، جیاوازی نیه مردوه که: له حاله تی مردندا جنیوی زینای پی برابی، یان له
 زیندویی دا نینجا مردبی، هه روه که له (ابن قاسم) دا فرموده ی تی.

(وَأَنَّهُ) هه ر به فرموده ی پاستر (لَوْ عَفَا بَعْضُهُمْ) نه گهر میرانگریک، یان زیاتر
 جنیوده ره که ی عه فو کرد، نه وه (فَلِلْبَاقِينَ كُلَّهُ) میرانگره کانی تر مانی هه موو سزایه که یان
 هه یه وه هشتا داره که ی به ته وای لی دهری، که وایو: گشت میرانگریک مانی هه یه به ته نها
 داوای سزادانی جنیوده ره که بکا، هه ر چهند نه وانی تریش پازی نه بن، یان ناماده نه بن،
 هه روه که له زقریه ی سرچاوه کاندا فرموده یانه .

﴿ فَاصل: له باسی له عنه تکردن بو لادانی منداله که له نه ژادی خوی ﴾

(لَهُ) بو میرده که دروسته (قَدْفُ زَوْجَةٍ عِلْمَ زَنَاهَا) جنیوی زینا به و ژنه ی بدا: که بزانی زینای
 کربوه (أَوْ ظَنَّهُ ظَنًّا مُؤَكَّدًا) یان به گومانیکی به هیتر گومانی بو زینا کربنه که ی بچی (كَشِيَاعِ
 زَنَاهَا بَرِيْدٍ) وه که له ناو خه لکدا بلاو بیته وه: که له گه ل فلانکه س زینای کربوه (مَعَ قَرِيْنَةٍ)
 نیشانه یه کی پاستیش هه بی: (بِأَنْ رَأَاهُمَا فِي خَلْوَةٍ) وه ک فلانکه سه که و ژنه که ی له شوپننکی
 ته نهادا له گه ل یه کتری دا بیتن، به لام وا باشتره نه وه عیبه له سر ژنه که ی داپوشی نه گهر
 دلیشی له سر لاجویی با ته لاقی بدا، به وه مرجعی به هوی ته لادانه که خراپه و بی شه رعی
 پونه دا، هه روه که له زقریه ی سرچاوه کاندا فرموده یانه .

جا نه وه ی پرابردوش له حاله تی کدا بوو: که ژنه که مندالی له و زینایه نه بو بی، چونکه (وَلَوْ
 أَتَتْ بِوَلَدٍ) نه گهر ژنه که مندالیکی لی بو، یان ناوس بوو (وَعِلْمٌ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْهُ) میرده که ش
 زانی نه وه منداله له وی نیه، یان گومانیکی به هیتری هه بوو، نه و کاته (لَزِمَهُ نَفِيْهُ) له سه ری
 واجبه: منداله که له نه ژادی خوی لایبوا بلی: نه منداله له من نیه. چونکه نه گهر بی دهنگ
 بی، نه وه به بپیری سر جی بی منداله که ده بیته مندالی خوی به به لگی حه دیسه که ی
 داهاتوو، نه وه ش له گونا هه گوره کانه: که مندالیکی هی خوی نه بیو بی کاته مندالی خوی،
 هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموده یانه وه له (باسی دانپیدا هینان و مندالی فریدراو) دا
 پوونمان کرده وه .

وَإِنَّمَا يَعْلَمُ إِذَا لَمْ يَطَأْ أَوْ وَلَدَتْهُ لِدُونِ سِنَّةِ أَشْهُرٍ مِنَ الْوَطْءِ أَوْ فَوْقَ أَرْبَعِ سِنِينَ، فَلَوْ
 وَلَدَتْهُ لَمَّا بَيْنَهُمَا وَلَمْ يَسْتَبْرَأْ بِخِيْضَةِ حَرَمِ النَّفْيِ، وَإِنْ وَلَدَتْهُ لَفَوْقَ سِنَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ
 الْإِسْتِبْرَاءِ حَلَّ النَّفْيِ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ وَطِئَ وَعَزَلَ حَرَمَ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ عَلِمَ زِنَاهَا
 وَاحْتَمَلَ كَوْنُ الْوَالِدِ مِنْهُ

(وَإِنَّمَا يَعْلَمُ) جا ته‌نجا به‌وه ده‌زانی منداله‌که له خوی نیه: (إِذَا لَمْ يَطَأْ) که هیچ کاتیک
 جیماعی له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی نه‌کردیبو (مَنِي)ی خویشی ده‌ناو ژنه‌که‌ی نه‌کرابی- بگه‌پویه بق
 باسی مندالی بیژی- (أَوْ) یان جیماعی له‌گه‌ل کردیبی، به‌لام (وَلَدَتْهُ لِدُونِ سِنَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ
 الْوَطْءِ) له جیماعکردنه‌وه به‌ماوه‌ی که‌متر له‌ش‌ش مانگ مندالیکی ته‌واوی لیبو (أَوْ فَوْقَ
 أَرْبَعِ سِنِينَ) یان به‌زیاتر له‌چوار سال له جیماعکردنه‌وه، که‌وابو: (فَلَوْ وَلَدَتْهُ لَمَّا بَيْنَهُمَا)
 نه‌گه‌ر له جیماعکردنه‌وه له‌نیوان ش‌ش مانگو چوار سالدا منداله‌که‌ی لیبو (وَلَمْ يَسْتَبْرَأْ
 بِخِيْضَةٍ) له‌نوا‌ی جیماعکردنه‌که‌ش ژنه‌که‌ه‌یزیک‌ی نه‌دیتبو، نه‌وکاته (حَرَمِ النَّفْيِ) حه‌پامه
 منداله‌که‌ له‌نه‌ژادی خوی لایبا، به‌لام (وَإِنْ وَلَدَتْهُ لَفَوْقَ سِنَّةِ أَشْهُرٍ مِنَ الْإِسْتِبْرَاءِ) نه‌گه‌ر له
 سه‌ره‌تای حه‌یزه‌که‌وه له‌ماوه‌ی زیاتر له‌ش‌ش مانگ منداله‌که‌ی لیبو، نه‌وکاته (حَلَّ النَّفْيِ
 فِي الْأَصْحِ) حه‌لاله له‌نه‌ژادی خوی لایبیا، له‌فه‌رمووده‌ی پاستردا.

(وَلَوْ وَطِئَ وَعَزَلَ) نه‌گه‌ر جیماعی له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی کردبو، به‌لام له‌کاتی په‌حه‌تیبون لی
 ده‌ره‌یناوا‌وه‌که‌ی له‌ده‌روه‌ه‌ پ‌ژاند، نه‌وه (حَرَمَ عَلَى الصَّحِيحِ) حه‌پامه منداله‌که‌ له
 نه‌ژادی خوی لایبا، له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی پاست، نه‌وه‌ک بین‌ناگاداری خوی دل‌په‌ ناویک
 پ‌ژابیتته‌ ناو‌دامینی ژنه‌که‌.

﴿ نَاگاداری ﴾: پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿الْوَالِدُ لِلْفِرَاسِ وَاللِّعَازِ الْحَجَرِ﴾ رواه الشيخان،
 مندال بق نه‌و پیا‌ویه که‌ به‌حاله‌لی سه‌رجی‌ی ژنه‌که‌ی کردوه، بق زینا‌که‌ره‌که‌ش
 سه‌رش‌پوی و‌سزای زینا داندراوه.

جا بزانه: ژنه‌که‌ به‌وه ده‌بیته سه‌رجی‌ی می‌رده‌که‌ی: که (مَنِي)ی می‌رده‌که‌ی ده‌ناو‌دامینی
 کرابی، یان بگونجی جیماعی له‌گه‌ل کردیبی: وه‌ک له‌ش‌ویتیکی به‌ته‌نهادا ویک‌را ک‌و بوینه‌وه،
 واته: نه‌گه‌ر له‌نوا‌ی نه‌و ک‌و بوینه‌وه به‌ته‌نهایه به‌ماوه‌یه‌کی وه‌ها مندالیکی لیبو که
 ده‌گونجا له‌می‌رده‌که‌ی بی، نه‌و منداله‌ ده‌بیته مندالی می‌رده‌که‌ی، هه‌روه‌ک له (مغنی) له
 (باسی دل‌نیایی کردنی جاریه‌دا) فه‌رموویه‌تی.

جا نه‌گه‌ر ژنه‌که‌ زینای کردبو، می‌رده‌که‌ش ده‌یزانی منداله‌که‌ له‌خوی نیه، نه‌وکاته واجبه:
 پ‌پیری سه‌رجی‌یه‌که‌ هه‌لبوه‌ش‌ی‌تیته‌وه‌و منداله‌که‌ له‌نه‌ژادی‌خوی لایبا، هه‌روه‌ک پ‌پرا،
 به‌لام (وَلَوْ عَلِمَ زِنَاهَا) نه‌گه‌ر می‌رده‌که‌ زانی ژنه‌که‌ی زینای کردوه (وَاحْتَمَلَ كَوْنُ الْوَالِدِ مِنْهُ

وَمِنَ الزُّنَا حَرَمُ النَّفْسِي، وَكَذَا الْقَذْفُ وَاللَّعَانُ عَلَى الصَّحِيحِ.
 (فَصَلِّ) اللَّعَانُ قَوْلُهُ أَرْبَعُ مَرَّاتٍ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ إِنِّي لَمِنَ الصَّادِقِينَ فِيمَا رَمَيْتُ بِهِ هَذِهِ مِنَ
 الزُّنَا. فَإِنْ غَابَتْ سَمَاهَا وَرَفَعَ نَسَبَهَا بِمَا يُمَيِّزُهَا، وَالْخَامِسَةُ: أَنْ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ
 مِنَ الْكَاذِبِينَ فِيمَا رَمَاهَا بِهِ مِنَ الزُّنَا. وَإِنْ كَانَ وَلَدٌ يَنْفِيهِ ذِكْرُهُ فِي الْكَلِمَاتِ فَقَالَ: وَإِنَّ
 الْوَلَدَ الَّذِي وَلَدْتُهُ أَوْ هَذَا الْوَلَدَ مِنْ زُنَا لَيْسَ مِنِّي.

وَمِنَ الزُّنَا دَهْشَكُونِجَا مَنْدَالَكَه لَه خَوِي بِي وَ دَهْشَكُونِجَا لَه زِينَا بِي، نَهْ وَ كَاتَهْش (حَرَمُ
 النَّفْسِي) حَهْ پَامَه مَنْدَالَكَه لَه نَهْ ژَادِي خَوِي لَابِيَا، چُونَكَه بَه بَرِيَارِي سَه رَجِي بِي مَنْدَالَكَه مِي
 خَوِيه تِي، بَه بَه لَه گِي حَه دِي سَه كَه مِي پَرِيدُو.

(وَكَذَا الْقَذْفُ وَاللَّعَانُ) هَهُ رَهْ هَا جَنِيوِي زِينَا لَه عَنَت لِي كَرْدِنِيْش حَه پَامَه (عَلَى الصَّحِيحِ) لَه
 سَه رَه رَه مَوودَه مِي پَاسْت، چُونَكَه مَنْدَالَكَه بُووَه تَه مَنْدَالِي خَوِي وَ دَهْشَتَوَانِي بَه تَه لَاقَدَان لَه
 ژَنَه كَه مِي جِيَا بِي تَه رَه.

﴿ فَصَلِّ: لَه بَاسِي چُونِيه تِي لَه عَنَت لِي كَرْدِنِي ژَن وَ مِيرِد ﴾

(اللَّعَانُ) لَه عَنَت لِي كَرْدِنِي زِينَا (قَوْلُهُ أَرْبَعُ مَرَّاتٍ) نَهْ هُوَه مِيرِدَه كَه چَوَار جَار بَلِي: (أَشْهَدُ
 بِاللَّهِ إِنِّي لَمِنَ الصَّادِقِينَ فِيمَا رَمَيْتُ بِهِ هَذِهِ مِنَ الزُّنَا) شَاهِيْدِي نَهْ دَهْم سَوِيْنْدَم بَه خَوَا: مَن
 پَاسْتَكُوْم لَه وَ جَنِيوَه دَا كَه بَه م ژَنَه مِي خُوْم گُوْت زِينَا ت كَرْدُوَه.

(فَإِنْ غَابَتْ) جَا نَهْ گَه ر ژَنَه كَه لَه دَانِيْش گَه مِي لَه عَنَه تَكْرِدِنَه كَه دَا نَهْ بُو، نَهْ وَ كَاتَه (سَمَاهَا وَرَفَعَ
 نَسَبَهَا بِمَا يُمَيِّزُهَا) نَاوَه كَه مِي دَه لِي وَ نَهْ ژَادِيْشِي بَه رَز دَه كَاتَه وَ بَه جُوْرِي كِي وَ هَا: لَه
 ژَنِي كِي تَر جِيَا بَكَا تَه وَ ه (وَالْخَامِسَةُ) هَه م جَارِي پِيْنَجَه مِيْش بَلِي (أَنْ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ
 مِنَ الْكَاذِبِينَ فِيمَا رَمَاهَا بِهِ مِنَ الزُّنَا) لَه عَنَه تِي خَوَام لَه سَه ر بِي نَهْ گَه ر مَن دَرُوْزَن مِ لَه
 جَنِيوَه دَا كَه بَه م ژَنَه مِي خُوْم گُوْت زِينَا ت كَرْدُوَه.

خَوَا مِي گَه وَ رَه دَه فَه رَه مَوِي: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ
 أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ، وَالْخَامِسَةُ أَنْ لَعْنَتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ
 الْكَاذِبِينَ﴾ نَهْ وَ پِيَاوَانَه مِي نَابِرَه مَوِي ژَنَه كَانِيَا ن دَه بَه ن وَ پِيَا ن دَه لِيْن زِينَا ت كَرْدُوَه وَ جَكَه لَه
 خَوِيَا ن شَاهِيْدِيَا ن نَهْ بُو، بَا پِيَاوَه كَه چَوَار جَار بَه خَوِي شَاهِيْدِي بَه خَوَا بَدَا: كَه پَاسْتَكُوْيه،
 جَارِي پِيْنَجَه مِيْش بَلِي: لَه عَنَه تِي خَوَام لَه سَه ر بِي نَهْ گَه ر دَرُوْزَن مِ.

(وَإِنْ كَانَ وَلَدٌ يَنْفِيهِ) نَهْ گَه ر لَه وَ حَالَه تَه شَدَا مَنْدَالِي كِي وَ هَا مَهْ بُو: كَه لَه نَهْ ژَادِي خَوِي
 لَآيِدَه بَرِد، نَهْ هُوَه (ذِكْرُهُ فِي الْكَلِمَاتِ) لَه هَه ر پِيْنَج شَاهِيْدِيَه كَانِدَا مِيرِدَه كَه بَاسِي مَنْدَالَكَه ش
 دَه كَا (فَقَالَ) لَه دَوَا مِي تَه وَ اَبُو بُوْنِي گَشْت جَارِي ك دَه لِي: (وَإِنَّ الْوَلَدَ الَّذِي وَلَدْتُهُ، أَوْ هَذَا الْوَلَدَ
 مِنْ زُنَا لَيْسَ مِنِّي) نَهْ وَ مَنْدَالَه مِي ژَنَه كَه بُووَه تِي، يَا ن نَهْ م مَنْدَالَه لَه زِينَا يَه وَ لَه مَن نِيَه.

وَقَوْلُ هِيَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ فِيمَا رَمَانِي بِهِ مِنَ الزُّنَا. وَالْخَامِسَةُ: أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ فِيهِ. وَلَوْ بُدِّلَ لَفْظُ شَهَادَةِ بِحَلْفٍ وَنَحْوِهِ أَوْ غَضَبِ بَلَعْنُ وَعَكْسِهِ أَوْ ذُكْرًا قَبْلَ تَمَامِ الشَّهَادَاتِ لَمْ يَصِحَّ فِي الْأَصَحِّ، وَيُشْتَرَطُ فِيهِ أَمْرُ الْقَاضِي وَيَلْقَنُ كَلِمَاتِهِ، وَأَنْ يَتَأَخَّرَ لِعَائِهَا عَنْ لِعَانِهِ، وَيَلَاعِنُ أُخْرَسُ بِإِشَارَةِ مُفْهِمَةٍ أَوْ كِتَابَةٍ، وَيَصِحُّ بِالْعَجْمِيَّةِ، وَفِيمَنْ عَرَفَ الْعَرَبِيَّةَ وَجْهًا،

(و) له دواى ته و او يوونى له عنتهى ميژده كه (تقول هي) ژنه كه دهلى: (اشهد بالله انه لمن الكاذبين فيما رماني به من الزنا) شاهيدى نه دم سويندم به خوا: ميژده كه م - كه فلانكه سه - روژنه له و جنيوه دا كه به منى گوت زينات كروه. (والخامسة) هم م جارى پيټنجه ميش دهلى (ان غضب الله عليها ان كان من الصادقين فيه) غزه بي خوام له سر بي نه گه ميژده كه م راستگر بي له و جنيوه دا كه به منى گوت زينات كروه.

خوای گه وره ده فرموى: ﴿وَيَنْزِرُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ، وَالْخَامِسَةَ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ سزای زينا له سر ژنه كه لاده دا كه چوار جار شاهيدى به خوا بدا: كه ميژده كه دى روژنه له و جنيوه دا، جارى پيټنجه ميش بلى: غزه بي خوام له سر بي نه گه ميژده كه م راستگر بي له و جنيوه دا.

(وَلَوْ بُدِّلَ لَفْظُ شَهَادَةِ بِحَلْفٍ وَنَحْوِهِ) نه گه ووشه ي شايه دى دده م، بگوردي به ووشه ي سويندم ده خوم به خوا (أَوْ غَضَبِ بَلَعْنُ) يان ووشه ي غزه بي خوام له سر بي، بگوردي به ووشه ي له عنتم له سر بي (وَعَكْسِهِ) يان پيچه وانه كه ي به پيچه وانه كه ي بگوردي (أَوْ ذُكْرًا قَبْلَ تَمَامِ الشَّهَادَاتِ) يان ووشه ي له عنتهى پياوه كه و غزه بي ژنه كه پيش ته و او يوونى چوار جاره كانيان گوترا، نه وه (لَمْ يَصِحَّ فِي الْأَصَحِّ) پسته ي له عنته ليك كرونه كه دروست نابى، له فرموده ي راستردا، چونكه له قورئاندا به م ووشانه هاتوه.

(وَيُشْتَرَطُ فِيهِ أَمْرُ الْقَاضِي) به مارج داده ندرى له دروستبوونى له عنته ليك كروندا: قازى، يان جيگرى قازى فرمان به گوتنى له عنته ته كان بكا، هم (وَيَلْقَنُ كَلِمَاتِهِ) هر نه ووش ووشه كانى له عنته به ژنه كه و به ميژده كه بلى، هم هر پيټنجه جاره كهش به ته و او ي به دواى يه كتردا بن، هم (وَأَنْ يَتَأَخَّرَ لِعَائِهَا عَنْ لِعَانِهِ) له عنته تكردنى ژنه كه له دواى له عنته تكردنى ميژده كه بي.

(وَيَلَاعِنُ أُخْرَسُ بِإِشَارَةِ مُفْهِمَةٍ أَوْ كِتَابَةٍ) نه وه ي لاله به ناماژه كرونكى تيگه به نهر، يان به نووسين له عنته ته كه ده كا، هم (وَيَصِحُّ بِالْعَجْمِيَّةِ) به زمانى كى ترى جگه له عه ره بيش له عنته تكردنه كه دروست ده بي (وَفِيمَنْ عَرَفَ الْعَرَبِيَّةَ وَجْهًا) له باره ي كه سيك كه عه ره بي بزاني، فرموده يه كى بين هيژ هه يه: كه بق وى دروست نه بي.

وَيُعَلِّطُ بَرَمَانَ وَهُوَ بَعْدَ عَصْرِ جُمُعَةٍ، وَمَكَانٌ وَهُوَ أَشْرَفُ بَلَدِهِ: فَبِمَكَّةَ بَيْنَ الرُّكْنِ
وَالْمَقَامِ، وَالْمَدِينَةَ عِنْدَ الْمَنْبَرِ، وَبَيْتَ الْمُقَدَّسِ عِنْدَ الصَّخْرَةِ، وَغَيْرَهَا عِنْدَ مَنْبَرِ الْجَمَاعِ،
وَحَائِضُ بَابِ الْمَسْجِدِ، وَذِمِّيٌّ فِي بَيْعَةٍ وَكَنْيَسَةٍ، وَكَذَا بَيْتُ نَارِ مَجُوسِيٍّ فِي الْأَصْحَ،
لَا بَيْتُ أَصْنَامٍ وَثَنِيٍّ، وَجَمْعُ أَقْلُهُ أَرْبَعَةٌ، وَالتَّغْلِيظَاتُ سُنَّةٌ لَا فَرَضٌ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَيُسْنُ
لِلْقَاضِي وَعَظْمُهُمَا وَيُبَالِغُ عِنْدَ الْخَامِسَةِ،

(وَيُعَلِّطُ بَرَمَانَ) له عنات ليكرند كه نه ستور ده كرى به كاتى له عنه ته كه: (وَهُوَ بَعْدَ عَصْرِ
جُمُعَةٍ) كاته كه ش له دواى عسرى پوژى هه ينى يه، جا نه گه ر داواكردى له عنه ته كه به په له
بوو، نه و كاته له دواى عسرى هه ر پوژىكى بگوئى، چونكه سويندى به درو له دواى
عسرى سزايه كه ي نه ستورته، هه روه كه له هه ديسى (بخارى و مسلم) دا گيردراوه ته وه.

هه م (وَمَكَانٍ) به شوينى له عنه ته كه ش نه ستور ده كرى (وَهُوَ أَشْرَفُ بَلَدِهِ) كه به پريزترين
شوينى شارى له عنه ته كه يه: (فَبِمَكَّةَ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ) له شارى (مكة) دا له نيوان (الْحَجَرِ
الْأَسْوَدِ) (مَقَامِ اِبْرَاهِيمَ ﷺ) له عنه ته كه ده كه ن (وَالْمَدِينَةَ عِنْدَ الْمَنْبَرِ) له شارى (مَدِينَةَ) شدا
له لاي مينبهرى مزگه وتى پيغه مبه ر ﷺ له عنه ته كه ده كه ن (وَبَيْتَ الْمُقَدَّسِ عِنْدَ الصَّخْرَةِ) له
شارى (قودس) دا له لاي به رده گه روه كه - كه پى ده گوترى: (صَخْرَةَ اللَّهِ) - له عنه ته كه
ده كه ن (وَغَيْرَهَا عِنْدَ مَنْبَرِ الْجَمَاعِ) له شوينه كانى ترى جگه له و ستيانه ش له لاي مينبهرى
نه و مزگه وتى كه جومعه ي تن دا ده كرى له عنه ته كه ده كه ن.

(وَحَائِضُ بَابِ الْمَسْجِدِ) ئافره تى هه يزداريش له ده رگه ي مزگه وته له عنه ته كه ده كا (وَنَمِيٌّ
فِي بَيْعَةٍ وَكَنْيَسَةٍ) جوله كه و ديان له نيو كه نيسه دا له عنه ت ده كه ن (وَكَذَا بَيْتُ نَارِ مَجُوسِيٍّ
فِي الْأَصْحَ) هه روه ها ئاگر په رستيش له ئاگر خانه كه ي دا له عنه ت ده كا (لَا بَيْتُ أَصْنَامٍ وَثَنِيٍّ)
به لام له بتخانه ي بته پرسته كاندا له عنه ته كه ئاكرى، چونكه پريزى ئايينى نيه.

(وَجَمْعُ) هه روه ها نه ستور ده كرى به ئاماده بوونى كلامه له پياوماقولىكى دادپه روه ر (أَقْلُهُ
أَرْبَعَةٌ) كه لاي كه مى چوار پياو بن (وَالتَّغْلِيظَاتُ سُنَّةٌ لَا فَرَضٌ عَلَى الْمَذْهَبِ) نه و
نه ستور كردنانه ي رابدوو گشتى سوننه تن و هيچيان واجب نين، له سه ر فه رموده ي
پاستى مه زه ب (وَيُسْنُ لِلْقَاضِي وَعَظْمُهُمَا) بؤ قازى، يان جىگره كه ي سوننه ته: ئاموزگارى
ژنه كه و ميژده كه بكاو به عه زابى خواى گه و ره بيانترستين و پتيان بلئى: پيغه مبه ر ﷺ
فه رمويه تى: ﴿لِيَكُونُوا لِيَنفُوتَانِ لَهُ رُؤْيَى قِيَامَتِ لَهُ سَمِرُ خَوَايِ گَه و ريه و خوا دهمانى
په كيك تان درو ده كا، ئايا كامه تان توبه ده كا؟﴾

(وَيُبَالِغُ عِنْدَ الْخَامِسَةِ) به تاييه تيش له جارى پينجه دا زورتر ئاموزگارى و ترساندن ده كا و
فه رمان ده دا: يه كيك ده ستى له سه ر ده مى له عنه ته كه ره كه دابنى و بلئى: نه م جاره تووشى

وَأَنْ يَتْلَاعَنَا قَائِمِينَ، وَشَرْطُهُ زَوْجٌ يَصِحُّ طَلَاقُهُ، وَلَوْ ارْتَدَّ بَعْدَ وَطْءٍ فَقَدَفَهَا وَأَسْلَمَ فِي الْعِدَّةِ لِأَعْنٍ، وَلَوْ لِأَعْنٍ ثُمَّ أُسْلِمَ فِيهَا صَحٌّ، أَوْ أَصَرَ صَادَفَ بَيِّنُونَ، وَيَتَعَلَّقُ بِلِعَانِهِ: فُرْقَةٌ، وَحُرْمَةٌ مُؤَبَّدَةٌ

غزه بی خوی گه ورت ده‌کا (وَأَنْ يَتْلَاعَنَا قَائِمِينَ) سوننه ته هر دو کیان به پیوه له‌عنه‌ته که بکن.

نینجا بزانه: جنیودانی زینا نه‌گه‌ر بوختان و درو بی، نه‌وه له‌گه‌وره‌ترینی گونا‌هه‌ گه‌وره‌کانه، هر وه له‌حه‌دییسی پیغه‌مبه‌ردا علیه‌السلام هاتوه له‌ (باسی‌سزای بوختان) دا پړوونی ده‌که‌ینه‌وه. إن شاء الله تعالی، که‌وایو: نه‌گه‌ر می‌رده‌که له‌عنه‌ته‌کانی کردن و نینجا خوی به درو خسته‌وه، نه‌و کاته - له‌گه‌ل گونا‌هی بوختانه‌که - که‌فپاره‌تی سویندیکیشی له‌سه‌ر واجب ده‌بی؟ چونکه له‌عنه‌ته‌کان له‌پاستی‌دا سویندن، هر وه له‌ (تحفة) دا فرموویه‌تی. (وَشَرْطُهُ) مهرجی دروستبوونی له‌عنه‌ت لی‌ککردنه‌که: (زَوْجٌ يَصِحُّ طَلَاقُهُ) له‌عنه‌ت‌که‌ره‌که می‌ردیکی وه‌ها بی: که‌ته‌لاقدانی دروست بی، که‌واته: له‌عنه‌ت‌کردنی بیگانه‌و می‌ردیکی مندال و شیت و زور لی‌کراو دروست نابی.

(وَلَوْ ارْتَدَّ بَعْدَ وَطْءٍ) نه‌گه‌ر می‌رده‌که له‌نوی جی‌ما‌ع‌کردن بووه کافر (فَقَدَفَ) نینجا له‌حاله‌تی کافری‌دا جنیوی زینای به‌ژنه‌که‌ی دا (وَأَسْلَمَ فِي الْعِدَّةِ) له‌ماوه‌ی (عِدَّةً) شدا بووه موسلمان، نه‌وه (لِأَعْنٍ) له‌عنه‌ت ده‌کا، چونکه ژن و می‌ردایه‌تیه‌که هر به‌رده‌وامه، که‌وایو: (وَلَوْ لِأَعْنٍ) نه‌گه‌ر له‌ماوه‌ی کافری‌ونه‌که‌شدا له‌عنه‌ته‌که‌ی کرد (ثُمَّ أُسْلِمَ فِيهَا) نینجا له‌ماوه‌ی (عِدَّةً) دا بووه موسلمان، نه‌وه‌ش (صَحٌّ) له‌عنه‌ت‌کردنه‌که دروست بووه، چونکه له‌حاله‌تی ژن و می‌ردایه‌تیدا بووه، به‌لام (أَوْ أَصَرَ) نه‌گه‌ر سوپ بوو له‌سه‌ر کافری‌ونه‌که‌ی تا (عِدَّةً) ته‌واو بوو، نه‌و کاته (صَادَفَ بَيِّنُونَ) له‌عنه‌ت‌کردنه‌که‌ی که‌وتوته‌حاله‌تی (بَيِّنُونَ)، واته: لی‌کجیابوونه‌هی به‌هوی کافریون، که‌واته: له‌عنه‌ته‌که‌ی دروست نابی‌و له‌سزای جنیوه‌که‌ش هه‌شتا داری ل‌ده‌بری، چونکه ناشکرا بوو له‌حاله‌تی جنیوه‌که‌دا می‌ردی ژنه‌که‌ی نیه، به‌لکو بیگانه‌یه.

به‌لام نه‌گه‌ر جنیوی زینای به‌ژنه‌که‌ی دا، نینجا سی‌به‌سی ته‌لاقی‌دا، نه‌وه بوی دروسته له‌عنه‌ت بکا، چونکه له‌حاله‌تی جنیوه‌که‌دا می‌ردی ژنه‌که‌ی بووه، هر وه له‌زوی‌هی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه.

(وَيَتَعَلَّقُ بِلِعَانِهِ) هه‌لده‌واسری به‌له‌عنه‌تی می‌رده‌که پی‌نج بریار، واته: هر کاتیک می‌رده‌که پی‌نج جاره‌که‌ی خوی ته‌واو کردن پی‌نج بریاری شرعی جی‌به‌جی ده‌بن، یه‌که‌م: (فُرْقَةٌ) ماره‌برینه‌که‌ی له‌و ژنه‌ه‌لده‌وه‌شیت‌وه. دوهم: (وَحُرْمَةٌ مُؤَبَّدَةٌ) هه‌تا هه‌تاییش ژنه‌که‌ی

وَأَنَّ أَكْذَبَ نَفْسُهُ، وَسُقُوطُ الْحَدِّ عَنْهُ، وَوُجُوبُ حَدِّ زَنَاهَا، وَأَنْتِفَاءُ نَسَبِ نَفَاهُ بِلِعَانِهِ،
وَأَلَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى نَفْيِ مُمَكِّنٍ مِنْهُ، فَإِنَّ تَعَدُّرَ: بِأَنَّ وَلَدَتْهُ لِسِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنَ الْعَقْدِ أَوْ طَلَّقَ
فِي مَجْلِسِهِ أَوْ نَكَحَ وَهُوَ بِالْمَشْرِقِ وَهِيَ بِالْمَغْرِبِ لَمْ يَلْحَقْهُ، وَلَهُ نَفْيُهُ مَيْتًا، وَالنَّفْسُ
عَلَى الْفَوْرِ فِي الْجَدِيدِ، وَيُعَدُّرُ لِعُدْرٍ،

لیحرام دهبی، واته: نه که میرد یکی تریش بکاو ته لاقی بدا، هر لی حی حال نایبته وه (وَأَنَّ
أَكْذَبَ نَفْسَهُ) هر چند خویشی به درو بخاته وه ﴿عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ﴾ لِي حَدِيثِ
الْمُتَلَاعِنِينَ: مَضَتْ السَّنَةُ فِي الْمُتَلَاعِنِينَ أَنْ يَفْرُقَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ لَا يَجْتَمِعَانِ أَبَدًا﴾ رواه أبو داود
والبیهقی وأصله فی الصحیحین، شریعتی پیغمبر ﷺ به و بریاره هاتوه: که زن و میردی
له عنه تکرار لیک جیا بگریته وه و هتا هتا پیش کون بنه وه.

سویهم: (وَسُقُوطُ الْحَدِّ عَنْهُ) سزای جنیوه که ی زن که له سر میرده که لاده چن، هر وه ما
سزای جنیوی نو و پیاوه زینا که ره شی له سر لاده چن که له پسته ی له عنه تکانی دا ناوی
هیتا وه، واته: گوتویه تی: راست ده که م زن که م زینای له گه ل فلان نه پیاوه کرد وه. هر وه که
له زوری ی سر چا وه کاند، فرمویان.

چوارم: (وَوُجُوبُ حَدِّ زَنَاهَا) سزای زینایه که شی له سر زن که واجب دهبی، به لام نه گه ر
زن که شی پینج جار له عنه ت بکا سزایه که ی له سر لاده چن، به به لگی ی نایه ته که ی پرابر بو.
پینجم: (وَأَنْتِفَاءُ نَسَبِ نَفَاهُ بِلِعَانِهِ) نه زادی نه و منداله شی لی لاده چن که له پینج
پسته کانی دا لای بر بو وه گوتویه تی: مندالی من نیه ﴿عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ﴾: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَرَّقَ بَيْنَ
الْمُتَلَاعِنِينَ وَالْحَقِّ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ﴾ رواه الشيخان، پیغمبر ﷺ زن و میرده له عنه تکه ره که ی
لیک جیا کردنه وه و منداله که شی به زن که وه لکاند.

(وَأَلَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى نَفْيِ مُمَكِّنٍ مِنْهُ) میرده که پیویستی به لادانی ته نها نه و منداله هیه: که
بگونجی له خوی بی، که وابو: (فَإِنَّ تَعَدُّرَ) نه گه ر نه ده گونجا له خوی بی: (بِأَنَّ وَلَدَتْهُ لِسِتَّةِ
أَشْهُرٍ مِنَ الْعَقْدِ) وه که زن که منداله که ی لی بی به ما وه ی شش مانگ، یان که متر له
ماره برینه وه (أَوْ طَلَّقَ فِي مَجْلِسِهِ) یان هر له دانیشگی ماره برینه که ته لاقی دابو (أَوْ
نَكَحَ وَهُوَ بِالْمَشْرِقِ وَهِيَ بِالْمَغْرِبِ) یان که زن که ی ماره بری بو، به خوی له پوزمه لات بو،
زن که شی له پوزتاوا بو، ما وه ی کی نه و هاش نه پوزشتبو: که بگه نه به کتری، نه وه (لَمْ
يَلْحَقْهُ) منداله که ناگاته نه زادی میرده که، چونکه مه حاله، که واته: پیویست نیه به
له عنه تکردن لای بدا.

(وَلَهُ نَفْيُهُ مَيْتًا) بقره میرده که دروسته منداله که به مردویش له نه زادی خوی لایبا (وَالنَّفْسُ
عَلَى الْفَوْرِ فِي الْجَدِيدِ) لابرندی منداله که ده سبه چنیه، له فرموده ی نوی دا، به به لگی
فرموده ی نیمامی (عمری دا هاتوو، به لام (وَيُعَدُّرُ لِعُدْرٍ) نه گه ر عوزنیکی نواخستنی

وَلَهُ نَفْيُ حَمَلٍ وَالتَّنْظَارُ وَضَعُهُ، وَمَنْ أَخْرَجَ وَقَالَ جَهَلْتُ الْوِلَادَةَ صُدِّقَ بِمِمينِهِ
 إِنْ كَانَ غَائِبًا، وَكَذَلِكَ الْحَاضِرُ فِي مُدَّةٍ يُمَكِّنُ جَهْلُهُ فِيهَا، وَلَوْ قِيلَ لَهُ: مُتَّعْتَ
 بَوْلِكَ أَوْ جَعَلَهُ اللَّهُ لَكَ وَلَدًا صَالِحًا. فَقَالَ: آمِينَ، أَوْ نَعَمْ. تَعَدَّرَ نَفْيُهُ، وَإِنْ قَالَ: جَزَاكَ
 اللَّهُ خَيْرًا أَوْ بَارَكَ عَلَيْكَ. فَلَا، وَلَهُ اللَّعَانُ مَعَ إِمْكَانِ بَيِّنَةٍ بِرِزْنَاهَا، وَلَهَا لِدَفْعِ حَدِّ الرِّزْنَا.
 (فَصْلٌ لَّهُ اللَّعَانُ لِنَفْيِ وَلَدٍ وَإِنْ عَفَّتْ عَنِ الْحَدِّ وَرَزَالَ التُّكَاخُ،

ههین، نه وکاته عوزده که ی قبول ده کرئی، وه که بهند کرابیی، یان نه خووش بی، به لام
 له حالته عوزدا واجبه: شاهید بگری، نه گینا: مافی نامیئی.

(وَلَهُ نَفْيُ حَمَلٍ) بؤ میرده که دروسته کوریه ی ناو زگی ژنه که ش له نه ژادی خوی لایبا،
 هم (وَالتَّنْظَارُ وَضَعُهُ) بؤیشی دروسته چاوه پوانی دانانی بکاو—هر کاتیک بو— له نه ژادی
 خوی لایبیا، به به لگی حدیسه که ی (بخاری) و (مسلم).

(وَمَنْ أَخْرَجَ) هر که سیک لایردنی منداله که ی له نه ژادی خوی دواخست و (وَقَالَ جَهَلْتُ
 الْوِلَادَةَ) گوتی مندالبونه که م نه زانیبو (صُدِّقَ بِمِمينِهِ إِنْ كَانَ غَائِبًا) به سویتند خواردن
 باوه پی پی ده کرئی نه گهر له شوینیکی تر بویئ (وَكَذَلِكَ الْحَاضِرُ فِي مُدَّةٍ يُمَكِّنُ جَهْلُهُ فِيهَا)
 ههروه ها نه گهر له شوینه که ش بویئ به سویتند باوه پی پی ده کرئی له ماوه ی کی وه هادا: که
 بگونجی نه بزانیئی.

(وَلَوْ قِيلَ لَهُ) نه گهر به میرده که گوترا: (مُتَّعْتَ بَوْلِكَ) خوا منداله که ت بؤ بهیئ و خووشی
 لایبینی (أَوْ يَانَ) گوترا: (جَعَلَهُ اللَّهُ لَكَ وَلَدًا صَالِحًا) خوا بؤتی بکاته مندالکی صالح (فَقَالَ:
 آمِينَ أَوْ نَعَمْ) میرده که ش گوتی نامین، یان به لئ. نه وه (تَعَدَّرَ نَفْيُهُ) زه حمته و ناگونجی له
 نه ژادی خوی لایبیا، چونکه وه لاهه که ی پازی پوونی تی دایه، ئیمامی (عمر) ش ﷺ
 فرمویه تی: ﴿مَنْ أَقْرَبُ بَوْلِهِ طَرَفَةً عَيْنٍ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَنْفِيَهُ﴾ اثر حسن أخرجه البيهقي، هر
 که سیک چاوقانیک دان به منداله که ی خوی دا بیئ، بؤی دروست نیه له نه ژادی خوی
 لایبیا. به لام (وَإِنْ قَالَ) نه گهر میرده که له وه لامدا گوتی (جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا) خوا پاداشتی
 چاکت بداته وه (أَوْ بَارَكَ عَلَيْكَ) یان خوا بهر که ت به سر دا برزئیئ (فَلَا) لایردنی منداله که
 زه حمت نیه، چونکه وه لایمی دوعایه که ی به دوعا داوه ته وه.

(وَلَهُ اللَّعَانُ مَعَ إِمْكَانِ بَيِّنَةٍ بِرِزْنَاهَا) بؤ میرده که دروسته له عنته که بکا، هر چه ند
 بشگونجی چوار شاهید له سر زینای ژنه که بیئ، چونکه له عنته تکردن و شاهید هر دووکیان
 به لگی ی کی شهرعین، هم (وَلَهَا لِدَفْعِ حَدِّ الرِّزْنَا) بؤ ژنه که ش دروسته له عنته بکا، تا کو
 سزای زینا له سر خوی لایبا، ههروه ک پوونمان کرده وه.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي لَابِرْدَنِي مَنْدَالَهُ كَه لَه نَه ژَادِي خَوِي﴾

(لَهُ اللَّعَانُ لِنَفْيِ وَلَدٍ) بؤ میرده که دروسته له عنته بکا بؤ لایردنی منداله که له نه ژادی
 خوی (وَإِنْ عَفَّتْ عَنِ الْحَدِّ وَرَزَالَ التُّكَاخُ) هر چه ند ژنه که ش له سزای جنیوه که بیبوری و

وَلَدَفَعَ حَدَّ الْقَذْفِ وَإِنْ زَالَ النِّكَاحُ وَلَا وُلْدٌ، وَلتَغْزِيهِ، لَا تَغْزِيرُ تَأْذِيبٌ لَكَذْبِ كَقَذْفِ
 طِفْلَةٍ لَا تُوطَأُ، وَلَوْ عَفَّتْ عَنِ الْحَدِّ أَوْ أَقَامَ بَيْنَهُ بَرِّئًا أَوْ صَدَّقَتْهُ وَلَا وُلْدًا أَوْ سَكَتَتْ
 عَنْ طَلْبِ الْحَدِّ أَوْ جُنَّتْ بَعْدَ قَذْفِهِ فَلَا لِعَانَ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ أَبَانَهَا أَوْ مَاتَتْ ثُمَّ قَذَفَهَا
 بَرِّئًا مُطْلَقًا أَوْ مُضَافًا إِلَى مَا بَعْدَ النِّكَاحِ لِأَعْنِ إِنْ كَانَ وُلْدٌ يَلْحَقُهُ، فَإِنْ أَضَافَ إِلَى مَا
 قَبْلَ نِكَاحِهِ فَلَا لِعَانَ إِنْ لَمْ يَكُنْ وُلْدٌ وَكَذَلِكَ إِنْ كَانَ فِي الْأَصَحِّ،

ژنو میردایه تیه که شیان نه مابین: به هژی ته لاق، یان هژی کی تر، هم (وَلَدَفَعَ حَدَّ الْقَذْفِ
 وَإِنْ زَالَ النِّكَاحُ وَلَا وُلْدٌ) بۆ میرده که دروسته له عنهت بکا، تاکو سزای جنیوی زیناکی
 له سر لابیجی، هر چه ند ژنو میردایه تیش لاجویبو و مندالیسی نه بین، هم (وَلتَغْزِيهِ) بۆ
 نه وهی ته مبیی کردنی جنیوه که شی له سر لابیجی دروسته له عنهت بکا (لَا تَغْزِيرُ تَأْذِيبٌ
 لَكَذْبِ) نه ک بۆ نه وهی ته مبیی کردنی درو کردنی له سر لابیجی: (كَقَذْفِ طِفْلَةٍ لَا تُوطَأُ) وه ک
 جنیوی زینای به کیژوله یه کی بچوک دابین: که جیماعی له گهل نه کری.

(وَلَوْ عَفَّتْ عَنِ الْحَدِّ) نه گهر ژنه که له سزای جنیوه که شی بورد (أَوْ أَقَامَ بَيْنَهُ بَرِّئًا) یان
 میرده که چوار شاهیدی زینای هینان (أَوْ صَدَّقَتْهُ) یان ژنه که گوتی: راست ده کا زینام
 کردوه. به لام (وَلَا وُلْدٌ) هیچ مندال و ناوسیش نه بو (أَوْ سَكَتَتْ عَنِ طَلْبِ الْحَدِّ) یان ژنه که
 بی دهنگ بوو و داوای سزادانی میرده که شی نه کرد (أَوْ جُنَّتْ بَعْدَ قَذْفِهِ) یان له دوی جنیوی
 میرده که ژنه که شیت بوو، نه وه (فَلَا لِعَانَ فِي الْأَصَحِّ) له و پینچ حاله تانه دا پیویست به
 له عنهت کردن نیه، به لام نه گهر مندال، یان ناوسی هه بین، نه و کاته بۆ لابرندی منداله که
 له عنهت ده کا، ههروه ک رابرا.

(وَلَوْ أَبَانَهَا) نه گهر میرده که ژنه که شی به (بِائِنٌ) ته لاق دا (أَوْ مَاتَتْ) یان ژنه که مرد (ثُمَّ
 قَذَفَهَا بَرِّئًا مُطْلَقًا) ئینجا میرده که جنیوی زینای به ژنه مردووه که شی، یان به
 ته لاق درواوه که شی دا، کاتی زینایه که شی نه گوت (أَوْ مُضَافًا إِلَى مَا بَعْدَ النِّكَاحِ) یان گوتی
 پاش ماره برینه که م زینای کردوه، نه و کاتهش (لِأَعْنِ إِنْ كَانَ وُلْدٌ يَلْحَقُهُ) بۆ میرده که
 دروسته له عنهت بکا نه گهر مندالیکی وه ها هه بین که بگاته نه ژادی خووی بیه وی لای بیبا،
 به لام نه گهر نه مندال و نه ناوسی نه بو، نه و کاته دروست نیه له عنهت بکا، به لکو سزای
 جنیوه که شی هه شتا داری ل ده درئی، چونکه وه ک بیگانه یه.

که وایو: (فَإِنْ أَضَافَ إِلَى مَا قَبْلَ نِكَاحِهِ) نه گهر گوتی: ژنه مردووه که، یان ته لاق درواوه که
 پیش ماره برینه که م زینای کردوه، نه و کاتهش (فَلَا لِعَانَ إِنْ لَمْ يَكُنْ وُلْدٌ) دروست نیه
 له عنهت بکا نه گهر مندالی نه بین، چونکه پیویست ناکا، که وایو: وه کو جنیودانی بیگانه
 هه شتا داری ل ده درئی، (وَكَذَلِكَ إِنْ كَانَ فِي الْأَصَحِّ) ههروه ها نه گهر مندالیسی هه بین، هر
 دروست نیه له عنهت بکا، له هه رمووده ی راستردا.

لَكِنْ لَهُ إِشَاءٌ قَذْفٍ وَيُلَاعِنُ، وَلَا يَصِحُّ نَفْسِي أَحَدٍ تَوَامِينِ.

(كِتَابُ الْعِدَّةِ)

عِدَّةُ النِّكَاحِ ضَرْبَانِ: الْأَوَّلُ مُتَعَلِّقٌ بِفِرْقَةٍ حَتَّىٰ يَبْطَلِقَ أَوْ فَنَسَخَ، وَإِنَّمَا تَجِبُ بَعْدَ وَطْءٍ أَوْ اسْتِذْخَالٍ مِنْهُ،

(لَكِنْ لَهُ إِشَاءٌ قَذْفٌ وَيُلَاعِنُ) به لام بوی دروسته: جنیودانکی تر دایمه زرتینو کاته که یشی نه لئ، نینجا بؤ لابرینی منداله که له عنته بکا (وَلَا يَصِحُّ نَفْسِي أَحَدٍ تَوَامِينِ) دروست نیه لابرینی تنها یه کیک له چمکه کان، واته: نوو مندالی به یه ک زک، چونکه نوو مندال له (مَنْسِي) ی نوو پیاوان ویتکرا له مندالدها کور ناپنه وه، ههروه که له زرتیه ی سه رچاوه کانداهه رموویانه.

﴿ كِتَابُ الْعِدَّةِ: پَهَرَتُوکی عییددهگان ﴾

(عِدَّةٌ): نُو ماوه یه یه که خوی گه وره واجبی کردوه: زَن چاوه پوان بکا، تا کو بزاندری هیچی له مندالدها نیه، یان بؤ خواپهرستی، یان بؤ تازیه داری میردمردنی. واته: نه گه ر له ماوه ی نُو چاوه پوانکردنه دا ژنه که له پیاویک ماره بکری، ماره برپینه که ی دروست ناپنو له پیاوه که حه لال ناپن، خوی گه وره دهه رموی: ﴿وَلَا تَعْرَمُوا عِدَّةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ نه کن له (عِدَّةٌ) دا زَن ماره برپن، تا نُو چاوه پوانکردنه ی خوا له سه ر ژنه که ی نووسیوه ده گاته کورتای خوی.

جا بزانه: نُو وه له حاله تیکدا بوو: که ژنه که له (عِدَّةٌ) ی پیاویکی تردا بی، چونکه نه گه ر ژنه که هر له (عِدَّةٌ) ی میردی خوی دا بی: وه که به پاره به ته لاقیک، یان به نوو ته لاقی دابن، یان به هه له، یان به ماره برپینیکی نادروست جیماعی له گه ل کردبی، نُو وه له مه زه بی (شافعی) دا: بؤی دروسته: هر له (عِدَّةٌ) ی خوی دا له خوی ماره بکاته وه، چونکه خواپهرستی به (عِدَّةٌ) تنها بؤ پیاویکی تری جگه له خوی داندراوه، ههروه که له (مغنی) و (بغیة المسترشدين) دا هه رموویانه.

(عِدَّةُ النِّكَاحِ ضَرْبَانِ) نُو وه (عِدَّةٌ) یه ی به هوی ماره برپن واجب ده بی، نوو به شن: (الْأَوَّلُ) به شی یه که م: (مُتَعَلِّقٌ بِفِرْقَةٍ حَتَّىٰ) په یوه ندی به جیاپوونه وه ی میردیکی زیندووه وه هه یه، جیاپوونه وه که ش (بِطَّلَاقٍ أَوْ فَنَسَخٍ) به هوی ته لاقدان بی، یان به هوی هه لوه شانندنه وه ی ماره برپن بی.

به شی دووه م: په یوه ندی به جیاپوونه وه ی میردیکی مرپووه وه هه یه: که له (بِاسِي) (عِدَّةٌ) ی میرد مردن) دا پوونی ده که ینه وه، اِن شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

(وَإِنَّمَا تَجِبُ) جا (عِدَّةٌ) ی به شی یه که م - که جیاپوونه وه ی میردیکی زیندووه - واجب ده بی تنها (بَعْدَ وَطْءٍ أَوْ اسْتِذْخَالٍ مِنْهُ) له نوای جیماع له گه لگردن، یان تیکردنی (مَنْسِي) ی

وَأَنْ تُقِنَّ بَرَاءَةَ الرَّحِمِ، لَا بِخَلْوَةٍ فِي الْجَدِيدِ، وَعِدَّةُ حُرَّةٍ ذَاتِ أَقْرَاءٍ ثَلَاثَةٌ، وَالْقُرْءُ الطُّهْرُ،

میرده که دهناو دامینتی ژنه که، جیاوازی نیه ماره برینه که دروستبو بی، یان نا، هم جیاوازی نیه جیماعه که حلال بی، یان حرام بی: وه که له حاله تی حه یزدا، یان له کونی پشته وه دا جیماعی له گه ل کر بی.

(وَأَنْ تُقِنَّ بَرَاءَةَ الرَّحِمِ) هر چه ند بیگومان بشزاندری هیچی له ناو مندالنداندا نیه: وه ژنه که، یان میرده که مندالیک بچوک بی، یان نه ندازه هیکی دریز لیک دور بنو ماوهی چند سالتیک جیماعی له گه ل نه کر بی، یان به نامیری پزیشکی ی هم سرده مه بزاندری ناوس نیه؟ چونکه (عِدَّةٌ) لایه نی خواپه رستیشی تی دایه، هر وه که پابرا.

(لَا بِخَلْوَةٍ) به لام به له گه لدا بونی به تنها- که جیماعی له گه ل نه کر بی- (عِدَّةٌ) واجب نابین (فی الجدید) له فرموده ی نویدا، چونکه خوی گوره ده فرموی: ﴿إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ لَمْ تَلْقَهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ لِمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا﴾ هر کاتیک نافره تانی نیماندارانتان له خو ماره کردن، نینجا پیش نه وهی جیماعیان له گه ل بکن ته لاقتان دان، نه وه هیچ (عِدَّةٌ) بۆ نیوه له سر نه وان نیه.

﴿ثَاغَادَارِي﴾ نه گه له ماره برینیکي نادرستدا، یان به هله جیماعی له گه ل نافره تیک کرد، نه و جیماعه ش (عِدَّةٌ) له سر ژنه که واجب ده کا: وه (عِدَّةٌ) جیا بونه وهی میردیکي زیندو- نه ک مر بو- واته: نه گه ر جیماعه که بشمری نافره ته که- ته نها- وه ک ژنی ته لاقدر او (عِدَّةٌ) له سره، به لام به هوی زینا (عِدَّةٌ) واجب نابین، هر وه که له زوری هی سرچاوه کاندان نه و دوو مه سه له یه پوون کراونه وه، که وایو: نه گه ر نافره تیک له زینا ناوس بو، نه وه- نه گه له (عِدَّةٌ) که سیکی تر دا نه بی- دروسته به ناوسی ماره بری وه هم دروسته جیماعیشی له گه ل بکری، چونکه تووی زینا هیچ پزینکی نیه، هر وه که له (نهایه) (مغنی) له (فتاوی ابن حجر) دا پوون کراوه ته وه.

(وَعِدَّةُ حُرَّةٍ ذَاتِ أَقْرَاءٍ) ته وایو بونی (عِدَّةٌ) نه و ژنه ی نازاده و خاوه نی حه یزو پاکبونه وه کانه له میردیکي زیندو جیا بونه وه: (ثَلَاثَةٌ) سنی (قُرْءٌ) (وَالْقُرْءُ الطُّهْرُ) مه به ستیش به (قُرْءٌ): پاکبونه وهی نیوان دوو خوینه، جا خوینه کان: هر دوو کی حه یز بن، یان حه یزو نیفاس بن، هر چه ند به هوی ده رمانیش خوینی حه یزه که ی هینابین، خوی گوره فرموده تی: ﴿وَالْمُطَلَّقاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ﴾ ته لاقدر اوه کان ماوهی سنی پاکبونه وه به خویمان چاوه پوان ده بن.

به لام ثاگاداریه: له مزه بی (حنفی) دا مه به ست به (قُرْءٌ): حه یزه، هر وه که له کتبه کانیناندا فرمویانه، که واته: نه گه ر ژنیکي ته لاقدر او به مزه بی (حنفی) ماره بکری، هر چه: سنی حه یزی به ته وایو بیتبن، نینجا ماره برینه که ی دروست ده بی، نه گه ر نا: دروست نابین.

فَإِنْ طَلَّقَتْ طَاهِرًا الْقَضَتْ بِالطَّغْنِ فِي حَيْضَةٍ ثَالِثَةٍ، أَوْ حَائِضًا فِي رَابِعَةٍ، وَفِي قَوْلٍ يُشْتَرَطُ يَوْمٌ وَآيَةٌ بَعْدَ الطَّغْنِ، وَهَلْ يُحْسَبُ طَهْرٌ مَنْ لَمْ تَحِضْ قَرَأَ؟ قَوْلَانِ، بِنَاءٍ عَلَيَّ أَنْ الْقُرْءَ انْتِقَالَ مِنْ طَهْرٍ إِلَى حَيْضٍ أَمْ طَهْرٌ مُحْتَوٍ بِدَمِينٍ؟ وَالثَّانِي أَظْهَرُ، وَعِدَّةٌ مُسْتَحَاضَةٌ بِأَقْرَانِهَا الْمَرْدُودَةِ إِلَيْهَا، وَمُتَحَيِّرَةٌ بِثَلَاثَةِ أَشْهُرٍ فِي الْحَالِ،

ئينجا بزانه: نه گهر ژنيك له زينا تاوس بوو، ئينجا ته لاق درا، يان له (عدده) دا بوو، ئينجا زيناى كړيو تاوس بوو، نه وه نه گهر به تاوسيش خوئينى حهيزى دههات، نه وهش به سى پاكبوونه (عدده) ته لاقى ته واو دهين، به لام نه گهر خوئينى نه دههات، نه وكاته پيويسته كړپه ي زينا دابنې، ئينجا سى پاكبوونه وهى (عدده) ته لاقيش ته واو بكا، هه روهك له (فتاوى ابن حجر) دا پوون كراوه ته وه.

(فَإِنْ طَلَّقَتْ طَاهِرًا) جا نه گهر ژنه كه له حاله تى پاكبوويى دا ته لاق درا (انقضت بالطغن فى حَيْضَةٍ ثَالِثَةٍ) نه وه (عدده) ته واو دهين به كه وتنه حهيزى سى به م له دواى ته لاقدانه كه، هر چه ند نه و پاكپه تى پيدا ته لاق دراوه ته نها به نه دازه ي جاوچوقا نيكيش ماين.

(أَوْ حَائِضًا) يان نه گهر ژنه كه له حاله تى حهيزدارى دا ته لاقدا (ففى رَابِعَةٍ) نه وه (عدده) ته واو دهين به كه وتنه حهيزى چواره م له دواى ته لاقدانه كه (وفى قَوْلٍ) له فرموده ده كدا: (يُشْتَرَطُ يَوْمٌ وَآيَةٌ بَعْدَ الطَّغْنِ) به مرج داده ندرى پښتو وشه ويكيش برېن له دواى كه وتنه حهيزه كه ي مه سه له ي به كه م و دووه م.

(وَهَلْ يُحْسَبُ طَهْرٌ مَنْ لَمْ تَحِضْ قَرَأَ) نايا پاكى نه و ژنه ي كه له ته مه نى پيش ته لاقداندا نه كه وتنه حهيز به لكو له دواى ته لاقدان له (عدده) دا كه وته حهيز- به (قرء) ده ژميرى به (عدده) ده كه وي، يان نا؟ (قَوْلَانِ) دوو فرموده هه نه: (بِنَاءٍ عَلَيَّ أَنْ الْقُرْءَ انْتِقَالَ مِنْ طَهْرٍ إِلَى حَيْضٍ) بنيا ته كه يان له سر نه و دوو فرموده يه: نايا مه به ست به (قرء): لاهه وتنى ژنه كه يه له پاكپه و به حهيزدارى (أَمْ طَهْرٌ مُحْتَوٍ بِدَمِينٍ) يان پاكبوونه وهه كه دهوره دراوه به دوو خوئينى حهيز، يان حهيزو نيفاس؟ (وَالثَّانِي أَظْهَرُ) نه م فرموده نووه مه به هيزتره، كه واته: پاكى نه و ژنه ي له ژيانيا- پيش ته لاقدان- حهيزى نه بينيوه، به (قرء) ناژميرى به (عدده) ناكه وي، به لكو مرجه: پاكپه كه بگويته نيوان دوو خوئين.

(وَعِدَّةٌ مُسْتَحَاضَةٌ) نه و ژنه ي خوئينچر كه ي تووش بووه و سر ليشيواو نيه، (عدده) ته واو دهين: (بِأَقْرَانِهَا الْمَرْدُودَةِ إِلَيْهَا) به و پاكبوونه وانى كه گه پان دراوه ته وه لايان: به گويده عاده تى رابردوى، يان به گويده لىكجيا كړنه وهى خوينه كان، به و جوړه ي له باسى (حهين) دا پوونمان كړوه.

(وَمُتَحَيِّرَةٌ) هم (عدده) ته واو خوئينچر كه ي تووش بووه و سر ليشيواو نيه ته واو دهين: (بِثَلَاثَةِ أَشْهُرٍ) به ته واو يوونى سى مانگ (فى الْحَالِ) هر له ئيستادا، واته: له كاتى ته لاقدانى وه

وَقِيلَ بَعْدَ الْيَأْسِ، وَأُمُّ وَالدِّ وَمُكَاتِبَةٌ وَمَنْ فِيهَا رِقٌّ بَقْرَائِنَ، وَإِنْ عَقَّتْ فِي عِدَّةِ رَجْعَةٍ كَمَلَّتْ عِدَّةَ حُرَّةٍ فِي الْأَطْهَرِ، أَوْ يَبْتُونَ فَأَمَّةٌ فِي الْأَطْهَرِ، وَحُرَّةٌ لَمْ تَحِضْ أَوْ يَسْتُ بِثَلَاثَةِ أَشْهُرٍ، فَإِنْ طَلَّقَتْ فِي أَثْنَاءِ شَهْرٍ فَبَعْدَهُ هِلَالَانِ وَتُكْمَلُ الْمُتَكَسِّرُ ثَلَاثِينَ، فَإِنْ حَاضَتْ فِيهَا وَجَبَتْ الْأَقْرَاءُ،

سن مانگه که ده ژمیردین، به و مرجعی شو مانگی تری دا تلاق در او، زیاتر له پانزه روزهی لیما، واته: نه گهر مانگه که پانزه روزه، یان که متری لیما، شو به بوی به (عده) نازمیردی، به لکو که مانگه که تهاو بوو، له و کاته وه سنی مانگه کان ده ست پی ده کا، هر وه که له روزهی سه رچاوه کانداهرمو یانه (وقیل بعد الیاس) له فرموده یه کی بی هیژدا: له نواي ته منی له حهیز وه ستانه وه سنی مانگه کان ده ست پی ده کا.

(وَأُمُّ وَلَدٍ) جاریه ی دایکه مندالو هم (وَمُكَاتِبَةٌ) نوسراو پی در او، هم (وَمَنْ فِيهَا رِقٌّ) شه وهی به شیکیشی کویله یه، (عده) ی گشتیان: (بِقْرَائِنَ) به دوو پاکبونه وه تهاو ده بی، به لام (وَإِنْ عَقَّتْ فِي عِدَّةِ رَجْعَةٍ) نه گهر جاریه که له (عده) ی (رَجْعِي) دا نازاد بوو، شو کاته (كَمَلَّتْ عِدَّةَ حُرَّةٍ فِي الْأَطْهَرِ) ده بی (عده) ی ژنیکی نازاد تهاو بکا (أَوْ يَبْتُونَ) یان له (عده) ی (بائِن) دا نازاد بوو، شه وه (فَأَمَّةٌ فِي الْأَطْهَرِ) هر (عده) ی کویله تهاو ده کا.

(وَحُرَّةٌ لَمْ تَحِضْ) هم (عده) ی شه و ژنه ی له ژیا نی دا هیچ حهیز نیکی نه دیتوه؟ له بهر بچوکی، یان له بهر هژیه کی سروشتی، هر چهند مندالیشی بوی و خوینی زهسانیشی هاتبی (أَوْ يَسْتُ) یان له بهر پیری له حهیز وه ستاوه و بی نومید بووه، (عده) ی هر دوو کیان تهاو ده بی (بِثَلَاثَةِ أَشْهُرٍ) به سنی مانگان، خوی گه وره فرموده تی: ﴿وَاللَّائِي يَسْتُنُّ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ شه ژنانه ی بی نومید بوونه له حهیز، (عده) ی شه وان سنی مانگن، هم شه وان هیچ کاتیک نه که وتونه حهیز، (عده) ی شه وانیش سنی مانگن.

جا بزانه: شه سنی مانگه له تهاق دانه وه ده ژمیردین، که و ابو: (فَإِنْ طَلَّقَتْ فِي أَثْنَاءِ شَهْرٍ) نه گهر ژنه که له ناو مانگی کا تلاق در او، شه وه (فَبَعْدَهُ هِلَالَانِ) له نواي تهاو بوونی مانگه که ده بی دوو مانگ به دیتنی مانگی یه کشه وه تهاو بکا، ئینجا (وَتُكْمَلُ الْمُتَكَسِّرُ ثَلَاثِينَ) مانگه شکاوه که یه که میش له مانگی چواره م سنی روزه تهاو بکا.

(فَإِنْ حَاضَتْ فِيهَا) جا نه گهر له ناو شه سنی مانگه دا که وته حهیز، شه کاته (وَجَبَتْ الْأَقْرَاءُ) واجبه (عده) ی به سنی (قرء) تهاو بکا، به (إجماع) ی زانایانی نیسلام، جا له و حاله تهاو: نه گهر له ته منی پیش شه حهیزه دا هیچ حهیز نیکی تری نه دیتبو، شه وه مانگه کانی پابردوی له ده ست ده چن بوی به (عده) نازمیردین، به لام نه گهر حهیزی دیتبی، شه کاته هموو مانگه کانی تهاو به یه (قرء) بوی ده ژمیردین، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) فرموده یانه.

وَجَبَّتِ الْأَقْرَاءُ، أَوْ بَعْدَهَا فَأَقْوَالَ أَظْهَرُهَا: إِنْ نُكِحَتْ فَلَا شَيْءَ، وَإِلَّا فَلَا أَقْرَاءَ، وَالْمُعْتَبَرُ يَأْسُ عَشِيرَتِهَا، وَفِي قَوْلِ كُلِّ النِّسَاءِ، قُلْتُ: ذَا الْقَوْلِ أَظْهَرَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. (فَصَلَ) عِدَّةُ الْحَامِلِ بَوْضَعُهُ بِشَرَطِ نِسْبَتِهِ إِلَى ذِي الْعِدَّةِ - وَلَوْ أَحْتِمَالًا كَمَنْفِي بِلَعَانٍ - وَأَنْفِصَالِ كُلِّهِ حَتَّى ثَانِي تَوَاقُفٍ، وَمَتَى تَخَلَّلَ دُونَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ فَتَوَاقُفًا،

(وَجَبَّتِ الْأَقْرَاءُ) واجب: (عِدَّة) كهی به سنی (قُرء) تهواو بکا، به لام هم جوره نافرته مانگه کانی پرابردوی تهنا به یهک (قُرء) بؤ ده ژمیدرین، ههروهک پوونمان کردوه. (أَوْ بَعْدَهَا) یان له دوی تهواو پوونی سنی مانگه کان کهوته حهیز، شهوه (فَأَقْوَالَ) سنی فرموده ههنه (أَظْهَرُهَا) به هیتره که یان: (إِنْ نُكِحَتْ) نه گهر ژنه که له میردیکی تر ماره کرابین، شهوه (فَلَا شَيْءَ) هیچی له سهر نیه، چونکه (عِدَّة) تهواو بووه و ماره برینه که شی دروست بووه (وَإِلَّا فَلَا أَقْرَاءَ) به لام نه گهر له میردیکی تر ماره نه کرابین، شهو کاته واجب: سه ره بنیات (عِدَّة) تهواو بکا.

(وَالْمُعْتَبَرُ) شهو تهمنه ی بؤ بینو میدبوونی له حهیز، په چاو ده کربی (يَأْسُ عَشِيرَتِهَا) تهمنه بینو میدبوونی ژنه کانی هؤزه که یخویه تی (وَفِي قَوْلِ: كُلِّ النِّسَاءِ) له فرموده یه کدا: تهمنه بینو میدبوونی گشت ژنه کانه: که به تهمنه شهست و بوو سالی سنوریان بؤ داناو (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی (ذَا الْقَوْلِ أَظْهَرُ) هم فرموده دووه به هیتره (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَصَلَ: لَهُ بَاسِي (عِدَّة) يَ بِهِ مِنْدَا الْبُيُوتِ ﴾

(عِدَّةُ الْحَامِلِ) تهواو پوونی (عِدَّة) تهمنه ی ژنی ناوس (بِوَضْعِهِ) به دانانی باری ناو زگیه تی، جیاوازی نیه ژنه که: تهلاق کرابین، یان میردی مردین، یان به هله جیماعی له گهل کرابین، هم جیاوازی نیه کورپه که: له دامینی بیته دهره وه، یان زگی هه لبدین و بیهیننه دهره وه، خوی گه وه فرمویه تی: ﴿ وَأَوْلَاتُ الْأَحْمَالِ أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ﴾ ژنه کانی ناوس (عِدَّة) یان به وه تهواو دهین: باری ناو زگیان دابنیز.

(بِشَرَطِ نِسْبَتِهِ إِلَى ذِي الْعِدَّةِ) بهو مه رجی کورپه که ی ناو زگ نه ژادی بدریته پان پیاوه خاوهن (عِدَّة) که (وَلَوْ أَحْتِمَالًا كَمَنْفِي بِلَعَانٍ) هه رچند به ئیحتمالیشه وه بین: وه که کورپه ی لادراو به هوی له عنه تکرین، هم (وَأَنْفِصَالِ كُلِّهِ) بهو مه رجش کورپه که هه مووی له ژنه که جیا بیته وه (حَتَّى ثَانِي تَوَاقُفٍ) تا جیا بوونه وه ی جمکه ی دووه میش به مه رج داندراوه، که واته: نه گهر تهنا سه ره په نجه یه کی کورپه که له ناو ژنه که دا مابیتته وه، یان جمکه که ی تر نه هاتبوه دهره وه، شهوه (عِدَّة) تهواو نابین.

(وَمَتَى تَخَلَّلَ دُونَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ) هه رکاتی که متر له شهس مانگان کهوته نیوان دانانی هه ردوو جمکه کان، شهوه (فَتَوَاقُفًا) دوو جمکه نهو به یهک زگ ده ژمیدرین، به لام نه گهر

وَتَنقَضِي بِمَيْتٍ، لَا عِلْقَةَ، وَبِمُضْعَةٍ فِيهَا صُورَةُ آدَمِيَّ خَفِيَّةٌ أَحْبَبَ بِهَا الْقَوَابِلُ، فَإِنْ لَمْ
يَكُنْ صُورَةَ وَقُلْنِ: هِيَ أَصْلُ آدَمِيَّ. انْقَضَتْ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ ظَهَرَ فِي عِدَّةِ أَقْرَاءٍ أَوْ
أَشْهُرٍ حَمْلٌ لِلزَّوْجِ اعْتَدْتُ بِوَضْعِهِ، وَلَوْ ارْتَابَتْ فِيهَا لَمْ تَنْكِحْ حَتَّى تَزُولَ الرَّبِيَّةُ،

شهش مانگ، یان زیاتر بکه ویتنه نیوان دانانیان، نه و کاته جمکه نین، به لکو دوو زگن،
ههروهک له زۆریه ی سهرچاوه کانداهه رموویانه.

ئینجا بزانه: نه گهر نه زاندره نه و ژنه چۆن ناوس بووه و کۆریه که ی له کام پیاوه، نه وه-له
پووی (عِدَّة) وه- وهک کۆریه ی له زینا داده ندری، واته: (عِدَّة) ی پئ ته واو نابئ، ههروهک
له زۆریه ی سهرچاوه کانداهه رموویانه.

(وَتَنقَضِي بِمَيْتٍ) به دانانی کۆریه یه کی مرپوو (عِدَّة) ته واو ده بیئ (لَا عِلْقَةَ) به لام به دانانی
پارچه خوینته که (عِدَّة) ته واو نابئ (و) ههروهه (عِدَّة) ته واو ده بیئ (بِمُضْعَةٍ) به دانانی
پارچه گۆشته که: که (فِيهَا صُورَةُ آدَمِيَّ خَفِيَّةٌ) ویتنه ی ئاده میزادی شاراوه ی تی دابئ: که
(أَحْبَبَ بِهَا الْقَوَابِلُ) مامانه کان بلین: ویتنه ی ئاده میزادی تی دایه، هه رچه ند یه ک مامانیش بیئ
(فَإِنْ لَمْ يَكُنْ صُورَةَ) جا نه گهر پارچه گۆشته که ویتنه ی تی دا نه بو، به لام (وَقُلْنِ: هِيَ أَصْلُ
آدَمِيَّ) مامانه کان گو تیان: نه و پارچه گۆشته بنچینه ی ئاده میزادی یه نه گهر له مندال دانه دا
بماباوه ده بوه کۆریه. نه و کاتهش (انْقَضَتْ عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهه فرمووده ی راستی
مهزهه ب (عِدَّة) که ی به دانانی نه و پارچه گۆشتهش ته واو ده بیئ.

ئینجا ئاگا داریه: مهسه له ی مندال له باربردن له (باسی تۆله ی کۆریه ی ناو زگ) له
په پرتووکی کۆشتندا پوون ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَلَوْ ظَهَرَ فِي عِدَّةِ أَقْرَاءٍ أَوْ أَشْهُرٍ حَمْلٌ) نه گهر له ناو (عِدَّة) ی به پاکبوونه وه کانداه، یان له
ناو (عِدَّة) ی به مانگه کانداه ناوسی ژنه که ناشکرا بوو و کۆریه که شی (لِلزَّوْجِ) له میتردی
خۆی بوو، نه و کاتهش (اعْتَدْتُ بِوَضْعِهِ) به دانانی باره که ی ناو زگی (عِدَّة) ی ته واو ده بیئ و
پاکبوونه وه کان و مانگه کانی رابردوو پوچهل ده بنه وه.

(وَلَوْ ارْتَابَتْ فِيهَا) نه گهر ژنه که له ناو (عِدَّة) دا که وته گومان: ئایا ناوسه، یان نا؟ چونکه
گوانایی، یان جوله یه که له زگی دا پهیدا بوو، نه وه (لَمْ تَنْكِحْ حَتَّى تَزُولَ الرَّبِيَّةُ) نابئ له نوای
ته واو بوونی (عِدَّة) ش میتردیکی تر بکا، تا گومانه که ی لاده چئ، جا نه گهر له نوای
ته واو بوونی (عِدَّة) - به گومانه وه میتردیکی تری کرد، نه وه نه گهر ناشکرا بیئ له کاتی
ماره بپینه که دا ناوسی نه بوه، ماره بپینه که ی دروست ده بیئ، نه گهر نا: دروست نابئ،
ههروهک له (تحفة) دا فرموویه تی.

أَوْ بَعْدَهَا وَيَعْدَ نِكَاحِ اسْتَمْرٍ إِلَّا أَنْ تَلِدَ لِدُونَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ عَقْدِهِ، أَوْ بَعْدَهَا قَبْلَ نِكَاحِ فَلْتَصْبِرَ لِتَرْوُلِ الرَّيْبَةِ، فَإِنْ نَكَحَتْ فَلَا مَذْهَبَ عَدَمٍ يُبْطَلُ فِي الْحَالِ، فَإِنْ عَلِمَ مُقْتَضِيهِ أَبْطَلْنَاهُ، وَلَوْ أَبَانَهَا فَوَلَدَتْ لِأَرْبَعِ سِنِينَ لِحَقِّهِ، أَوْ لِأَكْثَرِ فَلَا، وَلَوْ طَلَّقَ رَجْعِيًّا حُسِبَتْ الْمُدَّةُ مِنَ الطَّلَاقِ، وَلِيَ قَوْلُ مِنَ الصِّرَامِ الْعِدَّةُ،

(أَوْ بَعْدَهَا وَيَعْدَ نِكَاحِ) یان له دواى ته او بیونی (عِدَّة) بوله دواى شووکردن به پیاویکی تر، که وته گومان: نایا ناوسه، یان نا؟ نه وه (اسْتَمْرٌ) ماره برینه که ی هر به رده وام ده بی، چونکه دروست بووه (إِلَّا أَنْ تَلِدَ لِدُونَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ عَقْدِهِ) ته نها نه گهر له ماره برینی میرده که ی دووه مه وه به که متر له شش مانگان مندالی بی، نه و کاته ماره برینه که ی به تاله و دروست نه بووه؟ چونکه ناشکرا بوو: له کاتی ماره برینه که ی دووه مدا کوری به میرده که ی به که می له زگدا بووه، به لام نه گهر له ماره برینی دووه مه وه به شش مانگان، یان زیاتر مندالی بی، نه و کاته منداله که می میرده که ی دووه مه و ماره برینه که ش دروست بوه، هر وه که له زوری به سه رچاوه کانداه رمویانه.

(أَوْ بَعْدَهَا قَبْلَ نِكَاحِ) یان له دواى ته او بیونی (عِدَّة) پیش شووکردن که وته گومان: نایا ناوسه، یان نا؟ نه وه (فَلْتَصْبِرَ لِتَرْوُلِ الرَّيْبَةِ) با خوی رابگری تا گومانه که ی لاده چی (فَإِنْ نَكَحَتْ) جا نه گهر به گومانه وه شووی به پیاویکی تر کرد، نه وه (فَالْمَذْهَبُ عَدَمٌ يُبْطَلُ فِي الْحَالِ) به فهرمووده ی راستی مه زه ب: نیستا ماره برینه که ی به تال ناکریته وه، چونکه له دواى ته او بیونی (عِدَّة) کراوه، که وابو: (فَإِنْ عَلِمَ مُقْتَضِيهِ) نه گهر زاندره هوی که ی به تالبیون هه به: وه که له ماره برینه وه به که متر له شش مانگان مندالی بی، نه و کاته (أَبْطَلْنَاهُ) ماره برینه که ی به تال ده که ی نه وه، چونکه دانه مه زراوه.

(وَلَوْ أَبَانَهَا) نه گهر میرده که ژنه که ی خوی به (بِائِنِ) ی ته لاق دا (فَوَلَدَتْ لِأَرْبَعِ سِنِينَ) ئینجا ژنه که به ماوه ی چوار سالان، یان که متر مندالی لی بو، نه وه (لِحَقِّهِ) منداله که ده بیته مندالی ته لاقده ره که، به و مرجه ی ژنه که شووی به پیاویکی تر نه کرد بی، چونکه نه گهر میزدیکی تری کرد بی و بگونج منداله که له میرده که ی دووه بی، نه و کاته نایبته مندالی به که مه که، به لکو بو دووه مه که به (أَوْ لِأَكْثَرِ) یان به زیاتر له چوار سالان مندالی لی بو (فَلَا) منداله که نایبته مندالی ته لاقده ره که.

ئینجا بزانه: ماوه ی چوار ساله کانیش له کاتی گونجانی جیما عکردنی پیش ته لاقدانه وه حیساب ده کرین، به لام (وَلَوْ طَلَّقَ رَجْعِيًّا) نه گهر به (رجعی) ته لاقی دای، نه و کاته (حُسِبَتْ الْمُدَّةُ مِنَ الطَّلَاقِ) چوار ساله کان له ته لاقدانه وه حیساب ده کرین (وَلِيَ قَوْلُ مِنَ الصِّرَامِ الْعِدَّةُ) له فهرمووده به کیشدا: له ته او بیونی (عِدَّة) وه حیساب ده کرین.

وَلَوْ نَكَّحْتَ بَعْدَ الْعِدَّةِ فَوَلَدْتَ لِدُونَ سِنَّةٍ أَشْهُرٍ فَكَأَنَّهَا لَمْ تَنْكُحْ، وَإِنْ كَانَ لِسِنَّةٍ فَالْوَالِدُ لِلثَّانِي، وَلَوْ نَكَّحْتَ فِي الْعِدَّةِ فَاسِدًا فَوَلَدْتَ لِلْإِمْكَانِ مِنَ الْأَوَّلِ لِحَقِّهِ وَأَنْقَضْتَ بَوَاضِعَهُ ثُمَّ تَعَتَّدْتَ لِلثَّانِي، أَوْ لِلْإِمْكَانِ مِنَ الثَّانِي لِحَقِّهِ، أَوْ مِنْهُمَا عُرِضَ عَلَى قَائِفٍ، فَإِنْ أَلْحَقَهُ بِأَحَدِهِمَا

(وَلَوْ نَكَّحْتَ بَعْدَ الْعِدَّةِ) نه گهر له دواى ته واوبوونى (عِدَّة) ژنه که شووى به پياويکى تر کرد (فَوَلَدْتَ لِدُونَ سِنَّةٍ أَشْهُرٍ) نينجا له ماره برينه وه به که متر له شهش مانگان مندالى ئىبو، نه وه (فَكَأَنَّهَا لَمْ تَنْكُحْ) وه ک شووى نه کرد بى وه هايه، جا نم منداله ش: نه گهر به چوار سالان، يان که متر له ته لاقدانى به که مه که وه بو بى، نه وه بى به که مه که وه ماره برينه که وه دووهميش به تاله، به لام نه گهر له ته لاقدانه وه به زياتر له چوار سالان بو بى، نه وه مندالى هيچيکيان نيه، به لکو وه کو مندالى زينا باوکی نازاندرى، که وا بو: ماره برينه که وه دووهم دروست ده بى، ههروه که له (مغنى) و (الشروانى) دا فه رمويانه .

به لام (وَإِنْ كَانَ لِسِنَّةٍ) نه گهر له ماره برينه وه به شهش مانگان، يان زياتر مندالى بى، نه وه (فَالْوَالِدُ لِلثَّانِي) منداله که وه مى ميرده که وه دووهمه .

(وَلَوْ نَكَّحْتَ فِي الْعِدَّةِ فَاسِدًا) نه گهر ژنه که له ناو (عِدَّة) دا- به نادرستى شووى به پياويکى تر کردو پياوه که شه نيه ده زانى چه رامه وه ماره برينه که دروست نابى؟ چونکه له زانايانى نابى دور بوو، يان واى ده زانى (عِدَّة) وه ته واو بووه (فَوَلَدْتَ لِلْإِمْكَانِ مِنَ الْأَوَّلِ) جا ژنه که شه به ماوه يه که وه ها مندالى ئىبو: که ته نها ده گونجا له ميرده که وه يه که وه بى: وه که به که متر له شهش مانگان له جيماعى ميردى دووهمه وه منداله که وه بى و چوار ساليش زياتر نه بى له جيماعى پيش ته لاقدانى به که مه که، نه وه (لِحَقِّهِ) منداله که وه مى به که مه که وه (وَأَنْقَضْتَ بَوَاضِعَهُ) به دانانى نه منداله (عِدَّة) وه يه که مه که وه ته واو ده بى (ثُمَّ تَعَتَّدْتَ لِلثَّانِي) نينجا دووباره (عِدَّة) وه که تریش بى ميرده که وه دووهم ده ست پى ده کا، چونکه جيماعى دووهمه که به (شُبْهَةٌ) وه، اته: به هه له وه، به لام نه گهر زانيبى: له (عِدَّة) دا ماره برين دروست نابى، يان نه يده زانى به لام له زانايانى نابى نزيک بوو، نه وه کاته پياوه که زينا که ره وه (عِدَّة) وه ناوى، ههروه که له ژوربه وه سرچاوه کانداهه رمويانه .

(أَوْ لِلْإِمْكَانِ مِنَ الثَّانِي) به لام نه گهر ژنه که به ماوه يه که وه ها منداله که وه ئىبو: که ته نها ده گونجا له ميرده که وه دووهم بى: وه که به شهش مانگان، يان زياتر منداله که وه بى و چوار ساليش زياتر به سر به که مه که دا رابرد بى، نه وه (لِحَقِّهِ) ده بيته وه دووهمه که .

(أَوْ مِنْهُمَا) يان ده گونجا له ههردو کيان بى: وه که به که متر له چوار سالان له ته لاقدانى به که مه که وه به شهش مانگان، يان زياتر له جيماعى دووهمه که منداله که بى، نه وه کاته (عُرِضَ عَلَى قَائِفٍ) ده برديته لاي دروشمناس (فَإِنْ أَلْحَقَهُ بِأَحَدِهِمَا) جا نه گهر

(فَصَلِّ لِرُزْمَتَا عَدَّتَا شَخْصٍ مِنْ جِنْسٍ بَأَنْ طَلَّقَ ثُمَّ وَطِئَ فِي عِدَّةِ أَقْرَاءٍ أَوْ أَشْهُرٍ جَاهِلًا أَوْ عَالِمًا فِي رَجْعِيَّةٍ تَدَاخَلْنَا، فَتَبَدَّدْتُ عِدَّةً مِنَ الْوَطْءِ وَيَدْخُلُ فِيهَا بَقِيَّةُ عِدَّةِ الطَّلَاقِ، فَإِنْ كَانَتْ إِحْدَاهُمَا حَمَلًا وَالْأُخْرَى أَقْرَاءً تَدَاخَلْنَا فِي الْأَصْحَحِّ فَتَقْضِيَانِ بَوَاضِعَهُ، وَيُرَاجَعُ قَبْلَهُ، وَقِيلَ:

دروشمناسه که کردیه مندالی به کیکیان، نه وه (فَكَالِإِمْكَانِ مِنْهُ فَقَطَّ) وه که نه وه به: که بگویند منداله که تنها له تقوی نه وی بی و ده بیته مندالی وی.

ئینجا ناگاداره: جیماعی به (شبهه)، واته: به هله - وه که واتیگا ژنی خویه تی - وه که ماره برینی نادرست بریاری بو ده درئ: له باره ی (عِدَّة) و واجبونی ماره یی و گه یاندنی نه ژادی منداله که به جیماعه که ره که، به و جوره ی به بریزی له م باسه دا پوون کراوه، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرمویانه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي تَيْكُهُ لِكَشَانِي دُوو (عِدَّة) ي رُزْمَتِكَ ﴾

(لِرُزْمَتَا عَدَّتَا شَخْصٍ) هه رکاتیک ژنه که دوو (عِدَّة) ی به یک پیاوی له سه ر واجب بون (مِنْ جِنْسٍ) هه ردووکیش به یک ره گز بون: (بَأَنْ طَلَّقَ) وه که پیاوه که ژنه که ی ته لاق دابن (ثُمَّ وَطِئَ فِي عِدَّةِ أَقْرَاءٍ أَوْ أَشْهُرٍ جَاهِلًا) ئینجا له (عِدَّة) ی به پاکبونه وه کاند، یان به مانگه کاند جیماعی له گه ل بکاو نه شزانی جیماعه کاردن چه پاره؟ چونکه له زانایانی ئایینی دوور بوو، یان تازه موسولمان بوو (أَوْ عَالِمًا فِي رَجْعِيَّةٍ) یان ده یزانی چه پاره، به لام ته لاقدانه که ی (رجعی) بوو، نه وه (تَدَاخَلْنَا) هه ردوو (عِدَّة) که ی ته لاق و جیماعه که ده چنه ناو به کتری، که و ابو: (فَتَبَدَّدْتُ عِدَّةً مِنَ الْوَطْءِ) له کورتایی جیماعه کاردنه که وه ده ست به (عِدَّة) به کی تر ده کاو (وَيَدْخُلُ فِيهَا بَقِيَّةُ عِدَّةِ الطَّلَاقِ) نه وه به شه (عِدَّة) ی ته لاقیش - که مابو - ده چیته ناو (عِدَّة) ی جیماع و نایه وی دوو (عِدَّة) ی تنها تنها بیینی.

به لام نه گه ته لاقدانه که (بائن) بوو و ده شیزانی جیماعه کاردن چه پاره، نه و کاته ده بیته زینا، واته: جیماعه که (عِدَّة) ی ناوی، ههروه که له ژدیه ی سه رچاوه کاند فرمویانه.

(فَإِنْ كَانَتْ إِحْدَاهُمَا حَمَلًا) جا نه گه هه ردوو (عِدَّة) کانی پیاوه که له دوو ره گز بون: وه که به کیکیان به دانانی کورپه ی ناو زگ بوو (وَالْأُخْرَى أَقْرَاءً) نه وه که ی تریش به پاکبونه وه کان بوو: وه که به ناوسی ته لاقی دابن، ئینجا جیماعی له گه ل کوربئی، یان له دوا ی ته لاقدان جیماعی له گه ل بکاو ناوس بیی، نه و کاته ش (تَدَاخَلْنَا فِي الْأَصْحَحِّ) هه ردوو (عِدَّة) کان ده چنه ناو به کتری له فرمووده ی راستردا، که و ابو: (فَتَقْضِيَانِ بَوَاضِعِهِ) هه ردوو (عِدَّة) کان به دانانی زگه که ته واو ده بن (و) نه گه ته لاقه که شی (رَجْعِيَّة) ی، نه وه (يُرَاجَعُ قَبْلَهُ) پیش دانانی زگه که ی بو میزده که ی دروسته بیگه ریئیتیه وه ژیر ماره ی خوی (وقیل) له

إِنْ كَانَ الْحَمْلُ مِنَ الْوَطءِ فَلَا، أَوْ لِشَخْصَيْنِ بَأْنِ كَانَتْ فِي عِدَّةِ زَوْجٍ أَوْ شُبْهَةِ فَوُطِنَتْ بِشُبْهَةٍ أَوْ نِكَاحٍ فَاسِدٍ، أَوْ كَانَتْ زَوْجَةً مُعْتَدَّةً عَنِ شُبْهَةٍ فَطَلَّقَتْ فَلَا تَدْخُلُ، فَإِنْ كَانَ حَمْلٌ قُدِّمَتْ عِدَّتُهُ، وَإِلَّا فَإِنَّ سَبَقَ الطَّلَاقُ أَتَمَّتْ عِدَّتَهُ ثُمَّ اسْتَأْنَفَتِ الْآخَرَى، وَلَهُ الرُّجْعَةُ فِي عِدَّتِهِ، فَإِذَا رَاجَعَ انْقَضَتْ وَشَرَعَتْ فِي عِدَّةِ الشُّبْهَةِ،

فهرموده یکی بن هیزدا: (اِنْ كَانَ الْحَمْلُ مِنَ الْوَطءِ فَلَا) نه گهر کوربه که له جیماعه کی دوی ته لاقدان بی، بوی دروست نیه بیگه برینیتته وه.

(أَوْ لِشَخْصَيْنِ) یان ژنه که (عِدَّة)ی دوو پیاوانی که وتنه سهر (بَأْنِ كَانَتْ فِي عِدَّةِ زَوْجٍ) وه ژنه که له (عِدَّة)ی میردی خوی دا بی: جا مرد بی، یان ته لاقی دابی (أَوْ شُبْهَةٍ) یان له (عِدَّة)ی جیماعیکی به هه له دا بی (فَوُطِنَتْ بِشُبْهَةٍ أَوْ نِكَاحٍ فَاسِدٍ) نینجا له ناو (عِدَّة) دا: به هه له، یان به ماره برینیکی نادرست جیماعی له که ل کرا (أَوْ كَانَتْ زَوْجَةً مُعْتَدَّةً عَنِ شُبْهَةٍ) یان ژنی میردی خوی بوو به لام له (عِدَّة)ی جیماعیکی به هه له دا بوو (فَطَلَّقَتْ) نینجا له ناو وه (عِدَّة) یه دا ته لاق درا، نه وه (فَلَا تَدْخُلُ) هیچ (عِدَّة) یه ک ناچیته ناو وه که ی تر، چونکه خاوه نه کانیان لیك جیانه.

که وایو: ته ماشا ده که ی: (فَإِنْ كَانَ حَمْلٌ) نه گهر له به کیك له وه دوو پیاوانه ناوس بوبی (قُدِّمَتْ عِدَّتُهُ) نه وه (عِدَّة)ی ناوسیه که وه پیش دتخری، جیاوازی نیه: له به که مه که ناوس بوبی، یان له دوو مه که، چونکه (عِدَّة)ی ناوسی دوا ناخستری:

بؤویفه: نه گهر ژنه ته لاق درا وه که له میردی خوی ناوس بی، نینجا له دوی ته لاقدان له (عِدَّة) دا به هه له جیماعی له که ل بکری، نه وه (عِدَّة)ی ته لاقدان که ی به دانانی زگه که ی ته واو ده بی، نینجا له دوی پاکبونه وه یزه یسانی (عِدَّة)ی پیاوه که ی تریش به سی (قُرء) ته واو ده کا، به لام نه گهر به پیچه وان وه بوو: وه ک ژنه ته لاق درا وه که له (عِدَّة) دا به جیماعی به هه له ناوس بی، نه و کاته (عِدَّة)ی ته لاقدان که ی راده گری، تا کو (عِدَّة)ی جیماعه که ی به هه له به دانانی زگه که ی ته واو بکا، نینجا له دوی پاکبونه وه یزه یسانی نه وه نده ی له (عِدَّة)ی ته لاق له سهری مابو ته وای ده کا.

(وَإِلَّا) به لام نه گهر له هیچیکیان ناوس نه بی، نه وه (فَإِنْ سَبَقَ الطَّلَاقُ) نه گهر ته لاقدان که پیش جیماعه کورنه که ی به هه له بی (أَتَمَّتْ عِدَّتَهُ) یه که مجار ده بی (عِدَّة)ی ته لاقدان که ته واو بکا (ثُمَّ اسْتَأْنَفَتِ الْآخَرَى) نینجا له دوی ته واو بوونی (عِدَّة)ی ته لاقه که سه ره بنیات ده ست به (عِدَّة)ی جیماعه که ش ده کا (وَلَهُ الرُّجْعَةُ فِي عِدَّتِهِ) میرده که بوی دروسته له (عِدَّة)ی ته لاقدان ی خوی دا ژنه که ی بگه برینیتته وه، نه گهر به (رُجِعِي) ته لاقی دابی (فَإِذَا رَاجَعَ انْقَضَتْ) جا هه رکاتیك ژنه که ی گه رانده وه، نه وه (عِدَّة)ی ته لاقدان که ده بری و (وَشَرَعَتْ فِي عِدَّةِ الشُّبْهَةِ) ژنه که ده ست به (عِدَّة)ی جیماعه که ی به هه له ده کا.

وَلَا يَسْتَمْتَعُ بِهَا حَتَّى تَقْضِيَهَا، وَإِنْ سَبَقَتْ الشُّبْهَةُ قُدِّمَتْ عِدَّةُ الطَّلَاقِ، وَقِيلَ الشُّبْهَةُ (فَصْلٌ) عَاشِرَهَا كَرْزُوجٌ بِلَا وَطْءٍ فِي عِدَّةِ أَقْرَاءٍ أَوْ أَشْهُرٍ فَأَوْجَهُ: أَصْحَاهَا إِنْ كَانَتْ بَائِنًا انْقَضَتْ وَإِلَّا فَلَا، وَلَا رَجْعَةٌ بَعْدَ الْأَقْرَاءِ وَالْأَشْهُرِ، قُلْتُ: وَيَلْحَقُهَا الطَّلَاقُ إِلَى انْقِضَاءِ الْعِدَّةِ،

(و) هر کاتیک زنی که به هاله جیماعی له گه ل کرا، به لام ته لاق نه درا (لا یستمعُ بها حتی تَقْضِیَهَا) حرپامه و نابئ میرده کی هیچ له زه تیکی لئوهریگری تا (عِدَّةِی جیماعه که ته واو ده کا، واته: له ماوهی نهو (عِدَّةِی) به دا ته ماشاگردنیسی حرپامه.

(و) هر ودها (إِنْ سَبَقَتْ الشُّبْهَةُ) نه گهر جیماعی به هاله پیش ته لاقدانه که بوو، نهو کاتهش له فرموده ی راستردا: (قُدِّمَتْ عِدَّةُ الطَّلَاقِ) هر (عِدَّةِی) ته لاقدانه که وه پیش دبخری، جا هر کاتیک (عِدَّةِی) ته لاقدان نه واو بوو، دهست به (عِدَّةِی جیماعه که ده کا (وقیل) له فرموده یه کی بنه یزدا (الشُّبْهَةُ) ده بی جیماعه که پیش بخستری.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِی تِیکَه لَبِوونِی ته لاقدره که له گه ل ته لاقدره و مکِی ﴾

(عَاشِرَهَا كَرْزُوجٌ بِلَا وَطْءٍ) هر کاتیک ته لاقدره که وه کو میردیک - بن جیماعردن له گه ل ته لاقدره که خوی تیکه ل کرد: به دهستبازی و ویکرا نوستزو و ویکرا خواردن و... هتد (فی عِدَّةِ أَقْرَاءٍ أَوْ أَشْهُرٍ) تیکه ل بونونه که ش له (عِدَّةِی) به پاکبونه وه کاند، یان به مانگه کاند بوو (فَأَوْجَهُ) سئ فرموده هه نه: (أَصْحَاهَا) راستره که یان (إِنْ كَانَتْ بَائِنًا انْقَضَتْ) نه گهر ته لاقدانه کی (بائن) بی، نهوه (عِدَّةِی) ته واو ده بی، چونکه تیکه ل بونونه که حرپامه، که واو: نه گهر جیماعیش له گه ل ته لاقدرای (بائن) بکا، نهوه به زینا داده ندری و کار له (عِدَّةِی) ناکا، هر وه که له (مغنی) دا فرموده یه تی.

(وَالْأَقْرَاءُ) به لام نه گهر (بائن) نه بو، به لکو (رَجْعِی) بوو، نهوه (عِدَّةِی) ده پچری و ته واو نابئ هر چه ند ماوه یه کی نذر نریزش تیکه ل بونونه که به رده وام بی، چونکه تیکه ل بونونی ته لاقدرای (رَجْعِی) به (شُّبْهَةُ) داده ندری، تا (شُّبْهَةُ) ش به رده وام بی (عِدَّةِی) ته واو نابئ، که واو: هر کاتیک ته لاقدره که واز له تیکه ل بونونه که بینئ، له و کاته وه ژنه که له سر پچرانه کی ی پرابر بوو - (عِدَّةِی) ته لاق ته واو ده کا.

(وَلَا رَجْعَةٌ بَعْدَ الْأَقْرَاءِ وَالْأَشْهُرِ) له دوی ته واو بونونی سئ پاکبونه وه کان، یان سئ مانگه کان میرده که بوی دروست نیه ژنه که بگه پرنیتته وه ژیر ماره ی خوی، هر چه ند به هوی تیکه ل بونونه که - (عِدَّةِی) ته واو نه بوه.

(قُلْتُ) نیمامی (النَّوای) ده فرموی (وَيَلْحَقُهَا الطَّلَاقُ إِلَى انْقِضَاءِ الْعِدَّةِ) نه م ته لاقدره (رَجْعِی) ته لاقی تریسی ده که وی نه گهر ته لاق بدری - تا نه م (عِدَّةِی) دوی وازمینانی تیکه ل بونونه که ته واو ده بی، که واته: له ماوهی نه م (عِدَّةِی) به دا میراتیش له یه کتری ده گرن، هر وه که به پیچه وانهی (نهایه) - له (تحفة) دا فرموده یه تی.

وَلَوْ عَاشَرَهَا أَجْنَبِيٌّ انْقَضَتْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ نَكَحَ مُعْتَدَةٌ بَظْنَ الصَّحَّةِ وَوَطِئَ انْقَطَعَتْ
 مِنْ حِينِ وَطِئَ، وَفِي قَوْلِ أَوْ وَجْهٍ مِنَ الْعَقْدِ، وَلَوْ رَاجَعَ حَائِلًا ثُمَّ طَلَّقَ اسْتَأْنَفَتْ، وَفِي
 الْقَدِيمِ تَبْنَى إِنْ لَمْ يَطَّأ، أَوْ حَامِلًا فَبِالْوَضْعِ، فَلَوْ وَضَعَتْ ثُمَّ طَلَّقَ اسْتَأْنَفَتْ، وَقِيلَ إِنْ لَمْ
 يَطَّأ بَعْدَ الْوَضْعِ فَلَا عِدَّةَ،

(وَلَوْ عَاشَرَهَا أَجْنَبِيٌّ) به لأم نه گهر بیواوکی بیگانه سین جیما عکردن - تیکه لی ژنه ته لاقدر او ه که
 بوو (انقضت) نه وه (عده) ی به سن پاکبوونه وه، یان به سن مانگان ته واو دهبین (والله اعلم).
 هروه ما نه گهر بیگانه که زیناش له گه ل ژنه ته لاقدر او ه که بکا، زینایه که کار له ته واو بوونی
 (عده) ی ناکا، به لأم نه گهر بیگانه که به هاله جیما ی له گه ل بکا، نه و کاته (عده) یه کی تری له
 سر واجب دهبین، هروه ما نه گهر ژنه ته لاقدر او ه که له (عده) ی ناوسی دا بی، نه و کاته ش
 تیکه لبوونی میرده که و بیگانه که کار له (عده) کی ه ناکا و به دانانی زگه که (عده) ی ته واو
 دهبین، هروه که له ژوبه ی سرچاوه کانداهرموویانه.

(وَلَوْ نَكَحَ مُعْتَدَةٌ) نه گهر بیواوکی ژنیکی (عده) گری له (عده) دا له خوی ماره کرد (بظن
 الصَّحَّةِ) وای ده زانی ماره برینی ژنی (عده) گر دروست دهبین و (ووطئ) جیما عیشی له گه ل
 کرد، نه وه (انقضت من حین و طئ) له و کاته وه که جیما ی له گه ل کرد وه (عده) ی ژنه که
 ده پچری، جیاوازی (عده) ی مردن ته و تلاق نیه، جا هر کاتیک لیک جیا کرانه وه، له و
 کاته وه (عده) کی یه که م ته واو ده کا، به لأم نه گهر بزانی ماره برینه که دروست نابین، نه و
 کاته جیما عه کی زینایه و کار له (عده) ی ناکا، هروه ما نه گهر جیما ی له گه ل نه کردبین،
 (عده) کی نا پچری و هر به رده وام دهبین (و فی قول او وجه من العقد) له هرمووده یه کدا:
 له ماره برینه وه (عده) کی ده پچری.

(وَلَوْ رَاجَعَ حَائِلًا) نه گهر میرده که ته لاقدر اوکی (رجعی) ی له (عده) دا گه پانده وه و
 ناوسیش نه بو (ثم طلق) نینجا بوویاره ته لاقی داوه، نه وه (استأنفت) سر له بنیات دست
 به (عده) یه کی تر ده کا، جیاوازی نیه له دوی گه پانده وه ش جیما ی له گه ل کردبین، یان نا
 (و فی القديم تبني ان لم يطأ) له هرمووده ی کوندا: نه گهر جیما ی له گه ل نه کردبین له
 سر پابر دووه که (عده) کی ته واو ده کا.

(أَوْ حَامِلًا) یان ته لاقدر اوکی (رجعی) ی ناوسی گه پانده، نینجا بوویاره به ناوسی ته لاقی
 داوه، نه وه (فبالوضع) به دانانی زگه کی (عده) ی ته لاقدرانی بووه میش ته واو دهبین، هر
 چند جیما عیشی له گه ل کردبین، به لأم (فلو وضعت) نه گهر له دوی گه پانده وه زگه کی
 دانا (ثم طلق) نینجا ته لاقی داوه، نه و کاته (استأنفت) سر له بنیات دست به (عده)
 ده کاته وه، هر چند جیما عیشی له گه ل نه کردبین (وقيل) له هرمووده یه کی بی هیژدا: (ان
 لم يطأ بعد الوضغ فلا عدة) نه گهر له دوی دانانی زگه کی جیما ی له گه ل نه کردبین،
 (عده) ی له سر نیه.

وَلَوْ خَالَعَ مَوْطُوءَةً ثُمَّ نَكَحَهَا ثُمَّ وَطِئَ ثُمَّ طَلَّقَ اسْتَأْنَفَتْ وَدَخَلَ فِيهَا الْبَقِيَّةَ.
 (فَصَلِّ) عِدَّةَ حُرَّةٍ حَائِلٍ لَوْفَاةٍ وَإِنْ لَمْ تُوْطَأْ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِيهَا، وَأَمَةٌ
 نَصَفَهَا، وَإِنْ مَاتَ عَنْ رَجْعِيَّةٍ انْتَقَلَتْ إِلَى وَفَاةٍ، أَوْ بَائِنٍ فَلَا، وَحَامِلٍ بَوَاضِعِهِ

(وَلَوْ خَالَعَ مَوْطُوءَةً) نه گهر خولعی له گه ل نه و ژنه ی کرد که پینشدا جیماعی له گه ل کردبو (ثُمَّ
 نَكَحَهَا) نینجا له (عِدَّة) دا له خوی ماره کرده وه (ثُمَّ وَطِئَ) نینجا له نوای ماره کردنه وه که ش
 جیماعی له گه ل کرد (ثُمَّ طَلَّقَ) نینجا دویاره ته لاقی دلو، نه وه (اسْتَأْنَفَتْ) سه ره له بنیات
 ده ست به (عِدَّة) ده کاته وه (وَدَخَلَ فِيهَا الْبَقِيَّةَ) نه وه ی له (عِدَّة) که ی به که میش مابوی ده چیته
 ناو (عِدَّة) که ی دو وه م، چونکه هر دووکیان (عِدَّة) ی به که سن.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِاسِي (عِدَّة) ی میورد مردن ﴾

که به مشی دو وه می (عِدَّة) یه: (عِدَّة حُرَّةٍ حَائِلٍ لَوْفَاةٍ) ته اوویونی (عِدَّة) ی نه و ژنه ی
 نازاده و له میردی خوی ناوس نیه و میرده که ی مردوه (وَإِنْ لَمْ تُوْطَأْ) هر چه ند
 جیماعیشی له گه ل نه کرابی (أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِيهَا) چوار مانگو ده پۆژه به
 شه وه کانیا نه وه، خوی گه وره فرموویه تی: ﴿وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مِنْكُمْ وَأَوْجَاباً
 يَتْرَبُّنَ بِالْفُسْهِنِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ نه و میردانه ی له نیوه ده مردن و ژنه کانیا ن به چی
 ده هیلن، ژنه کانیا ن ماوه ی چوار مانگو ده پۆژه به خویان چاوه پوان ده بن.

واته به ته نها ماره برین نه گهر جیماعیشی له گه ل نه کرابی و میرده که ی بمری، (عِدَّة) ی له سه ر
 واجب ده بن، هر وه که میراتیش له یه کتری ده گرن، به به لگی حه دیسه که ی (علقه) ی پرا بردو
 له (هؤیه کانی میرات) دا، جیاوازی نیه ژنه که و میرده که: گه وره بن، یان هر دووکیان، یان
 یه کیکیان مندالی ناو بیشکه بن، چونکه (عِدَّة) لایه نی خوا به رستیشی تی دایه، هر وه که پرا بر.
 (وَأَمَةٌ نَصَفَهَا) ته اوویونی (عِدَّة) ی جاریه ی میرد مردو: نوو مانگو پینچ پۆژه.

(وَإِنْ مَاتَ عَنْ رَجْعِيَّةٍ) نه گهر میردیک مرد و ته لاقدر اوویکی (رجعی) ی له پاش به چی ما،
 واته: له کاتی مردن هر له (عِدَّة) ی (رجعی) دابو، نه وه (انْتَقَلَتْ إِلَى وَفَاةٍ) له (عِدَّة) ی
 (رَجْعِي) یه وه ده گوازیته وه بق (عِدَّة) ی میرد مردن و میراتیش له میرده که ی ده گری،
 که واته: (عِدَّة) ی ته لاقه که ی بوچه ل ده بیته وه و سه ره له بنیات له پۆژی مردنی میرده که یه وه
 ده ست به (عِدَّة) ی میرد مردن ده کا (أَوْ بَائِنٍ) یان نه گهر له (عِدَّة) ی (بائِن) دابو: وه که به
 پاره ته لاق درابن، یان سه ی سه ی، نه و کاته (فَلَا) ناگوازیته وه، به لکو (عِدَّة) ی ته لاقه که
 ته واو ده کا، چونکه به و ته لاقدانه بوه ته بیگانه.

(وَحَامِلٍ بَوَاضِعِهِ) هر وه ها نه و ژنه ی له میردی خوی ناوس بو وه و میرده که ی مردوه،
 (عِدَّة) ی به دانانی زگه که ی ته واو ده بن، به به لگی نایه تی ﴿وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ﴾ پرا بردو

بِشْرَطِهِ السَّابِقِ، فَلَوْ مَاتَ صَبِيٌّ عَنْ حَامِلٍ فَبِالْأَشْهُرِ، وَكَذَا مَمْسُوحٌ إِذْ لَا يَلْحَقُهُ
 عَلَى الْمَذْهَبِ، وَيَلْحَقُ مَجْبُوبًا بَقِيَّ أُنثِيَاءَهُ فَتَعْتَدُ بِهِ، وَكَذَا مَسْلُوبٌ بَقِيَّ ذَكَرُهُ بِهِ
 عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ طَلَّقَ إِحْدَى امْرَأَتَيْهِ وَمَاتَ قَبْلَ بَيَانِ أَوْ تَعْيِينِ فَإِنْ كَانَ لَمْ يَطَأْ اعْتَدْنَا
 لَوْفَاةً، وَكَذَا إِنْ وَطِئَ وَهَمَّا ذَوَاتَا أَشْهُرٍ أَوْ أَقْرَاءَ وَالطَّلَاقُ رَجْعِيٌّ،

(بِشْرَطِهِ السَّابِقِ) به و مرجعی بآوردو: که کزپه که ی به ته وای لی جیا بیته ووه
 نه زادیسی بدریته پال خاوه نی (عده) که.

که وایو: (فَلَوْ مَاتَ صَبِيٌّ عَنْ حَامِلٍ) نه گهر مندالیکسی وها بمرئی که نه گونجی (مَنِي) ی بیته
 خواره وه: وه ک نو سال که متر بی و ژنیکی ناوسی له پاش به جی بعینتی، نه و کاته
 (فَبِالْأَشْهُرِ) ده بی به چوار مانگو ده پژده که (عِدَّة) ی ته وای بکا، چونکه بیگومان کزپه که
 می منداله که نیه (وَكَذَا مَمْسُوحٌ) ههروه ها نه و میردهش که نه ندما جیماع و ههردو
 گونه کانی لی کراونه وه، نه ویش وه کو نه و منداله یه (إِذْ لَا يَلْحَقُهُ) چونکه نه ویش نه زادی
 کزپه که ی ناگاتی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فهرموده ی پاستی مه زهه ب.

جا له و دوو حاله تانه دا: نه گهر زاندر ا کزپه که له جیماعیکی به هه له یه، نه وه له نوای
 دانانی کزپه که ده ست به چوار مانگو ده پژده که ی (عِدَّة) ی میرد مردن ده کا، به لام نه گهر
 نه زاندر ا چۆن ناوس بووه، یان له زینا ناوس بوو، نه وه کار له (عِدَّة) ی ناکا و هه به ناوسی
 چوار مانگو ده پژده که ی (عِدَّة) ی میرد مردن ته وای ده کا، ههروه ک (الشهراملسی)
 فهرمویه تی و چند جار نکیش پابرا.

(وَيَلْحَقُ مَجْبُوبًا) نه زادی کزپه که ده گاته نه و پیاوه ی که نه ندما جیماع کردنی
 لی کراونه ته وه، به و مرجعی (بَقِيَّ أُنثِيَاءَهُ) ههردو گونه کانی مابنو بشگونجی (مَنِي) یه که ی
 له ناو ژنه که کرابن، که وایو: (فَتَعْتَدُ بِهِ) ژنی نه و چوره پیاوانه به دانانی زگه که ی (عِدَّة) ی
 ته وای ده بی (وَكَذَا مَسْلُوبٌ بَقِيَّ ذَكَرُهُ) ههروه ها نه و پیاوهش که ههردو گونی
 ده ره یندراون و نه ندما جیماع کردنیسی ماوه ژکه نه که ی نه ویش (بِهِ) به دانانی زگه که ی
 (عِدَّة) ی ته وای ده بی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فهرموده ی پاستی مه زهه ب.

(وَلَوْ طَلَّقَ إِحْدَى امْرَأَتَيْهِ) نه گهر له دوو ژنه کانی یه کیکی ته لاق دا (وَمَاتَ قَبْلَ بَيَانِ أَوْ
 تَعْيِينِ) ینجا پیش پهنوکرده وه و دیاری کردنی ته لاقدراوه که میرده که مرد، نه وه (فَإِنْ
 كَانَ لَمْ يَطَأْ) نه گهر جیماعی له گه ل هیچیان نه کردنی (اعْتَدْنَا لَوْفَاةً) ههردوکیان - بی
 پاریزکاری - (عِدَّة) ی میرد مردن ته وای ده که ن (وَكَذَا إِنْ وَطِئَ) ههروه ها نه گهر جیماعیشی
 له گه ل ههردوکیان کردنی، به لام (وَهَمَّا ذَوَاتَا أَشْهُرٍ أَوْ أَقْرَاءَ) ههردوکیان خاوه نی
 (عِدَّة) ی سن مانگی، یان سن پاکبونه وه بونو (وَالطَّلَاقُ رَجْعِيٌّ) ته لاقدانه که ش (رجعی)
 بوو، نه و کاته ش ههردوکیان (عِدَّة) ی میرد مردن ته وای ده که ن.

فَإِنْ كَانَ بَائِنًا اعْتَدْتُ كُلَّ وَاحِدَةٍ بِالْأَكْثَرِ مِنْ عِدَّةِ وِفَاةٍ وَثَلَاثَةَ مِنْ أَقْرَانِهَا، وَعِدَّةُ الوِفَاةِ مِنَ الْمَوْتِ، وَالْأَقْرَاءُ مِنَ الطَّلَاقِ. وَمَنْ غَابَ وَالْقَطْعُ خَيْرُهُ لَيْسَ لِزَوْجَتِهِ نِكَاحٌ حَتَّى يُتَيَقَّنَ مَوْتُهُ أَوْ طَلَاقُهُ، وَفِي الْقَدِيمِ: تَرَبَّصُ أَرْبَعِ سِنِينَ ثُمَّ تَعْتَدُ لَوِفَاةٍ وَتَنْكِحُ،

(فَإِنْ كَانَ بَائِنًا) جا نه گهر ته لاقدانه که (بائِن) بوو، نه و کاته (اعْتَدْتُ كُلَّ وَاحِدَةٍ بِالْأَكْثَرِ) هر یه کیکیان (عِدَّة) ی خوی ته و او ده کا به زورتره که: (مِنْ عِدَّةِ وِفَاةٍ وَثَلَاثَةَ مِنْ أَقْرَانِهَا) له (عِدَّة) ی میزد مردنی له سئ پاکبوونه وه که ی، واته: له و دوانه کامه یان ماوه ی زورتر بین، به و زورتره (عِدَّة) ی ته و او ده کا (وَعِدَّةُ الوِفَاةِ مِنَ الْمَوْتِ) جا (عِدَّة) میزد مردن له مردنی میزده که وه ده ست پی ده کری و (وَالْأَقْرَاءُ مِنَ الطَّلَاقِ) پاکبوونه وه کانیش له ته لاقدانه وه ده ست پی ده کری.

﴿ زنی میزد ونبوو ﴾

(وَمَنْ غَابَ) هر که سیک گوم بوو و (وَأَنْقَطِعَ خَيْرُهُ) هه والی مان و نه مانیشی بړا، واته: نه زاندر (لَيْسَ لِزَوْجَتِهِ نِكَاحٌ) بۆ زنه که ی دروست نیه شوو بکا (حَتَّى يُتَيَقَّنَ مَوْتُهُ أَوْ طَلَاقُهُ) تا به به لگه یه کی که شرعی ده زاندری میزده که ی مردوه، یان ته لاقی داوه، به لام نه گهر دانپه روه ریگ، یان باوه پیکراویکی خوی پی ی بلئ: میزده که ت مردوه، نه وه له نیوان خوی و خوی گه ورده دا بوی دروسته: شوو بکا، هر وه که له زوری سهرچاوه کانداه فرموویانه.

(وَفِي الْقَدِيمِ) له فرمووده ی کونی نیمامی (الشافعی) و له مه زه بی نیمام (مالک) و نیمام (أحمد) دا: زنی میزد ونبوو ده چیته لای (قازی)، ئینجا که (قازی) بوی ناشکرا بو: میزده که ی ونبووه، نه وه (تَرَبَّصُ أَرْبَعِ سِنِينَ) له و کاته وه به دانانی (قازی) ماوه ی چوار سالان چاوه پوان ده کا، ئینجا له دوی چوار ساله کانیش (قازی) پریاری مردنی میزده که ی و لیکیا بوونه وه ی بۆ ده دا (ثُمَّ تَعْتَدُ لَوِفَاةٍ) ئینجا (عِدَّة) ی میزد مردنیش ته و او ده کا، ئینجا (وَتَنْكِحُ) بوی دروسته: شوو به پیاوویکی تر بکا، هر وه که به هوی نه میزدی و نه مانی نه ندایمی جیماعی میزده که شی بوی دروست بوو: ماره پرینه که هه لېوه شینینته وه، چونکه له زه ته ی ژن و میزدا یه ته ی نه ماوه.

جا بزانه: له فرمووده ی راستردا: چوار ساله کان له کاتی دانانی (قازی) یه وه ده ستیان پی ده کری و ماوه ی پیش چوونه لای (قازی) به فیرو ده پواو په چا و ناکری، به لام له فرمووده ی بی میزدا: له ونبوونه وه ده ست پی ده کری، هر وه که له زوری سهرچاوه کانداه فرموویانه ﴿عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيُّمَا امْرَأَةٍ فَقَدَتْ زَوْجَهَا لَمْ تَلِدْ أَيْنَ هُوَ، فَإِنَّهَا تَنْتَظِرُ أَرْبَعِ سِنِينَ، ثُمَّ تَعْتَدُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا، ثُمَّ تَحِلُّ﴾ رواه مالك والشافعی، وفي رواية عبدالرزاق: ﴿مَنْ حِينَ رَفَعَتْ أَمْرَهَا إِلَيْهِ﴾، هر ژنیک میزده که ی گوم بوو و نه یزانی له کوئی یه، با چوار سالان

فَلَوْ حَكَمَ بِالْقَدِيمِ قَاضٍ نُقِضَ عَلَى الْجَدِيدِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ نَكَحَتْ بَعْدَ التَّرْبُصِ وَالْعِدَّةِ
 قَبَانَ مَيْتًا صَحَّ عَلَى الْجَدِيدِ فِي الْأَصَحِّ. وَيَجِبُ الْإِحْدَادُ عَلَى مُعْتَدَةِ وِفَاةٍ،

چاوه پوان بکا-لو کاتوره که کاره کی بی لای کار به دست به رز ده کاتوره- نینجا چوار
 مانگو ده پوژ (عِدَّة)ی میرد مردن ته او بکا، نینجا حه لاله شوو بکا.
 جا بزانه: له ناگاداری به کی (باسی نه توانینی به خنیکردنی زن) دا فرموده به کی بی هیژ
 هه به: ژنه که ده توانی سودی تو ره بگری، ته ماشای بکه.

(فَلَوْ حَكَمَ بِالْقَدِيمِ قَاضٍ) جا نه گهر (قازی)ک به فرموده کی کون بریاری دا، نه وه (نُقِضَ
 عَلَى الْجَدِيدِ) له سر فرموده کی نوئی بریاره کی هه لده وه شیند ریتته وه (فِي الْأَصَحِّ) له
 فرموده کی راستردا، به لام له (تحفه) دا فرموده کی تری به هیژ کریوه: که ده فرموی:
 بریاره که هه لئا وه شیند ریتته وه، چونکه زیانکی گهره تووشی ژنه که ده بی و جگه له
 ره فتار کردن به فرموده کی کون به هیچ ریگایه کی تر ناتوانی نه و زیانه گهر به له خوی
 لادا، جا نیما می (الْإِسْتَوَى) نه وه شی به راست داناوه: که بریاری (قازی)- به فرموده کی
 کون- له ناشکرای و له په نهانی دا جی به جی ده بی.

(وَلَوْ نَكَحَتْ بَعْدَ التَّرْبُصِ وَالْعِدَّةِ) نه گهر له نوای چاوه پوانکردنی چوار ساله که و (عِدَّة)ی چوار
 مانگو ده پوژ که، ژنه میرد ونبووه که شووی کرد (قَبَانَ مَيْتًا) نینجا ناشکرا بوو: پیش
 ماره برینه که به چوار مانگو ده پوژ میرده که کی مردوه، نه وه (صَحَّ عَلَى الْجَدِيدِ) له سر
 فرموده کی نوئی ش ماره برینه کی دروست بووه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده کی راستردا، به لام
 نه گهر ناشکرا بوو: میرده که کی له کاتی ماره برینه که دا ژندوو بووه، نه وه هر ژنی
 میرده که یه تو ماره برینه که کی دووه نادرسته، هر چند (قازی)ش بریاری دابی.

جا نه گهر دووه مه که جیماعی له گه ل کردبو، نینجا میرده ونبووه که هاته وه لای ژنه که کی،
 نه وه حه پامه: هیچ له زه تیکی لی ببنی تا (عِدَّة)ی دووه مه که کی ته او ده کا، چونکه جیماعی
 دووه مه که به هه له بووه، هه روه که له ژوریه کی سر چاوه کاندا فرمویاوه.
 که وایو: نه گهر ژنه که مندالکی بی و بشگونجی مندال که له و جیماعه بی، نه و کاته
 مندال که ش ده بیته هی دووه مه که، هه روه که له (مغنی) دا پوون کراوه ته و.

﴿ تازیه داری ژنی میرد مردوو ﴾

(وَيَجِبُ الْإِحْدَادُ عَلَى مُعْتَدَةِ وِفَاةٍ) تازیه داری واجب: له سر نه و ژنه کی له (عِدَّة)ی میرد
 مردن دایه تا ماوه کی (عِدَّة)ی ته او ده بی، جیاوازی نیه: ناوس بن، یان نا، گهره بی،
 یان مندال بن، هه رچند له میرده که شی تو دابی، پیغه مبه رتبه ده فرموی: ﴿لَا تُحَدُّ
 إِمْرَأَةٌ عَلَى مَيْتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا: وَلَا تَلْبَسُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلَّا﴾

لَا رَجْعِيَّةَ، وَيُسْتَحَبُّ لِبَانِنٍ وَفِي قَوْلٍ يَجِبُ، وَهُوَ تَرَكَ لُبْسَ مَصْبُوغٍ لَزِينَةَ وَإِنْ خَشِنَ، وَقِيلَ يَحِلُّ مَا صُبِغَ غَزْلُهُ ثُمَّ نُسِجَ، وَيُبَاحُ غَيْرُ مَصْبُوغٍ مِنْ قَطْنٍ وَصُوفٍ وَكَتَّانٍ، وَكَذَا إِبْرَيْسَمَ فِي الْأَصْحَ، وَمَصْبُوغٌ لَا يُقْصَدُ لَزِينَةَ، وَيَحْرُمُ حُلِّيُّ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ وَكَذَا لَوْلُؤُ فِي الْأَصْحَ، وَطَيْبٌ فِي بَدَنِ وَتَوْبٍ وَطَعَامٍ وَكُحْلٍ، وَانْتِحَالَ يَأْتِمُرُ إِلَّا لِحَاجَةِ كَرَمَدٍ، وَإِسْفِيذَاجٍ وَدُمَامٍ، وَخَضَابُ حِنَاءٍ وَنَحْوِهِ، وَيَحِلُّ تَجْمِيلُ فِرَاشٍ وَأَثَابٍ وَتَنْظِيفُ بَعْضِ نَحْوِ رَأْسٍ وَقَلَمٍ وَإِزَالَةَ وَسَخٍ،

تَوْبٌ غَضَبٍ وَلَا تَكْتَحِلُ وَلَا تَمْسُ طَيِّبًا... ﴿رواه الشيخان، درست نيه هيچ نافره تيك له سن پڙدان به سهره وهر تازيه دارى بكا له سهر هيچ مردويك، تنها له سهر ميردى خوى چوار مانگو ده پڙدان تازيه دارى ده كا: جلى په ننگراو ده بهر ناكاو كل ده چاوى ناكاو بؤنى خوڅ له خوى نادا.

(لَا رَجْعِيَّةٌ) به لام له سهر ته لاقدر اوى (رجعية) واجب نيه تازيه دارى بكا، به لكو سوننه ته، هم (وَيُسْتَحَبُّ لِبَانِنٍ) بى ته لاقدر اوى (بانن)ش سوننه ته: تازيه دارى بكا (وَفِي قَوْلٍ يَجِبُ) له فرموده به كيشدا واجبه.

(وَهُوَ) تازيه دارى: (تَرَكَ لُبْسَ مَصْبُوغٍ لَزِينَةً) وازهيتانه له ده بهر كرنى جلى په ننگراو به مه به ستي خوږازاندنوه (وَإِنْ خَشِنَ) هر چند زيريش بى (وَقِيلَ يَحِلُّ مَا صُبِغَ غَزْلُهُ ثُمَّ نُسِجَ) له فرموده به كى بى هيژدا: نو جلى داوه كه ي په رنگ كرابى تينجا چنرابى، حلاله ده بهر بكرى (وَيُبَاحُ غَيْرُ مَصْبُوغٍ) جلى رنگ نه كراو حلاله: (مِنْ قَطْنٍ وَصُوفٍ وَكَتَّانٍ) له لوكه و خورى كه تان (وَكَذَا إِبْرَيْسَمَ فِي الْأَصْحَ) هره ها ناوريشمى په رنگ نه كراو يش حلاله، له فرموده ي راستردا، هم (وَمَصْبُوغٌ لَا يُقْصَدُ لَزِينَةً) ده بهر كرنى په ننگراو يش حلاله كه به مه به ستي خوږازاندنوه نه بى: وهك په شو مؤر.

(وَيَحْرُمُ حُلِّيُّ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ) هره ها ده بهر كرنى خشلى زيږو زيويشى ليحه پامه، هر چند نه نكوستيله به ك، يان گواره به ك بى (وَكَذَا لَوْلُؤُ فِي الْأَصْحَ) هره ها خوږازاندنوه ي به گه وهروشتى وه هاش چه پامه، هم (وَطَيْبٌ فِي بَدَنِ وَتَوْبٍ وَطَعَامٍ وَكُحْلٍ) به كارهي تانى بؤنى خوڅ له لاشه و له جلو بهرگو له خوارده مه نى و له كلدا چه پامه.

هم (وَانْتِحَالَ يَأْتِمُرُ) كل ده چاو كرنيش چه پامه (إِلَّا لِحَاجَةٍ) تنها له بهر پيويستى درست (كَرَمَدٍ) وهك چاو نيشه، هم (وَإِسْفِيذَاجٍ) سپياوى پوخسارو (وَدُمَامٍ) سؤراوى كولمه ش چه پامه، هم (وَخَضَابُ حِنَاءٍ وَنَحْوِهِ) خه نه له خو دان و په ننگه ننگه كانى تر يش چه پامه.

(وَيَحِلُّ تَجْمِيلُ فِرَاشٍ وَأَثَابٍ) حلاله جوان كرنى ياتاغي خه و تن و كه لوپه لي ناو مال، هم (وَتَنْظِيفُ) خوږ پاك كرنه وه شى حلاله: (بَعْضِ نَحْوِ رَأْسٍ وَقَلَمٍ وَإِزَالَةَ وَسَخٍ) به شوړدى

قُلْتُ: وَيَحِلُّ امْتِشَاطٌ وَحَمَامٌ إِنْ لَمْ يَكُنْ خُرُوجٌ مُحَرَّمٌ، وَلَوْ تَرَكَتِ الإِخْدَادَ عَصَتْ وَأَنْقَضَتْ الْعِدَّةَ كَمَا لَوْ فَارَقَتْ الْمَسْكَنَ، وَلَوْ بَلَّغَتْهَا الْوَفَاةَ بَعْدَ الْمُدَّةِ كَانَتْ مُنْقَضِيَةً، وَلَهَا إِخْدَادٌ عَلَى غَيْرِ زَوْجٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، وَتَحْرِمُ الزِّيَادَةُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. (فَصْلٌ) تَجِبُ سُكْنَى لِمُعْتَدَةِ طَلَاقٍ وَلَوْ بَائِنٍ إِلَّا نَاشِزَةً، وَلِمُعْتَدَةِ وَفَاةٍ فِي الْأَطْهَرِ،

سهر و لاشه و نینوک کردن و لادانی چلک و موو (قلت) نیمیامی (النواوی) ده فهرموی (ویحل) امتیشاط و حمام) حلاله سهری شانہ بکاو بچیته گهرماو (ان لم یکن خروج محرم) به و مرجهی له مال دهرچوونیکئی حهرامی تیدا نه بی.

(وَلَوْ تَرَكَتِ الإِخْدَادَ عَصَتْ) نه گهر ژنه میرد مردوه که تازیه داری به ته وای نه کرد، گوناہبار دهبی، به لام (وَأَنْقَضَتْ الْعِدَّةَ) له که ل گوناہباریشی (عِدَّةٌ) ته وای دهبی (كَمَا لَوْ فَارَقَتْ الْمَسْكَنَ) وهك نه و ژنه ی له (عِدَّةٌ) دا له مال دهرچیته دهر وه، نه ویش گوناہبار دهبی به لام (عِدَّةٌ) شی ته وای دهبی (وَلَوْ بَلَّغَتْهَا الْوَفَاةَ بَعْدَ الْمُدَّةِ) نه گهر له دوی ته وای وویونی ماوهی (عِدَّةٌ) که هه وای مردنی میرده که ی گیشتنی (كَانَتْ مُنْقَضِيَةً) نه وه (عِدَّةٌ) که ی ته وای ووه، نه تازیه داری نه (عِدَّةٌ) یتری له سهر نیه.

(وَلَهَا إِخْدَادٌ عَلَى غَيْرِ زَوْجٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) بی گشت نافرہ تیک دروسته ماوهی سی پڈان تازیه داری بکا له سهر خزمه کانی جگه له میردی خوی، به لام (وَتَحْرِمُ الزِّيَادَةُ) زیاتر له سی پڈان حهرامه، به به لگی حهریسه که ی پربوو (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَاصل: له باسی مافی نیشته جی کردنی نه و ژنه ی له (عِدَّةٌ) دایه ﴾

(تَجِبُ سُكْنَى لِمُعْتَدَةِ طَلَاقٍ) مافی نیشته جی کردن واجبہ: بی نه و ژنه ی له (عِدَّةٌ) ی ته لاقداہ تا (عِدَّةٌ) ی ته وای دهبی، جیاوازی نیه: ناوس بی، یان نا (وَلَوْ بَائِنٍ) ههرچند به (بَائِنٍ) ش ته لاق درابن: به خولع، یان سی به سی، خوی گهره دهرموی: ﴿أَسْكُونُ مِنْ حَيْثُ سَكْتُمْ﴾ ته لاقدر او کان نیشته جی بکن له و شوینہ ی به خوتان تیدا نیشته جی دهبون. (إِلَّا نَاشِزَةً) ته نها نیشته جی کردنی نه و ژنه واجب نیه که به (ناشزہ) یی ته لاق دراوہ، یان له (عِدَّةٌ) دا (ناشزہ) دهبی.

نینجا بزانه: نه گهر ته لاقدر اوی (بائین) له میردی خوی ناوس بی، نه و کاته بیژو و جلو بهرگیشی له سهر میرده که ی واجبہ، به لام ژنی میرد مردوو مافی بیژوی نیه، ههرچند ناوسیش بی، ههروه که له (په پتووکوی بیژوه کان) دا پوونی ده که ی نه وه، (ان شاء الله تعالی).

(وَ) ههروه ما (لِمُعْتَدَةِ وَفَاةٍ) مافی نیشته جی کردن بی نه و ژنه ش واجبہ: که له (عِدَّةٌ) ی میرد مردن دایه، واته: نه رکی نیشته جی کردنی له میراتی میرده که ی دهری تا (عِدَّةٌ) ی ته وای دهبی (فِي الْأَطْهَرِ) له فهرموده ی به میزتردا، جیاوازی نیه ژنه که ناوس بی، یان نا،

وَفَسَخَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَتَسَكَّنُ فِي مَسْكَنٍ كَانَتْ فِيهِ عِنْدَ الْفُرْقَةِ، وَلَيْسَ لِلزَّوْجِ وَغَيْرِهِ إِخْرَاجُهَا، وَلَا لَهَا خُرُوجٌ، قُلْتُ: وَلَهَا الْخُرُوجُ فِي عِدَّةِ وَاثَةٍ وَكَذَا بَائِنٌ فِي التَّهَارِ لِشِرَاءِ طَعَامٍ وَغَزْلٍ وَنَحْوِهِ، وَكَذَا لَيْلًا إِلَى دَارِ جَارَةِ لِعَزْلِ وَحَدِيثٍ وَنَحْوِهِمَا بِشَرَطِ أَنْ تَرْجِعَ وَتَبَيَّتَ فِي بَيْتِهَا، وَتَتَقَلَّ مِنَ الْمَسْكَنِ لِخَوْفٍ مِنْ هَدْمٍ أَوْ غَرَقٍ أَوْ عَلَى نَفْسِهَا،

به و مرجعی (ناشیزه) نه بین، نه گینا: مافی نیشته جن کردنی نیه، هه روه که له زوریه ی سه رچاوه کاندایه یون کراوه ته وه ﴿عَنْ فَرِيذَةَ ابْنِ أَبِي عَمْرٍاءَ إِذْ سَأَلَهَا لَمَّا قُتِلَ زَوْجُهَا: أَمَرَهَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَمْكُثَ فِي بَيْتِهَا حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ، قَالَتْ: فَأَعْتَدْتُ فِيهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ رواه أصحاب السنن بسند صحیح، که (فوریه) میژده که ی کوزدا، بیغه مبره ﷺ فه رمانی دایین: له ماله که ی خوی دا بمینیتته وه تا (عده) ی ته واو ده بین، نینجا به چوارمانگو ده پدژان (عده) ی ته واو کرد.

(وَفَسَخَ) هم مافی نیشته جن کردن بۆ نه و ژنه ش واجبه: که ماره برینه که ی هه لوه شانندوتته وه، به و مرجعی (ناشیزه) نه بین (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فه رموده ی راستی مه زه ب، به لام نه و ژنه ی له (عده) ی جیماعی به (شبهه) ماره برینه نادرستدایه، مافی نیشته جن کردنی نیه، هه روه که له (تحفة) دا فه رمویه تی.

(وَتَسَكَّنُ) واجبه: ژنی (عده) گری ته لاقو مردن نیشته جن بکری (فِي مَسْكَنِ كَانَتْ فِيهِ عِنْدَ الْفُرْقَةِ) له و خانووه دا که له کاتی لیکنجیا بوونه وه تنیدا نیشته جن بووه، به به لگی نیایه ته که و ه دیسه که (وَلَيْسَ لِلزَّوْجِ وَغَيْرِهِ إِخْرَاجُهَا) دروست نیه: نه میژده که ی و نه که سیکی تر له و ماله ده ری بکاته ده ره وه، هم (وَلَا لَهَا خُرُوجٌ) بۆ ژنه که ش دروست نیه و چه پامه: له خوی وه به بی عوزد له مال بپواته ده ره وه، خوی گه وره ده فه رموی: ﴿لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ﴾ نه و ژنانه ی له (عده) دانه له ماله کانین ده ریان مه کن و نایین به خویشیان ده رچن.

(قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فه رموی (وَلَهَا الْخُرُوجُ فِي عِدَّةٍ وَقَاوُ وَكَذَا بَائِنٌ فِي التَّهَارِ) بۆ ژنه که دروسته له (عده) ی میژد مردن و ته لاقداندا له پدژیدا بپواته ده ره وه (لِشِرَاءِ طَعَامٍ) بۆ کرینی خوارده مه نی و (وَعَزْلٍ وَنَحْوِهِ) بۆ کرین و فروشتنی رستن و خوری و لۆکه و لیگردنه وه ی میوه ی باغه که ی و نه و جورده شتانه ی (وَكَذَا لَيْلًا إِلَى دَارِ جَارَةٍ) هه روه ها دروسته له شه وی شدا بپواته مالی دراوستیه که ی (لِعَزْلِ وَحَدِيثٍ وَنَحْوِهِمَا) بۆ ته شی رستن و قسه کردن و نه و شتانه (بِشَرَطِ أَنْ تَرْجِعَ وَتَبَيَّتَ فِي بَيْتِهَا) به و مرجعی بگه ریته وه و شه وی له ماله که ی خوی بخوی.

(وَتَتَقَلَّ مِنَ الْمَسْكَنِ) بۆ ژنه که دروسته له م خانووه بگوازیتته وه بۆ خانوویکی تر (لِخَوْفٍ مِنْ هَدْمٍ أَوْ غَرَقٍ) له ترسی فه وتانی مالی خوی به پوخان و لاقاوو دزی (أَوْ عَلَى نَفْسِهَا) یان

أَوْ تَأَذَّتْ بِالْجِرَانِ أَوْ هُمْ بِهَا أَدَى شَدِيدًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ انْتَقَلَتْ إِلَى مَنْسَكِنٍ بِإِذْنِ الزَّوْجِ لَوَجِبَتْ الْعِدَّةُ قَبْلَ وُصُولِهَا إِلَيْهِ اعْتَدَّتْ فِيهِ عَلَى النَّصِّ، أَوْ بغيرِ إِذْنِ فِي الْأَوَّلِ، وَكَذَا لَوْ أَذِنَ ثُمَّ وَجِبَتْ قَبْلَ الْخُرُوجِ، وَلَوْ أَذِنَ فِي الْإِنْتِقَالِ إِلَى بَلَدٍ فَكَمَسَكِنٍ، أَوْ فِي سَفَرٍ حَجٍّ أَوْ تِجَارَةٍ ثُمَّ وَجِبَتْ فِي الطَّرِيقِ فَلَهَا الرُّجُوعُ وَالْمُضِيُّ، فَإِنْ مَضَتْ أَقَامَتْ لِقَضَاءِ حَاجَتِهَا ثُمَّ يَجِبُ الرُّجُوعُ لِتَعْتَدُ الْبَقِيَّةَ فِي الْمَسْكَنِ،

له ترسی خودی خودی که بیناموسی له گه ل بکری (أو تأذت بالجیران) یان به هوی دراوسیه کانی توشی نازاریکی به هیز بیی (أو هم بها ادی شدیداً) یان دراوسیه کان به هوی ژنه که وه توشی نازاریکی به هیز بین (والله اعلم)، به لام نه گهر هیج عوزریکی نه بی، دروست نیه بگوازیته وه.

(وَلَوْ انْتَقَلَتْ إِلَى مَنْسَكِنٍ بِإِذْنِ الزَّوْجِ) نه گهر ژنه که پیش واجیبوونی (عده) - به نیزنی میرده که ی گواستیه وه خانویکی تر (فوجبَت العِدَّةُ قَبْلَ وُصُولِهَا إِلَيْهِ) ئینجا پیش نه وه ی بگاته ناو خانووه دوومه که، (عده) ی له سهر واجب بوو: به هوی مردن، یان ته لاقدان، نه وه (اعتدت فيهِ عَلَى النَّصِّ) له سهر ده ققی فهرمووده ی نیمامی (الشافعی): هر له دوومه که دا (عده) ی ته واو ده کا (أو بغيرِ إِذْنٍ) به لام نه گهر به بی نیزنی میرده که ی گواستیه وه، نه وه (ففي الأول) ده که پرتته وه له یه که مه که دا (عده) ی ته واو ده کا (وَكَمَا لَوْ أَذِنَ) هر وه ما نه گهر میرده که نیزنی دا (ثُمَّ وَجِبَتْ قَبْلَ الْخُرُوجِ) ئینجا پیش ده رچوون (عده) ی له سهر واجب بوو، نه و کاته ش هر له یه که مه که دا (عده) ی ته واو ده کا.

(وَلَوْ أَذِنَ فِي الْإِنْتِقَالِ إِلَى بَلَدٍ) نه گهر میرده که ژنه که ی نیزن دا بگوازیته وه شاریکی تر، ئینجا (عده) ی له سهر واجب بوو (فكَمَسَكِنٍ) نه وه ش وه ک گواستنه وه یه له خانویکی تر: له و پوونکرده وه ی پرابردودا.

(أَوْ فِي سَفَرٍ حَجٍّ أَوْ تِجَارَةٍ) یان نه گهر میرده که ژنه که ی نیزن دا برواته سه فهری حج، یان بازرگانی، یان سهردانی خزمه کانی، یان گوزارو غم په وانندن (ثُمَّ وَجِبَتْ فِي الطَّرِيقِ) ئینجا له پرتگه دا (عده) ی له سهر واجب بوو: به ته لاقدان، یان به میرد مردن، نه وه (فَلَهَا الرُّجُوعُ) بوی دروسته - به لکو وه هاخیرتره - واز له سه فهره که ی بیئی و بگرتته وه، هم (وَالْمُضِيُّ) بویشی دروسته: له سه فهره که ی برده وام بی (فإِنْ مَضَتْ) جا نه گهر به سه فهره که ی دا پویشته و برده وام بوو وگیشته شوینی مه به ست، نه وه (أَقَامَتْ لِقَضَاءِ حَاجَتِهَا) له شوینه که دا ده مینیتته وه بۆ پیکه ئینانی پیوستیه کانی (ثُمَّ) ئینجا که پیوستیه کانی ته واو بون (يَجِبُ الرُّجُوعُ) واجبه: یه کسه ر به په له بگرتته وه (لِتَعْتَدُ الْبَقِيَّةَ فِي الْمَسْكَنِ) تا کو نه وه نده (عده) ی له سهری ماوه له ماله وه دا ته واوی بکا.

وَلَوْ خَرَجْتَ إِلَى غَيْرِ الدَّارِ الْمَأْلُوفَةِ فَطَلَّقَ وَقَالَ: مَا أَذْنْتُ فِي الْخُرُوجِ. صُدِّقَ بِيَمِينِهِ،
 وَلَوْ قَالَتْ: نَقَلْتَنِي. فَقَالَ: بَلْ أَذْنْتُ لِحَاجَةٍ. صُدِّقَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَمَنْزِلُ بَدْوِيَّةٍ وَيَبْتَهَا
 مِنْ شَعْرِ كَمَنْزِلِ حَضْرِيَّةٍ، وَإِذَا كَانَ الْمَسْكَنُ لَهُ وَيَلِيقُ بِهَا تَعَيَّنَ، وَلَا يَصِحُّ بَيْعُهُ إِلَّا فِي
 عِدَّةِ ذَاتِ أَشْهُرٍ فَكُمُتَّاجِرٍ، وَقِيلَ بَاطِلٌ، أَوْ مُسْتَعَارًا لَزِمَتْهَا فِيهِ فَإِنْ رَجَعَ الْمُعِيرُ وَلَمْ
 يَرْضَ بِأَجْرَةِ نُقَلْتُ،

تینجا بزانه: نه گهر پیش نه وی بؤ سه فر بپواته دهر وه (عده)ی له سر واجب بوو، نه و
 کاته - تا (عده)ی ته واو ده بی - حرپامه: بؤ حه ج کردن و بارزگانی و سه فر ده کانی تریش
 بپواته دهر وه: وه ک سر دانی دایک و باوکی و زیاره تی گورستان و... هتد، هه روه له
 زدریه ی سه رچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ خَرَجْتَ إِلَى غَيْرِ الدَّارِ الْمَأْلُوفَةِ) نه گهر ژنه که چووه دهر وه بؤ خانوویکی تر که نولفته تی
 به نیشته جی بوونیه وه نه گرتبو (فَطَلَّقَ) تینجا میرده که ی ته لاقی دا (وَقَالَ مَا أَذْنْتُ
 فِي الْخُرُوجِ) میرده که ی گوتی: من تو م نین نه داوه بپویته دهر وه. نه وه (صُدِّقَ بِيَمِينِهِ) به
 سویند باوه پ به میرده که ده کړی (وَلَوْ قَالَتْ: نَقَلْتَنِي) نه گهر ژنه که گوتیه میرده که ی: تو
 منت گواستوت وه (فَقَالَ بَلْ أَذْنْتُ لِحَاجَةٍ) میرده که ش گوتی: به لکو بؤ کاریک نینم دابوی
 نه ک گواستنه وه. نه وه ش (صُدِّقَ عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فر مووده ی پاستی مه زه ب: به
 سویند خواردن باوه پ به میرده که ده کړی.

(وَمَنْزِلُ بَدْوِيَّةٍ وَيَبْتَهَا مِنْ شَعْرِ) که پړو هه وارگو و په شمالی چؤل نشینه کان (كَمَنْزِلِ حَضْرِيَّةٍ)
 وه مال و خانووی نیشته جی ناوه دانی به له گشت نه و بپارانیه پرابر بوودا، اته: له ناو
 که پړو په شماله که ی دا (عِدَّةٌ) ی ته واو ده کا، به لام نه گهر له کاتی (عِدَّةٌ) دا دانیشتوانی
 هویه که، یان خرمو که سه کانی خوی له و شوینه باریان کرد، نه و کاته نه ویش له که لیان بار
 ده کا، هه روه له زدریه ی سه رچاوه کاند ا فرموویانه.

(وَإِذَا كَانَ الْمَسْكَنُ لَهُ) هه رکاتیک شوینی نیشته جی کړدنه که ملکی میرده که ی بوو (وَيَلِيقُ بِهَا)
 شیاوی ژنه که ش بوو، نه وه (تَعَيَّنَ) هه ر نه و شوینه دیاری ده کړی بؤ نیشته جی کړدنی ژنه که،
 که وایو: (وَلَا يَصِحُّ بَيْعُهُ) فروشتنی شوینه که دروست نابی (إِلَّا فِي ذَاتِ أَشْهُرٍ) ته نها له
 (عِدَّةٌ) ی نه و ژنه دا دروست ده بی که خاوه نی (عِدَّةٌ) ی به مانگ بی، جا له و حاله ته دا
 (فَكُمُتَّاجِرٍ) وه خانووی به کړدراو فروشتنی دروست ده بی، اته: سوده کانی ماوه ی (عِدَّةٌ)
 نابنه ملکی کپاره که (وَقِيلَ بَاطِلٌ) له فر مووده یه کی بی هیژدا: فروشتنه که به تاله.

(أَوْ مُسْتَعَارًا) یان شوینه که به خواستن وه رگرباوی، تینجا (لَزِمَتْهَا فِيهِ) له و شوینه دا
 (عِدَّةٌ) ی له سر واجب بوو، ته ماشا ده که ی: (فَإِنْ رَجَعَ الْمُعِيرُ وَلَمْ يَرْضَ بِأَجْرَةٍ) نه گهر
 به خوازه روه که په شیمان بؤ وه و به کړش پازی نه بو، نه وه (نُقَلْتُ) ژنه که ده گوازیته وه

وَكَذَا مُسْتَأْجِرٌ انْقَضَتْ مُدَّتُهُ، أَوْ لَهَا اسْتَمَرَّتْ وَطَلَبَتْ الْأَجْرَةَ، فَإِنْ كَانَ مَسْكَنُ
 التَّكَاحِ نَفِيسًا فَلَهُ النَّقْلُ إِلَى لِائِقٍ بِهَا، أَوْ خَسِيسًا فَلَهَا الْإِمْتِنَاعُ، وَلَيْسَ لَهُ مُسَاكَنْتُهَا
 وَلَا مُدَاخَلَتُهَا، فَإِنْ كَانَ فِي الدَّارِ مَحْرَمٌ لَهَا مُمَيِّزٌ ذَكَرَ، أَوْ لَهُ أُنْثَى أَوْ زَوْجَةٌ أُخْرَى أَوْ
 أُمَّةٌ أَوْ امْرَأَةٌ أُجْنَبِيَّةٌ جَازَ، وَلَوْ كَانَ فِي الدَّارِ حُجْرَةٌ فَسَكَنَهَا أَحَدُهُمَا وَالْآخَرَ الْأُخْرَى فَإِنْ
 اتَّحَدَتِ الْمَرَأَتُ كَمَطْبُخٍ وَمُسْتَرَّاحٍ اشْتَرَطَ مَحْرَمٌ،

بق شویئیکی تر (وگذا مُسْتَأْجِرٌ انْقَضَتْ مُدَّتُهُ) ههروهه شویئیی به کرئیگیرویش نه گهر
 ماوهی تهواو بوو، وهك شویئیی خواستراوه: نه گهر به کرئیده ره که به کرئیدانه که ی نوی
 نه کرده وه ژنه که ده گوازیته وه.

(أَوْ لَهَا) یان نه گهر شویئنه که ملکی ژنه که بوو، نه وه (اسْتَمَرَّتْ) هه ره له شویئیی خوی دا له
 سه ره نیشته چی بوون به رده وام ده بی و (وطلبت الأجرة) داوای کرئی ماوهی (عده) ش
 ده کا: له میزده که ی، یان له میراتی میزده که ی (فإن كان مسکن نكاح نفيساً) جا نه گهر
 شویئیی نیشته چی بوونی ژنو میزدا به تی زدر به نرخ بوو و بق (عده) گرتن شیایوی ژنه که
 نه بو، نه وه (قله النقل إلى لائق بها) بق میزده که دروسته ژنه که ی بگوازیته وه بق
 شویئیکی شیایوی ژنه که، تا (عده) ی تهواو ده بی (أو خسيساً) یان شویئنه که زدر نارینک
 بوو و شیایوی ژنه که نه بو، نه و کاته (فلها الإمتناع) ژنه که ش مافی هه یه بهو شویئنه پازی
 نه بی و داوای شویئیکی شیایوی خوی بکا، تا (عده) ی تهواو ده بی.

(وليس له) بق میزده که دروست نیه و چه پامه: (مساکنتها ولا مدخالته) له گه ل ژنه
 ته لا قدر اوه که ی نیشته چی بی و هه م چه پامه هاتو چوی نهو شویئنه ش بکا که ژنه که ی
 تی دا نیشته چی به، جیاوازی نیه ته لاقه که: (بائن بی، یان (رجعی) بی.

به لام (فإن كان في الدار محرم لها) نه گهر له ناو خانووه که دا مه چه میکی ژنه که هه بوو: که
 (مميز ذكر) فامیده و نیرینه بوو (أو له) یان مه چه میکی میزده که هه بوو: که (أنثى)
 فامیده و می بینه بوو (أو زوجة أخرى) یان ژئیکی تری میزده که له وی دا بوو (أو أمة أو
 امرأة أجنبية) یان (جاریه)، یان ژئیکی بیگانه له وی دا بوو، نه و کاته (جان) دروسته
 میزده که ش لهو شویئنه دا نیشته چی بی و هه م هاتو چوش بکا.

(ولو كان في الدار حجرة) نه گهر له خانووه که دا ژورینک هه بوو (فسكنها أحدهما) له ژنو
 میزده که به کیکیان لهو ژورده دا نیشته چی بوو (والآخر الأخرى) نه وه که ی تریش له
 ژورینکی تری خانووه که دا نیشته چی بوو، ته ماشا ده که ی: (فإن اتحدت المرافق) نه گهر
 سودلیوه گپراوه کانی خانووه که به ک بون: (کمطبخ) وهك شویئیی چیشت لینان و (ومستراح)
 شویئیی حه سانه وه و په یژه و ناوده ستخانه و سه رشورگه، نه وه (اشتراط محرم) به مه رج
 داندر اوه: مه چه میکی به کیکیان له وی هه بی.

وَالْأَفْلَا، وَيَنْبَغِي أَنْ يُغْلَقَ مَا بَيْنَهُمَا مِنْ بَابٍ وَأَنْ لَا يَكُونَ مَمَرٌ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى، وَسُفْلٌ وَعُلُوٌّ كَدَارٍ وَحُجْرَةٍ.

(بَابُ الْإِسْتِبْرَاءِ)

يَجِبُ بِسَبَبَيْنِ: أَحَدُهُمَا: مَلَكَ أُمَّةٌ بِشِرَاءٍ أَوْ إِرْثٍ أَوْ هِبَةٍ أَوْ سَبْيٍ أَوْ رَدِّ بَعِيْبٍ أَوْ تَحَالُفٍ أَوْ إِقَالَةٍ، وَسَوَاءٌ بَكَرٌ وَمَنْ اسْتَبْرَأَهَا الْبَائِعُ قَبْلَ الْبَيْعِ وَمُنْتَقَلَةٌ مِنْ صَبِيٍّ وَأَمْرَأَةٍ وَغَيْرِهَا، وَيَجِبُ فِي مَكَاتِبَةِ عُجْرَتٍ وَكَذَا مُرْتَدَّةً فِي الْأَصْحِ،

(وَالْأَفْلَا) به لام نه گهر نهو شتانه يه كه نه بون وليك جيابون، نهو كاته (فَلَا) هه بونى مه حره ميك مارج نيه، به لام (وَيَنْبَغِي أَنْ يُغْلَقَ مَا بَيْنَهُمَا مِنْ بَابٍ) پيويسته نهو دهرگه كه وتوته نيوان ژن و ميژده كه كليل بدرئ وه م (وَأَنْ لَا يَكُونَ مَمَرٌ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى) نابئ شويني هاتوچئ نه م ژوره به سهر ژوره كه ي تروه بهئ (وَسُفْلٌ وَعُلُوٌّ) نهؤى خواره وه سهر وه (كَدَارٍ وَحُجْرَةٍ) وه كو خانوو ژوره كه يه: له و پوونكرنه وه ي پراپوودا.

﴿بَابُ الْإِسْتِبْرَاءِ: بَاسِي دَلْنِيَايِي لِه نَاوَس نِه بُونُو (جَارِيَةٍ)﴾

واته: چاوه پوانكرنى (جَارِيَةٍ)، تا ماوه يه كه بق نه وه ي بزاندري هيچي له مندالنده نيه، يان بق خواپه رستى. (يَجِبُ بِسَبَبَيْنِ) نهو دلنياكرنه واجب ده بيئ به نو هو، تا ماوه ي دلنياكرنه كه ش ته واو نه بيئ، جه پامه: له زهت لهو (جَارِيَةٍ) يه وه ريگريئ.

(أَحَدُهُمَا) هؤى يه كه ميان: (مَلَكَ أُمَّةً) وه ده سته نيئانى ملكايه تي (جَارِيَةٍ) يه كه: (بَشِرَاءٍ أَوْ إِرْثٍ أَوْ هِبَةٍ أَوْ سَبْيٍ) به هؤى كرين، يان ميرات، يان به خشين، يان تالان، يان وه سيئ (أَوْ رَدِّ بَعِيْبٍ أَوْ تَحَالُفٍ أَوْ إِقَالَةٍ) يان به هؤى كه پاندنه وي (جَارِيَةٍ) فروشراوه كه: به هؤى عه پيدارى، يان سويند خواردن، يان هه لوه شاننده وه ي مامله ته كه (وَسَوَاءٌ) لهو دلنياكرنه كه دا يه كسانه: (بَكَرٌ) نهو (جَارِيَةٍ) يه ي كچه وه م (وَمَنْ اسْتَبْرَأَهَا الْبَائِعُ قَبْلَ الْبَيْعِ) نهو (جَارِيَةٍ) يه ي فروشياره كه پيش فروشتن خؤى لى دلنيا كرپوه وه م (وَمُنْتَقَلَةٌ مِنْ صَبِيٍّ وَأَمْرَأَةٍ وَغَيْرِهَا) نهو (جَارِيَةٍ) يه ي له منداليكه وه، يان له نافرته نيكه وه ده گوازنيته وه بق ملكايه تي يه كيكي تر، يان له چه يز وه ستاوه، يان زؤر منداله ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَبَايَا أَوْطَاسٍ: أَلَا لَا تُوطَأُ حَامِلٌ حَتَّى تَضَعَ وَلَا غَيْرُ ذَاتِ حَمَلٍ حَتَّى تَحِيضَ حَيْضَةً﴾ صححه الحاكم على شرط مسلم، پيغه مبه رﷺ له باره ي نافرته ديله كانى (نه وتاس) - كه له غه زاي (حَتْنِينَ) گيرابون - فه رمويي ناگادار بن: نابئ (جَارِيَةٍ) ي نَاوَس جيماعى له گه ل بكريئ تا زگه كه ي داده نيئ، نه وه ي نواسيس نيه نابئ جيماعى له گه ل بكريئ تا حه يزك ده بينئ.

(وَيَجِبُ فِي مَكَاتِبَةِ عُجْرَتٍ) دلنيايي واجبه: لهو (جَارِيَةٍ) دا كه بيئ توانا كراوه له پاره هينئانى نوسراوپيدانه كه و (وَكذَا مُرْتَدَّةً فِي الْأَصْحِ) هه روه ها لهو (جَارِيَةٍ) يه شدا كه بوه ته كافر،

لَا مَنْ خَلَّتْ مِنْ صَوْمٍ وَأَعْتَكَا فِ إِحْرَامٍ، وَفِي الْإِحْرَامِ وَجْهٌ، وَلَوْ اشْتَرَى زَوْجَتَهُ
 أُسْتَحِبَّ، وَقِيلَ يَجِبُ، وَلَوْ مَلَكَ مُرْوَجَةً أَوْ مُعْتَدَةً لَمْ يَجِبْ، فَإِنْ زَالَ وَجِبَ
 فِي الْأَظْهَرِ. الثَّانِي: زَوَالُ فِرَاشٍ عَنْ أُمَّةٍ مَوْطُوءَةٍ أَوْ مُسْتَوْلَدَةٍ بَعْتَى أَوْ مَوْتِ السَّيِّدِ، وَلَوْ
 مَضَتْ مُدَّةُ اسْتِبْرَاءٍ عَلَى مُسْتَوْلَدَةٍ ثُمَّ أَعْتَقَهَا أَوْ مَاتَ وَجِبَ فِي الْأَصَحِّ، قُلْتُ: وَلَوْ
 اسْتَبْرَأَ أُمَّةٌ مَوْطُوءَةٌ فَأَعْتَقَهَا لَمْ يَجِبْ وَتَتَزَوَّجُ فِي الْحَالِ إِذْ لَا تُشْبِهُ مَنْكُوحَةً وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 وَيَحْرُمُ تَزْوِيجُ أُمَّةٍ مَوْطُوءَةٍ وَمُسْتَوْلَدَةٍ قَبْلَ الْإِسْتِبْرَاءِ لِئَلَّا يَخْتَلِطَ الْمَاءَانِ، وَلَوْ أَعْتَقَ
 مُسْتَوْلَدَتَهُ فَلَهُ نِكَاحُهَا بِلَا اسْتِبْرَاءٍ فِي الْأَصَحِّ،

نیجا بؤته وه موسولمان (لَا مَنْ خَلَّتْ مِنْ صَوْمٍ وَأَعْتَكَا فِ إِحْرَامٍ) به لام لهو (جاریه) یه دا
 واجب نیه: که له یزووو و نیعتیکاف و نیحرام ده رجوه (و فی الإحرام وجه) له باره ی نیحرام
 فه رموده یه که هیه: که دنیایی واجب.

(وَلَوْ اشْتَرَى زَوْجَتَهُ) نه گهر میرده که زنه کویله که ی خوی کپی (أُسْتَحِبَّ) سونته ته خوی
 لی دنیا بکا (و قیل یجب) له فه رموده یه کدا واجب (وَلَوْ مَلَكَ مُرْوَجَةً أَوْ مُعْتَدَةً) نه گهر
 پیاو تک (جاریه) یه کی ماره بر او، یان (عِدَّة) گری کرده ملکی خوی (لَمْ يَجِبْ) نیستا واجب
 نیه: دنیایی بکا، به لام (فَإِنْ زَالَ وَجِبَ فِي الْأَظْهَرِ) نه گهر ماره برینه که و (عِدَّة) که نه مان،
 نه و کاته واجب: دنیایی بکا، نیجا دروست ده بین له زه ته لی توه ریگری.

(الثَّانِي) هوی دووه می دنیایی: (زَوَالُ فِرَاشٍ عَنْ أُمَّةٍ مَوْطُوءَةٍ أَوْ مُسْتَوْلَدَةٍ) لاجوونی
 سه رجی بی به لهو (جاریه) ی که جیماعی له گهل کراوه، یان دایکه منداله، جا لاجوونه که ش:
 (بِعْتَى أَوْ مَوْتِ السَّيِّدِ) به هوی نازاد بوونی بی، یان به هوی مردنی گه وره که ی بی، که وابو:
 (وَلَوْ مَضَتْ مُدَّةُ اسْتِبْرَاءٍ عَلَى مُسْتَوْلَدَةٍ) نه گهر ماوه ی دنیایی به سه ر (جاریه) یه کی
 دایکه مندالدا پویش (ثُمَّ أَعْتَقَهَا أَوْ مَاتَ) نیجا گه وره که ی نازادی کرد، یان مرد (وَجِبَ فِي
 الْأَصَحِّ) نه و کاته ش دنیایی هه ر واجب.

(قُلْتُ) نیمامی (النَّوَايِ) ده فه رموی (وَلَوْ اسْتَبْرَأَ أُمَّةٌ مَوْطُوءَةً) نه گهر دنیایی ی (جاریه) کی
 جیماع له گهل کراوی کرد (فَأَعْتَقَهَا) نیجا نازادی کرد، نه وه (لَمْ يَجِبْ) دووباره دنیایی
 واجب نیه، که وابو: (وَتَتَزَوَّجُ فِي الْحَالِ) ده توانی له نوای نازاد کردنی ده موده ست شوو بکا
 (إِذْ لَا تُشْبِهُ مَنْكُوحَةً) چونکه نهو (جاریه) یه وه کو ماره بر او نیه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَيَحْرُمُ) حرپامه و دروست نابی (تَزْوِيجُ أُمَّةٍ مَوْطُوءَةٍ) نهو (جاریه) یه ی جیماعی له گهل
 کرده له که سیکی تری ماره بکا، هه م (وَمُسْتَوْلَدَةٍ) نهو (جاریه) ش که دایکه منداله حرپامه
 (قَبْلَ الْإِسْتِبْرَاءِ) پیش دلیبا کردن (لِئَلَّا يَخْتَلِطَ الْمَاءَانِ) نه وه ک ناوه کانی هه ردوو پیاو ه کان
 تیکهل بین، به لام (وَلَوْ أَعْتَقَ مُسْتَوْلَدَتَهُ) نه گهر (جاریه) دایکه منداله که ی خوی نازاد کرد
 (فَلَهُ نِكَاحُهَا بِلَا اسْتِبْرَاءٍ فِي الْأَصَحِّ) بوی دروسته بین دنیایی له خوی ماره بکا، چونکه

وَلَوْ أَعْتَقَهَا أَوْ مَاتَ، وَهِيَ مُزَوَّجَةٌ فَلَا اسْتِبْرَاءَ، وَهُوَ بَقْرَةٌ وَهُوَ حَيْضَةٌ كَامِلَةٌ فِي الْجَدِيدِ، وَذَاتُ أَشْهُرٍ بِشَهْرٍ، وَفِي قَوْلِ بِلَالَةَ، وَحَامِلٌ مَسْنِيَةٌ أَوْ زَالَ عَنْهَا فِرَاشُ سَيِّدٍ بَوْضَعِهِ، وَإِنْ مُلِكَتْ بِشِرَاءٍ فَقَدْ سَبَقَ أَنْ لَا اسْتِبْرَاءَ فِي الْحَالِ، قُلْتُ: يَخْصُلُ الْإِسْتِبْرَاءُ بِوَضْعِ حَمَلِ زَيْنَا فِي الْأَصْحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ مَضَى زَمَنُ اسْتِبْرَاءِ بَعْدَ الْمَلِكِ وَقَبْلَ الْقَبْضِ حُسْبًا إِنْ مُلِكَتْ بِإِرْثٍ وَكَذَا شِرَاءِ فِي الْأَصْحِ، لَا هَبَةَ، وَلَوْ اشْتَرَى مَجُوسِيَّةً فَحَاضَتْ ثُمَّ أَسْلَمَتْ لَمْ يَكْفِ، وَيَحْرُمُ الْإِسْتِمْتَاعُ بِالْمُسْتَبْرَأَةِ إِلَّا مَسْنِيَّةً فَيَحِلُّ غَيْرُ وَطْءِ،

دوواو تیکه ل نابن (ولو أعققتها أو مات وهي موزوجة) نه گهر (جاریه) به کی ماره برابری نازاد کرد، یان گهره که مرد، (جاریه) کهش ماره برابو بوو، نه وه (فلا استبراء) هیچ دلنیایی واجب نیه، چونکه گهره که کی سه رجی بی نه کردوه.

(وهو) نه دنازهی دلنیا کردن: (بقرة) به یه ک (قرء) ده بی (وهو حیضه کامله فی الجدید) مه به ست به (قرء) — لیره دا — چه یزکی ته او وه، به به لگه کی چه دیسه که ی برابردوو (وذات أشهر بشهر) نهو (جاریه) به ی خاوه ن مانگه به مانگیک دلنیایی ته او وه بی (وفی قول ببالاة) له فه رموده یه کدا به سن مانگ ته او وه بی (وحامل مسنیة) نهو (جاریه) به ی تاوسه و تالانکراوه (أو زال عنها فراش سید) یان تاوسه و سه رجی بی گهره که کی نه ماوه (بوضعه) به دانانی زگه که کی دلنیایی ته او وه بی، به به لگه کی چه دیسه که ی برابردوو.

(وإن ملکت بشیراء) نه گهر (جاریه) تاوسه که به کرین کرابیته ملکی کپاره که (فقد سبق أن لا استبراء فی الحال) له پیش ئیره دا پابرا: که ئیستا دلنیایی واجب نیه، به لکو له دوا ی دانانی زگه که کی دلنیایی واجب ده بی (قلت) ئیمامی (النواوی) ده فه رموی (یحصل الاستبراء بوضع حمل زینا فی الأصح) دلنیایی دیته جی به دانانی کورده ی زینا (والله أعلم) چونکه دلنیا ده بی که هیچی له مندالدانه دا نیه.

(ولو مضى زمن استبراء بعد الملك وقبيل القبض) نه گهر له دوا ی به ملک کردنی (جاریه) که و پیش وه ره گرتنی ماوه ی دلنیایی ته او بوو، نه وه (حسب إن ملک بإرث) ماوه که کی بو حساب ده کرئ نه گهر به میرات کرابیته ملک (وکذا شراء فی الأصح) مه روه ها نه گهر به کپینیش کرابیته ملک حساب ده کرئ (لا هبة) به لام نه گهر به به خشین بی، ماوه ی پیش وه ره گرتن حساب نا کرئ (ولو اشترى مجوسية) نه گهر (جاریه) به کی ناگر به رست، یان بته رستی کپی (فحاضت) ئینجا له دوا ی کرین چه یزکی بینی (ثم أسلمت) ئینجا موسولمان بوو، نه وه (لم یكف) نهو چه یزه بس نیه و بهر دلنیایی ناکه وی، چونکه چه پامه جیماع له گه ل (جاریه) ی بته رست و ناگر به رست بکرئ.

(ويحرم الاستمتاع بالمستبرأة) له ماوه ی دلنیایی دا چه پامه له زهت له و (جاریه) به وه ره بگرئ که دلنیایی له ده کرئ (إلا مسنیة فیحل غیر و طوء) ته نها نهو (جاریه) به ی به

وَقِيلَ لَا، وَقِيلَ لَا، وَإِذَا قَالَتْ: حَضْتُ. صُدِّقْتُ، وَلَوْ مَنَعَتِ السَّيِّدَ فَقَالَ: أَخْبَرْتَنِي بِتَمَامِ الْإِسْتِبْرَاءِ. صُدِّقَ، وَلَا تَصِيرُ أُمَّةً فِرَاشًا إِلَّا بِوَطْءٍ، فَإِذَا وَلَدْتَ لِلْإِمْكَانِ مِنْ وَطْنِهِ لَحَقَّهُ، وَلَوْ أَقْرَبُ بِوَطْءٍ وَنَفَى الْوَالِدَ وَادَّعَى اسْتِبْرَاءً لَمْ يَلْحَقْهُ عَلَى الْمَذْهَبِ، فَإِنْ أَنْكَرْتَ الْإِسْتِبْرَاءَ حُلْفَ أَنْ الْوَالِدَ لَيْسَ مِنْهُ، وَقِيلَ: يَجِبُ تَعَرُّضُهُ لِلْإِسْتِبْرَاءِ، وَلَوْ ادَّعَتْ اسْتِبْرَاءً فَانْكَرَ أَصْلَ الْوَطْءِ وَهَذَاكَ وَلَدًا لَمْ يُحْلَفْ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ قَالَ: وَطَّئْتُهَا وَعَزَلْتُ. لَحَقَّهُ فِي الْأَصَحِّ.

تالان گيراوه - جگه له جيماع - حه لاله: له زهتي لئوه ريگيرئ (وقيل لا) له فرموده يه كي بين ميزدا حه لال نيه (وإذا قالت: حضت) هه ركاتيگ (جارية) كه گوتئ: كه وتومه ته حه يز (صدقت) به بين سويند باوه پئ پئ ده كرئ، به لام (ولو منعت السيد) نه گهر (جارية) كه ريگه ي نه دا گه وره كه ي جيماع ي له گه ل بكا (فقال: أخبرتني بتمام الاستبراء) گه وره كه ش گوتيه (جارية) كه: تو به منت گوت: دلنيايم ته واو بوه. نه و كاته (صدق) به سويند باوه پ به گه وره كه ي ده كرئ.

(وَلَا تَصِيرُ أُمَّةً فِرَاشًا إِلَّا بِوَطْءٍ) هيچ (جارية) يه ك ناييته سه رجئ يي گه وره كه ي ته نها به جيماع له گه لكردن ده بيتئ، كه واو: (فإذا ولدت للإمكان من وطنه) نه گهر (جارية) كه له كاتئ جيماعيه وه به ماوه يه كي وه ها منداليكي لئو: كه ده گونجا له گه وره كه ي يئ، نه وه (لحقه) نه ژاډئ منداله كه ده كاته گه وره كه ي و ده بيته مندالي وي.

(وَلَوْ أَقْرَبُ بِوَطْءٍ) نه گهر گه وره كه دانئ به جيماع كرندا هئنا، به لام (ونفى الولد) وادعئ استبراء) گوتئ منداله كه هي من نيه و پاش جيماع كرند كه م به حه يزك دلنيايم كروه، نه و كاته (لم يلحقه على المذهب) نه ژاډئ منداله كه ناگاته گه وره كه (فإن أنكرت الاستبراء) جا نه گهر (جارية) كه گوتئ: راست ناكا دلنيايي نه كروه. نه و كاته (حلف أن الولد ليس منه) گه وره كه سويند ده درئ كه منداله كه له وي نيه (وقيل: يجب تعرضه للاستبراء) له فرموده يه كي بين ميزدا: واجبه له سوينده كه ي دا باسئ دلنياييش بكا.

(وَلَوْ ادَّعَتْ اسْتِبْرَاءً) نه گهر (جارية) كه گوتئ: له گه وره كه م بويمه دا يه مندالئ، واته: منداليك لئو بووه (فأنكر أصل الوطء) گه وره كه ش گوتئ راست ناكاو هه ر جيماع له گه لئو نه كروه (وهذاك ولد) له و حاله ته شدا منداليك هه بو، نه وه (لم يحلف على الصحيح) گه وره كه سويند نادرئ و منداله كه ش ناييته مندالي وي.

به لام (ولو قال: وطئتها وعزلت) نه گهر گه وره كه گوتئ: جيماع له گه ل كروه، به لام ناوه كه م تينه كروه وه له ده ره و م پشتوه، نه و كاته (لحقه في الأصح) نه ژاډئ منداله كه ي ده كاتئ و ده بيته مندالي وي.

(کتاب الرضاع)

إِنَّمَا يَثْبُتُ بِلَبَنِ امْرَأَةٍ حَيَّةٍ بَلَغَتْ تِسْعَ سِنِينَ، وَلَوْ حَلَبَتْ فَأَوْجَرَ بَعْدَ مَوْتِهَا حَرَمٌ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ جَبِنَ أَوْ نَزَعَ مِنْهُ زُبْدٌ حَرَمٌ، وَلَوْ خُلِطَ بِمَائِعِ حَرَمٍ إِنْ غَلَبَ، فَإِنْ غَلَبَ وَشَرِبَ الْكُلَّ - قِيلَ أَوْ الْبَعْضُ - حَرَمٌ فِي الْأَطْهَرِ، وَيَحْرَمُ إِجَارًا وَكَذَا اسْتِعَاظَ عَلَى الْمَذْهَبِ، لَا حَقْنََةَ فِي الْأَطْهَرِ،

﴿ كِتَابُ الرُّضَاعِ: بِهَرْتَوُكِيِّ شِيرْخَوَارْدَنِ ﴾

بزانه: له په رتووكي ژن هيئاندا رابرا: كه (نو نافرده تانه ي به هوى نه ژاد حه پامن، به هوى شيرخواردنيش حه پامن). كه وابو: له سر نافرده تان واجبه: نو شيرخواردنه يان له پير بڼو بينوسن و ناشكراشي بكن، هه روه كه له (الشرواني) دا فرموده يه تى.

ئينجا (إِنَّمَا يَثْبُتُ) نو شيرخواردنه ش تنها به وه جيگير ده بڼ: كه (بِلَبَنِ امْرَأَةٍ حَيَّةٍ) به شيرى نافرده تىكي زيندوو بڼو هه م (بَلَغَتْ تِسْعَ سِنِينَ) ته مهنى نافرده ته كه ش كه يشتبته تو سال، هه رچه ند كچيش بڼو جيماعى له گه ل نه كرابڼ، واته: به شيرى پياو و به شيرى نازده لو گياو دره ختو به شيرى نافرده تى مردوو حه پامى جيگير نابڼ.

به لام (وَلَوْ حَلَبَتْ) نه گهر نافرده تيك به زيندوو يى شيرى خوى دوشى (فَأَوْجَرَ بَعْدَ مَوْتِهَا) ئينجا له دواى مردنى نافرده ته كه شيره كه ي پينج جار درايه منداليك، نه وه (حَرَمٌ فِي الْأَصْحِ) حه پامى ده گه يه نڼو جيگيرى ده كا، له فرموده ي راستردا، چونكه له حاله تى زيندوو هه تى دا شيره كه له نافرده ته كه جيا بوته وه.

(وَلَوْ جَبِنَ) نه گهر شيرى نافرده تيك كرايه په نير، يان هه ويرى پڼ شيلدرا (أَوْ نَزَعَ مِنْهُ زُبْدٌ) يان پونه كه ي لڼ جيا كراوه، ئينجا به و شيوه يه درايه منداله كه، نه وه ش (حَرَمٌ) حه پامى ده گه يه نڼ (وَلَوْ خُلِطَ بِمَائِعِ) نه گهر شيرى نافرده ته كه تيكه لى شله يه كى وه كو ناو كرا، نه وه (حَرَمٌ إِنْ غَلَبَ) حه پامى ده گه يه نڼ نه گهر شيره كه نذرتر بڼ (فَإِنْ غَلَبَ) جا نه گهر شيره كه كه متر بوو (وَشَرِبَ الْكُلَّ) منداله كه ش هه موو تيكه لكراره كه ي خوارده وه (قِيلَ أَوْ الْبَعْضُ) له فرموده يه كى بڼ هيژدا: يان به شىكي خوارده وه، نه وه ش (حَرَمٌ) حه پامى ده گه يه نڼ (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ي به هيژتردا: چونكه هه موو شيره كه گه يوه ته ناو هه ناوى منداله كه.

(وَيَحْرَمُ إِجَارًا) تىكردى شيره كه ده ناو گه روى منداله كه دا حه پامى ده گه يه نڼ (وَكَذَا اسْتِعَاظَ) هه روه ها ده ناو لوتيشى دا حه پامى ده گه يه نڼ (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ي راستى مه زهه ب (لَا حَقْنََةَ فِي الْأَطْهَرِ) به لام تىكردى شير ده كونه كانى خواره وه دا حه پامى ناگه يه نڼ، له فرموده ي به هيژتردا.

وَشَرْطُهُ: رَضِيَ حَيٌّ لَمْ يَبْلُغْ سَنَتَيْنِ وَخَمْسُ رَضَعَاتٍ، وَضَبَطَهُنَّ بِالْعُرْفِ، فَلَوْ قَطَعَ
إِعْرَاضًا تَعَدَّدَ، أَوْ لِلْهُوِّ وَعَادَ فِي الْحَالِ أَوْ تَحَوَّلَ مِنْ نُذْيٍ إِلَى نُذْيٍ فَلَا، وَلَوْ حَلَبَ مِنْهَا
دَفْعَةً وَ أَوْ جِرَةً خَمْسًا أَوْ عَكْسَهُ

(وَشَرْطُهُ) مارجی نهو شیرخواردنه‌ی حه‌پامی ده‌گه‌یه‌نی: (رَضِيَ حَيٌّ) منداله شیرخوره‌که
زیندوو بی‌هو (لَمْ يَبْلُغْ سَنَتَيْنِ) ته‌مه‌نی نه‌گه‌یشتبیتته دوو سالان، واته: نه‌گه‌ر له کاتی
شیرخواردنه‌که ته‌مه‌نی شیرخوره‌که گه‌یشتبوه دوو سالان، نه‌وه حه‌پامی ناگه‌یه‌نی،
پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام ده‌فه‌رموی: ﴿لَا يَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعِ إِلَّا مَا فَتَى الْأَنْعَاءَ وَكَانَ قَبْلَ الْفِطَامِ﴾ صححه
الترمذی، هیچ شیرخواردنیک حه‌پامی ناگه‌یه‌نی ته‌نها نهو شیریه‌ی چۆته ناو ریخوله‌کان و پیش
له شیرکردنه‌وی منداله‌که ش بووه -واته: پیش دوو سال- حه‌پامی ده‌گه‌یه‌نی.

(و) هه‌روه‌ها مەرجه: (خَمْسُ رَضَعَاتٍ) شیرخوره‌که پینج جار شیره‌که بخوا، واته: که‌متر له
پینج جار حه‌پامی ناگه‌یه‌نی ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ لِي مَا أُتْرِلَ مِنَ الْقُرْآنِ (عَشْرُ رَضَعَاتٍ
مَعْلُومَاتٍ يُحْرَمْنَ). ثُمَّ لُسَخَنَ بِخَمْسِ مَعْلُومَاتٍ، فَتَوَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهْنُ فِيمَا يُقْرَأُ مِنْ
الْقُرْآنِ﴾ رواه مسلم، له سه‌ره‌تاوه له قورپانی پیروزدا تابه‌تیک هه‌بوو: که (ده شیرخواردنی
زاندراو حه‌پامی ده‌گه‌یه‌نی). نینجا ده‌ جاره‌که (سَخ) بونه‌وه به پینج جاری‌زاندراو، نینجا
پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام وه‌فاتی کردو هیشتا پینج جاره‌که ش له قورپاندا ده‌خویندرانه‌وه. واته:
خویندنه‌وی پینج جاره‌که ش (سَخ) بۆوه، به‌لام برپاره‌که‌ی هه‌ر به‌رده‌وامه.

جا بزانه: له مازه‌به‌ی نیمام (أبی‌حنیفه) و نیمام (مالک‌دا): ته‌نها یه‌ک جار شیرخواردن
حه‌پامی ده‌گه‌یه‌نی. هه‌روه‌که له (مغنی) و (مجمع‌الأنهر) دا فه‌رموویانه، که‌وابو: ناگاداربه:
له‌و حاله‌تدا ماره‌بپین به‌ مازه‌به‌ی (حنفی) و (مالکی) دروست نابن، والله أعلم.

(وَضَبَطَهُنَّ بِالْعُرْفِ) دیاری‌کردنی پینج جاره‌که به‌گویره‌ی عاده‌تی شیرده‌رو شیرخوره‌کانه،
که‌وابو: (فَلَوْ قَطَعَ إِعْرَاضًا) نه‌گه‌ر شیرخوره‌که به‌خۆی ده‌می له مه‌مکی شیرده‌ره‌که
کرده‌وه‌و وازی له شیرخواردن هیئا، نه‌وه (تَعَدَّدَ) شیرخواردنه‌که به‌گویره‌ی وازلپه‌یتانه‌کان
ده‌ژمیردنی، هه‌رچند شیره‌ مزراوه‌که ش زۆر که‌م بی‌هو شیرخوره‌که ش تیر نه‌بوین، چونکه
تیرخواردن مەرجه‌نیه.

(أَوْ لِلْهُوِّ وَعَادَ فِي الْحَالِ) یان نه‌گه‌ر له به‌ر گه‌مه‌کردن، یان خوتن، یان پشودان منداله‌که
وازی له مه‌مک مزین هیئاو نینجا هه‌ر نه‌و دم گه‌پاوه سه‌ر مه‌مک مزینه‌که (أَوْ تَحَوَّلَ مِنْ
نُذْيٍ إِلَى نُذْيٍ) یان له مه‌مکی‌که‌وه چوه سه‌ر مه‌مکه‌که‌ی‌تر، یان شیرده‌ره‌که بی‌کاریکی
خۆی شیرخوره‌که‌ی له مه‌مکه‌که‌ کردوه‌و نینجا گه‌پاوه مه‌مکی داین، نه‌وه (فَلَا) له‌و
حاله‌تانه‌دا به‌ چهند جار ناژمیردنی، به‌لکو ته‌نها به‌ یه‌ک جار داده‌ندرنی.

(وَلَوْ حَلَبَ مِنْهَا دَفْعَةً) نه‌گه‌ر شیره‌که به‌ جارنیک له ژنه‌که دوشرا، نینجا (وَأَوْجِرَهُ خَمْسًا) به
پینج جار برابه شیرخوره‌که (أَوْ عَكْسَهُ) یان به‌ پیچه‌وانه‌که‌ی: به‌ پینج جار دوشراو به‌ یه‌ک

فَرَضَةٌ، وَفِي قَوْلِ خَمْسٍ، وَلَوْ شَكَ هَلْ خَمْسًا أَمْ أَقْلٌ أَوْ هَلْ رَضَعَ فِي حَوْلَيْنِ أَمْ بَعْدُ؟
فَلَا تَحْرِيمَ، وَفِي الثَّانِيَةِ قَوْلٌ أَوْ وَجْهٌ. وَتَصِيرُ الْمُرْضِعَةُ أُمًّا وَالَّذِي مِنْهُ اللَّبَنُ أَبَاهُ،
وَتَسْرَى الْحُرْمَةُ إِلَى أَوْلَادِهِ،

جار دراین، نهوه (فرضه) له هردوو مهسهلهدا به یهك جار داده ندری (وقی قول خمس) له
فهرموده یهكدا: پینج جاره، به لام نهگر پینج جار له ژنهكه نوشراو به پینج جاریش درایه
شیرخوره كه، نهوه به پینج جار ده ژمیردی، هر وهك له (مغنی) دا فهرموده تی.

(وَلَوْ شَكَ هَلْ خَمْسًا أَمْ أَقْلٌ) نهگر كه وته گومان : نایا پینج جار شیری خواردوه، یان
كه متر (أَوْ هَلْ رَضَعَ فِي حَوْلَيْنِ أَمْ بَعْدُ؟) یان نایا له ناو دوو ساله كه دا شیری خواردوه،
یان له دواى ته واویونی دوو ساله كه؟ نهوه له هردوو مهسهله كه دا (فَلَا تَحْرِيمَ) بهو
شیرخوارده هیچ حه پامکردنیك جیگیر نابی، به لام (وَفِي الثَّانِيَةِ قَوْلٌ أَوْ وَجْهٌ) له مهسهله ی
دووه مدا: فهرموده یهك هیه: كه حه پامی ده گه یهنی. كه وابو: وا باشه خوپاراستن بكاو
مهزه به كه ی پابردوی نیمام (أَبِي حَنِيفَةَ) و نیمام (مَالِك) په چاو بكاو خوی توشی نهو
گومان لیكراوه نهكا، چونكه ناپهسنده: نهو جوره نافرته تانه له خوی ماره بكا، هر وهك
له (تحفه) و (نهایه) دا فهرموده یانه.

به لكو نهگر ته نانه نافرته تیكیش بلتی: من شیرم داوته تی. نهو كاتهش سوننه ته: خوپاراستن
بكا، ناپهسنده: ماره ی بكا ﴿عَنْ عُقْبَةَ ۖ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً، فَقَالَتْ امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ: قَدْ أَرْضَعْتُكُمْ.
فَقَالَ النَّبِيُّ ۖ كَيْفَ بِهَا وَقَدْ زَعَمْتَ أَنَّهُا قَدْ أَرْضَعْتُكُمْ؟ دَعَاهَا عَنْكَ﴾ رواه البخاری، ژنیك له
خوم ماره كرد، جا نافرته تیكیرهش گوتی: من شیرم داوته تیوه. جا پیغه مبه ر ۖ
فهرموی: چی لیده كه ی، خو نافرته كه گوتی: شیرم داوتی؟ وازی لیینه.

﴿لَهُ وَانْهَىٰ بِهِ شِيرَ خَوَارِدِنِ حَه پَامِنِ﴾

بزانه: له باسی (نهو نافرته تانه ی حه پامن پیاو له خویان ماره بكا) باسی نهو نافرته تانه شمان
كرد كه به هوی شیر حه پامن، به لام لیزه شدا به (قَاعِدَةٌ) وه پووینیان ده كه ینه وهو ده لیین:
هر كاتیک شیرخوارده كه مهرجه كانی هاتنه جی، نهوه:

(وَتَصِيرُ الْمُرْضِعَةُ أُمًّا) نافرته شیرده ره كه ده بیته دایکی شیرخوره كه، هم (وَالَّذِي مِنْهُ
اللَّبَنُ أَبَاهُ) نهو پیاوه ی شیرده كه ی وه ژنه كه هیناوه ده بیته باوکی شیرخوره كه، نینجا
(وَتَسْرَى الْحُرْمَةُ إِلَى أَوْلَادِهِ) نهو حه پامبوونهش له شیرخوره كه وه -ته نانه- پیداده پواته
لای منداله كانی و مندالی منداله كانیشی، هر چند بهره و خوار بن، واته: گشتیان له
شیرده ره كه و له میزدی شیرده ره كه حه پام ده بن:

كه وابو: ژنی شیرخوره كه و ژنی كوپه كانیشی له میزدی شیرده ره كه حه پام ده بن؟ چونكه
میرده كه ده بیته خه زور، هر وه ها میزدی شیرخوره كه و میزدی كیژه كانیشی له شیرده ره كه

وَلَوْ كَانَ لَرَجُلٍ خَمْسٌ مُسْتَوْلِدَاتٍ أَوْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ وَأُمُّ وَكَلْدٌ فَرَضَعَ طِفْلًا مِنْ كُلِّ رَضْعَةٍ صَارَ ابْنُهُ فِي الْأَصْحِ فَيَحْرُمُنَ عَلَيْهِ لِأَنَّهُنَّ مَوْطُوتَاتُ أَبِيهِ، وَلَوْ كَانَ بَدَلَ الْمُسْتَوْلِدَاتِ بَنَاتٌ أَوْ أَخَوَاتٌ فَلَا حُرْمَةَ فِي الْأَصْحِ، وَأَبَاءُ الْمُرْضِعَةِ مِنْ نَسَبٍ أَوْ رَضَاعٍ أَجْدَادٌ لِلرَّضِيعِ، وَأُمَّهَاتُهَا جَدَّاتُهُ،

حەپرام دەبن؟ چونکه شیردەرەکه دەبیته خەسوو، هەرۆک لە باسی (ئافەرەتەکانی حەپرام)دا ڕوونمان کردەوه، بەلام حەپرامبوونەکه دایکو باوکی شیرخۆرەکه و خوشکو بڕایەکانی شیرخۆرەکه و مام و خالو پورەکانی ناگرتتەوه، جیاباوی نیە: خوشکو بڕایەکانی لە خۆی بچوکتە بن، یان گەرۆتە بن، کەواتە: بۆ باوک و بڕایەکانی شیرخۆرەکه دروستە: شیردەرەکه و کیزەکانی شیردەرەکه لە خۆیان مارە بکەن، هەم بۆ مێردی شیردەرەکهش دروستە: دایکی شیرخۆرەکه، یان خوشکەکانی شیرخۆرەکه لە خۆی مارە بکا، هەرۆک لە زۆریەیی سەرچاوەکاندا فەرموویانە.

(وَلَوْ كَانَ لَرَجُلٍ خَمْسٌ مُسْتَوْلِدَاتٍ) ئەگەر پیاویک پێنج (جاریە)ی دایکە مندالی هەبن (أَوْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ وَأُمُّ وَكَلْدٌ) یان چوار ژنو دایکە مندالیکی هەبن (فَرَضَعَ طِفْلًا مِنْ كُلِّ رَضْعَةٍ) ئینجا مندالیک لە هەر یەکێکیان جارێک شیرێ خوارد، ئەو (صَارَ ابْنُهُ فِي الْأَصْحِ) لە فەرموودەیی راستتردا: مندالەکه دەبیته کوپی پیاو، چونکه شیرێ (جاریە)کان و ژنەکان لەو یەو هاتو، کە وابو: (فَيَحْرُمُنَ عَلَيْهِ) ژنەکان و (جاریە)کانیش لە شیرخۆرەکه حەپرام دەبن؟ (لِأَنَّهُنَّ مَوْطُوتَاتُ أَبِيهِ) چونکه گشتیان جیماک لەگەڵگراوی باوکە شیریەکهینی، هەرچەند یەکه یەکشە نەبووتە دایکی، کە وابو: (وَلَوْ كَانَ بَدَلَ الْمُسْتَوْلِدَاتِ بَنَاتٌ أَوْ أَخَوَاتٌ) ئەگەر لەجیاتی پێنج (جاریە)کان پێنج کیزی پیاو، یان پێنج خوشکی پیاو، هەر یەکه جارێک شیر بدەنە مندالیک، ئەو (فَلَا حُرْمَةَ فِي الْأَصْحِ) لە فەرموودەیی راستتردا: هیچ حەپرامی ناگەیهنن، چونکه لەو پێنجانە هیچیکیان نەبووتە دایکی شیرخۆرەکه، کە وابو: پیاو، هەشەش نایبیتە باپیرەو ناشیبیتە خال.

ئینجا بزانی: پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ﴿يَحْرُمُ مِنَ الرُّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ﴾ رواه الشيخان، ئەو ئافەرەتانەیی بە هۆی خزمایەتی حەپرام دەبن، بە هۆی شیرخواردنیش حەپرام دەبن. کە وابو: حەپرامبوونەکه لە دایکە شیردەرەکه و لە باوکە شیریەکه و پێدا دەپواتە لای دایکەکانیان و باوکەکانیان و لای کیزەکانیان و کوپەکانیان و لای خوشکەکانیان و بڕایەکانیان و لای مامەکانیان و خالەکانیان و پورەکانیان:

کەواتە: (وَأَبَاءُ الْمُرْضِعَةِ مِنْ نَسَبٍ أَوْ رَضَاعٍ) باوکەکانی دایکە شیردەرەکه لە نەژالو لە شیر (أَجْدَادٌ لِلرَّضِيعِ) گشتیان باپیرەیی شیرخۆرەکه نەو (وَأُمَّهَاتُهَا جَدَّاتُهُ) دایکەکانی دایکە

وَأَوْلَادُهَا مِنْ نَسَبِ أَوْ رِضَاعِ إِخْوَتِهِ وَأَخَوَاتِهِ، وَإِخْوَتُهَا وَأَخَوَاتُهَا أَوْلَادُهَا وَخَالَاتُهَا، وَأَبُو ذِي اللَّبَنِ جَدُّهُ، وَأَخُوهُ عَمُّهُ وَكَذَلِكَ الْبَاقِي، وَاللَّبْنُ لِمَنْ نُسِبَ إِلَيْهِ وَلَدًا نَزَلَ بِهِ بِنِكَاحٍ أَوْ وَطْءٍ شَبْهَةٍ لِأَزْنَانِ، وَلَوْ نَفَاهُ بِلِعَانِ انْتَفَى اللَّبْنُ عَنْهُ، وَلَوْ وَطِئَتْ مَنكُوحَةً بِشَبْهَةٍ أَوْ وَطِئَ اثْنَانِ بِشَبْهَةٍ فَوَلَدَتْ

شیردهره که له نه ژالو له شیر گشتیان داپیره شیخزوره که نه (وَأَوْلَادُهَا مِنْ نَسَبِ أَوْ رِضَاعِ) کیژو کوره کانی دایکه شیردهره که له نه ژالو له شیر (إِخْوَتُهُ وَأَخَوَاتُهُ) گشتیان خوشکو برای شیرخزوره که نه (وَإِخْوَتُهَا وَأَخَوَاتُهَا) براو خوشکه کانی دایکه شیردهره که له نه ژالو له شیر (أَخَوَالَهُ وَخَالَاتُهُ) گشتیان خالو پوری شیرخزوره که نه.

(وَأَبُو ذِي اللَّبَنِ) باوکی خاوهن شیردهره، واته: باوکی باوکه شیریه که (جَدُّهُ) باپیره شیخزوره که یه (وَأَخُوهُ عَمُّهُ) برای خاوهن شیردهره که مامی شیرخزوره که یه (وَكَذَلِكَ الْبَاقِي) خزمه کانی تریش نه وهانه، واته: دایکی خاوهن شیردهره داپیره شیخزوره که یه، کیژو کوره کانی خاوهن شیردهره خوشکو برای شیرخزوره که نه، براو خوشکه کانی خاوهن شیردهره مامو پوری شیرخزوره که نه.

پیناسه‌ی خاوهن شیر، واته: باوکه شیریه که (وَاللَّبْنُ) شیریه ژنه که (لِمَنْ نُسِبَ إِلَيْهِ وَلَدًا) بۆ نهو پیاویه که نه ژادی مندالیکه ده دریتته پالی: که (نَزَلَ بِهِ) به هوی نهو منداله شیردهره دابه زیوته مه مکی ژنه که، جا نه ژاده که ش (بِنِكَاحٍ أَوْ وَطْءٍ شَبْهَةٍ) به ماره برینیکه دروستبوو بی، یان به جیماعیکی به هاله بی.

جا بزانه: به تنهها ماره برینو جیماعکردن پیاوه که نابیتته خاوهنی شیردهره، به لکو هر کاتیک ژنه که له پیاوه که ئاوس بوو، له و کاته وه پیاوه که ده بیتته خاوهنی شیردهره، هر چه ند ژنه که ش زگه کی دانه نابین، به لام به و مەرجه‌ی پیش ئاوسبوون شیریه تری دا نه بوبین، چونکه نه گەر کچیک به بی جیماع شیریه تری دا بوبینو نینجا شووی کردینو ئاوس بوبین، نهو شیرده بی خاوهنهو شیرخزوره که ش بی باوکه، تا نهو کاته‌ی ژنه که کوریه که یه ده بی، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه کانی پوون کراوه ته وه.

(لَا زِنًا) به لام نه گەر به زینا کوریه که پیدا بوبین، زینا که ره که نابیتته خاوهن شیر، چونکه تئوی زینا هیچ پزینکی نیه، واته: بۆ لایه‌نی پیاوه زینا که ره که هیچ حه‌رامی ناگه‌نی، تنهها بۆ لایه‌نی دایکه زینا که ره که حه‌رامی ده گه‌یه‌نی، که واته: شیرخزوره که بی باوکه.

(وَلَوْ نَفَاهُ بِلِعَانِ) نه گەر میرده که به له‌عه تکریدن نه ژادی منداله که یه له خوی لادا، نه وه (انْتَفَى اللَّبْنُ عَنْهُ) شیرده که ش له وی لاده‌چن و به خاوهنی شیرده که داناندرین.

(وَلَوْ وَطِئَتْ مَنكُوحَةً بِشَبْهَةٍ) نه گەر ژینکی ماره براو به هاله جیماعی له گه‌ل کراو مندالیکه لیبو (أَوْ وَطِئَ اثْنَانِ بِشَبْهَةٍ فَوَلَدَتْ) یان بوو پیاو به هاله جیماعیان له گه‌ل ژینک کردو

فَاللَّبْنُ لِمَنْ لَحِقَهُ الْوَلَدُ بِقَائِفٍ أَوْ غَيْرِهِ، وَلَا تَنْقَطِعُ نَسَبَةُ اللَّبَنِ عَنِ زَوْجِ مَاتٍ
 أَوْ طَلَّقَ وَإِنْ طَالَتِ الْمُدَّةُ أَوْ انْقَطَعَ وَعَادَ، فَإِنْ نَكَحَتْ آخَرَ وَوَلَدَتْ مِنْهُ
 فَاللَّبْنُ بَعْدَ الْوِلَادَةِ لَهُ وَقَبْلَهَا لِلْأَوَّلِ إِنْ لَمْ يَدْخُلْ وَقَتَ ظُهُورِ لَبَنِ حَمَلِ الثَّانِي،
 وَكَذَا إِنْ دَخَلَ، وَفِي قَوْلٍ لِلثَّانِي وَفِي قَوْلٍ لَهُمَا.
 (فَصْلٌ) تَحْتَهُ صَغِيرَةٌ فَأَرْضَعَتْهَا أُمُّهُ أَوْ أُخْتُهُ أَوْ زَوْجَةُ أُخْرَى

مندالئیکی لیبو، نهوه (فاللبن لمن لحقه الولد) شیریی ژنه که بؤ نهوه یانه که نه ژادی
 منداله که ی ده که یه ندریتئی (بقائف اؤ غیره) به هؤی دروشمناس، یان به هؤی نهوه ی تهنه
 بگوئیی هی یه کیکیان بی.

(وَلَا تَنْقَطِعُ نَسَبَةُ اللَّبَنِ عَنِ زَوْجِ مَاتٍ أَوْ طَلَّقَ) نیسه تئ شیریه که له و میرده ناچیری: که مریدی،
 یان ژنه که ی تلاق دابئ (وَإِنْ طَالَتِ الْمُدَّةُ) هرچند ماوه ی لیکیابوونه وه که ش زؤر دریز بی
 (أَوْ انْقَطَعَ وَعَادَ) یان له دوی لیکیابوونه وه شیریه که بیرو بیته وه ناومه که کانی، هرچند
 له دوی ده سالانیش شیریه که له مومه که کانی پهیدا بیته وه هر به شیریی میرده که ی
 داده ندرئ، به و مرجه ی به هؤی پیاوئیکی تر شیریه که پهیدا نهو بیته وه.

که و ابو: (فَإِنْ نَكَحَتْ آخَرَ) نه گهر ژنه که شوی به پیاوئیکی تر کرد، یان به هله جیماعی
 له گهر کرا (وَوَلَدَتْ مِنْهُ) جا له و دوومه مندالئیکی ته وای بوو، نه و کاته (فَاللَّبْنُ بَعْدَ الْوِلَادَةِ
 لَهُ) شیریه که ی دوی مندالبوونه که شیریی دوومه که یه (وَقَبْلَهَا لِلْأَوَّلِ) شیریه که ی پیش
 مندالبوونه که ش شیریی به که مکه یه (إِنْ لَمْ يَدْخُلْ وَقَتَ ظُهُورِ لَبَنِ حَمَلِ الثَّانِي) نه گهر کاتی
 ناشکرابوونی شیریی کورپه ی ناو زگی دوومه که نه هاتبئ (وَكَذَا إِنْ دَخَلَ) هر وه ها نه گهر
 کاتی شیریی کورپه ی ناو زگی دوومه که ش هاتبئ، شیریه که هر بؤ میرده که یه که م تئ
 منداله که ی دهبئ؟ چونکه شیر نابیته خوراک کورپه ی ناو زگ (وَفِي قَوْلٍ لِلثَّانِي) له
 فرموده یه کدا: بؤ دوومه که یه (وَفِي قَوْلٍ لَهُمَا) له فرموده یه کی تردا: بؤ هر دووکیانه.
 ﴿ثَاغَا دَارِي﴾: نه گهر ژنه که له زینا مندالئیکی بوو، نه و کاته ش نیسه تئ شیریه که له
 میرده که ی ده چیریو ده بیته شیریی زینا و بی خاونه، هر وه که له زورپه ی سه رچاوه کاندئا
 فرموویانه، ئینجا ثاگاداریه: نه گهر ژنه که مندالئیکی ته وای داننا، به لکو پارچه خوینته که،
 یان پارچه گزشته که ی داننا، نه و کاته به مندالبوون داناندرئو شیریه که هر شیریی
 یه که مکه یه، هر وه که له (الشبراملسی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿فَصْلٌ﴾: له باسی هه لوه شانندنه وه ی ماره برین به هؤی به سه ردا هاتبئ شیر خواردن ﴿

(تَحْتَهُ صَغِيرَةٌ) نه گهر پیاوئیک ماره برائیکی بچوکی له دو سال که متری له ژئردا بوو
 (فَأَرْضَعَتْهَا أُمُّهُ أَوْ أُخْتُهُ أَوْ زَوْجَةُ أُخْرَى) ئینجا دایکی پیاوه که، یان خوشکه که ی، یان

الْفَسْحَ نِكَاحُهُ، وَالصَّغِيرَةَ نَصْفُ مَهْرِهَا وَلَهُ عَلَى الْمُرْضِعَةِ نَصْفُ مَهْرٍ مِثْلٍ وَفِي قَوْلِ كُلُّهُ،
 وَلَوْ رَضَعَتْ مِنْ نَائِمَةٍ فَلَا غُرْمَ وَلَا مَهْرَ لِلْمُرْتَضِعَةِ، وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ كَبِيرَةً وَصَغِيرَةً
 فَأَرْضَعَتْ أُمُّ الْكَبِيرَةِ الصَّغِيرَةَ الْفَسْحَتْ الصَّغِيرَةَ وَكَذَلِكَ الْكَبِيرَةَ فِي الْأَطْهَرِ، وَلَهُ نِكَاحٌ مَنْ
 شَاءَ مِنْهُمَا، وَحُكْمُ مَهْرِ الصَّغِيرَةِ وَتَقْرِيمُهُ الْمُرْضِعَةَ مَا سَبَقَ، وَكَذَلِكَ الْكَبِيرَةَ إِنْ لَمْ تَكُنْ
 مَوْطُوءَةً، فَإِنْ كَانَتْ مَوْطُوءَةً

ژنیکی تری پیاوکه، یان ژنی باوکی، یان ژنی کوپی، یان ژنی برای پینج جار شیری دایه
 نه و ژنه بچوکه، نه وه (انفسخ نکاحه) به ته و او بیونی جاری پینجهم ماره برینی پیاوکه
 له و ژنه بچوکه هه لده وه شیتته وه هه تا هه تایی لی حی پام ده بی؟ چونکه: یان ده بیته
 خوشکی له دایکی، یان کیژی خوشکی، یان کیژی ژنی، یان خوشکی له باوکی، یان کیژی
 کوپی، یان کیژی برای.

ههروهه له مهسه له ی سنی به مده ژنه گه وره که یشی هه تا هه تایی لی حی پام ده بی، چونکه
 بووته خه سووی، نینجا (وَالصَّغِيرَةَ نَصْفُ مَهْرِهَا) ژنه بچوکه که نیوه مارهی ی له سر
 میرده که واجبه (وَلَهُ عَلَى الْمُرْضِعَةِ نَصْفُ مَهْرٍ مِثْلٍ) میرده که ش نیوه مارهی هاوینته ی
 له سر شیرده ره که بۆ واجب ده بی له تۆله ی له ده ستدانی ژنه که ی (وَفِي قَوْلِ كُلُّهُ) له
 هه رمووده به کدا: هه مو مارهی هاوینته له سر شیرده ره که واجب ده بی.

به لام (وَلَوْ رَضَعَتْ مِنْ نَائِمَةٍ) نه گه ژنه بچوکه که به خوی پینج جار شیری له ژنیکی
 خه وتوو خوارد، نه و کاته (فَلَا غُرْمَ) هه یج تۆله له سر ژنه خه وتوو که نیه، هه م (وَلَا مَهْرَ
 لِلْمُرْتَضِعَةِ) هه یج نیوه ماره بییش بۆ شیرخۆره بچوکه که له سر میرده که ی واجب نابیی؟
 چونکه به کرداری خوی ماره برینه که ی هه لوه شاهه ته وه.

(وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ كَبِيرَةً وَصَغِيرَةً) نه گه ر پیاوکه که ماره بر او یکی گه وره و ماره بر او یکی بچوکی
 له ژیردا بون (فَأَرْضَعَتْ أُمُّ الْكَبِيرَةِ الصَّغِيرَةَ) نینجا دایکی ژنه گه وره که ی پینج جار شیری
 دایه ژنه بچوکه که ی، نه وه (انْفَسَخَتِ الصَّغِيرَةُ وَكَذَلِكَ الْكَبِيرَةُ فِي الْأَطْهَرِ) ماره برینی
 بچوکه که و هه م گه وره که ش هه لده وه شیتته وه؟ چونکه بونه ته خوشکی به کتر، به لام (وَلَهُ
 نِكَاحٌ مَنْ شَاءَ مِنْهُمَا) له دوی هه لوه شاهه ته وه که بۆی دروسته: ته نها به کیکیان به حه ز
 لی بیونی خوی - دوو باره له خوی ماره بکاته وه.

(وَحُكْمُ مَهْرِ الصَّغِيرَةِ وَتَقْرِيمُهُ الْمُرْضِعَةَ مَا سَبَقَ) بریاری واجبی بیونی نیوه مارهی بچوکه که و
 تۆله سه ندنی میرده که له شیرده ره که: وه که مهسه له که ی پراووه (وَكَذَلِكَ الْكَبِيرَةَ إِنْ لَمْ تَكُنْ
 مَوْطُوءَةً) ههروهه ژنه گه وره که ش - نه گه ر جیماعی له گه ل نه کرد بی - وه که بچوکه که نیوه
 مارهی ی له سر میرده که واجب ده بی و میرده که ش نیوه مارهی هاوینته ی - له تۆله - له
 سر دایکه شیرده ره که واجب ده بی، به لام (فَإِنْ كَانَتْ مَوْطُوءَةً) نه گه ر جیماعی له گه ل ژنه

فَلَهُ عَلَى الْمُرْضِعَةِ مَهْرٌ مِثْلُ فِي الْأَطْفَالِ، وَلَوْ أَرْضَعَتْ بِنْتُ الْكَبِيرَةِ الصَّغِيرَةَ حَرُمَتْ الْكَبِيرَةُ أَبَدًا وَكَذَا الصَّغِيرَةُ إِنْ كَانَتْ الْكَبِيرَةُ مَوْطُوءَةً، وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ صَغِيرَةٌ فَطَلَّقَهَا فَأَرْضَعَتْهَا امْرَأَةٌ صَارَتْ أُمَّ امْرَأَتِهِ، وَلَوْ نَكَحَتْ مُطْلَقَتَهُ صَغِيرًا وَأَرْضَعَتْهُ بِلَبَنِهِ حَرُمَتْ عَلَى الْمُطْلَقِ وَالصَّغِيرِ أَبَدًا، وَلَوْ زَوَّجَ أُمَّ وَلَدِهِ عَبْدُهُ الصَّغِيرَ فَأَرْضَعَتْهُ لَبَنَ السَّيِّدِ حَرُمَتْ عَلَيْهِ وَعَلَى السَّيِّدِ، وَلَوْ أَرْضَعَتْ مَوْطُوءَةٌ الْأُمَّةَ صَغِيرَةً تَحْتَهُ بِلَبَنِهِ أَوْ لَبَنٍ غَيْرِهِ حَرُمَتْ عَلَيْهِ،

گوره که ی کر دبی، نه و کاته (فَلَهُ عَلَى الْمُرْضِعَةِ مَهْرٌ مِثْلُ فِي الْأَطْفَالِ) له فرموده ی به هیژ تر دا: میژده که نه وای ماره یی هاووینه ی - له تول - له سر دایکه شیرده ره که واجب ده بی، چونکه نه ویش ماره یی که نه وای بو نه و ژنه له سر واجب بووه.

(وَلَوْ أَرْضَعَتْ بِنْتُ الْكَبِيرَةِ الصَّغِيرَةَ) نه گه ر کیژنکی ژنه گوره که ی پینج جار شیر ی دایه نه م ژنه بچو که ی، نه وه (حَرُمَتْ الْكَبِيرَةُ أَبَدًا) ژنه گوره که ی هتا هتا یی لی حه پام ده بی؟ چونکه بووه ته داپیره ی ژنه که ی (وَكَذَا الصَّغِيرَةُ إِنْ كَانَتْ الْكَبِيرَةُ مَوْطُوءَةً) هه روه ها بچو که که شی هتا هتا یی لی حه پام ده بی نه گه ر جیماعی له گه ل ژنه گوره که ی کر دبی؟ چونکه بووه کیژه ژنی.

(وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ صَغِيرَةٌ فَطَلَّقَهَا) نه گه ر ماره براویکی بچوکی له ژیردا بوو و ته لاقی دا (فَأَرْضَعَتْهَا امْرَأَةٌ) ئینجا له دوا ی ته لاقدان ژنیک پینج جار شیر ی دایه ته لاقدره وه که، نه وه (صَارَتْ أُمَّ امْرَأَتِهِ) شیرده ره که ده بیته خه سووی وه تا هتا یی لی حه پامه له خوی ماره ی بکا (وَلَوْ نَكَحَتْ مُطْلَقَتَهُ صَغِيرًا) نه گه ر ژنیک ی گوره ی ته لاقدرای خوی شووی به مندالیک ی شیرخۆر کرد، ئینجا (وَأَرْضَعَتْهُ بِلَبَنِهِ) به شیر ی ته لاقدره ره که شیر ی دایه نه م میژده شیرخۆره ی، نه وه (حَرُمَتْ عَلَى الْمُطْلَقِ وَالصَّغِيرِ أَبَدًا) ژنه که هتا هتا یی له ته لاقدره وه که له شیرخۆره که حه پام ده بی؟ چونکه بووه ته ژنه کوپی ته لاقدره ره که و، دایکی شیرخۆره که و، هم ژنی باوکی شی.

(وَلَوْ زَوَّجَ أُمَّ وَلَدِهِ عَبْدُهُ الصَّغِيرَ) نه گه ر (جاریه) دایکه مندال که یی له کوپله بچو که که ی خوی ماره کرد (فَأَرْضَعَتْهُ لَبَنَ السَّيِّدِ) دایکه مندال که ش شیر ی گوره که ی دایه کوپله که، نه وه (حَرُمَتْ عَلَيْهِ وَعَلَى السَّيِّدِ) له کوپله که و له گوره که ی حه پام ده بی، چونکه ده بیته دایکی کوپله که و، ژنی کوپه شیریه که ی گوره که (وَلَوْ أَرْضَعَتْ مَوْطُوءَةٌ الْأُمَّةَ صَغِيرَةً تَحْتَهُ) نه گه ر (جاریه) یه کی جیماع له گه ل کراوی خوی شیر ی دایه ژنیک ی بچوکی وی (بِلَبَنِهِ أَوْ لَبَنٍ غَيْرِهِ) به شیر ی وی، یان به شیر ی که سیک ی تر، نه وه (حَرُمَتْ عَلَيْهِ) ژنه شیرخۆره که و (جاریه) شیرده ره که هه ردووکیان له خاوه ن (جاریه) که به یه کجاری حه پام ده بی؟ چونکه شیرخۆره که کیژی جیماع له گه ل کراوه که یه تی، (جاریه) که ش دایکی ژنه که یه تی.

وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ صَغِيرَةٌ وَكَبِيرَةٌ فَأَرْضَعْتَهَا الْفَسَخَتَا وَحَرَمْتَ الْكَبِيرَةَ أَبَدًا وَكَذَلِكَ الصَّغِيرَةُ
 إِنْ كَانَ الْإِرْضَاعُ بِلَبْنِهِ، وَإِلَّا فَرَبِيبَةً، وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ كَبِيرَةٌ وَثَلَاثُ صَفَائِرُ فَأَرْضَعْتَهُنَّ
 حَرَمْتَ أَبَدًا، وَكَذَلِكَ الصَّفَائِرُ إِنْ أَرْضَعْتَهُنَّ بِلَبْنِهِ أَوْ لَبْنٍ غَيْرِهِ وَهِيَ مَوْطُوءَةٌ، وَإِلَّا فَلِإِنْ
 أَرْضَعْتَهُنَّ مَعًا بِإِبْجَارِهِنَّ الْخَامِسَةَ الْفَسَخْنَ وَلَا يَحْرُمْنَ مُؤَبَّدًا، أَوْ مُرْتَبًا لَمْ يَحْرُمْنَ
 وَتَنْفَسِخُ الْأُولَى وَالثَّالِثَةُ،

(وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ صَغِيرَةٌ وَكَبِيرَةٌ) نه گهر ژنیکی گهره و ژنیکی بچوکی له ژیردا بون (فَأَرْضَعْتَهَا)
 ئینجا ژنه گهره که پینج جار شیرى دایه ژنه بچوکه که، نه وه (انْفَسَخَتَا) ماره پرینى
 هردو کیان هلدوه شیتته وه (وَحَرَمْتَ الْكَبِيرَةَ أَبَدًا) ژنه گهره که ی هتا هتایى لِحرام
 ده بی؟ چونکه دایکی ژنه که یه تی (وَكَذَلِكَ الصَّغِيرَةُ) ههروههها بچوکه که شى هتا هتایى
 لِحرام ده بی (إِنْ كَانَ الْإِرْضَاعُ بِلَبْنِهِ) نه گهر ژنه گهره که شیرى میرده که ی داییتى؟
 چونکه ده بیته کیژى خاوهنى شیره که (وَإِلَّا فَرَبِيبَةً) به لام نه گهر شیرى میرده که ی
 نه داییتى، نه و کاته ده بیته کیژه ژن، واته: نه گهر جیماعى له گهل ژنه گهره که ی کر دبی،
 نه و کاته بچوکه که شى لِحرام ده بی، نه گهر نا: حه پام نابى.

(وَلَوْ كَانَ تَحْتَهُ كَبِيرَةٌ وَثَلَاثُ صَفَائِرٍ) نه گهر ژنیکی گهره و سئ ژنى بچوکی له ژیردا بون
 (فَأَرْضَعْتَهُنَّ) ژنه گهره که ش هه ره یه که و پینج جار شیرى دانى، نه وه (حَرَمْتَ أَبَدًا)
 گهره که ی هتا هتایى لِحرام ده بی؟ چونکه دایکی ژنه کانیه تی (وَكَذَلِكَ الصَّفَائِرُ إِنْ
 أَرْضَعْتَهُنَّ بِلَبْنِهِ) ههروههها هه رستیک بچوکه کانیشى لِحرام ده بن نه گهر شیرى میرده که ی
 دابنى؟ چونکه ده بنه کیژى میرده که (أَوْ لَبْنٍ غَيْرِهِ وَهِيَ مَوْطُوءَةٌ) یان شیرى پیاویکی تری
 دابنى به لام جیماع له گهلکراوى میرده که ی بی؟ چونکه ده بنه کیژه ژنیکی جیماع
 له گهلکراو (وَإِلَّا) به لام نه گهر میرده که جیماعى له گهل گهره که نه کر دبو و شیره که ش هی
 پیاویکی تر بو، نه و کاته ش گهره که هه تا هتای حه پام ده بی؟ چونکه دایکی
 ژنه کانیه تی، ئینجا ته ماشا ده که ین:

(فَإِنْ أَرْضَعْتَهُنَّ مَعًا بِإِبْجَارِهِنَّ الْخَامِسَةَ) نه گهر گهره که ویکړا شیرى دابنى: وه ک جارى
 پینجهم ویکړا شیره که ی ده گه روویان بکا، نه وه (انْفَسَخْنَ) ماره ی هه رسیکیان
 هلدوه شیه وه؟ چونکه بونه ته خوشکی به کترى، به لام (وَلَا يَحْرُمْنَ مُؤَبَّدًا) هتا هتایى لى
 حه پام نابن، چونکه جیماعى له گهل دایکیان نه کر دوه، که واته: تنها تنها هه رکه مایان حه ز
 بکا له خوى ماره ده کاته وه (أَوْ مُرْتَبًا) یان یه که له دواى یه که شیرى دانى، نه و کاته ش (لَمْ
 يَحْرُمْنَ) هتا هتایى لى حه پام نابن؟ چونکه جیماعى له گهل دایکیان نه کر دوه، به لام
 (وَتَنْفَسِخُ الْأُولَى) ماره ی یه که مه که هلدوه شیتته وه؟ چونکه له گهل دایکه که ی له ژیر
 ماره ی یه که پیاودا کو بونه ته وه (وَالثَّالِثَةُ) ماره ی سى یه مه که ش هلدوه شیتته وه؟ چونکه

وَتَنْفَسُخُ الثَّانِيَةَ يَرْضَاعِ الثَّلَاثَةِ، وَفِي قَوْلٍ لَا يَنْفَسُخُ، وَيَجْرِي الْقَوْلَانِ
فِيْمَنْ تَحْتَهُ صَغِيرَتَانِ أَرْضَعْتَهُمَا أَجْنَبِيَّةٌ مُرْتَبًا أَيَنْفَسُخَانَ أُمُّ الثَّانِيَةَ؟
(فَصْلٌ) قَالَ: هُنْدُ بِنْتُ أَوْ أُخْتِي بَرْضَاعٍ. أَوْ قَالَتْ: هُوَ أُخِي. حَرْمٌ تَنَّاكُحُهُمَا، وَلَوْ قَالَ
رُؤْجَانَ: بَيْنَنَا رَضَاعٌ مُحْرَمٌ. فَرُقَ بَيْنَهُمَا وَسَقَطَ الْمُسْمَى وَوَجِبَ مَهْرٌ مِثْلُ إِنْ وَطِئَ،

بوهته خوشكى دوومه كه، كه و ابو: (وَتَنْفَسُخُ الثَّانِيَةَ يَرْضَاعِ الثَّلَاثَةِ) به فرموده
به هيتر: مارهى دوومه كه ش به شيردانى سى به مه كه هه لده وه شيتته وه (وَفِي قَوْلٍ لَا
يَنْفَسُخُ) له فرموده به كدا: مارهى دوومه كه هه لئاوه شيتته وه.

(وَيَجْرِي الْقَوْلَانِ) نه دوو فرموده به هيرو بى هيژه ديتنه جي: (فِيْمَنْ تَحْتَهُ صَغِيرَتَانِ) له و
پياوه دا: كه دوو ژنى بچوكى له ژيرداينو (أَرْضَعْتَهُمَا أَجْنَبِيَّةٌ) ژنيكى بيگانه هه ر به كه و
پينج جار شيرى دانى (مُرْتَبًا) به كه له دواى به كه، نه وه بيگانه كه ده بيته داى كه ژنه كانى،
ئينجا (أَيَنْفَسُخَانَ أُمُّ الثَّانِيَةَ؟) نايا مارهى هه ردوو ژنه بچوكه كانيش هه لده وه شيتته وه، يان
ته نها دوومه كه؟ به فرموده به هيتر: مارهى هه ردوو كيان هه لده وه شيتته وه؟ چونكه
بونه ته خوشكى به كترى، به لام هه تا هه تاى لى حه رام نابن و كامه يان حه ز ده كا له خوى
ماره ده كاته وه.

﴿ فَصْلٌ: لَه بَاسَى نَاشِكِرَا كَرْدَنِ شِير خَوَارْدَنِ بَه شَاهِيدُو دَانِيْدَاهِيْنَانِ ﴾

به كه م: دانيدهاينان (قَالَ: هُنْدُ بِنْتُ أَوْ أُخْتِي بَرْضَاعٍ) نه گه ر پياويك گوتى: فلانه ژنه به
هوى شيرخواردن كيژى منه. يان خوشكى منه. يان پورى منه (أَوْ قَالَتْ: هُوَ أُخِي) يان ژنيك
گوتى: فلانه پياوه به هوى شيرخواردن برى منه. يان كورى منه. يان خالى منه. يان مامى
منه. نه وه (حَرْمٌ تَنَّاكُحُهُمَا) هه تا هه تاى ليك ماره كردنيان حه رامه، به لام نابنه مه حره مى
به كترى نه گه ر نه وى تريس باوه رى پى نه كا، هه روه كه له (تحفة) و (نهاية) دا فرموده يانه.

(وَلَوْ قَالَ رُؤْجَانَ: بَيْنَنَا رَضَاعٌ مُحْرَمٌ) نه گه ر ژن و ميژده يك گوتيان: شيرخواردن نيكي حه رامكه ر
له نيوانماندا هه به. نه وه (فُرُقَ بَيْنَهُمَا) واجبه: ليك جيا بكرينه وه، چونكه به قسه ي خويان
ماره برينه كه يان دروست نه بووه، كه و ابو: (وَسَقَطَ الْمُسْمَى) ماره ييه ناويراوه كه لاده كه وى
(وَوَجِبَ مَهْرٌ مِثْلُ إِنْ وَطِئَ) ماره يى هاوويته بو نافرته كه له سه ر پياوه كه واجب ده بى، نه گه ر
جيماعى له گه ل كرديى، چونكه جيماعه كه به هه ل بووه، به لام نه گه ر جيماعى له گه ل
نه كرديى، هيچ ماره يى واجب نابى.

هه روه ها نه گه ر ژنه كه ده يزاني شيرخواردن له نيوانماندا هه به وه به خوشى خوى ريگاي دا
جيماعى له گه ل بكا، نه و كاته ش مافى ماره يى نيه، چونكه زينايه، هه روه كه له ژوربه ي
سه رجاوه كاندا فرموده يانه.

وَإِنْ ادَّعَى رَضَاعًا فَأَنْكَرَتْ أَنْفَسَخَ وَلَهَا الْمُسَمَّى إِنْ وَطِئَ وَإِلَّا فَصَفَّهُ، وَإِنْ ادَّعَتْهُ فَأَنْكَرَ صُدُقَ بَيْمِينِهِ إِنْ زُوِّجَتْ بِرِضَاهَا، وَإِلَّا فَلَأَصْحُ تُصَدِّقُهَا وَمَهْرٌ مِثْلُ إِنْ وَطِئَ، وَإِلَّا فَلَا شَيْءَ لَهَا، وَيُحْلَفُ مُنْكَرُ رَضَاعٍ عَلَى نَفْسِ عِلْمِهِ، وَمُدَّعِيهِ عَلَى بَتِّ، وَيُبَيِّنُ بِشَهَادَةِ رَجُلَيْنِ أَوْ رَجُلٍ وَأَمْرَاتَيْنِ وَبِأَرْبَعِ نِسْوَةٍ، وَالْإِقْرَارُ بِهِ شَرْطُهُ رَجُلَانِ، وَتُقْبَلُ شَهَادَةُ الْمُرْضِعَةِ إِنْ لَمْ تَطْلُبْ أَجْرَةً وَلَا ذَكَرَتْ فِعْلَهَا، وَكَذَا إِنْ ذَكَرَتْ فَقَالَتْ:

(وَإِنْ ادَّعَى رَضَاعًا فَأَنْكَرَتْ) نه گهر میزده که گوتی: شیرخوار دنیکی چه پامکر له نیوانماندا هیه. ژنه که ش گوتی: راست ناکه ی. نه وه (انفسخ) ماره برینه که یان هه لده وه شینه وه وه (وَلَهَا الْمُسَمَّى إِنْ وَطِئَ وَإِلَّا فَصَفَّهُ) ژنه که ش ماره یی هاووینه ی له سر میزده که ی هیه نه گهر جیماعی له گه ل کردبی، نه گهر نا: نیوه ماره یی هیه یه.

به لام (وَإِنْ ادَّعَتْهُ فَأَنْكَرَ) نه گهر ژنه که گوتی: شیرخوار دنیکی چه پامکر له نیوانماندایه. میزده که گوتی: راست نیه. نه و کاته (صُدُقَ بَيْمِينِهِ) به سویند خواردن باوه پ به میزده که ده کری (إِنْ زُوِّجَتْ بِرِضَاهَا) نه گهر ژنه که به په زامه ندی خوی لی ماره کرابی (وَإِلَّا) به لام نه گهر ژنه که به په زامه ندی خوی ماره نه کرابی، نه و کاته (فَلَأَصْحُ تُصَدِّقُهَا) به فرموده ی راستتر: به سویند خواردن باوه پ به ژنه که ده کری، هم (وَمَهْرٌ مِثْلُ إِنْ وَطِئَ) ماره یی هاووینه شی له سر میزده که واجب ده بی نه گهر جیماعی له گه ل کردبی (وَإِلَّا) به لام نه گهر جیماعی له گه ل نه کردبی (فَلَا شَيْءَ لَهَا) مافی هیچ ماره یی نیه.

هه روه ها نه گهر له کاتی جیماعکردن زانیبیتی شیرخوار دنیکی چه پامکر له نیوانماندایه و به خو شی خوی پیگای دابی جیماعی له گه ل بکا، نه و کاته ش مافی ماره یی نیه؟ چونکه زینایه، هه روه ک له (تحفة) دا فرموده یه تی.

نینجا بزانه: (وَيُحْلَفُ مُنْكَرُ رَضَاعٍ عَلَى نَفْسِ عِلْمِهِ) نه وه ی دان به شیرخوار دنا ناهیتنی سویند له سر نه زانین ده خواو ده لی: (وَاللَّهُ نَهْ مَزَانِيهِهِ) شیرخوار دنیکی چه پامکر له نیوانماندایه بی). هم (وَمُدَّعِيهِ عَلَى بَتِّ) داواکاری شیره که ش له سر براندن وه سویند ده خواو ده لی: (وَاللَّهُ) شیرخوار دنیکی چه پامکر له نیوانماندا هیه یه). چونکه کاری که سیکی تر ناشکرا ده کا.

دووهم: (وَيُبَيِّنُ) شیرخواردن ناشکرا ده بی: (بِشَهَادَةِ رَجُلَيْنِ) به شاهیدی دوو پیاو (أَوْ رَجُلٍ وَأَمْرَاتَيْنِ) یان پیاویک و دوو نافرته (وَبِأَرْبَعِ نِسْوَةٍ) هم به چوار نافرته ش ناشکرا ده بی، به لام (وَالْإِقْرَارُ بِهِ شَرْطُهُ رَجُلَانِ) بؤ ناشکرا بوونی دانپیداهیتانی شیرخواردن مهرجه: دوو پیاو هه بن (وَتُقْبَلُ شَهَادَةُ الْمُرْضِعَةِ) شاهیدی نافرته شیرده ره که ش قبول ده کری که له گه ل شاهیده کانی تر دا شاهیدی بدا (إِنْ لَمْ تَطْلُبْ أَجْرَةً) به و مهرجه ی داوا ی کری ی شیردانه که نه کاو هم (وَلَا ذَكَرَتْ فِعْلَهَا) باسی کرداری خویشی نه کا (وَكَذَا إِنْ ذَكَرَتْ فَقَالَتْ:

أَرْضَعْتَهُ. فِي الْأَصْحِ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَكْفِي. بَيْنَهُمَا رَضَاعٌ مُحَرَّمٌ. بَلْ يَجِبُ ذِكْرُ وَقْتٍ وَعَدَدٍ وَوُضُوعِ اللَّبَنِ جَوْفَهُ، وَيُعْرَفُ ذَلِكَ بِمُشَاهَدَةِ حَلْبِ وَإِجَارِ وَأَزْدِرَادٍ أَوْ قَرَائِنٍ: كَالْتِقَامِ تَدْيٍ وَمَصِّهِ وَحَرَكَةِ حَلْفِهِ بِتَجَرُّعٍ وَأَزْدِرَادٍ بَعْدَ عِلْمِهِ بِأَنَّهَا لَبُونٌ.

(كِتَابُ التَّفَقَّاتِ)

عَلَى مُوسِرٍ لِرُزْجَتِهِ كُلِّ يَوْمٍ مَدًا طَعَامًا، وَمُعْسِرٍ مَدًّا، وَمُتَوَسِّطٍ مَدًّا وَنَصْفًا، وَالْمُدُّ مِائَةٌ وَثَلَاثَةٌ وَسَبْعُونَ دِرْهَمًا وَثَلَاثُ دِرْهَمٍ، قُلْتُ: الْأَصْحُ مِائَةٌ وَأَحَدٌ وَسَبْعُونَ وَثَلَاثَةٌ أَسْبَاعٍ دِرْهَمٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

أَرْضَعْتَهُ) هر دوها نه گهر باسی کرداری خزیشی بکاو بلئی: من شیرم داوه تی، هر قبول ده کرى (فی الأصح) له فرموده ی راستردا.

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ی راستر: (أَنَّهُ لَا يَكْفِي بَيْنَهُمَا رَضَاعٌ مُحَرَّمٌ) نه و نه نده به س نیه شاهیده که بلئی: شیرخوار دنیکی چه پامکر له نیوانیاندایه (بَلْ يَجِبُ ذِكْرُ وَقْتٍ) به لکو واجبه: باسی کاتی شیردانه که بکن که پیش ته منی دوو سالی بووه (وَعَدَدٍ) ژماره که شی بلئین که پینج جاری جیا جیا بووه (وَوُضُوعِ اللَّبَنِ جَوْفَهُ) هم واجبه: بلئین: شیره که گیوه ته ناو ه ناوی (وَيُعْرَفُ ذَلِكَ بِمُشَاهَدَةِ حَلْبِ) شیر گی یشته ه ناو به وه ده زاندری: که بیبینی شیره که له ژنه که دوشراهو (وَأِجَارٍ) دهن او ده می منداله که کراوه (وَأَزْدِرَادٍ) منداله که ش قوتی داوه (أَوْ قَرَائِنٍ) یان چند نیشانه یه کی تر: (كَالْتِقَامِ تَدْيٍ) وه ک منداله که گزی مه که که دهن او ده می خوی بنی (وَمَصِّهِ) بی میژو (وَحَرَكَةِ حَلْفِهِ) جوله ی گه روی شی بیبینی (بِتَجَرُّعٍ وَأَزْدِرَادٍ) به قوم لیدان و قوتدان (بَعْدَ عِلْمِهِ بِأَنَّهَا لَبُونٌ) پاش نه وه ی شاهیده که زانیبیتی شیرده ره که شیری تی دایه.

﴿ كِتَابُ التَّفَقَّاتِ: پَه رتوکی بزیره کان ﴾

واته: به خنوکردنی ژنو دایک و باوک و منداله کان و کزیله و نازده له کان. (عَلَى مُوسِرٍ لِرُزْجَتِهِ) واجبه له سهر میزدیکی ه بووی بژ ژنه که ی: (كُلُّ يَوْمٍ مَدًا طَعَامًا) هه موو پژژیک دوو مستی دانه و تله (وَمُعْسِرٍ مَدًّا) له سهر میزدی نه بوویش هه موو پژژیک مستیک واجبه (وَمُتَوَسِّطٍ مَدًّا وَنَصْفًا) له سهر ناوه نجیش هه موو پژژیک مستیک و نیو واجبه، پیغه مبه رتوکی ده فرموی: ﴿وَأَلْهَنَ عَلَيْكُمْ رِزْقَهُمْ وَكَسَوْتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ رواه مسلم، خورده هه نیو به رگی ژنه کانتان له سهر شیوه واجبه به گویره ی تواناتان.

(وَالْمُدُّ مِائَةٌ وَثَلَاثَةٌ وَسَبْعُونَ دِرْهَمًا وَثَلَاثُ دِرْهَمٍ) نه ندازه ی مستیک: سه دو چه فتاو سن دیره می زیو و سیتی که دیره می که (قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی (الْأَصْحُ مِائَةٌ وَأَحَدٌ وَسَبْعُونَ وَثَلَاثَةٌ أَسْبَاعٍ دِرْهَمٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) به فرموده ی راستر: سه دو چه فتاو یه ک دیره می و سن چه فتیکی دیره می که، واته: (۶۰۵) غرام.

وَمَسْكِينُ الزَّكَاةِ مُعْسِرٌ، وَمَنْ فَوْقَهُ إِنْ كَانَ لَوْ كُفِّفَ مُدَّيْنِ رَجَعَ مَسْكِينًا فَمَتَوَسَّطَ وَإِلَّا فَمُوسِرٌ، وَالْوَاجِبُ غَالِبُ قُوَّةِ الْبَلَدِ، قُلْتُ: فَإِنْ اِخْتَلَفَ وَجِبَ لِأَنْقِ بِهِ، وَيُعْتَبَرُ أَيْسَارُ وَغَيْرُهُ طُلُوعَ الْفَجْرِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَعَلَيْهِ تَمْلِيكُهَا حَبًّا، وَكَذَا طَحْنُهُ وَخَبْزُهُ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ طَلَبَ أَحَدُهُمَا بَدَلَ الْحَبِّ لَمْ يُجِبْرِ الْمُتَمَنِّعُ، فَإِنْ اعْتَاضَتْ جَازَ فِي الْأَصْحَحِّ إِلَّا خُبْرًا أَوْ دَقِيقًا عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ أَكَلَتْ مَعَهُ عَلَى الْعَادَةِ سَقَطَتْ نَفَقَتُهَا فِي الْأَصْحَحِّ،

(وَمَسْكِينُ الزَّكَاةِ مُعْسِرٌ) نه و گه دایه‌ی زه‌کاتی پین‌ده‌چی لایزه‌دا - به نه‌بووی داده‌ندری (وَمَنْ فَوْقَهُ) نه‌وه‌ی له‌گه‌دا به‌سه‌روه‌تره (إِنْ كَانَ لَوْ كُفِّفَ مُدَّيْنِ رَجَعَ مَسْكِينًا) نه‌گه‌ر هه‌موو پدژتیک داوای دوو مستی لیکراییه ده‌بووه‌گه‌دا، نه‌وه (فَمَتَوَسَّطَ) ناوه‌نجییه (وَإِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر نه‌ده‌بووه‌گه‌دا، نه‌وه (فَمُوسِرٌ) هه‌بووییه، خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿لَيُنْفِقَنَّ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْفُلُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهُ﴾ نه‌وه که‌سه‌ی زوری هه‌یه با به‌گویره‌ی هه‌بووی‌ی بژتو‌بدا، نه‌وه‌ی که‌میشی هه‌یه خوا‌چه‌ندی داوه‌تی با به‌گویره‌ی نه‌وه‌نده بژتو‌بدا، خوای‌گه‌وره داوای به‌خیزکردن له‌هیچ که‌سێک نا‌کا، ته‌نها به‌گویره‌ی نه‌وه‌توانایه‌ی داویه‌تی داوای لیده‌کا.

(وَالْوَاجِبُ غَالِبُ قُوَّةِ الْبَلَدِ) نه‌وه‌دانه‌ویله‌ی واجبه، نه‌وه‌یه: که‌به‌نه‌غله‌بی‌خه‌لکی‌نه‌وه‌شویته‌ده‌یخزن (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی (فَإِنْ اِخْتَلَفَ وَجِبَ لِأَنْقِ بِهِ) نه‌گه‌ر خوارده‌مه‌نیه‌کان لیک‌جیاواز‌بون، نه‌وه‌کاته‌نه‌وی شیوای ده‌سه‌لاتی میزده‌که‌یه، نه‌ویان واجب‌ده‌بی (وَيُعْتَبَرُ أَيْسَارُ وَغَيْرُهُ طُلُوعَ الْفَجْرِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) هه‌موو پدژتیک هه‌بووی‌و نه‌بووی میزده‌که‌به‌کاتی‌ده‌رکه‌وتنی‌به‌یان‌په‌چاو‌ده‌کری.

(وَعَلَيْهِ تَمْلِيكُهَا حَبًّا) له‌سه‌ر میزده‌که‌واجبه‌ده‌نکی‌ساغ‌بداته‌ژنه‌که (وَكَذَا طَحْنُهُ وَخَبْزُهُ فِي الْأَصْحَحِّ) هه‌روه‌ها له‌سه‌ر میزده‌که‌واجبه: ده‌نکه‌که‌به‌پرتو‌بژی‌شی‌بکاته‌نان، واته: نان‌کردن له‌سه‌ر ژنه‌که‌نیه (وَلَوْ طَلَبَ أَحَدُهُمَا بَدَلَ الْحَبِّ) نه‌گه‌ر ژنه‌که، یان میزده‌که له‌جیاتی‌ده‌نکه‌که‌داوای‌شتیک‌تری‌کرد: وه‌ک‌پاره‌وه‌نه‌وه‌ش‌تانه، نه‌وه (لَمْ يُجِبْرِ الْمُتَمَنِّعُ) نه‌وه‌ی‌پازی‌نیه‌زوری‌لیناکری، به‌لام (فَإِنْ اعْتَاضَتْ) نه‌گه‌ر ژنه‌که‌به‌پازی‌بوونی‌خوی له‌جیاتی‌ده‌نکه‌که‌شتیک‌تری‌له‌میزده‌که‌وه‌رگرت، نه‌وه (جَازَ فِي الْأَصْحَحِّ) له‌فه‌رموده‌ی‌پاستردا‌دروست‌ده‌بی (إِلَّا خُبْرًا أَوْ دَقِيقًا عَلَى الْمَذْهَبِ) ته‌نها‌نان‌و‌نارد‌دروست‌نیه‌له‌جیاتی‌ده‌نکیکی‌له‌په‌گه‌زی‌خوی‌وه‌ر‌بگیری، چونکه‌ده‌بیته‌پبیا، له‌سه‌ر‌فه‌رموده‌ی‌پاستی‌مه‌زه‌ب.

(وَلَوْ أَكَلَتْ مَعَهُ عَلَى الْعَادَةِ) نه‌گه‌ر ژنه‌که‌سه‌ر‌ک‌عاده‌تی‌نیستا - له‌گه‌ل‌میزده‌که‌ی‌خوارده‌مه‌نی‌ی‌خوارد، نه‌وه (سَقَطَتْ نَفَقَتُهَا فِي الْأَصْحَحِّ) بژتو‌ه‌که‌ی له‌سه‌ر میزده‌که‌ی‌لا‌ده‌چی

قُلْتُ: إِلَّا أَنْ تَكُونَ غَيْرَ رَشِيدَةٍ وَلَمْ يَأْذَنْ وَلِيَّهَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَيَجِبُ أَذْمُ غَالِبِ الْبَلَدِ كَزَيْتٍ وَسَمْنٍ وَجُبْنٍ وَتَمْرٍ، وَيَخْتَلَفُ بِالْفُصُولِ، وَيُقَدَّرُهُ قَاضٍ بِاجْتِهَادِهِ، وَيُفَاوَتْ بَيْنَ مُوسِرٍ وَغَيْرِهِ، وَلَحْمٌ يَلِيقُ بَيْسَارِهِ وَإِعْسَارِهِ كَعَادَةِ الْبَلَدِ، وَلَوْ كَانَتْ تَأْكُلُ الْخُبْزَ وَحَدَهُ وَجَبَ الْأَذْمُ، وَكَسْوَةٌ تَكْفِيهَا: فَيَجِبُ قَمِيصٌ وَسَرَائِيلُ وَخِمَارٌ وَمِكَعَبٌ، وَيَزِيدُ فِي الشِّتَاءِ جُبَّةً، وَجِنْسُهَا قَطَنْ،

له فەرموده‌ی پاستردا (قُلْتُ) نِیَمَامِی (النَوَائِی) ده‌فهرموی (إِلَّا أَنْ تَكُونَ غَيْرَ رَشِيدَةٍ وَلَمْ يَأْذَنْ وَلِيَّهَا) تهنه‌ها نه‌گه‌ر ژنه‌که بالغ و عاقل نه‌بئو سه‌ره‌پر رشتکاره‌که شی نیزی نه‌دابی له‌گه‌لی بخوا، نه‌و کاته بزئوه‌که‌ی له سه‌ر می‌رده‌که‌ی لانا‌که‌وی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ). به‌لام نِیَمَامِی (البلقینی) فتوای داوه: له‌و حاله‌ته‌دا- نه‌گه‌ر سه‌ره‌پر رشتکاره‌که شی نیزی نه‌دا- بزئوه‌که‌ی له سه‌ر می‌رده‌که‌ی لاده‌که‌وی.

(وَجِبَ أَذْمُ غَالِبِ الْبَلَدِ) واجبه: می‌رده‌که نه‌و پی‌خوره‌ش بداته ژنه‌که‌ی که به نه‌غله‌بی له‌و شاره ده‌یکه‌نه پی‌خور (كَزَيْتٍ وَسَمْنٍ وَجُبْنٍ وَتَمْرٍ) وه‌کو زه‌یت و پون و په‌نیرو قه‌سب (وَيَخْتَلَفُ بِالْفُصُولِ) پی‌خوره‌که‌ش به‌گویره‌ی چوار وه‌رزه‌کان ده‌گوپئو وه‌ندئ جار میوه به‌به‌ر پی‌خوره‌که ده‌که‌وی، هه‌روه‌ها واجبه چایه‌شی بداتی، نه‌گه‌ر ژنه‌که چایه بخواتوه، هه‌م واجبه: کیک‌و گزشت و شیرنایه‌تی هه‌ر دوو جه‌ژنه‌کانیشی بداتی، هه‌روه‌ک له (ابن قاسم) دا پون کراوه‌ته‌وه.

(وَيُقَدَّرُهُ قَاضٍ بِاجْتِهَادِهِ) نه‌گه‌ر بوهه کیشه‌یان، نه‌و کاته قازی به بؤجوونی‌خوی نه‌ندازه‌ی پی‌خوره‌که دیاری ده‌کاو (وَيُفَاوَتْ بَيْنَ مُوسِرٍ وَغَيْرِهِ) جی‌اوازش له نئوان پی‌خوری مروقی هه‌بووی و نه‌بووی ده‌کا (وَ) هه‌روه‌ها له سه‌ر می‌رده‌که واجبه (لَحْمٌ يَلِيقُ بَيْسَارِهِ وَإِعْسَارِهِ) به‌جوریک‌ی وه‌ها گوشت بداته ژنه‌که‌ی: که شی‌اوی هه‌بووی و نه‌بووی خوی بی (كَعَادَةِ الْبَلَدِ) وه‌ک عاده‌تی شاری می‌رده‌که (وَلَوْ كَانَتْ تَأْكُلُ الْخُبْزَ وَحَدَهُ) نه‌گه‌ر ژنه‌که نانی بی‌پی‌خورد هه‌خوارد، نه‌و کاته‌ش (وَجَبَ الْأَذْمُ) پی‌خورد له سه‌ر می‌رده‌که هه‌ر واجبه.

﴿ جَلُّو بِهَرگِی ژنه‌که ﴾

(وَ) هه‌ر به به‌لگه‌ی حه‌دیه‌سه‌که‌ی پراپردوو: له سه‌ر می‌رده‌که واجبه (كَسْوَةٌ) جلو به‌رگیک‌ی وه‌ها بداته ژنه‌که‌ی: که (تَكْفِيهَا) به‌شی بکا: به‌گویره‌ی گه‌وره‌و بچوکی لاشه‌که‌ی، ساردی و گه‌رمی شوینه‌که‌ی، هه‌م دوروینی به‌رگه‌که‌ش له سه‌ر می‌رده‌که واجبه، که‌وابو: (فَيَجِبُ قَمِيصٌ) کراسیک‌ی له سه‌ر واجبه که هه‌موو لاشه‌ی داپئوشئ، هه‌م (وَسَرَائِيلُ) ده‌رپیش به‌دوخینه‌وه واجبه‌و (وَخِمَارٌ) پؤشاکیک‌ی سه‌ریشی واجبه‌و (وَمِكَعَبٌ) پئلاوتیک‌یش واجبه (وَيَزِيدُ فِي الشِّتَاءِ جُبَّةً) له زستاندا واجبه که‌وایه‌کی وه‌ها زیاد بکا: که له سه‌رما بی‌پاریزی (وَجِنْسُهَا قَطَنْ) په‌گه‌زی نه‌و به‌رگه‌ی بؤ ژنه‌که له سه‌ر می‌رده‌که واجبه، لؤکه‌یه،

فَإِنْ جَرَتْ عَادَةُ الْبَلَدِ لِمِثْلِهِ بِكَثَّانٍ أَوْ حَرِيرٍ وَجَبَ فِي الْأَصْحِ، وَيَجِبُ مَا تَقَعْدُ عَلَيْهِ كَزَلِيَّةٍ أَوْ لَبْدٍ أَوْ حَصِيرٍ، وَكَذَا فِرَاشٌ لِلنُّوْمِ فِي الْأَصْحِ، وَمَخْدَةٌ وَلِحَافٌ فِي الشِّتَاءِ، وَالْأَلَّةُ تَنْظِيفٌ كَمُشْطٍ وَذُهْنٌ وَمَا تُغْسَلُ بِهِ الرَّأْسَ، وَمَرْتَكٌ وَتَخْوَةٌ لِدَفْعِ صُنَانٍ، لَا كُحْلٌ وَخِضَابٌ وَمَا تَرْتِيزُ بِهِ وَدَوَاءُ مَرَضٍ وَأَجْرَةٌ طَبِيبٍ وَحَاجِمٍ، وَلَهَا طَعَامٌ أَيَّامَ الْمَرَضِ وَأَذْمُهَا وَالْأَصْحُ وَجُوبٌ أُجْرَةٌ حَمَامٍ بِحَسَبِ الْعَادَةِ، وَتَمَنٍ مَاءٍ غُسْلٍ جِمَاعٍ وَنِفَاسٍ فِي الْأَصْحِ، لَا حَيْضٍ وَاحْتِلَامٍ فِي الْأَصْحِ،

به لآم (فَإِنْ جَرَتْ عَادَةُ الْبَلَدِ لِمِثْلِهِ بِكَثَّانٍ أَوْ حَرِيرٍ) نه گهر عاده تی وینه ی پیاره که له شاردها بق ژنه کانیان بهرگی که تان، یان ناوریشم بوو، نه و کاته (وَجَبَ فِي الْأَصْحِ) له فهرموده ی راستردا: نه و بهرگه عاده تی و واجب ده بین.

(و) هروه ها (يَجِبُ مَا تَقَعْدُ عَلَيْهِ) له سه ری واجبه شتیکیش بداته ژنه که ی که له سه ری دابنیشی (كَزَلِيَّةٍ أَوْ لَبْدٍ أَوْ حَصِيرٍ) وهك بهر په یهك، یان لبادیک، یان هسیریک (وَكذَا فِرَاشٌ لِلنُّوْمِ فِي الْأَصْحِ) هروه ها پایه خیکی نه رمی خه و تنیشی له سه ر واجبه له فهرمودی راستردا، هم (وَمَخْدَةٌ) سه ری نیکیش (وَلِحَافٌ فِي الشِّتَاءِ) هروه ها لیفه په کیشی له زستاندا له سه ر واجبه.

(و) هوه ها (الَّةُ تَنْظِيفٌ) له سه ر میزده که واجبه: که رسته ی پاکورده و هس بداته ژنه که ی (كَمُشْطٍ وَذُهْنٌ) وهكو شانه و پون بق شانه کردنی سه ر، هم (وَمَا تُغْسَلُ بِهِ الرَّأْسَ) نه و شته ی سه ری پی ده شوا: وهك سابوون، هم (وَمَرْتَكٌ وَتَخْوَةٌ لِدَفْعِ صُنَانٍ) مه رتهك و نه و جوره ده رمانه ی بونی بن ههنگل لاده بین، نه ویشی له سه ر واجبه.

(لَا كُحْلٌ وَخِضَابٌ وَمَا تَرْتِيزُ بِهِ) به لآم كلو خه نه و بون و نه و شته ی خوی پی ده پارزینیته وه له سه ر میزده که واجب نیه، جا نه گهر میزده که نه و شتانه ی بق ژنه که ی ناماده کردن، نه و کاته واجبه ژنه که به کاریان بیتنی (و) هروه ها (دَوَاءُ مَرَضٍ وَأَجْرَةٌ طَبِيبٍ وَحَاجِمٍ) ده رمانی نه خوشی و کرئی پزیشک و کرئی خوینگریش هیچیان له سه ر میزده که واجب نین، به لآم (وَلَهَا طَعَامٌ أَيَّامَ الْمَرَضِ وَأَذْمُهَا) ژنه که مافی خارده مه نی و پیخوری پوزانی نه خوشیه که ی هه یه.

(وَالْأَصْحُ وَجُوبٌ أُجْرَةٌ حَمَامٍ بِحَسَبِ الْعَادَةِ) به فهرموده ی راستر: کرئی گه رمای ژنه که به گویره ی عاده ت- له سه ر میزده که واجبه، وهك هه مانگیك جاریک، به لآم نه گهر عاده تی نه بو بجیته گه رماو، نه و کاته واجب نیه (و) هروه ها (تَمَنٍ مَاءٍ غُسْلٍ جِمَاعٍ وَنِفَاسٍ) پاره ی ناوی غوسلی جیماع و مندالبوونیشی له سه ر میزده که واجبه، چونکه هویه که له ویه ویه (لَا حَيْضٌ وَاحْتِلَامٌ فِي الْأَصْحِ) به لآم پاره ی ناوی غوسلی هه یزو نیحتیلامی ژنه که له سه ر میزده که واجب نیه، له فهرمودی راستردا، چونکه هویه که له ویه ویه نه.

وَلَهَا آلَاتُ أَكْلٍ وَشَرْبٍ وَطَبِخٍ كَقَدْرٍ وَقَصْعَةٍ وَكُوزٍ وَجِرَّةٍ وَتَحْوِهَا، وَمَسْكَنٌ يَلِيقُ بِهَا،
وَلَا يُشْتَرَطُ كَوْنُهُ مُلْكَهُ، وَعَلَيْهِ لِمَنْ لَا يَلِيقُ بِهَا خِدْمَةُ نَفْسِهَا إِخْدَامُهَا بِحُرَّةٍ أَوْ أَمَةٍ لَهَا
أَوْ مُسْتَأْجِرَةٍ، أَوْ بِالْإِنْفَاقِ عَلَى مَنْ صَحِبَتْهَا مِنْ حُرَّةٍ أَوْ أَمَةٍ لَخِدْمَتِهِ، وَسَوَاءٌ فِي هَذَا
مُوسِرٌ وَمُعْسِرٌ وَعَبْدٌ، فَإِنْ أَخْدَمَهَا بِحُرَّةٍ أَوْ أَمَةٍ بِأَجْرَةٍ فَلَيْسَ عَلَيْهِ غَيْرُهَا،

(وَلَهَا آلَاتُ أَكْلٍ وَشَرْبٍ وَطَبِخٍ) هر روه‌ها له سهر میزده که واجب: که رسته‌ی خواردن و
خواردنه و بداته ژنه‌کی (کَقَدْرٍ) وه ک دیزه و مه‌ج‌ل‌و (وَقَصْعَةٍ) قاپو (وَكُوزٍ وَجِرَّةٍ)
گوزو و کرپه و (وَتَحْوِهَا) نه و جرده شتانه وه ک ته‌شتی جل تن‌دا شوشتن .

﴿ مافی نیشته‌جی‌کردنی ژنه‌که ﴾

(و) هر روه‌ها له سهر میزده که واجب: (مَسْكَنٌ يَلِيقُ بِهَا) شوینتیکی وه‌ها بۆ نیشته‌جی‌بوونی
ژنه‌کی ناماده بکا: که شیایوی ژنه‌که بی، چونکه رابرا: که (به فرمانی قورپانی پیرۆز ژنی
ته‌لاقدراو مافی نیشته‌جی‌کردنی هه‌بوو). که‌واته: ژنی ژیر میزده که زیاتر نه‌و مافی هه‌به،
به‌لام (وَلَا يُشْتَرَطُ كَوْنُهُ مُلْكَهُ) به‌مرج داناندری شوینته‌که ملکی میزده‌کی بی، به‌لکو
دروسته له شوینی به‌کرنگی‌راو و خواستراو و وقف‌راودا نیشته‌جی‌ی بکا.

جا نه‌گه‌ر میزده‌که به‌ئیزنی ژنه‌که له مالی‌ژنه‌که‌دا، یان له مالی‌باوکی‌ژنه‌که‌دا به‌ئیزنی
باوکه‌که له‌گه‌ل ژنه‌که‌دا نیشته‌جی‌ بوو و باسی کرئی‌شوینته‌که‌شیان نه‌کرد، نه‌وه هیچ
کرئی له سهر واجب نابین، هر روه‌ک له (تحفة) و (نهاية)‌دا فرموویانه.

هر روه‌ها نه‌گه‌ر میزده‌که ماوه‌یه‌ک ژنه‌کی نیشته‌جی‌ نه‌کرد، نه‌وه کرئی نیشته‌جی‌کردنی
نه‌و ماوه‌یه له نه‌سستی میزده‌که‌دا نابینته‌ قهرز، هر روه‌ک له (نهاية)‌دا فرموویه‌تی.

ئینجا بزانه: میزده‌که مافی هه‌به ژنه‌کی له شارو‌ئاوه‌دانیه‌وه بگوازیتنه‌وه بۆ لادی‌و
ده‌روه‌ی‌ئاوه‌دانی، هرچه‌ند ژبانه‌که‌شی خوش نه‌بین، هر روه‌ک له (تحفة)‌دا فرموویه‌تی.

﴿ خزمه‌تکردنی ژنه‌که ﴾

(وَعَلَيْهِ) له سهر میزده‌که واجب (لِمَنْ لَا يَلِيقُ بِهَا خِدْمَةُ نَفْسِهَا) بۆ نه‌و ژنی لی‌ی نابین به‌خۆی
خۆی خزمه‌ت بکا (إِخْدَامُهَا بِحُرَّةٍ أَوْ أَمَةٍ) خزمه‌تکارنکی‌ ئازاد، یان کویله‌ی بۆ ناماده بکا (لَهَا
أَوْ مُسْتَأْجِرَةٍ) جا کویله‌که هی خۆی بی، یان به‌کرنگی‌راو بی (أَوْ بِالْإِنْفَاقِ عَلَى مَنْ صَحِبَتْهَا) یان
نه‌و ئافره‌ته به‌خۆی بکا: که به‌هاورپیی ژنه‌که‌ها‌توه: (مِنْ حُرَّةٍ أَوْ أَمَةٍ لِخِدْمَتِهِ) جا ئازاد بی،
یان کویله‌ بی: که بۆ خزمه‌تکردنی ژنه‌که له مالی‌باوکیه‌وه له‌گه‌لی‌ها‌توه.

(وَسَوَاءٌ فِي هَذَا) له‌و خزمه‌تکردنه‌دا به‌کسانه: (مُوسِرٌ وَمُعْسِرٌ وَعَبْدٌ) هه‌بوویی و نه‌بوویی و
کویله (فَإِنْ أَخْدَمَهَا بِحُرَّةٍ أَوْ أَمَةٍ بِأَجْرَةٍ) جا نه‌گه‌ر میزده‌که‌به‌ کرئی- به‌ ئافره‌تیک‌ی‌ ئازاد،
یان کویله خزمه‌تی ژنه‌کی کرد، نه‌وه (فَلَيْسَ عَلَيْهِ غَيْرُهَا) جگه له کرئی هه‌چی‌تری له سهر

أَوْ بِأَمْتِهِ أَنْفَقَ عَلَيْهَا بِالْمَلِكِ، أَوْ بِمَنْ صَحَبَتْهَا لَزِمَهُ نَفَقَتُهَا، وَجِنْسُ طَعَامِهَا جِنْسُ طَعَامِ الزَّوْجَةِ: وَهُوَ مُدٌّ عَلَى مُعْسِرٍ وَكَذَا مُتَوَسِّطٌ فِي الصَّحِيحِ، وَمُؤَسِّرٌ مُدٌّ وَتَلْتٌ، وَلَهَا كِسْوَةٌ تَلِيقٌ بِحَالِهَا، وَكَذَا أَذْمٌ عَلَى الصَّحِيحِ، لَا آلَةَ تَنْظِيفٍ فَإِنْ كَثُرَ وَسَخٌّ وَتَأَذَّتْ بِقَمَلٍ وَجَبَ أَنْ تُرْفَهُ، وَمَنْ تَخَدَّمُ نَفْسَهَا فِي الْعَادَةِ إِنْ أَحْتَاجَتْ إِلَى خِدْمَةِ لِمَرَضٍ أَوْ زَمَانَةٍ وَجَبَ إِخْدَامُهَا، وَلَا إِخْدَامٌ لِرَقِيقَةٍ، وَفِي الْجَمِيلَةِ وَجَةٌ، وَيَجِبُ فِي الْمَسْكَنِ إِمْتَاعٌ، وَمَا يُسْتَهْلَكُ كَطَعَامٌ تَمْلِيكٌ، وَتَتَصَرَّفُ فِيهِ، فَلَوْ قَتَرَتْ بِمَا يَصْرُهَا مَعَهَا،

نيه (أَوْ بِأَمْتِهِ أَنْفَقَ عَلَيْهَا بِالْمَلِكِ) يان نه گهر به (جاریه) که ی خوی خزمه تی ده کرد، نه وه واجبه: (جاریه) که ش به ملکایه تی به خیر بکا (أَوْ بِمَنْ صَحَبَتْهَا) یان نه گهر به وه نافرته خزمه تی ده کرد که به هاوپی تی ژنه که هاتوه، نه و کاته (لَزِمَهُ نَفَقَتُهَا) واجبه: بژیوی نه نافرته ش بیا، به لام کرئی واجب نیه.

(وَجِنْسُ طَعَامِهَا جِنْسُ طَعَامِ الزَّوْجَةِ) ره گزی نه و خوارده مه نیه ی ده بریته هاوپی تی که: هر ره گزی خوارده مه نی ژنه که یه (وَهُوَ مُدٌّ عَلَى مُعْسِرٍ وَكَذَا مُتَوَسِّطٌ فِي الصَّحِيحِ) نه اندازه ی خوارده مه نیه که ش مستیکه له سر میردی نه بووی و ناوه نجی له فرموده ی پاستدا (وَمُؤَسِّرٌ مُدٌّ وَتَلْتٌ) له سر هه بوویش مستیکو سینه کی که (وَلَهَا كِسْوَةٌ تَلِيقٌ بِحَالِهَا) هه روه ها له سر میرده که واجبه: جلو به ریگی وه هاش بداته هاوپی تی که: که شیاری حالیه تی (وَكَذَا أَذْمٌ) هه روه ها واجبه پیخوریش بداتی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی پاست (لَا آلَةَ تَنْظِيفٍ) به لام واجب نیه که رسته ی پاک کردنه وه ی بداتی (فَإِنْ كَثُرَ وَسَخٌّ وَتَأَذَّتْ بِقَمَلٍ) جا نه گهر هاوپی تی که زرد چلکن بوو و به هوی نه سپن نازاری گه یشتی، نه و کاته (وَجَبَ أَنْ تُرْفَهُ) واجبه دلخوش بگریو که رسته ی پاک کردنه وه ی بدری تی.

(وَمَنْ تَخَدَّمُ نَفْسَهَا فِي الْعَادَةِ) نه و ژنه ی له عاده تی نه و شوینه دا به خوی خوی خزمه ت ده کا، واجب نیه خزمه تکاری بگری، به لام (إِنْ أَحْتَاجَتْ إِلَى خِدْمَةِ لِمَرَضٍ أَوْ زَمَانَةٍ) نه گهر به هوی نه خوشی، یان په که وتن پیویستی به خزمه ت بوو، نه و کاته (وَجَبَ إِخْدَامُهَا) واجبه: خزمه تکاری بگری (وَلَا إِخْدَامٌ لِرَقِيقَةٍ) ژنی کویله مافی خزمه ت کردنی نیه (وَفِي الْجَمِيلَةِ وَجَةٌ) به لام له باره ی کویله یه کی جوان فرموده یه که هه یه: که واجبه.

(وَيَجِبُ فِي الْمَسْكَنِ إِمْتَاعٌ) له باره ی شوینی نیشته جی بوون سوپیگه یاندنیکی دریزخایه ن واجبه، اته: واجب نیه شوینه که بکاته ملکی ژنه که، به لام (وَمَا يُسْتَهْلَكُ كَطَعَامٍ) نه و شته ی له ناو ده چی: وه ک خوارده مه نی (تَمْلِيكٌ) واجبه: بیکاته ملکی ژنه که، که ابو: (وَتَتَصَرَّفُ فِيهِ) ژنه که ده توانی ده ستکاری له و ملکه دا بکا، به لام (فَلَوْ قَتَرَتْ بِمَا يَصْرُهَا) نه گهر ژنه که ره زیلی کریو خوارده مه نیه که ی نه ده خواردو نه خواردنه که شی زبانی ده گه یاندی، نه و کاته (مَعَهَا) میرده که ریگای لی ده گری.

وَمَا دَامَ نَفْعُهُ كَكِسْوَةِ وَظُرُوفِ طَعَامٍ وَمُشْطِ تَمْلِيكَ، وَقِيلَ اِمْتَاغٌ، وَتُعْطَى الْكِسْوَةَ اَوَّلَ شِتَاءٍ وَصَيْفٍ، فَإِنْ تَلَفَتْ فِيهِ بِلَا تَقْصِيرٍ لَمْ تُبَدَلْ إِنْ قُلْنَا تَمْلِيكَ، فَإِنْ مَاتَتْ فِيهِ لَمْ تُرَدَّ، وَلَوْ لَمْ يَكْسُ مُدَّةَ فَدَيْنٍ.

(وَمَا دَامَ نَفْعُهُ) شو شتهش که سوده‌کسی به‌رده‌وامه (ککِسْوَةِ وَظُرُوفِ طَعَامٍ وَمُشْطِ) وهک جلو به‌رگو و پايه‌خو ياتاغي خه‌وتنو دانيشتنو کيسه‌کاني خوارده‌مهنی و ناو و شانه، نه‌وانه‌ش (تَمْلِيكَ) کردنه‌ملکه و گشتی ده‌بيته ملکی ژنه‌که و بۆی دروسته ده‌ستکاری تی‌دا بکا (وَقِيلَ اِمْتَاغٌ) له فرموده‌به‌کی بی‌هیزدا: سودپيگه ياندنه.

(وَتُعْطَى الْكِسْوَةَ اَوَّلَ شِتَاءٍ وَصَيْفٍ) جلو به‌رگ له سه‌ره‌تای زستان و سه‌ره‌تای هاویندا ده‌دری، واته: له هر شه‌ش مانگی‌کدا ده‌سته جلیک واجب، به‌لام نه‌وشته‌ی سالیک و زیاتریش ده‌مینن: وهک پايه‌خو ياتاغي خه‌وتنو که‌واو نه‌و جوره شتانه، هر کاتيک به‌گویره‌ی عادهت که‌ون بون، نه‌و کاته واجب نوئی بکریته‌وه، هر وهک له زۆیه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرمويانه.

(فَإِنْ تَلَفَتْ فِيهِ بِلَا تَقْصِيرٍ) جا نه‌گر جله‌که له وه‌رزه‌کدا بی‌که‌مته‌رغمی ژنه‌که‌ش به‌وتی (لَمْ تُبَدَلْ إِنْ قُلْنَا تَمْلِيكَ) ناگر‌دپيته‌وه و واجب نیه دوپاره بۆی بکریته‌وه، نه‌گر به فرموده‌ی پاستر بلتین: جلو به‌رگ ده‌بيته ملکی ژنه‌که، که‌وايو: (فَإِنْ مَاتَتْ فِيهِ) نه‌گر ژنه‌که له ناو وه‌رزه‌کدا مرد (لَمْ تُرَدَّ) جلو به‌رگه‌کسی وه‌رزه‌که‌و ياتاغو پايه‌خ وه‌رناگرینه‌وه، به‌لکو ده‌بيته‌وه میرات بۆ میراتگره‌کاني ژنه‌که.

(وَلَوْ لَمْ يَكْسُ مُدَّةَ) نه‌گر میرده‌که ماوه‌یه‌ک بژیو و جلو به‌رگی ژنه‌کسی نهدا، نه‌وه (فَدَيْنٍ) بژیوه‌که و جلو به‌رگه‌که ده‌بيته قهرز له نه‌ستوی میرده‌که‌داو واجب بیداته ژنه‌که، هرچه‌ند له مه‌دواش ته‌لاقی دابی، جا نه‌گر ژنه‌که مردبو، نه‌و کاته ده‌دریته میراتگره‌کاني، به‌لام نيشته‌جن‌کردن نابيته قهرز، هر وهک پابرا.

﴿ نَاگاداری ﴾ یه‌که‌م: له باسی (جلو به‌رگی ژنه‌که‌دا پابرا: (که‌رسته‌ی پازاندنه‌وه له سه‌ر میرده‌که واجب نیه). که‌وايو: نه‌گر میرده‌که خشلی زۆیو زوی کپی و ژنه‌کسی پی پازاندنه‌وه، نه‌و خشله نابيته ملکی ژنه‌که، به‌لکو خواستنه‌و به‌نه‌مانهت له لایه‌تی، واته: هر ملکی میرده‌که‌یه‌و له نوای مردنیشی ده‌بيته میرات بۆ میراتگره‌کاني میرده‌که، به‌لام نه‌گر میرده‌که نه‌و خشله‌ی - به‌ووشه‌ی به‌خشین - به‌خشیبیته ژنه‌کسی، یان به‌دیاری بۆی ناربین، نه‌و کاته ده‌بيته ملکی ژنه‌که.

جا نه‌گر ژنه‌که و میرده‌که، یان میراتگره‌کانیان بووه کیشه‌یان: نایا به‌به‌خشین و دیاری خشله‌که کراوه‌ته ملکی ژنه‌که، یان خواستنه‌و به‌نه‌مانهت بۆ پازاندنه‌وه له لایه‌تی؟ نه‌وه

(فَصَلِّ الْجَدِيدُ أَتَّهَا تَجِبُ بِالْتَّمَكِينِ لِالْعَقْدِ، فَإِنْ اِخْتَلَفَا فِيهِ صُدَّقَ، فَإِنْ لَمْ تَعْرِضْ عَلَيْهِ مُدَّةً فَلَا نَفَقَةَ فِيهَا، وَإِنْ عَرَضْتَ وَجَبَتْ مِنْ بُلُوغِ الْخَبْرِ، فَإِنْ غَابَ كَتَبَ الْحَاكِمُ لِحَاكِمِ بَلَدِهِ لِيُعْلِمَهُ فَيَجِيءَ)

— نه گهر شاهید نه بئ— به سویتندخواردن باوهر به میرده که و میراگره کانی میرده که ده کری، هر وه که له (تحفة) و (بغیة المسترشدين) دا پوون کراوه ته وه.

دوهم: نه گهر ژنه که (ناشِزَة) بوو، نه وه جلویه رگی نه وه ورزه و بزئیوی ماوهی (ناشِزَة) بوونی له ده ست ده چی، که واته: نه گهر پیش (ناشِزَة) بوون وهری گرتبون، بئ میرده که دروسته لی بیستینته وه، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

به لام نه گهر میرده که مه سرفی بوکینی دابوه ژنه که و ژنه که ش به ئیزنی میرده که سرفی کردبو، ئینجا (ناشِزَة) بوو، نه و کاته میرده که له ده سنی ده چی و بوی دروست نیه تولهی مه سرفه فکه له ژنه که بستینته، هر وه که له (تحفة) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي كَاتِي وَاجِبِيُونِي بَزِّيُوَكِه ﴾

(الْجَدِيدُ أَتَّهَا تَجِبُ بِالْتَّمَكِينِ) به فرموده ی نوی: بزئیوی ژنه که له سهر میرده که واجب ده بئ به خو ته سلیم کردنی ژنه که، وه که ژنه که، یان سهریه رشتکاره کی بلئ: (هر کاتیک ماره بیه که ت دامی خوتم ته سلیم ده که م). واته: له و کاته وه بزئیوه کی له سهر میرده که واجب ده بئ، هر چند میرده که مندالیش بئ (لَا الْعَقْدِ) به لام به تنها ماره برین بزئیوه که واجب نابئ (فَإِنْ اِخْتَلَفَا فِيهِ) جا نه گهر ژنه که و میرده که بووه کیشه یان: له ته سلیم بوون و نه بووندا، نه وه نه گهر شاهید نه بو (صُدَّقَ) به سویتندخواردن باوهر به میرده که ده کری: که ژنه که خزی ته سلیم نه کردوه.

(فَإِنْ لَمْ تَعْرِضْ عَلَيْهِ مُدَّةً) جا نه گهر له دواي ماره برین ماوهیه که نه ژنه که و نه سهریه رشتکاره کی ناماده یی ته سلیم بوونی نیشانی میرده که نه داو میرده که ش داواي نه کرد، نه وه (فَلَا نَفَقَةَ فِيهَا) له و ماوهیه دا ژنه که مافی هیچ بزئیوی نیه، به لام (وَإِنْ عَرَضْتَ) نه گهر ژنه که، یان سهریه رشتکاره کی ناماده بوونه کی نیشانی میرده که داو گوتی: (من خَوِّمُ تَسْلِيمِي تَوَّ دَهْ كَهْمَ لَهْ هَر شَوَيْتِيكَ تَوَّ هَلِيْبِيْزِي). نه وه (وَجَبَتْ مِنْ بُلُوغِ الْخَبْرِ) له و کاته وه— که هه واله کی ده گاتی— جلویه رگی بزئیوه کی له سهر میرده که ی واجب ده بئ.

(فَإِنْ غَابَ) جا نه گهر میرده که له و شویته نه بو، نه و کاته ژنه که ناماده بوونه کی به رز ده کاته وه بئ دادگا، ئینجا (كَتَبَ الْحَاكِمُ لِحَاكِمِ بَلَدِهِ) دادوه ره که ش بئ دادوهی شویته میرده که ده نووسئ (لِيُعْلِمَهُ فَيَجِيءَ) تا کو میرده که ناگادار بکاته وه: بیته وه ژنه که ی

أَوْ يُوكَلْ، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ وَمَضَى زَمَنُ وُصُولِهِ فَرَضَهَا الْقَاضِي، وَالْمُعْتَبَرُ فِي مَجْتَوَاةٍ
وَمَرَاهِقَةٍ عَرْضُ وِلْيٍّ، وَتَسْقُطُ بِنَشْوَرٍ وَلَوْ بِمَنْعِ لَمَسٍ بِلَا عُدْرٍ، وَعِبَالَةَ زَوْجٍ أَوْ مَرَضٍ
يَضُرُّ مَعَهُ الْوَطْءُ عُدْرًا، وَالْخُرُوجُ مِنْ بَيْتِهِ بِلَا إِذْنٍ لَشَوْرٍ

وهريگري (أَوْ يُوكَلْ) يان وه كيليك بگري تاكو ژنه كهي بؤ وهريگري (فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ) جا
نه گهر ميړده كه به بي عوزد هيچيكي له و دووانه نه كړدو (وَمَضَى زَمَنُ وُصُولِهِ) ماوه يه كي
وه هاش پويشت كه ده گونجا له و ماوه يه دا بگانه وه جي، نه و كاته (فَرَضَهَا الْقَاضِي) قاضي
بپياري بژيوه كه له سر ميړده كه ده داو، له و كاته وه وا داده ندرئ ژنه كهي وه رگرتوه،
به لام نه گهر به هوي عوزيكي شهرعي نه گه راييسته وه، يان وه كيلی نه گرتبي، نه و كاته
نابي قاضي بپياري بژيوه كهي له سر بدا.

جا بزانه: نه وه ي پاربونو له باره ي ژنيكي بالغو عاقل بوو، به لام (وَالْمُعْتَبَرُ فِي مَجْتَوَاةٍ وَمَرَاهِقَةٍ
عَرْضُ وِلْيٍّ) له باره ي ژنيكي شيت، يان نه بالغی نزيك عه زه بپوون نيشانداني تاماده بوون له
لايه ن سر په رشتكاره كهي په چاو ده كړئ، جا بزانه: نه گهر ميړده كه بالغو عاقل بي، يان
نزيك بلوغ بوون بي، نه وه به خوي ژنه كه وه رده كړئ، به لام نه گهر نه بالغ، يان شيت بي،
مه رجه: سر په رشتكاره كهي ژنه كهي بؤ وهريگري، هه روك له (بجبرمي) دا فهرموويه تي.

﴿ نَاشِرَةُ بَوُونِي ژنه كه ﴾

(وَتَسْقُطُ) واجبووني بژيو و جل و بهرگو نيشته جي كړدن گشتي له سر ميړده كه لاده كه ويئ
(بِنَشْوَرٍ) به (ناشِرَةُ) بوون، اته: ده رچووني ژنه كه له گوپرايه لي ميړده كه ي، هه رچه ند
ژولاي كراوېش بي: وه ك خزم و كه سه كاني به ژولاي كړدن بي نيزني ميړده كه ي - بيبه نه وه
لاي خويان، هه رچه ند مه به ستيشيان به رژه وه ندي ژنه كه بي، اته: له و حاله ته شدا به
(ناشِرَةُ) داده ندرئ، هه رچه ند ميړده كه ش تواناي هه بي بيگه پښتته وه ژير گوپرايه لي خوي
به قه سدي نه يگه پښتته وه، هه روك له (تحفة) و (نهاية) و حاشيه كانياندا پوون كراوته وه.

هم (وَلَوْ بِمَنْعِ لَمَسٍ بِالْعُدْرِ) هه رچه ند (ناشِرَةُ) بوونه كهي به وه بي: كه به بي عوزد پيگا
نه دا ميړده كه ي ده ستي لېد او ماچي بكا، وه پوي خوي لېد اېپوشن، يان پشتي
تي بكا، هه رچه ند پيگاي جيماعيشي بدا، به لام (وَعِبَالَةَ زَوْجٍ) كه وره يي نه ندامي جيماعي
ميړده كه ي كه خوي ده بهر نه كړئ (أَوْ مَرَضٍ يَضُرُّ مَعَهُ الْوَطْءُ) يان نه خو شيه كي وه ها: كه
جيماعكردن له گال نه خو شيه كه دا زيان لېد او، يان حه يزدار بي، نه وانه (عُدْرٌ) گشتي
ده بيه عوز، نه گهر پيگاي جيماعيشي نه داتې نايته (ناشِرَةُ).

(وَالْخُرُوجُ مِنْ بَيْتِهِ بِلَا إِذْنٍ) ده رچوون به بي نيزني ميړده كه ي له و مالي ميړده كه بوي داناه
تي پيدا نيشته جي بيئ (نَشْوَرٌ) به (ناشِرَةُ) بوون داده ندرئ، هه رچه ند بؤ سر داني نه خو شو و

إِلَّا أَنْ يُشْرِفَ عَلَى الْإِهْدَامِ، وَسَفَرَهَا يَأْذَنُ مَعَهُ أَوْ لِحَاجَتِهِ لَا يُسْقَطُ، وَلِحَاجَتِهَا يُسْقَطُ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ نَشَرَّتْ فَعَابَ فَاطَاعَتْ لَمْ تَجِبْ فِي الْأَصَحِّ وَطَرِيقُهَا أَنْ يَكْتُبَ الْحَاكِمُ كَمَا سَبَقَ، وَلَوْ خَرَجَتْ فِي غَيْبَتِهِ لَزِيَارَةِ وَنَحْوَهَا لَمْ تَسْقَطْ، وَالْأَظْهَرُ أَنْ لَا نَفَقَةَ لِصَغِيرَةٍ وَأَنَّهَا تَجِبُ لِكَبِيرَةٍ عَلَى صَغِيرٍ، وَإِحْرَامُهَا بِحَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ بِلَا إِذْنٍ تُشَوِّزُ إِنْ لَمْ يَمْلِكْ تَحْلِيلُهَا، فَإِنْ مَلَكَ فَلَا حَتَّى تَخْرُجَ

خواب‌رستیش بین: وهك حج (إلا أن يشرف على الهدام) مه‌گەر شوینه‌که خه‌ریکی بوخان بین و له ترسان ب‌رواته دهره‌وه، نه و کاته به (ناشزة) داناندری (وسفرها یاذنه معه أو لِحاجته) به سه‌فه‌رچوونی ژنه‌که به نیزنی می‌زده‌که‌ی: جا له‌گه‌ل می‌زده‌که‌دا بی، یان بوق کاروباری می‌زده‌که‌ی به ته‌نها به سه‌فه‌ر بچی (لا یسقط) بژیوه‌که‌ی له‌ده‌ست نادا، به‌لام (ولِحاجتها) نه‌گەر ژنه‌که به نیزنی می‌زده‌که‌ی بوق کاروباری خوی به سه‌فه‌ر بچی (یسقط فی الأظهر) بژیو و جل‌وبه‌رگه‌که‌ی له‌ده‌ست د‌دا، له‌فه‌رمووده‌ی به‌هیتردا.

(ولو نشرت فعاب) نه‌گەر ژنه‌که بووه (ناشزة)، نینجا می‌زده‌که‌ش له‌و شوینه‌ پ‌زیشت (فأطاعت) نینجا ژنه‌که توبه‌ی کردو‌گه‌راوه بوق ماله‌که‌ی، نه‌وه (لم تجب فی الأصح) بژیوه‌که‌ی له‌سه‌ر می‌زده‌که‌ی واجب نابیته‌وه تا می‌زده‌که‌ش ده‌گه‌ریته‌وه، له‌فه‌رمووده‌ی پ‌استتردا (وطريقها) پ‌نگای واجب‌بوونه‌وه‌ی بژیوه‌که‌ نه‌وه‌یه: (أن يكتب الحاكم كما سبق) ژنه‌که بچیته‌ دادگاو دادوهریش بوق دادوهری شاری می‌زده‌که بنووسنی تا‌کو بگه‌ریته‌وه، هه‌روه‌ک پ‌ابرا.

(ولو خرجت فی غیبتہ) نه‌گەر له‌و حالته‌ی می‌زده‌که‌ له‌سه‌فه‌ره، ژنه‌که چووه دهره‌وه (لزیارة ونحوها) بوق سه‌ردانی خزمه‌کانی و تازیه‌و ناماده‌بوونی جه‌نازه‌ی‌باوکی (لم تسقط) بژیوه‌که‌ی له‌ده‌ست ناچنی، به‌و مه‌رجه‌ی‌پیش چوونه سه‌فه‌ر پ‌ئی نه‌گوتنی: نه‌چیه دهره‌وه. نه‌گینا: به (ناشزة) داده‌ندری.

(والأظهر) به‌فه‌رمووده‌ی به‌هیتر: (أن لا نفقة لصغيرة) ژنیکی بچوک که خوی ده‌به‌ر جیماع نه‌گرتی مافی هیج بژیو و جل‌وبه‌رگی نیه (و) هه‌ر به‌فه‌رمووده‌ی به‌هیتر (أنها تجب لکبيرة علی صغیر) بژیوه‌که‌ واجب بوق ژنیکی گه‌وره له‌سه‌ر می‌زده‌که‌ بچوکه‌که‌ی که نه‌گونجن جیماعی پ‌ئی‌بکرتی، هه‌ر کاتیک خوی ته‌سلیم کرد.

(وإحرامها بحج أو عمره بلا إذن) نیحرام به‌ستنی ژنه‌که به‌بین‌نیزنی می‌زده‌که‌ی: به‌حج، یان به‌عومره (تُشَوِّزُ إِنْ لَمْ يَمْلِكْ تَحْلِيلُهَا) به (ناشزة)‌بوون داده‌ندری، نه‌گەر به‌فه‌رمووده‌ی بین‌هیتر بلئین: می‌زده‌که ناتوانی نیحرامی پ‌ئی بشکیننی، به‌لام (فإن ملک) نه‌گەر به‌فه‌رمووده‌ی به‌هیتر بلئین: می‌زده‌که مافی هه‌یه نیحرامی پ‌ئی بشکیننی، نه‌و کاته (فلا حتى تخرج) نابیته (ناشزة) تا له‌مال د‌ه‌رواته دهره‌وه بوق حج کردنه‌که، جا نه‌و کاته

فَمَسَافِرَةٌ لِحَاجَتِهَا، أَوْ يَأْذَنُ فِيهِ الْأَصْحَ لَهَا نَفَقَةً مَا لَمْ تَخْرُجْ، وَيَمْنَعُهَا صَوْمَ نَفْلِ فَإِنَّ
أَبْتَ فَنَاشِرَةً فِي الْأَطْهَرِ، وَالْأَصْحُ أَنْ قَضَاءً لَا يَتَضَيَّقُ كَنَفْلِ فَيَمْتَعُهَا، وَأَنَّهُ لَا مَنَعَ مِنْ
تَعْجِيلِ مَكْتُوبَةٍ أَوَّلَ وَقْتٍ وَسُنَنِ رَاتِبَةٍ، وَتَجِبُ لِرَجْعِيَةِ الْمُؤْنِ إِلَّا مُؤْنَةَ تَنْظُفٍ،

(فَمَسَافِرَةٌ لِحَاجَتِهَا) ژنه که بۆ کاری خۆی به سه فار چوه، واته: نه گهر میزده که شی
له که لدا بین و نیزی بدا، مافی بزئوه که شی هه به، نه گینا: مافی نیه.

(أَوْ يَأْذَنُ) یان نه گهر به نیزی میزده که ئیجرامی بهست، نه وه (فِيهِ الْأَصْحُ لَهَا نَفَقَةً مَا لَمْ
تَخْرُجْ) مافی بزئوه که شی هه به، تا نه و کاته شی بۆ حج کردن ده پواته دهر وه، جا هر
کاتی که چوه دهر وه، له و کاته وه بزئوه که شی له سه میزده که شی لاده چی.

جا بزانه: بۆ میزده که دروست نیه ژنه که شی له پستن و دورین و کاره کانی تری ناو مال
قه ده غه بکا، تنها له و حاله تدا نه بین: که به و کارکردنه گومانئیکی خراپه شی ئی بکری: وه ک
که سانئیکی خراپ هاتوچی بکن، هه روه که (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه توه.

(وَيَمْنَعُهَا صَوْمَ نَفْلِ) بۆ میزده که دروسته ژنه که شی قه ده غه بکا له به پزئوو پوونی سوننه ت،
هم بۆیشی دروسته پزئوو سوننه تی شی پی بشکینئ (فَإِنَّ أَبْتَ) جا نه گهر ژنه که به قسه شی
میزده که شی نه کردو پزئوه که شی ته واو کرد، نه وه (فَنَاشِرَةٌ فِي الْأَطْهَرِ) له فه رموده شی
به میزتردا: به (ناشره) داده ندی و بزئوه که شی له دهست ده چی.

جا بزانه: ژنه که بۆی دروسته بین نیزی میزده که شی: (عَرَفَةٌ) و (تَأْسُوعَاءُ) و (عَاشُورَاءُ) به پزئوو
بین، هه روه که زۆریه شی سه رچاوه کانداهه رموویانه.

(وَالْأَصْحُ) به فه رموده شی راستتر: (أَنْ قَضَاءً لَا يَتَضَيَّقُ) نه و نوئژو پزئووانه شی
قه زا کردنه وه بیان به رته نگ نیه (كَنَفْلِ) وه کو سوننه ته، که وابو: (فَيَمْتَعُهَا) بۆی دروسته
پئگای قه زا کردنه وه یانی نه دا تا کاته که به رته نگ ده بین: وه ک تنها به نه ندازه شی
پزئوه کان له (شَعْبَانُ) بمینئ (وَأَنَّهُ) هر به فه رموده شی راستتر: (لَا مَنَعَ مِنْ تَعْجِيلِ
مَكْتُوبَةٍ أَوَّلَ وَقْتٍ) بۆ میزده که دروست نیه ژنه که شی قه ده غه بکا: له به په له کردنی نوئژه
واجبه کان له سه رته شی کاته کانیانداو هم (وَسُنَنِ رَاتِبَةٍ) بۆی دروست نیه قه ده غه شی بکا:
له سوننه ته کانی پیش و پاش نوئژه کان و له نوئژی جه ژنه کان و پزئوگیران و مانگگیران و
ته پراویح، به و مهرجه شی له ماله وه بیانکا، واته: بۆی دروسته پئگای نه دا بپواته دهر وه له
مزگه وتدا بیانکا، هه روه که له (مغنی) دا فه رموویه تی.

﴿ به خپوکردنی ژنی ته لاقدر او ﴾

(وَتَجِبُ لِرَجْعِيَةِ الْمُؤْنِ) بۆ ته لاقدر او (رَجْعِيَّة) گشت ئه رکه کانی به خپوکردن - له بزئوو
جل و به رگ و شوئینی نیشته جه کردن - له سه میزده که شی واجبه (إِلَّا مُؤْنَةَ تَنْظُفٍ)
تنها ئه رکی پاککردنه وه شی له سه واجب نیه، جیاوازی نیه (رَجْعِيَّة) که: ئاوس بین، یان نا

فَلَوْ ظَنَّتْ حَامِلًا فَأَنْفَقَ فَبَاتَتْ حَائِلًا اسْتَرْجَعَ مَا دَفَعَ بَعْدَ عِدَّتِهَا، وَالْحَائِلُ الْبَائِسُ بِخُلْعٍ أَوْ ثَلَاثٍ لَا نَفَقَةَ لَهَا وَلَا كَسْوَةَ، وَيَجِبَانِ لِحَامِلٍ لَهَا، وَفِي قَوْلٍ لِلْحَمَلِ، فَعَلَى الْأَوَّلِ لَا تَجِبُ لِحَامِلٍ عَنِ شُبْهَةِ أَوْ نِكَاحٍ فَاسِدٍ، قُلْتُ: وَلَا نَفَقَةَ لِمُعْتَدَةِ وَفَاةٍ وَإِنْ كَانَتْ حَامِلًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَنَفَقَةُ الْعِدَّةِ مُقَدَّرَةٌ كَرَمَنِ النِّكَاحِ، وَقِيلَ تَجِبُ الْكِفَايَةُ، وَلَا يَجِبُ دَفْعُهَا قَبْلَ ظُهُورِ حَمَلٍ،

(فَلَوْ ظَنَّتْ حَامِلًا) جا نه گهر وهما زاندرتا ته لاقدراوه که ناوسه (فَأَنْفَقَ عَلَيْهَا) میزده که ش به ناوی ناوسی بزئوی داین (فَبَاتَتْ حَائِلًا) نینجا ناشکرا بوو: ناوس نیه، نه وه (اسْتَرْجَعَ مَا دَفَعَ بَعْدَ عِدَّتِهَا) نهو بزئوهی له نوای ته وایوونی (عِدَّةً) (رَجَعِي) داویه تیی لی تی وهرده گریته وه، چونکه له مافی خوی زیاتری وهرگرتوه.

(وَالْحَائِلُ الْبَائِسُ بِخُلْعٍ أَوْ ثَلَاثٍ) نهو ژنه ی که ناوس نیه به (بَائِسٌ) (بیان) خولع، یان سی به سی ته لاق دراوه (لَا نَفَقَةَ لَهَا وَلَا كَسْوَةَ) نه بزئوی دهرتیی و نه جل و بهرگ ﴿عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: طَلَّقَنِي زَوْجِي ثَلَاثًا فَلَمْ يَجْعَلْ لِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سَكْنَى وَلَا نَفَقَةَ﴾ رواه مسلم وأبو داود، میزده که م سی به سی ته لاقی دام، جا پیغه مبره ﷺ نه مافی نیشته جی کردن و نه بزئوی بی دانه نام. جا بزانه: به پیچه وانه ی نه م حدیسه - نیشته جی کردنی (بَائِسٌ) به نایه تی قورپان واجب کراوه، ههروه که له په پتووی (عدة) دا پابرا.

(وَيَجِبَانِ لِحَامِلٍ) بزئو و جل و بهرگ ههردووی بی ته لاقدراوی ناوسی (بَائِسٌ) واجب، ههروه که نیشته جی کردنیسی واجب بوو، خوی گه وره فهده رموی: ﴿وَإِنْ كُنْ أُولَاتٍ حَمَلٌ فَأَنْفَقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ نه گهر ته لاقدراوه کان ناوس بوون بزئویان بده نی تا زگه که یان داده نیین. جا نهو بزئوهش که واجب (لَهَا) بی خودی ته لاقدراوه که یه به هزی زگه که ی (وَفِي قَوْلٍ لِلْحَمَلِ) له فهرموده یه کدا: بی کز به که ی ناو زگیه تی (فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سه ر فهرموده که ی یه که می به هیترت: (لَا تَجِبُ لِحَامِلٍ عَنِ شُبْهَةِ أَوْ نِكَاحٍ فَاسِدٍ) بزئوه که بی نهو ژنه واجب ناین: که له جیماعی به ههله، یان به ماره برینتیکی نادرست ناوس بووه.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فهرموی (وَلَا نَفَقَةَ لِمُعْتَدَةِ وَفَاةٍ وَإِنْ كَانَتْ حَامِلًا) نهو ژنه ی له (عدة) می میزده مردنایه مافی هیج بزئو و جل و بهرگی نیه، هه رچه ند ناوسیش بی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) - به لام مافی نیشته جی کردنی هیه، ههروه که له (عدة) دا پابرا - پیغه مبره ﷺ ده فهرموی: ﴿لَيْسَ لِلْحَامِلِ الْمُتَرَفِّي عَنْهَا زَوْجَهَا نَفَقَةً﴾ رواه الدارقطني والبيهقي باسناد صحیح، ژنی ناوسی میزده مردو مافی بزئوی نیه.

(وَنَفَقَةُ الْعِدَّةِ مُقَدَّرَةٌ كَرَمَنِ النِّكَاحِ) بزئوی ماوهی (عدة) نه ندازه ی بی داندراره: وه که بزئوی سه رده می ژنو میزدا یه تی یه (وَقِيلَ تَجِبُ الْكِفَايَةُ) له فهرموده یه کی بی هیزدا: به شی تیریوونی ژنه که واجب (وَلَا يَجِبُ دَفْعُهَا قَبْلَ ظُهُورِ حَمَلٍ) واجب نیه بزئوه که پیش

فَإِذَا ظَهَرَ وَجَبَ يَوْمًا بِيَوْمٍ، وَقِيلَ حَتَّى تَضَعَ، وَلَا تَسْقُطُ بِمُضِيِّ الزَّمَانِ عَلَى الْمَذْهَبِ.
 (فَصْلٌ) أَعْسَرَ بِهَا فَإِنْ صَبَّرَتْ صَارَتْ ذَيْنًا عَلَيْهِ، وَإِلَّا فَلَهَا الْفَسْخُ عَلَى الْأَظْهَرِ، وَالْأَصَحُّ
 أَنْ لَا فَسْخَ بِمَنْعِ مُوسِرٍ حَضَرَ أَوْ غَابَ،

ناشکرا بونی ئاوسى ژنه ته لاقدراره که بدا، که واته: (فَإِذَا ظَهَرَ) هرکاتیک زگه که ی
 ناشکرا بو، له و کاته وه (وَجَبَ يَوْمًا بِيَوْمٍ) پۆژ به پۆژ واجبه بژئوه که بدا (وَقِيلَ) له
 فرموده یه کی بن هیژدا: واجب نیه پۆژ به پۆژیش بیدا (حَتَّى تَضَعَ) تا زگه که ی داده نئ،
 جا ئه و کاته هه موو بژئوه که ی ویکرا ده داتئ.

(وَلَا تَسْقُطُ بِمُضِيِّ الزَّمَانِ) بژئوی (عَدَّة) - نه گه ر نه درایی - به به سه رچوونی کاتی (عَدَّة) له
 سه ر میژده که لاناچئ (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فرموده ی راستی مه زهه ب، به لکو ده بیته
 قه رز له ئه ستوی میژده که دا، هه روک له (مغنی) دا فرموویه تی.

جا بزانه: له مه زهه بی (حنفی) دا ته لاقدراری سن به سئیش بژئوی ماوه ی (عَدَّة) ی له سه ر
 میژده که ی واجبه، هه رچه ند ئاوسئیش نه بئ، هه روک له (مجمع الأنهر) دا فرموویه تی.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي (فَسْخٌ) هَهُ لَوْهَ شَانْدَنَهُ وَهِي مَارِبِرِينِ بِهِ هُوِي نَه تَوَانِي نِي بِهِ خِيُو كَرْدَنِي زَنْ﴾
 (أَعْسَرَ بِهَا) هه ر کاتیک میژده که بژئوی ژنه که ی نه بو و نه بیتوانی له ماوه ی داهاتودا
 به خئوی بکا، ئه وه ته ماشا ده که یئ: (فَإِنْ صَبَّرَتْ صَارَتْ ذَيْنًا عَلَيْهِ) نه گه ر ژنه که خئوی
 پاگرتو به خئوی خئوی به خئو کرد، ئه وه بژئوه که و جل و به رگه که ده بیته قه رز له سه ر
 میژده که، هه روک رابرا.

(وَإِلَّا) به لام نه گه ر ژنه که خئوی پانه گرت، ئه و کاته (فَلَهَا الْفَسْخُ) بۆ ژنه که دروسته له لای
 قازی ماره برینه که ی هه لبه وه شئینیتته وه: به و جۆره ی داهاتوو (عَلَى الْأَظْهَرِ) له سه ر
 فرموده ی به هیژتر ﴿عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ فِي الرَّجُلِ الَّذِي لَا يَجِدُ مَا يَنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ:
 يُفَرِّقُ بَيْنَهُمَا، وَقَالَ: إِنَّهُ سُنَّةٌ﴾ إسناده صحیح أخرجه سعيد بن منصور، وهذا مرسل قوي
 معمول به وأخرجه الدارقطني والبيهقي عن أبي هريرة مرفوعاً، (ابن المسيب) له باره ی ئه و
 پیاوه ی هیچی نیه ژنه که ی پئ به خئو بکا فرمووی: لئک جیا ده کړئنه وه، ئه و
 لئک جیا کړدنه وه یه ش پربازی پیغه مبه ره ﷺ.

جا بزانه: نه گه ر میژده که توانای نه بو بژئوه که ی ماوه ی پرابرئوو بداته ژنه که ی، ئه و کاته
 هه ر به قه رز له ئه ستوی دا ده میتئ و ژنه که مافی هه لبه وه شاندنه وه ی نیه، هه روک له
 (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَالْأَصَحُّ) به فرموده ی پراستتر: (أَنْ لَا فَسْخَ) ژنه که مافی (فَسْخٌ) - هه لبه وه شاندنه وه ی نیه
 (بِمَنْعِ مُوسِرٍ) به هئوی بژئونه دانی میژدیکی هه بووی، جیاوازی نیه: (حَضَرَ أَوْ غَابَ)
 میژده که له ماله وه بئ، یان له شوئینکی تری نادیار بئ، چونکه ده توانئ شکایه تی لئبکاو

وَلَوْ حَضَرَ وَعَابَ مَالَهُ: فَإِنْ كَانَ بِمَسَافَةِ الْقَصْرِ فَلَهَا الْفَسْحُ وَإِلَّا فَلَا، وَيُؤْمَرُ بِالْإِحْضَارِ،
وَلَوْ تَبَرَّعَ رَجُلٌ بِهَا لَمْ يَلْزَمَهَا الْقَبُولُ،

به بپاری داد و در بژیوه که می ایستین عن عمر رضی الله عنه : أَلَهُ كَتَبَ إِلَى أَمْرَاءِ الْأَجْتَادِ لِي رَجَالٌ غَابُوا عَنْ نِسَانِهِمْ: أَنْ يَأْخُذُوهُمْ بَأَنْ يَنْفِقُوا أَوْ يُطْلَقُوا، فَإِنْ طَلَّقُوا بَعَثُوا بِنَفْسَةِ مَا حَبَسُوا أَخْرَجَهُ الشَّافِعِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ، نِيَمَامِيُّ (عمر رضی الله عنه) بق سه کرده کانی له شکره کانی نووسی: نهو پیاوانه ی ژنه کانیان به جئ هیشتون بیانگرن: بق نه وه ی بژیوی ژنه کانیان بنیرن، یان ته لاقیان بدهن، جا نه گهر ته لاقیان دان ده بی بژیوه که ی ماوه ی پاردوو-که نه یانداوه- بق ژنه کانیان بنیرن. واته: نه گهر ژنه کانیان مافی هه لوه شاننده وه یان هه بووایه، فرمانی ته لاقدانی نه ده کرد.

﴿ ناکاداری ﴾: زور له زانایانی ناین نه م فرموده بی هیزه یان هه لباردوه: که (نه گهر میرده که له شوینیکی تر بوو و نه ده تواندرا بژیوی ژنه که ی ئی وهریگیری، نه وه بق ژنه که ی دروسته: (فسخ ی) ماره برینه که ی بکا، واته: هه لیبوه شینیتیه وه). نیمام (ابن الصلاح) ش نه م فرموده یی به هیز کرده، هه روه که له (تحفة) دا فرموده تی و له (فتح المعین) دا دریتزر پوون کراوه ته وه.

هه روه ها به فرموده یی کی تری بی هیز: (نه گهر میرده که بی سه روشوین گوم بوو و هیچ هه والیکی مان و نه مانی نه بوو و نه ده تواندرا بژیوه که ی ئی وهریگیری، نه وه کاته ش بق ژنه که ی دروسته ماره برینه که ی هه لیبوه شینیتیه وه). هه روه که له (شرح المنهج) و (تحفة) و (مغنی) دا گیزپراویه تیا نه وه، که واته: نهو ژنانه ی میزدیان ون بووه، ده توانن سود له و فرموده بی هیزه ش وهریگرن، هه روه که له فرموده که ی کونیش سویدیان وهرده گرت و له باسی (عدة) دا پوونمان کرده وه.

(وَلَوْ حَضَرَ وَعَابَ مَالَهُ) نه گهر میرده که به خوی له شوینی ژنه که دا حازر بوو، به لام ملک و مالی له شوینیکی تری نادیار بوو، نه وه (فَإِنْ كَانَ بِمَسَافَةِ الْقَصْرِ) نه گهر ملک و ماله که ی به نه ندازه ی کورتر کینه وه ی نویز دور بوو (فَلَهَا الْفَسْحُ) ژنه که مافی هه لوه شاننده وه یه (وَأِلَّا فَلَا) به لام نه گهر نه وه نده دور نه بوو، ژنه که مافی هه لوه شاننده وه ی نیه، به لگو (وَيُؤْمَرُ بِالْإِحْضَارِ) میرده که فرمانی پی نه ده کری: ماله که ی ناماده بکا و ژنه که ی پی به خوی بکا. (وَلَوْ تَبَرَّعَ رَجُلٌ بِهَا) نه گهر که سیک به خوی پایی بژیوه که ی له جیاتی میرده که دایه ژنه که، نه وه (لَمْ يَلْزَمَهَا الْقَبُولُ) له سه ژنه که واجب نیه قبولی بکا، چونکه منتهی تی دایه. که و ابو: نه گهر که سه که به خوی پایی بژیوه که ی دایه میرده که، نینجا میرده که ش دایه ژنه که، نهو کاته واجب: ژنه که وهریگیری و نابن ماره برینه که هه لیبوه شینیتیه وه؟ چونکه ژنه که منتهبار نابن.

وَقَدَّرْتُهُ عَلَى الْكَسْبِ كَالْمَالِ، وَإِنَّمَا يُفْسَخُ بَعْجَرُهُ عَنْ تَفَقُّةٍ مُعْسِرٍ، وَالْإِعْسَارُ بِالْكَسْوَةِ كَهَوِّهِ بِالتَّفَقُّةِ، وَكَذَا بِالْأُذْمِ وَالْمُسْكِنِ فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ الْمَنْعُ فِي الْأُذْمِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَفِي إِعْسَارِهِ بِالْمَهْرِ أَقْوَالٌ: أَظْهَرُهَا تَفْسُخُ قَبْلِ وَطْءٍ لَا بَعْدَهُ، وَلَا فُسْخٌ حَتَّى يَثْبُتَ عِنْدَ قَاضِي إِعْسَارِهِ فَيَفْسُخُهُ أَوْ يَأْذُنُ لَهَا فِيهِ،

هر وها نه گهر باونو باپیرهش بیژیی ژنی کوپه که یان بدهن، نه و کاتهش واجبه ژنه که وه ری بگریو نابن ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه نه گهر میرده که ی له ژیر سه ره رشتکاریه تی بابه که یو باپیره که ی دا بن، هر وه که له زوریه ی سه رچاوه کاندا فرمویانه .

(وَقَدَّرْتُهُ عَلَى الْكَسْبِ) تواناو هیزی میرده که له سه ر که سابه تکرین (كَالْمَالِ) وه ک هه بوونی ملک و مال، وات: به نه بوویی داناندریو ژنه که مافی هه لوه شاننده وه ی ماره برینی نیه .

(وَإِنَّمَا يُفْسَخُ بَعْجَرُهُ عَنْ تَفَقُّةٍ مُعْسِرٍ) ته نها له و حاله ته دا ماره برینه که هه لده وه شیندریتته وه: که میرده که توانای نه بنی بیژیی پیاویکی نه بوویی بدا، نه ک بیژیی هه بوویی و ناوه نجی .

(وَالْإِعْسَارُ بِالْكَسْوَةِ كَهَوِّهِ بِالتَّفَقُّةِ) نه توانینی به رگگردنی ژنه که به هوی نه بوویی، وه ک نه توانینی بیژودانه که یه و دروسته ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه (وَكَذَا بِالْأُذْمِ وَالْمُسْكِنِ فِي الْأَصْحِ)

هر وها نه گهر توانای پیخورو نیشته جن کردنیسی نه بنی دروسته هه لبوه شینیتته وه، به لام (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) دهه فرموی (الاصح المنع فی الاذم) به فه رموده ی راستر: دروست

نیه به هوی نه بوونی پیخورد ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه (والله اعلم).

(وَفِي إِعْسَارِهِ بِالْمَهْرِ أَقْوَالٌ) له باره ی نه بوونی ماره یی حازد سی فه رموده هه نه: (أَظْهَرُهَا تَفْسُخُ قَبْلِ وَطْءٍ) به هیژتره که یان: پیش جیما عکردن دروسته ژنه که ماره برینه که

هه لبوه شینیتته وه (لَا بَعْدَهُ) به لام له دوا ی جیما عکردن بوی دروست نیه، هه روه ها نه گهر ماره ییبه که قرز بیو کاتی دانی هاتبیو میرده که نه یی بیداتی، نه و کاتهش ژنه که مافی

هه لوه شاننده وه ی نیه، هر وه ک (الشبراملسی) فرمویه تی .

﴿ چونیته تی هه لوه شاننده وه ی ماره برینه که ﴾

(وَلَا فُسْخٌ) هه لوه شاننده وه ی ماره برین به هوی نه توانینی به ختیوکردن دروست نابن (حَتَّى يَثْبُتَ عِنْدَ قَاضِي إِعْسَارِهِ) تا له لای قازی نه بوویبه که ی جیگر ده بنی: به شاهیدی نوو

پیاو، یان به دانپیدا هینانی خوی، نینجا که نه بوویبه که ی جیگر بوو، نه و کاته (فَيَفْسُخُهُ) قازی به خوی ماره برینه که ی هه لده وه شینیتته وه (أَوْ يَأْذُنُ لَهَا فِيهِ) یان نینن ده دا ژنه که

به خوی هه لبوه شینیتته وه .

جا نه گهر له و شوینته دا قازی نه بو، یان ژنه که نه ده گه یشته لای قازی، یان بوی هه لته ده وه شاننده وه، نه و کاته ژنه که پیاویکی دادپه روه ده کاته (مُحْكَمٌ) خوی له لای

وی هه لیده وه شینیتته وه، هه لوه شاننده وه که شی له ناشکاریی و له په نهانی دا جن به جن

ثُمَّ فِي قَوْلٍ يُنَجِّرُ الْفَسْحَ، وَالْأَطْهَرُ إِمْهَالُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، وَلَهَا الْفَسْحُ صَبِيحَةَ الرَّابِعِ إِلَّا أَنْ يُسَلِّمَ نَفَقَتَهُ، وَلَوْ مَضَى يَوْمَانِ بِلَا نَفَقَةٍ وَأَنْفَقَ الثَّلَاثَ وَعَجَزَ الرَّابِعَ بَنَتْ، وَقِيلَ تَسْتَأْنِفُ، وَلَهَا الْخُرُوجُ زَمَنَ الْمَهْلَةِ لِتَحْصِيلِ التَّفَقُّةِ، وَعَلَيْهَا الرُّجُوعُ لَيْلًا، وَلَوْ رَضِيَتْ بِإِعْسَارِهِ أَوْ نَكَحَتْهُ عَالِمَةً بِإِعْسَارِهِ فَلَهَا الْفَسْحُ بَعْدَهُ، وَلَوْ رَضِيَتْ بِإِعْسَارِهِ بِالْمَهْرِ فَلَا، وَلَا فَسْحٌ لَوْلِيٍّ صَغِيرَةٍ وَمَجْنُونَةٍ بِإِعْسَارِ بَعْمَهْرٍ وَنَفَقَةٍ،

ده بینو (عدۀ) شئی له کاتی هه لوه شانندنه وه که وه ده ست پی ده کا، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا هه رمو بیانه .

(ثُمَّ فِي قَوْلٍ يُنَجِّرُ الْفَسْحَ) نینجا له هه رمو ده یه کدا ده سه بجی ماره برینه که هه لده وه شینیتته وه، به لام (وَالْأَطْهَرُ إِمْهَالُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) به هه رمو ده یه به هیتر: ماوه ی سنی پۆژان میرده که مؤلته ی ده بریتتی، نینجا (وَلَهَا الْفَسْحُ صَبِيحَةَ الرَّابِعِ) نه گهر له و سنی پۆژده دا برتیه که ی نه دا، ژنه که بوی دروسته: له به یانی پۆژی چواره مدا ماره برینه که ی هه لبه وه شینیتته وه (إِلَّا أَنْ يُسَلِّمَ نَفَقَتَهُ) مه گهر میرده که برتیه که ی پۆژی چواره م تسلیمی ژنه که بکا، نه و کاته دروست نیه ماره برینه که هه لبه وه شینیتته وه .

(وَلَوْ مَضَى يَوْمَانِ بِلَا نَفَقَةٍ) نه گهر دوو پۆژ پویشتنو برتیه که ی نه دا، به لام (وَأَنْفَقَ الثَّلَاثَ وَعَجَزَ الرَّابِعِ) پۆژی سنی به م برتیه که ی دا، پۆژی چواره مییش توانای نه بو بییدا، نه و کاته (بَنَتْ) ژنه که له سه ر دوو پۆژه که ی پابر دوو ماوه ی سنی پۆژه که نه واو ده کا (وَقِيلَ تَسْتَأْنِفُ) له هه رمو ده یه کی بی هیتردا: سه ره بنیات ده ست به سنی پۆژه که ده کاته وه (وَلَهَا الْخُرُوجُ زَمَنَ الْمَهْلَةِ لِتَحْصِيلِ التَّفَقُّةِ) ژنه که بوی دروسته له ماوه ی مؤلته که کدا به پۆژ به واته ده ره وه تا کو برتیه که بۆ خوی وه ده ست بیینی، به لام (وَعَلَيْهَا الرُّجُوعُ لَيْلًا) له سه ری واجبه شه وی بگه ریتته وه بۆ ماله که ی .

(وَلَوْ رَضِيَتْ بِإِعْسَارِهِ) نه گهر ژنه که به نه بووی میرده که ی پازی بوو (أَوْ نَكَحَتْهُ عَالِمَةً بِإِعْسَارِهِ) یان له و کاته ی شووی به پیاهه که کرد، ده یزانی نه بووییه و توانای برتیه ده که ی نیه، نه وه له هه ر دوو مه سه له دا (فَلَهَا الْفَسْحُ بَعْدَهُ) بۆ ژنه که دروسته له دوی پازی بوونه که ش ماره برینه که ی هه لبه وه شینیتته وه .

به لام (وَلَوْ رَضِيَتْ بِإِعْسَارِهِ بِالْمَهْرِ) نه گهر به نه بووی ماره بییه که ی پازی بوو، نه و کاته (فَلَا) دروست نیه ماره برینه که ی هه لبه وه شینیتته وه (وَلَا فَسْحٌ لَوْلِيٍّ صَغِيرَةٍ وَمَجْنُونَةٍ) هه لوه شانندنه وه ی ماره برین دروست نیه: بۆ سه ره رشتکاری ژنه بچوکه که و ژنه شیتته که (بِإِعْسَارِ بَعْمَهْرٍ وَنَفَقَةٍ) به هوی نه وه ی میرده که یان توانای ماره یی و برتیه که یانی نه بی، به لکو به هه رزی سه ر میرده که یان: خزمه کانیان، یان (بیت المال) به ختیویان ده کن .

وَلَوْ أَعْسَرَ زَوْجُ أُمَّةٍ بِالثَّقَفَةِ فَلَهَا الْفَسْخُ، فَإِنْ رَضِيَتْ فَلَا فَسْخَ لِلسَّيِّدِ فِي الْأَصْحِ، وَلَهُ أَنْ يُلْجِئَهَا إِلَيْهِ بَأَنْ لَا يُنْفِقَ عَلَيْهَا وَيَقُولُ: ائْتَسَخِي أَوْ جُوعِي. (فَصْلٌ) يَلْزِمُهُ ثَقَفَةُ الْوَالِدِ وَإِنْ عَلَا، وَالْوَالِدِ وَإِنْ سَقَلَ وَإِنْ ائْتَلَفَ دِينُهُمَا، بِشَرْطِ يَسَارِ الْمُتَّفِقِ بِفَاضِلٍ عَنِ قُوَّتِهِ وَقُوَّتِ عِيَالِهِ فِي يَوْمِهِ، وَيَبَاعُ فِيهَا مَا يَبَاعُ فِي الدِّينِ،

(وَلَوْ أَعْسَرَ زَوْجُ أُمَّةٍ بِالثَّقَفَةِ فَلَهَا الْفَسْخُ) نه گهر میزیدی (جاریه) که ش توانای بژیوی نه بی، (جاریه) که بوی دروسته ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه (فَإِنْ رَضِيَتْ فَلَا فَسْخَ لِلسَّيِّدِ فِي الْأَصْحِ) جا نه گهر (جاریه) که به نه بوی میزده که پازی بی، بۆ گه وره که ی دروست نیه هه لبوه شینیتته وه، به لام (وَلَهُ أَنْ يُلْجِئَهَا إِلَيْهِ) بۆ گه وره که دروسته: (جاریه) که ناچار بکا بۆ هه لبوه شاننده وه که: (بَأَنْ لَا يُنْفِقَ عَلَيْهَا) وه ک به خیوی نه کاو (وَيَقُولُ) پی پی بلی: (ائْتَسَخِي أَوْ جُوعِي) یان ماره برینه که هه لبوه شینیتته وه، یان برسی بیه.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي بِهِ خِيُوكِرْدَنِي خَزْمِ وَكَه سَه كَان﴾

بزانه: مه به ست به بژیودان له باسی خزمه کاند: نه رک ی خوارده مه نی و پیخورو جلو بهرگو شوپنی نیشته جی بوون و پاره ی دهرمانی نه خوشی و کرئی پزیشکه.

(يَلْزِمُهُ ثَقَفَةُ الْوَالِدِ وَإِنْ عَلَا) له سهر کوپو کیژ واجبه: بژیوی دایکو باوک و داپیره و باپیره بدن، هه رچه ند به ره و سه ره وه ش بن (وَالْوَالِدِ وَإِنْ سَقَلَ) له سهر دایکو باوکیش واجبه: بژیوی کوپو کیژو نه یه کانیا ن بدن، هه رچه ند به ره و خواریش بن (وَإِنْ ائْتَلَفَ دِينُهُمَا) هه رچه ند نایینه که شیان جیاواز بی: وه ک دایکو باوکه کان کافر بن و منداله کانیا ن موسولمان بن، خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾ نه گهر دایکو باوکت هه ولیان له گه ل دای هاو به شم بۆ دابئی گویا به لیان مه به، به لام له بونیا دا به چاکی هاو پی به تییا ن بکه. واته: به خیوکردنیا ن به شیکه له هاو پی به تی چاک.

هم ده فرموی: ﴿إِنِ ارْتَضَىٰ لَكُمْ لَأَنَّهُنَّ أَجْرَهُنَّ﴾ نه گهر ژنه کانتان شیریا ن دایه منداله کانتان نیوه ش کرئی شیردانه که یان بده نی. واته: چونکه به خیوکردنی منداله کانتان له سهر واجبه.

جا بزانه: جگه له تیره ی سه ره وه و تیره ی خواره وه به خیوکردنی هه چ خزمیکی تر واجب نیه، به لام له مه زه بی نیامی (حنفی) دا: به خیوکردنی گشت خزمیکی مه حره م واجبه، به و هه رجه ی نایینیا ن یه ک بی، هه ره وه له (مغنی) دا فرموی به تی.

جا نه و به خیوکردنه ش که واجبه (بِشَرْطِ يَسَارِ الْمُتَّفِقِ) به و هه رجه یه: بژیوده ره که هه بوی بی: (بِفَاضِلٍ عَنِ قُوَّتِهِ وَقُوَّتِ عِيَالِهِ فِي يَوْمِهِ) به وه ی زیده ی هه بی له بژیوی خوی ژنو منداله کانی له بژیو شه وه که ی دا (وَيَبَاعُ فِيهَا مَا يَبَاعُ فِي الدِّينِ) بۆ به خیوکردنی

وَيَلْزَمُ كَسُوبًا كَسْبَهَا فِي الْأَصْحَ، وَلَا تَجِبُ لِمَالِكٍ كِفَايَتُهُ وَلَا لِمُكْتَسِبِهَا، وَتَجِبُ لِفَقِيرٍ غَيْرِ مُكْتَسِبٍ إِنْ كَانَ زَمَنًا أَوْ صَغِيرًا أَوْ مَجْتُونًا وَإِلَّا فَأَقْوَالٌ أَحْسَنُهَا: تَجِبُ، وَالثَّلَاثُ لِأَصْلٍ لَا فَرْعٍ، قُلْتُ: الثَّلَاثُ أَظْهَرُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

دایکو و باوک و منداله کانی واجب: نه و شته بفرۆشری که بۆ دانه وهی قهرز ده فرۆشری: وهک زهوی و باغ و نه و جۆره شتانهی له باسی قهده غه کردنی قهرزدا پابران.

هم (وَيَلْزَمُ كَسُوبًا كَسْبَهَا) له سهر کاسبکار واجب: به که سابه تی خۆی نه رکی به خۆی کردنه که یان پهیدا بکا (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی پرستردا، به لام (وَلَا تَجِبُ لِمَالِكٍ كِفَايَتُهُ) به خۆی کردنی نه و دایکو و باوک و مندالانه واجب نیه، که به شی خۆی ملک و مالی ههیه، هه چهند په ککه و تووش بئ، یان شیت بئ، یان بچوک بئ، ههروهک له (مغنی) دا فرموده ی تی، واته: نه گهر په ککه و توو، یان شیت، یان مندال ملک و مالی خۆی هه بئ، نه و کاته له سهر حیسابی خۆی به خۆی ده کری (وَلَا لِمُكْتَسِبِهَا) ههروهها به خۆی کردنی نه و که سهش واجب نیه که به شی خۆی که سابهت دهکا.

(وَتَجِبُ لِفَقِيرٍ غَيْرِ مُكْتَسِبٍ) به خۆی کردنی نه و جۆره دایکو و باوک و کوپو کیژه واجب: که هه ژاره و که سابه تیشی پئ نا کری (إِنْ كَانَ زَمَنًا) نه گهر په ککه و توو بئ، یان کوپر بئ، یان نه خۆشیک ی برده وام بئ (أَوْ صَغِيرًا أَوْ مَجْتُونًا) یان هه ژاره بچوک بئ، یان هه ژاره شیت بئ. جا نه گهر منداله بچوکه که دهیتوانی کار بکا، بۆ سهر په رشتکاره که ی دروسته: به ژۆر لیکردن کاره که ی پئ بکا و له به ره می کاره که ی به خۆی بکا ههروهک له (تحفة) دا فرموده ی تی.

(وَإِلَّا) به لام نه گهر توانای که سابه تی هه بو و به قه سدی که سابه تی نه ده کردو په ککه و توو و شیت و مندالیش نه بو، نه و کاته (فَأَقْوَالٌ) سئ فرموده هه نه: (أَحْسَنُهَا تَجِبُ) جوانتره که یان: له و حاله ته شدا به خۆی کردنی تیره ی سهره وه و خواره وه واجب (وَالثَّلَاثُ) سئ په مه کهش ده فرموی: (لِأَصْلٍ لَا فَرْعٍ) به خۆی کردنی تیره ی سهره وه واجب و داوای کارکردن یان ئ تا کری، به لام به خۆی کردنی تیره ی خواره وه واجب نیه، به لکو تیره ی خواره وه داوای کارکردن یان ئ ده کری (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده فرموی (الثَّلَاثُ أَظْهَرُ) نه فرموده سئ په مه به هیزتره (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونکه ژۆر سفله یی و بئ نه مه کی یه و به هاو پئ یه تی باش داناندری کوپو کیژ داوای کارکردن له دایکو و باوکیان بکه ن و به خۆیان نه که ن.

جا بزانه: تا کوپ بلۆغی ده بئ و کیژ شوو دهکا به خۆی کردن یان واجب، واته: به ته نها شوو کردن بژۆی دایکو کیژ لاده که وئ، به لام له گه ل نه وه شدا دروست نیه داوای شوو کردن یان بکری، ههروهک له ژۆری سهر چاوه کاندای فرموده ی تانه.

وَهِيَ الْكَفَايَةُ، وَتَسْقُطُ بِقَوَاتِهَا، وَلَا تَصِيرُ ذَيْتًا عَلَيْهِ إِلَّا بِفَرَضٍ قَاضٍ، أَوْ إِذْنِهِ فِي
اِقْتِرَاضٍ لِقِيَّةٍ أَوْ مَنَعٍ

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه‌گەر تیره‌ی سهره‌وه، یان خواره‌وه توانای که‌سابه‌تیکی‌هرامی‌هه‌بوو،
نه‌وش‌وه‌کو‌نه‌توانین‌وایه، هه‌روه‌ها‌نه‌گەر‌که‌سابه‌ته‌که‌ش‌شیایوی‌خۆی‌نه‌بێ، هه‌ر‌به
نه‌بوون‌داده‌ندری، هه‌روه‌ک‌له‌ (مغنی)‌دا‌فه‌رمووویه‌تی، واته: با‌که‌سابه‌ته‌که‌نه‌کاو‌واجبه:
به‌خۆی‌بکری، هه‌روه‌ها‌نه‌گەر‌خه‌ریکی‌خویندن‌بوو‌بۆی‌که‌سابه‌تی‌پێ‌نه‌ده‌کرا، نه‌و
کاته‌ش‌به‌خۆی‌کردنی‌واجبه، هه‌روه‌ک‌له‌ (الشه‌راملسی)‌و‌(الشه‌روانی)‌دا‌فه‌رمووویه‌نه.

(وَهِيَ)‌مه‌به‌ست‌به‌بۆی‌تیره‌ی‌سهره‌وه‌و‌خواره‌وه‌ (الْكَفَايَةُ)‌نه‌وه‌یه‌چه‌ندی‌پێویسته
نه‌وه‌ندی‌بداتی: له‌خواردن‌و‌جل‌و‌به‌رگ‌و‌نیشته‌جێ‌کردن‌و‌ده‌رمان‌و‌پزیشک‌و
خزمه‌تکردن، به‌لام (وَتَسْقُطُ بِقَوَاتِهَا)‌نه‌و‌بۆی‌ه‌به‌له‌ده‌ست‌چوون‌لاده‌که‌وێ، واته: نه‌گەر
ما‌وه‌یه‌ک‌بۆی‌ه‌که‌ندرا، نه‌وه‌له‌ده‌ست‌ده‌چێ‌و‌ (وَلَا تَصِيرُ نَيْتًا عَلَيْهِ)‌نابێته‌قه‌رز‌له
نه‌ستی‌بۆی‌ده‌ره‌که‌ (إِلَّا بِفَرَضٍ قَاضٍ)‌ته‌نها‌به‌دانانی‌قازی‌ده‌بێته‌قه‌رز (أَوْ إِذْنِهِ فِي
اِقْتِرَاضٍ)‌یان‌نه‌گەر‌قازی‌نیزنی‌بدا‌بۆی‌ه‌که‌قه‌رز‌بکا (لِقِيَّةٍ أَوْ مَنَعٍ)‌له‌به‌ر‌نه‌وه‌ی
بۆی‌ده‌ره‌که‌له‌وشوینده‌دا‌حازر‌نیه، یان‌به‌ره‌کاری‌بۆی‌ه‌که‌نادا، له‌و‌حاله‌تان‌دا
بۆی‌ه‌که‌ده‌بێته‌قه‌رز.

﴿ نَاكَادَارِيه‌کی‌تر ﴾: له‌و‌حاله‌ته‌ی‌به‌خۆی‌کردنی‌واجبه‌و‌بۆی‌ه‌که‌شی‌نادریتی‌و‌ناشتوانی
به‌قازی‌نی‌وه‌ریگری، دروسته‌خاوه‌ن‌مافه‌که‌نه‌ندازه‌ی‌بۆی‌ه‌که‌ی‌خۆی‌له‌مالی
بۆی‌ده‌ره‌که‌بیا، هم‌بۆ‌باوک‌و‌باپیره‌دروسته: به‌ناوی‌سهر‌په‌رشتکاری‌ته‌ی‌بۆی‌خۆیان
له‌مالی‌کو‌پو‌کیژه‌بچوکه‌کانیان‌بین، به‌لام‌نه‌گەر‌دایک‌بۆی‌ه‌که‌ی‌له‌سه‌ر‌کو‌پو‌کیژه
بچوکه‌کان‌بێ، نابێ‌به‌بێ‌په‌ریاری‌قازی‌ببیا، هه‌روه‌ک‌له‌ (نهاية)‌و‌(مغنی)‌دا‌فه‌رمووویه‌نه.
جا‌نه‌گەر‌دایکه‌که‌سه‌روه‌سیت‌بوو‌له‌سه‌ر‌منداله‌بچوکه‌کانی، نه‌وکاته‌پێویست‌به
نیزنی‌قازی‌ناکا، هه‌روه‌ک‌نه‌گەر‌قازی‌نه‌بوو‌بۆی‌ده‌ره‌که‌ش‌حازر‌نه‌بو، نه‌ش‌گونجا‌له
مالی‌بۆی‌ده‌ره‌که‌بۆی‌ه‌که‌بیا، له‌و‌حاله‌ته‌دا‌دروسته‌دایکه‌که: بۆی‌منداله‌کانی‌قه‌رز
بکا، یان‌له‌مالی‌خۆی‌بۆی‌ه‌که‌یان‌به‌قه‌رز‌بداتی، به‌لام‌له‌هه‌ردوو‌حاله‌ت‌دا‌مه‌رجه: دوو
شاهید‌بگری‌بۆ‌نه‌وه‌ی‌بتوانی‌له‌بۆی‌ده‌ره‌که‌وه‌ی‌بگریته‌وه، هه‌روه‌ک‌له‌ (تحفة)‌و
(الشه‌روانی)‌دا‌په‌وون‌کراوه‌ته‌وه، واته: نه‌گەر‌ده‌گونجا‌له‌مالی‌بۆی‌ده‌ره‌که‌ببیا، نه‌وکاته
نابێ‌قه‌رز‌ی‌بکا.

جا‌به‌لگه‌ی‌نه‌وه‌مه‌سه‌لانه‌نه‌م‌حه‌دیه‌سه‌یه: ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: أَنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُمَيَّةَ قَالَتْ:
إِنَّ أَبَا سَفْيَانَ لَيُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَدِي إِلَّا مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ:
خُذِي مَا يَكْفِيكَ وَوَلَدَكَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ رواه الشيخان، (أبوسفيان)‌ی‌میردم‌به‌شی‌خۆم‌و

وَعَلَيْهَا إِرْضَاعٌ وَلَدَهَا اللَّبَاءُ، ثُمَّ بَعْدَهُ إِنْ لَمْ يُوجَدْ إِلَّا هِيَ أَوْ أُجْنَبِيَّةٌ وَجَبَ إِرْضَاعُهُ، وَإِنْ وَجِدْنَا لَمْ نُجَبِّرِ الْأُمَّ، فَإِنْ رَغَبَتْ وَهِيَ مَنكُوحَةٌ أَبِيهِ فَلَهُ مَنعُهَا فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ لَيْسَ لَهُ مَنعُهَا وَصَحْحَةُ الْأَكْثَرُونَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. فَإِنْ اتَّفَقَا وَطَلَبْتَ أُجْرَةَ مِثْلِ أُجْبِيَتْ،

منداله که م بزئوم ناداتن، مه گربه دزی له ماله که ی بیبیم؟ بیغه مبر علیه السلام فه رموی: به شی خوت و منداله که ت له مالی میرده که ت بیه.

﴿ باسی شیردانی مندال ﴾

(وَعَلَيْهَا) له سهر دایک واجبه (إِرْضَاعٌ وَلَدَهَا اللَّبَاءُ) فرچک بداته منداله که ی، واته: شیر ی نوای مندالبون، به لام دروسته کرئی فرچکه که وه ریگری (ثُمَّ بَعْدَهُ) ینجا له نوای فرچکه که ش (إِنْ لَمْ يُوجَدْ إِلَّا هِيَ أَوْ أُجْنَبِيَّةٌ) نه گربه جگه له دایکه که، یان جگه له نافرته تیکی بیگانه هیچ نافرته تیکی تر حازر نه بو، نهو کاته (وَجَبَ إِرْضَاعُهُ) له سهر حازره که واجبه شیر ی بداتی، جا بو دایکه که بو بیگانه که دروسته داوای کرئی شیردانه که ی له و که سه بکن: که به خپوکردنی منداله که ی له سهره (وَإِنْ وَجِدْنَا) نه گربه دایکه که و ژنه بیگانه که هردو کیان حازر بون، نهو کاته (لَمْ تُجَبِّرِ الْأُمَّ) دایکه که زوری لیتا کرئی شیر بداته منداله که ی، چونکه خوای گه وره ده فه رموی: ﴿وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمْ فَمَسْرُوعٌ لَهُ الْآخِرَى﴾ نه گربه باره ی شیردانی مندال که وتنه زه یقه تی و دایکه که شیر ی نه دایی، نهو نافرته تیکی تر بو ی شیر ده دا. واته: زور له دایکه که ناکرئی.

(فَإِنْ رَغَبَتْ وَهِيَ مَنكُوحَةٌ أَبِيهِ) جا نه گربه دایکه که حزی کرد شیر بداته منداله که ی وه ره له زور ماره ی باوکی منداله که شدا بوو، نهو (فَلَهُ مَنعُهَا فِي الْأَصْحِ) باوکه که بو ی هیه پنگای نه دا (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فه رموی (الاصح لیس له منعهما) به فه رموده ی راستتر: باوکه که بو ی دروست نیه دایکه که قده غه بکا له شیردانی منداله که ی (وَصَحْحَةُ الْأَكْثَرُونَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ) زورترین زانایانیش نه م فه رموده یان به راست داناو، چونکه دایک به به زئی تروه شیر ه که شی گونجاوتره، جا نه گربه له نه ندازه ی ماوه ی شیردانه که دا بووه کیشه یان، نهو له (باسی به خپوکردنی کویله) دا پرونی ده که ی نهو، إن شاء الله تعالی.

(فَإِنْ اتَّفَقَا) جا نه گربه پیک که وتن دایکه که شیر بداته منداله که ی (وَطَلَبْتَ أُجْرَةَ مِثْلِ) دایکه که ش داوای کرئی هاوویته ی کرد، نهو (أُجْبِيَتْ) به قسه ی دایکه که ده کرئی و واجبه کرئی شیردانه که ی بدریتن، خوای گه وره ده فه رموی: ﴿فَإِنْ أَرْضَعْنِ لَكُمْ فَأَتَوْهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾ نه گربه ژنه کانتان منداله کانیا ن بو شیردان کرئی به کیان بدنئی.

جا بزانه: نه گربه دایکه که شیر ی دایه منداله که ی و بڼه دنگ بوو و داوای کرئی نه کرد، نهو کاته مافی کرئی نیه، هره که له (تحفة) و (نهاية) دا فه رمویانه.

أَوْ فَوْقَهَا فَلَا، وَكَذَا إِنْ تَبَرَّعَتْ أَجْنِيَّةً أَوْ رَضِيَتْ بِأَقْلٍ فِي الْأَطْهَرِ، وَمَنْ اسْتَوَى فَرَعَاهُ
 أَنْفَقًا، وَإِلَّا فَلَا أَصَحَّ أَقْرَبُهُمَا، فَإِنْ اسْتَوَى فَبِالْإِزْثِ فِي الْأَصَحِّ، وَالثَّانِي بِالْإِزْثِ ثُمَّ
 الْقُرْبِ، وَالْوَارِثَانِ يَسْتَوِيَانِ أَمْ يُوزَعُ بِحَسَبِهِ؟ وَجَهَانِ،

(أَوْ فَوْقَهَا) یان نه گهر دایکه که له کرئیی هاووینه زياتری داوا کرد، نه و کاته (فلا) به قسهی
 ناکرئو شیرده رتیکی بیگانهی بؤ ده گریئ (وَكَذَا إِنْ تَبَرَّعَتْ أَجْنِيَّةً) ههروهه به قسهی
 دایکه که ناکرئ نه گهر ئافره تئیکی بیگانه به خوږایی شیریی بداتئ (أَوْ رَضِيَتْ بِأَقْلٍ) یان
 نه گهر به که متر له کرئیی دایکه که پازی بیئ، نه و کاتهش به قسهی دایکه که ناکرئو
 بیگانه که شیریی ده داتئ (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموودهی به هیژتردا، واته: به لام نه گهر دایکه که ش
 به خوږایی شیریی بداتئ، نه و کاته دروست نیه بدریته دست بیگانه، والله أعلم.

﴿ هَاوِيَهْ شِي لَه بَه خِيُو كَرْدَنَدَا ﴾

(وَمَنْ اسْتَوَى فَرَعَاهُ) هه ر دایکو باوکیك کوږه کانیان، یان کیژه کانیان یه کسان بون: له
 نزیکیی و میراتگرتندا: وهك دوو کوږ به یه که وه، یان دوو کیژ به یه که وه، نه وه (أَنْفَقًا)
 واجبه: به یه که وه بژیوی دایکو باوکه که یان بدن، هه رچند یه کیگیشیان له ویتر
 ده وله مندرتر بیئ (وَإِلَّا) به لام نه گهر له نزیکیی دا وهکو یه کتری نه بون، نه و کاته (فَالْأَصَحُّ
 أَقْرَبُهُمَا) به فرموودهی پراسترت: بژیوه که له سهر نزیکتره که یان واجبه، هه رچند می بینه ش
 بیئو میراتگريش نه بیئ: وهك کیژیی کیژو کوږیی کیژ، له گه ل کوږیی کوږیی کوږ ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ
 قَالَ رَجُلٌ مِّنْ أَحَقِّ النَّاسِ بِحُسْنِ الصُّحْبَةِ؟ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أُمَّكَ ثُمَّ أُمَّكَ، ثُمَّ أَبُوكَ، ثُمَّ
 أَدْنَاكَ فَأَدْنَاكَ﴾ رواه مسلم، کن شیواتره به جوانیی هاوپی یه تی؟ پیغه مبر ﷺ هه رمووی:
 دایکت، دایکت، دایکت، ئینجا باوکت، ئینجا نزیکترت، نزیکترت.

(فَإِنْ اسْتَوَى) جا نه گهر نزیکییان یه کسان بوو: وهك کیژیی کوږو کوږو کیژ، نه و کاته
 (فَبِالْإِزْثِ فِي الْأَصَحِّ) له فرموودهی پراسترتدا: به میراتگرتن بژیودانه که په چاو ده کرئ،
 که واته: له سهر کیژه کوږه که واجبه، نهك له سهر کوږه کیژه که (وَالثَّانِي) به فرموودهی
 دووه می بیئ هیژ: (بِالْإِزْثِ) یه که مجار به میراتگرتن بژیودانه که په چاو ده کرئ، هه رچند
 نه وه که ی تریش نزیکتر بیئ (ثُمَّ الْقُرْبِ) ئینجا نزیکیی په چاو ده کرئ، که واته: به م
 فرموودهی: له سهر کوږو کوږو کوږه که واجبه بژیوه که ی داپیره و باپیره کانی بدو له سهر
 کیژیی کیژو کوږو کیژه که واجب نیه؟ چونکه نه و میراتگرو نه وانه میراتگر نین.

(وَالْوَارِثَانِ) دوو میراتگری له یه ک پله: وهك کوږئو کیژئک (يَسْتَوِيَانِ أَمْ يُوزَعُ بِحَسَبِهِ؟)
 ئایا یه کسانن بؤ بژیودان، یان به گویره ی میراتگرتنه که یان به سه ریاندنا به ش ده کرئ؟
 (وَجَهَانِ) دوو فرمووده هه نه، به هیژتره که یان ده فرمووی: به گویره ی میراتگرتن به
 سه ریاندنا به ش ده کرئ، که واته: کوږه که دوو به شیی بژیوه که ی دایکو باوکی ده دا،
 کیژه که ش به شییکی ده دا... به م جؤره.

وَمَنْ لَهُ أَبْوَانٌ فَعَلَى الْأَبِ، وَقِيلَ عَلَيْهِمَا لِبَالِغٍ، أَوْ أَجْدَادٌ وَجَدَاتٌ إِنْ أَدْلَى بَعْضُهُمْ
بِبَعْضٍ فَلَا قُرْبَ، وَإِلَّا فَبِالْقُرْبِ، وَقِيلَ الْإِرْثُ، وَقِيلَ بِلَوْلَايَةِ الْمَالِ، وَمَنْ لَهُ أَصْلٌ وَقَرَعٌ
فَفِي الْأَصْحَ عَلَى الْفُرْعِ وَإِنْ بَعْدَ، أَوْ مُحْتَاجُونَ يُقَدِّمُ زَوْجَتَهُ ثُمَّ الْأَقْرَبَ،

(وَمَنْ لَهُ أَبْوَانٌ) نه و هه ژاره‌ی دایکو و باوکی و یکرپا هه نه، نه وه (فَعَلَى الْأَبِ) بژیوه‌کی ته‌ن‌ها له
سه‌ر باوکیه‌تی، ئینجا له سه‌ر باپیره‌یه‌تی، واته: هه‌تا باوکو باپیره‌و به سه‌ره‌وه‌تر هه‌بن،
بژیوی منداله‌که: نه له سه‌ر دایکه‌کی و نه له سه‌ر داپیره‌کی واجب نابیی، هه‌رچه‌ند
بلوغیشی بویی، به‌لام نه‌گه‌ر منداله‌که باوکو باپیره‌ی نه‌بو و هیچ مالیشی نه‌بو، نه‌و کاته
بژیوه‌کی له سه‌ر دایکیه‌تی، هه‌روه‌ک له (مه‌رجه‌کانی په‌روه‌رده‌که‌ر) دا پوون کراوه‌ته‌وه
(وَقِيلَ عَلَيْهِمَا لِبَالِغٍ) له فه‌رمووده‌یه‌کی بی‌هیژدا: بژیوه‌که له سه‌ر دایکو باوکه‌کیه‌ بو نه‌و
منداله‌ی بلوغی بووه به‌گویره‌ی میرات.

(أَوْ أَجْدَادٌ) یان ته‌ن‌ها باپیره‌کانی دایکی و باوکی و یکرپا کو بونه‌وه (أَوْجَدَاتٌ) یان ته‌ن‌ها
داپیره‌کانی دایکی و باوکی و یکرپا کو بونه‌وه، نه‌وه (إِنْ أَدْلَى بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ) نه‌گه‌ر
باپیره‌کان، یان داپیره‌کان هه‌ندیکیان به هه‌ندیکیان ده‌گه‌یشتنه منداله‌که، نه‌و کاته
(فَالْأَقْرَبُ) کامه‌یان نزیک‌تره، واجبه: نه‌ویان بژیوه‌که بدا (وَالِإِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر به یه‌کتری
نه‌ده‌گه‌یشتنه منداله‌که، نه‌و کاته‌ش (فَبِالْقُرْبِ) هه‌ر به‌نزیکی په‌فتارده‌کری و کامه‌یان
نزیک‌تره نه‌ویان بژیوه‌که ده‌دا، به‌ه‌لگه‌ی حه‌دیسه‌کی ی‌پا‌بردوو (وَقِيلَ الْإِرْثُ) له
فه‌رمووده‌یه‌کی بی‌هیژدا: به‌گویره‌ی میراتگرتن په‌فتار ده‌کری (وَقِيلَ بِلَوْلَايَةِ الْمَالِ) له
فه‌رمووده‌یه‌کی بی‌هیژدا: به سه‌ر په‌رشتی‌مالی په‌فتار ده‌کری.

(وَمَنْ لَهُ أَصْلٌ وَقَرَعٌ) نه‌و هه‌ژاره‌ی دایکو و باوکو کوپو کیژی هه‌نه (فَفِي الْأَصْحَ عَلَى الْفُرْعِ وَإِنْ
بَعْدَ) له فه‌رمووده‌ی پاستردا: بژیوه‌کی له سه‌ر کوپو کیژی‌ته‌تی هه‌ر چه‌ند دووریش بن:
وه‌ک کوپو کوپو به‌ره‌و خوارتر، که‌واته: تا تیره‌ی خواره‌وه هه‌بی، بژیوه‌که له سه‌ر تیره‌ی
سه‌ره‌وه واجب نابیی.

(أَوْ مُحْتَاجُونَ) یان نه‌گه‌ر که‌سیک هه‌ژاره‌کانی تیره‌ی سه‌ره‌وه‌و خواره‌وه‌ی و یکرپا هه‌بونو
بژیوه‌که‌ش به‌شی هه‌مووانی نه‌ده‌کرد، نه‌و کاته (يُقَدِّمُ زَوْجَتَهُ) پیش هه‌موویان واجبه:
بژیوی ژنه‌کی بدا، چونکه به هیچ جوریک بژیوه‌کی لا ناکه‌وی و ده‌بیته‌هه‌رز (ثُمَّ الْأَقْرَبُ)
ئینجا نزیک‌تر، جا نزیک‌تره‌که وه‌پیش دېخی، واته: منداله‌ بچوکه‌کان و شیتته‌کانی، ئینجا
دایکی، ئینجا باوکی، ئینجا منداله‌ بالفه‌کانی، ئینجا داپیره‌کانی، ئینجا باپیره‌کانی ﴿عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ عِنْدِي دِينَارٌ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَنْفَقَهُ عَلَى نَفْسِكَ. قَالَ: عِنْدِي
آخَرُ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَنْفَقَهُ عَلَى زَوْجَتِكَ. قَالَ: عِنْدِي آخَرُ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَنْفَقَهُ عَلَى وَلَدِكَ...﴾ الْحَدِيثُ
رواه النسائي واصله فی صحیح مسلم، بیاویک گوتی: نه‌گه‌ر دیناریکم هه‌بی؟ پیغه‌مه‌ر رسول الله ﷺ

وَقِيلَ: أَلْوَارِثُ، وَقِيلَ: أَلْوَالِيٌّ.
 (فَصَلِّ) أَلْحِضَانَةُ حِفْظٌ مِّنْ لَا يَسْتَقِلُّ وَتَرْبِيَّتُهُ. وَالْإِنَاثُ أَلْيَقُ بِهَا، وَأَوْلَاهُنَّ أُمَّ ثُمَّ أُمَّهَاتٌ
 يُدْلِنُ بِإِنَاثٍ يُقَدِّمُ أَقْرَبَهُنَّ، وَالْجَدِيدُ تَقَدُّمٌ بَعْدَهُنَّ أُمَّ أَبٍ ثُمَّ أُمَّهَاتُهَا الْمُدْلِيَّاتُ بِإِنَاثٍ ثُمَّ
 أُمَّ أَبِي أَبٍ كَذَلِكَ، ثُمَّ أُمَّ أَبِي جَدِّ كَذَلِكَ، وَالْقَدِيمُ: الْأَخْوَاتُ وَالْخَالَاتُ عَلَيْنَهُنَّ،

فهرموی: خوتی پی بڑینتہ، گوتی: دیناریکی ترم ہبیں؟ فہرموی: ژنہ کہ تی پی بڑینتہ،
 گوتی: دیناریکی ترم ہبیں؟ فہرموی: مندالہ کہ تی پی بڑینتہ۔

(وَقِيلَ الْوَارِثُ) لہ فہرموودہ کی بی میزدا: میرا تکرہ کہ وہ پیش دیکھی (وَقِيلَ الْوَالِيُّ) لہ
 فہرموودہ کی بی میزدا: سہریہ رشتکارہ کہ وہ پیش دیکھی۔

﴿ فَصَلِّ: لَه بَاسِي (أَلْحِضَانَةُ): پَارَاسْتَنُو پَرُو رُودَہ کَرْدَنِي مَنْدَالِ ﴾

واتہی (أَلْحِضَانَةُ) لہ شرعدا: (حِفْظٌ مِّنْ لَا يَسْتَقِلُّ وَتَرْبِيَّتُهُ) پاراستنو پەرورده کردنی نو
 کہ سہیہ کہ سہریہ خو نیہ: وہ ک مندال و شیت، بہ وہی لہ خرابہ بیپاریزی و جل و لاشہی
 بشوری، خوارده مہنی بؤ نامادہ بکری و لہ بیشکہ دا بڑیندری تاکو بخوی۔

(وَالْإِنَاثُ أَلْيَقُ بِهَا) نافرہ تان شیواترن بہو کارہ (وَأَوْلَاهُنَّ أُمَّ) لہ ہم موویانیش لہ پیشتر
 دایکی مندالہ کہ یہ تا مندالہ کہ فامیدہ دہبن، چونکہ لہ گشتیان بہ بہ زمی ترہ، نینجا کہ
 فامیدہ بوو، بہو شیوہی دہاتوو دہ کرتتہ سہریشک ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ عَنْهُمَا: أَنَّ
 امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي هَذَا كَانَ بَطْنِي لَهُ وَعَاءٌ وَتُدْنِي لَهُ سَقَاءٌ وَحَجْرِي لَهُ حِوَاءٌ،
 وَإِنَّ أَبَاهُ طَلَّقَنِي وَأَرَادَ أَنْ يَنْتَزِعَهُ مِنِّي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَيْتِ أَحَقُّ بِهِ مَالَمُ تَنْكِحِي﴾
 رواہ ابوداود و احمد و صمہ الحاکم، ژنیکی تہ لاقدر او گوتی: نہم کوپہی من زگہ کہ م
 کیسہی نہو بوو، مہمک کوندہی نہو بوو، کوشم یاتاگی نہو بوو، باوکیسی منی تہ لاق
 داوہو دہیوی لہ منی و ہریگریتہ وہ؟ پیغہ مہر ﷺ فہرموی: تو مافت زیاترہ مندالہ کہ تی
 لہ لا بن، تا میردیکی تر ناکی۔

(ثُمَّ) نینجا لہ دوی دایک (أُمَّهَاتٌ يُدْلِنُ بِإِنَاثٍ) داپیرہ کانی لہ دایکی کہ بہ پوختہی
 من بینہ کان بگہ نہوہ دایکہ کہ (يُقَدِّمُ أَقْرَبَهُنَّ) نزیک ترہ کہ یان وہ پیش دیکھی بؤ پەروردهی
 مندالہ کہ، نینجا (وَالْجَدِيدُ) بہ فہرموودہی نوی (تَقَدُّمٌ بَعْدَهُنَّ أُمَّ أَبِي) لہ دوی داپیرہ کانی
 لہ دایکی، دایکی باوک وہ پیش دیکھی (ثُمَّ أُمَّهَاتُهَا الْمُدْلِيَّاتُ بِإِنَاثٍ) نینجا دایکی دایکی باوک
 کہ بہ پوختہی من بینہ کان بگہ نہوہ دایکہ باوک کہ (ثُمَّ أُمَّ أَبِي أَبٍ كَذَلِكَ) نینجا دایکی
 باوکی باوک، نینجا دایکہ کانی دایکی باوکی باوک (ثُمَّ أُمَّ أَبِي جَدِّ كَذَلِكَ) نینجا دایکی
 باوکی باپیرہ و دایکہ کانی نہو دایکہ ش (وَالْقَدِيمُ) بہ فہرموودہی کون (الْأَخْوَاتُ وَالْخَالَاتُ
 عَلَيْنَهُنَّ) خوشکہ کانی مندالہ کہ و خوشکہ کانی دایکی مندالہ کہ، وہ پیش دایکہ کانی باوک و
 باپیرہ دیکھریں؟ چونکہ خوشکہ کانی لہ زگو پشتی خوہ تی، ہم پیغہ مہریش ﷺ
 دہ فہرموی: ﴿الْخَالَةُ بِمَثَلِ الْأُمِّ﴾ رواہ البخاری، خوشکی دایک لہ پلہی دایکہ۔

وَتَقَدَّمَ أُخْتٌ عَلَى خَالَةٍ وَخَالَهٗ عَلَى بِنْتِ أَخٍ وَأُخْتٍ، وَبِنْتُ أَخٍ وَأُخْتٌ عَلَى عَمَّةٍ، وَأُخْتٌ مِنْ أَبِيئَيْنِ عَلَى أُخْتٍ مِنْ أَحَدِهِمَا، وَالْأَصْحَحُ تَقْدِيمُ أُخْتٍ مِنْ أَبٍ عَلَى أُخْتٍ مِنْ أُمٍّ وَخَالَهٗ وَعَمَّةٌ لِأَبٍ عَلَيْهِمَا لِأُمٍّ، وَسُقُوطُ كُلِّ جَدَّةٍ لَا تَرْتُّ دُونَ أُكْتَى غَيْرِ مَحْرَمٍ كَبْنَتِ خَالَهٗ، وَتَبَيَّنَتْ لِكُلِّ ذَكَرٍ مَحْرَمٌ وَارِثٌ عَلَى تَرْتِيبِ الْإِرْثِ، وَكَذَا غَيْرُ مَحْرَمٍ كَأَبْنِ عَمٍّ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَا تُسَلَّمُ إِلَيْهِ مُشْتَهَاةٌ بَلَّ إِلَى ثِقَّةٍ يُعَيَّنُهَا، فَإِنِ فَقَدَ الْإِرْثُ وَالْمَحْرَمِيَّةُ أَوْ الْإِرْثُ فَلَا فِي الْأَصْحَحِ، وَإِنِ اجْتَمَعَ ذُكُورٌ وَإِنَاثٌ فَلِأُمِّ ثُمَّ أُمَّهَاتُهَا ثُمَّ الْأَبُ،

ثینجا (وَتَقَدَّمَ أُخْتٌ عَلَى خَالَةٍ) خوشک وه پیتش خوشکی دایک دینخری، هم (وَخَالَهٗ عَلَى بِنْتِ أَخٍ وَأُخْتٍ) خوشکی دایکیش وه پیتش کیژی براو کیژی خوشک دینخری، هم (وَبِنْتُ أَخٍ وَأُخْتٌ عَلَى عَمَّةٍ) کیژی براو کیژی خوشک وه پیتش خوشکی باوک دینخری (وَأُخْتٌ مِنْ أَبِيئَيْنِ عَلَى أُخْتٍ مِنْ أَحَدِهِمَا) خوشکی له دایک و باوکی وه پیتش خوشکی تنها له دایکی و تنها له باوکی دینخری (وَالْأَصْحَحُ تَقْدِيمُ أُخْتٍ مِنْ أَبِي عَلَى أُخْتٍ مِنْ أُمٍّ) به فرموده ی راستتر: خوشکی له باوکی وه پیتش خوشکی له دایکی دینخری (وَخَالَهٗ وَعَمَّةٌ لِأَبٍ عَلَيْهِمَا لِأُمٍّ) هم خوشکی دایک و خوشکی باوک که تنها له باوکی بن، وه پیتش شو خوشک دایک و خوشک باوک دینخری که تنها له دایکین، هم (وَسُقُوطُ كُلِّ جَدَّةٍ لَا تَرْتُّ) به فرموده ی راستتر: هر داپیره یه میرانگر نه بن مافی په روره ده کی نیه (دُونَ أُكْتَى غَيْرِ مَحْرَمٍ كَبْنَتِ خَالَةٍ) به لام شو می بینه ی محرمه نیه مافی هیه: وک کیژه پورو کیژه مام و کیژه خال.

(و) ه روه ها (تَبَيَّنَتْ) مافی پاراسترو په روره ده کردنی شیته که و منداله که جینگیر ده بی (لِكُلِّ ذَكَرٍ مَحْرَمٌ وَارِثٌ) بؤ گشت نیرینه یه کی محرمه می میرانگر: وه باوک و باپیره و براو مام (عَلَى تَرْتِيبِ الْإِرْثِ) له سر ریزی میرانگرتن (وَكَذَا غَيْرُ مَحْرَمٍ كَأَبْنِ عَمٍّ) ه روه ها نه گهر میرانگره که محرمه میش نه بن: وه کو کورده مام، هر مافی هیه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی راست، به لام (وَلَا تُسَلَّمُ إِلَيْهِ مُشْتَهَاةٌ) کیژیکی وه ها که حه زی لی بکری، نابی ته سلیمی نامه حرمه که بکری (بَلَّ إِلَى ثِقَّةٍ) به لکو ته سلیمی ژنیکی باوه پیتکراو ده کری که (يُعَيَّنُهَا) نامه حرمه که دیاری ده کا (فَإِنِ فَقَدَ الْإِرْثُ وَالْمَحْرَمِيَّةُ) جا نه گهر نیرینه که میرانگریه تی و محرمه میه تی نه بو: وه کو کورده خال و کورده پور (أَوْ الْإِرْثِ) یان ته نها میرانگریه تی نه بو: وه کو خال و باوکی دایک، شو کاته (فَلَا فِي الْأَصْحَحِ) مافی په روره ده کردنه کی نیه له فرموده ی راستتر دا.

(وَإِنِ اجْتَمَعَ ذُكُورٌ وَإِنَاثٌ) نه گهر نیرینه کان و می بینه کان و پیکرا کو بونه وه، شو کاته (فَلِأُمِّ) دایکه که له هم موویان له پیتشته، به به لگه ی حه دیسه که ی پاردوو (ثُمَّ أُمَّهَاتُهَا) ثینجا دایکه کانی دایک له پیتشتن (ثُمَّ الْأَبُ) ثینجا باوک له پیتشته، ثینجا دایکی باوک، ثینجا باوکی باوک، به لام نه گهر شیتیک دایک و باوکی خوی نه بو و کیژیکی خوی هه بو، شو کاته

وَقِيلَ تُقَدِّمُ عَلَيْهِ الْخَالَةَ وَالْأَخْتَ مِنَ الْأُمِّ، وَيُقَدِّمُ الْأَصْلَ عَلَى الْحَاشِيَةِ، فَإِنْ فُقِدَ فَلْأَصْحَ الْأَقْرَبُ، وَإِلَّا فَلْأَنْثَى، وَإِلَّا فَيُفْرَعُ، وَلَا حَضَانَةَ لِرَقِيقٍ وَمَجْنُونٍ وَفَاسِقٍ وَكَافِرٍ عَلَى مُسْلِمٍ وَتَاكِحَةَ غَيْرِ أَبِي الطِّفْلِ إِلَّا عَمَّهُ وَأَبْنَ عَمَّهُ وَأَبْنَ أَخِيهِ فِي الْأَصْحَ، وَإِنْ كَانَ رَضِيعًا

کیزه که له داپیره و باپیره له بیشتره، ههروه که له (تحفة) دا پوون کراوه ته وه (وقیل) له فرموده یه کی بی میزدا: (تُقَدِّمُ عَلَيْهِ الْخَالَةَ وَالْأَخْتَ مِنَ الْأُمِّ) خوشکی دایکو و خوشکی له دایکی وه پیش باوکیش دبخرین.

(وَيُقَدِّمُ الْأَصْلَ عَلَى الْحَاشِيَةِ) تیره ی سهروه - نیرو می - وه دایکو و باوکو به سهروه تر، وه پیش خزمه کانی دهووبهر دبخرین: که خوشکو براو مام و پوون، ئینجا (فَإِنْ فُقِدَ) نه گهر له تیره ی سهروه هیچ که سیک نه بو، نه و کاته (فَالْأَصْحَ الْأَقْرَبُ) به فرموده ی پاستر: له خزمه کانی دهووبهر کامه یان نزیکتره، نه و یان وه پیش دبخری: جا نیر بی، یان می (وَإِلَّا) به لام نه گهر نزیکتر نه بو، به لکو گشتیان یه کسان بو: وکو خوشکو برا، نه و کاته (فَالْأَنْثَى) می یه که وه پیش نیره که دبخری (وَإِلَّا) نه گهر نیرو می نه بو، به لکو گشتیان نیر، یان می بوون (فَيُفْرَعُ) نه و کاته پشکه له نیوانیادا ده کری، تاکو کیشه که بپریتته وه.

﴿ هه رجه گانی په روورده که ره که ﴾

(وَلَا حَضَانَةَ لِرَقِيقٍ) مافی په روورده کردنی شیت و مندال بق کرپله نیه، هه م (وَمَجْنُونٍ) بق شیت نیه، هه م (وَفَاسِقٍ) بق فاسق نیه، هه م (وَكَاْفِرٍ عَلَى مُسْلِمٍ) بق کافریش له سهه موسولمان نیه، خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَأَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا﴾ خوی گه وره هیچ ریگایه کی بق کافران له سهه موسولمانان دانه ناوه. به لام دروسته کافر په روورده ی کافر بکا.

(وَ) ههروه ها (تَاكِحَةَ غَيْرِ أَبِي الطِّفْلِ) نه و نافرته ی شووی به پیاویکی تری جگه له باوکی منداله که کردوه، مافی په روورده کردنی منداله که ی نیه، هه رجه ند میترده نوی په کهش پازی بی، به به لگه ی حه دیسه که ی پرابردو، که و ابو: له و حاله ته دا مافی په روورده کردنی منداله که ده دریتته دایکی دایکی، به لام نه گهر میترده که و باوکی منداله که هه رووک پازی بن، نه و کاته دایکه که مافی هه ده میتن، ههروه که له زوریه ی سهه رچاوه کانداه فرمویانه.

(إِلَّا عَمَّهُ وَأَبْنَ عَمَّهُ وَأَبْنَ أَخِيهِ) تنها نه گهر شووی به مافی منداله که، یان به کوپه مافی منداله که، یان به کوپه برای منداله که کرد بی، نه و کاتهش مافی په روورده کردنی ده میتن (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی پاستردا، چونکه نه وانهش مافی په روورده کردنیان هه یه، که و ابو: نه و نافرته ی شووی به باوکی منداله که کردوه: وه که خوشکی دایکی منداله که، نه وه باشتر مافی په روورده ی هه یه (وَإِنْ كَانَ رَضِيعًا) نه گهر منداله که

أَشْرَطَ أَنْ تُرْضِعَهُ عَلَى الصَّحِيحِ، فَإِنْ كَمَلْتَ نَاقِصَةً أَوْ طَلَّقْتَ مَنكُوحَةً حَضَنْتِ، وَإِنْ غَابَتِ الْأُمُّ أَوْ ائْتَمَعَتْ فَلِلْجَدَّةِ عَلَى الصَّحِيحِ، هَذَا كُلُّهُ فِي غَيْرِ مُمَيِّزٍ، وَالْمُمَيِّزُ إِنْ ائْتَرَقَ أَبَوَاهُ كَانَ عِنْدَ مَنْ اخْتَارَ مِنْهُمَا،

شیرخورد بین (أَشْرَطَ أَنْ تُرْضِعَهُ عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده‌ی پاست به مهرج دانداوه: ژنه که شیرخوری بداته منداله که، به لام بوی دروسته کرئی شیردانه کهش وهریگرئی، هروهک بوی دروسته کرئی په روره درده کردنه کهش وهریگرئی، جا نه گهر شیری تدا بوو و شیری نه دایین، مافی په روره درده کردنی نامینتی، به لام نه گهر شیری تدا نه بین، نه و کاته مافی هر ده مینتی، هروهک له زوری سهرچاوه کاندای فرموویانه، هم فرموویانه مهرجه: په روره درده که ره که نه خوشیه کی پیسی برده وامی نه بین: وه کو سیل و به له کی و گروهی تو و شه له پته بی، هم گیله که و مال به فریورده نه بین و نه بالغیش نه بین.

(فَإِنْ كَمَلْتَ نَاقِصَةً) جا نه گهر نافرته یتکی ناته و او ناته و او یه که ی نه ماو کامل بوو: وه کافر که موسولمان بی، یان فاسقه که توبه بکا، یان شیتته که چاک بیته وه (أَوْ طَلَّقْتَ مَنكُوحَةً) یان ماره پراویکی پیاویکی بیگانه ته لاق درا، نه وه له و حاله تانه دا (حَضَنْتِ) په روره درده منداله که دهکا، چونکه ریگره که ی په روره درده کردن نه ماوه.

(وَإِنْ غَابَتِ الْأُمُّ) نه گهر دایکی منداله که له شوینه حازر نه بو (أَوْ ائْتَمَعَتْ) یان په روره درده منداله که ی نه کرد، یان مرد، یان شیت بوو، له و حاله تانه دا (فَلِلْجَدَّةِ عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده‌ی پاست: مافی په روره درده کردنی منداله که بوی دایکی دایکیه تی.

به لام نه گهر منداله که باوک و باپیره و به سره و تری نه مایی و هیچ مالیشی نه بین، نه و کاته دایکه که زوری لی ده کرئی په روره درده بکا و بزیره که شسی بدا، هروهک له زوری سهرچاوه کاندای فرموویانه.

(هَذَا كُلُّهُ فِي غَيْرِ مُمَيِّزٍ) نه وه ی له سره تایی باسه که وه تا نیره: له باره ی شیت و مندالیتی نه قام بوو تا فامیده ده بین، واته: چاک و خرابه بزانی و به خوری خواردن بخاوت تارهت بکا، نیجا که نه و منداله فامیده بوو، هم (وَالْمُمَيِّزُ) نه و مندالش که له کاتی لیکبیا بوونه وه ی دایکو باوکی فامیده یه (إِنْ ائْتَرَقَ أَبَوَاهُ) نه گهر دایکو باوکی لیک جیا بوونه، نه وه له هردوو حاله تدا ده کریته سهریشک، نیجا (كَانَ عِنْدَ مَنْ اخْتَارَ مِنْهُمَا) له لای نه و میان داده ندری که به خوری مه لیده بزیری له دایکو باوکه که ی، جیاوازی کوپو کیژ نیه ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِلْغُلَامِ: يَا غُلَامُ هَذَا أَبُوكَ وَهَذِهِ أُمُّكَ فَخُذْ يَدَيْهِمَا شِئْتَ. فَأَخَذَ يَدَ أُمِّهِ فَأَطْلَقَتْ بِهِ﴾ رواه اصحاب السنن بسند صحیح، پیغمبر ﷺ به کوپکی فامیده ی فرموو: نه مه باوکه و نه مه ش دایکه، کامه یان پیته خوزه دهستی بگره. جا منداله کهش دهستی دایکی گرتو دایکه که ی له گهل خویا بردی.

فَإِنْ كَانَ فِي أَحَدِهِمَا جُنُونٌ أَوْ كُفْرٌ أَوْ رِقٌّ أَوْ فَسْقٌ أَوْ نَكَحَتْ فَالْحَقُّ لِلْآخِرِ، وَيُخَيَّرُ بَيْنَ أُمِّ وَجَدٍّ، وَكَذَا أَخٌ أَوْ عَمٌّ أَوْ أَبٌ مَعَ أُخْتٍ أَوْ خَالَهٖ فِي الْأَصْحَحِّ، فَإِنْ اخْتَارَ أَحَدُهُمَا ثُمَّ الْآخَرَ حَوْلَ إِلَيْهِ، فَإِنْ اخْتَارَ الْأَبَ ذَكَرَ لَمْ يَمْنَعْهُ زِيَارَةُ أُمِّهِ، وَيَمْنَعُ أُثْنَى، وَلَا يَمْنَعُهَا دُخُولًا عَلَيْهِمَا زَائِرَةً، وَالزِّيَارَةُ مَرَّةً فِي أَيَّامٍ، فَإِنْ مَرَضًا فَلَالِأُمِّ أَوْلَى بِتَمْرِضِهِمَا، فَإِنْ رَضِيَ بِهِ فِي بَيْتِهِ، وَإِلَّا ففِي بَيْتِهَا، وَإِنْ اخْتَارَهَا ذَكَرَ فَعِنْدَهَا لَيْلًا وَعِنْدَ الْأَبِ نَهَارًا، وَيُؤَدَّبُهُ

(فَإِنْ كَانَ فِي أَحَدِهِمَا جُنُونٌ أَوْ كُفْرٌ أَوْ رِقٌّ أَوْ فَسْقٌ) جَا نَكِهَر لِه يه كِيك لِه دايكو باوکه که دا شيتی، يان کافری، يان کويله یی، يان فاسقی هه بِن (أَوْ نَكَحَتْ) يان ژنه که شووی به بیگانه یه که کرد، له و حاله تانه دا (فَالْحَقُّ لِلْآخِرِ) مافی له لا داندرانی منداله که بَو نه وه که یتره و به هه لَبْزاردنی منداله که ره فتار ناکری.

(و) هه روه ها (يُخَيَّرُ بَيْنَ أُمِّ وَجَدٍّ) منداله که ده کريته سه ريشک له نيوان دايکی و باپيره ی دا، هه روه ها نه گهر دايک نه بِن، نه و کاته ده کريته سه ريشک له نيوان باوکی و دايکی دايکی دا، جَا نَكِهَر باوکیش نه بِن، نه و کاته ده کريته سه ريشک له نيوان داپيره و باپيره ی دا (وَكَذَا أَخٌ أَوْ عَمٌّ أَوْ أَبٌ) هه روه ها منداله فامیده که ده کريته سه ريشک له نيوان برا، يان مام، يان باوک (مَعَ أُخْتٍ أَوْ خَالَهٖ) که له گه لا خوشکی خوی، يان خوشکی دايکی دا بِن (فِي الْأَصْحَحِّ) له فه رموده ی راستردا.

(فَإِنْ اخْتَارَ أَحَدُهُمَا) جَا نَكِهَر فامیده که یه کيکيانی هه لَبْزارد: له دايكو باوکی، يان له خزمه کانی تر (ثُمَّ الْآخَرَ) نينجا په شيمان بَووه نه وه که یتری هه لَبْزارد، نه و کاته (حَوْلَ إِلَيْهِ) ده گوازيته وه لای وی، به لام نه گهر له بهر که م فامی نه وه که یتری هه لَبْزارد بَووه، نه و کاته هر له لای دايکی داده ندری، هه روه که له زوریه ی سه رچاوه کاندا فه رمويانه .

(فَإِنْ اخْتَارَ الْأَبَ ذَكَرَ) جَا نَكِهَر نيرينه یه کی فامیده باوکه که ی هه لَبْزارد، نه وه (لَمْ يَمْنَعْهُ زِيَارَةَ أُمِّهِ) دروست نيه له سهردانی دايکی فه ده غه ی بکا، به لام (وَيَمْنَعُ أُثْنَى) بوی دروسته می بينه فه ده غه بکا له سهردانی دايکی (وَلَا يَمْنَعُهَا دُخُولًا عَلَيْهِمَا زَائِرَةً) هه روه ها بَو باوکه که دروست نيه فه ده غه بکا: دايکه که بيته لای کوپو کيزه که ی بَو سهردانیان، به لام نابي زور بميتيته وه، نينجا (وَالزِّيَارَةُ مَرَّةً فِي أَيَّامٍ) سهردانیش جاري که له چه ند پوژيکدا.

(فَإِنْ مَرَضًا) جَا نَكِهَر کوپو کيزه که نه خوش که وتن، نه وه (فَالِأُمِّ أَوْلَى بِتَمْرِضِهِمَا) دايکه که له پيشتره بَو په رستاری= ناگا اليبونيان (فَإِنْ رَضِيَ بِهِ فِي بَيْتِهِ) جَا نَكِهَر باوکه که پازي بوو، نه وه هر له مالی باوکه که خزمه تيان ده کا (وَإِلَّا ففِي بَيْتِهَا) نه گهر پازيش نه بو، نه و کاته دايکه که له مالی خوی خزمه تيان ده کا.

(وَإِنْ اخْتَارَهَا ذَكَرَ) نه گهر نيرينه یه کی فامیده دايکه که ی هه لَبْزارد، نه وه (فَعِنْدَهَا لَيْلًا) شهوی له لای دايکی ده بِن (وَعِنْدَ الْأَبِ نَهَارًا) پوژيش له لای باوکی ده بِن (وَيُؤَدَّبُهُ) واجبه:

وَيَسْلُمُهُ لِمَكْتَبٍ أَوْ حَرْفَةٍ، أَوْ أُتْنَى فَعِنْدَهَا لَيْلًا وَنَهَارًا وَيَزُورُهَا الْأَبُ عَلَى الْعَادَةِ، وَإِنْ اخْتَارَهُمَا أَقْرَعٌ، فَإِنْ لَمْ يَخْتَرْ فَلِأُمِّ أَوْلَى، وَقِيلَ يُقْرَعُ، وَلَوْ أَرَادَ أَحَدُهُمَا سَفَرٌ حَاجَةً كَانِ الْوَلَدُ الْمُمَيِّزُ وَغَيْرُهُ مَعَ الْمُقِيمِ حَتَّى يَعُودَ، أَوْ سَفَرٌ ثِقَلَةً فَلِأَبِ أَوْلَى بِشَرْطِ أَمْنِ طَرِيقِهِ وَالْبَلَدِ الْمَقْصُودِ، قِيلَ وَمَسَافَةٌ قَصْرٌ، وَمَحَارِمُ الْعَصَبَةِ فِي هَذَا كَالْأَبِ، وَكَذَا ابْنُ عَمٍّ لِدَكَرٍ

باوکه که کوچه‌ی فیره په‌وشتی باش و کاروباری ثابینی بکاو هم (و یسلمه لمکتب) واجب: بیندیرته خویندنگا بق خویندن (أو حرفه) یان بیداته دست خاوهن پیشه‌یه ک تاکو لی فیره پیشه‌یه ک بین: که پیشه‌یه شیایو بنه‌ماله‌که یان بی، جا کرئی فیرکردنی خویندن و پیشه‌یه که له مالی کوچه‌که ده‌دری، جا نه‌گر مالی نه‌بو، نه‌کاته بزئوه‌که‌ی له سر کرئی، هر نه‌و که‌سه‌ش کرئی‌یه که ده‌دا.

(أَوْ أُتْنَى) یان نه‌گر می‌بینه دایکه‌که‌ی هه‌لبژارد، نه‌وه (فَعِنْدَهَا لَيْلًا وَنَهَارًا) شه‌وی و پوژئی هر له لای دایکی ده‌بین و (وَيَزُورُهَا الْأَبُ عَلَى الْعَادَةِ) باوکه‌که‌ش به‌گویره‌ی عاده‌ت سه‌ردانی ده‌کا (وَإِنْ اخْتَارَهُمَا) نه‌گر مندالیکی فامیده - کوپ، یان کیژ- دایکو و باوکی و یکرا هه‌لبژاردن و گوتی: له لای هه‌ردوکیان ده‌بم. نه‌و کاته (أَقْرَعٌ) پشکه له نیوان دایکو باوکه‌که ده‌کرئی (فَإِنْ لَمْ يَخْتَرْ) به‌لام نه‌گر هیچیان هه‌لته‌بژارد، نه‌و کاته (فَالْأُمُّ أَوْلَى) دایکه‌که له‌پیشتره (وَقِيلَ يُقْرَعُ) له فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا پشکه ده‌کرئی.

(وَلَوْ أَرَادَ أَحَدُهُمَا سَفَرٌ حَاجَةً) نه‌گر دایکه‌که، یان باوکه‌که ویستی بق پیوستیه‌که بپواته سه‌فر: وه‌ک حه‌ج و بازرگانی، نه‌و کاته (كَانَ الْوَلَدُ الْمُمَيِّزُ وَغَيْرُهُ مَعَ الْمُقِيمِ حَتَّى يَعُودَ) منداله فامیده‌که و منداله نه‌فامه‌که له لای نه‌وه یان ده‌مینتیه‌وه که له مال‌وه‌یه تا به‌سه‌فرچوه‌که ده‌گه‌پتیه‌وه.

(أَوْ سَفَرٌ ثِقَلَةً) یان نه‌گر دایکه‌که، یان باوکه‌که ویستی مالی خوی بگوازتیه‌وه بق شاریکی‌تر، یان گوندیکی‌تر، نه‌و کاته (فَالْأَبُ أَوْلَى) باوکه‌که له‌پیشتره: منداله‌که‌ی له لا دابندری و هم له‌گه‌ل خویشیا بیباته شوینته‌که (بِشَرْطِ أَمْنِ طَرِيقِهِ) به‌و مرجه‌ی ریگایه‌که‌ی نه‌مین بی و هم (وَالْبَلَدِ الْمَقْصُودِ) شوینته مه‌به‌سته‌که‌ش نه‌مین بی، واته: له‌و حاله‌ته‌دا له لای دایکی داناندری، هر چهند دایکه‌که له شوینته‌که‌شدا نیشه‌جی بی، چونکه باوکه‌کان نه‌ژادی منداله‌کانیان ده‌پاریزن (قِيلَ وَمَسَافَةٌ قَصْرٌ) له فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا: مرجه سه‌فره‌که به‌نه‌دازه‌ی کورتکردنه‌وی نویژ بی.

(وَمَحَارِمُ الْعَصَبَةِ فِي هَذَا كَالْأَبِ) پیاوه مه‌چه‌مه‌کانی پشتی: وه‌ک باپیره و براو مام گشتیان له مه‌سه‌له‌ی مالگواستنه‌وه‌دا وه‌کو باوک برپاریان بق ده‌دری له دایکه‌که له‌پیشترن و منداله‌که ده‌دریه‌ته‌وه‌ان (وَكَذَا ابْنُ عَمٍّ لِدَكَرٍ) هه‌روه‌ها کوچه‌مامیش له‌و

وَلَا يُعْطَى الْاُنْثَى، فَإِنْ رَافَقْتَهُ بِشَهْ سُلِّمَ إِلَيْهَا.
 (فَصَلِّ عَلَيْهِ كَفَايَةً رَقِيقَهُ نَفَقَةً وَكِسْوَةً وَإِنْ كَانَ أَعْمَى زَمًا وَمُدْبِرًا وَمُسْتَوْلِدَةً مِنْ
 غَالِبِ قُوْتِ رَقِيقِ الْبَلَدِ وَأُدْمِهِمْ وَكِسْوَتِهِمْ، وَلَا يَكْفِي سِتْرُ الْعَوْرَةِ، وَسُنُّ أَنْ يُنَاوِلَهُ مِمَّا
 يَتَنَعَّمُ بِهِ مِنْ طَعَامٍ وَأُدْمٍ وَكِسْوَةٍ، وَتَسْقُطُ بِمَضِيِّ الزَّمَانِ، وَيَبِيعُ الْقَاضِي فِيهَا مَالَهُ، فَإِنْ
 فُقِدَ الْمَالُ أَمْرُهُ بَيْعُهُ أَوْ إِعْتَاقَهُ، وَيُجْبَرُ أُمَّتُهُ عَلَى إِرْضَاعِ وَلَدِهَا، وَكَذَا غَيْرِهِ إِنْ فَضَّلَ
 عَنْهُ، وَقَطَمَهُ قَبْلَ حَوْلَيْنِ إِنْ لَمْ يَضُرَّهُ،

مهسه له يه دا وهكو باوكه بؤ نيترينه، به لآم (ولآ يعطى انثى) من بينه ي حه زليكرآو نادرته
 ده ستي، نه وهك بين شهرى پوو بدا، كه وابو: (فإن رافقتة بنته) نه گهر كوره مامه كه
 كيژيكي خوي، يان خوشكيكي خوي هاوپي يه تي بكا، نه و كاته (سلم إليها) من بينه كه
 ده دريته دست نه و نافرته.

﴿فَصَلِّ لَهُ بِاسْمِ بِي خِيُو كَرْدَنِ كَوِيلَهُ وَنَاوِلْ﴾

(عَلَيْهِ كَفَايَةٌ رَقِيقَهُ) له سر گوره كه واجبه: پيويستي كويله كه چنده نه وه نده ي بداتن
 (نَفَقَةً وَكِسْوَةً) له بژيو و پيخورو جل و بهرگو نيشته جي كردن (وَإِنْ كَانَ أَعْمَى زَمًا)
 هر چنده كويله كه كوره و بهك و توش بين و (وَمُدْبِرًا وَمُسْتَوْلِدَةً) له دواي مردن نازادي ي
 درابيتي و دايكه منداليش بين (مِنْ غَالِبِ قُوْتِ رَقِيقِ الْبَلَدِ وَأُدْمِهِمْ) له و خوارده مه نيه ي بداتن
 كه كويله كاني شاره كه ده يكه نه بژيو و پيخور، هم (وَكِسْوَتِهِمْ) له و بهرگه ش كه ده يكه نه
 بهرگ (وَلَا يَكْفِي سِتْرُ الْعَوْرَةِ) داپوشه ري عورته بهس نيه، پيغه مبه رﷺ ده فهرموي:
 ﴿لِلْمَمْلُوكِ طَعَامُهُ وَكِسْوَتُهُ وَلَا يَكْلَفُ مِنَ الْعَمَلِ مَا لَا يُطِيقُ﴾ رواه مسلم، كويله مافي
 خوارده مه ني و جلي خوي هه يو داواي نه و كاره شي لئناكرئ كه ناتوانن بيكا.

(وَسُنُّ أَنْ يُنَاوِلَهُ مِمَّا يَتَنَعَّمُ بِهِ) سوننه ته گوره كه بداته كويله كه ي له و شته ي به خوي
 له زه تي لئده بيني: (مِنْ طَعَامٍ وَأُدْمٍ وَكِسْوَةٍ) له خوارده مه ني و پيخورو جل و بهرگ.
 (وَتَسْقُطُ بِمَضِيِّ الزَّمَانِ) به تپه پيوني كات بژيوه كه له سر گوره كه لاده كه وي و نايته
 قهرز له سه ري (وَيَبِيعُ الْقَاضِي فِيهَا مَالَهُ) قازي مالي گوره كه ده فروشي بؤ به خيوكردني
 كويله كه ي، نه گهر گوره كه به خيوي نه كا، يان حازر نه بين (فَإِنْ فُقِدَ الْمَالُ) جا نه گهر
 گوره كه هيچ مالي نه بو، نه و كاته (أَمْرُهُ بَيْعُهُ أَوْ إِعْتَاقُهُ) قازي فه رماني ده داتن: يان
 كويله كه بفروشي، يان نازادي بكا، جا نه گهر هيچ لايه كي نه كرد، نه و كاته قازي: يان
 ده يفروشي، يان به كرئ ي ده داو له كرئ يه كه ي به خيوي ده كا.

(وَيُجْبَرُ أُمَّتُهُ عَلَى إِرْضَاعِ وَلَدِهَا) بؤ گوره كه دروسته زدر له (جارية) كه ي بكا بؤ نه وه ي شير
 بداته منداله كه ي (وَكَذَا غَيْرِهِ إِنْ فَضَّلَ عَنْهُ) هه روه ها زوي لئده كا شير بداته مندالي ترش
 نه گهر له منداله كه ي خوي زياد بين، هم (وَقَطَمَهُ قَبْلَ حَوْلَيْنِ إِنْ لَمْ يَضُرَّهُ) دروسته زوي

وَارِضَاعِهِ بَعْدَهُمَا إِنْ لَمْ يَضُرَّهَا، وَاللَّحْرَةَ حَقًّا فِي التَّرْبِيَةِ: فَلَيْسَ لِأَحَدِهِمَا فَطْمُهُ قَبْلَ حَوْلَيْنِ، وَلَهُمَا إِنْ لَمْ يَضُرَّ، وَلَا أَحَدَهُمَا بَعْدَ حَوْلَيْنِ، وَلَهُمَا الزِّيَادَةُ، وَلَا يُكَلِّفُ رَقِيقَهُ إِلَّا عَمَلًا يُطِيقُهُ، وَيَجُوزُ مُخَارَجَتُهُ بِشَرْطِ رِضَاهُمَا، وَهِيَ خَرَجٌ يُؤَدِّيهِ كُلُّ يَوْمٍ أَوْ أُسْبُوعٍ، وَعَلَيْهِ عَلْفٌ دَوَابِّهِ وَسَقِيَّهَا، فَإِنْ امْتَنَعَ

لِيَبْكَا مَنَدَالَهُكَ لَه شِير بَكَاتَوَه پِيش تَه مَنِي دُوو سَالِي تَه وَاو بَكَا، بَه و مَرَجِي زِيَان لَه مَنَدَالَهُكَ نَه دَا، هَم (وَارِضَاعِهِ بَعْدَهُمَا إِنْ لَمْ يَضُرَّهَا) تَقْدِي لِيَبْكَا لَه دَوِي تَه مَنِي دُوو سَالِي شِير بَدَاتَه مَنَدَالَهُكَ بَه و مَرَجِي زِيَان لَه (جَارِيَه) كَه نَه دَا.

(وَاللَّحْرَةَ حَقًّا فِي التَّرْبِيَةِ) نَافَرَه تِي نَازَاد مَافِيكِي لَه پَه رَه رَه دِي مَنَدَالَهُكَ دَا هَه يَه، كَه وَاو: (فَلَيْسَ لِأَحَدِهِمَا فَطْمُهُ) بَه تَه نَه نَه بُو دَا يَكُونَه بُو بَاوَك دُرُوسَت نِيَه - بِي پَازِي بُووَنِي نَه وِي تَر - مَنَدَالَهُكَ لَه شِير بَكَاتَوَه (قَبْلَ حَوْلَيْنِ) پِيش نَه وِي تَه مَنِي دُوو سَالِي تَه وَاو بَكَا، خَوِي گَه وِرَه دَه فَه رَمُوي: ﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْمِيَ الرِّضَاعَةَ﴾ دَه بِي دَا يَكَا دُوو سَالِي تَه وَاو شِير بَدَه نَه مَنَدَالَهُكَ كَانِيَان، نَه و فَه رَمَانَه بُو نَه و كَه سَه يَه كَه بِيَه وِي شِير دَانَه كَه تَه وَاو بَكَا.

(وَلَهُمَا إِنْ لَمْ يَضُرَّ) بُو دَا يَكُو بَاوَكَه كَه دُرُوسَتَه رِيَك بَكَه وِن و بَه پَازِي بُووَنِي هَه رَدُووَكِيَان پِيش تَه وَاو بُووَنِي دُوو سَالَه كَه مَنَدَالَهُكَ لَه شِير بَكَه نَه وَه، بَه و مَرَجِي زِيَان لَه مَنَدَالَهُكَ نَه دَا، خَوِي گَه وِرَه دَه فَه رَمُوي: ﴿إِنِ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا﴾ نَه گَه ر دَا يَكُو بَاوَكَه وِي سَتِيَان پِيش دُوو سَالَه كَه مَنَدَالَهُكَ يَان لَه شِير بَكَه نَه وَه، بَه پَازِي بُووَنِي هَه رَدُووَكِيَان و بَه پَاوِيژ كَارِي، نَه وَه هِيچ گُونَاهِي كِيَان لَه سَه ر نِيَه.

(وَلَا أَحَدَهُمَا بَعْدَ حَوْلَيْنِ) لَه دَوِي تَه وَاو بُووَنِي دُوو سَالَه كَه بُو تَه نَه يَه كِي كِي شِيَان دُرُوسَتَه لَه شِيرِي بَكَاتَوَه، هَم (وَلَهُمَا الزِّيَادَةُ) بُو هَه رَدُووَكِي شِيَان دُرُوسَتَه بَه رِيَكَه و تَن لَه دُوو سَالَه كَه زِيَا تَر شِيرِي بَدَه نَن، بَه و مَرَجِي زِيَانِي لِي تَه دَا.

(وَلَا يُكَلِّفُ رَقِيقَهُ إِلَّا عَمَلًا يُطِيقُهُ) نَابِي دَا وَا لَه كَوِيلَه كَه ي خَوِي بَكَا تَه نَه نَه و كَارَه نَه بِيَن كَه لَه تَوَانِي دَا يَه، بَه بَه لَه گَه ي حَه دِي سَه كَه ي پَرَا بَر دُوو.

(وَيَجُوزُ مُخَارَجَتُهُ) دُرُوسَتَه مَامَلَه تِي خَه رَجِيَه ش لَه گَه ل كَوِيلَه كَه ي بَكَا و نِي زَنِي بَدَا بُو خَوِي كَه سَابَه ت بَكَا (بِشَرْطِ رِضَاهُمَا) بَه و مَرَجِي گَه وِرَه كَه و كَوِيلَه كَه هَه رَدُووَكِيَان پَازِي بِن (وَهِي) خَه رَجِيَه نَه مَه يَه: (خَرَجٌ يُؤَدِّيهِ كُلُّ يَوْمٍ أَوْ أُسْبُوعٍ) كَوِيلَه كَه خَه رَجِيَه كِي زَان دَرَاو هَه مَوو پَرُوژِيَك، يَان گِشَت حَه فَتَه يَه ك بَدَاتَه گَه وِرَه كَه ي لَه و كَه سَابَه تَه ي دَه يَكَا، جَا نَه وِي لَه خَه رَجِيَه كَه ش زِيَادَه بُو كَوِيلَه كَه بِيَن و بَه دَلِي خَوِي دَه سَتَكَارِي دَه كَا.

(وَعَلَيْهِ عَلْفٌ دَوَابِّهِ وَسَقِيَّهَا) لَه سَه ر خَاوَه نَه كَه وَا جِبَه: نَالِيَك بَدَاتَه نَاژَه لَه كَانِي و هَم نَاوِي شِيَان بَدَا، يَان بَه رِيَانَه لِي بَدَاتَه نِيَو لَه وَه رِگَه يَه كِي حَه لَال (فَإِنْ امْتَنَعَ) جَا نَه گَه ر

أَجْبِرَ فِي الْمَأْكُولِ عَلَى بَيْعِ أَوْ غَلْفِ أَوْ ذَنْبِحٍ، وَفِي غَيْرِهِ عَلَى بَيْعِ أَوْ غَلْفِ، وَلَا يَحْلِبُ مَا ضَرَّ وَلَدَهَا، وَمَا لَا رُوحَ لَهُ: كَقَفَاةٍ وَدَارٍ لَا تَجِبُ عِمَارَتُهَا.

به ریبه لته دان و نالی کشی نه دان و هیچ مالیشی نه بو، نه و کاته (أَجْبِرَ فِي الْمَأْكُولِ عَلَى بَيْعِ أَوْ غَلْفِ أَوْ ذَنْبِحٍ) له باره ی نازه لی گوشت خوراو نوری لده کرسی: یان بیفروشی، یان نالیکی بدا، یان سه ری بیچی (وَفِي غَيْرِهِ عَلَى بَيْعِ أَوْ غَلْفِ) له باره ی نه وهش که گوشتی ناخوری نوری لده کرسی: یان بیفریوشی، یان نالیکی بدا.

(وَلَا يَحْلِبُ مَا ضَرَّ وَلَدَهَا) حه پامه به و نه اندازه یه شیر له نازه له که بدوشی که زیان له بیچوهه که ی بدا، به لکو نه وهی له بیچوهه که زیاد بی، نه وهنده ی لده دوشی، تا فیره له وه پ ده بی.

(وَمَا لَا رُوحَ لَهُ: كَقَفَاةٍ وَدَارٍ) نه و ملکی گیانله به ر نیه: وه کو کاریزو جوگه و خانوو و باغ لا تَجِبُ عِمَارَتُهَا) له سه ر خاوه نه که ی واجب نیه خزمه تی بکاو له خرابیون بیپاریزی، هه رچه ند هاویه شیش بی، به لکو ناپه سنده وازی لیبتی تا خراب ده بی، به لام نه گه ر ملکه که ملکی شیت و مندال و هفکراو بوو، نه و کاته له سه ر سه به رشتکاره که واجبه: له به ره مه که یان خزمه تیان بکاو له خرابیون بیپاریزی، هه روک له (تحفة) و (نهاية) دا فره موویانه... کورتایی.

(الْحَمْدُ لِلَّهِ) لی ره دا - به ته و او بیونی باسی (الْحَضَّاءُ) - به رگی چواره می ﴿رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ پوونکر نه وهی (مِنْهَاجِ الطَّالِبِينَ) ﴿﴾ کورتایی هات له پوژی سی شه ممه ی (۱۲) ی (محرم) ی سالی (۱۴۲۳) ی کچی، ان شاء الله به رگی پینجه می به نوادا دی: که به (کتاب الجراح: په رتووی بریندار کردنه کان و کوشتنه کان) ده ست پی ده کا، له خوی گه وره ده پاریمه وه هیزو توانام بداتی بق ته و او کردنی پوونکر نه وهی هه موو (منهاج) ی نیمامی (النواوی) رحمه الله تعالی. منیش به نده ی بی چاره: (عبدالله عبدالعزيز هه رته لی) م، خودا له خوم و دایکم و باو کم و خوشه ویستانم خوش بی، آمین، وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

هه ولیز - کوردستان

۱۲ ی محرم - ۱۴۲۳ ی کچی

۶ ی خاکه لیوه - ۲۷۰۲ ی کوردی

۲۶ ی نازاری - ۲۰۰۲ ی زایینی

شاره‌زا کردن:

ئەى خويئەرى بەرپرز، ھەر كاتيك دانەر دەلى:

- * رواه الشيخان، مەبەستى ئىمامى (البخارى و مسلم) ن.
- * رواه اصحاب السنن، مەبەستى ئىمامى (أبو داود و النسائي و الترمذى) ن.
- * ھەر ھەرك لە سەرچاوەكاندا ھەر موویانە، یان پوون كراوەتەو، مەبەستى ئەم چوار كتیبەنە:

- ۱- (المجموع: شرح المذهب) دانراوى (الإمام النووي).
 - ۲- (تحفة المحتاج: شرح المنهاج) دانراوى (الإمام ابن حجر الهيتمي).
 - ۳- (نهاية المحتاج: شرح المنهاج) دانراوى (الإمام محمد الرملي).
 - ۴- (مغنى المحتاج: شرح المنهاج) دانراوى (الإمام محمد الخطيب الشربيني).
- جا ئەگەر بە كاتيك لەو چوارانە لە گەلدا نەبێ، ئەو كاتە دەلسن:
- ھەر ھەرك لە زۆریەى سەرچاوەكاندا...

ئەى قوتابى خۆشەويست و پرێزدار، تكايە:

- ۱- پێشەكە لە بەرگى بەگەمدا بە بیرنکردنەو بەكى ورد بخوینەو.
- ۲- بۆ تىگەيشتنى ئەم كتیبە پشت مەبەستە بە تەنھا زانستى خۆت، بەلكو لە لای مامۆستای ئایىنى ببخوینە، چونكە چەند پێناسەو زاراوە بەكى شەرى ھەنە، لە لای مامۆستای ئایىنى باشتەر لى تەدەگەى.

* دانراوەكانى تری دانەر:

- ۱- مۆنراوەى ﴿ ئیمان و ئىسلام ﴾
- ۲- پوونکردنەو ھى ﴿ الأربعة النواوية ﴾
- ۳- ﴿ عەقىدەى ئىسلامى ﴾
- ۴- پوونکردنەو ھى ﴿ العقيدة الطحاوية ﴾
- ۵- چەند گولتیک لە ﴿ گولزارى ئىسلام ﴾
- ۶- پوونکردنەو ھى ﴿ متن فتح القريب ﴾
- ۷- پوونکردنەو ھى ﴿ قطر العارض فى علم الفرائض ﴾
- ۸- چۆنیەتى ﴿ حەج و عومرە ﴾

﴿ پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ) ﴾ ناوه پوکی بهرگی چواره می

لا پیره	بیابته	لا پیره	بیابته
۱۱۶	هویه کانی زامینی نه مانته.....	۳	پهرتوکی میراته کمان.....
۱۲۳	کهراندنوه و فووتانی نه مانته.....	۴	میراتی مرووی قهر زادار.....
۱۲۵	[أَيُّ] دسکوه و تووی کافر مکن.....	۶	هویه کان و مهرجه کانی میرانگرتن.....
۱۲۹	[الغنية] تالانی کافر مکن.....	۷	ژماره می میرانگره کان.....
۱۳۲	زنده به شو و به خشیشی غزا.....	۱۱	میراتی (نوی الارحام).....
۱۲۶	پهرتوکی به شکرندی زکاته کمان.....	۱۴	به شه میراته کان و خاوه ن به شه کان.....
۱۴۴	به شکرندی و گواستنه وهی زه کات.....	۱۹	(حَجَب) قه ده غه کردن له میرات.....
۱۴۶	خه ساندن و ناوسکرندی تاژهل.....	۲۳	(عصبة) میرانگری پشتنی.....
۱۴۷	خیزکردن.....	۲۵	میراتی منداله کان.....
۱۵۰	(کتاب النکاح) پهرتوکی ژن ماره کردن.....	۲۸	میراتی باوک و باپیره و دلیک.....
۱۵۳	ته ماشاگردنی ثافره و ترقه کردن.....	۲۹	مه سه له کانی (الفراوین).....
۱۵۹	خوازینی و سوننه ته کانی ماره برین.....	۳۱	میراتی خوشک و برا و برازا.....
۱۶۳	پاشکوف: له باره می جیماع.....	۳۲	مه سه له که می (المشركة).....
۱۶۴	پوکنه کان و چوئیه تی ماره برین.....	۳۶	میراتی مام و ماموزا.....
۱۶۷	(مَنْعَهُ) ژن هیتانی کاتی و ژن به ژنه.....	۳۸	میراتی باپیره له گال برابیه کاندانا.....
۱۶۸	مه رجه کانی شاهیده کان و ژنه که و میرده که.....	۴۴	مه سه له می (الاکدیرة).....
۱۷۱	نه و سه ر به رشتکاره می ژن ماره ده برین.....	۴۵	(موانع الإرث) هویه کانی میرات نه گرتن.....
۱۷۳	ماره کردنی که و بیوه ژن.....	۴۸	هویه کانی پارگرتنی به شکرندی میرات.....
۱۷۸	شیربایی و ژن به میرانگرتن.....	۴۸	میراتی (المفقود) مرقفی گو مبوو.....
۱۷۹	فاسقی و کافری سه ربه رشتکاره که.....	۵۱	میراتی کوربه می ناوزگ.....
۱۸۲	وه کیلگرتن بق ماره برین.....	۵۳	میراتی (الخثی) نیراموک.....
۱۸۷	سه ربه رشتکاری مه ریدو لای ماره برین.....	۵۵	میرانگرتن له نوو لاره.....
۱۸۸	(الكفاءة) هاوچه شنی ژن و میرده.....	۵۷	لر و سترکردنی بنچینه می مه سه له کان.....
۱۹۱	ژن ماره کردن له مندالو و شیت.....	۶۰	یاسی (عَوْل).....
۱۹۱	نه و ثافره متانه می جه پامن:	۶۴	ساغکردنه وهی مه سه له کان.....
۱۹۴	به خه زمایه تی، به شیرخوران، به	۷۳	ساغکردنه وهی مه سه له کانی (الرُد).....
۱۹۴	زاولو خه زوئیه تی.....	۷۷	یاسی (المناسخات).....
۱۹۹	مندالی جیماعی به هه له و مندالی بیژی.....	۸۱	چوئیه تی به شکرندی میرات.....
۲۰۲	ژماره می نه و ژنانه می بق پیاو حه لالن.....	۸۲	پهرتوکی و سینه کان.....
۲۰۳	ماره به جاش.....	۸۸	مامله و خیزکردن له نه خوشی، مردندا.....
۲۰۵	ماره کردنی ثافرتیکی کویله.....	۹۲	نه خوشیه کانی مردن.....
۲۰۶	حه لالونی ژنیکی جول که و لیان.....	۹۵	قبولکردنی و هسیت.....
۲۰۹	کافر یوونی ژن و میرده موسولمان.....	۱۰۲	فرقوشترو به خیزکردنی و هسیت پیکراو.....
۲۱۰	موسولمان یوونی ژن و میرده کافر.....	۱۰۴	وه هسیت به حاج و خوپه رسته کانی تر.....
۲۱۴	دادکردن له نیوان کافره کاندانا.....	۱۰۷	به شیت مانبوونه وه و هسیت.....
۲۱۸	یژیوی ژنی کافر یوو.....	۱۱۳	پهرتوکی سپاردنی نه مانته.....

ناوهرۆکی بهرگی چوارهمی ﴿پووناکی(رَبِّ الْعَالَمِينَ)﴾

لا په‌ره	بابه‌ت	لا په‌ره	بابه‌ت
٣٢١	ته‌لاقی سه‌په‌سی	٢١٩	په‌شیمانبوونوه له ماره‌برین
٣٢٨	هه‌لواسینی ته‌لاق به‌کاته‌کان	٢٢٢	چۆنیه‌تی هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی ماره‌برین
٣٣٧	سویند خواردن به‌ته‌لاق	٢٢٤	مه‌رج دانان له ژنه‌که‌و میژده‌که‌وا
٣٤٠	ئاماژه‌کردن بۆ ژماره‌ی ته‌لاق	٢٢٨	ئین هه‌نیان بۆ باوک و باپیره
٣٤٥	(رجعه) گه‌ڕاندنه‌وه‌ی ته‌لاقدا‌وا	٢٣٢	ماره‌یی ئۆن
٣٥٢	(ایلاه) سویندی جهیماغ نه‌ککردن	٢٣٨	به‌ جهیماغ و به‌ مردن ماره‌یی جیگه‌ر ده‌یی
٣٥٨	(ظهان) تو وک پشتی دایکمی	٢٤٥	(مه‌ر المثل) ماره‌یی هاوینته
٣٦٥	(کفاره‌ی نه‌زار	٢٤٦	ماره‌یی جهیماغ به‌ هه‌لو و به‌ ژۆرداری
٣٧٠	(الهامان) له‌مه‌نه‌تکردنی ئۆن میژده	٢٤٧	به‌ نیوه‌بوون و لاجونی ماره‌یی
٣٧٤	لادانی مندان له‌ نه‌ژادی خزی	٢٥٢	(المتعة) به‌خشیشی ته‌لاقدان
٣٨٣	په‌رتوکی (عدة)	٢٥٣	کێشه‌ی ئۆن و میژده له‌ ماره‌یی دا
٣٨٨	(عدة‌ی به‌ مندان‌بوون	٢٥٥	زیافته‌تی بوک گواسته‌نوه
٣٩٢	تێکه‌ له‌کشان‌ی بوجۆره (عدة)	٢٥٨	وینته‌ دانان و، وینته‌گرتن چه‌پامه
٣٩٤	تێکه‌ لیبونی ته‌لاقده‌ر له‌ که‌ل ته‌لاقده‌روه‌که‌ی	٢٦٠	چه‌ند په‌روشتیکی خواردن
٣٩٦	(عدة‌ی میژده‌ مردن	٢٦١	نۆیه‌تی میژده له‌ نیوان ژنه‌کانی‌دا
٣٩٨	ژنی میژده‌ ونبوو	٢٦٨	(نشوز) و ناکیکی نیوان ئۆن و میژده
٣٩٩	تازیه‌داری ژنی میژده‌ مردوو	٢٧١	(خلع) ته‌لاقدا‌نی په‌پاره
٤٠١	نیشته‌جه‌ن‌کردنی ژنی (عدة‌گه‌ر	٢٧١	پیتاسه‌ی (رجعه) و (باشن)
٤٠٦	(استه‌را) دانیایی له‌ ئافره‌تی کویله	٢٧٦	خولج به‌ ماره‌یی ژنه‌که‌ی
٤١٠	په‌رتوکی شه‌ر‌خوا‌رین	٢٩٠	په‌رتوکی ته‌لاقدان
٤١٢	ئه‌وانه‌ی به‌ شه‌ر‌خوا‌رین چه‌پامن	٢٩٣	چه‌ند وشه‌یه‌کی ته‌لاقدان و چه‌پامکردن
٤١٩	ئاشکرا‌کردنی شه‌ر‌خوا‌رین	٢٩٥	نوسین و ئاماژه‌کردن بۆ ته‌لاقدان
٤٢١	﴿النفقات﴾: بۆئوه‌کان	٢٩٧	ته‌لاق دانه‌ ده‌ست ژنه‌که‌
٤٢١	به‌ختی‌کردنی ئۆن	٢٩٩	چه‌نده‌رجیکی ته‌لاقده‌ر
٤٢٧	کێشه‌ی ئۆن و میژده له‌ باره‌ی خشلی زۆر	٣٠٠	گالنه‌کردن به‌ ته‌لاقدان
٤٢٩	(ناشه‌زه) بونی ژنه‌که‌	٣٠١	ته‌لاقی توو‌په‌و ئه‌دلی‌کولو
٤٣١	به‌ختی‌کردنی ژنی ته‌لاقده‌رو	٣٠٣	ته‌لاقی سه‌رخۆش
٤٣٣	(أسخ) به‌ هۆی نه‌توانینی به‌ختی‌کردنی ئۆن	٣٠٢	ده‌سه‌لاتی میژده به‌ سه‌ر شوینی ته‌لاقدا‌ندا
٤٣٧	به‌ختی‌کردنی خزه‌به‌کان	٣٠٥	پزگاری‌بوون له‌ ته‌لاقی سه‌په‌سی
٤٤٠	شه‌ردانی مندان	٣٠٦	نیه‌تی ژماره‌ی ته‌لاق
٤٤١	هاو‌په‌شی له‌ به‌ختی‌کردندا	٣٠٨	هه‌و‌یاره‌کردنه‌وه‌ی وشه‌ی ته‌لاقدان
٤٤٣	[الحصانة]: پارس‌تن و په‌روهر‌دی مندان	٣١٢	(استنشاء) جیا‌کردنه‌وه له‌ ته‌لقدا
٤٤٩	به‌ختی‌کردنی کویله و ئاژه‌ل	٣١٤	که‌وتنه‌ گومان له‌ ته‌لقدا
٤٥٢	شارمه‌زا‌کردن	٣١٩	ته‌لاقی (سني) و (بدعي)